THUCYDIDIS

DE

BELLO PELOPONNESIACO

LIBRI OCTO.

RECENSUIT ET EXPLICAVIT

FRIDERICVS HENRICVS BOTHE.

TOMUS PRIMUS.

LIPSIAE MDCCCXXXXVIII.

SVMTV GVILELMI JVRANYI.

BOSTONI APUD LITTLE ET BROWN. — LONDINI APUD WILLIAMS ET NORGATE.
LUGDUNI BATAVORUM APUD SAM. ET J. LUCHTMANS. — PARISIIS APUD A. FRANCK.
MEDIOLANI APUD TENDLER ET CO. — MOSCOVIAE APUD M. ARLT.

5-7

ΘΟΥΚΥΔΙΔΟΥ

ΠΕΡΙ ΤΟΥ

ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΙΑΚΟΥ ΠΟΛΕΜΟΥ

ΒΙΒΛΙΑ ΟΚΤΩ.

ΑΚΡΙΒΩΣ ΕΚΔΟΘΕΝΤΑ

ΠΑΡΑ

ΦΡΙΔΕΡΙΚΟΥ ῾ΕΝΡΙΚΟΥ ΤΟΥ ΒΩΘΕΟΥ.

῾Ο ΠΡΩΤΟΣ ΤΟΜΟΣ.

ΕΝ ΛΕΙΨΙΑΙ

ΔΑΠΑΝΗΙ ΓΟΥΙΛΕΛΜΟΥ ΤΟΥ ΙΟΥΡΑΝΤΟΥ.

͵αω′μ′η′.

THUCYDIDIS

DE

BELLO PELOPONNESIACO

LIBRI OCTO.

RECENSUIT ET EXPLICAVIT

FRIDERICVS HENRICVS BOTHE.

TOMUS PRIMUS,

LIBROS PRIORES QUATUOR CONTINENS.

LIPSIAE

SVMTV GVILELMI JVRANYI.

MDCCCXXXXVIII.

AMBROSIO FIRMINO

DIDOTO,

ΤΩΙ ΦΙΛΕΛΛΗΝΙ,

THUCYDIDIS EDITORI CLARISSIMO,

HUNC LIBRUM DEDICAVIT

FRID. HENR. BOTHE.

AD A. F. DIDOTUM.

Qui magnam partem sic est tuus, accipe librum,
sitque incorruptae pignus amicitiae.

PRAEFATIO.

Meditatum me saepe bellum, quo nunc Europa et Africa colliduntur, non fugit similitudo ejus cum celeberrimo illo, quod descripsit Thucydides. neque enim hoc olim susceptum est, ut alia nota, ad ulciscendas injurias peculiares, aut acquirendas vel defendendas terras urbesque; neque illud hodie de causis ejusmodi geritur, sed de axiomatis politicis, parte altera tuente majorum instituta inhumaniora, altera propugnante pro novis ac liberalibus. Fortis belli, sed domi stabilis veterumque aviarum studiosus, fuit Lacedaemonius; mobilis, ingeniosus, artiumque et libertatis amans, nec tamen etiam ipse instrenuus, Atheniensis: itaque non potuit fieri, ut post finita feliciter bella persica tam diversis animis gentes illae duae, praesides Graeciae, firma societate conjungerentur, ut alioqui expectandum fuit, sed in se ipsa saeviit Hellas bello isto, ut, tandem succumbente meliore populo, praeda esset primum lacaena perfidia ipsorum Persarum,

deinde Macedonum et Romanorum. Merito sacrum id bellum dixeris, ut quod de re sacra, libertate, committeretur. itidemque sacrum appellavi illud, quo nunc tremit uterque mundus, africanum in carmine, quo perlecto vir humanissimus, Guilelmus Jurany, qui nos ad edendum Thucydidem invitavit, qua est perspicacia, suasit, id ut libro praefigerem tanquam speculum, in quo viderent hodie viventes, quo cadere possit causa optima, si deseratur, quemadmodum nunc soli Francogalli impugnant barbaros, quibus par esset resistere universam Europam, cum res agatur culturae atque humanitatis, restitutioque illarum regionum in statum pristinum, cum purgatum a barbaris esset mare mediterraneum, et Carthago, Cyrene, aliaeque urbes nobiles, Romanorum potentia tutae florerent in Africa septentrionali, barbari autem desertis suis cohiberentur. Igitur, quod bene vertat, carmen praefationi adjecimus.

Sed ad Thucydidem ut jam convertamur, egregie quidem tot viri eruditi in explicando atque emendando eo elaboraverunt; nec tamen adhuc extrema ei operi manus accessit, sed restant satis multi nodi et scrupuli, qui opem Criticorum poscunt, nisi quis tantum tribuat codicibus, ut quidvis ineptum aut obscurum, quod offerunt, accipiendum putet. Nimirum omnium, quotquot sunt, librariorum auctoritate potior est ratio, neque errores recentiorum rudiumque fere hominum fovere decet orbem litteratum, sed veterum scriptorum manus pro virili parte restituere et curare, ne ludibrio sint ingenia praeclara vulgo, quod, lucro praesenti inhians, contemnit humanitatem. Dupliciter autem peccare

solebant illi, qui libros graecos et latinos describebant aevo medio, cum aut male legendo verba scriptorum depravarent, aut glossas in margine vel inter versus adscriptas in ipsum ordinem reciperent. utroque mendorum genere adeo inquinatus hic noster est, ut subinde σολοικίζειν putes auctorem purissimum, putideque fabulari virum prudentissimum atque eloquentissimum *).

Quare nos, diu cunctati, dum aliorum expectamus opem, postquam ea spes evanuit, *ne*, quod ille ait, *repetita crambe occidat miseros lectores*, symbolam nostram dare decrevimus, neque amplius pati, ut Dionysiorum et Reiskeorum criminibus cavillationibusque obruatur princeps historicorum.

Quodsi quis quaerit, quibus subsidiis fretus hanc telam texuerim, ingenue respondebo, codices quidem scriptos adhuc incognitos non fuisse ad manum, sed, adhibitis excerptis atque commentariis doctissimorum editorum, Hudsonis, Wassei, Dukeri, Gottleberi, Popponis, Haackei, Goelleri, Ambrosii Didoti, Kruegeri, et si qui horum similes sunt, neque neglectis metaphrastis, in quibus Heilmanno, Gailio, Didoto, cum attenta lectione scriptoris, tum ope palaeo-

*) Ne quis nos inique judicare putet de codicibus scriptis, quos solos sequendos esse negamus, etiam vetustissimis, quos vulgo optimos existimant, et consentientibus, rationem adhibendam esse rati, adscribam verba doctissimi Didoti annotatione ad l. 3, cap. 31., Thucyd. vol. 2. p. 403. „Nous observerons, que l'accord de plusieurs Mss. sur telle ou telle variante ne saurait décider notre approbation; car nous savons par expérience que souvent un seul manuscrit, fût-il même réputé le plus mauvais, peut contenir d'excellentes leçons, tandis que les plus estimés nous donnent souvent des leçons vicieuses."

graphiae, superare me conatum esse hos scopulos, ad quos quidam appulsi vix enatarunt. exposui autem copiolas meas quam brevissime potui, ne moles librorum Thucydideorum immoderatius augeretur; jamque bono animo Criticorum voces expecto, quos quales esse velim significavi hoc epigrammate

Non mea nasutos Criticos, nasove carentes,
omnia quîs placeant, omnia displiceant,
sed, qui vera viri verique simillima norunt,
hos jubeam ingenuo cernere judicio.

Dabam Lipsiae, mense Julio anni 1847.

F. H. B.

BELLUM SACRUM.

POËTA.

Quid me, cara, jubes undis committere lembum,
clangoremque tubae te duce, Musa, sequi?
Non ego sum miles, neque navita, suetus in altum
tendere, ventorum callidus et pelagi;
tecum Parnassi soleo conscendere colles
subveritus, sed te fretus et ingenio
non lucri cupido, verique et juris amante;
vel, si quando maris blanda trahit facies,
haud longe a bibulis excurrere, prodigus aevi,
audeo littoribus, Nereïdumque choros
furtim admiratus redeo tutantis ad aram
Vestae, fumosos adspicioque lares,
quo voltu portus et patria moenia sero
adspicit, a puero qui vada torva secat.

MUSA.

Tu tamen et gladio cincto, galeaque coruscans,
alter Tyrtaeus, nunc iter accelera
praeclara in bella, Europae quia dura minatur
Africa, monstrorum tempore quoque ferax,
luciferoque infensa animi, quo hic enitet orbis,
barbaria, et fraudis plena superstitio,
serpentes inter tigresque avidosque leones
nutrita, ipsa feris exitiosa magis.
Confremuit, ubi pervasit penetralia coeli
nuntius, heroum nobilitata cohors
factis mirandis, quae nulla oblitterat aetas,
Jordanis ad ripas, cum peterent Solyma
Robertus, Godofredus, et Hugo, cumque leone
Valserus, quem anguis dentibus eripuit,
Raimundusque Tolosanus, Pisaque profectus
sanctus Adimbertus, fortibus imperitans
classibus egregiae patriae, numeroque carens vis
bellatorum, ipso quîs cecidit Furia
divum Hominem exsecrata ferox in limine templi,
quod summo Sapiens condidit ille deo,
regumque ista thronis series quae strenua sedit
hoste triumphato, praesidium fidei.
O animae sanctae, descendite sede beata,
ex qua fata hominum turbida conspicitis,
divinis radiisque illustres ducite mundum
unanimem, Christi quem decorant tituli,

Gallos belligera nulli virtute secundos,
Hispanos, Batavosque, et quibus agminibus
ipse viros polus asper et aggregat ultima Thule
terrarum, sed non ultima Marte sacro,
clara Macedoniae dum fatorum ordine dormit
natio, ad antiquum non revocata decus,
et magnum torpor populum tenet, omnia circum
littora quem medii pertimuere maris!
tuque, leo Richarde, sepulcri rumpere claustra
quid dubitas? Exsurge, impia lucra pie
castigatum, infanda quibus ditescere pugnat
factio mangonum, nomina commaculans
Angla: igitur tonitrus voce increpita sceleratos,
et quo fudisti magnanimus gladio
millia Turcarum, nunc terre iratior hostes
coelicolûm atque hominum, viscera ne laceret
ipsa sua haec tellus, cui spirat lenior aura,
nec fera Maurorum denuo in Hesperia
exsistant solia, haud, ut pridem, hodieque futura
disciplinarum splendida luminibus!
Nil desperandum, si numine sancta deorum
mortales, quamvis tristia, suscipiunt:
solatur rectum sibimet conscire labores,
et magna est magnis gloria proposita.

POËTA.

Ergo age, Musa, sequor, quo te via ducit, amica!
non ego naturae, non hominum timeo

saevitiam, invicto munitus pectora vero:
major terrenis evehor ad supera,
Gradivi socius; sed non vi robore et armis,
cantu vincam hostes, si mihi, diva, faves;
cantu inflammabo mentes, ut vilia temnant,
quîs inhiat vulgus sollicitum, pretia;
gloriaque ut, ceu sol, praeluceat alta catervis,
efficiam, pulsis nubibus invidiae.
mox rediens populis Pax aurea tuta beabit
arva suo afflatu; mox grave laeta bonis
innumeris in terram effundet Copia cornu;
ridebit Tellus, cui mare fluctisonum
allidet liquidis undis, nec turbine motis,
cognoscetque orbis mobilis, esse deum.

EXPLICATIO SIGLORUM, QUIBUS IN HOC OPERE USI SUMUS.

Ath., *'Aθ.*, Athenienses.
Arn., Arnoldus.
B., Beckius.
Bk., Bekkerus.
Bloomf., Bloomfieldus.
B—r., Bauerus.
Cam., Camerarius.
D., Dukerus.
Df., Lud. Dindorfius.
Did., Didotus.
δηλ., *δηλονότι*.
G., Gottleberus.
G—r., Göllerus.
Heilm., Heilmannus.
Hk., Haackeus.
Hn., Hudsonus.
K., Krügerus.
κ., *καί*.
Lac., *Λακ.*, Lacedaemonii.
ll., libri.
P., Poppo.
S., Scholiastae.
St., Henr. Stephanus.
Th., *Θ.*, Thucydides.
W., *Wass.*, Wasseus.

ADDENDA ET EMENDANDA.

Pag. 112. ann. ad c. 120. post *libris* hoc immittendum est „3, 40."

Pag. 156., versu penultimo capitis 25., sero intellexi, ponendum esse ἔτι, *praeterea*, pro ἐπὶ, cum ellipsi durissima laborent vulgata, verborum autem παραπλεύσαντες δὲ οἱ Ἀθηναῖοι ἔτι ἄλλα χωρία ἐδῄουν aperta sit sententia. nec raro ἔτι et ἐπὶ permutata inter se sunt a scribis; qua de re diximus in annotatis ad Iliad. ρ', 41., χ', 59., Odyss. α', 414., Athen. 3, 17. (ἐπὶ τῶν ἐκτὸς δὲ σύκων, ubi item scribendum est ἔτι); 4, p. 173. (ubi ἐπίλυχνον legitur pro ἔτι λύχνον); 13., 586, c, etc. nam ἐπὶ eodem sensu intelligi, velut c. 30., non minus durum est propter ambiguum.

Lib. 2, cap. 72., pag. 195., ponendum arbitror ἐπὶ πολέμῳ δὲ μηδετέρους, ut lib. 3, 64. ὥστε μηδετέροις ἀμύνειν, annotatis ad illa inductis.

DE THUCYDIDIS VITA ET LIBRIS,

MAXIME SECUNDUM HAACKEI DISPUTATIONEM IN ALTERA EJUS EDITIONE SEEBODIANA.

De vita Thucydidis parum constat: nam praeter paucos locos, in quibus ipse de se scriptor in opere suo loquitur, nihil fere est, quod pro explorato haberi possit, cum, qui passim laudant Thucydidem auctores utriusque linguae, Dionysius Halicarnassensis, Plutarchus, Pausanias, Cicero, Plinius major, alii, aut sint aetatis inferioris quam quorum testimonia fidem per se faciant, aut adeo inter se discrepent, ut aegre concilientur. multoque minus etiam certa sunt, et ex parte manifesto falsa, ea, quae afferuntur a grammaticis, Marcellino, alteroque anonymo scriptore vitae Thucydidis, et Suida. E recentioribus quidem hunc locum tractarunt Henricus Dodwellus in Apparatu ad Annales Thucydideos, G. G. Bredovius in Dissertatione de vita et stilo Thucydidis, Annotationibus in Thucydidem metaphrasi Heilmanni germanicae subjectis praemissa; Ambrosius Firminus Didotus in editione Thucydidis, redditi ab eo francogallice, cum notis ipsius et Graeci de Brussy, qui liber excusus est 4 voluminibus Parisiis a. 1833.; Franciscus Göllerus ed. 2. Thucydidis, a. 1836. excusa, tomi prioris p. 3. ad 49.; copiosissime autem de Thucydidis vita et libris, ejusque dicendi genere, disseruit Ern. Frid. Poppo in Prolegomenis ad Thucyd. vol. 1. part. 1. nos pro instituti nostri ratione non omnia, sed certissima quaeque persequemur, usi maxime iis, quae scriptor ipse de se prodidit. Itaque hoc primum ponimus tanquam certum ipsius testimonio, Thucydidem per totum belli peloponnesiaci tempus septem et viginti annorum (ab Ol. 87. a. 1. ad Ol. 93. a. 4., sive ab anno ante Chr. natum 431. ad annum 404.) et vixisse, et animo valuisse ad res cognoscendas. sic enim loquitur libro quinto cap. 26. *Ἐπεβίων δὲ διὰ παντὸς αὐτοῦ (τοῦ πολέμου), αἰσθανόμενός τε τῇ ἡλικίᾳ, καὶ προσέχων τὴν γνώμην, ὅπως ἀκριβές τι εἴσομαι.* (cf. 1, 1., 20. — ad 23.; 5, 20.) *).

---

*) Didotus l. c., vol. 1. p. IV., annot. 2. „Il semble que les mots *αἰσθανόμενος τῇ ἡλικίᾳ* doivent s'expliquer ainsi: „malgré mon âge avancé

Sed licet in universum certo constet de aevo ejus, quippe qui sui temporis historiam condiderit, tamen de anno, quo natus sit, item quem ad annum vitam produxerit, nihil pro certo affirmare ausim. praeter Krügerum in annotatis ad Dionysii Hal. Historiographica p. 90. sequ. plerique sequuntur auctoritatem Pamphilae Graecae, quae sub Nerone degit in Aegypto, et de anno natali Thucydidis ita exponit apud Gellium Noct. att. 15, 23. „Hellanicus, Herodotus, Thucydides, historiae scriptores, in iisdem temporibus fere laude ingenti floruerunt, et non nimis longe distantibus fuerunt aetatibus: nam Hellanicus initio belli peloponnesiaci fuisse quinque et sexaginta annos videtur, Herodotus tres et quinquaginta, Thucydides quadraginta. scriptum hoc libro undecimo Pamphilae.“ quodsi vera est Pamphila (nihil autem nobis notum est, quod ejus fidem infringat), Thucydides lucem adspexit Ol. 77, 2., ante Chr. 471. Atheniensem fuisse, ipsius docemur testimonio (1, 1.; 5, 26.), et natum in pago Halimusio, qui tribus Leontiae erat, inscriptione monumenti ejus, a Didymo et Antyllo apud Marcellinum §. 16. et 55. servata. Patris nomen fertur Olorus; matrem Hegesipylen appellat Marcellinus §. 2. teste Cicerone in Bruto c. 10. *summo loco* natus erat Thucydides. consentit Dionysius Hal. p. 770. (οὐ τῶν ἀπεῤῥιμμένων, ἀλλ' ὧν ἐν πρώτοις ἦγον Ἀθηναῖοι), et scriptor incertus Vit. Thuc. §. 6. (τῶν πάνυ κατὰ γένος Ἀθήνησι δοξαζομένων). quippe paternum genus, teste Plutarcho in Cim. c. 4., referebat ad Cimonem, Miltiadis ejus, qui apud Marathonem Persas devicit, et Hegesipylae filium; Miltiades autem originem ab Ajace atque Aeaco repetebat; et Hegesipyle, Cimonis mater, Olori Thracum regis filia fuit: unde factum videtur, ut Olori nomen in Cimonis familia propagaretur.

Patris nomine addito (v. Thuc. 4, 104.) hic noster a cognominibus quibusdam distinguitur, quorum duos ipse memorat, alterum Melesiae filium, Periclis in administranda republica aemulum, libro 1. c. 117., alterum Pharsalium, Menonis filium, lib. 8. c. 92. Ita concidunt fabulae grammaticorum de nimia divitiarum cupiditate Thucydidis, de ejus ostracismo in decem annos, de exilio in Aegina insula. nec satis credibile est, quod traditur, puerum Olympiae in ludis, cum Herodotum historias suas primum recitantem audiret, quasi divino aemulationis stimulo ad simile laudis studium jam tum erectum illacrimasse; quo animadverso Herodotum egregiam Oloro patri prolem gratulatum esse. certatim Critici recentiores, Bredovius, Poppo, Dahlmannus libro inscripto „Herodot, aus seinem Buche sein Leben,“ et cum eo Göllerus, hanc narrationem fictam esse ostenderunt, siquidem neque tempora conveniunt, neque auctores rei (Lucianus libello, qui inscribitur Ἡρόδοτος ἢ Ἀετίων, t. 4. p. 116. ed. Bipont., Marcellinus §. 54., Photius Bibl. cod. 60., Suidas in Θουκυδίδης et

---

j'ai conservé mes forces intellectuelles,“ ce qui ne peut se dire que d'un homme très âgé; et l'on voit fréquemment des vieillards conserver la force de leur esprit jusqu' au-delà de quatre-vingts ans. On dit encore en grec moderne d' un vieillard qui n'est pas devenu radoteur, qu'il conserve ses facultés morales, αἰσθάνεται ἀκόμη.“

ὀργᾷν) satis sunt locupletes. nam recitatio ista refertur ad Ol. 81, 1., a. Chr. 456., quo anno Thucydides circiter quindecim annos natus fuisset, si Pamphilam auctorem sequaris, Herodotus autem octo et viginti; quasi verisimile sit, Herodotum juvenili aetate jam diuturna illa ac longinqua itinera fecisse, et opus suum ad finem perduxisse: neque enim partem, sed totum ab eo recitatum fuisse narrant, unde novem libri nomina Musarum acceperint. praeterea Dahlmannus observavit l. c., nec facile quenquam vel valentissimum pectore et lateribus id praestiturum fuisse, nec, si praestitisset, vel audiri a tot millibus hominum potuisse videri, vel recitatione facta prosaïca sine concentu musicae actionisque et gestuum adminiculo, idque media aestate, cum neque a sole, neque pluvia, defenderetur adstans corona, tantum abstulisse plausum a Graecis fastidiosis, qui vel Demosthene dicente nonnunquam vagi discurrerent.

Thucydides ut princeps historiae scriptorum evaderet, certe ex parte fecerunt magistri. usus enim esse dicitur artis oratoriae praeceptore Antiphonte Rhamnusio (v. Marcell. §. 22., incert. script. Vit. Thuc. §. 2., Pseudoplutarch. in Vit. 10 Oratt. graec. ap. Reisk. vol. 7. p. 603.), quem ipse lib. 8. c. 68. tanquam praestantissimum oratorem collaudat. item eum in philosophia magistrum habuisse Anaxagoram, a Marcellino §. 22. traditur, cui famae liber ipse fidem conciliat, ut in quo animum rerum divinarum humanarumque cognitione repletum, ab omni superstitione alienum, liberum et erectum ostendat, non assentiens istis, qui insolita naturae eventa rerum futurarum prodigia esse opinabantur (cf. 2, 8.), sed talia haud obscure e constantibus naturae legibus repetens, velut 2, 28. solis et 7, 50. lunae defectum, 3, 89. maris inundationem, 7, 79. tonitrua et imbres. quare non abhorret Marcellinus §. 22., ex Antylli testimonio scribens, ipsum Thucydidem paulatim ἄθεον haberi coepisse, quod Anaxagorae disciplinam hausisse avidius videretur.

Incerta sunt, quae praeterea ante bellum peloponnesiacum ei acciderint: nam Sybarin aliquando eum concessisse, solus refert incertus Vitae scriptor §. 7., et fortasse id ex permutatione cum Herodoto explicandum est. quanquam in Italia et Sicilia fuisse Thucydidem, multi colligunt ex accurata locorum in opere ejus descriptione; sed nescio an rectius aliis videatur Axiochi, veteris rerum Italiae Siciliaeque scriptoris, libros legisse, cujus rei vestigia nonnulla monstravit Göllerus libro de situ et orig. Syracus. p. 8. sequ.

Uxorem duxit Thressam, ex urbe Scaptesula oriundam, ditissimam metallorum et aurifodinis, quas ibi possidebat (v. Marcell. §. 19.); itaque octavo belli anno, cum Brasidas Lacedaemonius in Thraciam profectus est, Thucydides illic auctoritate plurimum valebat, eique jus erat auri metalla exercendi (v. 4, 105.). videtur enim haec metalla e dote uxoris possedisse, non e patrimonio ab Hegesipyla illa, Thraciae regula, accepto, ut placet Plutarcho Cim. c. 4. (cf. Böckh. Oecon. polit. Athen. tom. 1. p. 336.) Filium ei fuisse Timotheum, memorat Suidas.

Ipse autem secundo belli anno, ante Chr. natum 430., Athenis se pestilentia correptum esse ait (2, 48.), qua posteriore anno Pericles periit. tum octavo, ante Chr. 424., classis Atheniensium parti alicui praefuit circa Thasum insulam et Thraciam (2, 104.), unde cum auxilium ejus arcessentibus Amphipolitanis sero se subvenisse, atque urbem a Brasida jam captam esse sensisset, Eïonem certe servavit, quam, si naves Thaso non advenissent, postera nocte Lacedaemonii erant expugnaturi. (4, 104—107.) at Athenienses Thucydidem, quod Amphipolin non servasset, exilio damnarunt, quod per viginti annos (a. Chr. 424. vel 423. usque ad 404. vel 403.) perpessus est. (v. 5, 26. extr.) cujus calamitatis auctorem ei fuisse Cleonem tradit Marcell. §. 46. exul ubi egerit vitam, ipse non prodit; grammatici varia commenti sunt; maxime verisimile videtur, eum secessisse Scaptesulam. otio autem exilii sic usus est, ut omnes res in bello peloponnesiaco gestas cognoscere quam accuratissime verissimeque et ex Peloponnesiis, et ex Atheniensibus, studeret. (v. 1, 22.; 5, 26. extr.; 7, 44.) nec tamen, quae comperit, jam illo tempore elaboravit atque in historiae formam redegit, ut existimare videtur Cicero de Orat. 2, 13., ita memorans, „Hos libros tum scripsisse dicitur, cum a republica remotus, atque, id quod optimo cuique Athenis accidere solitum est, in exilium pulsus esset“ (cf. Marcellin. §. 47.): nam finito demum bello Thucydidem appulisse animum ad scribendum, ejus rei non pauca, eaque certissima, in ipso opere apparent vestigia. belli enim finem saepius commemorat (1, 13., 18.; 5, 26.); et muros longos vidit destructos (1, 93.; 2, 13.); patetque igitur, non firmo argumento niti eorum opinionem, qui cum incerto scriptore Vitae Thuc. §. 8. prooemium post reliquam historiam compositum esse inde colligunt, quod in prooemio belli finiti mentionem faciat. hoc enim et alibi fit, et commemoratur, quamdiu et bellum et ipsius exilium duraverit, ex quo certissime sequitur, eum, qui exilii sui finem indicaverit, in patriam esse restitutum; illud dubium est, utrum hoc evenerit archonte Euclide, cum omnibus exulibus domum redeundi copia facta est, an peculiari populi decreto, ut censet Pausanias Attic. c. 23. §. 11. his verbis *Οἰνοβίου ἔργον ἐστὶν εἰς Θουκυδίδην τὸν Ὀλόρου χρηστόν· ψήφισμα γὰρ ἐνίκησεν Οἰνόβιος κατελθεῖν ἐς Ἀθήνας Θουκυδίδην* *). qui quod in reditu Thucydidem insidiis exceptum occubuisse narrat, falsus est: nam, pluribus illum annis post in vivis fuisse, vel ex eo intelligitur, quod finito demum exilio historiam ordinare coepit, id quod non paucorum annorum erat negotium; aliisque etiam argumentis confirmari potest. nam primum de Archelao, Macedonum rege

---

*) Krügerus Comm. Thuc. p. 248. ideo putat peculiari psephismate eum revocatum, quod Pisistratidas sanguine attingeret (vid. Marcellin. §. 18. et schol. ad Thuc. 1, 20.), qui a beneficio legis, qua exules restituebantur, exclusi erant. contra Göllerus disputat, Pisistrati et Miltiadis genus neque consanguinitate neque affinitate junctum ei fuisse. cf. Poppo Prol. vol. 1. p. 24. sed Krügeri sententiam confirmare videntur cum alia, tum verba illa 6, 55. *ὅτι πρεσβύτατος ὢν Ἱππίας ἦρξεν, εἰδὼς μὲν καὶ ἀκοῆς ἀκριβέστερον ἄλλων ἰσχυρίζομαι.* sic enim legendum esse puto.

tanquam de mortuo loqui videtur 2, 100.; cum autem decessisse Olymp. 95, 1., ante Chr. n. 400., auctor est Diodorus Sic. 14, 37.; negatque Praxiphanes apud Marcellinum §. 30., ante obitum regis Thucydidem inclaruisse. deinde operis pars posterior satis ostendit, scriptorem flumen orationis antea exuberans angustioribus ripis coërcuisse: nam inde a sexto libro minus nitet oratio (cf. Poppo Prol. t. 1. p. 30.); octavus autem liber omnino caret orationibus artificiose compositis et uberioribus rerum gestarum descriptionibus, quibus alibi ornare narrationem solet, cum senectutis, ut existimes, ingravescentis molestia animum quodammodo infringeret, spemque auferret opus adeo amplum et grave aequalibus ingenii viribus absolvendi; denique extremus liber abrupte desinit, morte, ut conjicias, occupante scriptorem*).

*) Digna est quae adscribatur Didoti de hac re disputatio acuta, quae legitur l. c., vol. I. p. VII. ad IX. sic igitur vir humanissimus „Quoiqu'il ne soit pas impossible que Thucydides n'ait pas vécu assez pour finir son histoire, on ne saurait cependant regarder cette opinion comme incontestable, puisqu'elle contredit les propres paroles de Thuc. lui-même, qui déclare au milieu de son histoire (5, 26.) l'avoir écrite tout entière et jusqu' à la fin, dont il détermine l'époque: „J'ai écrit les évènements de cette guerre," dit-il, „jusqu' au temps où les Lacédémoniens détruisirent la domination des Athéniens et s'emparèrent des longues murailles et du Pirée; jusqu' à cette époque la guerre dura 27 ans." Cependant le huitième livre de son histoire s'arrête tout-à-coup au milieu de la vingt-et-unième année de cette guerre. Pour démentir l'assertion de Thuc. lui-même on est obligé de dire qu'il affirme, dans le cours de son histoire, une chose qu'il avait intention de faire lorsqu'il écrivait ces paroles, mais que la mort ou d'autres causes l'empêchèrent de mettre à exécution. Cependant comme il paraît certain qu'il vécut jusqu' à quatre-vingts ans, il est difficile de supposer qu'un homme d'un aussi grand sens que Thuc. se fût laissé surprendre à cet âge par la mort, sans s'être hâté davantage d'achever un ouvrage qu'il déclare laisser à la postérité comme éternel, et dont il nous dit qu'il eut tout le loisir de s'occuper pendant les 20 ans de son exil, et pour lequel il recueillit si soigneusement tant de documents qu'il savait devenir inutiles s'il n'achevait pas son livre. — D'ailleurs ce récit de la mort de Thuc., arrivée avant d'avoir pu terminer son histoire, tandis qu'il affirme lui-même l'avoir conduite à sa fin, ne peut-il pas provenir de ce que la suite de son ouvrage, tronquée soit par quelque accident, soit par quelque copiste, à la fin du 8. livre, manquait dès long-temps? On pourrait même découvrir une trace de cette opinion dans ce que dit Diogène de Laërte, l. 2, 57.: car pour que Xénophon pût s'approprier l'ouvrage de Thuc. *resté inconnu*, il faut supposer qu'il n'en existait alors qu'un seul manuscrit, ainsi que l'a dit M. Daunou (v. l'article sur Thuc., Biographie univ. de Michaud); or si l'on admet que ce seul manuscrit était incomplet, il dut être depuis successivement reproduit dans l'état d'imperfection où il se trouvait.

La phrase elle-même qui termine l'histoire de Thuc. ne me paraît pas être de lui, mais d'un copiste, „Quand viendra la fin de l'hiver qui suivit cet été, la vingt-et-unième année de la guerre sera terminée." Cette phrase, qui se trouvait peut-être sur ce seul exemplaire dont parle Diogène de Laërte, me semble fortifier beaucoup mon opinion, et donner lieu de croire que le copiste, par un motif que nous ignorons, n'ayant pas pu ou voulu continuer de transcrire l'histoire de Thuc., se sera borné à cette indication. Qui sait même si ce copiste n'aurait pas lui-même abrégé le huitième livre en retranchant les discours qui pouvaient s'y trouver?

Non sua morte eum defunctum esse, praeter Pausaniam refert Plutarchus Cim. c. 4., Scaptesulae interfectum communi fama et in

---

Ce serait dono, à mon avis, l'état incomplet où se trouvait l'ouvrage de Thuc. qui aurait fait naître la supposition de ses biographes et des écrivains de l'antiquité qui ont répété ce fait eu se copiant les uns les autres. — Marcellin, qui en parle aussi comme d'un ouï-dire, ne cite aucun auteur contemporain de Thuc. ou voisin de son époque, qui l'ait constaté. (de Cratippo v. finem hujus annotationis. *Both.*)

L'exil de Thuc. eut lieu la huitième année de la guerre péloponnésienne. Cicéron, Denys d'Halicarnasse et tous les biographes s'accordent à dire qu'il écrivit son histoire durant cet exil, et c'est aussi ce qui résulte de ce que nous dit Thuc. lui-même, „qu'il vécut 20 ans dans l'exil, employant son loisir à démêler la vérité et à écrire son histoire.“ Cependant ce passage du livre 5., §. 26., où il annonce qu'il vécut 20 ans exilé de sa patrie, atteste un fait accompli, et tel que l'écrirait un homme de retour d'exil et non se trouvant encore exilé. Si donc, comme cela paraît constant, son histoire fut écrite en exil, ce fait ne peut avoir été ajouté par Thuc. qu'après son retour dans sa patrie, et ce serait une preuve de plus qu'il aurait revu alors tout son ouvrage, en rectifiant peut-être quelques faits que des renseignements postérieurs auraient pu lui faire mieux connaître.

On ne saurait, sans doute, soupçonner Xénophon d'avoir été capable de supprimer la fin de l'histoire de Thuc. pour se l'approprier (la différence du style rend d'ailleurs impossible une telle supposition), ou du moins pour se réserver l'honneur d'être le continuateur de cette histoire. M. Letronne (v. la Biographie universelle de Michaud, art. Xénophon) rejette également une opinion aussi contraire au caractère de Xénophon si connu par sa probité; mais malgré tout le parti que cet habile critique a su tirer de ce que Xénophon commence son histoire au moment même où finit celle de Thuc., pour en inférer que celui-ci n' avait pas eu le temps d'achever son ouvrage, bien qu'il eût déclaré le contraire, j'avoue que je ne suis pas entièrement convaincu par la force de ses raisons. J'insisterai même sur ce point, attendu l'importance d'un témoignage aussi puissant que celui de Thuc. lui-même parlant de son propre ouvrage, opposé au vague et à l'incertitude résultant des contradictions d'écrivains d'une autorité bien inférieure à la sienne. On sait d'ailleurs que la vie des grands hommes de l'antiquité est ordinairement défigurée à un tel point par des fables plus ou moins absurdes, qu'on doit rejeter tout ce qui n'est pas authentiquement constaté.

Si, d'après ce que dit Diogène de Laërte, il ne restait qu'un seul manuscrit de Thuc. en l'an 391., ce qui n'auroit rien d'étonnant, car l'ouvrage de Thuc., par l'indépendance même avec laquelle il est écrit, ne pouvait être publié de son vivant, ni même peut-être long-temps après sa mort, afin de ne pas compromettre sa famille, il suffirait d'admettre que ce manuscrit, soit par la faute du copiste, soit par tout autre hazard, s'arrêtât à la vingt-et-unième année de la guerre pour que Xénophon, ne voulant pas laisser l'oeuvre de Thuc. inachevée, eût naturellement commencé son histoire à l'endroit même où finissait le manuscrit. Il pouvait même avoir recueilli des amis et de la famille de Thuc. quelques détails et peut-être quelques notes relatives à la partie de cette histoire que Thuc. avait écrite, mais qui s'était perdue. C'est ce qui aura probablement donné l'occasion de dire, qu'il avait supprimé la suite du manuscrit de Thuc. (cf. Didoti notam, inferins perscriptam p. X.)

Mais sans recourir même à cette supposition, l'époque historique comprise depuis la bataille de Cynossema jusqu' à la déstruction des 30 tyrans était tellement importante qu'elle dut naturellement tenter les contempo-

Attica sepultum, in Thracia mortuum etiam Cratippus tradit, qui, pariter ac Theopompus Chius et Xenophon, historiam ejus continuavit (vid. Dionys. Hal. p. 847.) *). Ossa Athenas portata esse, et sepulcrum monstrari in monumentis Cimonis, testatur Plutarchus l. c.; quae monumenta erant Athenis ad portas Melitidas (v. Pausan. Attic. c. 23. et incert. script. Vit. §. 10.), in loco, qui *Coele* vocabatur, ibique inscriptio in Thucydidis sive sepulcro sive cenotaphio haec *Θουκυδίδης Ὀλόρου, Ἁλιμούσιος, ἐνθάδε κεῖται.*

Fuerunt inter veteres criticos, qui ultimum librum non a Thucydide, sed a filia ejus, vel a Xenophonte, conscriptum dicerent, teste Marcellino dissentiente §. 43. et sane is liber, ut a Xenophontis dicendi genere abhorret, ita Thucydidem haud dedecet, ipsaque oratione arguitur esse Thucydideus. Ceterum alias quoque olim divisiones Thucydideae historiae fuisse, e quibusdam veterum grammaticorum locis cognoscimus: modo enim novem, modo tredecim libri fuisse perhibentur. Diodorus 12, 37. *Ὁ δὲ Θουκυδίδης ἔτη δύο πρὸς τοῖς εἴκοσι γέγραφεν ἐν βιβλίοις ὀκτὼ, ὡς δέ τινες διαιροῦσιν ἐννέα.* Marcellinus §. 57. *Ἰστέον δὲ, ὅτι τὴν πραγματείαν αὐτοῦ οἱ μὲν κατέτεμον εἰς τρεισκαίδεκα ἱστορίας, ἄλλοι δὲ ἄλλως· ὅμως δὲ ἡ πλείστη καὶ ἡ κοινὴ κεκράτηκε, τὸ μέχρι τῶν ὀκτὼ διῃρῆσθαι [τὴν πραγματείαν].* unde apparet certe, non ipsum scriptorem quam hodie sequimur librorum divisionem instituisse, sed eam a grammaticis, licet antiquis, esse introductam.

---

rains de cette époque, si brillante d'ailleurs dans la littérature grecque; il n'est donc pas absolument impossible que Xénophon, n'importe par quel motif, ait voulu commencer son histoire à cette époque, bien qu'elle fût aussi traitée par Thuc.; il en serait seulement résulté un double récit pour cette partie de l'histoire grecque, l'un fait par Thuc., l'autre par Xénophon, et l'on peut admettre que quelques copistes, peut-être même le public, ayant donné la préférence à l'histoire de Xénophon, ne fût-ce que par la clarté du style, sur celle de Thuc., l'une aura été délaissée pour l'autre, en sorte qu'on n'aura conservé de Thuc. que la partie antérieure à celle de Xénophon. Chacun ensuite, frappé de ce rapport qui existe entre ces deux histoires, dont l'une semble la continuation de l'autre, aura voulu expliquer à sa manière un fait sur lequel on n'avait pas de documents. — Indépendamment de Xénophon, Théopompe (v. Polybe 8, 13, 3., Diodore de Sicile l. 13. §. 42.) et Cratippus (v. Denys d'Hal. p. 487.) avaient aussi commencé leur histoire à la même époque, et dans le but également, dit-on, de ne pas laisser incomplète l'histoire de Thuc. — Le témoignage de Cratippus, contemporain de Thuc., est celui de tous qui aurait le plus de poids en faveur de l'opinion de ceux qui croient que Thuc. n'acheva pas son histoire. Cependant les expressions dont se sert Denys d'Halicarnasse en nous rapportant le passage qui y est relatif n'annoncent pas, de sa part, une entière conviction: „*Il paraît,*" dit-il, „que Thuc. laissa son histoire incomplète, ainsi que l'a écrit Cratippus, qui florissait en même temps que cet historien, et qui a recueilli tout ce qu'il avait omis."

***) D'autres disent dans une ville d'Asie, qu' Etienne de Byzance nomme Parparon (voy. *Παρπάρων*), ou même en Italie, selon Timée, cité dans la vie de Marcellin." Didot. l. c., p. VI., ann.**

Quid praestiterit Thucydides, maxime intelligitur ex comparatione cum iis historiarum scriptoribus, qui eum aetate anteïbant. erant illi quidem λογογράφοι, i. e. prosae scriptores, qui tamen epicae poëseos, a qua profecta est apud Graecos historia, naturam ita retinebant, ut neque vera explorarent, neque ineptissimis saepe fabulis abstinerent (v. Creuzer. Art. hist., Dahlmann. l. c., Poppo Proleg. 1. p. 13.), famam ac rumores vulgi temere secuti. ne delectu quidem et nexu aptoque ordine rerum, quas tradebant, commendabantur, sed oblectationi tantummodo audientium studentes singulatim singulorum populorum memorabilia enarrabant, neque tempore accurate definito, neque causis eventorum expositis. (v. 1, 21. et 97.) tum, qui his successit, Herodotus etsi magis quidem consuluit veritati, et in longinquis itineribus pleraque omnia, quae narrat, aut suis ipse oculis inspexit, aut ex ore hominum peritorum excepit, tamen fabulosis indulget narratiunculis, partim ingenio ad ista propenso, partim plerisque temporibus, de quibus dixit, adeo remotis, ut, qui vera a falsis discernere vellet, ei opus esset subtili atque subacto judicio, animoque ab omni superstitione alieno; qualis non fuit Herodotus, vir pius, qui non solum deos coleret, verum etiam ministris eorum ac sacerdotibus, oraculis, vaticiniis fidem haberet, et quaecunque praeter consuetum rerum ordinem atque hominum expectationem evenissent, neglectis proximis causis a coelestibus ipsis repeteret. contra Thucydidis mens philosophiae luce illustrata verum in unaquaque re, plausus legentium nulla ratione habita (v. 1, 6., 20., 21.), pervestigare quam vel vanis rumoribus aures praebere, vel falsorum speciem sectari, priscaeque superstitioni, velut oraculorum (de quibus v. 1, 126.; 2, 17. et 54.), pondus addere suo assensu, maluit; qua in re non modo ingenium et animi dotes eum adjuverunt, sed etiam temporum opportunitas, praesertim ad exploranda verisimillima eventorum. primum enim multarum rerum gestarum testis oculatus fuit adulta jam aetate, cum bellum exarsit; deinde non in obscuro aliquo loco degebat, sed in iis ipsis regionibus, in quibus cum maxime dimicabatur, Attica atque Thracia; neque longo tempore interjecto res litteris consignavit, sed deinceps annotavit, quae bello finito, cum factorum causae et eventus rectius perspici possent, in ordinem redigeret atque elaboraret. in exilio autem et Atheniensium, humanissimorum illo tempore Graecorum, et Lacedaemoniorum, consuetudine libere usus est (v. 5, 26. extr.), partimque studium, si quod erat, eo facilius exuit, quo patriae amorem injuria, quam passus erat, rursusque injuriae memoriam beneficium civium et reditus, temperabat.

Temporum notandorum diligentissimus fuit, res gestas anni temporibus, aestate et hieme, annos Archontibus, Ephoris, Boeotarchis, Olympionicis in pancratio, distinguens: Olympiadum enim ratio a Timaeo demum, Ptolemaei primi, regis Aegyptiorum, aequali, in historia usurpata est: quare hic noster antiquiorum aetatum res aut a troïcis, aut retro a fine belli peloponnesiaci, ut plurimum computat (v. 1, 12. et 13.).

De dictione Thucydidis et veterum multi, in quibus Dionysius Ha-

licarnassensis, Cicero, Quintilianus, egerunt, et ex recentioribus Gerh. Joh. Vossius de Hist. gr., Creuzerus in Arte hist. et libro de comparatione Herodoti et Thucydidis, Gölleras editione 2. Thucydidis, vol. 1. p. 49. seqq., Ambrosius Didotus in editione ejus et metaphrasi gallica, tum Poppo Prolegg. t. 1., hanc materiem tractarunt. Dionysii quidem judicium, saepe acerbum, praeter Popponem l. c. p. 49. et 86. seqq. expenderunt, partim probantes, partim reprehendentes, Krügerus ad Dionysii Historiographica et Bernhardy in Arte grammatica linguae graecae (Wissenschaftliche Syntax) p. 19. seqn. et 453. rectius atque haud scio an optime omnium veterum Cicero Thucydidis elocutionem judicavit, de antiquiorum Atticorum dictione sic disserens in Bruto c. 7. extr. „Quibus temporibus qnod dicendi genus viguerit, ex Thucydidis scriptis, qui ipse tum fuit, intelligi maxime potest. *Grandes erant verbis, crebri sententiis, compressione rerum breves, et ob eam ipsam causam interdum subobscuri.*" idem de Orat. 2, 13. „Thucydides omnes dicendi artificio mea sententia facile vicit, qui ita creber est rerum frequentia, ut verborum quoque numerum sententiarum numero consequatur; ita porro verbis aptus et pressus, ut nescias, utrum res oratione, an verba sententiis illustrentur." et de orationibus a Thucydide intertextis idem Cicero Orat. c. 9. „Ipsae illae," inquit, „conciones ita multas habent obscuras abditasque sententias, vix ut intelligantur."

Quo in genere dicendi Thucydidem varios aemulatum esse docent veteres critici (v. Marcellin. §. 35. sequ., Dionys. p. 929. ibique Krüger.); in dispositione quidem Homerum maxime, tum Pindari sublimitatem, nonnihil etiam Gorgiae Leontini artem, in collatione contrariorum atque in eo positam, ut verba verbis quasi demensa responderent, denique accuratum Prodici Cei delectum verborum; ab Herodoti autem ratione mirum quantum discrepat. quos comparans Cicero Orat. cap. 12. „Quo magis," inquit, „Herodotus Thucydidesque sunt mirabiles; — alter enim sine nllis salebris quasi sedatus amnis fluit; alter incitatior fertur, et de bellicis rebus canit etiam quodammodo bellicum; primisque ab his, ut ait Theophrastus, historia commota est, ut auderet uberius quam superiores et ornatius dicere." Quintilianus Instit. or. 10, 1. „Densus, et brevis, et semper instans sibi, Thucydides; dulcis, et candidus, et fusus Herodotus; ille concitatis, hic remissis affectibns melior; ille concionibus, hic sermonibus; ille vi, hic voluptate." Ubique Thucydides structuram verborum, interdum novorum, variat, concinnitatem membrorum tollere non dubitans, nec raro abruptius dicens, stiloque tantum non poëtico. v. 6, 18., 34. idem tamen in digerendis exponendisque rebus gestis tam clarus perspicuusque est, ut in his partibus non facile a quoqnam superetur. Plutarchus de gloria Athen. p. 347. *Ὁ γοῦν Θουκυδίδης ἀεὶ τῷ λόγῳ πρὸς ταύτην ἁμιλλᾶται τὴν ἐνάργειαν, οἷον θεατὴν ποιῆσαι τὸν ἀκροατὴν, καὶ τὰ γινόμενα περὶ τοὺς ὁρῶντας ἐκπληκτικὰ καὶ ταρακτικὰ πάθη τοῖς ἀναγιγνώσκουσιν ἐνεργάσασθαι λιχνευόμενος. Ὁ γὰρ τὴν ῥαχίαν αὐτῆς τῆς Πύλου παρατάττων τοὺς Ἀθηναίους Δημοσθένης* (Thuc. 4, 9.), *καὶ ὁ τὸν κυβερνήτην*

ἐπισπέρχων Βρασίδας ἐξοκέλλειν (Thuc. 4, 11. sequ.), καὶ χωρῶν ἐπὶ τὴν βάθραν, καὶ τραυματιζόμενος, καὶ λειποψυχῶν, καὶ ἀποκλίνων εἰς τὴν παρεξειρεσίαν· καὶ οἱ πεζομαχοῦντες μὲν ἐκ θαλάττης Λακεδαιμόνιοι, ναυμαχοῦντες δὲ ἀπὸ γῆς Ἀθηναῖοι· καὶ πάλιν ὁ ἐν τοῖς Σικελικοῖς ἐκ τῆς γῆς πεζὸς ἀμφοτέρων, ἰσοῤῥόπου τῆς ναυμαχίας καθεστηκυίας (Thuc. 7, 71.), ἄλαστον ἀγῶνα καὶ σύνταξιν τῆς γνώμης ἔχων διὰ τὰς συντάξεις, ὡς συνεχὲς τῆς ἁμίλλης καὶ τοῖς σώμασιν αὐτοῖς, ἴσα τῇ δόξῃ περιδεῶς συμπνέων τῇ διαθέσει καὶ τῇ διατυπώσει τῶν γινομένων γραφικῆς ἐναργείας.

Thucydidi et amatores defuisse ait Cicero in Bruto c. 17., et non paucos imperite eum secutos esse testatur Oratore c. 9. cf. Lucian. de hist. scrib. §. 29. seqq. Demosthenes, qui Thucydidem octies sua manu descripsisse fertur, adeo ut ejus libros paene ad verbum memoriter posset recitare (vid. Lucian. Πρὸς ἀπαιδ. t. 3. p. 102.), sententiarum potius vim et gravitatem quam sublime et concisum dicendi genus videtur aemulatus esse, quippe quod minus conveniret oratori. (v. Wolf. Proleg. in Demosth. Leptin. p. 51.) quem tamen Dionysius Halic. de Thucyd. jud. c. 53. sequ. ad Thucydidis exemplum saepe ab usu loquendi deflexisse ait. Ceterum ipse Dionysius, quamvis acerrimus Thucydidis adversarius et insulsus saepe judex, item Dio Cassius, Arrianus et Appianus, Thucydidis imitatoribus annumerandi sunt; ex Latinis autem Sallustius atque Tacitus. v. Poppo l. c. p. 355. seqq. Plutarchus Thucydidis, quem quidem ante oculos habuit, res spectavit magis quam elocutionem, qua plane diversa utitur. ex deperditis autem scriptoribus Syracusium Philistum Cicero de Orat. 2, 13. Thucydidem inprimis expressisse dicit. cf. idem Bruto c. 17., Quintilian. 10, 1, 74.

Thucydides quoniam a gerendis rebus ad easdem scribendas se contulit, historiamque in usum hominum politicorum composuit, non solum oratoribus, sed etiam regibus et principibus viris fuit gratissimus. velut Alphonsus quintus, Arragoniae rex, sua ipsius manu plus semel libros ejus dicitur descripsisse; et Carolus quintus, Germanorum imperator, Claudii Seysselii gallicam interpretationem Thucydidis secum portare solitus est (v. Bredov. l. l. p. 12.), sicut Homeri poëmata olim Alexander Macedo.

Thucydidis libros abditos cum supprimere potuisset, in lucem eos protulisse Xenophontem auctor est Diogenes Laërt. in Vita Xenophontis (2, 57.)*). quos jam Plutarchi aetate cum librariorum erra-

*) „Diogène de Laërte dit, liv. 2, 57., que l'ouvrage de Thucydides était resté inconnu, et que ce fut Xénophon qui le publia le premier. Cette opinion a été savamment discutée et approuvée par M. Letronne. Cependant Xénophon, qui, au commencement du 3. livre des Helléniques, fait mention de Thémistogène de Syracuse, historien, comme lui, de Cyrus le jeune, n'a jamais dit un mot de Thuc. ou de son histoire; il était pourtant naturel que, si Xénophon, pour achever la rédaction incomplète des derniers évènements de la guerre péloponnésiaque, se fut fait le continuateur de Thuc., il eût mentionné ce fait; on ne conçoit même pas cet oubli.“ Didot. Thuc. vol. I. p. VI. et VII.

tis, tum emendatorum audacia, vitia traxisse videri ait Wesseling. ad Diodor. t. 5. p. 550. ed. Argent. Commentatores mature nactus est propter multos difficiles et obscuros locos. commemoratur a Suida Euagoras Lindius, qui inter alia scripserit περὶ τῶν παρὰ Θουκυδίδῃ ζητουμένων κατὰ λέξιν. in scholiis nominantur Sabinus, Antyllus, Aesculapius (Ἀσκλήπιος), et Phoebammon, quorum ex interpretationibus supersunt fragmenta. quae cum pro diverso diversorum lectorum judicio excerpta et marginibus quorundam Thucydidis exemplarium adscripta essent, tandem ab aliquo illorum collecta sunt et aucta variis cum ipsius, tum aliorum, additamentis. inde intelligitur, qui fieri possit, ut alter alterius expositionem hic illic reprehendat. haec scholia ut diversa sunt aetate auctoribusque, ita diversum singulorum est pretium, nonnullis vetustis utilibusque, multis autem ineptis et a mente scriptoris aberrantibus.

Restat, ut libros Thucydideos, cum scriptos, qui adhuc innotuerunt, tum editos praestantiores, recenseamus secundum Popponis, Didoti, et Gölleri, virorum clarissimorum, descriptiones, appositis etiam siglis Bekkeri, quae B littera significata sunt.

Sigla apud Popponem et Göllerum, quibus siglis in parenthesi addita sunt Bekkeri et A. Didoti.

Cass. Casselanus, (H. [I. Didot.]) bombycinus, scriptus anno 1252. et adhibitus a Dukero, qui librum descripsit praef. VI. ed. Beck.

Aug. Augustanus (F.) [v. Reiser. Catal. p. 69., num. 40.], nunc Monachii (v. Hardt. Catal. num. 430.), membran., seculo 12. antiquior, primum collatus a Gottlebero et Bauero, deinde a Bekkero in usum editionis stereotypae Thucydidis, quam publicavit a. 1832.

Cl. Clarendonianus, (N. [O. Did.]) hodie Cantabrigiensis num. 3., 18., olim ab Hudsono usurpatus, et recens in libris 6. 7. 8. ab Arnoldo, quem v. praef. vol. 2. p. VI.

Ven. Venetus, cujus specimen, variantes scripturas libri 1. usque ad cap. 39. continens, habetur in Zanetti Catalogo codicum MSS. Venetorum, edito Venetiae a. 1740. discrepantias in tribus libris prioribus dedit Arn. vol. 2. p. 423. seqq., in reliquis sub verbis scriptoris vol. 2. et 3. editionis suae.

Par. A. Parisiensis num. 1868. (a.), qui finitur capite 40. primi libri.
— B. — — num. 1791. (b.)
— C. — — num. 1636. (c.), chartac., foliis 195.
— D. — — num. 1637. (d.), membran., fol. 226.
— E. — — num. 1733. (e.), a Gailio collatus.
— F. — — num. 1735. (f.), chartac., fol. 325., item a Gailio inspectus.
— G. — — num. 1736. (g.), chartac., fol. 357., Regius appellatus a Dukero, cujus collatio haud raro differt a Gailii, quod fugit Bekkerum.
— H. — — num. 1734. (h.), chartac., fol. 396., a Gailio

usurpatus pariter atque I. et K. (i. k.), qui codices numerantur 1638. et 317.

(Annotavit Göller. 2. ed. vol. 1. p. 80., Bekkerum hos libros Paris., cum admodum recentes esse intelligeret, non pertractasse, neque dissentire a Gailio nisi aliquoties in 6. libro.)

Pal. Palatinus num. 252. (E.), Heidelbergae asservatus, membran., forma maxima, foliis 326., quem librum, commemoratum a Fabricio Bibl. gr. vol. 2. p. 729. ed. Harl., Creuzerus seculo 12. antiquiorem putat. adhibuit cum Bekkerus primum ad majorem suam ed., deinde iterum ad stereotypam; Popponis autem in usum etiam a Frommelio et Morstadtio excussus est. praeter Thucydidem continet etiam Marcellinum et scholia pauca, neque antiqua.

It. Italus (A.), membran., forma maxima, pridem ex Italia superiore bibliothecae Paris. illatus, et a. 1815. redditus Austriacis, qui ubi nunc lateat, ignoratur. insunt scholia, fere ad medium librum ab antiqua manu, deinde a recentiore, scripta. totum excussit Bekkerus Parisiis 1812.

Vat. Vaticanus num. 126. (B.), membr., forma paulo minore, foliis 188., scriptura plena compendiis, primum collatus a Bekkero.

Marc. Marcianus 365. (D. Bekk. et Didot., W. Göller.), olim Bessarionis, bombycinus, forma non maxima, qui liber continet Herodotum, Xenophontis Historiam graecam et Thucydidem. hujus quidem Bekkerus comparavit librum 7., Arn. priora 15 capita quarti et paulo plus 20 primis capitibus octavi.

Sunt etiam alii duo Thucydidis codices Marciani (Y. et Z. Gölleri), alter 7. classis, sive Hist. profan., 50., alter 5., secundum Catalogum bibliothecae; quorum ille, redditus a Gallis a. 1815., habet multa scholia nondum edita, neque contemnenda ex parte, sed lectu difficilia; alter prius apud Dominicanos in monasterio S. Johannis et Pauli repositus fuit. utrumque obiter tantum inspexit Arnoldus, cum haud diu commoraretur Venetiis; quem v. praefatione 2. voluminis, inde a p. 8.

47. 48. libri duo, qui Thucydidem continent, his numeris insigniti in Collectione Matth. Aloysii Canonicii, presbyteri ordinis societatis Jesu Venetiis, quam a. 1813. emit Academia Oxoniensis, nunc asservatam in bibliotheca Bodlejana. utrumque codicem perpaucis modo locis adhibuit Arn., quippe nec antiquum, et fere cum libris scriptis pessimae notae consentientem.

Parm., Parmensis seculi 15. ad finem vergentis, plerumque cum D. et I. Parisiensibus conspirans, quem circiter 30 capitibus libri 4. et nonnullis ceterorum librorum Thucydidis evolvit Arn.

Bas. Basileensis (G.), a Camerario tractatus, cujus collatio distinguenda est a Wetsteniana, in usum Dukeri facta. „Praeterea Camer. et alio quodam codice Basil. videtur usus esse, cum subinde scripturam a Wetstenio non commemoratam indicet, velut libri 2. capitibus 20. 29. 59. 70. 71. 78. 81. 83. 89.“ *E Göll.*

Gr. Graevianus (K. [L. Didot.]), chartaceus, seculi 15., Trajecti ad Rhenum asservatus, quo libro usi sunt Huds. et Duk.

Lugd. Lugdunensis Batavorum, chart., seculi 14., forma quadrata, sed oblonga, continens Marcellinum, Thucydidem cum scholiis marginalibus, partim novis, et Dionysii Hal. libellum de idiomatis Thucydidis. ex hoc libro quaedam excerpsit Wyttenbachius in Selectis principum historicorum.

Laur. Laurentianus plut. 69. cod. 2. (C.), membran., forma majore, litterisque grandibus et rotundis, seculi 13. secundum catalogum bibliothecae florentinae. scholia et lemmata satis multa insunt, sed fere a recentiore manu. in fine legitur DEO GRATIAS. PETRUS SCRIPSIT. hunc codicem Bekk. adhibuit ad Thucydidis librum 1. inde a capite 15. et ad secundum, tum ad octavi capita prima 31.; ad tertium vero et quartum Arnoldus in usum editionis, quam curavit Oxoniae. („Praeter hunc codicem alius Thucydidis liber Ms. extat Florentiae in bibl. Laurentiana, multo recentior, necdum collatus. v. Arnold. praefat. vol. 1. p. XXII.“ *E Göllero.*)

Vind. Vindobonensis, in bibliotheca imperatoria, num. 33. codd. hist. graec. (I. [K. Didot.]), ab Altero adhibitus ad editionem suam Thucydidis, quae 2 voluminibus excusa est Vindobonae a. 1786.

„Idem (Alterus) locos Thucydideos, a Stobaeo laudatos, cum codice Vindob. Stobaei 67. philos. graec. (v. Fabric. Bibl. gr. vol. 2. p. 729. ed. Harles.) contulit, et editioni, quam a. 1787. publicavit, Lucretii addidit Thucydidis descriptionem atticae pestilentiae ex libro Ms. seculi 14., quo libro in editione Thucydidis non erat usus.“ *E Göllero.*

Mosq. Mosquensis 217. (Q. [R. Didot.]), chart., in usum Gottleberi et Baueri collatus.

Ar. Arundelianus, in bibl. Norfolkiana (L. [M. Didot.]), ab Hudsono collatus.

Bar. Baroccianus, in bibl. Bodlejana (M. [N. Didot.]), qui liber nonnisi conciones habet, ab eodem usurpatus.

Monacenses m. b. et f. (S. Didot.), m. seculo 13. scriptus, et ex insula Chio pridem Monachium allatus, 228. apud Hardt. catalogo; quem librum primus adhibuit Göllerus, denuo editionis stereotypae causa contulit Bekk.; b. seculi 16., nec magni pretii, 126. apud Hardt., quem codicem ab initio usque ad cap. 77. primi libri cum Beckii editione contulit Göllerus; denique f. 185. apud Hardt., qui nonnisi selecta Thucydidis (quae quidem Göllerus excerpsit) et aliorum quorundam historicorum continet.

Chr. Claymondianus, Collegii Corporis Christi Oxoniae (P.), ab Hudsono inspectus.

Dan. Danicus, sive Hafniensis (Q. Didot.), Dukeri.

Ex his praestantissimi sunt Cass., Aug., Cl., Pal., It., Vat., Ven., Par. C., F., G., H.; mediocres Bas., Graev., Marc., Laur., Lugd., Par. I., D., Vind.; pessimi Ar., Chr., Dan., b., Bar.

„Praeter libros scriptos in censum veniunt discrepantes scripturae, marginibus exemplarium vel calamo, vel typis, adjectae. ex hoc genere commemorandus est

Marg. Steph., margo editionis H. Stephani; ex illo

Tus., margo Aldinae, quae Vindobonae asservatur, Tusani variantibus scripturis correctionibusque impletus, quas publici juris fecit Alterus.

Marg. Vin., margines Aldinae et Florentinae, quae Vinariae sunt, Anonymi cujusdam doctis conjecturis locupletatae, quarum conjecturarum passim mentionem faciunt interpretes Lipsienses.

Marg. Vict., margo Aldinae, quae Monachii servatur, in quo quae pauca perscripsit P. Victorius, enotavi. Neque negligendus est

Valla, qui anno 1452. Thucydidem latine vertit e codice scripto, cujus igitur vicem praestat ejus interpretatio, minime contemnendo illo, ut qui cum praestantissimis, qui innotuerunt, libris consentiat.“ *E Gölleri ed.* 2., *vol.* 1. *p.* 81.

Editionum princeps est *Aldina*, Venetiis excusa forma maxima a. 1502., cui editioni scholia subjecit Aldus sequente anno. eum librum excepit a. 1506. Thucydides graece et latine, cum scholiis, Florentiae typis impressus apud Bernhardum *Juntam;* quae editio repetita est a. 1526. denique tertia veterum, quas vocant, editionum Thucydidis numeratur *Camerariana*, Basileae impressa, item forma maxima, in Herwagii officina, a. 1540.

Qui primus de Thucydidis libris et graecis in eos Scholiis castigandis bene meruit, *Henricus Stephanus* duas majore forma editiones paravit, alteram a. 1564. cum Vallae metaphrasi, ab ipso correcta, alteram emendatiorem cum Casauboni a. 1588., quam et *Aemilius Portus* Francofurti apud Wechel. 1594., et *Joh. Hudsonus*, additis variantibus scripturis priorum edd. et Mss. Ar., Chr., Cl., Gr., ab ipso collatorum, Oxoniae 1696. repetiit. Post eum editionem Thucydidis paratam a *Josepho Wassio* curavit *Car. Andreas Dukerus* cum notis integris Henr. Stephani, Hudsoni et Wassii, quibus adjecit suas post Stephanum praestantissimas animadversiones, et codicum Reg., Dan., Cass. et Basil. variantes scripturas, Amstel. 1731., forma maxima. haec editio recusa est Glasguae 1758. octo voll., et sex Biponti 1788. et 1789. successit *Alteri* editio Vindobonae 1785. duobus tomis, in qua codicis Vind. discrepantiae notatae sunt. superiorum editionum dotes plerasque, licet minus commode dispositas, continet editio *Lipsiensis*, excusa a. 1790. et 1804. 2 tomis, forma quadrata. ejus a *Gottlebero* inchoatae *Bauerus* post mortem viri volumen prius publicavit, et annotata ad posteriores libros reliquit,

quae *Beckius* volumine secundo excudenda curavit cum cetero apparatu, maximam partem critico. ex tribus illis editoribus longe plurimum debet haec editio Bauero, quanquam et ejus cura magis in interpretando quam in emendando scriptore versata est: quippe qui textum, quem vocant, inde a Stephano vulgatum repetiverit, perpaucis locis, maxime libro primo, a Gottlebero mutatum, raro emendatum, pravisque non ita raro distinctionibus et soloecismis mendosum. accessit tamen codicum Aug. et Mosq. scriptura varians.

Hoc quidem seculo plures Thucydidi operam navarunt. Primum prodiit Vindobonae 1805. 10 voluminibus, *Neophyti Ducae* editio, cum annotatis exegeticis ad interpretationem hodierna Graecorum lingua conscriptam. Secuta est pari numero voluminum *Gaili* editio Parisiis 1807., collationem codicum parisinorum cum textu Bauerianae editionis et interpretationem Aem. Porti continens. novam Thucydidis recensionem deinceps instituerunt tres viri docti, quorum editionum hi sunt tituli

Thucydidis de bello peloponnesiaco libri octo. Ad optimorum codd. fidem, adhibitis doctorum virorum observationibus, recensuit, summariis et notis illustravit, indicesque rerum et verborum adjecit Christoph. Frid. Ferd. Haackius, Gymn. Stendal. Rector, Lipsiae 1820., 2 voluminibus.

Thucydidis de bello peloponnesiaco libri octo ex recensione Immanuelis Bekkeri. accedunt scholia graeca et Dukeri Wassiique annotationes. Berolini 1821., 3 voll.

Thucydidis de bello peloponnesiaco libri octo. De arte hujus scriptoris historica exposuit; ejus vitas a veteribus grammaticis conscriptas addidit; codicum rationem atque auctoritatem examinavit; graeca ex iis emendavit; scripturae diversitates omnes, commentarios rerum geographicarum, scholia graeca et notas tum Dukeri omnes atque aliorum selectas, tum suas; denique indices rerum et verborum locupletissimos subjecit Ernestus Frid. Poppo Gubenensis. Lipsiae 1821. seqq.

Bekkeri etiam altera editio extat nitidissima, quae Oxoniae 1824., 8. uno volumine prodiit, sola graeca continens cum Marcellini et incerti scriptoris Vitis Thucydidis, summariisque in margine Haackianis; item stereotypa, de qua praedixi.

Recensionem Bekkeri secuti sunt _Lud. Dindorfius_ Lips. 1824., 8. (quae editio praeter graeca in sex ultimis paginis aliquot annotationes habet) et _Franciscus Göllerus_, cujus Thucydides, uberibus commentariis illustratus, primum editus est Lipsiae a. 1826., deinde auctior atque emendatior a. 1836., 2 voluminibus.

Etiam _C. Guil. Krügerus_ nuper bonam operam navare coepit Thucydidi editione ejus, notis germanice scriptis instructa, cujus duo volumina, priores 4 libros historiae Thucydideae complectentia, prelo exierunt Berolini a. 1846.

LOCI QUIDAM SCRIPTORUM VETERUM ET RECENTIORUM DE THUCYDIDE EJUSQUE INGENIO ET LIBRO.

Dionysius Halicarnassensis Περὶ τοῦ Θουκυδίδου χαρακτῆρος, p. 233.

— Ἔοικεν ἀτελῆ τὴν ἱστορίαν καταλιπεῖν, ὡς καὶ Κράτιππος, ὁ συνακμάσας αὐτῷ καὶ τὰ παραλειφθέντα ὑπ' αὐτοῦ συναγαγὼν, γέγραφεν.

Idem Epistola ad Cn. Pompejum.

Πρώτη τῶν ἀρετῶν γένοιτ' ἂν, ἧς χωρὶς οὐδὲν τῶν ἄλλων τῶν περὶ τοὺς λόγους ὄφελος, τίς; ἡ καθαρὰ τοῖς ὀνόμασι καὶ τὸν ἑλληνικὸν χαρακτῆρα σώζουσα διάλεκτος. ταύτην ἀκριβοῦσιν ἀμφότεροι (Herodotum et Thucydidem dicit)· Ἡρόδοτός τε γὰρ τῆς ἰάδος ἄριστος κανὼν, Θουκυδίδης τε τῆς ἀτθίδος. δευτέραν*) ἔχει χώραν ἡ καλουμένη συντομία. ἐν ταύτῃ δοκεῖ προέχειν Ἡροδότου Θουκυδίδης. καίτοι λέγοι τις ἂν, ὡς μετὰ τοῦ σαφῶς ἐξεταζομένου ἡδὺ φαίνεται τὸ βραχύ· εἰ δ' ἀπολείποιτο τούτου, πικρόν. — ἐνάργεια μετὰ ταῦτα τέτακται τρίτη μετὰ τῶν ἐπιθέτων ἀρετῶν. ἱκανῶς ἐν ταύτῃ κατορθοῦσιν ἀμφότεροι. μετὰ ταύτην συνίσταται τὴν ἀρετὴν τῶν ἠθῶν τε καὶ παθῶν μίμησις. διῄρηνται τὴν ἀρετὴν ταύτην οἱ συγγραφεῖς**)· Θουκυδίδης μὲν γὰρ τὰ πάθη δηλῶσαι κρείττων, Ἡρόδοτος δὲ τά γε ἤθη παραστῆσαι δεινότερος. μετὰ ταῦτα αἱ τὸ μέγα καὶ θαυμαστὸν ἐκφαίνουσαι τῆς κατασκευῆς ἀρεταί. ἴσοι κἂν ταύταις οἱ συγγραφεῖς. ἕπονται ταύταις αἱ τὴν ἰσχὺν, καὶ τὸν τόνον, καὶ τὰς ὁμοιοτρόπους δυνάμεις, τῆς φράσεως ἀρεταὶ περιέχουσαι. κρείττων ἐν ταύταις Ἡροδότου Θουκυδίδης· ἡδονὴν δὲ, καὶ πειθὼ, καὶ τέρψιν, καὶ τὰς ὁμοιογενεῖς ἀρετὰς, εἰσφέρεται μακρῷ Θουκυδίδου κρείττονας Ἡρόδοτος. τῆς δὲ φράσεως τῶν ὀνομάτων τὸ μὲν κατὰ φύσιν Ἡρόδοτος ἐζήλωκε, τὸ δὲ δεινὸν Θουκυδίδης, ἀμειδής πως***) ὢν ἐν λόγοις. ἀρετῶν ἡ κυριωτάτη τὸ πρέπον. ταύτην δ' Ἡρόδοτος ἀκριβοῖ μᾶλλον ἢ Θουκυδίδης· ὁμοειδὴς γὰρ οὗτος ἐν πᾶσι, κἂν ταῖς δημηγορίαις μᾶλλον ἢ ταῖς διηγήσεσιν. ἐμοὶ δὲ καὶ τῷ φιλτάτῳ Καικιλίῳ δοκεῖ τὰ ἐνθυμήματα αὐτοῦ μάλιστά γε καὶ ζηλῶσαι Δημοσθένης. ἵνα δὲ συνελὼν εἴπω, καλαὶ μὲν αἱ ποιήσεις ἀμφότεραι (οὐ γὰρ ἂν αἰσχυνθείην ποιήσεις αὐτὰς λέγων), διαφέρουσι δὲ κατὰ τοῦτο μάλιστα ἀλλήλων, ὅτι τὸ μὲν Ἡροδότου κάλλος ἱλαρόν ἐστι, φοβερὸν δὲ τὸ Θουκυδίδου.

---

*) Perperam libri *τρίτην*, *β* et *γ* signis confusis; et in iis, quae sequuntur, *μετὰ τοῦ σαφοῦς ἐξεταζόμενον*, et *τέτακται πρώτη* pro *τ. τρίτη*.

**) I. e. *οὗτοι οἱ συγγραφεῖς*.

***) Libri *ὁμοειδὴς πᾶς ὢν ἐν λ.*, inepte quidem, nec dubie errore librarii, qui sequentia *ὁμοειδὴς γὰρ οὗτος* etc. occupavit. vox *ἀμειδὴς*, a Schneidero in lexico addubitata, legitur etiam apud Oppianum Cyn. 2, 322. cui Dionysius opponit τὸ *Ἡροδότου κάλλος ἱλαρόν*.

Idem eadem Epistola de iis, quae propria sunt Thucydidi.

Ἐπὶ τῆς ἐκλογῆς τῶν ὀνομάτων τὴν τροπικὴν, καὶ γλωττηματικὴν*), καὶ ξένην λέξιν παραλαμβάνων πολλάκις ἀντὶ τῆς κοινῆς καὶ συνήθους τοῖς καθ' ἑαυτὸν ἀνθρώποις.

Plutarchus Περὶ Φυγῆς (i. e. de Exilio), *p.* 605, *C.*

Καὶ γὰρ τοῖς παλαιοῖς, ὡς ἔοικεν, αἱ Μοῦσαι τὰ κάλλιστα τῶν συνταγμάτων καὶ δοκιμώτατα, φυγὴν λαβοῦσαι συνεργὸν, ἐπετέλεσαν· Θουκυδίδης Ἀθηναῖος συνέγραψε τὸν πόλεμον τῶν Πελοποννησίων καὶ Ἀθηναίων ἐν Θράκῃ περὶ τὴν Σκαπτὴν ὕλην, Ξενοφῶν ἐν Σκιλλοῦντι τῆς Ἠλείας.

Thucydidis encomium,
ex Aphthonii sophistae Προγυμνάσμασιν εἰς τὴν ῥητορικὴν *p.* 88. *ed. Walz.*

Προῆλθε τοίνυν Θουκυδίδης ἐκ γῆς, ἢ καὶ βίον αὐτῷ παρέσχε, καὶ τέχνην. οὐ γὰρ ἑτέρωθεν γέγονεν ἀλλ' ὅθεν οἱ λόγοι· καὶ μητέρα βίου τὰς Ἀθήνας εὑρὼν προγόνοις μὲν βασιλεῦσιν ἐχρήσατο, καὶ τὸ τῆς τύχης αὐτῷ δυνατώτερον ἐκ τοῦ προτέρου προελήλυθε γένους· καὶ προσλαβὼν ἄμφω, γένους ἰσχὺν καὶ πολιτείαν δημοτικὴν, εἰς ἐπανόρθωσιν ἑκατέρου τὸ παρ' ἑκατέρου φέρεται κέρδος, τὸ μὴ πλουτεῖν ἀδίκως διὰ τῆς ἰσηγορίας ἐπανορθούμενος, καὶ πολιτικὴν ἔνδειαν τῇ παρὰ τοῦ γένους εὐδαιμονίᾳ συγκρύπτων.

Dio Cassius l. 38. *cap.* 28.

Ἂν μὲν γάρ μοι πεισθῇς, καὶ πάνυ ἀγαπήσεις χωρίον γέ τι**) παραθαλάσσιον ἔξω πάτου ἐκλεξάμενος, καὶ ἐν αὐτῷ γεωργῶν τε, συγγράφων τε, ὡς Ξενοφῶν, ὡς Θουκυδίδης.

Scholiastes codicis Augustani et Casselani ad l. 4, 135.

Ἰστέον, ὅτι εἰς τὸ κομψὸν τῆς φράσεως Θουκ. Αἰσχύλον καὶ Πίνδαρον ἐμιμήσατο, εἰς δὲ τὸ γόνιμον τῶν ἐνθυμημάτων τὸν ἑαυτοῦ διδάσκαλον Ἀντιφῶντα, εἰς δὲ τὴν λέξιν Πρόδικον (ὅθεν καὶ Προδίκου λέξεις ἐν τῷ κειμένῳ***) σημειούμεθα), εἰς δὲ τὸ γνωμικὸν τοὺς Σωκρατικοὺς, Εὐριπίδην καὶ τοὺς ἄλλους (τοῖς γὰρ αὐτοῖς χρόνοις ἦσαν), εἰς δὲ τὴν οἰκονομίαν τὸν ποιητὴν †).

Scholiastes Aristidis Ὑπὲρ τῶν Τεττ. *p.* 121, 13. *ed. Jebb.*

Συμφοιτητὴς ἦν Περικλέους ὁ Θουκυδίδης· διὸ καὶ ἐφίλει αὐτόν.

---

*) Vulgo καὶ γλωττ., καὶ ἀπηρχαιωμένην. omisi glossam.

**) codd. mendose χ. τέ τι.

***) ἐν τῷ κειμένῳ, i. e. in textu Thucydidis.

†) τὸν ποιητήν, i. e. Homerum.

Dio Chrysostomus oratione 18.

Τῶν δὲ ἄκρων Θουκυδίδης ἐμοὶ δοκεῖ, τῶν δὲ δευτέρων Θεόπομπος.

Petronius Arbiter Satyr. cap. 2.

Quis postea ad summam Thucydidis, quis Hyperidis ad famam processit?

Plinius Hist. nat. 7. *cap.* 30., §. 31.

Thucydidem imperatorem Athenienses in exilium egere; rerum conditorem revocavere, eloquentiam mirati cujus virtutem damnaverant.

Justus Lipsius in notis ad l. 1. *Polit., cap.* 9.

Thucydides, qui res nec multas nec magnas nimis scripsit, palmam fortasse praeripit omnibus, qui multas et magnas: elocutione tota gravis et brevis, densus sententiis, sanus judiciis; occulte ubique instruens, actiones vitamque dirigens, orationibus et excursibus paene divinus; quem quo saepius legas, plus auferas; et nunquam tamen dimittet te sine siti.

Hobbes praefatione Thucydidis ab ipso anglice versi.

In Thucydides two things are to be considered, truth and elocution: for in truth consists the soul, and in elocution the body of history. The latter without the former is but a picture of history; and the former without the latter unapt to instruct. .... For the faith of this history I shall have the less to say in respect, that no man has ever yet called it into question. Nor, indeed, could any man justly doubt of the truth of that writer, in whom they had nothing at all to suspect of those things, that could have caused him either voluntarily to lie, or ignorantly to deliver an untruth. He overtasked not himself by undertaking a history of things done long before his time, and of which he was not able to inform himself. He was a man, that had as much means, in regard both of his dignity and wealth, to find the truth of what he related, as was needful for a man to have. He used as much diligence on search of the truth (noting every thing whilst it was fresh in his memory, and laying out his wealth upon intelligence), as was possible for a man to use. He affected least of any man the acclamations of popular authorities, and wrote not his history to win applause, as was the use of that age, but for a monument to instruct the ages to come; which he professes himself and entitles his book κτῆμα ἐς ἀεὶ, *a possession for everlasting*. He was far from the necessity of servile writers either to fear or flatter. In sum, if the truth of a history did ever appear by the manner of relating, it does so in this history: so coherent, perspicuous and persuasive, is the whole narration and every part thereof. In the elocution also two things are considerable: disposition, or method and style. Of the

disposition here used by Thucydides it will be sufficient, in this place, briefly to observe only this, that in his first book first he has, by way of exordium, described the state of Greece from the cradle to the vigorous stature it then was at, when he began to write; and next declared the causes, both real and pretended, of the war he was to write of; in the rest, in which he handles the war itself, he follows distinctly and purely the order of time throughout, relating what came to pass from year to year, and subdividing each year into a summer and winter. The grounds and motives of every action he sets down before the action itself; either narratively, or else contrives them in the form of deliberative orations in the persons of such as, from time to time, bare sway in the commonwealth. After the actions, when there is just occasion, he gives his judgment of them, showing, by what means the success came either to be furthered or hindered. Digressions for instruction's cause, and other such open conveyances of precepts (which is the philosopher's part), he never uses, as having so clearly set before men's eyes the ways and the events of good and evil counsels, that the narration itself does secretly instruct the reader, and more effectually than possibly can be done by precept.

A. F. Didot de stilo Thucydidis. (v. ejus Thucydidem, vol. 1. p. 440.)

Dans le cours de nos observations nous nous abstiendrons d'entrer dans de longs détails sur l'artifice du style de Thucydide, qui, toujours travaillé avec l'art le plus consommé, est loin d'être dur et sec, comme le lui reproche Laharpe, copiant mal un jugement de Cicéron, que ce grand orateur modifie lui-même en plusieurs endroits par les témoignages contraires de son admiration. Thucydide, en exprimant sa pensée le plus succinctement possible, frappe toujours l'attention du lecteur et la fixe long-temps par la difficulté même de sa phrase, que l'on peut comparer à une mosaïque par l'art avec lequel les mots sont choisis, disposés, et enchâssés de manière à n'en pouvoir rien déplacer.

Johannes Müller, qui meruit nomen Thucydidis Germanorum, Historiae universalis (Vier und zwanzig Bücher allgemeiner Geschichten, besonders der europäischen Menschheit) *vol.* 1. *p.* 117. *ed. Tubing.* 3., *de Thucydide.*

Als Herodotus seine Geschichte vorlas, bemerkte er einen darüber weinenden Jüngling, liebte dessen Züge, und rieth seinem Vater, ihm eine wissenschaftliche Erziehung zu geben. Thucydides hiess der Jüngling; Olorus der Vater*). Jener ist's, der in der Geschichte des Zeitraums der attischen Grösse, von der letzten Perserschlacht bis auf das zweiundzwanzigste Jahr des peloponnesischen Kriegs, einen

*) Mirum, quam haec narratio, quamvis suspectae fidei, placuerit viris eruditissimis.

solchen Tiefsinn, eine solche Kenntniss der Menschen nnd ihrer Staaten, zugleich eine so kraftvolle, majestätische Beredtsamkeit entwikkelte, dass er, je nach der Stimmung des Lesers, allen anderen vorgezogen, oder den vortrefflichsten Geschichtschreibern ehrenvoll zur Seite gesetzt wird, als Redner aber mit Demosthenes wetteifert. So wie die Reize der Natur an seinem Vorgänger*) gefallen, so entdeckt jedes nähere Studium des Thucydides vollkommnere Kunst. Jener ist anmuthiger; die Manier des Thucydides ist gross. Von Tacitus ist er darin nnterschieden, dass man in dem Römer den starken Geist eines stoischen Weisen, bei ihm den grossen Sinn eines attischen Staatsmanns, bewundert. Populär war Thucydides weder im Leben, noch suchte er als Schriftsteller diesen Ruhm; er wollte lieber durchgedacht als schnell allgemein beklatscht werden**), und schrieb mehr für Wenige als für die Menge: daher deutet er an, was Andere ausgelegt haben würden; er ist manchmal rauh und schwer, aber das Eindringen in seinen Geist belohnt sich.

Hin und wieder ist gut, sich zu erinnern, dass er ein Verwandter des vertriebenen Fürstengeschlechts, der Pisistratiden, war, dass er kein sonderlicher Freund der Volksherrschaft sein mochte, und persönlich über das attische Volk sich zu beklagen hatte. Auch hat er einen gewissen Hang, die Sachen nicht von der günstigsten Seite anzusehen; doch leider scheint er selten sich hierin zu irren. Bei ihm wird man vorzüglich den Staatsmann bewundern, in Herodotus den guten, aufgeklärten Mann lieben.

Epigramma, fortasse sepulcrale, ex persona Thucydidis, ad calcem codicis Augustani adjectum.

(v. Jacobsii Anthol. gr. t. 4. p. 231.)

Ὦ φίλος, εἰ σοφὸς εἶ, λάβε μ' ἐς χέρας· εἰ δὲ πέφυκας
νῆϊς Μουσάων, ῥίψον ἃ μὴ νοέεις·
εἰμὶ γὰρ οὐ πάντεσσι βατὸς, παῦροι δ' ἀγάσαντο
Θουκυδίδην Ὀλόρου, Κεκροπίδην τὸ γένος.

*) Herodotum dicit.

**) *Κτῆμα ἐς ἀεὶ μᾶλλον ἢ ἀγώνισμα ἐς τὸ παραχρῆμα.*

ΘΟΥΚΥΔΙΔΟΥ ΞΥΓΓΡΑΦΗΣ Α.

Prooemium 23 capitibus. Indicatur argumentum operis, bellum peloponnesiacum, quod majus memorabiliusque quam ullum antiquiorum, praesertim minus notorum, fuisse dicit Thucydides.

ΘΟΥΚΥΔΙΔΗΣ Ἀθηναῖος ξυνέγραψε τὸν πόλεμον τῶν Πελοποννησίων καὶ Ἀθηναίων, ὡς ἐπολέμησαν πρὸς ἀλλήλους, ἀρξάμενος εὐθὺς καθισταμένου, καὶ ἐλπίσας μέγαν τε ἔσεσθαι καὶ ἀξιολογώτατον τῶν προγεγενημένων, τεκμαιρόμενος, ὅτι ἀκμάζοντές τε ἦσαν ἐς αὐτὸν ἀμφότεροι παρασκευῇ τῇ πάσῃ, καὶ τὸ ἄλλο Ἑλληνικὸν ὁρῶν ξυνιστάμενον πρὸς ἑκατέρους, τὸ μὲν εὐθὺς, τὸ δὲ καὶ διανοούμενον. κίνησις γὰρ αὕτη μεγίστη δὴ τοῖς Ἕλλησιν ἐγένετο καὶ μέρει τινὶ τῶν βαρβάρων, ὡς δὲ εἰπεῖν, καὶ ἐπὶ πλεῖστον ἀνθρώπων. τὰ γὰρ πρὸ αὐτῶν καὶ τὰ ἔτι παλαιότερα σαφῶς μὲν εὑρεῖν διὰ χρόνου πλῆθος ἀδύνατα ἦν· ἐκ δὲ τεκμηρίων ὧν ἐπὶ μακρότατον σκοποῦντί μοι πιστεῦσαι ξυμβαίνει οὐ μεγάλα νομίζω γενέσθαι, οὔτε κατὰ τοὺς πολέμους, οὔτε ἐς τὰ ἄλλα.

1. *καθισταμένου.* ἀρχὴν λαμβάνοντος. S.

τὸ ἐλπίσας οὐ μόνον ἐπὶ ἀγαθοῦ, ἀλλ' ἁπλῶς ἐπὶ τῇ τοῦ μέλλοντος ἐκβάσει λέγεται. S. simile germanicum *ahnden*.

ἀκμάζοντες ἦσαν ἐς αὐτὸν, i. e. summo ad bellum gerendum vigore erant. sic 2, 8. ἐῤῥωντο ἐς τὸν πόλεμον, et 7, 7. extr. ἐς τἆλλα πολὺ ἐπεῤῥωντο. *Hk.*

διανοούμενον, id (τὸ ξυνίστασθαι πρὸς ἑκατέρους) *in animo habens*, id moliens.

μέρει — βαρβάρων. Thraces cum Sitalce dicit, Macedones cum Perdicca, Epirotas nonnullos, Siculos, Persas inde a Dario Notho, et alios. *E G.*

ἀδύνατα ἦν. sic meliores libri pro vulgato ἀδύνατον, quae est glossa. Suidas Ἀδύνατα εἶναι: ἀντὶ τοῦ ἀδύνατον. πολλάκις κέχρηται Θ. τοῖς πληθυντικοῖς ἀντὶ ἑνικῶν, μάλιστα ἐπὶ ταύτης τῆς λέξεως. Schol. Eurip. ad Hippol. 247. (269.) Ἄσημα δέ: ἀντὶ τοῦ ἄγνωστα. οὕτω δ' εἴωθε κεχρῆσθαι ἀττικῶς, ὡς καὶ Θ. *ἀδύνατα ἦν* ἀντὶ τοῦ *ἀδύνατον*. „Ceterum Th. videtur hanc loquendi rationem desumsisse ex Herodoto, qui l. 1, 38. fatum ait ἀδύνατά ἐστιν ἀποφυγέειν· item l. 6., p. 444. et 487. v. Koen. ad Gregor. p. 53.“ *E G.*

ἐκ δὲ τεκμηρίων ὧν —. ὧν dictum pro ἃ per attractionem, et referendum ad σκοποῦντι.

πιστεῦσαι. intelligendum ὥστε, *ita ut fidem habeam testimoniis.* „*ξυμβαίνει.* ἀντὶ τοῦ συνάγεται καὶ συγκεφαλαιοῦται.“ S

De statu veteris Graeciae, minus cultae, populis subinde sedes mutantibus.

2. *Φαίνεται γὰρ ἡ νῦν Ἑλλὰς καλουμένη οὐ πάλαι βεβαίως οἰκουμένη, ἀλλὰ μεταναστάσεις τε οὖσαι τὰ πρότερα, καὶ ῥᾳδίως ἕκαστοι τὴν ἑαυτῶν ἀπολείποντες, βιαζόμενοι ὑπό τινων ἀεὶ πλειόνων. τῆς γὰρ ἐμπορίας οὐκ οὔσης, οὐδ᾽ ἐπιμιγνύντες ἀδεῶς ἀλλήλοις, οὔτε κατὰ γῆν, οὔτε διὰ θαλάσσης, νεμόμενοί τε τὰ αὑτῶν ἕκαστοι ὅσον ἀποζῆν, καὶ περιουσίαν χρημάτων οὐκ ἔχοντες, οὐδὲ γῆν φυτεύοντες, ἄδηλον ὂν ὁπότε τις ἐπελθὼν, καὶ ἀτειχίστων ἅμα ὄντων, ἄλλως ἀφαιρήσεται, τῆς τε καθ᾽ ἡμέραν ἀναγκαίου τροφῆς πανταχοῦ ἂν ἡγούμενοι ἐπικρατεῖν, οὐ χαλεπῶς ἀπανίσταντο, καὶ δι᾽ αὐτὸ οὔτε μεγέθει πόλεων ἴσχυον, οὔτε τῇ ἄλλῃ παρασκευῇ.*

Fertiliores terrae magis expetitae, bellisque et seditionibus infestatae, quam aliae, praesertim Attica, expulsorum refugium.

Μάλιστα δὲ τῆς γῆς ἡ ἀρίστη ἀεὶ τὰς μεταβολὰς τῶν οἰκητόρων εἶχεν, ἥ τε νῦν Θεσσαλία καλουμένη, καὶ Βοιωτία, Πελοποννήσου τε τὰ πολλὰ πλὴν Ἀρκαδίας, τῆς τε ἄλλης ὅσα ἦν κράτιστα. διὰ γὰρ ἀρετὴν γῆς αἵ τε δυνάμεις τισὶ μείζους ἐγγιγνόμεναι στάσεις ἐνεποίουν, ἐξ ὧν ἐφθείροντο, καὶ ἅμα ὑπὸ ἀλλοφύλων μᾶλλον ἐπεβουλεύοντο. τὴν γοῦν Ἀττικὴν ἐκ τοῦ ἐπὶ πλεῖστον διὰ τὸ λεπτόγεων ἀστασίαστον οὖσαν ἄνθρωποι ᾤκουν οἱ αὐτοὶ ἀεί. καὶ παράδειγμα τόδε τοῦ λόγου οὐκ ἐλάχιστόν ἐστι, διὰ τὰς μετοικίας τὰ ἄλλα μὴ ὁμοίως αὐξηθῆναι· ἐκ γὰρ τῆς ἄλλης Ἑλλάδος πολέμῳ ἢ στάσει ἐκπίπτοντες παρ᾽ Ἀθηναίους οἱ δυνατώτατοι, ὡς βέβαιον ὂν, ἀνεχώρουν, καὶ πολῖται γιγνόμενοι εὐθὺς ἀπὸ παλαιοῦ μείζω ἔτι ἐποίησαν πλήθει ἀνθρώπων τὴν πόλιν, ὥστε καὶ ἐς Ἰωνίαν ὕστερον, ὡς οὐχ ἱκανῆς οὔσης τῆς Ἀττικῆς, ἀποικίας ἐξέπεμψαν.

2. *ἀλλὰ μεταναστάσεις τε οὖσαι.* int. *φαίνονται* ex superioribus. *Hk.*

ἄλλως, *temere*, male, damno possessorum. libri *ἄλλος*, quod et per se intelligitur, neque sic distrahi potest a *τὶς* pronomine.

τῆς γῆς ἡ ἀρίστη, i. e. *τῆς γῆς τὸ ἄριστον*, ut 1, 5. *τὸν πλεῖστον τοῦ βίου* pro *τὸ πλεῖστον*, etc. v. Wolf. ad Demosth. Lept. p. 223.

ἐκ τοῦ ἐπὶ πλεῖστον. hoc idem est ac *τὸ ἐπὶ πλ.* sive *ἐπὶ πλ.*, *ut plurimum*, fere.

διὰ τὰς μετοικίας — αὐξηθῆναι. perperam legitur *δ. τὰς μετοικίας ἐς τὰ ἄλλα*, orto *ἐς* ex *—ας* simili vicino. quod sensit Fr. Haasius Lucubrat. Thuc. p. 115., nec ante eum id fugerat Hier. Müllerum. P. cancellavit praepositionem; item G—r. *τὰ ἄλλα*, aliae partes Graeciae.

ἐκ γὰρ — ἐκπίπτοντες. ita G, B—r, Df, Did., non *οἱ ἐκπίπτοντες*, et recte, siquidem *ἐκπ.* vel absolutus est nominativus pro *ἐκπιπτόντων* (*cum exciderent* reliqua Graecia), vel referendus ad *οἱ δυνατώτατοι*, hoc ordine *οἱ γὰρ δυν., ἐκπίπτ. ἐκ τῆς ἄλλης Ἑλλ. πολ. ἢ στ., ἀνεχώρουν παρ᾽ Ἀθ., ὡς βέβαιον ὂν* (*ut quod firmum esset*, i.e. *ὡς βεβαίους ὄντας Ἀθηναίους*, neutro adjectivi accepto pro masculino, ut passim), etc. *βεβαίους*, *sedem stabilem habentes.*

ἀνεχώρουν. v. c. Heraclidae, de quibus vid. Manso Spart. I. p. 44.; Melanthus Messenius (Conon narrat. 39.); Gephyraei, teste Herodoto 5, 57.; Iones ab Achaeis ex Peloponneso pulsi. *Hk.*

Ante bellum trojanum nihil conjunctis viribus egisse Graecos, nec communi nomine ne apud Homerum quidem appellari; ipsumque bellum istud demum maritimis rebus majorem operam dantes suscepisse.

3. *Δηλοῖ δέ μοι καὶ τόδε τῶν παλαιῶν ἀσθένειαν οὐχ ἥκιστα· πρὸ γὰρ τῶν Τρωϊκῶν οὐδὲν φαίνεται πρότερον κοινῇ ἐργασαμένη ἡ Ἑλλάς. δοκεῖ δέ μοι, οὐδὲ τοὔνομα τοῦτο ξύμπασά πω εἶχεν, ἀλλὰ τὰ μὲν πρὸ Ἕλληνος, τοῦ Δευκαλίωνος, καὶ πάνυ οὐδὲ εἶναι ἡ ἐπίκλησις αὕτη, κατὰ ἔθνη δὲ ἄλλα τε καὶ τὸ Πελασγικὸν ἐπὶ πλεῖστον ἀφ' ἑαυτῶν τὴν ἐπωνυμίαν παρέχεσθαι, Ἕλληνος δὲ καὶ τῶν παίδων αὐτοῦ ἐν τῇ Φθιώτιδι ἰσχυσάντων, καὶ ἐπαγομένων αὐτοὺς ἐπ' ὠφελείᾳ ἐς τὰς ἄλλας πόλεις, καθ' ἑκάστους μὲν ἤδη τῇ ὁμιλίᾳ μᾶλλον καλεῖσθαι Ἕλληνας· οὐ μέντοι πολλοῦ γε χρόνου ἠδύνατο καὶ ἅπασιν ἐκνικῆσαι. τεκμηριοῖ δὲ μάλιστα Ὅμηρος· πολλῷ γὰρ ὕστερον ἔτι καὶ τῶν Τρωϊκῶν γενόμενος οὐδαμοῦ τοὺς ξύμπαντας ὠνόμασεν, οὐδ' ἄλλους ἢ τοὺς μετ' Ἀχιλλέως ἐκ τῆς Φθιώτιδος, οἵπερ καὶ πρῶτοι Ἕλληνες ἦσαν· Δαναοὺς δὲ ἐν τοῖς ἔπεσι, καὶ Ἀργείους, καὶ Ἀχαιοὺς, ἀνακαλεῖ. οὐ μὴν οὐδὲ βαρβάρους εἴρηκε διὰ τὸ μηδὲ Ἕλληνάς πω, ὡς ἐμοὶ δοκεῖ, ἀντίπαλον ἐς ἓν ὄνομα ἀποκεκρίσθαι. οἱ δ' οὖν ὡς ἕκαστοι Ἕλληνες κατὰ πόλεις τε, ὅσοι ἀλλήλων ξυνίεσαν, καὶ ξύμπαντες ὕστερον κληθέντες οὐδὲν πρὸ τῶν Τρωϊκῶν δι' ἀσθένειαν καὶ ἀμιξίαν ἀλλήλων ἀθρόοι ἔπραξαν· ἀλλὰ καὶ ταύτην τὴν στρατείαν θαλάσσῃ ἤδη πλείω χρώμενοι ξυνῆλθον.*

Minos antiquissimo tempore mari potens, Cycladibus imperans, et praedones debellans.

4. *Μίνως γὰρ παλαίτατος ὧν ἀκοῇ ἴσμεν ναυτικὸν ἐκτήσατο, καὶ τῆς νῦν ἑλληνικῆς θαλάσσης ἐπὶ πλεῖστον ἐκράτησεν, ὡς τῶν Κυκλάδων νήσων ἦρξέ τε, καὶ οἰκιστὴς πρῶτος τῶν*

3. *εἶχεν.* ἀντὶ τοῦ ἔχειν. S. ipsum *ἔχειν* malebat Reisk. Anim. p. 1., ut orationi idem tenor conciliaretur; quo non est opus, cum frequenter anacoluthis utatur Th.; et similiter, observante G., Pausanias Eliac. 1, 27. δοκεῖ μοι δὴ, τοῦ Ὀνάτα μαθητὴς ἢ παῖς ὁ Καλλιτέλης ἦν.

καὶ πάνυ οὐδὲ εἶναι. ἀντὶ τοῦ οὐδ' ὅλως εἶναι. S.

ἰσχυσάντων: βασιλευσάντων. S. reg. et Cass.

καὶ ἐπαγομένων αὐτούς. superscriptum in codice regio τοὺς Φθιώτας. „D., cui suffragatur Ahreschius Diluc. p. 7., praeeunte scholiaste codicis regii, ex v. Φθιώτιδι, nota figura, desumit Φθιώτας. ita ἐπαγ. quoque ad Hellenem ejusque liberos per naturalem ordinem pertinet“ etc. *E G.*

ἐπ' ὠφελείᾳ. ὠφέλειαν εἴωθεν ὁ Θ. τὴν συμμαχίαν καλεῖν. S.

τῇ ὁμιλίᾳ, i. e. τῇ ἐπιμιξίᾳ, per *consuetudinem* et consociationem, cum in dies magis inter se mixti agerent. — *μᾶλλον καλεῖσθαι* est saepius jam in dies, usitatius, ita vocari coeptos ac solitos. *E B—ro.*

καὶ ἅπ. ἐκνικῆσαι, etiam omnino (sicut apud singulas gentes) *invalescere*. S. *ἅπ. ἐκνικ.:* τελείως ἐπικρατῆσαι. — *ἅπασι*, πάντως, ut apud Menandrum Athen. 446, d. idem est ἅπαντα apud Aristophanem Nub. 1367.

ταύτην — ξυνῆλθον. ἀντὶ τοῦ συνεστράτευσαν. δεῖ δὲ προσθεῖναι τὴν *εἰς*, οἷον *ἀλλὰ καὶ εἰς ταύτην τὴν στ. ξ.* schol. Aug. sic item G et alii; sed v. Matth. gr. §. 418, 3.

4. *ὡς τῶν* etc. codd. menda frequente καὶ τῶν —

πλείστων ἐγένετο, Κᾶρας ἐξελάσας, καὶ τοὺς ἑαυτοῦ παῖδας ἡγεμόνας ἐγκαταστήσας· τό τε λῃστικὸν, ὡς εἰκὸς, καθῄρει ἐκ τῆς θαλάσσης, ἐφόσον ἠδύνατο, τοῦ τὰς προσόδους μᾶλλον ἰέναι αὐτῷ.

Vita praedonum maritimorum non ignominiosa olim apud Graecos et barbaros, neque postea hic illic inusitata.

5. *Οἱ γὰρ Ἕλληνες τὸ πάλαι, καὶ τῶν βαρβάρων οἵ τε ἐν τῇ ἠπείρῳ παραθαλάσσιοι καὶ ὅσοι νήσους εἶχον, ἐπειδὴ ἤρξαντο μᾶλλον περαιοῦσθαι ναυσὶν ἐπ' ἀλλήλους, ἐτράποντο πρὸς λῃστείαν, ἡγουμένων ἀνδρῶν οὐ τῶν ἀδυνατωτάτων, κέρδους τοῦ σφετέρου αὐτῶν ἕνεκα καὶ τοῖς ἀσθενέσι τροφῆς· καὶ προσπίπτοντες πόλεσιν ἀτειχίστοις καὶ κατὰ κώμας οἰκουμέναις ἥρπαζον, καὶ τὸν πλεῖστον τοῦ βίου ἐντεῦθεν ἐποιοῦντο, οὐκ ἔχοντός πω αἰσχύνην τούτου τοῦ ἔργου, φέροντος δέ τι καὶ δόξης μᾶλλον. δηλοῦσι δὲ τῶν τε ἠπειρωτῶν τινες ἔτι καὶ νῦν, οἷς κόσμος καλῶς τοῦτο δρᾶν, καὶ οἱ παλαιοὶ τῶν ποιητῶν, τὰς πύστεις τῶν καταπλεόντων πανταχοῦ ὁμοίως ἐρωτῶντες, εἰ λῃσταί εἰσιν, ὡς οὔτε ὧν πυνθάνονται ἀπαξιούντων τὸ ἔργον, οἷς τ' ἐπιμελὲς εἴη εἰδέναι, οὐκ ὀνειδιζόντων. ἐλῄζοντο δὲ καὶ κατ' ἤπειρον ἀλλήλους· καὶ μέχρι τοῦδε πολλὰ τῆς Ἑλλάδος τῷ παλαιῷ τρόπῳ νέμεται, περί τε Λοκροὺς τοὺς Ὀζόλας, καὶ Αἰτωλοὺς, καὶ Ἀκαρνᾶνας, καὶ τὴν ταύτῃ ἤπειρον· τό τε σιδηροφορεῖσθαι τούτοις τοῖς ἠπειρώταις ἀπὸ τῆς παλαιᾶς λῃστείας ἐμμεμένηκε.*

Antiquitus omnes Graecos arma gessisse securitatis causa, sicut barbaros. ea primos Athenienses deposuisse, mutato quoque ex parte priscorum cultu; modicoque vestitu Lacedaemonios uti coepisse, instituto aequali omnium modo vivendi.

6. *Πᾶσα γὰρ ἡ Ἑλλὰς ἐσιδηροφόρει διὰ τὰς ἀφράκτους τε οἰκήσεις καὶ οὐκ ἀσφαλεῖς παρ' ἀλλήλους ἐφόδους, καὶ ξυνήθη-*

5. *τοῖς ἀσθενέσι τροφῆς.* brevius sic dixit pro *ἕνεκα τροφῆς τῆς τῶν ἀσθενέων.* v. Valck. ad Herodot. 8, 51. *οἱ ἀσθενεῖς* opponuntur *τοῖς δυνατοῖς.* *Hk.*

τὸν πλεῖστον τοῦ βίου. *οὕτω* Θ. *καὶ τὸν πλεῖστον τοῦ χρόνου* (c. 30.). 8. cf. c. 2.

καλῶς. Valla *egregie* interpretatur; sed ego simpliciter malim reddere *bene.* bene autem latrocinandi seu praedandi artem exercent (si artis appellatione etiam hic utendum est), qui ejus periti sunt. — *St.*

τὰς πύστεις — ἐρωτῶντες, i. e. *interrogare facientes:* nam non ipsi poëtae interrogant, sed ii, quos loquentes fingunt. ceterum *τὰς πύστεις ἐρωτᾶν* dictum est, ut *ἐρωτήσιν ἐρωτᾶν* et similia. *Hk.* sic etiam alii haec interpretantur, sed dure et praeter necessitatem, cum verba *οἱ παλαιοὶ τῶν ποιητῶν* significare possint *priscos homines, quos inducunt poëtae,* velut Homerus; quibus *παλαιοῖς* opponuntur tum (*ἔτι νῦν*) viventes in continente populi quidam, similes Normannis aevo medio. v. Joh. Müllerus Historiarum universal. vol. 2. p. 295.

οὐκ ὀνειδιζόντων. calumniatur Th. Homerum: Nestor Odyss. γ', 71.

Ὦ ξεῖνοι, τίνες ἐστέ; πόθεν πλεῖθ' ὑγρὰ κέλευθα;
ἤ τι κατὰ πρῆξιν, ἢ μαψιδίως ἀλάλησθε,
οἷά τε λῃϊστῆρες, ὑπεὶρ ἅλα, τοί γ' ἀλόωνται,
ψυχὰς παρθέμενοι, κακὸν ἀλλοδαποῖσι φέροντες;

quae sane sunt vituperantis piraticam.

τὴν δίαιταν μεθ' ὅπλων ἐποιήσαντο, ὥσπερ οἱ βάρβαροι. σημεῖον δ' ἐστὶ ταῦτα τῆς Ἑλλάδος ἔτι οὕτω νεμόμενα τῶν ποτὲ καὶ ἐς πάντας ὁμοίων διαιτημάτων. ἐν τοῖς πρῶτοι δὴ Ἀθηναῖοι τόν τε σίδηρον κατέθεντο, καὶ ἀνειμένῃ τῇ διαίτῃ ἐς τὸ τρυφερώτερον μετέστησαν. καὶ οἱ πρεσβύτεροι αὐτοῖς τῶν εὐδαιμόνων διὰ τὸ ἁβροδίαιτον οὐ πολὺς χρόνος ἐπειδὴ χιτῶνάς τε λινοῦς ἐπαύσαντο φοροῦντες, καὶ χρυσῶν τεττίγων ἐνέρσει κρωβύλον ἀναδούμενοι τῶν ἐν τῇ κεφαλῇ τριχῶν· ἀφ' οὗ καὶ Ἰώνων τοὺς πρεσβυτέρους κατὰ τὸ ξυγγενὲς ἐπὶ πολὺ αὕτη ἡ σκευὴ κατέσχε. μετρίᾳ δ' αὖ ἐσθῆτι καὶ ἐς τὸν νῦν τρόπον πρῶτοι Λακεδαιμόνιοι ἐχρήσαντο, καὶ ἐς τὰ ἄλλα πρὸς τοὺς πολλοὺς οἱ τὰ μείζω κεκτημένοι ἰσοδίαιτοι μάλιστα κατέστησαν. ἐγυμνώθησάν τε πρῶτοι, καὶ ἐς τὸ φανερὸν ἀποδύντες λίπα

6. ταῦτα τῆς Ἑλλάδος. Ozolae et ceteri, quos in superioribus nominavit.

ἐν τοῖς. ἐν τούτοις, ποιητικῶς. S.

πρῶτοι δή. ita Basil. a correctore, Ma. St., Camer., quod etiam St. probavit. vulgo π. δέ.

ἀνειμ. τῇ διαίτῃ, *remissiore seu liberiore, cultu.*

καὶ οἱ πρεσβύτεροι — φοροῦντες. diu seniores Atheniensium retinuisse dicit linteas vestes propter mollitiem, quales etiam a mulieribus Atticis gestabantur, teste Herodoto 5, 87. „Primum Ath. simplici cultu utebantur, quo ceteri Graeci; at iidem primi de vitae strenuitate antiqua ad remissius vitae genus deflexi et τρυφεροὶ facti linteas vestes gerere coeperunt. illud τρυφερὸν non prius cessavit quam grandaevi homines inter opulentos Atticos, qui diutissime omnium pristinum morem retinerent, desierunt et ipsi linteis illis tunicis ac cicadis in capillorum tutulis uti. idemque mos fuit apud Iones, consanguineos Atheniensium. quum igitur illud τρυφερὸν omitteretur, rursus Athenienses ad simplicem cultum redierunt, praeeuntibus Lacedaemoniis.“ *E G—ro.*

καὶ χρυσῶν τεττίγων etc. Mos erat Atheniensium (scil. antequam resp. eorum a Solone corrigeretur) capillos in coni speciem formare et colligere in vertice; quam crinium metam τεττίγων ἐνέρσει comprehendebant, ut se αὐτόχθονας aut (ut volunt alii) μουσικοὺς hoc argumento indicarent. hic capillorum congestus mulieribus Romanis (nam et illae crines ad verticem convolutos gestabant) vocabatur *tutulus*, ut auctor est M. Varro. v. Aelian. var. Hist. l. 4. c. 22. etc. *Hn.* secundum S., qui ipse sic Κρωβύλος ἐστὶν εἶδος πλέγματος τῶν τριχῶν, ἀπὸ ἑκατέρων εἰς ὀξὺ ἀπολῆγον. (cf. schol. Comici ad Vesp. 1221.) ἐκαλεῖτο δὲ τῶν μὲν ἀνδρῶν κρωβύλος, τῶν δὲ γυναικῶν κόρυμβος, τῶν δὲ παίδων σκορπίος. — χρυσ. τεττ. ἐνέρσει (ab ἐνείρειν), *innexis cicadis aureis.*

ἡ σκευὴ κατέσχε. hypallage pro οἱ πρεσβύτεροι τῶν Ἰώνων κατέσχον τὴν σκευὴν ταύτην. *B—r.*

ἐς τὰ ἄλλα, *quod ad cetera attinet.* mox ἐς τὸ φανερὸν accipe pro ἐν τῷ φανερῷ, vel φανερῶς. sic 6, 82. ἐς τὸ ἀκριβὲς est ἀκριβῶς. Virg. Aen. 2, 471. *In lucem* pastus coluber. *Hk.*

ἐγυμνώθησαν, prorsus *nudati sunt, ut essent sine subligaculo.* πρῶτοι non nimis urgendum est: Cretenses enim fuere primi, a quibus Lacedaemonii, ut alia, hunc morem acceperunt, si quidem fides habenda est Platoni Reip. l. 5. p. 452. ὅτε ἤρχοντο τῶν γυμνασίων πρῶτον μὲν Κρῆτες, ἔπειτα Λακεδαιμόνιοι. G. „ἐγ. τε πρῶτοι. nempe inter Graecos Helladem incolentes. ita tollatur dubitatio Gottleberi de Cretensibus.“ *B—r*, vereor ut recte. cf. ann. ad verba οὐ πολλὰ ἔτη.

λίπα, *pinguiter*, i. e. oleo, ut Homerus Odyss. γ', 466. ἔχρισεν λίπ' ἐλαίῳ, et Hesiodus O. et D. 522. λίπ' ἐλαίῳ Χρισαμένη. „Λίπα. pro λιπαρὸν Suidas h. v., et λίπα ἀλεί-

μετὰ τοῦ γυμνάζεσθαι ἠλείψαντο. τὸ δὲ πάλαι καὶ ἐν τῷ ὀλυμπιακῷ ἀγῶνι διαζώματα ἔχοντες περὶ τὰ αἰδοῖα οἱ ἀθληταὶ ἠγωνίζοντο, καὶ οὐ πολλὰ ἔτη ἐπειδὴ πέπαυται· ἔτι δὲ καὶ ἐν τοῖς βαρβάροις ἔστιν οἷς νῦν, καὶ μάλιστα τοῖς Ἀσιανοῖς, πυγμῆς καὶ πάλης ἆθλα τίθεται, καὶ διεζωσμένοι τοῦτο δρῶσι. πολλὰ δ᾽ ἂν καὶ ἄλλα τις ἀποδείξειε τὸ παλαιὸν Ἑλληνικὸν ὁμοιότροπα τῷ νῦν βαρβαρικῷ διαιτώμενον.

Recentiores urbes cur in littoribus conditae fuerint et muris cinctae, secus atque antiquae.

7. *Τῶν δὲ πόλεων ὅσαι μὲν νεώτατα ᾠκίσθησαν, καί, ἤδη πλωιμωτέρων ὄντων, περιουσίας μᾶλλον ἔχουσαι χρημάτων, ἐπ᾽ αὐτοῖς τοῖς αἰγιαλοῖς τείχεσιν ἐκτίζοντο, καὶ τοὺς ἰσθμοὺς ἀπελάμβανον, ἐμπορίας τε ἕνεκα, καὶ τῆς πρὸς τοὺς προσοίκους ἕκαστοι ἰσχύος· αἱ δὲ παλαιαὶ διὰ τὴν λῃστείαν ἐπὶ πολὺ ἀντισχοῦσαν ἄπο θαλάσσης μᾶλλον ᾠκίσθησαν, αἵ τε ἐν ταῖς νήσοις, καὶ ἐν ταῖς ἠπείροις· (ἔφερον γὰρ ἀλλήλους τε, καὶ τῶν ἄλλων ὅσοι ὄντες οὐ θαλάσσιοι κάτω ᾤκουν·) καὶ μέχρι τοῦδε ἔτι ἀνῳκισμένοι εἰσί.*

Insulani, maximam partem Cares et Phoenices, piraticam facientes. quos Minos expulit. Carum sepulcra Deli.

8. *Καὶ οὐχ ἧσσον λῃσταὶ ἦσαν οἱ νησιῶται. Κᾶρές τε ὄντες καὶ Φοίνικες· οὗτοι γὰρ δὴ τὰς πλείστας τῶν νήσων ᾤκησαν.*

φονται ex Aeliano adducit. v. Hesych. *Λίπα, ὗφα, ἄλειφα, οὐ κλίνονται*, inquit Etymologus in *ἄλειφα*. *Wass.* Add. Eustath. ad Odyss. ξ', p. 1560. D. Apocopen istam Suidae non praestiterim.

μετὰ τοῦ γυμνάζεσθαι. S. interlin. codicis August. *ἀντὶ τοῦ ἐν τῷ γυμνάζεσθαι.*

οὐ πολλὰ ἔτη. probabiliter Hesychius v. *ζώσατο* affirmat, olympiade 15., quae incipit anno 720. ante Chr. nat., sine subligaculo certari coeptum esse Olympiae. v. *G—r.* *οὐ πολλὰ ἔτη* dixit, ut supra *οὐ πολὺς χρόνος*, infra 14. *ὀψὲ*, in quibus intelligitur verbum substantivum omnium temporum (*ἐστὶν, ἦν, ἔσται*). significant autem *εὐθὺς, ταχέως*. v. Lobeck. ad Soph. Ajac. 601.

„*ἔτι δὲ — δρῶσι.* Cet usage existe encore aujourd'hui dans l'empire ottoman. On y voit fréquemment, dans les promenades publiques, des lutteurs *γυμνοὺς, διεζωσμένους περὶ τὰ αἰδοῖα λίπα ἀληλιμμένους*. C'est un des amusements les plus agréables du peuple. Pendant mon séjour au collège de Cydonie (in insula Creta) j'assistai souvent à ces sortes de jeux olympiques.“ *De Brussy apud Didotum.*

7. *πλωιμωτέρων ὄντων.* solent Graeci adjectivis uti pro substantivis: igitur *πλώιμα*, *navigabilia*, dicunt *πλοῦν*, *navigationem*, et *πλωιμώτερα navigationem frequentiorem* magisque in dies exercitam. cap. 8. *πλωιμώτερα ἐγένετο παρ᾽ ἀλλήλους.*

ἐπὶ πολὺ ἀντισχοῦσαν, *diu obdurantem*, i. e. diuturnam. sic 7, 71. *ἐπὶ πολὺ ἀντισχούσης τῆς ναυμαχιας.*

ἔφερον γὰρ ἀλλήλους. scil. *οἱ λῃσταί.* „Plenius *φέρειν καὶ ἄγειν* est *praedari, diripere.* Hom. Il. ε', 484., Herodot. 1, 88.; 6, 90. mox *ἀνοικίζειν* est collocare in loco a littore remoto.“ *Hk.* *τείχεσιν.* λείπει ἡ *σὺν*, ἵνα ᾖ *σὺν τείχεσιν ἐκτίζοντο.* S.

κάτω, *inferius*, in littoribus humilioribus quam loca mediterranea.

ἀνῳκισμένοι. malim, quod concinnius, *ἀ—μέναι* (i. e. *ἄνω ᾠκισμέναι, πόλεις*).

μαρτύριον δέ· Δήλου γὰρ καθαιρομένης ὑπὸ Ἀθηναίων ἐν τῷδε τῷ πολέμῳ, καὶ τῶν θηκῶν ἀναιρεθεισῶν, ὅσαι ἦσαν τῶν τεθνεώτων ἐν τῇ νήσῳ, ὑπὲρ ἥμισυ Κᾶρες ἐφάνησαν, γνωσθέντες τῇ τε σκευῇ τῶν ὅπλων ξυντεθαμμένῃ, καὶ τῷ τρόπῳ, ᾧ νῦν ἔτι θάπτουσι. καταστάντος δὲ τοῦ Μίνω ναυτικοῦ πλωιμώτερα ἐγένετο παρ' ἀλλήλους· οἱ γὰρ ἐκ τῶν νήσων κακοῦργοι ἀνέστησαν ὑπ' αὐτοῦ, ὅτε περ καὶ τὰς πολλὰς αὐτῶν κατῴκιζε. καὶ οἱ παρὰ θάλασσαν ἄνθρωποι, μᾶλλον ἤδη τὴν κτῆσιν τῶν χρημάτων ποιούμενοι, βεβαιότερον ᾤκουν· καί τινες καὶ τείχη περιεβάλλοντο, ὡς πλουσιώτεροι αὐτῶν γιγνόμενοι. ἐφιέμενοι γὰρ τῶν κερδῶν οἵ τε ἥσσους ὑπέμενον τὴν τῶν κρεισσόνων δουλείαν, οἵ τε δυνατώτεροι, περιουσίας ἔχοντες, προσεποιοῦντο ὑπηκόους τὰς ἐλάσσους πόλεις. καὶ ἐν τούτῳ τῷ τρόπῳ μᾶλλον ἤδη ὄντες ὕστερον χρόνῳ ἐπὶ Τροίαν ἐστράτευσαν.

Agamemnonem opibus a Pelope acceptis hereditariis, potentiaque, praesertim maris, magis quam jurejurando procorum Helenae, fretum suscepisse expeditionem trojanam.

9. *Ἀγαμέμνων τέ μοι δοκεῖ τῶν τότε δυνάμει προύχων, καὶ οὐ τοσοῦτον τοῖς Τυνδάρεω ὅρκοις κατειλημμένους τοὺς Ἑλένης μνηστῆρας ἄγων, τὸν στόλον ἀγεῖραι. λέγουσι δὲ καὶ οἱ τὰ σαφέστατα Πελοποννησίων μνήμῃ παρὰ τῶν πρότερον δεδεγμένοι, Πέλοπά τε πρῶτον πλήθει χρημάτων, ἃ ἦλθεν ἐκ τῆς*

8. *Δήλου γὰρ καθαιρομένης.* Deli haec prima lustratio omnium, de quibus constat; altera per Pisistratum facta est versus Ol. 60. (540.); tertia totius insulae jussu Atheniensium Ol. 88, 3. (426.); qua funeribus Apollini invisis liberata est. v. Thuc. 3, 104. *E G.*

μᾶλλον ἤδη — ποιούμενοι, i. e. jam opulentiores facti. S. *Πανταχοῦ τοὺς παρὰ θάλασσαν ἀνθρώπους εὐπορωτέρους λέγει εἶναι.* cap. 13. *Ἑλλάδος τῶν χρημάτων τὴν κτῆσιν ἔτι μᾶλλον ἢ πρότερον ποιουμένης.* — *βεβ. ᾤκουν*, *constantius habitabant*, non mutatis sedibus. — *ὡς πλουσιώτεροι αὐτῶν γιγνόμενοι*, *ut qui ditiores eorum* (i. e. inter eos, Graecos maritimos) *fierent*, opibus antecellerent. vitiose libri *ἑαυτῶν*.

καὶ — ὄντες. *et cum hoc in statu ditiores atque potentiores nunc essent facti*, i. e. majore apparatu rerum instructi, scil. *ἢ πρότερον*, quod paulo ante expressit post *μᾶλλον*. sic scholiastes cod. Aug. in margine interpretatur verba *ἐν τ. τῷ τρόπῳ*: addit enim *τῷ δυνατῷ καὶ εὐπόρῳ*. *τρόπος* h. l. est *status, conditio*, in qua aliquis versatur. — veluti c. 7. dicit (*πόλεις*) *περιουσίας μᾶλλον ἔχουσαι χρημάτων*, item hoc capite *μᾶλλον ἤδη κτῆσιν τῶν χρημάτων ποιούμενοι*, et l. 2, 42. *μᾶλλον ἡγησάμενοι*, in quibus locis *τὸ μᾶλλον* jungitur verbis, et praestantiam quandam sive abundantiam significat. *E G.*

9. *τοῖς Τυνδάρεω ὅρκοις.* Tyndarus cum metueret, ne proci, quibus Helenam denegaret, insurgerent et in se, et in sponsum ejus, consilio Ulyssis usus, omnes jurejurando obstrinxit, se injuriam, si qua genero illata fuisset, junctis viribus propulsaturos. Apollod. III, 10, 9. his fabulis poëtarum lectione tunc vulgo notis fidem non habet Th., sed veram causam, cur Agamemnon tot Graecorum principes ac reges tantasque copias congregaverit, in ejus auctoritate et imperii amplitudine quaerendam esse censet. *Hk.*

οἱ τὰ σαφέστατα Πελοπ. — δεδεγμένοι, i. e. Peloponnesiorum ii, qui certissima a majoribus acceperunt. *Idem.*

Ἀσίας ἔχων ἐς ἀνθρώπους ἀπόρους, δύναμιν περιποιησάμενον, τὴν ἐπωνυμίαν τῆς χώρας, ἐπηλύτην ὄντα, ὅμως σχεῖν, καὶ ὕστερον τοῖς ἐκγόνοις ἔτι μείζω ξυνενεχθῆναι, Εὐρυσθέως μὲν ἐν τῇ Ἀττικῇ ὑπὸ Ἡρακλειδῶν ἀποθανόντος, Ἀτρέως δὲ μητρὸς ἀδελφοῦ ὄντος αὐτῷ, καὶ ἐπιτρέψαντος Εὐρυσθέως, ὅτ' ἐστράτευε, Μυκήνας τε καὶ τὴν ἀρχὴν κατὰ τὸ οἰκεῖον Ἀτρεῖ· τυγχάνειν δὲ αὐτὸν φεύγοντα τὸν πατέρα διὰ τὸν Χρυσίππου θάνατον, καί, ὡς οὐκέτι ἀνεχώρησεν Εὐρυσθεὺς, βουλομένων καὶ τῶν Μυκηναίων φόβῳ τῶν Ἡρακλειδῶν, καὶ ἅμα δυνατὸν δοκοῦντα εἶναι, καὶ τὸ πλῆθος τεθεραπευκότα, τῶν Μυκηναίων τε καὶ ὅσων Εὐρυσθεὺς ἦρχε τὴν βασιλείαν Ἀτρέα παραλαβεῖν, καὶ τῶν Περσειδῶν τοὺς Πελοπίδας μείζους καταστῆναι. ἅ μοι δοκεῖ Ἀγαμέμνων παραλαβὼν, καὶ ναυτικῷ γε ἅμα ἐπὶ πλέον τῶν ἄλλων ἰσχύσας, τὴν στρατείαν οὐ χάριτι τὸ πλεῖον ἢ φόβῳ ξυναγαγὼν ποιήσασθαι. φαίνεται γὰρ ναυσί τε πλείσταις αὐτὸς ἀφικόμενος, καὶ Ἀρκάσι προσπαρασχὼν, ὡς Ὅμηρος τοῦτο δεδήλωκεν, εἴ τῳ ἱκανὸς τεκμηριῶσαι· καὶ ἐν τοῦ σκήπτρου ἅμα τῇ παραδόσει εἴρηκεν αὐτὸν „ΠΟΛΛΗΙΣΙΝ ΝΗΣΟΙΣΙ ΚΑΙ ΑΡΓΕΙ ΠΑΝΤΙ ΑΝΑΣΣΕΙΝ.“ οὐκ ἂν οὖν νήσων ἔξω τῶν περιοικίδων (αὗται δὲ οὐκ ἂν πολλαὶ εἴησαν) ἠπειρώτης ὢν ἐκράτει, εἰ μή τι καὶ ναυτικὸν εἶχεν· εἰκάζειν δὲ χρὴ καὶ ταύτῃ τῇ στρατείᾳ οἷα ἦν τὰ πρὸ αὐτῆς.

Mycenarum olim (et recens quoque Lacedaemonis) parvitas, cujus tamen causa negat addubitandam esse tantam expeditionem; contraque magnificus Athenarum urbis adspectus, propterea non potentioris. non ita multos, ut ex omni Graecia, Trojam profectos esse.

10. *Καὶ, ὅτι μὲν Μυκῆναι μικρὸν ἦν, ἢ εἴ τι τῶν τότε πόλισμα νῦν μὴ ἀξιόχρεων δοκεῖ εἶναι, οὐκ ἀκριβεῖ ἄν τις ση-*

τὴν ἐπωνυμίαν τῆς χώρας — σχεῖν, ***gloriam nominatae ab se terrae habuisse***, i. e. abstulisse tanquam praemium, ***quamvis peregrinum.*** ita rem dicere solent Graeci pro laude vel vituperatione rel. 1, 68. *σωφροσύνην μὲν ἔχετε*, ***moderationis quidem laudem habetis.*** Euripides Or. 764. *φεύγω τὸ δειλὸν τῇδε*, ***effugio sic crimen ignaviae***, ubi v. annotata, et cf. Odyss. ξ', 404.

μείζω ξυνενεχθῆναι, ***majora evenisse.*** schol. reg., Cass., aliique, ξυν. *ἀντὶ τοῦ εὐτυχηθῆναι, ἢ συναχθῆναι.* Suidas h. v. *εὐτυχηθῆναι, ἢ αὐξηθῆναι.* „Herodot. 4, 157. *οὐδὲν γάρ σφι χρηστὸν συνεφέρετο.* Euripides Heracl. 886. *ξυμφέρεται τὰ πολλὰ πολλοῖς.*“ (malim etiam nunc *ξυμφέρετ' αὐτὰ κ. τ.*) K. deest *μείζω* in Bas. et Aug. et a manu 1. in Cass.

ναυτικῷ γε. perperam libri *ναυτ.* *τε.* in regio *τὲ* omissum est, supervacuum, puto, visum scribae.

μητρός, Nicippes. — Χρυσίππου, quem Atreus cum fratre Thyeste interfecerat, ab Hippodamia matre, Chrysippi noverca, impulsus. ***Hk.***

τὸ πλεῖον simpliciter est *μᾶλλον.* — *Ἀρκάσι προσπαρ.* Hom. Il. β', 612 sq. — *σκήπτρου παραδόσει.* Hom. Il. β', 101. sq. ***Id.***

νήσων — περιοικίδων. extra sive ultra finitimas insulas, quas dicit Calauriam, Hydream, Tiparenum, Cecryphaleam.

οἷα ἦν τὰ πρὸ αὐτῆς, i. e. Agamemnonis imperium jam pervalidum ante bellum trojanum fuisse. infra cap. 10. *νομίζειν δὲ (εἰκὸς) τὴν στρατείαν ἐκείνην μεγίστην μὲν γενέσθαι τῶν πρὸ αὐτῆς, λειπομένην δὲ τῶν νῦν.* ibi demum redit ad demonstrationis principium, quam instituerat cap. 3. initio. ***Hk.***

μείῳ χρώμενος ἀπιστοίη μὴ γενέσθαι τὸν στόλον τοσοῦτον, ὅσον οἵ τε ποιηταὶ εἰρήκασι, καὶ ὁ λόγος κατέχει. Λακεδαιμονίων γὰρ εἰ ἡ πόλις ἐρημωθείη, λειφθείη δὲ τά τε ἱερὰ καὶ τῆς κατασκευῆς τὰ ἐδάφη, πολλὴν ἂν οἶμαι ἀπιστίαν τῆς δυνάμεως προελθόντος πολλοῦ χρόνου τοῖς ἔπειτα πρὸς τὸ κλέος αὐτῶν εἶναι (καίτοι Πελοποννήσου τῶν πέντε τὰς δύο μοίρας νέμονται, τῆς τε ξυμπάσης ἡγοῦνται, καὶ τῶν ἔξω ξυμμάχων πολλῶν· ὅμως δὲ, οὔτε ξυνοικισθείσης πόλεως, οὔτε ἱεροῖς καὶ κατασκευαῖς πολυτελέσι χρησαμένης, κατὰ κώμας δὲ τῷ παλαιῷ τῆς Ἑλλάδος τρόπῳ οἰκισθείσης, φαίνοιτ' ἂν ὑποδεεστέρα), Ἀθηναίων δὲ τὸ αὐτὸ τοῦτο παθόντων διπλασίαν ἂν τὴν δύναμιν εἰκάζεσθαι ἀπὸ τῆς φανερᾶς ὄψεως τῆς πόλεως ἢ ἔστιν. οὔκουν ἀπιστεῖν εἰκὸς, οὐδὲ τὰς ὄψεις τῶν πόλεων μᾶλλον σκοπεῖν ἢ τὰς δυνάμεις, νομίζειν δὲ τὴν στρατείαν ἐκείνην μεγίστην μὲν γενέσθαι τῶν πρὸ αὐτῆς, [λειπομένην δὲ τῶν νῦν,] τῇ Ὁμήρου * αὖ ποιήσει * εἴ τι χρὴ κἀνταῦθα πιστεύειν, ἣν εἰκὸς ἐπὶ τὸ μεῖζον μὲν ποιητὴν ὄντα κοσμῆσαι, ὅμως δὲ φαίνεται καὶ οὕτως ἐνδεεστέρα. πεποίηκε γὰρ χιλίων καὶ διακοσίων νεῶν τὰς μὲν Βοιωτῶν εἴκοσι καὶ ἑκατὸν ἀνδρῶν, τὰς δὲ Φιλοκτήτου πεντήκοντα, δηλῶν, ὡς ἐμοὶ δοκεῖ, τὰς μεγίστας καὶ ἐλαχίστας· ἄλλων γοῦν μεγέθους πέρι ἐν νεῶν καταλόγῳ οὐκ ἐμνήσθη.

Meros remiges servosque paucos fuisse in navibus Graecorum.

Αὐτερέται δὲ ὅτι ἦσαν καὶ μάχιμοι πάντες, ἐν ταῖς Φιλοκτήτου ναυσὶ δεδήλωκε· τοξότας γὰρ πάντας πεποίηκε τοὺς προσκώπους· περίνεως δὲ οὐκ εἰκὸς πολλοὺς ξυμπλεῖν ἔξω τῶν τῶν

10. *ὁ λόγος κατέχει*, *fama obtinet*, fama durat. v. Valck. ad Eurip. Hipp. p.322. (1402. nostrae ed.) *E G.*

τῆς κατασκευῆς τὰ ἐδάφη, *fundamenta aedificiorum.*

πολλὴν — ἀπιστίαν τῆς δυνάμεως — πρὸς τὸ κλέος αὐτῶν, *magnam dubitationem de potentia eorum secundum famam*, i. e. talis potentiae, qualis fama fertur.

τῶν πέντε τὰς δύο. Paussn. V, 1, 1. docet, intelligendos esse 1. Arcades cum Eleis, 2. Achaeos, 3. Argivos cum Epidauriis, Troezeniis, Corinthiis, et Sicyoniis; 4. Lacedaemonios, 5. Messenios. *Hk.*

καὶ τῶν ἔξω ξυμμάχων πολλῶν. scribebat haec Th. finito bello peloponnesiaco, quo tempore plerique omnes, qui antea Atheniensium socii fuerant, partim sponte, partim coacti, ad Lacedaemoniorum societatem transierant, cum ante hoc bellum Spartani non nisi in Peloponneso valerent. *Ex eodem.*

τῇ Ὁμήρου αὖ ποιήσει — πιστεύειν. suspecta sunt verba *αὖ ποιήσει:* nam *αὖ* ut ferendum sit, quia jam in superioribus Homeri testimonio usus est hic noster, certe displicet *ποιήσει* praepostere illatum et tautologia ineleganti sequentibus verbis *ἣν εἰκὸς — κοσμῆσαι*, quibus indicatur causa, cur minus fidendum sit narrationi homericae, more poëtarum amplificatae. quare sic arbitror scribendum esse — *τῶν νῦν· τῇ Ὁμήρου δ' ὑπομνήσει εἴ τι* etc. *εἰ* valet *εἰ καὶ*, *quamvis*, ut saepius. facile quidem, praesertim neglecto apostropho, *ΔΥΠΟΜ̄ΗΣΕΙ* mutatum fuerit in *ΑΥΠΟΙΗΣΕΙ.*

Βοιωτῶν. Hom. Il. *β'*, 510. — *δεδήλωκε*, ibid. v. 719 sq. *Hk.*

περίνεως, *nautas* (Matrosen). Artemidorus 1, 35. *Ἄρχει περίνεω μὲν ὁ τοίχαρχος, τοιχάρχου δὲ ὁ πρωρεὺς, πρωρέως δὲ ὁ κυβερνήτης, κυβερνήτου δὲ ναύκληρος.* mendose schol. vulgaris *περίνεως:* τοὺς

βασιλέων καὶ τῶν μάλιστα ἐν τέλει, ἄλλως τε, καὶ μέλλοντας πέλαγος περαιώσεσθαι μετὰ σκευῶν πολεμικῶν, οὐδ᾽ αὖ τὰ πλοῖα κατάφρακτα ἔχοντας, ἀλλὰ τῷ παλαιῷ τρόπῳ λῃστικώτερον παρεσκευασμένα. πρὸς τὰς μεγίστας γοῦν καὶ ἐλαχίστας ναῦς τὸ μέσον σκοποῦντι οὐ πολλοὶ φαίνονται ἐλθόντες, ὡς ἀπὸ πάσης τῆς Ἑλλάδος κοινῇ πεμπόμενοι.

Horum causa fuit inopia tum Graecorum.

11. *Αἴτιον* δ᾽ ἦν οὐχ ἡ ὀλιγανθρωπία τοσοῦτον, ὅσον ἡ ἀχρηματία. τῆς γὰρ τροφῆς ἀπορίᾳ τόν τε στρατὸν ἐλάσσω ἤγαγον, καὶ ὅσον ἤλπιζον αὐτόθεν πολεμοῦντα βιοτεύσειν· ἐπειδὴ δὲ ἀφικόμενοι μάχῃ ἐκράτησαν, (δῆλον δέ· τὸ γὰρ ἔρυμα τῷ στρατοπέδῳ οὐκ ἂν ἐτειχίσαντο·) φαίνονται δ᾽ οὐδ᾽ ἐνταῦθα πάσῃ τῇ δυνάμει χρησάμενοι, ἀλλὰ πρὸς γεωργίαν τῆς Χερσονήσου τραπόμενοι καὶ λῃστείαν τῆς τροφῆς ἀπορίᾳ.

Alioqui diuturnum uon fuisset bellum trojanum.

Ἧι καὶ μᾶλλον οἱ Τρῶες, αὐτῶν διεσπαρμένων, τὰ δέκα ἔτη ἀντεῖχον βίᾳ, τοῖς ἀεὶ ὑπολειπομένοις ἀντίπαλοι ὄντες· περιουσίαν δὲ εἰ ἦλθον ἔχοντες τροφῆς, καὶ ὄντες ἀθρόοι ἄνευ λῃστείας καὶ γεωργίας ξυνεχῶς τὸν πόλεμον διέφερον, ῥᾳδίως ἂν μάχῃ κρατοῦντες εἷλον, οἵ γε καὶ οὐκ ἀθρόοι, ἀλλὰ μέρει τῷ ἀεὶ παρόντι, ἀντεῖχον· πολιορκίᾳ δ᾽ ἂν προσκαθεζόμενοι ἐν ἐλάσσονί τε χρόνῳ καὶ ἀπονώτερον τὴν Τροίαν εἷλον. ἀλλὰ δι᾽ ἀχρηματίαν τά τε πρὸ τούτων ἀσθενῆ ἦν, καὶ αὐτά γε δὴ ταῦτα ὀνομαστότατα τῶν πρὶν γενόμενα δηλοῦται τοῖς ἔργοις ὑποδεέστερα ὄντα τῆς φήμης καὶ τοῦ νῦν περὶ αὐτῶν διὰ τοὺς ποιητὰς λόγου κατεσχηκότος· ἐπεὶ καὶ μετὰ τὰ Τρωϊκὰ ἡ Ἑλλὰς ἔτι μετανίστατό τε, καὶ κατῳκίζετο, ὥστε μὴ ἡσυχάσασαν αὐξηθῆναι.

Turbae in Graecia post captam Trojam; migrationes Boeotorum et Heraclidarum; coloniae Atheniensium et Lacedaemoniorum.

12. Ἥ τε γὰρ ἀναχώρησις τῶν Ἑλλήνων ἐξ Ἰλίου χρονία γενομένη πολλὰ ἐνεόχμωσε, καὶ στάσεις ἐν ταῖς πόλεσιν ὡς ἐπι-

περιττοὺς ἐν τῇ νηῒ ἐπιβάτας, οἷον δούλους. schol. Cass. τοὺς περὶ ἐν τῇ νηῒ etc. ponamus τοὺς περὶ τῇ νηῒ, οἷον δούλους. praepositioni περὶ explicator adscripserit, recte quidem, ἐν, verbisque τοὺς περὶ τῇ νηῒ aliquis ἐπιβάτας. jam ἔξω τῶν βασιλέων καὶ τῶν μάλιστα ἐν τέλει, quae est codicum scriptura, dure intelligendum esset ἔξω τῶν περὶνεων τῶν βασ. κ. τ. μ. ἐν τέλει: quare alterum τῶν immisi, forte id neglectum ratus propter similitudinem. hoc enim dicit Th., praeter regum et summorum magistratuum sive ducum servos merosque remiges nullos fuisse in navibus Graecorum.

11. *μάχῃ ἐκράτησαν.* Il. β, 698. sqq. respondet δὲ post ἐπειδὴ praecedenti τὲ, ut alibi. illud autem δὲ, quod est post φαίνονται, ad apodosin pertinet, ut infra 2, 65. ὁ δὲ φαίνεται, ubi vide. *Ex Hk.*

διέφερον: διήνυον, peregissent, persecuti essent. scholiastes vulgaris inter alia ἐπιμελῶς ἐξήνυον. opponitur hoc intermisso saepe bello propter agriculturam et latrocinia.

πολὺ ἐγίγνοντο, ἀφ' ὧν ἐκπίπτοντες τὰς πόλεις ἔκτιζον. Βοιωτοί τε γὰρ οἱ νῦν ἑξηκοστῷ ἔτει μετὰ Ἰλίου ἅλωσιν, ἐξ Ἄρνης ἀναστάντες ὑπὸ Θεσσαλῶν, τὴν νῦν μὲν Βοιωτίαν, πρότερον δὲ Καδμηΐδα γῆν, καλουμένην ᾤκισαν· (ἦν δὲ αὐτῶν καὶ ἀποδασμὸς πρότερον ἐν τῇ γῇ ταύτῃ, ἀφ' ὧν καὶ ἐς Ἴλιον ἐστράτευσαν·) Δωριῆς τε ὀγδοηκοστῷ ἔτει ξὺν Ἡρακλείδαις Πελοπόννησον ἔσχον. μόλις τε ἐν πολλῷ χρόνῳ ἡσυχάσασα ἡ Ἑλλὰς βεβαίως, καὶ οὐκέτι ἀνισταμένη, ἀποικίας ἐξέπεμπε· καὶ Ἴωνας μὲν Ἀθηναῖοι καὶ νησιωτῶν τοὺς πολλοὺς ᾤκισαν, Ἰταλίας δὲ

12. *τὰς πόλεις* emphatice dictum est, ut intelligantur notae urbes, quas fama erat conditas esse post expugnationem Trojae a Teucro, Philoctete, Diomedo, Menestheo, Pyrrho, Idomeneo, et aliis. S. *τὰς πόλεις ἔκτιζον: πολλοὶ γὰρ ἐξέπεσον· οἷον Τεῦκρος μὲν, ὑπὸ τοῦ πατρὸς ἐκβληθεὶς διὰ τὸν Αἴαντα, εἰς Κύπρον ἀφίκετο· καὶ Φιλοκτήτης, διὰ τὸν Πάριδος θάνατον θήλειαν νόσον* (v. Herodot. 1, 105.) *νοσήσας* (hoc ab alio uemino relatum inveni), *καὶ μὴ φέρων τὴν αἰσχύνην, ἀπελθὼν ἐκ τῆς πατρίδος ἔκτισε πόλιν, ἣν διὰ τὸ πάθος Μαλακίαν* (*Μάλακαν?*) *ἐκάλεσε·* (aliter Virgilius Aen. 3, 402., et Lycophron 911. seqq. videndum, an huc pertineat Macalla, Italiae inferioris urbs maritima, a Lycophrone commemorata 927., iu qua sepultus ferebatur Philoctetes.) *Διομήδης, ὑπὸ Κομήτου ἐκβληθεὶς, εἰς τὰς Λιβυρνίδας νήσους ἀφίκετο· καὶ ὁ Μενεσθεὺς, ὑπὸ τῶν Θησειδῶν, εἰς Ἰβηρίαν, καὶ ἄλλοι πολλοί.*

Ἄρνης. Thessalicao: erat enim Arno etiam in Boeotia. *Arne* boeotica, quam oxpulsi Thossalia Boeoti condiderunt, pro eadem urbe, cui nomen Chaeronea, babita est a scholisste ad h. l. et Pausania 9, 40.; at Heyn. ad Iliad. vol. 4. p. 300. alteram istam Arnen prope Chaeroneam sitam fuisse existimat. (probabiliter quidem; putesque, progrossu temporis Arnen junctam Chaeroneae majori nomen suum proprium perdidisse. *Both.*) cf. Od. Müller. Orchom. p. 58. Inde ab ea urbe condita Aooles Boeotiam habuero; antea enim fere gentes pelasgicae stirpis, in his Aones, eam inhabitarunt, permixtae posthac Aeolibus. v. Heyn. l. c. p. 292., Strabo 9. p. 616. — Quod Arno boeotica jam apud Homerum est (Il. β', 507.), qnae demum 60 post Trojam eversam annis condita dicatur, ita oxplicare studet Heyn. ad Il. vol. 4. p. 300. „Utrique (Homero et Thucydidi) fidem suam constaro puto, si, ut in multis urbibus factum est, locum ac tractum jam antea nomon Arnes habuisse, ideoque Arnen *συνοικίαν*, vicum seu *χώραν*, jam isto tempore, quo bellum in Trojanos susceptum est, extitisso, serius autem urbem ab Aeolibus e Thessalia reducibus conditam esse, statuamus.“ *E G.*

ἦν δὲ αὐτῶν — ἐστράτευσαν. haec vereor ut Th. scripserit, adeo abhorrent; quibus Od. Müllerus l. c. p. 393. colorem facore conatur his verbis, Thucydidem respiciens, „Nulli igitur belli trojani tempore Boeoti in Boeotia, quae serius dicebatur. atqui Homerus Boeotos jam totius Boeotiae praeter Orchomenum et Aspledonem dominos facit; quam poëtao et historicorum repugnantiam ut removeret, fortasse Th. Boeotorum certe partem (*ἀποδασμὸν*), unde essent Boeoti, qui expeditionem trojauam sequerentur, jam tum in Boootia fuisso, reverentia vatis Homori ductus, excogitavit.“ cui quidam haud male responderunt, non tantam Homeri apud Thucydidem fuisse auctoritatem, ut propterea quidqnam poneret, cujus non aliis quoque testimoniis firmata ipsi videretur fides.

ὀγδοηκοστῷ ἔτει. repete *μετὰ Ἰλίου ἅλωσιν.* anno 1104. a. Chr. Dorienses, ducibus Heraclidis ot Oxylo Aetolo, qui iis se adjunxerat cum parte Aetolorum, navibus per sinum Crissaeum in Peloponnesum invaserunt. v. Pansan. 5, 3, 5. *Hk.*

Ἰταλίας. Cavo putes eam terram dici, quam nos Italiam nominamus: intelligit de more Graecorum

καὶ Σικελίας τὸ πλεῖστον Πελοποννήσιοι, τῆς τε ἄλλης Ἑλλάδος ἔστιν ἃ χωρία· πάντα δὲ ταῦτα ὕστερον τῶν Τρωϊκῶν ἐκτίσθη.

Potentiore et opulentiore facta Graecia passim tyranni extiterunt, magisque Graeci studuerunt rei navali; qua primi excelluere Corinthii, divitiis abundantes propter idoneum commercio et terra, et mari, situm Corinthi.

13. *Δυνατωτέρας δὲ γενομένης τῆς Ἑλλάδος, καὶ τῶν χρημάτων τὴν κτῆσιν ἔτι μᾶλλον ἢ πρότερον ποιουμένης, τὰ πολλὰ τυραννίδες ἐν ταῖς πόλεσι καθίσταντο, τῶν προσόδων μειζόνων γιγνομένων· (πρότερον δὲ ἦσαν ἐπὶ ῥητοῖς γέρασι πατρικαὶ βασιλεῖαι·) ναυτικά τε ἐξηρτύετο ἡ Ἑλλὰς, καὶ τῆς θαλάσσης μᾶλλον ἀντείχοντο. πρῶτοι δὲ Κορίνθιοι λέγονται ἐγγύτατα τοῦ νῦν τρόπου μεταχειρίσαι τὰ περὶ τὰς ναῦς, καὶ τριήρεις πρῶτον ἐν Κορίνθῳ τῆς Ἑλλάδος ναυπηγηθῆναι. φαίνεται δὲ καὶ Σαμίοις Ἀμεινοκλῆς Κορίνθιος ναυπηγὸς ναῦς ποιήσας τέσσαρας. ἔτη δ' ἐστὶ μάλιστα τριακόσια ἐς τὴν τελευτὴν τοῦδε τοῦ πολέμου, ὅτε Ἀμεινοκλῆς Σαμίοις ἦλθε. ναυμαχία τε παλαιτάτη ὧν ἴσμεν γίγνεται Κορινθίων πρὸς Κερκυραίους. ἔτη*

aequalium suorum Th. eam peninsulam, quae postea Bruttiorum erat prope fretum siculum, in qua erant plures coloniae Graecorum. v. Niebuhrii Hist. Rom. t. I. p. 17. ed. sec. *Ex Hk.*

13. *ἐπὶ ῥητ. γέρ. πατρικαὶ βασιλεῖαι*, *regna hereditaria et certis honorariis praemiis definita.* (Aristoteles Polit. 3, 9. et 10., observante A. Didoto, *Τέταρτον δὲ εἶδος μοναρχίας βασιλικῆς αἱ κατὰ τοὺς ἡρωϊκοὺς χρόνους ἑκούσιαί τε καὶ πάτριαι γιγνόμεναι κατὰ νόμον· διὰ γὰρ τὸ τοὺς πρώτους γενέσθαι τοῦ πλήθους εὐεργέτας κατὰ τέχνας, ἢ πόλεμον, ἢ διὰ τὸ συναγαγεῖν, ἢ πορίσαι χώραν, ἐγίγνοντο βασιλεῖς ἑκόντων, καὶ τοῖς παραλαμβάνουσι πάτριοι. κύριοι δ' ἦσαν τῆς τε κατὰ πόλεμον ἡγεμονίας, καὶ τῶν θυσιῶν, ὅσαι μὴ ἱερατικαὶ, καὶ πρὸς τούτοις τὰς δίκας ἔκρινον. — ἡ περὶ τοὺς ἡρωϊκοὺς χρόνους βασιλεία ἦν ἑκόντων μὲν, ἐπί τισι δὲ ὡρισμένοις* (id Th. dicit *ἐπὶ ῥητοῖς γέρασι*)· *στρατηγὸς γὰρ ἦν καὶ δικαστὴς ὁ βασιλεὺς, καὶ τῶν πρὸς τοὺς θεοὺς κύριος. — ἐπεὶ δὲ χείρους γιγνόμενοι ἐχρηματίζοντο ἀπὸ τῶν κοινῶν, ἐντεῦθέν ποθεν εὔλογον γενέσθαι τὰς ὀλιγαρχίας. — ἐκ δὲ τούτων πρῶτον εἰς τυραννίδα μετέβαλλον.* schol. *ἐπὶ ῥητοῖς γέρασιν: ἀντὶ τοῦ ἐπὶ φανεραῖς τιμαῖς, ἐπὶ ὁμολογουμένοις γέρασι. τοῦτο δὲ πρὸς ἀντιδιαστολὴν τῶν τυραννίδων· ὁ γὰρ τύραννος νόμον κρείττω ἔχει τὴν βούλησιν, καὶ οὐχὶ τὸ αἴσιον.* „Munera (*δωτίνας*) haec *γέρατα* fuisse dicit Heyn. ad Il. 9, 155., regibus tunc offerri solita, ut in Oriente, pro tributo voluntario. intelligendae sunt potius omnino *λιπαραὶ θέμιστες*, quas Homerus ibidem dixit, i. e., ut uno verbo complectar, *τὰ δίκαια* regum, sive omnia regibus ex jure et cousuetudine praestanda, inprimis reditus ex agris eorum privatis (*τεμένεσι*), mercede judiciorum, et conviviis publicis. quo accedebant dona extra ordinem collata, pars bellicae praedae, aliaque munera honoraria, ut annotavit Feith. Antiq. homer. 2, 2. p. 105. seqq. ed. Argent.“ *E G.* — Tyranui erant praeter Pisistratidas Athenieuses Cypselus Corinthi, Orthagoras Sicyone, Theagenes Megaris, Aleuadae Larissae, Scopadae Pharsali, Siculi illi tyranni, Phalaris, Gelo, alii. cf. c. 17. et 18. *Hk.*

ναυπηγ. plurimi libri *ἐνναυπ.*

μάλιστα apud numeralia valet *summum* (höchstens).

Κορινθίων πρὸς Κερκυρ. cum propter Lycophronis filii necem Periander, Cypseli filius, bellum inferret Corcyraeis. v. Herodot. 3, 53. *Hk.*

δὲ μάλιστα καὶ ταύτῃ ἑξήκοντα καὶ διακόσιά ἐστι μέχρι τοῦ αὐτοῦ χρόνου. οἰκοῦντες γὰρ τὴν πόλιν οἱ Κορίνθιοι ἐπὶ τοῦ ἰσθμοῦ ἀεὶ δή ποτε ἐμπόριον εἶχον, τῶν Ἑλλήνων τὸ πάλαι κατὰ γῆν τὰ πλείω ἢ κατὰ θάλασσαν, τῶν τε ἐντὸς Πελοποννήσου καὶ τῶν ἔξω, διὰ τῆς ἐκείνων παρ᾽ ἀλλήλους ἐπιμισγόντων. χρήμασί τε δυνατοὶ ἦσαν, ὡς καὶ τοῖς παλαιοῖς ποιηταῖς δεδήλωται· ἀφνειὸν γὰρ ἐπωνόμασαν τὸ χωρίον. ἐπειδή τε οἱ Ἕλληνες μᾶλλον ἐπλώιζον, τὰς ναῦς κτησάμενοι τὸ λῃστικὸν καθῄρουν· καὶ ἐμπόριον παρέχοντες ἀμφότερα, δυνατὴν ἔσχον χρημάτων προσόδῳ τὴν πόλιν.

Iones quoque aliquando mari potentes, et Polycrates, Samiorum tyrannus, et Phocaeenses.

Καὶ Ἴωσιν ὕστερον πολὺ γίγνεται ναυτικὸν ἐπὶ Κύρου, Περσῶν πρώτου βασιλεύοντος, καὶ Καμβύσου τοῦ υἱέος αὐτοῦ, τῆς τε καθ᾽ ἑαυτοὺς θαλάσσης Κύρῳ πολεμοῦντες ἐκράτησάν τινα χρόνον. καὶ Πολυκράτης Σάμου τυραννῶν ἐπὶ Καμβύσου, ναυτικῷ ἰσχύων, ἄλλας τε τῶν νήσων ὑπηκόους ἐποιήσατο, καὶ Ῥήνειαν ἑλὼν ἀνέθηκε τῷ Ἀπόλλωνι τῷ δηλίῳ. Φωκαῆς τε Μασσαλίαν οἰκίζοντες Καρχηδονίους ἐνίκων ναυμαχοῦντες.

Imbecillitas etiam diu post rei nauticae Graecorum; triremes tyrannorum Siculorum et Corcyraeorum; Aeginetae minus potentes mari; item Athenienses ante Themistoclem.

14. *Δυνατώτατα γὰρ ταῦτα τῶν ναυτικῶν ἦν· φαίνεται δὲ καὶ ταῦτα, πολλαῖς γενεαῖς ὕστερα γενόμενα τῶν Τρωϊκῶν,*

ἐπλώϊζον, vox *ποιητικωτέρα*, nec tamen a stilo Thucydidis abhorrens. a glossatore profectum videtur, quod vulgo legitur, *ἐπλωΐζοντο*.

παρέχοντες ἀμφότερα, i. e. *κατ᾽ ἀμφότερα*, triplici modo accipi potest: aut emporium praebebant *et mari et terra* adeuntibus, cum prius terra tantum praebuissent; aut *Graecis tam intra Isthmum, quam extra habitantibus*, propter verba praecedentia *τῶν τε ἐντὸς Πελοποννήσου καὶ τῶν ἔξω*; aut pertinet ad duos portus Corinthiorum, Cenchreas et Lechaeum. — paulo ante ad *ἀφνειὸν* cf. Hom. Il. β, 571. *Hk.*

Ῥήνειαν. est haec una Cycladum insularum, Delo vicina, et catena adeo Delo annexa a Polycrate Samio, teste Thucydide 3, 104. — De Phocaeensibus vid. Herodot. 1, 166., Justin. 43, 5. *Idem.*

πεντηκοντόροις. erant hae naves ex eo genere, quod dicitur *μονῆρες*, i. e. uno remorum ordine in utroque latere instructum, quinis et vicenis utrobique remigibus. Homero significantur Il. 2, 719.; 16, 168. *E Siebelisio.* *πεντ. καὶ πλοίοις μακροῖς.* simili sensu Th. 4, 116. dixit *τοῖς τε πλοίοις καὶ ταῖς ναυσὶ*, ubi v. Duker., et cf. Wachsmuth. Ant. gr. 2, 1., p. 381. Ammonius p. 98. ed. Valck. „*Δίδυμος ἐν δεκάτῳ Ῥητορικῶν ὑπομνημάτων φησὶν οὕτως, ὅτι διαφέρουσιν αἱ νῆες τῶν πλοίων· τὰ μὲν γάρ ἐστι στρογγύλα, αἱ δὲ κωπήρεις καὶ στρατιώτιδες.*“ — dixit grammaticus *νῆας κωπ. καὶ στρατ.*, non quo naves proprie dictae omnes fuerint bellicae, sed quia bellicae erant ex iis, quae remis agebantur. recte enim Kr. negat, 7, 21. in verbis *τοῖσι δὲ ἐς τὰς γεφύρας μακρὰς νέας παρέχειν* intelligendas esse naves bellicas. M. Gesnerus Thes. lat. l. v. Navis „*Longae naves* ab *onerariis* differebant: siquidem onerariae velis duntaxat incitabantur, longae vero etiam remis agebantur.“

τριήρεσι μὲν ὀλίγαις χρώμενα, πεντηκοντόροις δ' ἔτι καὶ πλοίοις μακροῖς ἐξηρτυμένα, ὥσπερ ἐκεῖνα· ὀλίγον τε πρὸ τῶν Μηδικῶν καὶ τοῦ Δαρείου θανάτου, ὃς μετὰ Καμβύσην Περσῶν ἐβασίλευσε, τριήρεις περί τε Σικελίαν τοῖς τυράννοις ἐς πλῆθος ἐγένοντο, καὶ Κερκυραίοις. ταῦτα γὰρ τελευταῖα πρὸ τῆς Ξέρξου στρατείας ναυτικὰ ἀξιόλογα ἐν τῇ Ἑλλάδι κατέστη· Αἰγινῆται γὰρ καὶ Ἀθηναῖοι, καὶ εἴ τινες ἄλλοι, βραχέα ἐκέκτηντο, καὶ τούτων τὰ πολλὰ πεντηκοντόρους· ὀψέ τε ἀφ' οὗ Ἀθηναίους Θεμιστοκλῆς ἔπεισεν, Αἰγινήταις πολεμοῦντας, καὶ ἅμα τοῦ βαρβάρου προσδοκίμου ὄντος, τὰς ναῦς ποιήσασθαι, αἷσπερ καὶ ἐναυμάχησαν· καὶ αὗται οὔπω εἶχον διὰ πάσης καταστρώματα.

Antecellebant tamen ceteris Graecis illi, qui re nautica valebant, cum auctis reditibus, tum insulis imperio suo subjectis. terrestria bella, praesertim longinqua, fere nulla praeter conterminarum gentium.

15. *Τὰ μὲν οὖν ναυτικὰ τῶν Ἑλλήνων τοιαῦτα ἦν, τά τε παλαιὰ, καὶ τὰ ὕστερον γιγνόμενα· ἰσχὺν δὲ περιεποιήσαντο ὅμως οὐκ ἐλαχίστην οἱ προσχόντες αὐτοῖς χρημάτων τε προσόδῳ, καὶ ἄλλων ἀρχῇ. ἐπιπλέοντες γὰρ τὰς νήσους κατεστρέφοντο, καὶ μάλιστα ὅσοι μὴ διαρκῆ εἶχον χώραν. κατὰ γῆν δὲ πόλεμος, ὅθεν τις καὶ δύναμις παρεγένετο, οὐδεὶς ξυνέστη, πάντες δὲ ἦσαν, ὅσοι καὶ ἐγένοντο, πρὸς ὁμόρους τοὺς σφετέρους ἑκάστοις· καὶ ἐκδήμους στρατείας πολὺ ἄπο τῆς ἑαυτῶν ἐπ' ἄλλων καταστροφῇ οὐκ ἐξῄεσαν οἱ Ἕλληνες. οὐ γὰρ ξυνεστήκεσαν πρὸς τὰς μεγίστας πόλεις ὑπήκοοι, οὐδ' ἂν αὐτοὶ ἀπὸ τῆς ἴσης κοινὰς στρατείας ἐποιοῦντο, κατ' ἀλλήλους δὲ μᾶλλον ὡς ἕκαστοι οἱ ἀστυγείτονες ἐπολέμουν.*

Bellum maximi momenti Chalcidensium et Eretriorum.

Μάλιστα δὲ ἐς τὸν πάλαι ποτὲ γενόμενον πόλεμον Χαλκιδέων καὶ Ἐρετριέων καὶ τὸ ἄλλο Ἑλληνικὸν ἐς ξυμμαχίαν ἑκατέρων διέστη.

Alii aliter impediti, quominus incrementum caperent.

16. *Ἐπεγένετο δὲ ἄλλοις τε ἄλλοθι κωλύματα μὴ αὐξηθῆναι, καὶ Ἴωσι προχωρησάντων ἐπὶ μέγα τῶν πραγμάτων Κῦρος καὶ ἡ περσικὴ βασιλεία, Κροῖσον καθελοῦσα καὶ ὅσα ἐντὸς*

14. *βραχέα* (exigua), int. *τὰ ναυτικὰ* (*res nautica*). *τὰ πολλὰ*, *maximam partem*. *Ex Hk.*

ὀψέ τε ἀφ' οὗ. subaudi *ἐστὶ* ad *ὀψὲ*, et compara supra cap. 6. extr. *καὶ οὐ πολλὰ ἔτη ἐπειδὴ πέπαυται.* cap. 18. *ἔτη γάρ ἐστι μάλιστα τετρακόσια — ἀφ' οὗ Λακεδαιμόνιοι τῇ αὐτῇ πολιτείᾳ χρῶνται.* *Hk.*

διὰ πάσης, *omnino*, ut *διὰ κενῆς*, *frustra*, Athen. 4+2, a. cf. Lobeck. Paralip. p. 363. simile *ἀπὸ τῆς ἴσης* cap. 15.

15. *καὶ — χώραν*, *et maxime illi, quorum regio non sufficeret alimentis*, velut Atheniensium et Corinthiorum.

αὐτοὶ, i. e. *ipsi soli*, *sine sociis*, et intelligendi sunt principes potissimum populi, *αἱ μέγισται πόλεις*. — *ἀπὸ τῆς ἴσης.* possis intelligere *συντελείας*, *parem contribuentes impensarum partem.* *οὐδ' ἂν — ἐποιοῦντο*, *nec solebant suscipere*, nec facile suscipiebant. morem indicat *ἂν* particula, sicut passim.

πόλ. Χαλκιδέων. v. Herodot. 5, 99., ibique Valcken. *Hk.*

Ἄλυος ποταμοῦ πρὸς θάλασσαν, ἐπεστράτευσε, καὶ τὰς ἐν τῇ ἠπείρῳ πόλεις ἐδούλωσε, Δαρεῖός τε ὕστερον τῷ Φοινίκων ναυτικῷ κρατῶν καὶ τὰς νήσους.

Ne tyranni quidem, de se tantummodo et suis rebus solliciti, urbibusque securitatis causa habitantes, quidquam memorabile gesserunt.

17. Τύραννοι δὲ ὅσοι ἦσαν ἐν ταῖς ἑλληνικαῖς πόλεσι, τὸ ἐφ' ἑαυτῶν μόνον προορώμενοι, ἔς τε τὸ σῶμα καὶ ἐς τὸ τὸν ἴδιον οἶκον αὔξειν, δι' ἀσφαλείας ὅσον ἐδύναντο μάλιστα τὰς πόλεις ᾤκουν· ἐπράχθη τε ἀπ' αὐτῶν οὐδὲν ἔργον ἀξιόλογον, εἰ μὴ εἴ τι πρὸς περιοίκους τοὺς αὐτῶν ἑκάστοις· οἱ γὰρ ἐν Σικελίᾳ ἐπὶ πλεῖστον ἐχώρησαν δυνάμεως. οὕτω πανταχόθεν ἡ Ἑλλὰς ἐπὶ πολὺν χρόνον κατείχετο μήτε κοινῇ φανερὸν μηδὲν κατεργάζεσθαι, κατὰ πόλεις τε ἀτολμοτέρα εἶναι.

Tyrannides ceterorum Graecorum abolitae a Lacedaemoniis, fortibus republica sua jam antiquitus bene constituta; bella duo persica, illorum ductu, marique opitulantibus Atheniensibus, feliciter gesta; discessio Graecorum ad utramque gentem, terra marique eorum valentissimam.

18. Ἐπειδὴ δὲ οἵ τε Ἀθηναίων τύραννοι καὶ οἱ ἐκ τῆς ἄλλης Ἑλλάδος, ἐπὶ πολὺ καὶ πρὶν τυραννευθείσης, οἱ πλεῖστοι καὶ τελευταῖοι, πλὴν τῶν ἐν Σικελίᾳ, ὑπὸ Λακεδαιμονίων κατελύθησαν, (ἡ γὰρ Λακεδαίμων μετὰ τὴν κτῆσιν τῶν νῦν ἐνοικούντων αὐτὴν Δωριέων ἐπὶ πλεῖστον ὧν ἴσμεν χρόνον στασιάσασα ὅμως ἐκ παλαιτάτου καὶ εὐνομήθη, καὶ ἀεὶ ἀτυράννευτος ἦν· ἔτη γάρ ἐστι μάλιστα τετρακόσια καὶ ὀλίγῳ πλείω ἐς τὴν τελευτὴν τοῦδε τοῦ πολέμου, ἀφ' οὗ Λακεδαιμόνιοι τῇ αὐτῇ πολιτείᾳ χρῶνται, καὶ δι' αὐτὸ δυνάμενοι καὶ τὰ ἐν ταῖς ἄλλαις πόλεσι καθίστασαν·) μετὰ δὲ τὴν τῶν τυράννων κατάλυσιν ἐκ τῆς Ἑλλάδος οὐ πολλοῖς ἔτεσιν ὕστερον καὶ ἡ ἐν Μαραθῶνι μάχη Μήδων πρὸς Ἀθηναίους ἐγένετο. δεκάτῳ δὲ ἔτει μετ' αὐτὴν αὖθις ὁ βάρβαρος τῷ μεγάλῳ στόλῳ ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα δουλωσόμενος ἦλθε· καὶ μεγάλου κινδύνου ἐπικρεμασθέντος οἵ τε Λακεδαιμόνιοι τῶν ξυμπολεμησάντων Ἑλλήνων ἡγήσαντο δυνάμει προύχοντες, καὶ οἱ Ἀθηναῖοι, ἐπιόντων τῶν Μήδων, διανοηθέντες ἐκλιπεῖν τὴν πόλιν, καὶ ἀνασκευασάμενοι ἐς τὰς ναῦς ἐμβάντες, ναυτικοὶ ἐγένοντο· κοινῇ τε ἀπωσάμενοι τὸν βάρβαρον ὕστερον οὐ πολλῷ διεκρίθησαν πρός τε Ἀθηναίους καὶ Λακεδαιμονίους οἵ τε ἀποστάντες βασιλέως Ἕλληνες, καὶ οἱ ξυμπολεμήσαντες· δυνάμει γὰρ ταῦτα μέγιστα διεφάνη· ἴσχυον γὰρ οἱ μὲν κατὰ γῆν, οἱ δὲ ναυσί.

17. *οἱ γὰρ ἐν Σικελίᾳ* etc. tyrannorum siculorum magna potentia inertiae graecorum opponitur.

κατὰ πόλεις — εἶναι, *utque ne in singulis quidem urbibus* (nedum conjunctis omnium viribus) *quidquam auderent* et susciperent.

18. *μετὰ τὴν κτῆσιν — Δωριέων*, i. e. *ex quo hodierni incolae Dorienses eam* (Lacedaemonem) *possederunt.* abhorret paucorum codicum scriptura, orta, opinor, ex jotacismo dictantis, *κτίσιν*, cum non condiderint Lacedaemonem, sed dudum conditam occupaverint, Heraclidae.

Bellum ipsorum inter se Lacedaemoniorum et Atheniensium, sociis utrinque ceteris Graecis; dissidia perpetua principum populorum; seditiones et defectiones sociorum, ut illis nunquam deponenda essent arma.

Καὶ ὀλίγον μὲν χρόνον ξυνέμεινεν ἡ ὁμαιχμία, ἔπειτα δὲ διενεχθέντες οἱ Λακεδαιμόνιοι καὶ οἱ Ἀθηναῖοι ἐπολέμησαν μετὰ τῶν ξυμμάχων πρὸς ἀλλήλους· καὶ τῶν ἄλλων Ἑλλήνων εἴ τινές που διασταῖεν, πρὸς τούτους ἤδη ἐχώρουν· ὥστε ἀπὸ τῶν Μηδικῶν ἐς τόνδε ἀεὶ τὸν πόλεμον τὰ μὲν σπενδόμενοι, τὰ δὲ πολεμοῦντες ἢ ἀλλήλοις, ἢ τοῖς ἑαυτῶν ξυμμάχοις ἀφισταμένοις, εὖ παρεσκευάσαντο τὰ πολέμια, καὶ ἐμπειρότεροι ἐγένοντο, μετὰ κινδύνων τὰς μελέτας ποιούμενοι.

Diversa ratio *ἡγεμονίας* **Lacedaemoniorum et Atheniensium.**

19. *Καὶ οἱ μὲν Λακεδαιμόνιοι οὐχ ὑποτελεῖς ἔχοντες φόρου τοὺς ξυμμάχους ἡγοῦντο, κατ' ὀλιγαρχίαν δὲ σφίσιν αὐτοῖς μόνον ἐπιτηδείως ὅπως πολιτεύσωσι θεραπεύοντες· Ἀθηναῖοι δὲ ναῦς τε τῶν πόλεων τῷ χρόνῳ παραλαβόντες ἦρχον πλὴν Χίων καὶ Λεσβίων, καὶ χρήματα τοῖς πᾶσι τάξαντες φέρειν· καὶ ἐγένετο αὐτοῖς ἐς τόνδε τὸν πόλεμον ἡ ἰδία παρασκευὴ μείζων ἢ ὡς τὰ κράτιστά ποτε μετὰ ἀκραιφνοῦς τῆς ξυμμαχίας ἤνθησαν.*

Levitas hominum vituperatur, quaevis tradita, etiam domestica, sine judicio propagantium, velut famam de tyrannide Hipparchi, aliaque falsa.

20. *Τὰ μὲν οὖν παλαιὰ τοιαῦτα εὗρον, χαλεπὰ ὄντα παντὶ ἑξῆς τεκμηρίῳ πιστεῦσαι· οἱ γὰρ ἄνθρωποι τὰς ἀκοὰς τῶν προγεγενημένων, καὶ ἢν ἐπιχώρια σφίσιν ᾖ, ὁμοίως ἀβασανίστως παρ' ἀλλήλων δέχονται. Ἀθηναίων γοῦν τὸ πλῆθος Ἵππαρχον*

19. *κατ' ὀλιγαρχίαν — θεραπεύοντες*, *sed hoc tantum curantes*, *ut ὀλιγαρχικῶς*, *prout ipsis* (Lacedaemoniis) *commodum esset*, *respublicas suas administrarent.* scilicet sub harmostis, seu praefectis Lacedaemoniis. v. Diodor. Sic. 13, 66.

ἦρχον. hoc omissum est in quibusdam codicibus, cum librariis, ut etiam nonnullis editoribus, sed non doctissimo Didoto, huc pertinere videretur *ἡγοῦντο*. bene Döderlein. „Spartanorum principatus revera nihil aliud erat quam *ἡγεμονία*; sed eundem principatum, eodem nomine susceptum, Ath. immodeste et dolose in *ἀρχὴν* verterunt."

ὡς — ἤνθησαν. Hoc fastigium potentiae Atheniensium recte referas ad tempora paulo ante inducias tricennales, cum Ath. non solum insularum, sed etiam Asiae minoris dominatum tenebant, Aeginetas perdomuerant, atque Phocin, Boeotiam, Argos, et Achajam, sibi junctas habebant. *G—r.*

πλὴν Χίων καὶ Λεσβίων. socii Atheniensium naves tradere partim vi cogebantur, ut Samii (1, 117.), partim non recusabant, ut bellicis laboribus liberati suis negotiis vacare possent; Chii autem et Lesbii usque ad bellum peloponnesiacum erant *αὐτόνομοι*, donec quarto belli anno Lesbii, praeter Methymnenses, defectionem tentarent et subigerentur. meliore postea successu defecerunt Chii anno belli pelop. undevicesimo, a. Chr. 413. *Hk.*

20. *χαλεπὰ — πιστεῦσαι*, *difficilia creditu*, *quamvis omni* (i. e. omnis temporis) *testimonio ex ordine confirmata.*

ὁμοίως, *pariter* in rebus domesticis et externis.

τὸ πλῆθος — οἴονται (non *οἴεται*). vide, si tanti est, Matth.

*οἴονται ὑφ' Ἁρμοδίου καὶ Ἀριστογείτονος τύραννον ὄντα ἀποθανεῖν, καὶ οὐκ ἴσασιν, ὅτι Ἱππίας μὲν πρεσβύτατος ὢν ἦρχε τῶν Πεισιστράτου υἱέων, Ἵππαρχος δὲ καὶ Θεσσαλὸς ἀδελφοὶ ἦσαν αὐτοῦ, ὑποτοπήσαντες δέ τι ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ * καὶ * παραχρῆμα Ἁρμόδιος καὶ Ἀριστογείτων ἐκ τῶν ξυνειδότων σφίσιν Ἱππίᾳ μεμηνῦσθαι, τοῦ μὲν ἀπέσχοντο, ὡς προειδότος, βουλόμενοι δὲ, πρὶν ξυλληφθῆναι, δράσαντές τι καὶ κινδυνεῦσαι, τῷ Ἱππάρχῳ περιτυχόντες περὶ τὸ Λεωκόριον καλούμενον, τὴν παναθηναϊκὴν πομπὴν διακοσμοῦντι, ἀπέκτειναν. πολλὰ δὲ καὶ ἄλλα ἔτι καὶ νῦν ὄντα, καὶ οὐ χρόνῳ ἀμνηστούμενα, καὶ οἱ ἄλλοι Ἕλληνες οὐκ ὀρθῶς οἴονται· ὥσπερ τούς τε Λακεδαιμονίων βασιλέας μὴ μιᾷ ψήφῳ προστίθεσθαι ἑκάτερον, ἀλλὰ δυοῖν· καὶ τὸν Πιτανάτην λόχον αὐτοῖς εἶναι, ὃς οὐδ' ἐγένετο πώποτε. οὕτως ἀταλαίπωρος τοῖς πολλοῖς ἡ ζήτησις τῆς ἀληθείας, καὶ ἐπὶ τὰ ἑτοῖμα μᾶλλον τρέπονται.*

Declaratur pluribus diversitas hujus historiae ab operibus poëtarum et λογογράφων.

21. *Ἐκ δὲ τῶν εἰρημένων τεκμηρίων ὅμως τοιαῦτα ἄν τις νομίζων μάλιστα, ἃ διῆλθον, οὐχ ἁμαρτάνοι, καὶ οὔτε ὡς ποιηταὶ ὑμνήκασι περὶ αὐτῶν, ἐπὶ τὸ μεῖζον κοσμοῦντες, μᾶλλον πιστεύων, οὔτε ὡς λογογράφοι ξυνέθεσαν ἐπὶ τὸ προσαγωγό-*

§. 302. et grammaticos. de re, quam dicit Th., cf. 6, 54.

πρεσβύτατος ὢν ἦρχε — υἱέων. hyperbaton pro *πρεσβύτατος τῶν Πεισιστράτου υἱέων ὢν ἦρχε,* int. *τῶν Ἀθηναίων.* similiter c. 18. sub fin. *ἐς τόνδε ἀεὶ τὸν πόλεμον. Hk.*

τὸ Λεωκόριον. templum sive heroum Athenis in Ceramico urbano. v. 6, 57., Pausan. 1, 5, 2., Aelian. V. H. 12, 28. *Id.*

* *καὶ* * *παραχρῆμα.* nihil hic agit *καὶ* particula, neque dubito quin ponendum sit *ὡς παραχρῆμα* pro *παραχρῆμα,* ut *ὡς ἀληθῶς* pro *ἀληθῶς* Atheu. p. 203. et alia ejusmodi passim: v. Viger. p. 563. ed. Herm. de permutatione non rara harum particularum cum alii dixerunt, tum Jacobs. ὁ *μακαρίτης* Act. phil. Monac. t. 2, 3., p. 442., et ad Tat. 67, 29., p. 643.

δράσαντές τι. *τὶ* intell. cum emphasi, *aliquid magni*, forte, utile, illustre. *B—r.* cf. Aristoph. Nub. 796.

καὶ κινδυνεῦσαι, vel periculum subire, modo facinus aliquod momenti patrent.

ἀπέκτειναν. intell. *τοῦτον.* sed durior est haec ellipsis, ut verear ne ἕ forte exciderit ante *ἀπ.* v. ann. ad 2, 33.

μὴ μιᾷ ψήφῳ προστίθεσθαι. etiam Herodotus 6, 57. extr. de binis regum Lacedaemoniorum calculis loquitur, ut in eodem, quo vulgus, errore fuisse videatur. quamobrem sunt, qui et hic et alibi Herodotum a Thucydide tacite refelli putent. nam reges Lacedaemoniorum, qui non plus valebant senatoribus (vid. Manso de Sparta tom. 1. p. 96.), uno calculo utebantur. *Ex Hk.* Cum Herodoto sentit Lucianus Harmonid. c. 3.; cum Thucydide Plat. de Leg. p. 692. cf. C. Fr. Herm. Antiqu. gr. p. 53, 7., Tittmann. Griech. Staatsverf. p. 121. *E G—ro.*

Πιτανάτην λόχον. sic Herodotus 6, 53. *Πιτάνη: φυλὴ καὶ τόπος τῆς Λακωνικῆς* Phot. erat autem *Πιτανάτης* non *λόχος*, sed *μόρα. Hk.* Etiam hic tangi videtur Herodotus.

21. *πιστεύων.* ad hoc participium, sicut mox ad *ἡγησάμενος*, repete *οὐκ ἂν ἁμαρτάνοι.* logographi sunt scriptores historiae antiquae vel mythicae, de quibus vid. Creuzer. de Arte hist. Graec. p. 178.; idem Herod. et Thucyd. p. 30. seqq. *Hk.*

τερον τῇ ἀκροάσει ἢ ἀληθέστερον, ὄντα ἀνεξέλεγκτα καὶ τὰ πολλὰ ὑπὸ χρόνου αὐτῶν ἀπίστως ἐπὶ τὸ μυθῶδες ἐκνενικηκότα, εὑρῆσθαι δὲ ἡγησάμενος ἐκ τῶν ἐπιφανεστάτων σημείων, ὡς παλαιὰ εἶναι, ἀποχρώντως. καὶ ὁ πόλεμος οὗτος, καίπερ τῶν ἀνθρώπων, ἐν ᾧ μὲν ἂν πολεμῶσι, τὸν παρόντα ἀεὶ μέγιστον κρινόντων, παυσαμένων δὲ τὰ ἀρχαῖα μᾶλλον θαυμαζόντων, ἀπ' αὐτῶν τῶν ἔργων σκοποῦσι δηλώσει ὅμως μείζων γεγενημένος αὐτῶν.

Orationum in hoc scripto et narratiouis rerum gestarum ratio.

22. *Καὶ ὅσα μὲν λόγων εἶπον ἕκαστοι, ἢ μέλλοντες πολεμήσειν, ἢ ἐν αὐτῷ ἤδη ὄντες, χαλεπὸν τὴν ἀκρίβειαν αὐτὴν τῶν λεχθέντων διαμνημονεῦσαι ἦν ἐμοί τε ὧν αὐτὸς ἤκουσα, καὶ τοῖς ἄλλοθέν ποθεν ἐμοὶ ἀπαγγέλλουσιν· ὡς δ' ἂν ἐδόκουν ἐμοὶ ἕκαστοι περὶ τῶν ἀεὶ παρόντων τὰ δέοντα μάλιστ' εἰπεῖν, ἐχομένῳ ὅτι ἐγγύτατα τῆς ξυμπάσης γνώμης τῶν ἀληθῶς λεχθέντων, οὕτως εἴρηται· τὰ δ' ἔργα τῶν πραχθέντων ἐν τῷ πολέμῳ οὐκ ἐκ τοῦ παρατυχόντος πυνθανόμενος ἠξίωσα γράφειν, οὐδ' ὡς ἐμοὶ ἐδόκει, ἀλλ' οἷς τε αὐτὸς παρῆν, καὶ παρὰ τῶν ἄλλων, ὅσον δυνατὸν, ἀκριβείᾳ περὶ ἑκάστου ἐπεξελθών. ἐπιπόνως δὲ εὑρίσκετο, διότι οἱ παρόντες τοῖς ἔργοις ἑκάστοις οὐ ταὐτὰ περὶ τῶν αὐτῶν ἔλεγον, ἀλλ' ὡς ἑκατέρων τις, εὐνοίας ἢ μνήμης, ἔχοι. καὶ ἐς μὲν ἀκρόασιν ἴσως τὸ μὴ μυθῶδες αὐτῶν ἀτερπέστερον φανεῖται· ὅσοι δὲ βουλήσονται τῶν τε γενομένων τὸ σαφὲς σκοπεῖν, καὶ, τῶν μελλόντων ποτὲ αὖθις κατὰ τὸ ἀνθρώπειον τοιούτων καὶ παραπλησίων ἔσεσθαι, ὠφέλιμα κρίνειν αὐτοὶ, ἀρκούντως ἕξει, κτῆμά τε ἐς ἀεὶ μᾶλλον ἢ ἀγώνισμα ἐς τὸ παραχρῆμα ἀκούειν ξύγκειται.*

ὄντα ἀνεξέλεγκτα, quae neque firmari neque refelli argumentis possunt, ideoque vetustate temporis in fabulas degeneraverunt (ἐπὶ τὸ μυθῶδες ἐκνενικηκότα), ita ut nulla iis fides habeatur (ἀπίστως). *Ex Hk.* *τὰ πολλὰ*, *ut plurimum*, saepe.

ὡς παλαιὰ εἶναι, *für so alte Begebenheiten.* infinitivus εἶναι ex graecismo abundat, ut in ἑκὼν εἶναι, τὸ νῦν εἶναι, *für heute*, de quibus formulis vid. Buttmann. Gr. gr. §. 137. *Ex Hk.*

ἀποχρώντως. ἀρκούντως, ut explicat S. c. 22. in simili oratione ἀρκούντως ἕξει. non erraturum dicit eum, qui ab se exposita satis apparere putet ex signis, ut in tali antiquitate rerum, manifestissimis.

μείζων γεγ. αὐτῶν. scil. τῶν ἀρχαίων (πολέμων).

22. *ὅσα λόγων* est ὅσους λόγους, quod aptum sententiae secus ac vulgatum λόγῳ, cui opponi solet ἔργῳ, ut sermo, praesertim vanus, rei seu veritati. v. Soph. Oed. tyr. 437. etc. saepe confusa ν et iota adscriptum.

ἐν αὐτῷ, τῷ πολεμεῖν. *Hk.*

τὰ δ' ἔργα τῶν πραχθέντων concinnitatis causa pleonastice dixit; patent autem τὰ πραχθέντα latius quam τὰ ἔργα, cui opponuntur οἱ λόγοι. *Ex eodem.*

αὐτὸς παρῆν, utpote dux Atheniensium circa Thasum: v. 4, 104.

ἀκρ. — ἐπεξελθών. *accurata facta investigatione. Ex Hk.* S. ἐπεξ.: ἐρευνῶν.

κατὰ τὸ ἀνθρώπειον, *pro conditione rerum humanarum.*

ὠφέλιμα κρίνειν αὐτοί. libri menda tralatitia, quae mire vexavit doctos, αὐτά.

ξύγκειται, *compositum est*, scil. opus hoc meum. id eo potius consilio scriptum esse ait, ut sit possessio

Bellum persicum comparatum peloponnesiaco longe majori, cujus causa minus aperta, sed verissima, significatur.

23. *Τῶν δὲ πρότερον ἔργων μέγιστον ἐπράχθη τὸ μηδικόν. καὶ τοῦτο ὅμως δυοῖν ναυμαχίαιν καὶ πεζομαχίαιν ταχεῖαν τὴν κρίσιν ἔσχε· τούτου δὲ τοῦ πολέμου μῆκός τε μέγα προὔβη, παθήματά τε ξυνηνέχθη γενέσθαι ἐν αὐτῷ τῇ Ἑλλάδι οἷα οὐχ ἕτερα ἐν ἴσῳ χρόνῳ. οὔτε γὰρ πόλεις τοσαίδε ληφθεῖσαι ἠρημώθησαν, αἱ μὲν ὑπὸ βαρβάρων, αἱ δ' ὑπὸ σφῶν αὐτῶν ἀντιπολεμούντων· (εἰσὶ δὲ αἳ καὶ οἰκήτορας μετέβαλον ἁλισκόμεναι·) οὔτε φυγαὶ τοσαίδε ἀνθρώπων, καὶ φόνος, ὁ μὲν κατ' αὐτὸν τὸν πόλεμον, ὁ δὲ διὰ τὸ στασιάζειν. τά τε πρότερον ἀκοῇ μὲν λεγόμενα, ἔργῳ δὲ σπανιώτερον βεβαιούμενα, οὐκ ἄπιστα κατέστη, σεισμῶν τε πέρι, οἳ ἐπὶ πλεῖστον ἅμα μέρος γῆς καὶ ἰσχυρότατοι οἱ αὐτοὶ ἐπέσχον· ἡλίου τε ἐκλείψεις, αἳ πυκνότεραι παρὰ τὰ ἐκ τοῦ πρὶν χρόνου μνημονευόμενα ξυνέβησαν· αὐχμοί τε ἔστι παρ' οἷς μεγάλοι, καὶ ἀπ' αὐτῶν καὶ λιμοὶ, καὶ ἡ οὐχ ἥκιστα βλάψασα, καὶ μέρος τι φθείρασα, λοιμώδης νόσος· ταῦτα γὰρ πάντα μετὰ τοῦδε τοῦ πολέμου ἅμα ξυνεπέθετο. Ἤρξαντο δὲ αὐτοῦ Ἀθηναῖοι καὶ Πελοποννήσιοι, λύσαντες τὰς τριακοντούτεις σπονδὰς, αἳ αὐτοῖς ἐγένοντο μετὰ Εὐβοίας ἅλωσιν. Διότι δ' ἔλυσαν, τὰς αἰτίας προέγραψα πρῶτον, καὶ τὰς διαφορὰς, τοῦ μή τινα ζητῆσαί ποτε, ἐξ ὅτου τοσοῦτος πόλεμος τοῖς Ἕλλησι κατέστη. τὴν μὲν γὰρ ἀληθεστάτην πρόφασιν, ἀφανεστάτην δὲ λόγῳ, τοὺς Ἀθηναίους ἡγοῦμαι, μεγάλους γιγνομένους καὶ φόβον παρέχοντας τοῖς Λακεδαιμονίοις, ἀναγκάσαι ἐς τὸ πολεμεῖν· αἱ δ' ἐς τὸ φανερὸν λεγόμεναι αἰτίαι αἵδ' ἦσαν ἑκατέρων, ἀφ' ὧν λύσαντες τὰς σπονδὰς ἐς τὸν πόλεμον κατέστησαν.*

in perpetuum, bonum diuturnum, qualis est vera historia, quam ut praesentes tantum auditores delectet, velut certamina musica poëtarum vel oratorum et *λογογράφων*, quos dixit superiore capite. S. „*αἰνίττεται δὲ τὰ μυθικὰ* (ita codd. Paris. et August. pro vulgato *Μηδικὰ*, merito probante Hudsono) *Ἡροδότου.*“

23. *δυοῖν ναυμ. καὶ πεζομ.* proeliis duobus navalibus ad Artemisium et Salaminem, terrestribus ad Thermopylas et Plataeas.

***πόλεις — ληφθεῖσαι — ὑπὸ βαρβάρων.* velut Mycalessus 7, 29.**

***αἱ δ' ὑπὸ σφῶν α. ἀντ.* Plataeae 3, 68., Mytilenae 3, 50., Thyrea 4, 57.**

οἰκήτορας μετέβαλον*, Potidaea et Aegina 2, 27., 70., Scione 5, 32., Melus 5, 116. — ad *οὔτε φυγαὶ τοσαίδε* subaudi *ἦσαν*. *Hk.

διὰ τὸ στασιάζειν.* maxime apud Corcyraeos libro 3. *Idem.

σεισμῶν τε πέρι.* terrae motus Th. saepius commemorat in hoc bello, Deli 2, 8., in Attica, Boeotia, Euboea 3, 87., 89.; in Peloponneso 5, 45., 50.; 6, 95.; 8, 6.; in Coo insula 8, 41.; praeterea 4, 52. solis defectus legimus 2, 28.; 4, 52. aestus Atheniensibus noxios attingit 2, 52.; 7, 87.; famemque obsessorum Potidaeatorum 2, 70. et Plataeensium 3, 52. — ad *ἐκλείψεις* repete *κατέστησαν ἄπιστοι* ex praecedentibus. *Ex Hk.

ἐγένετο μετὰ Εὐβοίας ἅλωσιν.* v. 1, 115. *Hk.

τὴν μὲν — λόγῳ*, *quod enim attinet ad verissimam, sed minime apparentem, belli causam.

αἵδ' ἦσαν*, quas in sequentibus est expositurus. *πρόφασις* i. q. *αἰτία*, *Veranlassung*. *ἀφ' ὧν*, „ob quas. *Hk.

Epidamnus, Corcyraeorum colonia, prius florens, postea vero laborans seditione, supplici non opitulantibus Corcyraeis.

24. *Ἐπίδαμνός ἐστι πόλις ἐν δεξιᾷ ἐσπλέοντι τὸν ἰόνιον κόλπον· προσοικοῦσι δ' αὐτὴν Ταυλάντιοι βάρβαροι, ἰλλυρικὸν ἔθνος. ταύτην ἀπῴκισαν μὲν Κερκυραῖοι, οἰκιστὴς δ' ἐγένετο Φάλιος Ἐρατοκλείδου Κορίνθιος, γένος τῶν ἀφ' Ἡρακλέους, κατὰ δὴ τὸν παλαιὸν νόμον ἐκ τῆς μητροπόλεως κατακληθείς· ξυνῴκισαν δὲ καὶ Κορινθίων τινὲς, καὶ τοῦ ἄλλου δωρικοῦ γένους. προελθόντος δὲ τοῦ χρόνου ἐγένετο ἡ τῶν Ἐπιδαμνίων πόλις μεγάλη καὶ πολυάνθρωπος. στασιάσαντες δὲ ἐν ἀλλήλοις ἔτη πολλὰ, ὡς λέγεται, ἀπὸ πολέμου τινὸς τῶν προσοίκων βαρβάρων ἐφθάρησαν, καὶ τῆς δυνάμεως τῆς πολλῆς ἐστερήθησαν. τὰ δὲ τελευταῖα πρὸ τοῦδε τοῦ πολέμου ὁ δῆμος αὐτῶν ἐξεδίωξε τοὺς δυνατοὺς, οἱ δὲ ἀπελθόντες μετὰ τῶν βαρβάρων ἐλῄζοντο τοὺς ἐν τῇ πόλει κατά τε γῆν καὶ κατὰ θάλασσαν· οἱ δὲ ἐν τῇ πόλει ὄντες Ἐπιδάμνιοι ἐπειδὴ ἐπιέζοντο, πέμπουσιν ἐς τὴν Κέρκυραν πρέσβεις, ὡς μητρόπολιν οὖσαν, δεόμενοι μὴ σφᾶς περιορᾶν φθειρομένους, ἀλλὰ τούς τε φεύγοντας ξυναλλάξαι σφίσι, καὶ τὸν τῶν βαρβάρων πόλεμον καταλῦσαι. ταῦτα δὲ ἱκέται καθεζόμενοι ἐς τὸ Ἡραῖον ἐδέοντο· οἱ δὲ Κερκυραῖοι τὴν ἱκετείαν οὐκ ἐδέξαντο, ἀλλ' ἀπράκτους ἀπέπεμψαν.*

Epidamnii monitu oraculi delphici Corinthiis se deduut, qui contemti a Corcyraeis, colonis suis potentissimis, praesertim mari, horum odio auxilium illis promittunt.

25. *Γνόντες δὲ οἱ Ἐπιδάμνιοι οὐδεμίαν σφίσιν ἀπὸ Κερκύρας τιμωρίαν οὖσαν, ἐν ἀπόρῳ εἴχοντο θέσθαι τὸ παρόν· καὶ πέμψαντες ἐς Δελφοὺς τὸν θεὸν ἐπήροντο, εἰ παραδοῖεν Κορινθίοις τὴν πόλιν, ὡς οἰκισταῖς, καὶ τιμωρίαν τινὰ πειρῷντο ἀπ' αὐτῶν ποιεῖσθαι. ὁ δ' αὐτοῖς ἀνεῖλε παραδοῦναι καὶ*

---

24. **Ἐπίδαμνος.** Corcyraeorum colonia, postea Dyrrhachium dicta. v. Strab. 7. p. 486.

τὸν ἰόνιον κόλπον, mare adriaticum. „Sinus ionius a mari ionio distinguendus est: ille Cerauniorum montium promontorio finiebatur; hoc comprehenditur totum mare inter Graeciam et Italiam Rhegio tenus effusum. nomen alterum illius sinus ὁ Ἀδριὰς posterius est Herodoto, Thucydide et Xenophonte. v. Letronne Topogr. de Syrac. p. 95., Wachsm. Antiqu. gr. 1,1., p. 10., 39. — de *Taulantiis* et aliis Epidamno conterminis populis v. Od. Müller. de Maced. p. 43. sequ. *E G*—ro.

ταύτην ἀπ.: ἀπῴκισαν οὐχὶ ἀπανέστησαν τῆς οἰκίας, ἀλλ' ἀποικίαν πέμψαντες ᾤκισαν. S.

ἐκ τῆς μητροπόλεως, i. e. Corintho: nam Corcyraei Corinthiorum erant coloni. sacra patria coloni asportabant, ignemque sacrum e penetrali urbis depromtum et accensum, qui si forte extinctus esset, ex prytaneo conditorum accendi eum oportebat. quotannis legatos in majorem patriam mittebant coloniae, diis patriis sacra facturos. moris quoque erat, ut coloniae ab originibus suis pontifices acciperent; quin etiam, si quando aliam coloniam aliquo deducere vellent, ut ducem a majore patria postularent; quod h. l. videmus factum. *Hk.*

ἀπὸ πολέμου — *propter bellum* —, ex occasione belli —.

ξυναλλάξαι, *reconciliare.*

25. *τιμωρίαν τινὰ*, i. e. *βοήθειαν*. paulo inferius *ἐπαμῦναι* vocatur, et cap. 26. *ὠφέλεια*. *Hk.*

ἡγεμόνας ποιεῖσθαι. ἐλθόντες δὲ οἱ Ἐπιδάμνιοι ἐς τὴν Κόρινθον κατὰ τὸ μαντεῖον παρέδοσαν τὴν ἀποικίαν, τόν τε οἰκιστὴν ἀποδεικνύντες σφῶν ἐκ Κορίνθου ὄντα, καὶ τὸ χρηστήριον δηλοῦντες, ἐδέοντό τε μὴ σφᾶς περιορᾶν διαφθειρομένους, ἀλλ' ἐπαμῦναι. Κορίνθιοι δὲ κατά τε τὸ δίκαιον ὑπεδέξαντο τὴν τιμωρίαν, νομίζοντες οὐχ ἧσσον ἑαυτῶν εἶναι τὴν ἀποικίαν ἢ Κερκυραίων, ἅμα δὲ καὶ μίσει τῶν Κερκυραίων, ὅτι αὐτῶν παρημέλουν ὄντες ἄποικοι, οὔτε γὰρ ἐν πανηγύρεσι ταῖς κοιναῖς διδόντες γέρα τὰ νομιζόμενα, οὔτε Κορινθίῳ ἀνδρὶ προκαταρχόμενοι τῶν ἱερῶν, ὥσπερ αἱ ἄλλαι ἀποικίαι, περιφρονοῦντες δὲ αὐτοὺς, καὶ χρημάτων δυνάμει ὄντες κατ' ἐκεῖνον τὸν χρόνον ὅμοια τοῖς Ἑλλήνων πλουσιωτάτοις, καὶ τῇ ἐς πόλεμον παρασκευῇ δυνατώτεροι, ναυτικῷ δὲ καὶ πολὺ προέχειν ἔστιν ὅτε ἐπαιρόμενοι, καὶ κατὰ τὴν τῶν Φαιάκων προενοίκησιν τῆς Κερκύρας, κλέος ἐχόντων τὰ περὶ τὰς ναῦς. ᾗ καὶ μᾶλλον ἐξηρτύοντο τὸ ναυτικὸν, καὶ ἦσαν οὐκ ἀδύνατοι· τριήρεις γὰρ εἴκοσι καὶ ἑκατὸν ὑπῆρχον αὐτοῖς, ὅτε ἤρχοντο πολεμεῖν.

Corintbii colonos et praesidia mittunt Epidsmnum, frustra renitentibus Corcyraeis: igitur bellum oritur, et obsidetur ab his Epidamnum.

26. Πάντων οὖν τούτων ἐγκλήματα ἔχοντες οἱ Κορίνθιοι ἔπεμπον ἐς τὴν Ἐπίδαμνον ἄσμενοι τὴν ὠφέλειαν, οἰκήτορά τε τὸν βουλόμενον ἰέναι κελεύοντες, καὶ Ἀμπρακιωτῶν, καὶ Λευ-

γέρα τὰ νομιζόμενα intellige *τὴν προεδρίαν*, i. e. principem iu cousessu locum, *ἐπιγαμίας*, *κτῆσιν γῆς*, alia: velut ducem deducendae coloniae a majore patria postulari moris fuit (v. c. 24.); item quotannis legatos mitti, diis sacra facturos; omnino autem coloniae eundem honorem originibus suis exhibebant, quem filii parentibus. — *προκατάρχεσθαι τῶν ἱερῶν* pertinet ad officia summi sacerdotis, *auspicari*, desecare crines bostiae atque eam immolare. Orationem autem variatam esse docet Göller., cum *προκαταρχόμενοι* sit pro *ἐν προκαταρχῇ*, *in sacris auspicandis*, vel *cum sacra auspicantur*, ut respondeat verbis *ἐν πανηγύρεσι ταῖς κοιναῖς*. Ita *διδόντες γέρα τὰ νομιζ.* etiam ad dativum *Κορινθίῳ ἀνδρὶ* pertinet, quem aliter explicare commode nequeas; „neque in communibus congregationibus solitos bonores tribuentes, neque in sacris faciendis (solita munia), viro Corinthio.“ *Ex Hk.*

ὅμοια potest intelligi *ὅμοιοι*, quemadmodum accipienda nonnunquam sunt neutra adjectivorum; sed veror ne menda sit, ut *αὐτὰ* pro *αὐτοὶ* c. 22.

26. *τὴν ὠφέλειαν*: *βοήθειαν*, *συμμαχίαν*, *ἐπικουρίαν*. S. Aug.

Ἀμπρακιωτῶν. Arnpracia, sive Ambracia secundum Xenophontem et recentiores, dives (v. Athen.) colonia fuit Corinthiorum. de Ambraciotis et Leucadiis ita fere dootissimus Bähr. ad Herodotum 8, 45. „*Ambraciotae* sunt incolae urbis Ambraciae, quae a quibusdam Thesprotiae accensetur, ad Arachthum fluvium sita in Ambracii slnus recessu iutimo, ubi a Corinthiis Cypseli fere aetate (olymp. 30., ante Chr. nat. 660.) exstructa est eo loco, quo nunc dicitur esse *Arta*. — eodem tempore *Leucas* condita fertur a Corinthiis, patria scilicet pnlsis dominante Cypselo: quod enim hoc ad Periandri (ejus filii) tempora quidam referunt, id cum Kruse Hellas p. 285., 356., de colonia renovata intelligere malim. floruit postea urbs mercatura, quam ipse locus egregie adjuvabat in peninsula, quae, canali post disjuncta a continente, insulae speciem

καδίων, καὶ ἑαυτῶν φρουρούς. ἐπορεύθησαν δὲ πεζῇ ἐς Ἀπολλωνίαν, Κορινθίων οὖσαν ἀποικίαν, δέει τῶν Κερκυραίων, μὴ κωλύωνται ὑπ᾽ αὐτῶν κατὰ θάλασσαν περαιούμενοι. Κερκυραῖοι δὲ, ἐπειδὴ ᾔσθοντο τούς τε οἰκήτορας καὶ φρουροὺς ἥκοντας ἐς τὴν Ἐπίδαμνον, τήν τε ἀποικίαν Κορινθίοις δεδομένην, ἐχαλέπαινον· καὶ πλεύσαντες εὐθὺς πέντε καὶ εἴκοσι ναυσὶ, καὶ ὕστερον ἑτέρῳ στόλῳ, τούς τε φεύγοντας ἐκέλευον κατ᾽ ἐπήρειαν δέχεσθαι αὐτοὺς, (ἦλθον γὰρ ἐς τὴν Κέρκυραν οἱ τῶν Ἐπιδαμνίων φυγάδες, τάφους τε ἀποδεικνύντες, καὶ ξυγγένειαν, ἣν προϊσχόμενοι ἐδέοντο σφᾶς κατάγειν) τούς τε φρουροὺς, οὓς Κορίνθιοι ἔπεμψαν, καὶ τοὺς οἰκήτορας ἀποπέμπειν. οἱ δὲ Ἐπιδάμνιοι οὐδὲν αὐτῶν ὑπήκουσαν. ἀλλὰ στρατεύουσιν ἐπ᾽ αὐτοὺς οἱ Κερκυραῖοι τεσσαράκοντα ναυσὶ μετὰ τῶν φυγάδων, ὡς κατάξοντες, καὶ τοὺς Ἰλλυριοὺς προσλαβόντες. προσκαθεζόμενοι δὲ τῇ πόλει προεῖπον, Ἐπιδαμνίων τε τὸν βουλό-

assumsit. nunc vocant *Santa Maura*. plura Kruse l. l. p. 357. seqn.“ etc.

Ἀπολλωνίαν. urbs haec Illyrici, nobilissima cognominum in Thracia et Cyrenaica, sita fuit ad mare adriaticum loco perquam opportuno, quem praedicat Cicero Philipp. 11, 11., postea et studiis litterarum florens. v. P. 1, 2., p. 128., Mannert. 7., p. 399., Bähr. ad Herodot. 9, 92.

κατ᾽ ἐπήρειαν, *contumeliose*. Aristoteles Rhet. 2, 2. *τρία ἐστὶν εἴδη ὀλιγωρίας, καταφρόνησίς τε, καὶ ἐπηρεασμὸς, καὶ ὕβρις· ὅ τε γὰρ καταφρονῶν ὀλιγωρεῖ, — καὶ ὁ ἐπηρεάζων φαίνεται καταφρονεῖν. ἔστι γὰρ ἐπηρεασμὸς ταῖς βουλήσεσιν, οὐχ ἵνα τι αὐτῷ* (intell. hoc, vel quiddam ejusmodi, *ἐπιτυγχάνῃ*, *succedat*, prospere eveniat), *ἀλλ᾽ ἵνα μὴ ἐκείνῳ*. et Polit. 3, 16. *Οἱ ἐν πολιτικαῖς ἀρχαῖς πολλὰ πρὸς ἐπήρειαν καὶ χάριν εἰώθασι πράττειν*, in quibus, quid sit *ἐπήρεια*, ex opposito *χάρις* intelligas. similiter Xenophon M. S. 3, 5, 16. *τὸ ἐπηρεάζειν* opponit *τῷ συνεργεῖν*. Pollux *Τῶν ἐκ δικαστηρίων ὀνομάτων τὸ συκοφαντεῖν, — ἐπηρεάζειν, καταψεύδεσθαι, — καὶ τὸ πρᾶγμα συκοφαντία, ἐπηρεασμὸς, ἐπήρεια, ψευδολογία*. cf. Wass. G—r. „*Κατ᾽ ἐπ.* i. e. *aus Bosheit* (malitia): nam odium erat Corcyraeorum erga Epidamnios, et voluntas his nocendi atque incommodandi“ etc. S. *Κατ᾽ ἐπ. δέχεσθαι: κατὰ βλάβην καὶ στάσιν, ὅπως πάλιν στασιάσωσιν. ἢ κατ᾽ ἀπειλήν*. „Poppo probat interpretationem *minaciter*, quae notio ab usu Atticorum et eorum, qui ex Atticis pendent, Diodori et Pausaniae, aliena est, neque invenitur nisi apud Ionicos et grammaticos, cognata homericae *ἀρειῆς*.“ *E G*—ro. Etiam Apollonius soph. *Ἀρειῇ: ἀπειλῇ*.

Πολλὰ δὲ μειλιχίοισι προσηύδα,
πολλὰ δ᾽ ἀρειῇ (Iliad. ρ, 431.).

sed ne is quidem probata illa significatione *τοῦ ἀρειά*, quod haud dubie derivandum est ab *ἀρὰ*, *exsecratio*, et a consequente *noxa*, sicut porro ab hoc *ἐπήρεια*, a littera, praesertim longa, ut apud Hesiodum O. et D. 726. (*Οὐ γὰρ τοίγε κλύουσιν, ἀποπτύουσι δέ τ᾽ ἀρὰς*), in *η* mutata ionice.

τάφους τε ἀποδεικνύντες. Majorum sepulcra in patria, quam coloni reliquerant, aliaque monumenta, pro summa circa haec priscarum gentium religione magnam vim ad inflammandos pietatis sensu et in obsequio retinendos animos habuerunt. *E G*—ro.

ἣν προϊσχόμενοι: προτείνοντες. S.

προσκαθεζόμενοι δὲ τῇ πόλει. „Nous avons adopté la leçon ancienne, qui est appuyée de plusieurs manuscrits, au lieu de celle des nouveaux éditeurs *πρ. δὲ τὴν πόλιν*. Estienne (i. e. Henr. Stephanus) approuve aussi la leçon que nous avons suivie. Il est vrai qu'on trouve souvent dans Thucydide l'accusatif *τὴν πόλιν* suivi de *προσκαθέζεσθαι*; mais dans ce cas il est

μενον καὶ τοὺς ξένους ἀπαθεῖς ἀπιέναι· εἰ δὲ μή, ὡς πολεμίοις χρήσεσθαι. ὡς δ' οὐκ ἐπείθοντο, οἱ μὲν Κερκυραῖοι (ἔστι δ' ἰσθμὸς τὸ χωρίον) ἐπολιόρκουν τὴν πόλιν.

Eo nuntio accepto Corinthii bellum parant, coloniam Epidamnum deducendam edicunt, auxiliaque Megarensium, Leucadiorum, Thebanorum, aliorumque, impetrant.

27. Κορίνθιοι δ', ὡς αὐτοῖς ἐκ τῆς Ἐπιδάμνου ἦλθον ἄγγελοι, ὅτι πολιορκοῦνται, παρεσκευάζοντο στρατιάν· καὶ ἅμα ἀποικίαν ἐς τὴν Ἐπίδαμνον ἐκήρυσσον, ἐπὶ τῇ ἴσῃ καὶ ὁμοίᾳ τὸν βουλόμενον ἰέναι· εἰ δέ τις τὸ παραυτίκα μὲν μὴ ἐθέλει ξυμπλεῖν, μετέχειν δὲ βούλεται τῆς ἀποικίας, πεντήκοντα δραχμὰς καταθέντα Κορινθίας μένειν. ἦσαν δὲ καὶ οἱ πλέοντες πολλοί, καὶ οἱ τἀργύριον καταβάλλοντες. ἐδεήθησαν δὲ καὶ τῶν Μεγαρέων ναυσὶ σφᾶς ξυμπροπέμψειν, εἰ ἄρα κωλύοιντο ὑπὸ Κερκυραίων πλεῖν· οἱ δὲ παρεσκευάζοντο αὐτοῖς ὀκτὼ ναυσὶ ξυμπλεῖν, καὶ Παλῆς Κεφαλλήνων τέσσαρσι. καὶ Ἐπιδαυρίων ἐδεήθησαν, οἳ παρέσχον πέντε, Ἑρμιονῆς δὲ μίαν, καὶ Τροιζήνιοι δύο, Λευκάδιοι δὲ δέκα, καὶ Ἀμπρακιῶται ὀκτώ. Θηβαίους δὲ χρήματα ᾔτησαν, καὶ Φλιασίους, Ἠλείους δὲ ναῦς τε κενάς, καὶ χρήματα. αὐτῶν δὲ Κορινθίων νῆες παρεσκευάζοντο τριάκοντα, καὶ τρισχίλιοι ὁπλῖται.

toujours accompagné du verbe πολιορκεῖν." *E Did.*, quicum sentio; idque eo magis, quo vulgata olim scriptura fuit τῇ πόλεν, in quo facile agnoscas τῇ πόλει: tamen nonnulli scribae praetulerunt dissimilius τὴν πόλιν, jam Gottlebero et Bauero adstipulantibus.

χρήσεσθαι praeter veteres edd., in quibus Stephani alteram secundum illius codicem antiquum scriptum, codex Mosquensis, et recentiorum editorum Df., Did., K.; neque praestat, quod in aliis codd. inventum propagari coepit, χρήσασθαι.

27. ὅτι πολιορκοῦνται, int. οἱ Ἐπιδάμνιοι ex Ἐπιδάμνου. *Hk.*

ἐπὶ τῇ ἴσῃ καὶ ὁμοίᾳ. significantur hac formula coloni aequo jure cum civibus majoris patriae, quemadmodum c. 34. ἐκπέμπονται ἐπὶ τῷ ὅμοιοι τοῖς λειπομένοις εἶναι. cf. Wachsmuth. Antiqu. gr. 1, 1., p. 153, 44. *E G—ro.*

ἐθέλει ex parte codicum G. et Did., alii ἐθέλοι: sed illi respondet βούλεται, suntque haec verba ipsius edicti, obliqua oratione in rectam conversa more vivido Graecorum.

δραχμὰς κορινθίας. de drachmis corinthiis v. Böckh. Staatsh. d. Ath. 1., p. 17., Od. Müller. Aeginet. p. 88. sequ. drachma attica valebat 6 obolos atticos (5½ grossos); drachma corinthia sive aeginetica, 10 obolos atticos (9⅛ grossos). hanc pecuniam depositam procul dubio amittebant, qui postea non proficiscerentur in coloniam; iis autem restituebatur, qui pacto tempore fide stetissent. — Od. Müller. Dor. 1., p. 116. „Hic erat," inquit, „communis mos in condendis coloniis, ut colonis in antecessum agri assignandi portio (κλῆρος) promitteretur." *E G—ro.*

Megarenses, *Epidaurii*, etc. antiquo foedere peloponnesiaco juncti erant. v. Od. Müller. l. c. p. 178. *Ex eodem.* cf. 2, 56.; 4, 133. etc.

Παλῆς Κεφαλλήνων. Th. 2, 30. Κεῖται δὲ ἡ Κεφαλληνία κατ' Ἀκαρνανίαν καὶ Λευκάδα, τετράπολις οὖσα, Παλῆς (v. Herodot. 9, 28.), Κράνιοι, Σαμαῖοι (cf. Odyss. α', 246., δ', 671.), Προνναῖοι. hinc emendandus est S. ad h. l. cf. Strab. 10, p. 698. sequ., Mannert. Geogr. d. Gr. u. R. 8., p. 87. ad 92.

Corcyraei, cum legatis Lacedaemoniorum et Sicyoniorum Corinthum profecti, jure agere cupiunt cum Corinthiis, pacis conditionibus propositis.

28. Ἐπειδὴ δὲ ἐπύθοντο οἱ Κερκυραῖοι τὴν παρασκευὴν, ἐλθόντες ἐς Κόρινθον μετὰ Λακεδαιμονίων καὶ Σικυωνίων πρέσβεων, οὓς παρέλαβον, ἐκέλευον Κορινθίους τοὺς ἐν Ἐπιδάμνῳ φρουρούς τε καὶ οἰκήτορας ἀπάγειν, ὡς οὐ μετὸν αὐτοῖς Ἐπιδάμνου. εἰ δέ τι ἀντιποιοῦνται, δίκας ἤθελον δοῦναι ἐν Πελοποννήσῳ παρὰ πόλεσιν, αἷς ἂν ἀμφότεροι ξυμβῶσιν· ὁποτέρων δ' ἂν δικασθῇ εἶναι τὴν ἀποικίαν, τούτους κρατεῖν· ἤθελον δὲ καὶ τῷ ἐν Δελφοῖς μαντείῳ ἐπιτρέψαι. πόλεμον δὲ οὐκ εἴων ποιεῖν· εἰ δὲ μὴ, καὶ αὐτοὶ ἀναγκασθήσεσθαι ἔφασαν, ἐκείνων βιαζομένων, φίλους ποιεῖσθαι, οὓς οὐ βούλονται, ἑτέρους τῶν νῦν ὄντων μᾶλλον, ὠφελείας ἕνεκα. οἱ δὲ Κορίνθιοι ἀπεκρίναντο αὐτοῖς, ἢν τάς τε ναῦς καὶ τοὺς βαρβάρους ἀπὸ Ἐπιδάμνου ἀπαγάγωσι, βουλεύσεσθαι· πρότερον δὲ οὐ καλῶς ἔχειν, τοὺς μὲν πολιορκεῖσθαι, αὐτοὺς δὲ δικάζεσθαι.

Similia postulantibus Corinthiis contra dicunt Corcyraei.

Κερκυραῖοι δὲ ἀντέλεγον, ἢν καὶ ἐκεῖνοι τοὺς ἐν Ἐπιδάμνῳ ἀπαγάγωσι, ποιήσειν ταῦτα· ἑτοῖμοι δὲ εἶναι καὶ, ὥστε ἀμφοτέρους μένειν κατὰ χώραν, σπονδὰς δὴ ποιήσασθαι, ἕως ἂν ἡ δίκη γένηται.

Quibus non obtemperantes Corinthii, bello indicto, Epidamnum navigant, frustra recedere eos jubentibus Corcyraeis.

29. **Κορίνθιοι δὲ οὐδὲν τούτων ὑπήκουον, ἀλλ', ἐπειδὴ πλήρεις αὐτοῖς ἦσαν αἱ νῆες, καὶ οἱ ξύμμαχοι παρῆσαν, προπέμψαντες κήρυκα πρότερον πόλεμον προεροῦντα Κερκυραίοις, ἄραντες ἑβδομήκοντα ναυσὶ καὶ πέντε, δισχιλίοις τε ὁπλίταις, ἔπλεον ἐπὶ τὴν Ἐπίδαμνον, Κερκυραίοις ἐναντία πολεμήσοντες. ἐστρατήγει δὲ τῶν μὲν νεῶν Ἀριστεὺς ὁ Πελλίχου, καὶ Καλλικράτης ὁ Καλλίου, καὶ Τιμάνωρ ὁ Τιμάνθους· τοῦ δὲ πεζοῦ Ἀρχέτιμός τε ὁ Εὐρυτίμου, καὶ Ἰσαρχίδας ὁ Ἰσάρχου. ἐπειδὴ δὲ ἐγένοντο**

28. *εἰ δέ τι ἀντιπ.* *quodsi eam* (Epidamnum) *quocunque modo sibi vindicent.*

παρὰ πόλεσιν, αἷς ἂν ἀμφ. ξυμβῶσιν per attractionem dictum puta pro *παρ' αἷς ἂν ξυμβῶσι πόλεσι δοῦναι αὐτάς* (*τὰς δίκας*). cf. 1, 1. extr. *Hk.*

ἑτέρους τῶν νῦν ὄντων μᾶλλον, „alios se potius (*μᾶλλον*) amicos, quam qui tunc essent (scil. exules Epidamniorum et Illyrii: v. c. 26. *E G—ro.*), sibi esse comparaturos." significat Athenienses. *Idem.*

αὐτοὺς δὲ δικάζεσθαι, ipsos Corinthios. *Id.*

ὥστε — χώραν, *hac lege, ut utrique suo loco maneant.* „*κατὰ χ.*, ut 3, 22, 4.; 4, 26, 1.; 76, 4." *E K.* ordo *ἑτ. δὲ εἶναι καὶ* (*etiam*) *σπ. δὴ π.*, *ἕως ἡ δ. γ.*, *ὥστε — χώραν.*

σπονδὰς δὴ π. libri mendose *σπ. δὲ π.*

29. *δισχιλίοις τε ὁπλίταις.* *καὶ μὴν ἄνω* (c. 27.) *τρισχιλίους ἡτοίμαζον. ῥητέον οὖν, ὅτι ἴσως οὐκ ἦν χρεία τῶν χιλίων· ἢ καταφρονοῦντες τῶν Κερκυραίων τοῦτο ποιοῦσι. S.* addit St., fortasse etiam non potuisse haberi tot milites gravis armaturae, vel depravatum esse alterum locum apud Thucydidem.

ἐν Ἀκτίῳ τῆς Ἀνακτορίας γῆς, οὗ τὸ ἱερὸν τοῦ Ἀπόλλωνός ἐστιν, ἐπὶ τῷ στόματι τοῦ ἀμπρακικοῦ κόλπου, οἱ Κερκυραῖοι κήρυκά τε προέπεμψαν αὐτοῖς ἐν ἀκατίῳ ἀπεροῦντα μὴ πλεῖν ἐπὶ σφᾶς, καὶ τὰς ναῦς ἅμα ἐπλήρουν, ζεύξαντές τε τὰς παλαιὰς, ὥστε πλωίμους εἶναι, καὶ τὰς ἄλλας ἐπισκευάσαντες.

Proelium navale, quo vincuntur Corinthii; Epidamnus quoque horum obsidione liberatur.

Ὡς δὲ ὁ κήρυξ τε ἀπήγγειλεν οὐδὲν εἰρηναῖον παρὰ τῶν Κορινθίων, καὶ αἱ νῆες αὐτοῖς ἐπεπλήρωντο, οὖσαι ὀγδοήκοντα (τεσσαράκοντα γὰρ Ἐπίδαμνον ἐπολιόρκουν), ἀνταναγόμενοι καὶ παραταξάμενοι ἐναυμάχησαν· καὶ ἐνίκησαν οἱ Κερκυραῖοι παρὰ πολὺ, καὶ ναῦς πεντεκαίδεκα διέφθειραν τῶν Κορινθίων. τῇ δὲ αὐτῇ ἡμέρᾳ αὐτοῖς ξυνέβη καὶ τοὺς τὴν Ἐπίδαμνον πολιορκοῦντας παραστήσασθαι ὁμολογίᾳ, ὥστε τοὺς μὲν ἐπήλυδας ἀποδόσθαι, Κορινθίους δὲ δήσαντας ἔχειν, ἕως ἂν ἄλλο τι δόξῃ.

Corcyraeorum, jam potentissimorum mari, crudelitas, et furor in socios Corinthiorum, iterum gliscente bello.

30. *Μετὰ δὲ τὴν ναυμαχίαν οἱ Κερκυραῖοι τροπαῖον στή-*

ἐν Ἀκτίῳ τ. Ἀν. γῆς. Actium promontorium oppidumque fuit Acarnaniae in agro urbis Anactoriae (v. Plin. H. N. 4, 1.) ad sinum ambracium, quod promontorium nobilitatum est proelio navali, quo Augustus Antonium debellavit. oppidi nunc nihil superest praeter murum perruptum, teste nobili Britanno Byrone in epistola data Prevesae d. 12. Nov. a. 1809.

ζεύξαντες, *reficientes*, *ζυγοὺς ἁρμόσαντες*, quod nos dicimus *kalfatern*. S. *οὐδεμία καινὴ ναῦς ἦν, εἴ γε τὰς μὲν ἔζευξαν διαλελυμένας οὔσας καὶ ξυγωμάτων προσδεηθείσας εἰς συνοχὴν, τὰς δὲ ἐπεσκεύασαν.* verbum *ἐπισκευάζειν* in universum est *navem ad cursum aptare. Hk.*

παραστήσασθαι, *ad deditionem perpellere.* cf. c. 98. etc. Acciderunt haec olymp. 86, 2., ante Chr. nat. 435.

ἀποδόσθαι, *vendi in servitutem.* tametsi c. 30. legimus, captivos istos exceptis Corinthiis interfectos esse, non servata fide a Corcyraeis. *E G—ro.*

30. *τροπαῖον.* de accentu hujus vocabuli S. *Τροπαῖον ἡ παλαιὰ Ἀτθὶς, ἧς ἐστιν Εὔπολις, Κρατῖνος, Ἀριστοφάνης, Θουκυδίδης· τρόπαιον ἡ νέα Ἀτθὶς, ἧς ἐστι Μένανδρος καὶ οἱ ἄλλοι.* similiter S. Comici ad Plut. 449. et Thesm. 657., ex eoque Suidas v. *τροπαῖον*, item Etym. M. p. 769, 16. Gregorius Cor. p. 20. sequ. ed. Schäfer. *Τροπαῖον παρὰ Θουκυδίδῃ προπερισπωμένως παρείληπται, καὶ παρ' Ἀριστοφάνει ἐν Θεσμοφοριαζούσαις. — καὶ οἶμαι κατ' ἀναλογίαν τοῦτο μᾶλλον παρὰ σφίσιν οὕτω προφέρεσθαι· ὡς γὰρ ἀπὸ τοῦ τρίτη τὸ τριταῖον* (imo *ἀναλογικώτερον* est *τρίταιον*, non mutata sede accentus.), *καὶ ἀπὸ τοῦ συρὰ τὸ συραῖον* (? notum est *σίραιον*.), *οὕτω καὶ ἀπὸ τοῦ τροπὴ τὸ τροπαῖον.* contra Porphyrius *Περὶ προσῳδίας* apud Villoison. Anecd. t. 2., p. 103. *Ἡμεις μὲν ἀναλόγως τρόπαιον λέγομεν, ὡς σπήλαιον, σύλαιον* (?), *ὁ δὲ Θουκυδίδης τροπαῖον ἀττικῶς.* Eustathius quoque ad Il. *ε'*, p. 531. et Od. *π'*, p. 1800. *τροπαῖον* simpliciter vocat *ἀττικὸν*, et *τρόπαιον κοινόν.* a quo non abhorrens Arcadius De accent. p. 120. *Τὰ διὰ τοῦ αιον*, inquit, *μονογενῆ ὑπὲρ* (imo *μὴ ὑπέρ*: *μὴ* haustum fuerit a *-νῆ* syllaba.) *τρεῖς συλλαβὰς προπαροξύνεται, ἤραιον, ἔλαιον, δίκαιον, κίρκαιον, τρόπαιον, καὶ τροπαῖον ἀττικῶς.*

σαντες ἐπὶ τῇ Λευκίμνῃ, τῆς Κερκύρας ἀκρωτηρίῳ, τοὺς μὲν ἄλλους οὓς ἔλαβον αἰχμαλώτους ἀπέκτειναν, Κορινθίους δὲ δήσαντες εἶχον. ὕστερον δὲ, ἐπειδὴ οἱ Κορίνθιοι καὶ οἱ ξύμμαχοι ἡσσημένοι ταῖς ναυσὶν ἀνεχώρησαν ἐπ᾽ οἴκου, τῆς θαλάσσης ἁπάσης ἐκράτουν τῆς κατ᾽ ἐκεῖνα τὰ χωρία οἱ Κερκυραῖοι, καὶ πλεύσαντες ἐς Λευκάδα, τὴν Κορινθίων ἀποικίαν, τῆς γῆς ἔτεμον, καὶ Κυλλήνην, τὸ Ἠλείων ἐπίνειον, ἐνέπρησαν, ὅτι ναῦς καὶ χρήματα παρέσχον Κορινθίοις. τοῦ τε χρόνου τὸν πλεῖστον μετὰ τὴν ναυμαχίαν ἐπεκράτουν τῆς θαλάσσης, καὶ τοὺς τῶν Κορινθίων ξυμμάχους ἐπιπλέοντες ἔφθειρον, μέχρις οὗ Κορίνθιοι περιιόντι τῷ θέρει πέμψαντες ναῦς καὶ στρατιὰν, ἐπεὶ σφῶν οἱ ξύμμαχοι ἐπόνουν, ἐστρατοπεδεύοντο ἐπὶ Ἀκτίῳ καὶ περὶ τὸ Χειμέριον τῆς Θεσπρωτίδος, φυλακῆς ἕνεκα τῆς τε Λευκάδος, καὶ τῶν ἄλλων πόλεων, ὅσαι σφίσι φίλιαι ἦσαν. ἀντεστρατοπεδεύοντο δὲ καὶ οἱ Κερκυραῖοι ἐπὶ τῇ Λευκίμνῃ ναυσί τε, καὶ πεζῷ. ἐπέπλεόν τε οὐδέτεροι ἀλλήλοις, ἀλλὰ τὸ θέρος τοῦτο ἀντικαθεζόμενοι χειμῶνος ἤδη ἀνεχώρησαν ἐπ᾽ οἴκου ἑκάτεροι.

Corinthii studiose parant bellum; quod metuentes Corcyraei legatos Athenas mittunt de ineunda secum societate; idemque faciunt Corinthii.

31. Τὸν δ᾽ ἐνιαυτὸν πάντα τὸν μετὰ τὴν ναυμαχίαν καὶ τὸν ὕστερον οἱ Κορίνθιοι, ὀργῇ φέροντες τὸν πρὸς Κερκυραίους πόλεμον, ἐναυπηγοῦντο, καὶ παρεσκευάζοντο τὰ κράτιστα νεῶν στόλον, ἔκ τε αὐτῆς Πελοποννήσου ἀγείροντες καὶ τῆς ἄλλης Ἑλλάδος ἐρέτας, μισθῷ πείθοντες. πυνθανόμενοι δὲ οἱ Κερκυραῖοι τὴν παρασκευὴν αὐτῶν ἐφοβοῦντο, καὶ (ἦσαν γὰρ οὐδενὸς Ἑλλήνων ἔνσπονδοι, οὐδὲ ἐσεγράψαντο ἑαυτοὺς οὔτε ἐς τὰς Ἀθηναίων σπονδὰς, οὔτε ἐς τὰς Λακεδαιμονίων) ἔδοξεν αὐτοῖς, ἐλθοῦσιν ὡς τοὺς Ἀθηναίους, ξυμμάχους γενέσθαι, καὶ ὠφέλειάν τινα πειρᾶσθαι ἀπ᾽ αὐτῶν εὑρίσκεσθαι. οἱ δὲ Κορίνθιοι, πυθόμενοι ταῦτα, ἦλθον καὶ αὐτοὶ ἐς τὰς Ἀθήνας πρεσβευσόμενοι, ὅπως μὴ σφίσι πρὸς τῷ Κερκυραίων ναυτικῷ καὶ τὸ ἀττικὸν προσγενόμενον ἐμπόδιον γένηται θέσθαι τὸν πόλεμον

Λευκίμνῃ. pars codicum et hic, et posteriore loco hujus capitis, item 47, 2. et 3, 79, 2., *Λευκίμμη*, ut apud Strabonem 7, p. 324.

τῆς γῆς ἔτεμον. scil. τὶ, ellipsi usitata. v. Iliad. σ', 362. etc. S. Ἀττικὴ ἡ σύνταξις.

ἐπεκράτουν, *superiores erant.* male quidam librarii hic quoque ἐκράτουν.

περιιόντι τῷ θέρει, *per aestatem*, ut Xenophon Hellen. 3, 2, 25. Περιιόντι ἐνιαυτῷ, *vertente anno.* περιιόντι unus liber, quod posuerat Reisk., probatum ab Abreschio Diluc. p. 39., G., Df., G—ro, K.; ceteri codd. περιόντι, ut etiam Xenophontis nonnulli, quod minus verisimile.

31. *ὀργῇ φέροντες τὸν — πόλεμον.* ὀργιζόμενοι διὰ τὸν πόλεμον τῶν Κερκυραίων. S. *graviter ferentes bellum contra Corcyraeos susceptum.*

ὠφέλειαν, auxilium, ut c. 26. ἐπικουρίαν dicit c. 32.

τὸ ἀττικὸν libri plurimi, P., Df., G—r., K. vulgo τὸ αὐτῶν, quemadmodum apud Pollucem 10, 137. παρ᾽ αὐτοῖς mendose scriptum arbitror pro παρ᾽ Ἀττικοῖς.

ᾗ βούλονται. καταστάσης δὲ ἐκκλησίας ἐς ἀντιλογίαν ἦλθον· καὶ οἱ μὲν Κερκυραῖοι ἔλεξαν τοιάδε.

Corcyraeorum oratio. „cur ab institnto priore suo abducti sint.“

32. „*ΔΙΚΑΙΟΝ*, ὦ Ἀθηναῖοι, τοὺς μήτε εὐεργεσίας μεγάλης μήτε ξυμμαχίας προυφειλομένης ἥκοντας παρὰ τοὺς πέλας, ἐπικουρίας, ὥσπερ καὶ ἡμεῖς νῦν, δεησομένους, ἀναδιδάξαι πρῶτον, μάλιστα μὲν, ὡς καὶ ξύμφορα δέονται· εἰ δὲ μὴ, ὅτι γε οὐκ ἐπιζήμια· ἔπειτα δὲ, ὡς καὶ τὴν χάριν βέβαιον ἕξουσιν· εἰ δὲ τούτων μηδὲν σαφὲς καταστήσουσι, μὴ ὀργίζεσθαι, ἢν ἀτυχῶσι. Κερκυραῖοι δὲ, μετὰ τῆς ξυμμαχίας αἰτήσεως καὶ ταῦτα πιστεύοντες ἐχυρὰ ὑμῖν παρέξεσθαι, ἀπέστειλαν ἡμᾶς. τετύχηκε δὲ τὸ αὐτὸ ἐπιτήδευμα πρός τε ὑμᾶς ἐς τὴν χρείαν ἡμῖν ἄλογον, καὶ ἐς τὰ ἡμέτερα αὐτῶν ἐν τῷ παρόντι ἀξύμφορον. ξύμμαχοί τε γὰρ οὐδενός πω ἐν τῷ προτοῦ ἑκούσιοι γενόμενοι νῦν ἄλλων τοῦτο δεησόμενοι ἥκομεν, καὶ ἅμα ἐς τὸν παρόντα πόλεμον Κορινθίων ἔρημοι δι᾽ αὐτὸ καθέσταμεν· καὶ περιέστηκεν ἡ δοκοῦσα ἡμῶν πρότερον σωφροσύνη, τὸ μὴ ἐν ἀλλοτρίᾳ ξυμμαχίᾳ τῇ τοῦ πέλας γνώμῃ ξυγκινδυνεύειν, νῦν ἀβουλία καὶ ἀσθένεια φαινομένη. τὴν μὲν οὖν γενομένην ναυμαχίαν αὐτοὶ καταμόνας ἀπεωσάμεθα Κορινθίους· ἐπειδὴ δὲ

32. *τοὺς μήτε εὐεργεσίας — δεησομένους.* Aequum esse ajunt legati, eos, quibus neque beneficium magnum neque societatis officia debeautur, si ad alios accedant auxilium petituri, primum demonstrare, si possint, utilia se petere; sin minus, certe non noxia (iis, quorum opem implorant); deinde, etiam gratiam fore certam. *Ex Hk.*

καὶ ξύμφορα. notavit B—r., καὶ particulam, quae videatur *παρέλκειν*, opponi verbis *ὅτι γε οὐκ ἐπιζήμια*, in quibus *γὲ* est *certe, saltem.*

μετὰ τῆς ξυμμαχίας αἰτήσεως. libri *μ. τ. ξ. τῆς αἰτ.*, compositis duobus articulis cum nominibus suis, iisque etiam similibus, contra morem Graecorum, praesertim antiquiorum, qui omnino rarius liberiusque utuntur articulo. 1, 9. *μετὰ τὸν Χρυσίππου* (non *τοῦ Χρ.*) *θάνατον*: 1, 10. *ἐν νεῶν* (non *ἐν τῷ τῶν νεῶν*) *καταλόγῳ*: 1, 65. *Μετὰ δὲ τὴν Ποτιδαίας* (non *τῆς Ποτ.*) *ἀποτείχισιν*: 8, 105. *ὑπὸ πλήθους* (non *τοῦ πλ.*) *τῶν ἐπικειμένων νεῶν*: et omisso utroque articulo 1, 12. *μετὰ Ἰλίου ἅλωσιν*: 1, 103. *περὶ γῆς ὅρων*: 2, 39. *μετὰ νόμων — ἀνδρείας*: 7, 65. *ἐκ πολιτείας — μεταβολῆς.* S. „*μετὰ τῆς αἰτήσεως συμμαχίας*,“ ut alterum articulum non videatur invenisse in suis exemplaribus, sed emendandum sit lemma *μετὰ τῆς ξ. τῆς αἰτ.* vidit hic aliquid Hk. idem „*Bei dem Gesuch um das Bündniss.* sic saepe *μετὰ* pro *ἐν*, v. c. 1, 6. *μετὰ τοῦ γυμνάζεσθαι.* cf. 2, 43. extr.“

τὸ αὐτὸ ἐπιτήδευμα, quod nullius adhuc socii fuerint, ut statim ipse explicat. sententia: Accidit, ut eadem ratio nostra neque apud vos habeat qnidquam momenti ad petitionem nostram, neque nostris ipsorum rebus conducat in praesentia. *Ex Hk. ἐπιτ., institutum* (*Handlungsweise, Politik.* G—r.), quod *σωφροσύνην δοκοῦσαν* et *ἀπραγμοσύνην* vocat in iis, quae sequuntur hoc capite. S. *τὸ ἰδιοπραγμονεῖν καὶ ἡσυχάζειν λέγει ἐπιτήδευμα.* eum agendi modum dicere solent *Neutralität.*

τοῦτο δεησόμενοι. int. *ξυμμάχους ἡμῶν γίγνεσθαι. Hk.*

περιέστηκεν, in aliud mutata est.

τὴν — ναυμαχίαν, igitur quod quidem ad navale proelium attinet.

μείζονι παρασκευῇ ἀπὸ Πελοποννήσου καὶ τῆς ἄλλης Ἑλλάδος ἐφ᾽ ἡμᾶς ὥρμηνται, καὶ ἡμεῖς ἀδύνατοι ὁρῶμεν ὄντες τῇ οἰκείᾳ μόνον δυνάμει περιγενέσθαι, καὶ ἅμα μέγας ὁ κίνδυνος, εἰ ἐσόμεθα ὑπ᾽ αὐτοῖς, ἀνάγκη καὶ ὑμῶν καὶ ἄλλου παντὸς ἐπικουρίας δεῖσθαι, καὶ ξυγγνώμη, εἰ μὴ μετὰ κακίας, δόξης δὲ μᾶλλον ἁμαρτίᾳ, τῇ πρότερον ἀπραγμοσύνῃ ἐναντία τολμῶμεν.

„**Atheniensium commoda ex foedere faciendo cum Corcyraeis.**"

33. „Γενήσεται δὲ ὑμῖν πειθομένοις καλὴ ἡ ξυντυχία κατὰ πολλὰ τῆς ἡμετέρας χρείας· πρῶτον μὲν, ὅτι ἀδικουμένοις, καὶ οὐχ ἑτέρους βλάπτουσι, τὴν ἐπικουρίαν ποιήσεσθε· ἔπειτα, περὶ τῶν μεγίστων κινδυνεύοντας δεξάμενοι, ὡς ἂν μάλιστα μετ᾽ ἀειμνήστου μαρτυρίου τὴν χάριν καταθήσεσθε· ναυτικόν τε κεκτήμεθα πλὴν τοῦ παρ᾽ ὑμῖν πλεῖστον. καὶ σκέψασθε, τίς εὐπραξία σπανιωτέρα, ἢ τίς τοῖς πολεμίοις λυπηροτέρα, εἰ, ἣν ὑμεῖς ἂν πρὸ πολλῶν χρημάτων καὶ χάριτος ἐτιμήσασθε δύναμιν ὑμῖν προσγενέσθαι, αὕτη πάρεστιν αὐτεπάγγελτος, ἄνευ κινδύνων καὶ δαπάνης διδοῦσα ἑαυτὴν, καὶ προσέτι φέρουσα ἐς μὲν τοὺς πολλοὺς ἀρετὴν, οἷς δὲ ἐπαμυνεῖτε χάριν, ὑμῖν δ᾽ αὐτοῖς ἰσχύν· ἃ ἐν τῷ παντὶ χρόνῳ ὀλίγοις δὴ ἅμα πάντα ξυνέβη, καὶ ὀλίγοι ξυμμαχίας δεόμενοι οἷς ἐπικαλοῦνται ἀσφάλειαν καὶ κόσμον οὐχ ἧσσον διδόντες ἢ ληψόμενοι παραγίγνονται. τὸν δὲ πόλεμον, δι᾽ ὅνπερ χρήσιμοι ἂν εἶημεν, εἴ τις ὑμῶν μὴ οἴεται ἔσεσθαι, γνώμης ἁμαρτάνει, καὶ οὐκ αἰσθάνεται τοὺς Λακεδαιμονίους φόβῳ τῷ ὑμετέρῳ πολεμησείοντας, καὶ τοὺς Κορινθίους δυναμένους παρ᾽ αὐτοῖς, καὶ ὑμῖν ἐχθροὺς ὄντας, καὶ προκαταλαμβάνοντας ἡμᾶς νῦν ἐς τὴν ὑμετέραν ἐπιχείρησιν, ἵνα μὴ τῷ κοινῷ ἔχθει κατ᾽ αὐτῶν μετ᾽ ἀλλήλων στῶμεν, μηδὲ δυοῖν φθάσαι ἁμάρτωσιν, ἢ κακῶσαι ἡμᾶς, ἢ σφᾶς αὐτοὺς βεβαιώσασθαι. ὑμέτερον δ᾽ αὖ ἔργον προτερῆσαι, νῷν μὲν διδόντων, ὑμῶν δὲ δεξαμένων

33. καλή, *pulcra*, honorifica. καταθήσεσθε jam G. requisivit, tanquam id, qnod responderet τῷ ποιήσεσθε, et recte K. videtur posnisse verbnm ἀναλογικὸν, cum praesertim in quodam codice correctum reperisset κατάθ σθε, duarum vel trium litterarum spatio relicto inter θ et σ. originem fraudis inde repetas, quod aliquis librarius scripserat καταθήσησθε, deinde alius per oscitationem omisit alterum ησ, quemadmodum similia sibi solent officere in libris, jamque porro alii invexerunt καταθῆσθε, vel κατάθησθε. Bk., Df., G—r., καταθεῖσθε, quod minus verisimile est.

ἐς τοὺς πολλοὺς ἀρετὴν, *apud homines virtutis existimationem.* οἱ πολλοί in tali contextu sunt *multitudo, vulgus;* ἀρετή autem Thucydidi est εὐδοξία, ut docent veteres grammatici. 1, 123. ἐκ τῶν πόνων τὰς ἀρετὰς κτᾶσθαι. *Ex Hk.*

καὶ ὀλίγοι —. concinnius foret ὡς ὀλίγοι —, *siquidem pauci* —, et centies quidem has particulas permutatas inter se esse a librariis nemo est quin sciat.

νῷν μὲν δ., i. e. ἡμῶν μὲν δ., ut Aeschylus Choëph. 265. τὰς δὲ νῷν νόσους pro ἡμῶν. libri τῶν μὲν δ., confusis ν et τ litteris, ut δὴν pro δῆτ᾽ ponendum esse intellexi apud Comicum Nub. 393., et contra ibidem 527. fortasse legendum est τύπτει

τὴν ξυμμαχίαν, καὶ προεπιβουλεύειν αὐτοῖς μᾶλλον ἢ ἀντεπιβουλεύειν.

„Recipiendos esse Corcyraeos, quamvis colonos Corinthiorum, qui illos servorum loco habuerint, non jure agentes, sed bello.“

34. „Ἢν δὲ λέγωσιν, ὡς οὐ δίκαιον, τοὺς σφετέρους ἀποίκους ὑμᾶς δέχεσθαι, μαθέτωσαν, ὡς πᾶσα ἀποικία εὖ μὲν πάσχουσα τιμᾷ τὴν μητρόπολιν, ἀδικουμένη δὲ ἀλλοτριοῦται. οὐ γὰρ ἐπὶ τῷ δοῦλοι, ἀλλ᾽ ἐπὶ τῷ ὅμοιοι τοῖς λειπομένοις εἶναι ἐκπέμπονται. ὡς δὲ ἠδίκουν σαφές ἐστι· προκληθέντες γὰρ περὶ Ἐπιδάμνου ἐς κρίσιν πολέμῳ μᾶλλον ἢ τῷ ἴσῳ ἐβουλήθησαν τὰ ἐγκλήματα μετελθεῖν. καὶ ὑμῖν ἔστω τι τεκμήριον ἃ πρὸς ἡμᾶς τοὺς ξυγγενεῖς δρῶσιν, ὥστε ἀπάτῃ τε μὴ παράγεσθαι ὑπ᾽ αὐτῶν, δεομένοις τε ἐκ τοῦ εὐθέος μὲν ὑπουργεῖν· ὁ γὰρ ἐλαχίστας τὰς μεταμελείας ἐκ τοῦ χαρίζεσθαι τοῖς ἐναντίοις λαμβάνων ἀσφαλέστατος ἂν διατελοίη.

„Ne foedus quidem ictum cum Lacedaemoniis propterea frangendum esse Atheniensibus, cum neutrorum socii sint Corcyraei.“

35. „Λύσετε δὲ οὐδὲ τὰς Λακεδαιμονίων σπονδὰς δεχόμενοι ἡμᾶς, μηδετέρων ὄντας ξυμμάχους. εἴρηται γὰρ ἐν αὐταῖς, τῶν ἑλληνίδων πόλεων ἥτις μηδαμοῦ ξυμμαχεῖ, ἐξεῖναι παρ᾽ ὁποτέρους ἂν ἀρέσκηται ἐλθεῖν. καὶ δεινὸν, εἰ τοῖσδε μὲν ἀπό τε τῶν ἐνσπόνδων ἔσται πληροῦν τὰς ναῦς, καὶ προσέτι καὶ ἐκ τῆς ἄλλης Ἑλλάδος, καὶ οὐχ ἥκιστα ἀπὸ τῶν ὑμετέρων ὑπηκόων, ἡμᾶς δὲ ἀπὸ τῆς προκειμένης τε ξυμμαχίας εἴρξουσι, καὶ ἀπὸ τῆς ἄλλοθέν ποθεν ὠφελείας, εἶτα ἐν ἀδικήματι θήσονται, πεισθέντων ὑμῶν ἃ δεόμεθα. πολὺ δὲ ἐν πλείονι αἰτίᾳ ἡμεῖς μὴ πείσαντες ὑμᾶς ἕξομεν· ἡμᾶς μὲν γὰρ κινδυνεύοντας, καὶ οὐκ ἐχθροὺς ὄντας, ἀπώσεσθε, τῶνδε δὲ οὐχ ὅπως κωλυταὶ ἐχθρῶν ὄντων καὶ ἐπιόντων γενήσεσθε, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τῆς ὑμετέρας ἀρχῆς δύναμιν προσλαβεῖν περιόψεσθε, ἣν οὐ δίκαιον, ἀλλ᾽ ἢ κἀκείνων κωλύειν τοὺς ἐκ τῆς ὑμετέρας μισθοφόρους, ἢ καὶ ἡμῖν πέμπειν, καθ᾽ ὅ τι ἂν πεισθῆτε, ὠφέλειαν, μάλιστα δὲ ἀπὸ τοῦ προφανοῦς δεξαμένους βοηθεῖν. πολλὰ δὲ, ὥσπερ ἐν ἀρχῇ ὑπείπομεν, τὰ ξυμφέροντα ἀποδείκνυμεν· καὶ μέγιστον, ὅτι οἵ τε αὐτοὶ πολέμιοι ὑμῖν ἦσαν (ὅπερ σαφεστάτη πίστις),

τὸν παρόντα, φατίζων πονηρὰ σκώμματα, pro τ. τ. παρόντ᾽, ἀφανίζων π. σ., quae crucem fixerunt interpretibus.

34. *δεομένοις τε ἐκ τοῦ εὐθέος μὲν ὑπουργεῖν*, *et* (auxilium) *sincere quidem petentibus* (nobis) *obtemperare*. libri menda satis frequente μὴ ὑπ. de μὲν particula, non sequente δὲ, v. Matth. gr. §.606, 4.

35. *οὐχ ὅπως κωλυταί.* h. e. *non modo non impedietis*. v. Viger. p. 432. Herm. *Hk.*

ἀλλ᾽ ἢ κἀκείνων κωλύειν — πέμπειν. repete δίκαιον. — *καθ᾽ ὅ τι ἂν πεισθῆτε*, *utcunque vobis persuasum fuerit*. Idem.

ἀπὸ τοῦ προφανοῦς. προφανῶς, φανερῶς. *E S.* id maxime sibi profuturum esse significant, si aperte ab Atheniensibus recipiantur, propter metum eo incutiendum Corinthiis.

πολέμιοι ὑμῖν. vulgata olim scriptura, quam merito retinuit G., siquidem legatus significat inimicitias inter Athenienses et Corinthios pro-

καὶ οὗτοι οὐκ ἀσθενεῖς, ἀλλ' ἱκανοὶ τοὺς μεταστάντας βλάψαι· [καὶ ναυτικῆς,] καὶ οὐκ ἠπειρώτιδος τῆς ξυμμαχίας διδομένης οὐχ ὁμοία ἡ ἀλλοτρίωσις, ἀλλὰ μάλιστα μὲν, εἰ δύνασθε, μηδένα ἄλλον ἐᾶν κεκτῆσθαι ναῦς, εἰ δὲ μὴ, ὅστις ἐχυρώτατος, τοῦτον φίλον ἔχειν.

„Ob societatem Corcyraeorum nihil metnendum esse Atheniensibus, quorum at ipsorum non minus res agatur quam illorum."

36. „*Καὶ ὅτῳ τάδε ξυμφέροντα μὲν δοκεῖ λέγεσθαι, φοβεῖται δὲ, μὴ δι' αὐτὰ πειθόμενος τὰς σπονδὰς λύσῃ, γνώτω τὸ μὲν δεδιὸς αὐτοῦ ἰσχὺν ἔχον τοὺς ἐναντίους μᾶλλον φοβῆσον, τὸ δὲ θαρσοῦν μὴ δεξαμένου ἀσθενὲς ὂν πρὸς ἰσχύοντας τοὺς ἐχθροὺς ἀδεέστερον ἐσόμενον· καὶ ἅμα οὐ περὶ τῆς Κερκύρας νῦν τὸ πλέον ἢ καὶ τῶν Ἀθηνῶν βουλευόμενος, καὶ οὐ τὰ κράτιστα αὐταῖς προνοῶν, ὅταν ἐς τὸν μέλλοντα καὶ ὅσον οὐ παρόντα πόλεμον, τὸ αὐτίκα περισκοπῶν, ἐνδοιάζῃ χωρίον προσλαβεῖν, ὃ μετὰ μεγίστων καιρῶν οἰκειοῦταί τε, καὶ πολεμοῦται· τῆς τε γὰρ Ἰταλίας, καὶ Σικελίας, καλῶς παράπλου κεῖται, ὥστε μήτε ἐκεῖθεν ναυτικὸν ἐᾶσαι Πελοποννησίοις ἐπελθεῖν, τό τε ἐνθένδε πρὸς τἀκεῖ παραπέμψαι, καὶ ἐς τἆλλα ξυμφορώτατόν ἐστι. βραχυτάτῳ δ' ἂν κεφαλαίῳ τοῖς τε ξύμπασι καὶ καθ' ἕκαστον τῷδ' ἂν μὴ προέσθαι ἡμᾶς μάθοιτε, τρία μὲν ὄντα λόγου ἄξια τοῖς Ἕλλησι ναυτικὰ, τὸ παρ' ὑμῖν, καὶ τὸ ἡμέτερον, καὶ τὸ Κορινθίων, τούτων δ' εἰ περιόψεσθε τὰ δύο ἐς ταὐτὸν ἐλθεῖν, καὶ Κορίνθιοι ἡμᾶς προκαταλήψονται, Κερκυραίοις τε, καὶ Πελοποννησίοις, ἅμα ναυμαχήσετε· δεξάμενοι δὲ ἡμᾶς ἕξετε πρὸς αὐτοὺς πλείοσι ναυσὶ ταῖς ἡμετέραις ἀγωνίζεσθαι." Τοιαῦτα μὲν οἱ Κερκυραῖοι εἶπον· οἱ δὲ Κορίνθιοι μετ' αὐτοὺς τοιάδε.*

pter Megarenses, quaa narrantur 1, 103. plerique codd. menda tralatitia *π. ἡμῖν*, cum demum verbis *ἀλλ' ἱκανοὶ — βλάψαι* de se dicant Corcyraei.

καὶ ναυτικῆς. glossa.

οὐχ ὁμοία ἡ ἀλλοτρίωσις, ἀλλὰ — „non par est repudiatio, sed *interest* ante omuia quidem, si possitis, cavere, na alii classem possideant; sin minus, eum vobis amicum conciliare, qui sit certissimus." *Ex Hk.*

36. *γνώτω τὸ μὲν δεδιὸς αὐτοῦ.* alii *αὑτοῦ.* sententia: timor non sina viribus, receptis nobis, hostes potius terrebit quam fiducia nos aspernantium, sed infirmorum. *Ex eodem.*

χωρίον — πολεμοῦται, *urbem, ex qua maximarum rerum momenta pendent, sive amica, sive inimica reddatur.*

παράπλου. genitivus pendet e *καλῶς*, ut 1, 22. *ὡς εὐνοίας ἢ μνήμης ἔχοι.* *Ἰταλίας καὶ Σικελίας.* h. e. *ἐπὶ Ἰταλίας κ. Σ.* 3, 92. *τῆς τε ἐπὶ Θρᾴκης παρόδου χρησίμως ἕξειν.* *Ex Hk.*

τοῖς τε ξύμπασι καὶ καθ' ἕκαστον, *universis et singulis* (*im Ganzen und im Einzelnen*). hoc idem valet, quod vincta per genitivum oratio *βραχυτάτῳ κεφ. τῶν τε ξυμπάντων καὶ καθ' ἕκαστον.* — participium *ὄντα*, ne absolute positum putes, quod vatat sequens *δὲ*, a *μάθοιτε ἂν* peudet, vel quodammodo attrahitur, quae verba cogitando repetenda sunt, et quidem reputandi notione. est igitur *μάθοιτε ἂν* dictum pro *μαθόντες ἂν γνοίητε.* cf. annot. ad 7, 28. *Ex Hk.*

τρία μὲν ὄντα. pro *εἶναι*, quod scriptum ad marg. Junt. et Vinar. cf. G. et Matth. gr. §. 550.

Corinthiorum oratio, quibus singulatim ad Corcyraeorum rationes et crimina respondent, et vicissim illorum versutiam avaritiamque gravissime accusant.

37. „*ΑΝΑΓΚΑΙΟΝ*, Κερκυραίων τῶνδε οὐ μόνον περὶ τοῦ δέξασθαι σφᾶς τὸν λόγον ποιησαμένων, ἀλλ', ὡς καὶ ἡμεῖς τε ἀδικοῦμεν, καὶ αὐτοὶ οὐκ εἰκότως πολεμοῦνται, μνησθέντας πρῶτον καὶ ἡμᾶς περὶ ἀμφοτέρων, οὕτω καὶ ἐπὶ τὸν ἄλλον λόγον ἰέναι, ἵνα τὴν ἀφ' ἡμῶν τε ἀξίωσιν ἀσφαλέστερον προειδῆτε, καὶ τὴν τῶνδε χρείαν μὴ ἀλογίστως ἀπώσησθε. Φασὶ δὲ ξυμμαχίαν διὰ τὸ σῶφρον οὐδενός πω δέξασθαι· τὸ δ' ἐπὶ κακουργίᾳ, καὶ οὐκ ἀρετῇ, ἐπετήδευσαν, ξύμμαχόν τε οὐδένα βουλόμενοι πρὸς τἀδικήματα οὐδὲ μάρτυρα ἔχειν, οὔτε παρακαλοῦντες αἰσχύνεσθαι. καὶ ἡ πόλις αὐτῶν ἅμα, αὐτάρκη θέσιν κειμένη, παρέχει αὐτοὺς δικαστὰς ὧν βλάπτουσί τινα μᾶλλον ἢ κατὰ ξυνθήκας γίγνεσθαι διὰ τὸ ἥκιστα ἐπὶ τοὺς πέλας ἐκπλέοντας μάλιστα τοὺς ἄλλους ἀνάγκῃ καταίροντας δέχεσθαι. κἀν τούτῳ τὸ εὐπρεπὲς ἄσπονδον, οὐχ ἵνα μὴ ξυναδικήσωσιν ἑτέροις, προβέβληνται, ἀλλ' ὅπως καταμόνας ἀδικῶσι, καὶ ὅπως, ἐν ᾧ μὲν ἂν κρατῶσι, βιάζωνται, οὗ δ' ἂν λάθωσι, πλέον ἔχωσιν, ἤν δέ πού τι προσλάβωσιν, ἀναισχυντῶσι. καίτοι εἰ ἦσαν ἄνδρες, ὥσπερ φασίν, ἀγαθοί, ὅσῳ ἀληπτότεροι ἦσαν τοῖς πέλας, τοσῷδε φανερωτέραν ἐξῆν αὐτοῖς τὴν ἀρετήν, διδοῦσι καὶ δεχομένοις τὰ δίκαια, δεικνύναι.

„Colonos impios et superbos esse Corcyraeos, qui Epidamnum, Corinthiorum urbem, per vim occupaverint."

38. „*Ἀλλ'* οὔτε πρὸς τοὺς ἄλλους, οὔτε ἐς ἡμᾶς, τοιοίδε εἰσίν· ἄποικοι δὲ ὄντες ἀφεστᾶσί τε διὰ παντὸς, καὶ νῦν πολεμοῦσι, λέγοντες, ὡς οὐκ ἐπὶ τῷ κακῶς πάσχειν ἐκπεμφθείησαν. ἡμεῖς δὲ οὐδ' αὐτοί φαμεν ἐπὶ τῷ ὑπὸ τούτων ὑβρίζεσθαι κατοικίσαι, ἀλλ' ἐπὶ τῷ ἡγεμόνες τε εἶναι, καὶ τὰ εἰκότα θαυμάζεσθαι. αἱ γοῦν ἄλλαι ἀποικίαι τιμῶσιν ἡμᾶς, καὶ μάλιστα ὑπὸ ἀποίκων στεργόμεθα. καὶ δῆλον, ὅτι, εἰ τοῖς πλέο-

37. *ἀξίωσιν.* hoc vocabulum significat, ut verbum *ἀξιοῦν*, aequam postulationem, vel petitionem, quam aequitas jubet; contra *χρεία* est petitio, quam necessitas cogit. *Hk.*

τὸ δ' ἐπὶ κ. etc. i. e. τοῦτο δ' ἐ. κ.

καὶ ἡ πόλις — γίγνεσθαι. „simul urbis situs ipsis sufficiens efficit, ut eorum, quae alicui inferunt damna, arbitri sint potius quam ut foedere teneantur." *Ex Hk.*

ἢ κατὰ ξυνθήκας, *quam ex pactis*, quam rite constitutis judicibus.

ἀνάγκῃ καταίροντας, *necessitate* (i. e. tempestate, naufragio) *appellentes* ad Corcyram.

κἀν τούτῳ, *et hac in re*, cum excipiunt necessitate appellentes.

προβέβληνται, *praetexere solent.*

ἢν δέ πού τι πρ., ἀν., *et, si quid forte acquisiverunt, eo turpiter abutantur*, nihil cuiquam restituendo, merces diripiendo, homines vendendo in servitutem.

38. *θαυμάζεσθαι*, *coli, diligi*, τιμᾶσθαι. Cic. Off. 2, 8. „Certum igitur hoc sit, idque et primum et maxime necessarium, familiaritates habere fidas amantium nos amicorum et nostra *mirantium*." *Hk.*

σιν ἀρέσκοντές ἐσμεν, τοῖσδ' ἂν μόνοις οὐκ ὀρθῶς ἀπαρέσκοιμεν, οὐδ' ἐπιστρατεύοιμεν εὐπρεπῶς μὴ καὶ διαφερόντως τι ἀδικούμενοι. καλὸν δ' ἦν, εἰ καὶ ἡμαρτάνομεν, τοῖσδε μὲν εἶξαι τῇ ἡμετέρᾳ ὀργῇ, ἡμῖν δὲ αἰσχρὸν βιάσασθαι τὴν τούτων μετριότητα· ὕβρει δὲ καὶ ἐξουσίᾳ πλούτου πολλὰ ἐς ἡμᾶς ἄλλα τε ἡμαρτήκασι, καὶ Ἐπίδαμνον, ἡμετέραν οὖσαν, κακουμένην μὲν οὐ προσεποιοῦντο, ἐλθόντων δὲ ἡμῶν ἐπὶ τιμωρίᾳ ἑλόντες βίᾳ ἔχουσι.

„Fallere Corcyraeos, eum dicant, ante se voluisse judicio disceptare, qui demum occupata Epidamno periclitantes Atheuis quaerant auxilium."

39. „Καί φασι δὴ δίκῃ πρότερον ἐθελῆσαι κρίνεσθαι· ἥν γε οὐ τὸν προὔχοντα καὶ ἐκ τοῦ ἀσφαλοῦς προκαλούμενον λέγειν τι δοκεῖν δεῖ τηρεῖν, ἀλλὰ τὸν ἐς ἴσον τά τε ἔργα ὁμοίως καὶ τοὺς λόγους, πρὶν διαγωνίζεσθαι, καθιστάντα. οὗτοι δ' οὐ πρὶν πολιορκεῖν τὸ χωρίον, ἀλλ' ἐπειδὴ ἡγήσαντο ἡμᾶς οὐ περιόψεσθαι, τότε καὶ τὸ εὐπρεπὲς τῆς δίκης παρέσχοντο· καὶ δεῦρο ἥκουσιν, οὐ τἀκεῖ μόνον αὐτοὶ ἁμαρτόντες, ἀλλὰ καὶ ὑμᾶς νῦν ἀξιοῦντες οὐ ξυμμαχεῖν, ἀλλὰ ξυναδικεῖν, καὶ διαφόρους ὄντας ἡμῖν δέχεσθαι σφᾶς· οὓς χρῆν, ὅτε ἀσφαλέστατοι ἦσαν, τότε προσιέναι, καὶ μὴ ἐν ᾧ ἡμεῖς μὲν ἠδικήμεθα, οὗτοι δὲ κινδυνεύουσι, μηδ' ἐν ᾧ ὑμεῖς, τῆς τε δυνάμεως αὐτῶν τότε οὐ μεταλαβόντες, τῆς ὠφελείας νῦν μεταδώσετε, καὶ τῶν ἁμαρτημάτων ἀπογενόμενοι τῆς ἀφ' ἡμῶν αἰτίας τὸ

οὐδ' ἐπιστρατεύοιμεν εὐπρεπῶς. recte in verbo ἐπιστρ. St. et Did. ἂν intelligunt ἀπὸ κοινοῦ, neque opus est aliquot codicum scriptura o. ἐπιστρατεύομεν ἐκπρεπῶς. Did. „et nous aurions mauvaise grace à venir les attaquer, si nous n'étions pas offensés aussi d'uue manière toute particulière."

ἡμῖν δὲ — μετριότητα, *nobis autem turpe fuisset vi cogere illorum modestiam*, si modum adhibuissent. S. *μετριότητα*: ἀνεξικακίαν, ἐπιείκειαν.

κακουμένην, *infestatam* ab exulibus et barbaris: v. cap. 24.

οὐ προσεποιοῦντο, *non conciliabant sibi* beneficio. cf. cap. 57., Herodot. 6, 66., Xenoph. Hellen. 4, 8, 28. etc.

39. *ἥν γε — τηρεῖν.* ordo ἥν γε τὸν προὔχοντα καὶ ἐκ τοῦ ἀσφ. προκαλούμενον τηρεῖν οὐ δεῖ δοκεῖν λέγειν τι, quem ordinem liberiorem pro affectu oratoris non caplentes quidam scribae omiserunt τηρεῖν, recte illud restitutum a Didoto. negat Corinthius, pondus habere orationem ejus, qui, fortior et in tuto collocatus, jus observare alterum jubeat, sed illius, qui ante disceptationem facta sua verbis aequet, i. e. jus, quod poscat, ipse observet.

ἀσφαλέστατοι. malim ἀσφαλέστεροι (quae formae confundi solent in libris), idque notione τοῦ ἀσφαλεῖς, qua hic opus est: recte enim ἀσφαλεῖς εἶναι opponitur τῷ κινδυνεύειν, minus recte ἀσφαλεστάτους εἶναι. neque inelegans est hic usus comparativi pro positivo: v. Matth. gr. §. 457.

προσιέναι, *adire* vos de auxilio.

καὶ μὴ ἐν ᾧ ἡμεῖς: λείπει τὸ ἐν ἐκείνῳ τῷ καιρῷ. — *μηδ' ἐν ᾧ ὑμεῖς*: τὸ ἑξῆς *μήτε μεταδώσετε αὐτοῖς τῆς ὠφελείας ὑμεῖς, τότε τῆς δυνάμεως αὐτῶν οὐ μεταλαβόντες.* λέγει τὸν κατὰ Σαμίων καὶ Αἰγινητῶν πόλεμον. S. id bellum Ath. gesserunt olymp. 85, 1., ante Chr. nat. 440. cf. cap. 14. et 41. hujus libri.

ἴσον ἕξετε· πάλαι δὲ κοινώσαντας τὴν δύναμιν κοινὰ καὶ τὰ ἀποβαίνοντα ἔχειν, ἐγκλημάτων δὲ μόνον ἀμετόχους οὕτω τῶν μετὰ τὰς πράξεις τούτων μὴ κοινωνεῖν.

„Injuste facturos esse Athenienses, si Corcyraeos recipiant, cum et foedere juncti sint Corinthiis, et beneficiis ab iis affecti.“

40. *„Ὡς μὲν οὖν αὐτοί τε μετὰ προσηκόντων τῶν τοῦ δικαίου κεφαλαίων ἐς ὑμᾶς ἐρχόμεθα, καὶ οἵδε βίαιοι καὶ πλεονέκται εἰσί, δεδήλωται· ὡς δὲ οὐκ ἂν δικαίως αὐτοὺς δέχοισθε, μαθεῖν χρή. εἰ γὰρ εἴρηται ἐν ταῖς σπονδαῖς, ἐξεῖναι παρ' ὁποτέρους τις τῶν ἀγράφων πόλεων βούλεται ἐλθεῖν, οὐ τοῖς ἐπὶ βλάβῃ ἑτέρων ἰοῦσιν ἡ ξυνθήκη ἐστὶν, ἀλλ' ὅστις μὴ ἄλλον*

κοινώσαντας τὴν δύναμιν mutato subjecto dicit Athenienses, prius potentiae Corcyraeorum non factos participes. pertinet huc *χρῆν* e superioribus.

ἐγκλημάτων δὲ — κοινωνεῖν. haec librarii et editores nonnulli omiserunt, tanqnam *ταυτολόγα*, qnae e glossa irrepserint. circumspecte Did. „Gail a regardé tout ce passage comme une glose; Bekker l'a retranché de sou texte; Göller et Poppo l'ont mis entre deux crochets. Nous croyons que ce passage n'est pas indigne de Thucydide, et ne porte aucune marque d'une interprétation; il est élégant, il est concis. D'ailleurs il n'est pas rare de rencontrer dans Thuc. ces sortes de répétitions. On en trouve encore un exemple dans le §. 84. *τάς τε διανοίας τῶν πέλας παραπλησίους εἶναι*, dont le sens est reproduit immédiatement après par *πολύ τι διαφέρειν οὐ δεῖ νομίζειν ἄνθρωπον ἀνθρώπου.*“ — *μόνον ἀμ.*, *unice*, i. e. inprimis, *expertes criminum.* cf. Aristoph. Vesp. 1023., Eccl. 578. non est quod ponatur *μόνους* auctore St. — *τούτων* (*horum*, Corcyraeorum) et ad *ἐγκλημάτων*, et ad *τῶν μετὰ τὰς πράξεις*, referendum est.

40. *„Ὡς — ἐρχόμεθα.* Bekker, Göller et Poppo ont adopté la variante *ἐγκλημάτων.* Ce mot de la ligne précédente doit avoir été transporté dans ce passage par l'inadvertauce ordinaire des copistes, qui ont omis aussi par distraction les mots *τῶν τοῦ δικ. κεφαλαίων πρὸς* ou *ἐς ὑμᾶς.* Il est plus que probable que Thucydide a employé de préférence les mots *δικαίου κεφάλαια*, qui conviennent mieux dans la bouche de plaideurs qui veulent faire voir que le *δίκαιον* était de leur côté. Thuc. lève lui-même le doute au commencement du §. suivant. Il dit *δικαιώματα μὲν οὖν τάδε πρὸς ὑμᾶς ἔχομεν ἱκανά.* On voit que *δικαιώματα* est synonyme *δὲ δικαίου κεφάλαια.* On y retrouve aussi les mots *πρὸς ὑμᾶς* retranchés par la plupart des éditeurs allemands.“ *Did.*, cujus sententiae subscribo. *κεφάλαια τοῦ δικαίου* sunt ***argumenta juris*** (***Rechtsgründe***).

„τῶν ἀγράφων πόλεων. qui Graeci prius contra Persas conjuncti fuerant, aut ab his defecerant, in duas magnas societates, Lacedaemoniorum et Atheniensium, diremti erant (Thuc. 1, 18.). praeterea Graeci erant aut *ἔνσπονδοι*, i. e. induciis tricennalibus inclusi, aut *ἄσπονδοι* (*ἔκσπονδοι*, *ἄγραφοι*), i. e. nec foedere aut Lacedaemoniorum aut Atheniensium, nec induciis tricennalibus recepti. differunt igitur *σύμμαχοι*, sive socii, et *ἔνσπονδοι*, velut Corinthii *ἔνσπονδοι* Atheniensium, at *σύμμαχοι* Lacedaemoniorum erant. quanquam interdum (ut 1, 31.) *ἔνσπονδοι* pro *σύμμαχοι*, et *σπονδαὶ* pro *συμμαχία*, dicuntur.“ *E G—ro.*

ἀλλ' ὅστις — ποιήσει. libri vitiose *ἀλλ' ὅ. μὴ ἄλλου* (*ἄλλων*, *ἄλλους*) *ἑαυτὸν* (*αὑτὸν*) *ἀποστερῶν* (Cass. et Aug. *ἀπ. ἑαυτὸν*) — *τοῖς δεξ.*, *εἰ σωφρονοῦσι* —. incerta sedes *τοῦ ἑαυτὸν* sive *αὑτὸν* indicio est, id e glossa immigrasse. Corcyraei, Corinthiorum coloni, illorum imperio atque auctoritati se subtra-

ἀποστερῶν ἀσφαλείας δεῖται, καὶ ὅστις μὴ τοῖς δεξαμένοις, οὐ σωφρονοῦσι, πόλεμον ἀντ' εἰρήνης ποιήσει· ὃ νῦν ὑμεῖς μὴ πειθόμενοι ἡμῖν πάθοιτε ἄν. οὐ γὰρ τοῖσδε μόνον ἐπίκουροι ἂν γένοισθε, ἀλλὰ καὶ ἡμῖν ἀντὶ ἐνσπόνδων πολέμιοι· ἀνάγκη γὰρ, εἰ ἴτε μετ' αὐτῶν, καὶ ἀμύνεσθαι μὴ ἄνευ ὑμῶν τούτους. καίτοι δίκαιοί γ' ἐστὲ μάλιστα μὲν ἐκποδὼν στῆναι ἀμφοτέροις, εἰ δὲ μὴ, τοὐναντίον ἐπὶ τούτους μεθ' ἡμῶν ἰέναι, (Κορινθίοις μέν γε ἔνσπονδοί ἐστε, Κερκυραίοις δὲ οὐδὲ δι' ἀνακωχῆς πώποτ' ἐγένεσθε·) καὶ τὸν νόμον μὴ καθιστάναι ὥστε τοὺς ἑτέρων ἀφισταμένους δέχεσθαι. οὐδὲ γὰρ ἡμεῖς Σαμίων ἀποστάντων ψῆφον προσεθέμεθα ἐναντίαν ὑμῖν, τῶν ἄλλων Πελοποννησίων δίχα ἐψηφισμένων, εἰ χρὴ αὐτοῖς ἀμύνειν, φανερῶς δὲ ἀντείπομεν τοὺς προσήκοντας ξυμμάχους αὐτόν τινα κολάζειν. εἰ γὰρ τοὺς κακόν τι δρῶντας δεχόμενοι τιμωρήσετε, φανεῖται καὶ ἃ τῶν ὑμετέρων οὐκ ἐλάσσω ἡμῖν πρόσεισι, καὶ τὸν νόμον ἐφ' ὑμῖν αὐτοῖς μᾶλλον ἢ ἐφ' ἡμῖν θήσετε.

„Opem Atheniensibus tulisse Corinthios in bellis contra Samios et Aeginetas."

41. „Δικαιώματα μὲν οὖν τάδε πρὸς ὑμᾶς ἔχομεν, ἱκανὰ κατὰ τοὺς Ἑλλήνων νόμους, παραίνεσιν δὲ καὶ ἀξίωσιν χάριτος τοιάνδε, ἣν οὐκ ἐχθροὶ ὄντες, ὥστε βλάπτειν, οὐδ' αὖ φίλοι, ὥστ' ἐπιχρῆσθαι, ἀντιδοθῆναι ἡμῖν ἐν τῷ παρόντι φαμὲν χρῆναι. νεῶν γὰρ μακρῶν σπανίσαντές ποτε πρὸς τὸν Αἰγινητῶν ὑπὲρ τὰ Μηδικὰ πόλεμον παρὰ Κορινθίων εἴκοσι ναῦς ἐλάβετε· καὶ ἡ εὐεργεσία αὕτη τε, καὶ ἡ ἐς Σαμίους, τὸ δι' ἡμᾶς Πελοποννησίους αὐτοῖς μὴ βοηθῆσαι, παρέσχεν ὑμῖν Αἰγινητῶν μὲν ἐπικράτησιν, Σαμίων δὲ κόλασιν, καὶ ἐν καιροῖς τοιούτοις

hentes, privare dicuntur metropolin sua fide, suo officio, ut exponit B—r. — de ει et ου permixtis nonnunqnam in codicibus v. Jacobs. indice Anthol. Pal. v. εἰ, Porson. Advers. append. p. 311. ed. Lips., nos ad Athen. 628, b. possis quoque, vitato concursu particularum μὴ et οὐ reponere ἀσωφρονεῖν, quamvis fortasse ἅπαξ λεγόμενον, cum praesertim in usu sit simile ἀσωφρόνιστος: pariter enim α et ει confundi a scribis solent.

δι' ἀνακωχῆς. vereor ne Th. dixerit ἀνοκωχῆς. vid. Ammon. v. ἀνακωχὴ, ibique Valck. Animadv. cap. 5.

Σαμίων ἀποστάντων. de hoc bello cf. inferius cap. 115. ad 117.

φανερῶς — κολάζειν, i. e. φαν. δὲ ἀντ., ὥστε αὐτόν τινα κολ. τοὺς πρ. ξ.

ἐφ' ὑμῖν: ἀντὶ τοῦ καθ' ὑμῶν. S. paulo rarior significatio τοῦ ἐπὶ cnm dativo, de qua v. Viger. p. 625. ed. 3. Lips. interpres „legemque contra vos ipsos potius quam contra nos condetis."

41. ἀξίωσιν χάριτος, *precationem gratiae.*

ἐπιχρῆσθαι, i. e. χρῆσθαι, ὁμιλεῖν, ut Herod. 3, 99. αἱ ἐπιχρεώμεναι μάλιστα γυναῖκες, *mulieres, quibuscum maximus illi* (intell. mulierem aegrotantem) *usus est.*

πρὸς τὸν Αἰγινητῶν. hoc Corinthiorum beneficium bello 1. aeginetico enarrat Herodotus 6, 89. aliud beneficium Corinthiorum in Athenienses collatum, cum Hippiam restituturi essent Lacedaemonii, legimus apud eundem Herodotum 5, 92. sq. *Ex Hk.*

ὑπὲρ τὰ Μηδικὰ, *ultra* (i. e. *ante*) *res medicas*, ante bella cum Persis.

ἐγένετο, οἷς μάλιστα ἄνθρωποι ἐπ' ἐχθροὺς τοὺς σφετέρους ἰόντες τῶν πάντων ἀπερίοπτοί εἰσι παρὰ τὸ νικᾶν· φίλον τε γὰρ ἡγοῦνται τὸν ὑπουργοῦντα, ἢν καὶ πρότερον ἐχθρὸς ᾖ, πολέμιόν τε τὸν ἀντιστάντα, ἢν καὶ τύχῃ φίλος ὤν, ἐπεὶ καὶ τὰ οἰκεῖα χεῖρον τίθενται φιλονεικίας ἕνεκα τῆς αὐτίκα.

Igitur cavere jubentur Athenienses, ne utilia in praesens visa justitiae anteponant metu incerti belli cum Peloponnesiis, marisque potentia Corcyraeorum temere allecti.

42. „Ὧν ἐνθυμηθέντες, καὶ νεώτερός τις παρὰ πρεσβυτέρου αὐτὰ μαθὼν, ἀξιούτω τοῖς ὁμοίοις ἡμᾶς ἀμύνεσθαι, καὶ μὴ νομίσῃ δίκαια μὲν τάδε λέγεσθαι, ξύμφορα δὲ, εἰ πολεμήσει, ἄλλα εἶναι. τό τε γὰρ ξυμφέρον, ἐν ᾧ ἄν τις ἐλάχιστα ἁμαρτάνῃ, μάλιστα ἕπεται· καὶ τὸ μέλλον τοῦ πολέμου, ᾧ φοβοῦντες ὑμᾶς Κερκυραῖοι κελεύουσιν ἀδικεῖν, ἐν ἀφανεῖ ἔτι κεῖται, καὶ οὐκ ἄξιον ἐπαρθέντας αὐτῷ φανερὰν ἔχθραν ἤδη καὶ οὐ μέλλουσαν πρὸς Κορινθίους κτήσασθαι· τῆς δὲ ὑπαρχούσης πρότερον διὰ Μεγαρέας ὑποψίας σῶφρον ὑφελεῖν μᾶλλον. ἡ γὰρ τελευταία χάρις καιρὸν ἔχουσα, κἂν ἐλάσσων ᾖ, δύναται μεῖζον ἔγκλημα λῦσαι. μηδ' ὅτι ναυτικοῦ ξυμμαχίαν μεγάλην διδόασι, τούτῳ ἐφέλκεσθε· τὸ γὰρ μὴ ἀδικεῖν τοὺς ὁμοίους ἐχυρωτέρα δύναμις ἢ τῷ αὐτίκα φανερῷ ἐπαρθέντας διὰ κινδύνων τὸ πλέον ἔχειν.

Epilogus.

43. „Ἡμεῖς δὲ περιπεπτωκότες οἷς ἐν τῇ Λακεδαίμονι αὐτοὶ προείπομεν, τοὺς σφετέρους ξυμμάχους αὐτόν τινα κολάζειν, νῦν παρ' ὑμῶν τὸ αὐτὸ ἀξιοῦμεν κομίζεσθαι, καὶ μὴ τῇ ἡμετέρᾳ ψήφῳ ὠφεληθέντας τῇ ὑμετέρᾳ ἡμᾶς βλάψαι· τὸ δ' ἴσον ἀνταπόδοτε, γνόντες, τοῦτον ἐκεῖνον εἶναι τὸν καιρὸν, ἐν ᾧ ὅ τε ὑπουργῶν φίλος μάλιστα, καὶ ὁ ἀντιστὰς ἐχθρός· Κερκυ-

τῶν πάντων ἀπερίοπτοι παρὰ τὸ νικᾶν, *nihil spectantes praeter victoriam*, reliqua omnia prae vincendi studio negligentes.

ἐπεὶ, καὶ γάρ. E S. ἐπεὶ — αὐτίκα, *siquidem et domestica pejus administrant ob praesentem contentionem.*

42. ἀμύνεσθαι apud Thucydidem interdum est ἀμείβεσθαι, ut h. l. et 4, 63.; item apud Simonidem, Sophoclem, Aristotelem. cf. Herm. ad Soph. Ant. 639. (599.), Valck. ad schol. Phoeniss. 695.

τῆς δὲ ὑπ. πρ. διὰ Μεγαρέας ὑποψίας. de hac suspicione v. c. 103., 105., 106. *E G—ro.*

ἡ γὰρ τελευταία χάρις — λῦσαι, „valet enim gratia ad extremum opportune collocata, etiamsi minor sit, majus crimen diluere.“ — ἔγκλημα pertinet ad Corinthiorum cum Atheniensibus priorem inimicitiam, maxime bello aeginetico secundo (vid. 1, 105.), quod bellum gestum est anno a. Chr. nat. 459.; bellum vero adversus Samios, quo referenda est Corinthiorum in Athenienses gratia, incidit in annum a. Chr. 441.: ergo posterior haec χάρις fuit. *Hk.*

43. περιπεπτωκότες οἷς (i. e. περ. ἐς ἐκεῖνα, ἃ) ἐν τῇ Λ. πρ., *cum inciderimus in ea, quae ipsi olim Lacedaemone diximus.* v. cap. 40.

ἐχθρός. μάλιστα repetendum ἀπὸ κοινοῦ.

Κερκυραίους δέ. sic plures codd.; minus bene vulgati καὶ Κερκ.

ραίους δὲ τούσδε μήτε ξυμμάχους δέχεσθε βίᾳ ἡμῶν, μήτε ἀμύνετε αὐτοῖς ἀδικοῦσι. καὶ τάδε ποιοῦντες τὰ προσήκοντά τε δράσετε, καὶ τὰ ἄριστα βουλεύσεσθε ὑμῖν αὐτοῖς.“ Τοιαῦτα δὴ καὶ οἱ Κορίνθιοι εἶπον.

Athenienses decernunt *ἐπιμαχίαν* cum Corcyraeis.

44. Ἀθηναῖοι δὲ ἀκούσαντες ἀμφοτέρων, γενομένης καὶ δὶς ἐκκλησίας, τῇ μὲν προτέρᾳ οὐχ ἧσσον τῶν Κορινθίων ἀπεδέξαντο τοὺς λόγους, ἐν δὲ τῇ ὑστεραίᾳ μετέγνωσαν Κερκυραίοις ξυμμαχίαν μὲν μὴ ποιήσασθαι, ὥστε τοὺς αὐτοὺς ἐχθροὺς καὶ φίλους νομίζειν (εἰ γὰρ ἐπὶ Κόρινθον ἐκέλευον σφίσιν οἱ Κερκυραῖοι ξυμπλεῖν, ἐλύοντ᾽ ἂν αὐτοῖς αἱ πρὸς Πελοποννησίους σπονδαί), ἐπιμαχίαν δὲ ἐποιήσαντο, τῇ ἀλλήλων βοηθεῖν, ἐάν τις ἐπὶ Κέρκυραν ἴῃ, ἢ Ἀθήνας, ἢ τοὺς τούτων ξυμμάχους. ἐδόκει γὰρ ὁ πρὸς Πελοποννησίους πόλεμος καὶ ὣς ἔσεσθαι αὐτοῖς, καὶ τὴν Κέρκυραν ἐβούλοντο μὴ προέσθαι Κορινθίοις, ναυτικὸν ἔχουσαν τοσοῦτον, ξυγκρούειν δὲ ὅτι μάλιστα αὐτοὺς ἀλλήλοις, ἵνα ἀσθενεστέροις οὖσιν, ἤν τι δέῃ, Κορινθίοις τε καὶ τοῖς ἄλλοις ναυτικὸν ἔχουσιν ἐς πόλεμον καθιστῶνται· ἅμα δὲ τῆς τε Ἰταλίας, καὶ Σικελίας, καλῶς ἐφαίνετο αὐτοῖς ἡ νῆσος ἐν παράπλῳ κεῖσθαι.

Itaque decem naves iis mittunt auxilio.

45. Τοιαύτῃ μὲν γνώμῃ οἱ Ἀθηναῖοι τοὺς Κερκυραίους προσεδέξαντο, καὶ τῶν Κορινθίων ἀπελθόντων οὐ πολὺ ὕστερον δέκα ναῦς αὐτοῖς ἀπέστειλαν βοηθούς. ἐστρατήγει δὲ αὐτῶν Λακεδαιμόνιός τε ὁ Κίμωνος, καὶ Διότιμος ὁ Στρομβίχου,

Τοιαῦτα δή. hoc ponendum esse intellexit St., habetque Monac. vulgo T. *δέ.*

44. *γενομένης καὶ δὶς ἐκκλησίας*, *etiam* (sogar) *bis advocata concione.* sic, notante K., 5, 10. *τόν τε Κλεαρίδαν ἠμύνοντο καὶ δὶς ἢ τρὶς προσβαλόντα*: 3, 87. *καὶ δύο ἔτη*: Strab. 8, 6, p. 379. *καὶ τριάκοντα*: idem 11, 2, p. 499. *συνάγουσι στρατὸν καὶ εἴκοσι μυριάδων.*

μετέγνωσαν: *μετεβουλεύσαντο.* S. „*μεταγνόντες ἔγνωσαν.* Plato Gorg. 493, c. *πότερον πείθω τί σε, καὶ μετατίθεσαι εὐδαιμονεστέρους εἶναι τοὺς κοσμίους τῶν ἀκολάστων*; ubi v. Heind.“ K.

ξυμμαχίαν — ξυμμάχους. Ammonius emendatus p. 131. ed. Valck. *Συμμαχεῖν καὶ ἐπιμαχεῖν διαφέρει. συμμαχεῖν μὲν γὰρ λέγουσι τὸ σὺν ἄλλοις, φησὶ Δίδυμος, εἴτ᾽ αὐτοῖς ἐπίοιεν πολέμιοι, εἴθ᾽ ἑτέρῃ, ἐπιστρατεύειν· ἐπιμαχεῖν δ᾽, ὅταν τοὺς ἐπιόντας ἀμύνονται μόνον. διέσταλκε Θουκυδίδης ἐν τῇ πρώτῃ, λέγων, Κερκυραίοις Ἀθηναίους συμμαχίαν μὲν οὐ ποιήσασθαι, ἐπιμαχίαν δέ.* perperam libri *τὸ σὺν ἑαυτοῖς — εἴθ᾽ ἕτεροι — ἐπιμαχεῖν, ὅταν —.* „*ἐπιμαχίαν*, i. e. *ἐπιβοήθειαν*, genus societatis accuratius definitum addita hostis defendendi conditione.“ *Hk.* *ξυμμαχία* generatim est societas belli. G—r. „*ξυμμαχία* *Schutz- u. Trutzbündniss*, *ἐπιμαχία* *Schutzbündniss.* at 3, 70. *ξυμμαχίαν* genus pro specie *ἐπιμαχίᾳ* posuit, et mox c. 53. Corcyraei *ξύμμαχοι* Atheniensium audiunt.“ ex quo apparet, discrimen horum vocabulorum non semper observari. — *τοὺς τ. ξυμμάχους.* exules Epidamniorum (c. 26.), Zacynthios (c. 47.).

ξυγκρούειν — ἀλλήλοις, *quam maxime inter se collidere bello.* Did. „ils voulaient mettre aux prises ces deux peuples autant que possible l'un contre l'autre.“

καὶ Πρωτέας ὁ Ἐπικλέους. προεῖπον δὲ αὐτοῖς μὴ ναυμαχεῖν Κορινθίοις, ἢν μὴ ἐπὶ Κέρκυραν πλέωσι, καὶ μέλλωσιν ἀποβαίνειν, ἢ ἔς τῶν ἐκείνων τι χωρίον· οὕτω δὲ, κωλύειν κατὰ δύναμιν· προεῖπον δὲ ταῦτα τοῦ μὴ λύειν ἕνεκα τὰς σπονδάς. αἱ μὲν δὴ νῆες ἀφικνοῦνται ἐς τὴν Κέρκυραν.

Corinthii Chimerium navigant.

46. Οἱ δὲ Κορίνθιοι, ἐπειδὴ αὐτοῖς παρεσκεύαστο, ἔπλεον ἐπὶ τὴν Κέρκυραν ναυσὶ πεντήκοντα καὶ ἑκατόν. ἦσαν δὲ Ἠλείων μὲν δέκα, Μεγαρέων δὲ δώδεκα, καὶ Λευκαδίων δέκα, Ἀμπρακιωτῶν δὲ ἑπτὰ καὶ εἴκοσι, καὶ Ἀνακτορίων μία· αὐτῶν δὲ Κορινθίων ἐνενήκοντα. στρατηγοὶ δὲ τούτων ἦσαν μὲν καὶ κατὰ πόλεις ἑκάστων, Κορινθίων δὲ Ξενοκλείδης ὁ Εὐθυκλέους, πέμπτος αὐτός. ἐπειδὴ δὲ προσέμιξαν τῇ κατὰ Κέρκυραν ἠπείρῳ ἀπὸ Λευκάδος πλέοντες, ὁρμίζονται ἐς Χειμέριον τῆς Θεσπρωτίδος γῆς. ἔστι δὲ λιμὴν, καὶ πόλις ὑπὲρ αὐτοῦ κεῖται ἄπο θαλάσσης, ἐν τῇ Ἐλαιάτιδι τῆς Θεσπρωτίδος, Ἐφύρα· ἐξίησι δὲ παρ᾽ αὐτὴν Ἀχερουσία λίμνη ἐς θάλασσαν· διὰ δὲ τῆς Θεσπρωτίδος Ἀχέρων ποταμὸς ῥέων ἐσβάλλει ἐς αὐτὴν, ἀφ᾽ οὗ καὶ τὴν ἐπωνυμίαν ἔχει. ῥεῖ δὲ καὶ Θύαμις ποταμὸς, ὁρίζων τὴν Θεσπρωτίδα καὶ Κεστρίνην· ὧν ἐντὸς ἡ ἄκρα ἀνέχει τὸ Χειμέριον. οἱ μὲν οὖν Κορίνθιοι τῆς ἠπείρου ἐνταῦθα ὁρμίζονταί τε, καὶ στρατόπεδον ἐποιήσαντο.

Copiae utriusque gentis;

47. Οἱ δὲ Κερκυραῖοι ὡς ᾔσθοντο αὐτοὺς προσπλέοντας, πληρώσαντες δέκα καὶ ἑκατὸν ναῦς, ὧν ἦρχε Μεικιάδης, καὶ Αἰσιμίδης, καὶ Εὐρύβατος, ἐστρατοπεδεύσαντο ἐν μιᾷ τῶν νήσων, αἳ καλοῦνται Σύβοτα· καὶ αἱ ἀττικαὶ δέκα παρῆσαν. ἐπὶ δὲ τῇ Λευκίμνῃ αὐτοῖς τῷ ἀκρωτηρίῳ ὁ πεζὸς ἦν, καὶ Ζακυνθίων χίλιοι ὁπλῖται βεβοηθηκότες. ἦσαν δὲ καὶ τοῖς Κορινθίοις ἐν τῇ ἠπείρῳ πολλοὶ τῶν βαρβάρων παραβεβοηθηκότες· οἱ γὰρ ταύτῃ ἠπειρῶται ἀεί ποτε αὐτοῖς φίλοι εἰσίν.

aciesque dispositae.

48. Ἐπειδὴ δὲ παρεσκεύαστο τοῖς Κορινθίοις, λαβόντες τριῶν ἡμερῶν σιτία ἀνήγοντο ὡς ἐπὶ ναυμαχίαν ἀπὸ τοῦ Χειμερίου νυκτός· καὶ ἅμα ἕῳ πλέοντες καθορῶσι τὰς τῶν Κερκυραίων ναῦς μετεώρους τε, καὶ ἐπὶ σφᾶς πλεούσας. ὡς δὲ

46. ὧν ἐντός. intell. ποταμῶν, Thyamis et Acherontis.

Θεσπρωτίδα καὶ Κεστρίνην. regiones Epiri. — promontorium (ἄκρα) *Chimerium* commemoratur etiam c. 30. Strabo 7, p. 324. Ἔπειτα ἄκρα Χειμέριον, καὶ Γλυκὺς λιμήν. ejus appellationis causam indicat Paus. 8, 7, 2., ubi agens de Dine, oppido Argolidis, γλυκὺ δὲ ὕδωρ, inquit, ἐκ θαλάσσης δῆλόν ἐστιν ἐνταῦθά τε ἀνιὸν ἐν τῇ Ἀργολίδι, καὶ ἐν τῇ Θεσπρωτίδι κατὰ τὸ Χειμέριον καλούμενον.

47. Σύβοτα: τρεῖς εἰσιν αὗται αἱ νῆσοι μικραὶ, σῦς ἔχουσαι πολλάς. S. Strabo 7, p. 499. ed. Alm. Εἰσὶ δὲ νησίδες τὰ Σύβοτα, τῆς μὲν Ἠπείρου ἀπέχουσαι, κατὰ δὲ τὸ ἑῷον ἄκρον τῆς Κερκυραίας τὴν Λευκίμνην κείμεναι. cf. c. 50.

48. μετεώρους, *altum tenen-*

κατεῖδον ἀλλήλους, ἀντιπαρετάσσοντο, ἐπὶ μὲν τὸ δεξιὸν κέρας Κερκυραίων αἱ ἀττικαὶ νῆες, τὸ δὲ ἄλλο αὐτοὶ ἐπεῖχον, τρία τέλη ποιήσαντες τῶν νεῶν, ὧν ἦρχε τριῶν στρατηγῶν ἑκάστου εἷς. οὕτω μὲν Κερκυραῖοι ἐτάξαντο· Κορινθίοις δὲ τὸ μὲν δεξιὸν κέρας αἱ μεγαρίδες νῆες εἶχον, καὶ αἱ ἀμπρακιώτιδες, κατὰ δὲ τὸ μέσον οἱ ἄλλοι ξύμμαχοι ὡς ἕκαστοι· εὐώνυμον δὲ κέρας αὐτοὶ οἱ Κορίνθιοι ταῖς ἄριστα τῶν νεῶν πλεούσαις, κατὰ τοὺς Ἀθηναίους καὶ τὸ δεξιὸν τῶν Κερκυραίων, εἶχον.

Proelium navale maximum adhuc Graecorum, primum quidem anceps;

49. Ξυμμίξαντες δὲ, ἐπειδὴ τὰ σημεῖα ἑκατέροις ἤρθη, ἐναυμάχουν, πολλοὺς μὲν ὁπλίτας ἔχοντες ἀμφότεροι ἐπὶ τῶν καταστρωμάτων, πολλοὺς δὲ τοξότας τε, καὶ ἀκοντιστὰς, τῷ παλαιῷ τρόπῳ ἀπειρότερον ἔτι παρεσκευασμένοι. ἦν τε ἡ ναυμαχία καρτερὰ, τῇ μὲν τέχνῃ οὐχ ὅμοιος, πεζομαχίᾳ δὲ τὸ πλέον προσφερὴς οὖσα· ἐπειδὴ γὰρ προσβάλλοιεν ἀλλήλοις, οὐ ῥᾳδίως ἀπελύοντο ὑπό τε πλήθους καὶ ὄχλου τῶν νεῶν, καὶ, μᾶλλόν τι πιστεύοντες τοῖς ἐπὶ τοῦ καταστρώματος ὁπλίταις ἐς τὴν νίκην, οἳ καταστάντες ἐμάχοντο, ἡσυχαζουσῶν τῶν νεῶν· διέκπλοι δ' οὐκ ἦσαν, ἀλλὰ θυμῷ καὶ ῥώμῃ τὸ πλέον ἐναυμάχουν ἢ ἐπιστήμῃ. πανταχῇ μὲν οὖν πολὺς θόρυβος, καὶ ταραχώδης ἦν ἡ ναυμαχία, ἐν ᾗ αἱ ἀττικαὶ νῆες παραγιγνόμεναι τοῖς Κερκυραίοις, εἴ πῃ πιέζοιντο, φόβον μὲν παρεῖχον τοῖς ἐναντίοις, μάχης δὲ οὐκ ἦρχον δεδιότες οἱ στρατηγοὶ τὴν πρόῤῥησιν τῶν Ἀθηναίων. μάλιστα δὲ τὸ δεξιὸν κέρας τῶν Κορινθίων ἐπόνει· οἱ γὰρ Κερκυραῖοι εἴκοσι ναυσὶν αὐτοὺς τρεψάμενοι, καὶ καταδιώξαντες σποράδας ἐς τὴν ἤπειρον, μέχρι τοῦ στρατοπέδου

tes. S. *μετ.*: ἀντὶ τοῦ πελαγίους, καὶ μὴ ἐπ' ἀγκυρῶν ἱσταμένας etc. notavit K., hac notione, usitata huic nostro, non legi vocabulum apud Herodotum et Xenophontem.

49. *ἐπειδὴ τὰ σημεῖα ἑκ. ἤ.*: σύμβολά τινα εἶχον περὶ τὸν καιρὸν τῆς μάχης δεικνύμενα, καὶ ὅτε μὲν ἀνετείνετο τὰ σύμβολα, ἤρχοντο τῆς μάχης· ὅτε δὲ κατεσπῶντο, ἐπαύοντο. S. K. „Das Signal war wohl eine Art von Fahne, zur See auf einem Mastbaume, zu Lande auf einer Stange emporgezogen: vgl. 4, 42, 4.; 7, 34, 3.; 8, 95, 3.; Herodot 9, 59. Gegensatz κατεσπάσθη (convulsa sunt vexilla. *Both.*) 1, 63, 2. Auch bei den Makedonern ὑπὸ τοῦ βασιλέως ἤρθη φοινικὶς ὑπὲρ σαρίσσης διατεταμένη, Plut. Philop. 6. Ähnlich bei den Römern: Ammian 27, 10, 9., 12., Lips. Mil. rom. 4, 12. und die Erklärer zu Cäsar B. g. 2, 20. (Vexillum proponendum, quod erat insigne, cum ad arma concurri oporteret.) Auch von diesem Signal sagt Dionys. Arch. 6, 93. τὰ σημεῖα ἤρθη τῆς μάχης."

ἐπὶ τῶν κατ.: σανιδωμάτων (*auf dem Verdeck*).

ὅμοιος. libri soloece ὁμοίως. ὅμοιος pro ὁμοία, de quo Matth. gr. §. 436.

ὑπό τε πλήθους καὶ ὄχλου. Ammonius Πλῆθος καὶ Ὄχλος διαφέρει· πλῆθος μὲν γάρ ἐστι σύστημά τινων, ὄχλος δὲ κυρίως ἡ ὄχλησις.

διέκπλοι. διέκπλους est ille modus pugnandi in proeliis navalibus, cum acies hostilis perrumpitur, et in pernavigando naves hostium laeduntur, remique detergentur; alter modus praecipuus est περίπλους, cum classem hostium circumnavigant, opportunitatem quaerentes irruendi. cf. P.

τὴν πρόῤῥησιν, *edictum*, interdictum. v. cap. 45.

πλεύσαντες αὐτῶν, καὶ ἐπεκβάντες, ἐνέπρησάν τε τὰς σκηνὰς ἐρήμους, καὶ τὰ χρήματα διήρπασαν. ταύτῃ μὲν οὖν οἱ Κορίνθιοι καὶ οἱ ξύμμαχοι ἡσσῶντό τε, καὶ οἱ Κερκυραῖοι ἐπεκράτουν· ᾗ δὲ αὐτοὶ ἦσαν οἱ Κορίνθιοι, ἐπὶ τῷ εὐωνύμῳ, πολὺ ἐνίκων, τοῖς Κερκυραίοις τῶν εἴκοσι νεῶν ἀπὸ ἐλάσσονος πλήθους ἐκ τῆς διώξεως οὐ παρουσῶν. οἱ δ' Ἀθηναῖοι, ὁρῶντες τοὺς Κερκυραίους πιεζομένους, μᾶλλον ἤδη ἀπροφασίστως ἐπεκούρουν, τὸ μὲν πρῶτον ἀπεχόμενοι ὥστε μὴ ἐμβάλλειν τινί, ἐπεὶ δὲ ἡ τροπὴ ἐγένετο λαμπρῶς, καὶ ἐνέκειντο οἱ Κορίνθιοι, τότε δὴ ἔργου πᾶς εἴχετο ἤδη, καὶ διεκέκριτο οὐδὲν ἔτι, ἀλλὰ ξυνέπεσεν ἐς τοῦτο ἀνάγκης, ὥστε ἐπιχειρῆσαι ἀλλήλοις τοὺς Κορινθίους καὶ Ἀθηναίους.

donec Athenienses 10 navibns suis alias 20 auxilio mittunt.

50. *Τῆς δὲ τροπῆς γενομένης οἱ Κορίνθιοι τὰ σκάφη μὲν οὐχ εἷλκον ἀναδούμενοι τῶν νεῶν, ἃς καταδύσειαν, πρὸς δὲ τοὺς ἀνθρώπους ἐτράποντο, φονεύειν διεκπλέοντες μᾶλλον ἢ ζωγρεῖν· τούς τε αὐτῶν φίλους, οὐκ αἰσθόμενοι, ὅτι ἥσσηντο οἱ ἐπὶ τῷ δεξιῷ κέρᾳ, ἀγνοοῦντες ἔκτεινον· πολλῶν γὰρ νεῶν οὐσῶν ἀμφοτέρων, καὶ ἐπὶ πολὺ τῆς θαλάσσης ἐπεχουσῶν, ἐπειδὴ ξυνέμιξαν ἀλλήλοις, οὐ ῥᾳδίως τὴν διάγνωσιν ἐποιοῦντο, ὁποῖοι ἐκράτουν, ἢ ἐκρατοῦντο. ναυμαχία γὰρ αὕτη Ἕλλησι πρὸς Ἕλληνας νεῶν πλήθει μεγίστη δὴ τῶν πρὸ αὐτῆς γεγένηται. ἐπειδὴ δὲ κατεδίωξαν τοὺς Κερκυραίους οἱ Κορίνθιοι ἐς τὴν γῆν, πρὸς τὰ ναυάγια καὶ τοὺς νεκροὺς τοὺς σφετέρους ἐτράποντο, καὶ τῶν πλείστων ἐκράτησαν, ὥστε προσκομίσαι πρὸς τὰ Σύβοτα, οἷ αὐτοῖς ὁ κατὰ γῆν στρατὸς τῶν βαρβάρων προσεβεβοηθήκει (ἔστι δὲ τὰ Σύβοτα τῆς Θεσπρωτίδος λιμὴν ἔρημος)· τοῦτο δὲ ποιήσαντες, αὖθις ἀθροισθέντες ἐπέπλεον τοῖς Κερκυραίοις· οἱ δὲ ταῖς πλωίμοις καὶ ὅσαι ἦσαν λοιπαὶ μετὰ τῶν ἀττικῶν νεῶν καὶ αὐτοὶ ἀντέπλεον, δείσαντες, μὴ ἐς τὴν γῆν σφῶν πειρῶσιν ἀποβαίνειν. ἤδη δὲ ἦν ὀψέ, καὶ ἐπεπαιώνιστο αὐτοῖς ὡς ἐς ἐπίπλουν. καὶ οἱ Κορίνθιοι ἐξαπίνης πρύμναν ἐκρούοντο, κατιδόντες εἴκοσι ναῦς Ἀθηναίων προσ-*

ἀπὸ ἐλάσσονος πλήθους, ex *minore numero* navium suarum 110, quibus 10 atticae accesserant, cum Corinthiorum essent 150. v. cap. 46. et 47.

ἀπροφασίστως: *ἀνενδοιάστως, ἀνεγκλήτως*. S. *sine haesitatione, citra reprehensionem*, quasi foedus violarent. *E G.*

50. *τὰ σκάφη μὲν οὐχ εἷλκον*: *σκάφη καλεῖ τὰ κοιλώματα τῶν νεῶν, ἃ ἡμεῖς γάστρας καλοῦμεν*. S. *alveos* perforando mersarum navium (*Schiffsrümpfe*) sine remis, velis, funibns.

ταῖς πλωίμοις: *ταῖς πληγείσαις μέν, δυναμέναις δὲ πλεῖν*. S.

καὶ ἐπεπαιώνιστο αὐτοῖς ὡς ἐπ.: (sic, ut plerique libri Thucydidei, in quo *πρὸς* snpplebat G., laudans de hac ellipsi Valck. ad Phoen. 1409., Ernest. ad Xenoph. Mem. S. 2, 7., Koen. ad Greg. p. 32.) *δύο παιᾶνας ᾖδον οἱ Ἕλληνες, πρὸ μὲν τοῦ πολέμου τῷ Ἄρει, μετὰ δὲ τὸν πόλεμον τῷ Ἀπόλλωνι. τὸ δὲ ὡς ἐπ. λέγει ἀντὶ τοῦ ὡς πρὸς τὸ ἄρξαι τοῦ πολέμου.* — S.

πρύμναν ἐκρούοντο: *πρύμναν κρούεσθαί ἐστι τὸ κατ' ὀλίγον ἀναχωρεῖν μὴ στρέψαντα τὸ πλοῖον·*

πλεούσας, ἃς ὕστερον τῶν δέκα βοηθοὺς ἐξέπεμψαν οἱ Ἀθηναῖοι, δείσαντες, ὅπερ ἐγένετο, μὴ νικηθῶσιν οἱ Κερκυραῖοι, καὶ αἱ σφέτεραι δέκα νῆες ὀλίγαι ἀμύνειν ὦσι.

Tum, nocte ingrueute, finitum est proelium, et uterque exercitus castra metatur.

51. *Ταύτας οὖν προϊδόντες οἱ Κορίνθιοι, καὶ ὑποτοπήσαντες ἀπ' Ἀθηνῶν εἶναι οὐχ ὅσας ἑώρων, ἀλλὰ πλείους, ὑπανεχώρουν· τοῖς δὲ Κερκυραίοις (ἐπέπλεον γὰρ μᾶλλον ἐκ τοῦ ἀφανοῦς) οὐχ ἑωρῶντο, καὶ ἐθαύμαζον τοὺς Κορινθίους πρύμναν κρουομένους, πρίν τινες ἰδόντες εἶπον, ὅτι νῆες ἐκεῖναι ἐπιπλέουσι· τότε δὲ καὶ αὐτοὶ ἀνεχώρουν· ξυνεσκόταζε γὰρ ἤδη, καὶ οἱ Κορίνθιοι ἀποτρεπόμενοι τὴν διάλυσιν ἐποιήσαντο. οὕτω μὲν ἡ ἀπαλλαγὴ ἐγένετο ἀλλήλων, καὶ ἡ ναυμαχία ἐτελεύτα ἐς νύκτα. τοῖς Κερκυραίοις δὲ στρατοπεδευομένοις ἐπὶ τῇ Λευκίμνῃ αἱ εἴκοσι νῆες αἱ ἀπὸ τῶν Ἀθηνῶν αυται, ὧν ἦρχε Γλαύκων τε ὁ Λεάγρου, καὶ Ἀνδοκίδης ὁ Λεωγόρου, διὰ τῶν νεκρῶν καὶ ναυαγίων προσκομισθεῖσαι, κατέπλεον ἐς τὸ στρατόπεδον, οὐ πολλῷ ὕστερον ἢ ὤφθησαν. οἱ δὲ Κερκυραῖοι (ἦν γὰρ νὺξ) ἐφοβήθησαν, μὴ πολέμιαι ὦσιν, ἔπειτα δὲ ἔγνωσαν, καὶ ὡρμίσαντο.*

Postridie Athenienses et Coreyraei offerunt se proelio, quod non accipiunt Corinthii, salvum tantummodo reditum meditantes.

52. *Τῇ δὲ ὑστεραίᾳ ἀναγόμεναι αἵ τε ἀττικαὶ τριάκοντα νῆες, καὶ τῶν Κερκυραίων ὅσαι πλώιμοι ἦσαν, ἐπέπλευσαν ἐπὶ τὸν ἐν τοῖς Συβότοις λιμένα, ἐν ᾧ οἱ Κορίνθιοι ὥρμουν, βουλόμενοι εἰδέναι, εἰ ναυμαχήσουσιν· οἱ δὲ τὰς μὲν ναῦς ἄραντες ἀπὸ γῆς καὶ παραταξάμενοι μετεώρους ἡσύχαζον, ναυμαχίας*

γὰρ οὕτως ἀναχωρῶν ἐπὶ τὴν πρύμναν κωπηλατεῖ. τοῦτο δὲ ποιοῦσιν, ἵνα μὴ δόξωσι φανερῶς φεύγειν, οὕτω κατ' ὀλίγον ὑπαπιόντες, ἢ ἵνα μὴ τὰ νῶτα τοῖς πολεμίοις δόντες ῥᾷον τιτρώσκωνται. S. imo ut etiam ipsi terrerent hostem, rostris navium persequenti oppositis. id Latini dicunt *inhibere remis*, vel *retro navem inhibere*, simile illud *τῷ ἐπὶ πόδα ἀναχωρεῖν* (Xenoph. Anab. C. 5, 2, 32.) militum. Cic. Epist. ad Att. 13, 21. „*Inhibere* illud tuum — vehementer displicet: est enim verbum totum nauticum. quanquam id quidem sciebam; sed arbitrabar sustineri remos, cum *inhibere* essent remiges jussi; id non esse ejusmodi didici heri, cum ad villam nostram navis appelleretur: non enim sustinent, sed alio modo remigant; id ab *ἐποχῆς* remotissimum est. — *inhibitio remigum motum habet*, et vehementiorem quidem, *remigationis navem convertentis ad puppim.*" —

„de positivo in *ὀλίγαι ἀμύνειν* v. Herm. ad Vig. p. 884. sequ., Matth. gr. p. 842." *G—r.*

51. *ὑποτοπήσαντες: ἀντὶ τοῦ ὑποπτεύσαντες.* — S.

ἐπέπλεον — ἀφανοῦς: αἱ εἴκοσι νῆες τῶν Ἀθηναίων· κατὰ νώτου γὰρ αὐτῶν ἦσαν. S.

ἐκεῖναι. notus est hic usus pronominis demonstrativi loco adverbii, ne quis *ἐκείνῃ*, *illic*, ponendum arbitretur. transitur autem ab iudirecta oratione ad directam, ut, monstrante G—ro, 1, 137. in verbis *ἐδήλου δὲ ἡ γραφή, ὅτι Θεμιστοκλῆς ἥκω παρὰ σέ*, et passim aliis in locis scriptorum.

καὶ ὡρμίσαντο, et eas (naves) *in stationes suas receperunt.*

οὐ διανοούμενοι ἄρχειν ἑκόντες, ὁρῶντες προσγεγενημένας τε ναῦς ἐκ τῶν Ἀθηνῶν ἀκραιφνεῖς, καὶ σφίσι πολλὰ τὰ ἄπορα ξυμβεβηκότα, αἰχμαλώτων τε περὶ φυλακῆς, οὓς ἐν ταῖς ναυσὶν εἶχον, καὶ ἐπισκευὴν οὐκ οὖσαν τῶν νεῶν ἐν χωρίῳ ἐρήμῳ· τοῦ δὲ οἴκαδε πλοῦ μᾶλλον διεσκόπουν, ὅπη κομισθήσονται, δεδιότες μὴ οἱ Ἀθηναῖοι, νομίσαντες λελύσθαι τὰς σπονδάς, διότι ἐς χεῖρας ἦλθον, οὐκ ἐῶσι σφᾶς ἀποπλεῖν.

Quare ad Athenienses mittunt quosdam sine caduceo, fractum iis foedus exprobratum.

53. Ἔδοξεν οὖν αὐτοῖς, ἄνδρας ἐς κελήτιον ἐμβιβάσαντας ἄνευ κηρυκίου προσπέμψαι τοῖς Ἀθηναίοις, καὶ πεῖραν ποιήσασθαι. πέμψαντές τε ἔλεγον τοιάδε „Ἀδικεῖτε, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, πολέμου ἄρχοντες, καὶ σπονδὰς λύοντες· ἡμῖν γὰρ πολεμίους τοὺς ἡμετέρους τιμωρουμένοις ἐμποδὼν ἵστασθε, ὅπλα ἀνταιρόμενοι. εἰ δ' ὑμῖν γνώμη ἐστὶ κωλύειν τε ἡμᾶς ἐπὶ Κέρκυραν ἢ ἄλλοσε, εἴ ποι βουλόμεθα, πλεῖν, καὶ τὰς σπονδὰς λύετε, ἡμᾶς τούσδε λαβόντες πρῶτον χρήσασθε ὡς πολεμίοις."

Excandescunt Corcyraei, Athenienses autem modeste respondent.

Οἱ μὲν δὴ τοιαῦτα εἶπον· τῶν δὲ Κερκυραίων τὸ μὲν στρατόπεδον, ὅσον ἐπήκουσεν, ἀνεβόησεν εὐθὺς λαβεῖν τε αὐτοὺς, καὶ ἀποκτεῖναι· οἱ δὲ Ἀθηναῖοι τοιάδε ἀπεκρίναντο „Οὔτε ἄρχομεν πολέμου, ὦ ἄνδρες Πελοποννήσιοι, οὔτε τὰς σπονδὰς λύομεν, Κερκυραίοις δὲ τοῖσδε, ξυμμάχοις οὖσι, βοηθοὶ ἤλθομεν. εἰ μὲν οὖν ἄλλοσέ ποι βούλεσθε πλεῖν, οὐ κωλύομεν· εἰ δ' ἐπὶ Κέρκυραν πλευσεῖσθε, ἢ ἐς τῶν ἐκείνων τι χωρίον, οὐ περιοψόμεθα κατὰ τὸ δυνατόν."

Utraque pars sibi tribuit victoriam.

54. Τοιαῦτα τῶν Ἀθηναίων ἀποκριναμένων οἱ μὲν Κορίνθιοι τόν τε πλοῦν τὸν ἐπ' οἴκου παρεσκευάζοντο, καὶ τροπαῖον ἔστησαν ἐν τοῖς ἐν τῇ ἠπείρῳ Συβότοις· οἱ δὲ Κερκυραῖοι τά τε ναυάγια καὶ νεκροὺς ἀνείλοντο τὰ κατὰ σφᾶς ἐξενεχθέντα ὑπό τε τοῦ ῥοῦ, καὶ ἀνέμου, ὃς γενόμενος τῆς νυκτὸς διεσκέδασεν αὐτὰ πανταχῇ· καὶ τροπαῖον ἀντέστησαν ἐν τοῖς ἐν τῇ νήσῳ Συβότοις, ὡς νενικηκότες. γνώμῃ δὲ ἑκάτεροι τοιᾷδε τὴν νίκην προσεποιήσαντο· Κορίνθιοι μὲν κρατήσαντες τῇ ναυμαχίᾳ μέχρι νυκτὸς, ὥστε καὶ ναυάγια πλεῖστα καὶ νεκροὺς προσκομίσασθαι, καὶ ἄνδρας ἔχοντες αἰχμαλώτους οὐκ ἐλάσσους χιλίων, ναῦς τε καταδύσαντες περὶ ἑβδομήκοντα, ἔστησαν τροπαῖον· Κερκυραῖοι δὲ τριάκοντα ναῦς μάλιστα διαφθείραντες, καὶ

52. **καὶ ἐπισκευὴν οὐκ οὖσαν τῶν νεῶν**: μὴ δυνάμενοι τὰς βλαβείσας τῶν νεῶν ἐπισκευάσαι. S.

53. **ἄνευ κηρυκίου.** caduceo legati utebantur in bello, qui ejus religione tuti et sacrosancti erant; in pace autem sine caduceo (ἀκηρύκτως c. 146.) ad hostes se conferebant. Corinthii volebant adhuc videri amici sociique Atheniensium, certe explorare, ipsisne abire salvis liceret. *Ex Hk.*

χωρίον August., priscae edd., item Beck., Hk. I., Did., K., ut 45. male Cass., P. aliique obtemperantibus, **χωρίων**.

ἐπειδὴ Ἀθηναῖοι ἦλθον, ἀνελόμενοι τὰ κατὰ σφᾶς αὐτοὺς ναυάγια καὶ νεκροὺς, καὶ ὅτι αὐτοῖς τῇ τε προτεραίᾳ πρύμναν κρουόμενοι ὑπεχώρησαν οἱ Κορίνθιοι, ἰδόντες τὰς ἀττικὰς ναῦς, καὶ ἐπειδὴ ἦλθον, οὐκ ἀντέπλεον ἐκ τῶν Συβότων, διὰ ταῦτα τροπαῖον ἔστησαν. οὕτω μὲν ἑκάτεροι νικᾶν ἠξίουν.

Et Corinthii, et Athenienses domum redeunt; Anactorium dolo captum ab illis.

55. *Οἱ δὲ Κορίνθιοι ἀποπλέοντες ἐπ' οἴκου Ἀνακτόριον, ὅ ἐστιν ἐπὶ τῷ στόματι τοῦ ἀμπρακικοῦ κόλπου, εἷλον ἀπάτῃ· (ἦν δὲ κοινὸν Κερκυραίων καὶ ἐκείνων·) καὶ καταστήσαντες ἐν αὐτῷ Κορινθίους οἰκήτορας ἀνεχώρησαν ἐπ' οἴκου· καὶ τῶν Κερκυραίων ὀκτακοσίους μὲν, οἳ ἦσαν δοῦλοι, ἀπέδοντο, πεντήκοντα δὲ καὶ διακοσίους δήσαντες ἐφύλασσον, καὶ ἐν θεραπείᾳ εἶχον πολλῇ, ὅπως αὐτοῖς τὴν Κέρκυραν ἀναχωρήσαντες προσποιήσειαν· ἐτύγχανον δὲ καὶ δυνάμει αὐτῶν οἱ πλείους πρῶτοι ὄντες τῆς πόλεως. ἡ μὲν οὖν Κέρκυρα οὕτω περιγίγνεται τῷ πολέμῳ τῶν Κορινθίων, καὶ αἱ νῆες τῶν Ἀθηναίων ἀνεχώρησαν ἐξ αὐτῆς. αἰτία δὲ αὕτη πρώτη ἐγένετο τοῦ πολέμου τοῖς Κορινθίοις ἐς τοὺς Ἀθηναίους, ὅτι σφίσιν ἐν σπονδαῖς μετὰ Κερκυραίων ἐναυμάχουν.*

Nova materia belli inter Athenienses et Peloponnesios.

56. *Μετὰ ταῦτα δ' εὐθὺς καὶ τάδε ξυνέβη γενέσθαι τοῖς Ἀθηναίοις καὶ Πελοποννησίοις διάφορα ἐς τὸ πολεμεῖν. τῶν γὰρ Κορινθίων πρασσόντων, ὅπως τιμωρήσωνται αὐτοὺς, ὑποτοπήσαντες τὴν ἔχθραν αὐτῶν οἱ Ἀθηναῖοι Ποτιδαιάτας, οἳ οἰκοῦσιν ἐπὶ τῷ ἰσθμῷ τῆς Παλλήνης, Κορινθίων ἀποίκους, ἑαυτῶν δὲ ξυμμάχους φόρου ὑποτελεῖς, ἐκέλευον τὸ ἐς Παλλήνην τεῖχος καθελεῖν, καὶ ὁμήρους δοῦναι, τούς τε ἐπιδημιουργοὺς ἐκπέμπειν, καὶ τὸ λοιπὸν μὴ δέχεσθαι, οὓς κατὰ ἔτος ἕκαστον Κορίνθιοι ἔπεμπον, δείσαντες μὴ ἀποστῶσιν ὑπό τε Περδίκκου πειθόμενοι καὶ Κορινθίων, τούς τε ἄλλους τοὺς ἐπὶ Θρᾴκης ξυναποστήσωσι ξυμμάχους.*

Bellum Atheniensium cum Perdicca, Macedonum rege, prius amico, et illorum consilium de Potidaea.

57. *Ταῦτα δὲ περὶ τοὺς Ποτιδαιάτας οἱ Ἀθηναῖοι προπαρεσκευάζοντο εὐθὺς μετὰ τὴν ἐν Κερκύρᾳ ναυμαχίαν· οἵ τε γὰρ Κορίνθιοι φανερῶς ἤδη διάφοροι ἦσαν, Περδίκκας τε ὁ Ἀλεξάνδρου, Μακεδόνων βασιλεὺς, ἐπεπολέμωτο, ξύμμαχος*

54. *καὶ ἐπειδὴ ἦλθον.* scil. Corcyraei cum Atheniensibus (v. c. 52.). male quidam codd. *κ. ἐπ. ἤ. Ἀθηναῖοι*, vel *οἱ Ἀθ.*

56. *ἐπιδημιουργούς.* Apparet, demiurgos et epidemiurgos fuisse magistratus Doriensium; eosque certe in Achaja hoc praecipue muneris habuisse, ut cum populo agerent, — docet Od. Müller. Dor. 2., p. 140. sequ. — *ἐπὶ* praepositio videtur eam vim habere, ut indicentur viri *δημιουργοῖς* in coloniis additi a majore patria, quasi assessores, personam ejus sustinentes. *E G—ro.*

57. *Ἀλεξάνδρου.* Harpocr. p. 21.

πρότερον καὶ φίλος ὤν· ἐπολεμώθη δὲ, ὅτι Φιλίππῳ τῷ ἑαυτοῦ ἀδελφῷ, καὶ Δέρδᾳ, κοινῇ πρὸς αὐτὸν ἐναντιουμένοις, οἱ Ἀθηναῖοι ξυμμαχίαν ἐποιήσαντο. δεδιώς τε ἔπρασσεν, ἔς τε τὴν Λακεδαίμονα πέμπων, ὅπως πόλεμος γένηται αὐτοῖς πρὸς Πελοποννησίους, καὶ τοὺς Κορινθίους προσεποιεῖτο τῆς Ποτιδαίας ἕνεκα ἀποστάσεως· προσέφερε δὲ λόγους καὶ τοῖς ἐπὶ Θρᾴκης Χαλκιδεῦσι, καὶ Βοττιαίοις, ξυναποστῆναι, νομίζων, εἰ ξύμμαχα ταῦτα ἔχοι ὅμορα ὄντα τὰ χωρία, ῥᾷον ἂν τὸν πόλεμον μετ' αὐτῶν ποιεῖσθαι. ὧν οἱ Ἀθηναῖοι αἰσθόμενοι, καὶ βουλόμενοι προκαταλαμβάνειν τῶν πόλεων τὰς ἀποστάσεις, (ἔτυχον γὰρ τριάκοντα ναῦς ἀποστέλλοντες καὶ χιλίους ὁπλίτας ἐπὶ τὴν γῆν αὐτοῦ, Ἀρχεστράτου τοῦ Λυκομήδους μετ' ἄλλων δέκα στρατηγοῦντος,) ἐπιστέλλουσι τοῖς ἄρχουσι τῶν νεῶν Ποτιδαιατῶν τε ὁμήρους λαβεῖν, καὶ τὸ τεῖχος καθελεῖν, τῶν τε πλησίον πόλεων φυλακὴν ἔχειν, ὅπως μὴ ἀποστήσονται.

Potidaeatae, non exoratis Atheniensibus, una cum Chalcidensibus et Bottiaeis ab iis deficiunt; Chalcidenses etiam solum vertunt suasu Perdiccae.

58. Ποτιδαιᾶται δὲ πέμψαντες μὲν καὶ παρ' Ἀθηναίους πρέσβεις, εἴ πως πείσειαν, μὴ σφῶν πέρι νεωτερίζειν μηδὲν, ἐλθόντες δὲ καὶ ἐς τὴν Λακεδαίμονα μετὰ Κορινθίων [ἔπρασσον], ὅπως ἑτοιμάσαιντο τιμωρίαν, ἢν δέῃ, ἐπειδὴ ἔκ τε Ἀθηναίων ἐκ πολλοῦ πράσσοντες οὐδὲν εὕροντο ἐπιτήδειον, ἀλλ' αἱ νῆες αἱ ἐπὶ Μακεδονίαν καὶ ἐπὶ σφᾶς ὁμοίως ἔπλεον, καὶ τὰ τέλη τῶν Λακεδαιμονίων ὑπέσχοντο αὐτοῖς, ἢν ἐπὶ Ποτίδαιαν ἴωσιν Ἀθηναῖοι, ἐς τὴν Ἀττικὴν ἐσβαλεῖν, τότε δὴ κατὰ τὸν καιρὸν τοῦτον ἀφίστανται μετὰ Χαλκιδέων καὶ Βοττιαίων, κοινῇ ξυνομόσαντες. καὶ Περδίκκας πείθει Χαλκιδέας, τὰς ἐπὶ θαλάσσῃ πόλεις ἐκλιπόντας καὶ καταβαλόντας ἀνοικίσασθαι ἐς Ὄλυνθον, μίαν τε πόλιν ταύτην ἰσχυρὰν ποιήσασθαι· τοῖς τε ἐκλιποῦσι τούτοις τῆς ἑαυτοῦ γῆς τῆς Μυγδονίας περὶ τὴν Βόλβην λίμνην ἔδωκε νέμεσθαι, ἕως ἂν ὁ πρὸς Ἀθηναίους πόλεμος ᾖ. καὶ οἱ μὲν ἀνῳκίζοντό τε, καθαιροῦντες τὰς πόλεις, καὶ ἐς πόλεμον παρεσκευάζοντο.

Athenienses omissis nunc quidem urbibus, quae defecerunt, Macedoniam invadunt cum Philippo et Derda.

59. Αἱ δὲ τριάκοντα νῆες τῶν Ἀθηναίων ἀφικνοῦνται ἐς

Ἀλέξανδρος — ὁ ἐπικαλούμενος φιλέλλην, υἱὸς μὲν Ἀμύντου (Herod. 8, 139.), πατὴρ δὲ Περδίκκου. Perdiccae filius fuit Archelaus (2, 100.). — *EG.*

καὶ Δέρδᾳ. Derdas fuit Arrhidaei filius, Machatae frater (Athen. 13, c. 5.), Perdiccae et Philippi consobrinus, Elimiae in Macedonia praefectus.

καὶ τοῖς ἐπὶ Θρᾴκης Χαλκ. εἰσὶ γὰρ καὶ ἐν Εὐβοίᾳ Χαλκιδεῖς, οἵτινες ἀπῴκησαν εἰς Θρᾴκην. S. sunt cognomines urbes etiam in Aetolia, Elide, Syria: v. G. Ch. Crusii Griech.-deutsches Wörterb. etc. p. 680.

Βοττιαίοις. Macedoniae inter fluvios Axium, Erigonem et Ludiam. cf. 2, 100.

δέκα. δ', i. e. τεττάρων, malit K., cum praesertim alii 5 duces submissi esse narrentur 61. sane nimius ille numerus videtur.

58. *ὑπέσχοντο.* ὑπέσχετο e Cl., Cass., Aug., Bekk. P., G—r., Df.; sed v. Matth. gr. §. 299.

τὰ ἐπὶ Θρᾴκης, καὶ καταλαμβάνουσι τὴν Ποτίδαιαν καὶ τἄλλα ἀφεστηκότα· νομίσαντες δὲ οἱ στρατηγοὶ ἀδύνατα εἶναι πρός τε Περδίκκαν πολεμεῖν τῇ παρούσῃ δυνάμει καὶ τὰ ξυναφεστῶτα χωρία, τρέπονται ἐπὶ τὴν Μακεδονίαν, ἐφ' ὅπερ καὶ τὸ πρότερον ἐξεπέμποντο· καὶ καταστάντες ἐπολέμουν μετὰ Φιλίππου καὶ τῶν Δέρδου ἀδελφῶν, ἄνωθεν στρατιᾷ ἐσβεβληκότων.

Corinthii opem ferunt Potidaeatis.

60. Καὶ ἐν τούτῳ οἱ Κορίνθιοι, τῆς Ποτιδαίας ἀφεστηκυίας καὶ τῶν ἀττικῶν νεῶν περὶ Μακεδονίαν οὐσῶν, δεδιότες περὶ τῷ χωρίῳ, καὶ οἰκεῖον τὸν κίνδυνον ἡγούμενοι, πέμπουσιν ἑαυτῶν τε ἐθελοντὰς, καὶ τῶν ἄλλων Πελοποννησίων, μισθῷ πείσαντες, ἑξακοσίους καὶ χιλίους τοὺς πάντας ὁπλίτας, καὶ ψιλοὺς τετρακοσίους. ἐστρατήγει δὲ αὐτῶν Ἀριστεὺς ὁ Ἀδειμάντου, κατὰ φιλίαν τε αὐτοῦ οὐχ ἥκιστα οἱ πλεῖστοι ἐκ Κορίνθου στρατιῶται ἐθελονταὶ ξυνέσποντο· ἦν γὰρ τοῖς Ποτιδαιάταις ἀεί ποτε ἐπιτήδειος. καὶ ἀφικνοῦνται τεσσαρακοστῇ ἡμέρᾳ ὕστερον ἐπὶ Θρᾴκης ἢ Ποτίδαια ἀπέστη.

Athenienses, relicta Macedonia, aucto exercitu aggrediuntur Potidaeam.

61. Ἦλθε δὲ καὶ τοῖς Ἀθηναίοις εὐθὺς ἡ ἀγγελία τῶν πόλεων, ὅτι ἀφεστᾶσι· καὶ πέμπουσιν, ὡς ᾔσθοντο καὶ τοὺς μετὰ Ἀριστέως ἐπιπαρόντας, δισχιλίους ἑαυτῶν ὁπλίτας, καὶ τεσσαράκοντα ναῦς, πρὸς τὰ ἀφεστῶτα, καὶ Καλλίαν τὸν Καλλιάδου πέμπτον αὐτὸν στρατηγόν· οἳ ἀφικόμενοι ἐς Μακεδονίαν πρῶτον καταλαμβάνουσι τοὺς προτέρους χιλίους Θέρμην ἄρτι ᾑρηκότας, καὶ Πύδναν πολιορκοῦντας, προσκαθεζόμενοι δὲ καὶ αὐτοὶ τὴν Πύδναν ἐπολιόρκησαν μὲν, ἔπειτα δὲ, ξύμβασιν ποιησάμενοι καὶ ξυμμαχίαν ἀναγκαίαν πρὸς τὸν Περδίκκαν, ὡς αὐτοὺς κατήπειγεν ἡ Ποτίδαια καὶ ὁ Ἀριστεὺς παρεληλυθὼς, ἀπανίστανται ἐκ τῆς Μακεδονίας, καὶ ἀφικόμενοι ἐς Βέροιαν,

59. *τὰ ἐπὶ Θρᾴκης* vocantur graecae civitates in ora septentrionali maris aegsei, inde a Thessalia usque ad Hellespontum, ubi Olynthus, Torone, Sermyle, aliaeqne coloniae, Chalcide Euboeae deductae, erant. extrema ejus plagae urbs habebatur Amphipolis, ulterioresque in ortum ac septentrionem terrae ad Thraciam referebantur. *E G—ro.*

ἐφ' ὅπερ καὶ τ. π. ἐξεπέμποντο, „ad *quod* missi essent," nempe, ut Macedoniam infestarent. — *καταστάντες*, cum eo venissent, castra posuissent, *da sie Posto gefasst hatten*, quod alibi est ἱδρυμένοι. *B—r.*

ἄνωθεν. non classe et a mari, sed ab interiore terra, pedestri exercitu. *Hk.*

60. *ὁ Ἀδειμάντου:* τοῦτον ἴσμεν ἐν τοῖς Μηδικοῖς πρὸς τὸν Θεμιστοκλέα στασιάζοντα. S. v. Herod. 8, 59. seqq.

61. *Καλλιάδου.* qui fuit archon Athenis, cum capta est urbs a Persis sub Xerxe, olymp. 74, 4., ante Chr. nat. 481. v. Herod. 8, 51.

Θέρμην ἄρτι: σημείωσαι, ὅτι ἡ νῦν Θεσσαλονίκη πόλις (a Cassandro aedificata) πάλαι Θέρμη ἐκαλεῖτο, ἔστι δὲ καὶ αὐτὴ, καὶ Πύδνα, καὶ Βέροια, πόλις μακεδονική. (vulgo πόλεις μακεδονικαί.) — *ἐς Γίγωνον:* Γίγωνος χωρίον ἐστὶ μεταξὺ Μακεδονίας καὶ Θρᾴκης, οὐ πολὺ ἀπέχον Ποτιδαίας. S. cf. Herod. 7, 123.

κἀκεῖθεν ἐπιστρέψαντες, καὶ πειράσαντες πρῶτον τοῦ χωρίου, καὶ οὐχ ἑλόντες, ἐπορεύοντο κατὰ γῆν πρὸς τὴν Ποτίδαιαν, τρισχιλίοις μὲν ὁπλίταις ἑαυτῶν, χωρὶς δὲ τῶν ξυμμάχων πολλοῖς, ἱππεῦσι δὲ ἑξακοσίοις Μακεδόνων τοῖς μετὰ Φιλίππου καὶ Πανσανίου· ἅμα δὲ νῆες παρέπλεον ἑβδομήκοντα· κατ' ὀλίγον δὲ προϊόντες τριταῖοι ἀφίκοντο ἐς Γίγωνον, καὶ ἐστρατοπεδεύσαντο.

Pugna anceps.

62. Ποτιδαιᾶται δὲ καὶ οἱ μετὰ Ἀριστέως Πελοποννήσιοι προσδεχόμενοι τοὺς Ἀθηναίους ἐστρατοπεδεύοντο πρὸς Ὀλύνθου ἐν τῷ ἰσθμῷ, καὶ ἀγορὰν ἔξω τῆς πόλεως ἐπεποίηντο. στρατηγὸν μὲν τοῦ πεζοῦ παντὸς οἱ ξύμμαχοι ᾕρηντο Ἀριστέα, τῆς δὲ ἵππου Περδίκκαν· ἀπέστη γὰρ εὐθὺς πάλιν τῶν Ἀθηναίων, καὶ ξυνεμάχει τοῖς Ποτιδαιάταις, Ἰόλαον ἀνθ' αὑτοῦ καταστήσας ἄρχοντα. ἦν δὲ ἡ γνώμη τοῦ Ἀριστέως, τὸ μὲν μεθ' ἑαυτοῦ στρατόπεδον ἔχοντα ἐν τῷ ἰσθμῷ ἐπιτηρεῖν τοὺς Ἀθηναίους, ἢν ἐπίωσι, Χαλκιδέας δὲ, καὶ τοὺς ἔξω ἰσθμοῦ ξυμμάχους, καὶ τὴν παρὰ Περδίκκου διακοσίαν ἵππον, ἐν Ὀλύνθῳ μένειν, καὶ, ὅταν Ἀθηναῖοι ἐπί σφας χωρῶσι, κατὰ νώτου βοηθοῦντας ἐν μέσῳ ποιεῖν αὐτῶν τοὺς πολεμίους. Καλλίας δ' αὖ, ὁ τῶν Ἀθηναίων στρατηγὸς, καὶ οἱ ξυνάρχοντες, τοὺς μὲν Μακεδόνας ἱππέας καὶ τῶν ξυμμάχων ὀλίγους ἐπὶ Ὀλύνθου ἀποπέμπουσιν, ὅπως εἴργωσι τοὺς ἐκεῖθεν ἐπιβοηθεῖν· αὐτοὶ δ' ἀναστήσαντες τὸ στρατόπεδον ἐχώρουν ἐπὶ τὴν Ποτίδαιαν. καὶ ἐπειδὴ πρὸς τῷ ἰσθμῷ ἐγένοντο, καὶ εἶδον τοὺς ἐναντίους παρασκευαζομένους ὡς ἐς μάχην, ἀντικαθίσταντο καὶ αὐτοί· καὶ οὐ πολὺ ὕστερον ξυνέμισγον. καὶ αὐτὸ μὲν τὸ τοῦ Ἀριστέως κέρας, καὶ ὅσοι περὶ ἐκεῖνον ἦσαν Κορινθίων τε καὶ τῶν ἄλλων λογάδες, ἔτρεψαν τὸ καθ' ἑαυτοὺς, καὶ ἐπεξῆλθον διώκοντες ἐπὶ πολύ· τὸ δὲ ἄλλο στρατόπεδον τῶν τε Ποτιδαιατῶν καὶ τῶν Πελοποννησίων ἡσσᾶτο ὑπὸ τῶν Ἀθηναίων, καὶ ἐς τὸ τεῖχος κατέφυγεν.

Aristei audax consilium; Calliae mors.

63. Ἐπαναχωρῶν δὲ ὁ Ἀριστεὺς ἀπὸ τῆς διώξεως ὡς ὁρᾷ τὸ ἄλλο στράτευμα ἡσσημένον, ἠπόρησε μὲν, ὁποτέρωσε διακινδυνεύσει χωρήσας, ἢ ἐπὶ τῆς Ὀλύνθου, ἢ ἐς τὴν Ποτίδαιαν· ἔδοξε γοῦν ξυναγαγόντι τοὺς μεθ' ἑαυτοῦ ὡς ἐς ἐλάχιστον χωρίον δρόμῳ βιάσασθαι ἐς τὴν Ποτίδαιαν· καὶ παρῆλθε παρὰ

Πανσανίου. οὗτος ὁ Πανσανίας κατὰ μέν τινας υἱὸς τοῦ Δέρδου, κατὰ δὲ ἄλλους ἀδελφός. S. cf. c. 59.

62. *πρὸς Ὀλύνθου*, *Olynthum versus*, apud Potidaeam. *Ex Hk.*

καὶ ἀγορὰν ἔ. τ. π. ἐπ. ne milites commeatus causa per urbem vagarentur, relictis stationibus, instante hoste. *Ex Arn.*

63. *ὡς ἐς ἐλάχιστον*, i. e. ἐς ὡς ἐλάχιστον, quemadmodum ὡς et ὅτι a superlativo interposita praepositione saepe separantur. v. 3, 46. sententia est, *contractis in angustum copiis cursu tendere ad Potidaeam.* Hk.

παρὰ τὴν χηλήν. S. χηλὴ καλεῖται οἱ ἔμπροσθεν τοῦ πρὸς θά-

τὴν χηλὴν διὰ τῆς θαλάσσης βαλλόμενός τε, καὶ χαλεπῶς, ὀλίγους μέν τινας ἀποβαλὼν, τοὺς δὲ πλείους σώσας. οἱ δ' ἀπὸ τῆς Ὀλύνθου τοῖς Ποτιδαιάταις βοηθοὶ, (ἀπέχει δὲ ἑξήκοντα μάλιστα σταδίους, καὶ ἔστι καταφανὲς,) ὡς ἡ μάχη ἐγίγνετο, καὶ τὰ σημεῖα ἤρθη, βραχὺ μέν τι προῆλθον, ὡς βοηθήσοντες, καὶ οἱ Μακεδόνες ἱππῆς ἀντιπαρετάξαντο, ὡς κωλύσοντες· ἐπειδὴ δὲ διὰ τάχους ἡ νίκη τῶν Ἀθηναίων ἐγίγνετο, καὶ τὰ σημεῖα κατεσπάσθη, πάλιν ἐπανεχώρουν ἐς τὸ τεῖχος, καὶ οἱ Μακεδόνες παρὰ τοὺς Ἀθηναίους· ἱππῆς δ' οὐδετέροις παρεγένοντο. μετὰ δὲ τὴν μάχην τροπαῖον ἔστησαν οἱ Ἀθηναῖοι, καὶ τοὺς νεκροὺς ὑποσπόνδους ἀπέδοσαν τοῖς Ποτιδαιάταις. ἀπέθανον δὲ Ποτιδαιατῶν μὲν καὶ τῶν ξυμμάχων ὀλίγῳ ἐλάσσους τριακοσίων, Ἀθηναίων δὲ αὐτῶν πεντήκοντα καὶ ἑκατὸν, καὶ Καλλίας ὁ στρατηγός.

Potidaea utrinque, terra et mari, obsidetur.

64. Τὸ δ' ἐκ τοῦ ἰσθμοῦ τεῖχος εὐθὺς οἱ Ἀθηναῖοι ἀποτειχίσαντες ἐφρούρουν· τὸ δ' ἐς τὴν Παλλήνην ἀτείχιστον ἦν· οὐ γὰρ ἱκανοὶ ἐνόμιζον εἶναι ἔν τε τῷ ἰσθμῷ φρουρεῖν, καὶ ἐς τὴν Παλλήνην διαβάντες τειχίζειν, δεδιότες, μὴ σφίσιν οἱ Ποτιδαιᾶται καὶ οἱ ξύμμαχοι, γιγνομένοις δίχα, ἐπίθωνται. καὶ πυνθανόμενοι οἱ ἐν τῇ πόλει Ἀθηναῖοι τὴν Παλλήνην ἀτείχιστον οὖσαν, χρόνῳ ὕστερον πέμπουσιν ἑξακοσίους καὶ χιλίους ὁπλίτας ἑαυτῶν, καὶ Φορμίωνα τὸν Ἀσωπίου στρατηγόν· ὃς ἀφικόμενος ἐς τὴν Παλλήνην, καὶ ἐξ Ἀφύτιος ὁρμώμενος, προσήγαγε τῇ Ποτιδαίᾳ τὸν στρατὸν, κατὰ βραχὺ προϊὼν, καὶ κείρων ἅμα τὴν γῆν· ὡς δὲ οὐδεὶς ἐπεξῄει ἐς μάχην, ἀπετείχισε τὸ ἐκ τῆς Παλλήνης τεῖχος· καὶ οὕτως ἤδη κατὰ κράτος ἡ Ποτίδαια ἀμφοτέρωθεν ἐπολιορκεῖτο, καὶ ἐκ θαλάσσης ναυσὶν ἅμα ἐφορμούσαις.

Aristei et Phormionis postea res gestae.

65. Ἀριστεὺς δὲ ἀποτειχισθείσης αὐτῆς, καὶ ἐλπίδα οὐδε-

λασσαν τείχους προβεβλημένοι λίθοι διὰ τὴν τῶν κυμάτων βίαν, μὴ τὸ τεῖχος βλάπτοιτο. εἴρηται δὲ παρὰ τὸ ἐοικέναι χηλῇ βοός. cf. 8, 90. *Idem.*

ἱππῆς δ' οὐδετέροις παρεγένοντο: ἐν τῇ μάχῃ δηλονότι, οὔτε τοῖς Ἀθηναίοις Ἀθηναῖοι, οὔτε τοῖς Ποτιδαιάταις Ποτιδαιᾶται. S. in ipsa pugna ad Potidaeam: nam utrisque equites erant Macedones, sed illi invicem alteri alteros observabant ad Olynthum versus. v. c. 62.

ὑποσπόνδους ἀπέδοσαν, tanquam victores. S. ἐπειδάν τι μέρος ἡττηθῇ τῶν μαχομένων, μὴ δυνάμενον τοὺς νεκροὺς αὐτοῦ λαβεῖν, αἰτεῖ γενέσθαι σπονδὰς, ἕως οὗ λαβὸν θάψῃ. ἔστι δὲ πολλάκις, ὅτε καὶ ἀσπόνδους αὐτοὺς ἐκομίζοντο, δηλονότι κατὰ τὸ ἴσον ἔχοντες ἑκάτεροι, καὶ τῆς μάχης ἰσοῤῥόπου γενομένης.

64. *ἐκ τοῦ ἰσθμοῦ — ἐκ τῆς Παλλήνης*, *isthmum versus, Pallenen versus.* v. Matth. gr. §. 574.

ἀποτειχίσαντες: τὸ πρὸς Ὄλυνθον ὁρῶν τεῖχος περιοικοδομήσαντες, ἵνα μή τις ὑπεκφύγῃ τῶν ἔνδον. S. alter murus, Pallenen spectans ad meridiem, eo tempore nondum circumvallatus erat. *Hk.*

ἐξ Ἀφύτιος: ἡ γὰρ ὁδὸς ἐκεῖθέν ἐστιν ἀπὸ Θρᾴκης. μία δὲ πόλις τῶν ἐν Παλλήνῃ ἡ Ἄφυτις. ἰωνικῶς δὲ εἶπεν Ἀφύτιος· ἔδει γὰρ διὰ τοῦ δ' (Ἀφύτιδος). S.

μίαν ἔχων σωτηρίας, ἢν μή τι ἀπὸ Πελοποννήσου ἢ ἄλλο παράλογον γίγνηται, ξυνεβούλευε μέν, πλὴν πεντακοσίων, ἄνεμον τηρήσασι τοῖς ἄλλοις ἐκπλεῦσαι, ὅπως ἐπὶ πλέον ὁ σῖτος ἀντίσχῃ, καὶ αὐτὸς ἤθελε τῶν μενόντων εἶναι· ὡς δ' οὐκ ἔπειθε, βουλόμενος τὰ ἐπὶ τούτοις παρασκευάζειν, καὶ ὅπως τὰ ἔξωθεν ἕξει ὡς ἄριστα, ἔκπλουν ποιεῖται λαθὼν τὴν φυλακὴν τῶν Ἀθηναίων· καὶ παραμένων ἐν Χαλκιδεῦσι τά τε ἄλλα ξυνεπολέμει, καὶ Σερμυλίων λοχήσας πρὸς τῇ πόλει πολλοὺς διέφθειρεν· ἔς τε τὴν Πελοπόννησον ἔπρασσεν ὅπῃ ὠφέλειά τις γενήσεται. μετὰ δὲ τῆς Ποτιδαίας τὴν ἀποτείχισιν Φορμίων μὲν ἔχων τοὺς ἑξακοσίους καὶ χιλίους τὴν Χαλκιδικὴν καὶ Βοττικὴν ἐδῄου, καὶ ἔστιν ἃ καὶ πολίσματα εἷλε.

Nondum commune Atheniensium et Peloponnesiorum hoc bellum fuisse, sed peculiare Corinthiorum.

66. Τοῖς δ' Ἀθηναίοις καὶ Πελοποννησίοις αἰτίαι μὲν αὗται προεγεγένηντο ἐς ἀλλήλους, τοῖς μὲν Κορινθίοις, ὅτι τὴν Ποτίδαιαν, ἑαυτῶν οὖσαν ἀποικίαν, καὶ ἄνδρας Κορινθίων τε καὶ Πελοποννησίων ἐν αὐτῇ ὄντας, ἐπολιόρκουν· τοῖς δ' Ἀθηναίοις ἐς τοὺς Πελοποννησίους, ὅτι ἑαυτῶν τε πόλιν ξυμμαχίδα καὶ φόρου ὑποτελῆ ἀπέστησαν, καὶ ἐλθόντες σφίσιν ἀπὸ τοῦ προφανοῦς ἐμάχοντο μετὰ Ποτιδαιατῶν· οὐ μέντοι ὅ γε πόλεμός πω ξυνερρώγει, ἀλλ' ἔτι ἀνακωχὴ ἦν· ἰδίᾳ γὰρ ταῦτα οἱ Κορίνθιοι ἔπραξαν.

Corinthii, obsessa Potidaea irritati, socios Lacedaemonem convocant, ibique graviter accusant Athenienses; item, sed tecte, Aeginetae.

67. Πολιορκουμένης δὲ τῆς Ποτιδαίας οὐχ ἡσύχαζον, ἀνδρῶν τε σφίσιν ἐνόντων, καὶ ἅμα περὶ τῷ χωρίῳ δεδιότες, παρεκάλουν τε εὐθὺς ἐς τὴν Λακεδαίμονα τοὺς ξυμμάχους, καὶ κατεβόων ἐλθόντες τῶν Ἀθηναίων, ὅτι σπονδάς τε λελυκότες εἶεν, καὶ ἀδικοῖεν τὴν Πελοπόννησον· Αἰγινῆται τε φανερῶς μὲν οὐ πρεσβευόμενοι, δεδιότες τοὺς Ἀθηναίους, κρύφα δὲ οὐχ ἥκιστα μετ' αὐτῶν ἐνῆγον τὸν πόλεμον, λέγοντες οὐκ εἶναι αὐτόνομοι κατὰ τὰς σπονδάς.

Quare Lacedaemonii in consilio suo et illos, et alios querentes illorum injurias, dicere jubent; dicuntque cum alii, in quibus Megarenses, tum postremo ipsi Corinthii.

Οἱ δὲ Λακεδαιμόνιοι, προσπαρακαλέσαντες τῶν ξυμμάχων καὶ εἴ τίς τι ἄλλο ἔφη ἠδικῆσθαι ὑπὸ Ἀθηναίων, ξύλλογον σφῶν αὐτῶν ποιήσαντες τὸν εἰωθότα, λέγειν ἐκέλευον. καὶ ἄλλοι τε παριόντες ἐγκλήματα ἐποιοῦντο ὡς ἕκαστοι, καὶ Μεγαρῆς, δηλοῦντες μὲν καὶ ἕτερα οὐκ ὀλίγα διάφορα, μάλιστα δὲ, λιμένων τε εἴργεσθαι τῶν ἐν τῇ Ἀθηναίων ἀρχῇ, καὶ τῆς

65. *παράλογον*. ut 7, 71. item 2, 61. τὸ πλείστῳ παραλόγῳ ξυμβαῖνον, et ib. 91. τοῦ ἀπροσδοκήτου καὶ παραλόγου. *τὰ ἐπὶ τούτοις*, *quae deinceps agenda videbantur.*

ἀττικῆς ἀγορᾶς, παρὰ τὰς σπονδάς. παρελθόντες δὲ τελευταῖοι οἱ Κορίνθιοι, καὶ τοὺς ἄλλους ἐάσαντες πρῶτον παροξῦναι τοὺς Λακεδαιμονίους, ἐπεῖπον τοιάδε.

Corinthiorum oratio, qui primum Lacedaemoniis exprobrant securitatem crescente Atheniensium potentia.

68. *„ΤΟ ΠΙΣΤΟΝ ὑμᾶς, ὦ Λακεδαιμόνιοι, τῆς καθ' ὑμᾶς αὐτοὺς πολιτείας καὶ ὁμιλίας ἀπιστοτέρους ἐς τοὺς ἄλλους, ἤν τι λέγωμεν, καθίστησι· καὶ ἀπ' αὐτοῦ σωφροσύνην μὲν ἔχετε, ἀμαθίᾳ δὲ πλέονι πρὸς τὰ ἔξω πράγματα χρῆσθε. πολλάκις γὰρ προαγορευόντων ἡμῶν, ἃ ἐμέλλομεν ὑπὸ Ἀθηναίων βλάπτεσθαι, οὐ περὶ ὧν ἐδιδάσκομεν ἑκάστοτε τὴν μάθησιν ἐποιεῖσθε, ἀλλὰ τῶν λεγόντων μᾶλλον ὑπενοεῖτε, ὡς ἕνεκεν τῶν αὐτοῖς ἰδίᾳ διαφόρων λέγουσι· καὶ δι' αὐτὸ οὐ πρὶν πάσχειν, ἀλλ' ἐπειδὴ ἐν τῷ ἔργῳ ἐσμέν, τοὺς ξυμμάχους τούσδε παρεκαλέσατε, ἐν οἷς προσήκει ἡμᾶς οὐχ ἥκιστα εἰπεῖν, ὅσῳ καὶ μέγιστα ἐγκλήματα ἔχομεν, ὑπὸ μὲν Ἀθηναίων ὑβριζόμενοι, ὑπὸ δὲ ὑμῶν ἀμελούμενοι. καὶ εἰ μὲν ἀφανεῖς που ὄντες ἠδίκουν τὴν Ἑλλάδα, διδασκαλίας ἂν ὡς οὐκ εἰδόσι προσέδει· νῦν δὲ τί δεῖ μακρηγορεῖν, ὧν τοὺς μὲν δεδουλωμένους ὁρᾶτε, τοῖς δ' ἐπιβουλεύοντας αὐτούς, καὶ οὐχ ἥκιστα τοῖς ἡμετέροις ξυμμάχοις, καὶ ἐκ πολλοῦ προπαρεσκευασμένους, εἴ ποτ' ἄρα πολεμήσονται; οὐ γὰρ ἂν Κέρκυράν τε ὑπολαβόντες βίᾳ ἡμῶν εἶχον, καὶ Ποτίδαιαν ἐπολιόρκουν· ὧν τὸ μὲν ἐπικαιρότατον χωρίον πρὸς τὰ ἐπὶ Θρᾴκης ἀποχρῆσθαι, ἡ δὲ ναυτικὸν ἂν μέγιστον παρέσχε Πελοποννησίοις.*

68. *Τὸ πιστὸν — ὁμιλίας. Integritas et fides, quam in republica administranda et rebus privatis invicem vobis probatis.* haec fides effecta fuit apud Lacedaemonios legum et institutorum Lycurgi severitate, ut et, qui reipublicae praeessent, modum tenerent in imperando, et cives modeste parendo nihil committerent, quod statum reipublicae turbaret. G. Cum hac fide et candore Lacedaemoniorum, quas virtutes Corinthii praedicant, pugnat *τὸ αἱμύλον* eorundem, de quo multi non injuria queruntur. v. Od. Müller. Dor. 2., p. 408., et generatim de Lacedaemoniorum tum ingenio Kortüm Reipubl. Gr. p. 68.—76. *E P.*

τοὺς ἄλλους, ceteros socios.

ἤν τι λέγωμεν. scil. *κατά τινος, si quid dicimus* in aliquem, si aliquem accusamus.

σωφροσύνην, laudem temperantiae et pudoris.

τῶν λεγόντων μ. ὑπ., de dicentibus potius suspicabamini. simili usu genitivi c. 52. *τοῦ δὲ οἴκαδε πλοῦ μᾶλλον διεσκόπουν*, etc. *Ex Hk.*

ἀφανεῖς, homines obscuri.

τοὺς μὲν δεδουλωμένους int. Atheniensium socios *ὑπηκόους*: *τοῖς δὲ* autem refer ad Megarenses. ceterum Th. variavit structuram pro *τοὺς δὲ ἐπιβουλευομένους ὑπ' αὐτῶν. Hk.*

εἴ ποτ' ἄρα πολεμήσονται. si quando igitur (i. e. propterea) *bellum iis inferetur.* futurum medii pro passivo. — *ὑπολαβόντες, furtim sibi subjicientes.* cf. 1, 143. — *βίᾳ ἡμῶν, nobis invitis.* Ex Hk.

ἀποχρῆσθαι, i. e. *ὥστε ἀποχρῆσθαι αὐτοῖς* (*τοῖς ἐπὶ Θρ.*), *ut plenum fructum percipiatis ex terris* vestris *ad Thraciam sitis.* hunc sensum esse *τοῦ ἀποχρῆσθαι*, Arn. colligit e 6, 17. et 7, 42.; similique Latini dicunt *abuti*: v. Ruhnk. ad Rutil. Lupum p. 93. et interpp. ad Cic. de N. D. 2, 60., p. 464. Creuzer. *E G—ro.*

Revera Lacedaemonios, non Athenienses, auctores esse servitutis ceterorum Graecorum, quorum se liberatores glorientur, cum semper deliberent potius quam agant.

69. „*Καὶ τῶνδε ὑμεῖς αἴτιοι, τό τε πρῶτον ἐάσαντες αὐτοὺς τὴν πόλιν μετὰ τὰ Μηδικὰ κρατῦναι, καὶ ὕστερον τὰ μακρὰ στῆσαι τείχη, ἐς τόδε τε ἀεὶ ἀποστεροῦντες οὐ μόνον τοὺς ὑπ' ἐκείνων δεδουλωμένους ἐλευθερίας, ἀλλὰ καὶ τοὺς ὑμετέρους ἤδη ξυμμάχους. οὐ γὰρ ὁ δουλωσάμενος, ἀλλ' ὁ δυνάμενος μὲν παῦσαι, περιορῶν δὲ, ἀληθέστερον αὐτὸ δρᾷ, εἴπερ καὶ τὴν ἀξίωσιν τῆς ἀρετῆς ὡς ἐλευθερῶν τὴν Ἑλλάδα φέρεται. μόλις δὲ νῦν γε ξυνήλθομεν, καὶ οὐδὲ νῦν ἐπὶ φανεροῖς· χρῆν γὰρ οὐκ, εἰ ἀδικούμεθα, ἔτι σκοπεῖν, ἀλλὰ, καθότι ἀμυνούμεθα.*

Contra capto consilin Athenienses agere haud cunctanter; idque non amplius sensim et ciam, sed palam et vehementius propter inertiam Lacedaemoniorum nunc, ut olim Persis ingruentibus.

Οἱ γὰρ δρῶντες βεβουλευμένοι πρὸς οὐ διεγνωκότας ἤδη καὶ οὐ μέλλοντες ἐπέρχονται· καὶ ἐπιστάμεθα, οἵᾳ ὁδῷ οἱ Ἀθηναῖοι καὶ ὅτι κατ' ὀλίγον χωροῦσιν ἐπὶ τοὺς πέλας. καὶ λανθάνειν μὲν οἰόμενοι διὰ τὸ ἀναίσθητον ὑμῶν ἧσσον θαρσοῦσι· γνόντες δὲ εἰδότας περιορᾶν ἰσχυρῶς ἐγκείσονται. ἡσυχάζετε μὲν γὰρ μόνοι Ἑλλήνων, ὦ Λακεδαιμόνιοι, οὐ τῇ δυνάμει τινὰ, ἀλλὰ τῇ μελλήσει ἀμυνόμενοι, καὶ μόνοι οὐκ ἀρχομένην τὴν αὔξησιν τῶν ἐχθρῶν, διπλασιουμένην δὲ, καταλύοντες. καίτοι ἐλέγεσθε ἀσφαλεῖς εἶναι, ὧν ἄρα ὁ λόγος τοῦ ἔργου ἐκράτει· τόν τε γὰρ Μῆδον αὐτοὶ ἴσμεν ἐκ περάτων γῆς πρότερον ἐπὶ τὴν Πελοπόννησον ἐλθόντα ἢ τὰ παρ' ὑμῶν ἀξίως προαπαντῆσαι· καὶ νῦν τοὺς Ἀθηναίους, οὐχ ἑκὰς, ὥσπερ ἐκεῖνον, ἀλλ' ἐγγὺς ὄντας, περιορᾶτε, καὶ ἀντὶ τοῦ ἐπελθεῖν αὐτοὶ, ἀμύνεσθαι βούλεσθε μᾶλλον ἐπιόντας, καὶ ἐς τύχας πρὸς πολλῷ δυνατωτέρους ἀγωνιζόμενοι καταστῆναι, ἐπιστάμενοι καὶ τὸν βάρβαρον αὐτὸν περὶ αὑτῷ τὰ πλείω σφαλέντα, καὶ πρὸς αὐτοὺς τοὺς Ἀθηναίους πολλὰ ἡμᾶς ἤδη τοῖς ἁμαρτήμασιν αὐτῶν μᾶλλον ἢ τῇ ἀφ' ὑμῶν τιμωρίᾳ περιγεγενημένους· ἐπεὶ αἵ γε ὑμέτεραι ἐλπίδες ἤδη τινάς που καὶ ἀπαρασκεύους διὰ τὸ πιστεῦσαι ἔφθειραν.

69. **αὐτὸ δρᾷ**, i. e. *δουλοῦται*. *Hk.*
νῦν γε ξυνήλθομεν. Stephani emendatio, quae etiam Krügero placebat: libri menda tralatitia *νῦν τε ξ.*
καὶ — φανεροῖς, *et ne nunc quidem causa manifesta*, sed ea, de qua etiam disputandum esse videatur.
ὧν ἄρα ὁ λόγος — ἐκράτει. sic *ἔργον* (res) opponi solet *λόγῳ* (verbo); h. l. tamen *λόγος*, inflexa paululum significatione, est *fama*, *existimotio*. Ex Hk. melius audiisse Corinthius ait Lacedaemonios quam res fuerit.

αὐτὸν περὶ αὑτῷ — σφαλέντα, *ipsum sua ipsius culpa plerumque lopsum*. sic, notante Arn., Herod. 9, 101. *μὴ περὶ Μαρδονίῳ πταίσῃ ἡ Ἑλλὰς*, *ne in Mardonio Graecia pedem offendat*, ne in eum velut allidens evertatur.

ὑμ. ἐλπίδες, *spes in vobis collocatae.*

„**τινὰς** fortasse ad Euboeenses 1, 114. spectat, certe ad Potidaeatas 1, 58. idem postea Mytilenaeis accidit l. 3. initio.“ P.

καὶ μηδεὶς ὑμῶν ἐπ' ἔχθρᾳ τὸ πλέον ἢ αἰτίᾳ νομίσῃ τάδε λέγεσθαι· αἰτία μὲν γὰρ φίλων ἀνδρῶν ἐστιν ἁμαρτανόντων, κατηγορία δὲ ἐχθρῶν ἀδικησάντων.

Ingeniorum ac morum differentia inter Lacedaemonios et Athenienses.

70. „Καὶ ἅμα, εἴπερ τινὲς καὶ ἄλλοι, ἄξιοι νομίζομεν εἶναι τοῖς πέλας ψόγον ἐπενεγκεῖν ἄλλως τε, καὶ μεγάλων τῶν διαφερόντων καθεστώτων, περὶ ὧν οὐκ αἰσθάνεσθαι ἡμῖν γε δοκεῖτε, οὐδ' ἐκλογίσασθαι πώποτε, πρὸς οἵους ὑμῖν Ἀθηναίους ὄντας, καὶ ὅσον ὑμῶν καθῶς πᾶν διαφέροντας, ὁ ἀγὼν ἔσται. οἱ μέν γε νεωτεροποιοὶ, καὶ ἐπινοῆσαι ὀξεῖς, καὶ ἐπιτελέσαι ἔργῳ, ὃ ἂν γνῶσιν· ὑμεῖς δὲ τὰ ὑπάρχοντά τε σώζειν, καὶ ἐπιγνῶναι μηδὲν, καὶ ἔργῳ οὐδὲ τἀναγκαῖα ἐξικέσθαι. αὖθις δὲ οἱ μὲν καὶ παρὰ δύναμιν τολμηταὶ, καὶ παρὰ γνώμην κινδυνευταὶ, καὶ ἐπὶ τοῖς δεινοῖς εὐέλπιδες· τὸ δὲ ὑμέτερον τῆς τε δυνάμεως ἐνδεᾶ πρᾶξαι, τῆς τε γνώμης μηδὲ τοῖς βεβαίοις πιστεῦσαι, τῶν τε δεινῶν μηδέποτε οἴεσθαι ἀπολυθήσεσθαι. καὶ μὴν καὶ ἄοκνοι πρὸς ὑμᾶς μελλητὰς, καὶ ἀποδημηταὶ πρὸς ἐνδημοτάτους· οἴονται γὰρ οἱ μὲν τῇ ἀπουσίᾳ ἄν τι κτᾶσθαι, ὑμεῖς δὲ τῷ ἐπελθεῖν καὶ τὰ ἕτοιμα ἂν βλάψαι. κρατοῦντές τε τῶν ἐχθρῶν ἐπὶ πλεῖστον ἐξέρχονται, καὶ νικώμενοι ἐπ' ἐλάχιστον ἀναπίπτουσιν. ἔτι δὲ τοῖς μὲν σώμασιν ἀλλοτριωτάτοις ὑπὲρ τῆς πόλεως χρῶνται, τῇ γνώμῃ δὲ οἰκειοτάτῃ ἐς τὸ πράσσειν τι ὑπὲρ αὐτῆς. καὶ ἃ μὲν ἂν ἐπινοήσαντες μὴ ἐπεξέλθωσιν, οἰκεῖα στέρεσθαι ἡγοῦνται· ἃ δ' ἂν ἐπελθόντες κτήσωνται, ὀλίγα πρὸς τὰ μέλλοντα τυχεῖν πράξαντες. ἢν δ' ἄρα του καὶ πείρᾳ

70. *τοῖς πέλας*, *aliis*, i. e. vobis Lacedaemoniis. — *τὰ διαφέροντα* sunt discrimina ingeniorum ac morum, quae inter Athenienses et Lacedaemonios intercedebant. cum egregia, quae sequitur, Atheniensium Lacedaemoniorumque comparatione conferas defensionem Lacedaemoniorum in Archidami oratione 1, 84. *Hk.*

ἐκλογίσασθαι, *considerasse.*

καθῶς πᾶν, *quasi omnino.* male codd. καὶ ὡς πᾶν.

σώζειν, καὶ ἐπιγνῶναι μηδέν. subaudi ἱκανοὶ ex ὀξεῖς. *ἐπιγνῶναι* est *insuper excogitare.* (cf. 2, 65, 7.; 3, 57, 1. K.) *Ex Hk.*

ἐπὶ τοῖς δεινοῖς. memoriter ἐν τοῖς δειν. Dionys. Hal. et Procop. — *τῆς γνώμης τοῖς βεβαίοις* pro τῇ βεβαίᾳ γνώμῃ. neutris adjectivorum loco substantivorum frequenter utitur Th. sic c. 68. τὸ πιστόν: c. 69. τὸ ἀναίσθητον: c. 70. τὰ διαφέροντα. *Ex Hk.*

καὶ μὴν καὶ ἄοκνοι. intell. οἱ μὲν ex superioribus.

τῷ ἐπελθεῖν, *peregre proficiscendo* in bellum.

τὰ ἕτοιμα: τὰ ὑπάρχοντα. — S. Horat. Od. 1, 31. *Frui paratis* etc.

ἐξέρχονται — ἀναπίπτουσι, *persequuntur — animum abjiciunt.* ἀναπίπτειν apud Th. esse ἀθυμεῖν, docent Athenaeus 1, 19., Suidas h. v., Eustathius ad Odyss. ι', p. 1641. ed. R. *Ex Hk.*

τοῖς μὲν σώμασι ἀλλοτριωτάτοις — „Corpora pro urbe objectant, tanquam sint non sua, sed aliena; mente autem utuntur tanquam patriae propria ad parandas ejus utilitates." ergo neque corpori parcunt, neque animum remittunt unquam, ubi civitati commodum parari potest. — *τῇ γνώμῃ δέ.* al. *τῇ δὲ γνώμῃ*, et mox *ἐξέλθωσιν* et *οἰκείων. Hk.*

τυχεῖν πράξαντες. infinitivus pendet ex ἡγοῦνται. sententia: per-

σφαλῶσιν, ἀντελπίσαντες ἄλλα ἐπλήρωσαν τὴν χρείαν. μόνοι γὰρ ἔχουσί τε ὁμῶς καὶ ἐλπίζουσιν, ἃ ἂν ἐπινοήσωσι, διὰ τὸ ταχεῖαν τὴν ἐπιχείρησιν ποιεῖσθαι ὧν ἂν γνῶσι. καὶ ταῦτα μετὰ πόνων πάντα καὶ κινδύνων δι' ὅλου τοῦ αἰῶνος μοχθοῦσι, καὶ ἀπολαύουσιν ἐλάχιστα τῶν ὑπαρχόντων διὰ τὸ ἀεὶ κτᾶσθαι, καὶ μήτε ἑορτὴν ἄλλο τι ἡγεῖσθαι ἢ τὸ τὰ δέοντα πρᾶξαι, ξυμφοράν τε οὐχ ἧσσον ἡσυχίαν ἀπράγμονα ἢ ἀσχολίαν ἐπίπονον· ὥστε εἴ τις αὐτοὺς ξυνελὼν φαίη πεφυκέναι ἐπὶ τῷ μήτε αὐτοὺς ἔχειν ἡσυχίαν, μήτε τοὺς ἄλλους ἀνθρώπους ἐᾶν, ὀρθῶς ἂν εἴποι.

Non esse amplius cessandum et in priscis institutis perseverandum Lacedaemoniis, velut pacatis, cum ad multa suscipienda multa nunc opus sit arte atque experientia.

71. „Ταύτης μέντοι τοιαύτης ἀντικαθεστηκυίας πόλεως, ὦ Λακεδαιμόνιοι, διαμέλλετε, καὶ οἴεσθε τὴν ἡσυχίαν οὐ τούτοις τῶν ἀνθρώπων ἐπὶ πλεῖστον ἀρκεῖν, οἳ ἂν τῇ μὲν παρασκευῇ δίκαια πράσσωσι, τῇ δὲ γνώμῃ, ἢν ἀδικῶνται, δῆλοι ὦσι μὴ ἐπιτρέψοντες, ἀλλ' ἐπὶ τῷ μὴ λυπεῖν τε ἄλλους, καὶ αὐτοὶ ἀμυνόμενοι μὴ βλάπτεσθαι, τὸ ἴσον νέμετε. μόλις δ' ἄν, πόλει ὁμοίᾳ παροικοῦντες, ἐτυγχάνετε τούτου· νῦν δ', ὅπερ καὶ ἄρτι ἐδηλώσαμεν, ἀρχαιότροπα ὑμῶν τὰ ἐπιτηδεύματα πρὸς αὐτούς ἐστιν, ἀνάγκη δέ, ὥσπερ τέχνης, ἀεὶ τὰ ἐπιγιγνόμενα κρατεῖν. καὶ ἡσυχαζούσῃ μὲν πόλει τὰ ἀκίνητα νόμιμα ἄριστα, πρὸς πολλὰ δὲ ἀναγκαζομένοις ἰέναι πολλῆς καὶ τῆς ἐπιτεχνήσεως δεῖ· διόπερ καὶ τὰ τῶν Ἀθηναίων ἀπὸ τῆς πολυπειρίας ἐπὶ πλέον ὑμῶν κεκαίνωται.

Cito invadendam esse Atticam.

„Μέχρι μὲν οὖν τοῦδε ὡρίσθω ὑμῶν ἡ βραδυτής· νῦν δὲ τοῖς τε ἄλλοις, καὶ Ποτιδαιάταις, ὥσπερ ὑπεδέξασθε, βοηθή-

exigua se acquisivisse putant, si cum illis conferantur, quae postea se consecuturos sperant. *Ex Hk.*

ἀντελπίσαντες — χρείαν, *vicissim alia sperantes explere solent, quod opus est.*

ὁμῶς. perperam libri ὁμοίως: hoc enim dicit Th., Athenienses simul sperare et habere ea, de quibus possidendis cogitent, propter celeritatem agendi. oratorie dixit *ἔχουσί τε καὶ ἐλπίζουσι* pro *ἐλπίζουσί τε καὶ ἔχουσι.*

κτᾶσθαι, de conatu, quod ajunt, dictum, *studium acquirendi* significat.

71. *διαμέλλετε*, *semper cunctamini.* auget notionem verbi *διὰ* praepositio.

καὶ οἴεσθε — νέμετε, *neque putatis, quietem iis ut plurimum suppetere, qui apparatu quidem suo non abutantur injuste, eo tamen sint animo, ut, si laedantur, injuriam ulturos esse constet;* *sed in eo ponitis aequitatem, ut neque alios affligatis, neque ipsi, quippe injuriam propulsantes, damnum faciatis.* Hk.

πόλει ὁμοίᾳ, quae iisdem, quibus Lacedaemon, institutis utatur. — *ἄρτι ἐδηλώσαμεν*, c. 70. — *ὥσπερ τέχνης*, int. *τὰ ἐπιγιγνόμενα.* — *ἐπὶ πλέον ὑμῶν*, i. e. *ἐπὶ π. ἢ τὰ ὑμῶν*, quemadmodum personae non ita raro dicuntur pro rebus. *Ex Hk.*

ὥσπερ ὑπεδέξασθε. vid. c. 58. med. — *ἑτέραν ξυμμαχίαν*, haud dubie Argivorum, qui Spartanis semper inimici erant. *Hk.* secundum S.

σατε, κατὰ τάχος ἐσβαλόντες ἐς τὴν Ἀττικὴν, ἵνα μὴ ἄνδρας τε φίλους καὶ ξυγγενεῖς τοῖς ἐχθίστοις πρόησθε, καὶ ἡμᾶς τοὺς ἄλλους ἀθυμίᾳ πρὸς ἑτέραν τινὰ ξυμμαχίαν τρέψητε. δρῷμεν δ' ἂν ἄδικον οὐδὲν οὔτε πρὸς θεῶν τῶν ὁρκίων, οὔτε πρὸς ἀνθρώπων τῶν αἰσθανομένων· (λύουσι γὰρ σπονδὰς οὐχ οἱ δι' ἐρημίαν ἄλλοις προσιόντες, ἀλλ' οἱ μὴ βοηθοῦντες οἷς ἂν ξυνομόσωσι·) βουλομένων δὲ ὑμῶν προθύμων εἶναι μενοῦμεν· οὔτε γὰρ ὅσια ἂν ποιοῖμεν μεταβαλλόμενοι, οὔτε ξυνηθεστέρους ἂν ἄλλους εὕροιμεν. πρὸς τάδε βουλεύεσθε εὖ, καὶ τὴν Πελοπόννησον πειρᾶσθε μὴ ἐλάσσω ἐξηγεῖσθαι ἢ οἱ πατέρες ὑμῖν παρέδοσαν."

Atheniensium legati intercedendum putant, ne bellum decernere festinent Lacedaemonii.

72. Τοιαῦτα μὲν οἱ Κορίνθιοι εἶπον· τῶν δὲ Ἀθηναίων ἔτυχε γὰρ πρεσβεία πρότερον ἐν τῇ Λακεδαίμονι περὶ ἄλλων παροῦσα, καὶ ὡς ᾔσθοντο τῶν λόγων, ἔδοξεν αὐτοῖς παριτητέα ἐς τοὺς Λακεδαιμονίους εἶναι, τῶν μὲν ἐγκλημάτων πέρι μηδὲν ἀπολογησομένους, ὧν αἱ πόλεις ἐνεκάλουν, δηλῶσαι δὲ περὶ τοῦ παντὸς, ὡς οὐ ταχέως αὐτοῖς βουλευτέον εἴη, ἀλλ' ἐν πλείονι σκεπτέον· καὶ ἅμα τὴν σφετέραν πόλιν ἐβούλοντο σημῆναι, ὅση εἴη δύναμιν, καὶ ὑπόμνησιν ποιήσασθαι τοῖς τε πρεσβυτέροις ὧν ᾔδεσαν, καὶ τοῖς νεωτέροις ἐξήγησιν ὧν ἄπειροι ἦσαν· νομίζοντες μᾶλλον ἂν αὐτοὺς ἐκ τῶν λόγων πρὸς τὸ ἡσυχάζειν τραπέσθαι ἢ πρὸς τὸ πολεμεῖν. προσελθόντες οὖν τοῖς Λακεδαιμονίοις ἔφασαν βούλεσθαι καὶ αὐτοὶ ἐς τὸ πλῆθος

πρὸς θεῶν, *apud deos*, judicibus iis. v. Herm. ad Viger. p. 863., qui laudat Hom. Il. α', 338., Matth. gr. §. 590. δ'. — (*τῶν ὁρκίων.* cf. 1, 78, 3.; 2, 71, 3.; Valck. ad Eurip. Hipp. 1027. K.) *τῶν αἰσθανομένων*, i. e. *αἴσθησιν ἐχόντων*, *φρονίμων*. *Sic fere idem.*

δι' ἐρημίαν: συμμαχίας δηλονότι. S. propterea quia destituuntur a sociis suis.

ξυνηθεστέρους, *consuetiores*, familiaritate magis conjunctos.

καὶ τὴν Πελοπόννησον — παρέδοσαν. experiri jubet Lacedaemonios, cum praesint Peloponneso (*ἐξηγεῖσθαι τὴν Πελ.*, ut 1, 76.; 6, 85.), an fieri possit, ut eam non minorem potentia et auctoritate posteris relinquant quam a majoribus acceperint. ironice dixit *πειρᾶσθε*, quasi re insolita difficilique illis.

72. *τῶν δὲ Ἀθ. ἔτυχε γάρ.* sententia causalis ei, cujus causam continet, anteponi solet apud Graecos. ita fit, ut subjectum primarium orationis sententiae causali adstruatur, velut h. l. subjectum *οἱ Ἀθηναῖοι* non jungitur cum verbo *ἔδοξε*, ut sit *ἔδοξε τοῖς Ἀθηναίοις*, sed cum verbis a particula *γὰρ* incipientibus etc. *E G—ro.*

ἀπολογησομένους — δηλῶσαι. variata est oratio; alioqui aut *δηλώσαντας*, aut *ἀπολογήσασθαι* scripsisset. accusativus non debet offendere, licet praecesserit *παριτητέα*: nam adjectiva verbalia in *τέος* more Atticorum non solum dativo, sed etiam accusativo personae junguntur (cf. c. 86.); quod effici videtur per notionem *τοῦ χρὴ* vel *δεῖ*, quae illis inest. apud Thucydidem tamen praeter hoc unum tantummodo ejus generis exemplum reperitur 8, 65. *ὡς οὔτε μισθοφορητέον εἴη ἄλλους ἢ τοὺς στρατευομένους*, nisi etiam 1, 86. verba *οὓς οὐ παραδοτέα — αὐτοὺς βλαπτομένους* sic accipias, ut *αὐτοὺς βλ.* non referatur ad *οὓς*, sed ad Lacedaemonios. cf. Buttm. gr. §. 121. 7., not. 3. *Ex Hk.*

αὐτῶν εἰπεῖν, εἴ τι μὴ ἀποκωλύοι· οἱ δ' ἐκέλευόν τε ἐπιέναι, καὶ παρελθόντες οἱ Ἀθηναῖοι ἔλεγον τοιάδε.

Atheniensium oratio.

73. „*Η ΜΕΝ πρέσβευσις ἡμῶν οὐκ ἐς ἀντιλογίαν τοῖς ὑμετέροις ξυμμάχοις ἐγένετο, ἀλλὰ περὶ ὧν ἡ πόλις ἔπεμψεν· αἰσθόμενοι δὲ καταβοὴν οὐκ ὀλίγην οὖσαν ἡμῶν παρήλθομεν, οὐ τοῖς ἐγκλήμασι τῶν πόλεων ἀντεροῦντες, (οὐ γὰρ παρὰ δικασταῖς ὑμῖν οὔτε ἡμῶν, οὔτε τούτων, οἱ λόγοι ἂν γίγνοιντο,) ἀλλ' ὅπως μὴ ῥᾳδίως περὶ μεγάλων πραγμάτων τοῖς ξυμμάχοις πειθόμενοι χεῖρον βουλεύσησθε, καὶ ἅμα βουλόμενοι περὶ τοῦ παντὸς λόγου τοῦ ἐς ἡμᾶς καθεστῶτος δηλῶσαι, ὡς οὔτε ἀπεικότως ἔχομεν ἃ κεκτήμεθα, ἥ τε πόλις ἡμῶν ἀξία λόγου ἐστί. καὶ τὰ μὲν πάνυ παλαιὰ τί δεῖ λέγειν, ὧν ἀκοαὶ μᾶλλον λόγων μάρτυρες ἢ ὄψις τῶν ἀκουσομένων; τὰ δὲ μηδικὰ καὶ ὅσα αὐτοὶ ξύνιστε, εἰ καὶ δι' ὄχλου μᾶλλον ἔσται ἀεὶ προβαλλομένοις, ἀνάγκη λέγειν· καὶ γὰρ, ὅτε ἐδρῶμεν, ἐπ' ὠφελείᾳ ἐκινδυνεύετο, ἧς τοῦ μὲν ἔργου μέρος μετέσχετε, τοῦ δὲ λόγου μὴ παντὸς, εἴ τι ὠφελεῖ, στερισκώμεθα. ῥηθήσεται δὲ οὐ παραιτήσεως μᾶλλον ἕνεκα ἢ μαρτυρίου καὶ δηλώσεως, πρὸς οἵαν ὑμῖν πόλιν μὴ εὖ βουλευομένοις ὁ ἀγὼν καταστήσεται. φαμὲν γὰρ Μαραθῶνί τε μόνοι προκινδυνεῦσαι τῷ βαρβάρῳ, καὶ, ὅτε τὸ ὕστερον ἦλθεν, οὐχ ἱκανοὶ ὄντες κατὰ γῆν ἀμύνεσθαι, ἐσβάντες ἐς τὰς ναῦς πανδημεὶ ἐν Σαλαμῖνι ξυνναυμαχῆσαι, ὅπερ ἔσχε μὴ κατὰ πόλεις αὐτὸν ἐπιπλέοντα τὴν Πελοπόννησον πορθεῖν, ἀδυνάτων ἂν ὄντων πρὸς ναῦς πολλὰς ἀλλήλοις ἐπιβοηθεῖν. τεκμήριον δὲ μέγιστον αὐτὸς ἐποί-*

73. *περὶ τοῦ — καθεστῶτος*, *de tota accusatione, in nos instituta.*

ἃ κεκτήμεθα: ἤγουν τὴν τῶν Ἑλλήνων ἀρχήν. S. i. e. *ἡγεμονίαν.* cf. cap. 75. etc.

ὧν ἀκοαὶ — μάρτυρες. ordo *ὧν μάρτυρες μᾶλλον ἀκοαὶ λόγων* (i. e. *λόγοι ἀκουσθέντες*), „quibus ea potius fidem conciliant, quae fando audiuntur, quam audientium oculi." intelligit non solum mythica, sed etiam quaecunque ante bella persica gesta sunt. *Hk.*

εἰ καὶ δι' ὄχλου μᾶλλον ἔσται ἀεὶ προβαλλομένοις, *quamvis taedio potius quam gratum erit propterea, quia haec semper a nobis jactantur.*

καὶ γὰρ — στερισκώμεθα. *nam olim cum manu rem gerebamus, commodi* (publici) *causa periclitabamur, cujus commodi re* (i. e. opera vestra in bello) *parandi vos participes eratis* (maxime Thermopylis), *verbis autem* (i. e. fama gloriaque rerum gestarum), *si quid juvant, nolite nos omnino privari.* significanter dicit, *εἴ τι ὠφελεῖ*, *si quid juvat* illa gloria nostra, si deterrere vos potest a suscipiendo contra nos bello difficili nec vobis, quibus profuimus, honorifico. cf. Did.

οὐ παραιτήσεως: οὐχὶ ἕνεκα τοῦ αἰτεῖν συγγνώμην. — *πανδημεί: καὶ γέροντες, καὶ νέοι.* S. cf. Herod. 8, 51., 52.

ξυνναυμαχῆσαι, *una cum aliis mari pugnasse.* idque longe maximo numero navium: v. cap. 74. — *ὅπερ ἔσχεν: ἐπέσχε, διεκώλυσε.* S.

ἀδυνάτων ἂν ὄντων, i. e. *ἀδυνάτου ἂν ὄντος*, noto usu pluralis adjectivorum apud Atticos. — *πολλάς.* Herodotus, Xerxis copias enumerans l. 7, 89. *Τῶν δὲ τριηρέων ἀριθμὸς μὲν ἐγένετο ἑπτὰ καὶ διηκόσιαι καὶ χίλιαι.* — in *ἀλλήλοις* intelligendi sunt Peloponnesii, quos solos tanto hostium numero impares fuisse significat. — *ὁμοίας*, *similis* ei potentiae Persarum, quae fuerat ante pugnam.

ησε· νικηθεὶς γὰρ ταῖς ναυσὶν, ὡς οὐκέτι αὐτῷ ὁμοίας οὔσης τῆς δυνάμεως, κατὰ τάχος τῷ πλέονι τοῦ στρατοῦ ἀνεχώρησε.

Atheniensium opera insignis apud Salaminem.

74. „Τοιούτου μέντοι ξυμβάντος τούτου, καὶ σαφῶς δηλωθέντος, ὅτι ἐν ταῖς ναυσὶ τῶν Ἑλλήνων τὰ πράγματα ἐγένετο, τρία τὰ ὠφελιμώτατα ἐς αὐτὸ παρεσχόμεθα, ἀριθμόν τε νεῶν πλεῖστον, καὶ ἄνδρα στρατηγὸν ξυνετώτατον, καὶ προθυμίαν ἀοκνοτάτην· ναῦς μέν γε ἐς τὰς τετρακοσίας, ὀλίγῳ ἐλάσσους τῶν δύο μοιρῶν· Θεμιστοκλέα δὲ ἄρχοντα, ὃς αἰτιώτατος ἐν τῷ στενῷ ναυμαχῆσαι ἐγένετο, ὅπερ σαφέστατα ἔσωσε τὰ πράγματα, καὶ αὐτοὶ διὰ τοῦτο δὴ μάλιστα ἐτιμήσατε ἄνδρα ξένον τῶν ὡς ὑμᾶς ἐλθόντων· προθυμίαν δὲ καὶ πολὺ τολμηροτάτην ἐδείξαμεν, οἵ γε, ἐπειδὴ ἡμῖν κατὰ γῆν οὐδεὶς ἐβοήθει, τῶν ἄλλων ἤδη μέχρι ἡμῶν δουλευόντων, ἠξιώσαμεν, ἐκλιπόντες τὴν πόλιν καὶ τὰ οἰκεῖα διαφθείραντες, μηδ᾽ ὣς τὸ τῶν περιλοίπων ξυμμάχων κοινὸν προλιπεῖν, μηδὲ σκεδασθέντες ἀχρεῖοι αὐτοῖς γενέσθαι, ἀλλ᾽ ἐσβάντες ἐς τὰς ναῦς κινδυνεῦσαι, καὶ μὴ ὀργισθῆναι, ὅτι ἡμῖν οὐ προετιμωρήσατε. ὥστε φαμὲν οὐχ ἧσσον αὐτοὶ ὠφελῆσαι ὑμᾶς ἢ τυχεῖν τούτου. ὑμεῖς μὲν γὰρ ἀπό τε οἰκουμένων τῶν πόλεων, καὶ ἐπὶ τῷ τὸ λοιπὸν νέμεσθαι, ἐπειδὴ ἐδείσατε ὑπὲρ ὑμῶν καὶ οὐχ ἡμῶν τὸ πλέον, ἐβοηθήσατε, ὅτε γοῦν ἦμεν ἔτι σῶοι, οὐ παρεγένεσθε· ἡμεῖς δὲ ἀπό τε τῆς οὐκ οὔσης ἔτι ὁρμώμενοι, καὶ ὑπὲρ τῆς ἐν βραχείᾳ ἐλπίδι οὔσης κινδυνεύοντες, ξυνεσώσαμεν ὑμᾶς τε τὸ μέρος καὶ ἡμᾶς αὐτούς. εἰ δὲ προσεχωρήσαμεν πρότερον τῷ Μήδῳ, δείσαντες, ὥσπερ καὶ ἄλλοι, περὶ τῇ χώρᾳ, ἢ μὴ ἐτολμήσαμεν ὕστερον ἐσβῆναι ἐς τὰς ναῦς, ὡς διεφθαρμένοι, οὐδὲν ἂν ἔτι ἔδει ὑμᾶς, μὴ ἔχοντας ναῦς ἱκανὰς, ναυμαχεῖν, ἀλλὰ καθ᾽ ἡσυχίαν ἂν αὐτῷ προεχώρησε τὰ πράγματα ᾗ ἐβούλετο.

74. *τὰ πράγματα*, *res*, res publica, fortunae. Virg. Aen. 2, 1. *Postquam* RES *Asiae Priamique evertere gentem Immeritam visum Superis.* minus recte S. *ἐν ταῖς ναυσὶ τῶν Ἑλλήνων*: ἤγουν ἡ βοήθεια τῶν ἑλληνικῶν πραγμάτων ἐν ταῖς ναυσὶν ἦν. cf. cap. 110.

ἐς τὰς τετρακοσίας. Herodotus 8, 48. navium numerum 378. fuisse scribit, quarum Atheniensibus tribuit c. 44. 180.; Demosthenes de Cor. c. 70. universas trecentas, Atheniensium ducentas numerat, in quo posteriore numero consentit Diodorus Sic. 15, 58. Isocrates Paneg. c. 31. affirmat, Athenienses duplici numero navium ceteros Graecos superasse. *Hk.* Recte Isocrates, neque aliud sonant *αἱ δύο μοῖραι.* ceterum rotundi sunt hi numeri praeter Herodoti.

παρεγένεσθε: εἰς βοήθειαν. — *οὐκ οὔσης ἔτι*: οὐκ οὔσης τῆς πόλεως. — *ἐν βρ. ἐλπίδι*: αἱ τριήρεις, ἢ τὰ σώματα τῶν ἀνθρώπων. S.

εἰ δὲ προσεχωρήσαμεν πρ. τῷ Μήδῳ, *si accessissemus ante ad Medi amicitiam.*

ὥσπερ καὶ ἄλλοι: οἱ Θηβαῖοι δηλονότι. S. v. Herod. 7, 233.; 9, 31., 41.

τὸ μέρος, *pro virili parte, quantum in nobis erat.* Hk.

ὡς διεφθαρμένοι, *tanquam perditi* ac desperantes. — *μὴ ἔχοντας ν. ἱκ.*: δέκα γὰρ εἶχον μόνας ναῦς. S.

Indignos se esse tanta Graecorum invidia, nec ipsorum voluntate imperium suscepisse, postea firmatum ab se convenienter.

75. „Ἀρ' ἄξιοί ἐσμεν, ὦ Λακεδαιμόνιοι, καὶ προθυμίας ἕνεκα τῆς τότε καὶ γνώμης ἀρχῆς γε, ἧς ἔχομεν, τοῖς Ἕλλησι μὴ οὕτως ἄγαν ἐπιφθόνως διακεῖσθαι; καὶ γὰρ αὐτὴν τήνδε ἐλάβομεν οὐ βιασάμενοι, ἀλλ' ὑμῶν μὲν οὐκ ἐθελησάντων παραμεῖναι πρὸς τὰ ὑπόλοιπα τοῦ βαρβάρου, ἡμῖν δὲ προσελθόντων τῶν ξυμμάχων, καὶ αὐτῶν δεηθέντων ἡγεμόνας καταστῆναι· ἐξ αὐτοῦ δὲ τοῦ ἔργου κατηναγκάσθημεν τὸ πρῶτον προαγαγεῖν αὐτὴν ἐς τόδε, μάλιστα μὲν ὑπὸ δέους, ἔπειτα δὲ καὶ τιμῆς, ὕστερον καὶ ὠφελείας, ὡς οὐκ ἀσφαλὲς ἔτι ἐδόκει εἶναι, τοῖς πολλοῖς ἀπηχθημένους, καί τινων καὶ ἤδη ἀποστάντων κατεστραμμένων, ὑμῶν τε ἡμῖν οὐκέτι ὁμοίως φίλων, ἀλλ' ὑπόπτων καὶ διαφόρων ὄντων, ἀνέντας κινδυνεύειν· καὶ γὰρ ἂν αἱ ἀποστάσεις πρὸς ὑμᾶς ἐγίγνοντο. πᾶσι δὲ ἀνεπίφθονον τὰ ξυμφέροντα τῶν μεγίστων πέρι [κινδύνων] εὖ τίθεσθαι.

Similiter Lacedaemonios suo modo constituisse civitates Peloponnesi, neque aliter quam Athenienses acturos fuisse, si in hegemonia permansissent; sed commodi causa nunc praedicare justitiam.

76. „Ὑμεῖς γοῦν, ὦ Λακεδαιμόνιοι, τὰς ἐν τῇ Πελοποννήσῳ πόλεις ἐπὶ τὸ ὑμῖν ὠφέλιμον καταστησάμενοι ἐξηγεῖσθε· καὶ εἰ τότε ὑπομείναντες διὰ παντὸς ἀπήχθησθε ἐν τῇ ἡγεμονίᾳ, ὥσπερ ἡμεῖς, εὖ ἴσμεν μὴ ἂν ἧσσον ὑμᾶς λυπηροὺς γενομένους τοῖς ξυμμάχοις, καὶ ἀναγκασθέντας ἂν ἢ ἄρχειν ἐγκρατῶς, ἢ αὐτοὺς κινδυνεύειν. οὕτως οὐδ' ἡμεῖς θαυμαστὸν οὐδὲν

75. *ἀρ' ἄξιοί ἐσμεν*, *numquid, ecquid, digni sumus —?* qui modus interrogandi graviter affirmat, ut Livius *Ecquid sentitis, in quanto errore versamini?* B—r.

καὶ γνώμης. vulgo *καὶ γνώμης ξυνέσεως*, sed plures scripti *καὶ γν. καὶ ξυν.*, ex quo glossam agnoscas.

πρὸς τὰ ὑπ. τῶν βαρβάρων: *πρὸς τὴν ὑπολειφθεῖσαν μάχην· ἕως γὰρ Μυκάλης μόνον ἦλθον (ἐδίωξαν) οἱ Λακεδαιμόνιοι, οἱ δὲ Ἀθηναῖοι ἕως Παμφυλίας.* S. h. l. et ad verba *ἧς τοῦ μὲν ἔργου μέρος μετέσχετε* cap. 73. cf. c. 89.

ἐξ αὐτοῦ δὲ τοῦ ἔργου: *ἐκ τῆς φύσεως αὐτῆς τοῦ πράγματος. λέγει δὲ τῆς ἀρχῆς.* S.

καὶ ὠφελείας, ὡς οὐκ ἀσφαλὲς ἔτι ἐδόκει εἶναι. libri menda frequente *καὶ ὠφ.*, *καὶ οὐκ* etc., cum ipsa sententia requirat particulam causalem. hoc enim dicit, postremo Athenienses etiam propter utilitatem, i. e. auxilium ipsis ferendum ab sociis suis, adeo auxisse potentiam, et invisos se multis esse sentientes, vi coërcuisse, si qui defectionem, praesertim ad Lacedaemonios, ne ipsos quidem amplius amicos sibi, molirentur. anguste S. *καὶ ὠφελείας: τοῦ φόρου δηλονότι.*

καί τινων — κατεστραμμένων. intelligit Naxios 1, 98., Thasios 1, 100., Samios 1, 40. — *ἀνέντας.* int. *τὴν ἀρχήν* (*remisso imperio*). Hk.

τῶν μεγίστων κινδύνων. ita codd.; sed assentior Krügero, expungendum esse *κινδύνων*, tanquam id, quod non sufficiat sententiae. ipse Th. c. 76., loco gemino, *ὑπὸ τῶν μεγίστων νικηθέντες, τιμῆς καὶ δέους, καὶ ὠφελείας*, *maximis rebus victi* (i. e. impulsi), *honore, et metu, et commodo.*

76. *ἐπὶ τὸ ὑμῖν ὠφέλιμον καταστήσ.* oligarchiam dicit, cui semper favebant Lacedaemonii. *Ex Hk.*

πεποιήκαμεν, οὐδ' ἄπο τοῦ ἀνθρωπείου τρόπου, εἰ ἀρχήν τε διδομένην ἐδεξάμεθα, καὶ ταύτην μὴ ἀνεῖμεν, ὑπὸ τῶν μεγίστων νικηθέντες, τιμῆς, καὶ δέους, καὶ ὠφελείας, οὐδ' αὖ πρῶτοι τοῦ τοιούτου ὑπάρξαντες, ἀλλ' ἀεὶ καθεστῶτος, τὸν ἥσσω ὑπὸ τοῦ δυνατωτέρου κατείργεσθαι, ἄξιοί τε ἅμα νομίζοντες εἶναι, καὶ ὑμῖν δοκοῦντες, μέχρις οὗ, τὰ ξυμφέροντα λογιζόμενοι, τῷ δικαίῳ λόγῳ νῦν χρῆσθε, ὃν οὐδείς πω, παρατυχὸν ἰσχύϊ τι κτήσασθαι, προθεὶς τοῦ μὴ πλέον ἔχειν ἀπετράπετο.

Laudem potius quam vituperationem se merere, qui modice utantur imperio.

Ἐπαινεῖσθαί τε ἄξιοι, οἵτινες χρησάμενοι τῇ ἀνθρωπείᾳ φύσει, ὥστε ἑτέρων ἄρχειν, δικαιότεροι ἢ κατὰ τὴν ὑπάρχουσαν δύναμιν γεγένηνται. ἄλλους γ' ἂν οὖν οἰόμεθα, τὰ ἡμέτερα λαβόντας, δεῖξαι ἂν μάλιστα, εἴ τι μετριάζομεν· ἡμῖν δὲ καὶ ἐκ τοῦ ἐπιεικοῦς ἀδοξία τὸ πλέον ἢ ἔπαινος οὐκ εἰκότως περιέστη.

Immerito se videri litigiosos et iniquos in socios.

77. „Καὶ ἐλασσούμενοι γὰρ ἐν ταῖς ξυμβολαίαις πρὸς τοὺς ξυμμάχους δίκαις, καὶ παρ' ἡμῖν αὐτοῖς ἐν τοῖς ὁμοίοις νόμοις

ἄξιοί τε — ἀπετράπετο. *vobis ipsis digni videbamur imperio nostro, donec, vestra commoda spectantes, de justitia disceptaretis, qua nemo unquam, ubi forte aliquid vi parare sibi potuit, ab acquirendo deterrebatur.* τὸ μὴ πλέον ἔχειν. de μὴ addito v. Matth. §. 533, 3.

77. *Καὶ ἐλασσ. γάρ:* ἀδικούμενοι. ζημιούμενοι ἐν ταῖς συναλλαγματικαῖς χρείαις, καθὸ ἐξ ἰσοτιμίας δικαζόμεθα πρὸς αὐτοὺς, καίτοι δυνάμενοι, ὡς ἄρχοντες, ἔχειν τὸ πλέον. S.

ἐν ταῖς ξυμβολαίαις — δίκαις. Inter quas civitates frequens commercium esset, de ratione actionum instituendarum pacta quaedam iniri solebant, quae σύμβολα vocabantur; causae vero, quae ex his pactis agerentur, δίκαι ἀπὸ συμβόλων, vel, ut hic apud Thucydidem, ξυμβόλαιαι δίκαι; *commercium juris praebendi et repetundi* cum Livio (41, 28.) dixeris. ejusmodi pacta plerumque civitates non foederatas ita tenebant, ut is, unde peteretur, nisi in sua patria et patriis legibus non posset in jus vocari a petitore; nonnunquam tamen ita inter civitates convenerat, ut forum actoris sequeretur reus, si forte in illius civitate commoraretur. sed qui in foro peregrinae civitatis causa cecidisset, provocando ad suae civitatis judicia denuo poterat lege agere. numerantur autem in his causis ἀπὸ συμβόλων etiam controversiae sociorum imperio attico subjectorum, tam eae, quas inter se, quam illae, quas cum civibus Atticis dijudicabant: omnes enim, certe majores, Athenis per menses aestivos agi necesse erat, nisi quas inter se agebant civitates liberae et aequo cum Atheniensibus jure usae, ut Lesbii et Chii. v. Böckh. Oecon. polit. Ath. vol. I., p. 434. Göll. ad h. l. duabus igitur de causis suos immerito litigiosos videri dicit callidus Atheniensis, tum, quod pacta de ratione judiciorum cum sociis inierint; tum, quod Athenis et iisdem legibus, quibus ipsi utantur Athenienses, ea judicia exerceantur. — In verbis καὶ ἐλασσούμενοι γὰρ particulae καὶ γὰρ non possunt conjungi, ut significent *etenim:* nam, ubi hoc fit, nunquam vocabulo interposito secernuntur; sed alterum καὶ alteri respondet. *Hk.*

ἐν τοῖς ὁμοίοις νόμοις. S. emendatus ὁμοίοις νόμοις λέγει

ποιήσαντες τὰς κρίσεις, φιλοδικεῖν δοκοῦμεν, καὶ οὐδεὶς σκοπεῖ αὐτῶν, τοῖς καὶ ἄλλοθί που ἀρχὴν ἔχουσι, καὶ ἧσσον ἡμῶν πρὸς τοὺς ὑπηκόους μετρίοις οὖσι, διότι τοῦτο οὐκ ὀνειδίζεται. βιάζεσθαι γὰρ οἷς ἂν ἐξῇ, δικάζεσθαι οὐδὲν προσδέονται· οἱ δὲ, εἰθισμένοι πρὸς ἡμᾶς ἀπὸ τοῦ ἴσου ὁμιλεῖν, ἤν τι παρὰ τὸ μὴ οἴεσθαι χρῆναι, ἢ γνώμῃ, ἢ δυνάμει τῇ διὰ τὴν ἀρχὴν, καὶ ὁπωσοῦν ἐλασσωθῶσιν, οὐ τοῦ πλέονος μὴ στερισκόμενοι χάριν ἔχουσιν, ἀλλὰ τοῦ ἐνδεοῦς χαλεπώτερον φέρουσιν ἢ εἰ ἀπὸ πρώτης ἀποθέμενοι τὸν νόμον φανερῶς ἐπλεονεκτοῦμεν· ἐκείνως δὲ οὐδ' ἂν αὐτοὶ ἀντέλεγον, ὡς οὐ χρεὼν τὸν ἥσσω τῷ κρατοῦντι ὑποχωρεῖν. ἀδικούμενοί τε, ὡς ἔοικεν, οἱ ἄνθρωποι μᾶλλον ὀργίζονται ἢ βιαζόμενοι· τὸ μὲν γὰρ ἀπὸ τοῦ ἴσου δοκεῖ πλεονεκτεῖσθαι, τὸ δ' ἀπὸ τοῦ κρείσσονος καταναγκάζεσθαι. ὑπὸ γοῦν τοῦ Μήδου δεινότερα τούτων πάσχοντες ἠνείχοντο, ἡ δὲ ἡμετέρα ἀρχὴ χαλεπὴ δοκεῖ εἶναι εἰκότως· τὸ παρὸν γὰρ ἀεὶ βαρὺ τοῖς ὑπηκόοις. ὑμεῖς γ' ἂν οὖν, εἰ

τῶν τε ξένων καὶ τῶν πολιτῶν (vulgo τόν τε ξένον κ. τὸν πολίτην)· ἴσος γὰρ ἀμφοτέροις παρ' ἡμῖν ὁ νόμος.

ἄλλοθί που ἀρχὴν ἔχουσι. non tam de Persis et Scythis cum scholiasta cogitandum est, sed de ipsis Spartanis, Thebanis, Argivis, Eleis, qui subjectas civitates habebant, quorum exemplum Athenienses in re judiciaria sociorum constituenda secutos esse putat Böckh. l. l. — παρὰ τὸ μὴ οἴεσθαι χρῆναι, pro παρὰ τὸ οἴεσθαι μὴ χρῆναι, ut 1, 78. ὡς οὐ περὶ βραχέων: 1, 141. μὴ πρὸς ὁμοίαν ἀντ.: 3, 57. περὶ οὐδ' ἡμῶν μεμπτῶν. — τοῦ ἐνδεοῦς. genitivus causalis. 2, 62. οὐδ' εἰκὸς χαλεπῶς φέρειν αὐτῶν μᾶλλον. *Ex eodem.* τὸ ἐνδεὲς est amissa ex minore parte causa rei, de qua agitur; cui oppositum est τὸ πλέον ejus, qui ex majore parte causam obtinet.

ἀπὸ πρώτης, i. e. πρώτως, ut 6, 68. ἐξ ἧς, *qua de causa*, ἐκ ταύτης pro οὕτως Thesmoph. 87., ἐκ ταχείας pro ταχέως Soph. Trach. 372. igitur hoc dicit verbis εἰ — ἐπλεονεκτοῦμεν, *si statim ab initio neglecta lege manifesto lucrifecissemus.* — ἐκείνως δὲ, *illo autem modo*, quem significavit verbis εἰ — ἐπλεον.

ἀπὸ τοῦ ἴσου. cum alibi, et supra hoc ipso capite, ἀπὸ τοῦ ἴσου sit *aequo jure*, h. l. a masculino ἴσος ducendum est: *von seines Gleichen.* Hk.

τὸ παρὸν γὰρ ἀεὶ βαρὺ τοῖς ὑπηκόοις. acute Didotus Thucyd. tom. 1., p. 439. et 440. „Ne semble-t-il pas que Thucydide, frappé de cette éternelle vérité, ait aussi voulu la rendre sensible même par les sons qu'il emploie? Cette suite de mots tous ὀξύτονοι force la voix et l'oreille à s' arrêter sur chacun d'eux, et rend sensible à la fois à l'esprit et aux sens le sentiment qu'il veut faire éprouver. En traduisant ainsi ce passage „Car le présent pèse toujours à qui est sous le joug“ nous avons tâché d'imiter quelque chose de cet effet, autant du moins qu'il peut nous être possible d'imiter Thucydide.

„Dans le cours de nos observations nous nous abstiendrons d'entrer dans de longs détails sur l'artifice du style de Thucydide, qui, toujours travaillé avec l'art le plus consommé, est loin d'être dur et sec, comme le lui reproche Laharpe, copiant mal un jugement de Cicéron, que ce grand orateur modifie lui-même en plusieurs endroits par les témoignages contraires de son admiration. Thucydide, en exprimant sa pensée le plus succinctement possible, frappe toujours l'attention du lecteur et la fixe longtemps par la difficulté même de sa phrase, que l'on peut comparer à une mosaïque par l'art avec lequel les mots sont choisis, disposés, et enchâssés de manière à n'en pouvoir rien déplacer.“

καθελόντες ἡμᾶς ἄρξαιτε, τάχα ἂν τὴν εὔνοιαν, ἣν διὰ τὸ ἡμέτερον δέος εἰλήφατε, μεταβάλοιτε, εἴπερ, οἷα καὶ τότε πρὸς τὸν Μῆδον δι' ὀλίγου ἡγησάμενοι ὑπεδείξατε, ὅμοια καὶ νῦν γνώσεσθε. ἄμικτα γὰρ τά τε καθ' ὑμᾶς αὐτοὺς νόμιμα τοῖς ἄλλοις ἔχετε, καὶ προσέτι εἷς ἕκαστος ἐξιὼν οὔτε τούτοις χρῆται, οὔθ' οἷς ἡ ἄλλη Ἑλλὰς νομίζει.

Epilogus, quo legatus a bello dehortatur Lacedaemonios, quod tamen, si evenerit, fortiter propulsaturos esse ait Athenienses.

78. „Βουλεύεσθε οὖν βραδέως, ὡς οὐ περὶ βραχέων, καὶ μὴ ἀλλοτρίαις γνώμαις καὶ ἐγκλήμασι πεισθέντες οἰκεῖον πόνον πρόσθησθε, τοῦ δὲ πολέμου τὸν παράλογον, ὅσος ἐστὶ, πρὶν ἐν αὐτῷ γενέσθαι, προδιάγνωτε· μηκυνόμενος γὰρ ἐς τύχας φιλεῖ τὰ πολλὰ περιΐστασθαι, ὧν ἴσον τε ἀπέχομεν, καὶ, ὁποτέρως ἔσται, ἐν ἀδήλῳ κινδυνεύεται. ἰόντες γε οἱ ἄνθρωποι ἐς τοὺς πολέμους τῶν ἔργων πρότερον ἔχονται, ἃ χρῆν ὕστερον δρᾶν, κακοπαθοῦντες δὲ ἤδη τῶν λόγων ἅπτονται· ἡμεῖς δὲ ἐν οὐδεμιᾷ πω τοιαύτῃ ἁμαρτίᾳ ὄντες, οὔτ' αὐτοὶ, οὔθ' ὑμᾶς ὁρῶντες, λέγομεν ὑμῖν, ἕως ἔτι αὐθαίρετος ἀμφοτέροις ἡ εὐβουλία, σπονδὰς μὴ λύειν, μηδὲ παραβαίνειν τοὺς ὅρκους, τὰ δὲ διάφορα δίκῃ λύεσθαι κατὰ τὴν ξυνθήκην· ἢ θεοὺς τοὺς ὁρκίους μάρτυρας ποιούμενοι πειρασόμεθα ἀμύνεσθαι πολέμου ἄρχοντας ταύτῃ, ᾗ ἂν ὑφηγῆσθε."

δι' ὀλίγου, *per breve tempus*, post hegemoniam Lacedaemoniorum inde ab irruptione Persarum usque ad expulsum Byzantio (v. cap. 131.) Pausaniam. *E K.* — *ὑπεδείξατε* pro vulgato *ἀπ.* Cl., Reg., Arn., G—r., K., Hk. ed. 2. Seebod. Arn. „Lacedaemonii non aperte manifestarunt dominandi libidinem sub imperio Pausaniae, at vestigia ejus libidinis apparuerant; idque proprie significatur verbo *ὑπέδειξαν*."

ἄμικτα. despiciebant Dorienses ceteros Graecos, et peregrinos adeo ejiciebant. S. ad verba *καὶ ὑπὸ Ἰώνων* cap. 124. *διεβέβληται γὰρ τὸ ὄνομα τῶν Ἰώνων εἰς μαλακίαν, τῶν δὲ Δωριέων ἐπὶ ἀνδρείᾳ δοξάζεται.* et h. l. *οὐδενὶ γὰρ ξένῳ μετεδίδοσαν τῶν παρ' αὐτοῖς νομίμων οἱ Λακεδαιμόνιοι, ἀλλὰ καὶ ἐξενηλάτουν.* cf. cap. 144. „Tanti civitatis jus Spartanis fuit, ut id nemini communicarint, nisi urgente extrema necessitate. v. Meursii Miscell. lacon. l. 4. c. 10., p. 288." *Hudson.*

ἐξιών. scil. *ἐς πόλεμον, ἐς μάχην.* *ἐξιέναι* et *ἔξοδος* sunt verba propria de hac re: v. Valck. ad Eurip. Phoen. 766. (706.), Abresch. Auct. p. 234. *E G.* Tacite Pausaniam notat: v. cap. 95. *G—r.*

νομίζει cum dativo, ut 2, 38.; 3, 82.; Herod. 2, 50.: ne *χρῆσθαι* subaudiendum censeas. „Argumentatur sic: „„Quisque Lacedaemone in alias urbes profectus nec suis, nec graecis legibus vitam accommodat: quid facturi sunt Lacedaemonii, si principatum nacti fuerint?"" ceterum Th. videtur hic innuere Pausaniam. scholiastes Augustanus ad marginem adscripsit *τὸν Παυσανίαν αἰνίττεται.*" G.

78. *οὐ περὶ βραχέων*, *non de levibus rebus.*

ἐς τύχας φιλεῖ. ita P. ex Cass. et Aug., quod vividius vulgato *φιλεῖ ἐς τύχας.* idem sub finem capitis pro *ἢ* dedit *εἰ δὲ μή*, quae sane scriptura est meliorum codicum, sed h. l., ut videtur, glossemate interpolatorum. *ἢ* est *alioqui*, ut 1, 121. extr. et 140. *Ex Hk.*

ἰόντες γε. minus apte codd., mendo haud raro, *ἰόντες τε.* asyndeton convenit sententiae gravissimae, qua finis orationis praeparatur.

πρότερον. recte S. *πρὸ τῶν βουλευμάτων δηλονότι.*

Lacedaemoniorum pars major in concilio suo judicat, Atheniensibus, injuste agentibus, bellum faciendum esse.

79. *Τοιαῦτα μὲν οἱ Ἀθηναῖοι εἶπον· ἐπειδὴ δὲ τῶν τε ξυμμάχων ἤκουσαν οἱ Λακεδαιμόνιοι τὰ ἐγκλήματα τὰ ἐς τοὺς Ἀθηναίους, καὶ τῶν Ἀθηναίων ἃ ἔλεξαν, μεταστησάμενοι πάντας ἐβουλεύοντο κατὰ σφᾶς αὐτοὺς περὶ τῶν παρόντων. καὶ τῶν μὲν πλεόνων ἐπὶ τὸ αὐτὸ αἱ γνῶμαι ἔφερον, ἀδικεῖν τε τοὺς Ἀθηναίους ἤδη, καὶ πολεμητέα εἶναι ἐν τάχει· παρελθὼν δὲ Ἀρχίδαμος ὁ βασιλεὺς αὐτῶν, ἀνὴρ καὶ ξυνετὸς δοκῶν εἶναι, καὶ σώφρων, ἔλεξε τοιάδε.*

Archidami regis oratio, qua bellum cum Atheniensibus rem maximi momenti esse ostendit.

80. *„ΚΑΙ αὐτὸς πολλῶν ἤδη πολέμων ἔμπειρός εἰμι, ὦ Λακεδαιμόνιοι, καὶ ὑμῶν τοὺς ἐν τῇ αὐτῇ ἡλικίᾳ ὁρῶ, ὥστε μήτε ἀπειρίᾳ ἐπιθυμῆσαί τινα τοῦ ἔργου, ὅπερ ἂν οἱ πολλοὶ πάθοιεν, μήτε ἀγαθὸν καὶ ἀσφαλὲς νομίσαντα. εὕροιτε δ' ἂν τόνδε, περὶ οὗ νῦν βουλεύεσθε, οὐκ ἂν ἐλάχιστον γενόμενον, εἰ σωφρόνως τις αὐτὸν ἐκλογίζοιτο. πρὸς μὲν γὰρ τοὺς Πελοποννησίους καὶ ἀστυγείτονας παρόμοιος ἡμῶν ἡ ἀλκὴ, καὶ διὰ ταχέων οἷόν τε ἐφ' ἕκαστα ἐλθεῖν· πρὸς δὲ ἄνδρας, οἳ γῆν τε ἑκὰς ἔχουσι, καὶ προσέτι θαλάσσης ἐμπειρότατοί εἰσι, καὶ τοῖς ἄλλοις ἅπασιν ἄριστα ἐξήρτυνται, πλούτῳ τε ἰδίῳ, καὶ δημοσίῳ, καὶ ναυσὶ, καὶ ἵπποις, καὶ ὅπλοις, καὶ ὄχλῳ, ὅσος οὐκ ἐν ἄλλῳ ἑνί γε χωρίῳ ἑλληνικῷ ἐστιν, (ἔτι δὲ καὶ ξυμμάχους πολλοὺς φόρου ὑποτελεῖς ἔχουσι,) πῶς χρὴ πρὸς τούτους ῥᾳδίως πόλεμον ἄρασθαι, καὶ τίνι πιστεύσαντας ἀπαρασκεύους ἐπειχθῆναι; πότερον ταῖς ναυσίν; ἀλλ' ἥσσους ἐσμέν· εἰ δὲ μελετήσομεν, καὶ ἀντιπαρασκευασόμεθα, χρόνος ἐνέσται. ἀλλὰ τοῖς χρήμασιν; ἀλλὰ πολλῷ ἔτι πλέον τούτου ἐλλείπομεν, καὶ οὔτε ἐν κοινῷ ἔχομεν, οὔτε ἑτοίμως ἐκ τῶν ἰδίων φέρομεν.*

79. *ἔφερον.* quemadmodum dicitur *ὁδὸς φέρει.* K. S. *ἐπὶ — ἔφερον: ὡμονόουν.*

Ἀρχίδαμος. Archidamus II., Leotychidae successor et ejus e Zeuxidamo filio nepos: nam Zeuxidamus diem ante patrem obiit. ejus res gestas, et sub eo concitatum bellum pelop. (a quo primum ejus decennium *Ἀρχιδάμιος πόλεμος* denominatum, teste Harpocr., breviter refert Paus. (Lacon. 3, 7., Phoc. 1.) v. Meurs. de regno Laced. c. 17. *Huds.*

80. *ὁρῶ: λείπει τὸ ἐμπείρους.* S.

τόνδε. sic praestantiores libri, alii *τόνδε τὸν πόλεμον*, alii *τὸν πόλεμον*, vulgo *τὸν πόλεμον.* in margine Augustani codicis manu veteri scriptum *τόνδε τὸν πόλεμον.* glossam agnoverunt Wass. et plerique recentiores editores.

ἐλάχιστον γεν.: ἤγουν δι' ἐλαχίστου καιροῦ γενησόμενον. — παρόμοιος — ἀλκή: ἐκ παραλλήλου (scil. verba *παρ. — ἀλκὴ* et *διὰ — ἐλθεῖν*) *· πεζομάχοι γὰρ πάντες. — ἑκὰς ἔχουσι: τῆς Πελοποννήσου ἑκὰς, ὥστε δυσχερὴς ὁ πόλεμος διὰ τὰ ἐφόδια* (commeatum). — *ἐξήρτυνται: εὐτρεπισμένοι εἰσί.* S.

ἥσσους, inferiores. S. *ἐνδεέστεροι. — τούτου ἐλλείπομεν: τοῦ ἔχειν χρήματα.* S.

χρόνος ἐνέσται, tempus (i. e. mora) *inerit* (in eo), tempus teretur. 5, 38. *ἀμέλεια δέ τις ἐνῆν* etc. Aeschylus Prom. 379. *ἐν τῷ προμηθεῖσθαι δὲ καὶ τολμᾶν τίνα Ὁρᾷς ἐνοῦσαν ζημίαν;*

Pluribus declaratur ejus belli difficultas.

81. „*Τάχ' ἂν τις θαρσοίη, ὅτι τοῖς ὅπλοις αὐτῶν καὶ τῷ πλήθει ὑπερφέρομεν, ὥστε τὴν γῆν δῃοῦν ἐπιφοιτῶντες· τοῖς δὲ ἄλλη γῆ ἐστι πολλὴ, ἧς ἄρχουσι, καὶ ἐκ θαλάσσης ὧν δέονται ἐπάξονται. εἰ δ' αὖ τοὺς ξυμμάχους ἀφιστάναι πειρασόμεθα, δεήσει καὶ τούτοις ναυσὶ βοηθεῖν, τὸ πλέον οὖσι νησιώταις. τίς οὖν ἔσται ἡμῶν ὁ πόλεμος; εἰ μὴ γὰρ ἢ ναυσὶ κρατήσομεν, ἢ τὰς προσόδους ἀφαιρήσομεν, ἀφ' ὧν τὸ ναυτικὸν τρέφουσι, βλαψόμεθα τὰ πλέω. κἂν τούτῳ οὐδὲ καταλύεσθαι ἔτι καλὸν ἄλλως τε, καὶ, εἰ δόξομεν ἄρξαι μᾶλλον τῆς διαφορᾶς. μὴ γὰρ δὴ ἐκείνῃ γε τῇ ἐλπίδι ἐπαιρώμεθα, ὡς ταχὺ παυθήσεται ὁ πόλεμος, ἢν τὴν γῆν αὐτῶν τάμωμεν· δέδοικα δὲ μᾶλλον, μὴ καὶ τοῖς παισὶν αὐτὸν ὑπολίπωμεν, οὕτως εἰκὸς, Ἀθηναίους φρονήματι μήτε τῇ γῇ δουλεῦσαι, μήτε, ὥσπερ ἀπείρους, καταπλαγῆναι τῷ πολέμῳ.*

Nec tamen ferendas esse injurias insidiasque Atheniensium, sed mittendos, qui cum illis expostulent de admissis.

82. „*Οὐ μὴν οὐδὲ ἀναισθήτως αὐτοὺς κελεύω τούς τε ξυμμάχους ἡμῶν ἐᾶν βλάπτειν, καὶ ἐπιβουλεύοντας μὴ καταφωρᾶν, ἀλλὰ ὅπλα μὲν μήπω κινεῖν, πέμπειν δὲ καὶ αἰτιᾶσθαι, μήτε πόλεμον ἄγαν δηλοῦντας, μήθ', ὡς ἐπιτρέψομεν· κἂν τούτῳ*

81. *ὑπερφέρομεν*, *superamus*, ut Hecub. 251. etc.

τοῖς δὲ, i. e. *τούτοις δὲ*, ut 1, 37. *ἐπάξονται*, ut, notante P., *σῖτος ἐπακτὸς* 6, 20, 3. „*πάντα ἐπακτὰ* 7, 28, 1." K. — „*ἄλλην γῆν*. S. interpretatur Thraciam et Ioniam. adde Euboeae magnam partem, Cycladas paene omnes et ceteras insulas inter Peloponnesum, Cretam et Asiam, Dores maritimos, Samios, multos ex Hellespontiis incolisque graecarum urbium in oris Thraciae et Macedoniae, Oropum in confiniis Boeotiae; praetereaque Atheniensium colonias Scyrum, Lemnum, Imbrum, Aeginam, Hestiaeenses in Euhoea, Naxios, Andrios, fortasse etiam Tenios et Ceos, partimque Amphipolitanos et Thurinos; item foederatos cum Atheniensibus barbaros, Sitalcen, Odrysarum regem, Odomantos, Thraciae populum, Philippum et Derdam, Macedonum principes, Pelasgos ad Athon habitantes, Edones, in Italia Messapios, in Sicilia Segestanos, Siculos" etc. *E G—ro.* per se intelligitur, in foederatis non esse ad vivum resecandum *τὸ ἄρχουσι*.

κἂν τούτῳ, *et eo rerum statu.* Comicus Pluto 395. *οὐκ ἔστι πω τὰ πράγματ' ἐν τούτῳ.* negat Archidamus, bene Lacedaemonios finituros esse bellum, postquam cladem acceperint. *τοῦτο* in verbis *ἐν τούτῳ* modo praesens tempus, modo praesentem rei, quae agitur, statum significat; item a consequente *διὰ τοῦτο*, *propterea*, *itaque*, velut 1, 37.; 6, 60.; 7, 30.; sequente autem capite potest reddi *interea*.

καταλύεσθαι modo pro *διαλύεσθαι*. (i. e. *παῦσαι*.) et medium et activum *καταλύειν*, subaudito *πόλεμον*, hoc sensu est 8, 58. extr. — formam breviorem *παυθήσεται*, quam h. l. codd. tuentur, Buttmannus gr. ampl. p. 448. antiquioribus Atticis tribuit. — *φρονήματι μήτε τῇ γῇ δουλεῦσαι*. 1, 143. *τούτων γε ἕνεκα οὐχ ὑπακούσεσθε.* non metu, ne terra ab hostibus vastetur (v. c. 74.), quamlibet conditionem accepturos esse ait Athenienses elatiores (*φρονήματι*). *Ex Hk.*

82. *καταφωρᾶν*, deprehendere *ἐπ' αὐτοφώρῳ*, *ἐλέγχειν* (sic S.), convincere criminis et ostendere, consilia eorum cognita esse. *Hk.*

καὶ τὰ ἡμέτερα αὐτῶν ἐξαρτύεσθαι ξυμμάχων τε προσαγωγῇ, καὶ Ἑλλήνων, καὶ βαρβάρων, εἴ ποθέν τινα ἢ ναυτικοῦ ἢ χρημάτων δύναμιν προσληψόμεθα, (ἀνεπίφθονον δὲ, ὅσοι, ὥσπερ καὶ ἡμεῖς, ὑπ' Ἀθηναίων ἐπιβουλευόμεθα, μὴ Ἕλληνας μόνον, ἀλλὰ καὶ βαρβάρους προσλαβόντας διασωθῆναι) καὶ τὰ αὐτῶν ἅμα ἐκποριζώμεθα. καὶ ἢν μὲν ἐσακούσωσί τι πρεσβευομένων ἡμῶν, ταῦτα ἄριστα· ἢν δὲ μὴ, διελθόντων ἐτῶν δύο καὶ τριῶν, ἄμεινον ἤδη, ἢν δοκῇ, πεφραγμένοι ἴμεν ἐπ' αὐτούς. καὶ ἴσως ὁρῶντες ἡμῶν ἤδη τήν τε παρασκευὴν, καὶ τοὺς λόγους αὐτῇ ὅμοια ὑποσημαίνοντας, μᾶλλον ἂν εἴκοιεν, καὶ γῆν ἔτι ἄτμητον ἔχοντες, καὶ περὶ παρόντων ἀγαθῶν καὶ οὔπω ἐφθαρμένων βουλευόμενοι. μὴ γὰρ ἄλλο τι νομίσητε τὴν γῆν αὐτῶν ἢ ὅμηρον ἔχειν, καὶ οὐχ ἧσσον, ὅσῳ ἄμεινον ἐξείργασται· ἧς φείδεσθαι χρὴ ὡς ἐπὶ πλεῖστον, καὶ μὴ ἐς ἀπόγνοιαν καταστήσαντας αὐτοὺς ἀληπτοτέρους ἔχειν. εἰ γὰρ ἀπαράσκευοι, τοῖς τῶν ξυμμάχων ἐγκλήμασιν ἐπειχθέντες, τεμοῦμεν αὐτὴν, ὁρᾶτε ὅπως μὴ αἴσχιον καὶ ἀπορώτερον τῇ Πελοποννήσῳ πράξομεν. ἐγκλήματα μὲν γὰρ καὶ πόλεων καὶ ἰδιωτῶν οἷόν τε καταλῦσαι· πόλεμον δὲ ξύμπαντας ἀραμένους ἕνεκα τῶν ἰδίων, ὃν οὐχ ὑπάρχει εἰδέναι καθότι χωρήσει, οὐ ῥᾴδιον εὐπρεπῶς θέσθαι.

Non esse ignaviam, si tardius bellum incipiant Lacedaemonii, ut in quibus maximum ejus sit momentum.

83. „Καὶ ἀνανδρία μηδενὶ πολλοὺς μιᾷ πόλει μὴ ταχὺ ἐπελθεῖν δοκείτω εἶναι· εἰσὶ γὰρ καὶ ἐκείνοις οὐκ ἐλάσσους χρήματα φέροντες ξύμμαχοι, καὶ ἔστιν ὁ πόλεμος οὐχ ὅπλων τὸ πλέον, ἀλλὰ δαπάνης, δι' ἣν τὰ ὅπλα ὠφελεῖ, ἄλλως τε

ἀνεπίφθονον: ἄψογον, ἀμώμητον. — ἐκποριζώμεθα: πορισμὸν ζωῆς (commeatus) ἐκ τῶν ἡμετέρων ἔχωμεν. S. ἐκποριζώμεθα minus concinne sive potius ἀνακολούθως dictum est pro ἐκπορίζεσθαι (κελεύω) vel ἐκποριζομένους.

ἄμεινον — αὐτούς. ordo ἤδη ἄμ. πεφρ. ἴμεν ἐπ' α., ἢν δοκῇ. ἴμεν futuri vicem praestat: v. Matth. gr. §. 213. id significavit S. interpretatione πορευσόμεθα, immerito reprehensus a G.

μὴ γὰρ — ἐξείργασται. sententia causalis posita priore loco orationis, more Graecorum. „dissuadet vastationem agri attici, quem eo certius pignus (ὅμηρον, i. e. ἐνέχυρον) Peloponnesiis fore ait, quo cultior Atheniensibus relinquatur. οὐχ ἧσσον, i. e. τοσούτῳ μᾶλλον, ut οὐχ ἥκιστα i. q. μάλιστα." *Hk.*

ἀπόγνοιαν, *desperationem*. codd. proclivi lapsu ἀπόνοιαν, quam Attici, in quibus ipse Th. 6, 89., dicunt ἄνοιαν.

ἐπειχθέντες, *impulsi*, incitati.

μὴ αἴσχιον: ὁ γὰρ ἐν πολέμῳ ἡττώμενος ἀναγκάζεται ἀπορεῖν καὶ εἰς αἰσχύνην καθίστασθαι, ἢ δουλεύων, ἢ ἐπὶ μεγάλῃ ζημίᾳ τὸν πόλεμον καταλύων. S.

καταλῦσαι, *diluere*, scil. sine bello.

ἕνεκα τῶν ἰδίων, propter privata singulorum, veluti Corinthiorum, Megarensium, Aeginetarum, non propter universorum commoda. *Ex Hk.*

83. χρήματα φέροντες ξύμμαχοι. Lacedaemoniorum enim socii non conferebant tributa. *E Bloomfieldo*. v. c. 19.

δι' ἣν τὰ ὅπλα ὠφελεῖ (ὁ πόλεμος), *quo sumtu bellum adjuvat arma.*

καὶ ἠπειρώταις πρὸς θαλασσίους. ποριζώμεθα οὖν πρῶτον αὐτὴν, καὶ μὴ τοῖς τῶν ξυμμάχων λόγοις πρότερον ἐπαιρώμεθα, οἵπερ δὲ καὶ τῶν ἀποβαινόντων τὸ πλέον ἐπ᾽ ἀμφότερα τῆς αἰτίας ἕξομεν, οὗτοι καὶ καθ᾽ ἡσυχίαν τι αὐτῶν προΐδωμεν.

Non esse ignominiae Lacedaemoniis cunctationem, temperantiae affinem.

84. „Καὶ τὸ βραδὺ καὶ μέλλον, ὃ μέμφονται μάλιστα ἡμῶν, μὴ αἰσχύνεσθε· σπεύδοντές τε γὰρ σχολαίτερον ἂν παύσαισθε διὰ τὸ ἀπαράσκευοι ἐγχειρεῖν, καὶ ἅμα ἐλευθέραν καὶ εὐδοξοτάτην πόλιν διὰ παντὸς νεμόμεθα, καὶ δύναται μάλιστα σωφροσύνη ἔμφρων τοῦτ᾽ εἶναι. μόνοι γὰρ δι᾽ αὐτὸ εὐπραγίαις τε οὐκ ἐξυβρίζομεν, καὶ ξυμφοραῖς ἧσσον ἑτέρων εἴκομεν· τῶν τε ξὺν ἐπαίνῳ ἐξοτρυνόντων ἡμᾶς ἐπὶ τὰ δεινὰ παρὰ τὸ δοκοῦν ἡμῖν οὐκ ἐπαιρόμεθα ἡδονῇ, καὶ ἤν τις ἄρα ξὺν κατηγορίᾳ παροξύνῃ, οὐδὲν μᾶλλον ἀχθεσθέντες ἀνεπείσθημεν. πολεμικοί τε καὶ εὔβουλοι διὰ τὸ εὔκοσμον γιγνόμεθα, τὸ μὲν, ὅτι αἰδὼς σωφροσύνης πλεῖστον μετέχει, αἰσχύνης δὲ εὐψυχία· εὔβουλοι δὲ, ἀμαθέστερον τῶν νόμων τῆς ὑπεροψίας παιδευόμενοι, καὶ ξὺν χαλεπότητι σωφρονέστερον ἢ ὥστε αὐτῶν ἀνηκουστεῖν, καὶ μὴ, τὰ ἀχρεῖα ξυνετοὶ ἄγαν ὄντες, τὰς τῶν πολεμίων παρασκευὰς λόγῳ καλῶς μεμφόμενοι ἀνομοίως ἔργῳ ἐπεξιέναι, νομίζειν δὲ τάς τε διανοίας τῶν πέλας παραπλησίους εἶναι, καὶ τὰς προσπιπτούσας τύχας, οὐ λόγῳ διαιρετάς. ἀεὶ

τῶν ἀποβαινόντων — ἕξομεν. ordo οἵπερ ἕξομεν τὸ πλέον τῆς αἰτίας (*imputationis*) τῶν ἀποβαινόντων ἐπ᾽ ἀμφότερα, i. e. in utrumque eventum, sive clades, sive victoria evenerit. *Ex Ilk.*

84. *καὶ ἅμα — εἶναι.* altera causa, cur tarditatis vitio ipsis versae pudere non oporteat Lacedaemonios, quia semper magna cum laude libera usi sint republica, maximeque temperantia stabiliatur libertas. *τοῦτο*, ἐλευθέρα.

δι᾽ αὐτό. σωφροσύνην dicit.

τὰ δεινὰ, *metuenda*, i. e. pericula, bella. S. *τῶν τε ξὺν ἐπαίνῳ:* ταῦτα πάντα πρὸς τὸν Κορίνθιον ἀποτείνει· ἐκεῖνος γὰρ κατά τι καὶ ἐπῄνεσεν αὐτοὺς, κατά τι δὲ ἔψεξεν, εἰπὼν αὐτοὺς *μελλητάς*. vulgo κατά τι καὶ ἔψεξεν, errore frequentissimo, ut docet Schäfer. Melet. crit. p. 59.

ἀνεπείσθημεν, *obtemperare solemus.* haec vis est aoristi, ut h. l. perspicuum maxime, cum praecedat praesens ἐπαιρόμεθα. *Ex Ilk.*

πολεμικοί τε — διαιρετάς. structura hujus periodi variata est: post *τὸ μὲν*, quod ad *πολεμικοὶ* spectat, expectes *τὸ δὲ*, cujus loco dixit *εὔβουλοι δὲ*, et *ἀμαθέστερον τῆς ὑπεροψίας* pro ἢ ὥστε ὑπερορᾶν, ut statim *σωφρονέστερον ἢ ὥστε ἀνηκουστεῖν*. a participio *παιδευόμενοι* pendent sequentes infinitivi *ἐπεξιέναι* et *νομίζειν*. (*διὰ τὸ εὔκοσμον*, *propter modestiam* sive temperantiam. S. τὴν αἰδῶ κ. τὴν αἰσχύνην κατὰ τοῦ αὐτοῦ τίθησι συνωνύμως, — ὡς καὶ τὴν σωφροσύνην κ. τὴν εὐκοσμίαν ὁμοίως τέθεικε. — idem *ἀμαθέστερον* (vulgo ex prava correctione, quae etiam in Cass. et Aug. inter versus adscripta est, ἀμαθέστεροι): ὁ μὴ εἰδώς τι κακὸν ποιῆσαι ἀμαθῶς αὐτοῦ ἔχει δηλονότι. ἡμεῖς οὖν, φησί, παιδευόμεθα ἀμαθῶς ἔχειν τοῦ καταφρονεῖν τῶν νόμων, τοῦτ᾽ ἔστιν οὐ παιδευόμεθα, ὥστε ὑπερορᾶν τῶν νόμων. *Both.*) — vocabula αἰδὼς et αἰσχύνη h. l. synonyma sunt, *dedecoris vitandi studium*, ex quo oritur fortitudo, sicut ex modestia ipsum illud studium, teste etiam Homero Il. ε΄, 531. (αἰδομένων δ᾽ ἀνδρῶν πλέονες σόοι ἠὲ

δὲ ὡς πρὸς εὖ βουλευομένους τοὺς ἐναντίους ἔργῳ παρασκευαζώμεθα, καὶ οὐκ ἐξ ἐκείνων ὡς ἁμαρτησομένων ἔχειν δεῖ τὰς ἐλπίδας, ἀλλ' ὡς ἡμῶν αὐτῶν ἀσφαλῶς προνοουμένων. πολύ τε διαφέρειν οὐ δεῖ νομίζειν ἄνθρωπον ἀνθρώπου, κράτιστον δὲ εἶναι, ὅστις ἐν τοῖς ἀναγκαιοτάτοις παιδεύεται.

Epilogus, quo Lacedaemonii permanere jubentur in probatis majorum institutis, et, legatis Athenas missis de Potidaea sociorumque injuriis, simul bellum praeparare.

85. „Ταύτας οὖν, ἃς οἱ πατέρες τε ἡμῖν παρέδοσαν μελέτας, καὶ αὐτοὶ διὰ παντὸς ὠφελούμενοι ἔχομεν, μὴ παρῶμεν, μηδ' ἐπειχθέντες ἐν βραχεῖ μορίῳ ἡμέρας περὶ πολλῶν σωμάτων, καὶ χρημάτων, καὶ πόλεων, καὶ δόξης, βουλεύσωμεν, ἀλλὰ καθ' ἡσυχίαν. ἔξεστι δ' ἡμῖν μᾶλλον ἑτέρων διὰ ἰσχύν. καὶ πρὸς τοὺς Ἀθηναίους πέμπετε μὲν περὶ Ποτιδαίας, πέμπετε δὲ περὶ ὧν οἱ ξύμμαχοί φασιν ἀδικεῖσθαι, ἄλλως τε, καὶ ἑτοίμων ὄντων αὐτῶν δίκας δοῦναι· ἐπὶ δὲ τὸν διδόντα οὐ πρότερον νόμιμον ὡς ἐπ' ἀδικοῦντα ἰέναι· παρασκευάζεσθε δὲ τὸν πόλεμον ἅμα· ταῦτα γὰρ καὶ κράτιστα βουλεύσεσθε, καὶ τοῖς ἐναντίοις φοβερώτατα." Καὶ ὁ μὲν Ἀρχίδαμος τοιαῦτα εἶπε· παρελθὼν δὲ Σθενελαΐδας τελευταῖος, εἷς τῶν ἐφόρων τότε ὤν, ἔλεξεν ἐν τοῖς Λακεδαιμονίοις ὧδε.

Sthenelaïdae ephori oratio, suadentis bellum statim et fortiter gerendum adversus Athenienses, tanquam manifesto injurios.

86. „ΤΟΥΣ μὲν λόγους * τοὺς πολλοὺς τῶν Ἀθηναίων

πέφανται), ut S. annotavit. — χαλεπότης est *dura vivendi ratio*; τὰ ἀχρεῖα autem refer ad artificiosam eloquentiam. (— τυχὰς, οὐ λόγῳ διαιρετάς. perperam libri sine distinctione τύχας οὐ λ. δ., qua scriptura decepti S. aliique οὐ pro μὴ usurpatum existimant, cum hoc dicat rex, Spartanos similes suis existimare aliorum cogitationes et casus fortuitos; affirmate autem τύχας οὐ λόγῳ διαιρετὰς, *casus ratione non explicandos*. Both.) *Ex Hk.*

ὅστις ἐν τοῖς ἀναγκαιοτάτοις παιδεύεται. τὰ ἀναγκαιότατα, *maxime necessaria* homini, opponuntur τοῖς ἀχρείοις, quae dixit in superioribus, verberans inprimis eo verbo vanam eloquentiam, qua se offerebant Athenienses.

85. ἔξεστι δ' ἡμῖν. scil. καθ' ἡσυχίαν („μηδ' ἐπειχθέντες," non festinantes. *Both.*) βουλεύειν. — διὰ ἰσχὺν, *propter potentiam* nostram, quae deterret adversarios, ne temere nos aggrediantur. *E G—ro.* μᾶλλον ἑτέρων. i. e. μ. ἢ ἑτέροις, ut 2, 15, 1.; 6, 1, 1.; ib. 16, 1.; 7, 63, 1. K. ἐπὶ δὲ — ἰέναι. ordo οὐ δὲ νόμιμον πρότερον ἰέναι ἐπὶ τὸν διδ., ὡς ἐπ' ἀδ. *Hk.*

86. Τοὺς μὲν λόγους τῶν πολλῶν: (legit haud dubie S. in exemplari suo Τ. μ. λ. τῶν πολλῶν Ἀθηναίων, *Sermones quidem vulgi Atheniensium*, quod fortius acerbiusque vulgata scriptura, ut quo legatos Atticos, quos ex primariis viris fuisse existimes, vulgo annumeret ephorus per contemtum. sic οἱ πολλοὶ τῶν ἀνθρώπων apud Xenophontem Cyr. 8, 2, 24., οἱ πολλοὶ ἄνθρωποι ib. 5, 2, 33. etc. quare suspicor, hoc reponendum esse, et τοὺς πολλοὺς fluxisse ex glossa correctoris, qui miraretur, legatos dici τοὺς πολλούς. sed S. ita pergit) δημηγορία Σθενελαΐδου τοῦ ἐφόρου κατὰ τῶν Ἀθηναίων καὶ τοῦ Ἀρχιδάμου. τὸ δὲ τῆς δημηγορίας σύντομον καὶ λακωνικόν· διὰ τοῦτο προοίμιον (minus recte libri προοίμια) οὐκ ἔχει. ταύ-

οὐ γιγνώσκω· (ἐπαινέσαντες γὰρ πολλὰ ἑαυτοὺς οὐδαμοῦ ἀντεῖπον ὡς οὐκ ἀδικοῦσι τοὺς ἡμετέρους ξυμμάχους καὶ τὴν Πελοπόννησον· καίτοι εἰ πρὸς τοὺς Μήδους ἐγένοντο ἀγαθοὶ τότε, πρὸς δὲ ἡμᾶς κακοὶ νῦν, διπλασίας ζημίας ἄξιοί εἰσιν, ὅτι ἀντ' ἀγαθῶν κακοὶ γεγένηνται·) ἡμεῖς δὲ ὅμοιοι καὶ τότε καὶ νῦν ἐσμεν, καὶ τοὺς ξυμμάχους, ἢν σωφρονῶμεν, οὐ περιοψόμεθα ἀδικουμένους, οὐδὲ μελλήσομεν τιμωρεῖν· οἱ δ' οὐκέτι μέλλουσι κακῶς πάσχειν. ἄλλοις μὲν γὰρ χρήματά ἐστι πολλὰ, καὶ νῆες, καὶ ἵπποι· ἡμῖν δὲ ξύμμαχοι ἀγαθοὶ, οὓς οὐ παραδοτέα τοῖς Ἀθηναίοις ἐστὶν, οὐδὲ δίκαις καὶ λόγοις διακριτέα, μὴ λόγῳ καὶ αὐτοὺς βλαπτομένους, ἀλλὰ τιμωρητέα ἐν τάχει καὶ παντὶ σθένει. καὶ, ὡς ἡμᾶς πρέπει βουλεύεσθαι ἀδικουμένους, μηδεὶς διδασκέτω, ἀλλὰ τοὺς μέλλοντας ἀδικεῖν μᾶλλον πρέπει πολὺν χρόνον βουλεύεσθαι. ψηφίζεσθε οὖν, ὦ Λακεδαιμόνιοι, ἀξίως τῆς Σπάρτης τὸν πόλεμον, καὶ μήτε τοὺς Ἀθηναίους ἐᾶτε μείζους γίγνεσθαι, μήτε τοὺς ξυμμάχους καταπροδιδῶμεν, ἀλλὰ ξὺν τοῖς θεοῖς ἐπίωμεν πρὸς τοὺς ἀδικοῦντας."

Bello decreto a Lacedaemoniis legati et Peloponnesiorum, et Atheniensium, domum redeunt.

87. Τοιαῦτα δὴ λέξας ἐπεψήφιζεν αὐτὸς, ἔφορος ὢν, ἐς τὴν ἐκκλησίαν τῶν Λακεδαιμονίων. ὁ δὲ (κρίνουσι γὰρ βοῇ, καὶ οὐ

της τῆς δημηγορίας μέμνηται Πλούταρχος ἐν τοῖς Πολιτικοῖς παραγγέλμασι. (alius, opinor, S.) ἰστέον, ὅτι ἦσάν τινες παρὰ Λακεδαιμονίοις ἄρχοντες, τὸν ἀριθμὸν πέντε, οὓς ἐφόρους ἐκάλουν διὰ τὸ ἐφορᾷν τὰ τῆς πόλεως πράγματα. ἐν διαδοχῇ δὲ ἦσαν. v. Bähr. ad Herod. 1, 65. G. ,,Haec brevis oratio Sthenelaïdae moribus Lacedaemoniorum est accommodata. ejus facit mentionem Plut. in comm. An seni sit ger. resp., t. 9. p. 204. Reisk., iisque orationibus adnumerat e genere πολιτικῷ, quae ὄγκον et μέγεθος spirent."

οὐ γιγνώσκω, *non cognosco*, i. e. non judico, tanquam indigna, quae expendantur, et a consequente improbo. eodem sensu, opinor, indignatus ille apud Terentium Eun. 5, 8, 36. *non cognosco vestrum tam superbum.*

οὐδὲ μελλήσομεν: ὑπερθησόμεθα (differemus, procrastinabimus). τοῦτο πρὸς Ἀρχίδαμον, λέγοντα, ὡς δεῖ βραδύνειν. — *ἄλλοις μὲν γάρ*: ταῦτα πάλιν πρὸς Ἀρχίδαμον ἀποτείνει, λέγοντα (c. 80.), ὡς πλούσιοί εἰσιν οἱ Ἀθηναῖοι. S.

μὴ — βλαπτομένους, *qui ne ipsi quidem verbis*, sed re, *laesi simus.* (*βλαπτομένους* referri quidem potest ad οὓς, sed praestat Lacedaemonios intelligi. de accusativo cf. ann. ad 72. dativum vitare h. l. operae pretium erat propter vicinos dativos Ἀθηναίοις et λόγοις. *Ex Hk.*

87. *Τοιαῦτα δὴ* unus Paris., alii codd. *T. δὲ*, vulgo secundum priscas edd. *T. λέξας*, Did. *Ταῦτα λέξας*, his annotatis ,,Nous avons adopté cette leçon du ms. D. Elle exprime (scil. asyndeto) la vivacité, bien appropriée à la circonstance." *Τοιαῦτα*, *hujusmodi* (non *haec*, quasi ipsa viri) *verba*, ut *Τοιαῦτα εἶπε* c. 85., et similiter c. 72., 79., et *τοιάδε* 67. et 72. extremo, alibique passim; quae commendat ipse Th. verbis *Καὶ ὅσα μὲν — οὕτως εἴρηται* c. 22.

ἐπεψήφιζεν, *suffragia dedit*, in suffragia misit. v. Ernest. ad Xenoph. Mem. Socr. 1, 1. vulgo dicitur ἐπιψηφίζειν τινί. *E P.* cf. Matth. gr. §. 395. idem est ἐπάγειν ψῆφον c. 87. et 125., ut Did. annotavit. concise autem dictum ἐπ. ἐς τὴν ἐκκλ. pro ἐπ. πεμπομένοις ἐς τὴν ἐκκλ. ,,Regibus, regumque filiis, ephoris, et in universum magistratibus Spartae, jus erat populum in suffragia mittendi. v. Ott. Müller. Dor. 2., p. 89. — de

ψήφῳ) οὐκ ἔφη διαγιγνώσκειν τὴν βοὴν, ὁποτέρα μείζων, ἀλλὰ, βουλόμενος αὐτοὺς φανερῶς ἀποδεικνυμένους τὴν γνώμην ἐς τὸ πολεμεῖν μᾶλλον ὁρμῆσαι, ἔλεξεν, „Ὅτῳ μὲν ὑμῶν, ὦ Λακεδαιμόνιοι, δοκοῦσι λελύσθαι αἱ σπονδαὶ, καὶ οἱ Ἀθηναῖοι ἀδικεῖν, ἀναστήτω ἐς ἐκεῖνο τὸ χωρίον“ (δείξας τι χωρίον αὐτοῖς)· „ὅτῳ δὲ μὴ δοκοῦσιν, ἐς τὰ ἐπὶ θάτερα.“ ἀναστάντες δὲ διέστησαν, καὶ πολλῷ πλείους ἐγένοντο, οἷς ἐδόκουν αἱ σπονδαὶ λελύσθαι. προσκαλέσαντές τε τοὺς ξυμμάχους εἶπον, ὅτι σφίσι μὲν δοκοῖεν ἀδικεῖν οἱ Ἀθηναῖοι, βούλεσθαι δὲ καὶ τοὺς πάντας ξυμμάχους παρακαλέσαντες ψῆφον ἐπαγαγεῖν, ὅπως κοινῇ βουλευσάμενοι τὸν πόλεμον ποιῶνται, ἢν δοκῇ. καὶ οἱ μὲν ἀπεχώρησαν ἐπ' οἴκου, διαπραξάμενοι ταῦτα· καὶ οἱ Ἀθηναίων πρέσβεις ὕστερον, ἐφ' ἅπερ ἦλθον χρηματίσαντες. ἡ δὲ διαγνώμη αὕτη τῆς ἐκκλησίας τοῦ τὰς σπονδὰς λελύσθαι ἐγένετο ἐν τῷ τετάρτῳ καὶ δεκάτῳ ἔτει τῶν τριακοντουτίδων σπονδῶν προκεχωρηκυιῶν, αἳ ἐγένοντο μετὰ τὰ Εὐβοϊκά.

Vera causa decreti a Lacedaemoniis belli adversus Athenienses.

88. Ἐψηφίσαντο δὲ οἱ Λακεδαιμόνιοι τὰς σπονδὰς λελύσθαι καὶ πολεμητέα εἶναι οὐ τοσοῦτον τῶν ξυμμάχων πεισθέντες τοῖς λόγοις, ὅσον φοβούμενοι τοὺς Ἀθηναίους, μὴ ἐπὶ μεῖζον δυνηθῶσιν, ὁρῶντες αὐτοῖς τὰ πολλὰ τῆς Ἑλλάδος ὑποχείρια ἤδη ὄντα.

Potentiae Atheniensium incrementa.

89. Οἱ γὰρ Ἀθηναῖοι τρόπῳ τοιῷδε ἦλθον ἐπὶ τὰ πράγματα, ἐν οἷς ηὐξήθησαν. ἐπειδὴ Μῆδοι ἀνεχώρησαν ἐκ τῆς Εὐρώπης, νικηθέντες καὶ ναυσὶ, καὶ πεζῷ, ὑπὸ Ἑλλήνων, καὶ οἱ καταφυγόντες αὐτῶν ταῖς ναυσὶν ἐς Μυκάλην διεφθάρησαν, Λεωτυχίδης μὲν ὁ βασιλεὺς τῶν Λακεδαιμονίων, ὅσπερ ἡγεῖτο

suffragiis βοῇ fieri solitis apud Spartanos fusius exponit Plut. Vit. Lycurgi 26.“ *E G—ro.*

τοὺς πάντας ξυμμάχους. omnium civitatum legati serius convocati et in suffragia missi sunt (c. 119. et 125.). *Ex eodem.*

χρηματίσαντες: χρηματίσαι μέν ἐστι τὸ πρᾶξαι, χρηματίσασθαι δὲ τὸ κερδᾶναι. καὶ σημείωσαι τὴν λέξιν. similiter grammatici Bachmanniani Anecd. gr. 1. p. 417., 2. p. 295. S. observari jubet activum χρηματίζειν, tanquam minus usitatum aliis, ut quod semel usurpet Xenophon de rep. Ath. 3.; Herodotus autem ejus notione, quam dicit S., adhibet χρηματίζεσθαι 3, 118. et 7, 163.

διαγνώμη: διάγνωσις καὶ διάκρισις. ἰδικὴ δὲ αὕτη ἡ λέξις. S. cf. 3, 42. „διαγνώμη duplicem genitivum regit, alterum subjecti, alterum objecti.“ *Ex Hk.*

μετὰ τὰ Εὐβοϊκά. i. e. τὸν εὐβοϊκὸν πόλεμον, quo Ath. Euboeam sibi denuo subjecerant. v. c. 114. et de foedere c. 115., collato c. 23. *Ex Hk.*

89. ad 118. Exponit Th. in his capitibus de πεντηκονταετίᾳ, quam vocant grammatici, i. e. de tempore circiter 50 annorum a secundo bello persico ad peloponnesiacum. v. Krügeri Historischphilol. Studien pag. 1. ad 223.

Μυκάλην, promontorium et urbem Ioniae e regione insulae Sami. v. Herod. 1, 148., Diod. 11, 35., Strab. 14. primis, etc.

Λεωτυχίδης. de eo v. Herod. 7. ad 9., Paus. 3, 7.; 8, 52.

τῶν ἐν Μυκάλῃ Ἑλλήνων, ἀπεχώρησεν ἐπ᾽ οἴκου, ἔχων τοὺς ἀπὸ Πελοποννήσου ξυμμάχους· οἱ δὲ Ἀθηναῖοι, καὶ οἱ ἀπὸ Ἰωνίας καὶ Ἑλλησπόντου ξύμμαχοι, ἤδη ἀφεστηκότες ἀπὸ βασιλέως, ὑπομείναντες Σηστὸν ἐπολιόρκουν, Μήδων ἐχόντων, καὶ ἐπιχειμάσαντες εἷλον αὐτὴν ἐκλιπόντων τῶν βαρβάρων· καὶ μετὰ τοῦτο ἀπέπλευσαν ἐξ Ἑλλησπόντου ὡς ἕκαστοι κατὰ πόλεις. Ἀθηναίων δὲ τὸ κοινὸν, ἐπειδὴ αὐτοῖς οἱ βάρβαροι ἐκ τῆς χώρας ἀπῆλθον, διεκομίζοντο εὐθὺς, ὅθεν ὑπεξέθεντο, παῖδας, καὶ γυναῖκας, καὶ τὴν περιοῦσαν κατασκευήν· καὶ τὴν πόλιν ἀνοικοδομεῖν παρεσκευάζοντο, καὶ τὰ τείχη· τοῦ τε γὰρ περιβόλου βραχέα εἱστήκει, καὶ οἰκίαι αἱ μὲν πολλαὶ πεπτώκεσαν, ὀλίγαι δὲ περιῆσαν, ἐν αἷς αὐτοὶ ἐσκήνησαν οἱ δυνατοὶ τῶν Περσῶν.

Lacedaemonii et eorum socii, impedire conantes quominus reficiantur muri Athenarum, decipiuntur a Themistocle.

90. Λακεδαιμόνιοι δὲ αἰσθόμενοι τὸ μέλλον ἦλθον πρεσβείᾳ, τὰ μὲν καὶ αὐτοὶ ἥδιον ἂν ὁρῶντες μήποτ᾽ ἐκείνους, μήτ᾽ ἄλλον μηδένα τεῖχος ἔχοντα· τὸ δὲ πλέον, τῶν ξυμμάχων ἐξοτρυνόντων, καὶ φοβουμένων τοῦ τε ναυτικοῦ αὐτῶν τὸ πλῆθος, ὃ πρώην οὐχ ὑπῆρχε, καὶ τὴν ἐς τὸν μηδικὸν πόλεμον τόλμαν γενομένην. ἠξίουν τε αὐτοὺς μὴ τειχίζειν, ἀλλὰ καὶ τῶν ἔξω Πελοποννήσου μᾶλλον, ὅσοις ξυνειστήκει, ξυγκαθελεῖν

τῶν ἐν Μυκάλῃ. i. e. eorum, qui pugnaverant apud Mycalen. cf. 2, 34, 3.; 3, 113, 2.; 4, 57, 4. Comicus Equ. 339. τοὺς ἐν Πύλῳ στρατηγούς. idem 764. ἐκείνην τὴν Μαραθῶνι, ut Plato Gorg. 516, d. Μιλτιάδην τὸν Μαραθῶνι. de re ipsa v. 3, 10. 1., Herod. 9, 114. K.

αὐτήν (τὴν Σηστόν). ἡ Σηστὸς etiam Xenoph. Hell. 1, 2, 13., Ages. 2, 26.; sed idem, si veri sunt codices, Hell. 4, 8, 5., 6., Σηστὸν ἀπέχοντα et τὸν Σηστὸν masculine, ut Demosth. 23, 158., 159., et Ephorus apud Steph. Byz. v. Σηστός. K.

καὶ οἰκίαι. nominativus absol. „quod attinet ad aedes plerasque." ita 3, 105. οἱ δὲ Ἀκαρνᾶνες, οἱ μὲν —, οἱ δὲ —. cf. 4, 71. et ibi Duk. *E G.* S. καὶ οἰκίαι: ἀντὶ τοῦ οἰκιῶν. (hoc minus recte.) Ὅμηρος (Od. μ', 73.) οἱ δὲ δύω σκόπελοι, ὁ μὲν etc.

πεπτώκεσαν boni libri et plerique editores pro vulgato *ἐπεπτώκεσαν.*

ὀλίγαι δὲ περιῆσαν. augens etiam rem Herod. 9, 13., ὑπεξεχώρεε, inquit (dicit autem Mardonium), ἐμπρήσας τε τὰς Ἀθήνας, καὶ εἴ κού τι ὀρθὸν ἦν τῶν τειχέων, ἢ τῶν οἰκημάτων, ἢ τῶν ἱρῶν, *πάντα* καταβαλὼν καὶ συγχώσας.

90. *μήποτ᾽.* hoc merito Did. restituit, posthabitum a recentioribus glossae plurimorum codicum μήτε. recte vir sagax „Ils ont adopté la variante μήτε ἐκείνους, sans remarquer que le mot μήποτε est très-expressif contre les Athéniens dont les forces choquaient les Lacédémoniens beaucoup plus que celles des autres peuples."

τὸ δὲ πλέον, *inprimis*, ut 8, 47.

πρώην. recentiores πρίν. quibus Did., ne hic quidem falsus judicio, ita respondet „Thucydide dit que les alliés redoutaient les forces navales des Athéniens, qui naguère n'existaient pas: ὃ πρώην οὐχ ὑπῆρχε, et l'on sait que πρώην signifie un fait récent, χθὲς καὶ πρώην, tandis que le mot πρὶν est ordinairement employé pour désigner un temps reculé: ὁ πρὶν χρόνος, Thuc.; ἐν τοῖς ἀδύτοις ἀπόκειται γραφέντα πρὶν ἢ πρὸ ἐτῶν μυρίων, Lucien 1, 538."

ξυνειστήκει: περίβολος δηλονότι. S. imo τὰ τείχη supplendum

μετὰ σφῶν τοὺς περιβόλους· τὸ μὲν βουλόμενον καὶ ὕποπτον τῆς γνώμης οὐ δηλοῦντες ἐς τοὺς Ἀθηναίους, ὡς δὲ τοῦ βαρβάρου, εἰ αὖθις ἐπέλθοι, οὐκ ἂν ἕξοντος ἀπὸ ἐχυροῦ ποθεν, ὥσπερ νῦν ἐκ τῶν Θηβῶν, ὁρμᾶσθαι· τήν τε Πελοπόννησον πᾶσιν ἔφασαν ἱκανὴν εἶναι ἀναχώρησίν τε, καὶ ἀφορμήν. οἱ δ' Ἀθηναῖοι Θεμιστοκλέους γνώμῃ τοὺς μὲν Λακεδαιμονίους ταῦτ' εἰπόντας, ἀποκρινάμενοι, ὅτι πέμψουσιν ὡς αὐτοὺς πρέσβεις περὶ ὧν λέγουσιν, εὐθὺς ἀπήλλαξαν· ἑαυτὸν δ' ἐκέλευεν ἀποστέλλειν ὡς τάχιστα ὁ Θεμιστοκλῆς ἐς τὴν Λακεδαίμονα, ἄλλους δὲ πρὸς ἑαυτῷ ἑλομένους πρέσβεις μὴ εὐθὺς ἐκπέμπειν, ἀλλ' ἐπισχεῖν μέχρι τοσούτου, ἕως ἂν τὸ τεῖχος ἱκανὸν αἴρωσιν ὥστε ἀπομάχεσθαι ἐκ τοῦ ἀναγκαιοτάτου ὕψους· τειχίζειν δὲ πάντας πανδημεὶ τοὺς ἐν τῇ πόλει, καὶ αὐτούς, καὶ γυναῖκας, καὶ παῖδας, φειδομένους μήτε ἰδίου, μήτε δημοσίου, οἰκοδομήματος, ὅθεν τις ὠφέλεια ἔσται ἐς τὸ ἔργον, ἀλλὰ καθαιροῦντας πάντα. καὶ ὁ μὲν ταῦτα διδάξας, καὶ ὑπειπὼν τἆλλα ὅτι αὐτὸς τἀκεῖ πράξοι, ᾤχετο· καὶ ἐς τὴν Λακεδαίμονα ἐλθὼν οὐ προσῄει πρὸς τὰς ἀρχάς, ἀλλὰ διῆγε, καὶ προὐφασίζετο· καί, ὁπότε τις αὐτὸν ἔροιτο τῶν ἐν τέλει ὄντων, ὅ τι οὐκ ἐπέρχεται ἐπὶ τὸ κοινόν, ἔφη τοὺς ξυμπρέσβεις ἀναμένειν, ἀσχολίας δέ τινος οὔσης αὐτοὺς ὑπολειφθῆναι· προσδέχεσθαι μέντοι ἐν τάχει ἥξειν, καὶ θαυμάζειν, ὡς οὔπω πάρεισιν.

est ex verbo *τειχίζειν*, ut c. 91. in verbis *καὶ ἤδη ὕψος λαμβάνει*. Bk., P. et G—r. secundum aliquot libros *εἱστήκει*. sed ipse G—r. „Vulgatam," inquit, „non male tuentur Arn. et Did., moenia urbis affirmantes recte dici *ξυστῆναι* sive *consistere* (to stand or hold together, to exist unruined — murailles étant debout, conservées), cum praesertim scriptor modo mentionem fecerit moenium Athenarum, quorum exigua tantum pars integra mansisset et *περίβολος* non esset continuus (*οὐ ξυνέστη*)."

τὸ βουλόμενον pro *τὴν βούλησιν*. „Dionysius Hal. Epist. 2. ad Ammaeum §. 10. inter idiotismos Thucydidis et hoc recenset, neque propterea non adhibet in Antiqq., ut 7, 24. *πολέμιον μὲν τὸ βουλόμενον ὑμῶν ἡγούμενος, δειλὸν δὲ τὸ δυνάμενον*, 9, 9., et alibi. (ipse Th., notante K., 1, 36. *τὸ δεδιός, τὸ θαρσοῦν*, pro *δέος, θράσος*, Euripides Iph. A. 1156. [1270.] *οὐδ' ἐπὶ τὸ κείνου βουλόμενον ἐλήλυθα*, et 337. [386.] *τὸ λελογισμένον παρείς: τὸ βουλ.* autem *τῆς γνώμης*, ut *τὸ ὀργιζόμενον τῆς γν.* 2, 59., *ἐν τῷ διαλλάσσοντι τῆς γν.* 3, 10., *τῆς γν. τὸ θυμούμενον* 7, 68.) quod ad historiam spectat, adi Diodorum 11., Nepotem Themistocle." W. — *ἕξοντος.* perperam libri *ἔχοντος*.

ἀναχώρησιν, locum, praesidium, quo se recipiant, et *ἀφορμήν*, unde erumpant, pro usu belli. *E B—ro.*

αἴρωσιν. praesens pro futuro, ut c. 126. *ἐσακούωσι* pro *ἐσακούσωσι*, quod quidem ibi ostendunt plures codd.; sed alterum est vividius et velut ex oribus dicentium sumtum.

ὥστε — ὕψους. ordo *ὥστε ἀπομ. ὕψους ἐκ τοῦ ἀναγκαιοτάτου*, *ut ex alto pugnare, summa necessitate compulsi, possint.* Heilmann. „bis die Mauer so hoch aufgeführet, dass man sich im höchsten Nothfall davon wehren könne." notus *ἐκ* praepositionis adjectivo junctae usus pro adverbio. male alii *ἀναγκαιότατον ὕψος* dictum putant.

διῆγε, *tempus extraxit*, ut Xenophon Anab. 1, 2, 11. *ὁ δὲ ἐλπίδας λέγων διῆγε.* „Locum laudavit Thomas Mag., ut probaret, *διάγειν* esse *βραδύνειν*." G.

Tandem ipse aperit dolum, liberumque in gerendis rebus suis judicium Atheniensibus vindicat.

91. *Οἱ δὲ ἀκούοντες τῷ μὲν Θεμιστοκλεῖ ἐπείθοντο διὰ φιλίαν αὐτοῦ· τῶν δὲ ἄλλων ἀφικνουμένων, καὶ σαφῶς κατηγορούντων, ὅτι τειχίζεταί τε, καὶ ἤδη ὕψος λαμβάνει, οὐκ εἶχον ὅπως χρὴ ἀπιστῆσαι. γνοὺς δὲ ἐκεῖνος κελεύει αὐτοὺς μὴ λόγοις μᾶλλον παράγεσθαι ἢ πέμψαι σφῶν αὐτῶν ἄνδρας, οἵτινες χρηστοὶ, καὶ πιστῶς ἀπαγγελοῦσι σκεψάμενοι. ἀποστέλλουσιν οὖν· καὶ περὶ αὐτῶν ὁ Θεμιστοκλῆς τοῖς Ἀθηναίοις κρύφα πέμπει, κελεύων ὡς ἥκιστα ἐπιφανῶς κατασχεῖν, καὶ μὴ ἀφεῖναι, πρὶν ἂν αὐτοὶ πάλιν κομισθῶσιν· (ἤδη γὰρ καὶ ἧκον αὐτῷ οἱ ξυμπρέσβεις, Ἀβρώνυχός τε ὁ Λυσικλέους, καὶ Ἀριστείδης ὁ Λυσιμάχου, ἀγγέλλοντες ἔχειν ἱκανῶς τὸ τεῖχος·) ἐφοβεῖτο γὰρ μὴ οἱ Λακεδαιμόνιοι σφᾶς, ὁπότε σαφῶς ἀκούσειαν, οὐκέτι ἀφῶσιν. οἵ τε οὖν Ἀθηναῖοι τοὺς πρέσβεις, ὥσπερ ἐπεστάλη, κατεῖχον· καὶ ὁ Θεμιστοκλῆς ἐπελθὼν τοῖς Λακεδαιμονίοις ἐνταῦθα δὴ φανερῶς εἶπεν, ὅτι ἡ μὲν πόλις σφῶν τετείχισται ἤδη, ὥστε ἱκανὴ εἶναι σώζειν τοὺς ἐνοικοῦντας· εἰ δέ τι βούλονται Λακεδαιμόνιοι ἢ οἱ ξύμμαχοι πρεσβεύεσθαι παρὰ σφᾶς, ὡς πρὸς διαγιγνώσκοντας τὸ λοιπὸν ἰέναι τά τε σφίσιν αὐτοῖς ξύμφορα, καὶ τὰ κοινά. τήν τε γὰρ πόλιν ὅτε ἐδόκει ἐκλιπεῖν ἄμεινον εἶναι, καὶ ἐς τὰς ναῦς ἐσβῆναι, ἄνευ ἐκείνων ἔφασαν γνόντες τολμῆσαι· καὶ ὅσα αὖ μετ᾽ ἐκείνων βουλεύεσθαι, οὐδενὸς ὕστεροι γνώμῃ φανῆναι. δοκεῖν οὖν σφίσι καὶ νῦν ἄμεινον εἶναι τὴν ἑαυτῶν πόλιν τεῖχος ἔχειν, καὶ ἰδίᾳ τοῖς πολίταις καὶ ἐς τοὺς πάντας ξυμμάχους ὠφελιμώτερον ἔσεσθαι. οὐ γὰρ οἷόν τ᾽ εἶναι μὴ ἀπὸ ἀντιπάλου παρασκευῆς ὅμοιόν τι ἢ ἴσον ἐς τὸ κοινὸν βουλεύεσθαι· ἢ πάντας οὖν ἀτειχίστους ἔφη χρῆναι ξυμμαχεῖν, ἢ καὶ τάδε νομίζειν ὀρθῶς ἔχειν.*

Lacedaemonii delusi clam indignantur.

92. *Οἱ δὲ Λακεδαιμόνιοι ἀκούσαντες ὀργὴν μὲν φανερὰν*

91. *τῶν δὲ ἄλλων ἀφικν.* cum Laccdaemoniorum legati jam c. 90. rediisse narrentur, Atheniensium autem adventus infra diserte commemoretur, de his quidem utrisque accipi nequit *οἱ ἄλλοι*, sed de aliis quibusvis Athenis commeantibus. articulus abesse posset, nisi scriptor indicare voluisset, *omnes alios*, quicunque inde venissent, idem nuntiasse. c. 95. *ἀδικία κατηγορεῖτο αὐτοῦ ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων τῶν ἀφικνουμένων.* — *ὕψος λαμβάνει*, ut 4, 69. *αἱ οἰκίαι ὕψος λαμβάνουσαι.* *Ex Hk.* cf. ann. ad *ξυνειστήκει* c. 90.
καὶ — βουλεύεσθαι. i. e. *καὶ ὅσα αὖ ἦν τοιαῦτα, ὥστε αὐτοὺς βουλ. μετ᾽ ἐκ.* „ad *ἔφασαν* int. Themistocies ejusque collegae. a quo verbo sequentia pendent.“ *Ex Hk.*

οὐ γὰρ οἷόν τε εἶναι: *ἐὰν μὴ ἔχωμεν, φασὶ, τεῖχος, ὡς οἱ ἄλλοι, μέλλομεν οὐδὲ τὴν αὐτὴν γνώμην ἔχειν ἐν τοῖς πολέμοις· ἴσως γὰρ πολεμίων ἐλθόντων ἡμῖν μὲν δόξει μὴ μάχεσθαι, ἀλλὰ σπένδεσθαι, ὡς μὴ ἔχουσι τεῖχος, τοῖς δὲ ἄλλοις πολεμεῖν. οὐ γὰρ ἐνδέχεται, τὸν μὴ ὄντα ἴσον τῶν ἄλλων* (*parem ceteris*, i. e. pariter instructum, *ἀπὸ ἀντιπάλου παρασκευῆς*) *θαρσῆσαι κατ᾽ ἐκείνους, καὶ ὅμοιόν τι ἀποφήνασθαι.* S.

οὐκ ἐποιοῦντο τοῖς Ἀθηναίοις, (οὐδὲ γὰρ ἐπὶ κωλύμῃ, ἀλλὰ γνώμης παραινέσει δῆθεν τῶν κοινῶν ἐπρεσβεύσαντο, ἅμα δὲ καὶ προσφιλεῖς ὄντες ἐν τῷ τότε διὰ τὴν ἐς τὸν Μῆδον προθυμίαν τὰ μάλιστα αὐτοῖς ἐτύγχανον,) τῆς μέντοι βουλήσεως ἁμαρτάνοντες ἀδήλως ἤχθοντο· οἵ τε πρέσβεις ἑκατέρων ἀπῆλθον ἐπ' οἴκου ἀνεπικλήτως.

Plura de modo, quo muri Athenarum exstructi sunt, et de Themistoclis sic agentis consilio.

93. Τούτῳ τῷ τρόπῳ οἱ Ἀθηναῖοι τὴν πόλιν ἐτείχισαν ἐν ὀλίγῳ χρόνῳ, καὶ δήλη ἡ οἰκοδομία ἔτι καὶ νῦν ἐστιν ὅτι κατὰ σπουδὴν ἐγένετο· οἱ γὰρ θεμέλιοι παντοίων λίθων ὑπόκεινται, καὶ οὐ ξυνειργασμένων ἔστιν ᾗ, ἀλλ' ὡς ἕκαστοί ποτε προσέφερον, πολλαί τε στῆλαι ἀπὸ σημάτων καὶ λίθοι εἰργασμένοι ἐγκατελέγησαν. μείζων γὰρ ὁ περίβολος πανταχῇ ἐξήχθη τῆς πόλεως, καὶ διὰ τοῦτο πάντα ὁμοίως κινοῦντες ἠπείγοντο. ἔπεισε δὲ καὶ τοῦ Πειραιῶς τὰ λοιπὰ ὁ Θεμιστοκλῆς οἰκοδομεῖν, (ὑπῆρκτο δ' αὐτοῦ πρότερον ἐπὶ τῆς ἐκείνου ἀρχῆς, ἧς κατ' ἐνιαυτὸν Ἀθηναίοις ἦρξε,) νομίζων, τό τε χωρίον καλὸν εἶναι, λιμένας ἔχον τρεῖς αὐτοφυεῖς, καὶ αὐτοὺς ναυτικοὺς γεγενημένους μέγα προφέρειν ἐς τὸ κτήσασθαι δύναμιν. τῆς γὰρ δὴ θαλάσσης πρῶτος ἐτόλμησεν εἰπεῖν ὡς ἀνθεκτέα ἐστί, καὶ τὴν ἀρχὴν εὐθὺς ξυγκατεσκεύαζε. καὶ ᾠκοδόμησαν τῇ ἐκείνου γνώμῃ τὸ πάχος τοῦ τείχους, ὅπερ νῦν ἔτι δῆλόν ἐστι περὶ τὸν Πειραιᾶ. δύο γὰρ ἅμαξαι ἐνάρτιοι ἀλλήλαις τοὺς λίθους

92. *ἐπὶ κωλύμῃ.* κωλύσει. ἰδία δὲ ἡ λέξις Θουκυδίδου. S. cf. Herodian. 8, 1. etc.

τῶν κοινῶν. perperam libri ν et ι adscripto inter se permutatis, ut passim, τῷ κοινῷ. etiam in scholio scribendum est τῶν κοινῶν, cui congruit interpretatio ὑπὲρ τοῦ κοινοῦ. *γνώμης παραινέσει τῶν κοινῶν*, *consilio dato de rebus communibus.*

ἀνεπικλήτως: ἀκατηγορήτως, μηδὲν ἐγκληθέντες. S. legati Atheniensium ephoros argento corruperunt secundum Theopompum apud Plut. Themist. 19. *E K.*

93. *καὶ οὐ ξυνειργασμένων*, non redactorum in formam quadratam; contra εἰργασμένοι λίθοι sunt politi, elaborati. ceterum in his passive usurpatur perfectum hujus verbi, ut 7, 70. extr. κεκτημένης, et c. 2. praesens βιαζόμενοι. *Hk.*

ἀπὸ σημάτων. Corn. Nepos Them. 6. *Quo factum est, ut Atheniensium muri ex sacellis sepulcrisque constarent.*

μείζων: τοῦ προτέρου δηλονότι. *ὁμοίως*: καὶ κοινὰ, καὶ ἱερά. S.

κινοῦντες, *moventes*, *evertentes.*

ὑπῆρκτο δ' αὐτοῦ, *initium ejus factum erat:* nam ὑπάρχειν est *incipere*, etiam cum genitivo, cui junctum plerumque *imperare*, *praeesse* significat. Archon fuit Themistocles olymp. 71, 4., ante Chr. nat. 493. cf. Nepos Themist. c. 6. *Hk.*

λιμένας — αὐτοφυεῖς. (ἤγουν οὐ χειροποιήτους. S.) hi portus tres nativi vocabantur Κανθάρου λιμὴν, Ἀφροδίσιον, et Ζέα: v. S. Comici ad Pac. 145., et Hesych. v. Ζέα. Osiander Observ. in Thuc. fasc. 2., p. 9. „et illum locum se nauticos factos valde promoturum esse ad potentiam consequendam." — *προφέρειν* dictum est ut προχωρεῖν c. 127., ubi v. ann.

νῦν ἔτι, finito bello pelop., quo tempore commentarios suos adornabat Th. v. 2, 13. extr., 5, 26. *Hk.*

ἐνάρτιοι. inepte libri δύο γὰρ ἅμαξαι ἐναντίαι ἀλλήλαις τοὺς λί-

ἐπῆγον· ἐντὸς δὲ οὔτε χάλιξ, οὔτε πηλὸς ἦν, ἀλλὰ ξυνῳκοδομημένοι μεγάλοι λίθοι, καὶ ἐν τομῇ ἐγγώνιοι, σιδήρῳ πρὸς ἀλλήλους τὰ ἔξωθεν καὶ μολύβδῳ δεδεμένοι. τὸ δὲ ὕψος ἥμισυ μάλιστα ἐτελέσθη οὗ διενοεῖτο· ἐβούλετο γὰρ τῷ μεγέθει καὶ τῷ πάχει ἀφιστάναι τὰς τῶν πολεμίων ἐπιβολάς· ἀνθρώπων τε ἐνόμιζεν ὀλίγων, καὶ τῶν ἀχρειοτάτων, ἀρκέσειν τὴν φυλακὴν, τοὺς δ᾽ ἄλλους ἐς τὰς ναῦς ἐσβήσεσθαι. ταῖς γὰρ ναυσὶ μάλιστα προσέκειτο, ἰδὼν, ὡς ἐμοὶ δοκεῖ, τῆς βασιλέως στρατιᾶς τὴν κατὰ θάλασσαν ἔφοδον εὐπορωτέραν τῆς κατὰ γῆν οὖσαν· τόν τε Πειραιᾶ ὠφελιμώτερον ἐνόμιζε τῆς ἄνω πόλεως, καὶ πολλάκις τοῖς Ἀθηναίοις παρῄνει, ἢν ἄρα ποτὲ κατὰ γῆν βιασθῶσι, καταβάντας ἐς αὐτὸν ταῖς ναυσὶ πρὸς ἅπαντας ἀνθίστασθαι. Ἀθηναῖοι μὲν οὖν οὕτως ἐτειχίσθησαν, καὶ τἆλλα κατεσκευάζοντο εὐθὺς μετὰ τὴν Μήδων ἀναχώρησιν.

θους ἐπῆγον. quid, quaeso, ad rem plaustra adversa? imo junctis opus fuit ad vehendum lapides majores; idque significat *ἐνάρτιοι*, verbum *ἅπαξ* quidem, opinor, *λεγόμενον*, sed rite ductum ab *ἐνάρω*, sicut *ἄρτιος* ab *ἄρω*: quod alter scholiastarum sic interpretatur *συνεζευγμέναι διὰ τὰ μεγέθη τῶν λίθων.* coaluerunt enim h. l. duo scholia, quorum alterum *ὑπαντῶσαι ἀλλήλαις* spectat ad *ἐναντίαι*, inventum illud a scriptore in exemplari suo, *ν* et *ρ* litterarum permutatione haud insolita. sensit difficultatem *τοῦ ἐναντίαι* Heilm., persensit Reisk. apud Abresch. Diluc. p. 105., sed temere suasit *συνημμέναι*: dubitabat etiam K.

χάλιξ, *caementa* (Bruchsteine und Geschütt), quibus veteres structurae soliditatem efficere solebant. v. interpp. ad Horat. 3. Carm. 1, 35., Virg. Aen. 9, 711. *G—r.*

ἐν τομῇ: διὰ τομῆς. S. *ἐν τ. ἐγγώνιοι*, *locis, quibus incisi erant, angulati* (eckig zugehauen, an den behauenen Ecken winkelrecht). 2, 76. *ἀπὸ τῆς τομῆς*, i. e. an den Spitzen, wo die Balken abgeschnitten waren. *E G—ro.*

ἐπιβολάς: ἐπιθέσεις. S. plerique codd. et editores *ἐπιβουλὰς*, sed recte Did. „Le mot *ἐπιβουλὴ* signifie, comme on sait, un projet caché, comme nous lisons liv. 4, §. 76. *ἡ μὲν οὖν ἐπιβουλὴ τοιαύτη παρεσκευάζετο.* dans le passage, qui nous occupa, on voit au contraire que Th. par *ἐπιβολὰς* entend les attaques de l'ennemi; les mots mèmes *μεγέθει* et *πάχει*, qui précèdent *ἐπιβολὰς*, donnent à ce dernier un sens matériel, si je puis m'exprimer ainsi. nous lisons dans Diodore de Sicile, liv. 11, §. 64. *ταύτης μὲν τῆς ἐπιβολῆς ἀπέστησαν*, et dans Plutarque in Caesare *ἐπιβολῆς τοσούτων ἱππέων γενομένης.*"

ὀλίγων κ. ἀχρειοτάτων: οἷον γερόντων κ. παίδων. 2, 13, 6. *τοσοῦτοι γὰρ ἐφύλασσον — ἀπό τε τῶν πρεσβυτάτων κ. τῶν νεωτάτων*, ubi Dan. *νέων*, quae videtur glossa *τοῦ νεωτέρων*: quare scribam *τῶν πρεσβυτέρων κ. τ. νεωτέρων*, et ad eandem faciem si codd. h. l. praeberent *ἀχρειοτέρων*, id mallem, quoniam ne hic quidem dicuntur imbecillimi, sed simpliciter *ἀχρεῖοι*. cf. 105., Matth. gr. §. 457, 3.

ἀρκέσειν. forma futuri att. spreta. *Hk.*

προσέκειτο, ἰδών: τὸν νοῦν προσεῖχε, νοήσας. S. — *τῆς ἄνω πόλεως*. *ἡ ἄνω πόλις* est ipsa urbs Athenarum cum arce, altius sita quam portus. cf. 2, 48, 1.; 4, 66, 3. *E P.* — *ἐτειχίσθησαν: τῷ τείχει περιεφυλάχθησαν.* passivum notione medii, ut Soph. Oed. R. 115., Eurip. Heracl. 735., Herc. fur. 109., Xenoph. Cyr. 1, 4, 18. (*ἐπεποίητο*). marg. Steph. *Ἀθῆναι*, e glossa, ut opinor.

καὶ τ. κατασκευάζοντο: τὰ ἰδιωτικὰ, καὶ οἱ ναοὶ (τοὺς ναοὺς) δηλονότι. S. „Nous entendons par *κατ.* *élever des édifices, des remparts.* On retrouve ce mot employé dans le même sens liv. 4, §. 75. *τῆς*

Graecorum expeditiones contra Cyprum et Byzantium.

94. *Παυσανίας δὲ ὁ Κλεομβρότου ἐκ Λακεδαίμονος στρατηγὸς τῶν Ἑλλήνων ἐξεπέμφθη μετὰ εἴκοσι νεῶν ἀπὸ Πελοποννήσου· ξυνέπλεον δὲ καὶ Ἀθηναῖοι τριάκοντα ναυσὶ, καὶ τῶν ἄλλων ξυμμάχων πλῆθος· καὶ ἐστράτευσαν ἐς Κύπρον, καὶ αὐτῆς τὰ πολλὰ κατεστρέψαντο· καὶ ὕστερον ἐς Βυζάντιον Μήδων ἐχόντων, καὶ ἐξεπολιόρκησαν.*

Pausaniae violentia offensi Graeci Atheniensibus principatum deferunt, patienter id ferentibus Lacedaemoniis taedio belli, et illum Spartae injuriarum accusant, quarum tamen maximarum absolvitur.

95. *Ἐν τῇδε τῇ ἡγεμονίᾳ ἤδη βιαίου ὄντος αὐτοῦ οἵ τε ἄλλοι Ἕλληνες ἤχθοντο, καὶ οὐχ ἥκιστα οἱ Ἴωνες, καὶ ὅσοι ἀπὸ βασιλέως νεωστὶ ἠλευθέρωντο· φοιτῶντές τε πρὸς τοὺς Ἀθηναίους ἠξίουν αὐτοὺς ἡγεμόνας σφῶν γενέσθαι κατὰ τὸ ξυγγενὲς, καὶ Παυσανίᾳ μὴ ἐπιτρέπειν, ἤν που βιάζηται. οἱ δὲ Ἀθηναῖοι ἐδέξαντό τε τοὺς λόγους, καὶ προσεῖχον τὴν γνώμην ὡς οὐ περιοψόμενοι, τἆλλα τε καταστησόμενοι, ᾗ φαίνοιτο ἄριστα αὐτοῖς. ἐν τούτῳ δὲ οἱ Λακεδαιμόνιοι μετεπέμποντο Παυσανίαν, ἀνακρινοῦντες ὧν πέρι ἐπυνθάνοντο. καὶ γὰρ ἀδικία πολλὴ κατηγορεῖτο αὐτοῦ ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων τῶν ἀφικνουμένων, καὶ τυραννίδος μᾶλλον ἐφαίνετο μίμησις ἡ στρατηγία. ξυνέβη τε αὐτῷ καλεῖσθαί τε ἅμα, καὶ τοὺς ξυμμάχους τῷ ἐκείνου ἔχθει παρ' Ἀθηναίους μετατάξασθαι πλὴν τῶν ἀπὸ Πελοποννήσου στρατιωτῶν. ἐλθὼν δὲ ἐς Λακεδαίμονα τῶν μὲν ἰδίᾳ πρός τινα ἀδικημάτων εὐθύνθη, τὰ δὲ μέγιστα ἀπολύεται μὴ ἀδικεῖν· κατηγορεῖτο δὲ αὐτοῦ οὐχ ἥκιστα Μηδισμὸς, καὶ ἐδόκει σαφέστατον εἶναι. καὶ ἐκεῖνον μὲν οὐκέτι ἐκπέμπουσιν ἄρχοντα, Δόρκιν δὲ καὶ ἄλλους τινὰς μετ' αὐτοῦ, στρατιὰν ἔχοντας οὐ πολλήν· οἷς οὐκέτι ἐφίεσαν οἱ ξύμμαχοι τὴν ἡγεμο-*

Ἀντάνδρου ὑπὸ Μυτιληναίων μελλούσης κατασκευάζεσθαι, qui est clairement expliqué même liv., §. 52.“ *Did.*

95. *ἐν τῇδε τῇ ἡγεμονίᾳ.* in plerisque editionibus haec verba cum fine praecedentis capitis junguntur, et cap. 95. incipit ita *Ἤδη δὲ βιαίου ὄντος αὐτοῦ.* quam rationem defendit Poppo hoc inprimis argumento, quod aliter *ἀσύνδετος* sit oratio. sed praeterquam quod ea verba multo aptius sequentibus quam antecedentibus junguntur, *σύνδεσμος* quidem h. l. mihi desiderari non videtur, cum progrediatur scriptor ad Pausaniae res accuratius enarrandas, quod novum quoddam est episodium. et licet fere asyndetis abstineat Th., tamen 3, 27. habes ὁ *Σάλαιθος* pro ὁ *μὲν Σαλ.* de Pausaniae ferocia vid. Plutarch. Aristid. c. 23., Cim. c. 6. *Hk.*

προσεῖχον τὴν γνώμην ὡς οὐ περ., *advertebant animum, ut qui rem non essent neglecturi.* similiter, notante Did., 5, 73. *καὶ προσεῖχον τὴν γνώμην, ὅπως ἀκριβῶς τι εἴσομαι*, et 3, 25. *πρὸς τοὺς Ἀθηναίους ἧσσον εἶχον τὴν γνώμην ὥστε ξυμβαίνειν.* alias studiosi alicujus rei, vel benevoli, dicuntur *γνώμην* sive *νοῦν προσέχειν τινὶ*, velut apud Xenophontem Cyr. 2, 1, 21.; Hell. 4, 8, 17., 26.

πλὴν — στρατ. οἱ *γὰρ Πελοποννήσιοι ὑπήκουον τῶν Λακεδαιμονίων.* S.

εὐθύνθη. cum sequatur *τὰ δὲ μέγιστα ἀπολύεται*, quod ad Medismum pertinet, *εὐθύνθη* recte intellexeris *κατεδικάσθη*, *in privatis causis condemnatus est.* Ex Hk.

νίαν· οἱ δὲ αἰθόμενοι ἀπῆλθον· καὶ ἄλλους οὐκέτι ὕστερον ἐξέπεμψαν οἱ Λακεδαιμόνιοι, φοβούμενοι μὴ σφίσιν οἱ ἐξιόντες χείρους γίγνωνται, (ὅπερ καὶ ἐν τῷ Παυσανίᾳ ἐνεῖδον,) ἀπαλλαξείοντες δὲ καὶ τοῦ μηδικοῦ πολέμου, καὶ τοὺς Ἀθηναίους νομίζοντες ἱκανοὺς ἐξηγεῖσθαι, καὶ σφίσιν ἐν τῷ τότε ἐπιτηδείους.

Principatum adepti Athenienses sociis tributa et naves praebendas imperant.

96. *Παραλαβόντες δὲ οἱ Ἀθηναῖοι τὴν ἡγεμονίαν τούτῳ τῷ τρόπῳ, ἑκόντων τῶν ξυμμάχων διὰ τὸ Παυσανίου μῖσος, ἔταξαν, ἅς τε ἔδει παρέχειν τῶν πόλεων χρήματα πρὸς τὸν βάρβαρον, καὶ ἃς ναῦς· πρόσχημα γὰρ ἦν ἀμύνεσθαι ὧν ἔπαθον, δῃοῦντας τὴν βασιλέως χώραν. καὶ Ἑλληνοταμίαι τότε πρῶτον Ἀθηναίοις κατέστη ἀρχή, οἳ ἐδέχοντο τὸν φόρον· οὕτω γὰρ ὠνομάσθη τῶν χρημάτων ἡ φορά. ἦν δ' ὁ πρῶτος φόρος ταχθεὶς τετρακόσια τάλαντα καὶ ἑξήκοντα· ταμιεῖόν τε Δῆλος ἦν αὐτοῖς, καὶ ξύνοδοι ἐς τὸ ἱερὸν ἐγίγνοντο.*

αἰθόμενοι, excandcscentes, quia se contemtos videbant prae Atheniensibus. libri *θ* et *σθ* confusis, ut apud Antiphanem Philothebano Athen. l. 14., p. 623, a, *αἰσθόμενοι*, quasi ageretur res occultior (v. cap. 90. etc.), cum palam socii Lacedaemoniis abrogarent principatum. sic *αἴθεσθαι ἔρωτι* dixit Xenophon Cyr. 5, 1, 16., *αἴθων ὑβριστὴς* Soph. Ajace 1014., et ibidem 218. *ἀνδρὸς αἴθοπος*, epigrammatarius apud Brunck. Anal. 3., p. 82. *αἴθειν χόλον*, etc.

ἀπαλλαξείοντες: ἀπαλλακτικῶς ἔχοντες. τουτέστιν ἐπιθυμοῦντες ἀπαλλαγῆναι. S. verbum Thucydideum. cf. 8, 89.

ἐν τῷ τότε. ita Th. c. 92. et 4, 12. vulgo *ἐν τῷ τότε παρόντι*, quod affectatum est, nec magis graecum quam germanicum, si quis dicat „in der damaligen Gegenwart;" sed vel dicendum *ἐν τῷ τότε*, ut hic noster, i. e. *τότε*, vel *ἐν τῷ παρόντι*, ut Xenophon Cyr. 2, 4, 12. cancellavit K. *τὸ παρ.*, et delendum putabat. S. *ἐν τῷ τότε παρόντι: ἐν ἐνισταμένῳ χρόνῳ*, quae est interpretatio verborum *ἐν τῷ παρόντι*, ut videtur legisse in suo exemplari, neque in lemmate habuisse *τότε*, quod recentior aliquis, vulgatos tum secutus libros, allevcrit.

96. *πρόσχημα: πρόφασις.* S. *praetextus*, ut Soph. El. 486., Herod. 4, 167.; 6, 44., 133., qui tamen et affini significatione, qua est *ornamentum*, *καλλώπισμα*, vocabulum usurpavit 5, 28., ut Soph. ibidem 643., Comicus Ran. 864.

ἀμύνεσθαι. recentiores secundum aliquot libros *ἀμύνασθαι*: sed recte, opinor, Did. „Ils ont adopté la variante *ἀμύνασθαι*, sans remarquer qu'il ne s'agit pas ici de se venger une seule fois, mais souvent, *δῃοῦντας τὴν βασιλέως χώραν*."

ἦν δὲ — ἑξήκοντα. delectus fuit Aristides ab universa Graecia, qui constitueret, quantum pecuniae quaeve civitas daret ad classes aedificandas, exercitusque comparandos. ejus arbitrio quadringenta et sexaginta talenta quotannis Delum sunt collata. v. Nep. Arist. 3., qui hunc locum ante oculos habuit. (cf. Plut. Arist. 24., Diod. 12, 40., et ipse Th. 5, 18.) *Ex Hn. et G.* „Periclis temporibus tributum auctum est ad 600 talenta (v. 2, 13., Plut. l. c.), et aerarium Delo Athenas delatum." *Ex Hk.* „Als der gemeinschaftliche Schatz Ol. 87, 1. (ante Chr. nat. 456.) nach Athen verlegt wurde, enthielt er ungefähr 8000 Talente nach Diod. 12, 38.; 10000 nach 12, 40.; mehr nach 12, 54." *E K.*

ξύνοδοι, *conventus* legatorum. „qui *σύνεδροι* vocantur apud Isocratem 8, 29. cf. Bk. Anecd. p. 302, 14., Th. c. sequente, Diod. 11, 47." *E K.*

τὸ ἱερόν. Apollinis Delii. sole-

Significat Thucydides, quo modo Athenienses tantam potentiam consecuti sint, et cur ipse hunc inprimis locum sibi tractandum elegerit.

97. *Ἡγούμενοι δὲ αὐτονόμων τὸ πρῶτον τῶν ξυμμάχων, καὶ ἀπὸ κοινῶν ξυνόδων βουλευόντων, τοσάδε ἐπῆλθον πολέμῳ τε καὶ διαχειρίσει πραγμάτων μεταξὺ τοῦδε τοῦ πολέμου καὶ τοῦ μηδικοῦ, ἃ ἐγένετο πρός τε τὸν βάρβαρον αὐτοῖς, καὶ πρὸς τοὺς σφετέρους ξυμμάχους νεωτερίζοντας, καὶ Πελοποννησίων τοὺς ἀεὶ προστυγχάνοντας ἐν ἑκάστῳ. ἔγραψα δὲ αὐτὰ, καὶ τὴν ἐκβολὴν τοῦ λόγου ἐποιησάμην διὰ τόδε, ὅτι τοῖς πρὸ ἐμοῦ ἅπασιν ἐκλιπὲς τοῦτο ἦν τὸ χωρίον, καὶ ἢ τὰ πρὸ τῶν Μηδικῶν Ἑλληνικὰ ξυνετίθεσαν, ἢ αὐτὰ τὰ Μηδικά· τούτων δὲ ὅσπερ καὶ ἥψατο ἐν τῇ Ἀττικῇ ξυγγραφῇ Ἑλλάνικος, βραχέως τε καὶ τοῖς χρόνοις οὐκ ἀκριβῶς ἐπεμνήσθη· ἅ μοι δὴ καὶ τῆς ἀρχῆς ἀπόδειξιν ἔχει τῆς τῶν Ἀθηναίων, ἐν οἵῳ τρόπῳ κατέστη.*

Expeditiones Atheniensium contra Eonem, Scyrum, Carystum; Naxii, qui defecerant, primi in servitutem redacti.

98. *Πρῶτον μὲν Ἠιόνα τὴν ἐπὶ Στρυμόνι Μήδων ἐχόντων πολιορκίᾳ εἷλον, καὶ ἠνδραπόδισαν, Κίμωνος τοῦ Μιλτιάδου στρατηγοῦντος· ἔπειτα Σκῦρον τὴν ἐν τῷ Αἰγαίῳ νῆσον, ἣν ᾤκουν Δόλοπες, ἠνδραπόδισαν, καὶ ᾤκισαν αὐτοί. πρὸς δὲ Καρυστίους αὐτοῖς, ἄνευ τῶν ἄλλων Εὐβοέων, πόλεμος ἐγένετο· καὶ χρόνῳ ξυνέβησαν καθ᾽ ὁμολογίαν. Ναξίοις δὲ ἀποστᾶσι μετὰ ταῦτα ἐπολέμησαν, καὶ πολιορκίᾳ παρεστήσαντο· πρώτη τε αὕτη πόλις ξυμμαχὶς παρὰ τὸ καθεστηκὸς ἐδουλώθη, ἔπειτα δὲ καὶ τῶν ἄλλων ὡς ἑκάστη ξυνέβη.*

Causae defectionum.

99. *Αἰτίαι δὲ ἄλλαι τε ἦσαν τῶν ἀποστάσεων, καὶ μέγι-*

bant veteres in templis, tanquam locis tutissimis, deponere pecunias cum publicas, tum privatas. *E G.* et *Hk.*

97. *ἐν ἑκάστῳ*, int. *πράγματι*. — *νεωτερίζοντας*: *ἀφισταμένους*. S. — Hellanicus Lesbius, duodecim annis Herodoto major, res Graecorum inde a pugna Marathonia usque ad Thucydidis tempora scripserat. *Hk.* — *τὴν ἐκβολήν*: *τὴν ἐκτροπήν*. (*τὴν παράβασιν ἢ μετάβασιν*.) *digressionem*. G—r.

ἅ μοι δή. libri *ἅμα δὲ* etc., in quibus recte quidem ad *ἔχει* suppletur *ταῦτα* e verbo *τούτων*, sed dubium relinquitur, utrum haec de Hellanico, an de se ipso, dicat Th. *ἅ μοι δὴ ἔχει*, *quae mihi scilicet habent*, i. e. continent apud me, in libro meo, *etiam narrationem de initio* etc. ne quis desideret *ὀρθοτονούμενον ἐμοί*, v. ann. ad Soph. Phil. 47., Aeschyl. Prom. 653., Iliad. λ', 455., ψ', 724. α et οι, itemque δὲ et δὴ, saepe permixta esse a librariis, nemo nescit.

98. *Ἠιόνα*. additum *τὴν ἐπὶ Στρυμόνι*, ut Herod. 7, 25., quo haec Atheniensium colonia, ad mare sita, portusque vicinae Amphipolis, distinguatur a cognomini colonia Mendaeorum in Chersoneso thracia. eam tamen Herodotus significans etiam sic dicit 7, 107. *τὸν ἐξ Ἠιόνος*. cf. Plut. Vit. Cim. c. 7., Diod. 11, 60.; de Scyro Plut. ibidem c. 8.; de Naxo Herod. 1, 64., Mannert. Geogr. vol. 8., p. 754. etc.

παρεστήσαντο, *in potestatem redegerunt.*

παρὰ τὸ καθ.: *παρὰ τὸ νόμιμον καὶ πρέπον* (contra pacta)· *ἐλεύθεροι γὰρ ἦσαν οἱ Ἕλληνες τότε*. S.

σται αἱ τῶν φόρων καὶ νεῶν ἔκδειαι, καὶ λειποστράτιον εἴ τῳ ἐγένετο. οἱ γὰρ Ἀθηναῖοι ἀκριβῶς ἔπρασσον, καὶ λυπηροὶ ἦσαν, οὐκ εἰωθόσιν, οὐδὲ βουλομένοις, ταλαιπωρεῖν προσάγοντες τὰς ἀνάγκας. ἦσαν δέ πως καὶ ἄλλως οἱ Ἀθηναῖοι οὐκέτι ὁμοίως ἐν ἡδονῇ ἄρχοντες, καὶ οὔτε ξυνεστράτευον ἀπὸ τοῦ ἴσου, ῥᾴδιόν τε προσάγεσθαι ἦν αὐτοῖς τοὺς ἀφισταμένους. ὧν αὐτοὶ αἴτιοι ἐγένοντο οἱ ξύμμαχοι· διὰ γὰρ τὴν ἀπόκνησιν ταύτην τῶν στρατειῶν οἱ πλείους αὐτῶν, ἵνα μὴ ἀπ' οἴκου ὦσι, χρήματα ἐτάξαντο ἀντὶ τῶν νεῶν τὸ ἱκνούμενον ἀνάλωμα φέρειν. καὶ τοῖς μὲν Ἀθηναίοις ηὔξετο τὸ ναυτικὸν ἀπὸ τῆς δαπάνης, ἣν ἐκεῖνοι ξυμφέροιεν, αὐτοὶ δὲ, ὁπότε ἀποσταῖεν, ἀπαράσκευοι καὶ ἄπειροι ἐς τὸν πόλεμον καθίσταντο.

Victoriae Atheniensium ad Eurymedontem et Thasum, sed clades in Thracia.

100. Ἐγένετο δὲ μετὰ ταῦτα καὶ ἡ ἐπ' Εὐρυμέδοντι ποταμῷ ἐν Παμφυλίᾳ πεζομαχία καὶ ναυμαχία Ἀθηναίων καὶ τῶν ξυμμάχων πρὸς Μήδους, καὶ ἐνίκων τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ ἀμφότερα Ἀθηναῖοι, Κίμωνος τοῦ Μιλτιάδου στρατηγοῦντος· καὶ εἷλον τριήρεις Φοινίκων, καὶ διέφθειραν τὰς πάσας ἐς διακοσίας. χρόνῳ τε ὕστερον ξυνέβη Θασίους αὐτῶν ἀποστῆναι, διενεχθέντας περὶ τῶν ἐν τῇ ἀντιπέρας Θρᾴκῃ ἐμπορίων καὶ τοῦ μετάλλου, ἃ ἐνέμοντο. καὶ ναυσὶ μὲν ἐπὶ Θάσον πλεύσαν-

99. *ἔκδειαι.* Suidas *ἔκδεια: ἡ κεχρεωστημένη λοιπάς. ἔκδεια* (reliquatio, ***Rückstand***) *γάρ ἐστι τὸ μέρος καταβαλεῖν ὧν ὀφείλει τις, ἔνδεια δὲ τὸ μηδὲν ὅλως καταβαλεῖν.* — *λειποστράτιον.* S. *τὸ μὴ θέλειν στρατεύεσθαι.* „idem quod *λειποστρατία* sive *λιποστρατία* 6, 76, 3. et Herod. 5, 27. de re Plut. Cimone c. 9.“ *E Kr.*, qui sic reddidit „Nichtstellen der Contingente.“ — *ἀκριβῶς ἔπρασσον: ἀπῄτουν ἀνενδότως.* S. cf. 6, 18. — „*προσάγοντες τὰς ἀνάγκας.* (*Zwangsmassregeln anwendend.*) Plut. Cim. 11. *βίαν οὐδενὶ τῶν Ἑλλήνων προσῆγεν. ἀνάγκας*, ut 4, 87, 2. etc.“ *E Kr.* — *ἐν ἡδονῇ ἄρχοντες*, *grate*, i. e. leniter, *regnantes.* — *διὰ — στρατειῶν: — διὰ τὸν ὄκνον τοῦ στρατεύεσθαι.* — *τὸ ἱκνούμενον: τὸ ἐπιβάλλον ἑκάστῳ τιμήματι τῆς νεὼς καταβάλλειν. E S.* „*τὸ ἱκν. ἀνάλωμα* est der auf Jeden kommende Theil der Kosten.“ — *G—r.*

ἄπειροι. vulgo *ἄποροι.* utrumque codices suppeditant, utrumque aptum est, sed *ἄπειροι* rei accommodatius et id, quod vel maxime fulciatur Plutarchi loco in Cimone c. 11. extremo. *Ex Hk.*

100. *ἐπ' Εὐρυμέδοντι.* v. Plut. Cim. c. 12., 13., et de expeditione in Thasios c. 14. *Ex eodem.* tempus hujus expeditionis ol. 77, 3., ante Chr. nat. 469. K.

τοῦ μετάλλου, ut c. 101. *τὸ μέταλλον ἀφέντες.* cf. Herod. 4, 185., 5, 17. vereor tamen ne ponendum sit concinnius et vulgatae persimile (*τῷ μετάλλῳ, τοῦ μετάλλου*) *τῶν μετάλλων*, cum praesertim hoc legisse videantur scholiastae in suis exemplaribus; qui sic *ἐν τῇ ἀντ. Θρᾴκῃ: ἔλεγον γὰρ αὐτοῖς οἱ Ἀθηναῖοι παραχωρῆσαι τῶν ἐμπορίων καὶ τῶν μετάλλων, καὶ οὐκ ἐβούλοντο.* (ut qui magnas pecunias facerent ex illis auri metallis. Herodotus de Thasiis 6, 46. *ἡ δὲ πρόσοδός σφι ἐγίνετο ἔκ τε τῆς ἠπείρου, καὶ ἀπὸ τῶν μετάλλων· ἐκ μέν γε τῶν ἐκ Σκαπτῆς Ὕλης* [oppidi thracii e regione insulae Thasi] *τῶν χρυσέων μετάλλων* [cf. Th. 4, 105. et prolegomena de vita ejus, p. III.] *τὸ ἐπίπαν ὀγδώκοντα τάλαντα προσήϊε, ἐκ δὲ τῶν*

τες οἱ Ἀθηναῖοι ναυμαχίᾳ ἐκράτησαν, καὶ ἐς τὴν γῆν ἀπέβησαν· ἐπὶ δὲ Στρυμόνα πέμψαντες μυρίους οἰκήτορας αὐτῶν καὶ τῶν ξυμμάχων ὑπὸ τοὺς αὐτοὺς χρόνους, ὡς οἰκιοῦντες τὰς τότε καλουμένας Ἐννέα ὁδοὺς, νῦν δὲ Ἀμφίπολιν, τῶν μὲν Ἐννέα ὁδῶν αὐτοὶ ἐκράτησαν, ἃς εἶχον Ἠδωνοὶ, προελθόντες δὲ τῆς Θράκης ἐς μεσόγειαν διεφθάρησαν ἐν Δραβήσκῳ τῇ ἠδωνικῇ ὑπὸ τῶν Θρακῶν ξυμπάντων, οἷς πολέμιον ἦν τὸ χωρίον [αἱ Ἐννέα ὁδοὶ] κτιζόμενον.

Thasii Lacedaemoniorum auxilio non impetrato, diuque obsessi, tandem se dedunt Atheniensibus.

101. Θάσιοι δὲ νικηθέντες μάχῃ καὶ πολιορκούμενοι Λακεδαιμονίους ἐπεκαλοῦντο, καὶ ἐπαμῦναι ἐκέλευον ἐσβαλόντας ἐς τὴν Ἀττικήν. οἱ δὲ ὑπέσχοντο μὲν κρύφα τῶν Ἀθηναίων, καὶ ἔμελλον, διεκωλύθησαν δὲ ὑπὸ τοῦ γενομένου σεισμοῦ, ἐν ᾧ καὶ οἱ Εἵλωτες αὐτοῖς, καὶ τῶν περιοίκων Θουριᾶταί τε, καὶ Αἰθαιῆς, ἐς Ἰθώμην ἀπέστησαν. πλεῖστοι δὲ τῶν Εἱλώτων ἐγέ-

ἐν αὐτῇ Θάσῳ ἐλάσσω μὲν τούτων, συχνὰ δὲ οὕτω, ὥστε τὸ ἐπίπαν Θασίοισι, ἐοῦσι καρπῶν ἀτελέσι, προσήϊε ἀπό τε τῆς ἠπείρου κ. τῶν μετάλλων ἔτεος ἑκάστου διηκόσια τάλαντα, ὅτε δὲ τὸ πλεῖστον προσῆλθε, τριηκόσια.) — ἃ ἐνέμοντο: σημείωσαι περὶ τῶν μετάλλων etc.

ἐπὶ δὲ Στρυμόνα. evenit et hoc, et expeditio contra Thasios, ol. 78, 2., ante Chr. nat. 467. K.

ξυμπάντων. probabiliter P. ξύμπαντες.

101. μάχῃ. sic plures libri, nec ferendum, quod vulgo legitur, μάχαις, (abierit μάχηι in μάχης, deinde, η in αι mutato, ut saepius, in μάχαις,) cum nonnisi unum proelium navale commemoretur c. 100.

οἱ Εἵλωτες. Paus. 3. cap. 20, 6. Ἐπὶ θαλάσσῃ πόλισμα Ἕλος ἦν, οὗ δὴ καὶ Ὅμηρος ἐμνημόνευκεν ἐν καταλόγῳ Λακεδαιμονίων (Il. β', 584.),

Οἵ τ' ἄρ' Ἀμύκλας εἶχον, Ἕλος τ', ἔφαλον πτολίεθρον.

τοῦτο ᾤκισε μὲν Ἕλιος, νεώτατος τῶν Περσέως παίδων, Δωριεῖς δὲ παρεστήσαντο ὕστερον πολιορκίᾳ. καὶ πρῶτοί τε ἐγένοντο οὗτοι Λακεδαιμονίων δοῦλοι τοῦ κοινοῦ, καὶ Εἵλωτες ἐκλήθησαν [πρῶτοι], καθάπερ γε καὶ ἦσαν· τὸ δὲ οἰκετικὸν τὸ ἐπικτηθὲν ὕστερον (i. e. postea acquisitos a Lacedaemoniis servos), Δωριεῖς Μεσσηνίους ὄντας, ὀνομασθῆναι καὶ τούτους ἐξενίκησεν Εἵλωτας, καθότι καὶ Ἕλληνας τὸ σύμπαν γένος ἀπὸ τῆς ἐν Θεσσαλίᾳ ποτὲ καλουμένης Ἑλλάδος.

Θουριᾶταί τε, καὶ Αἰθαιῆς: de Thuria, Aethaea, et in universum centum urbibus Perioecorum v. Paus. 4, 31., Strab. p. 552. Almel., Polyb. 25, 1. etc. *E G—ro.*

Ἰθώμην., Ithome fuit nomen montis et in eo aedificati oppidi Messeniae. Strabo l. 8. de recentiore urbe Messene Τὴν δὲ νῦν ὀνομαζομένην πόλιν Μεσσήνην, ἧς ἀκρόπολις ἡ Ἰθώμη ὑπῆρξεν, οὔπω συνέβαινεν ἐκτίσθαι. Paus. 4, 9. Βουλευομένοις δὲ (Messenios dicit laborantes post pugnam eorum et Lacedaemoniorum ambiguam bello 1. messenio) πρὸς τὰ παρόντα ἐδόκει τὰ μὲν πολλὰ πολίσματα τὰ ἐς μεσόγαιον πάντα ἐκλείπειν, ἐς δὲ τὸ ὄρος ἀνοικίζεσθαι τὴν Ἰθώμην. ἦν δὲ καὶ πόλισμα αὐτόθι οὐ μέγα, — (omitto temere hic adscripta Homerica Il. β', 729. de Ithome oppido Thessaliae.) ἐς τοῦτο τὸ πόλισμα ἀνῳκίζοντο, ἐπεκτείναντες τὸν ἀρχαῖον περίβολον, ἔρυμα εἶναι πᾶσιν αὔταρκες. ἦν δὲ τὸ χωρίον καὶ ἄλλως ἐχυρόν· ἡ γὰρ Ἰθώμη μεγέθει τε οὐδενὸς ἀποδεῖ τῶν ὀρῶν, ὁπόσα ἐντός ἐστιν Ἰσθμοῦ, κ. δύσβατος κατὰ τοῦτο μάλιστα ἦν. idem ib. cap. 3, 9. commemorat τοῦ Διὸς τὸ ἐπὶ τῇ κορυφῇ τῆς Ἰθώμης τέμενος, ubi educatus ferebatur deus: vid. ib. c. 33.

νοντο οἱ τῶν παλαιῶν Μεσσηνίων, τότε δουλωθέντων, ἀπόγονοι, ᾗ καὶ Μεσσήνιοι ἐκλήθησαν οἱ πάντες. πρὸς μὲν οὖν τοὺς ἐν Ἰθώμῃ πόλεμος καθειστήκει Λακεδαιμονίοις· Θάσιοι δὲ τρίτῳ ἔτει πολιορκούμενοι ὡμολόγησαν Ἀθηναίοις, τεῖχός τε καθελόντες, καὶ ναῦς παραδόντες, χρήματά τε ὅσα ἔδει ἀποδοῦναι αὐτίκα ταξάμενοι καὶ τὸ λοιπὸν φέρειν, τήν τε ἤπειρον καὶ τὸ μέταλλον ἀφέντες.

Athenienses advocati auxilio veniunt Lacedaemoniis, Ithomen obsidentibus, sed mox, minus honorifice dimissi propter suspicionem, foedus faciunt cum Argivis, eorum inimicis, et cum Thessalis.

102. *Λακεδαιμόνιοι δὲ, ὡς αὐτοῖς πρὸς τοὺς ἐν Ἰθώμῃ ἐμηκύνετο ὁ πόλεμος, ἄλλους τε ἐπεκαλέσαντο ξυμμάχους, καὶ Ἀθηναίους· οἱ δ' ἦλθον, Κίμωνος στρατηγοῦντος, πλήθει οὐκ ὀλίγῳ. μάλιστα δ' αὐτοὺς ἐπεκαλέσαντο, ὅτι τειχομαχεῖν ἐδόκουν δυνατοὶ εἶναι, τῆς δὲ πολιορκίας μακρᾶς καθεστηκυίας τούτου ἐνδεᾶ ἐφαίνετο· βίᾳ γὰρ ἂν εἷλον τὸ χωρίον. καὶ διαφορὰ ἐκ ταύτης τῆς στρατείας πρῶτον Λακεδαιμονίοις καὶ Ἀθηναίοις φανερὰ ἐγένετο· οἱ γὰρ Λακεδαιμόνιοι, ἐπειδὴ τὸ χωρίον οὐχ ἡλίσκετο, δείσαντες τῶν Ἀθηναίων τὸ τολμηρὸν καὶ τὴν νεωτεροποιΐαν, καὶ ἀλλοφύλους ἅμα ἡγησάμενοι, μή τι, ἢν παραμείνωσιν, ὑπὸ τῶν ἐν Ἰθώμῃ πεισθέντες νεωτερίσωσι, μόνους τῶν ξυμμάχων ἀπέπεμψαν, τὴν μὲν ὑποψίαν οὐ δηλοῦντες, εἰπόντες δὲ, ὅτι οὐδὲν προσδέονται αὐτῶν ἔτι· οἱ δ' Ἀθηναῖοι ἔγνωσαν οὐκ ἐπὶ τῷ βελτίονι λόγῳ ἀποπεμπόμενοι, ἀλλά τινος ὑπόπτου γενομένου· καὶ, δεινὸν ποιησάμενοι, [καὶ οὐκ ἀξιώσαντες ὑπὸ Λακεδαιμονίων τοῦτο παθεῖν,] εὐθὺς, ἐπειδὴ ἀνεχώρησαν, ἀφέντες τὴν γενομένην ἐπὶ τῷ Μήδῳ ξυμμαχίαν πρὸς αὐτοὺς, Ἀργείοις, τοῖς ἐκείνων πολεμίοις, ξύμμα-*

102. *οἱ δ' ἦλθον — ὀλίγῳ.* Aristophanes Lys. 1069. (1143.) quater mille graviter armatos Atheniensium missos esse memoriae prodidit, itidemque Aristides 1. p. 404., 2. p. 55. praeterea in exercitu foederato Spartanorum erant Aeginetae, Plataeenses, et Mantineuses: v. Xenoph. Hell. 5, 2, 3., Plut. Cim. 16., 17., O. Müller. Dor. 1., p. 190, 4., Herm. Opusc. 6, 2., p. 178. *EG—ro.*

τῆς δὲ — ἐφαίνετο. Goeller. secundum Heilm. *cum vero in longum traheretur obsidio, arte obsidionali opus esse videbatur: per vim enim si stetisset, oppidum cepissent. βίᾳ* est *vi, impetu,* non arte obsidionali. *Ex Hk.* S. *τούτου: τοῦ τειχομαχεῖν, τῆς τέχνης δηλονότι.*

ἐπειδὴ — ἡλίσκετο. vulgo, glossa immissa ex superioribus, *ἐπ. τὸ χωρ. βίᾳ οὐχ ἡλ.* vi pollebant Lacedaemonii, non item arte bellandi: quapropter acciverunt Athenienses gnaros *τοῦ τειχομαχεῖν*, cumque ne sic quidem capere possent Ithomen, suspicari coeperunt, illos clanculum novis rebus studere. male igitur libri *ἐπειδὴ τὸ χωρίον βίᾳ οὐχ ἡλίσκετο:* agitur enim jam de illo tempore, quo Ath. adfuere, quo tempore non amplius vi, sed arte, res gerebatur.

τὴν νεωτεροποιΐαν, *studium novarum rerum.* metuebant Lacedaemonii, ne Athenienses clam obsessos ad sese pellicerent.

καὶ ἀλλοφύλους ἅμα ἡγ.: ὅτι οἱ μὲν Δωριεῖς, οἱ δὲ Ἴωνες. S.

[*καὶ — παθεῖν.*] tautologia se prodit glossa.

χοι ἐγένοντο, καὶ πρὸς Θεσσαλοὺς ἅμα ἀμφοτέροις οἱ αὐτοὶ ὅρκοι καὶ ξυμμαχία κατέστη.

Obsessorum deditio duris conditionibus; quos Ath. recipiunt et in coloniam deducunt Naupactum; Megarenses quoque in societatem assumunt.

103. Οἱ δ' ἐν Ἰθώμῃ δεκάτῳ ἔτει, ὡς οὐκέτι ἐδύναντο ἀντέχειν, ξυνέβησαν πρὸς τοὺς Λακεδαιμονίους ἐφ' ᾧ τε ἐξίασιν ἐκ Πελοποννήσου ὑπόσπονδοι, καὶ μηδέποτε ἐπιβήσονται αὐτῆς· ἢν δέ τις ἁλίσκηται, τοῦ λαβόντος εἶναι δοῦλον. ἦν δέ τι καὶ χρηστήριον τοῖς Λακεδαιμονίοις πυθικὸν πρὸ τοῦ, τὸν ἱκέτην τοῦ Διὸς τοῦ Ἰθωμήτα ἀφιέναι. ἐξῆλθον δὲ αὐτοὶ, καὶ παῖδες, καὶ γυναῖκες· καὶ αὐτοὺς Ἀθηναῖοι δεξάμενοι κατὰ ἔχθος ἤδη τὸ Λακεδαιμονίων ἐς Ναύπακτον κατῴκισαν, ἣν ἔτυχον ᾑρηκότες νεωστὶ, Λοκρῶν τῶν Ὀζολῶν ἐχόντων. προσεχώρησαν δὲ καὶ Μεγαρῆς Ἀθηναίοις ἐς ξυμμαχίαν, Λακεδαιμονίων ἀποστάντες, ὅτι αὐτοὺς Κορίνθιοι περὶ γῆς ὅρων πολέμῳ κατεῖχον· καὶ ἔσχον Ἀθηναῖοι Μέγαρα καὶ Πηγὰς, καὶ τὰ μακρὰ τείχη ᾠκοδόμησαν Μεγαρεῦσι τὰ ἀπὸ τῆς πόλεως ἐς Νίσαιαν, καὶ ἐφρούρουν αὐτοί. καὶ Κορινθίοις μὲν οὐχ ἥκιστα ἀπὸ τοῦδε τὸ σφοδρὸν μῖσος ἤρξατο πρῶτον ἐς Ἀθηναίους γενέσθαι.

Inaros, rex Afrorum, a Persis deficiens, foedus facit cum Atheniensibus, qui parte Aegypti occupata obsident Murum album, qui vocabatur.

104. Ἰνάρως δὲ, ὁ Ψαμμητίχου, Λίβυς, βασιλεὺς Λιβύων τῶν πρὸς Αἰγύπτῳ, ὁρμώμενος ἐκ Μαρείας τῆς ὑπὲρ Φάρου πόλεως, ἀπέστησεν Αἰγύπτου τὰ πλέω ἀπὸ βασιλέως Ἀρταξέρξου, καὶ αὐτὸς ἄρχων γενόμενος Ἀθηναίους ἐπηγάγετο. οἱ δὲ (ἔτυχον γὰρ ἐς Κύπρον στρατευόμενοι ναυσὶ διακοσίαις αὐτῶν τε καὶ τῶν ξυμμάχων) ἦλθον, ἀπολιπόντες τὴν Κύπρον· καὶ, ἀναπλεύσαντες ἀπὸ θαλάσσης ἐς τὸν Νεῖλον, τοῦ τε ποταμοῦ

103. *ἐφ' ᾧ τε ἐξίασιν:* ἀντὶ τοῦ *ἐπὶ τῷ ἐξιέναι.* S. *hac lege, ut exirent.* notum est, τὸ *εἶμι* vim futuri habere: v. Moeris in *ἄπεισι* etc. genus hoc loquendi non est proprium Thucydidi, ut persuadere vult S., (*ἰδίωμα δὲ τοῦτο Θουκυδίδου.*) sed omnino Atticorum et Ionum, velut Herodoti 1, 22. etc. v. Viger. ed. 3. Lips. p. 618. abundat τὲ in hac formula. sic fere G.

τὸν ἱκέτην—ἀφιέναι. videor mihi agnoscere versum Pythiae
Τὸν ἱκέτην Ζηνὸς τοῦ Ἰθωμήτα ἀφίεσθαι.

Πηγάς. ἐμπόριον πλησίον Μεγάρων. S. Paus. 1, 41. *Ἐβασίλευσε δὲ ὁ Τηρεὺς, ὡς μὲν λέγουσιν οἱ Μεγαρεῖς, περὶ τὰς Παγὰς* (dorice) *τὰς καλουμένας τῆς Μεγαρίδος* etc.

Νίσαιαν, navale et arcem Megarensium. v. Paus. 1, 19. etc.

104. de *Inaro* cf. c. 110., Herod. 3, 12.; 7, 7., Diod. 11.

Μαρείας. Athen. 1, 25. de vino mareotico, *Ὄνομα ἔχει*, inquit, *ἀπὸ τῆς ἐν Ἀλεξανδρείᾳ κρήνης Μαρείας καὶ τῆς παρ' αὐτὴν πόλεως ὁμωνύμου*, quae urbs Athenaei tempore erat *κώμη.*' Steph. Byz. *Μάρεια: πόλις καὶ λίμνη, τῇ Ἀλεξανδρείᾳ παρακειμένη, ἡ καὶ Μαρεῶτις λέγεται.* *E G.*

ὑπὲρ Φάρου: Φάρος νῆσος μικρὰ πρὸ τῆς Ἀλεξανδρείας. S.

Ἀρταξέρξου. τοῦ μακρόχειρος. v. Diod. 2. p. 279. etc. *E G.*

κρατοῦντες, καὶ τῆς Μέμφιδος τῶν δύο μερῶν, πρὸς τὸ τρίτον μέρος, ὃ καλεῖται Λευκὸν τεῖχος, ἐπολέμουν· ἐνῆσαν δὲ αὐτόθι Περσῶν καὶ Μήδων οἱ καταφυγόντες, καὶ Αἰγυπτίων οἱ μὴ ξυναποστάντες.

Athenienses fusi apud Halias; post autem Peloponnesiorum et Aeginetarum victores.

105. Ἀθηναίοις δὲ ναυσὶν ἀποβᾶσιν ἐς Ἁλιᾶς πρὸς Κορινθίους καὶ Ἐπιδαυρίους μάχη ἐγένετο· καὶ ἐνίκων Κορίνθιοι. καὶ ὕστερον Ἀθηναῖοι ἐναυμάχησαν ἐπὶ Κεκρυφαλείᾳ Πελοποννησίων ναυσί· καὶ ἐνίκων Ἀθηναῖοι. πολέμου δὲ καταστάντος πρὸς Αἰγινήτας Ἀθηναίοις μετὰ ταῦτα ναυμαχία γίγνεται ἐπ᾽ Αἰγίνῃ μεγάλη Ἀθηναίων καὶ Αἰγινητῶν, καὶ οἱ ξύμμαχοι ἑκατέροις παρῆσαν· καὶ ἐνίκων Ἀθηναῖοι, καὶ ναῦς ἑβδομήκοντα λαβόντες αὐτῶν ἐς τὴν γῆν ἀπέβησαν, καὶ ἐπολιόρκουν, Λεωκράτους τοῦ Στροίβου στρατηγοῦντος.

Peloponnesii Geraneam promontorium occupant, et Corinthii ipsam Megaridem invadunt; eorum et Atheniensium pugna primum anceps, qua tamen postremo vincunt Athenienses.

Ἔπειτα Πελοποννήσιοι ἀμύνειν βουλόμενοι Αἰγινήταις ἐς μὲν τὴν Αἴγιναν τριακοσίους ὁπλίτας, πρότερον Κορινθίων καὶ Ἐπιδαυρίων ἐπικούρους, διεβίβασαν, τὰ δὲ ἄκρα τῆς Γερανείας κατέλαβον· καὶ ἐς τὴν Μεγαρίδα κατέβησαν Κορίνθιοι μετὰ τῶν ξυμμάχων, νομίζοντες ἀδυνάτους ἔσεσθαι Ἀθηναίους βοηθεῖν τοῖς Μεγαρεῦσιν, ἔν τε Αἰγίνῃ ἀπούσης στρατιᾶς πολλῆς, καὶ ἐν Αἰγύπτῳ· ἢν δὲ καὶ βοηθῶσιν, ἀπ᾽ Αἰγίνης ἀναστήσεσθαι αὐτούς. οἱ δὲ Ἀθηναῖοι τὸ μὲν πρὸς Αἰγίνῃ στράτευμα οὐκ ἐκίνησαν, τῶν δ᾽ ἐκ τῆς πόλεως ὑπολοίπων οἵ τε πρεσβύτατοι καὶ οἱ νεώτατοι ἀφικνοῦνται ἐς τὰ Μέγαρα, Μυρωνίδου στρατηγοῦντος· καὶ μάχης γενομένης ἰσοῤῥόπου πρὸς Κορινθίους, διεκρίθησαν ἀπ᾽ ἀλλήλων, καὶ ἐνόμισαν αὐτοὶ ἑκάτεροι οὐκ ἔλασσον ἔχειν ἐν τῷ ἔργῳ. καὶ οἱ μὲν Ἀθηναῖοι, (ἐκράτησαν γὰρ ὅμως μᾶλλον,) ἀπελθόντων τῶν Κορινθίων, τροπαῖον ἔστησαν· οἱ δὲ Κορίνθιοι, κακιζόμενοι. ὑπὸ τῶν ἐν

105. *Ἁλιᾶς.* S. Ἁλιαὶ ὀξυτόνως (imo Ἁλιεῖς: v. P. Prolegom. vol. 2. p. 221.) πόλις Πελοποννήσου περὶ Τροιζῆνα, τῆς ἀργολικῆς μοίρας. Strabo 8. p. 373. Ἑρμιόνη ἐστὶ τῶν οὐκ ἀσήμων πόλεων (in Argolide), ἧς τὴν παραλίαν ἔχουσιν Ἁλιεῖς λεγόμενοι, θαλαττουργοί τινες ἄνδρες. cf. Diod. 11. p. 282. — *E Wass.*

ἐπὶ Κεκρυφαλείᾳ. νῆσος αὕτη περὶ τὰ δυτικὰ τῆς Πελοποννήσου (in sinu saronico). cf. Plin. H. N. 4, 12.

τῆς Γερανείας. S. Γερανίας (sic): Γερανία ἀκρωτήριόν ἐστι τῆς Μεγαρίδος, νεῦον εἰς τὴν μεσογείαν, κ. ἐπίμηκες· καὶ ἀπὸ τοῦ σχήματος οὕτως ὀνομάζεται. cf. c. 107.

οἵ τε — νεώτατοι. malim hic quoque πρεσβύτεροι, νεώτεροι: v. ann. ad ὀλίγων etc. c. 93. hoc ipso capite sub finem οἱ δὲ Κ. κ. ὑπὸ τῶν — πρεσβυτέρων.

ἐν τῷ ἔργῳ. i. e. ἐν τῇ μάχῃ. 2, 7. γεγενημένου τοῦ ἐν Πλαταιαῖς ἔργου, et similiter Plato Menex. c. 11. *E G.*

κακιζόμενοι: ψεγόμενοι. *ὑπὸ τῶν ἐν τῇ πόλει:* ὅτι νέοι ὄντες ὑπὸ γερόντων ἡττήθησαν. S.

τῇ πόλει πρεσβυτέρων, καὶ παρασκευασάμενοι ἡμέρας ὕστερον δώδεκα μάλιστα ἐλθόντες ἀνθίστασαν τροπαῖον καὶ αὐτοί, ὡς νικήσαντες· καὶ οἱ Ἀθηναῖοι ἐκβοηθήσαντες ἐκ τῶν Μεγάρων, τούς τε τὸ τροπαῖον ἱστάντας διαφθείρουσι, καὶ τοῖς ἄλλοις ξυμβαλόντες ἐκράτησαν.

Corinthiorum se recipientium pars circumventa et lapidata ab Atheniensibus.

106. Οἱ δὲ νικώμενοι ὑπεχώρουν, καί τι αὐτῶν μέρος οὐκ ὀλίγον προσβιασθὲν, καὶ διαμαρτὸν τῆς ὁδοῦ, ἐσέπεσεν ἔς του χωρίον ἰδιώτου, ᾧ ἔτυχεν ὄρυγμα μέγα περιεῖργον, καὶ οὐκ ἦν ἔξοδος· οἱ δὲ Ἀθηναῖοι γνόντες κατὰ πρόσωπόν τε εἶργον τοῖς ὁπλίταις, καὶ περιστήσαντες κύκλῳ τοὺς ψιλοὺς κατέλευσαν πάντας τοὺς ἐσελθόντας, καὶ πάθος μέγα τοῦτο Κορινθίοις ἐγένετο· τὸ δὲ πλῆθος ἀπεχώρησαν αὐτοῖς τῆς στρατιᾶς ἐπ' οἴκου.

Murorum longorum Athenis ad portus Phalerum et Piraeeum coepta aedificatio. Phocenses Doriensium oppidum expugnant; verum id reddere coguntur a Lacedaemoniis eorumque sociis; quorum reditum impedire conantur Athenienses cum suis.

107. Ἤρξαντο δὲ κατὰ τοὺς χρόνους τούτους καὶ τὰ μακρὰ τείχη ἐς θάλασσαν Ἀθηναῖοι οἰκοδομεῖν, τό τε Φαληρόνδε, καὶ τὸ ἐς Πειραιᾶ. καὶ Φωκέων στρατευσάντων ἐς Δωριᾶς, τὴν Λακεδαιμονίων μητρόπολιν, Βοιὸν, καὶ Κυτίνιον, καὶ Ἐρινεὸν, καὶ ἑλόντων ἓν τῶν πολισμάτων τούτων, οἱ Λακεδαιμόνιοι, Νικομήδους τοῦ Κλεομβρότου, ὑπὲρ Πλειστοάνακτος τοῦ

καὶ παρασκ. — καὶ αὐτοί. ordo καὶ ἡμέρας ὕστερον δώδεκα μάλιστα παρασκ. ἐλθόντες etc., *vel 12 circiter dies post instructi venientes* etc. sero eos venisse significat.

106. *κατέλευσαν.* fundis scilicet. *G—r.*

ἀπεχώρησαν Reg., probante etiam Didoto. vulgo ἀπεχώρησεν, quam glossam existimes ejus, qui elegantem pluralis usum in hoc genere ignoraret; qua de re P. laudavit haec ipsius Thucydidis καὶ τὸ πλῆθος ἐψηφίσαντο πολεμεῖν 1, 125., ὁ δὲ ἄλλος ὅμιλος ἐσκεδάννυντο 4, 112., ἡ στρατιὰ ἐπορεύοντο ib. 128., ξυνεπεύχοντο δὲ καὶ ὁ ἄλλος ὅμιλος 6, 32., et ibidem 35. ὁ δῆμος ἐν ἔριδι ἦσαν. etiam 2, 18., ubi in vulgatis libris legitur ὁ στρατὸς — εἶχεν, Ar. et C. habent εἶχον. cf. Il. π', 265., Xenoph. Cyr. 2, 2, 9., Matth. gr. §. 301.

107. *ἤρξαντο.* olymp. 80, 1., ante Chr. nat. 459. (460.) v. Krügeri Krit. Stud. p. 166. seqq.

τὴν Λακ. μητρόπολιν, unde *Lacedaemonii originem suam ducebant.* cf. 3, 92. et contra τὴν πόλιν, ἐν φόβῳ ὄντας 3, 79, 2., et Xenoph. An. 5, 5, 3., quae K. citavit.

Βοιὸν, — Ἐρινεόν. de his locis Dorumque inde profectione v. Ot. Müller. Dor. 1., p. 39. sequ. vulgo de tetrapoli dorica loquuntur, sed quartam urbem Pindum ignorant cum Thucydide Diod., Conon, aliique, inter hos Andro apud Strab. p. 476. v. C. Fr. Herm. Antt. gr. p. 37, 7. *G—r.* πεντάπολιν doricam dicit Plinius H. N. 4, 13., ἑξάπολιν schol. Pindari ad Pyth. 1, 121., Comici ad Plut. 385., Tzetz. ad Lycophr. 980. Δωρίον nonnisi ab Aeschine 2, 116. commemoratur. *E K.*

ὑπὲρ Πλειστοάνακτος. cum Plistarchus rex, cujus olim tutor (ἐπίτροπος) Pausanias fuerat, vixdum annos pubertatis et regnum

Παυσανίου βασιλέως, νέου ὄντος ἔτι, ἡγουμένου, ἐβοήθησαν τοῖς Δωριεῦσιν ἑαυτῶν τε πεντακοσίοις καὶ χιλίοις ὁπλίταις, καὶ τῶν ξυμμάχων μυρίοις, καὶ τοὺς Φωκέας ὁμολογίᾳ ἀναγκάσαντες ἀποδοῦναι τὴν πόλιν ἀπεχώρουν πάλιν. καὶ κατὰ θάλασσαν μὲν αὐτοὺς διὰ τοῦ Κρισαίου κόλπου εἰ βούλοιντο περαιοῦσθαι, Ἀθηναῖοι ναυσὶ περιπλεύσαντες ἔμελλον κωλύσειν· διὰ δὲ τῆς Γερανείας οὐκ ἀσφαλὲς ἐφαίνετο αὐτοῖς, Ἀθηναίων ἐχόντων Μέγαρα καὶ Πηγὰς, πορεύεσθαι· δύσοδός τε γὰρ ἡ Γεράνεια, καὶ ἐφρουρεῖτο ἀεὶ ὑπὸ Ἀθηναίων, καὶ τότε ᾐσθάνοντο αὐτοὺς μέλλοντας καὶ ταύτῃ κωλύσειν. ἔδοξε δ' αὐτοῖς ἐν Βοιωτοῖς περιμείνασι σκέψασθαι, ὅτῳ τρόπῳ ἀσφαλέστατα διαπορεύσονται· τὸ δέ τι καὶ ἄνδρες τῶν Ἀθηναίων ἐπῆγον αὐτοὺς κρύφα, ἐλπίσαντες δῆμόν τε καταπαύσειν καὶ τὰ μακρὰ τείχη οἰκοδομούμενα. ἐβοήθησαν δὲ ἐπ' αὐτοὺς οἱ Ἀθηναῖοι πανδημεὶ, καὶ Ἀργείων χίλιοι, καὶ τῶν ἄλλων ξυμμάχων ὡς ἕκαστοι (ξύμπαντες δὲ ἐγένοντο τετρακισχίλιοι καὶ μύριοι)· νομίσαντες δὲ ἀπορεῖν, ὅπη διέλθωσιν, ἐπεστράτευσαν αὐτοῖς, καί τι καὶ τοῦ δήμου καταλύσεως ὑποψίᾳ. ἦλθον δὲ καὶ Θεσσαλῶν ἱππῆς τοῖς Ἀθηναίοις κατὰ τὸ ξυμμαχικὸν, οἳ μετέστησαν ἐν τῷ ἔργῳ παρὰ τοὺς Λακεδαιμονίους.

Athenienses Tanagrae magna pugna vincuntur a Lacedaemoniis; sed rursus victores apud Oenophyta Boeotiam et Phocidem occupant et, Tanagraeos ulti, obsidibusque acceptis a Locris Opuntiis, muroa longos absolvunt.

108. *Γενομένης δὲ μάχης ἐν Τανάγρᾳ τῆς Βοιωτίας, ἐνίκων Λακεδαιμόνιοι καὶ οἱ ξύμμαχοι, καὶ φόνος ἐγένετο ἀμφοτέρων πολύς. καὶ Λακεδαιμόνιοι μὲν ἐς τὴν Μεγαρίδα ἐλθόντες, καὶ δενδροτομήσαντες, πάλιν ἀπῆλθον ἐπ' οἴκου διὰ Γερανείας καὶ ἰσθμοῦ· Ἀθηναῖοι δὲ δευτέρᾳ καὶ ἑξηκοστῇ ἡμέρᾳ μετὰ τὴν μάχην ἐστράτευσαν ἐς Βοιωτοὺς, Μυρωνίδου στρατηγοῦντος, καὶ μάχῃ ἐν Οἰνοφύτοις τοὺς Βοιωτοὺς νικήσαντες*

consecutus diem obiisset, successorem habuit Plistoanactem, Pausaniae filium. (v. 1, 114., 132.); sed ne is quidem ab initio legitima ad regnandum fuit aetate: quare Nicomedes ex regia gente ejus loco bellum administrabat. Plutarchus Cim. c. 17. hac expeditione Delphos Phocensihus ereptoa esse narrat parum accurate: nam id postea demum factum tradit Th. infra c. 112. *Ex Hk.*

τοῦ Κρισαίου κόλπου. qui sinus maris ionii nomen habuit a Crisa, urbe Phocensium, quae post Cirrha dicta est. v. Il. β', 520., et de *Geranea* et *Pegis* c. 103. et 105.

τὸ δέ τι, partim vero. B—r.

δῆμόν τε κατ.: τὴν δημοκρατίαν. — νομ. δέ: νομίσαντες οἱ Ἀθ. ἀπορεῖν τοὺς Λάκωνας. — ὑποψίᾳ ἦν: τοῖς Ἀθηναίοις δηλονότι. ὑπώπτευον, φησὶν, ὅτι τὴν δημοκρατίαν ἐβούλοντο καταλῦσαι. S.

οἳ μετέστησαν. de Thessalorum perfidia vid. Demosth. Olynth. 3. (1.) p. 15., ibique interpp. *Hk.*

108. *φόνος — πολύς.* v. Plut. Pericl. c. 10., Cim. c. 17. *Id.*

ἐπετέλεσαν, ut 7, 2, 4.; 4, 2.; 8, 55, 2. hoc factum olymp. 80, 3., ante Chr. nat. 458. *E K.* ita Gr., Cl., Aug., Reg., Cass., Bas.; alii libri *ἀπετέλεσαν*, quod per se ne ipsum quidem contemnendum est.

ἐν Οἰν. τὰ Οἰνόφυτα χωρίον τῆς Βοιωτίας. S. „commemorant hunc locum Plato, Aristot. Polit. 5, 2, 6.,

τῆς τε χώρας ἐκράτησαν τῆς Βοιωτίας καὶ Φωκίδος, καὶ Ταναγραίων τὸ τεῖχος περιεῖλον, καὶ Λοκρῶν τῶν Ὀπουντίων ἑκατὸν ἄνδρας ὁμήρους τοὺς πλουσιωτάτους ἔλαβον· τά τε τείχη τὰ ἑαυτῶν τὰ μακρὰ ἐπετέλεσαν.

Quibus eorum successibus perterriti Aeginetae se dedunt illis; qui deinde Peloponnesum circumnavigantes et Spartanos, et Corinthios, infestant, fusis etiam Sicyoniis.

Ὡμολόγησαν δὲ καὶ Αἰγινῆται μετὰ ταῦτα τοῖς Ἀθηναίοις, τείχη τε περιελόντες, καὶ ναῦς παραδόντες, φόρον τε ταξάμενοι ἐς τὸν ἔπειτα χρόνον. καὶ Πελοπόννησον περιέπλευσαν Ἀθηναῖοι, Τολμίδου τοῦ Τολμαίου στρατηγοῦντος· καὶ τὸ νεώριον τῶν Λακεδαιμονίων ἐνέπρησαν, καὶ Χαλκίδα Κορινθίων πόλιν εἷλον, καὶ Σικυωνίους ἐν ἀποβάσει τῆς γῆς μάχῃ ἐκράτησαν.

Expeditionis aegyptiae Atheniensium exitus infelix.

109. Οἱ δὲ ἐν τῇ Αἰγύπτῳ Ἀθηναῖοι καὶ οἱ ξύμμαχοι ἐπέμενον, καὶ αὐτοῖς πολλαὶ ἰδέαι πολέμων κατέστησαν. τὸ μὲν γὰρ πρῶτον ἐκράτουν τῆς Αἰγύπτου Ἀθηναῖοι, καὶ βασιλεὺς πέμπει ἐς Λακεδαίμονα Μεγάβαζον, ἄνδρα Πέρσην, χρήματα ἔχοντα, ὅπως, ἐς τὴν Ἀττικὴν ἐσβαλεῖν πεισθέντων τῶν Πελοποννησίων, ἀπ' Αἰγύπτου ἀπαγάγοι Ἀθηναίους. ὡς δὲ αὐτῷ οὐ προὐχώρει, καὶ τὰ χρήματα ἄλλως ἀναλοῦτο, ὁ μὲν Μεγάβαζος καὶ τὰ λοιπὰ τῶν χρημάτων πάλιν ἐς τὴν Ἀσίαν ἀνεκομίσθη, Μεγάβυζον δὲ τὸν Ζωπύρου πέμπει, ἄνδρα Πέρσην, μετὰ στρατιᾶς πολλῆς· ὃς ἀφικόμενος κατὰ γῆν τοὺς Αἰγυπτίους καὶ τοὺς ξυμμάχους μάχῃ ἐκράτησε, καὶ ἐκ τῆς Μέμφιδος ἐξήλασε τοὺς Ἕλληνας, καὶ τέλος ἐς Προσωπίτιδα τὴν νῆσον κατέκλεισε· καὶ ἐπολιόρκει ἐν αὐτῇ ἐνιαυτὸν καὶ ἓξ μῆνας, μέχρις οὗ ξηράνας τὴν διώρυχα, καὶ παρατρέψας ἄλλῃ τὸ ὕδωρ, τάς τε ναῦς ἐπὶ τοῦ ξηροῦ ἐποίησε, καὶ τῆς νήσου τὰ πολλὰ ἤπειρον, καὶ διαβὰς εἷλε τὴν νῆσον πεζῇ.

Aristides, Plut. l. de gloria Athen. 1." *E K.*

τὸ νεώριον τῶν Λακεδ. Gythium oppidum: v. P. Proleg. 2. p. 198. — *Chalcis* ea, quae h. l. dicitur, in ora Aetoliae sita erat. *Hk.* cf. Iliad. β', 640.

109. πολλαὶ ἰδέαι πολέμων, *multae formae seu vices bellorum.* S. διάφοροι πόλεμοι, οἷον ναυμαχίαι, κ. πεζομαχίαι, καὶ νῖκαι, κ. ἧτται. — „de his rebus cf. Diod. 11, 77. — βασιλεύς. Artaxerxes Longimanus. *Ex Hk.*

ἀνεκομίσθη. plerique codd., quos P. aliique secuti sunt, ἐκομίσθη, forte, opinor, hausta praepositione ab —αν praegresso: solent enim usurpari verba hujusmodi ἀνακομίζεσθαι, ἀναβαίνειν, ἀνάβασις, ubi agitur de itineribus expeditionibusque in Asiam. v. Did.

Ζωπύρου. noti illius ex historia Darii Hystaspis: v. Herod. 3, 153. etc.; de *Megabyzo* autem Herod. 7, 82., Diod. 11, 74.

Προσωπ.: *Προσωπῖτις ἐκαλεῖτο ἡ νῦν Νικίου.* (?) S. v. Herod. 2, 41., 165., Steph. Byz. h. v. Herod. 2, 41. de hac insula, sita inter sebennyticum et canopicum brachium Nili, *Ἡ δ' ἔστι μὲν ἐν τῷ Δέλτα, περίμετρον δὲ αὐτῆς εἰσι σχοῖνοι ἐννέα* (450 stadia). *ἐν ταύτῃ ὦν τῇ Προσωπίτιδι νήσῳ ἔνεισι μὲν καὶ ἄλλαι πόλιες συχναὶ* etc.

Aegyptus denuo Persis subjecta praeter paludes, regnum Amyrtaei; Inaros supplicio affectus; classis ibi Atheniensium fere omnis perdita.

110. *Οὕτω μὲν τὰ τῶν Ἑλλήνων πράγματα ἐφθάρη, ἓξ ἔτη πολεμήσαντα, καὶ ὀλίγοι ἀπὸ πολλῶν πορευόμενοι διὰ τῆς Λιβύης ἐς Κυρήνην ἐσώθησαν, οἱ δὲ πλεῖστοι ἀπώλοντο· Αἴγυπτος δὲ πάλιν ὑπὸ βασιλέα ἐγένετο πλὴν Ἀμυρταίου, τοῦ ἐν τοῖς ἕλεσι βασιλέως· τοῦτον δὲ διὰ μέγεθός τε τοῦ ἕλους οὐκ ἐδύναντο ἑλεῖν, καὶ ἅμα μαχιμώτατοί εἰσι τῶν Αἰγυπτίων οἱ ἕλειοι. Ἰνάρως δὲ, ὁ Λιβύων βασιλεὺς, ὃς τὰ πάντα ἔπραξε περὶ τῆς Αἰγύπτου, προδοσίᾳ ληφθεὶς ἀνεσταυρώθη. ἐκ δὲ τῶν Ἀθηνῶν καὶ τῆς ἄλλης ξυμμαχίδος πεντήκοντα τριήρεις διάδοχοι πλέουσαι ἐς Αἴγυπτον ἔσχον κατὰ τὸ Μενδήσιον κέρας, οὐκ εἰδότες τῶν γεγενημένων οὐδέν. καὶ αὐτοῖς ἔκ τε γῆς ἐπιπεσόντες πεζοὶ, καὶ ἐκ θαλάσσης Φοινίκων ναυτικὸν, διέφθειραν τὰς πολλὰς τῶν νεῶν, αἱ δ᾽ ἐλάσσους διέφυγον πάλιν. τὰ μὲν κατὰ τὴν μεγάλην στρατείαν Ἀθηναίων καὶ τῶν ξυμμάχων ἐς Αἴγυπτον οὕτως ἐτελεύτησεν.*

Atheniensium expeditiones inutiles contra Pharsalum et Oeniadas, prosperiorque contra Sicyonem.

111. *Ἐκ δὲ Θεσσαλίας Ὀρέστης ὁ Ἐχεκρατίδου υἱὸς, τοῦ*

110. *πολεμήσαντα.* bene *Abreschius* „Per periphrasin dictum *τὰ τῶν Ἑλλήνων πράγματα* pro *οἱ Ἕλληνες*, et accommodari quidem in istiusmodi circumlocutione structura solet rei, quae circumscribitur, at nonnunquam quoque, ut hic, vocabulo, quod periphrasi inservit.“ cf. 3, 82. *ἐστασίαζέ τε οὖν τὰ τῶν πόλεων κ. τ. λ. Hk.*

Ἀμυρταίου. de hoc v. Herodoti interpp. ad 2, 140.; 3, 15.

ἐν τοῖς ἕλεσι. haec palustria (*τὰ ἕλη, τὰ τοῦ Νείλου ἕλη, τὰ κατ᾽ Αἴγυπτον ἕλη*: v. Hesych. in *Σάριν*.) inter taniticum et pelusiacum ostia Nili, vocantur etiam *βουκόλια* ab usu; quo Psammetichus olim confugit (Herod. 2, 151. seqq.). illa quoque inferioris Aegypti pars iusularis, quae bolbitino et sebennytico ostio inclusa est, vocatur *Ἕλος*, quam hic dici existimes. in istis paludibus latronum ab antiquissimis inde temporibus receptacula fuisse notavit Valck. Epist. ad Roever. p. 296. Heind. cf. Herod. 2, 92., 94., Strab. 17., Scal. ad Euseb. p. 101. *E G.*

ὃς — Αἰγύπτου: *ἤγουν τὴν ἀπόστασιν ἐποίησε τῆς Αἰγύπτου.* S.

ἀνεσταυρώθη. et quidem *ἐπὶ τρισὶ σταυροῖς*, *super tres palos*, jussu Amestridis, Xerxi nuptae, quae occisum ab Inaro filium Achaemenidem dolebat: v. Ctes. Pers. 36. quid sit *ἀνασταυροῦν ἐπὶ τρισὶ σταυροῖς*, docet Plut. Artax. t. 5. p. 477. ed. Reisk.: *προσέταξε ἐκδεῖραι ζῶντα, καὶ τὸ μὲν σῶμα πλάγιον διὰ τριῶν σταυρῶν ἀναπῆξαι, τὸ δὲ δέρμα χωρὶς διαπατταλεῦσαι. E G.*

Ἀθηνῶν Bk., K., ut 116., 117. libri *Ἀθηναίων*, ut Dan. 117., quod frustra sunt qui tuentur allatis dissimilibus: velut *ἐκ τῶν Ἀθηναίων* 4, 97. et 104. est *unus ex Atheniensibus.* cf. K. ad Xenoph. Anab. 1, 7, 13.

ξυμμαχίδος, ut 2, 80.; 5, 36. P.

ἔσχον: *ἐλιμένισαν.* S. *προσωρμίσαντο* Thom. M. in *προσέσχον.*

κέρας, *cornu*, seu *promontorium.* Pindarus apud Strab. 17, 1., p. 802. *Μένδητα παρὰ κρημνὸν, θαλάσσας ἔσχατον Νείλου κέρας.* cf. Herod. 8, 76., Xen. Anab. 5, 6, 7. (*τὰ κέρατα τοῦ ὄρους*), Lycophr. 1069. etc. *Μένδης* urbs Aegypti inferioris: v. Herod. 2, 42. etc.

111. *τοῦ Θεσσαλῶν βασιλέως.* erant in Thessalia praeter

Θεσσαλῶν βασιλέως, φεύγων ἔπεισεν Ἀθηναίους ἑαυτὸν κατάγειν· καὶ παραλαβόντες Βοιωτοὺς καὶ Φωκέας, ὄντας ξυμμάχους, Ἀθηναῖοι ἐστράτευσαν τῆς Θεσσαλίας ἐπὶ Φάρσαλον· καὶ τῆς μὲν γῆς ἐκράτουν ὅσα μὴ προϊόντες πολὺ ἐκ τῶν ὅπλων, (οἱ γὰρ ἱππῆς τῶν Θεσσαλῶν εἶργον.) τὴν δὲ πόλιν οὐχ εἷλον, οὐδ' ἄλλο προὐχώρει αὐτοῖς οὐδὲν ὧν ἕνεκα ἐστράτευσαν, ἀλλ' ἀπεχώρησαν πάλιν, Ὀρέστην ἔχοντες, ἄπρακτοι. μετὰ δὲ ταῦτα οὐ πολλῷ ὕστερον χίλιοι Ἀθηναίων ἐπὶ τὰς ναῦς τὰς ἐν Πηγαῖς ἐπιβάντες, (εἶχον δ' αὐτοὶ τὰς Πηγάς,) παρέπλευσαν ἐς Σικυῶνα, Περικλέους τοῦ Ξανθίππου στρατηγοῦντος, καὶ ἀποβάντες Σικυωνίων τοὺς προσμίξαντας μάχῃ ἐκράτησαν· καὶ εὐθὺς παραλαβόντες Ἀχαιοὺς, καὶ διαπλεύσαντες πέραν, τῆς Ἀκαρνανίας ἐς Οἰνιάδας ἐστράτευσαν, καὶ ἐπολιόρκουν· οὐ μέντοι εἷλόν γε, ἀλλ' ἀπεχώρησαν ἐπ' οἴκου.

Atheniensium et Peloponnesiorum foedus quinquennale; illorum expeditio in Cyprum et Aegyptum, victoriaque reportata a Phoenicibus et Cilicibus.

112. *Ὕστερον δὲ, διαλιπόντων ἐτῶν τριῶν, σπονδαὶ γίγνονται Πελοποννησίοις καὶ Ἀθηναίοις πενταετεῖς. καὶ ἑλληνικοῦ μὲν πολέμου ἔσχον οἱ Ἀθηναῖοι, ἐς δὲ Κύπρον ἐστρατεύοντο ναυσὶ διακοσίαις αὐτῶν τε καὶ τῶν ξυμμάχων, Κίμωνος στρατηγοῦντος. καὶ ἑξήκοντα μὲν νῆες ἐς Αἴγυπτον ἀπ' αὐτῶν ἔπλευσαν, Ἀμυρταίου μεταπέμποντος, τοῦ ἐν τοῖς ἕλεσι βασιλέως· αἱ δὲ ἄλλαι Κίτιον ἐπολιόρκουν. Κίμωνος δὲ ἀποθανόντος, καὶ λιμοῦ γενομένου, ἀπεχώρησαν ἀπὸ Κιτίου, καὶ πλεύσαντες ὑπὲρ Σαλαμῖνος τῆς ἐν Κύπρῳ Φοίνιξι καὶ Κίλιξιν ἐναυμάχησαν καὶ ἐπεζομάχησαν ἅμα, καὶ νικήσαντες ἀμφότερα ἀπεχώρησαν ἐπ' οἴκου, καὶ αἱ ἐξ Αἰγύπτου νῆες πάλιν αἱ ἐλθοῦσαι μετ' αὐτῶν.*

Thessalos Oetaei, Melienses, Phthiotae, Achaei. v. Plut. Pericl. c. 17. ante Medica videtur amicitia intercessisse Thessalis cum Pisistratidis: nam Hippiae Iolcum donant (Herod. 5, 94.). jam sequitur haec expeditio Atheniensium adversus Thessalos, sed deinde foedus inter eos erat (Thuc. 1, 102., 107.; 2, 22.), quanquam non satis firmum (1, 107.). *Hk.*

***Echecratidem* dicit, Antiochi filium, nepotem Echecratidis majoris, qui Simonidis Cei aequalis fuit. Antiochi gens Pharsali videtur sedem habuisse; Aleuadae vero Larissae regnabant, et Scopadae seu Creondae, tertia nobilissimarum Thessaliae familiarum, affinitate inter se conjunctarum, Crannone. v. Wachsm. Antiqu. gr. 1, 2., p. 106., Buttm. l. de Aleuadis p. 201. etc. — *φεύγων*, *in exilium actus.* E G—ro.**

ὅσα μὴ προϊόντες πολύ.* elliptica ratio: *καὶ ἐκράτουν τῆς μὲν γῆς (τοσαῦτα) ὅσα (ἐδύναντο κρατῆσαι) μὴ προϊόντες πολὺ ἀπὸ τῶν ὅπλων.* *Ex Hk.

***μετὰ δὲ ταῦτα.* olymp. 81, 3., ante Chr. nat. 454. K.**

Οἰνιάδας.* Acarnaniae oppidum littorale, ad laevam Acheloi ripam, in confiniis Aetoliae. *Ex Hk.

112. *σπονδαὶ γίγνονται.* (ol. 82, 2., ante Chr. nat. 451. K.) v. Plut. Cim. c. 18., Pericle c. 20. — *ἔσχον*, *ἐπέσχον* (ita S.), *ἀπέσχοντο.* *Ex eodem.*

***Κίτιον*: *πόλις Κύπρου, ὅθεν ἦν Ζήνων [ὁ Κιτιεὺς], ὁ φιλόσοφος.* S.**

Bellum sacrum, quo primum Lacedaemonii expugnatum templum Apollinis delphicum reddunt Delphis, deinde Athenienses Phocensibus.

Λακεδαιμόνιοι δὲ μετὰ ταῦτα τὸν ἱερὸν καλούμενον πόλεμον ἐστράτευσαν· καὶ κρατήσαντες τὸ ἐν Δελφοῖς ἱερὸν παρέδοσαν Δελφοῖς· καὶ αὖθις ὕστερον Ἀθηναῖοι, ἀποχωρησάντων αὐτῶν, στρατεύσαντες καὶ κρατήσαντες παρέδοσαν Φωκεῦσι.

Athenienses in bello contra exules Boeotos, dum redeunt a capta Chaeronea, vincuntur ab illis et eorum sociis, qui libertatem recipiunt.

113. *Καὶ χρόνου ἐγγενομένου μετὰ ταῦτα Ἀθηναῖοι, Βοιωτῶν τῶν φευγόντων ἐχόντων Ὀρχομενὸν, καὶ Χαιρώνειαν, καὶ ἄλλ' ἄττα χωρία τῆς Βοιωτίας, ἐστράτευσαν ἑαυτῶν μὲν χιλίοις ὁπλίταις, τῶν δὲ ξυμμάχων ὡς ἑκάστοις, ἐπὶ τὰ χωρία ταῦτα, πολέμια ὄντα, Τολμίδου τοῦ Τολμαίου στρατηγοῦντος· καὶ Χαιρώνειαν ἑλόντες [καὶ ἀνδραποδίσαντες] ἀπεχώρουν, φυλακὴν καταστήσαντες. πορευομένοις δὲ αὐτοῖς ἐν Κορωνείᾳ ἐπιτίθενται οἵ τε ἐκ τῆς Ὀρχομενοῦ φυγάδες Βοιωτῶν, καὶ Λοκροὶ μετ' αὐτῶν, καὶ Εὐβοέων φυγάδες, καὶ ὅσοι τῆς αὐτῆς γνώμης ἦσαν, καὶ μάχῃ κρατήσαντες τοὺς μὲν διέφθειραν τῶν Ἀθηναίων, τοὺς δὲ ζῶντας ἔλαβον· καὶ τὴν Βοιωτίαν ἐξέλιπον Ἀθηναῖοι πᾶσαν, σπονδὰς ποιησάμενοι ἐφ' ᾧ τοὺς ἄνδρας κομιοῦνται· καὶ οἱ φεύγοντες Βοιωτῶν κατελθόντες, καὶ οἱ ἄλλοι πάντες, αὐτόνομοι πάλιν ἐγένοντο.*

Deficiunt ab Atheniensibus Euboea et Megara, Peloponnesiis Atticam vastantibus; quibus domum reversis Ath. Euboeam denuo subigunt, et Hestiaeam occupant, incolis expulsis.

114. *Μετὰ δὲ ταῦτα οὐ πολλῷ ὕστερον Εὔβοια ἀπέστη ἀπὸ Ἀθηναίων· καὶ ἐς αὐτὴν διαβεβηκότος ἤδη Περικλέους στρατιᾷ Ἀθηναίων ἠγγέλθη αὐτῷ, ὅτι Μέγαρα ἀφέστηκε, καὶ Πελοποννήσιοι μέλλουσιν ἐσβαλεῖν ἐς τὴν Ἀττικὴν, καὶ οἱ φρουροὶ Ἀθηναίων διεφθαρμένοι εἰσὶν ὑπὸ Μεγαρέων πλὴν ὅσοι ἐς Νίσαιαν ἀπέφυγον· ἐπαγαγόμενοι δὲ Κορινθίους, καὶ Σικυωνίους, καὶ Ἐπιδαυρίους, ἀπέστησαν οἱ Μεγαρῆς· ὁ δὲ Περικλῆς πάλιν κατὰ τάχος ἐκόμιζε τὴν στρατιὰν ἐκ τῆς Εὐβοίας. καὶ μετὰ τοῦτο οἱ Πελοποννήσιοι τῆς Ἀττικῆς ἐς Ἐλευσῖνα καὶ Θριῶζε ἐσβαλόντες ἐδῄωσαν, Πλειστοάνακτος τοῦ Παυσανίου, βασιλέως Λακεδαιμονίων, ἡγουμένου· καὶ τὸ πλέον οὐκέτι προ-*

τὸν ἱερὸν — πόλεμον. cf. Plut. Pericle, c. 21. — **τὸ — ἱερὸν.** vulgo τοῦ — ἱεροῦ. cf. 108. etc.

113. **Βοιωτῶν τῶν φευγόντων.** v. cap. 108., Plut. Vit. Agesilai 19.

ἐκ τῆς Ὀρχομενοῦ. cum arcadica urbs Orchomenus semper sit generis masculini, boeotica hic dicitur ἡ Ὀρχομενὸς, ut Apollonius Rhod. 4, 257. Ὀρχομενὸν, τὴν ἔχραεν etc.; sed eadem vocatur Ὀρχομενὸς ὁ βοιώτιος, ὁ Μινύειος 3, 87. et 4, 76., nisi forte infuscati sunt libri, ut utrumque in ea genus usurpatum pro lubitu scriptorum existimes.

114. **Θριῶζε** a recto Θριὼ, ut Θριῶθεν, P. et K.: v. Göttlingii *Accentlehre* p. 359. Steph. Byz. mendose Θριῶξε. S. **Θρίωζε** (sic libri, etiam ipsius Thucydidis, male quidem): εἰς τὸ Θριάσιον πεδίον (prope Thriam et Eleusin), ὡς Ἀθήναζε.

ελθόντες ἀπεχώρησαν ἐπ' οἴκου. καὶ Ἀθηναῖοι πάλιν ἐς Εὔβοιαν διαβάντες, Περικλέους στρατηγοῦντος, κατεστρέψαντο πᾶσαν. καὶ τὴν μὲν ἄλλην ὁμολογίᾳ κατεστήσαντο, Ἑστιαιᾶς δὲ ἐξοικίσαντες αὐτοὶ τὴν γῆν ἔσχον.

Atheniensium foedus tricennale factum cum Peloponnesiis et eorum sociis. Samiorum belli cum Milesiis, quibus Athenienses opitulantur, vicissitudines.

115. Ἀναχωρήσαντες δὲ ἀπὸ Εὐβοίας οὐ πολλῷ ὕστερον σπονδὰς ἐποιήσαντο πρὸς Λακεδαιμονίους καὶ τοὺς ξυμμάχους τριακοντούτεις, ἀποδόντες Νίσαιαν, καὶ Πηγὰς, καὶ Τροιζῆνα, * καὶ Ἀχαΐαν· * ταῦτα γὰρ εἶχον Ἀθηναῖοι Πελοποννησίων. ἕκτῳ δὲ ἔτει Σαμίοις καὶ Μιλησίοις πόλεμος ἐγένετο περὶ Πριήνης· καὶ οἱ Μιλήσιοι, ἐλασσούμενοι τῷ πολέμῳ, παρ' Ἀθηναίους ἐλθόντες κατεβόων τῶν Σαμίων. ξυνεπελαμβάνοντο δὲ καὶ ἐξ αὐτῆς τῆς Σάμου ἄνδρες ἰδιῶται, νεωτερίσαι βουλόμενοι τὴν πολιτείαν. πλεύσαντες οὖν Ἀθηναῖοι ἐς Σάμον ναυσὶ τεσσαράκοντα δημοκρατίαν κατέστησαν, καὶ ὁμήρους ἔλαβον τῶν Σαμίων πεντήκοντα μὲν παῖδας, ἴσους δὲ ἄνδρας, καὶ κατέθεντο ἐς Λῆμνον, καὶ φρουρὰν ἐγκαταλιπόντες ἀνεχώρησαν. τῶν δὲ Σαμίων ἦσαν γάρ τινες οἳ οὐχ ὑπέμενον, ἀλλ' ἔφυγον ἐς τὴν ἤπειρον, ξυνθέμενοι τῶν ἐν τῇ πόλει τοῖς δυνατωτάτοις, καὶ Πισσούθνῃ τῷ Ὑστάσπου, ξυμμαχίαν, ὃς εἶχε Σάρδεις τότε,

115. *σπονδὰς ἐπ.* olymp. 83,3., ante Chr. nat. 445., circa initium veris. K.

Ἀχαΐαν, ut 4,21. mirum nomen oppidi, ut videtur, de quo nemo praeter hunc nostrum *οὐδὲ γρύ*. „O. Müller. Dor. 1., p. 192, 4. *Achaiam* dici putat oppidulum aliquod Megaridis; quae probabilior conjectura est quam Arnoldi, significari putantis Achajam provinciam Peloponnesi, liberam illam, neque unquam ab Atheniensibus possessam. cum Müllero fere sentiunt Reinganum Megar. p. 102., Manso Spart. p. 109. ann., et C. Fr. Herm. Ant. gr. p. 71, 15.“ *E G—ro.* Hoc Catone haud contentus aliam medicinam circumspexi, vixque dubito quin Th. dixerit *κατ' ἀρχαίαν*, feminino adjectivi usurpato pro neutro, more Graecorum in hoc genere. igitur *κατ' ἀρχαίαν* (in quo *ὁδὸν* vel ejusmodi aliquid intelligas) est *ad antiquum modum*, *ut olim fuit*, sive, quod dicere solent elliptice, *restitutione in statum*, *quo*: quae sententia tam apta est his rebus quam quae maxime, mutatio autem verborum verisimillima.

Σαμίοις — πόλεμος ἐγένετο. v. Plut. Pericle, c. 24. seqq., Diod. Sic. 12, 27. sequ., et de veteribus harum urbium inimicitiis Herod. 5, 99. „Plutarchus Pericle, p. 640., tradit, Periclem, adductum Aspasiae precibus, suasisse bellum adversus Samios, Milesiorum potissimum gratia.“ — G. cf. S. Comici ad Vesp. 285.

περὶ Πριήνης: *πλησίον γὰρ ἦν τῆς Μιλήτου, κ. ἐζήτουν αὐτὴν ἔχειν οἱ Μιλήσιοι.* — *ξυνεπελαμβάνοντο*: *ἐβοήθουν* (*συνεβοήθουν*) *τοῖς Μιλησίοις.* S.

νεωτερίσαι βουλ.: *θέλοντες καινοτομῆσαι τὴν πολιτείαν, δημοκρατίαν ποιήσαντες.* — *ἐς Λῆμνον*: *ἡ γὰρ Λῆμνος ὑπήκοος ἦν τῶν Ἀθηναίων.* — *καὶ φρουρὰν ἐγκατ.*: *εἰς τὴν Σάμον.* — *ξυνθέμενοι*: *συμφωνήσαντες τοῖς μὴ θέλουσι δημοκρατεῖν.* S.

Πισσούθνῃ. cf. 3, 31., Ctes. Pers. c. 52. „Plut. in Pericle, p. 641. *Ἔτι δὲ Πισσούθνης, ὁ Πέρσης, ἔχων τινὰ πρὸς Σαμίους εὔνοιαν, ἀπέστειλεν αὐτῷ* (Pericli) *μυρίους χρυσοῦς, παραιτούμενος τὴν πόλιν.* Pe-

ἐπικούρους τε ξυλλέξαντες ἐς ἑπτακοσίους, διέβησαν ὑπὸ νύκτα ἐς τὴν Σάμον. καὶ πρῶτον μὲν τῷ δήμῳ ἐπανέστησαν, καὶ ἐκράτησαν τῶν πλείστων· ἔπειτα τοὺς ὁμήρους κλέψαντες ἐκ Λήμνου τοὺς αὐτῶν ἀπέστησαν, καὶ τοὺς φρουροὺς τοὺς Ἀθηναίων, καὶ τοὺς ἄρχοντας, οἳ ἦσαν παρὰ σφίσιν, ἐξέδοσαν Πισσούθνῃ, ἐπί τε Μίλητον εὐθὺς παρεσκευάζοντο στρατεύειν· ξυναπέστησαν δὲ αὐτοῖς καὶ Βυζάντιοι.

Samii vicuntur, et urbs eorum obsidetur ab Athenieusibus, quibus Chii et Lesbii opem ferunt; Pericles in Cariam navigat adversus Phoenices.

116. Ἀθηναῖοι δὲ ὡς ᾔσθοντο, πλεύσαντες ναυσὶν ἑξήκοντα ἐπὶ Σάμου, ταῖς μὲν ἑκκαίδεκα τῶν νεῶν οὐκ ἐχρήσαντο· (ἔτυχον γὰρ αἱ μὲν ἐπὶ Καρίας ἐς προσκοπὴν τῶν φοινισσῶν νεῶν οἰχόμεναι, αἱ δ' ἐπὶ Χίου καὶ Λέσβου, περιαγγέλλουσαι βοηθεῖν) τεσσαράκοντα δὲ ναυσὶ καὶ τέσσαρσι, Περικλέους δεκάτου αὐτοῦ στρατηγοῦντος, ἐναυμάχησαν πρὸς Τραγίᾳ τῇ νήσῳ Σαμίων ναυσὶν ἑβδομήκοντα, ὧν ἦσαν αἱ εἴκοσι στρατιώτιδες (ἔτυχον δὲ αἱ πᾶσαι ἀπὸ Μιλήτου πλέουσαι)· καὶ ἐνίκων Ἀθηναῖοι. ὕστερον δὲ αὐτοῖς ἐβοήθησαν ἐκ τῶν Ἀθηνῶν νῆες τεσσαράκοντα, καὶ Χίων καὶ Λεσβίων πέντε καὶ εἴκοσι· καὶ ἀποβάντες, καὶ κρατοῦντες τῷ πεζῷ, ἐπολιόρκουν τρισὶ τείχεσι τὴν πόλιν, καὶ ἐκ θαλάσσης ἅμα. Περικλῆς δὲ λαβὼν ἑξήκοντα ναῦς ἀπὸ τῶν ἐφορμουσῶν ᾤχετο κατὰ τάχος ἐπὶ Καύνου καὶ Καρίας, ἐσαγγελθέντων, ὅτι φοίνισσαι νῆες ἐπ' αὐτοὺς πλέουσιν· ᾤχετο δὲ καὶ ἐκ τῆς Σάμου πέντε ναυσὶ Στησαγόρας καὶ ἄλλοι ἐπὶ τὰς φοινίσσας.

ricles autem nihil accepit, sed rebus apud Samios pro arbitrio compositis, translataque ad populum summa potestate, Athenas revertit." — G.

τῶν πλείστων. i. e. τὰ πλεῖστα, τὸ πλεῖστον, *maxima ex parte.*

116. *ἐς προσκοπὴν — νεῶν,* *ad speculandum naves Phoenicum.*

ἐναυμάχησαν πρὸς Τραγίᾳ. ea insula est prope Samum, quam Plutarchus Pericle, c. 25., ait appellatam esse Tragias (ἣν Τραγίας καλοῦσι). Sophocles Tragicus unus fuit horum praetorum: v. Cic. de Off. 1, 40. incidit ea expeditio in annum ol. 85, 1., 440. a. Chr. nat.: v. Seidleri dissertatio de tempore, quo primum acta est Sophoclis Antigona, Hermannianae editioni hujus fabulae praefixa, p. XX. seqq. *Ex Hk.*

στρατιώτιδες, στρατιώτας ἄγουσαι τοὺς μέλλοντας πεζομαχεῖν· ἃς καὶ ἱππαγωγοὺς καλεῖ. S. hoc minus recte, siquidem naves ἱππαγωγοὶ (ἱππηγοὶ Polyb. 1, 26, 14.) distinguuntur a στρατιώτισι: v. 4, 42.; 6, 43.

τρισὶ τείχεσι. a tribus partibus urbem obsidebant muro vel operibus, continuata circummunitione; quod reliquum erat, naves obsidebant, quae paulo post dicuntur αἱ ἐφορμοῦσαι. *Hk.*

ἐσαγγελθέντων, int. αὐτῶν, i. e. *cum iis nuntiatum esset.* sic Graeci utuntur participiis, ut aut pronomen demonstrativum, aut aliud subjectum, subaudiendum sit. v. Matth. gr. §. 563. cf. supra ad 1, 3. *Id.*

ᾤχετο δὲ καί. libri mendose ᾤ. γὰρ κ.

ἐπὶ τὰς φοινίσσας. cum Stesagoras esset Samius, non pugnaturus cum Phoenicibus, sed cum iis se consociaturus, obviam profectus est. *Hk.*

Samiorum victoria; qui tamen mox denuo subiguntur pariter ac Byzantii.

117. Ἐν τούτῳ δὲ οἱ Σάμιοι ἐξαπιναίως ἔκπλουν ποιησάμενοι, ἀφράκτῳ τῷ στρατοπέδῳ ἐπιπεσόντες, τάς τε προφυλακίδας ναῦς διέφθειραν, καὶ ναυμαχοῦντες τὰς ἀνταναγομένας ἐνίκησαν, καὶ τῆς θαλάσσης τῆς καθ' ἑαυτοὺς ἐκράτησαν ἡμέρας περὶ τέσσαρας καὶ δέκα, καὶ ἐσεκομίσαντο καὶ ἐξεκομίσαντο ἃ ἐβούλοντο. ἐλθόντος δὲ Περικλέους πάλιν ταῖς ναυσὶ κατεκλείσθησαν· καὶ ἐκ τῶν Ἀθηνῶν ὕστερον προσεβοήθησαν τεσσαράκοντα μὲν αἱ μετὰ Θουκυδίδου καὶ Ἅγνωνος καὶ Φορμίωνος νῆες, εἴκοσι δὲ αἱ μετὰ Τληπολέμου καὶ Ἀντικλέους· ἐκ δὲ Χίου καὶ Λέσβου τριάκοντα. καὶ ναυμαχίαν μέν τινα βραχεῖαν ἐποιήσαντο οἱ Σάμιοι· ἀδύνατοι δὲ ὄντες ἀντισχεῖν ἐξεπολιορκήθησαν ἐνάτῳ μηνὶ, καὶ προσεχώρησαν ὁμολογίᾳ, τεῖχός τε καθελόντες, καὶ ὁμήρους δόντες, καὶ ναῦς παραδόντες, καὶ χρήματα τὰ ἀναλωθέντα κατὰ χρόνους ταξάμενοι ἀποδοῦναι· ξυνέβησαν δὲ καὶ Βυζάντιοι, ὥσπερ καὶ πρότερον, ὑπήκοοι εἶναι.

Summa rerum capita breviter repetita. oraculi delphici responsum Lacedaemoniis datum de bello suscipiendo.

118. *Μετὰ ταῦτα δὲ ἤδη γίγνεται οὐ πολλοῖς ἔτεσιν ὕστερον τὰ προειρημένα, τά τε Κερκυραϊκὰ, καὶ τὰ Ποτιδαιατικὰ, καὶ ὅσα πρόφασις τοῦδε τοῦ πολέμου κατέστη.* ταῦτα δὲ ξύμπαντα, ὅσα ἔπραξαν οἱ Ἕλληνες πρός τε ἀλλήλους καὶ τὸν βάρβαρον, ἐγένετο ἐν ἔτεσι πεντήκοντα μάλιστα, μεταξὺ τῆς Ξέρξου ἀναχωρήσεως καὶ τῆς ἀρχῆς τοῦδε τοῦ πολέμου· ἐν οἷς Ἀθηναῖοι τήν τε ἀρχὴν ἐγκρατεστέραν κατεστήσαντο, καὶ αὐτοὶ ἐπὶ μέγα ἐχώρησαν δυνάμεως· οἱ δὲ Λακεδαιμόνιοι αἰσθόμενοι οὔτε ἐκώλυον, εἰ μὴ ἐπὶ βραχὺ, ἡσύχαζόν τε τὸ πλέον τοῦ χρόνου, ὄντες μὲν καὶ πρὸ τοῦ μὴ ταχεῖς ἰέναι ἐς τοὺς πολέμους, εἰ μὴ ἀναγκάζοιντο, τὸ δέ τι καὶ πολέμοις οἰκείοις ἐξειργόμενοι, πρὶν δὴ ἡ δύναμις τῶν Ἀθηναίων σαφῶς ᾔρετο, καὶ τῆς ξυμμαχίας αὐτῶν ἥπτοντο· τότε δὲ οὐκέτι ἀνασχετὸν ἐποιοῦντο, ἀλλ' ἐπιχειρητέα ἐδόκει εἶναι πάσῃ προθυμίᾳ, καὶ καθαιρετέα ἡ ἰσχὺς, ἢν δύνωνται, ἀραμένοις τόνδε τὸν πόλεμον. αὐτοῖς μὲν οὖν τοῖς Λακεδαιμονίοις διέγνωστο, λελύσθαι τε τὰς σπονδὰς, καὶ τοὺς Ἀθηναίους ἀδικεῖν· πέμψαντες δὲ ἐς Δελφοὺς ἐπηρώτων τὸν θεὸν, εἰ πολεμοῦσιν ἄμεινον ἔσται. ὁ δὲ ἀνεῖλεν αὐτοῖς, ὡς λέγεται, κατὰ κράτος πολεμοῦσι νίκην

117. ἀφράκτῳ τῷ στρατοπέδῳ. parum firmum erat praesidium navale ante portum, quippe abductis, a Pericle plerisque navibus admodum imminutum (Diod. 12, 28., Plut. Pericle, c. 26.). de sequente rerum conversione cf. Plut. l. l. c. 27., 28.; de Thucydide autem, qui paulo post nominatur, Melesiae filio, et Periclis in republica administranda aemulo, c. 8., 11., 14. *Id.*

118. τὰ προειρημένα. c. 24. seqq. et 56. seqq.

τότε — ἐποιοῦντο, *tum vero id non amplius ferendum existimabant.*

ὁ δὲ — ἄκλητος. meminit horum Plut. de Pythiae orac. c. 19.;

ἔσεσθαι· καὶ αὐτὸς ἔφη ξυλλήψεσθαι, καὶ παρακαλούμενος, καὶ ἄκλητος.

Lacedaemonii socios suos convocant ad deliberandum de bello.

119. Αὖθις δὲ τοὺς ξυμμάχους παρακαλέσαντες ψῆφον ἐβούλοντο ἐπαγαγεῖν, εἰ χρὴ πολεμεῖν. καὶ ἐλθόντων τῶν πρέσβεων ἀπὸ τῆς ξυμμαχίας, καὶ ξυνόδου γενομένης, οἵ τε ἄλλοι εἶπον ἃ ἐβούλοντο, κατηγοροῦντες οἱ πλείους τῶν Ἀθηναίων, καὶ τὸν πόλεμον ἀξιοῦντες γενέσθαι· καὶ οἱ Κορίνθιοι, δεηθέντες μὲν καὶ κατὰ πόλεις πρότερον ἑκάστων ἰδίᾳ, ὥστε ψηφίσασθαι τὸν πόλεμον, δεδιότες περὶ τῇ Ποτιδαίᾳ μὴ προδιαφθαρῇ, παρόντες δὲ καὶ τότε, καὶ τελευταῖοι ἐπελθόντες, ἔλεγον τοιάδε.

Corinthiorum oratio, qua ostendere student, ab Atheniensibus cavendum esse illis, qui loca mediterranea incolant, ne commeatu cum ad mare, tum inde ad se, prohibeantur; temperantesque pariter ac strenuos viros non lacessitos injuria servare pacem, lacessitos autem bellum capessere.

120. „ΤΟΥΣ μὲν Λακεδαιμονίους, ὦ ἄνδρες ξύμμαχοι, οὐκ ἂν ἔτι αἰτιασαίμεθα, ὡς οὖν καὶ αὐτοὶ ἐψηφισμένοι τὸν πόλεμόν εἰσι, καὶ ἡμᾶς ἐς τοῦτο νῦν ξυνήγαγον. χρὴ γὰρ τοὺς ἡγεμόνας, τὰ ἴδια ἐκ ἴσου νέμοντας, τὰ κοινὰ προσκοπεῖν, ὥσπερ καὶ ἐν ἄλλοις ἐκ πάντων προτιμῶνται. ἡμῶν δὲ ὅσοι μὲν Ἀθηναίοις ἤδη ἐνηλλάγησαν οὐχὶ διδαχῆς δέονται, ὥστε φυλάξασθαι αὐτούς· τοὺς δὲ τὴν μεσόγειαν μᾶλλον καὶ μὴ ἐν πόρῳ κατῳκημένους εἰδέναι χρὴ, ὅτι, τοῖς κάτω ἢν μὴ ἀμύνωσι, χαλεπωτέραν ἕξουσι τὴν κατακομιδὴν τῶν ὡραίων, καὶ πάλιν ἀντίληψιν ὧν ἡ θάλασσα τῇ ἠπείρῳ δίδωσι· καὶ τῶν νῦν λεγομένων μὴ κακοὺς κριτὰς, ὡς μὴ προσηκόντων, εἶναι, προσδέχεσθαι δέ ποτε, εἰ τὰ κάτω πρόοιντο, κἂν μέχρι σφῶν τὸ δεινὸν προελθεῖν, καὶ περὶ αὐτῶν οὐχ ἧσσον νῦν βουλεύεσθαι. διόπερ καὶ μὴ ὀκνεῖν δεῖ αὐτοὺς τὸν πόλεμον ἀντ' εἰρήνης με-

qui cur oraculum illud prosaïce editum putet contra morem, non intelligo, cum praesertim hos vel similes versus sine negotio eruas,

Νίκην φημὶ κατὰ κάρτος πολεμοῦσιν ἔσεσθαι,
τοῦ καὶ ἐγὼ κλητὸς ξυλλήψομαι, ἢ καὶ ἄκλητος.

119. Pergit Th. narrare interrupta c. 87.

120. *ὡς οὖν καὶ αὐτοί.* soloece codd. *ὡς οὐ κ. α.*, quam mendam offendas etiam in vulgatis libris 4, 106. et 126., item Eurip. Andromacha, v. 920., et apud Dionysium Sinopensem Athen. 405, c.

χρὴ γὰρ — προτιμῶνται, *decet enim eos, qui aliis praesunt, ita curare rem communem, ut suis rebus non plus tribuant; sicuti aliis in rebus honore praestant omnibus.* mox *ἐναλλάσσεσθαί τινι* est *commercium habere cum aliquo.* Hk.

τοὺς δὲ τὴν μεσόγειαν — κατῳκημένους. cf. 3, 34., Herod. 1, 27.; 2, 92., 102.; 7, 9.; 8, 115., unde apparet, *οἰκεῖσθαι* etiam accusativo jungi. *πόρον* accipe de mari, per quod navibus transvehi licet. cf. 6, 48., ubi additur *ἐν προσβολῇ*. *Id.* *ἐν πόρῳ: ἐν τῇ παράλῳ. πόρον καλεῖ τὰ ἐμπόρια.* S.

μὴ κακοὺς κριτὰς — εἶναι. repete *χρή*. — *εὖ δὲ παρασχὸν*, pro *παρασχόντος*, int. *τοῦ καιροῦ*, *cum liceat per temporis rationem.* Hk.

ταλαμβάνειν. ἀνδρῶν γὰρ σωφρόνων μέν ἐστιν, εἰ μὴ ἀδικοῖντο, ἡσυχάζειν· ἀγαθῶν δὲ ἀδικουμένους ἐκ μὲν εἰρήνης πολεμεῖν, εὖ δὲ παρασχὸν, ἐκ πολέμου πάλιν ξυμβῆναι· καὶ μήτε τῇ κατὰ πόλεμον εὐτυχίᾳ ἐπαίρεσθαι, μήτε τῷ ἡσυχίῳ τῆς εἰρήνης ἡδόμενον ἀδικεῖσθαι. ὅ τε γὰρ διὰ τὴν ἡδονὴν ὀκνῶν τάχιστ᾽ ἂν ἀφαιρεθείη τῆς ῥαστώνης τὸ τερπνὸν, δι᾽ ὅπερ ὀκνεῖ· ὅ τε ἐν πολέμῳ εὐτυχίᾳ πλεονάζων οὐκ ἐντεθύμηται θράσει ἀπίστῳ ἐπαιρόμενος. πολλὰ γὰρ κακῶς γνωσθέντα, ἀβουλοτέρων τῶν ἐναντίων τυχόντα, κατωρθώθη· καὶ ἔτι πλέω καλῶς δοκοῦντα βουλευθῆναι ἐς τοὐναντίον αἰσχρῶς περιέστη· ἐνθυμεῖται γὰρ οὐδεὶς ὅμοια τῇ πίστει καὶ ἔργῳ ἐπεξέρχεσθαι, ἀλλὰ μετ᾽ ἀσφαλείας μὲν δοξάζομεν, μετὰ δέους δὲ ἐν τῷ ἔργῳ ἐλλείπομεν.

Cur verisimile sit, Peloponnesios superiores fore in hoc bello.

121. „Ἡμεῖς δὲ νῦν καὶ ἀδικούμενοι τὸν πόλεμον ἐγείρομεν, καὶ ἱκανὰ ἔχοντες ἐγκλήματα, καὶ, ὅταν ἀμυνώμεθα Ἀθηναίους, καταθησόμεθα αὐτὸν ἐν καιρῷ. κατὰ πολλὰ δὲ ἡμᾶς εἰκὸς ἐπικρατῆσαι, πρῶτον μὲν πλήθει προὔχοντας καὶ ἐμπειρίᾳ πολεμικῇ, ἔπειτα ὁμοίως πάντας ἐς τὰ παραγγελλόμενα ἰόντας. ναυτικόν τε, ᾧ ἰσχύουσιν, ἀπὸ τῆς ὑπαρχούσης τε ἑκάστοις οὐσίας ἐξαρτυσόμεθα, καὶ ἀπὸ τῶν ἐν Δελφοῖς καὶ Ὀλυμπίασι χρημάτων· δάνεισμα γὰρ ποιησάμενοι ὑπολαβεῖν οἷοί τέ ἐσμεν μισθῷ μείζονι τοὺς ξένους αὐτῶν ναυβάτας. ὠνητὴ γὰρ Ἀθηναίων ἡ δύναμις μᾶλλον ἢ οἰκεία· ἡ δὲ ἡμετέρα ἧσσον ἂν τοῦτο πάθοι, τοῖς σώμασι τὸ πλέον ἰσχύουσα ἢ τοῖς χρήμασι. μιᾷ τε νίκῃ ναυμαχίας κατὰ τὸ εἰκὸς ἁλίσκονται· εἰ δ᾽ ἀντίσχοιεν, με-

δι᾽ ὅπερ ὀκνεῖ. vulgo δι᾽ ὅπερ ὀκνεῖ, εἰ ἡσυχάζοι, cum aliquis, opinor, τῷ ὀκνεῖ interpretandi gratia adscripsisset ἢ ἡσυχάζει, alius autem haec, genuina ipsi visa, orationi utcunque adaptasset.

καὶ ἔτι πλέω καλῶς. vulgo — πλέω, ἃ καλῶς —, sed importunum istud ἃ non habetur in parte codicum scriptorum, priscisque editionibus, recteque notatum est a G.

ἐνθυμεῖται — ἐλλείπομεν, *concipit enim animo nemo paria fiduciae et re exsequi* (male codd. ἐπεξέρχεται), *sed tuto quidem cogitamus, metu autem in agendo deficimus.*

121. **ἔπειτα — ἰόντας.** obedientiam dicit militum (*Subordinazion*), quae summa fuit apud Dores. Xenophon l. de Rep. Laced. c. 8. *Εἰκὸς δὲ καὶ τὴν τῆς ἐφορείας δύναμιν τοὺς αὐτοὺς τούτους* (principes Lacedaemoniorum dicit) *συγκατασκευάσαι, ἐπείπερ ἔγνωσαν, τὸ πείθεσθαι μέγιστον ἀγαθὸν εἶναι καὶ ἐν πόλει, καὶ ἐν στρατιᾷ, καὶ ἐν οἴκῳ.*

ἐν Δελφοῖς καὶ Ὀλυμπίασι. In his templis maximi auri argentique thesauri asservabantur, unde mutuum argentum sumturi erant Peloponnesii. *Hk.* cf. c. 143.; 2, 13. Ὀλυμπίασι quidam apud S. et margo codicis Cl., cujus scripturae interpretatio videtur vulgatum Ὀλυμπίᾳ.

τοῦτο πάθοι: τὸ μεταπεισθῆναι. S. cum subducuntur milites peregrini majore ab hostibus mercede proposita. Ducas Ἡ δὲ ἡμετέρα (δύναμις) ἐκ τῶν οἰκείων στρατιωτῶν τῶν ἐν Πελοποννήσῳ συνισταμένη, καὶ οὐχὶ ξενικοῦ χρήμασιν ὠνητοῦ, οὐκ ἂν ἀφαιρεθείη ὑπὸ τῶν τὰ πλείω διδόντων. hoc dicunt Corinthii, Peloponnesios ipsis corporibus suis militare potius quam pecunia, qua peregrinos conducant.

ἁλίσκονται futuri significationem habet; qua de re dixit Vigerus p. 211. ed. 3. Lips.

λετήσομεν καὶ ἡμεῖς ἐν πλέονι χρόνῳ τὰ ναυτικὰ, καὶ ὅταν τὴν ἐπιστήμην ἐς τὸ ἴσον καταστήσωμεν, τῇ γε εὐψυχίᾳ δήπου περιεσόμεθα. ὃ γὰρ ἡμεῖς ἔχομεν φύσει ἀγαθὸν, ἐκείνοις οὐκ ἂν γένοιτο διδαχῇ· ὃ δὲ ἐκεῖνοι ἐπιστήμῃ προὔχουσι, καθαιρετέον ἡμῖν ἐστι μελέτῃ. χρήματα δ' ὥστ' ἔχειν ἐς αὐτὰ, οἴσομεν· ἢ δεινὸν ἂν εἴη, εἰ οἱ μὲν ἐκείνων ξύμμαχοι ἐπὶ δουλείᾳ τῇ αὐτῶν φέροντες οὐκ ἀπεροῦσιν, ἡμεῖς δ' ἐπὶ τῷ τιμωρούμενοι τοὺς ἐχθροὺς καὶ αὐτοὶ ἅμα σώζεσθαι οὐκ ἄρα δαπανήσομεν, καὶ ἐπὶ τῷ μὴ ὑπ' ἐκείνων αὐτὰ ἀφαιρεθέντες αὐτοῖς τούτοις κακῶς πάσχειν.

Significantur plures viae proficiendi in bello, conjunctis omnium viribus gerendo.

122. „Ὑπάρχουσι δὲ καὶ ἄλλαι ὁδοὶ τοῦ πολέμου ἡμῖν, ξυμμάχων τε ἀπόστασις, μάλιστα παραίρεσις οὖσα τῶν προσόδων, αἷς ἰσχύουσι, καὶ ἐπιτειχισμὸς τῇ χώρᾳ, ἄλλα τε, ὅσα οὐκ ἄν τις νῦν προΐδοι· ἥκιστα γὰρ πόλεμος ἐπὶ ῥητοῖς χωρεῖ, αὐτὸς δὲ ἀφ' αὑτοῦ τὰ πολλὰ τεχνᾶται πρὸς τὸ παρατυγχάνον. ἐν ᾧ ὁ μὲν εὐοργήτως αὐτῷ προσομιλήσας βεβαιότερος, ὁ δὲ ὀργηθεὶς περὶ αὐτὸν οὐκ ἐλάσσω πταίει. ἐνθυμώμεθα δὲ καὶ, ὅτι, εἰ μὲν ἦσαν ἡμῶν ἑκάστοις πρὸς ἀντιπάλους περὶ γῆς ὅρων διαφοραὶ, οἰστὸν ἂν ἦν· νῦν δὲ πρὸς ξύμπαντάς τε ἡμᾶς Ἀθηναῖοι ἱκανοὶ, καὶ κατὰ πόλιν ἔτι δυνατώτεροι· ὥστε εἰ μὴ καὶ ἀθρόοι, καὶ κατὰ ἔθνη, καὶ ἕκαστον ἄστυ, μιᾷ γνώμῃ ἀμυνούμεθα αὐτοὺς, δίχα γε ὄντας ἡμᾶς ἀπόνως χειρώσονται· καὶ τὴν ἧσσαν, εἰ καὶ δεινόν τῳ ἀκοῦσαι, ἴστω οὐκ ἄλλο τι φέρουσαν ἢ ἄντικρυς δουλείαν, ὃ καὶ λόγῳ ἐνδοιασθῆναι αἰσχρὸν τῇ Πελοποννήσῳ, καὶ πόλεις τοσάσδε ὑπὸ μιᾶς κακοπαθεῖν· ἐν ᾧ ἢ δικαίως δοκοῖμεν ἂν πάσχειν, ἢ διὰ δειλίαν ἀνέχεσθαι, καὶ τῶν πατέρων χείρους φαίνεσθαι, οἳ τὴν Ἑλλάδα ἠλευθέρωσαν,

ἀπεροῦσιν: ἀπαγορεύσουσιν. — *αὐτοῖς τούτοις*: τοῖς χρήμασι δηλ. S.

122. *ἐπιτ. τῇ χώρᾳ.* dativus verbi juuctus nomini inde ducto. v. Matth. gr. §. 396. S. — *καὶ ἐπιτειχ.*: ἐπίθεσις. αἰνίττεται τὴν Δεκέλειαν, ἣν ὕστερον ἐτείχισαν. (v. 6, 91.) — *ἐπὶ ῥητοῖς*: ὡρισμένοις. (*certis legibus*: cf. c. 13. etc.)

ἐν ᾧ ὁ μὲν εὐοργήτως — πταίει. ἐν ᾧ, *qua in re, in quo.* — *εὐοργήτως*, εὐτρόπως, moderate. — „*προσομιλήσας*, ut ὁμιλεῖν 6, 70., et φιλοσοφίᾳ, γυμναστικῇ, ὁμιλεῖν apud Platonem.“ K.

ὀργηθείς, *cupidus*, impotens animi. 2, 21. χρησμολόγοι τε ᾖδον χρησμοὺς παντοίους, ὧν ἀκροᾶσθαι ὡς ἕκαστος ὥργητο. 8, 2. διὰ τὸ ὀργῶντες κρίνειν τὰ πράγματα. Timaeus lex. Plat. Ὀργᾷ: ἐπείγεται, ἐπιθυμεῖ. libri, η et ισ inter se permutatis, qui error in proclivi est, ὀργισθείς. cf. ann. ad ὀργῇ ο. χαλεπῇ c. 130.

καὶ ἀθρόοι, καὶ κατὰ ἔθνη, καὶ ἕκ. ἄστυ, *cuncti, et singulae gentes urbesque*, ut paulo ante πρὸς ξύμπαντας, καὶ κατὰ πόλιν. *Ex Hk.* — *ἄντικρυς*, *prorsus.*

ὃ καὶ λόγῳ ἐνδοιασθῆναι. — ὃ refer ad enunciationem praecedentem τὴν ἧσσαν οὐκ ἄλλο τι φέρειν ἢ δουλείαν: *quo de re vel verbis ambigi, et tot urbes ab una premi, turpe est Peloponneso.* — *ἐν ᾧ*, i. e. si civitates Peloponnesi Atheniensium dominationem perferrent. — *ἠλευθέρωσαν.* maxime Lacedaemonii: v. cap. 18. *Ex Hk.*

ἡμεῖς δὲ οὐδ' ἡμῖν αὐτοῖς βεβαιοῦμεν αὐτὸ, τύραννον δὲ ἐῶμεν ἐγκαθεστάναι πόλιν, τοὺς δ' ἐν μιᾷ μονάρχους ἀξιοῦμεν καταλύειν· καὶ οὐκ ἴσμεν, ὅπως τάδε τριῶν τῶν μεγίστων ξυμφορῶν ἀπήλλακται, ἀξυνεσίας, ἢ μαλακίας, ἢ ἀμελείας. οὐ γὰρ δὴ πεφευγότες ταῦτα ἐπὶ τὴν πλείστους δὴ βλάψασαν καταφρόνησιν κεχωρήκατε, ἣ ἐκ τοῦ πολλοὺς σφάλλειν τὸ ἐναντίον ὄνομα ἀφροσύνη μετωνόμασται.

Multis de causis bono animo suscipiendum esse bellum.

123. „Τὰ μὲν οὖν προγεγενημένα τί δεῖ μακρότερον ἢ ἐς ὅσον τοῖς νῦν ξυμφέρει αἰτιᾶσθαι; περὶ δὲ τῶν ἔπειτα μελλόντων τοῖς παροῦσι βοηθοῦντας χρὴ ἐπιταλαιπωρεῖν (πάτριον γὰρ ὑμῖν ἐκ τῶν πόνων τὰς ἀρετὰς κτᾶσθαι), καὶ μὴ μεταβάλλειν τὸ ἔθος, εἰ ἄρα πλούτῳ τε νῦν καὶ ἐξουσίᾳ ὀλίγον προφέρετε (οὐ γὰρ δίκαιον, ἃ τῇ ἀπορίᾳ ἐκτήθη, τῇ περιουσίᾳ ἀπολέσθαι), ἀλλὰ θαρσοῦντας ἰέναι κατὰ πολλὰ ἐς τὸν πόλεμον, τοῦ τε θεοῦ χρήσαντος, καὶ αὐτοῦ ὑποσχομένου ξυλλήψεσθαι, καὶ τῆς ἄλλης Ἑλλάδος πάσης ξυναγωνιουμένης, τὰ μὲν φόβῳ, τὰ δὲ ὠφελείᾳ. σπονδάς τε οὐ λύσετε πρότεροι, ἅς γε καὶ ὁ θεὸς, κελεύων πολεμεῖν, νομίζει παραβεβάσθαι, ἠδικημέναις δὲ μᾶλλον βοηθήσετε· λύουσι γὰρ οὐχ οἱ ἀμυνόμενοι, ἀλλ' οἱ πρότεροι ἐπιόντες.

Epilogus, quo Peloponnesii denuo jubentur haud dilato bello liberare Graeciam servientem, et tyrannicam civitatem opprimere.

124. „Ὥστε, πανταχόθεν καλῶς ὑπάρχον ὑμῖν πολεμεῖν, καὶ ἡμῶν τάδε κοινῇ παραινούντων, εἴπερ βεβαιότατον τὸ ταὐτὰ ξυμφέροντα καὶ πόλεσι, καὶ ἰδιώταις, εἶναι, μὴ μέλλετε Ποτιδαιάταις τε ποιεῖσθαι τιμωρίαν, οὖσι Δωριεῦσι, καὶ ὑπὸ Ἰώνων πολιορκουμένοις, οὗ πρότερον ἦν τοὐναντίον, καὶ τῶν ἄλλων μετελθεῖν τὴν ἐλευθερίαν, ὡς οὐκέτι ἐνδέχεται, περιμένοντας τοὺς μὲν ἤδη βλάπτεσθαι, τοὺς δ', εἰ γνωσθησόμεθα

αὐτό: τουτέστι τὴν ἐλευθερίαν. — *τοὺς δ' ἐν μιᾷ:* πόλει δηλονότι. — *μονάρχους:* τοὺς τυράννους (tyrannos unius vel alterius civitatis, non totius Graeciae, ut Athenienses) φησὶ *μονάρχους*. S.

καὶ — ἀπήλλακται, *neque scimus* (nos Corinthii), *quomodo hoc* (i. e. talis ratio, talis modus agendi) *tribus malis maximis careat* —.

καταφρόνησιν, *contemtum hostium*, quo fit, ut intempestive quiescatis.

ἐναντίον non est ad vivum resecandum: neque enim proprie τῇ ἀφροσύνῃ opposita est καταφρόνησις, sed φρόνησις. significat *diversum*, nihil amplius.

123. *βοηθοῦντας:* τὸ ἑξῆς οὕτως „ὑπὲρ δὲ τῶν μελλόντων δεῖ τοῖς παροῦσι πράγμασι βοηθοῦντας ἐπιταλαιπωρεῖν, τουτέστι προσθεῖναι τοῖς πόνοις (porro laborare)." S.

τὰς ἀρετὰς, *laudes virtutum*.

προφέρετε, int. τῶν πατέρων. — *κατὰ πολλὰ* junge cum participio *θαρσοῦντας*. *Hk*.

φόβῳ: ἵνα μὴ δουλωθῇ. S. — *ὠφελείᾳ*, *utilitatis causa*, ut exuat jugum servitii attici.

124. *περιμένοντας τοὺς μὲν ἤδη βλ., τοὺς δ' —*, *alios* (scil. Potidaeatas) *manentes* nos, auxiliumque expectantes, *jam nunc laedi; alios vero* etc.

ξυνελθόντες μὲν, ἀμύνεσθαι δὲ οὐ τολμῶντες, μὴ πολὺ ὕστερον τὸ αὐτὸ πάσχειν· ἀλλὰ νομίσαντες ἐς ἀνάγκην ἀφῖχθαι, ὦ ἄνδρες ξύμμαχοι, καὶ ἅμα τάδε ἄριστα λέγεσθαι, ψηφίσασθε τὸν πόλεμον, μὴ φοβηθέντες τὸ αὐτίκα δεινὸν, τῆς δ' ἀπ' αὐτοῦ διὰ πλείονος εἰρήνης ἐπιθυμήσαντες (ἐκ πολέμου μὲν γὰρ εἰρήνη μᾶλλον βεβαιοῦται, ἀφ' ἡσυχίας δὲ μὴ πολεμῆσαι οὐχ ὁμοίως ἀκίνδυνον), καὶ τὴν καθεστηκυῖαν ἐν τῇ Ἑλλάδι πόλιν τύραννον ἡγησάμενοι ἐπὶ πᾶσιν ὁμοίως καθεστάναι, ὥστε τῶν μὲν ἤδη ἄρχειν, τῶν δὲ διανοεῖσθαι, παραστησώμεθα ἐπελθόντες· καὶ αὐτοί τε ἀκινδύνως τὸ λοιπὸν οἰκῶμεν, καὶ τοὺς νῦν δεδουλωμένους Ἕλληνας ἐλευθερώσωμεν."

Bellum adversus Athenienses a majore parte Peloponnesiorum decernitur; deinde omnes ad parandum necessaria domum redeunt.

125. Τοιαῦτα μὲν οἱ Κορίνθιοι εἶπον· οἱ δὲ Λακεδαιμόνιοι ἐπειδὴ ἀφ' ἁπάντων ἤκουσαν γνώμην, ψῆφον ἐπήγαγον τοῖς ξυμμάχοις ἅπασιν, ὅσοι παρῆσαν, ἑξῆς, καὶ μείζονι καὶ ἐλάσσονι πόλει· καὶ τὸ πλῆθος ἐψηφίσαντο πολεμεῖν. δεδογμένον δὲ αὐτοῖς εὐθὺς μὲν ἀδύνατα ἦν ἐπιχειρεῖν ἀπαρασκεύοις οὖσιν, ἐκπορίζεσθαι δὲ ἐδόκει ἑκάστοις ἃ πρόσφορα ἦν, καὶ μὴ εἶναι μέλλησιν· ὅμως δὲ καθισταμένοις ὧν ἔδει ἐνιαυτὸς μὲν οὐ διετρίβη, ἔλασσον δὲ, πρὶν ἐσβαλεῖν ἐς τὴν Ἀττικὴν, καὶ τὸν πόλεμον ἄρασθαι φανερῶς.

Antea tamen legatos mittunt Athenas, et primi quidem Lacedaemonii de piaculo contracto propter Cylonem.

126. Ἐν τούτῳ δὲ ἐπρεσβεύοντο τῷ χρόνῳ πρὸς τοὺς Ἀθηναίους, ἐγκλήματα ποιούμενοι, ὅπως σφίσιν ὅτι μεγίστη πρόφασις εἴη τοῦ πολεμεῖν, ἢν μή τι ἐσακούωσι. καὶ πρῶτον μὲν πρέσβεις πέμψαντες οἱ Λακεδαιμόνιοι ἐκέλευον τοὺς Ἀθηναίους τὸ ἄγος ἐλαύνειν τῆς θεοῦ. τὸ δὲ ἄγος ἦν τοιόνδε. Κύλων ἦν, Ὀλυμπιονίκης, ἀνὴρ Ἀθηναῖος τῶν πάλαι εὐγενής τε, καὶ δυνατός· ἐγεγαμήκει δὲ θυγατέρα Θεαγένους, Μεγαρέως ἀνδρὸς, ὃς κατ' ἐκεῖνον τὸν χρόνον ἐτυράννει Μεγάρων. χρωμένῳ δὲ τῷ Κύλωνι ἐν Δελφοῖς ἀνεῖλεν ὁ θεὸς ἐν τῇ τοῦ Διὸς τῇ μεγίστῃ ἑορτῇ καταλαβεῖν τὴν Ἀθηναίων ἀκρόπολιν·· ὁ δὲ, παρά τε τοῦ Θεαγένους δύναμιν λαβὼν, καὶ τοὺς φίλους ἀνα-

ἀφ' ἡσυχίας δὲ — ἀκίνδυνον. ab otio non transire ad bellum periculosius esse ait quam si quis bello pacem pepigerit. — *παραστησώμεθα*, *subigamus*. Ex Hk.

126. *Κύλων ἦν:* τὸ διήγημα τὸ κατὰ τὸν Κύλωνα θαυμάζει σφόδρα ὁ Τεχνογράφος, (D. Theonem sophistam intelligit, qui in Progymn. cap. 2. valde laudat hanc narrationem.) καὶ συμβουλεύει ἐπιμελέστατα αὐτὸ ἐκμαθεῖν τοὺς νέους, ἵνα μιμήσωνται. (ἄλλως.) ὅτι τοῦ διηγήματος τοῦ κατὰ τὸν Κύλωνα τὴν σαφήνειαν τινὲς θαυμάσαντες εἶπον, ὅτι Λέων ἐγέλασεν, λέγοντες περὶ Θουκυδίδου. S. de re v. Herod. 5, 71., Plut. Solone 12. incidit Cylonium scelus et piaculum in olymp. 45, 1. (ante Chr. nat. 599.), πρὸ τῆς Πεισιστράτου ἡλικίης, ut narrat Herod. l. c. diauli coronam Cylon acceperat Olympiae olympiade 35.

πείσας, ἐπειδὴ ἐπῆλθεν Ὀλύμπια τὰ ἐν Πελοποννήσῳ, κατέλαβε τὴν ἀκρόπολιν ὡς ἐπὶ τυραννίδι, νομίσας ἑορτήν τε τοῦ Διὸς μεγίστην εἶναι, καὶ ἑαυτῷ τι προσήκειν, Ὀλύμπια νενικηκότι· εἰ δὲ ἐν τῇ Ἀττικῇ, ἢ ἄλλοθί που, ἡ μεγίστη ἑορτὴ εἴρητο, οὔτε ἐκεῖνος ἔτι κατενόησε, τό τε μαντεῖον οὐκ ἐδήλου (ἔστι γὰρ καὶ Ἀθηναίοις Διάσια, ἃ καλεῖται Διὸς ἑορτὴ μειλιχίου μεγίστη, ἔξω τῆς πόλεως, ἐν ᾗ πανδημεὶ θύουσι, πολλοὶ οὐχ ἱερεῖα, ἀλλὰ θύματα ἐπιχώρια)· δοκῶν δὲ ὀρθῶς γιγνώσκειν ἐπεχείρησε τῷ ἔργῳ. οἱ δ' Ἀθηναῖοι αἰσθόμενοι ἐβοήθησάν τε πανδημεὶ ἐκ τῶν ἀγρῶν ἐπ' αὐτοὺς, καὶ προσκαθεζόμενοι ἐπολιόρκουν· χρόνου δὲ ἐπιγιγνομένου [οἱ Ἀθηναῖοι] τρυχόμενοι τῇ προσεδρείᾳ ἀπῆλθον οἱ πολλοὶ, ἐπιτρέψαντες τοῖς ἐννέα Ἄρχουσι τὴν φυλακὴν καὶ τὸ πᾶν αὐτοκράτορσι διαθεῖναι, ᾗ ἂν ἄριστα διαγιγνώσκωσι (τότε δὲ τὰ πολλὰ τῶν πολιτικῶν οἱ ἐννέα Ἄρχοντες ἔπρασσον)· οἱ δὲ μετὰ τοῦ Κύλωνος πολιορκούμενοι φλαύρως εἶχον σίτου τε καὶ ὕδατος ἀπορίᾳ. ὁ μὲν οὖν Κύλων καὶ ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ ἐκδιδράσκουσιν· οἱ δ' ἄλλοι, ὡς ἐπιέζοντο, καί τινες καὶ ἀπέθνησκον ὑπὸ τοῦ λιμοῦ, καθίζουσιν ἐπὶ τὸν βωμὸν ἱκέται τὸν ἐν τῇ ἀκροπόλει. ἀναστήσαντες δὲ αὐτοὺς οἱ τῶν Ἀθηναίων ἐπιτετραμμένοι τὴν φυλακὴν, ὡς ἑώρων ἀποθνήσκοντας ἐν τῷ ἱερῷ, ἐφ' ᾧ μηδὲν κακὸν ποιήσουσιν, ἀπαγαγόντες ἀπέκτειναν· καθεζομένους δέ τινας καὶ ἐπὶ τῶν Σεμνῶν θεῶν ἐν τοῖς βωμοῖς ἐν τῇ παρόδῳ διεχρήσαντο. καὶ ἀπὸ τούτου ἐναγεῖς καὶ ἀλιτήριοι τῆς θεοῦ ἐκεῖνοί τε ἐκαλοῦντο, καὶ τὸ γένος τὸ ἀπ' ἐκείνων. ἤλασαν μὲν

Ὀλύμπια τὰ ἐν Πελ. addidit *τὰ ἐν Πελοποννήσῳ*, quia etiam in Macedonia et Athenis Olympia agebantur. *Hk.* e *S.*

θύματα ἐπιχώρια. victimae quidem cremabantur Jovi milichio, ut patet ex Xenoph. Anab. 7, 8, 5. et Aristoph. Nub. 407.; sed tenuiores de plebe homines tantum *θύματα*, i. e. *πέμματα εἰς ζώων μορφὰς τετυπωμένα* (popana), deo offerebant. v. Schneider. ad Xenoph. l. l. *Hk.* Annotavit D., non modo Athenis cultum fuisse Jovem *μειλίχιον*, et aliis quoque diis id cognomen tribui; quibus de rebus evolvi jubet Giraldi Hist. deorum syntagm. 2. et Brodaei Annot. ad Anthol. gr. 1, 1, 4.

οἱ Ἀθηναῖοι — ἀπῆλθον οἱ πολλοί. ejusdem subjecti latior ambitus arctius definitur, ut saepe. v. 1, 100. extr. *Hk.*

Ἄρχοντες. prytanes dicit Herodotus 5, 71. Böckh, Staatshaush. v. Ath. vol. 1., p. 274. „Erant," inquit, „eo tempore 12 phratriae Atheniensium, et in phratriis quaternae naucrariae, quibus qui praeerant, *πρυτάνεις τῶν ναυκράρων* appellabantur; prytanibus praeerant archontes." cf. Schneider. lex. v. *ναύκραροι*, qui tamen eosdem prytanes putans archontibus fallitur.

ὡς ἑώρων ἀποθνήσκοντας. vetus superstitio erat, sacra deorum pollui cadaverum contrectatione: itaque vivos e templo vel sacro loco efferebant. cf. c. 134. rem etiam Herodotus narrat 5, 71. — *τῶν Σεμνῶν θεῶν*, i. e. *τῶν Ἐριννύων*, quemadmodum Athenis vocabantur ominis avertendi causa. earum templum erat prope Areopagum. (cf. Eurip. Orest. 1606.—1610.) — de *Cleomene* v. Herod. 5, 72. *Hk.*

ἐκαλοῦντο. Comicus Equ. 416.

Ἐκ τῶν ἀλιτηρίων σέ φημι γεγονέναι
τῶν τῆς θεοῦ.

ubi v. S. „de *ἀλιτήριοι* cum genitivo v. Matth. p. 652., et de ipsa voce interpp. ad Soph. Oed. Col. 372. (336.) — *τοὺς στασιάζοντας* intellige partes Isagorae, quibus Lacedaemonii sub Cleomene contra Cli-

οὖν καὶ οἱ Ἀθηναῖοι τοὺς ἐναγεῖς τούτους· ἤλασε δὲ καὶ Κλεομένης ὁ Λακεδαιμόνιος ὕστερον μετὰ Ἀθηναίων στασιαζόντων· τούς τε ζῶντας ἐλαύνοντες καὶ τῶν τεθνεώτων τὰ ὀστᾶ ἀνελόντες ἐξέβαλον· κατῆλθον μέντοι ὕστερον, καὶ τὸ γένος αὐτῶν ἔστιν ἔτι ἐν τῇ πόλει.

Quod piaculum expiari jubentes id inprimis studuisse Lacedaemonios, ut invisus ipsis Pericles a gubernaculis reipublicae atticae repelleretur.

127. Τοῦτο δὴ τὸ ἄγος οἱ Λακεδαιμόνιοι ἐκέλευον ἐλαύνειν, δῆθεν τοῖς θεοῖς πρῶτον τιμωροῦντες, εἰδότες δὲ Περικλέα τὸν Ξανθίππου προσεχόμενον αὐτῷ κατὰ τὴν μητέρα, καὶ νομίζοντες, ἐκπεσόντος αὐτοῦ ῥᾷον σφίσι προχωρεῖν τὰ ἀπὸ τῶν Ἀθηναίων. οὐ μέντοι τοσοῦτον ἤλπιζον παθεῖν ἂν αὐτὸν τοῦτο, ὅσον διαβολὴν οἴσειν αὐτῷ πρὸς τὴν πόλιν, ὡς καὶ διὰ τὴν ἐκείνου ξυμφορὰν τὸ μέρος ἔσται ὁ πόλεμος· ὢν γὰρ δυνατώτατος τῶν καθ' ἑαυτὸν, καὶ ἄγων τὴν πολιτείαν, ἠναντιοῦτο πάντα τοῖς Λακεδαιμονίοις, καὶ οὐκ εἴα ὑπείκειν, ἀλλ' ἐς τὸν πόλεμον ὥρμα τοὺς Ἀθηναίους.

Quibus par pro pari referentes Athenienses exprobrant piacula contracta propter Helotas et Pausaniam, de quo fuse exponitur usque ad cap. 135.

128. Ἀντεκέλευον δὲ καὶ οἱ Ἀθηναῖοι τοὺς Λακεδαιμονίους τὸ ἀπὸ Ταινάρου ἄγος ἐλαύνειν· οἱ γάρ Λακεδαιμόνιοι ἀναστήσαντές ποτε ἐκ τοῦ ἱεροῦ τοῦ Ποσειδῶνος ἀπὸ Ταινάρου τῶν Εἱλώτων ἱκέτας ἀπαγαγόντες διέφθειραν· δι' ὃ δὴ καὶ σφίσιν αὐτοῖς νομίζουσι τὸν μέγαν σεισμὸν γενέσθαι ἐν Σπάρτῃ.

sthenis factionem et 700 familias, praeter Clisthenem a Cleomene ejectas, opitulabantur. de reditu sacrilegorum v. Herod. 5, 73. et Valck. ad 5, 70.; de Athenis propter hoc piaculum lustratis ab Epimenide Wachsm. Ant. gr. I, 1., p. 199, 10." *G—r.*

ἔστιν ἔτι ἐν τῇ πόλει. ipse Pericles fuit ex tali gente: v. c. 127., Plut. Pericle, c. 33. *Hk.*

127. δῆθεν ironice dictum, *scilicet.* cf. Zeun. ad Viger. p. 499. Herm., ubi etiam exemplum est ejus vocabuli initio enunciationis positi. — εἰδότες δὲ, non praecedente μὲν, ut 1, 19. οὐχ ὑποτελεῖς ἔχοντες — κατ' ὀλιγαρχίαν δέ: 1, 86. πρὸς τοὺς Μήδους ἐγένοντο ἀγαθοὶ τότε, πρὸς δ' ἡμᾶς κακοὶ νῦν: 1, 95. οἱ Λακεδαιμόνιοι φοβούμενοι — ἀπαλλαξείοντες δέ. *Id.*

κατὰ τὴν μητέρα. Agariste, mater Periclis, neptis fuit Megaclis, filii Alcmaeonis (Herod. 6, 125. etc.); familia autem Alcmaeonidarum praecipuas partes habebat in perfida caede Cylonis et asseclarum ejus. v. Herod. 5, 70., 71. *Arn.* Quippe Megacles tum princeps archontum fuit: v. Plut. Solone, c. 12. — προχωρεῖν fere codd. pro vulgato προχωρήσειν. „Infinitivus praesentis pro futuri post verba sperandi, credendi et similia per negligentiorem sermonem, qui apud nostrates constans (?) et ne Latinis quidem ignotus est." P. cf. Viger. ed. 3. Lips. p. 211. — τὰ ἀπὸ τῶν Ἀθ. idem propemodum est quod τὰ τῶν Ἀθ., *res gerendas* hac in re *ab Atheniensibus.* interpres *ea, quae ab Atheniensibus fieri volebant.* v. Matth. gr. §. 573.

128. τὸ ἀπὸ Ταιν. ἄγος: Ταίναρον ἀκρωτήριον Λακωνικῆς, ἱερὸν Ποσειδῶνος. S.

τὸν μέγαν σεισμόν. de hoc terrae motu Paus. 7, 25. D.

ἐκέλευον δὲ καὶ τὸ τῆς Χαλκιοίκου ἄγος ἐλαύνειν αὐτούς· ἐγένετο δὲ τοιόνδε. ἐπειδὴ Παυσανίας, ὁ Λακεδαιμόνιος, τὸ πρῶτον μεταπεμφθεὶς ὑπὸ Σπαρτιατῶν ἀπὸ τῆς ἀρχῆς τῆς ἐν Ἑλλησπόντῳ, καὶ κριθεὶς ὑπ' αὐτῶν ἀπελύθη μὴ ἀδικεῖν, δημοσίᾳ μὲν οὐκέτι ἐξεπέμφθη, ἰδίᾳ δὲ αὐτὸς τριήρη λαβὼν ἑρμιονίδα ἄνευ Λακεδαιμονίων ἀφικνεῖται ἐς Ἑλλήσποντον, τῷ μὲν λόγῳ ἐπὶ τὸν ἑλληνικὸν πόλεμον, τῷ δὲ ἔργῳ τὰ πρὸς βασιλέα πράγματα πράσσειν, ὥσπερ καὶ τὸ πρῶτον ἐπεχείρησεν, ἐφιέμενος τῆς ἑλληνικῆς ἀρχῆς. εὐεργεσίαν δὲ ἀπὸ τοῦδε πρῶτον ἐς βασιλέα κατέθετο, καὶ τοῦ παντὸς πράγματος ἀρχὴν ἐποιήσατο· Βυζάντιον γὰρ ἑλὼν τῇ προτέρᾳ παρουσίᾳ μετὰ τὴν ἐκ Κύπρου ἀναχώρησιν, (εἶχον δὲ Μῆδοι αὐτὸ, καὶ βασιλέως προσήκοντές τινες καὶ ξυγγενεῖς, οἳ ἑάλωσαν ἐν αὐτῷ,) τότε τούτους, οὓς ἔλαβεν, ἀποπέμπει βασιλεῖ κρύφα τῶν ἄλλων ξυμμάχων· τῷ δὲ λόγῳ ἀπέδρασαν αὐτόν. ἔπρασσε δὲ ταῦτα μετὰ Γογγύλου, τοῦ Ἐρετριέως, ᾧπερ ἐπέτρεψε τό τε Βυζάντιον, καὶ τοὺς αἰχμαλώτους. ἔπεμψε δὲ καὶ ἐπιστολὴν τὸν Γόγγυλον φέροντα αὐτῷ· ἐνεγέγραπτο δὲ τάδε ἐν αὐτῇ, ὡς ὕστερον ἀνευρέθη, „Παυσανίας, ὁ ἡγεμὼν τῆς Σπάρτης, τούσδε τέ σοι χαρίζεσθαι βουλόμενος ἀποπέμπει δορὶ ἑλών· καὶ γνώμην ποιοῦμαι, εἰ καὶ σοὶ δοκεῖ, θυγατέρα τε τὴν σὴν γῆμαι, καί σοι Σπάρτην τε, καὶ τὴν ἄλλην Ἑλλάδα, ὑποχείριον ποιῆσαι· δυνατὸς δὲ δοκῶ εἶναι ταῦτα πρᾶξαι, μετὰ σοῦ βουλευόμενος. εἰ οὖν τί σε τούτων ἀρέσκει, πέμπε ἄνδρα πιστὸν ἐπὶ θάλασσαν, δι' οὗ τὸ λοιπὸν τοὺς λόγους ποιησόμεθα."

Xerxes, laetatus consilio Pausaniae, Artabazum ad eum mittit, effecturum quidquid illi visum fuerit.

129. *Τοσαῦτα μὲν ἡ γραφὴ ἐδήλου. Ξέρξης δὲ ἥσθη τε*

τῆς Χαλκιοίκου. Paus. 3, 17, 3. *Ἐνταῦθα* (Lacedaemone, in arce,) *Ἀθηνᾶς ἱερὸν πεποίηται, πολιούχου καλουμένης κ. χαλκιοίκου τῆς αὐτῆς. τοῦ δὲ ἱεροῦ τῆς κατασκευῆς Τυνδάρεως, καθὰ λέγουσιν, ἤρξατο· ἀποθανόντος δὲ ἐκείνου δεύτερα οἱ παῖδες ἐξεργάσασθαι τὸ οἰκοδόμημα ἤθελον· ἀφορμὴ δέ σφισιν ἔμελλε τὰ ἐξ Ἀφιδναίων* (Paus. 1, 17.) *ἔσεσθαι λάφυρα. προαπολιπόντων δὲ καὶ τούτων Λακεδαιμόνιοι πολλοῖς ἔτεσιν ὕστερον τόν τε ναὸν ὁμοίως κ. τὸ ἄγαλμα ἐποιήσαντο χαλκοῦν· Γιτιάδας δὲ εἰργάσατο, ἀνὴρ ἐπιχώριος. ἐποίησε δὲ καὶ ᾄσματα δώρια ὁ Γιτ. ἄλλα τε, κ. ὕμνον ἐς τὴν θεόν. ἐπείργασται δὲ τῷ χαλκῷ πολλὰ μὲν τῶν ἄθλων Ἡρακλέους, πολλὰ δὲ κ. ὧν ἐθελοντὴς καθώρθωσε· Τυνδάρεω δὲ τῶν παίδων ἄλλα τε, καὶ ἡ τῶν Λευκίππου θυγατέρων ἁρπαγὴ* etc.

πρῶτον μεταπεμφθείς. v. c. 95. — (*Ἑρμιονίδα: ἀπὸ Ἑρμιόνης, πόλεως λακωνικῆς.* S.) cf. Iliad. β', 560. Strabo 8, 6. *Ἑρμιόνη δ' ἐστὶ τῶν οὐκ ἀσήμων πόλεων, ἧς τὴν παραλίαν ἔχουσιν Ἁλιεῖς λεγόμενοι, θαλαττουργοί τινες ἄνδρες.* — fuerunt duae urbes hoc nomine Argivorum: v. Paus. 2, 34. — *ἄνευ Λακεδ.*, *injussu Lacedaemoniorum*, ut ipse interpretatur c. 131. sic 2, 72.; 4, 78. — *πράσσειν*, *ad agendum* cum rege. similiter 1, 72. *δηλῶσαι δὲ*, praecedente participio. *Hk.*

τὴν σὴν γῆμαι. Herodot. 5, 32. Megabatis filiam perhibet. v. ibi Wesseling. nostrum sequitur ad verbum Corn. Nepos Paus. c. 2. — paulo ante in *δορὶ ἑλών* animadvertenda est poëtica forma *δορὶ*,

τῇ ἐπιστολῇ, καὶ ἀποστέλλει Ἀρτάβαζον τὸν Φαρνάκου ἐπὶ θάλασσαν, καὶ κελεύει αὐτὸν τήν τε Δασκυλῖτιν σατραπείαν παραλαβεῖν, Μεγαβάτην ἀπαλλάξαντα, ὃς πρότερον ἦρχε, καὶ παρὰ Παυσανίαν ἐς Βυζάντιον ἐπιστολὴν ἀντεπετίθει αὐτῷ ὡς τάχιστα διαπέμψαι, καὶ τὴν σφραγῖδα ἀποδεῖξαι, καί, ἤν τι αὐτῷ Παυσανίας παραγγέλλῃ περὶ τῶν ἑαυτοῦ πραγμάτων, πράσσειν ὡς ἄριστα καὶ πιστότατα. ὁ δὲ ἀφικόμενος τά τε ἄλλα ἐποίησεν ὥσπερ εἴρητο, καὶ τὴν ἐπιστολὴν διέπεμψεν· ἀντεγέγραπτο δὲ τάδε. „Ὧδε λέγει βασιλεὺς Ξέρξης Παυσανίᾳ, Καὶ τῶν ἀνδρῶν, οὕς μοι πέραν θαλάσσης ἐκ Βυζαντίου ἔσωσας, κείσεταί σοι εὐεργεσία ἐν τῷ ἡμετέρῳ οἴκῳ ἐς ἀεὶ ἀνάγραπτος, καὶ τοῖς λόγοις τοῖς ἀπὸ σοῦ ἀρέσκομαι· καί σε μήτε νὺξ, μήτε ἡμέρα, ἐπισχέτω, ὥστε ἀνεῖναι πράσσειν τι ὧν ἐμοὶ ὑπισχνῇ· μηδὲ χρυσοῦ καὶ ἀργύρου δαπάνῃ κεκωλύσθω, μηδὲ στρατιᾶς πλήθει, εἴ ποι δεῖ παραγίγνεσθαι· ἀλλὰ μετ' Ἀρταβάζου, ἀνδρὸς ἀγαθοῦ, ὅν σοι ἔπεμψα, πρᾶσσε θαρσῶν καὶ τὰ ἐμὰ, καὶ τὰ σὰ, ὅπη κάλλιστα καὶ ἄριστα ἕξει ἀμφοτέροις."

Elatus hoc successu Pausanias more Persarum vivere incipit, superbiaque socios abalienat a Spartanis.

130. Ταῦτα λαβὼν ὁ Παυσανίας τὰ γράμματα, ὢν καὶ πρότερον ἐν μεγάλῳ ἀξιώματι ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων διὰ τὴν Πλαταιᾶσιν ἡγεμονίαν, πολλῷ μᾶλλον τότε ἦρτο, καὶ οὐκέτι ἠδύνατο ἐν τῷ καθεστηκότι τρόπῳ βιοτεύειν, ἀλλὰ σκευάς τε μηδικὰς ἐνδυόμενος ἐκ τοῦ Βυζαντίου ἐξῄει, καὶ διὰ τῆς Θρᾴκης πορευόμενον αὐτὸν Μῆδοι καὶ Αἰγύπτιοι ἐδορυφόρουν· τράπεζάν

quam tamen hac phrasi etiam in prosa remansisse docet Buttmann. gr. maj. p. 230. cf. Th. 4, 98. *Idem.*

129. *Δασκυλῖτιν.* altera haec est e duabus satrapiis, in quas divisa erat Asia citerior, Hellespontum, i. e. Bithyniam et Phrygiam, complectens, et ab oppido Bithyniae Dascylio nominata; altera satrapia erat Lydia, cui accensebatur Ionia et Doris. v. Heeren. Ideen I, 1., p. 166. *Id.*

τὴν σφραγῖδα Ducas recte intelligit *sigillum*, τὸ ἐν ἐπιστολῇ σφράγισμα, ὃ ἐβεβαίου τὰ παρὰ βασιλέως ἐπεσταλμένα πρὸς οὓς ἐστέλλοντο. Xenophon Hell. 1, 4, 3. ἐπιστολήν τε — τὸ βασίλειον ἔχουσαν σφράγισμα, ad fidem faciendam regiis mandatis. et similiter atque h. l. ibidem 7, 1, 39. ὁ Πέρσης ὁ φέρων τὰ γράμματα, δείξας τὴν βασιλέως σφραγῖδα. *E G—ro.*

κείσεταί σοι — ἀνάγραπτος. alii *κεῖται.* mos fuit apud Persas, nomina eorum, qui de rege vel regno Persarum bene meruerant, tanquam εὐεργετῶν, in codices regios referre. v. Herod. 8, 85., Diod. Sic. 15, 12., et de ipsis libris idem Diod. 2, 32. — *κεκωλύσθω,* int. τὶ ὧν ἐμοὶ ὑπισχνῇ. *Hk.*

130. *διὰ — ἡγεμονίαν.* v. Herod. 9, 21. — 64.

ἐν τῷ καθ. τρόπῳ: τῷ λακωνικῷ. S.

καθεστηκότι meliores libri pro vulgato καθεστῶτι. cf. c. 98., Eurip. Hel. 398. (ἑστηκὼς), etc. K. *καθ.*, *instituto*, usitato. τὰ καθεστῶτα Soph. Ant. 1062., Eurip. Herc. fur. 200., et apud Xenoph. Hell. 1, 6, 5., sunt τὰ ὑπάρχοντα, οἱ καθεστῶτες νόμοι apud hunc Mem. Socr. 1, 2, 9., *leges receptae*, ut inferius c. 132. τῶν καθεστώτων νομίμων.

ἐδορυφόρουν: μετὰ δοράτων προέπεμπον. S. de constructione hujus verbi v. Matth. gr. §. 407, 2. —

τε περσικὴν παρετίθετο, καὶ κατέχειν τὴν διάνοιαν οὐκ ἠδύνατο, ἀλλ' ἔργοις βραχέσι προὐδήλου, ἃ τῇ γνώμῃ μειζόνως ἐς ἔπειτα ἔμελλε πράξειν. δυσπρόσοδόν τε αὑτὸν παρεῖχε, καὶ τῇ ὀργῇ οὕτω χαλεπῇ ἐχρῆτο ἐς πάντας ὁμοίως, ὥστε μηδένα δύνασθαι προσεῖναι· διόπερ καὶ πρὸς τοὺς Ἀθηναίους οὐχ ἥκιστα ἡ ξυμμαχία μετέστη.

Revocant eum Spartani; sed ille injussu eorum rursus navigat Byzantium, indeque expulsus ab Atheniensibus non redit domum, sed in Troade manens pergit agere cum Persis; qua de re certiores facti Ephori reversum eorum jussu primum in carcerem conjiciunt; e quo emissus ipse se sistit in judicium.

131. *Οἱ δὲ Λακεδαιμόνιοι αἰσθόμενοι τό τε πρῶτον δι' αὐτὰ ταῦτα ἀνεκάλεσαν αὐτὸν, καὶ ἐπειδὴ τῇ ἑρμιονίδι νηῒ τὸ δεύτερον ἐκπλεύσας, οὐ κελευσάντων αὐτῶν, τοιαῦτα ἐφαίνετο ποιῶν, καὶ ἐκ τοῦ Βυζαντίου βίᾳ ὑπ' Ἀθηναίων ἐκπολιορκηθεὶς ἐς μὲν τὴν Σπάρτην οὐκ ἐπανεχώρει, ἐς δὲ Κολωνὰς τὰς τρῳάδας ἱδρυθεὶς πράσσων τε ἐσηγγέλλετο αὐτοῖς πρὸς τοὺς βαρβάρους, καὶ οὐκ ἐπ' ἀγαθῷ τὴν μονὴν ποιούμενος, οὕτω δὴ οὐκέτι ἐπέσχον, ἀλλὰ πέμψαντες κήρυκα οἱ Ἔφοροι καὶ σκυτάλην εἶπον τοῦ κήρυκος μὴ λείπεσθαι· εἰ δὲ μὴ, πόλεμον αὐτῷ Σπαρτιάτας προαγορεύειν. ὁ δὲ βουλόμενος ὡς ἥκιστα ὕποπτος εἶναι, καὶ πιστεύων χρήμασι διαλύσειν τὴν διαβολὴν, ἀνεχώρει τὸ δεύτερον ἐς Σπάρτην· καὶ ἐς μὲν τὴν εἱρκτὴν ἐσπίπτει τὸ πρῶτον ὑπὸ τῶν Ἐφόρων (ἔξεστι δὲ τοῖς Ἐφόροις τὸν βασιλέα δρᾶσαι τοῦτο)· ἔπειτα διαπραξάμενος ὕστερον ἐξῆλθε, καὶ καθίστησιν ἑαυτὸν ἐς κρίσιν τοῖς βουλομένοις περὶ αὐτὸν ἐλέγχειν.*

Qui cum in manifestis quidem rebus non teneretur, tamen pluribus de causis suspectus tandem proditur ab Argilio.

132. *Καὶ φανερὸν μὲν εἶχον οὐδὲν οἱ Σπαρτιᾶται σημεῖον, οὔτε οἱ ἐχθροὶ, οὔτε ἡ πᾶσα πόλις, ὅτῳ ἂν πιστεύσαντες βεβαίως ἐτιμωροῦντο ἄνδρα γένους τε τοῦ βασιλείου ὄντα, καὶ ἐν*

τὴν διάνοιαν, *mentem*, consilium. — *ἔργοις βραχέσιν*, l. e. *μικροῖς*, rebus levibus, vestitu, victu, etc.

ὀργῇ οὕτω χαλεπῇ. recte Suidas *ὀργὴν* apud Th. esse ait *τρόπον, διάνοιαν*. (S. ad c. 122. *εὐοργήτως: — εὐτρόπως· ὀργὴ γὰρ ὁ τρόπος*. cf. c. 140.) de moribus in universum, vel de animi affectione accipienda vox est, ut *ὀργὴ χαλεπὴ* significet *χαλεπότητα, ὑπεροψίαν*, mores difficiles. *Ex Hk.*

προσεῖναι. tautologice libri *προσιέναι*, quae verba etiam alibi permixta sunt: v. Bornemann. ad Xenoph. Anab. I, 2, 2. Xenophon Cyrop. 4, 2, 14. *προσόντων* (i. e. *παρόντων, συνόντων*), *καὶ ἀπόντων*. Aristophanes sensu proprio Vesp. 1035. *οἷς πρόσεστι τοῦτο τοὐῤῥοπύγιον*, et per tropum Nub. 569. *φασὶ γὰρ δυσβουλίαν τῇδε τῇ πόλει προσεῖναι.*

131. *τὸν βασιλέα*. regem Aristoteles quoque Polit. 7, 13. vocat Pausaniam, item scriptor orationis contra Neaeram 97., quia tutor fuit regis, ejusque vicem praestabat. v. c. 132. *E K.*

132. *ἐτιμωροῦντο*, *puniebant*, qui eum in carcerem conjecissent; sed simul voluntas seu conatus porro puniendi potest intelligi; qua de re

τῷ παρόντι τιμὴν ἔχοντα· (Πλείσταρχον γὰρ τὸν Λεωνίδου, ὄντα βασιλέα καὶ νέον ἔτι, ἀνεψιὸς ὢν ἐπετρόπευεν·) ὑποψίας δὲ πολλὰς παρεῖχε τῇ τε παρανομίᾳ, καὶ ζηλώσει τῶν βαρβάρων, μὴ ἴσος βούλεσθαι εἶναι τοῖς παροῦσι· τά τε ἄλλα αὐτοῦ ἀνεσκόπουν, εἴ τί που ἐξεδεδιῄτητο τῶν καθεστώτων νομίμων, καὶ ὅτι ἐπὶ τὸν τρίποδα ποτὲ τὸν ἐν Δελφοῖς, ὃν ἀνέθεσαν οἱ Ἕλληνες ἀπὸ τῶν Μήδων ἀκροθίνιον, ἠξίωσεν ἐπιγράψασθαι αὐτὸς ἰδίᾳ τὸ ἐλεγεῖον τόδε,

Ἑλλήνων ἀρχηγὸς, ἐπεὶ στρατὸν ὤλεσε Μήδων,
Παυσανίας Φοίβῳ μνῆμ' ἀνέθηκε τόδε.

τὸ μὲν οὖν ἐλεγεῖον οἱ Λακεδαιμόνιοι ἐξεκόλαψαν εὐθὺς τότε ἀπὸ τοῦ τρίποδος τοῦτο, καὶ ἐπέγραψαν ὀνομαστὶ τὰς πόλεις, ὅσαι ξυγκαθελοῦσαι τὸν βάρβαρον ἔστησαν τὸ ἀνάθημα· τοῦ μέντοι Παυσανίου ἀδίκημα καὶ τοῦτ' ἐδόκει εἶναι, καὶ ἐπειδὴ ἐν τούτῳ καθειστήκει, πολλῷ μᾶλλον παρόμοιον πραχθῆναι ἐφαίνετο τῇ παρούσῃ διανοίᾳ. ἐπυνθάνοντο δὲ καὶ ἐς τοὺς Εἵλωτας πράσσειν τι αὐτόν. καὶ ἦν δὲ οὕτως· ἐλευθέρωσίν τε γὰρ ὑπισχνεῖτο αὐτοῖς, καὶ πολιτείαν, ἢν ξυνεπαναστῶσι, καὶ τὸ πᾶν ξυγκατεργάσωνται. ἀλλ' οὐδ' ὣς οὐδὲ τῶν Εἱλώτων μηνυταῖς τισι πιστεύσαντες ἠξίωσαν νεώτερόν τι ποιεῖν ἐς αὐτὸν, χρώμενοι τῷ τρόπῳ, ᾧπερ εἰώθασιν ἐς σφᾶς αὐτοὺς, μὴ ταχεῖς εἶναι περὶ ἀνδρὸς Σπαρτιάτου ἄνευ ἀναμφισβητήτων τεκμηρίων βουλεῦσαί τι ἀνήκεστον, πρίν γε δὴ αὐτοῖς, ὡς λέγεται, ὁ μέλλων τὰς τελευταίας βασιλεῖ ἐπιστολὰς πρὸς Ἀρτάβαζον κομιεῖν, ἀνὴρ Ἀργίλιος, παιδικά ποτε ὢν αὐτοῦ καὶ πιστότατος ἐκείνῳ, μηνυτὴς γίγνεται, δείσας κατὰ ἐνθύμησίν τινα, ὅτι οὐδείς πω τῶν πρὸ ἑαυτοῦ ἀγγέλων πάλιν ἀφίκετο,

nos ad Iliad. ο', 186., Odyss. φ', 100., Aristoph. Plut. 794. cf. ann. ad ἐποιοῦντο c. 134. interpres *quo — supplicium sumerent.* id esset τιμωροῖντο.

τοῖς παροῦσι. pro neutro cum S. recte accipit, leges intelligens, Spalding. ad Demosth. Mid. p. 83. ed. Buttm. (S. τοῖς ἤθεσι τῶν Λακώνων.) — mox de duplici augmento in ἐξεδεδιῄτητο vid. Buttm. gr. major p. 346. — de voce ἐλεγεῖον, quae modo solum pentametrum dactylicum, modo distichon hexametri et pentametri dactylici, significat, docte exposuit Bach. in Allg. Schulzeit. Nov. 1829., p. 1099. *Hk.* distichon illud fecerat Timonides teste Paus. 3, 8, 1. cf. Anthol. Palat. 6, 197. K.

ξυγκ. τὸν βάρβαρον, *conjunctis viribus profligato barbaro.*

ἐν τούτῳ καθ. ἐν τῇ κατηγορίᾳ τοῦ Μηδισμοῦ. ἀπηλέγχθη γὰρ μὴ ἐμμένειν τοῖς ἤθεσι τῶν Λακεδαιμονίων. S.

καὶ — οὕτως. καὶ — δὲ, ut 2, 36, 1.; 4, 24, 2. etc. cf. Herm. ad Viger. p. 847. — νεώτερόν τι, νέον τι, *quidquam novi* atque inusitati. cf. Herod. 3, 62. *Hk.*

ἐπιστολὰς unam epistolam dicit, ut 4, 50.; 8, 39. *G.* et *K.*

ἀνὴρ Ἀργίλιος, i. e. oriundus Argilo, Chalcidicae oppido, sito inter Bolben paludem et Amphipolin. rem commemoravit etiam Corn. Nepos Paus. 4. — παραποιησάμενος: ἀντὶ τοῦ ὁμοίαν ποιησάμενος.

παιδικά ποτε ὢν αὐτοῦ. Aelianus quidem V. H. 3, 12. Σπαρτιάτης, inquit, ἔρως αἰσχρὸν οὐκ οἶδεν, idemque significat Xenophon l. de Rep. Lac. 2.; sed distingusmus necesse est tempora et personas, nec male suspicatur G., Pausaniam, hominem varium et vitiis obrutum, etiam venereo puerorum amori, quem dicit Nepos l. c., indulsisse.

καὶ παραποιησάμενος σφραγῖδα, ἵνα, ἢν ψευσθῇ τῆς δόξης, ἢ καὶ ἐκεῖνος μεταγράψαι τι αἰτήσῃ, μὴ ἐπιγνῷ, λύει τὰς ἐπιστολάς· ἐν αἷς, ὑπονοήσας τι τοιοῦτο προσεπεστάλθαι, καὶ αὐτὸν εὗρεν ἐγγεγραμμένον κτείνειν.

Insidiis structis Pausaniae Ephori clam ipsum confitentem audiunt culpam suam.

133. Τότε δὴ οἱ Ἔφοροι, δείξαντος αὐτοῦ τὰ γράμματα, μᾶλλον μὲν ἐπίστευσαν, αὐτήκοοι δὲ βουληθέντες ἔτι γενέσθαι αὐτοῦ Παυσανίου, τί λέγοντος, ἀπὸ παρασκευῆς τοῦ ἀνθρώπου ἐπὶ Ταίναρον ἱκέτου οἰχομένου, καὶ σκηνησαμένου διπλῆν διαφράγματι καλύβην, ἐς ἣν τῶν γε Ἐφόρων ἐντός τινας ἔκρυψε, καὶ Παυσανίου ὡς αὐτὸν ἐλθόντος καὶ ἐρωτῶντος τὴν πρόφασιν τῆς ἱκετείας, ᾔσθοντο πάντα σαφῶς, αἰτιωμένου τοῦ ἀνθρώπου τά τε περὶ αὐτοῦ γραφέντα, καὶ τἄλλα ἀποφαίνοντος καθ' ἕκαστον, ὡς οὐδὲν πώποτε αὐτὸν ἐν ταῖς πρὸς βασιλέα διακονίαις παραβάλοιτο, * προτιμηθείη δ' ἐν ἴσῳ τοῖς πολλοῖς τῶν διακόνων ἀποθανεῖν· κἀκείνου αὐτὰ ταῦτα ξυνομολογοῦντος, καὶ περὶ τοῦ παρόντος οὐκ ἐῶντος ὀργίζεσθαι, ἀλλὰ πίστιν ἐκ τοῦ ἱεροῦ διδόντος τῆς ἀναστάσεως, καὶ ἀξιοῦντος ὡς τάχιστα πορεύεσθαι, καὶ μὴ τὰ πρασσόμενα διακωλύειν.

μεταγράψαι τι αἰτήσῃ. plerique scripti et editi *τι μεταγράψαι αἰτ.*, in quibus hiatus displicet Didoto. cui quidem assentior; sed potest, ut *τὶ* additum sit a glossatore.

133. *Παυσανίου, τί λέγοντος.* optime Did. „Bekker, Göller et Poppo (item Hk., K., Dind.) ont retranché l'accent de *τί*, sans remarquer que dans ce passage *τί* ne peut être *ἐγκλινόμενον*, mais *ἐρωτηματικόν*: *βουληθέντες αὐτήκοοι γενέσθαι τί λέγοντος Παυσανίου?*“ i. e. „cum suis ipsorum auribus audire vellent, quid diceret Paus.“ *τὶ λέγοντος* esset *aliquid dicentis*, i. e. rem alicujus momenti; quod ineptum.

ἀπὸ παρασκευῆς: ἀπὸ συνθήματος (e composito) *τοῦ Ἀργιλίου.* — *καλύβην: σκηνήν.* S. „Si credimus Pausaniae in Laconicis p. 108. (cap. 25.), in ipso promontorio Taenaro templum speluncae simile fuit; et in primo ejus aditu Neptuni signum; hoc templum asylum fuisse, ex h. l. intelligitur. v. Perizon. ad Aelian. V. H. 6, 7. videtur igitur Argilius tugurium septo interposito construxisse; quo facto Ephori quidam commode occultari potuerunt, Pausania nihil insidiarum suspicante.“ *E G.*

διπλῆν διαφράγματι καλύβην, tugurium ab uno latere duplici pariete instructum. (*τῶν γε Ἐφ.* libri menda non infrequente *τῶν τε Ἐφ. Both.*) — *παραβάλλεσθαι* est frustrari, *in periculum adducere.* sic Hom. Il. *ι*, 322. ipse Th. 3, 14. *παραβάλλεσθαι κίνδυνον.* *Ex Hk.*

προτιμηθείη δέ: ἐν εἰρωνείᾳ τὸ προτ. λέλεκται. S. *dignus autem hoc honore praecipuo habitus sit, ut cum vulgo ministrorum* ejus *occideretur.* ita haec explicant; sed *προτιμ.* quominus ironice dictum putemus, prohibet adjectum *ἐν ἴσῳ τοῖς πολλοῖς τῶν διακόνων.* quare *οὐ* excidisse arbitror ante *προτ.* propter vicinam *ο* litteram in *παραβάλοιτο*, quo defectu particulae negativae laborant etiam alii loci scriptorum, velut apud Aeschylum Ag. 1171. *οὐ* videtur haustum ab antecedente *ω* in *ἐγώ*, sicut *μὴ* a *μὲν* Athen. 245, f, et 352, b. cf. Athen. 423, e.

πίστιν — ἀναστάσεως, *fidem dante* Pausania, *cum tuto surgere ab ara et templo exire posse.*

Itaque jam corripi jubent eum, et fuga elapsum obsident, fameque cruciant, in aedificio quodam sacro, e quo tandem eductus statim moritur; quam mortem expiare jubentur Athenienses.

134. Ἀκούσαντες δὲ ἀκριβῶς τότε μὲν ἀπῆλθον οἱ Ἔφοροι, βεβαίως δὲ ἤδη εἰδότες ἐν τῇ πόλει τὴν ξύλληψιν ἐποιοῦντο. λέγεται δ', αὐτὸν, μέλλοντα ξυλληφθήσεσθαι ἐν τῇ ὁδῷ, ἑνὸς μὲν τῶν Ἐφόρων τὸ πρόσωπον προσιόντος ὡς εἶδε, γνῶναι ἐφ' ᾧ ἐχώρει, ἄλλου δὲ νεύματι ἀφανεῖ χρησαμένου, καὶ δηλώσαντος εὐνοίᾳ, πρὸς τὸ ἱερὸν τῆς Χαλκιοίκου χωρῆσαι δρόμῳ, καὶ προκαταφυγεῖν (ἦν δὲ ἐγγὺς τὸ τέμενος)· καὶ ἐς οἴκημα οὐ μέγα, ὃ ἦν τοῦ ἱεροῦ, ἐσελθὼν, ἵνα μὴ ὑπαίθριος ταλαιπωροίη, ἡσύχαζεν. οἱ δὲ τὸ παραυτίκα μὲν ὑστέρησαν τῇ διώξει, μετὰ δὲ τοῦτο τοῦ τε οἰκήματος τὸν ὄροφον ἀφεῖλον καὶ τὰς θύρας, ἔνδον ὄντα τηρήσαντες αὐτὸν, καὶ ἀπολαβόντες εἴσω ἀπῳκοδόμησαν, προσκαθεζόμενοί τε ἐξεπολιόρκησαν λιμῷ. καὶ μέλλοντος αὐτοῦ ἀποψύχειν, ὥσπερ εἶχεν ἐν τῷ οἰκήματι, αἰσθόμενοί τε ἐξάγουσιν ἐκ τοῦ ἱεροῦ ἔτι ἔμπνουν ὄντα, καὶ ἐξαχθεὶς ἀπέθανε παραχρῆμα. καὶ αὐτὸν ἐμέλλησαν μὲν ἐς τὸν Καιάδαν, οὗπερ τοὺς κακούργους εἰώθασιν, ἐμβάλλειν· ἔπειτα ἔδοξε πλησίον που κατορύξαι. ὁ δὲ θεὸς ὁ ἐν Δελφοῖς τόν τε τάφον ὕστερον ἔχρησε τοῖς Λακεδαιμονίοις μετενεγκεῖν οὗπερ

134. *ἐν τῇ πόλει*, i. e. *ἐν τῇ ἀκροπόλει*, ubi erat templnm Minervae *Χαλκιοίκου*. v. c. 128., et de hac significatione τοῦ *πόλις* 2, 15., Aristoph. Equ. 1009. etc.

ἐποιοῦντο: ἔμελλον ποιήσειν. (ἄλλως.) ποιῆσαι ἐβούλοντο. S. cf. ann. ad *ἐτιμωροῦντο* c. 132.

ἐς οἴκημα οὐ μέγα. hoc non erat ipsum deae templum celeberrimum, sed aliud quoddam aedificium, quod in loco sacro (*τῷ ἱερῷ* sive *τεμένει*) erat. Pausanias 3, 17, 6. *σκήνωμα* ibi fuisse perhibet, quod fortasse idem est hoc *οἴκημα*.

ἀπολαβόντες εἴσω: μονώσαντες, περιείρξαντες. — *ἀπῳκοδ.*: τειχίσαντες τὰς θύρας ἀπέφραξαν. S. idem ad verba *καὶ ἐς οἴκημα οὐ μ.*: φασὶ δὲ (vulgo γὰρ), ὅτι, ἡνίκα ἔφραξαν κατ' αὐτοῦ τὸ οἴκημα, ἡ μήτηρ αὐτοῦ Ἀλκιθέα (*jam magno natu* Corn. Nepos Paus. 5.) πρώτη λίθον ἐπέθηκε. τοιαῦται γὰρ αἱ λακωνικαὶ γυναῖκες. τεκμήριον δὲ τοῦτο τοῦ μισοτυράννους εἶναι τοὺς Λάκωνας.

ἐξεπ. λιμῷ (obsessum fame coëgerunt): ἵνα δῆθεν μὴ ἀσεβήσωσιν· ἑτέρῳ δὲ τρόπῳ ἠσέβησαν (ἂν), ἐν ἱερῷ (in templo, et asylo) αὐτὸν πολιορκήσαντες (imo κτείναντες).

ὥσπερ εἶχεν, *quemadmodum se habebat*, i. e. quo statu erat, fame coufectus.

ἀπέθανε. olymp. 76, 3. (473.) K.

Καιάδαν. fossa haec vel caverna erat in Laconica, quo facinorosos dejiciebant, fortasse orta ex terrae motu: nam a *κέω*, *κεάζω*, *findo*, ductum videtur vocabulum. simile est Atheniensium *βάραθρον*. — In sequentibus scriptura fluctuat, aliis codicibus *εἰώθεσαν*, aliis *εἰώθασι* habentibus, et hoc verbum modo ante, modo post *ἐμβάλλειν* collocantibus. Pal. utroque loco omittit, quem secuti sunt Bk., P., G—r., Dind. ceterum *ἐμβάλλειν* bis cogitaudum. cf. ad 7, 47. — *πλησίον που*, prope eum locum, quo mortuus erat. *Hk.* vulgo Corn. Nepos „et procul ab eo loco infoderunt, quo erat mortuus.“ sed poneudum est *nec procul. et* et *nec* etiam alibi confusa sunt, velut apud Vellejum 1, 11., Lucanum 6, 283. — *ἔχρησε*. Diod. 11, 45. ὁ θεὸς ἔδωκε χρησμὸν, κελεύων ἀποκαταστῆσαι τῇ θεῷ *τὸν ἱκέτην*. διόπερ οἱ Σπαρτιᾶται, — οὐ δυνάμενοι ποιῆσαι τὸ προσταττόμενον ὑπὸ τοῦ

ἀπέθανε, (καὶ νῦν κεῖται ἐν τῷ προτεμενίσματι, ὃ γραφῇ στῆλαι δηλοῦσι) καὶ, ὡς ἄγος αὐτοῖς ὂν τὸ πεπραγμένον, δύο σώματα ἀνθ' ἑνὸς τῇ Χαλκιοίκῳ ἀποδοῦναι. οἱ δὲ ποιησάμενοι χαλκοῦς ἀνδριάντας δύο ὡς ἀντὶ Παυσανίου ἀνέθεσαν· οἱ δὲ Ἀθηναῖοι, ὡς καὶ τοῦ θεοῦ ἄγος κρίναντος, ἀντεπέταξαν τοῖς Λακεδαιμονίοις ἐλαύνειν αὐτό.

Vicissim Lacedaemonii Themistoclem, pariter Medismi reum, puniri jubent; quibus obtemperant Athenienses.

135. Τοῦ δὲ Μηδισμοῦ [τοῦ Παυσανίου] Λακεδαιμόνιοι, πρέσβεις πέμψαντες παρὰ τοὺς Ἀθηναίους, ξυνεπητιῶντο καὶ τὸν Θεμιστοκλέα, ὡς εὕρισκον ἐκ τῶν περὶ Παυσανίαν ἐλέγχων, ἠξίουν τε τοῖς αὐτοῖς κολάζεσθαι αὐτόν· οἱ δὲ πεισθέντες (ἔτυχε γὰρ ὠστρακισμένος, καὶ ἔχων δίαιταν μὲν ἐν Ἄργει, ἐπιφοιτῶν δὲ καὶ ἐς τὴν ἄλλην Πελοπόννησον) πέμπουσι μετὰ τῶν Λακεδαιμονίων, ἑτοίμων ὄντων ξυνδιώκειν, ἄνδρας, οἷς εἴρητο ἄγειν, ὅπου ἂν περιτύχωσιν.

Themistocles confugit ad Corcyraeos, iisque sibi metuentibus ad regem Admetum, deinde Ephesum et in Asiam superiorem.

136. Ὁ δὲ Θεμιστοκλῆς προαισθόμενος φεύγει ἐκ Πελοποννήσου ἐς Κέρκυραν, ὢν αὐτῶν εὐεργέτης. δεδιέναι δὲ φασκόντων τῶν Κερκυραίων ἔχειν αὐτὸν, ὥστε Λακεδαιμονίοις καὶ Ἀθηναίοις ἀπέχθεσθαι, διακομίζεται ὑπ' αὐτῶν ἐς τὴν ἤπειρον τὴν καταντικρύ· καὶ διωκόμενος ὑπὸ τῶν προστεταγμένων κατὰ πύστιν, ᾗ χωροίη, ἀναγκάζεται κατὰ τὸ ἄπορον παρὰ Ἄδμητον τὸν Μολοσσῶν βασιλέα, ὄντα αὐτῷ οὐ φίλον,

θεοῦ, ὅμως δ' ἐκ τῶν ἐνδεχομένων βουλευσάμενοι κατεσκεύασαν εἰκόνας δύο τοῦ Παυσανίου χαλκᾶς κ. τ. λ. *Ex Hk.*

ἐν τῷ προτεμενίσματι: ἐν τῷ πρὸ τοῦ ἱεροῦ προαστείῳ. S.

σώματα, *corpora* (nam sic Latini quoque), i. e. personas (v. Polyb. 5, 17, 2. etc.), ἱεροδούλους, de quibus ad Soph. Trach. 222., haud dubie intellexit Pythia, non statuas, quas potius consecrandas Lacedaemonii existimaverunt, abusi voce ambigua.

135. Sequitur digressio de obitu Themistoclis. noli autem putare, nunc demum, paulo ante bellum pelop., postulatam esse Themistoclis accusationem: nam is multo ante obierat (ol. 78, 3., ante Chr. nat. 465.); sed morte Pausaniae narrata scriptor adjecit illius fata, utpote rebus Pausaniae innexa. v. Dahlm. Herodot. p. 224. *E G—ro.* — [τοῦ Παυσ.] glossa.

ὡς εὕρισκον ἐκ τῶν περὶ Π. ἐλ. v. Plut. Themist. c. 23. — τοῖς αὐτοῖς, *iisdem*, i. e. eodem supplicio.

136. ὢν αὐτῶν εὐεργέτης. dissuaserat enim Graecis, ne Corcyraeos aliasque civitates ob negatum contra Persas auxilium bello persequerentur. v. S. ad h. l., Plut. Themist. c. 24. ceterum ab urbe ad incolas transit oratio, ut 3, 5.; 8, 48. ita etiam a navibus ad nautas fit transitus 2, 83.; 6, 53.; et vicissim a nautis ad naves 8, 102. *Hk.*

ἐς τὴν — καταντικρύ: τὴν Θεσπρωτίδα. — κατὰ πύστιν: φήμην. S.

κατὰ τὸ ἄπορον, *inopia consilii.* ita Thiersch. et K. in nota. libri languide κατά τι ἄπορον, *propter aliquam difficultatem.* „similiter πρὸς τὸ ἄπορον 3, 82.“ K.

οὐ φίλον: πέμψαντος γάρ ποτε Ἀδμήτου Ἀθήναζε περὶ συμμαχίας αἰτήσεως ὁ Θεμιστοκλῆς ἀνέπεισε

καταλῦσαι. καὶ ὁ μὲν οὐκ ἔτυχεν ἐπιδημῶν· ὁ δὲ, τῆς γυναικὸς ἱκέτης γενόμενος, διδάσκεται ὑπ' αὐτῆς τὸν παῖδα σφῶν λαβὼν καθίζεσθαι ἐπὶ τὴν ἑστίαν. καὶ ἐλθόντος οὐ πολὺ ὕστερον τοῦ Ἀδμήτου δηλοῖ τε, ὅς ἐστι, καὶ οὐκ ἀξιοῖ, εἴ τι ἄρα αὐτὸς ἀντεῖπεν αὐτῷ Ἀθηναίων δεομένῳ, φεύγοντα τιμωρεῖσθαι· καὶ γὰρ ἂν ὑπ' ἐκείνου πολλῷ ἀσθενέστερον ἐν τῷ παρόντι κακῶς πάσχειν· γενναῖον δὲ εἶναι, τοὺς ὁμοίους ἀπὸ τοῦ ἴσου τιμωρεῖσθαι· καὶ ἅμα αὐτὸς μὲν ἐκείνῳ χρείας τινὸς, καὶ οὐκ ἐς τὸ σῶμα σώζεσθαι, ἐναντιωθῆναι· ἐκεῖνον δ' ἂν, εἰ ἐκδοίη αὐτὸν, (εἰπὼν, ὑφ' ὧν καὶ ἐφ' ᾧ διώκεται) σωτηρίας ἂν τῆς ψυχῆς ἀποστερῆσαι.

Themistoclis litterae datae ad Artaxerxen.

137. *Ὁ δὲ ἀκούσας ἀνίστησί τε αὐτὸν μετὰ τοῦ ἑαυτοῦ υἱέος, ὥσπερ καὶ ἔχων αὐτὸν ἐκαθέζετο (καὶ μέγιστον ἦν ἱκέτευμα τοῦτο), καὶ ὕστερον οὐ πολλῷ τοῖς Λακεδαιμονίοις καὶ Ἀθηναίοις ἐλθοῦσι καὶ πολλὰ εἰποῦσιν οὐκ ἐκδίδωσιν, ἀλλ' ἀποστέλλει βουλόμενον ὡς βασιλέα πορευθῆναι ἐπὶ τὴν ἑτέραν θάλασσαν πεζῇ ἐς Πύδναν τὴν Ἀλεξάνδρου. ἐν ᾗ ὁλκάδος τυχὼν ἀναγομένης ἐπ' Ἰωνίας, καὶ ἐπιβὰς, καταφέρεται χειμῶνι ἐς τὸ Ἀθηναίων στρατόπεδον, ὃ ἐπολιόρκει Νάξον· καὶ (ἦν γὰρ ἀγνὼς τοῖς ἐν τῇ νηῒ) δείσας φράζει τῷ ναυκλήρῳ, ὅστις ἐστὶ, καὶ δι' ἃ φεύγει· καὶ, εἰ μὴ σώσει αὐτὸν, ἔφη ἐρεῖν, ὅτι χρήμασι πεισθεὶς αὐτὸν ἄγει· τὴν δὲ ἀσφάλειαν εἶναι μηδένα ἐκβῆναι ἐκ τῆς νεὼς, μέχρι πλοῦς γένηται· πειθομένῳ δ' αὐτῷ χάριν ἀπομνήσεσθαι ἀξίαν. ὁ δὲ ναύκληρος ποιεῖ τε ταῦτα, καὶ ἀποσαλεύσας ἡμέραν καὶ νύκτα ὑπὲρ τοῦ*

τὴν πόλιν μὴ δοῦναι αὐτῷ βοήθειαν. S. ipse Th. h. l. *εἴ τι ἄρα αὐτὸς ἀντεῖπεν αὐτῷ Ἀθηναίων δεομένῳ, — καὶ — ἐναντιωθῆναι*, unde profecisse videtur S. „Diodorus Sic. 11, 54. — 58. ab hac relatione multis in rebus discrepat; Nepos autem Themist. c. 8. sequitur Thucydidem, nisi quod *parvulam* Admeti *filiam arripuisse* illum dicit. nam quod hospitio regis eum usum esse narrat, id facile cum Thucydidis narratione concilies. *Ex Hk.*

καταλῦσαι μὲν κυρίως ἐπὶ τῶν ὀχουμένων ἐπὶ ἅρματος, κατάγειν δὲ ἐπὶ νεώς. S. h. l. simpliciter est *devertere*, confugere.

οὐκ ἀξιοῖ: οὐκ ἄξιον νομίζει εἶναι τοῦ Ἀδμήτου. S.

καὶ γὰρ — τιμωρεῖσθαι. hoc dicit, si rex sese nunc ulciscatur, injuriam inferri longe inferiori; generosum vero esse, pares pari modo vindicare offensas suas: Admeto enim se adversatum esse de re minoris momenti, se ipsum autem capite (*ἐς τὸ σῶμα σώζεσθαι*) periclitari. *ἀσθενέστερον* codd. Florent.; Paris. G., et a manu 2. H.; tum margini Steph. id adscriptum est a Tusano; quod merito Did. praetulit et vulgatae scripturae *ἀσθενεστέρου*, et commento nescio cujus in Graev. *ἀσθενέστερος*. — *ἀπὸ τοῦ ἴσου, ἐκ τοῦ ἴσου, ἴσως.* cf. c. 140.

137. *μέγιστον ἦν ἱκέτευμα.* apud Molossos scilicet. Plut. Themist. 24. *ταύτην μεγίστην κ. μόνην σχεδὸν ἀναντίῤῥητον ἡγουμένων ἱκεσίαν τῶν Μολοσσῶν.*

Πύδναν. v. cap. 61. — „*Alexander* est Amyntae I. successor, rex Macedoniae; Alexandro successit Perdiccas olymp. 87, 3., ante Chr. nat. 430. — de *Naxo* oppugnata v. cap. 98.“ *E G—ro.*

ἀποσαλεύσας: ἀποφυγὼν ἐκ τοῦ λιμένος, κ. σάλῳ ὁμιλήσας,

στρατοπέδου ὕστερον ἀφικνεῖται ἐς Ἔφεσον. καὶ ὁ Θεμιστοκλῆς ἐκεῖνόν τε ἐθεράπευσε χρημάτων δόσει, (ἦλθε γὰρ αὐτῷ ὕστερον ἔκ τε Ἀθηνῶν παρὰ τῶν φίλων, καὶ ἐξ Ἄργους, ἃ ὑπεξέκειτο,) καὶ, μετὰ τῶν κάτω Περσῶν τινὸς πορευθεὶς ἄνω, ἐσπέμπει γράμματα ἐς βασιλέα Ἀρταξέρξην τὸν Ξέρξου, νεωστὶ βασιλεύοντα. ἐδήλου δ' ἡ γραφὴ, ὅτι „Θεμιστοκλῆς ἥκω παρὰ σὲ, ὃς κακὰ μὲν πλεῖστα Ἑλλήνων εἴργασμαι τὸν ὑμέτερον οἶκον, ὅσον χρόνον τὸν σὸν πατέρα ἐπιόντα ἐμοὶ ἀνάγκη ἠμυνόμην, πολὺ δ' ἔτι πλείω ἀγαθὰ, ἐπειδὴ ἐν τῷ ἀσφαλεῖ μὲν ἐμοὶ, ἐκείνῳ δὲ ἐν ἐπικινδύνῳ, πάλιν ἡ ἀποκομιδὴ ἐγίγνετο. καί μοι εὐεργεσία ὀφείλεται, (γράψας τήν τε ἐκ Σαλαμῖνος προάγγελσιν τῆς ἀναχωρήσεως, καὶ τὴν τῶν γεφυρῶν, ἣν ψευδῶς προσεποιήσατο, τότε δι' αὐτὸν οὐ διάλυσιν) καὶ νῦν ἔχων σε μεγάλα ἀγαθὰ δρᾶσαι πάρειμι, διωκόμενος ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων διὰ τὴν σὴν φιλίαν. βούλομαι δ' ἐνιαυτὸν ἐπισχὼν αὐτός σοι περὶ ὧν ἥκω δηλῶσαι.“

Artaxerxes, Themistoclis consilium prudens indolemque egregiam admiratus, tribus eum urbibus donat, brevi post defunctum.

138. *Βασιλεὺς δὲ, ὡς λέγεται, ἐθαύμασέ τε αὐτοῦ τὴν διάνοιαν, καὶ ἐκέλευσε ποιεῖν οὕτως· ὁ δ' ἐν τῷ χρόνῳ, ὃν ἐπέσχε, τῆς περσίδος γλώσσης ὅσα ἠδύνατο κατενόησε, καὶ τῶν ἐπιτηδευμάτων τῆς χώρας. ἀφικόμενος δὲ μετὰ τὸν ἐνιαυτὸν γίγνεται παρ' αὐτῷ μέγας, καὶ ὅσος οὐδείς πω Ἑλλήνων, διά τε τὴν προϋπάρχουσαν ἀξίωσιν, καὶ τοῦ Ἑλληνικοῦ ἐλπίδα ἣν ὑπετίθει αὐτῷ δουλώσειν· μάλιστα δὲ ἀπὸ τοῦ, πεῖραν διδοὺς, ξυνετὸς φαίνεσθαι. ἦν γὰρ ὁ Θεμιστοκλῆς βεβαιότατα δὴ φύσεως ἰσχὺν δηλώσας, καὶ διαφερόντως τι ἐς αὐτὸ μᾶλλον ἑτέρου ἄξιος θαυμάσαι. οἰκείᾳ γὰρ ξυνέσει, καὶ οὔτε προμαθὼν ἐς αὐτὴν οὐδὲν, οὔτ' ἐπιμαθὼν, τῶν τε παραχρῆμα δι' ἐλαχίστης βουλῆς κράτιστος γνώμων, καὶ τῶν μελλόντων ἐπὶ*

τουτέστι τῷ ἀλιμένῳ τόπῳ, ἔνθα σάλος γίνεται. 8. Nepos Themist. 8. *diem noctemque procul ab insula in salo navem tenuit in ancoris.*

ὑπὲρ τοῦ στρατοπέδου, *supra castra* Atheniensium. Heilm. „*oberhalb* (*jenseits*) *der Flotte.*“ Did. „au-dessus du camp des Athéniens.“

ἐθεράπευσε, *coluit*, honoravit. — *ἃ ὑπεξέκειτο*, *quae* (pecuniae) clam ibi *depositae fuerant.* „ut *ὑπεξέθεντο* 89. cf. 8, 31., Isocr. 19, 18.“ K. — *τῶν κάτω*, *inferiorum*, i. e. maritimorum.

πάλιν ἡ ἀνακομιδή. i. e. *ἡ πάλιν ἀνακ.*, *reditus*, qui utriusque, et Themistoclis, et Xerxis, dicitur, illius quidem tutus, hujus autem periculosus.

γράψας — διάλυσιν. duas res Artaxerxi in memoriam revocat: alteram, quod Salamine, ante proelium, Xerxi nuntiaverit (per strategema), Graecos fugam parare (Herod. 8, 75.); alteram, quod rege fugiente non dissolvendi pontis hellespontii auctor fuerit Graecis (Nep. Them. c. 5.). — *ἐν. ἐπισχὼν*, *moratus per annum.*

138. *ἐπιτηδευμάτων*, *morum*, institutorum.

καὶ τοῦ Ἑλληνικοῦ ἐλπίδα ἣν — δουλώσειν. subaudi *αὐτὸ*: sic enim verba cohaerent *καὶ* (*διὰ*) *ἐλπίδα, ἣν ὑπετίθει αὐτῷ, δουλώσειν τὸ Ἑλληνικόν.* — *ἐς αὐτὸ μᾶλλον ἑτέρου ἄξιος θαυμάσαι.* int. *αὐτὸν*, ut *θαῦμα ἰδέσθαι.* *ἐς αὐτό.* i. e. *ἐς τὸ τῆς φύσεως ἰσχὺν δηλῶσαι.* — *μᾶλλον ἑτέρου* ut 7, 29. *μᾶλλον ἑτέρας.* in sequen-

πλεῖστον τοῦ γενησομένου ἄριστος εἰκαστής· καὶ ἃ μὲν μετὰ χεῖρας ἔχοι, καὶ ἐξηγήσασθαι οἷός τε, ὧν δὲ ἄπειρος εἴη, κρῖναι ἱκανῶς οὐκ ἀπήλλακτο· τό τε ἄμεινον, ἢ χεῖρον, ἐν τῷ ἀφανεῖ ἔτι προεώρα μάλιστα, καὶ, τὸ ξύμπαν εἰπεῖν, φύσεως μὲν δυνάμει, μελέτης δὲ βραχύτητι, κράτιστος δὴ οὗτος αὐτοσχεδιάζειν τὰ δέοντα ἐγένετο. νοσήσας δὲ τελευτᾷ τὸν βίον. λέγουσι δέ τινες καὶ ἑκούσιον φαρμάκῳ ἀποθανεῖν αὐτὸν, ἀδύνατον νομίσαντα εἶναι ἐπιτελέσαι βασιλεῖ ἃ ὑπέσχετο. μνημεῖον μὲν οὖν αὐτοῦ ἐν Μαγνησίᾳ ἐστὶ τῇ ἀσιανῇ, ἐν τῇ ἀγορᾷ· ταύτης γὰρ ἦρχε τῆς χώρας, δόντος βασιλέως αὐτῷ Μαγνησίαν μὲν ἄρτον, ἣ προσέφερε πεντήκοντα τάλαντα τοῦ ἐνιαυτοῦ· Λάμψακον δὲ οἶνον (ἐδόκει γὰρ πολυοινότατον τῶν τότε εἶναι)· Μυοῦντα δὲ ὄψον. τὰ δὲ ὀστᾶ φασι κομισθῆναι αὐτοῦ οἱ προσήκοντες οἴκαδε, κελεύσαντος ἐκείνου, καὶ τεθῆναι κρύφα Ἀθηναίων ἐν τῇ Ἀττικῇ· οὐ γὰρ ἐξῆν θάπτειν, ὡς ἐπὶ προδοσίᾳ φεύγοντος. τὰ μὲν κατὰ Παυσανίαν, τὸν Λακεδαιμόνιον, καὶ Θεμιστοκλέα, τὸν Ἀθηναῖον, λαμπροτάτους γενομένους τῶν καθ' ἑαυτοὺς Ἑλλήνων, οὕτως ἐτελεύτησε.

tibus τὸ γενησόμενον est, *quod re vera fiet*, quae pars est *τῶν μελλόντων, rerum futurarum omnium, incertarum et caligine obscuratarum.* — ἐξηγήσασθαι malim de *facundia* Themistoclis quam de perficiendi res susceptas dexteritate intelligere: nam eum aliis eloquendi facultas in summa laude ponitur, velut Pericli 2, 60., tum Themistocli merito videtur attribui, quem Cicero Brut. c. 10. inter antiquiores Graecos dicendi laude insignes recenset. ejusdem honorificentissimum de Themistocle judicium extat de Orat. 2, 74., „Ut apud Graecos fertur incredibili quadam magnitudine consilii atque ingenii Atheniensis ille fuisse Themistocles," et quae ibi sequuntur. — κρῖναι — ἀπήλλ., *non erat destitutus facultate probabiliter judicandi.* — μνημεῖον monumentum est, *μνῆμα* autem sepulcrum. Pollux 9, 15. *παρὰ δὲ Θουκυδίδῃ μόνῳ τῷ κεκριμένῳ* (leg. *τῶν κεκριμένων*, i. e. probatorum scriptorum) *μνημεῖα ἄν τις εἰρημένα εὕροι.* *Ex Hk.*

τῇ ἀσιανῇ. S. *δύο γάρ εἰσι Μαγνησίαι, θεσσαλὴ, καὶ ἀσιανή.* imo duae hoc nomine urbes erant in Asia, altera Cariae ad Maeandrum; altera Lydiae ad Sipylum, quae h. l. intelligenda est. — de *Lampsaco* et *Myunte* v. Strabo 13, p. 879, B; 14, p. 943., Od. Müller. Dor. 1., p. 187, 2.; et de more regum Persarum oppida et regiones ad cultum victumque assignandi Arn. h. l., Heeren. Ideen 1, 1., p. 522., Morgenstern Dörpt. Beitr. 1, 2., p. 307. sequ. *E G—ro.*

ἄρτον. i. e. *ἐς ἄρτον*, ut Plut. Themist. 29. *πόλεις αὐτῷ τρεῖς μὲν — δοθῆναι λέγουσιν εἰς ἄρτον, καὶ οἶνον, καὶ ὄψον.* duas his Troadis civitates addunt quidam apud Athenaeum 1, 23. (54.) — de *Lampsaco*, urbe Mysiae ad Hellespontum, Diod. 11, p. 448., *Λάμψακον, ἀμπελόφυτον ἔχουσαν χώραν*, et de *Myunte* Cariae ib. p. 447. *ἔχουσαν θάλασσαν εὔιχθυν.*

κρύφα Ἀθηναίων. contra Paus. 1, 1. *φασὶ γὰρ μεταμελῆσαι τῶν ἐς Θεμιστοκλέα Ἀθηναίοις, καὶ ὡς οἱ προσήκοντες τὰ ὀστᾶ κομίσαιεν ἐκ Μαγνησίας ἀνελόντες.* sed Thucydidis potior est auctoritas.

οὐ γὰρ — φεύγοντος. Xenophon Hellen. 1, 7. *Τὸ Κανώνου ψήφισμά ἐστιν ἰσχυρότατον, ὃ κελεύει, ἐάν τις τὸν Ἀθηναίων δῆμον ἀδικῇ, δεδεμένον ἀποδικεῖν ἐν τῷ δήμῳ, καὶ, ἐὰν καταγνωσθῇ ἀδικεῖν, ἀποθανόντα ἐς τὸ βάραθρον ἐμβληθῆναι, τὰ δὲ χρήματα αὐτοῦ δημευθῆναι, κ. τῆς θεοῦ τὸ ἐπιδέκατον εἶναι.* cf. Petit. Leg. att. p. 562., Köpk. Über Gesetzgebung der Gr. p. 556., etc.

Lacedaemonii legatos mittunt Athenas de Potidaea, Aegina et Megaris, tandemque poscunt αὐτονομίαν Graecorum; quibus de rebus concione advocata deliberant Athenienses, et dicunt cum alii, tum Pericles.

139. *Λακεδαιμόνιοι δὲ ἐπὶ μὲν τῆς πρώτης πρεσβείας τοιαῦτα ἐπέταξάν τε, καὶ ἀντεκελεύσθησαν περὶ τῶν ἐναγῶν τῆς ἐλάσεως· ὕστερον δὲ φοιτῶντες παρὰ Ἀθηναίους Ποτιδαίας τε ἀπανίστασθαι ἐκέλευον, καὶ Αἴγιναν αὐτόνομον ἀφιέναι· καὶ μάλιστά γε πάντων καὶ ἐνδηλότατα προὔλεγον, τὸ περὶ Μεγαρέων ψήφισμα καθελοῦσι μὴ ἂν γίγνεσθαι πόλεμον, ἐν ᾧ εἴρητο, αὐτοὺς μὴ χρῆσθαι τοῖς λιμέσι τοῖς ἐν τῇ Ἀθηναίων ἀρχῇ, μηδὲ τῇ ἀττικῇ ἀγορᾷ. οἱ δὲ Ἀθηναῖοι οὔτε τἆλλα ὑπήκουον, οὔτε τὸ ψήφισμα καθῄρουν, ἐπικαλοῦντες ἐπεργασίαν Μεγαρεῦσι τῆς γῆς τῆς ἱερᾶς, καὶ τῆς ἀορίστου, καὶ ἀνδραπόδων ὑποδοχὴν τῶν ἀφισταμένων. τέλος δὲ, ἀφικομένων τῶν τελευταίων πρέσβεων ἐκ Λακεδαίμονος, Ῥαμφίου τε, καὶ Μελησίππου, καὶ Ἀγησάνδρου, καὶ λεγόντων ἄλλο μὲν οὐδὲν ὧν πρότερον εἰώθεσαν, αὐτὰ δὲ τάδε, ὅτι „Λακεδαιμόνιοι βούλονται τὴν εἰρήνην εἶναι· εἴη δ' ἂν, εἰ τοὺς Ἕλληνας αὐτονόμους ἀφεῖτε,“ ποιήσαντες ἐκκλησίαν οἱ Ἀθηναῖοι γνώμας σφίσιν αὐτοῖς προὐτίθεσαν, καὶ ἐδόκει ἅπαξ περὶ ἁπάντων βουλευσαμένους ἀποκρίνασθαι. καὶ παριόντες ἄλλοι τε πολλοὶ ἔλεγον, ἐπ' ἀμφότερα γιγνόμενοι ταῖς γνώμαις, καὶ ὡς χρὴ πολεμεῖν, καὶ ὡς μὴ ἐμπόδιον εἶναι τὸ ψήφισμα εἰρήνης, ἀλλὰ καθελεῖν, καὶ παρελθὼν Περικλῆς ὁ Ξανθίππου, ἀνὴρ κατ' ἐκεῖνον τὸν χρόνον πρῶτος Ἀθηναίων, λέγειν τε καὶ πράσσειν δυνατώτατος, παρῄνει τοιάδε.*

Periclis oratio, qua id inculcat, resistendum esse Peloponnesiis, ne in dies majora poscant.

140. *„ΤΗΣ μὲν γνώμης, ὦ Ἀθηναῖοι, ἀεὶ τῆς αὐτῆς ἔχομαι, μὴ εἴκειν Πελοποννησίοις, καίπερ εἰδὼς τοὺς ἀνθρώπους οὐ τῇ αὐτῇ ὀργῇ ἀναπειθομένους τε πολεμεῖν, καὶ ἐν τῷ ἔργῳ*

139. Pergit Th. enarrare, quae coepit c. 126.

τὸ — ψήφισμα. de plebiscito megarico, quod rogante Pericle fecerunt Athenienses, cf. Comicum ejusque interpp. Pace, 583.—589.

ἐπεργασίαν. i. e. *ἐργασίαν.* (S. *περιττὴ ἡ ἐπὶ πρόθεσις.*) Paus. 1, 36, 3. *ὡς μὴ τοῦ λοιποῦ τὴν χώραν ἐπεργάζοιντο.* K.

τῆς — ἱερᾶς: τὴν γῆν λέγει τὴν μεταξὺ Μεγάρων κ. Ἀττικῆς, ἥντινα ἀνέθεσαν ταῖς ἐλευσινίοις θεαῖς. — ἀόριστος δέ ἐστιν ἡ μὴ ἔχουσα ὅρους, μηδὲ σπειρομένη· ἡ γὰρ σπειρομένη ὅρους ἔχει, ἅτε οὖσα μεμερισμένη. (divisa et a privatis hominibus possessa. Aeschylus Suppl. 232. *ὁρίζομαι δὲ τήν τε Περραιβῶν χθόνα.*) *E S.* „Intelligenda est terra partim deabus eleusiniis (Cereri et Proserpinae) sacra, ager templi eleusinii, qui non minus diligenter arabatur quam terra profana; partim confinis, inculta, nullisque limitibus descripta, qua sacrum solum a profano discernebatur. v. Hellad. Chrestom. apud Phot. Bibl. vol. 2. p. 534, 12. Bekk.“ *E G—ro.*

καθελεῖν, *rescindere.* *ὡς χρὴ* intelligendum *ἀπὸ κοινοῦ.*

140. *ὀργῇ: διανοίᾳ, τρόπῳ, σκοπῷ.* (cf. c. 130.) — *πρὸς — ξυμφοράς: πρὸς τὰ συμβαίνοντα.* S.

πράσσοντας, πρὸς δὲ τὰς ξυμφορὰς καὶ τὰς γνώμας τρεπομένους. ὁρῶ δὲ καὶ νῦν [ὅμοια καὶ] παραπλήσια ξυμβουλευτέα μοι ὄντα, καὶ τοὺς ἀναπειθομένους ὑμῶν δικαιῶ τοῖς κοινῇ δόξασιν, ἦν ἄρα τι καὶ σφαλλώμεθα, βοηθεῖν ἢ μηδὲ κατορθοῦντας τῆς ξυνέσεως μεταποιεῖσθαι. ἐνδέχεται γὰρ τὰς ξυμφορὰς τῶν πραγμάτων οὐχ ἧσσον ἀμαθῶς χωρῆσαι ἢ καὶ τὰς διανοίας τοῦ ἀνθρώπου· διόπερ καὶ τὴν τύχην, ὅσα ἂν παρὰ λόγον ξυμβῇ, εἰώθαμεν αἰτιᾶσθαι. Λακεδαιμόνιοι δὲ πρότερόν τε δῆλοι ἦσαν ἐπιβουλεύοντες ἡμῖν, καὶ νῦν οὐχ ἥκιστα. εἰρημένον γὰρ δίκας μὲν τῶν διαφορῶν ἀλλήλοις διδόναι καὶ δέχεσθαι, ἔχειν δὲ ἑκατέρους ἃ ἔχομεν, οὔτε αὐτοὶ δίκας πω ᾔτησαν, οὔτε ἡμῶν διδόντων δέχονται, βούλονται δὲ πολέμῳ μᾶλλον ἢ λόγοις τὰ ἐγκλήματα διαλύεσθαι, καὶ ἐπιτάσσοντες ἤδη, καὶ οὐκέτι αἰτιώμενοι, πάρεισι. Ποτιδαίας τε γὰρ ἀπανίστασθαι κελεύουσι, καὶ Αἴγιναν αὐτόνομον ἀφιέναι, καὶ τὸ Μεγαρέων ψήφισμα καθαιρεῖν· οἱ δὲ τελευταῖοι οἵδε ἥκοντες καὶ τοὺς Ἕλληνας προαγορεύουσιν αὐτονόμους ἀφιέναι. ὑμῶν δὲ μηδεὶς νομίσῃ περὶ βραχέος ἂν πολεμεῖν, εἰ τὸ Μεγαρέων ψήφισμα μὴ καθέλοιμεν, ὅπερ μάλιστα προὔχονται, εἰ καθαιρεθείη, μὴ ἂν γίγνεσθαι τὸν πόλεμον, μηδ' ἐν ὑμῖν αὐτοῖς

[ὅμοια καὶ.] glossa: nam idem ὅμοιος est τῷ παραπλήσιος, nefasque *ταυτολογεῖν* facere Periclem, virum eloquentissimum.

τοὺς ἀναπειθομένους, *illos, qui dissuasione* Lacedaemoniorum *mutarunt sententiam*, bellandum esse. ita haec intellexit vir sagax A. Didotus, Abreschium audiens Diluc. Thuc. p. 148. „Aem. Portus,“ inquit, „traduit les mots *καὶ τοὺς ἀν.* par *sed a vobis, qui meam sententiam et auctoritatem estis sequuturi.* Tous les autres interprètes ont entendu dans le même sens le mot *ἀναπειθομένους*. Nous l'avons traduit par „ceux d'entre vous qui ont changé d'avis.“ La manière d'entendre ce passsge jusqu' à ce jour provient de ce qu'on n'a pas fait attention à ces mots du §. précédent *ἐπ' ἀμφότερα γιγνόμενοι ταῖς γνώμαις*, etc. Par *ἀναπ.* Thucydide entend ceux qui avaient changé d'avis, *ὡς μὴ ἐμπόδιον εἶναι τὸ ψήφισμα εἰρήνης;* aussi Périclès dit immédiatement après *ἢν ἄρα τι καὶ σφαλλώμεθα* dans notre première résolution, celle de faire la guerre, *νῦν δικαιῶ βοηθεῖν τοῖς κοινῇ (τότε) δόξασι*. Thuc. se sert souvent du mot *ἀναπείθεσθαι* dans le sens de changer d'avis. *σκοπῶν ἀναπειθέσθω* liv. 6. §. 89. le scholiaste explique par *μεταπειθέσθω*, et Aem. Portus par *sententiam mutet;* voyez l'édit. de Duker. Nous lisons encore liv. 2. §. 65. *οἱ Ἀθηναῖοι ἠλλοίωντο τὰς γνώμας*, et *δημοσίᾳ μὲν ταῖς γνώμαις ἀνεπείθοντο* ibid.“ — igitur illos quoque Pericles jubet manere in sententia omnibus olim probata, etiamsi Athenienses rem male gerant, ne vel prospero successu laudem prudentiae amittant, ut qui idem modo probare, modo improbare videantur. — „Adverbium *ἀμαθῶς* dupiici sensu accipiendum est; et quidem, ubi ad ξυμφορὰς refertur, haec mens est, accidere multa per ludum fortunae ita, ut nulla hominis prudentia ante cognita habere possit (*τὰς προσπιπτούσας τύχας οὐ λόγῳ διαιρετὰς* dixit c. 84.); ubi autem ad consilia refertur, scilicet significantur coepta hominum male consulta. Pericles hoc monet populares suos, ut sibi constent in adjuvando consilio publice capto“ etc. *E G—ro.*

τὸ Μεγαρέων ψήφισμα. plenius supra τὸ περὶ Μεγαρέων ψηφ. c. 139. *Hk.*

προὔχονται: προβάλλονται. S. προφασίζονται, *praetendunt.*

μηδ' ἐν ὑμῖν α. αἰτίαν ὑπ., *neve apud vosmet ipsos culpam re-*

αἰτίαν ὑπολίπησθε, ὡς διὰ μικρὸν ἐπολεμήσατε· τὸ γὰρ βραχύ τι τοῦτο πᾶσαν ὑμῶν ἔχει τὴν βεβαίωσιν καὶ πεῖραν τῆς γνώμης. οἷς εἰ ξυγχωρήσετε, καὶ ἄλλο τι μεῖζον εὐθὺς ἐπιταχθήσεσθε, ὡς φόβῳ καὶ τοῦτο ὑπακούσαντες· ἀπισχυρισάμενοι δὲ σαφὲς ἂν καταστήσετε αὐτοῖς ἀπὸ τοῦ ἴσου ὑμῖν μᾶλλον προσφέρεσθαι.

Tuto Athenienses bellaturos esse cum Peloponnesiis disparibus, inferioribusque, et tamen superbis.

141. „Αὐτόθεν δὴ διανοήθητε ἢ ὑπακούειν, πρίν τι βλαβῆναι, ἢ, εἰ πολεμήσομεν, ὥσπερ ἔμοιγε ἄμεινον δοκεῖ εἶναι, καὶ ἐπὶ μεγάλῃ καὶ ἐπὶ βραχείᾳ ὁμοίως προφάσει μὴ εἴξοντες, μηδὲ ξὺν φόβῳ ἕξοντες ἃ κεκτήμεθα. τὴν γὰρ αὐτὴν δύναται δούλωσιν ἥ τε μεγίστη καὶ ἐλαχίστη δικαίωσις ἀπὸ τῶν ὁμοίων πρὸ δίκης τοῖς πέλας ἐπιτασσομένη. τὰ δὲ τοῦ πολέμου καὶ τῶν ἑκατέροις ὑπαρχόντων ὡς οὐκ ἀσθενέστερα ἕξομεν, γνῶτε καθ' ἕκαστον ἀκούοντες. αὐτουργοί τε γάρ εἰσι Πελοποννήσιοι, καὶ οὔτε ἰδίᾳ, οὔτε ἐν κοινῷ, χρήματά ἐστιν αὐτοῖς· ἔπειτα χρονίων πολέμων καὶ διαποντίων ἄπειροι διὰ τὸ βραχέως αὐτοὶ ἐπ' ἀλλήλους ὑπὸ πενίας ἐπιφέρειν. καὶ οἱ τοιοῦτοι οὔτε ναῦς πληροῦντες, οὔτε πεζὰς στρατιὰς πολλάκις ἐκπέμπειν δύνανται, ἀπὸ τῶν ἰδίων τε ἅμα ἀπόντες, καὶ ἀπὸ τῶν αὐτῶν δαπανῶντες, καὶ προσέτι καὶ θαλάσσης εἰργόμενοι· αἱ δὲ περιουσίαι τοὺς πολέμους μᾶλλον ἢ αἱ βίαιοι ἐσφοραὶ ἀνέχουσι· σώμασί τε ἑτοιμότεροι οἱ αὐτουργοὶ τῶν ἀνθρώπων ἢ χρήμασι πολεμεῖν, τὸ μὲν πιστὸν ἔχοντες ἐκ τῶν κινδύνων κἂν περιγενέσθαι, τὸ δὲ οὐ βέβαιον μὴ οὐ προαναλώσειν ἄλλως τε, κἂν

linquatis, i. e. neve vos ipsi accusetis. S. *ἀντὶ τοῦ αἰτιάσησθε.* idem *τὴν — πεῖραν τῆς γνώμης:* *εἴτε φοβούμεθα τοὺς Λακεδαιμονίους, εἴτε καὶ μή.* — *ἀπισχυρ. δέ:* *ἰσχυρῶς ἀπαγορεύσαντες.* — (*ἀπὸ τοῦ ἴσου*, ut c. 136.) *προσφέρεσθαι:* *ὁμιλεῖν.*

141. *Αὐτόθεν*, *hinc*, his de causis.

διαν. ἢ ὑπακούειν (i. e. *τὸ ὑπ.*, ut *ὀνομάσαι* pro *τὸ ὀν.* apud Eurip. Phoen. 465., *ἐξημερῶσαι* pro *τὸ ἐξ.* Herc. fur. 20. cf. *ἐπιτειχίζειν* c. 142.) — *ἢ, εἰ πολ.*, *expendite vel obedire*, i. e. obedientiam, *vel, an bellum geramus.* *ἢ, εἰ πολ.* mutata structura dixit pro *ἢ πολεμεῖν.*

ἀπὸ τῶν αὐτῶν, *de suo.* „Athenienses militantes inde a Periclis temporibus stipendia accipiebant, Spartani non item. v. Böckh. Staatsh. d. Ath. vol. 1., p. 293., et ad *ἐσφοραὶ* (*pecuniae collatae*, Steuern) eundem vol. 2., p. 3. seqq. S. *αἱ β. ἐσφοραί:* *οἱ γὰρ Λακ., ἅτε πένητες, βιαίως εἰσέφερον.* — *θαλάσσης εἰργόμενοι*, *mari exclusi*, i. e. mercatura maritima, qua bello necessaria parentur. — *τοὺς πολέμους — ἀνέχουσι*, *bella sustinent* (Port.), sumtus bellorum tolerant. — *δύναται* est *vim habet, valet, significat;* *δικαίωσις* autem est *postulatio, Praetension.* (— *τὸ μὲν —*, *τὸ δὲ —* *illud quidem* [i. e. corpora, sive ipsi, quos e periculis belli evasuros esse confidunt], *hoc vero* [i. e. sumtus belli] —). — *μὴ οὐ προαναλώσειν.* sic int.: priusquam bello finem imposuerint, pecunias non absumtum iri, non habent persuasum. ad *οὐ βέβαιον* repete *ἔχοντες.* — in verbis *μὴ πρὸς ὁμοίαν* negatio est transposita pro *πρὸς μὴ ὁμοίαν*, ut supra cap. 91. *μὴ ἀπὸ ἀντιπάλου παρασκευῆς*, et alibi. v. ad cap. 77. *Ex Hk.*

παρὰ δόξαν, ὅπερ εἰκὸς, ὁ πόλεμος αὐτοῖς μηκύνηται. μάχῃ μὲν γὰρ μιᾷ πρὸς ἅπαντας Ἕλληνας δυνατοὶ Πελοποννήσιοι καὶ οἱ ξύμμαχοι ἀντισχεῖν, πολεμεῖν δὲ μὴ πρὸς ὁμοίαν ἀντιπαρασκευὴν ἀδύνατοι, ὅταν μήτε βουλευτηρίῳ ἑνὶ χρώμενοι παραχρῆμά τι ὀξέως ἐπιτελῶσι, πάντες τε ἰσόψηφοι ὄντες, καὶ οὐχ ὁμόφυλοι, τὸ ἐφ' ἑαυτὸν ἕκαστος σπεύδῃ· ἐξ ὧν φιλεῖ μηδὲν ἐπιτελὲς γίγνεσθαι. καὶ γὰρ οἱ μὲν ὡς μάλιστα τιμωρήσασθαί τινα βούλονται, οἱ δὲ ὡς ἥκιστα τὰ οἰκεῖα φθεῖραι· χρόνιοί τε ξυνιόντες ἐν βραχεῖ μὲν μορίῳ σκοποῦσί τι τῶν κοινῶν, τῷ δὲ πλέονι τὰ οἰκεῖα πράσσουσι, καὶ ἕκαστος οὐ παρὰ τὴν ἑαυτοῦ ἀμέλειαν οἴεται βλάψειν, μέλειν δέ τινι καὶ ἄλλῳ ὑπὲρ ἑαυτοῦ τι προϊδεῖν· ὥστε τῷ αὐτῷ ὑπὸ ἁπάντων ἰδίᾳ δοξάσματι λανθάνειν τὸ κοινὸν ἀθρόον φθειρόμενον.

Commemorantur alia parum utilia Lacedaemouiis in bello.

142. „*Μέγιστον δὲ, τῇ τῶν χρημάτων σπάνει κωλύσονται, ὅταν σχολῇ αὐτὰ ποριζόμενοι διαμέλλωσι· τοῦ δὲ πολέμου οἱ καιροὶ οὐ μενετοί. καὶ μὴν οὐδ' ἡ ἐπιτείχισις, οὐδὲ τὸ ναυτικὸν αὐτῶν ἄξιον φοβηθῆναι· τὴν μὲν γὰρ χαλεπὸν καὶ ἐν εἰρήνῃ πόλιν ἀντίπαλον παρασκευάσασθαι, ἤ που δὲ ἐν πολεμίᾳ τε, καὶ οὐχ ἧσσον ἐκείνοις ἡμῶν ἀντεπιτετειχισμένων.*

ἀντιπαρασκευήν: ἀνθόπλισιν. — (*ὅταν*, *quandoquidem*, ut ὅτε Soph. Ajace, 748.) *μήτε — χρώμενοι: αὐτόνομοι γὰρ πάντες.* — (*ἰσόψηφοι*, *par suffragii ferendi jus habentes*, non alii cives liberi, ut Athenienses, alii in servitutem redacti, ut fere illorum socii.) *οὐχ ὁμόφυλοι: οἱ μὲν γὰρ Δωριεῖς, οἱ δὲ Αἰολεῖς, οἱ δὲ Βοιωτοί.* — *χρόνιοι: διὰ χρόνου πολλοῦ.* (*ἐν βραχεῖ μορίῳ*, *parvo temporis momento.*) — *ἐν βρ. μὲν μορίῳ.* — *ἰστέον, ὅτι τὴν τῆς δημοκρατίας διαβολὴν πᾶσαν* (i. e. quaecunque aliis rebuspublicis objici solent a *δημοκρατουμένοις*) *ἐνταῦθα ἔθηκε.* — *οἴεται βλάψειν: τὰ κοινὰ δηλονότι.* (hoc dicit, in republica simili Lacedaemoniorum neminem putare, suam ipsius culpam fore, si quid illa detrimenti capiat, sed, etiam alii cuipiam id pro se curae esse ne fiat.) S. — *ὥστε — φθειρόμενον*, *ita, ut non animadvertant, hac eadem singulorum opinione ab omnibus omnem perdi rempublicam.* ordo *ὥστε λανθ. τὸ κοινὸν ἀθρ. φθειρ. ὑπὸ ἁπ. τῷ αὐτῷ ἰδ. δοξάσματι.*

142. *Μέγιστον δέ.* i. o. *Ὃ δὲ μέγιστόν ἐστι.* — *B—r.*

κωλύσονται pro *κωλυθήσονται.* sic etiam in participio *ἐασόμενοι* inferius hoc cap. ea genera verborum permutantur. (cf. de hoc usu futuri medii pro passivi Matth. gr. §. 496.) — „*σχολῇ.* scil. *ἀπὸ τῆς ὑπαρχούσης τε ἑκάστοις οὐσίας* (quae sunt *αἱ βίαιοι ἐσφοραὶ* c. 141.), *κ. ἀπὸ τῶν ἐν Δελφοῖς κ. Ὀλυμπίᾳ χρημάτων* c. 121." P. cf. c. 143. — *ἐπιτείχισις* est circummunitio continuis operibus facta contra urbem aliquam, cum ad incursiones inde faciendas, tum ad eruptiones hostium arcendas. — (*ἤ που δὲ*, *profecto autem, opinor.* [v. Viger. p. 411.—413.] libri *ἤ που δὴ*, cum *δὲ* opponatur *μὲν* particulae antecedenti.) *ἀντεπιτετειχισμένων* recte Göllerus de classibus Atheniensium accipit, quibus oras Peloponuesi advecti Lacedaemonios, terrae suae obsessores, ab obsidione avocarent. huic interpretationi perfectum verbi tempus non obstat: quod enim Athenienses postea faciebant, id jam tum Pericles mente praevidebat, et classe certe instructi jam erant. v. sequentia. — *ἄξιον φοβηθῆναι*, ut c. 138. *ἄξιος θαυμάσαι.* — *αὐτομολίαις*, servorum, quos reciperent. *Hk.*

φρούριον δ' εἰ ποιήσονται, τῆς μὲν γῆς βλάπτοιεν ἄν τι μέρος καταδρομαῖς καὶ αὐτομολίαις, οὐ μέντοι ἱκανόν γε ἔσται ἐπιτειχίζειν τὸ κωλύειν ἡμᾶς πλεύσαντας ἐς τὴν ἐκείνων, καί, ᾗπερ ἰσχύομεν, ταῖς ναυσὶν ἀμύνεσθαι· πλέον γὰρ ἡμεῖς ἔχομεν τοῦ κατὰ γῆν ἐκ τοῦ ναυτικοῦ ἐμπειρίας ἢ ἐκεῖνοι ἐκ τοῦ κατ' ἤπειρον ἐς τὰ ναυτικά. τὸ δὲ τῆς θαλάσσης ἐπιστήμονας γενέσθαι οὐ ῥᾳδίως αὐτοῖς προσγενήσεται. οὐδὲ γὰρ ὑμεῖς, μελετῶντες αὐτὸ εὐθὺς ἀπὸ τῶν Μηδικῶν, ἐξείργασθέ πω· πῶς δὴ ἄνδρες γεωργοὶ, καὶ οὐ θαλάσσιοι, καὶ προσέτι οὐδὲ μελετῆσαι ἐασόμενοι διὰ τὸ ὑφ' ἡμῶν πολλαῖς ναυσὶν ἀεὶ ἐφορμεῖσθαι, ἄξιον ἄν τι δρῷεν; πρὸς μὲν γὰρ ὀλίγας ἐφορμούσας κἂν διακινδυνεύσειαν, πλήθει τὴν ἀμαθίαν θρασύνοντες, πολλαῖς δὲ εἰργόμενοι ἡσυχάσουσι· καὶ ἐν τῷ μὴ μελετῶντι ἀξυνετώτεροι ἔσονται, καὶ δι' αὐτὸ καὶ ὀκνηρότεροι. τὸ δὲ ναυτικὸν τέχνης ἐστὶν, ὥσπερ καὶ ἄλλο τι, καὶ οὐκ ἐνδέχεται, ὅταν τύχῃ, ἐκ παρέργου μελετᾶσθαι, ἀλλὰ μᾶλλον μηδὲν ἐκείνῳ πάρεργον ἄλλο γίγνεσθαι.

Jam Pericles Atheniensium majora commoda recenset.

143. „Εἴ τε καὶ, κινήσαντες τῶν Ὀλυμπίασιν ἢ Δελφοῖς χρημάτων, μισθῷ μείζονι πειρῷντο ἡμῶν ὑπολαβεῖν τοὺς ξένους τῶν ναυτῶν, μὴ ὄντων μὲν ἡμῶν ἀντιπάλων, ἐσβάντων αὐτῶν τε καὶ τῶν μετοίκων, δεινὸν ἂν ἦν· νῦν δὲ τόδε τε ὑπάρχει,

οὐ μέντοι ἱκανόν γε ἐπιτειχίζειν (i. e. ἐπιτείχισις: cf. ὑπακούειν c. 141.) *τὸ κωλύειν* (i. e. ὥστε κωλ., ut Aristoph. Ran. 68. οὐδείς γέ μ' ἂν πείσειεν ἀνθρώπων τὸ μὴ οὐκ Ἐλθεῖν ἐπ' ἐκεῖνον. cf. Nub. 1047., Aeschyl. Ag. 15., Eurip. Hipp. 49., Saupp. ad Xenoph. de rep. Laced. 4, 6.) etc. vitiose libri ἐπιτειχίζειν τε κωλ. — *ἐξείργασθε*, *plane perfecistis.*

ἐν τῷ μὴ μελετῶντι, pro ἐν τῷ μὴ μελετᾶν. sic 3, 43. ἐν τῷ τοιῷδε ἀξιοῦντι: 5, 9. τοῦ ὑπαπιέναι πλέον ἢ τοῦ μένοντος τὴν διάνοιαν ἔχουσιν. negat Pericles, quod Corinthii c. 121. asseveraverant, Peloponnesios ad proelia navalia exercitiis et periculis faciendis se paraturos esse, quia pluribus Athenienses navibus eos semper sint observaturi (πολλαῖς δὲ εἰργόμενοι ἡσυχάσουσι). — *ἀλλὰ μᾶλλον — γίγνεσθαι.* int. δεῖ ex praecedente οὐκ ἐνδέχεται. saepe verbum cognatae significationis subaudiendum est, ut 2, 13. ἀφίησιν αὐτὰ δημόσια εἶναι, καὶ μηδεμίαν οἱ ὑποψίαν κατὰ ταῦτα γίγνεσθαι. *Hk.*

143. *κινήσαντες τῶν — χρημάτων*, commoventes (i. e. mutuum sumentes) *aliquid pecuniarum* etc. cf. c. 121. K. „*κινεῖν*, angreifen, ut 2, 24.; 6, 70; 8, 15.; Demosth. 24, 179. de re v. 121." — *Δελφοῖς* pro ἐν Δ., ut Μαραθῶνι c. 73.

τόδε: τὸ ἀντιπάλους ἡμᾶς αὐτοὺς μετὰ τῶν μετοίκων εἶναι αὐτοῖς. — *οὐδεὶς ἂν δέξαιτο.* οὐδεὶς ἂν, φησί, θελήσειε ξένος τὴν πατρίδα φεύγειν, κ. μετὰ τῶν ἀσθενεστέρων, τουτέστι Λακεδαιμονίων, ἀγωνίζεσθαι διὰ μισθὸν ὀλιγήμερον. τὸ δὲ *τὴν πατρίδα φεύγειν* δηλοῖ, ὅτι σύμμαχοι καὶ ὑπήκοοί εἰσιν αὐτῶν, καὶ δῆλον, ὅτι, ἐὰν τοῖς Λακεδαιμονίοις διὰ μείζονα μισθὸν προσχωρήσωσι, διωχθήσονται ὑπὸ τῶν ἀστῶν ἕκαστος, βιαζομένων [πολιορκουμένων] ὑπὸ Ἀθηναίων διὰ τὴν ἀπόστασιν τῶν ναυτῶν. *E S.* — „*ἐλπίδος* cum Porto intellige *spei* salutis ac victoriae, et οὐκ ἀπὸ τοῦ ἴσου μεγάλα idem est, quod μείζονα, ut hoc ipso capite οὐκέτι ἐκ τοῦ ὁμοίου ἔσται est μείζων βλάβη ἔσται" etc. *G—r.* — *τούτου*, τοῦ νησιώ-

καὶ, ὅπερ κράτιστον, κυβερνήτας ἔχομεν πολίτας, καὶ τὴν ἄλλην ὑπηρεσίαν πλείους καὶ ἀμείνους ἢ ἅπασα ἡ ἄλλη Ἑλλάς. καὶ ἐπὶ τῷ κινδύνῳ οὐδεὶς ἂν δέξαιτο τῶν ξένων τήν τε αὑτοῦ φεύγειν, καὶ, μετὰ τῆς ἥσσονος ἅμα ἐλπίδος, ὀλίγων ἡμερῶν ἕνεκα μεγάλου μισθοῦ δόσεως ἐκείνοις ξυναγωνίζεσθαι. καὶ τὰ μὲν Πελοποννησίων ἔμοιγε τοιαῦτα καὶ παραπλήσια δοκεῖ εἶναι· τὰ δὲ ἡμέτερα τούτων τε, ὧνπερ ἐκείνοις ἐμεμψάμην, ἀπηλλάχθαι, καὶ ἄλλα οὐκ ἀπὸ τοῦ ἴσου μεγάλα ἔχειν. ἤν τ' ἐπὶ τὴν χώραν ἡμῶν πεζῇ ἴωσιν, ἡμεῖς ἐπὶ τὴν ἐκείνων πλευσούμεθα· καὶ οὐκέτι ἐκ τοῦ ὁμοίου ἔσται Πελοποννήσου μέρος τι τμηθῆναι, καὶ τὴν Ἀττικὴν ἅπασαν· οἱ μὲν γὰρ οὐχ ἕξουσιν ἄλλην ἀντιλαβεῖν ἀμαχεὶ, ἡμῖν δέ ἐστι γῆ πολλὴ, καὶ ἐν νήσοις, καὶ κατ' ἤπειρον· μέγα γὰρ τὸ τῆς θαλάσσης κράτος. σκέψασθε δέ· εἰ γὰρ ἦμεν νησιῶται, τίνες ἂν ἀληπτότεροι ἦσαν; καὶ νῦν χρὴ ὅτι ἐγγύτατα τούτου διανοηθέντας τὴν μὲν γῆν καὶ οἰκίας ἀφεῖναι, τῆς δὲ θαλάσσης ὡς πόλεως φυλακὴν ἔχειν, καὶ Πελοποννησίοις ὑπὲρ αὐτῶν ὀργισθέντας πολλῷ πλείοσι μὴ διαμάχεσθαι, (κρατήσαντές τε γὰρ αὖθις οὐκ ἐλάσσοσι μαχούμεθα, καὶ ἢν σφαλῶμεν, τὰ τῶν ξυμμάχων, ὅθεν ἰσχύομεν, προσαπόλλυται· οὐ γὰρ ἡσυχάσουσι μὴ ἱκανῶν ἡμῶν ὄντων ἐπ' αὐτοὺς στρατεύειν·) τήν τε ὀλόφυρσιν μὴ οἰκιῶν καὶ γῆς ποιεῖσθαι, ἀλλὰ τῶν σωμάτων· οὐ γὰρ τάδε τοὺς ἄνδρας, ἀλλ' οἱ ἄνδρες ταῦτα κτῶνται. καὶ εἰ ᾤμην πείσειν ὑμᾶς, αὐτοὺς ἂν ἐξελθόντας ἐκέλευον αὐτὰ δῃῶσαι, καὶ δεῖξαι Πελοποννησίοις, ὅτι τούτων γε ἕνεκα οὐχ ὑπακούσεσθε.

Epilogus, quo libere respondere Lacedaemoniis, fortiterque, et digne majoribus, bellum necessarium gerere, jubentur Athenienses.

144. „*Πολλὰ δὲ καὶ ἄλλα ἔχω ἐς ἐλπίδα τοῦ περιέσεσθαι, ἢν ἐθέλητε ἀρχήν τε μὴ ἐπικτᾶσθαι ἅμα πολεμοῦντες, καὶ κινδύνους αὐθαιρέτους μὴ προστίθεσθαι (μᾶλλον γὰρ πεφόβημαι τὰς οἰκείας ἡμῶν ἁμαρτίας ἢ τὰς τῶν ἐναντίων διανοίας)· ἀλλ' ἐκεῖνα μὲν καὶ ἐν ἄλλῳ λόγῳ ἅμα τοῖς ἔργοις δηλωθήσεται· νῦν δὲ τούτοις ἀποκρινάμενοι ἀποπέμψωμεν, Μεγαρέας μὲν ὅτι ἐάσομεν ἀγορᾷ καὶ λιμέσι χρῆσθαι, ἢν καὶ Λακεδαι-*

τας εἶναι ἡμᾶς, ut 3, 40. *γενόμενοι ὅτι ἐγγύτατα τῇ γνώμῃ τοῦ πάσχειν.* „*ὅτι ἐγγ. τ. διαν.*, uns möglichst in dieser Lage (scil. insulanorum) denkend.“ *Ex eodem.*

τῆς δὲ θαλάσσης ὡς πόλεως φυλακὴν ἔχειν. luculentum exemplum permutatarum inter se *καὶ* et *ὡς* particularum. inepte enim codices *τῆς δὲ θ. καὶ πόλεως φ. ἔχειν*, cum hoc dicat orator, opus esse, ut Athenas mare tanquam urbem suam custodiant, agri et aedificiorum cura omissa. — *τὰ τῶν ξυμμάχων*, *res sociorum*, i. e. *οἱ ξύμμαχοι*, *socii nostri*, qui a nobis victis deficient. — *τήν τε — τῶν σωμάτων.* non aedificia et agrum, sed corpora, i. e. homines, deplorare, eorumque curam habere, jubet Athenienses. — *αὐτὰ*, *τὰς οἰκίας κ. τὴν γῆν.*

144. *Πολλὰ — περιέσεσθαι*, *Multaque alia habeo, quae spem afferunt nobis victoriae.* S. *Πολλὰ — ἄλλα.* *αἰνίττεται Σικελίαν, καὶ Ἰταλίαν, ἧς ἐπεθύμουν κρατῆσαι* (scil. *Ἀθηναῖοι*).

μόνιοι ξενηλασίας μὴ ποιῶσι μήτε ἡμῶν, μήτε τῶν ἡμετέρων ξυμμάχων (οὔτε γὰρ ἐκεῖνο κωλύει ἐν ταῖς σπονδαῖς, οὔτε τόδε)· τάς τε πόλεις ὅτι αὐτονόμους ἀφήσομεν, εἰ καὶ αὐτονόμους ἔχοντες ἐσπεισάμεθα, καὶ ὅταν κἀκεῖνοι ταῖς αὑτῶν ἀποδῶσι πόλεσι, μὴ σφίσι τοῖς Λακεδαιμονίοις ἐπιτηδείως αὐτονομεῖσθαι, ἀλλὰ αὐτοῖς ἑκάστοις, ὡς βούλονται· δίκας δὲ ὅτι ἐθέλομεν δοῦναι κατὰ τὰς ξυνθήκας, πολέμου δὲ οὐκ ἄρξομεν, ἀρχομένους δὲ ἀμυνούμεθα. ταῦτα γὰρ δίκαια καὶ πρέποντα ἅμα τῇδε τῇ πόλει ἀποκρίνασθαι. εἰδέναι δὲ χρή, ὅτι ἀνάγκη πολεμεῖν (ἢν δὲ ἑκούσιοι μᾶλλον δεχώμεθα, ἧσσον ἐγκεισομένους τοὺς ἐναντίους ἕξομεν), ἔκ τε τῶν μεγίστων κινδύνων ὅτι καὶ πόλει, καὶ ἰδιώτῃ, μέγισται τιμαὶ περιγίγνονται. οἱ γοῦν πατέρες ἡμῶν ὑποστάντες Μήδους, καὶ οὐκ ἀπὸ τοσῶνδε ὁρμώμενοι, ἀλλὰ καὶ τὰ ὑπάρχοντα ἐκλιπόντες, γνώμῃ τε πλείονι ἢ τύχῃ, καὶ τόλμῃ μείζονι ἢ δυνάμει, τόν τε βάρβαρον ἀπεώσαντο, καὶ ἐς τάδε προήγαγον αὐτά· ὧν οὐ χρὴ λείπεσθαι, ἀλλὰ τούς τε ἐχθροὺς παντὶ τρόπῳ ἀμύνεσθαι, καὶ τοῖς ἐπιγιγνομένοις πειρᾶσθαι αὐτὰ μὴ ἐλάσσω παραδοῦναι.“

Obtemperantibus Pericli Atheniensibus Lacedaemoniorum legati domum redeunt, neque alii postea mittuntur.

145. *Ὁ μὲν Περικλῆς τοιαῦτα εἶπεν· οἱ δὲ Ἀθηναῖοι νομίσαντες ἄριστα σφίσι παραινεῖν αὐτὸν ἐψηφίσαντο ἃ ἐκέλευε, καὶ τοῖς Λακεδαιμονίοις ἀπεκρίναντο τῇ ἐκείνου γνώμῃ, καθ' ἕκαστά τε, ὡς ἔφρασε, καὶ τὸ ξύμπαν, οὐδὲν κελευόμενοι ποιήσειν, δίκῃ δὲ κατὰ τὰς ξυνθήκας ἕτοιμοι εἶναι διαλύεσθαι περὶ τῶν ἐγκλημάτων, ἐπὶ ἴσῃ καὶ ὁμοίᾳ. καὶ οἱ μὲν ἀπεχώρησαν ἐπ' οἴκου, καὶ οὐκέτι ὕστερον ἐπρεσβεύοντο.*

Commercia tamen, quamvis suspiciosa, inter se habuisse duos populos usque ad initium belli.

146. *Αἰτίαι δὲ αὗται καὶ διαφοραὶ ἐγένοντο ἀμφοτέροις πρὸ τοῦ πολέμου, ἀρξάμεναι εὐθὺς ἀπὸ τῶν ἐν Ἐπιδάμνῳ καὶ Κερκύρᾳ· ἐπεμίγνυντο δὲ ὅμως ἐν αὐταῖς, καὶ παρ' ἀλλήλους ἐφοίτων, ἀκηρύκτως μέν, ἀνυπόπτως δὲ οὔ· σπονδῶν γὰρ ξύγχυσις τὰ γιγνόμενα ἦν καὶ πρόφασις τοῦ πολεμεῖν.*

οὔτε — τόδε. neutrum horum, neque τὸ *Μεγαρέας χρῆσθαι ἀγορᾷ κ. λιμέσιν Ἀθηναίων*, neque *ξενηλασίας* Lacedaemoniorum, impedimento esse ait, quominus foedera renoventur.

τάς τε πόλεις. quidam libri *δὲ*, quod respondet quidem usitatius *τῷ μὲν* praegresso, sed ferendum est *τὲ*, ut apud Comicum Nub. 550. et ipsum Thucydidem 2, 70.; 3, 46.

εἰδέναι — πολεμεῖν. ita Pericles, conscius sibi, ab se proposita Lacedaemonios non esse accepturos. S. ad verba *ἢν καὶ Λακεδαιμόνιοι ἀδύνατον αὐτοῖς ἀντέθηκεν, ὅπερ ἐκεῖνοι ποιεῖν οὐκ ἠνέσχοντο* (quippe abhorrens a moribus atque institutis suis parum liberalibus).

μὴ σφίσι — ἐπιτηδείως. cf. supra c. 19., ubi additur *κατ' ὀλιγαρχίαν.* *Hk.*

145. *ἐπὶ — ὁμοίᾳ.* cf. c. 27.

ΘΟΥΚΥΔΙΔΟΥ ΞΥΓΓΡΑΦΗΣ Β.

Indicatur argumentum hujus libri.

Ἄρχεται δὲ ὁ πόλεμος ἐνθένδε ἤδη Ἀθηναίων καὶ Πελοποννησίων, καὶ τῶν ἑκατέροις ξυμμάχων, ἐν ᾧ οὔτε ἐπεμίγνυντο ἔτι ἀκηρυκτὶ παρ' ἀλλήλους, καταστάντες τε ξυνεχῶς ἐπολέμουν. γέγραπται δὲ ἑξῆς, ὡς ἕκαστα ἐγίγνετο κατὰ θέρος καὶ χειμῶνα.

Plataeae noctu per proditionem occupatae a manu Thebanorum.

2. *Τέσσαρα μὲν γὰρ καὶ δέκα ἔτη ἐνέμειναν αἱ τριακοντούτεις σπονδαί, αἳ ἐγένοντο μετὰ Εὐβοίας ἅλωσιν· τῷ δὲ πέμπτῳ καὶ δεκάτῳ ἔτει, ἐπὶ Χρυσίδος ἐν Ἄργει τότε πεντήκοντα δυοῖν δέοντα ἔτη ἱερωμένης, καὶ Αἰνησίου Ἐφόρου ἐν Σπάρτῃ, καὶ Πυθοδώρου ἔτι δύο μῆνας ἄρχοντος Ἀθηναίοις, μετὰ τὴν ἐν Ποτιδαίᾳ μάχην μηνὶ ἕκτῳ, καὶ ἅμα ἦρι ἀρχομένῳ, Θηβαίων ἄνδρες ὀλίγῳ πλείους τριακοσίων (ἡγοῦντο δὲ αὐτῶν Βοιωταρχοῦντες, Πυθάγγελός τε ὁ Φυλείδου, καὶ*

2. *Τέσσαρα μὲν γάρ* etc. „*Τὸ γὰρ* referendum est ad *Ἄρχεται* cap. 1." K. secundum S. Coepit bellum, auctore Gellio N. A. 17, 21., anno U. C. 323., olymp. 87, 2., tempore Artaxerxis Longimani et Darii Nothi. v. Dodwell. Ann. Thuc. p. 61. etc. *E G.* Narrationem de Plataeis per Thebanos occupatis habent etiam Demosth. in Neaeram p. 1378. seqq. et Aeneas Poliorcet. 2. — *G—r.*

ἐπὶ Χρυσίδος: ἡ Χρυσὶς ἱέρεια ἦν ἐν Ἄργει. ἠρίθμουν δὲ τοὺς χρόνους οἱ Ἀργεῖοι ἀπὸ τῶν ἱερειῶν, (i. e. a sacerdotibus feminis Junonis argivae). S. de Chryside cf. 4, 133., Creuzer. Art. histor. Gr. p. 71., 83., 123. sequ., etc. „Mox cum Atheniensium Archontes munera sua Hecatombaeone adirent et scriptor dicat *ἔτι δύο μῆνας ἄρχοντος*, sequitur, Plataeas occupatas esse mense decimo Munychione exeunte; Munychio autem erat mensis vernus primus: hinc *ἅμα ἦρι ἀρχομένῳ.* rem factam esse *τελευτῶντος τοῦ μηνὸς* dicit cap. 4. mensis Munychio eo anno exitum habuit die 7. Maji." *E G—ro.*

Βοιωταρχοῦντες: οἱ τῶν Βοιωτῶν ἄρχοντες. ἦσαν δὲ (male libri *γὰρ*) *ἕνδεκα.* S. In foedere boeotico erant Thebae cum urbibus *συμμόροις* (hoc est tertia ferme pars Boeotiae), Thespiae, Haliartus, Coronea, Lebades, Orchomenus, cui Chaeronea erat *συντελής*, Copae et reliquae urbes circa lacum (fortasse Hyle, Onchestus et Ocaleae), Anthedon, Tanagra, Plataeae, Oropus, Chalia, et Eleutherae, quae tamen urbs mature

Διέμπορος ὁ Ὀνητορίδου,) ἐσῆλθον περὶ πρῶτον ὕπνον ξὺν ὅπλοις ἐς Πλάταιαν τῆς Βοιωτίας, οὖσαν Ἀθηναίων ξυμμαχίδα. ἐπηγάγοντο δὲ καὶ ἀνέῳξαν τὰς πύλας Πλαταιῶν ἄνδρες, Ναυκλείδης τε, καὶ οἱ μετ᾽ αὐτοῦ, βουλόμενοι ἰδίας ἕνεκα δυνάμεως ἄνδρας τε τῶν πολιτῶν τοὺς σφίσιν ὑπεναντίους διαφθεῖραι, καὶ τὴν πόλιν Θηβαίοις προσποιῆσαι· ἔπραξαν δὲ ταῦτα δι᾽ Εὐρυμάχου, τοῦ Λεοντιάδου, ἀνδρὸς Θηβαίων δυνατωτάτου. προϊδόντες γὰρ οἱ Θηβαῖοι, ὅτι ἔσοιτο ὁ πόλεμος, ἠβούλοντο τὴν Πλάταιαν, ἀεὶ σφίσι διάφορον οὖσαν, ἔτι ἐν εἰρήνῃ τε καὶ τοῦ πολέμου μήπω φανεροῦ καθεστῶτος προκαταλαβεῖν, ᾗ καὶ ῥᾷον ἔλαθον ἐσελθόντες, φυλακῆς οὐ προκαθεστηκυίας. θέμενοι δὲ ἐς τὴν ἀγορὰν τὰ ὅπλα τοῖς μὲν ἐπαγομένοις οὐκ ἐπείθοντο, ὥστ᾽ εὐθὺς ἔργου ἔχεσθαι καὶ ἰέναι ἐς τὰς οἰκίας τῶν ἐχθρῶν, γνώμην δὲ ἐποιοῦντο κηρύγμασί τε χρήσασθαι ἐπιτηδείοις, καὶ ἐς ξύμβασιν μᾶλλον καὶ φιλίαν τὴν πόλιν ἀγαγεῖν, (καὶ ἀνεῖπεν ὁ κήρυξ, εἴ τις βούλεται κατὰ τὰ πάτρια τῶν πάντων Βοιωτῶν ξυμμαχεῖν, τίθεσθαι παρ᾽ αὐτοὺς τὰ ὅπλα,) νομίζοντες σφίσι ῥᾳδίως τουτῳ τῷ τρόπῳ προσχωρήσειν τὴν πόλιν.

a Boeotia divulsa est. Thuc. 5, 38. narrat, *τὰς τέσσαρας βουλὰς* Boeotorum summum collegium fuisse, quo Boeotarchi referrent. easdem singulari numero vocat *βουλήν*. — Boeotarchi quidem amplissimam potestatem habebant leges exercendi, et ductum bellicum. munus eorum pro ratione anni boeotici finiebatur solstitio hiberno; sed denuo id obire poterant, velut Pelopidas undecies deinceps fuit Boeotarchus. qui vero ultra legitimum tempus gerebat, capite damnabatur. numerus Boeotarchorum nimirum pendebat ex numero urbium foederatarum. bello pelop. cum ad Delium pugnatum est, 12 (imo 11. *G—r.*) erant, et in iis duo Thebani, quorum alter principatum habebat, quem principem Boeotarchum eundem fuisse putes, qui appellatur *ἄρχων-ἐν κοινῷ Βοιωτῶν, ἄρχων Βοιωτοῖς*, et in decretis quibusdam foederis simpliciter *ἄρχων*. eo, quod Thebae binos habebant Boeotarchos, factum est, ut etiam in ferendis suffragiis plus valerent. *Ex Od. Mülleri disputatione* sub voce Boeotia apud Ersch. et Gruber. Encyclop. vol. 11., p. 270.

ἔργου ἔχεσθαι: φόνου δηλονότι. S.

κατὰ τὰ πάτρια. *τὰ πάτρια* sunt *τὰ κοινὰ*, das Gemeinwesen, consociatio antiquitus facta civitatum consanguinearum, qualis obtinebat apud Achaeos, Aetolos, Thessalos, Boeotos (praeter Plataeenses), apud Locros et quosdam Arcades. v. P. Prolegg. t. 2., p. 9. *Ex Hk.*

τίθεσθαι — τὰ ὅπλα. Graecorum milites graviter armati itinere desistentes continuo hastas et scuta ordine congerebant in locum propatulum castrorum, nec resumebant prius quam agmen procederet. pariter in urbe obsessa, magno incolarum numero militante, arma eorum in foro aliove loco propatulo urbis collocabantur, ut primo quoque tumultu parata essent. hinc phrasis currere *ad arma, ἐπὶ τὰ ὅπλα*, i. e. ad illum locum, ubi arma erant posita. tyranni autem bis terve, more hoc antiquo abusi, cives, concione per dolum habita in alio vico urbis, immissis in istum locum militibus conductitiis armis exuerunt: v. Thuc. 4, 91.; 6, 58.; Polyaen. Strateg. 1, 21. sic igitur Thebani Plataeenses armis junctis secum consistere jusserunt. aliud est *τὸ θεμένους τὰ ὅπλα παραδοῦναι σφᾶς αὐτοὺς* apud Diodorum 20, 31., 45., cum armis depositis hosti se dedunt milites. v. Arn. h. l., Bredov. ad 1, 105.

Plataeenses explorato parvo hostium numero itidem noctu ex improviso eos invadunt.

3. *Οἱ δὲ Πλαταιῆς ὡς ᾔσθοντο ἔνδον τε ὄντας τοὺς Θηβαίους, καὶ ἐξαπιναίως κατειλημμένην τὴν πόλιν, καταδείσαντες, καὶ νομίσαντες πολλῷ πλείους ἐσεληλυθέναι, (οὐ γὰρ ἑώρων ἐν τῇ νυκτί,) πρὸς ξύμβασιν ἐχώρησαν, καὶ τοὺς λόγους δεξάμενοι ἡσύχαζον ἄλλως τε, καὶ ἐπειδὴ ἐς οὐδένα οὐδὲν ἐνεωτέριζον. πράσσοντες δέ πως ταῦτα κατενόησαν οὐ πολλοὺς τοὺς Θηβαίους ὄντας, καὶ ἐνόμισαν ἐπιθέμενοι ῥᾳδίως κρατῆσαι· τῷ γὰρ πλήθει τῶν Πλαταιέων οὐ βουλομένῳ ἦν τῶν Ἀθηναίων ἀφίστασθαι. ἐδόκει οὖν ἐπιχειρητέα εἶναι, καὶ ξυνελέγοντο, διορύσσοντες τοὺς κοινοὺς τοίχους, παρ' ἀλλήλους, ὅπως μὴ διὰ τῶν ὁδῶν φανεροὶ ὦσιν ἰόντες· ἁμάξας τε ἄνευ τῶν ὑποζυγίων ἐς τὰς ὁδοὺς καθίστασαν, ἵν' ἀντὶ τείχους ᾖ· καὶ τἆλλα ἐξήρτυον, ᾗ ἕκαστον ἐφαίνετο πρὸς τὰ παρόντα ξύμφορον ἔσεσθαι· ἐπεὶ δὲ ὡς ἐκ τῶν δυνατῶν ἕτοιμα ἦν, φυλάξαντες ἔτι νύκτα καὶ αὐτὸ τὸ περίορθρον ἐχώρουν ἐκ τῶν οἰκιῶν ἐπ' αὐτούς, ὅπως μὴ κατὰ φῶς θαρσαλεωτέροις οὖσι προσφέρωνται, καὶ σφίσιν ἐκ τοῦ ἴσου γίγνωνται, ἀλλ' ἐν νυκτὶ φοβερώτεροι ὄντες ἥσσους ὦσι τῆς σφετέρας ἐμπειρίας τῆς κατὰ τὴν πόλιν· προσέβαλόν τε εὐθύς, καὶ ἐς χεῖρας ᾖεσαν κατὰ τάχος.*

Thebani spe falsa decepti aliquamdiu quidem resistunt Plataeensibus, tandem vero, mulieribus quoque et servis adjuvantibus cives, per urbem diffugiunt, aliique alio modo pereunt, plurimi autem murali aedificio inclusi cum ceteris palantibus se dedunt hosti.

4. *Οἱ δ' ὡς ἔγνωσαν ἐξηπατημένοι, ξυνεστρέφοντό τε ἐν σφίσιν αὐτοῖς, καὶ τὰς προσβολάς, ᾗ προσπίπτοιεν, ἀπεω-*

3. *πρὸς ξύμβασιν — ἡσύχαζον*, *ad compositionem venerunt, et conditionibus acceptis quieverunt.* Port. — *ἐνεωτέριζον*. cf. 3, 66.; 4, 51. K. — *τοὺς κοινοὺς τοίχους*: *τοὺς μεταξὺ τῶν οἰκούντων*. S. — *ἵν' ἀντὶ τ. ᾖ*, scil. *τοῦτο*, *αἱ ἅμαξαι.* plaustra illis erant pro muris.

καὶ σφίσιν — γίγνωνται: *ἰσοπαλὴς ἡ μάχη γένηται.* S. *φοβερώτεροι*, timidiores. Suidas *φοβερός: ὁ φοβούμενος παρὰ Θουκυδίδῃ.* (cf. Etym. M. p. 797, 53. et Phot. h. v., Phot. et Suidas in *πιθανός*. „sic etiam Xenoph. Cyr. 3, 3, 19.; Oec. 7. 25.“ K.) — Thomas Mag., qui in *ὀρθρεύω* hunc locum laudat, cum codicibus nonnullis habet *προσφέροιντο*, sicuti *γίγνοιντο* in aliquot libris reperitur. quod etsi legitima temporum ratio poscat, tamen apud Thucydidem saepissime conjunctivum reperias minus accurate usurpatum post praeterita loco optativi et cum optativis mixtum. v. 6, 96. extr., Matth. gr. §. 519., P. Prolegg. t. I., 1. p. 141. sq. *Hk.*

εὐθύς. interpres *statim*, quo admisso *ταυτολογεῖ*, quod sequitur, *κατὰ τάχος*. imo *recta*, non circumveniendo Thebanos, quo non indigebant Plataeenses majores numero. idem foret *ἰθὺς*, et fortasse haec confusa sunt, ut apud Athenaeum 404, c. Herodotus 5, 64. *ἰθὺς ἐπὶ Θεσσαλίης*, Homerus *ἰθὺς νηῶν*, *ἰθὺς Μενελάου*, Il. *μ'*, 254., *ν'*, 601. cf. Apollon. soph. p. 360. ed. Toll.

4. *ἐξηπ.* libri nonnulli, quos sequuntur recentiores praeter Didotum, *ἠπατημένοι*, quae est glossa debilis, siquidem *ἐξ* praepositione augetur notio verbi *ἀπατᾶν*.

θοῦντο· καὶ δὶς μὲν ἢ τρὶς ἀπεκρούσαντο· ἔπειτα πολλῷ θορύβῳ αὐτῶν τε προσβαλόντων, καὶ τῶν γυναικῶν καὶ τῶν οἰκετῶν ἅμα ἀπὸ τῶν οἰκιῶν κραυγῇ τε καὶ ὀλολυγῇ χρωμένων, λίθοις τε καὶ κεράμῳ βαλλόντων, καὶ ὑετοῦ ἅμα διὰ νυκτὸς πολλοῦ ἐπιγενομένου, ἐφοβήθησαν, καὶ τραπόμενοι ἔφυγον διὰ τῆς πόλεως, ἄπειροι μὲν ὄντες οἱ πλείους ἐν σκότῳ καὶ πηλῷ τῶν διόδων ᾗ χρὴ σωθῆναι, (καὶ γὰρ τελευτῶντος τοῦ μηνὸς τὰ γιγνόμενα ἦν,) ἐμπείρους δὲ ἔχοντες τοὺς διώκοντας, τὸ μὴ ἐκφεύγειν· ὥστε διεφθείροντο οἱ πολλοί. τῶν τε Πλαταιέων τις τὰς πύλας, ᾗ ἐσῆλθον, καὶ αἵπερ ἦσαν ἀνεῳγμέναι μόναι, ἔκλησε, στυρακίῳ ἀκοντίου ἀντὶ βαλάνου χρησάμενος ἐς τὸν μοχλὸν, ὥστε μηδὲ ταύτῃ ἔτι ἔξοδον εἶναι· διωκόμενοί τε κατὰ τὴν πόλιν οἱ μέν τινες αὐτῶν ἐπὶ τὸ τεῖχος ἀναβάντες ἔῤῥιψαν ἐς τὸ ἔξω σφᾶς αὐτοὺς, καὶ διεφθάρησαν οἱ πλείους· οἱ δὲ κατὰ πύλας ἐρήμους, γυναικὸς δούσης πέλεκυν, λαθόντες καὶ διακόψαντες τὸν μοχλὸν ἐξῆλθον οὐ πολλοί (αἴσθησις γὰρ ταχεῖα ἐπεγένετο)· ἄλλοι δὲ ἄλλῃ τῆς πόλεως σποράδην ἀπώλλυντο. τὸ δὲ πλεῖστον καὶ ὅσον μάλιστα ἦν ξυνεστραμμένον, ἐσπίπτουσιν ἐς οἴκημα μέγα, ὃ ἦν πλησίον τοῦ τείχους, καὶ αἱ θύραι ἀνεῳγμέναι ἔτυχον αὐτοῦ, οἰόμενοι πύλας τὰς θύρας τοῦ οἰκήματος εἶναι, καὶ ἄντικρυς

τὸ μὴ ἐκφεύγειν, pro ὥστε μὴ ἐκφ., ut quidem vulgata τοῦ μὴ ἐκφ. interpretatur G., sed inepte comparatis verbis τοῦ μὴ προδρόμους — κακουργεῖν cap. 22. et τοῦ μὴ λῃστὰς κακουργεῖν τὴν Εὔβοιαν c. 32. v. ann. ad τὸ καὶ κωλύειν ἡμᾶς etc. 1, 142.

οἱ πολλοί, *plerique* (v. Herm. ad Viger. p. 728.), ut οἱ πλείους bis in hoc capite. minus est πολλοί, quod ex uno Italo arcessiverunt quidam editores.

στυρακίῳ ἀκοντίου — μοχλόν. veteres portas vecti (μοχλῷ) et pessulo (βαλάνῳ) occludebant. vectis alteri posti semper affixus ad alterum ita trajiciebatur, ut utramque portae valvam contineret, muniebatur autem βαλάνῳ, brevi quodam et cavato ferro, glandi simili, quod per μοχλὸν postisque partem eam, cui insertus erat μοχλὸς, desuper videtur immissum. itaque qui aperire portam volebant, iis clave (βαλανάγρᾳ) opus erat, qua extraherent βάλανον. quare postea narratur, nonnullos Thebanos securi τὸν μοχλὸν alicujus portae effregisse, scilicet quia clavem non habebant. hic autem pro βαλάνῳ, quae forte non erat ad manum, Plataeensis quidam στυράκιον ἀκοντίου immisit vecti. S. quidam στυράκιόν ἐστιν ὁ καλούμενος σαυρωτὴρ τῶν δοράτων. h. l. intellige non totum spiculum (στύρακα), sed spiculi fragmen: alioqui enim si prominuisset, extrahi potuisset a Thebanis. *Ex Hk.*

κατὰ πύλας ἐρήμους: ἀφυλάκτους. — ταχ. ἐπεγένετο: τοῖς Πλαταιεῦσι. (*nam cito rescitum est.*) — ξυνεστραμμένον: ὁμοῦ συνηγμένον. — εἰς οἴκημα: πύργος ἦν τοῦ τείχους, ἔχων ἔνδοθεν ἀπὸ τῆς πόλεως εἴσοδον, οὐκέτι δὲ καὶ ἔξοδον. (— ὃ ἦν πλησίον τοῦ τείχους. ita, vel ὃ ἦν τοῦ τ. πλ., quod placet Haasio Lucubr. Thuc. p. 53., scribendum esse, probe intellexit Did., nec recte codices quidam et vulgo editores καὶ αἱ πλησίον θύραι, forte transposita voce πλησίον, qua re non animadversa, quamvis minime insolita, H. Stephanus insimulavit τὸ πλησίον et G. aliique omiserunt. — ἄντικρυς: *recta.*) — ἀπειλημμένους: περιειργμένους. (— τι ἄλλο, ἄλλῳ τινὶ τρόπῳ.) — περιῆσαν: ἔζων. — οὕτως ἐπεπράγεσαν: ἐδυστύχησαν. S.

δίοδον ἐς τὸ ἔξω. ὁρῶντες δὲ οἱ Πλαταιῆς αὐτοὺς ἀπειλημμένους ἐβουλεύοντο, εἴτε κατακαύσουσιν, ὥσπερ ἔχουσιν, ἐμπρήσαντες τὸ οἴκημα, εἴτε τι ἄλλο χρήσονται· τέλος δὲ οὗτοί τε καὶ ὅσοι ἄλλοι τῶν Θηβαίων περιῆσαν κατὰ τὴν πόλιν πλανώμενοι, ξυνέβησαν τοῖς Πλαταιεῦσι παραδοῦναι σφᾶς τε αὐτοὺς καὶ τὰ ὅπλα, χρήσασθαι ὅ τι ἂν βούλωνται.

Ceteri Thebani oppressis auxilio veniunt, sed sero; quod ubi animadvertunt, vicissim agricolis Plataeensium insidiantur; intercedentibus autem urbanis abscedunt, sperantes redditum iri suos captos; quos deinde statim interficiunt Plataeenses.

5. Οἱ μὲν δὴ ἐν τῇ Πλαταίᾳ οὕτως ἐπεπράγεσαν· οἱ δὲ ἄλλοι Θηβαῖοι, οὓς ἔδει ἔτι τῆς νυκτὸς παραγενέσθαι πανστρατιᾷ, εἴ τι ἄρα μὴ προχωροίη τοῖς ἐσεληλυθόσι, τῆς ἀγγελίας ἅμα καθ᾽ ὁδὸν αὐτοῖς ῥηθείσης περὶ τῶν γεγενημένων, ἐπεβοήθουν. ἀπέχει δ᾽ ἡ Πλάταια τῶν Θηβῶν σταδίους ἑβδομήκοντα, καὶ τὸ ὕδωρ τὸ γενόμενον τῆς νυκτὸς ἐποίησε βραδύτερον αὐτοὺς ἐλθεῖν· ὁ γὰρ Ἀσωπὸς ποταμὸς ἐῤῥύη μέγας, καὶ οὐ ῥᾳδίως διαβατὸς ἦν· πορευόμενοί τε ἐν ὑετῷ, καὶ τὸν ποταμὸν μόλις διαβάντες, ὕστερον παρεγένοντο, ἤδη τῶν ἀνδρῶν τῶν μὲν διεφθαρμένων, τῶν δὲ ζώντων ἐχομένων. ὡς δ᾽ ᾔσθοντο οἱ Θηβαῖοι τὸ γεγενημένον, ἐπεβούλευον τοῖς ἔξω τῆς πόλεως τῶν Πλαταιέων· (ἦσαν γὰρ καὶ ἄνθρωποι κατὰ τοὺς ἀγροὺς, καὶ κατασκευὴ, οἷα ἀπροσδοκήτου κακοῦ ἐν εἰρήνῃ γενομένου·) ἐβούλοντο γὰρ σφίσιν, εἴ τινα λάβοιεν, ὑπάρχειν ἀντὶ τῶν ἔνδον, ἢν ἄρα τύχωσί τινες ἐζωγρημένοι. καὶ οἱ μὲν ταῦτα διενοοῦντο· οἱ δὲ Πλαταιῆς, ἔτι διαβουλευομένων αὐτῶν, ὑποτοπήσαντες τοιοῦτόν τι ἔσεσθαι, καὶ δείσαντες περὶ τοῖς ἔξω, κήρυκα ἐξέπεμψαν παρὰ τοὺς Θηβαίους, λέγοντες, ὅτι οὔτε τὰ πεποιημένα ὁσίως δράσειαν, ἐν σπονδαῖς σφῶν πειραθέντες καταλαβεῖν τὴν πόλιν, τά τε ἔξω ἔλεγον αὐτοῖς μὴ ἀδικεῖν· εἰ δὲ μὴ, καὶ αὐτοὶ ἔφασαν αὐτῶν τοὺς ἄνδρας ἀποκτενεῖν, οὓς ἔχουσι ζῶντας· ἀναχωρησάντων δὲ πάλιν ἐκ τῆς γῆς, ἀποδώσειν αὐτοῖς [τοὺς ἄνδρας]. Θηβαῖοι μὲν ταῦτα λέγουσι, καὶ ἐπομόσαι φασὶν αὐτούς· Πλαταιῆς δ᾽ οὐχ ὁμολογοῦσι τοὺς ἄνδρας εὐθὺς ὑποσχέσθαι ἀποδώσειν, ἀλλὰ λόγων πρῶτον γενομένων, ἤν τι ξυμβαίνωσι· καὶ ἐπομόσαι οὔ φασιν. ἐκ γοῦν τῆς γῆς ἀνεχώρησαν οἱ Θηβαῖοι οὐδὲν ἀδική-

5. *ὕδωρ*, *pluvia*. — *ἐχομένων*: *κρατηθέντων*. — *κατασκευή*: *πραγματικὴ ὕλη* („bewegliche Habe.“ K.). — *ὑπάρχειν* — *ἔνδον*: *λείπει ἐνέχυρον*. — *ἐν σπονδαῖς*: *ταῖς τριακοντούτεσιν*. 8. — annotavit G—r., *εὐθὺς* non pertinere ad *ὑποσχέσθαι*, sed ad *ἀποδώσειν*, itaque errare scholiasten, ita id interpretantem *Τὸ εὐθὺς οὐκ ἔστι παραχρῆμα, ἀλλ᾽ ἐξ εὐθείας, κ. ἀσκόπως*. quicum tamen sentiebat G.

ἐκ γοῦν τῆς γῆς. aliquot libri, et plerique omnes editores, *ἐκ δ᾽ οὖν τ. γ.*, cum verisimile videatur, *γὲ* et *δὲ* forte permixta esse a librariis, ut Eurip. fragm. incert. 50. et alias haud raro. sagaciter Did. „Bekker, Göller et Poppo (item Df. et K.), écrivent *δ᾽ οὖν*, sans remarquer que la particule *γὲ* exprime un certain doute sur les débats des Platéens et des Thébains, comme si Thuc. disait: je ne sais rien de

σαντες· οἱ δὲ Πλαταιῆς ἐπειδὴ τὰ ἐκ τῆς χώρας κατὰ τάχος ἐσεκομίσαντο, ἀπέκτειναν τοὺς ἄνδρας εὐθύς· ἦσαν δὲ ὀγδοήκοντα καὶ ἑκατὸν οἱ ληφθέντες, καὶ Εὐρύμαχος εἷς αὐτῶν ἦν, πρὸς ὃν ἔπραξαν οἱ προδιδόντες.

His de rebus sero certiores facti Athenienses opem ferunt Plataeensibus.

6. Τοῦτο δὲ ποιήσαντες ἔς τε τὰς Ἀθήνας ἄγγελον ἔπεμπον, καὶ τοὺς νεκροὺς ὑποσπόνδους ἀπέδοσαν τοῖς Θηβαίοις, τά τ᾽ ἐν τῇ πόλει καθίσταντο πρὸς τὰ παρόντα, ᾗ ἐδόκει αὐτοῖς. τοῖς δ᾽ Ἀθηναίοις ὡς ἠγγέλθη εὐθὺς τὰ παρὰ τῶν Πλαταιέων γεγενημένα, καὶ Βοιωτῶν τε παραχρῆμα ξυνέλαβον ὅσοι ἦσαν ἐν τῇ Ἀττικῇ, καὶ ἐς τὴν Πλάταιαν ἔπεμψαν κήρυκα, κελεύοντες εἰπεῖν μηδὲν νεώτερον ποιεῖν περὶ τῶν ἀνδρῶν οὓς ἔχουσι Θηβαίων, πρὶν ἄν τι καὶ αὐτοὶ βουλεύσωσι περὶ αὐτῶν. οὐ γὰρ ἠγγέλθη αὐτοῖς, ὅτι τεθνηκότες εἶεν· ἅμα γὰρ τῇ ἐσόδῳ γιγνομένῃ τῶν Θηβαίων ὁ πρῶτος ἄγγελος ἐξῄει, ὁ δὲ δεύτερος ἄρτι νενικημένων τε, καὶ ξυνειλημμένων· καὶ τῶν ὕστερον οὐδὲν ᾔδεσαν. οὕτω δὴ οὐκ εἰδότες οἱ Ἀθηναῖοι ἐπέστελλον· ὁ δὲ κῆρυξ ἀφικόμενος εὗρε τοὺς ἄνδρας διεφθαρμένους. καὶ μετὰ ταῦτα οἱ Ἀθηναῖοι στρατεύσαντες ἐς Πλάταιαν σῖτόν τε ἐσήγαγον, καὶ φρουροὺς ἐγκατέλιπον, τῶν τε ἀνθρώπων τοὺς * ἀχρειοτάτους ξὺν γυναιξὶ καὶ παισὶν ἐξεκόμισαν.

Jam, aperte ruptis foederibus, utrimque paratur bellum.

7. Γεγενημένου δὲ τοῦ ἐν Πλαταιαῖς ἔργου, καὶ λελυμένων λαμπρῶς τῶν σπονδῶν, οἱ Ἀθηναῖοι παρεσκευάζοντο ὡς πολε-

positif sur ce qu' alléguaient les deux partis; mais du moins, *γοῦν*, les Thébains se retirèrent,“ etc.

Εὐρύμαχος. v. Herod. 7, 233.

6. vulgo *τοῖς δ᾽ Ἀθηναίοις ἠγγέλθη* etc., cum jam in superioribus dictum sit, nuntium Athenas misisse Plataeenses. haustum *ὡς* ab —*οις* simili, quod antecedit. *ὡς ἠγγέλθη εὐθύς:* hyperbaton pro *εὐθὺς ὡς ἠγγ.*

τὰ παρὰ τῶν Πλ. γεγενημένα. recte Portus *rerum a Plataeensibus gestarum*, quemadmodum, observante Did., Graeci dicunt *ἐπέμφθη, ἐγράφη, ἐγένετο παρ᾽ ἐμοῦ*, Plato Symposio *παρὰ σοῦ ἐξέλαμψε καὶ ἐμφανὴς ἐγένετο*, Evangelista *παρὰ Κυρίου ἐγένετο αὕτη.* maluerunt tamen recentiores, quod habent nonnulli codd., *τὰ περὶ τῶν Πλ.*; sed recte Did. „En lisant avec un peu d'attention ce paragraphe on sera convaincu qu'ou ne doit pas lire autrement le passage en question. Thuc. entend par *τὰ γεγενημένα παρὰ τῶν Πλ.* l'attaque nocturne faite par les Platéens, et annoncée par le premier et le second courrier.“

στρατεύσαντες: τὸ στρατ. ἰδίως νῦν εἴρηται ἀντὶ τοῦ μετὰ στρατιᾶς ἀφικόμενοι· οὐ γάρ, ὡς ἔθος, ἐπὶ πολέμου. τῷ αὐτῷ δὲ τρόπῳ χρώμενοι οἱ Ἀθηναῖοι ἠμείψαντο καὶ αὐτοὶ τοὺς Πλαταιέας, κ. ἔπεμψαν τά τε πρὸς τροφὴν συντελοῦντα, κ. δὴ τὰ πρὸς ἀσφάλειαν, κ. ὑπεδέξαντο τὰς γυναῖκας αὐτῶν, κ. τοὺς παῖδας μετὰ τῶν ἀχρειοτάτων ἀνθρώπων. φησὶ δὲ τούτους τοὺς μὴ δυναμένους δηλ. ἐξελθεῖν εἰς πόλεμον, οἷον τοὺς νοσοῦντας, τοὺς γέροντας. — *τοὺς ἀχρειοτάτους:* τοὺς ἀχρήστους πρὸς πόλεμον. (ex hac interpretatioue colligas, Thucydidem dixisse *ἀχρειοτέρους* pro *ἀχρείους*. cf. ann. ad 1, 93.) S.

7. *λαμπρῶς:* φανερῶς, ἀναμφισβητήτως. — *πρεσβείας τε μ. πέμ-*

μήσοντες, παρεσκευάζοντο δὲ καὶ οἱ Λακεδαιμόνιοι, καὶ οἱ ξύμμαχοι αὐτῶν, πρεσβείας τε μέλλοντες πέμπειν παρὰ βασιλέα καὶ ἄλλοσε ἐς τοὺς βαρβάρους, εἴ ποθέν τινα ὠφέλειαν ἤλπιζον ἑκάτεροι προσλήψεσθαι, πόλεις τε ξυμμαχίδας ποιούμενοι, ὅσαι ἦσαν ἐκτὸς τῆς ἑαυτῶν δυνάμεως. καὶ Λακεδαιμονίοις μὲν πρὸς ταῖς αὐτοῦ ὑπαρχούσαις ἐξ Ἰταλίας καὶ Σικελίας τοῖς τἀκείνων ἑλομένοις ναῦς ἐπετάχθησαν ποιεῖσθαι κατὰ μέγεθος τῶν πόλεων, ὡς ἐς τὸν πάντα ἀριθμὸν πεντακοσίων νεῶν ἐσομένων, καὶ ἀργύριον ῥητὸν ἑτοιμάζειν, τά τ' ἄλλα ἡσυχάζοντας, καὶ Ἀθηναίους δεχομένους μιᾷ νηΐ, ἕως ἂν ταῦτα παρασκευασθῇ. Ἀθηναῖοι δὲ τήν τε ὑπάρχουσαν ξυμμαχίαν ἐξήταζον, καὶ ἐς τὰ περὶ Πελοπόννησον μᾶλλον χωρία ἐπρεσβεύοντο, Κέρκυραν, καὶ Κεφαλληνίαν, καὶ Ἀκαρνᾶνας, καὶ Ζάκυνθον, ὁρῶντες, εἰ σφίσι φίλια ταῦτ' εἴη βεβαίως, πέριξ τὴν Πελοπόννησον καταπολεμήσοντες.

Acriter utrique incumbunt in bellum, numerosa et in Peloponneso, et Athenis, juventute, ceterisque Graecis expectatione pendentibus, quo successu dimicaturae sint principes civitates. augent animos oracula atque eventa fortuita; favent autem plurimi Lacedaemoniis.

8. Ὀλίγον τε ἐπενόουν οὐδὲν ἀμφότεροι, ἀλλ' ἔῤῥωντο ἐς τὸν πόλεμον, οὐκ ἀπεικότως· ἀρχόμενοι γὰρ πάντες ὀξύτερον ἀντιλαμβάνονται, τότε δὲ καὶ νεότης πολλὴ μὲν οὖσα ἐν

πειν. περὶ ἀμφοτέρων λέγει, Λακεδαιμονίων κ. Ἀθηναίων δηλονότι. — καὶ — βαρβάρους: οἱ μὲν Λακ. πρὸς τοὺς Πέρσας, οἱ δὲ Ἀθ. πρὸς τοὺς Θρᾷκας. καὶ γὰρ ἐν τῇ ἀρχῇ τῆς πρώτης (1, 1.) λέγει καὶ μέρει τινὶ τῶν βαρβάρων. — ὅσαι — δυνάμεως: ὅσαι μὴ ἦσαν ὑπήκοοι, ἀλλ' αὐτόνομοι.

Λακεδαιμονίοις — τῶν πόλεων. notum est graece dici ἐπιτάσσομαί τι pro ἐπιτάσσεταί μοί τι, ut 1, 140. οἷς εἰ ξυγχωρήσετε, καὶ ἄλλο τι μεῖζον εὐθὺς ἐπιταχθήσεσθε. passivo ἐπετάχθησαν jungendus est dativus Λακεδαιμονίοις, i. e. ὑπὸ Λακεδαιμονίων. *Ex Hk.* αὐτοῦ, *ibi*, i. e. Lacedaemone. videntur Dorienses Italiae et Siciliae initio belli naves misisse Lacedaemoniis consanguineis, sed ipsi adhuc non militasse. Th. 3, 86. ξύμμαχοι δὲ τοῖς μὲν Συρακοσίοις ἦσαν πλὴν Καμαριναίων αἱ ἄλλαι δωρίδες πόλεις, αἵπερ καὶ πρὸς τὴν Λακεδαιμονίων τὸ πρῶτον ἀρχομένου τοῦ πολέμου ξυμμαχίαν ἐτάχθησαν, οὐ μέντοι ξυνεπολέμησάν γε. Diod. 12, 40. de Lacedaemoniis, annotante G-ro, τοὺς κατὰ τὴν Ἰταλίαν κ. Σικελίαν συμμάχους διαπρεσβευσάμενοι διακοσίαις τριήρεσιν ἔπεισαν πολεμεῖν. — τοὺς τἀκείνων ἑλομένους dicit eos, qui a partibus Lacedaemoniorum stabant, i. e. ceteros eorum socios. — ποιεῖσθαι. i. e. ὡς αὐτοὺς ποιεῖσθαι, *ut naves sibi* (i. e. Lacedaemoniis) *conficerent.*

ὡς — ἀριθμόν: μετὰ τῶν ἐν Λακεδαίμονι οὐσῶν νεῶν. — καὶ ἀργ. ῥητόν: ὡρισμένον. — ἑτοιμάζειν: ἐπετάχθη δηλονότι. — μιᾷ νηΐ: μετὰ κηρυκείου δηλονότι. — ἕως — παρασκ.: τὰ ὡρισμένα κατὰ τὸν πόλεμον. — ἐξήταζον: ἐδοκίμαζον (*animos sociorum explorabant* missis legatis). S. μᾶλλον, *inprimis.* — ὁρῶντες, *videntes*, i. e. intelligentes, sicut πάνθ' ὁρῶν audit Ulysses apud Sophoclem Ajace, 361., etc. — de participio καταπολεμήσοντες, ubi expectes infinitivum, v. Matth. gr. §. 550, ann. 4.

8. οὐκ ἀπεικότως: ἀλλ' εὐλόγως. — S. *ut consentaneum est.*

τότε δὲ καὶ νεότης. sic legendum esse conjecit Hk. in majore editione; secuti sunt Bk., P., Df., K. libri τότε δή.

τῇ Πελοποννήσῳ, πολλὴ δ' ἐν ταῖς Ἀθήναις, οὐκ ἀκουσίως ὑπὸ ἀπειρίας ἥπτετο τοῦ πολέμου· ἥ τε ἄλλη Ἑλλὰς πᾶσα μετέωρος ἦν ξυνιουσῶν τῶν πρώτων πόλεων. καὶ πολλὰ μὲν λόγια ἐλέγετο, πολλὰ δὲ χρησμολόγοι ᾖδον ἔν τε τοῖς μέλλουσι πολεμήσειν, καὶ ἐν ταῖς ἄλλαις πόλεσιν. ἔτι δὲ Δῆλος ἐκινήθη ὀλίγῳ πρὸ τούτων, πρότερον οὔπω σεισθεῖσα, ἀφ' οὗ Ἕλληνες μέμνηνται· ἐλέγετο δὲ καὶ ἐδόκει ἐπὶ τοῖς μέλλουσι γενήσεσθαι σημῆναι. εἴτε τι ἄλλο τοιουτότροπον ξυνέβη γενέσθαι, πάντα ἀνεζητεῖτο. ἡ δὲ εὔνοια παρὰ πολὺ ἐπῄει τῶν ἀνθρώπων μᾶλλον ἐς τοὺς Λακεδαιμονίους ἄλλως τε, καὶ προειπόντων, ὅτι τὴν Ἑλλάδα ἐλευθεροῦσιν· ἔῤῥωτό τε πᾶς, καὶ

λόγια ἐλέγετο. λόγιον usu frequente deminutivorum (v. ann. ad ἑλώρια Iliad. α', 4.) proprie idem est ac λόγος, sed κατ' ἐξοχὴν λόγια dicuntur effata fatidicorum et vatum, quae quoniam χρησμοῖς, i. e. oraculis divinis, similia sunt, promiscue usurpari solent vocabula λόγιον et χρησμὸς, velut apud Aristophanem Equ. 116. seqq., 915. seqq. ceterum rarior vox est λόγιον, ut quod neque apud Homerum, neque apud Herodotum, Xenophontem, Tragicosque, inveniatur, et apud ipsum Thucydidem hoc tantum loco. quanquam ne χρησμὸς quidem saepe legitur.

οὔπω σεισθεῖσα. Herodotus 6, 98. prodidit, etiam temporibus medici belli Delum esse motam, addens tamen ὡς ἔλεγον οἱ Δήλιοι. *Ex Hk.* annotavit G., Herodotum ibi Delum alio sensu vocare ἀκίνητον, *immotam*, quam Virgilium Aen. 3, 77. (*Immotamque coli dedit*): illum enim κινεῖσθαι interpretari σεισθῆναι, poëtam vero *immotam* dicere insulam propterea, quia olim, ut fama fuit, *vaga* mari, inter Gyarum et Myconum Cyclades consedit, ἐστήρικται. cf. Heyn. ann. ad eum locum.

σημῆναι: σημεῖον εἶναι. — *τοιουτότροπον:* ὁποῖον ἐν Δήλῳ, ἤγουν διοσημεῖον. (vulgo διοσημείαν, quod certe dici debuit διοσημεία.)

ἐπῄει G., Hk. majore ed., Did.; alii ἐποίει, ut olim libri cum ipsius Thucydidis, tum scholiorum; de quo B—r. „ἐποίει si retineatur, notet *Lacedaemoniis adjungebat homines.*“ G. autem recte, si quid intelligo, „*ἐπῄει.* ita correxi, praeeuntibus codd. optimis. S. quoque legit ἐπῄει, ut ex ejus explicatione (*ἡ δὲ ε. παρὰ πολὺ ἐπῄει τ. ἀ.:* περιφραστικῶς ἀντὶ τοῦ *εὐνοϊκῶς εἶχον τοῖς Λακεδαιμονίοις.*) patet. profert Abreschius duo loca Dionis, quorum alter extat l. 45., p. 427., ἡ σπουδὴ τῶν ἀνθρώπων ἐς τὸν Καίσαρα ἐπῄει, quem e Nostro manifeste imitatus est; alter l. 55., p. 851., ἡ εὔνοια — ἐς αὐτὸν ἐπῄει, i. e. *vergebat.*“ his ipse addit simillima Dionis l. 78., p. 1347., ἡ γὰρ εὔνοια ἐς αὐτὸν ἐπῄει, ubi item libri depravati ἐποίει, quod hic quidem defendit Abresch., sed tamen ei praefert ἐπῄει, ut etiam Reisk. Animadv. p. 17., et Herm. ad Viger. p. 901. de η et οι permixtis cf. c. 37., Iliad. ν', 82., Odyss. ο', 178., Athen. 206, c, etc. — *προειπόντων.* int. αὐτῶν, per enallagen casuum pro προειπόντας. sic cap. 5. ἀναχωρησάντων δὲ πάλιν ἐκ τῆς γῆς, ἀποδώσειν αὐτοῖς τοὺς ἄνδρας: 3, 22. οὐ προϊδόντων αὐτῶν. — *ἐλευθεροῦσιν* non est fut. att., ut putant Buttm. gr. majore, §. 95., ann. 16., et Matth. gr. §. 178, d, sed praesens; indicativo autem utitur pro optativo, quasi praesentes fingens Lacedaemonios, dicentesque τὴν Ἑλλάδα ἐλευθεροῦμεν. v. Herm. ad Vig. p. 900. et sequ. *Ex Hk.*

ἔῤῥωτό τε πᾶς: ἀντὶ τοῦ *προεθυμεῖτο*· οὐ γὰρ ἐπὶ ἰσχύος κεῖται, ἀλλ' ἐπὶ σπουδῆς. — *ἐδόκει ἑκάστῳ:* ἕκαστος, φησὶν, ᾤετο ἐμποδισθήσεσθαι τῶν Λακεδαιμονίων τὸ ἔργον (τουτέστι τὸν πόλεμον), ἐὰν μὴ παραγένηται αὐτός. δηλοῖ δὲ τὴν μεγίστην προθυμίαν αὐτῶν. (cf. similiter dicta c. 4, 14. καὶ ἐν τούτῳ — παρῆν.) — *ὀργῇ εἶχον — τοὺς Ἀθ.:* ὠργίζοντο τοῖς Ἀθηναίοις. S.

ἰδιώτης, καὶ πόλις, εἴ τι δύναιτο καὶ λόγῳ, καὶ ἔργῳ, ξυνεπιλαμβάνειν αὐτοῖς, ἐν τούτῳ τε κεκωλῦσθαι ἐδόκει ἑκάστῳ τὰ πράγματα, ᾧ μή τις αὐτὸς παρέσται· οὕτως ὀργῇ εἶχον οἱ πλείους τοὺς Ἀθηναίους, οἱ μὲν τῆς ἀρχῆς ἀπολυθῆναι βουλόμενοι, οἱ δὲ μὴ ἀρχθῶσι φοβούμενοι. παρασκευῇ μὲν οὖν καὶ γνώμῃ τοιαύτῃ ὥρμηντο.

Utriusque gentis socii recensentur.

9. *Πόλεις δ' ἑκάτεροι τάσδ' ἔχοντες ξυμμάχους ἐς τὸν πόλεμον καθίσταντο. Λακεδαιμονίων μὲν οἵδε ξύμμαχοι. Πελοποννήσιοι μὲν οἱ ἐντὸς ἰσθμοῦ πάντες πλὴν Ἀργείων, καὶ Ἀχαιῶν· τούτοις δ' ἐς ἀμφοτέρους φιλία ἦν, Πελληνῆς δὲ Ἀχαιῶν μόνοι ξυνεπολέμουν τὸ πρῶτον, ἔπειτα δὲ ὕστερον καὶ ἅπαντες· ἔξω δὲ Πελοποννήσου Μεγαρῆς, Λοκροί, Βοιωτοί, Φωκῆς, Ἀμπρακιῶται, Λευκάδιοι, Ἀνακτόριοι. τούτων ναυτικὸν παρείχοντο Κορίνθιοι, Μεγαρῆς, Σικυώνιοι, Πελληνῆς, Ἠλεῖοι, Ἀμπρακιῶται, Λευκάδιοι· ἱππέας δὲ Βοιωτοί, Φωκῆς, Λοκροί· αἱ δ' ἄλλαι πόλεις πεζὸν παρεῖχον. αὕτη μὲν Λακεδαιμονίων ξυμμαχία· Ἀθηναίων δὲ Χῖοι, Λέσβιοι, Πλαταιῆς, Μεσσήνιοι οἱ ἐν Ναυπάκτῳ, Ἀκαρνάνων οἱ πλείους, Κερκυραῖοι, Ζακύνθιοι, καὶ ἄλλαι πόλεις αἱ ὑποτελεῖς οὖσαι ἐν ἔθνεσι τοσοῖσδε, Καρία ἡ ἐπὶ θαλάσσῃ, Δωριεῖς Καρσὶ πρόσοικοι, Ἰωνία, Ἑλλήσποντος, τὰ ἐπὶ Θρᾴκης, νῆσοι, ὅσαι ἐντὸς Πελοποννήσου καὶ Κρήτης πρὸς ἥλιον ἀνίσχοντα, πᾶσαι*

— *οἱ μὲν — βουλόμενοι.* inprimis Aeginetae, de quibus v. 1, 67. *Hk.*

9. *Λοκροί.* Opuntii: nam Ozolas Atheniensium amicos fuisse, intelligitur ex 3, 95., 101. *E G—ro.*

Φωκῆς. De his aut erravit Th., aut Phocenses brevi ad adversarios transierunt. certe 6. belli anno Demosthenes, Atheniensium dux, eos sperat aut propter perpetuam cum Atheniensibus amicitiam sponte in bellum contra Boeotos se secuturos, aut facile compelli posse, 3, 95.; et postea eorum nonnulli revera Boeotiam Atheniensibus prodere moliuntur 4. 76. serius eos legimus bellum contra Locros suscepisse 5, 32. post cladem Atheniensium in Sicilia 15 iis naves aedificandae imponuntur a Lacedaemoniis 8, 3. *Ex Arn.*

De equitatu *Boeotorum*, *Phocensium*, *Locrorum*, v. Böckh. Staatsh. d. Ath. vol. 1., p. 277., de *Messeniis* Th. 1, 103. *Acarnanes* intellige omnes praeter Oeniadas: v. 2, 102. de *sociis Atheniensium tributariis* v. Böckh. ib. p. 438. *liberi illorum* socii plerumque immunes erant, neque tenebantur nisi naves et milites sistere; at *ὑπήκοοι sociorum* tributa pendere cogebantur, mox etiam vel terra, vel mari, militare. deinde Bosporum thracium, Propontidem, et Chersonesum nominare omisit, at *Hellesponti* appellatione has terras includere videtur. — insulae *ἐντὸς Πελ. καὶ Κρήτης* sunt Cyclades ex parte et Sporades, et *πᾶσαι αἱ ἄλλαι Κυκλάδες* illae Cycladum, quae non a Peloponneso et Creta, sed a Graecia proprie dicta, ad solis ortum pertinent, velut Andrus, Scyrus, insulae ad Thessaliam jacentes, in his Peparethus. *Melus* et *Thera*, coloniae Spartanorum, nimirum non erant propensae ad pugnandum contra patriam majorem. *E G—ro.*

Δωριεῖς Καρσὶ πρόσοικοι: *δωρίδες νῆσοι Ῥόδος, Κῶς, Κνίδος.* — *τὰ ἐπὶ Θρᾴκης: οἷον Βυζάντιον, Πέρινθος.*

ἐντὸς Πελοπ. καὶ Κρήτης. significat Sporades et Cycladum eas, quae illis vicinae ad meridiem et orientem versus erant. *Hk.*

αἱ ἄλλαι Κυκλάδες πλὴν Μήλου καὶ Θήρας. τούτων ναυτικὸν παρείχοντο Χῖοι, Λέσβιοι, Κερκυραῖοι, οἱ δ' ἄλλοι πεζὸν, καὶ χρήματα. ξυμμαχία μὲν αὕτη ἑκατέρων καὶ παρασκευὴ ἐς τὸν πόλεμον ἦν.

Post cladem Thebanorum Plataeis acceptam Lacedaemonii statim socios suos bellum contra Athenienscs parare jubent: conveniunt igitur illi in isthmo ad regem Archidamum et Lacedaemoniorum exercitum.

10. *Οἱ δὲ Λακεδαιμόνιοι μετὰ τὰ ἐν Πλαταιαῖς εὐθὺς περιήγγελλον κατὰ τὴν Πελοπόννησον καὶ τὴν ἔξω ξυμμαχίδα στρατιὰν παρασκευάζεσθαι ταῖς πόλεσι, τά τε ἐπιτήδεια, οἷα εἰκὸς ἐπὶ ἔξοδον ἔκδημον ἔχειν, ὡς ἐσβαλοῦντες ἐς τὴν Ἀττικήν. ἐπειδὴ δὲ ἑκάστοις ἕτοιμα γίγνοιτο, κατὰ τὸν χρόνον τὸν*

10. *ἐπειδὴ δὲ ἑκάστοις ἕτοιμα γίγνοιτο.* optativum fert actio apud singulos repetita. v. Matth. gr. §. 521. *Hk.* — 8. *ξυνῄεσαν τὰ δύο μέρη: ἵνα ἑκάστη πόλις τὸ μὲν δίμοιρον στρατεύσῃ, τὸ δὲ τρίτον ἑαυτῆς κατάσχῃ πρὸς φυλακήν. αὐτοὶ γὰρ οἱ Λακεδαιμόνιοι τὰς πόλεις ἐμέριζον εἰς τρία μέρη, καὶ τὸ τρίτον εἴων ἐν ταῖς πόλεσιν, ἵνα μὴ, πάντων ἐξελθόντων εἰς τὸν πόλεμον, ἐρήμους εὑρόντες οἱ Ἀθηναῖοι τὰς πόλεις χειρώσωνται.* quo commento Graeculi repudiato Did. *τὰ δύο μέρη* recte intelligit duas partes sociorum laconicorum, alteram intra, alteram extra, Peloponnesum. en ipsa verba viri clarissimi. „Tous les interprètes, fondés sur l'autorité du scholiaste, ont rendu les mots *τὰ δύο μέρη* par „les deux tiers.“ (Portus „ex singulis civitatibus duae partes ad isthmum convenerunt.“) Nous avons été d'un avis contraire; d'abord le silence des auteurs grecs sur l'assertion du scholiaste au sujet des troupes, qui entraient en campagne, nous rend suspect le témoignage de ce dernier, qui d'ailleurs ne mérite que très-peu de confiance; ensuite la chose en elle-même nous paraît absurde: car dans la supposition que toutes les villes du Péloponnèse et celles du dehors, qui étaient dans son alliance, eussent envoyé les deux tiers de leur population, l'armée commandée par Archidamus aurait été plus nombreuse que celle du grand roi, quand il fit son expédition contre la Grèce. Cependant nous savons, d'après le témoignage de Plutarque (*Vie de Périclès*), que l'armée entière des Péloponnésiens et de leurs alliés, dans la première invasion de l'Attique, était de 60 mille hommes. Notre assertion semble se confirmer par ce passage de Thuc. (liv. 2, §. 12.): *Βοιωτοὶ δὲ μέρος μὲν τὸ σφέτερον κ. τοὺς ἱππέας παρείχοντο Πελοποννησίοις ξυστρατεύειν, τοῖς δὲ λειπομένοις ἐς Πλάταιαν ἐλθόντες τὴν γῆν ἐδῄουν.* On voit clairement que les villes ne donnaient pas *les deux tiers* de leurs troupes aux Lacédémoniens, ni que le reste gardait le pays, car les Boeotiens donnèrent aux Lacédémoniens leur *contingent* et leur cavalerie, tandis que *le reste* de leurs troupes fit une irruption sur le territoire de Platée. — Comme les alliés de Lacédémone étaient les uns en-dedans et les autres en-dehors du Péloponnèse, et que Thuc. nous dit positivement: *περιήγγελλον κατὰ τὴν Πελοπόννησον καὶ τὴν ἔξω ξυμμαχίδα,* il nous paraît hors de doute que les mots *τὰ δύο μέρη* se rapportent aux alliés du dedans et du dehors, qui se rendaient de chaque ville à l'isthme, rendez-vous général, *ξυνῄεσαν — ἰσθμόν.* Thuc. confirme cette assertion dans le §. 47. par ces mots: *Πελοποννήσιοι καὶ οἱ ξύμμαχοι* (il faut entendre les alliés en-dehors de l'isthme, puisque ceux compris dans le Péloponnèse sont désignés par le mot *Πελοποννήσιοι*) *τὰ δύο μέρη, ὥσπερ καὶ τὸ πρῶτον ἐσέβαλον ἐς τὴν Ἀττικήν.* Dans le cours de son ouvrage, toutes les fois qu'il est question d'une invasion dans l'Attique,

εἰρημένον ξυνῄεσαν τὰ δύο μέρη ἀπὸ πόλεως ἑκάστης ἐς τὸν ἰσθμόν· καὶ ἐπειδὴ πᾶν τὸ στράτευμα ξυνειλεγμένον ἦν, Ἀρχίδαμος, ὁ βασιλεὺς τῶν Λακεδαιμονίων, ὅσπερ ἡγεῖτο τῆς ἐξόδου ταύτης, ξυγκαλέσας τοὺς στρατηγοὺς τῶν πόλεων πασῶν, καὶ τοὺς μάλιστα ἐν τέλει καὶ ἀξιολογωτάτους παρεῖναι, τοιάδε ἔλεξεν.

Archidami oratio ad duces et magistratus sociorum, qua docet gravitatem hujus belli, cautissime gerendi.

11. „*ἌΝΔΡΕΣ Πελοποννήσιοι καὶ οἱ ξύμμαχοι, καὶ οἱ πατέρες ἡμῶν πολλὰς στρατείας καὶ ἐν αὐτῇ Πελοποννήσῳ, καὶ ἔξω, ἐποιήσαντο, καὶ αὐτῶν ἡμῶν οἱ πρεσβύτεροι οὐκ ἄπειροι πολέμων εἰσίν· ὅμως δὲ τῆσδε οὔπω μείζονα παρασκευὴν ἔχοντες ἐξήλθομεν. ἀλλὰ καὶ ἐπὶ πόλιν δυνατωτάτην νῦν ἐρχόμεθα, καὶ αὐτοὶ πλεῖστοι καὶ ἄριστοι στρατεύοντες· δίκαιον οὖν ἡμᾶς μήτε τῶν πατέρων χείρους φαίνεσθαι, μήτε ἡμῶν αὐτῶν τῆς δόξης ἐνδεεστέρους. ἡ γὰρ Ἑλλὰς πᾶσα τῇδε τῇ ὁρμῇ ἐπῆρται, καὶ προσέχει τὴν γνώμην, εὔνοιαν ἔχουσα διὰ τὸ Ἀθηναίων ἔχθος πρᾶξαι ἡμᾶς ἃ ἐπινοοῦμεν. οὔκουν χρὴ, εἴ τῳ καὶ δοκοῦμεν πλήθει ἐπιέναι, καὶ ἀσφάλεια πολλὴ εἶναι μὴ ἂν ἐλθεῖν τοὺς ἐναντίους ἡμῖν διὰ μάχης, τούτου ἕνεκα ἀμελέστερόν τι παρεσκευασμένους χωρεῖν, ἀλλὰ καὶ πόλεως ἑκάστης ἡγεμόνα, καὶ στρατιώτην, τὸ καθ' αὑτὸν ἀεὶ προσδέχεσθαι ἐς κίνδυνόν τινα ἥξειν. ἄδηλα γὰρ τὰ τῶν πολέμων, καὶ ἐξ ὀλίγου τὰ πολλὰ καὶ δι' ὀργῆς αἱ ἐπιχειρήσεις γίγνονται· πολλάκις τε τὸ ἔλασσον πλῆθος δεδιὸς ἄμεινον ἠμύνατο τοὺς πλέονας διὰ τὸ καταφρονοῦντας ἀπαρασκεύους γενέσθαι. χρὴ δὲ ἀεὶ ἐν τῇ πολεμίᾳ τῇ μὲν γνώμῃ θαρσαλέους στρατεύειν, τῷ δὲ ἔργῳ δεδιότας παρασκευάζεσθαι· οὕτω γὰρ πρός τε τὸ ἐπιέναι τοῖς ἐναντίοις εὐψυχότατοι ἂν εἶεν, πρός τε τὸ ἐπιχειρεῖσθαι ἀσφαλέστατοι. ἡμεῖς δὲ οὐδ' ἐπὶ ἀδύνατον ἀμύνεσθαι οὕτω πόλιν ἐρχόμεθα, ἀλλὰ τοῖς πᾶσιν ἄριστα παρεσκευασμένην· ὥστε χρὴ καὶ πάνυ ἐλπίζειν διὰ μάχης ἰέναι*

Thuc. emploie la même expression *Πελοποννήσιοι καὶ οἱ ξύμμαχοι.*“

ab *Archidamo* nomen accepit hoc bellum, certe prior ejus pars. Lysias fragmento orationis contra Autandrum et Pytheam apud Harpocrationem, ed. Reisk. t. 6., p. 11. *Ἀρχιδάμιος ἐκλήθη πόλεμος, ὡς ἔοικεν, ἀπὸ τοῦ τὸν Ἀρχίδαμον ἐμβαλεῖν εἰς τὴν Ἀττικήν.* (malim *ἐσβαλεῖν*, usitatum hoc sensu, neque excusaverim illud Aeschyli Theb. 550. *στράτευμ' ἐπακτὸν ἐμβεβληκότα*, quod potest ut ipsum fuerit olim *ἐσβεβλ.*: certe non desunt exempla permutatarum inter se litterarum *μ* et *σ*, velut apud Athenaeum 567, a, perperam *Θεόμανδρον* videtur scriptum pro *Θέρσανδρον*, et contra apud eundem 545, f, *φησὶ* pro *φημί*.) prior pars belli constitit 10 annis. item Harpocration p. 118. *Δεκελεικός: πελοποννησιακὸς πόλεμος, ἀπὸ μέρους τοῦ τελευταίου.* *E G.* Significat hanc partitionem ipse Th. 5, 26., ut Wass. annotavit.

11. *εὔνοιαν ἔχουσα — πρᾶξαι ἡμᾶς.* i. e. cum benevolentia et studio expectans nos consilia nostra exsecuturos.

ἐξ ὀλίγου, *subito.* cf. 5, 65. et ibi D., qui conferri jussit 2, 61.; 4, 108.; 5, 64., 65., 72.

ἐλπίζειν: *φοβεῖσθαι.* S. *augurari.*

αὐτοὺς, εἰ μὴ καὶ νῦν ὥρμηνται, ἐν ᾧ οὔπω πάρεσμεν, ἀλλ' ὅταν ἐν τῇ γῇ ὁρῶσιν ἡμᾶς δῃοῦντάς τε καὶ τἀκείνων φθείροντας. πᾶσι γὰρ ἐν τοῖς ὄμμασιν [καὶ ἐν τῷ παραυτίκα] ὁρᾷν πάσχοντάς τι ἄηθες ὀργὴ προσπίπτει, καὶ οἱ λογισμῷ ἐλάχιστα χρώμενοι θυμῷ πλεῖστα ἐς ἔργον καθίστανται. Ἀθηναίους δὲ καὶ πλέον τι τῶν ἄλλων εἰκὸς τοῦτο δρᾶσαι, οἳ ἄρχειν τε τῶν ἄλλων ἀξιοῦσι, καὶ ἐπιόντες τὴν τῶν πέλας δῃοῦν μᾶλλον ἢ τὴν ἑαυτῶν ὁρᾷν. ὡς οὖν ἐπὶ τοσαύτην πόλιν στρατεύοντες, καὶ μεγίστην δόξαν οἰσόμενοι τοῖς τε προγόνοις καὶ ἡμῖν αὐτοῖς ἐπ' ἀμφότερα ἐκ τῶν ἀποβαινόντων, ἕπεσθε ὅποι ἄν τις ἡγῆται, κόσμον καὶ φυλακὴν περὶ παντὸς ποιούμενοι, καὶ τὰ παραγγελλόμενα ὀξέως δεχόμενοι· κάλλιστον γὰρ τόδε καὶ ἀσφαλέστατον, πολλοὺς ὄντας ἑνὶ κόσμῳ χρωμένους φαίνεσθαι."

Legatus Lacedaemoniorum Athenas missus non admittitur; quo facto illi in Atticam, et pars Boeotorum in agrum Plataeensium, proficiscuntur.

12. *Τοσαῦτα εἰπὼν, καὶ διαλύσας τὸν ξύλλογον, ὁ Ἀρχίδαμος Μελήσιππον πρῶτον ἀποστέλλει ἐς τὰς Ἀθήνας, τὸν Διακρίτου, ἄνδρα Σπαρτιάτην, εἴ τι ἄρα μᾶλλον ἐνδοῖεν οἱ Ἀθηναῖοι, ὁρῶντες ἤδη σφᾶς ἐν ὁδῷ ὄντας. οἱ δὲ οὐ προσεδέξαντο αὐτὸν ἐς τὴν πόλιν, οὐδ' ἐπὶ τὸ κοινόν· ἦν γὰρ Περικλέους γνώμη πρότερον νενικηκυῖα, κήρυκα καὶ πρεσβείαν μὴ προσδέχεσθαι Λακεδαιμονίων ἐξεστρατευμένων. ἀποπέμπουσιν οὖν αὐτὸν πρὶν ἀκοῦσαι, καὶ ἐκέλευον ἐκτὸς ὅρων εἶναι αὐθημερὸν, τό τε λοιπὸν ἀναχωρήσαντας ἐπὶ τὰ σφέτερα αὐτῶν, ἤν τι βούλωνται, πρεσβεύεσθαι. ξυμπέμπουσί τε τῷ Μελησίππῳ ἀγωγοὺς, ὅπως μηδενὶ ξυγγένηται. ὁ δὲ ἐπειδὴ ἐπὶ τοῖς ὁρίοις ἐγένετο, καὶ ἔμελλε διαλύσεσθαι, τοσόνδε εἰπὼν*

πᾶσι. l. d. *πάντως*, *omnino*, quod *ἐν πᾶσι* dixit Xenophon Cyr. 1, 6, 20. cf. Viger. p. 57.; idemque alibi est *πάντα*, sive *ἅπαντα*. cave enim *πᾶσι* referas, ut vulgo quidem referunt, ad *προσπίπτει*, collidentibus inter se dativo et accusativo *πάσχοντας*, sed *προσπίπτει πάσχοντας* pro *πάσχουσι* dixit Th., noto usu Graecorum.

ἐν τοῖς ὄμμασιν ὁρᾷν, intellecto *ὥστε*, *ita, ut id oculis videant*, i. e. aperte, quemadmodum Homerus dixit *ἐν ὀφθαλμοῖσιν ὁρᾶσθαι*, sive *ἰδεῖν* (Iliad. σ', 135.). cf. Matth. gr. §. 401, ann. 2.

[καὶ ἐν τῷ παραυτ.] glossa. *ὁρᾷν*, videre, *curare*. neglectu terrae suae gloriantur Athenienses 1, 74.

ἐπ' ἀμφότερα: δόξα ἐπ' ἀμφότερα, καὶ εὐκλείας, καὶ δυσκλείας. S.

ὅποι ἄν τις ἡγῆται, ut, notante Didoto, Xenophon Hell. 5, 2. *ὅποι ἡγοῖντο*. Aeschylus Ag. 1394. *ὅποι δὲ καὶ προβαίνων*, etc. minus proprie codd. nonnulli, quos vulgo sequuntur, *ὅπη* etc. cf. Herm. Annot. ad Viger. p. 789.

φυλακὴν, *cautionem*.

ὀξέως: συντόμως. S. *acriter*, celeriter.

12. *οὐδ' ἐπὶ τὸ κοινόν: βουλευτήριον δηλονότι.* (imo *commune* Atheniensium, die Regierung, ut 1, 90. *E K.*) — *γνώμη: βουλή.* — *πρότερον: πρὸ τῆς πρεσβείας.* — *ἀγωγούς: ὁδηγούς.* (*ὅπως μ. ξυγγένηται*, *ne quem* Atheniensem *conveniret*, eumque ad Lacedaemonios pelliceret. „Aus Vorsicht gegen aristokratische Umtriebe." K.) — *ἐπὶ τοῖς ὁρίοις: ὅρια λέγει τὴν ἀρχὴν τῆς Βοιωτίας.* — *δια-*

ἐπορεύετο, ὅτι ἥδε ἡ ἡμέρα τοῖς Ἕλλησι μεγάλων κακῶν ἄρξει. ὡς δὲ ἀφίκετο ἐς τὸ στρατόπεδον, καὶ ἔγνω ὁ Ἀρχίδαμος, ὅτι οἱ Ἀθηναῖοι οὐδέν πω ἐνδώσουσιν, οὕτω δὴ ἄρας τῷ στρατῷ προὐχώρει ἐς τὴν γῆν αὐτῶν· Βοιωτοὶ δὲ μέρος μὲν τὸ σφέτερον καὶ τοὺς ἱππέας παρείχοντο Πελοποννησίοις ξυστρατεύειν, τοῖς δὲ λειπομένοις ἐς Πλάταιαν ἐλθόντες τὴν γῆν ἐδῄουν.

Cavet Pericles, ne quis eum calumnietur apud Athenienses propter hospitium Archidami, bonumque animum cives habere jubet copiis commodisque omnis generis suppetentibus.

13. Ἔτι δὲ τῶν Πελοποννησίων ξυλλεγομένων τε ἐς τὸν ἰσθμὸν, καὶ ἐν ὁδῷ ὄντων, πρὶν ἐσβαλεῖν ἐς τὴν Ἀττικὴν, Περικλῆς ὁ Ξανθίππου, στρατηγὸς ὢν Ἀθηναίων δέκατος αὐτὸς, ὡς ἔγνω τὴν ἐσβολὴν ἐσομένην, ὑποτοπήσας, ὅτι Ἀρχίδαμος αὐτῷ ξένος ὢν ἐτύγχανε, μὴ πολλάκις ἢ αὐτὸς ἰδίᾳ βουλόμενος χαρίζεσθαι τοὺς ἀγροὺς αὐτοῦ παραλίπῃ, [καὶ μὴ δῃώσῃ,] ἢ καὶ, Λακεδαιμονίων κελευσάντων, ἐπὶ διαβολῇ τῇ αὐτοῦ γένηται τοῦτο, (ὥσπερ καὶ τὰ ἄγη ἐλαύνειν προεῖπον ἕνεκα ἐκείνου,) προηγόρευε τοῖς Ἀθηναίοις ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ, ὅτι Ἀρχίδαμος μέν οἱ ξένος εἴη, οὐ μέντοι ἐπὶ κακῷ γε τῆς πόλεως γένοιτο· τοὺς δ' ἀγροὺς τοὺς ἑαυτοῦ καὶ (τὰς) οἰκίας ἢν ἄρα μὴ δῃώσωσιν οἱ πολέμιοι, ὥσπερ καὶ τὰ τῶν ἄλλων, ἀφίησιν αὐτὰ δημόσια εἶναι, καὶ μηδεμίαν οἱ ὑποψίαν κατὰ ταῦτα γίγνεσθαι. παρῄνει δὲ καὶ περὶ τῶν παρόντων ἅπερ καὶ πρότερον, παρασκευάζεσθαί τε ἐς τὸν πόλεμον, καὶ τὰ ἐκ τῶν ἀγρῶν ἐσκομίζεσθαι, ἔς τε μάχην μὴ ἐπεξιέναι, ἀλλὰ τὴν πόλιν ἐσελθόντας φυλάσσειν, καὶ τὸ ναυτικὸν, ᾗπερ ἰσχύουσιν, ἐξαρτύεσθαι, τά τε τῶν ξυμμάχων διὰ χειρὸς ἔχειν, λέγων τὴν ἰσχὺν αὐτοῖς ἀπὸ τούτων εἶναι [τῶν χρημάτων τῆς προσόδου],

λύεσθαι (sic): ἀφίστασθαι τῶν ἀγωγῶν. (sic Herod. 3, 73. διαλ. ἐκ τοῦ συλλόγου, et 8, 56. διαλ. ἐκ τοῦ συνεδρίου. K.) — *κακῶν ἄρξει:* ἀρχὴ γενήσεται. (Aristoph. Pace, 422.

σπένδοντες εὐχώμεσθα τὴν νῦν ἡμέραν
Ἕλλησιν ἄρξαι πᾶσι πολλῶν κἀγαθῶν.

ἀρχὴν κακῶν dixit Herodotus 5, 97. E G.) Xenophon Hell. 2, 2, 23. νομίζοντες ἐκείνην τὴν ἡμέραν τῇ Ἑλλάδι ἄρχειν τῆς ἐλευθερίας. K.

13. *μὴ πολλάκις*, *ne forte*. ea vocabuli πολλάκις post μὴ potestas frequens est apud Platonem: v. Heindorf. ad Phaed. §. 11., Buttmann. ad Alcib. I. p. 229. *Hk.* alias quoque πολλάκις est *fortasse*. Comicus Eccles. 791. σεισμὸς εἰ γένοιτο πολλάκις, — παύσαιντ' ἂν εἰσφέροντες, et ibidem 1100. ἐάν τι πολλὰ πολλάκις πάθω etc.

ἰδίᾳ βουλ. χαρ.: ἀντὶ τοῦ ἐξ ἰδίας προαιρέσεως. S.

καὶ μὴ δῃώσῃ. haec quivis sentiat a glossatore profecta esse. qualia dehinc satis habebo cancellare, ne verba de iis faciens diffidere videar perspicaciae lectorum.

τὰ ἄγη. piaculum Cyloneum (1, 127.).

(τάς.) τὰς οἰκίας, ut τοὺς ἀγρούς: vix abesse potest articulus.

καὶ — γίγνεσθαι. possunt haec referri ad προηγόρευε, quae tamen ratio satis dura est, ut verear ne eadem, qua saepe, chorda librarii oberraverint, cum Th. dixisset concinne ὡς — γίγνεσθαι.

διὰ χειρὸς ἔχειν: δι' ἐπιμελείας, ἵνα μὴ ἀποστῶσι. S.

τὰ δὲ πολλὰ τοῦ πολέμου γνώμῃ καὶ χρημάτων περιουσίᾳ κρατεῖσθαι. θαρσεῖν τε ἐκέλευε προσιόντων μὲν ἑξακοσίων ταλάντων ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ φόρου κατ' ἐνιαυτὸν ἀπὸ τῶν ξυμμάχων τῇ πόλει ἄνευ τῆς ἄλλης προσόδου, ὑπαρχόντων δὲ ἐν τῇ ἀκροπόλει ἔτι τότε ἀργυρίου ἐπισήμου ἑξακισχιλίων ταλάντων· (τὰ γὰρ πλεῖστα τριακοσίων ἀποδέοντα μύρια ἐγένετο, ἀφ' ὧν ἔς τε τὰ προπύλαια τῆς ἀκροπόλεως καὶ τἆλλα οἰκοδομήματα, καὶ ἐς Ποτίδαιαν, ἀπανηλώθη· χωρὶς δὲ χρυσίου ἀσήμου καὶ ἀρ-

ἄνευ τῆς ἄλλης προσόδου, quae ex metallis, portoriis, bonis damnatorum in judiciis, inquilinorum tributis, cet. redibat. *Hk.*

ἐν τῇ ἀκροπόλει. In acropoli Atheniensium erant parthenon, propylaea, templum Minervae poliadis, junctum sacro Erechthei, et Phidiae signum Minervae. ascensio montis, pridem munita, Pericle administrante rempublicam scala splendide facta et propylaeis exornata est. (Paus. 1, 22, 4. Ἐς δὲ τὴν ἀκρόπολίν ἐστιν ἔσοδος μία· ἑτέραν δὲ οὐ παρέχεται πᾶσα ἀπότομος οὖσα, καὶ τεῖχος ἔχουσα ἐχυρόν. τὰ δὲ προπύλαια λίθου λευκοῦ τὴν ὀροφὴν ἔχει, καὶ κόσμῳ, καὶ μεγέθει, τῶν λίθων μέχρι γε καὶ ἐμοῦ προεῖχε.) architectus fuit Mnesicles; opus coeptum est archonte Euthymene olymp. 85, 4. (ante Chr. nat. 437.), perfectum quinquennio sumtibus talentorum bis mille duodecim. propylaeorum a dextra parte (Paus. l. c.) sita erat aedes Victoriae ἀπτέρου; ab altera pinacotheca. parthenonis frons praecipua spectabat orientem; e prostylo aditus patebat in cellam, hinc in opisthodomum, ubi pretiosissimae res sacrae et aerarium publicum recondita erant, et postremo in prostylon posticum. parthenon exstructus est a Callicrate, Ictino et Carpione, inde ab ol. 83, 1. (448.) ad ol. 85, 3. (438.) hoc postremo anno Phidias Minervae signum ingentis magnitudinis in hac aede erexit. (Paus. 1, 24, 5. Ἐς δὲ τὸν ναὸν, ὃν παρθενῶνα ὀνομάζουσιν, ἐς τοῦτον ἐσιοῦσιν, ὁπόσα ἐν τοῖς καλουμένοις ἀετοῖς κεῖται, πάντα ἐς τὴν Ἀθηνᾶς ἔχει γένεσιν· τὰ δὲ ὄπισθεν ἡ Ποσειδῶνος πρὸς Ἀθηνᾶν ἐστιν ἔρις ὑπὲρ τῆς γῆς. αὐτὸ δὲ ἔκ τε ἐλέφαντος τὸ ἄγαλμα κ. χρυσοῦ πεποίηται· μέσῳ μὲν οὖν ἐπίκειταί οἱ τῷ κράνει Σφιγγὸς εἰκὼν, — καθ' ἑκάτερον δὲ τοῦ κράνους γρῦπές εἰσιν ἐπειργασμένοι. — τὸ δὲ ἄγαλμα τῆς Ἀθηνᾶς ὀρθόν ἐστιν ἐν χιτῶνι ποδήρει, καί οἱ κατὰ τὸ στέρνον ἡ κεφαλὴ Μεδούσης ἐλέφαντός ἐστιν ἐμπεποιημένη, καὶ Νίκη τε ὅσον τεσσάρων πηχῶν· [aberrasse a loco suo arbitror τὲ particulam, cum Paus. scripsisset — ἥ τε κεφ. Μεδ. — ἐμπεπ., καὶ Νίκη ὅσον —.] ἐν δὲ τῇ χειρὶ δόρυ ἔχει, καί οἱ πρὸς τοῖς ποσὶν ἀσπίς τε κεῖται, κ. πλησίον τοῦ δόρατος δράκων ἐστίν (εἴη δ' ἂν Ἐριχθόνιος οὗτος ὁ δράκων)· ἔστι [malim ἔτι] δὲ τῷ βάθρῳ τοῦ ἀγάλματος ἐπειργασμένη Πανδώρας γένεσις.) ab hoc signo aerea, item ingens, Minervae statua discernenda est, posita illa inter propylaea et aedem Minervae poliadis, quam Phidias ex praeda persica fudisse dicitur. (Paus. 1, 28, 2. Χωρὶς δέ γε ὅσα (ὅσων) κατέλεξα δύο μὲν Ἀθηναίοις εἰσὶ δεκάται πολεμήσασιν, ἄγαλμα Ἀθηνᾶς χαλκοῦν ἀπὸ Μήδων τῶν ἐς Μαραθῶνα ἀποβάντων, τέχνη Φειδίου. — ταύτης τῆς Ἀθηνᾶς ἡ τοῦ δόρατος αἰχμὴ κ. ὁ λόφος τοῦ κράνους ἀπὸ Σουνίου προσπλέουσίν ἐστιν ἤδη σύνοπτα. plures etiam statuae Minervae, a Phidia fabricatae commemorantur: v. Petersen. Allgem. Einleit. in das Stud. der Archäol. p. 111. et, quos citavit, Böttiger. Andeut. p. 84. sequ., Heyn. Comment. Gotting. 8. p. 28.) *Od. Müller.* v. Attica apud Ersch. et Grub., qui peculiari scripto Minervae poliadis sacra et aedes in arce Athenarum Gotting. 1820., 4., illustravit. *E G—ro.*

ἀπανηλώθη. sic quidem scripti et plerique omnes editi; sed recte, opinor, Hk. 1. ed. ἀπαναλώθη, [3, 17. ὑπανάλωσε.] ut augmentum omittere in hoc verbo solent veteres At-

γυρίου ἔν τε ἀναθήμασιν ἰδίοις, καὶ δημοσίοις, καὶ ὅσα ἱερὰ σκεύη περί τε τὰς πομπὰς καὶ τοὺς ἀγῶνας, καὶ σκῦλα μηδικὰ, καὶ εἴ τι τοιουτότροπον, οὐκ ἐλάσσονος ἦν ἢ πενταχοσίων ταλάντων·) ἔτι δὲ καὶ τὰ ἐκ τῶν ἄλλων ἱερῶν προσετίθει χρήματα οὐκ ὀλίγα, οἷς χρήσεσθαι αὐτοὺς, καὶ, ἢν πάνυ ἐξείργωνται πάντων, καὶ αὐτῆς τῆς θεοῦ τοῖς περικειμένοις χρυσίοις. ἀπέφαινε δ' ἔχον τὸ ἄγαλμα τεσσαράκοντα τάλαντα σταθμὸν χρυσίου ἀπέφθου, καὶ περιαιρετὸν εἶναι ἅπαν, χρησαμένους τε ἐπὶ σωτηρίᾳ ἔφη χρῆναι μὴ ἐλάσσω ἀντικαταστῆσαι πάλιν. χρήμασι μὲν οὖν οὕτως ἐθάρσυνεν αὐτούς· ὁπλίτας δὲ τρισχιλίους καὶ μυρίους εἶναι ἄνευ τῶν ἐν τοῖς φρουρίοις καὶ τῶν παρ' ἔπαλξιν ἑξακισχιλίων καὶ μυρίων. τοσοῦτοι γὰρ ἐφύλασσον τὸ πρῶτον, ὁπότε οἱ πολέμιοι ἐσβάλοιεν, ἀπό τε τῶν πρεσβυτάτων καὶ τῶν νεωτάτων, καὶ μετοίκων ὅσοι ὁπλῖται ἦσαν. τοῦ τε γὰρ φαληρικοῦ τείχους στάδιοι ἦσαν πέντε καὶ τριάκοντα πρὸς τὸν κύκλον τοῦ ἄστεος, καὶ αὐτοῦ τοῦ κύκλου τὸ φυλασσόμενον τρεῖς καὶ τεσσαράκοντα· ἔστι δὲ αὐτοῦ ὃ καὶ ἀφύλακτον ἦν, τὸ μεταξὺ τοῦ τε μακροῦ καὶ τοῦ φαληρικοῦ· τὰ δὲ μακρὰ

tici: v. Matth. gr. p. 196. et seqn., **Buttmanni p. 312.)** — *ἱερὰ σκεύη* sunt φιάλαι, οἰνοχόαι, θυμιατήρια. cf. 6, 46. *Hk.*

σκῦλα μηδικά: τὸν ἀργυρόποδα θρόνον, κ. τὸν ἀκινάκην τὸν χρυσοῦν. S. Harpocration *Ἀργυρόπους δίφρος:* ὁ Ξέρξου, ὃς αἰχμάλωτος ἐπεκαλεῖτο, ἐφ' οὗ καθεζόμενος ἐθεώρει τὴν ναυμαχίαν. ἀνέκειτο δὲ εἰς τὸν παρθενῶνα τῆς Ἀθηνᾶς. una consecratus est Mardonii acinaces. Ulpianus ad Olynth. 3. Ὁ γὰρ Ξέρξου δίφρος, καὶ ὁ ἀκινάκης Μαρδονίου, ὁ μὲν ἐκ Σαλαμῖνος, ὁ δὲ ἐκ Πλαταιέων, ἀνετέθησαν. Demosthenes orat. in Timocratem — Ταμιεύσας ἐν ἀκροπόλει τὰ ἀριστεῖα τῆς πόλεως, ἃ ἔλαβεν ἀπὸ τῶν βαρβάρων, ὑφῃρημένος ἐξ ἀκροπόλεως, τόν τε δίφρον τὸν ἀργυρόποδα, κ. τὸν ἀκινάκην τοῦ Μαρδονίου, ὃς ἦγε τριακοσίους δαρεικούς. *E Stanleji* ann. ad Aeschyli Persas, 439. (464.)

τῆς θεοῦ: τῆς Ἀθηνᾶς. — *τὸ ἄγαλμα:* ὅπερ ὁ Φειδίας κατεσκεύασε μετὰ τὰ Μηδικά. — *ἀπέφθου:* πολλάκις ἑψηθέντος, ὥστε γενέσθαι ὄβρυζον. S.

τεσσαράκοντα τάλαντα. Diodorus 12, 40. quinquaginta talenta pondo memorat. v. Bredov. ad h. l., Manso Spart. 2., p. 398. *Hk.*

καὶ — ἅπαν: τὸ κόσμιον τοῦ ἀγάλματος. S.

τῶν πρεσβ. καὶ τῶν νεωτάτων. v. ann. ad 1, 93.

πρὸς τὸν κύκλον τοῦ ἄστεος: ἕως τοῦ κύκλου. (*usque ad ambitum urbis.* [Ringmauer. cf. Isocr. 18, 45. K.]) — *τὸ δ' ἐν φυλακῇ ὄν:* τοῦ Πειραιέως τὸ νεῦον ἐς τὴν ἤπειρον. S.

τοῦ τε μακροῦ. cum mox sequatur *τὰ μακρὰ τείχη*, τὸ μακρὸν intelligendum est exterius brachium longorum murorum, sive τὸ βόρειον: alterum enim τὸ νότιον vel τὸ διὰ μέσου τεῖχος vocabatur. v. Plat. Gorg. §. 24., pag. 456, a., ad quem locum S. haec habet διὰ μέσου τεῖχος λέγει, ὃ καὶ ἄχρι νῦν ἐστὶν ἐν Ἑλλάδι. ἐν τῇ Μουνυχίᾳ γὰρ ἐποίησε καὶ τὸ μέσον τεῖχος, τὸ μὲν βάλλον ἐπὶ τὸν Πειραιᾶ, τὸ δὲ ἐπὶ Φάληρα, ἵν', εἰ τὸ ἓν καταβληθῇ, τὸ ἄλλο ὑπηρετοίη ἄχρι πολλοῦ. frustra igitur hunc murum Leak. Athen. fuisse negat et temere negligentiae accusat Thucydidem, qui accuratissime omnium h. l. eam rem explicat. si enim, secundum illum, septentrionalem murum et phalericum externos, et alterum longorum murorum brachium, τὸ νότιον, ab utraque parte ab illis inclusum esse putas, apte omnia cohaeront: nam ita apparet, cur τὸ διὰ μέσου defendi non opus

τείχη πρὸς τὸν Πειραιᾶ τεσσαράκοντα σταδίων, ὧν τὸ ἔξωθεν ἐτηρεῖτο, καὶ τοῦ Πειραιῶς ξὺν Μουνυχίᾳ ἑξήκοντα μὲν σταδίων ὁ ἅπας περίβολος, τὸ δ' ἐν φυλακῇ ὂν ἥμισυ τούτου. ἱππέας δ' ἀπέφαινε διακοσίους καὶ χιλίους ξὺν ἱπποτοξόταις, ἑξακοσίους δὲ καὶ χιλίους τοξότας, καὶ τριήρεις τὰς πλωΐμους τριακοσίας. ταῦτα γὰρ ὑπῆρχεν Ἀθηναίοις καὶ οὐκ ἐλάσσω ἕκαστα τούτων, ὅτε ἡ ἐσβολὴ τὸ πρῶτον ἔμελλε Πελοποννησίων ἔσεσθαι, καὶ ἐς τὸν πόλεμον καθίσταντο. ἔλεγε δὲ καὶ ἄλλα, οἷά περ εἰώθει Περικλῆς, ἐς ἀπόδειξιν τοῦ περιέσεσθαι τῷ πολέμῳ.

Parent Pericli Athenienses, quamvis aegre, ut qui in agris vivere solerent.

14. *Οἱ δὲ Ἀθηναῖοι ἀκούσαντες ἀνεπείθοντό τε, καὶ ἐσεκομίζοντο ἐκ τῶν ἀγρῶν παῖδας, καὶ γυναῖκας, καὶ τὴν ἄλλην κατασκευὴν, ᾗ κατ' οἶκον ἐχρῶντο, καὶ αὐτῶν τῶν οἰκιῶν καθαιροῦντες τὴν ξύλωσιν· πρόβατα δὲ καὶ ὑποζύγια ἐς τὴν Εὔβοιαν διεπέμψαντο καὶ ἐς τὰς νήσους τὰς ἐπικειμένας. χαλεπῶς δὲ αὐτοῖς διὰ τὸ ἀεὶ εἰωθέναι τοὺς πολλοὺς ἐν τοῖς ἀγροῖς διαιτᾶσθαι ἡ ἀνάστασις ἐγίγνετο.*

Eum ab antiquissimo tempore inprimis Atheniensium morem fuisse, et oppidatim propriis singulorum magistratibus habitantes primum Theseum in unam civitatem conjunxisse, ostendit Thucydides;

15. *Ξυνεβεβήκει δὲ ἀπὸ τοῦ πάνυ ἀρχαίου ἑτέρων μᾶλλον Ἀθηναίοις τοῦτο. ἐπὶ γὰρ Κέκροπος καὶ τῶν πρώτων βασιλέων ἡ Ἀττικὴ ἐς Θησέα ἀεὶ κατὰ πόλεις ᾠκεῖτο, πρυτανεῖά τε ἔχουσα καὶ ἄρχοντας· καὶ ὁπότε μή τι δείσειαν, οὐ ξυνῄεσαν βουλευσόμενοι ὡς τὸν βασιλέα, ἀλλ' αὐτοὶ ἕκαστοι ἐπολιτεύοντο, καὶ ἐβουλεύοντο· καί τινες καὶ ἐπολέμησάν ποτε αὐτῶν, ὥσπερ καὶ Ἐλευσίνιοι μετ' Εὐμόλπου πρὸς Ἐρεχθέα. ἐπειδὴ δὲ Θησεὺς ἐβασίλευσε, γενόμενος μετὰ τοῦ ξυνετοῦ καὶ δυνατὸς, τά τε ἄλλα διεκόσμησε τὴν χώραν, καὶ καταλύσας τῶν ἄλλων πόλεων τά τε βουλευτήρια, καὶ τὰς ἀρχὰς, ἐς τὴν νῦν πόλιν οὖσαν, ἓν βουλευτήριον ἀποδείξας καὶ πρυτανεῖον, ξυνῴκισε πάντας· καὶ νεμομένους τὰ αὐτῶν ἑκάστους, ἅπερ καὶ πρὸ τοῦ, ἠνάγκασε μιᾷ πόλει ταύτῃ χρῆσθαι, ἣ, ἁπάντων ἤδη ξυντελούντων ἐς αὐτὴν, μεγάλη γενομένη παρεδόθη ὑπὸ Θησέως τοῖς ἔπειτα· καὶ ξυνοίκια ἐξ ἐκείνου Ἀθηναῖοι ἔτι καὶ νῦν τῇ θεῷ ἑορτὴν δημοτελῆ ποιοῦσι.*

fuerit. eadem ratio erat muri ejus, qui, Piraeum et Munychiam ambiens, ex parte ceteris munitionibus, quibus erat interior, tegebatur. — quod autem imperfecto ἦν utitur Th., id indicio est, eum destructis demum a Lacedaemoniis muris longis, i. e. bello pelop. finito, haec scripsisse. *Ex Ilk.*

14. τὴν ξύλωσιν: τὴν ἀπὸ ξύλων κατασκευήν. σημείωσαι ξύλωσιν· ἰδία λέξις τοῦ Θουκυδίδου αὕτη. (*materiaturam* [Holzwerk] dicas cum Vitruvio. Pollux 7, 124. interpretatur τὰ ἐρέψιμα ξύλα. *E G—ro.* „Xenophon Anab. 2, 2, 16. διήρπαστο ὑπὸ τοῦ βασιλικοῦ στρατεύματος καὶ αὐτὰ τὰ ἀπὸ τῶν οἰκιῶν ξύλα.“ K.) — ἡ ἀνάστασις: ἡ μετοίκησις. S.

15. ξυνοίκια. Plutarchus in Theseo

item, Athenarum arcem antiquitus ipsam urbem fuisse, ideoque sic adhuc nominari a civibus; cui vicino fonte Callirrhoë, doin Enneacruno dicto, propterea maximis in rebus eos usos esse.

Τὸ δὲ πρὸ τούτου ἡ ἀκρόπολις ἡ νῦν οὖσα πόλις ἦν, καὶ τὸ ὑπ᾽ αὐτὴν πρὸς νότον μάλιστα τετραμμένον. τεκμήριον δέ· τὰ γὰρ ἱερὰ ἐν αὐτῇ τῇ ἀκροπόλει καὶ ἄλλων θεῶν ἐστι, καὶ τὰ ἔξω πρὸς τοῦτο τὸ μέρος τῆς πόλεως μᾶλλον ἵδρυται, τό τε τοῦ Διὸς τοῦ ὀλυμπίου, καὶ τὸ Πύθιον, καὶ τὸ τῆς Γῆς, καὶ τὸ ἐν Λίμναις Διονύσου, ᾧ τὰ ἀρχαιότερα Διονύσια τῇ δωδεκάτῃ ποιεῖται ἐν μηνὶ Ἀνθεστηριῶνι, ὥσπερ καὶ οἱ ἀπ᾽ Ἀθηναίων Ἴωνες ἔτι νῦν νομίζουσιν. ἵδρυται δὲ καὶ ἄλλα ἱερὰ ταύτῃ ἀρχαῖα, καὶ τῇ κρήνῃ τῇ νῦν μὲν, τῶν τυράννων οὕτω σκευασάντων, Ἐννεακρούνῳ καλουμένῃ, τὸ δὲ πάλαι, φανερῶν τῶν πηγῶν οὐσῶν, Καλλιῤῥόῃ ὠνομασμένῃ, ἐκείνῃ τε ἐγγὺς οὔσῃ τὰ πλείστου ἄξια ἐχρῶντο, καὶ νῦν ἔτι ἀπὸ τοῦ ἀρχαίου πρό τε γαμικῶν, καὶ ἐς ἄλλα τῶν ἱερῶν, νομίζεται τῷ ὕδατι χρῆσθαι. καλεῖται δὲ διὰ τὴν παλαιὰν ταύτῃ κατοίκησιν καὶ ἡ ἀκρόπολις μέχρι τοῦδε ἔτι ὑπ᾽ Ἀθηναίων πόλις.

Assuetos igitur vitae liberae in agris cum tota familia, sacrisque patriis, et recepta post persica bella supellectile, aegerrime tulisse migrationem in unam urbem.

16. *Τῇ τε οὖν ἐπὶ πολὺ κατὰ τὴν χώραν αὐτονόμῳ οἰκήσει * μετεῖχον οἱ Ἀθηναῖοι, καὶ, ἐπειδὴ ξυνῳκίσθησαν, διὰ*

(cap. 24.) id festum non *ξυνοίκια* (ut etiam Charax apud Steph. Byz. p. 42.), sed *μετοίκια*, vocat. alterum erroris accusare piaculum foret, et utriusque appellationis ratio est evidens: nam et mutabant sedes Atticae habitatores, et una congregabantur. *E Palmerii Exercit. p.* 47. Plut. l. c. *Μετοίκια τῇ ἕκτῃ ἐπὶ δέκα τοῦ Ἑκατομβαιῶνος ἔτι νῦν θύουσιν.* primus anni attici mensis Hecatombaeon incipiebat circa solstitium aestivum. v. Buttm. apud Idelerum Krit. Untersuch. über die astronom. Beob. der Alten p. 385.

τὸ τῆς Γῆς. templa *Γῆς κουροτρόφου* et *Δήμητρος Χλόης* commemoravit Paus. 1, 22, 3. hoc quidem sub ipsis propylaeis exstructum erat; Telluris autem, unaque Saturni et Rheae, intra ambitum, quo post Hadrianus Olympium circumdedit. — *ἐν Λίμναις* dicebatur suburbium Ilissum versus, ubi erant duo templa Bacchi, alterum dei Eleutherarum, alterum mystici Bacchi Anthesteriorum, quod h. l. dicitur. v. Od. Müller. in v. Attica p. 233., 238., 239. *E G—ro.*

τὰ ἀρχαιότερα Διονύσια. Anthesteria. S. Aristophanis Ach. 902. *εἰς τοὺς Χόας: εἰς τὴν ἑορτὴν τῶν Χοῶν. — φησὶ δὲ Ἀπολλόδωρος, Ἀνθεστήρια καλεῖσθαι κοινῶς τὴν ὅλην ἑορτὴν Διονύσῳ ἀγομένην, κατὰ μέρος δὲ Πιθοιγίαν, Χόας, Χύτραν*, etc.

Ἀνθεστηριῶνι, qui mensis respondet fere Februario nostro. antiquiorum Dionysiorum duravit Athenis celebritas, ut apud Iones, moris antiqui tenaciores. de Dionysiis vid. Buttmanni excursum ad calcem Demosth. Mid. p. 119. sqq. — (*τῶν τυράννων: τῶν Πεισιστρατιδῶν.* S.) *σκευασάντων*, i. e. *κατασκευασάντων*, ad circumstructionem et confectionem fontis pertinet, qui antea fuerat apricus. — (*ἐκείνῃ, τῇ ἀκροπόλει.*) *τὰ πλείστου ἄξια ἐχρῶντο*, ut cap. 4. *εἴτε τι ἄλλο χρήσονται.* v. Matth. §. 413. not. 4. (409. 6.) *Ex Hk.*

16. *Τῇ τε — οἰκήσει — μετεῖχον.* sic quidem codd., sed soloece, nisi quis audiat scholiasten, ita haec fucantem, *Ἀντίπτωσις ἀντὶ τοῦ τῆς τε οὖν.* depravata procul dubio est vox *μετεῖχον*, suspicorque, simile *μετῴκουν* (*μετωικοῦ, μετειχον*) positum fuisse a Thucydide, et verba

τὸ ἔθος ἐν τοῖς ἀγροῖς ὅμως οἱ πλείους τῶν τε ἀρχαίων καὶ τῶν ὕστερον μέχρι τοῦδε τοῦ πολέμου πανοικησίᾳ γενόμενοι [τε καὶ οἰκήσαντες], οὐ ῥᾳδίως τὰς μεταναστάσεις ἐποιοῦντο ἄλλως τε, καὶ ἄρτι ἀνειληφότες τὰς κατασκευὰς μετὰ τὰ Μηδικά, ἐβαρύνοντο δὲ, [καὶ χαλεπῶς ἔφερον], οἰκίας τε καταλιπόντες, καὶ ἱερὰ, ἃ διὰ παντὸς ἦν αὐτοῖς ἐκ τῆς κατὰ τὸ ἀρχαῖον πολιτείας πάτρια, δίαιτάν τε μέλλοντες μεταβάλλειν, καὶ οὐδὲν ἄλλο ἢ πόλιν τὴν αὑτοῦ ἀπολείπων ἕκαστος.

Incommode quidem coacti in urbem Athenienses tamen studiose instruunt bellum.

17. Ἐπειδή τε ἀφίκοντο ἐς τὸ ἄστυ, ὀλίγοις μέν τισιν ὑπῆρχεν [οἰκήσεις] ἢ παρὰ φίλων τινὰς ἢ οἰκείων καταφυγὴ, οἱ δὲ πολλοὶ τά τε ἔρημα τῆς πόλεως ᾤκησαν, καὶ τὰ ἱερὰ, καὶ τὰ ἡρῷα πάντα, πλὴν τῆς ἀκροπόλεως καὶ τοῦ Ἐλευσινίου, καὶ εἴ τι ἄλλο βεβαίως κληστὸν ἦν· τό τε Πελασγικὸν καλούμενον τὸ ὑπὸ τὴν ἀκρόπολιν, ὃ καὶ ἐπάρατόν τε ἦν μὴ οἰκεῖν, καί τι καὶ Πυθικοῦ μαντείου ἀκροτελεύτιον τοιόνδε διεκώλυε, λέγον ὡς „τὸ Πελασγικὸν ἀργὸν ἄμεινον,“ ὅμως ὑπὸ τῆς παραχρῆμα ἀνάγκης ἐξῳκήθη. καί μοι δοκεῖ τὸ μαντεῖον τοὐ-

αὐτ. οἰκήσει esse dativos consequentiae, quales recenset Matth. §. 562., nec raros illos alibi, velut Athenaeus quoque 504, e, dixit τεκμαιρομένοις ἡμῖν pro τεκμαιρομένων ἡμῶν, et 518, f, ζητοῦσι pro ζητούντων.

πανοικησίᾳ, *cum omni familia et re familiari*. cf. 3, 57. G—r. S. παν.: πανοικησία, καὶ οὐ πανοικία, (perperam libri πανοικησίᾳ· πανοικίᾳ) λέγεται. „imo πανοικία quoque legitur apud recentiores Atticos: v. Lobeck. ad Phryn. p. 514. et sequ.“ K. — διὰ παντὸς, *perpetuo*.

καὶ οὐδὲν ἄλλο. intelligendum ἐβαρύνοντο ex superioribus, verbis οὐδὲν ἄλλο acceptis pro οὐκ ἄλλως, quemadmodum Th. c. 4. hujus libri dixit εἴτε τι ἄλλο χρήσονται, et χρήσασθαι ὅ τι ἂν βούλωνται. καὶ auget sententiam: — *aegre ferebant, idque (vel et quidem) haud aliter ac si quisque urbem suam patriam relinqueret.*

17. vulgo — ὑπῆρχον οἰκήσεις καὶ παρὰ φίλοιν etc. in quibus et molestum est οἰκ., nec dubie a glossatore adscriptum voci καταφυγή, καὶ vero suppositum ἢ particulae, ut passim. plerique libri Aristophanei Eccl. 473.

ὅσ' ἂν ἀνόητα καὶ μῶρα βουλευσώμεθα,

ubi ne versus quidem admittit καί. cf. et ibi notata, et in indice Homeri nostri v. ἤ. glossae immissae in ordinem corrector aliquis accommodavit τὸ ὑπῆρχεν.

τοῦ Ἐλευσινίου. templum hoc Cereris et Proserpinae Athenis in Ceramico. — τὸ Πελασγικόν. locus Pelasgico muro, qui arcem Athenarum circumdabat, adjacens, septentrionem versus ab arce. Pelasgicum murum nominabant, quia a Pelasgis erat exstructus, ut narrat Herodotus 6, 137. — (τό τε Πελασγικὸν καλ.: οἱ γὰρ Πελασγοὶ αὐτὸ οἰκήσαντες ἐπεβούλευσαν τοῖς Ἀθηναίοις, οὓς διώξαντες πάλιν οἱ Ἀθηναῖοι κατηράσαντο τὸν τόπον μὴ οἰκισθῆναι. [τὸ Πελαργικὸν id vocat Comicus Av. 785., ubi v. ann.] — ἀκροτ.: καλῶς (?) τὸ ἀκροτελεύτιον ἀντὶ τοῦ τὸ ἄκρον, τὸ τέλος τοῦ στίχου. καλεῖται δὲ καὶ ἄκρον ἡ ἀρχὴ τοῦ στίχου. S. „Stephanus Append. ad Script. de Dial. p. 201. putat, Pollucem 2, 161. hoc vocabulum habuisse inter ea, quae Thucydidi peculiaria aut cum paucis communia essent.“ D. Cicero ad Att. 5., notante Wass., „Etsi bellum ἀκροτελεύτιον habet illa tua epistola.“) ἐξῳκήθη, impletum fuit incolis, omne frequentatum. eadem

ναντίον ξυμβῆναι ἢ προσεδέχοντο· οὐ γὰρ διὰ τὴν παράνομον ἐνοίκησιν αἱ ξυμφοραὶ γενέσθαι τῇ πόλει, ἀλλὰ διὰ τὸν πόλεμον ἡ ἀνάγκη τῆς οἰκήσεως· ὃν οὐκ ὀνομάζον τὸ μαντεῖον προῄδει μὴ ἐπ' ἀγαθῷ ποτὲ αὐτὸ κατοικισθησόμενον. κατεσκευάσαντο δὲ καὶ ἐν τοῖς πύργοις τῶν τειχῶν πολλοὶ, καὶ ὡς ἕκαστός που ἐδύνατο· οὐ γὰρ ἐχώρησε ξυνελθόντας αὐτοὺς ἡ πόλις, ἀλλ' ὕστερον δὴ τά τε μακρὰ τείχη ᾤκησαν κατανειμάμενοι, καὶ τοῦ Πειραιῶς τὰ πολλά. ἅμα δὲ καὶ τῶν πρὸς τὸν πόλεμον ἥπτοντο, ξυμμάχους τε ἀγείροντες, καὶ τῇ Πελοποννήσῳ ἑκατὸν νεῶν ἐπίπλουν ἐξαρτύοντες.

Peloponnesii Oenoën oppugnare parant, cunctante tamen Archidamo, si forte Athenienses pacisci quam vastatam videre terram suam malint.

18. *Καὶ οἱ μὲν ἐν τούτῳ παρασκευῆς ἦσαν· ὁ δὲ στρατὸς τῶν Πελοποννησίων προϊὼν ἀφίκετο τῆς Ἀττικῆς ἐς Οἰνόην πρῶτον, ᾗπερ ἔμελλον ἐσβαλεῖν· καὶ, ὡς ἐκαθέζοντο, προσβολὰς παρεσκευάζοντο τῷ τείχει ποιησόμενοι μηχαναῖς τε, καὶ ἄλλῳ τρόπῳ. ἡ γὰρ Οἰνόη, οὖσα ἐν μεθορίοις τῆς Ἀττικῆς καὶ Βοιωτίας, ἐτετείχιστο, καὶ αὐτῷ φρουρίῳ οἱ Ἀθηναῖοι ἐχρῶντο, ὁπότε πόλεμος καταλάβοι. τάς τε οὖν προσβολὰς εὐτρεπίζοντο, καὶ ἄλλως ἐνδιέτριψαν χρόνον περὶ αὐτήν· αἰτίαν τε οὐκ ἐλαχίστην Ἀρχίδαμος ἔλαβεν ἀπ' αὐτοῦ, δοκῶν καὶ ἐν τῇ ξυναγωγῇ τοῦ πολέμου μαλακὸς εἶναι, καὶ τοῖς Ἀθηναίοις ἐπιτήδειος, οὐ παραινῶν προθύμως πολεμεῖν· ἐπειδή τε ξυνελέγετο ὁ στρατὸς, ἥ τε ἐν τῷ ἰσθμῷ ἐπιμονὴ γενομένη, καὶ κατὰ τὴν ἄλλην πορείαν ἡ σχολαιότης, διέβαλεν αὐτὸν, μάλιστα δὲ ἡ ἐν τῇ Οἰνόῃ ἐπίσχεσις· οἱ γὰρ Ἀθηναῖοι ἐσεκομίζοντο ἐν τῷ χρόνῳ τούτῳ, καὶ ἐδόκουν οἱ Πελοποννήσιοι ἐπελθόντες ἂν διὰ τάχους πάντα ἔτι ἔξω καταλαβεῖν, εἰ μὴ διὰ τὴν ἐκείνου μέλλησιν. ἐν τοιαύτῃ μὲν ὀργῇ ὁ στρατὸς τὸν Ἀρχίδαμον ἐν τῇ καθέδρᾳ εἶχεν. ὁ δὲ προσδεχόμενος, ὡς λέγεται, τοὺς Ἀθηναίους, τῆς γῆς ἔτι ἀκεραίου οὔσης, ἐνδώσειν τι, καὶ κατοκνήσειν περιϊδεῖν αὐτὴν τμηθεῖσαν, ἀνεῖχεν.*

Tandem relicta Oenoë, nullo modo expugnanda, cum Athenienses nihil concedant, Archidamus invadit in Atticam usque ad Acharnas, castrisque ibi positis agrum vastat.

19. *Ἐπειδὴ μέντοι προσβαλόντες τῇ Οἰνόῃ καὶ πᾶσαν ἰδέαν πειράσαντες οὐκ ἐδύναντο ἑλεῖν, οἵ τε Ἀθηναῖοι οὐδὲν ἐπεκη-*

vis praepositionis, qua perfectionem significat, est in ἐξοικοδομεῖν, ἐκπονεῖν, al. *Ex Hk.*, qui in explicando verbo ἐξ. sequitur Bauerum.

18. καταλάβοι. v. ann. ad cap. 34.

αἰτίαν — ἀπ' αὐτοῦ. i. e. τοῦ ἐνδιατρίβειν. αἰτία h. l. est criminatio, ut 1, 146. et saepe. *Hk.*

ἐσεκομίζοντο breviter dixit, quod verbis ἐσεκομίζοντο — ἐχρῶντο cap. 14.

ἐν τῇ καθέδρᾳ: τῇ ἀργίᾳ τῆς πολιορκίας δηλονότι. S. Καθέδρα. Suidas interpretatur ἡ ἐπίσχεσις. glossae *sessio*, ut Aristoteles aliique. specta scriptoris auream plane ubertatem, ἐπιμονὴ, ἐπίσχεσις, ἕδρα, καθέδρα, διατριβὴ, ἀναβολὴ, μονὴ, σχολὴ, μέλλησις, ὄκνος. καθέδραν

ρικεύοντο, οὕτω δὴ ὁρμήσαντες ἀπ' αὐτῆς, μετὰ τὰ ἐν Πλαταίᾳ τῶν ἐσελθόντων Θηβαίων γενόμενα ἡμέρᾳ ὀγδοηκοστῇ μάλιστα, τοῦ θέρους καὶ τοῦ σίτου ἀκμάζοντος, ἐσέβαλον ἐς τὴν Ἀττικήν· ἡγεῖτο δὲ Ἀρχίδαμος ὁ Ζευξιδάμου, Λακεδαιμονίων βασιλεύς. καὶ καθεζόμενοι ἔτεμνον πρῶτον μὲν Ἐλευσῖνα καὶ τὸ Θριάσιον πεδίον, καὶ τροπήν τινα τῶν Ἀθηναίων ἱππέων περὶ τοὺς Ῥείτους καλουμένους ἐποιήσαντο· ἔπειτα προὐχώρουν, ἐν δεξιᾷ ἔχοντες τὸ Αἰγάλεων ὄρος, διὰ Κρωπειᾶς, ἕως ἀφίκοντο ἐς Ἀχαρνάς, χωρίον μέγιστον τῆς Ἀττικῆς τῶν δήμων καλουμένων· καὶ καθεζόμενοι ἐς αὐτὸν στρατόπεδόν τε ἐποιήσαντο, χρόνον τε πολὺν ἐμμείναντες ἔτεμνον.

Archidami sic agentis consilium.

20. Γνώμῃ δὲ τοιᾷδε λέγεται τὸν Ἀρχίδαμον περί τε τὰς Ἀχαρνὰς ὡς ἐς μάχην ταξάμενον μεῖναι, καὶ ἐς τὸ πεδίον ἐκείνῃ τῇ ἐσβολῇ οὐ καταβῆναι· τοὺς γὰρ Ἀθηναίους ἤλπιζεν, ἀκμάζοντάς τε νεότητι πολλῇ, καὶ παρεσκευασμένους ἐς πόλεμον ὡς οὔπω πρότερον, ἴσως ἂν ἐπεξελθεῖν, καὶ τὴν γῆν οὐκ ἂν περιιδεῖν τμηθῆναι. ἐπειδὴ οὖν αὐτῷ ἐς Ἐλευσῖνα καὶ τὸ Θριάσιον πεδίον οὐκ ἀπήντησαν, πεῖραν ἐποιεῖτο, περὶ τὰς Ἀχαρνὰς καθήμενος, εἰ ἐπεξίασιν· ἅμα μὲν γὰρ αὐτῷ ὁ χῶρος ἐπιτήδειος ἐφαίνετο ἐνστρατοπεδεῦσαι, ἅμα δὲ καὶ οἱ Ἀχαρνῆς, μέγα μέρος ὄντες τῆς πόλεως, (τρισχίλιοι γὰρ ὁπλῖται ἐγένοντο,) οὐ περιόψεσθαι ἐδόκουν τὰ σφέτερα διαφθαρέντα, ἀλλ' ὁρμήσειν καὶ τοὺς πάντας ἐς μάχην. εἴ τε καὶ μὴ ἐπεξέλθοιεν ἐκείνῃ τῇ ἐσβολῇ οἱ Ἀθηναῖοι, ἀδεέστερον ἤδη ἐς τὸ ὕστερον τὸ πεδίον τεμεῖν, καὶ πρὸς αὐτὴν τὴν πόλιν χωρήσεσθαι. τοὺς γὰρ Ἀχαρνέας, ἐστερημένους τῶν σφετέρων, οὐχ ὁμοίως προθύμους ἔσεσθαι ὑπὲρ τῆς τῶν ἄλλων κινδυνεύειν, στάσιν δὲ ἐνέσεσθαι τῇ γνώμῃ. τοιαύτῃ μὲν διανοίᾳ ὁ Ἀρχίδαμος περὶ τὰς Ἀχαρνὰς ἦν.

Athenienses plerique ad Acharnas progressis hostibus tandem resistendum putant, et Periclem cunctantem vituperant.

21. Ἀθηναῖοι δέ, μέχρι μὲν οὗ περὶ Ἐλευσῖνα καὶ τὸ Θριάσιον πεδίον ὁ στρατὸς ἦν, καί τινα ἐλπίδα εἶχον ἐς τὸ

pro *obsidione* accipere videtur in Camillo Plutarchus, πρὸς τῷ Καπιτωλίῳ καθέδρα κ. σχολὴ γενομένη χρόνιος, et Josephus 5, 2, 6. Antiqu.; at Dionysius Hal. sensu Thucydideo Antiqu. 3, 4., ἀχθόμενος ἐπὶ τῇ ἀπράκτῳ καθέδρᾳ. *Wass.*

19. ἀκμάζοντος. hoc vocabulo semper Th. designat illud tempus, quo segetes florent, non quo ad maturitatem pervenerunt. v. Krüger. ad Dionys. Histor. p. 32. — οἱ Ῥεῖτοι erant aquarum alvei in Attica, de quibus v. Paus. 1, 38. *Ex Hk.* — διὰ Κρωπειᾶς. Κρωπειά, δῆμος τῆς Λεοντίδος φυλῆς. Steph. Byz.

20. εἴ τε καὶ — χωρήσεσθαι. haec pendent ex verbis Γνώμῃ δὲ τοιᾷδε etc. initio hujus capitis.

21. καί τινα ἐλπίδα εἶχον, (tamdiu) *etiam aliquam spem habebant.* Portus. sic quidem haec vulgo explicantur, ut ab his verbis incipiat apodosis; sed dure, cum cohaereant hae sententiae, Lacedaemo-

ἐγγυτέρω αὐτοὺς μὴ προϊέναι, μεμνημένοι καὶ Πλειστοάνακτα τὸν Παυσανίου, Λακεδαιμονίων βασιλέα, ὅτε ἐσβαλὼν τῆς Ἀττικῆς ἐς Ἐλευσῖνα καὶ Θριῶζε στρατῷ Πελοποννησίων, πρὸ τοῦδε τοῦ πολέμου τέσσαρσι καὶ δέκα ἔτεσιν, ἀνεχώρησε πάλιν, ἐς τὸ πλεῖον οὐκέτι προελθών (διὸ δὴ καὶ ἡ φυγὴ αὐτῷ ἐγένετο ἐκ Σπάρτης, δόξαντι χρήμασι πεισθῆναι τὴν ἀναχώρησιν)· ἐπειδὴ δὲ περὶ Ἀχαρνὰς εἶδον τὸν στρατὸν ἑξήκοντα σταδίους τῆς πόλεως ἀπέχοντα, οὐκέτι ἀνασχετὸν ἐποιοῦντο, ἀλλ' αὐτοῖς, ὡς εἰκὸς, γῆς τεμνομένης ἐν τῷ ἐμφανεῖ (ὃ οὔπω ἑωράκεσαν οἵ γε νεώτεροι, οὐδ' οἱ πρεσβύτεροι πλὴν τὰ Μηδικὰ), δεινὸν ἐφαίνετο, καὶ ἐδόκει τοῖς τε ἄλλοις, καὶ μάλιστα τῇ νεότητι, ἐπεξιέναι, καὶ μὴ περιορᾷν· κατὰ ξυστάσεις τε γιγνόμενοι ἐν πολλῇ ἔριδι ἦσαν, οἱ μὲν κελεύοντες ἐξιέναι, οἱ δέ τινες οὐκ ἐῶντες· χρησμολόγοι τε ᾖδον χρησμοὺς παντοίους, ὧν ἀκροᾶσθαι ὡς ἕκαστος ὥρμητο· οἵ τε Ἀχαρνῆς οἰόμενοι παρὰ σφίσιν αὐτοῖς οὐκ ἐλαχίστην μοῖραν εἶναι Ἀθηναίων, ὡς αὐτῶν ἡ γῆ ἐτέμνετο, ἐνῆγον τὴν ἔξοδον μάλιστα· παντί τε τρόπῳ ἀνηρέθιστο ἡ πόλις, καὶ τὸν Περικλέα ἐν ὀργῇ εἶχον, καὶ ὧν παρῄνεσε πρότερον ἐμέμνηντο οὐδὲν, ἀλλ' ἐκάκιζον, ὅτι στρατηγὸς ὢν οὐκ ἐπεξάγοι, αἴτιόν τε σφίσιν ἐνόμιζον πάντων ὧν ἔπασχον.

niorum exercitum in Thriasio campo versatum esse, et Athenienses tum sperasse, eum non longius progressurum, ut καὶ consuetam copulandi vim habere videatur, non istam, quam habet in locis, a G—ro allatis, ὡς δὲ ἔδοξεν αὐτοῖς, καὶ ἐχώρουν εὐθὺς c. 93. et ὡς δ' ἐδόκει αὐτοῖς ταῦτα, καὶ διεβίβαζον ἐς τὴν νῆσον τοὺς ὁπλίτας l. 4. c. 8., in quibus καὶ statim post praedicta coeptam actionem significat, secus atque hic, quod miror existimare virum doctum. quare Popponi assentior, protasin finire verbo προελθὼν, intelligoque καλῶς εἶχε, vel simile quiddam, ellipsi attica, quam errant qui nonnisi post εἰ vel ἐὰν locum habere statuunt, velut Küster. ad Aristoph. Plut. 466. similiter hic noster 3, 44. ἤν τε καὶ ἔχοντές τι ξυγγνώμης εἶεν, εἰ τῇ πόλει μὲν (non μὴ, ut vulgo) ἀγαθὸν φαίνοιτο (, καλῶς ἔχει).

καὶ ἡ φυγὴ αὐτῷ ἐγένετο. v. 1, 114.; 5, 16.

τὰ Μηδικὰ, *bellum persicum.*

ὡς ἕκαστος, *pro se quisque.* ὧν — dictum videtur per ellipsin pro ὧν ἀκροᾶσθαι ἕκαστος ὥρμητο, ὡς ἕκαστος ὥρμητο, *quae quisque audire cupiebat, ut quisque cupiebat*, i. e. *quae quisque utcunque, sive qualicunque de causa, cupiebat audire.* Herodotus 1, 29. ἀπικνέονται ἐς Σάρδις ἀκμαζούσας πλούτῳ ἄλλοι τε οἱ πάντες (suspicionem glossae movent verba οἱ πάντες) ἐκ τῆς Ἑλλάδος σοφισταί, οἳ τοῦτον τὸν χρόνον ἐτύγχανον ἐόντες, ὡς ἕκαστος αὐτῶν ἀπικνέοιτο, „*ut eorum quisque adveniret* (verba Wyttenbachii in Select. histor. p. 346.), i. e. *non eodem et communi, sed suo quisque consilio et tempore, sive pro se quisque.*" cf. Herm. ann. ad Viger. p. 853. — ὥρμητο. quidam libri, quibus fidem habuerunt recentiores, ὤργητο, de quo recte, opinor, Did. „La variante ὤργητο est absolument une faute de copiste; car si l'on trouve quelquefois ὀργὴ dans le sens de ὁρμὴ, nous croyons qu'on ne trouve dans aucun auteur grec ὤργητο, qu'en vain Haacke veut défendre par le verbe ὀργῶ: car si l'on dit τρέμω, on ne dira jamais τρέμομαι, ni θέλομαι, parce que l'on dit θέλω." de γ et μ litteris inter se permutatis v. Odyss. τ', 183., Soph. Oed. Col. 844., Eurip. Erechth. fragm. 18. ed. Both., Lycophr. 520.

ἐκάκιζον. Hesych. ex emendatione Reiskei ἐκάκιζον (libri vitiose ἐκάθιζον): ᾐτιῶντο, ἐμέμφοντο. in-

Perstat tamen Pericles in incepto, nec nisi praecursores hostium equites prohibet ab agris urbi vicinis, commisso quoquo proelio non magni rei equitum utriusque partis.

22. *Περικλῆς δὲ ὁρῶν μὲν αὐτοὺς πρὸς τὸ παρὸν χαλεπαίνοντας καὶ οὐ τὰ ἄριστα φρονοῦντας, πιστεύων δὲ ὀρθῶς γιγνώσκειν περὶ τοῦ μὴ ἐπεξιέναι, ἐκκλησίαν τε οὐκ ἐποίει αὐτῶν, οὐδὲ ξύλλογον οὐδένα, τοῦ μὴ ὀργῇ τι μᾶλλον ἢ γνώμῃ ξυνελθόντας ἐξαμαρτεῖν, τήν τε πόλιν ἐφύλασσε καὶ δι' ἡσυχίας μάλιστα, ὅσον ἐδύνατο, εἶχεν· ἱππέας μέντοι ἐξέπεμπεν ἀεὶ τοῦ μὴ προδρόμους ἀπὸ τῆς στρατιᾶς ἐσπίπτοντας ἐς τοὺς ἀγροὺς τοὺς ἐγγὺς τῆς πόλεως κακουργεῖν. καὶ ἱππομαχία τις ἐνεγένετο βραχεῖα ἐν Φρυγίοις τῶν τε Ἀθηναίων τέλει ἑνὶ τῶν ἱππέων καὶ Θεσσαλοῖς μετ' αὐτῶν πρὸς τοὺς Βοιωτῶν ἱππέας, ἐν ᾗ οὐκ ἔλασσον ἔσχον οἱ Ἀθηναῖοι καὶ Θεσσαλοὶ, μέχρι οὗ, προσβοηθησάντων τοῖς Βοιωτοῖς τῶν ὁπλιτῶν, τροπὴ ἐγένετο αὐτῶν, καὶ ἀπέθανον τῶν Θεσσαλῶν καὶ Ἀθηναίων οὐ πολλοί (ἀνείλοντο μέντοι αὐτοὺς αὐθημερὸν ἀσπόνδους)· καὶ οἱ Πελοποννήσιοι τροπαῖον τῇ ὑστεραίᾳ ἔστησαν.*

Recensentur Atheniensium socii Thessali.

Ἡ δὲ βοήθεια αὕτη τῶν Θεσσαλῶν κατὰ τὸ παλαιὸν ξυμμαχικὸν ἐγένετο τοῖς Ἀθηναίοις· καὶ ἀφίκοντο παρ' αὐτοὺς Λαρισσαῖοι, Φαρσάλιοι, Πειράσιοι, Κρανώνιοι, Πυράσιοι, Γυρτώνιοι, Φεραῖοι. ἡγοῦντο δὲ αὐτῶν ἐκ μὲν Λαρίσσης Πολυμή-

primis Cleon tum increpabat Periclem, ut auctor est Plut. Periclo, c. 33. *E G.*

22. *ἐνεγένετο — ἐν Φρυγίοις.* olim *ἐγένετο.* illud praebent optimi codices Cass., Ang., It., Vat., quo proelium non *apud* Phrygia, sed *in* ipso vico commissum esse significatur, ut notavit P. *Ex Hk.*

ἀσπόνδους: ὅ ἐστι μὴ δεηθέντας σπονδῶν [αἴτησιν] παρὰ Πελοποννησίων. οὐδὲ γὰρ ἦσαν πάνυ ἡττηθέντες, ὥστε καὶ δεηθῆναι σπονδῶν, ὡς θάψωσιν αὐτούς. S.

Φαρσάλιοι in Phthiotide. cf. 1, 111.

Πειράσιοι. S. *Παῤῥάσιοι: Παράσιοι* (sic) *Ἀρκάδες· Παράλιοι Θεσσαλοί.* videtur S. probasse *Παράλιοι:* sed hi fuerunt pars Meliensium (v. 3, 92.), nequo huc pertinent. recte, opinor, Bloomf. *Πειράσιοι.* Stephanus Byz. *Πειρασία: πόλις Μαγνησίας. ἐθνικὰ Πειρασιεὺς καὶ Πειράσιος.* — *Κρανώνιοι* in Pelasgiotide Thessaliae. v. Xenoph. Hell. 4, 3, 3. etc. — *Πυράσιοι.* Strabo p. 435. *πόλις εὐλίμενος ἡ Πύρασος, ἔχουσα Δήμητρος ἄλσος, κ. ἱερὸν ἅγιον, διέχουσα Θηβῶν* (Phthiotidis) *σταδίους εἴκοσιν· ὑπέρκειται δὲ Πυράσου Θῆβαι.* Iliad. β', 695.

Οἳ δ' εἶχον Φυλάκην, καὶ Πύρασον ἀνθεμόεντα,
Δήμητρος τέμενος.

— *Γυρτώνιοι, Φεραῖοι,* itidem in Pelasgiotide. Pheris olim regnavit Admetus, sicut Pharsali Peleus: v. Eurip. Alc., Andromach., etc.

ἐκ μὲν Λαρίσσης: ἡ Λάρισσα (in Pelasgiotide ad Peneum, ut Gyrton) *ἐστασίασε πρὸς ἑαυτήν· διὸ ἑκατέρα μερὶς ἄρχοντα εἶχε. λέγει δὲ, ὅτι ἑκατέρα στάσις δύναμιν Ἀθηναίοις ἀπέστειλεν. οἱ μὲν γὰρ δημοκρατίαν ἦγαγον, οἱ δὲ ὀλιγαρχίαν.* S. apparet, hunc legisse *ἑκατέρας,* ut margo Steph. et Reg. ab emendatione manus recentis; nec tamen id requiri intellexit Arnoldus, adstipulante G—ro, modo *ἑκάτερος* intelligatur *uterque,* et *τῆς στάσεως* significanter *τῆς αὐτοῦ στάσεως, uterque suae factionis,* scil. popularis. inepte enim Portus *diversae uterque factionis.* cui respondebo verbis Ducae *θαυμαστὸν, ὅπως οἱ ὀλιγαρχούμενοι οὐκ ἐσυμμάχουν τοῖς Λακεδαιμονίοις, τοῖς τῆς ὀλιγαρχίας παν-*

δης καὶ Ἀριστόνους, ἀπὸ τῆς στάσεως ἑκάτερος, ἐκ δὲ Φαρσάλου Μένων. ἦσαν δὲ καὶ τῶν ἄλλων κατὰ πόλεις ἄρχοντες.

Peloponnesii Atticam vastare pergunt, tandem vero, deficiente commeatu domum redeunt, Atheniensium classe 100 navium missa in Peloponnesum.

23. Οἱ δὲ Πελοποννήσιοι, ἐπειδὴ οὐκ ἐπεξῄεσαν αὐτοῖς οἱ Ἀθηναῖοι ἐς μάχην, ἄραντες ἐκ τῶν Ἀχαρνῶν ἐδῄουν τῶν δήμων τινὰς ἄλλους, τῶν μεταξὺ Πάρνηθος καὶ Βριλησσοῦ ὄρους. ὄντων δὲ αὐτῶν ἐν τῇ γῇ οἱ Ἀθηναῖοι ἀπέστειλαν τὰς ἑκατὸν ναῦς περὶ Πελοπόννησον, ὥσπερ παρεσκευάζοντο, καὶ χιλίους ὁπλίτας ἐπ' αὐτῶν καὶ τοξότας τετρακοσίους. ἐστρατήγει δὲ Καρκῖνός τε ὁ Ξενοτίμου, καὶ Πρωτέας ὁ Ἐπικλέους, καὶ Σωκράτης ὁ Ἀντιγένους. καὶ οἱ μὲν ἄραντες τῇ παρασκευῇ ταύτῃ περιέπλεον· οἱ δὲ Πελοποννήσιοι, χρόνον ἐμμείναντες ἐν τῇ Ἀττικῇ ὅσον εἶχον τὰ ἐπιτήδεια, ἀνεχώρησαν διὰ Βοιωτῶν, οὐχ ᾗπερ ἐσέβαλον. παριόντες δὲ Ὠρωπὸν, τὴν γῆν τὴν Γραϊκὴν καλουμένην, ἣν νέμονται Ὠρώπιοι, Ἀθηναίων ὑπήκοοι, ἐδῄωσαν. ἀφικόμενοι δὲ ἐς Πελοπόννησον διελύθησαν κατὰ πόλεις ἕκαστοι.

Cautio triplex Atheniensium post discessum Peloponnesiorum.

24. Ἀναχωρησάντων δὲ αὐτῶν οἱ Ἀθηναῖοι φυλακὰς κατεστήσαντο κατὰ γῆν καὶ κατὰ θάλασσαν, ὥσπερ δὴ ἔμελλον διὰ παντὸς τοῦ πολέμου φυλάξειν· καὶ χίλια τάλαντα ἀπὸ τῶν ἐν τῇ ἀκροπόλει χρημάτων ἔδοξεν αὐτοῖς ἐξαίρετα ποιησαμένοις χωρὶς θέσθαι καὶ μὴ ἀναλοῦν, ἀλλ' ἀπὸ τῶν ἄλλων πολεμεῖν· ἢν δέ τις εἴπῃ, ἢ ἐπιψηφίσῃ, κινεῖν τὰ χρήματα ταῦτα

ταχοῦ ὑπερασπισταῖς. (Ceterum de Thessalorum et Atheniensium antiqua societate v. Herod. 5, 63., Th. 1, 102., 107.; 4,*78. *Hk.*)

23. *Πάρνηθος.* Steph. Byz. *Πάρνης, Πάρνηθος. τὸ ὄρος τῆς Ἀττικῆς.* — v. ann. ad Comici Nub. 317. Mannert. Geogr. d. Gr. u. R. 8., p. 269. „Der Kithäron hält sich nahe an der Küste des westlichen oder alcyonischen Meers, schliesst aber dann in (halb)mondförmiger Gestalt die Südseite Böotiens ein, so dass er nahe an Theben hinreicht, und trägt erst auf dieser Südseite den Namen Kithäron. Aus seiner Mitte ziehen sich die hohen oneïschen Gebirge (Strabo 9. p. 602.) gegen Südwest nach dem Isthmus von Korinth, sie kommen aber nicht in das eigentliche Attika. Aus dem nämlichen Kithäron zieht sich eine andere Kette theils nach Süden bis in die Gegend von Eleusis, und heisst der Berg Brilessus (ὁ *Βριλησσὸς*), theils nach Südosten unter dem Namen Parnes (ὁ *Πάρνης*)."

ὥσπερ παρεσκευάζοντο, scil. *ἀποστέλλειν.* id hic quidem praebuit unus Gr., accepitque unus G—r., sed 4, 2. et 129. habent omnes libri, neque ei praeferendum est vulgatum *ἅσπερ παρ.* de re v. superius c. 17.

οὐχ ᾗπερ ἐσέβαλον, *non qua irruptionem fecerant*, quippe vastatis tum agris istis, neque jam commeatum suppeditantibus.

Ὠρωπόν. Oropus urbs Boeotiae in Atticae confinio. G.

τὴν Γραϊκήν. vitiose codd. r. *Πειραϊκήν.* „Hic locus apud Stephanum in *Ὠρωπὸς* ita legitur *παριόντι* (errore scribarum pro *παριόντες*) *Ὠρωπὸν τὴν Γραικὴν καλουμένην.* pro *Γραικὴν* ibi alii legunt *Γραίην*, alii *Γραῖαν*, alii *Γραϊκήν.* — v. interpp. Stephani" etc. *E D.*

24. *ἐξαίρετα: ἀποκεκριμένα* (se-

ἐς ἄλλο τι, ἢν μὴ οἱ πολέμιοι νηΐτῃ στρατῷ ἐπιπλέωσι τῇ πόλει, καὶ δέῃ ἀμύνασθαι, θάνατον ζημίαν ἐπέθεντο. τριήρεις τε μετ᾽ αὐτῶν ἑκατὸν ἐξαιρέτους ἐποιήσαντο, καὶ τῶν ναυτῶν ἑκάστων τοὺς βελτίστους, καὶ τριηράρχους αὐταῖς, ὧν μὴ χρῆσθαι μηδεμιᾷ ἐς ἄλλο τι ἢ μετὰ τῶν χρημάτων περὶ τοῦ αὐτοῦ κινδύνου, ἢν δέῃ.

Atheniensium et Cercyraeorum, aliorumque sociorum, classes cum alibi vastant Peloponnesum, tum Methonen oppugnant, cui audaci facinore succurrit Brasidas Spartanus.

25. Οἱ δ᾽ ἐν ταῖς ἑκατὸν ναυσὶ περὶ Πελοπόννησον Ἀθηναῖοι, καὶ Κερκυραῖοι μετ᾽ αὐτῶν, πεντήκοντα ναυσὶ προσβε-

posita). — ἐς ἄλλο τι: εἰς ἄλλην χρείαν πραγμάτων. — νηΐτῃ στρατῷ: δηλονότι ὡς μεγάλου κινδύνου κρεμαμένου. οὐ γὰρ ἂν ναυτικῷ στρατῷ οἱ Λακ. ἐσέβαλον εἰς τὴν Ἀττικὴν διὰ τὸν Πειραιᾶ, εἰ μὴ κατὰ κράτος ἤδη ἐνίκων τῷ πεζῷ τοὺς Ἀθηναίους· οὗτοι γὰρ κατὰ θάλασσαν πολὺ προεῖχον τῶν Λακώνων. S.

τριήρεις τε — τοὺς βελτίστους. vulgo τρ. τε — ἐποιήσαντο κατὰ τὸν ἐνιαυτὸν ἕκαστον τὰς βελτίστας. haec inepta esse non fugit Didotum, qui sic disputat de illis Thuc. vol. 1., p. 467.

„ ous croyons voir une faute dans ce passage: car il était impossible de croire que les Athéniens mettaient à part cent de leurs meilleurs vaisseaux chaque année, ce qui supposerait un nombre prodigieux de vaisseaux disponibles qui composaient la flotte Athénienne. Cependant nous voyons (liv. 3, §. 17.) que dans sa plus grande prospérité Athènes n'eut que 250 à 300 vaisseaux: voyez plus haut §. 13., et liv. 3, §. 17.

Les Athéniens, après le départ de l'armée Péloponnésienne, entre autres précautions prises par eux pour se mettre à l'abri de ses attaques, décrétèrent de mettre à part mille talents et cent vaisseaux, et de ne les employer que dans un cas d'urgence. Supposer qu' à ce nombre ils ajoutaient annuellement cent vaisseaux est tout-à-fait invraisemblable. En comparant entre elles les variantes nous en avons trouvé qui peuvent rétablir ce passage.

Dans le manuscrit de Cassel au lieu de ἕκαστον on lit ἑκατόν; dans celui d'Aug. le mot ἑκατὸν est raclé et le mot ἕκαστον changé en ἑκατόν. Ainsi nous voyons que dans ces deux manuscrits le mot ἕκαστον est proscrit, de même que dans les manuscrits Ar., Chr., Dan., qui de plus omettent l'article τόν. Le manuscrit Vind., au lieu de κατὰ τὸν ἐνιαυτὸν ἕκαστον, porte μετὰ τῶν ναυτῶν. En adoptant la leçon de μετὰ τῶν ναυτῶν, pour remplacer μετ᾽ αὐτῶν, et en retranchant les mots κατὰ τὸν ἕκαστον, que quelque copiste par distraction aurait écrit au lieu de ἑκατὸν, et ἐνιαυτὸν au lieu de μετὰ ναυτῶν, on peut redresser le passage en lisant τριήρεις τε μετὰ τῶν ναυτῶν ἐξαιρέτους ἑκατὸν ἐποιήσαντο τὰς βελτίστας, etc. Nous adoptons la leçon μετὰ τῶν ναυτῶν d'autant plus volontiers, qu'elle a du rapport avec les mots καὶ τριηράρχους αὐταῖς. On sait que la flotte des Athéniens n'était pas constamment équipée (voy. Xénoph. Hellen., liv. 5, chap. 1, §. 20.), ce qui nous autorise à supposer que dans la mesure de précaution dont il s'agit, comme on était dans un moment d'urgence, les Athéniens avaient désigné le nombre de matelots, et jusqu'aux triérarques qui devaient commander les cent vaisseaux de réserve." Ita vir egregius, cui de summa quidem disputationis prorsus assentior, singulis autem quibusdam lenior medicina adhiberi posse visa est, de qua judicium permitto lectoribus, contentus, verisimilia dedisse. μετ᾽ αὐτῶν est μετὰ τούτων: simul cum praedictis etiam hoc fecisse dicit Athenlenses. — τῶν ναυτῶν ἑκάστων τοὺς βελτίστους (ita

βοηθηκότες, καὶ ἄλλοι τινὲς τῶν ἐκεῖ ξυμμάχων, ἄλλα τε ἐκάκουν περιπλέοντες, καὶ ἐς Μεθώνην τῆς Λακωνικῆς ἀποβάντες τῷ τείχει προσέβαλον ὄντι ἀσθενεῖ, καὶ ἀνθρώπων οὐκ ἐνόντων. ἔτυχε δὲ περὶ τοὺς χώρους τούτους Βρασίδας ὁ Τέλλιδος, ἀνὴρ Σπαρτιάτης, φρουρὰν ἔχων, καὶ αἰσθόμενος ἐβοήθει τοῖς ἐν τῷ χωρίῳ μετὰ ὁπλιτῶν ἑκατόν· διαδραμὼν δὲ τὸ τῶν Ἀθηναίων στρατόπεδον, ἐσκεδασμένον κατὰ τὴν χώραν καὶ πρὸς τὸ τεῖχος τετραμμένον, ἐσπίπτει ἐς τὴν Μεθώνην, καὶ ὀλίγους τινὰς ἐν τῇ ἐσδρομῇ ἀπολέσας τῶν μεθ' ἑαυτοῦ τήν τε πόλιν περιεποίησε, καὶ ἀπὸ τούτου τοῦ τολμήματος πρῶτος τῶν κατὰ τὸν πόλεμον ἐπῃνέθη ἐν Σπάρτῃ.

Athenienses Eleos quosdam Pheae oppido auxilium ferentes vincunt; ipsamque Pheam capiunt Messenii; qua tamen mox relicta Athenienses alia loca adoriuntur.

Οἱ δὲ Ἀθηναῖοι ἄραντες παρέπλεον, καὶ σχόντες τῆς Ἠλείας ἐς Φειὰν ἐδῄουν τὴν γῆν ἐπὶ δύο ἡμέρας, καὶ προσβοηθήσαντας τῶν ἐκ τῆς κοίλης Ἤλιδος τριακοσίους λογάδας καὶ τῶν αὐτόθεν ἐκ τῆς περιοικίδος Ἠλείων μάχῃ ἐκράτησαν. ἀνέμου δὲ κατιόντος μεγάλου, χειμαζόμενοι ἐν ἀλιμένῳ χωρίῳ, οἱ μὲν πολλοὶ ἐπέβησαν ἐπὶ τὰς ναῦς, καὶ περιέπλεον τὸν Ἰχθῦν καλούμενον, τὴν ἄκραν, ἐς τὸν ἐν τῇ Φειᾷ λιμένα· οἱ δὲ Μεσσήνιοι ἐν τούτῳ, καὶ ἄλλοι τινὲς οἱ οὐ δυνάμενοι ἐπιβῆναι, κατὰ γῆν χωρήσαντες, τὴν Φειὰν αἱροῦσι. καὶ ὕστερον αἵ τε νῆες περιπλεύσασαι ἀναλαμβάνουσιν αὐτοὺς, καὶ ἐξανάγονται ἐκλιπόντες Φειάν· καὶ τῶν Ἠλείων ἡ πολλὴ ἤδη στρατιὰ προσεβεβοηθήκει· παραπλεύσαντες δὲ οἱ Ἀθηναῖοι ἔτι ἄλλα χωρία ἐδῄουν.

codex Mosqu.) intelligo *nautas singularum navium*, ex quibus classis constabat, *optimos*, ut quibus adversus Peloponnesios a mari ingruentes usuri essent Athenienses. quod ad palaeographiam attinet, saepe confusa sunt καὶ et κατὰ, ο et ω, α et ου.

25. τῆς Λακωνικῆς. potius τῆς *Μεσσηνίας*. ab aliis (in quibus Pausanias 4, 35, 1.) appellatur Mothone, nunc Modon, spatio duarum horarum a Navarino distans, teste Gellio in Moree. commemorantur etiam aliae tres urbes cognomines, duae in Macedonia, tertia inter Epidaurum et Troezenem. *E P. et Crusii Mythol. histor. u. geogr. Wörterb.* p. 417. annumerabatur illo tempore Messene Laconiae. v. K. ann. ad Clinton. p. 402.

ἀνθρώπων. i. e. *militum*, quo sensu non raro ἀνθρώπους dici apud Xenophontem, notavit P., similiterque Germani *tausend Mann* intelligunt *tausend Soldaten*. — περιεποίησε, *servavit*. K. „rettete, Correlat zu περιεῖναι bei Herod. 3, 36. cf. Th. 3, 102.; 4, 105.; 6, 104." de *Phea* vid. Iliad. η', 135. G—r.: „discernende sunt Phea promontorium, Ἰχθῦς, ἄκρα ejus, et urbs Phea, sita in promontorio. — τὴν κοίλην Ἤλιδα Th. dicit vallem Alphei, in que Elis ipsa sita eret. — λογάδας, i. e. *delectos milites*, passim commemorant Th., Herod. et alii scriptores. de Argivorum λογάσι v. 5, 67. — ἡ περιοικὶς (χώρα) nihil aliud est quam regio vicina, quemadmodum constat, περιοίκους dici περιχώρους. — ἀνέμου κατιόντος, *ingruente a terra vento*, navigantibus secundo. — ἔτι. codd. dure ἐπί.

Atheuienses 30 naves mittunt circa Locridem, praesidiumque in Euboeam; capitur Thronium, et opitulantes Locri vincuntur.

26. *Ὑπὸ δὲ τὸν αὐτὸν χρόνον τοῦτον οἱ Ἀθηναῖοι τριάκοντα ναῦς ἐξέπεμψαν περὶ τὴν Λοκρίδα, καὶ Εὐβοίας ἅμα φυλακήν. ἐστρατήγει δὲ αὐτῶν Κλεόπομπος ὁ Κλεινίου, καὶ ἀποβάσεις ποιησάμενος τῆς τε παραθαλασσίου ἔστιν ἃ ἐδῄωσε, καὶ Θρόνιον εἷλεν· ὁμήρους τε ἔλαβεν αὐτῶν, καὶ ἐν Ἀλόπῃ τοὺς βοηθήσαντας Λοκρῶν μάχῃ ἐκράτησεν.*

Aeginetis expulsis attica colonia in Aeginam deducitur; illis autem Lacedaemonii Thyream habitandam assignant.

27. *Ἀνέστησαν δὲ καὶ Αἰγινήτας τῷ αὐτῷ θέρει τούτῳ ἐξ Αἰγίνης Ἀθηναῖοι, αὐτούς τε, καὶ παῖδας, καὶ γυναῖκας, ἐπικαλέσαντες οὐχ ἥκιστα τοῦ πολέμου σφίσιν αἰτίους εἶναι· * καὶ τὴν Αἴγιναν ἀσφαλέστερον ἐφαίνετο, τῇ Πελοποννήσῳ ἐπικειμένην, αὐτῶν πέμψαντας ἐποίκους ἔχειν. καὶ ἐξέπεμψαν ὕστερον οὐ πολλῷ ἐς αὐτὴν τοὺς οἰκήτορας. ἐκπεσοῦσι δὲ τοῖς Αἰγινήταις οἱ Λακεδαιμόνιοι ἔδοσαν Θυρέαν οἰκεῖν, καὶ τὴν γῆν νέμεσθαι, κατά τε τὸ Ἀθηναίων διάφορον, καὶ ὅτι σφῶν εὐεργέται ἦσαν ὑπὸ τὸν σεισμὸν καὶ τῶν Εἱλώτων τὴν ἐπανάστασιν. ἡ δὲ Θυρεᾶτις γῆ μεθορία τῆς Ἀργείας καὶ Λακωνικῆς ἐστιν, ἐπὶ θάλασσαν καθήκουσα. καὶ οἱ μὲν αὐτῶν ἐνταῦθα ᾤκησαν, οἱ δ' ἐσπάρησαν κατὰ τὴν ἄλλην Ἑλλάδα.*

Solis defectus circa meridiem.

28. *Τοῦ δ' αὐτοῦ θέρους νουμηνίᾳ κατὰ σελήνην (ὥσπερ καὶ μόνον δοκεῖ εἶναι γίγνεσθαι δυνατὸν,) ὁ ἥλιος ἐξέλιπε μετὰ μεσημβρίαν, καὶ πάλιν ἀνεπληρώθη, γενόμενος μηνοειδὴς, καὶ ἀστέρων τινῶν ἐκφανέντων.*

26. *Θρόνιον: πόλιν Λοκρῶν.* Steph. Byz.

Alope in Locrorum Opuntiorum finibus sita erat; *Thronium* in Epicnemidiis. *Hk.*

27. *καὶ τὴν Αἴγιναν* —. friget *καὶ* in sententia, qua significatur causa, cur sic egerint Athenienses: quare malim — *εἶναι, ὡς τὴν Α.* — de re v. 1, 67. — „*Πελοπ. ἐπικειμένην.* sed simul etiam Piraeo: quare Pericles *ἐκέλευσε τοὺς Ἀθηναίους τὴν Αἴγιναν, ὥσπερ λήμην, ἀφαιρεῖν τοῦ Πειραιῶς* (Plut. Apophthegm. reg. et duc. p. 186, b.). Cic. de Off. 3, 11. *Nimis imminebat propter propinquitatem Aegina Piraeo.* E P.

καὶ ἐξέπεμψαν — τοὺς οἰκήτορας. v. Plut. Pericle, c. 34. — *ἔποικοι* dicuntur coloni respectu ejus loci, quo missi sunt; *ἄποικοι* ejus, unde abeunt. ita haec distinguit Krüger. ad Dionys. p. 101. *Ex Hk.*

ὑπὸ τὸν σεισμόν. v. 1, 101.

28. *νουμηνίᾳ κατὰ σελήνην.* *κατὰ σελήνην* ideo addit, quod primus civilis mensis dies, qui *νουμηνία* vulgo dicebatur, uno vel duobus tribusve diebus post verum interlunium incidebat. hoc igitur verum interlunium significat verbis *κατὰ σελήνην:* v. Ideler. Chronol. technic. vol. 1., p. 280. videntur huc pertinere, quae Cicero de Rep. 1, 16. narrat de Pericle; unde patet, Anaxagorae sententias nostro quidem scriptori, sed non vulgo, notas fuisse. cf. Bredovium, in eam partem plura disputantem, ut accuratiorem harum rerum scientiam veteribus defuisse contendat. *Ex Hk.* — *γενόμενος μηνοειδής.* antequam rursus im-

Sitalcis et Perdiccae societas Atheniensibus conciliatur; Teres et Tereus.

29. *Καὶ ἐν τῷ αὐτῷ θέρει Νυμφόδωρον τὸν Πύθεω, ἄνδρα Ἀβδηρίτην, οὗ εἶχε τὴν ἀδελφὴν Σιτάλκης, δυνάμενον παρ' αὐτῷ μέγα, οἱ Ἀθηναῖοι πρότερον πολέμιον νομίζοντες πρόξενον ἐποιήσαντο, καὶ μετεπέμψαντο, βουλόμενοι Σιτάλκην σφίσι, τὸν Τήρεω, Θρᾳκῶν βασιλέα, ξύμμαχον γενέσθαι. ὁ δὲ Τήρης οὗτος, ὁ τοῦ Σιτάλκου πατὴρ, πρῶτος Ὀδρύσαις τὴν μεγάλην βασιλείαν ἐπὶ πλεῖον τῆς ἄλλης Θρᾴκης ἐποίησε· πολὺ γὰρ μέρος καὶ αὐτόνομόν ἐστι Θρᾳκῶν. Τηρεῖ δὲ τῷ Πρόκνην, τὴν Πανδίονος, ἀπ' Ἀθηνῶν σχόντι γυναῖκα προσήκει ὁ Τήρης οὗτος οὐδὲν, οὐδὲ τῆς αὐτῆς Θρᾴκης ἐγένοντο, ἀλλ' ὁ μὲν ἐν Δαυλίᾳ τῆς Φωκίδος νῦν καλουμένης γῆς, ὁ Τηρεὺς, ᾤκει, τότε ὑπὸ Θρᾳκῶν οἰκουμένης, καὶ τὸ ἔργον τὸ περὶ τὸν Ἴτυν αἱ γυναῖκες ἐν τῇ γῇ ταύτῃ ἔπραξαν· πολλοῖς δὲ καὶ τῶν ποιητῶν ἐν ἀηδόνος μνήμῃ Δαυλιὰς ἡ ὄρνις ἐπωνόμασται. εἰκὸς δὲ καὶ τὸ κῆδος Πανδίονα ξυνάψασθαι τῆς θυγατρὸς διὰ τοσούτου, ἐπ' ὠφελείᾳ τῇ πρὸς ἀλλήλους, μᾶλλον ἢ διὰ πολλῶν ἡμερῶν ἐς Ὀδρύσας ὁδοῦ. Τήρης δὲ οὔτε τὸ αὐτὸ ὄνομα ἔχων, βασιλεύς τε πρῶτος ἐν κράτει Ὀδρυσῶν ἐγένετο. οὗ δὴ ὄντα τὸν Σιτάλκην οἱ Ἀθηναῖοι ξύμμαχον ἐποιήσαντο, βουλόμενοι σφίσι τὰ ἐπὶ Θρᾴκης χωρία [καὶ Περδίκκαν] ξυνεξελεῖν αὐτόν. ἐλθών τε ἐς τὰς Ἀθήνας ὁ Νυμφόδωρος τήν τε τοῦ Σιτάλκου ξυμμαχίαν ἐποίησε, καὶ Σάδοκον τὸν υἱὸν αὐτοῦ, Ἀθηναῖον· τόν τε ἐπὶ Θρᾴκης πόλεμον ὑπεδέχετο καταλύσειν·*

pleretur, corniculatus videbatur, et stellae apparebant. *Hk.*

29. *ἐπὶ πλεῖον τῆς ἄλλης Θρ. ἐποίησε.* i. e. imperium extendit in plures reliquae Thraciae populos, quos regno suo subjecit, idque eo auxit. *Hk.*

Τηρεῖ δὲ τῷ Πρόκνην — γυναῖκα. v. Apollod. 3, 14, 8.; Ovid. Metam. 6, 433.—679. — *Δαυλία* urbis nomen est (?) potius quam regionis, quae *Δαυλὶς* dicebatur, quod nomen habet Steph. Byz. — *κῆδος* proprie dicitur de affinitate, *ἐπιγαμίᾳ*. — (*διὰ τοσούτου: δι' ὀλίγου διαστήματος.* S.) — *οὔτε τὸ αὐτὸ ὄνομα ἔχων*, supple *ἦν.* (ex *ἐγένετο. G—r.*) v. Herm. ad Vig. p. 770. — *βασιλεύς τε — ἐγένετο.* i. e. primus rex Odrysarum fuit, qui opibus valeret. *Ex Hk.*

τὰ ἐπὶ Θρᾴκης χωρία: Χαλκιδέας, Βοττιαίους. S.

καὶ Περδίκκαν. glossa: primum *ἐξαιρεῖσθαι* proprie dicuntur regiones et oppida; deinde, quod est caput rei, Perdiccam adoriendi jam non fuit tempus, cum impliciti essent Athenienses tanto bello, itemque maxime terrestri. adscripserit is, qui, quoniam de reconciliatione Perdiccae dicitur in sequentibus, jam hisce admiscendum hominem arbitraretur. huc accedit stili ratio: dixisset enim haud dubie Th. *τά τε ἐπὶ Θ. χ., καὶ Π.*

ξυνεξελεῖν, *una expugnare*, seu *debellare*, ut Xenophon Hellen. 7, 4, 12. *ξυνεξαιρεῖ αὐτοῖς Σελλασίαν*, Euripides Troad. 25. *Ἥρας, Ἀθάνας θ', αἳ ξυνεξεῖλον Φρύγας*, etc. sic aliquot libri, quibus fere obtemperant recentiores; plurimi tamen cum scripti, tum olim editi, item G., et Hk. duabus, quas curavit, editionibus, *ξυνελεῖν*, quod et ipsum bene habet, non dissimili notione accipiendum. perperam enim S. *ξυνελεῖν* (sic): *προσποιήσασθαι* (conciliare).

Ἀθηναῖον: Ἀθηναίων πολίτην ἐποίησεν. S. similiter Aristophanes de Sadoco Acharn. 145. *ὁ δ' υἱὸς, ὃν Ἀθηναῖον ἐπεποιήμεθα.* de hoc et Nymphodoro cf. c. 67.

πείσειν γὰρ Σιτάλκην πέμψειν στρατιὰν Θρᾳκίαν Ἀθηναίοις ἱππέων τε καὶ πελταστῶν. ξυνεβίβασε δὲ καὶ τὸν Περδίκκαν τοῖς Ἀθηναίοις, καὶ Θέρμην αὐτῷ ἔπεισεν ἀποδοῦναι. ξυνεστράτευσέ τ' εὐθὺς Περδίκκας ἐπὶ Χαλκιδέας μετ' Ἀθηναίων καὶ Φορμίωνος. οὕτω μὲν Σιτάλκης τε, ὁ Τήρεω, Θρᾳκῶν βασιλεὺς, ξύμμαχος ἐγένετο Ἀθηναίοις, καὶ Περδίκκας ὁ Ἀλεξάνδρου, Μακεδόνων βασιλεύς.

Classis attica expugnat Sollium et Astacum; tum Cephallenia conciliata redit Athenas.

30. Οἱ δ' ἐν ταῖς ἑκατὸν ναυσὶν Ἀθηναῖοι ἔτι ὄντες περὶ Πελοπόννησον Σόλλιόν τε Κορινθίων πόλισμα αἱροῦσι, καὶ παραδιδόασι Παλαιρεῦσιν Ἀκαρνάνων μόνοις τὴν γῆν καὶ πόλιν νέμεσθαι. καὶ Ἀστακον, ἧς Εὔαρχος ἐτυράννει, λαβόντες κατὰ κράτος, καὶ ἐξελάσαντες αὐτὸν, τὸ χωρίον ἐς τὴν ξυμμαχίαν προσεποιήσαντο. ἐπί τε Κεφαλληνίαν τὴν νῆσον προσπλεύσαντες προσηγάγοντο ἄνευ μάχης (κεῖται δὲ ἡ Κεφαλληνία κατὰ Ἀκαρνανίαν καὶ Λευκάδα, τετράπολις οὖσα, Παλῆς, Κράνιοι, Σαμαῖοι, Προνναῖοι)· ὕστερον δ' οὐ πολλῷ ἀνεχώρησαν αἱ νῆες ἐς τὰς Ἀθήνας.

Atheniensium prima hoc bello incursio in Megaridem maximo cum exercitu, duce Pericle.

31. Περὶ δὲ τὸ φθινόπωρον τοῦ θέρους τούτου Ἀθηναῖοι πανδημεὶ, αὐτοὶ καὶ οἱ μέτοικοι, ἐσέβαλον ἐς τὴν Μεγαρίδα,

Θέρμην. v. 1, 61. et de *Phormione* 1, 64., 65.

30. Σόλλιόν τε h. l. C., et 3, 95. plerique omnes codices, ut Thucydidem scripsisse testatur Steph. Byz. S. Σόλιόν τε Κορ. (sic): τὸ Σόλιον πόλισμα τῆς Ἠπείρου ἐστὶν ἐν τῇ Ἀκαρνανίᾳ. — καὶ Ἄστακον: πόλις Ἀκαρνανίας.

Παλαιρεῦσιν. commemoratur Πάλαιρος Strab. 10. p. 459.

ἐπί τε, *et praeterea*, ut Eurip. Or. 192. ἄγαμος, ἐπὶ δ' ἄτεκνος, Iliad. Θ', 507. σῖτόν τ' ἐκ μεγάρων, ἐπὶ δὲ ξύλα πολλὰ λέγεσθε, Herod. 8, 93. ἐπὶ δὲ Ἀθηναῖοι, ubi v. Bähr., etc. — Κεφαλληνίαν — προσπλεύσαντες, ut Iliad. μ', 285. κῦμα δέ μιν προσπλάζον. cf. Matth. gr. §. 394, b, ann. Κεφ. ad utrumque, προσπλ. et προσηγάγοντο, referendum est. — Παλῆς. cf. 1, 27. perperam priscae edd. et B—r. Παλλῆς. „Παλέων cum simplici λ est apud Reinesium Inscript. 3, 85. ΠΟΛΙΣ ΠΑΛΕΩΝ ΤΗΣ ΚΕΦΑΛΛΑΝΙΑΣ." *E Wass.*

Σαμαῖοι: Σάμιος ὁ ἀπὸ Σάμου· Σαμαῖος ὁ ἀπὸ Σάμης. S.

31. Περὶ τὸ φθινόπωρον. i. e. ἐν φθινοπωρινῇ τοῦ ἔτους ὥρᾳ, quae tempestas, ut interpretatur schol. Arati ad Διοσημεῖα, p. 117., πρὸ τῆς ἑσπερίου τῶν Πλειάδων ἀνατολῆς, sub finem mensis Octobris, incidit, qua hiems instat. pergit scholiastes sic ἑσπέριος· Πλειάδων ἀνατολὴ χειμῶνα ἐπιφέρει. Columella l. 11, 2, 78. hoc ita effert *Quinto Kalendas Novembris Vergiliae occidunt; hiemat eum frigore et gelicidiis.* Nempe Graeci τῇ ἑῴᾳ ἐπιτολῇ Pleiadum aestatem ac messem, et Πληϊάδων δυσομενάων, ut ait Hesiodus E. 383., 84., scil. τῇ ἑῴᾳ δύσει, arationem esse jusserunt; quam tempestatem Thuc. τὸ φθινόπωρον dicit, finem Octobris. cf. Heyn. ad Virg. Georg. 1, 221. — μέτοικοι. peregrini, qui numero civium adscripti sunt olymp. 93, 3. (ante Chr. nat. 406.). cf. Ammon. v. ἰσοτελής, et Valck. Anim. l. 2, 7., p. 112. de μετοίκων ἀκολασίᾳ

Περικλέους τοῦ Ξανθίππου στρατηγοῦντος. καὶ οἱ περὶ Πελοπόννησον Ἀθηναῖοι ἐν ταῖς ἑκατὸν ναυσὶν (ἔτυχον γὰρ ἤδη ἐν Αἰγίνῃ ὄντες, ἐπ' οἴκου ἀνακομιζόμενοι,) ὡς ᾔσθοντο τοὺς ἐκ τῆς πόλεως πανστρατιᾷ ἐν Μεγάροις ὄντας, ἔπλευσαν παρ' αὐτοὺς, καὶ ξυνεμίχθησαν· στρατόπεδόν τε μέγιστον δὴ τοῦτο ἀθρόον Ἀθηναίων ἐγένετο, ἀκμαζούσης ἔτι τῆς πόλεως, καὶ οὔπω νενοσηκυίας. μυρίων γὰρ ὁπλιτῶν οὐκ ἐλάσσους ἦσαν αὐτοὶ Ἀθηναῖοι, χωρὶς δὲ αὐτοῖς οἱ ἐν Ποτιδαίᾳ τρισχίλιοι [ἦσαν]· μέτοικοι δὲ ξυνεσέβαλον οὐκ ἐλάσσους τρισχιλίων ὁπλιτῶν, χωρὶς δὲ ὁ ἄλλος ὅμιλος ψιλῶν οὐκ ὀλίγος. δῃώσαντες δὲ τὰ πολλὰ τῆς γῆς ἀνεχώρησαν. ἐγένοντο δὲ καὶ ἄλλαι ὕστερον ἐν τῷ πολέμῳ κατὰ ἔτος ἕκαστον ἐσβολαὶ Ἀθηναίων ἐς τὴν Μεγαρίδα, καὶ ἱππέων, καὶ πανστρατιᾷ, μέχρι οὗ Νίσαια ἑάλω ὑπ' Ἀθηναίων.

Atalante insula munitur ab Atheniensibus ad tutandam Euboeam.

32. *Ἐτειχίσθη δὲ καὶ Ἀταλάντη ὑπ' Ἀθηναίων φρούριον τοῦ θέρους τούτου τελευτῶντος, ἡ ἐπὶ Λοκροῖς τοῖς Ὀπουντίοις νῆσος, ἐρήμη πρότερον οὖσα, τοῦ μὴ λῃστὰς ἐκπλέοντας ἐξ Ὀποῦντος καὶ τῆς ἄλλης Λοκρίδος κακουργεῖν τὴν Εὔβοιαν. ταῦτα μὲν ἐν τῷ θέρει τούτῳ μετὰ τὴν Πελοποννησίων ἐκ τῆς Ἀττικῆς ἀναχώρησαν ἐγένετο.*

Euarchus tyrannus Astacum reducitur a Corinthiis, qui in reditu ad Cephalleniam appulsi, exscensu facto in Craniorum agrum, ab his, deditionem simulantibus, male accipiuntur.

33. *Τοῦ δ' ἐπιγιγνομένου χειμῶνος Εὔαρχος ὁ Ἀκαρνὰν, βουλόμενος ἐς τὴν Ἄστακον κατελθεῖν, πείθει Κορινθίους τεσσαράκοντα ναυσὶ καὶ πεντακοσίοις καὶ χιλίοις ὁπλίταις ἑαυτὸν κατάγειν πλεύσαντας· καὶ αὐτὸς ἐπικούρους τινὰς προσεμισθώσατο. ἦρχον δὲ τῆς στρατιᾶς Εὐφαμίδας τε ὁ Ἀριστωνύμου, καὶ Τιμόξενος ὁ Τιμοκράτους, καὶ Εὔμαχος ὁ Χρύσιδος. καὶ* πλεύσαντες κατήγαγον· καὶ τῆς ἄλλης Ἀκαρνανίας τῆς περὶ θάλασσαν ἔστιν ἃ χωρία βουλόμενοι προσποιήσασθαι, καὶ πειραθέντες, ὡς οὐκ ἠδύναντο, ἀπέπλεον ἐπ' οἴκου. σχόντες δ' ἐν τῷ παράπλῳ ἐς Κεφαλληνίαν, καὶ ἀπόβασιν ποιησάμενοι ἐς τὴν Κρανίων γῆν, ἀπατηθέντες ὑπ' αὐτῶν ἐξ ὁμολογίας τινὸς*

v. Xenoph. de rep. Athen. 1, 10. eos etiam stipendia fecisse, apparet ex h. l. *E G.*

οἱ ἐν Ποτ. τρισχίλιοι. quos memoravit cap. 13.

ἄλλαι — ἐσβολαί. binae quidem quotannis. v. infra 4, 66., Plut. Pericle, c. 30. ex decreto publico jurabant Atheniensium *στρατηγοὶ, ὅτι καὶ δὶς ἀνὰ πᾶν ἔτος εἰς τὴν Μεγαρικὴν ἐμβαλοῦσι.* — *Νίσαια ἑάλω.* v. 4, 69.

33. *καὶ πλεύσαντες κατήγαγον.* dure intelligendum est pronomen, vixque dubito quin Thuc. dixerit *καί ἑ πλ. κατ.*, et ἑ haustum fuerit a *καὶ* vicino, praesertim si librarius scripserat *κὲ*, quemadmodum *αι* et *ε* solent permisceri. neque enim abjudicaverim a Thucydide hoc pronomen, cum id Plato Rep. 10. p. 330. usurpaverit (v. Matth. §. 147. ann.), et verisimile videatur, alibi librariorum inscitia negligentiaque oblitteratum esse. cf. ann. ad *ἀπέκτειναν* 1, 20.

ἄνδρας τε ἀποβάλλουσι σφῶν αὐτῶν, ἐπιθεμένων ἀπροσδοκήτοις τῶν Κρανίων, καὶ βιαιότερον ἀναγαγόμενοι ἐκομίσθησαν ἐπ᾽ οἴκου.

Funus ab initio bello occisorum publice celebratum Athenis.

34. *Ἐν δὲ τῷ αὐτῷ χειμῶνι οἱ Ἀθηναῖοι, τῷ πατρίῳ νόμῳ χρώμενοι, δημοσίᾳ ταφὰς ἐποιήσαντο τῶν ἐν τῷδε τῷ πολέμῳ πρῶτον ἀποθανόντων τρόπῳ τοιῷδε. τὰ μὲν ὀστᾶ προτίθενται τῶν ἀπογενομένων πρότριτα, σκηνὴν ποιήσαντες, καὶ ἐπιφέρει τῷ αὑτοῦ ἕκαστος, ἤν τι βούληται. ἐπειδὰν δὲ ἡ ἐκφορὰ ᾖ, λάρνακας κυπαρισσίνας ἄγουσιν ἅμαξαι, φυλῆς ἑκάστης μίαν· ἔνεστι δὲ τὰ ὀστᾶ, ἧς ἕκαστος ἦν φυλῆς. μία δὲ κλίνη κενὴ φέρεται, ἐστρωμένη, τῶν ἀφανῶν, οἳ ἂν μὴ εὑρεθῶσιν ἐς ἀναίρεσιν. ξυνεκφέρει δὲ ὁ βουλόμενος καὶ ἀστῶν καὶ ξένων, καὶ γυναῖκες πάρεισιν αἱ προσήκουσαι ἐπὶ τὸν τάφον, ὀλοφυρόμεναι. τιθέασιν οὖν ἐς τὸ δημόσιον σῆμα, ὅ ἐστιν ἐπὶ τοῦ καλλίστου προαστείου τῆς πόλεως, καὶ ἀεὶ ἐν αὐτῷ θάπτουσι τοὺς ἐκ τῶν πολέμων, πλήν γε τοὺς ἐν Μαραθῶνι· ἐκείνων δὲ διαπρεπῆ τὴν ἀρετὴν κρίναντες αὐτοῦ καὶ τὸν τάφον ἐποίησαν. ἐπειδὰν δὲ κρύψωσι γῇ, ἀνὴρ ᾑρημένος ὑπὸ τῆς πόλεως, ὃς ἂν γνώμῃ τε δοκῇ μὴ ἀξύνετος εἶναι, καὶ ἀξιώσει προήκῃ, λέγει ἐπ᾽ αὐτοῖς ἔπαινον τὸν πρέποντα· μετὰ δὲ τοῦτο ἀπέρχονται. ὧδε μὲν θάπτουσι, καὶ διὰ παντὸς τοῦ πολέμου, ὁπότε ξυμβαίη αὐτοῖς, ἐχρῶντο τῷ νόμῳ. ἐπὶ δ᾽ οὖν τοῖς πρώτοις τοῖσδε Περικλῆς ὁ Ξανθίππου ᾑρέθη λέγειν· καὶ ἐπειδὴ καιρὸς ἐλάμβανε, προελθὼν ἀπὸ τοῦ σήματος ἐπὶ βῆμα, ὑψηλὸν πεποιημένον, ὅπως ἀκούοιτο ὡς ἐπὶ πλεῖστον τοῦ ὁμίλου, ἔλεγε τοιάδε.*

Periclis oratio funebris. primum ostendit, difficile esse hoc genus.

35. *„ΟΙ μὲν πολλοὶ τῶν ἐνθάδε εἰρηκότων ἤδη ἐπαινοῦσι τὸν προσθέντα τῷ νόμῳ λόγον τόνδε, ὡς καλὸν ἐπὶ τοῖς*

34. *δημοσίᾳ ταφὰς ἐποιήσαντο.* Fuit is mos proprius Atheniensium: nam Romani quidem laudabant mortuos privatim et singulos, non publice omnes in bello pro patria defunctos. origo moris a tempore persici belli repetenda est: v. Diod. Sic. 11, 33., Dionys. Hal. Ant. Rom. 5, 17., Wolf. ad Demosth. Leptin. p. 362. extant hodie praeter Thucydidis *λόγον ἐπιτάφιον* alii tres, unus in Platonis Menexeno, alter Lysiae, tertius Demostheni falso tributus. *Hk.*

πρότριτα, τῇ τρίτῃ ἐπάνω ἡμέρᾳ. Suid. *ἐπιφέρειν* (int. *τάφῳ χοάς*,) est *inferias afferre.* paulo inferius *σῆμα* Hesych. explicat *τάφος, μνῆμα.* hoc erat in Ceramico extra urbem. v. Meurs. in Ceramico gem. c. 22. *Hk.* *ἅμαξαι.* malim *ἁμάξαις.*

ἐπειδὴ καιρὸς ἐλάμβανε. h. e. *cum tempus appropinquasset,* ut Dionys. A. R. 10. p. 2141. *ἐπεὶ δὲ κατελάμβανεν ὁ τῶν ἀρχαιρεσιῶν καιρός:* Dio Cassius 393, 21. *ἐπεί τε ὁ καιρὸς ἐλάμβανε:* Herodianus l. 1, 15, 5. *ἐπεὶ δὲ κατέλαβον αἱ τῆς θέας ἡμέραι.* supra c. 18. hujus libri *ὁπότε πόλεμος καταλάβοι, quoties bellum ingrueret.* ibi K. „*καταλάβοι*, *eintrat* von Unfällen auch 2, 54.; 4, 31.; transitiv 4, 20.“ male aliquot codd. *καιρόν.*

35. *τὸν πρ. τῷ νόμῳ λόγ.* (male codd. *τὸν λ.*) τ. mori publice sepeliendi

ἐκ τῶν πολέμων θαπτομένοις ἀγορεύεσθαι αὐτόν. ἐμοὶ δ' ἀρκοῦν ἂν ἐδόκει εἶναι, ἀνδρῶν ἀγαθῶν ἔργῳ γενομένων ἔργῳ καὶ δηλοῦσθαι τὰς τιμὰς, (οἷα καὶ νῦν περὶ τὸν τάφον τόνδε δημοσίᾳ παρασκευασθέντα ὁρᾶτε,) καὶ μὴ ἐν ἑνὶ ἀνδρὶ πολλῶν ἀρετὰς κινδυνεύεσθαι, εὖ τε καὶ χεῖρον εἰπόντι, πιστευθῆναι. χαλεπὸν γὰρ τὸ μετρίως εἰπεῖν, ἐν ᾧ μόλις καὶ ἡ δόκησις τῆς ἀληθείας βεβαιοῦται. ὅ τε γὰρ ξυνειδὼς, καὶ εὔνους, ἀκροατὴς τάχ' ἂν τι ἐνδεεστέρως πρὸς ἃ βούλεταί τε, καὶ ἐπίσταται, νομίσειε δηλοῦσθαι, ὅ τε ἄπειρος ἔστιν ἃ καὶ πλεονάζεσθαι διὰ φθόνον, εἴ τι ὑπὲρ τὴν ἑαυτοῦ φύσιν ἀκούοι. μέχρι γὰρ τοῦδε ἀνεκτοὶ οἱ ἔπαινοί εἰσι περὶ ἑτέρων λεγόμενοι, ἐς ὅσον ἂν καὶ αὐτὸς ἕκαστος οἴηται ἱκανὸς εἶναι δρᾶσαί τι ὧν ἤκουσε· τῷ δὲ ὑπερβάλλοντι αὐτῶν φθονοῦντες ἤδη καὶ ἀπιστοῦσιν. ἐπειδὴ δὲ τοῖς πάλαι οὕτως ἐδοκιμάσθη ταῦτα καλῶς ἔχειν, χρὴ καὶ ἐμὲ ἑπόμενον τῷ νόμῳ πειρᾶσθαι ὑμῶν τῆς ἑκάστου βουλήσεώς τε καὶ δόξης τυχεῖν ὡς ἐπὶ πλεῖστον.

pro patria defunctos post pugnam Plataeensem, teste Diod. l. 11. p. 430. Wessel., additum est, ut iidem ab oratore publice constituto laudarentur. *Hk.* S. *τὸν προσθέντα:* *τὸν νομοθέτην, δηλονότι τὸν Σόλωνα.* „Accuratius S. Solonem instauratorem hujus moris dixisset. sub Cecrope enim res jam fuit instituta, etsi privatim videntur laudati esse defuncti pro patria: v. Petit. Leg. att. l. 6., tit. 8., p. 603. Wessel. secundum Diodorum l. c. orator demum constitutus est bello persico. — hanc orationem aliis verbis conceptam fuisse, e charactere scribendi, qui Thucydidis est, apparet. (cf. de hac re ipsi dicta 1, 22.) secundum Aristot. Rhet. 1, 7. Pericles ita coepit dicere *Τὴν νεότητα ἐκ τῆς πόλεως ἀνῃρῆσθαι, ὥσπερ τὸ ἔαρ ἐκ τοῦ ἐνιαυτοῦ εἰ ἐξαιρεθείη.* color ductus est ex Herodoto 7, 162.“ *E G.* Periclem nihil praeter plebiscita scriptum reliquisse affirmat Plutarchus. hanc orationem schol. Hermogenis p. 21. ita laudat *ἀπὸ τοῦ Ἐπιταφίου* (i. e. *ἐπιταφίου λόγου*) *Θουκυδίδου*, nec aliter Theon. *E Wass.*

εἰπόντι πιστευθῆναι: — *ἀντὶ τοῦ καὶ μὴ ἐν κινδύνῳ γίνεσθαι τὸ πιστευθῆναι.* S. negat Pericles sibi hoc placere, ut in uno viro, sive apte, sive secus, dicente, multorum virtutis fides periclitetur. „*ἐν ἑνὶ* —, ut Eurip. Cycl. 654. (627.) *ἐν τῷ Καρὶ κινδυνεύσομεν:* Isocr. 4, 86. *ἐν ἀλλοτρίαις ψυχαῖς κινδυνεύσομεν.*“ K.

τὸ μετρίως εἰπεῖν: συμμέτρως, ἀξίως. S. *modum tenere in dicendo*, media via incedere inter nimium et parum. G.

ἐν ᾧ non est referendum ad *μετρίως εἰπεῖν*, sed valet *qua in re*, *in quo*, *ubi*, scil. in dicendo. — *δόκησις τῆς ἀληθείας* est *veritatis opinio:* „in quo vix certa opinione imbuuntur, qui audiunt, vera ab oratore praedicari.“ *Ex Hk.*

ἐνδεεστέρως — δηλοῦσθαι, ut 2, 50. *χαλεπωτέρως προσέπιπτεν ἑκάστῳ:* Xen. Sympos. 4, 3. *ἐχθιόνως ἔχουσιν:* idem Rep. Laced. 2, 5. *ἐνδεεστέρως διάγειν:* Plat. Rep. 1, p. 343, e. *μοχθηροτέρως ἔχει:* Isocr. Evag. 2. *φιλοτιμωτέρως διέκειντο.* v. Buttm. gr. maj. 2., p. 269., §. 115, b, not. 2. Matth. gr. §. 262. ed. 2. — *τῷ δὲ ὑπερβάλλοντι αὐτῶν.* alii cum S. *αὐτῶν* explicant *τῶν ἐπαίνων*, *exsuperanti*, i. e. *nimiae laudi invident*, ut 7, 67. *ὑπερβαλλόντων αὐτοῖς τῶν κακῶν;* alii interpretantur *iis autem*, *quae ipsorum vires exsuperant*, *invident.* nam *ὑπερβάλλειν* non solum cum accusativo, sed etiam cum genitivo jungitur. v. Plat. Gorg. §. 68., p. 475. c., ibique Heind. *Ex Hk.*

βουλήσεώς τε: βουλήσεως μὲν πρὸς τὸ εὔνοια (τὸ εὔνους), δόξης δὲ πρὸς τὸ ἄπειρος. — *τυ-*

Laudantur Athenienses, cum antiqui, tum patres aequalium, hique ipsi maxime, propter liberam semper conservatam, auctamque, et beue administratam, rempublicam.

36. „Ἄρξομαι δὲ ἀπὸ τῶν προγόνων πρῶτον· δίκαιον γὰρ αὐτοῖς καὶ πρέπον δὲ ἅμα ἐν τῷ τοιῷδε τὴν τιμὴν ταύτην τῆς μνήμης δίδοσθαι. τὴν γὰρ χώραν ἀεὶ οἱ αὐτοὶ οἰκοῦντες διαδοχῇ τῶν ἐπιγιγνομένων μέχρι τοῦδε ἐλευθέραν δι' ἀρετὴν παρέδοσαν. καὶ ἐκεῖνοί τε ἄξιοι ἐπαίνου, καὶ ἔτι μᾶλλον οἱ πατέρες ἡμῶν· κτησάμενοι γὰρ πρὸς οἷς ἐδέξαντο ὅσην ἔχομεν ἀρχὴν οὐκ ἀπόνως ἡμῖν τοῖς νῦν προσκατέλιπον· τὰ δὲ πλείω αὐτῆς αὐτοὶ ἡμεῖς οἵδε, οἱ νῦν ἔτι ὄντες μάλιστα ἐν τῇ καθεστηκυίᾳ ἡλικίᾳ, ἐπηυξήσαμεν, καὶ τὴν πόλιν τοῖς πᾶσι παρεσκευάσαμεν καὶ ἐς πόλεμον, καὶ ἐς εἰρήνην, αὐταρκεστάτην. ὧν ἐγὼ τὰ μὲν κατὰ πολέμους ἔργα, οἷς ἕκαστα ἐκτήθη, ἢ εἴ τι αὐτοὶ, ἢ οἱ πατέρες ἡμῶν, βάρβαρον ἢ Ἕλληνα πολέμιον ἐπιόντα προθύμως ἠμυνάμεθα, μακρηγορεῖν ἐν εἰδόσιν οὐ βουλόμενος ἐάσω· ἀπὸ δὲ οἵας τε ἐπιτηδεύσεως ἤλθομεν ἐπ' αὐτὰ, [καὶ μεθ' οἵας πολιτείας,] καὶ τρόπων ἐξ οἵων μεγάλα ἐγένετο,

χεῖν εἶπεν ὡς ἀπὸ μεταφορᾶς τῶν τοξευόντων κατὰ τοῦ σκοποῦ. S.

36. *ἐν τῷ τοιῷδε*, *tali occasione.* — „*τὴν γὰρ — οἰκοῦντες*, *iidem non interrupta temporis serie in hac regione habitantes.* ita 1, 2. *τὴν γοῦν Ἀττικὴν — ἄνθρωποι ᾤκουν οἱ αὐτοὶ ἀεί.* unde Athenienses dicuntur *αὐτόχθονες* Plat. Menex. c. 6. et alibi; item *ἰθαγενεῖς*, quos Suidas interpretatur *αὐτόχθονας*. v. Wolf. ad Demosth. orat. funeb. t. 2., app. crit. p. 1043.“ *E G.*

οἱ νῦν — ἡλικίᾳ, *qui nunc etiam cum maxime in constanti aetate sumus.* „*ἐν τῇ καθ. ἡλικίᾳ.* l. e. *ἐν μέσῃ ἡλικίᾳ*, ut in cod. Aug. explicatur, *in media et constanti aetate*, scil. virili. haec aetas Hippocr. Aphor. 1, 13. vocatur *ἀκμή*, et apud eundem *καθεστηκότες* sunt ea aetate homines. male Heilm. „*praesenti aetate*, im gegenwärtigen Menschenleben.“ *E G.* „*καθ. ἡλ.* sunt, qui Tacito 6. Ann. 46. *composita aetate*, Ciceroni de Senect. 20. *constanti aetate*, *quae media dicitur.* significatur *aetas militaris*, etiam simpliciter dicta *aetas*, quae apud Atticos incipiebat ab anno vicesimo: nam duobus annis prioribus *περίπολοι* custodiam urbium finiumque agebant. v. C. Fr. Herm. Ant. gr. p. 230., §. 123.“ *E G—ro.*

ἐπηυξήσαμεν. hoc S. refert ad Periclis expeditiones in Samum et Euboeam, de quibus 1, 114. seqq. addere poterat et alias urbes et insulas, longos muros, naves aedificatas, praeclara opera et aedificia in urbe, Periclis consillo exstructa: nam quid sit h. l. *ἐπαυξάνειν*, explicatur verbis proxime sequentibus *καὶ τὴν πόλιν — αὐταρκεστάτην.* *Ex Hk.*

πολέμιον. sic Haas. Lucubr. Thuc. p. 65., ut *τὸν ἐπιόντα πολέμιον* 3, 56., et ibidem 16. *τὸ — ἐπιὸν (ναυτικὸν) ῥᾳδίως ἀμύνεσθαι*, quibus similia ubique reperias. libri mendo haud raro *πόλεμον*, quod in poëta ferrem, in historico non fero.

καὶ μεθ' οἵας πολιτείας. glossa, quae deest apud Dionysium Hal. p. 47., ubi haec affert. sane *ἐπιτήδευσιν*, *institutum*, generali nomine Th. dicit *πολιτείαν*, jamque hoc vocabulo proprio utitur in iis, quae sequuntur, ubi repertum huc adscripsit glossator.

de differentia reipublicae atticae et spartanae Frid. Kortüm (Die Stellung des Geschichtschr. Thukydides zu den Parteien Griechenlands, S. 26.), „Die dorische Aristokratie stellte das erhaltende, die attischionische Demokratie das schaffende Prinzip dar, *τὸ σῷζον*, *τὸ δραστήριον*; in einer gegenseitigen, dem heutigen schwächlichen Juste-

ταῦτα δηλώσας πρῶτον εἶμι καὶ ἐπὶ τὸν τῶνδε ἔπαινον, νομίζων ἐπί τε τῷ παρόντι οὐκ ἂν ἀπρεπῆ λεχθῆναι αὐτὰ, καὶ τὸν πάντα ὅμιλον καὶ ἀστῶν καὶ ξένων ξύμφορον εἶναι αὐτῶν ἐπακοῦσαι.

Pluribus Thucydides rempublicam atticam moresque Atheniensium describit.

37. „*Χρώμεθα γὰρ πολιτείᾳ οὐ ζηλούσῃ τοὺς τῶν πέλας νόμους, παράδειγμα δὲ μᾶλλον αὐτοὶ ὄντες τινὶ ἢ μιμούμενοι ἑτέρους. καὶ ὄνομα μὲν διὰ τὸ μὴ ἐς ὀλίγους, ἀλλ' ἐς πλείονας, ἥκειν δημοκρατία κέκληται· μέτεστι δὲ, κατὰ μὲν τοὺς νόμους, πρὸς τὰ ἴδια διάφορα πᾶσι τὸ ἴσον, κατὰ δὲ τὴν ἀξίωσιν, ὡς ἕκαστος ἔν τῳ εὐδοκιμεῖ, οὐκ ἀπὸ μέρους τὸ πλεῖον ἐς τὰ κοινὰ ἢ ἀπ' ἀρετῆς προτιμᾶται· οὐδ' αὖ [κατὰ πενίαν], ἔχων δή τι ἀγαθὸν δρᾶσαι τὴν πόλιν, ἀξιώματος ἀφανείᾳ κεκώλυται. ἐλευθέρως δὲ τά τε πρὸς τὸ κοινὸν πολιτεύομεν, καὶ ἐς τὴν πρὸς ἀλλήλους τῶν καθ' ἡμέραν ἐπιτηδευμάτων ὑποψίαν, οὐ δι' ὀργῆς τὸν πέλας, εἰ καθ' ἡδονήν τι δρᾷ, ἔχοντες, οὐδὲ*

milieu-System allerdings gar nicht verwandten, Ausgleichung hätte Griechenland durch eine allgemeine Conföderation Schirm finden können gegen Anarchie und Despotie. Das ächte Juste-milieu, die gerechte, starke Mitte, bezeichnet Valerius Anshelm sehr glücklich also: „Ufrechte gemeine Mass ist Meister, und ist der ein wys Mann, der's Mittel treffen kann (IV. 412.).“ Und IV. 428. „Es ist ganz misslich und g'fährlich Party mit Party, ohn mittle Vernunft zu dämmen; G'walt reizt G'walt, Rach sucht Rach. Vernunft gebiert Vernunft, Vernunft Mass, Mass Einträchtigkeit, Einträchtigkeit Friden, Frid aller Dinge Wohlstand.“ Eine ganz ähnliche Entwicklung der Begriffe gibt Archidamos bei Thukydides I. 84. „Wir sind kriegerisch und fürsichtig wegen des Gleichmasses (*τὸ εὔκοσμον*); jenes, weil das Ehrgefühl aus der Besonnenheit, aus dem Ehrgefühl aber die Tapferkeit grösstentheils hervorgehet; fürsichtig, weil wir zu ungelehrt erzogen wurden, als dass Verachtung die Gesetze treffen könnte.“

37. *ἥκειν*, *spectare*, pertinere. sic plures scripti, G., Reisk. Anim. p. 19., Did. hic quidem p. 470. „Nous sommes de l'avis de Reiske et de Gottleber. Malgré les citations apportées pour défendre la variante *οἰκεῖν*, il est certain qu'on ne la trouvera pas une seconde fois dans Thuc. et probablement chez aucun auteur grec. Quant au passage *πολιτεύσομεν ἐς ὀλίγους* (liv. 8., §. 53.), apporté par les critiques pour appuyer la leçon *οἰκεῖν ἐς ὀλίγους*, il faut sous-entendre *πολιτείαν ἥκουσαν ἐς ὀλίγους*.“

οὐκ ἀπὸ μέρους — ἢ ἀπ' ἀρετῆς, *non propter partem* civium, ad quam pertinent, *sed propter virtutem*. nobiles, sive optimates, dicit illos, quales apud Lacedaemonios erant Homoei (v. Xenoph. de Rep. Lac. c. 13.), orti ab Heraclidis et Doribus.

οὐδ' αὖ κατὰ πενίαν, ἔχων δέ τι ἀγ. δρᾶσαι τ. πόλιν, ἀξιώματος ἀφαν. κεκώλυται. sic libri; sed apparet, verba *κατὰ πενίαν* esse glossam: alioqui dictum oportuit *καὶ ἀξιώματος ἀφ. κεκ.* S. *ἔχων δέ τι ἀγαθόν: ὁ δὲ ἀντὶ τοῦ μὲν κεῖται.* quae vix potuit dicere, si legisset ista verba in exemplari suo. — *κεκώλ.*, *impediri solet.* v. Matth. gr. §. 503, 2.

ἐς τὴν — ὑποψίαν. in quotidianis vitae institutis liberaliores esse dicit Athenienses, quam, quos tacite carpit, Lacedaemonios, qui suspiciose, si quis suo ingenio indulgeret, et a communibus moribus aliquantu-

ἀζημίους μὲν, λυπηρὰς δὲ τῇ ὄψει, ἀχθηδόνας προστιθέμενοι. ἀνεπαχθῶς δὲ τὰ ἴδια προσομιλοῦντες τὰ δημόσια διὰ δέος μάλιστα οὐ παρανομοῦμεν, τῶν τε ἀεὶ ἐν ἀρχῇ ὄντων ἀκροάσει, καὶ τῶν νόμων, καὶ μάλιστα αὐτῶν ὅσοι τε ἐπ' ὠφελείᾳ τῶν ἀδικουμένων κεῖνται, καὶ ὅσοι ἄγραφοι ὄντες αἰσχύνην ὁμολογουμένην φέρουσι.

Athenienses magis quam alios certaminibus festisque annuis lenire labores, et in affluentia rerum domesticarum et ab exteris advectarum vivere.

38. *„Καὶ μὴν καὶ τῶν πόνων πλείστας ἀναπαύλας τῇ γνώμῃ ἐπορισάμεθα, ἀγῶσι μέν γε καὶ θυσίαις διετησίοις νομίζοντες, ἰδίαις δὲ κατασκευαῖς εὐπρεπέσιν, ὧν καθ' ἡμέραν ἡ τέρψις τὸ λυπηρὸν ἐκπλήσσει. ἐπεισέρχεται δὲ διὰ μέγεθος τῆς πόλεως ἐκ πάσης γῆς τὰ πάντα, καὶ ξυμβαίνει ἡμῖν μηδὲν οἰκειοτέρᾳ τῇ ἀπολαύσει τὰ αὐτοῦ ἀγαθὰ γιγνόμενα καρποῦσθαι ἢ καὶ τὰ τῶν ἄλλων ἀνθρώπων.*

Athenienses, neque invidentes urbem suam peregrinis, neque dolis utentes, aut pueros virorum exercitiis fatigantes, tamen bello non esse inferiores.

39. *„Διαφέρομεν δὲ καὶ ταῖς τῶν πολεμικῶν μελέταις τῶν ἐναντίων τοῖσδε. τήν τε γὰρ πόλιν κοινὴν παρέχομεν, καὶ οὐκ ἔστιν ὅτε ξενηλασίαις ἀπείργομέν τινα ἢ μαθήματος, ἢ θεάματος, ὃ μὴ κρυφθὲν ἄν τις τῶν πολεμίων ἰδὼν ὠφεληθείη, πιστεύοντες οὐ ταῖς παρασκευαῖς τὸ πλέον καὶ ἀπάταις ἢ τῷ ἀφ' ἡμῶν αὐτῶν ἐς τὰ ἔργα εὐψύχῳ· καὶ ἐν ταῖς παιδείαις οἱ μὲν ἐπιπόνῳ ἀσκήσει εὐθὺς νέοι ὄντες τὸ ἀνδρεῖον μετέρχονται·*

lum discederet, rationem exigebant, cur ita ageret, quo tenderet, quomodo sibi ab eo cavendum esset. — *ἀζήμιοι ἀχθηδόνες, λυπηραὶ δὲ τῇ ὄψει*, sunt solennes illae Lacedaemone puerorum *διαμαστιγώσεις*, quae non erant poenae, sed corporis animique obdurandi causa usurpabantur. *Ex Hk.*

διὰ δέος, *verecundia.*

ἄγραφοι νόμοι sunt *τὰ ἔθη*, quibus violatis flagitium vel dedecus contrahitur. *Hk.* v. Xenoph. M. S. 4, 4, 19. etc.

38. *τῇ γνώμῃ: τῇ ψυχῇ, ἢ τῇ συνέσει.* — *διετησίοις* (*perennibus*, perpetuis): *δι' ὅλου τοῦ ἔτους θύουσιν οἱ Ἀθηναῖοι καθ' ἑκάστην, πλὴν μιᾶς ἡμέρας.* S. cf. Xenoph. de Rep. Ath. 2, 9. — *νομίζειν* cum dat. est *in usu habere, uti.* 1, 77. *οἷς* (*νομίμοις*) *ἡ ἄλλη Ἑλλὰς νομίζει*, quibus uti solet, quae usurpat. 3, 82. *εὐσεβείᾳ μὲν οὐδέτεροι ἐνόμιζον.* inde med. significat *usu venire.* 1, 25. *γέρα τὰ νομιζόμενα.* 2, 15. *νομίζεται τῷ ὕδατι χρῆσθαι.* — *ὧν καθ' ἡμέραν ἡ τέρψις*, pro *ὧν ἡ καθ' ἡμέραν τέρψις.* sic 1, 137. *πάλιν ἡ ἀποκομιδὴ ἐγένετο.* — *ἐκπλήσσει*, *ἐκβάλλει*, ut c. 87. *φόβος μνήμην ἐκπλήσσει.* haec omnia laudantur cum contemtu Lacedaemoniorum, qui tristem et humilem vitam degebant. *Ex Hk.*

39. *διαφέρομεν — τοῖσδε.* cum *τοῖσδε* ad sequentem expositionem pertineat, *ταῖς μελέταις* intelligendum est *ἐν ταῖς μελέταις.* — *ξενηλασίαις.* Plut. Lycurg. c. 27. *Ἀλλὰ καὶ τοὺς ἀθροιζομένους ἐπ' οὐδενὶ χρησίμῳ καὶ παρεισρέοντας εἰς τὴν πόλιν ἀπήλαυνεν, οὐχ, ὡς Θουκυδίδης φησὶ, δεδιὼς μὴ τῆς πολιτείας μιμηταὶ γένωνται, καὶ πρὸς ἀρετήν τι χρήσιμον ἐκμάθωσιν, ἀλλὰ μᾶλλον, ὅπως μὴ διδάσκαλοι κακοῦ τινὸς ὑπάρξωσιν.* *Hk.*

ἡμεῖς δὲ ἀνειμένως διαιτώμενοι οὐδὲν ἧσσον ἐπὶ τοὺς ἰσοπαλεῖς κινδύνους χωροῦμεν. τεκμήριον δέ· οὔτε γὰρ Λακεδαιμόνιοι αὐθεκάστως, μετὰ πάντων δ᾽ ἐς τὴν γῆν ἡμῶν στρατεύουσι· τήν τε τῶν πέλας αὐτοὶ ἐπελθόντες οὐ χαλεπῶς ἐν τῇ ἀλλοτρίᾳ τοὺς περὶ τῶν οἰκείων ἀμυνομένους μαχόμενοι τὰ πλείω κρατοῦμεν. ἀθρόᾳ τε τῇ δυνάμει ἡμῶν οὐδείς πω πολέμιος ἐνέτυχε διὰ τὴν τοῦ ναυτικοῦ τε ἅμα ἐπιμέλειαν, καὶ τὴν ἐν τῇ γῇ ἐπὶ πολλὰ ἡμῶν αὐτῶν ἐπίπεμψιν· ἢν δέ που μορίῳ τινὶ προσμίξωσι, κρατήσαντές τέ τινας ἡμῶν πάντας αὐχοῦσιν ἀπεῶσθαι, καὶ νικηθέντες ὑφ᾽ ἁπάντων ἡσσῆσθαι. καίτοι εἰ ῥαθυμίᾳ μᾶλλον ἢ πόνων μελέτῃ, καὶ μὴ μετὰ νόμων τὸ πλεῖον ἢ τρόπων ἀνδρείας, ἐθέλοιμεν κινδυνεύειν, περιγίγνεται ἡμῖν τοῖς τε μέλλουσιν ἀλγεινοῖς μὴ προκάμνειν, καὶ ἐς αὐτὰ ἐλθοῦσι μὴ ἀτολμοτέρους τῶν ἀεὶ μοχθούντων φαίνεσθαι, καὶ ἔν τε τούτοις τὴν πόλιν ἀξίαν εἶναι θαυμάζεσθαι, καὶ ἔτι ἐν ἄλλοις.

Plura de Atheniensium ingenio liberali.

40. „Φιλοκαλοῦμέν τε γὰρ μετ᾽ εὐτελείας, καὶ φιλοσοφοῦμεν ἄνευ μαλακίας· πλούτῳ τε ἔργου μᾶλλον ἐν καιρῷ ἢ λόγου κόμπῳ χρώμεθα· καὶ τὸ πένεσθαι οὐχ ὁμολογεῖν τινὶ αἰ-

αὐθεκάστως, *ipsi per se*, vel ἁπλῶς, *simpliciter*, non quaesito aliorum auxilio (v. Bachmann. Anecd. utraque parte); sed illud mallm propter oppositos *πάντας*. Inepte autem libri καθ᾽ ἑκάστους, quod frustra sunt qul tueri student. — *μετὰ πάντων*. intell. συμμάχων, *cum omnibus* sociis suis. — *αὐτοὶ*, Athenienses.

ἐπίπεμψιν: εἰς στρατείαν. S.

καίτοι — ἐν ἄλλοις. hoc dicit: etiamsi Athenienses remissius et sine laboriosa exercitatione legibusque, morum tantummodo praestantia freti, pericula subire veliut, tameu eos hsbere, quo Lacedaemonios superent, quatenus neque praecipiant labores adhuc imminentes, et ingruentibus aliquaudo malis uon minus sint fortes quam qui semper laborent. de indicativo post optativum v. Matth. §. 524. 3. *Ex Hk*.

40. *Φιλοκαλοῦμεν*, *elegantiae studemus*. Port. Xenophon Cyrop. 1, 3, 3. φιλόκαλος καὶ φιλότιμος.

μετ᾽ εὐτελείας, *modico apparatu et sumtu*. hoc dicit, quia τρυφὴ βίου et σχολὴ πολλὴ Atheniensibus exprobrari solebat. v. S. pertinet igitur ad vitam privatam. — *πλούτῳ τε — χρώμεθα*. ordo καὶ χρώμεθα πλούτῳ ἐν καιρῷ ἔργου μᾶλλον ἢ κόμπῳ λόγου, i. e. *ut sapientem divitiarum usum non spernimus, ita non jactamus divitias*. Ex Hk., nisi quod etiam llle, ut alii, secundum aliquot libros edidit καιρῷ ἔργου, deleta ἐν praepositione. qua de re sic Did. „Cette particule est nécessaire; si même elle n'existait pas dans le texte, il faudrait l'ajouter ou la sous-entendre: car en bon grec on ne dit psa χρῶμαι καιρῷ πλούτῳ.“ — idem ib. „On sait que le mot laconisme tire son origine des Lacédémoniens, qui reprochaieut aux Athéniens d'être babillards et fanfarons: *τοὺς μὲν λόγους τοὺς πολλοὺς τῶν Ἀθηναίων* οὐ γιγνώσκω· *ἐπαινέσαντες* γὰρ *πολλὰ ἑαυτοὺς*, etc. Thuc. liv. 1., §. 86. Périclès, faisant allusion à ce reproche, dit tout simplement χρώμεθα εὐκαίρως (ἐν καιρῷ) πλούτῳ ἔργου μᾶλλον ἢ λόγου κόμπῳ; (il dit aussi plus bas, §. 41., οὐ λόγων ἐν τῷ παρόντι κόμπος τάδε, ἀλλ᾽ ἔργων ἀλήθεια.) et, quelques lignes plus bas, il justifie l'étude de bieu parler des Athéniens, eu disant οὐ τοὺς λόγους τοῖς ἔργοις βλάβην ἡγούμενοι, ἀλλὰ μὴ προδιδαχθῆναι μᾶλλον λόγῳ πρότερον ἢ

σχρὸν, ἀλλὰ μὴ διαφεύγειν ἔργῳ αἴσχιον. ἔνι τε τοῖς ἀστοῖς οἰκείων ἅμα καὶ πολιτικῶν ἐπιμέλεια, καὶ ἑτέροις πρὸς ἔργα τετραμμένοις τὰ πολιτικὰ μὴ ἐνδεῶς γνῶναι· μόνοι γὰρ τόν τε μηδὲν τῶνδε μετέχοντα οὐκ ἀπράγμονα, ἀλλ' ἀχρεῖον νομίζομεν, καὶ αὐτοὶ ἤτοι κρίνομέν γε, ἢ ἐνθυμούμεθα ὀρθῶς, τὰ πράγματα, οὐ τοὺς λόγους τοῖς ἔργοις βλάβην ἡγούμενοι, ἀλλὰ μὴ προδιδαχθῆναι μᾶλλον λόγῳ πρότερον ἢ ἐπὶ ἃ δεῖ ἔργῳ ἐλθεῖν. διαφερόντως γὰρ δὴ καὶ τόδε ἔχομεν, ὥστε τολμᾶν τε οἱ αὐτοὶ μάλιστα, καὶ περὶ ὧν ἐπιχειρήσομεν ἐκλογίζεσθαι· ὃ τοῖς ἄλλοις ἀμαθία μὲν θράσος, λογισμὸς δὲ ὄκνον φέρει. κράτιστοι δ' ἂν τὴν ψυχὴν δικαίως κριθεῖεν οἱ τά τε δεινὰ καὶ ἡδέα σαφέστατα γιγνώσκοντες, καὶ διὰ ταῦτα μὴ ἀποτρεπόμενοι ἐκ τῶν κινδύνων. καὶ τὰ ἐς ἀρετὴν ἠναντιώμεθα τοῖς πολλοῖς· οὐ γὰρ πάσχοντες εὖ, ἀλλὰ δρῶντες, κτώμεθα τοὺς φίλους. βεβαιότερος δὲ ὁ δράσας τὴν χάριν, ὥσπερ ὀφειλομένην,

ἐπὶ ἃ δεῖ ἔργῳ ἐλθεῖν. Isocrate, en traitant le même sujet dans son Panégyrique, dit aussi *ἡ πόλις ἡμῶν λόγους ἐτίμησεν, ὧν πάντες μὲν ἐπιθυμοῦσι, τοῖς δὲ ἐπισταμένοις φθονοῦσιν*, et *ὁρῶσα* (*ἡ πόλις*) *τῶν λόγων τῶν καλῶς καὶ τεχνικῶς ἐχόντων οὐ μετὸν τοῖς φαύλοις, ἀλλὰ ψυχῆς εὖ φρονούσης ἔργον ὄντας.*" — *αἴσχιον.* i. e. *μᾶλλον αἰσχρόν.* non paupertatem per se, sed potius desidiam non fugientis illam laborando, turpem esse ait.

ἔνι τε τοῖς ἀστοῖς. perperam libri *αὐτοῖς*, cum opponantur h. l. cives attici opificibus, qui non erant participes civitatis, sicut peregrinis 4, 94. et Xenoph. M. S. 1, 2, 60. Permiscentur nonnunquam *σ* et *υ* litterae in libris, velut *Ἴλιος* pro *Ἰλίου* ponendum arbitror Athen. l. 11., p. 782, b, vixque dubito quin recte apud Herodotum 9, 86. *ἀστῶν* pro *αὐτῶν* scribi jusserit Koenius, cum sequatur *ἐν πρώτοισι δὲ αὐτῶν*, scil. *ἀστῶν*. „Etiam hoc respectu Lacedaemoniorum dixit, quorum perpauci reipublicae administrandae operam dabant, cum militiam omnes exercerent. *Οἰκείων ἅμα καὶ πολιτικῶν ἐπιμέλεια* in ditiores tantum cives cadit; opifices, operae (*δημιουργοὶ*, *θῆτες*), qui ex opere rem quaerunt (*πρὸς ἔργα τετραμμένοι*), non curant illi quidem data opera rempublicam propter domestica negotia, neque tamen ejus rei prorsus sunt ignari." *Ex Hk.*

αὐτοὶ — κρίνομέν γε ἢ ἐνθυμούμεθα, ipsi aut judicamus, aut (ex aliorum judiciis) rectam de rebus sententiam concipimus. Hesiodus Op. et D. v. 293. *οὗτος μὲν πανάριστος, ὃς αὐτὸς πάντα νοήσῃ· ἐσθλὸς δ' αὖ κἀκεῖνος, ὃς εὖ εἰπόντι πίθηται. Hk.*

ὃ τοῖς ἄλλοις etc. *ὃ*, in quo, qua in re. bene Vigerus p. 33. ed. 3. Lips. *quo quidem in genere ceteris audaciam ignoratio, consideratio timiditatem affert.* similiter c. 42. *ἃ γὰρ τὴν πόλιν ὕμνησα*, ubi S. *λείπει ἡ εἰς.* „Ad sententiam apposite Sallust. Jug. 7. *Et proelio strenuus erat, et bonus consilio, quorum alterum ex providentia timorem, alterum ex audacia temeritatem afferre plerumque solet.* — *τά τε δεινὰ καὶ ἡδέα.* i. e. *τά τε πολέμια καὶ τὰ τῆς εἰρήνης.* Lacedaemonii perpetuo bellum meditabantur, et tetrico animo a voluptate abhorrebant; contra Athenienses et bello et pacis oblectationibus idonei erant." *Ex Hk.*

καὶ τὰ ἐς ἀρετὴν ἠναντιώμεθα τ. π. S. *ἀρετὴν λέγει νῦν τὴν φιλίαν καὶ εὐεργεσίαν.* paulo inferius Thuc. *τὴν ἀρετὴν ἀποδώσων.* — *ἠναντιώμεθα* (perfectum notione praesentis), *διαφέρομεν*, *discrepamus.* Ex Hk. idem de Romanis praedicat Sallust. Cat. c. 6. *magis dandis quam accipiundis beneficiis amicitias parabant.* Hk.

ὥσπερ ὀφειλομένην, *tanquam*

δι᾽ εὐνοίας, ᾧ δέδωκε, σώζειν· ὁ δ᾽ ἀντοφείλων ἀμβλύτερος, εἰδὼς οὐκ ἐς χάριν, ἀλλ᾽ ἐς ὀφείλημα, τὴν ἀρετὴν ἀποδώσων. καὶ μόνοι οὐ τοῦ ξυμφέροντος μᾶλλον λογισμῷ ἢ τῆς ἐλευθερίας τῷ πιστῷ ἡδέως τινὰ ὠφελοῦμεν.

Athenas esse scholam Graeciae, Atheniensiumque potentiam admirabilem.

41. „Ξυνελών τε λέγω τήν τε πᾶσαν πόλιν τῆς Ἑλλάδος παίδευσιν εἶναι, καὶ καθ᾽ ἕκαστον δοκεῖν ἄν μοι τὸν αὐτὸν ἄνδρα παρ᾽ ἡμῶν ἐπὶ πλεῖστ᾽ ἂν εἴδη, καὶ μετὰ χαρίτων μάλιστ᾽ ἂν εὐτραπέλως, τὸ σῶμα αὔταρκες παρέχεσθαι. καὶ, ὡς οὐ λόγων ἐν τῷ παρόντι κόμπος τάδε μᾶλλον ἢ ἔργων ἐστὶν ἀλήθεια, αὕτη ἡ δύναμις τῆς πόλεως, ἣν ἀπὸ τῶνδε τῶν τρόπων ἐκτησάμεθα, σημαίνει· μόνη γὰρ τῶν νῦν ἀκοῆς κρείσσων ἐς πεῖραν ἔρχεται, καὶ μόνη οὔτε τῷ πολεμίῳ ἐπελθόντι ἀγανάκτησιν ἔχει ὑφ᾽ οἵων κακοπαθεῖ, οὔτε τῷ ὑπηκόῳ κατάμεμψιν, ὡς οὐχ ὑπ᾽ ἀξίων ἄρχεται. μετὰ μεγάλων δὲ σημείων καὶ οὐ δή τοι ἀμάρτυρόν γε τὴν δύναμιν παρασχόμενοι τοῖς τε νῦν, καὶ τοῖς ἔπειτα, θαυμασθησόμεθα, καὶ οὐδὲν προσδεόμενοι οὔτε Ὁμήρου ἐπαινέτου, οὔτε ὅστις ἔπεσι μὲν τὸ αὐτίκα τέρψει, τῶν δ᾽ ἔργων τὴν ὑπόνοιαν ἡ ἀλήθεια βλάψει, ἀλλὰ

debitam. libri ὥστε, menda non infrequente (v. ann. ad Aristoph. Ran. 890.): mendosum enim est ὥστε, quippe abhorrens sensu consueto, neque admittendum homerico (Il. ι', 14. etc.), quo idem significat atque ὥσπερ.

ἢ τῆς ἐλευθερίας τῷ πιστῷ ἡδέως τινὰ ὠφελοῦμεν. libri ἀδεῶς, quod alii falso, alii durius, explicant et reddunt, S. μεγάλως; eum audientes Valla et Portus *magnifice;* Bredov., Haack., Klein., rücksichtslos; P. *impavide, audacter,* „id est," inquit, „non timentes, ne hoc auxilium aliis latum aliquando nobis ipsis damnum inferat;" Gail. „sans craindre de les agrandir à notre préjudice." benevolorum non est *impavide* adjuvare aliquem, sed *libenter,* ἡδέως, quod restitui. α et η confusa, ut c. 13. (ἀπαναλώθη) et alias.

41. τῆς Ἑλλάδος παίδευσιν. Cic. pro Flacco c. 26. *Adsunt Athenienses, unde humanitas, doctrina, religio, fruges, jura, leges, ortae atque in omnes terras distributae putantur.* Diodor. 13, 27. Ὅσοι μὲν γὰρ λόγου καὶ παιδείας ἐν τῇ πόλει μετεσχήκατε, δότε τὸν ἔλεον τοῖς τὴν πατρίδα κοινὸν παιδευτήριον παρεχομένοις πᾶσιν ἀνθρώποις. — ἐπὶ πλεῖστ᾽ ἂν εἴδη, *ad multa diversi generis opera perficienda.* εὐτραπέλως ad gestum et habitum corporis aptum et decentem spectat. *Ex Hk.* — παρ᾽ ἡμῶν, *per nos*, nostra opera et disciplina.

ἀγανάκτησιν ἔχει. ἔχειν τι saepe est *causam* vel *materiam rei alicujus continere*, deinde *aliquid praebere.* Ex Hk. hoc dicit, solam Athenarum urbem fama majorem (i. e. majori quam quisquam adhuc animo) adire periculum, sive bellare, neque hostibus irasci ob mala, quae sibi inferant, neque subjectis causam vituperandi praebere, quasi indigna sit imperio. — ὑφ᾽ οἵων, οἵοις. v. Matth. gr. §. 592. 1. ed.

μετὰ μεγάλων σημείων, *magnis signis*, i. e. fortiter factis, eorumque testimoniis historicis. — παρασχόμενοι, *ostendentes*, testificati.

τῶν δ᾽ ἔργων — βλάψει. Göller. cum Abreschio in his synchysin esse putat pro ἡ τῶν ἔργων ἀλήθεια τὴν ὑπόνοιαν βλάψει. id sumi non videtur necessarium: cum enim ὑπόνοια sit opinio, *magnifico poëtarum ornatu effecta* (v. Ruhnk. ad Tim. p. 200.), τῶν ἔργων apte jungi potest verbis τὴν ὑπόνοιαν. liberius hoc membrum orationi adhaeret, cum propter additum novum subjectum

πᾶσαν μὲν θάλασσαν καὶ γῆν ἐσβατὸν τῇ ἡμετέρᾳ τόλμῃ καταναγκάσαντες γενέσθαι, πανταχοῦ δὲ μνημεῖα κακῶν τε κἀγαθῶν ἀΐδια ξυγκατοικίσαντες. περὶ τοιαύτης οὖν πόλεως οἵδε τε γενναίως, δικαιοῦντες μὴ ἀφαιρεθῆναι αὐτήν, μαχόμενοι ἐτελεύτησαν, καὶ τῶν λειπομένων πάντα τινὰ εἰκὸς ἐθέλειν ὑπὲρ αὐτῆς κάμνειν.

Merito igitur defunctos amasse talem patriam, quam defendendo etiam deteriores redimere peccata; hos autem, neque fructu ueque spe divitiarum deterritos, praeclaro in bello vel mori quam cedentes servari maluisse.

42. „Διὸ δὴ καὶ ἐμήκυνα τὰ περὶ τῆς πόλεως, διδασκαλίαν τε ποιούμενος μὴ περὶ ἴσου ἡμῖν εἶναι τὸν ἀγῶνα καὶ οἷς τῶνδε μηδὲν ὑπάρχει ὁμοίως, καὶ τὴν εὐλογίαν ἅμα ἐφ' οἷς νῦν λέγω φανερὰν σημείοις καθιστάς. καὶ εἴρηται αὐτῆς τὰ μέγιστα· ἃ γὰρ τὴν πόλιν ὕμνησα, αἱ τῶνδε καὶ τῶν τοιῶνδε ἀρεταὶ ἐκόσμησαν, καὶ οὐκ ἂν πολλοῖς τῶν Ἑλλήνων ἰσόῤῥοπος, ὥσπερ τῶνδε, ὁ λόγος τῶν ἔργων φανείη. δοκεῖ δέ μοι δηλοῦν ἀνδρὸς ἀρετὴν πρώτη τε μηνύουσα, καὶ τελευταία βεβαιοῦσα, ἡ νῦν τῶνδε καταστροφή. καὶ γὰρ τοῖς τἄλλα χείροσι δίκαιον τὴν ἐς τοὺς πολέμους ὑπὲρ τῆς πατρίδος ἀνδραγαθίαν προτίθεσθαι· ἀγαθῷ γὰρ κακὸν ἀφανίσαντες κοινῶς μᾶλλον ὠφέλησαν ἢ ἐκ τῶν ἰδίων ἔβλαψαν. τῶνδε δὲ οὔτε πλούτῳ τις τὴν ἔτι ἀπόλαυσιν προτιμήσας ἐμαλακίσθη, οὔτε πενίας ἐλπίδι, ὡς κἂν ἔτι διαφυγὼν αὐτὴν πλουτήσειεν, ἀναβολὴν τοῦ δεινοῦ ἐποιήσατο, τὴν δὲ τῶν ἐναντίων τιμωρίαν ποθεινοτέραν αὐτῶν λαβόντες, καὶ κινδύνων ἅμα τόνδε κάλλιστον νομίσαντες, ἐβου-

ἀλήθεια ad ὅστις referri nequeat. *quicunque carminibus quidem illico delectat, rerum tamen* (magnificam et falsam) *opinionem veritas confutabit.* — *μνημεῖα κακῶν.* tropaea videlicet, urbes direptas et eversas; *ἀγαθῶν*, monumenta benignitatis, praesertim erga colonias translatis sacris, legibus, institutis. *Ex Hk.* et *G.*

ἀφαιρεθῆναι αὐτήν, *ea privari.*

42. *καὶ τὴν εὐλογίαν — καθιστάς*, *simulque gloriam eorum, de quibus dico, manifeste significans.*

ἃ — ὕμνησα. cf. anu. ad ὃ τοῖς ἄλλοις etc. c. 40. — *ὕμνησα.* etsi ὑμνεῖν proprie dicuntur poëtae, tamen id verbum etiam apud Herodotum 1, 13, 17., Isocratem p. 153., Xenophontem passim (qui proprie Cyrop. 8, 1, 23. ὕμνει τοὺς θεούς), Platonem (v. Ruhuken. ad Timaeum p. 262. sequ.), Philonem Jud. 726., 729., ad laudes generatim transfertur. v. Bloomf.

ἰσόῤῥοπος: *ἰσοστάσιος, μὴ ὑπερβάλλων τὰ πράγματα.* — *καταστροφή*: *ὁ θάνατος.* — *τἄλλα*: *οἷον κλοπήν, μοιχείαν, κ. τὰ τοιαῦτα.* — *προτίθεσθαι*: *προτιμᾶσθαι.* S. Justum esse ait, eos, qui ceteris rebus deteriores sint, bellicam virtutem aliis praeferre: hac enim qui vitia obtexerint, usu venisse, ut reipublicae magis prodessent quam privatim civibus obfuissent. *Ex Hk.* — *πενίας ἐλπίδι*, *pauperiem augurando.* — *ἀναβολὴν — ἐποιήσατο*, pugnae *periculum subire cessavit.* — *αὐτῶν.* eorum, quae verbis *οὔτε πλούτῳ — πλουτήσειεν* significata sunt, itidemque indicantur verbis *τῶν δὲ ἐφίεσθαι.* — „*λαβόντες*: *ὑπολαβόντες, νομίσαντες.* sic 3, 38. *οὐ τὸ δρασθὲν πιστότερον ὄψει λαβόντες ἢ τὸ ἀκουσθὲν ἀπὸ τῶν λόγῳ καλῶς ἐπιτιμησάντων.* —

λήθησαν μετ᾽ αὐτοῦ τοὺς μὲν τιμωρεῖσθαι, τῶν δὲ ἐφίεσθαι, ἐλπίδι μὲν τὸ ἀφανὲς τοῦ κατορθώσειν ἐπιτρέψαντες, ἔργῳ δὲ περὶ τοῦ ἤδη ὁρωμένου σφίσιν αὐτοῖς ἀξιοῦντες πεποιθέναι, καὶ, ἐν αὐτῷ τὸ ἀμύνεσθαι καὶ παθεῖν μᾶλλον ἡγησάμενοι ἢ τὸ ἐνδόντες σώζεσθαι, τὸ μὲν αἰσχρὸν τοῦ λόγου ἔφυγον, τὸ δ᾽ ἔργον τῷ σώματι ὑπέμειναν, καὶ δι᾽ ἐλαχίστου καιροῦ τύχης ἅμα ἀκμῇ τῆς δόξης μᾶλλον ἢ τοῦ δέους ἀπηλλάγησαν.

Jam, his gloriose defunctis, non segniter gerendum esse bellum superstitibus, sed imitandos majores, quorum virtute tantum profecerit respublica, eo fortius defendenda illa, quo sit magnificentior.

43. „Καὶ οἵδε μὲν προσηκόντως τῇ πόλει τοιοίδε ἐγένοντο· τοὺς δὲ λοιποὺς χρὴ ἀσφαλεστέραν μὲν εὔχεσθαι, ἀτολμοτέραν δὲ μηδὲν ἀξιοῦν τὴν ἐς τοὺς πολεμίους διάνοιαν ἔχειν, σκοποῦντας μὴ λόγῳ μόνῳ τὴν ὠφέλειαν, (ἣν ἄν τις πρὸς οὐδὲν χεῖρον αὐτοὺς ὑμᾶς εἰδότας μηκύνοι, λέγων ὅσα ἐν τῷ τοὺς πολεμίους ἀμύνεσθαι ἀγαθὰ ἔνεστιν,) ἀλλὰ μᾶλλον τὴν τῆς πόλεως δύναμιν καθ᾽ ἡμέραν ἔργῳ θεωμένους καὶ ἐραστὰς γιγνομένους αὐτῆς, καὶ, ὅταν ὑμῖν μεγάλη δόξῃ εἶναι, ἐνθυμουμένους, ὅτι τολμῶντες, καὶ γιγνώσκοντες τὰ δέοντα, καὶ ἐν τοῖς ἔργοις αἰσχυνόμενοι, ἄνδρες αὐτὰ ἐκτήσαντο, καὶ ὁπότε καὶ πείρᾳ του σφαλείησαν, οὔκουν καὶ τὴν πόλιν γε τῆς σφετέρας ἀρετῆς ἀξιοῦντες στερίσκειν, κάλλιστον δὲ ἔρανον αὐτῇ προϊέμενοι. κοινῇ γὰρ τὰ σώματα διδόντες ἰδίᾳ τὸν ἀγήρων ἔπαινον ἐλάμβανον, καὶ τὸν τάφον ἐπισημότατον, οὐκ ἐν ᾧ κεῖνται μᾶλλον, ἀλλ᾽ ἐν ᾧ ἡ δόξα αὐτῶν παρὰ τῷ ἐντυχόντι

(μετ᾽ αὐτοῦ: τοῦ κινδύνου. S.) ἐλπίδι μὲν — πεποιθέναι, *spei quidem incertum rei feliciter gerendae eventum committentes, agendo autem in eo* (periculo), quod jam cernebatur (i. e. in pugna), sibi ipsis confidendum esse censentes. *Ex Hk.*

ἐν αὐτῷ, τῷ ἔργῳ.

παθεῖν. παθεῖν τι, i. e. *mortem oppetere.* litotes, sive euphemismus. — ἡγησάμενοι, ἀξιοῦντες, *probantes, decernentes*, ut Athenaeus, ni fallor, 633, d. „ἡγησ. idem est ac si dixisset προελόμενοι, vel ἡγησ. δεῖν ἀμύνεσθαι κ. παθεῖν μᾶλλον ἢ τὸ ἐνδ. σώζεσθαι. v. Matth. p. 1036., Lobeck. Parerg. ad Phryn. c. 6., p. 753. eundem sensum habet οἴεσθαι apud Dinarchum p. 62. ed. Reisk. item Xenophon Hellen. 5, 1, 15. ἢν δὲ ἀνεχόμενόν με ὁρᾶτε καὶ ψύχη, κ. θάλπη, κ. ἀγρυπνίαν, οἴεσθε καὶ ὑμεῖς ταῦτα πάντα καρτερεῖν. ipse Thuc. 3, 13. καὶ ἐνομίζομεν ἀποστήσεσθαι.“ *E G—ro.*

τὸ μὲν α. τοῦ λόγου: τὸ ὀνειδίζεσθαι, ὡς δειλοί. — τὸ δὲ ἔργον: τὸ ἀποθανεῖν. S.

δι᾽ ἐλαχίστου καιροῦ τύχης, brevissimo fortunae momento. Horat. Sat. I, 1, 8. *horae momento aut cita mors venit, aut victoria laeta.* Hk.

(ἅμα ἀκμῇ — ἀπηλλάγησαν:) ἀκμάζοντες, φησὶν, ἐν εὐδοξίᾳ, καὶ οὐχὶ δειλίᾳ (δέει) ἀπέθανον· τοῦτο γάρ ἐστι τὸ ἀπηλλάγησαν.

43. ἀσφαλεστέραν μέν. int. τὴν πόλιν. *Hk.* πρὸς ο. χεῖρον: ἐμοῦ ο. χ. S.

αἰσχυνόμενοι ἄνδρες, *verecundi viri* (ehrliebende Männer). Iliad. ε', 530. v. Thuc. 5, 9. sub finem. ἔρανος, *symbola*, collatio, h. l. metaphorice significat vitam patriae devotam militia pro ejus salute acta usque ad mortem. *Ex Hk.*

παρὰ τῷ ἐντυχόντι — καὶ

ἀεὶ καὶ λόγου καὶ ἔργου καιρῷ ἀείμνηστος καταλείπεται. ἀνδρῶν γὰρ ἐπιφανῶν πᾶσα γῆ τάφος, καὶ οὐ στηλῶν μόνον ἐν τῇ οἰκείᾳ σημαίνει ἐπιγραφὴ, ἀλλὰ καὶ ἐν τῇ μὴ προσηκούσῃ ἄγραφος μνήμη παρ' ἑκάστῳ τῆς γνώμης μᾶλλον ἢ τοῦ ἔργου

ρῷ, prout quodque tempus affert opportunitatem vel verbis vel factis celebrandi eorum gloriam. ἀλλ' ἐν ᾧ praecedenti negationi accommodatum est, cum μᾶλλον exigat ἢ ἐν ᾧ. sic infra hoc cap. post. οὐ — δικαιότερον legitur ἀλλ' οἷς ect. *Hk.*

ἀνδρῶν — τάφος. vix dubites, hic latere senarium iambicum poëtae alicujus tragici aut gnomici, sic vel similiter habentem

ἀνδρῶν δ' ἐπιφανῶν πᾶσα γαῖ' ἐστιν τάφος,

quem versum auctoritatis causa usurpaverit Thucydides. quanquam et casu talia excidunt oratoribus, velut 7, 87.

καὶ τοῖς διαφθαρεῖσι δυστυχέστατον,

et 8, 78.

καὶ Τισσαφέρνους φθείρεται τὰ πράγματα,

quaeque ibidem animadvertit P., haec

οὐδ' ἐντελῆ διδοὺς κακοῖ τὸ ναυτικόν.

Cicero Orat. 56. *Versus saepe in oratione per imprudentiam dicimus; — senarios vero et hipponacteos effugere vix possumus.* inveniuntur etiam alia metra in scriptis oratorum atque historicorum. hic noster inferius c. 49. φλυκταίναις μικραῖς καὶ ἕλκεσιν ἐξηνθηκός, ubi S. σημείωσαι· στίχος ἡρωικός. eodem metri genere imprudenter usus Tacitus Ann. 1, 1. dixit

Urbem Romam a principio reges habuere.

rursus apud Thuc. hujus libri caput 60. orditur hipponacteus seu scazon

Καὶ προσδεχομένῳ μοι τὰ τῆς ὀργῆς ὑμῶν,

libri 6. c. 103. alcaïcus

ἐλπὶς δὲ κινδύνῳ παραμύθιον,

qualis habetur etiam inter hexametrum heroïcum et iambum hypercatalectum ejusdem libri cap. 6. in verbis *Τοὺς μὲν Ἀθηναίους ὅστις μὴ βούλεται οὕτω | κακῶς φρονῆσαι, καὶ ὑποχειρίους | ἡμῖν γενέσθαι.* porro glyconium habes 8, 48.

τάς τε ξυμμαχίδας πόλεις,

dactylicum tetrametrum Herod. 1, 1.

αὐτίκα ναυτιλίῃσι μακρῇσι,

anapaestum dimetrum Xenoph. Hellen. 1, 1.

καὶ πεζομαχεῖν, καὶ τειχομαχεῖν,

sicut apud Polybium 1, 27.

ἡγοῦντο δὲ τῶν Καρχηδονίων:

itemque apud hunc 1, 3. galliambum

Δημητρίου μὲν υἱὸς, πατὴρ δὲ Περσέως,

creticum tetrametrum ibidem

Ἐν μὲν οὖν τοῖς πρὸ τούτων χρόνοις ὡσανεὶ,

trochaïcum tetram. catalecticum 1, 18.

τὰ δὲ μεταξὺ τῶν στρατοπέδων ἐξ ἑκατέρου τοῦ μέρους.

e Cicerone haec satis habeo afferre, senarium orat. pro Marc. 2.

in istius se societatem gloriae;

tum hipponacteum, subjectis duobus iambis, altero trimetro catal., altero tetrametro catalectico, Epist. ad Att. 3, 19.

nusquam facilius hanc miserrimam vitam
vel sustentabo, vel, quod multo est melius,
abjecero. ero cum paucis; multitudinem dimittam.

e recentioribus autem, qui hujus rei securiores sunt quam Graeci et Romani, unius tantummodo, sed viri clarissimi, locum adscribam: Jo. Müllerum dico, qui sic Allgem. Gesch., 3. ed. Tubing. p. 6. „Der Alpenstock, dessen graue Spitzen | im helvetischen Oberlande | und im nahen Savoyen sind,“ quae in 3 versiculos dividas, asynartetum, qui constat duobus iambis hypercatalecticis, et duos glyconios, quorum prior est hypercatalecticus. sed haec hactenus.

ἐν τῇ μὴ προσηκούσῃ: γῇ δηλ. (hoc siglo deinceps indicabo δηλονότι). S.

μνήμη — ἔργου, *memoria uniuscujusque potius animi* (fortis illorum) *quam facti* (i. e. pugnae,

ἐνδιαιτᾶται. οὓς νῦν ὑμεῖς ζηλώσαντες, καὶ τὸ εὔδαιμον τὸ ἐλεύθερον, τὸ δὲ ἐλεύθερον τὸ εὔψυχον κρίναντες, μὴ περιορᾶσθε τοὺς πολεμικοὺς κινδύνους. οὐ γὰρ οἱ κακοπραγοῦντες δικαιότερον ἀφειδοῖεν ἂν τοῦ βίου, οἷς ἐλπὶς οὐκ ἔστιν ἀγαθοῦ, ἀλλ' οἷς ἡ ἐναντία μεταβολὴ ἐν τῷ ζῆν ἔτι κινδυνεύεται, καὶ ἐν οἷς μάλιστα μεγάλα τὰ διαφέροντα, ἤν τι πταίσωσιν. ἀλγεινοτέρα γὰρ ἀνδρί γε φρόνημα ἔχοντι ἡ ἐν τῷ μαλακισθῆναι κάκωσις ἢ ὁ μετὰ ῥώμης καὶ κοινῆς ἐλπίδος ἅμα γιγνόμενος ἀναίσθητος θάνατος.

Convertitur oratio ad occisorum parentes, quos, guaros utriusque fortunae, meminisse jubet cum aliarum rerum, quae illis successerint, tum gaudiorum, ante ex ipsis filiis perceptorum.

44. „Διόπερ καὶ τοὺς τῶνδε νῦν τοκέας, ὅσοι πάρεστε, οὐκ ὀλοφύρομαι μᾶλλον ἢ παραμυθήσομαι· ἐν πολυτρόποις γὰρ ξυμφοραῖς ἐπίστανται τραφέντες τὸ δὴ ἀτυχές, οἳ ἂν τῆς ἐκπρεπεστάτης λάχωσιν, ὥσπερ οἵδε μὲν νῦν τελευτῆς, ὑμεῖς δὲ λύπης, καὶ οἷς ἐνευδαιμονῆσαί τε ὁ βίος ὁμοίως καὶ ἐντελευτῆσαι ξυνεμετρήθη. χαλεπὸν μὲν οὖν οἶδα πείθειν ὄν, ὧν καὶ πολλάκις ἕξετε ὑπομνήματα ἐν ἄλλων εὐτυχίαις, αἷς ποτὲ καὶ αὐτοὶ ἠγάλλεσθε, καὶ λύπη οὐχ ὧν ἄν τις μὴ πειρασάμενος ἀγαθῶν στερίσκηται, ἀλλ' οὗ ἂν ἐθὰς γενόμενος ἀφαιρεθῇ.

in qua perierunt). K. „Erinnerung an die Gesinnung, patriotische Aufopferung der Kämpfenden, mehr als an den Kampf: eine sehr angemessene Hindeutung, da bei den bezüglichen Gefechten keine glänzenden Siege errungen waren." verba *καὶ τὸ εὔδαιμον — κρίναντες* apte explicat S. hoc modo *ἕπεται γὰρ εὐψυχίᾳ μὲν ἡ ἐλευθερία, ταύτῃ δὲ ἡ εὐδαιμονία* [*καὶ ὁ μακάριος βίος*]. *Hk.*

οὐ γὰρ οἱ κακοπραγοῦντες — πταίσωσιν. beatiorum, qui habeant, quae conservari velint, potius esse ait, ut vitae non parcant, quam misere viventium, velut Lacedaemoniorum; gravioresque esse illorum casus.

ἐν τῷ. plerique codd. *ἐν τῷ μετὰ τοῦ μαλ.*, quae miror cuiquam placuisse, siquidem aperte glossa est *μετὰ τοῦ*, sublecta in iis, quae sequuntur, cum videatur verisimile, Thucydidem variasse orationem. sentit nobiscum Did.

κάκωσις, *κακότης*, *calamitas*, clades, mors, ut haec directo respondeant verbis *ἢ ὁ μετὰ ῥώμης — θάνατος.*

44. *τὸ δὴ ἀτυχές, — ἐκπρεπεστάτης.* libri *τὸ δ' εὐτυχὲς — εὐπρεπ.*, contraria quidem ac, qua hic opus est, sententia: opponuntur enim h. l. infelices felicibus, idque perpetuo, *οἷς ἐνευδαιμονῆσαί τε — ξυνεμετρήθη*, neque vel filiorum occisorum *τελευτή*, vel parentum *λύπη*, dicenda fuit *εὐπρεπεστάτη*, sed *ἐκπρεπεστάτη*, *insignis*, ut quae maxime, in malam partem. sic 3, 55. *ἐν μέντοι τῷ πολέμῳ οὐδὲν ἐκπρεπέστερον ὑπὸ ὑμῶν οὔτε ἐπάθετε, οὔτε ἐμελλήσατε.* de confusis adjectivis *ἐκπρεπὴς* et *εὐπρεπὴς* v. 1, 38. *α* et *ευ* permisceri tralatitium est: inde istud *εὐτυχές.*

ἐνευδαιμονῆσαί τε: τουτέστιν ἐν εὐδαιμονίᾳ καὶ ζῆσαι, καὶ τελευτῆσαι. S.

χαλεπὸν — ἀφαιρεθῇ. difficile esse ait persuadere hominibus, ne doleant de rebus, quarum ante prospere ab se gestarum meminerint, et de amissis bonis, quibus assueti fuerint. — *ἄλλων*, *ἄλλων πραγμάτων.* — *καὶ λύπη.* malim *ὡς λ.*

Igitur obdurare eos debere, erigique spe aliorum liberorum, quorum officiis rursus etiam respublica pro jure suo fruatur, seniores autem juvari beatae adhuc longioris vitae memoria, et expectatione ejus honorifice propter filiorum gloriam finiendae.

„*Καρτερεῖν δὲ χρὴ καὶ ἄλλων παίδων ἐλπίδι, οἷς ἔτι ἡλικία τέκνωσιν ποιεῖσθαι· ἰδίᾳ τε γὰρ τῶν οὐκ ὄντων λήθη οἱ ἐπιγιγνόμενοί τισιν ἔσονται, καὶ τῇ πόλει διχόθεν, ἔκ τε τοῦ μὴ ἐρημοῦσθαι, καὶ ἀσφαλείᾳ, ξυνοίσει· οὐ γὰρ οἷόν τε ἴσον τι ἢ δίκαιον βουλεύεσθαι, οἳ ἂν μὴ καὶ παῖδας ἐκ τοῦ ὁμοίου παραβαλλόμενοι κινδυνεύωσιν. ὅσοι δ' αὖ παρηβήκατε, τόν τε πλείονα κέρδος, ὃν εὐτυχεῖτε, βίον ἡγεῖσθε, καὶ τόνδε βραχὺν ἔσεσθαι, καὶ τῇ τῶνδε εὐκλείᾳ κουφίζεσθε· τὸ γὰρ φιλότιμον ἀγήρων μόνον, καὶ οὐκ ἐν τῷ ἀχρείῳ τῆς ἡλικίας τὸ κερδαίνειν, ὥσπερ τινές φασι, μᾶλλον τέρπει, ἀλλὰ τὸ τιμᾶσθαι.*

Alloquitur orator filios, fratres, viduasque defunctorum.

45. „*Παισὶ δ' αὖ ὅσοι τῶνδε πάρεστε, ἢ ἀδελφοῖς, ὁρῶ μέγαν τὸν ἀγῶνα· τὸν γὰρ οὐκ ὄντα ἅπας εἴωθεν ἐπαινεῖν· καὶ μόλις ἂν καθ' ὑπερβολὴν ἀρετῆς οὐχ ὅμοιοι, ἀλλ' ὀλίγῳ χείρους κριθείητε· φθόνος γὰρ τοῖς ζῶσι πρὸς τὸ ἀντίπαλον, τὸ δὲ μὴ ἐμποδὼν ἀνανταγωνίστῳ εὐνοίᾳ τετίμηται. εἰ δέ με δεῖ καὶ γυναικείας τι ἀρετῆς, ὅσαι νῦν ἐν χηρείᾳ ἔσονται, μνησθῆναι, βραχείᾳ παραινέσει ἅπαν σημανῶ· τῆς τε γὰρ ὑπαρχούσης φύσεως μὴ χείροσι γενέσθαι ὑμῖν μεγάλη ἡ δόξα, καὶ ἧς ἂν ἐπ' ἐλάχιστον ἀρετῆς πέρι ἢ ψόγου ἐν τοῖς ἄρσεσι κλέος ᾖ.*

Peroratio.

46. „*Εἴρηται καὶ ἐμοὶ λόγῳ κατὰ τὸν νόμον ὅσα εἶχον πρόσφορα, καὶ ἔργῳ οἱ θαπτόμενοι τὰ μὲν ἤδη κεκόσμηνται, τὰ δὲ αὐτῶν τοὺς παῖδας τὸ ἀπὸ τοῦδε δημοσίᾳ ἡ πόλις μέχρι ἥβης θρέψει, ὠφέλιμον στέφανον τοῖσδέ τε, καὶ τοῖς λειπομένοις, τῶν τοιῶνδε ἀγώνων προτιθεῖσα. ἆθλα γὰρ οἷς κεῖται*

ξυνοίσει. scil. τοῦτο, τὸ παῖδας ἐπιγίγνεσθαι. fore dicit, ut pueris denuo procreandis dupliciter juvetur urbs, primum eo, quod non sit futura deserta; deinde, quod tuta novis defensoribus.

45. *ὁρῶ μέγαν τὸν ἀγῶνα.* int. certamen virtutis cum fratribus aut parentibus, qui in bello interemti sunt, quod certamen eo majus fore dicit, quo magis laudari soleant virtutes mortuorum, quibus nemo amplius invideat. — *τετίμηται*, *honorari solet.* — *καθ' ὑπερβολὴν ἀρετῆς*, *summam virtutem exhibentes.*

ὅσαι νῦν ἐν χηρείᾳ ἔσονται. int. γυναῖκες ex γυναικείας. non collaudandi, sed admonendi causa haec dicta sunt, ut viduae etiam posthac, ut adhuc, ex patientia et modestia laudem ipsis propriam quaerant. *ἧς ἂν ἐπ' ἐλάχιστον — κλέος ᾖ*, cujus feminae fama neque laude neque probro inter viros celebretur. Plut. Apophth. lacon. t. 6. p. 815. *Περὶ τῶν καλῶν κἀγαθῶν γυναικῶν οὐδένα δεῖ λόγον εἰκῇ λέγεσθαι, ἀγνοεῖσθαι δ' αὐτὰς τὸ παράπαν, ὁποῖαι, πλὴν μόνοις τοῖς συμβιοῦσι.* Synes. de Provid. p. 105. *Μίαν ἀρετὴν Ὄσιρις ᾤετο γυναικὸς εἶναι τὸ μήτε τὸ σῶμα αὐτῆς, μήτε τοὔνομα, διαβῆναι τὴν αὔλιον.* **Ex Hk.**

ἀρετῆς μέγιστα, τοῖς δὴ καὶ ἄνδρες ἄριστοι πολιτεύουσι. νῦν δὲ ἀπολοφυράμενοι ὃν προσήκει ἕκαστος ἀποχωρεῖτε.“

Proxima aestate Peloponnesii denuo irrumpunt in Atticam, peste jam incipiente.

47. Τοιόσδε μὲν ὁ τάφος ἐγένετο ἐν τῷ χειμῶνι τούτῳ, καὶ διελθόντος αὐτοῦ πρῶτον ἔτος τοῦ πολέμου τοῦδε ἐτελεύτα. Τοῦ δὲ θέρους εὐθὺς ἀρχομένου Πελοποννήσιοι καὶ οἱ ξύμμαχοι τὰ δύο μέρη, ὥσπερ καὶ τὸ πρῶτον, ἐσέβαλον ἐς τὴν Ἀττικήν· ἡγεῖτο δὲ Ἀρχίδαμος ὁ Ζευξιδάμου, Λακεδαιμονίων βασιλεύς· καὶ καθεζόμενοι ἐδῄουν τὴν γῆν. καὶ ὄντων αὐτῶν οὐ πολλάς πω ἡμέρας ἐν τῇ Ἀττικῇ ἡ νόσος πρῶτον ἤρξατο γενέσθαι τοῖς Ἀθηναίοις, λεγόμενον μὲν καὶ πρότερον πολλαχόσε ἐγκατασκῆψαι, καὶ περὶ Λῆμνον, καὶ ἐν ἄλλοις χωρίοις, οὐ μέντοι τοσοῦτός γε λοιμὸς, οὐδὲ φθορὰ οὕτως ἀνθρώπων οὐδαμοῦ ἐμνημονεύετο γενέσθαι. οὔτε γὰρ ἰατροὶ ἤρκουν τὸ πρῶτον θεραπεύοντες ἀγνοίᾳ, ἀλλ' αὐτοὶ μάλιστα ἔθνησκον, ὅσῳ καὶ μάλιστα προσῄεσαν, οὔτε ἄλλη ἀνθρωπεία τέχνη οὐδεμία· ὅσα τε πρὸς ἱεροῖς ἱκέτευσαν, ἢ μαντείοις καὶ τοῖς τοιούτοις ἐχρήσαντο, πάντα ἀνωφελῆ ἦν· τελευτῶντές τε αὐτῶν ἀπέστησαν, ὑπὸ τοῦ κακοῦ νικώμενοι.

Pergit exponere de illo morbo.

48. Ἤρξατο δὲ τὸ μὲν πρῶτον, ὡς λέγεται, ἐξ Αἰθιοπίας τῆς ὑπὲρ Αἰγύπτου, ἔπειτα δὲ καὶ ἐς Αἴγυπτον καὶ Λιβύην κατέβη, καὶ ἐς τὴν βασιλέως γῆν τὴν πολλήν. ἐς δὲ τὴν Ἀθηναίων πόλιν ἐξαπιναίως ἐνέπεσε· καὶ τὸ πρῶτον ἐν τῷ Πειραιεῖ ἥψατο τῶν ἀνθρώπων, ὥστε καὶ ἐλέχθη ὑπ' αὐτῶν, ὡς

46. *τοῖς δή.* vulgo τοῖσδε vel τοῖς δὲ, quorum illud parum usitatum est in hoc genere, τοῖς δὲ autem ferri quidem potest, sed friget. δὴ aptissimum, centiesque has particulas scribae permiscuerunt. — *ἀποχωρεῖτε* (⏑⏑––⏑). formula perorantium. sic autem optimi codices, mirorque judicium eorum, quibus ἀποχ. videtur glossa vulgati ἄπιτε. imo contra est, neque vel debilium numerorum ⏑–⏑ ⏑⏑⏑ (ἕκαστος ἄπιτε) causa ferenda talis clausula orationis Pericleae. Cicero Catil. 3, 12. *Vos, Quirites, quoniam nox est, — in vestra tecta discedite* (–⏑ –––⏑⏑). Livius 2, 56. *si vobis videtur, discedite, Quirites* (–––⏑⏑ ⏑––).

47. *Τοῦ δὲ θέρους* etc. i. e. olymp. 87, 2., ante Chr. nat. 431.

τὰ δύο μέρη. v. dicta ad 2, 10. — *ἐσβάλλειν* neutraliter positum, ut 2, 10., 18., et alibi saepe. — *λεγόμενον μὲν — ἐγκατασκῆψαι.* licet λεγόμενον accipi possit pro nominativo absoluto, ut αὐτὴν subaudiatur, tamen praestat scholiastae ratio, qui sic, *ἡ νόσος πρ. ἤρξατο:* θηλυκῶς ἡ νόσος, *τὸ δὲ λεγόμενον* ὡς πρὸς *τὸ νόσημα* ὑπήντησεν. Ὅμηρος, (Odyss. μ', 74.) *Νεφέλη δέ μιν ἀμφιβέβηκε Κυανέη, τὸ μὲν οὔποτε,* (τὸ τὸ) ὡς πρὸς τὸ *νέφος* ὑπήντησεν. — *ἐγκατασκῆψαι* proprie de fulmine, deinde vero de malis quibusvis gravioribus cum impetu ingruentibus, dicitur. Procop. B. P. 2. p. 78. *ἐπέσκηψε δὲ τοῖς μὲν ὥρᾳ θέρους.* *Ex Hk.*

οὔτε γὰρ — ἀγνοίᾳ. i. e. *nihil ab initio proficiebant medici, utpote sanare malum conati parum cognita ejus natura.* Hk.

48. *ὑπ' αὐτῶν.* intelligendum *τῶν ἐν Πειραιεῖ, incolarum Piraei.*

οἱ Πελοποννήσιοι φάρμακα ἐσβεβλήκοιεν ἐς τὰ φρέατα· (κρῆναι γὰρ οὔπω ἦσαν αὐτόθι·) ὕστερον δὲ καὶ ἐς τὴν ἄνω πόλιν ἀφίκετο, καὶ ἔθνησκον πολλῷ μᾶλλον ἤδη. λεγέτω μὲν οὖν περὶ αὐτοῦ, ὡς ἕκαστος γιγνώσκει, καὶ ἰατρὸς, καὶ ἰδιώτης, ἀφ' ὅτου εἰκὸς ἦν γενέσθαι αὐτὸ, καὶ τὰς αἰτίας ἅστινας νομίζει τοσαύτης μεταβολῆς ἱκανὰς εἶναι, καὶ δύναμιν ἐς τὸ μεταστῆσαι σχεῖν· ἐγὼ δὲ οἷόν τε ἐγίγνετο λέξω, καὶ, ἀφ' ὧν ἄν τις σκοπῶν, εἴ ποτε καὶ αὖθις ἐπιπέσοι, μάλιστ' ἂν ἔχοι τι προειδὼς μὴ ἀγνοεῖν, ταῦτα δηλώσω, αὐτός τε νοσήσας, καὶ αὐτὸς ἰδὼν ἄλλους πάσχοντας.

Morbidum omnino fuisse illum annum, aliasque infirmitates abiisse in contagium istius morbi, qui fuse describitur.

49. Τὸ μὲν γὰρ ἔτος, ὡς ὡμολογεῖτο, ἐκ πάντων μάλιστα δὴ ἐκεῖνο ἄνοσον ἐς τὰς ἄλλας ἀσθενείας ἐτύγχανεν ὄν· εἰ δέ τις καὶ προέκαμνέ τι, ἐς τοῦτο πάντα ἀπεκρίθη. τοὺς δ' ἄλλους ἀπ' οὐδεμιᾶς προφάσεως, ἀλλ' ἐξαίφνης, ὑγιεῖς ὄντας, πρῶτον μὲν τῆς κεφαλῆς θέρμαι ἰσχυραὶ, καὶ τῶν ὀφθαλμῶν ἐρυθήματα, καὶ φλόγωσις, ἐλάμβανε· καὶ τὰ ἐντὸς, ἥ τε φάρυγξ, καὶ ἡ γλῶσσα, εὐθὺς αἱματώδη ἦν, καὶ πνεῦμα ἄτοπον καὶ δυσῶδες ἠφίει· ἔπειτα ἐξ αὐτῶν πταρμὸς καὶ βράγχος ἐπεγίγνετο. καὶ ἐν οὐ πολλῷ χρόνῳ κατέβαινεν ἐς τὰ στήθη ὁ πόνος μετὰ βηχὸς ἰσχυροῦ· καὶ ὁπότε ἐς τὴν καρδίαν στηρίξαι, ἀνέστρεφέ τε αὐτὴν, καὶ ἀποκαθάρσεις χολῆς πᾶσαι, ὅσαι ὑπὸ ἰατρῶν ὠνομασμέναι εἰσὶν, ἐπῄεσαν, καὶ αὗται μετὰ ταλαιπωρίας μεγάλης. λύγξ τε τοῖς πλείοσιν ἐνέπεσε κενὴ, σπασμὸν

ἐς τὸ μεταστῆσαι: τὸ μεταβαλεῖν. S. post *μεταβολῆς* haec verba abundare, facile senties; sed similia alibi reperiuntur. 1, 3. *πρὸ τῶν Τρωϊκῶν πρότερον*: 1, 23. *προέγραψα πρῶτον*: 1, 58. *τότε δὴ κατὰ τὸν καιρὸν τοῦτον*: 1, 1. *Θουκυδίδης ξυνέγραψε τὸν πόλεμον — ὡς ἐπολέμησαν πρὸς ἀλλήλους*. *Hk.* bene tamen Reisk., mollita perissologia, *καὶ δύναμιν* etc. deest enim libris *καὶ*, haustum, opinor, a simili *-ναι* vicino. placuit id remedium etiam Bauero et Coraësio.

49. *πνεῦμα ἄτοπον*, *halitum insolitum*. Bachm. Anecd. gr. 1., p. 160. *ἄτοπον*: ἀντὶ τοῦ ἄλογον, θαυμάσιον, παράδοξον, ξένον, κακὸν, μοχθηρόν.

ἐς τὴν καρδίαν. *καρδία* est veteribus, velut Hippocrati et Thucydidi, os *ventriculi*, τὸ στόμα τῆς γαστρὸς, ut docet Nemesius de Nat. hom. c. 20. Lucretius, qui totam hanc pestilentiae descriptionem diligenter expressit 6, 1139. seqq., *cor* posuit, haud dubie graeci vocabuli notione subjecta latino. *Ex Hk.*

ἀποκαθάρσεις χολῆς πᾶσαι. Ducas „*ἀνακαθάρσεις* τῶν τις ἰατρῶν ἔφη γραπτέον εἶναι· ὅσον γὰρ ἐς ἐμετὸν ἄνω, ἀνακάθαρσις λέγοιτ' ἂν, ὃ δὲ τῷ ζώῳ κάτω διαχωρεῖ, τοῦτο ἐν δίκῃ ἀποκάθαρσις ὀνομάζοιτο· ἀλλ' ἐνταῦθα Θουκυδίδης, ἁπλῶς εἰπὼν ἀποκάθαρσιν, ὁποτέραν ἐννοεῖ, οὐκ εἴρηκεν. ἴσως γὰρ τὴν ἐς τὰ κάτω λέγει, πλὴν ὅτι παρακατιὼν διάῤῥοιαν τοῦτο λέγει.“ Krauss. Disquisit. de natura morbi Atheniensium (Stuttg. 1831.) p. 17. „Thuc. his verbis indicat materiarum biliosarum evacuationes, inprimis per vomitum factas, quae inter se differabant et colore, et odore, et sapore.“ etc. S. *ἀποκαθάρσεις*: ἀποκρίσεις, κενώσεις. — *μετὰ ταλαιπ. μεγάλης*: τῆς δυσεντερίας δηλ.

λὺγξ κενή: ἔστι γὰρ καὶ λὺγξ πλήρης, ὡς καὶ Ἱπποκράτης διδάσκει. S. Hippocr. Aphorism. 6, 39. σπασμοὶ γίγνονται ἢ ὑπὸ πληρώσιος,

ἐνδιδοῦσα ἰσχυρὸν τοῖς μὲν μετὰ ταῦτα λωφήσαντα, τοῖς δὲ καὶ πολλῷ ὕστερον. καὶ τὸ μὲν ἔξωθεν ἁπτομένῳ σῶμα οὐκ ἄγαν θερμὸν ἦν, οὔτε χλωρὸν, ἀλλ᾽ ὑπέρυθρον, πελιτνὸν, φλυκταίναις μικραῖς καὶ ἕλκεσιν ἐξηνθηκός· τὰ δὲ ἐντὸς οὕτως ἐκάετο, ὥστε μήτε τῶν πάνυ λεπτῶν ἱματίων καὶ σινδόνων τὰς ἐπιβολὰς, μήτ᾽ ἄλλο τι ἢ γυμνὸν ἀνέχεσθαι, ἥδιστά τε ἂν ἐς ὕδωρ ψυχρὸν σφᾶς αὐτοὺς ῥίπτειν. καὶ πολλοὶ τοῦτο τῶν ἠμελημένων ἀνθρώπων καὶ ἔδρασαν ἐς φρέατα, τῇ δίψῃ ἀπαύστῳ ξυνεχόμενοι, καὶ ἐν τῷ ὁμοίῳ καθειστήκει τό τε πλέον καὶ ἔλασσον ποτόν· καὶ ἡ ἀπορία τοῦ μὴ ἡσυχάζειν, καὶ ἡ ἀγρυπνία, ἐπέκειτο διὰ παντός· καὶ τὸ σῶμα, ὅσονπερ χρόνον καὶ ἡ νόσος ἀκμάζοι, οὐκ ἐμαραίνετο, ἀλλ᾽ ἀντεῖχε παρὰ δόξαν τῇ ταλαιπωρίᾳ, ὥστε ἢ διεφθείροντο οἱ πλείους ἐναταῖοι, καὶ ἑβδομαῖοι, ὑπὸ τοῦ ἐντὸς καύματος, ἔτι ἔχοντές τι δυνάμεως, ἢ, εἰ διαφύγοιεν, ἐπικατιόντος τοῦ νοσήματος ἐς τὴν κοιλίαν, καὶ ἑλκώσεώς τε αὐτῇ ἰσχυρᾶς ἐγγιγνομένης, καὶ διαρῤῥοίας ἅμα ἀκράτου ἐπιπιπτούσης, οἱ πολλοὶ ὕστερον δι᾽ αὐτὴν ἀσθενείᾳ ἀπεφθείροντο. διεξῄει γὰρ διὰ παντὸς τοῦ σώματος ἄνωθεν ἀρξάμενον τὸ ἐν τῇ κεφαλῇ πρῶτον ἱδρυθὲν κακόν· καὶ εἴ τις ἐκ τῶν μεγίστων περιγένοιτο, τῶν γε ἀκρωτηρίων ἀντίληψις αὐτοῦ ἐπεσήμαινε. κατέσκηπτε γὰρ ἐς αἰδοῖα, καὶ ἐς ἄκρας χεῖρας, καὶ πόδας· καὶ πολλοὶ στερισκόμενοι τούτων διέφευγον, εἰσὶ δ᾽ οἳ καὶ τῶν ὀφθαλμῶν· τοὺς δὲ καὶ λήθη ἐλάμβανε παραυτίκα ἀναστάντας τῶν πάντων ὁμοίως, καὶ ἠγνόησαν σφᾶς τε αὐτοὺς, καὶ τοὺς ἐπιτηδείους.

Non solum homines, sed etiam animalia mire afficiuntur eo morbo.

50. Γενόμενον γὰρ κρεῖσσον λόγου τὸ εἶδος τῆς νόσου τά τε ἄλλα χαλεπωτέρως ἢ κατὰ τὴν ἀνθρωπείαν φύσιν προσέπιπτεν ἑκάστῳ, καὶ ἐν τῷδε ἐδήλωσε μάλιστα ἄλλο τι ὂν ἢ

ἡ κενώσιος. οὕτω δὲ καὶ λυγμός. pro ἐνέπεσε alii ἐνέπιπτε, quod non est deterius. *Hk.*

πελιτνόν. libri *πελιδνὸν*, sed grammatici veteres scripturam a nobis receptam Thucydidi vindicant. S. ad h. l. *πελιδνόν ἐστι τὸ μετέχον ὠχρότητος καὶ μελανίας, οἱονεὶ μολυβδοειδές.* *Ex Hk.* „lividum colorem istum significat, in quem abire solet rubedo typhosa. rubedinis illius Hippocrates meminit in Hist. morb. 7. sect. 3., ubi virginem quandam Abderis febri ardente decumbentem laborasse ait his affectionibus, *ἄσῃ* (anxietate) *πολλῇ*, *ἐρεύθῳ* (rubedine), etc. lividas autem fuisse extremas partes corporis (*ἄκρεα πελιδνὰ κ. ψυχρὰ*), saepius memorat." E Krauss. l. c. p. 23.

μήτ᾽ ἄλλο τι ἢ γυμνὸν ἀνέχεσθαι. cf. Lucret. 6, 1166. sqq., Ovid. Metam. 7, 556. sqq.

ἐκ τῶν μεγίστων: *κινδύνων* δηλ. S. Thomas Mag. *περιεγένετο καὶ ἀντὶ τοῦ ἐσώθη κ. ἔζησε. Θουκ. καὶ εἴ τις — περιγένοιτο.*

τῶν γε ἀκρωτηρίων ἀντίληψις (S. *ἀντ.: ἐπίσκηψις.*) *αὐτοῦ ἐπεσήμ.*, *mali vis apprehendens extremas corporis partes se prodebat, manifestam faciebat.* ita explicat Wyttenb. Ecl. hist. p. 367. ex Foësii Oecon. Hipp.: nam *ἐπισημαίνειν* in hac re exquisite et proprie usurpatur tanquam intransitivum. — *αὐτοῦ.* int. *τοῦ κακοῦ*, ut duplex genitivus a vocabulo *ἀντίληψις* pendeat: *mali invasio in extremas partes.* Hk.

τῶν ξυντρόφων τι· τὰ γὰρ ὄρνεα καὶ τετράποδα, ὅσα ἀνθρώπων ἅπτεται, πολλῶν ἀτάφων γιγνομένων, ἢ οὐ προσῄει, ἢ γευσάμενα διεφθείρετο. τεκμήριον δὲ τῶν μὲν τοιούτων ὀρνίθων ἐπίλειψις σαφὴς ἐγένετο, καὶ οὐχ ἑωρῶντο οὔτε ἄλλως, οὔτε περὶ τοιοῦτον οὐδέν. οἱ δὲ κύνες μᾶλλον αἴσθησιν παρεῖχον τοῦ ἀποβαίνοντος διὰ τὸ ξυνδιαιτᾶσθαι.

Difficilis curatio pestis nullo certo remedio, miseriaeque aegrotorum.

51. Τὸ μὲν οὖν νόσημα, πολλὰ καὶ ἄλλα παραλιπόντι ἀτοπίας, ὡς ἑκάστῳ ἐτύγχανέ τι διαφερόντως ἑτέρῳ πρὸς ἕτερον γιγνόμενον, τοιοῦτον ἦν ἐπίπαν τὴν ἰδέαν. καὶ ἄλλο παρελύπει κατ' ἐκεῖνον τὸν χρόνον οὐδὲν τῶν εἰωθότων· ὃ δὲ καὶ γένοιτο, ἐς τοῦτο ἐτελεύτα. ἔθνησκον δὲ οἱ μὲν ἀμελείᾳ, οἱ δὲ καὶ πάνυ θεραπευόμενοι· ἕν τε οὐδὲ ἓν κατέστη ἴαμα, ὡς εἰπεῖν, ὅ τι χρῆν προσφέροντας ὠφελεῖν· τὸ γάρ τῳ ξυνενεγκὸν, ἄλλον τοῦτο ἔβλαπτε. σῶμά τε αὔταρκες ὂν οὐδὲν διεφάνη πρὸς αὐτὸ ἰσχύος πέρι, ἢ ἀσθενείας, ἀλλὰ πάντα ξυνῄρει, καὶ τὰ πάσῃ διαίτῃ θεραπευόμενα. δεινότατον δὲ παντὸς ἦν τοῦ κακοῦ ἥ τε ἀθυμία, ὁπότε τις αἴσθοιτο κάμνων, (πρὸς γὰρ τὸ ἀνέλπιστον εὐθὺς τραπόμενοι τῇ γνώμῃ πολλῷ μᾶλλον προΐεντο σφᾶς αὐτοὺς, καὶ οὐκ ἀντεῖχον,) καὶ ὅτι ἕτερος ἀφ' ἑτέρου θεραπείας ἀναπιμπλάμενοι, ὥσπερ τὰ πρόβατα, ἔθνησκον· καὶ τὸν πλεῖστον φθόρον τοῦτο ἐνεποίει. εἴτε γὰρ μὴ θέλοιεν δεδιότες ἀλλήλοις προσιέναι, ἀπώλλυντο ἔρημοι, καὶ οἰκίαι πολλαὶ ἐκενώθησαν ἀπορίᾳ τοῦ θεραπεύσοντος· εἴτε

50. τῶν ξυντρόφων. i. e. τῶν εἰωθότων, ut dixit c. 51. *E G.*

ὅσα ἀνθρώπων ἅπτεται. sic etiam Latini usurpant *tangere* pro comedendo. Ovid. Met. 7, 550. *Non cani tetigere lupi.* cf. Cic. Rosc. Am. c. 26., Horat. Sat. 2, 6, 87. *Hk.*

καὶ οὐχ ἑωρ. malim ὡς ο. ἑ.

τοῦ ἀποβαίνοντος, *eventi.*

51. παραλιπόντι. dativus absolutus pro παραλιπόντος ἐμοῦ. — πολλὰ — ἀτοπίας, *alia multa insolentiae*, i. e. mirae atque inexplicabilis differentiae illius morbi et consuetorum, *exempla.* „affectiones illas, quas, si forte singulis inciderant, in pestilentiam transmutatas esse dicit Thuc. (easdemque Hippocrates refert), has fuisse putat Krauss. p. 26., anginam, pleuritidem, dysenteriam, diarrhoeam, et inprimis erysipelas.“ *E G—ro.*

τὴν ἰδέαν: τὴν φύσιν. S. „Non puto vere nam ἰδέα eandem vim habet, quam *imago*, i. e. externa species. internam morbi naturam scriptor hic non propositum habet explicare (v. c. 54.). Germani ein Totalbild.“ Krauss. p. 26. et sequ.

ἓν — κατέστη. i. e. ἐγκατέστη (v. Matth. gr. §. 594, 2.), scil. ἐν τοῖς ἰάμασι. in omnibus tum notis remediis nullum fuisse dicit, quo adhibito juvari aliquis necessario debuerit. male plerique codd. et editores ἕν τε οὐδὲ ἓν —. Lucret. 6, 1224. *nec ratio remedi communis certa dabatur.* — πρὸς αὐτό. int. τὸ νόσημα.

διεφάνη, *apparuit.* cf. 1, 18.; 4, 108.; 6, 17.

ἀναπιμπλάμενοι, *infecti*, quo sensu etiam Latini *impleti* dicere consueverunt, velut Livius (3, 6.; 25, 26.). v. Döderl. Lat. Synon. vol. 2., p. 55., Plut. V. Pericl. c. 34., Tim. lex. Plat. v. ἀνάπλεως. mox ad verba τὰ πρόβατα S. notavit haec ὅτι μεταληπτικὰ κ. μεταδοτικὰ τῆς νόσου. junge igitur ἀναμπ. ὥσπερ τὰ πρ., non θνήσκοντες ὥσπερ τὰ πρ. *G—r.*

προσίοιεν, διεφθείροντο, καὶ μάλιστα οἱ ἀρετῆς τι μεταποιούμενοι· αἰσχύνῃ γὰρ ἠφείδουν σφῶν αὐτῶν, ἐσιόντες παρὰ τοὺς φίλους, ἐπεὶ κατὰ τὰς ὀλοφύρσεις τῶν ἀπογιγνομένων τελευτῶντες καὶ οἱ οἰκεῖοι ἐξέκαμνον, ὑπὸ τοῦ πολλοῦ κακοῦ νικώμενοι. ἐπὶ πλέον δὲ ὅμως οἱ διαπεφευγότες τόν τε θνήσκοντα, καὶ τὸν πονούμενον, ᾠκτίζοντο διὰ τὸ προειδέναι τε, καὶ αὐτοὶ ἤδη ἐν τῷ θαρσαλέῳ εἶναι· δὶς γὰρ τὸν αὐτὸν, ὥστε καὶ κτείνειν, οὐκ ἐπελάμβανε. καὶ ἐμακαρίζοντό τε ὑπὸ τῶν ἄλλων, καὶ αὐτοὶ τῷ παραχρῆμα περιχαρεῖ καὶ ἐς τὸν ἔπειτα χρόνον ἐλπίδος τι εἶχον κούφης, μηδ' ἂν ὑπ' ἄλλου νοσήματός ποτε ἔτι διαφθαρῆναι.

Aucta calamitas comportatione rerum ex agris in urbem, adventuque rusticorum, cum deficientibus aedibus in calidis tuguriis et templis habitandum esset constipatae multitudini, passimque cadavera jacerent, et semimortui siti apud fontes, nec puderet multos in alienorum rogos vel sepulcra irrumpere.

52. *Ἐπίεσε δ' αὐτοὺς μᾶλλον πρὸς τῷ ὑπάρχοντι πόνῳ καὶ ἡ ξυγκομιδὴ ἐκ τῶν ἀγρῶν ἐς τὸ ἄστυ, καὶ οὐχ ἧσσον τοὺς ἐπελθόντας. οἰκιῶν γὰρ οὐχ ὑπαρχουσῶν, ἀλλ' ἐν καλύβαις πνιγηραῖς ὥρᾳ ἔτους διαιτωμένων, ὁ φθόρος ἐγίγνετο οὐδενὶ κόσμῳ, ἀλλὰ καὶ [νεκροὶ] ἐπ' ἀλλήλοις ἀποθνήσκοντες ἔκειντο, καὶ ἐν ταῖς ὁδοῖς ἐκαλινδοῦντο καὶ περὶ τὰς κρήνας ἁπάσας ἡμιθνῆτες τῇ τοῦ ὕδατος ἐπιθυμίᾳ· τά τε ἱερὰ, ἐν οἷς ἐσκήνηντο, [νεκρῶν] πλέα ἦν αὐτοῦ ἐναποθνησκόντων. ὑπερβιαζομένου γὰρ τοῦ κακοῦ οἱ ἄνθρωποι, οὐκ ἔχοντες ὅ τι*

μεταποιούμενοι est *ἀντιποιούμενοι*, et *ἀρετὴ animi fortitudo* eorum, qui sibi non parcunt, et pericula subeunt, officio cogente. eodem redit, quod sequitur, *αἰσχύνῃ ἠφείδουν σφῶν αὐτῶν*: pudor enim est incitamentum fortitudinis. c. 43. *αἰσχυνόμενοι ἄνδρες*. ***Hk.*** probabiliter etiam 8. *οἱ ἀρετῆς τι: φιλανθρωπίας κ. ἀγάπης.*

ἐπεὶ κατὰ τὰς ὀλοφ. τῶν ἀπ. — ἐξέκαμνον. libri *ἐπεὶ καὶ τὰς* etc., vereor ut graece, praesertim cum sequatur *καὶ* in eadem sententia. recte *ἐκκάμνειν κατά τι* vel *πρός τι* (S. *λείπει ἡ πρὸς, ἵν' ᾖ πρὸς τὰς ὀλοφ. καὶ θρήνους.*) dicuntur ii, quos tandem taedet alicujus rei, in qua diu et frustra elaboraverunt. similiter Livius 25, 26. „Postremo ita assuetudine mali efferaverant animos, ut non modo lacrimis justoque comploratu prosequerentur mortuos, sed ne efferrent quidem, aut sepelirent.“

ᾠκτίζοντο, commiserabantur, et a consequente *opem ferebant.*

52. *ὥρᾳ ἔτους.* i. e. *θέρει, aestate.* ita Galenus, Plutarchus, Procopius, hunc locum acceperunt, et Herodianus (p. 465.) ait, sic proprie aestatem Atticos appellasse. (*ἔτους ὥραν ἰδίως τὸ θέρος Ἀττικοί.*) ***Ex Hk.*** „Moeris tamen p. 424. *ὥρα ἔτους ἀττικῶς, καιρὸς ἔτους ἑλληνικῶς.* et Procopius B. P. l. 2. p. 78. Hoesch., ubi inquirit in causas pestilentiae, tempore Justiniani exortae, *ὥραν τοῦ ἔτους* in causa fuisse negat; ubi quodvis anni tempus significari videtur: sequitur enim *ἐνέσκηψε δὲ τοῖς μὲν ὥρᾳ θέρους, τοῖς δὲ χειμῶνι, τοῖς δὲ κατὰ τοὺς ἄλλους καιρούς.*“ ***E G.***

[*νεκροί.*] cancellavimus soloecam glossam: neque enim *ἀποθνήσκοντες* dici possunt *νεκροί*, sed *ἀποθανόντες*. eodem nomine damnandum est *νεκρῶν* in iis, quae sequuntur.

γένωνται, ἐς ὀλιγωρίαν ἐτράποντο καὶ ἱερῶν, καὶ ὁσίων, ὁμοίως· νόμοι τε πάντες ξυνεταράχθησαν, οἷς ἐχρῶντο πρότερον περὶ τὰς ταφὰς, ἔθαπτον δὲ, ὡς ἕκαστος ἐδύνατο· καὶ πολλοὶ ἐς ἀναισχύντους θήκας ἐτράποντο σπάνει τῶν ἐπιτηδείων διὰ τὸ συχνοὺς ἤδη προτεθνάναι σφίσιν· ἐπὶ πυρὰς γὰρ ἀλλοτρίας, φθάσαντες τοὺς νήσαντας, οἱ μὲν ἐπιθέντες τὸν ἑαυτῶν νεκρὸν ὑφῆπτον, οἱ δὲ, καιομένου ἄλλου, ἄνωθεν ἐπιβαλόντες ὃν φέροιεν ἀπῇεσαν.

Scelerum et levitatis incrementa propter pestem.

53. *Πρῶτόν τε ἦρξε καὶ ἐς τἆλλα τῇ πόλει ἐπὶ πλέον ἀνομίας τὸ νόσημα.* ῥᾷον γὰρ ἐτόλμα τις, ἃ πρότερον ἀπεκρύπτετο μὴ καθ᾽ ἡδονὴν ποιεῖν, ἀγχίστροφον τὴν μεταβολὴν ὁρῶντες τῶν τ᾽ εὐδαιμόνων ὡς αἰφνιδίως θνησκόντων, καὶ τῶν οὐδὲν πρότερον κεκτημένων, εὐθὺς δὲ τἀκείνων ἐχόντων· ὥστε ταχείας τὰς ἐπαυρέσεις καὶ πρὸς τὸ τερπνὸν ἠξίουν ποιεῖσθαι, ἐφήμερα τά τε σώματα, καὶ τὰ χρήματα, ὁμοίως ἡγούμενοι. καὶ τὸ μὲν προσταλαιπωρεῖν τῷ δόξαντι καλῷ οὐδεὶς πρόθυμος ἦν, ἄδηλον νομίζων, εἰ πρὶν ἐπ᾽ αὐτὸ ἐλθεῖν διαφθαρήσεται· ὅ τι δὲ ἡδύ τε ἤδει, καὶ πανταχόθεν τὸ ἐς αὐτὸν κερδαλέον, τοῦτο καὶ καλὸν, καὶ χρήσιμον, κατέστη. θεῶν δὲ φόβος, ἢ ἀνθρώπων νόμος, οὐδεὶς ἀπεῖργε τὸ μὲν κρίνοντες ἐν ὁμοίῳ καὶ σέβειν, καὶ μὴ, ἐκ τοῦ πάντας ὁρᾶν ἐν ἴσῳ ἀπολλυμένους, τὸ δὲ ἁμαρτημάτων οὐδεὶς ἐλπίζων μέχρι τοῦ δίκην γενέσθαι βιοὺς ἂν τὴν τιμωρίαν ἀντιδοῦναι, πολὺ δὲ μείζω

καὶ ἱερῶν, καὶ ὁσίων. quemadmodum Latini inter *sacra* et *religiosa*, sic Graeci inter ἱερὰ et ὅσια distinguunt. Timaeus in Gloss. voc. Plat. Ὅσια: τὰ ἰδιωτικὰ, καὶ μὴ ἱερά. ejusmodi sunt sepulcra. *Hk.*

ἐς ἀναισχύντους θήκας, in *aliena*, eoque *pudenda*, *sepulcra*. S. ἀναισχ.: σημείωσαι, ἀλλοτρίας, ξένας. cf. sequentia. ἐπιτηδείων, *rerum necessariarum* ad sepulturam.

53. ἀπεκρύπτετο μὴ — ποιεῖν. negatio abundat, ut c. 49. ἡ ἀπορία τοῦ μὴ ἡσυχάζειν, καὶ ἡ ἀγρυπνία. v. Herm. ad Viger. p. 810. sq. *Hk.*

ἀγχίστροφον: ταχεῖαν, ὀξεῖαν, ἐγγυτέραν. S. — ὡς αἰφν. ll. καὶ α. v. Vig. p. 563.

τὸ — προσταλαιπωρεῖν τῷ δόξαντι καλῷ, *porro laborare in re aliqua, quae ante ipsi honesta visa esset*, quales sunt artes ac disciplinae.

ὅ τι δὲ — κατέστη, *sed quod quis nosset vel jucundum esse, vel omnino sibi ipsi lucrosum, idem et pulcrum, et utile, habebatur.* „ὅ τι δὲ ἤδει. scil. τὶς, quod ex superiore οὐδεὶς intelligitur.“ *EG.* etiam absque hoc id subaudiendum esset, ellipsi satis nota. ceterum vulgati olim libri ὅ τι ἤδει τε ἡδὺ, qui videtur merus error scribae, similia ἤδει et ἡδὺ confundentis; recentiores quidam ἤδη pro ἤδει, et ἐς αὐτὸ, quorum illud quidem stare utcunque potest, ut ἤδη ἡδὺ sit *suave in praesentia*, αὐτὸ vero abhorret, siquidem ad ἡδὺ referendum esset, cum τὸ κερδαλέον nonnisi in personis usurpetur, neque res norint lucrum. quod non fugit Didotum.

κρίνοντες — ἐλπίζων. nominativi consequentiae.

τὸ δὲ ἁμαρτ. hoc respondet superioribus τὸ μὲν κρίνοντες —, vixque admittendum est vulgatum τῶν δὲ ἁμ.

τὴν τιμ. ἀντιδοῦναι. intell. ὥστε.

τὴν ἤδη κατεψηφισμένην σφῶν ἐπικρεμασθῆναι, ἣν πρὶν ἐμπεσεῖν εἰκὸς εἶναι τοῦ βίου τι ἀπολαῦσαι.

Quaeritur, utrum λοιμὸν an λιμὸν dixerit poëta quidem vetus.

54. *Τοιούτῳ μὲν πάθει οἱ Ἀθηναῖοι περιπεσόντες ἐπιέζοντο, ἀνθρώπων τε ἔνδον θνησκόντων, καὶ γῆς ἔξω δῃουμένης. ἐν δὲ τῷ κακῷ, οἷα εἰκὸς, ἀνεμνήσθησαν καὶ τοῦδε τοῦ ἔπους, φάσκοντες οἱ πρεσβύτεροι πάλαι ᾄδεσθαι,*

Ἥξει δωριακὸς πόλεμος, καὶ λοιμὸς ἅμ' αὐτῷ.

ἐγένετο μὲν οὖν ἔρις τοῖς ἀνθρώποις, μὴ λοιμὸν ὠνομάσθαι ἐν τῷ ἔπει ὑπὸ τῶν παλαιῶν, ἀλλὰ λιμόν· ἐνίκησε δὲ ἐπὶ τοῦ παρόντος εἰκότως, λοιμὸν εἰρῆσθαι· οἱ γὰρ ἄνθρωποι πρὸς ἃ ἔπασχον τὴν μνήμην ἐποιοῦντο. ἢν δέ γε, οἶμαι, ποτὲ ἄλλος πόλεμος καταλάβῃ δωρικὸς τοῦδε ὕστερος, καὶ ξυμβῇ γενέσθαι λιμὸν, κατὰ τὸ εἰκὸς οὕτως ᾄσονται. μνήμη δὲ ἐγένετο καὶ τοῦ Λακεδαιμονίων χρηστηρίου τοῖς εἰδόσιν, ὅτε ἐπερωτῶσιν αὐτοῖς τὸν θεὸν, εἰ χρὴ πολεμεῖν, ἀνεῖλε κατὰ κράτος πολεμοῦσι νίκην ἔσεσθαι, καὶ αὐτὸς ἔφη ξυλλήψεσθαι. περὶ μὲν οὖν τοῦ χρηστηρίου τὰ γιγνόμενα ᾔκαζον ὅμοια εἶναι· ἐσβεβληκότων γὰρ τῶν Πελοποννησίων ἡ νόσος ἤρξατο εὐθὺς, καὶ ἐς μὲν Πελοπόννησον οὐκ ἐσῆλθεν, ὅ τι ἄξιον καὶ εἰπεῖν, ἐπενείματο δὲ Ἀθήνας μὲν μάλιστα, ἔπειτα δὲ καὶ τῶν ἄλλων χωρίων τὰ πολυανθρωπότατα. ταῦτα μὲν τὰ κατὰ τὴν νόσον γενόμενα.

Jam Peloponnesii maritime quoque Atticae vastant usque ad Laurium, ne nunc quidem prodeuntibus in pugnam Atheniensibus; sed classem illi 150 navium mittunt in Peloponnesum.

55. *Οἱ δὲ Πελοποννήσιοι ἐπειδὴ ἔτεμον τὸ πεδίον, παρῆλθον ἐς τὴν Πάραλον γῆν καλουμένην μέχρι Λαυρίου, οὗ τὰ ἀργύρεια μέταλλά ἐστιν Ἀθηναίοις. καὶ πρῶτον μὲν ἔτεμον*

τὴν ἤδη κατεψ. ἀπὸ κοινοῦ τὸ δίκην· λέγει δὲ τὴν νόσον. ἀπὸ κοινοῦ δὲ καὶ τὸ *ἐλπίζων*. S.

54. *τοῦ ἔπους:* ἐκ πυθοχρήστου στίχος. S.

τοῦ Λακ. χρηστηρίου. v. 1, 118. — *καὶ αὐτὸς ἔφη ξυλλήψεσθαι.* de telis Apollinis et Dianae, luem, febres acutas, mortemque, infligere olim creditis v. Heyn. ad Ilied. α', 50. „hoc oraculo sic commemorando Thuc. significat, se nihil tribuere ejusmodi superstitionibus, paremque enimi gravitatem ostendit 2, 17.; 6, 10.; 7, 79. contra Herodotus quavis occesione affert oracula, somnia, portenta; qua de re dixit Valck. ad ejus librum 6., p. 483." *E G.*

ἐσβεβληκότων γάρ. libri menda frequente ἐσβ. δέ: opus est enim γὰρ particula causali.

ὅ τι ἄξιον καὶ εἰπεῖν: ἤγουν ἄξιον διηγήσεως. (Phigeliam et Cleonas penetrasse morbum, testatur Paus. 8, 41, 5.; 10, 11, 4.) — *ἐπενείματο:* κατέφαγε. S. „huic interpretetioni τοῦ ἐπεν. Abresch. Diluc. p. 244. praefert Hesychii ἐπενείματο: ἐπῆλθε ob praevium ἐσῆλθεν." *E G.*

55. *τὴν Πάραλον.* Atticae tractus, utrumque littus peninsulae usque ad Sunium promontorium complectens, cui vicinus fuit mons Laurius, de quo Herod. 7, 144., Mannert. Geogr. Gr. et Rom. 8., p. 304. etc.

ταύτην, ᾗ πρὸς Πελοπόννησον ὁρᾷ, ἔπειτα δὲ τὴν πρὸς Εὔβοιάν τε καὶ Ἄνδρον τετραμμένην. Περικλῆς δὲ, στρατηγὸς ὢν καὶ τότε, περὶ μὲν τοῦ μὴ ἐπεξιέναι τοὺς Ἀθηναίους τὴν αὐτὴν γνώμην εἶχεν, ὥσπερ καὶ ἐν τῇ προτέρᾳ ἐσβολῇ· ἔτι δ' αὐτῶν ἐν τῷ πεδίῳ ὄντων, πρὶν ἐς τὴν παραλίαν γῆν ἐλθεῖν, ἑκατὸν νεῶν ἐπίπλουν τῇ Πελοποννήσῳ παρεσκευάζετο, καὶ ἐπειδὴ ἕτοιμα ἦν, ἀνήγετο. ἦγε δ' ἐπὶ τῶν νεῶν ὁπλίτας Ἀθηναίων τετρακισχιλίους καὶ ἱππέας τριακοσίους ἐν ναυσὶν ἱππαγωγοῖς πρῶτον τότε ἐκ τῶν παλαιῶν νεῶν ποιηθείσαις· ξυνεστρατεύοντο δὲ καὶ Χῖοι καὶ Λέσβιοι πεντήκοντα ναυσίν· ὅτε δὲ ἀνήγετο ἡ στρατιὰ αὕτη Ἀθηναίων, Πελοποννησίους κατέλιπον τῆς Ἀττικῆς ὄντας ἐν τῇ παραλίᾳ.

Ad Epidamnum appulsi Athenienses et eum agrum vastant, et Troezenium aliosque finitimos, Prasiis autem captis et direptis redeunt.

56. Ἀφικόμενοι δὲ ἐς Ἐπίδαυρον τὴν Πελοποννήσου ἔτεμον τῆς γῆς τὴν πολλὴν, καὶ πρὸς τὴν πόλιν προσβαλόντες ἐς ἐλπίδα μὲν ἦλθον τοῦ ἑλεῖν, οὐ μέντοι προεχώρησέ γε. ἀναγαγόμενοι δὲ ἐκ τῆς Ἐπιδαύρου ἔτεμον τήν τε Τροιζηνίδα γῆν, καὶ τὴν Ἁλιάδα, καὶ τὴν Ἑρμιονίδα· (ἔστι δὲ πάντα ταῦτα ἐπιθαλάσσια τῆς Πελοποννήσου·) ἄραντες δὲ ἀπ' αὐτῶν ἀφίκοντο ἐς Πρασιὰς, τῆς Λακωνικῆς πόλισμα ἐπιθαλάσσιον, καὶ τῆς τε γῆς ἔτεμον, καὶ αὐτὸ τὸ πόλισμα εἷλον, καὶ ἐπόρθησαν. ταῦτα δὲ ποιήσαντες ἐπ' οἴκου ἀνεχώρησαν τοὺς δὲ Πελοποννησίους οὐκέτι κατέλαβον ἐν τῇ Ἀττικῇ ὄντας, ἀλλ' ἀνακεχωρηκότας.

Peloponnesii quoque tandem, Attica tota vastata, se recipiunt, peste adhuc saeviente.

57. Ὅσον δὲ χρόνον οἵ τε Πελοποννήσιοι ἦσαν ἐν τῇ γῇ τῇ Ἀθηναίων, καὶ οἱ Ἀθηναῖοι ἐστράτευον ἐπὶ τῶν νεῶν, ἡ νόσος ἔν τε τῇ στρατιᾷ τοὺς Ἀθηναίους ἔφθειρε, καὶ ἐν τῇ πόλει· ὥστε καὶ ἐλέχθη τοὺς Πελοποννησίους δείσαντας τὸ νόσημα, ὡς ἐπυνθάνοντο τῶν αὐτομόλων, ὅτι ἐν τῇ πόλει εἴη, καὶ θάπτοντας ἅμα ᾐσθάνοντο, θᾶσσον ἐκ τῆς γῆς ἐξελθεῖν. τῇ δὲ ἐσβολῇ ταύτῃ πλεῖστόν τε χρόνον ἐνέμειναν, καὶ τὴν γῆν πᾶσαν ἔτεμον. ἡμέρας γὰρ τεσσαράκοντα μάλιστα ἐν τῇ γῇ τῇ Ἀττικῇ ἐγένοντο.

ἔτι δ' αὐτῶν. his verbis vulgo incipiunt caput 56., abrupta sententia, in qua sibi respondent *περὶ μὲν τοῦ* — et *ἔτι δὲ αὐτῶν* —.

ἐν τῷ πεδίῳ. in planitie inter Hymettum et Corydalum montes, in qua ipsa urbs Athenarum sita erat. *E G—ro.*

56. *Ἐπίδαυρον τὴν Πελοπ.*, ut *Ἐπίδαυρον τὴν Λιμηρὰν* 4, 56.; 6, 105., et similia. libri *Ἐπ. τῆς Πελ.*

Τροιζηνίδα γῆν. v. 1, 115. — *τὴν Ἁλιάδα.* v. 1, 105. — *τὴν Ἑρμιονίδα.* v. 1, 128. — *Πρασιὰς, τῆς Λακωνικῆς.* Atticae oppidum cognomine memoratur 7, 18.; 8, 95.

57. *καὶ — ᾐσθάνοντο.* Portus *simul etiam cum sepelientes viderent.* imo *cognoscerent* ex igne et fumo rogorum, ut G—rus annotavit.

Hagnon et Cleopompus, duces Atheniensium, Chalcidenses Thraciae et Potidaeam frustra oppugnant, multisque militibus peste amissis Athenas redeunt.

58. *Τοῦ δ' αὐτοῦ θέρους Ἅγνων ὁ Νικίου καὶ Κλεόπομπος ὁ Κλεινίου, ξυστράτηγοι ὄντες Περικλέους, λαβόντες τὴν στρατιὰν, ἥπερ ἐκεῖνος ἐχρήσατο, ἐστράτευσαν εὐθὺς ἐπὶ Χαλκιδέας τοὺς ἐπὶ Θρᾴκης, καὶ Ποτίδαιαν, ἔτι πολιορκουμένην· ἀφικόμενοι δὲ μηχανάς τε τῇ Ποτιδαίᾳ προσέφερον, καὶ παντὶ τρόπῳ ἐπειρῶντο ἑλεῖν. προὐχώρει δὲ αὐτοῖς οὔτε ἡ αἵρεσις τῆς πόλεως, οὔτε τἄλλα τῆς παρασκευῆς ἀξίως· ἐπιγενομένη γὰρ ἡ νόσος ἐνταῦθα δὴ πάνυ ἐπίεσε τοὺς Ἀθηναίους, φθείρουσα τὴν στρατιὰν, ὥστε καὶ τοὺς προτέρους στρατιώτας νοσῆσαι τῶν Ἀθηναίων ἀπὸ τῆς ξὺν Ἅγνωνι στρατιᾶς, ἐν τῷ προτοῦ χρόνῳ ὑγιαίνοντας· Φορμίων δὲ καὶ οἱ ἑξακόσιοι καὶ χίλιοι οὐκέτι ἦσαν περὶ Χαλκιδέας. ὁ μὲν οὖν Ἅγνων ταῖς ναυσὶν ἀνεχώρησεν ἐς τὰς Ἀθήνας, ἀπὸ τετρακισχιλίων ὁπλιτῶν χιλίους καὶ πεντήκοντα τῇ νόσῳ ἀπολέσας ἐν τεσσαράκοντα μάλιστα ἡμέραις· οἱ δὲ πρότεροι στρατιῶται κατὰ χώραν μένοντες ἐπολιόρκουν τὴν Ποτίδαιαν.*

Athenienses, alteram Peloponnesiorum incursionem aegre ferentes, de pace cogitant, et Periclem accusant.

59. *Μετὰ δὲ τὴν δευτέραν ἐσβολὴν τῶν Πελοποννησίων οἱ Ἀθηναῖοι, ὡς ἥ τε γῆ αὐτῶν ἐτέτμητο τὸ δεύτερον, καὶ ἡ νόσος ἐπέκειτο ἅμα, καὶ ὁ πόλεμος, ἠλλοίωντο τὰς γνώμας, καὶ τὸν μὲν Περικλέα ἐν αἰτίᾳ εἶχον, ὡς πείσαντα σφᾶς πολεμεῖν, καὶ δι' ἐκεῖνον ταῖς ξυμφοραῖς περιπεπτωκότες· πρὸς δὲ τοὺς Λακεδαιμονίους ὥρμηντο ξυγχωρεῖν, καὶ πρέσβεις τινὰς πέμψαντες ὡς αὐτοὺς ἄπρακτοι ἐγένοντο, πανταχόθεν τε τῇ γνώμῃ ἄποροι καθεστῶτες ἐνέκειντο τῷ Περικλεῖ. ὁ δὲ ὁρῶν αὐτοὺς πρὸς τὰ παρόντα χαλεπαίνοντας, καὶ πάντα ποιοῦντας, ἅπερ αὐτὸς ἤλπιζε, ξύλλογον ποιήσας, (ἔτι δ' ἐστρατήγει,) ἐβούλετο θαρσῦναί τε, καὶ ἀπαγαγὼν τὸ ὀργιζόμενον τῆς γνώμης πρὸς τὸ ἠπιώτερον καὶ ἀδεέστερον καταστῆσαι· παρελθὼν δὲ ἔλεξε τοιάδε.*

Eorum iras Pericles lenire studet oratione.

60. *„ΚΑΙ προσδεχομένῳ μοι τὰ τῆς ὀργῆς ὑμῶν ἐς ἐμὲ γεγένηται, (αἰσθάνομαι γὰρ τὰς αἰτίας,) καὶ ἐκκλησίαν τούτου ἕνεκα ξυνήγαγον, ὅπως ὑπομνήσω, καὶ μέμψωμαι, εἴ τι μὴ ὀρθῶς ἢ ἐμοὶ χαλεπαίνετε, ἢ ταῖς ξυμφοραῖς εἴκετε. ἐγὼ γὰρ ἡγοῦμαι πόλιν πλείω ξύμπασαν ὀρθουμένην ὠφελεῖν τοὺς ἰδιώτας, ἢ καθ' ἕκαστον τῶν πολιτῶν εὐπραγοῦσαν, ἀθρόαν δὲ σφαλλομένην. καλῶς μὲν γὰρ φερόμενος ἀνὴρ τὸ καθ' ἑαυτὸν,*

58. *Φορμίων.* de eo vid. 1, 65.; 2, 29. — *οἱ πρότεροι στρατιῶται* sunt *οἱ μετὰ Ἀρχεστράτου* 1, 57. et *οἱ μετὰ Καλλίου* 1, 61. sq. *Hk.*

59. *ἤλπιζε*, *expectabat, metuebat.*

60. *τὰ τῆς ὀργῆς.* i. e. *ἡ ὀργή.* — *καλῶς γ. φερόμενος ἀνήρ.* i. e. *vir, cui res prospere succe-*

διαφθειρομένης τῆς πατρίδος, οὐδὲν ἧσσον ξυναπόλλυται· κακοτυχῶν δὲ ἐν εὐτυχούσῃ πολλῷ μᾶλλον διασώζεται. ὁπότε οὖν πόλις μὲν τὰς ἰδίας ξυμφορὰς οἵα τε φέρειν, εἷς δὲ ἕκαστος τὰς ἐκείνης ἀδύνατος, πῶς οὐ χρὴ πάντας ἀμύνειν αὐτῇ, καὶ μὴ, ὃ νῦν ὑμεῖς δρᾶτε, ταῖς κατ᾽ οἶκον κακοπραγίαις ἐκπεπληγμένοι, τοῦ κοινοῦ τῆς σωτηρίας ἀφίεσθαι, ὡς ἐμέ τε, τὸν παραινέσαντα πολεμεῖν, καὶ ὑμᾶς αὐτοὺς, οἳ ξυνέγνωτε, δι᾽ αἰτίας ἔχετε. καίτοι ἐμοὶ τοιούτῳ ἀνδρὶ ὀργίζεσθε, ὃς οὐδενὸς οἴομαι ἥσσων εἶναι γνῶναί τε τὰ δέοντα, καὶ ἑρμηνεῦσαι ταῦτα, φιλόπολίς τε, καὶ χρημάτων κρείσσων. ὅ τε γὰρ γνοὺς, καὶ μὴ σαφῶς διδάξας, ἐν ἴσῳ καὶ εἰ μὴ ἐνεθυμήθη· ὅ τ᾽ ἔχων ἀμφότερα, τῇ δὲ πόλει δύσνους, οὐκ ἂν ὁμοίως τι οἰκείων φράζοι· προσόντος δὲ καὶ τοῦδε, χρήμασι δὲ νικωμένου, τὰ ξύμπαντά τούτου ἑνὸς ἂν ἀπολοῖτο. ὥστ᾽ εἴ μοι καὶ μέσως ἡγούμενοι μᾶλλον ἑτέρων προσεῖναι αὐτὰ πολεμεῖν ἐπείσθητε, οὐκ ἂν εἰκότως νῦν τοῦ γε ἀδικεῖν αἰτίαν φεροίμην.

Stultos esse, qui in prosperis rebus, si optio detur, bellum eligant, non item necessitate compulsos.

61. „*Καὶ γὰρ οἷς μὲν αἵρεσις γεγένηται τἄλλα εὐτυχοῦσι, πολλὴ ἄνοια πολεμῆσαι· εἰ δ᾽ ἀναγκαῖον ἦν ἢ εἴξαντας εὐθὺς τοῖς πέλας ὑπακοῦσαι, ἢ κινδυνεύσαντας περιγενέσθαι, ὁ φυγὼν τὸν κίνδυνον τοῦ ὑποστάντος μεμπτότερος.*

dunt; item, *qui laude dignus est.* v. D. ad 8, 54. εὖ φερόμενοι eodem sensu legitur 5, 15. εὖ φερόμενος ἐν στρατηγίαις 5, 16. Xenoph. Hellen. 2, 1. Lysandrum dicit εὖ φερόμενον παρὰ τοῖς ξυμμάχοις κατὰ τὴν προτέραν ναυμαχίαν. de opposito κακῶς φέρεσθαι v. Wessel. ad Diod. 13., p. 600. *E G.*

ἀφίεσθαι, ὡς ἐμέ τε. sic apparet legendum esse, ut haec cohaereant. vulgo ἀφίεσθε, καὶ ἐ. τε etc. sed Reg., Bar., et ab emendatione Gr., item procul dubio Cass. in litura, ἀφίεσθαι. de menda καὶ pro ὡς saepius mihi dicendum fuit.

ὅ τε γὰρ γνοὺς — ἐνεθυμήθη. virum peritum quidem, sed dilucide exponere nescientem cogitata sua, differre negat ab incogitante. „Respexit ad h. l. Plut. Pericle, c. 15. *Αἰτία δ᾽ οὐχ ἡ τοῦ λόγου ψιλῶς δύναμις, ἀλλ᾽, ὡς Θουκυδίδης φησὶν, ἡ περὶ τὸν βίον δόξα καὶ πίστις τοῦ ἀνδρὸς, ἀδωροτάτου περιφανῶς γενομένου, καὶ χρημάτων κρείττονος.*“ *Hk.*

οὐκ ἂν ὁμ. τι οἰκείων φράζοι, *non pariter utile quid dixerit.* incondite libri οἰκείως.

τοῦδε. τοῦ φιλόπολις εἶναι.

τὰ ξύμπαντα — ἀπολοῖτο, *omnia propter hoc unum* (avaritiam) *perderentur.* sic Reg., probante Abreschio Diluc. p. 246. confirmat S. his verbis *Τέσσαρα δεῖ, κατὰ Θουκυδίδην, τὸν ἀγαθὸν ἔχειν ἄνδρα, νοεῖν μὲν τὰ δέοντα, φράζειν δὲ δύνασθαι τὰ νοηθέντα καλῶς, φιλόπολίν τε εἶναι, καὶ τέταρτον κρείσσω χρημάτων· τὸ γὰρ νικᾶσθαι χρήμασι πᾶσαν καὶ ῥήτορος, καὶ πολίτου, καὶ ἰδιώτου, καὶ ἄρχοντος, ἀρετὴν ἀφανίζει.* quod vulgus librorum habet, τὰ ξ. — πωλοῖτο dure dictum est, vereorque ut graece.

μέσως: μετρίως (*mediocriter*). — μέσως δὲ εἶπε, καὶ οὐ σφόδρα (quippe vir eloquentissimus), διὰ τὸ φορτικόν. („i. e. quia hoc odiose dictum fuisset.“ G.) S. — „μᾶλλον ἑτέρων pro μ. ἢ ἑτέροις. Matth. gr. §. 454.“ *Hk.*

61. περιγενέσθαι, *hoste superato servari.* Portus.

Se ipsum sibi constare, Athenienses autem, utilibus adhuc incertis, inexpectata mirari, secus ac deceat cives magnae reipublicae, cujus potius quam privati commodi rationem habendam esse.

Καὶ ἐγὼ μὲν ὁ αὐτός εἰμι, καὶ οὐκ ἐξίσταμαι· ὑμεῖς δὲ μεταβάλλετε, ἐπειδὴ ξυνέβη ὑμῖν πεισθῆναι μὲν ἀκεραίοις, μεταμέλειν δὲ κακουμένοις, καὶ τὸν ἐμὸν λόγον ἐν τῷ ὑμετέρῳ ἀσθενεῖ τῆς γνώμης μὴ ὀρθὸν φαίνεσθαι, διότι τὸ μὲν λυποῦν ἔχει ἤδη τὴν αἴσθησιν ἑκάστῳ, τῆς δὲ ὠφελείας ἄπεστιν ἔτι ἡ δήλωσις ἅπασι, καὶ μεταβολῆς μεγάλης, καὶ ταύτης ἐξ ὀλίγου, ἐμπεσούσης ταπεινὴ ὑμῶν ἡ διάνοια ἐγκαρτερεῖν, ἃ ἔγνωτε. δουλοῖ γὰρ φρόνημα τὸ αἰφνίδιον καὶ ἀπροσδόκητον, καὶ τὸ πλείστῳ παραλόγῳ ξυμβαῖνον· ὃ ὑμῖν πρὸς τοῖς ἄλλοις οὐχ ἥκιστα καὶ κατὰ τὴν νόσον γεγένηται. ὅμως δὲ πόλιν μεγάλην οἰκοῦντας, καὶ ἐν ἤθεσιν ἀντιπάλοις αὐτῇ τεθραμμένους, χρεὼν καὶ ξυμφοραῖς ταῖς μεγίσταις ἐθέλειν ὑφίστασθαι, καὶ τὴν ἀξίωσιν μὴ ἀφανίζειν (ἐν ἴσῳ γὰρ οἱ ἄνθρωποι δικαιοῦσι τῆς τε ὑπαρχούσης δόξης αἰτιᾶσθαι ὅστις μαλακίᾳ ἐλλείπει, καὶ τῆς μὴ προσηκούσης μισεῖν τὸν θρασύτητι ὀρεγόμενον), ἀπαλγήσαντας δὲ τὰ ἴδια τοῦ κοινοῦ τῆς σωτηρίας ἀντιλαμβάνεσθαι.

Laborem bellicum non esse nimis extimescendum, praesertim Atheniensibus mari potentissimis.

62. *„Τὸν δὲ πόνον τὸν κατὰ τὸν πόλεμον, μὴ γένηταί τε πολὺς, καὶ οὐδὲν μᾶλλον περιγενώμεθα, ἀρκείτω μὲν ὑμῖν καὶ ἐκεῖνα, ἐν οἷς ἄλλοτε πολλάκις γε δὴ ἀπέδειξα οὐκ ὀρθῶς αὐτὸν ὑποπτευόμενον· δηλώσω δὲ καὶ τόδε, ὅ μοι δοκεῖτε οὔτ' αὐτοὶ πώποτε ἐνθυμηθῆναι ὑπάρχον ὑμῖν μεγέθους πέρι ἐς τὴν ἀρχὴν, οὔτ' ἐγὼ ἐν τοῖς πρὶν λόγοις· οὐδ' ἂν νῦν ἐχρη-*

Καὶ ἐγὼ μὲν ὁ αὐτός εἰμι. plenius infra 3, 38. *ἐγὼ μὲν οὖν ὁ αὐτός εἰμι τῇ γνώμῃ.* Dio Cass. 38, 44. *ἐγὼ μὲν γὰρ καὶ τότε καὶ νῦν τὴν αὐτὴν γνώμην ἔχω, καὶ οὐ μεταβάλλομαι.* unde P. suspicatur, in sequentibus legendum esse *μεταβάλλεσθε* pro *μεταβάλλετε.* sed idem docet Proleg. I., p. 185. sq., multa verba activa neutrali sensu dici, in quibus pronomen reflexivum supprimatur, veluti *περαιοῦν* 2, 67., *στηρίζειν* 2, 49., *ἐξιέναι* 1, 46., *ἐσβάλλειν* et alia verbi *βάλλειν* composita, *ἔχειν* ejusque composita, ut *ἀνέχειν* 1, 46.; 4, 53.; *ἐπέχειν* 4, 124. et alia. *Hk.*

καὶ οὐκ ἐξίσταμαι: *ὧν παρῄνεσα.* — *ἀκεραίοις:* *ἀζημίοις.* S.

ἔχει ἤδη τὴν αἴσθησιν ἑκάστῳ. cf. 1, 9. — *ταπεινὴ ἐγκαρτερεῖν,* ut 1, 50. *ὀλίγαι (νῆες) ἀμύνειν.* v. Matth. gr. §. 448, b, Herm. ad Vig. p. 785. *Ex Hk.* *ἐξ ὀλ.,* *nuper.*

καὶ — ἀντιπάλοις: *ἀντὶ τοῦ παραπλησίοις, τῷ μεγέθει τῆς πόλεως ἴσοις. δεῖ γὰρ πρὸς τὰς πόλεις καὶ τὰ φρονήματα ἔχειν.* — *ὑφίστασθαι:* *ἀμετακινήτους εἶναι.* — *καὶ τὴν ἀξίωσιν:* *τὸ ἀξίωμα, τὴν ἡγεμονίαν.* S.

ἐν ἴσῳ γὰρ — ὀρεγόμενον. sententia: homines pariter eum incusant, qui ob mollitiem gloriam partam relinquit, atque illum oderunt, qui insolenter sibi arrogat alienam. *Ex Hk.* — *ἀπαλγήσαντας:* *παυσαμένους ἀλγεῖν, ὥσπερ τὸ ἀπολοφυράμενοι* (c. 46.). S.

62. *Τὸν δὲ — πόλεμον, Quod autem attinet ad laborem belli.*

οὐδ' ἂν — τὴν προσποίησιν, neque nunc oratione uterer, quae jactantioris arrogantiae speciem habet.

σάμην κομπωδεστέραν ἔχοντι τὴν προσποίησιν, εἰ μὴ καταπεπληγμένους ὑμᾶς παρὰ τὸ εἰκὸς ἑώρων. οἴεσθε μὲν γὰρ τῶν ξυμμάχων μόνον ἄρχειν· ἐγὼ δὲ ἀποφαίνω δύο μερῶν τῶν ἐς χρῆσιν φανερῶν, γῆς καὶ θαλάσσης, τοῦ ἑτέρου ὑμᾶς παντὸς κυριωτάτους ὄντας, ἐφ᾽ ὅσον τε νῦν νέμεσθε, καὶ ἢν ἐπὶ πλέον βουληθῆτε· καὶ οὐκ ἔστιν ὅστις τῇ ὑπαρχούσῃ παρασκευῇ τοῦ ναυτικοῦ πλέοντας ὑμᾶς οὔτε βασιλεὺς κωλύσει, οὔτε ἄλλο οὐδὲν ἔθνος τῶν ἐν τῷ παρόντι· ὥστε οὐ κατὰ τὴν τῶν οἰκιῶν καὶ τῆς γῆς χρείαν, ὧν μεγάλων νομίζετε ἐστερῆσθαι, αὕτη ἡ δύναμις φαίνεται, οὐδ εἰκὸς χαλεπῶς φέρειν αὐτῶν μᾶλλον ἢ οὐ κήπιον καὶ ἐγκαλλώπισμα πλούτου πρὸς ταύτην νομίσαντας ὀλιγωρῆσαι, καὶ γνῶναι, ἐλευθερίαν μὲν, ἢν ἀντιλαμβανόμενοι αὐτῆς διασώσωμεν, ῥαδίως ταῦτα ἀναληψομένην, ἄλλων δ᾽ ὑπακούσασι καὶ τὰ προσκεκτημένα φιλεῖν ἐλασσοῦσθαι· τῶν τε πατέρων μὴ χείρους κατ᾽ ἀμφότερα φανῆναι, οἳ μετὰ πόνων καὶ οὐ παρ᾽ ἄλλων δεξάμενοι κατέσχον τε, καὶ προσέτι διασώσαντες παρέδοσαν ἡμῖν, αὐτά· (αἴσχιον δὲ ἔχοντας ἀφαιρεθῆναι ἢ κτωμένους ἀτυχῆσαι·) ἰέναι δὲ τοῖς ἐχθροῖς ὁμόσε μὴ φρονήματι μόνον, ἀλλὰ καὶ καταφρονήματι. αὔχημα μὲν γὰρ [καὶ] ἀπὸ ἀμαθίας εὐτυχοῦς καὶ δειλῷ τινι ἐγγίγνεται, καταφρόνησις δὲ, ὃς ἂν καὶ γνώμῃ πιστεύῃ τῶν ἐναντίων προέχειν· ὃ ἡμῖν ὑπάρχει. καὶ τὴν τόλμαν ἀπὸ τῆς ὁμοίας τύχης ἡ ξύνεσις ἐκ τοῦ ὑπέρφρονος ἐχυρωτέραν παρέχεται,

καὶ οὐκ ἔστιν ὅστις — κωλύσει. duae constructiones confusae *ἀνακολούθως*: aut enim debebat omittere *οὐκ ἔστιν ὅστις*, aut verba *οὔτε βασιλεὺς* ponere post *κωλύσει*. — in verbis *οὐ κατὰ — χρείαν* praepositio *κατὰ* significat similitudinem, per quam licet duas res inter se comparare. 7, 75. *μείζω ἢ κατὰ δάκρυα πεπονθότας*. *Hk.*

μεγάλων intelligendum *ὡς μεγ.*, ellipsi non inusitata: neque enim ex sua, sed vulgi attici, opinione *μεγάλα* haec dicit Pericles.

χαλεπῶς φέρειν αὐτῶν. genitivus causae: v. 1, 77., Matth. gr. §. 345, a. — *μᾶλλον ἢ οὐ κήπιον — νομίσαντας ὀλιγωρῆσαι.* vetat eos aegre ferre amissum usum aedium et agrorum, potiusque illa aestimata quanti hortulum vel ejusmodi ornamentum divitiarum contemnere. — „*πρὸς ταύτην*: *πρὸς τὴν κτῆσιν τῆς θαλάσσης* (comparatione facta istorum cum imperio maris).“ E S., apud quem item ponendum censeo *ἢ οὐ κήπιον*, non, ut vulgo et apud hunc, et apud ipsum Thucydidem, *ἢ οὐ κ.*, nisi quis probet interpretationem Graeculi *τὸ ἢ οὐ ἀντὶ τοῦ ἀλλὰ, οἷον ἀλλὰ κήπιον* etc.

φιλεῖν, *solere*, ut 1, 78., 79., etc. — *κτωμένους*, *acquirentes*.

κατ᾽ ἀμφότερα. i. e. *κατὰ τὸ κατέχειν τε, καὶ διασώσαντας παραδιδόναι.* — quae sequuntur paulo post, verba *φρόνημα* et *αὔχημα* synonyma quidem sunt, et elatum animum denotant, sed illud in bonam, hoc in malam partem accipitur, ut Latinorum *fidentia* et *confidentia*. et *αὔχημα* quidem ad Lacedaemonios spectat, qui *ἀμαθίας* nomine subinde notantur (vid. 1, 68., 84.), *φρόνημα* ad Athenienses. notavit Krüger. ad Dionys. p. 195. sq. In verbis *καταφρόνησις δὲ ὃς ἂν — πιστεύῃ* confusio est duarum structurarum, ut supra c. 44. *Ex Hk.*

ἀπὸ τῆς ὁμοίας τύχης, *pari conditione fortunae*, ut fere Athenienses et Lacedaemonii.

ἐκ τοῦ ὑπέρφρονος. i. e. *ἐκτὸς τοῦ ὑπ.*, *sine fastu*, qua notione *ἐκ* praepositio legitur apud Homerum, aliosque scriptores: v. Iliad. λ΄, 163. etc., Xenoph. Hip-

ἐλπίδι τε ἧσσον πιστεύει, ἧς ἐν τῷ ἀπόρῳ ἡ ἰσχὺς, γνώμῃ δὲ ἀπὸ τῶν ὑπαρχόντων, ἧς βεβαιοτέρα ἡ πρόνοια.

Opem ferri jubet principatui Athenarum, quem ne deponere quidem tutum esse ait invisis.

63. *„Τῆς τε πόλεως ὑμᾶς εἰκὸς τῷ τιμωμένῳ ἀπὸ τοῦ ἄρχειν, ᾧπερ ἅπαντες ἀγάλλεσθε, βοηθεῖν, καὶ μὴ φεύγειν τοὺς πόνους, ἢ μηδὲ τὰς τιμὰς διώκειν· μηδὲ νομίσαι περὶ ἑνὸς μόνου, δουλείας ἀντ' ἐλευθερίας, ἀγωνίζεσθαι, ἀλλὰ καὶ ἀρχῆς στερήσεως, καὶ κινδύνου ὧν ἐν τῇ ἀρχῇ ἀπήχθεσθε. ἧς οὐδ' ἐκστῆναι ἔτι ὑμῖν ἔστιν, εἴ τις καὶ τόδε ἐν τῷ παρόντι δεδιὼς ἀπραγμοσύνῃ ἀνδραγαθίζεται. ὡς τυραννίδα γὰρ ἤδη ἔχετε αὐτὴν, ἣν λαβεῖν μὲν ἄδικον δοκεῖ εἶναι, ἀφεῖναι δὲ ἐπικίνδυνον. τάχιστ' ἄν τε πόλιν οἱ τοιοῦτοι, ἑτέρους τε πείσαντες, ἀπολέσειαν, καὶ εἴ που ἐπὶ σφῶν αὐτῶν αὐτόνομοι οἰκήσειαν· τὸ γὰρ ἄπραγμον οὐ σώζεται, μὴ μετὰ τοῦ δραστηρίου τεταγμένον, οὐδὲ ἐν ἀρχούσῃ πόλει ξυμφέρει, ἀλλ' ἐν ὑπηκόῳ ἀσφαλὲς δουλεύειν.*

Peroratio.

64. *„Ὑμεῖς δὲ μήτε ὑπὸ τῶν τοιῶνδε πολιτῶν παράγεσθε, μήτε ἐμὲ δι' ὀργῆς ἔχετε, (ᾧ καὶ αὐτοὶ ξυνδιέγνωτε πολεμεῖν.) εἰ καὶ ἐπελθόντες οἱ ἐναντίοι ἔδρασαν, ἅπερ εἰκὸς ἦν, μὴ ἐθελησάντων ὑμῶν ὑπακούειν, ἐπιγεγένηταί τε πέρα ὧν προσεδεχόμεθα ἡ νόσος ἥδε, πρᾶγμα μόνον δὴ τῶν πάντων ἐλπίδος κρεῖσσον γεγενημένον. καὶ δι' αὐτὴν οἶδ' ὅτι μέρος τι μᾶλλον ἔτι μισοῦμαι, οὐ δικαίως, εἰ μὴ καὶ, ὅταν παρὰ λόγον τι εὖ πράξητε, ἐμοὶ ἀναθήσετε. φέρειν τε χρὴ τά τε δαιμόνια ἀναγκαίως, τά τε ἀπὸ τῶν πολεμίων ἀνδρείως· ταῦτα γὰρ ἐν ἔθει τῇδε τῇ πόλει πρότερόν τε ἦν, νῦν τε μὴ ἐν ὑμῖν κωλυθῇ. γνῶτε δὲ ὄνομα μέγιστον αὐτὴν ἔχουσαν ἐν πᾶσιν ἀνθρώποις*

parch. 7, 4. etiam hisce, ut verbo *αὔχημα*, notantur Lacedaemonii. — *ἐν ἀπόρῳ*, *in desperatis rebus*, quibus opponit *τὰ ὑπάρχοντα*, *praesentes copias.*

ἡ πρόνοια: ἡ πρόγνωσις. S.

63. *τῷ τιμωμένῳ: τῇ τιμῇ τῆς πόλεως. — τουτέστι τῇ ἡγεμονίᾳ.* S. sic, notante Hk., 1, 142. *ἐν τῷ μὴ μελετῶντι.* cf. Matth. gr. §. 550.

εἴ τις καὶ τόδε — ἀνδραγαθίζεται. τόδε ἀνδραγαθίζεται, i. e. *ἀνδραγαθίαν ἀσκεῖ ἐν τῷδε, τῷ ἐκστῆναι δηλονότι τῆς ἀρχῆς*, *si quis metu in praesentia virtutem desidia vult prodere, cedens imperio, quasi id injustum sit.* Hk.

οἱ τοιοῦτοι: οἱ ἀπράγμονες. S. particula *τὲ* post *ἑτέρους* pertinet ad sequens *καί*. utroque modo ejusmodi homines perdere dicit rempublicam, tum si ceteris (scil. sociis) persuadent, eosque ad suam sententiam traducunt, tum si soli per se ac suis institutis liberam rempublicam administrant. *Ex Hk.*

ξυμφέρει. intell. *τὸ ἄπραγμον, ἡ ἀπραγμοσύνη.*

ἀσφαλὲς (cf. 1, 75., 80. etc.) Gr. a correctore pro *ἀσφαλῶς* vulgato, quod durius explicandum est. argute, cum expectes *ἀπράγμονα εἶναι*, orator dicit *δουλεύειν*, tanquam synonymum. oderunt Athenienses *τὸ ἀπραγεῖν*: v. 1, 70.

64. *ἐλπίδος κρεῖσσον: ὑπὲρ ἐλπίδα.* S.

διὰ τὸ ταῖς ξυμφοραῖς μὴ εἴκειν, πλεῖστα δὲ σώματα καὶ πόνους ἀναλωκέναι πολέμῳ, καὶ δύναμιν μεγίστην δὴ μέχρι τοῦδε κεκτημένην, ἧς ἐς ἀΐδιον τοῖς ἐπιγιγνομένοις, ἢν καὶ νῦν ὑπενδῶμέν ποτε (πάντα γὰρ πέφυκε καὶ ἐλασσοῦσθαι) μνήμη καταλελείψεται· Ἑλλήνων τε ὅτι Ἕλληνες πλείστων δὴ ἤρξαμεν, καὶ πολέμοις μεγίστοις ἀντέσχομεν πρός τε ξύμπαντας, καὶ καθ' ἑκάστους, πόλιν τε τοῖς πᾶσιν εὐπορωτάτην καὶ μεγίστην ᾠκήσαμεν. καίτοι ταῦτα ὁ μὲν ἀπράγμων μέμψαιτ' ἂν, ὁ δὲ δρᾶν τι βουλόμενος καὶ αὐτὸς ζηλώσει, εἰ δέ τις μὴ κέκτηται, φθονήσει· τὸ δὲ μισεῖσθαι καὶ λυπηροὺς εἶναι ἐν τῷ παρόντι πᾶσι μὲν ὑπῆρξε δὴ, ὅσοι ἕτεροι ἑτέρων ἠξίωσαν ἄρχειν· ὅστις δ' ἐπὶ μεγίστοις τὸ ἐπίφθονον λαμβάνει, ὀρθῶς βουλεύεται. μῖσος μὲν γὰρ οὐκ ἐπὶ πολὺ ἀντέχει, ἡ δὲ παραυτίκα γε λαμπρότης καὶ ἐς τὸ ἔπειτα δόξα ἀείμνηστος καταλείπεται. ὑμεῖς δὲ ἔς τε τὸ μέλλον καλὸν προγνόντες, ἔς τε τὸ αὐτίκα μὴ αἰσχρὸν, τῷ ἤδη προθύμῳ ἀμφότερα κτήσασθε, καὶ Λακεδαιμονίοις μήτε ἐπικηρυκεύεσθε, μήτε ἔνδηλοι ἔστε τοῖς παροῦσι πόνοις βαρυνόμενοι, ὡς οἵτινες πρὸς τὰς ξυμφορὰς γνώμῃ μὲν ἥκιστα λυποῦνται, ἔργῳ δὲ μάλιστα ἀντέχουσιν, οὗτοι καὶ πόλεων καὶ ἰδιωτῶν κράτιστοί εἰσι."

Parent quidem Pericli Athenienses publice, sed privatim lugent, tandemque mulctant eum pecunia.

65. *Τοιαῦτα ὁ Περικλῆς λέγων ἐπειρᾶτο τοὺς Ἀθηναίους τῆς τε ἐπ' αὐτὸν ὀργῆς παραλύειν, καὶ ἀπὸ τῶν παρόντων δεινῶν ἀπάγειν τὴν γνώμην. οἱ δὲ δημοσίᾳ μὲν τοῖς λόγοις ἀνεπείθοντο, καὶ οὔτε πρὸς τοὺς Λακεδαιμονίους ἔτι ἔπεμπον, ἔς τε τὸν πόλεμον μᾶλλον ὥρμηντο· ἰδίᾳ δὲ τοῖς παθήμασιν ἐλυποῦντο, ὁ μὲν δῆμος, ὅτι ἀπ' ἐλασσόνων ὁρμώμενος ἐστέρητο καὶ τούτων, οἱ δὲ δυνατοὶ, καλὰ κτήματα κατὰ τὴν χώραν, οἰκοδομίαις τε, καὶ πολυτελέσι κατασκευαῖς, ἀπολωλεκότες, τὸ δὲ μέγιστον, πόλεμον ἀντ' εἰρήνης ἔχοντες· οὐ μέντοι πρότερόν γε οἱ ξύμπαντες ἐπαύσαντο ἐν ὀργῇ ἔχοντες αὐτὸν, πρὶν ἐζημίωσαν χρήμασιν.*

ἢν καὶ νῦν ὑπενδῶμέν ποτε: *ἐάν ποτε καὶ ὑποχαλάσωμεν (aliquantum remittamus)*, κ. πταίσωμεν. S.

πάντα — ἐλασσοῦσθαι. i. e. π. γὰρ πέφυκεν ὥστε καὶ ἐλ., *omnia natura sic comparata sunt, ut etiam imminuantur.* opponuntur πέφυκα et βούλομαι. Dionysius Hal. de ant. Orat., annotante Hoogev. ad Vigerum p. 321. ed. 3. Lips., Πέφυκε γὰρ ἡ Λυσίου λέξις ἔχειν τὸ χαρίεν, ἡ δ' Ἰσοκράτους βούλεται. Theonoë apud Euripidem Hel. 918.

Ἐγὼ πέφυκά τ' εὐσεβεῖν, καὶ βούλομαι.

ὀρθῶς βουλεύεται, *recte sibi consulit.* Port.

ἡ δὲ παραυτίκα γε —. libri ἡ δὲ π. τε —, quae scriptura transversos egit viros doctos. bene Hieron. Müller. „der gegenwärtige Glanz aber hinterbleibt auch für die Zukunft als unvergesslicher Ruhm."

ὑμεῖς δὲ — κτήσασθε. *vos igitur et futurum decus prospicientes, et id, quod neque in praesentia turpe est, utrumque alacri, quo jam estis, animo acquirite.*

ἀντέχουσιν, *se offirmant*, resistunt.

65. **ἐζημίωσαν χρήμασιν.**

Mox tamen propter modeste et gloriose aute bellum administratam rempublicam denuo creatur dux, sed brevi post obit, ambitione et avaritia ingravescentibus.

Ὕστερον δ' αὖθις οὐ πολλῷ, ὅπερ φιλεῖ ὅμιλος ποιεῖν, στρατηγὸν εἵλοντο, καὶ πάντα τὰ πράγματα ἐπέτρεψαν, ὧν μὲν περὶ τὰ οἰκεῖα ἕκαστος ἤλγει, ἀμβλύτεροι ἤδη ὄντες, ὧν δὲ ξύμπασα ἡ πόλις προσεδεῖτο, πλείστου ἄξιον νομίζοντες εἶναι. ὅσον τε γὰρ χρόνον προὔστη τῆς πόλεως ἐν τῇ εἰρήνῃ, μετρίως ἐξηγεῖτο. καὶ ἀσφαλῶς διεφύλαξεν αὐτὴν, καὶ ἐγένετο ἐπ' ἐκείνου μεγίστη· ἐπεί τε ὁ πόλεμος κατέστη, ὁ δὲ φαίνεται καὶ ἐν τούτῳ προγνοὺς τὴν δύναμιν. ἐπεβίω δὲ δύο ἔτη καὶ ἓξ μῆνας· καὶ ἐπειδὴ ἀπέθανεν, ἐπὶ πλέον ἔτι ἐγνώσθη ἡ πρόνοια αὐτοῦ ἐς τὸν πόλεμον. ὁ μὲν γὰρ ἡσυχάζοντάς τε, καὶ τὸ ναυτικὸν θεραπεύοντας, καὶ ἀρχὴν μὴ ἐπικτωμένους ἐν τῷ πολέμῳ, μηδὲ τῇ πόλει κινδυνεύοντας, ἔφη περιέσεσθαι· οἱ δὲ ταῦτά τε πάντα ἐς τοὐναντίον ἔπραξαν, καὶ ἄλλα ἔξω τοῦ πολέμου δοκοῦντα εἶναι κατὰ τὰς ἰδίας φιλοτιμίας καὶ ἴδια κέρδη κακῶς ἔς τε σφᾶς αὐτοὺς, καὶ τοὺς ξυμμάχους, ἐπολίτευσαν· ἃ κατορθούμενα μὲν τοῖς ἰδιώταις τιμὴ καὶ ὠφέλεια μᾶλλον ἦν, σφαλέντα δὲ τῇ πόλει ἐς τὸν πόλεμον βλάβη καθίστατο.

Periclis ingeuium et auctoritas.

Αἴτιον δ' ἦν, ὅτι ἐκεῖνος μὲν, δυνατὸς ὢν τῷ τε ἀξιώματι,

ὀγδοήκοντα ταλάντοις, auctore Diodoro 12, 45. contra Plut. Pericle, c. 35. tradit, eos, qui minimum, quindecim, qui maximum numerum scripserint, quinquaginta scripsisse. *Hk.* Auctorem mulctae Cleonem fuisse narrat Aristides vol. 2., p. 249., 251., 262. *G—r.*

ὁ δὲ φαίνεται — προγνοὺς τὴν δύν. (scil. τῆς πόλεως. v. finem hujus capitis. *G—r.*) sic maxime post temporales particulas in apodosi ponitur δέ. 1, 11. ἐπειδὴ δὲ ἀφικόμενοι μάχῃ ἐκράτησαν, (δῆλον δέ· τὸ γὰρ ἔρυμα τῷ στρατοπέδῳ οὐκ ἂν ἐτειχίσαντο·) φαίνονται δ' οὐδ' ἐνταῦθα πάσῃ τῇ δυνάμει χρησάμενοι. v. Buttmann. ad Demosth. Mid. exc. 12., p. 147. cf. 8, 70. *Hk.*

ἡ πρόνοια αὐτοῦ ἐς τὸν πόλεμον. vulgo ἡ ἐς τὸν πόλ. sed codd. Cass., Aug., Cl., Pal., It., Vat., Reg., Gr., omittunt articulum ἡ, quem saepe cum apud alios scriptores, tum apud Thucydidem, in locis ita comparatis non repeti exemplis docet Krüger. ad Dionys. p. 153. *Idem.*

καὶ ἀρχὴν — πολέμῳ, *neque novum imperium quaerentes durante bello.*

ἄλλα ἔξω τοῦ πολέμου. his verbis secundum Arnoldum significantur parerga quaedam belli peloponnesiaci (nam id κατ' ἐξοχὴν apud hunc nostrum dicitur ὁ πόλεμος), qualia fuerunt Atheniensium in Cretam missorum, quo Cretenses auxilium ferrent sine intermissione Phormioni 2, 85.; variae expeditiones siculae ante famosam illam; incursio in Melum insulam, qua incursione omnis Graecia indignata est; aliaque in Boeotiam, cum fusi sunt Athenienses ad Pelium; fortasse etiam varia conata navium ἀργυρολόγων, velut quae narrantur 3, 19., quibus conatis socii vexati mala dominationis atticae persentiebant. cf. Plut. Pericle, c. 20., 21.

ἃ κατορθούμενα: εἰς τέλος ἐρχόμενα. — τοῖς ἰδιώταις: ἰδιώτας καλεῖ τοὺς ῥήτορας, καὶ τοὺς δημαγωγοὺς, οὐχ ὅτι ἰδιῶταί εἰσι κατὰ τὸ ἀληθὲς, (perperam dictum, quasi ἰδιώτης proprie sit *plebejus*, aut *imperitus.*) ἀλλ' ὡς πρὸς ἀντιδιαστολὴν τοῦ κοινοῦ καὶ τῆς πόλεως εἴρηκε. S. *privatis hominibus.*

καὶ τῇ γνώμῃ, χρημάτων τε διαφανῶς ἀδωρότατος γενόμενος, κατεῖχε τὸ πλῆθος ἐλευθέρως, καὶ οὐκ ἤγετο μᾶλλον ὑπ' αὐτοῦ ἢ αὐτὸς ἦγε διὰ τὸ μὴ, μὴ κτώμενος ἐξ οὐ προσηκόντων τὴν δύναμιν, πρὸς ἡδονὴν λέγειν, ἀλλ' ἔχων ἐπ' ἀξιώσει καὶ πρὸς ὀργήν τι ἀντειπεῖν. ὁπότε γοῦν αἴσθοιτό τι αὐτοὺς παρὰ καιρὸν ὕβρει θαρσοῦντας, λέγων κατέπλησσεν ἐπὶ τὸ φοβεῖσθαι· καὶ δεδιότας αὖ ἀλόγως ἀντικαθίστη πάλιν ἐπὶ τὸ θαρσεῖν. ἐγίγνετό τε λόγῳ μὲν δημοκρατία, ἔργῳ δὲ ὑπὸ τοῦ πρώτου ἀνδρὸς ἀρχή. οἱ δὲ ὕστερον, ἴσοι αὐτοὶ μᾶλλον πρὸς ἀλλήλους ὄντες, καὶ ὀρεγόμενοι τοῦ πρῶτος ἕκαστος γίγνεσθαι, ἐτράποντο καθ' ἡδονὰς τῷ δήμῳ καὶ τὰ πράγματα ἐνδιδόναι. ἐξ ὧν ἄλλα τε πολλὰ, ὡς ἐν μεγάλῃ πόλει καὶ ἀρχὴν ἐχούσῃ, ἡμαρτήθη, καὶ ὁ ἐς Σικελίαν πλοῦς, ὃς οὐ τοσοῦτον γνώμης ἁμάρτημα ἦν πρὸς οὓς ἐπῄεσαν, ὅσον οἱ ἐκπέμψαντες, οὐ τὰ πρόσφορα τοῖς οἰχομένοις ἐπιγιγνώσκοντες, ἀλλὰ κατὰ τὰς ἰδίας διαφορὰς περὶ τῆς τοῦ δήμου προστασίας, τά τε ἐν τῷ στρατοπέδῳ ἀμβλύτερα ἐποίουν, καὶ τὰ περὶ τὴν πόλιν πρῶτον ἐν ἀλλήλοις ἐταράχθησαν. σφαλέντες δ' ἐν Σικελίᾳ ἄλλῃ

ἀδωρότατος: ἀδωρόληπτος. S.

διὰ τὸ μὴ, μὴ κτώμενος ἐξ οὐ πρ. τὴν δ., πρὸς ἡδονὴν λέγειν, ἀλλ' etc. ita haec restituisse mihi videor. In libris alterum μὴ desideratur, forte omissum ab oscitantibus scribis: neque enim concedendum est Haackeo, μὴ ad utrumque, κτώμενος et λέγειν, referri posse. legitur quoque vulgo πρὸς ἡδονήν τι λέγειν, sed apud Thomam Mag. v. ἀξιῶ πρὸς ἡδ. λέγειν, ut τὶ e glossa in ordinem immigrasse videatur, molestum illud quidem hoc loco, cum statim sequatur πρὸς ὀργήν τι ἀντειπεῖν. — de bis illato μὴ cf. 3, 49.

ἔχων τὴν δύναμιν.

καθ' ἡδονὰς τῷ δήμῳ, καθ' ἡδέα ὄντα τῷ δ.

ὃς οὐ τοσοῦτον — ἐπῄεσαν. intell. ἁμάρτημα περὶ τούτων, πρὸς οὓς ἐπῄεσαν, scil. Syracusanos.

ἐπιγιγνώσκοντες, *porro providentes*, digna judicantes quae amplius curarent missis in expeditionem.

διαφοράς. pars codicum, cui fere obtemperaverunt editores, διαβολὰς, de quo St. „Hic a codice veteri dissentio, nobis διαβολὰς pro διαφορὰς exhibente, praesertim cum addatur περὶ τῆς τοῦ δήμου προστασίας, quae adjectio cum accusativo διαβολὰς minime conveniret.“ Did. p. 485. „Cette leçon (διαβολὰς) nous paraît très déplacée dans ce passage. Les interprètes ont cru que Thucydide faisait allusion aux calomnies portées contre Alcibiade. Nous croyons tout simplement que l'auteur parle des querelles des démagogues qui se disputaient la présidence du peuple. Pour s'en convaincre, on n'a qu'à rapprocher quelques passages de ce même §.:

κατὰ τὰς ἰδίας φιλοτιμίας καὶ ἴδια κέρδη.
καὶ ὀρεγόμενοι τοῦ πρῶτος ἕκαστος γίγνεσθαι.
κατὰ τὰς ἰδίας διαφορὰς περιπεσόντες ἐσφάλησαν.

Rapprochez aussi ce passage du livre 3., §. 82.: διαφορῶν οὐσῶν ἑκασταχοῦ, τοῖς τε τῶν δήμων προστάταις, etc.“ διαβολὰς Benedictus aliique intelligunt illas inprimis calumnias, quibus inimici in Siciliam profectum Alcibiadem infamabant (v. 6, 29.), cumque ille ad Spartanos confugisset, clades sicula et totam Atticam infestans malorum Ilias insecuta est. quae etsi speciem aliquam habent, tamen Stephano et Didoto assentior.

καὶ τὰ — ἐταράχθησαν, *et rebus urbicis turbari inter se ac trepidare coeperunt*, prudentia et auctoritate, quales Periclis fuerant, destituti.

τε παρασκευῇ, καὶ τοῦ ναυτικοῦ τῷ πλείονι μορίῳ, καὶ κατὰ τὴν πόλιν ἤδη ἐν στάσει ὄντες, ὅμως τρία μὲν ἔτη ἀντεῖχον τοῖς τε πρότερον ὑπάρχουσι πολεμίοις, καὶ τοῖς ἀπὸ Σικελίας μετ' αὐτῶν, καὶ τῶν ξυμμάχων ἔτι τοῖς πλείοσιν ἀφεστηκόσι, Κύρῳ τε ὕστερον βασιλέως παιδὶ προσγενομένῳ, ὃς παρεῖχε χρήματα Πελοποννησίοις ἐς τὸ ναυτικόν· καὶ οὐ πρότερον ἐνέδοσαν ἢ αὐτοὶ ἐν σφίσι κατὰ τὰς ἰδίας διαφορὰς περιπεσόντες ἐσφάλησαν. τοσοῦτον τῷ Περικλεῖ ἐπερίσσευσε τότε, ἀφ' ὧν

ὅμως τρία μὲν ἔτη. Sententiam nostram, hunc numerum annorum non convenire rebus gestis, et corruptum esse *Ι′*, i. e. *δέκα*, in *Γ′*, i. e. *τρεῖς*, secuti sunt Poppo et Goellerus; nec Krügerus, vulgatam dcfendere conatus, in censura Goellerianae editionis Bibl. crit. 1828. p. 8., profecit: nam inter cladem Siciliensem et Athenas Lysandro, pace composita, traditas propemodum decem anni computantur, siquidem initio Septembris nostri a. 413. ultimas in Sicilia clades experti sunt Athenienses, Lysander autem Piraeum intravit post medium Aprilem nostrum a. 404. ita certe novem anni efficiuntur, et Thucydides, qui naturales annos sequitur, putari possit imperfectos annos pro integris numerasse. vel dicendum, Thucydidem computare annos a revocatione Alcibiadis (Thuc. 6, 61.) usque ad illud tempus, cum Athenienses obsessi et fame laborantes primos ad Agidem et Lacedaemonem legatos miserunt (Xen. Hellen. 2, 2, 11.). avocatus ab imperio Alcibiades est a. 415. mense Julio, legati autem ad Agidem de deditione missi a. 404. mense Januario. sic amplius decem anni efficiuntur, dum Athenienses, licet calumniis et contentionibus inter sese de principatu in civitate res perverterent, hostibus tamen suis admodum auctis resistebant. quae videtur mens esse scriptoris: calamitates enim omnes repetit ab istis contentionibus et calumniis, quibus *τά τε ἐν τῷ στρατοπέδῳ ἀμβλύτερα ἐποίουν, καὶ τὰ περὶ τὴν πόλιν πρῶτον ἐν ἀλλήλοις ἐταράχθησαν. tametsi* vero in Sicilia gravissima clade affecti fuerint, et jam seditione, quae ejus cladis causa fuerit, laborarent, *tamen* (*ὅμως*) non Peloponnesiis solum, sed etiam aliis hostibus, qui illis accessissent, et Cyro postea, decem annos restitisse ait, inde recte colligens, Athenienses, sicut Pericles fore praedixerat, si seditionibus abstinuissent, et non suis quisque cupiditatibus indulsissent, Peloponnesiis superiores futuros fuisse. — particula *μὲν* post *τρία* referenda est ad verba *καὶ οὐ πρότερον ἐνέδοσαν*: nam post *μὲν* nonnunquam et *τὲ*, et *καὶ*, poni per anacoluthiam, qua transeatur a disjunctione, quae per *μὲν — δὲ* exprimitur, ad conjunctionem, quam significant *καὶ* vel *τὲ*, docet Herm. ad Vig. p. 841. v. 4, 73., 126. in.; 5, 60.; 6, 1. extr.; 8, 81. extr., etc. *Ex Hk.*

βασιλέως. Darii II., sive Nothi, qui fuit filius Artaxerxis I. Longimani. *G—r.*

τοσοῦτον τῷ Περικλεῖ ἐπερίσσευσε (scil. *ταῦτα, ἀφ' ὧν* etc.), *tantum* (copiarum omnis generis) *Pericli tum supererat.* quae sequuntur, sic habent in vulgatis libris *ἀφ' ὧν αὐτὸς προέγνω — περιγενέσθαι τὴν πόλιν τῶν Πελοπ. αὐτῶν τῷ πολέμῳ.* sed friget *αὐτὸς*, nec rara sunt exempla permutationis litterarum ο et ω, ipsorumque vocabulorum *αὐτὸς* et *αὔτως* (v. Odyss. *β′*, 194., 300.; *δ′*, 177.; *φ′*, 194.), aptissimumque sententiae est *αὔτως*, *hoc ipso modo* (v. Herm. ann. ad Viger. p. 736.), quo adhuc tot hostibus restiterant Athenienses; deinde a pluribus libris abest *τῶν*, et pro *αὐτῶν* Gr. ostendit *αὐτῷ*. friget etiam *αὐτῶν*, quod interpretantur *μόνων*, quasi solis Peloponnesiis Pericles superiores fore sperasset Athenienses, non item Siculis, sociisque, qui post defecerunt, et Cyro. verum de his quidem non cogitabat ille, sed Lacedaemonios, quibus nunc paulum cesserat, ut ipse fatetur cap. 64., rursus et facile victum iri ab Atheniensibus confidebat, his rationibus adducti scripsimus *αὐ*

αὕτως προέγνω καὶ πάνυ ἂν ῥᾳδίως περιγενέσθαι τὴν πόλιν Πελοποννησίων αὐ τῷ πολέμῳ.

Peloponnesiorum exercitus, missus in insulam Zacynthum, sociam Atheniensium, vastata terra domum redit.

66. *Οἱ δὲ Λακεδαιμόνιοι καὶ οἱ ξύμμαχοι τοῦ αὐτοῦ θέρους ἐστράτευσαν ναυσὶν ἑκατὸν ἐς Ζάκυνθον τὴν νῆσον, ἣ κεῖται ἀντιπέρας Ἤλιδος· εἰσὶ δὲ Ἀχαιῶν τῶν ἐκ Πελοποννήσου ἄποικοι, καὶ Ἀθηναίοις ξυνεμάχουν. ἐπέπλεον δὲ Λακεδαιμονίων χίλιοι ὁπλῖται, καὶ Κνῆμος Σπαρτιάτης ναύαρχος. ἀποβάντες δὲ ἐς τὴν γῆν ἐδῄωσαν τὰ πολλά· καὶ ἐπειδὴ οὐ ξυνεχώρουν, ἀπέπλευσαν ἐπ' οἴκου.*

Peloponnesiorum legati, ad regem Persarum missi de foedere, a Sadoco intercepti in Thracia et Atheniensibus traditi, ab his interficiuntur.

67. *Καὶ τοῦ αὐτοῦ θέρους τελευτῶντος Ἀριστεὺς Κορίνθιος, καὶ Λακεδαιμονίων πρέσβεις, Ἀνήριστος, καὶ Νικόλαος, καὶ Στρατόδημος, καὶ Τεγεάτης Τιμαγόρας, καὶ Ἀργεῖος ἰδίᾳ Πόλλις, πορευόμενοι ἐς τὴν Ἀσίαν ὡς βασιλέα, εἴ πως πείσειαν αὐτὸν χρήματά τε παρέχειν, καὶ ξυμπολεμεῖν, ἀφικνοῦνται ὡς Σιτάλκην πρῶτον τὸν Τήρεω ἐς Θρᾴκην, βουλόμενοι πεῖσαί τε αὐτὸν, εἰ δύναιντο, μεταστάντα τῆς Ἀθηναίων ξυμμαχίας στρατεῦσαι ἐπὶ τὴν Ποτίδαιαν, οὗ ἦν στράτευμα τῶν Ἀθηναίων πολιορκοῦν, καὶ, ᾗπερ ὥρμηντο, δι' ἐκείνου πορευθῆναι πέραν τοῦ Ἑλλησπόντου ὡς Φαρνάκην τὸν Φαρναβάζου, ὃς αὐτοὺς ἔμελλεν ὡς βασιλέα ἀναπέμψειν. παρατυχόντες δὲ Ἀθηναίων πρέσβεις, Λέαρχος Καλλιμάχου, καὶ Ἀμεινιάδης Φιλήμονος, παρὰ τῷ Σιτάλκῃ πείθουσι τὸν Σάδοκον, τὸν γεγενημένον Ἀθηναῖον, Σιτάλκου υἱὸν, τοὺς ἄνδρας ἐγχειρίσαι σφίσιν, ὅπως μὴ διαβάντες ὡς βασιλέα τὴν ἐκείνου πόλιν τὸ μέρος βλάψωσιν· ὁ δὲ πεισθεὶς πορευομένους αὐτοὺς διὰ τῆς Θρᾴκης ἐπὶ τὸ πλοῖον, ᾧ ἔμελλον τὸν Ἑλλήσποντον περαιώσειν, πρὶν ἐσβαίνειν, ξυλλαμβάνει, ἄλλους ξυμπέμψας μετὰ τοῦ Λεάρχου καὶ Ἀμεινιάδου, καὶ ἐκέλευσεν ἐκείνοις παραδοῦναι· οἱ δὲ λαβόντες ἐκόμισαν ἐς τὰς Ἀθήνας. ἀφικομένων δὲ αὐτῶν, δείσαντες οἱ Ἀθηναῖοι τὸν Ἀριστέα, μὴ αὖθις σφᾶς ἔτι πλείω κακουργῇ διαφυγὼν, ὅτι καὶ πρὸ τούτων τὰ τῆς Ποτιδαίας καὶ τῶν ἐπὶ Θρᾴκης πάντ' ἐφαίνετο πράξας,*

τῷ πολέμῳ, verba *αὐ τῷ* forte in *αὐτῷ*, vel *αὐτῶν*, coaluisse arbitrati; quae vero desiderantur in nonnullis codicibus, propterеaque a plerisque editoribus omissa sunt, verba *τὴν πόλιν* servavimus cum Didoto.

67. *ἰδίᾳ*, privatim, suo nomine: civitas enim Argivorum a Lacedaemoniis aliena erat. *Hk.*

ᾗπερ ὥρμηντο. quae ante haec leguntur in plerisque libris, sed absunt a Cl., Reg., Basil., Aug., neque a Valla reddita sunt, verba *καὶ παῦσαι βοηθεῖν τε αὐτοῖς*, superflua illa atque inconcinna, merito inducta videntur a Poppone, quem fere secuti sunt recentiores Thucydidis editores.

τὴν ἐκείνου πόλιν, Athenas, cujus urbis civis factus erat Sadocus. v. cap. 29. — *τὸ μέρος*, *quantum in ipsis esset.* Hk.

ἀκρίτους, καὶ βουλομένους ἔστιν ἃ εἰπεῖν, αὐθημερὸν ἀπέκτειναν πάντας, καὶ ἐς φάραγγας ἐσέβαλον, δικαιοῦντες τοῖς αὐτοῖς ἀμύνεσθαι οἷσπερ καὶ οἱ Λακεδαιμόνιοι ὑπῆρξαν, τοὺς ἐμπόρους οὓς ἔλαβον Ἀθηναίων καὶ τῶν ξυμμάχων ἐν ὁλκάσι περὶ Πελοπόννησον πλέοντας ἀποκτείναντες [καὶ ἐς φάραγγας ἐσβαλόντες]. πάντας γὰρ δὴ κατ' ἀρχὰς τοῦ πολέμου οἱ Λακεδαιμόνιοι, ὅσους λάβοιεν ἐν τῇ θαλάσσῃ, ὡς πολεμίους διέφθειρον, καὶ τοὺς μετὰ Ἀθηναίων ξυμπολεμοῦντας, καὶ τοὺς μηδὲ μεθ' ἑτέρων.

Ambraciotarum bellum cum Argivis amphilochicis.

68. *Κατὰ δὲ τοὺς αὐτοὺς χρόνους, τοῦ θέρους τελευτῶντος, καὶ Ἀμπρακιῶται, αὐτοί τε, καὶ τῶν βαρβάρων πολλοὺς ἀναστήσαντες, ἐστράτευσαν ἐπὶ Ἄργος τὸ ἀμφιλοχικὸν καὶ τὴν ἄλλην Ἀμφιλοχίαν. ἔχθρα δὲ πρὸς τοὺς Ἀργείους ἀπὸ τοῦδε αὐτοῖς ἤρξατο πρῶτον γενέσθαι. Ἄργος τὸ ἀμφιλοχικὸν καὶ Ἀμφιλοχίαν τὴν ἄλλην ἔκτισε, μετὰ τὰ Τρωϊκὰ οἴκαδε ἀναχωρήσας, καὶ οὐκ ἀρεσκόμενος τῇ ἐν Ἄργει καταστάσει, Ἀμφίλοχος ὁ Ἀμφιάρεω, ἐν τῷ ἀμπρακικῷ κόλπῳ, ὁμώνυμον τῇ ἑαυτοῦ πατρίδι Ἄργος ὀνομάσας. καὶ ἦν ἡ πόλις αὕτη μεγίστη τῆς Ἀμφιλοχίας, καὶ τοὺς δυνατωτάτους εἶχεν οἰκήτορας· ὑπὸ ξυμφορῶν δὲ πολλαῖς γενεαῖς ὕστερον πιεζόμενοι Ἀμπρακιώτας, ὁμόρους ὄντας τῇ Ἀμφιλοχικῇ, ξυνοίκους ἐπηγάγοντο, καὶ ἑλληνίσθησαν τὴν νῦν γλῶσσαν τότε πρῶτον ἀπὸ τῶν Ἀμπρακιωτῶν ξυνοικησάντων, οἱ δὲ ἄλλοι Ἀμφίλοχοι βάρβαροί εἰσιν. ἐκβάλλουσιν οὖν τοὺς Ἀργείους οἱ Ἀμπρακιῶται χρόνῳ, καὶ αὐτοὶ ἴσχουσι τὴν πόλιν· οἱ δ' Ἀμφίλοχοι, γενομένου τούτου, διδόασιν ἑαυτοὺς Ἀκαρνᾶσι, καὶ προσπαρακαλέσαντες ἀμφότεροι Ἀθηναίους, οἳ αὐτοῖς Φορμίωνά τε στρατηγὸν ἔπεμψαν, καὶ ναῦς τριάκοντα. ἀφικομένου δὲ τοῦ Φορμίωνος*

ἀπέκτειναν πάντας. v. Herodot. 7, 137. — *ἐς φάραγγας.* (5 libri *φάραγγα*, quod malim.) „fortasse in barathrum illud *ἐν Κεραϊδῶν δήμῳ τῆς Οἰνηίδος φυλῆς, εἰς ὃ τοὺς ἐπὶ θανάτῳ καταγνωσθέντας ἐνέβαλον*, secundum lexic. bibl. Coislin." *G—r.* de Spartanorum *φάραγξι* v. 1, 134. sed a glossatore adscripta videntur verba *καὶ ἐς φ. ἐσβαλόντες.*

τοῖς αὐτοῖς ἀμ.: τὴν ἴσην τιμωρίαν δοῦναι. S.

οἷσπερ — ὑπῆρξαν: ἀντὶ τοῦ ὧν προκατήρξαντο. S.

καὶ τοὺς μηδὲ μεθ' ἑτέρων. male Heilm. secundum Portum „welches nicht nur Solche betraf, die den Atheniensern im Kriege beistunden, sondern auch Die, so auf keiner von beiden Seiten fochten." imo „sondern auch Die, die in keinen andern Kriegsdiensten standen," *sed etiam eos, qui nec apud alios stipendia merebant*, negotiatores, piscatores, nautasque omnis generis, qua crudelitate recentiores quoque interdum populi se contaminaverunt.

68. *ἀναστήσαντες: διεγείραντες εἰς συμμαχίαν.* — *ἐπὶ τὸ Ἄργος: κατὰ τοῦ Ἄργους.* S.

οὐκ ἀρεσκόμενος τῇ ἐν Ἄργει καταστάσει. ob Eriphyles matris caedem, a fratre Amphilochi, Alcmaeone, jussu patris Amphiarai patratam. cf. infra c. 102., Apollod. III, 6, 2.; 7, 2. et 5. — *ἑλλην.* Bk., P., G—r., K., *ἠλληνίσθησαν* auctore Lobeckio ad Phryn. p. 380. vulgatum tuetur Buttm. gr. uber. 2., p. 416. *Ex Hk.*

αἱροῦσι κατὰ κράτος Ἄργος, καὶ τοὺς Ἀμπρακιώτας ἠνδραπόδισαν· κοινῇ τε ᾤκησαν αὐτὸ Ἀμφίλοχοι καὶ Ἀκαρνᾶνες. μετὰ δὲ τοῦτο ἡ ξυμμαχία ἐγένετο πρῶτον Ἀθηναίοις καὶ Ἀκαρνᾶσιν. οἱ δὲ Ἀμπρακιῶται τὴν μὲν ἔχθραν ἐς τοὺς Ἀργείους ἀπὸ τοῦ ἀνδραποδισμοῦ σφῶν αὐτῶν πρῶτον ἐποιήσαντο, ὕστερον δὲ ἐν τῷ πολέμῳ τήνδε τὴν στρατείαν ποιοῦνται αὑτῶν τε, καὶ Χαόνων, καὶ ἄλλων τινῶν τῶν πλησιοχώρων βαρβάρων· ἐλθόντες τε πρὸς τὸ Ἄργος τῆς μὲν χώρας ἐκράτουν, τὴν δὲ πόλιν ὡς οὐκ ἐδύναντο ἑλεῖν προσβαλόντες, ἀπεχώρησαν ἐπ᾽ οἴκου, καὶ διελύθησαν κατὰ ἔθνη. τοσαῦτα μὲν ἐν τῷ θέρει ἐγένετο.

Atheniensium classis missa in Peloponnesum, aliaque in Cariam et Lyciam.

69. *Τοῦ δ᾽ ἐπιγιγνομένου χειμῶνος Ἀθηναῖοι ναῦς ἔστειλαν εἴκοσι μὲν περὶ Πελοπόννησον, καὶ Φορμίωνα στρατηγόν· ὃς ὁρμώμενος ἐκ Ναυπάκτου φυλακὴν εἶχε μήτ᾽ ἐκπλεῖν ἐκ Κορίνθου καὶ τοῦ Κρισαίου κόλπου μηδένα, μήτ᾽ ἐσπλεῖν· ἑτέρας δὲ ἓξ ἐπὶ Καρίας καὶ Λυκίας, καὶ Μελήσανδρον στρατηγὸν, ὅπως ταῦτά τε ἀργυρολογῶσι, καὶ τὸ λῃστικὸν τῶν Πελοποννησίων μὴ ἐῶσιν αὐτόθεν ὁρμώμενον βλάπτειν τὸν πλοῦν τῶν ὁλκάδων τῶν ἀπὸ Φασήλιδος, καὶ Φοινίκης, καὶ τῆς ἐκεῖθεν ἠπείρου. ἀναβὰς δὲ στρατιᾷ Ἀθηναίων τε τῶν ἀπὸ τῶν νεῶν, καὶ τῶν ξυμμάχων, ἐς τὴν Λυκίαν ὁ Μελήσανδρος ἀποθνήσκει, καὶ τῆς στρατιᾶς μέρος τι διέφθειρε, νικηθεὶς μάχῃ.*

Potidaeatae, fame coacti, tandem se dedunt Atheniensibus, et, relicta urbe sua migrant in Chalcidicen.

70. *Τοῦ δ᾽ αὐτοῦ χειμῶνος οἱ Ποτιδαιᾶται, ἐπειδὴ οὐκέτι ἐδύναντο πολιορκούμενοι ἀντέχειν, ἀλλ᾽ αἵ τε ἐς τὴν Ἀττικὴν ἐσβολαὶ Πελοποννησίων οὐδὲν μᾶλλον ἀπανίστασαν τοὺς Ἀθηναίους, ὅ τε σῖτος ἐπελελοίπει, καὶ ἄλλα τε πολλὰ ἐπεγεγένητο αὐτόθι ἤδη βρώσεως πέρι ἀναγκαίας, καί τινες καὶ ἀλλήλων ἐγέγευντο, οὕτω δὴ λόγους προσφέρουσι περὶ ξυμβάσεως τοῖς στρατηγοῖς τῶν Ἀθηναίων τοῖς ἐπὶ σφίσι τεταγμένοις, Ξενοφῶντί τε τῷ Εὐριπίδου, καὶ Ἑστιοδώρῳ τῷ Ἀριστοκλείδου, καὶ Φανομάχῳ τῷ Καλλιμάχου· οἱ δὲ προσεδέξαντο, ὁρῶντες μὲν τῆς στρατιᾶς τὴν ταλαιπωρίαν ἐν χωρίῳ χειμερινῷ, ἀναλωκυίας τε ἤδη τῆς πόλεως δισχίλια τάλαντα ἐς τὴν πολιορκίαν. ἐπὶ τοῖσδε οὖν ξυνέβησαν, ἐξελθεῖν αὐτοὺς, καὶ παῖδας, καὶ γυναῖκας, καὶ τοὺς ἐπικούρους, ξὺν ἑνὶ ἱματίῳ, γυναῖκας δὲ ξὺν*

69. *ἀργυρολογῶσιν:* ἀργύριον ἀπαιτῶσιν. S. „i. e. *ut pecuniam cogant* (brandschatzen), et vel ipsum tributum, vel partem ejus nondum solutam, exigant. — *αὐτόθεν* intellige ex Caria et Lycia.“ *E G*—ro. *ἀπὸ Φασήλιδος:* Φάσηλις πόλις Παμφυλίας. μέμνηται ταύτης καὶ Διονύσιος ὁ περιηγητής. (855. ἠνεμόεσσα Φάσηλις.) S.

70. *ἢ καὶ ἕκαστος ἐδύνατο.* minus usitate libri καὶ ἕκ. ἢ ἐδ. Mosqu. καὶ ἢ ἕκ. ἐδ.

δυοῖν, καὶ ἀργύριόν τι ῥητὸν ἔχοντας ἐφόδιον. καὶ οἱ μὲν ὑπόσπονδοι ἐξῆλθον ἐπὶ τὴν Χαλκιδικὴν, ᾗ καὶ ἕκαστος ἐδύνατο· Ἀθηναῖοι δὲ τούς τε στρατηγοὺς ἐπῃτιάσαντο, ὅτι ἄνευ αὐτῶν ξυνέβησαν, (ἐνόμιζον γὰρ ἂν κρατῆσαι τῆς πόλεως ᾗ ἐβούλοντο,) καὶ ὕστερον ἐποίκους ἑαυτῶν ἔπεμψαν ἐς τὴν Ποτίδαιαν, καὶ κατῴκισαν. ταῦτα μὲν ἐν τῷ χειμῶνι ἐγένετο, καὶ τὸ δεύτερον ἔτος ἐτελεύτα τῷ πολέμῳ τῷδε, ὃν Θουκυδίδης ξυνέγραψε.

Peloponnesii Plataeas mittunt exercitum, vastationem agri prohibentibus incolis per legatos, concessamque olim sibi terram et *αὐτονομίαν* commemorantibus.

71. Τοῦ δ' ἐπιγιγνομένου θέρους οἱ Πελοποννήσιοι καὶ οἱ ξύμμαχοι ἐς μὲν τὴν Ἀττικὴν οὐκ ἐσέβαλον, ἐστράτευσαν δ' ἐπὶ Πλάταιαν. ἡγεῖτο δὲ Ἀρχίδαμος ὁ Ζευξιδάμου, Λακεδαιμονίων βασιλεὺς, καὶ καθίσας τὸν στρατὸν ἔμελλε δῃώσειν τὴν γῆν· οἱ δὲ Πλαταιῆς εὐθὺς πρέσβεις πέμψαντες πρὸς αὐτὸν ἔλεγον τοιάδε. „Ἀρχίδαμε καὶ Λακεδαιμόνιοι, οὐ δίκαια ποιεῖτε, οὐδ' ἄξια οὔτε ὑμῶν, οὔτε πατέρων, ὧν ἐστε, ἐς γῆν τὴν Πλαταιέων στρατεύοντες. Παυσανίας γὰρ ὁ Κλεομβρότου, Λακεδαιμόνιος, ἐλευθερώσας τὴν Ἑλλάδα ἀπὸ τῶν Μήδων μετὰ Ἑλλήνων τῶν ἐθελησάντων ξυνάρασθαι τὸν κίνδυνον τῆς μάχης, ἣ παρ' ἡμῖν ἐγένετο, θύσας ἐν τῇ Πλαταιέων ἀγορᾷ Διῒ ἐλευθερίῳ ἱερὰ, καὶ ξυγκαλέσας πάντας τοὺς ξυμμάχους, ἀπεδίδου Πλαταιεῦσι γῆν καὶ πόλιν τὴν σφετέραν ἔχοντας αὐτονόμους οἰκεῖν, στρατεῦσαί τε μηδένα ποτὲ ἀδίκως ἐπ' αὐτοὺς, μηδ' ἐπὶ δουλείᾳ· εἰ δὲ μὴ, ἀμύνειν τοὺς παρόντας ξυμμάχους κατὰ δύναμιν. τάδε μὲν ἡμῖν πατέρες οἱ ὑμέτεροι ἔδοσαν ἀρετῆς ἕνεκα καὶ προθυμίας τῆς ἐν ἐκείνοις τοῖς κινδύνοις γενομένης· ὑμεῖς δὲ τἀναντία δρᾶτε· μετὰ γὰρ Θηβαίων τῶν ἡμῖν ἐχθίστων ἐπὶ δουλείᾳ τῇ ἡμετέρᾳ ἥκετε. μάρτυρας δὲ

ἄνευ αὐτῶν, *injussu populi.* sic *ἄνευ Λακεδαιμονίων* 1, 128.

71. *ἐλευθερ. τ. Ἑλλ. ἀπὸ τῶν Μήδων.* v. Matth. gr. §. 331, b, ann. — *ἀπεδίδου*, *reddidit.* Postulaverant olim Thebani imperium in Plataeenses. verbis *στρατεῦσαι μηδένα ἀδίκως, μηδ' ἐπὶ δουλείᾳ* significatur Plataeensium receptio in foedus Graecorum, quo includebatur, eos fore liberos, aliique nemini parituros. nam jusjurandi, quod foederati sibi invicem praestabant, haec erat clausula *τῶν μαχεσαμένων ὑπὲρ τῆς Ἑλλάδος πόλεων οὐδεμίαν ἀνάστατον ποιήσειν.* v. Lycurg. c. Leocr. p. 193. ed. Reisk. ex altera parte foederati jurabant, se ulturos esse civitates, quae Persis sociatae fuissent, earumque terras diis consecraturos, ita ut decimam reciperent omnium ex iis redituum. inde Xenophon. Hellen. 6, 5, 35. dicit *Νῦν ἐλπὶς, τὸ πάλαι λεγόμενον δεκατευθῆναι Θηβαίους.* cf. Herod. 7, 132. — *θεοὶ πατρῷοι* sunt dii stirpis aut familiae alicujus, a quibus auctor ejus originem ducebat. v. Platonem Euthyd. c. 31., ubi nemo Ionum Jovem pro deo *πατρῴῳ* coluisse dicitur, sed Apollinem, Ionis patrem. at Hercules Jovem colebat, ut deum *πατρῷον* (Soph. Trach. 265., 714.), quia Jovis filius habebatur; itidemque Euripides El. 624. Orestem precari facit Jovem *πατρῷον*, quia Tantalus, gentis Pelopidarum auctor, vulgi opinione ab Jove ortus fuit: v. Eurip. Or. 5. *Ex Arn.*

θεοὺς τούς τε ὁρκίους τότε γενομένους ποιούμενοι, καὶ τοὺς ὑμετέρους πατρῴους, καὶ ἡμετέρους ἐγχωρίους, λέγομεν ὑμῖν τὴν γῆν τὴν Πλαταιΐδα μὴ ἀδικεῖν, μηδὲ παραβαίνειν τοὺς ὅρκους, ἐᾶν δὲ οἰκεῖν αὐτονόμους, καθάπερ Παυσανίας ἐδικαίωσε."

Eos Archidamus etiam ipsos stare conventis jubet liberando Graecos nunc subjectos Atheniensibus; vel, amicos utriusque partis, quiescere.

72. Τοσαῦτα εἰπόντων Πλαταιέων Ἀρχίδαμος ὑπολαβὼν εἶπε „Δίκαια λέγετε, ὦ ἄνδρες Πλαταιῆς, ἢν ποιῆτε ὅμοια τοῖς λόγοις. καθάπερ γὰρ Παυσανίας ὑμῖν παρέδωκεν, αὐτοί τε αὐτονομεῖσθε, καὶ τοὺς ἄλλους ξυνελευθεροῦτε, ὅσοι μετασχόντες τῶν τότε κινδύνων ὑμῖν τε ξυνώμοσαν, καὶ εἰσὶ νῦν ὑπ' Ἀθηναίοις· παρασκευή τε τοσήδε καὶ πόλεμος γεγένηται αὐτῶν ἕνεκα καὶ τῶν ἄλλων ἐλευθερώσεως. ἧς μάλιστα μὲν μετασχόντες καὶ αὐτοὶ ἐμμείνατε τοῖς ὅρκοις· εἰ δὲ μή, ἅπερ καὶ τὸ πρότερον ἤδη προυκαλεσάμεθα, ἡσυχίαν ἄγετε, νεμόμενοι τὰ ὑμέτερα αὐτῶν, καὶ ἔστε μηδὲ μεθ' ἑτέρων, δέχεσθε δὲ ἀμφοτέρους φίλους, ἐπὶ πολέμῳ δὲ μηδ' ἑτέρους· καὶ τάδε ἡμῖν ἀρκέσει."

Respondent Plataeenses, se nihil posse decernere injussu Atheniensium, cumque illos timere, tum Thebanos. sed rex vicissim illos jubet urbem suam tradere, tanquam depositum, Lacedaemoniis, recipiendam bello finito, interimque alio se conferre.

Ὁ μὲν Ἀρχίδαμος τοσαῦτα εἶπεν· οἱ δὲ Πλαταιέων πρέσβεις ἀκούσαντες ταῦτα ἐσῆλθον ἐς τὴν πόλιν, καὶ τῷ πλήθει τὰ ῥηθέντα κοινώσαντες ἀπεκρίναντο αὐτῷ, ὅτι ἀδύνατα σφίσιν εἴη ποιεῖν ἃ προκαλεῖται ἄνευ Ἀθηναίων· παῖδες γὰρ σφῶν καὶ γυναῖκες παρ' ἐκείνοις εἴησαν· δεδιέναι δὲ καὶ περὶ τῇ πάσῃ πόλει, μή, ἐκείνων ἀποχωρησάντων, Ἀθηναῖοι ἐλθόντες σφίσιν οὐκ ἐπιτρέπωσιν, ἢ Θηβαῖοι, ὡς ἔνορκοι ὄντες κατὰ

72. ὑπολαβὼν εἶπε, ut Plato Phaed. c. 4. ὑπολαβὼν ἔφη. S. ad 5, 49. οἱ δὲ Λακεδαιμόνιοι ὑπελάμβανον: ἀντὶ τοῦ ἀντέλεγον, ἐκ διαδοχῆς ἀπεκρίναντο. cf. Abresch. Diluc. p. 531. Latini id dicunt *suscipere*. Varro. R. R. 1, 23. *Suscipit Agrasius*. E G.

καὶ τάδε ἡμῖν ἀρκέσει. olim legebatur ἀρέσκει. illud codices non pauci cum Dionysio Hal. praebent, et ad sententiam sane aptius est. etiam supra 1, 93. in ἀρκέσειν Thuc. neglexit futurum atticum. — εἴησαν. sic pro εἶεν etiam infra 6, 96. optativus praecedenti γὰρ non videtur convenire; sed K. ad Dion. Hal. p. 169. aliquot similes locos apposuit: Xen. Hellen. 6, 5, 36. ὁ πλεῖστος ἦν λόγος, ὡς κατὰ τοὺς ὅρκους βοηθεῖν δέοι· οὐ γὰρ ἀδικησάντων σφῶν ἐπιστρατεύοιεν οἱ Ἀρκάδες καὶ οἱ μετ' αὐτῶν τοῖς Λακεδαιμονίοις: 7, 1, 23. οὗτος ἐνέπλησε φρονήματος τοὺς Ἀρκάδας, λέγων ὡς μόνοις αὐτοῖς Πελοπόννησος πατρὶς εἴη· μόνοι γὰρ αὐτόχθονες ἐν αὐτῇ οἰκοῖεν. Thuc. 8, 51. ἐξάγγελος γίγνεται ὡς οἱ πολέμιοι μέλλουσιν — ἐπιθήσεσθαι τῷ στρατοπέδῳ, καὶ ταῦτα σαφῶς πεπυσμένος εἴη, ubi tantum transitus est ab indicativo ad optativum. addo Demosth. Olynth. 1. p. 15. ἤκουον δ' ἔγωγέ τινων, ὡς οὐδὲ τοὺς λιμένας καὶ τὰς ἀγορὰς ἔτι δώσοιεν αὐτῷ καρποῦσθαι· τὰ γὰρ κοινὰ τὰ Θετταλῶν ἀπὸ τούτων δέοι διοικεῖν, οὐ Φίλιππον λαμβάνειν. *Hk.*

ὡς ἔνορκοι — δέχεσθαι,

τὸ ἀμφοτέρους δέχεσθαι, αὖθις σφῶν τὴν πόλιν πειράσωσι καταλαβεῖν. ὁ δὲ, θαρσύνων αὐτοὺς, πρὸς ταῦτα ἔφη „Ὑμεῖς δὲ πόλιν μὲν καὶ οἰκίας ἡμῖν παράδοτε τοῖς Λακεδαιμονίοις, καὶ γῆς ὅρους ἀποδείξατε, καὶ δένδρα ἀριθμῷ τὰ ὑμέτερα, καὶ ἄλλο, εἴ τι δυνατὸν ἐς ἀριθμὸν ἐλθεῖν· αὐτοὶ δὲ μεταχωρήσατε ὅποι βούλεσθε, ἕως ἂν ὁ πόλεμος ᾖ· ἐπειδὰν δὲ παρέλθῃ, ἀποδώσομεν ὑμῖν, ἃ ἂν παραλάβωμεν· μέχρι δὲ τοῦδε ἕξομεν παρακαταθήκην, ἐργαζόμενοι, καὶ φορὰν φέροντες, ἣ ἂν ὑμῖν μέλλῃ ἱκανὴ ἔσεσθαι.“

Consulti a Plataeensibus Athenienses bonum animum habere jubent eos, tutos suo auxilio.

73. *Οἱ δ' ἀκούσαντες ἐσῆλθον αὖθις ἐς τὴν πόλιν, καὶ βουλευσάμενοι μετὰ τοῦ πλήθους ἔλεξαν, ὅτι βούλονται, ἃ προκαλεῖται, Ἀθηναίοις κοινῶσαι πρῶτον, καὶ, ἢν πείθωσιν αὐτοὺς, ποιεῖν ταῦτα· μέχρι δὲ τούτου σπείσασθαι σφίσιν ἐκέλευον, καὶ τὴν γῆν μὴ δῃοῦν. ὁ δὲ ἡμέρας τε ἐσπείσατο, ἐν αἷς εἰκὸς ἦν κομισθῆναι, καὶ τὴν γῆν οὐκ ἔτεμνεν. ἐλθόντες δὲ οἱ Πλαταιῆς πρέσβεις ὡς τοὺς Ἀθηναίους, καὶ βουλευσάμενοι μετ' αὐτῶν, πάλιν ἦλθον ἀπαγγέλλοντες τοῖς ἐν τῇ πόλει τοιάδε, „Οὔτ' ἐν τῷ προτοῦ χρόνῳ, ὦ ἄνδρες Πλαταιῆς, ἀφ' οὗ ξύμμαχοι ἐγενόμεθα, Ἀθηναῖοί φασιν ἐν οὐδενὶ ἡμᾶς προέσθαι ἀδικουμένους, οὔτε νῦν περιόψεσθαι, βοηθήσειν δὲ κατὰ δύναμιν· ἐπισκήπτουσί τε ὑμῖν πρὸς τῶν ὅρκων, οὓς οἱ πατέρες ὤμοσαν, μηδὲν νεωτερίζειν περὶ τὴν ξυμμαχίαν.“*

Plataeenses fidem servant Atheniensibus, et Lacedaemoniis ex muro respondent, se conditionem sibi propositam accipere non posse. quo audito Archidamus testatur deos et heroes indigenas, injuste agere Plataeenses, se vero justas eorum poenas persecuturum esse.

74. *Τοιαῦτα τῶν πρέσβεων ἀπαγγειλάντων οἱ Πλαταιῆς ἐβουλεύσαντο Ἀθηναίους μὴ προδιδόναι, ἀλλ' ἀνέχεσθαι καὶ γῆν τεμνομένην, εἰ δεῖ, ὁρῶντας, καὶ ἄλλο πάσχοντας, ὅ τι ἂν ξυμβαίνῃ· ἐξελθεῖν τε μηδένα ἔτι, ἀλλ' ἀπὸ τοῦ τείχους ἀποκρίνασθαι, ὅτι ἀδύνατα σφίσι ποιεῖν ἐστιν ἃ Λακεδαιμόνιοι προκαλοῦνται. ὡς δὲ ἀπεκρίναντο, ἐντεῦθεν δὴ πρῶτον μὲν ἐς ἐπιμαρτυρίαν καὶ θεῶν, καὶ ἡρώων τῶν ἐγχωρίων, Ἀρχίδαμος ὁ βασιλεὺς κατέστη, λέγων ὧδε, „Θεοὶ, ὅσοι γῆν τὴν Πλαταιΐδα ἔχετε, καὶ ἥρωες, ξυνίστορές ἐστε, ὅτι οὔτε τὴν ἀρχὴν ἀδίκως, ἐκλιπόντων δὲ τῶνδε πρότερον τὸ ξυνώμοτον, ἐπὶ γῆν τήνδε ἤλθομεν, ἐν ᾗ οἱ πατέρες ἡμῶν εὐξάμενοι ὑμῖν Μή-*

quasi foedere recepti propter latam a rege *conditionem* „τοῦ δέχεσθαι ἀμφοτέρους φίλους.“

73. *κομισθῆναι: ἀναστρέψαι.* S. redire Athenis.

74. *εἰ δεῖ, ὁρῶντας.* accusativus pendet ex interposito *δεῖ*, cum alioquin *ὁρῶντες* scribendum fuisset. v. Lobeck. ad Phryn. p. 755. — *εὐμενῆ*, benignam, propitiam; intellige *τοῖς Ἕλλησι.* tribuit terrae, quod proprie de diis *ἐγχωρίοις* diceretur. *Hk.*

δων ἐκράτησαν, (καὶ παρέσχετε αὐτὴν εὐμενῆ ἐναγωνίσασθαι τοῖς Ἕλλησιν,) οὔτε νῦν, ἤν τι ποιῶμεν, ἀδικήσομεν· προκαλεσάμενοι γὰρ πολλὰ καὶ εἰκότα οὐ τυγχάνομεν. ξυγγνώμονες δὲ ἔστε τῆς μὲν ἀδικίας κολάζεσθαι τοῖς ὑπάρχουσι προτέροις, τῆς δὲ τιμωρίας τυγχάνειν τοῖς ἐπιφέρουσι νομίμως."

Plataearum oppugnatio descripta.

75. *Τοσαῦτα ἐπιθειάσας καθίστη ἐς πόλεμον τὸν στρατόν. καὶ πρῶτον μὲν περιεσταύρωσεν αὐτοὺς τοῖς δένδρεσιν, ἃ ἔκοψαν, τοῦ μηδένα ἔτι ἐξιέναι· ἔπειτα χῶμα ἔχουν πρὸς τὴν πόλιν, ἐλπίζοντες ταχίστην αἵρεσιν ἔσεσθαι αὐτῶν, στρατεύματος τοσούτου ἐργαζομένου. ξύλα μὲν οὖν τέμνοντες ἐκ τοῦ Κιθαιρῶνος παρῳκοδόμουν ἑκατέρωθεν, φορμηδὸν ἀντὶ τοίχων τιθέντες, ὅπως μὴ διαχέοιτο ἐπὶ πολὺ τὸ χῶμα. ἐφόρουν δὲ ὕλην ἐς αὐτὸ, καὶ λίθους, καὶ γῆν, καὶ εἴ τι ἄλλο ἀνύτειν μέλλοι ἐπιβαλλόμενον. ἡμέρας δὲ ἔχουν ἑβδομήκοντα καὶ νύκτας ξυνεχῶς, διῃρημένοι κατ' ἀναπαύλας, ὥστε τοὺς μὲν φέρειν, τοὺς δὲ ὕπνον τε καὶ σῖτον αἱρεῖσθαι· Λακεδαιμονίων τε οἱ ξεναγοὶ ἑκάστης πόλεως ξυνεφεστῶτες ἠνάγκαζον ἐς τὸ ἔργον. οἱ δὲ Πλαταιῆς, ὁρῶντες τὸ χῶμα αἰρόμενον, ξύλινον τεῖχος ξυνθέντες καὶ ἐπιστήσαντες τῷ ἑαυτῶν τείχει, ᾗ προσεχοῦτο, ἐσῳκοδόμουν ἐς αὐτὸ πλίνθους ἐκ τῶν ἐγγὺς οἰκιῶν καθαιροῦντες. ξύνδεσμος δ' ἦν αὐτοῖς τὰ ξύλα τοῦ μὴ, ὑψηλὸν γιγνόμενον, ἀσθενὲς εἶναι τὸ οἰκοδόμημα· καὶ προκαλύμματα εἶχε δέῤῥεις καὶ διφθέρας, ὥστε τοὺς ἐργαζομένους καὶ τὰ ξύλα μήτε πυρφόροις οἰστοῖς βάλλεσθαι, ἐν ἀσφαλείᾳ τε εἶναι. ᾔρετο δὲ τὸ ὕψος τοῦ τείχους μέγα, καὶ τὸ χῶμα οὐ σχολαίτερον ἀντανῄει αὐτῷ. καὶ οἱ Πλαταιῆς τοιόνδε τι ἐπινοοῦσι· διελόντες τοῦ τείχους ᾗ προσέπιπτε τὸ χῶμα, ἐσεφόρουν τὴν γῆν.*

ξυγγνώμονες — νομίμως, conscii vero estis iis, qui injuriam facere coeperunt, propterea eos castigari; illis autem, qui poenas imponunt, eos juste punire.

75. *ἐπιθειάσας.* S. *κατευξάμενος*, deos invocans, non furore correptus, ut Suidas explicat. Mox *δένδρεσιν* (a nom. inusitato *τὸ δένδρος*) pro *δένδροις* apud Atticos in usu erat: v. Buttm. gr. uber. p. 230. — *αὐτῶν.* int. *Πλαταιέων*, quia praecedit *τὴν πόλιν.* sic 1, 136. *φεύγει ἐς Κέρκυραν, ὧν αὐτῶν εὐεργέτης.* — *ἑκατέρωθεν*, int. *τοῦ χώματος.* utrimque aggerem muniebant, ita ut *ἀντὶ τοίχων* essent ligna, storearum instar (*φορμηδὸν*, i. e. ut ligna alia recta in longitudinem, alia in obliquum ponerentur) composita. (*ἀντὶ τοίχων, tanquam parietes.*) — *ξεναγοί.* singularum civitatum consociatarum militibus praeter ipsorum praefectos Lacedaemonius dux praeerat. de forma voc. *ξεναγὸς* vid. Lobeck. ad Phryn. p. 430. „Inprimis," inquit, „mihi animadvertisse videor, vocabula musica, palaestrica et militaria, quarum rerum scientia florebat Graecia doriensis, dorice colorata esse, velut ipsum illud *λοχαγὸς* et *οὐραγὸς*, et *ξεναγὸς* et *χοραγὸς*, quae Athenis quidem omnia, nedum in communi dialecto colorem mutarunt, et hinc ad Romanos transfusa tum quoque tenoris sui permanserunt." *Hk.* De hac oppugnatione Plataearum v. Folard. ad Polyb. vol. 2., p. 174. interpretationis germ., Manso Spart. 2., p. 42., 405., Gail. Mémoire vol. 9. ed. Thuc., p. 183. *G*—r.

Artes et machinae utriusque partis.

76. *Οἱ δὲ Πελοποννήσιοι, αἰσθόμενοι, ἐν ταρσοῖς καλάμου πηλὸν ἐνείλλοντες ἐσέβαλον ἐς τὸ διῃρημένον, ὅπως μὴ διαχεόμενον, ὥσπερ ἡ γῆ, φοροῖτο. οἱ δὲ ταύτῃ ἀποκλῃόμενοι τοῦτο μὲν ἐπέσχον, ὑπόνομον δ' ἐκ τῆς πόλεως ὀρύξαντες ξυντεκμηράμενοι ὑπὸ τὸ χῶμα ὑφεῖλκον αὖθις παρὰ σφᾶς τὸν χοῦν, καὶ ἐλάνθανον ἐπὶ πολὺ τοὺς ἔξω, ὥστ' ἐπιβάλλοντας ἧσσον ἀνύτειν, ὑπαγομένου αὐτοῖς κάτωθεν τοῦ χώματος, καὶ ἱζάνοντος ἀεὶ ἐπὶ τὸ κενούμενον. δεδιότες δὲ μὴ οὐδ' οὕτω δύνωνται ὀλίγοι πρὸς πολλοὺς ἀντέχειν, προσεπεξεῦρον τόδε· τὸ μὲν μέγα οἰκοδόμημα ἐπαύσαντο ἐργαζόμενοι τὸ κατὰ τὸ χῶμα, ἔνθεν δὲ καὶ ἔνθεν αὐτοῦ, ἀρξάμενοι ἀπὸ τοῦ βραχέος τείχους, ἐκ τοῦ ἐντὸς μηνοειδὲς ἐς τὴν πόλιν προσῳκοδόμουν, ὅπως, εἰ τὸ μέγα τεῖχος ἁλίσκοιτο, τοῦτ' ἀντέχοι, καὶ δέοι τοὺς ἐναντίους αὖθις πρὸς αὐτὸ χοῦν, καὶ προχωροῦντας εἴσω διπλάσιόν τε πόνον ἔχειν, καὶ ἐν ἀμφιβόλῳ μᾶλλον γίγνεσθαι. ἅμα δὲ τῇ χώσει καὶ μηχανὰς προσῆγον τῇ πόλει οἱ Πελοποννήσιοι· μίαν μὲν, ἣ, τοῦ μεγάλου οἰκοδομήματος κατὰ τὸ χῶμα προσαχθεῖσα, ἐπὶ μέγα τε κατέσεισε, καὶ τοὺς Πλαταιέας ἐφόβησεν· ἄλλας δὲ ἄλλῃ τοῦ τείχους, ἃς βρόχους τε περιβάλλοντες ἀνέκλων οἱ Πλαταιῆς, καὶ δοκοὺς μεγάλας ἀρτήσαντες ἁλύσεσι μακραῖς σιδηραῖς ἀπὸ τῆς τομῆς ἑκατέρωθεν, ἀπὸ κεραιῶν δύο ἐπικεκλιμένων καὶ ὑπερτεινουσῶν ὑπὲρ τοῦ τείχους, ἀνελκύσαντες ἐγκαρσίας, ὁπότε προσπεσεῖσθαί πῃ μέλλοι ἡ μηχανὴ, ἀφίεσαν τὴν δοκὸν χαλαραῖς ταῖς ἁλύσεσι, καὶ οὐ διὰ χειρὸς ἔχοντες· ἡ δὲ ῥύμῃ ἐμπίπτουσα ἀπεκαύλιζε τὸ προέχον τῆς ἐμβολῆς.*

Muro cingere urbem decernunt Peloponnesii; ante vero eam vexant magno incendio, quod tamen pluvia extinguitur.

77. *Μετὰ δὲ τοῦτο οἱ Πελοποννήσιοι, ὡς αἵ τε μηχαναὶ οὐδὲν ὠφέλουν, καὶ τῷ χώματι τὸ ἀντιτείχισμα ἐγίγνετο, νομίσαντες ἄπορον εἶναι ἀπὸ τῶν παρόντων δεινῶν ἑλεῖν τὴν πόλιν, πρὸς τὴν περιτείχισιν παρεσκευάζοντο. πρότερον δὲ πυρὶ ἔδοξεν αὐτοῖς πειρᾶσαι, εἰ δύναιντο, πνεύματος γενομέ-*

76. *διαχεόμενον.* int. τοῦτο, ὃ ἐσέβαλον, τὸ ἐσβεβλημένον. — *τοῦτο μὲν ἐπέσχον.* ἐπέχειν etsi rarius accusativo quam genitivo jungitur, tamen sic 5, 63. τὴν ζημίαν καὶ τὴν κατασκαφὴν ἐπέσχον: 7, 33. ἐπέσχοντο εὐθέως τοῖς Ἀθηναίοις ἐπιχειρεῖν. — (S. *ὑπόνομον δέ:* κεκρυμμένον ὄρυγμα [Mine].) *ξυντεκμηράμενοι* S. sic explicat διὰ τεκμηρίου τινὸς ἐρχόμενοι ὑπὸ τὸ χωμάτιον. (libri καὶ ξυντ., quod est commentum inepti glossatoris, qui non ferret asyndeton participiorum, quo nihil usitatius. — *ἱζάνοντος,* subsidentis.) — *ἐν ἀμφιβόλῳ γίγνεσθαι:* ἑκατέρωθεν βάλλεσθαι. S. — (*ἐπὶ μέγα,* *longe.*) *ἀνέκλων,* *reflectebant, avertebant.* cf. 7, 25. *Hk.*

ἀπὸ τῆς τομῆς. i. e. ab ea parte trabis, ubi abscissa erat ab arbore. cf. Iliad. α', 235. *E Bloomf.* v. ann. ad 1, 93.

ἀπὸ κεραιῶν — ὑπερτεινουσῶν. antennae duae muro inclinatae eum superabant; ab iis dejiciebantur trabes, quas obliquas sursum traxerant. *Hk.*

ἀπεκαύλιζε: ἀπέτεμε τὸ ἄκρον. S.

ρου, ἐπιφλέξαι τὴν πόλιν, οὖσαν οὐ μεγάλην· πᾶσαν γὰρ δὴ ἰδέαν ἐπενόουν, εἴ πως σφίσιν ἄνευ δαπάνης καὶ πολιορκίας προσαχθείη. φοροῦντες δὲ ὕλης φακέλους παρέβαλλον ἀπὸ τοῦ χώματος ἐς τὸ μεταξὺ πρῶτον τοῦ τείχους καὶ τῆς προσχώσεως· ταχὺ δὲ πλήρους γενομένου διὰ πολυχειρίαν ἐπιπαρένησαν καὶ τῆς ἄλλης πόλεως ὅσον ἐδύναντο ἀπὸ τοῦ μετεώρου πλεῖστον ἐπισχεῖν. ἐμβαλόντες δὲ πῦρ ξὺν θείῳ καὶ πίσσῃ ἧψαν τὴν ὕλην, καὶ ἐγένετο φλὸξ τοσαύτη, ὅσην οὐδείς πω ἔς γε ἐκεῖνον τὸν χρόνον χειροποίητον εἶδεν· ἤδη γὰρ ἐν ὄρεσιν ὕλη τριφθεῖσα ὑπ' ἀνέμων πρὸς αὐτὴν ἀπὸ ταυτομάτου πῦρ καὶ φλόγα ἀπ' αὐτοῦ ἀνῆκε. τοῦτο δὲ μέγα τε ἦν, καὶ τοὺς Πλαταιέας, τἆλλα διαφυγόντας, ἐλαχίστου ἐδέησε διαφθεῖραι· ἐντὸς γὰρ πολλοῦ χωρίου τῆς πόλεως οὐκ ἦν πελάσαι· πνεῦμά τε εἰ ἐπεγένετο αὐτῇ ἐπίφορον, (ὅπερ καὶ ἤλπιζον οἱ ἐναντίοι,) οὐκ ἂν διέφυγον· νῦν δὲ καὶ τόδε λέγεται ξυμβῆναι, ὕδωρ ἐξ οὐρανοῦ πολὺ καὶ βροντὰς γενομένας σβέσαι τὴν φλόγα, καὶ οὕτω παυσθῆναι τὸν κίνδυνον.

77. *ἄνευ — πολιορκίας.* hendiadys.

παρέβαλλον — προσχώσεως. e Cass., Aug., Pal., It., Vat., Reg., Laur. E. pro vulgato *παρέβαλον* affertur *παρέβαλλον*, quod plerique editores receperunt. recte: nam licet sequatur *ταχὺ πλήρους γενομένου*, tamen ipsa verbi *βάλλειν* vis et notio postulat, ut saepius repetitam actionem cogitemus. quod secus est in sequenti aoristo *ἐπιπαρένησαν.* — agger exteriorem murum attingebat, inter quem et interiorem spatium erat, quod primum fasciculis replebant; alios deinde etiam in reliquas urbis partes, quam longissime poterant, desuper injiciebant. *Ex Hk.*

ἐπισχεῖν, *attingere* (erreichen).

τριφθεῖσα, *mutuo concursu collisae* (arbores). *Port.*

παυσθῆναι. aliquot codices, nec deteriores, *πανθῆναι*, quod placuit plerisque editorum recentiorum; non item Didoto, cujus digna est quae afferatur annotatio ad hunc locum. sic igitur vir humanissimus p. 490. „Bekker, Göller et Poppo (item Hk., Df. et K.) ont adopté la variante *πανθῆναι*. C'est ainsi qu' ils ont adopté aussi la variante *πανθῇ* au lieu de la leçon vulgaire *πανσθῇ* liv. 5., §. 91. Le nom *ἄπαυστος*, dérivé du verbe *παύομαι*, suffirait pour faire voir que la véritable leçon est *παυσθῆναι*: car autrement on aurait dit *ἄπαυτος*, comme on dit *εὔθετος* du verbe *ἐτέθη*, *ἀδιάλυτος* de *διελύθη*, *ἀχειραγώγητος* de *ἐχειραγωγήθη*. Si nous suivons la règle des éditeurs précités, il faudrait dire aussi *χωθῆναι* et *ἀναχωθεὶς*, *αἰδεθῆναι* et *αἰδεθεὶς*, *θρανθῆναι* et *θρανθεὶς*, etc. Cependant on dit *χωσθῆναι*, (*annot.* Estienne dans son Trésor de la lang. gr., *χόω*, cite Hérodote, se servant de l'infinitif *χωσθῆναι*, un passage de Polybe: *χρόνῳ γε μὴν ὁλοσχερῶς ἐγχωσθήσεται*, et l'aoriste *ἀναχωσθεὶς*.) *αἰδεσθῆναι*, *θρανσθῆναι*, etc., etc. On rencontre quelquefois *ἀνεπαύθη* et *ἀναπαυθεὶς*; mais on doit remarquer en même temps que dans notre passage, de même que dans celui du liv. 5., §. 91., *ἣν καὶ πανσθῇ* (*ἡ ἀρχὴ*), le verbe *παύομαι* exprime le sens passif, (*annot.* Le scholiaste explique les mots *ἣν καὶ πανσθῇ* par *ἂν καὶ καταλυθῇ* en sens passif.) tandis que l'aoriste *ἀνεπαύθη* et l'infinitif *πανθῆναι*, employé par Pausanias, (*annot.* *καὶ τὸ ἔχθος τῷ Ἀπόλλωνι διαμένον ἐς τοὺς αὐλητὰς ἔτι ἀπὸ Μαρσύου καὶ τῆς ἁμίλλης τοῦ Σιληνοῦ πανθῆναι διὰ τοῦτον δοκεῖ τὸν Σακάδαν.* Paus. l. 2., ch. 22., §. 9.) présentent le sens du *medium*. On trouve aussi dans un autre passage de Pausanias, l. 9., chap. 37., §. 1., l'infinitif *παυσθη-*

Plataearum obsidio.

78. *Οἱ δὲ Πελοποννήσιοι, ἐπειδὴ καὶ τούτου διήμαρτον, μέρος μέν τι καταλιπόντες τοῦ στρατοπέδου, τὸ δὲ λοιπὸν ἀφέντες, περιετείχιζον τὴν πόλιν κύκλῳ, διελόμενοι κατὰ πόλεις τὸ χωρίον· τάφρος δὲ ἐντός τε ἦν, καὶ ἔξωθεν, ἐξ ἧς ἐπλινθεύσαντο· καὶ ἐπειδὴ πᾶν ἐξείργαστο περὶ ἀρκτούρου ἐπιτολὰς, καταλιπόντες φύλακας τοῦ ἡμίσεος τείχους, (τὸ δὲ ἥμισυ Βοιωτοὶ ἐφύλασσον.) ἀνεχώρησαν τῷ στρατῷ, καὶ διελύθησαν κατὰ πόλεις. Πλαταιῆς δὲ παῖδας μὲν, καὶ γυναῖκας, καὶ τοὺς πρεσβυτάτους τε, καὶ πλῆθος τὸ ἄχρηστον τῶν ἀνθρώπων πρότερον ἐκκεκομισμένοι ἦσαν ἐς τὰς Ἀθήνας, αὐτοὶ δ' ἐπολιορκοῦντο ἐγκαταλελειμμένοι τετρακόσιοι, Ἀθηναίων δὲ ὀγδοήκοντα, γυναῖκες δὲ δέκα καὶ ἑκατὸν σιτοποιοί. τοσοῦτοι ἦσαν οἱ ξύμπαντες, ὅτε ἐς τὴν πολιορκίαν καθίσταντο, καὶ ἄλλος*

ναι av.:c σ, ἔδει δὲ ἄρα πανσθῆναι καὶ τὸ Ἄλμδον γένος. On voit qu'il y avait des verbes dont l'aoriste s' employait tantôt avec, tantôt sans σ. Dans le verbe καίομαι, par exemple, on trouve ἐξεκαύθη πόλεμος, et κατακεκαῦσθαι ὑπὸ τοῦ βαρβάρου τρισκαίδεκα πόλεις τῶν Φωκέων, (*annot.* Plutarque. Voyez le mot καίω dans le Trésor d'Estienne.) et le nom dérivé de ce verbe se trouve tantôt καυτὸς et tantôt καυστός. Il en est de même du verbe κλαίω, dont le dérivé est tantôt ἄκλαυτος, tantôt ἄκλαυστος, et surtout du verbe χρῶμαι, dont on trouve le participe χρησθεὶς et κεχρημένος, et les noms dérivés χρῆμα et χρηστός. Nous sommes entrés dans ces details pour engager à ne point corriger si facilement le texte des anciens pour le soumettre à des règles souvent incertaines, mais observer et respecter le caprice des langues.“

His addam, fieri posse, ut illud πανθῆναι sit peccatum librarii, cum constet, ϑ et σϑ, itemque τ et στ, saepe confusa esse in codicibus. v. de illo 1, 95., Athen. 623, a; de hoc Xenoph. Cyr. 5, 41., Aristoph. Incert. 15, 9. nostrae ed., Polyb. 9, 23, 4., Athen. 157, c, 173, d, 485, b, 585, a, 646, b. Bachm. ad Lycophr. 759.

78. τὸ δὲ λοιπὸν ἀφέντες. haec verba absunt a Cl., It., Vat., H., Mosq., Ar., Chr., Dan. et Aug. a pr. manu; quare Bekk. et Df. uncis circumscripserunt, Poppo sustulit. nos servamus, primum quod non minus probi codices ea praebent; tum quia μὲν aliter non habet, quo referatur; denique quia per se non est improbabile, partem aliquam magni exercitus, qui uno in loco conjunctus per plures menses difficilius aleretur, prius dimissam esse quam tota expeditio finita esset, praesertim cum impetu ac vi urbs expugnari non potuerit, et ad circummunitionem diuturniorem se accinxerint. Lacedaemonii longinquas expeditiones fugiebant, (1, 141. χρονίων πολέμων καὶ διαποντίων ἄπειροι διὰ τὸ βραχέως αὐτοὶ ἐπ' ἀλλήλους ὑπὸ πενίας ἐπιφέρειν.) et ab Atheniensium impetu tanto minus iis metuendum erat, quia Thebani tantis copiis praesto erant, ut vel dimidiam custodum partem praeberent (τὸ ἥμισυ Βοιωτοὶ ἐφύλασσον.). *Hk.* pro λοιπὸν Laur. et E. πλέον, quod recepit K., margo Steph. πλεῖον.

διελόμενοι — τὸ χωρίον, *loco diviso militibus secundum singulas civitates.* cf. 5, 114.

περὶ ἀρκτούρου ἐπιτολάς. circa aequinoctium auctumnale, mense Boëdromione, Septembri exeunte, matutinus est ortus (ἑῴα ἐπιτολὴ) Arcturi. *Hk.* v. Ideleri Chronol. 1., p. 53.

γυναῖκες — σιτοποιοί. Tangit morem Graecorum, apud quos hoc mulierum munus erat, ut fruges pinserent, panem coquerent, et alia ad victum pertinentia pararent; de quo Feith. in Antiquitatibus homer. 4, 3. add. Plaut. Merc. 2, 3, 62. et Terent. Adelph. 5, 3, 60. de Ro-

οὐδεὶς ἦν ἐν τῷ τείχει, οὔτε δοῦλος, οὔτε ἐλεύθερος. τοιαύτη μὲν ἡ Πλαταιέων πολιορκία κατεσκευάσθη.

Atheniensium exercitus in expeditionem missus contra Chalcidenses et Bottiaeos, post pugnam ancipitem, ubi illis auxilio venerunt Olynthii, vincitur et Potidaeam fugit.

79. *Τοῦ δ' αὐτοῦ θέρους καὶ ἅμα τῇ τῶν Πλαταιέων ἐπιστρατείᾳ, Ἀθηναῖοι δισχιλίοις ὁπλίταις ἑαυτῶν καὶ ἱππεῦσι διακοσίοις ἐστράτευσαν ἐπὶ Χαλκιδέας τοὺς ἐπὶ Θρᾴκης, καὶ Βοττιαίους, ἀκμάζοντος τοῦ σίτου· ἐστρατήγει δὲ Ξενοφῶν ὁ Εὐριπίδου τρίτος αὐτός· ἐλθόντες δὲ ὑπὸ Σπάρτωλον τὴν Βοττικὴν τὸν σῖτον διέφθειραν. ἐδόκει δὲ καὶ προσχωρήσειν ἡ πόλις ὑπό τινων ἔνδοθεν πρασσόντων· προπεμψάντων δὲ ἐς Ὄλυνθον τῶν οὐ ταῦτα βουλομένων ὁπλῖταί τε ἦλθον καὶ στρατιὰ ἐς φυλακήν. ἧς ἐπεξελθούσης ἐκ τῆς Σπαρτώλου ἐς μάχην καθίστανται οἱ Ἀθηναῖοι πρὸς αὐτῇ τῇ πόλει. καὶ οἱ μὲν ὁπλῖται τῶν Χαλκιδέων, καὶ ἐπίκουροί τινες μετ' αὐτῶν, νικῶνται ὑπὸ τῶν Ἀθηναίων, καὶ ἀναχωροῦσιν ἐς τὴν Σπάρτωλον· οἱ δὲ ἱππῆς τῶν Χαλκιδέων καὶ ψιλοὶ νικῶσι τοὺς τῶν Ἀθηναίων ἱππέας καὶ ψιλούς. εἶχον δέ τινας οὐ πολλοὺς πελταστὰς ἐκ τῆς Κρουσίδος γῆς καλουμένης· ἄρτι δὲ τῆς μάχης γεγενημένης ἐπιβοηθοῦσιν ἄλλοι πελτασταὶ ἐκ τῆς Ὀλύνθου· καὶ οἱ ἐκ τῆς Σπαρτώλου ψιλοὶ ὡς εἶδον, θαρσήσαντες τοῖς τε προσγιγνομένοις, καὶ ὅτι πρότερον οὐχ ἥσσηντο, ἐπιτίθενται αὖθις μετὰ τῶν Χαλκιδέων ἱππέων καὶ τῶν προσβοηθησάντων*

manis Plinius H. N. 18, 11. *Pistores Romae non fuere ad persicum usque bellum, annis ab U. C. super DLXXX* (ante Chr. nat. 175.): *ipsi ponem faciebant Quirites, mulierumque id opus erat, sicut etiam nunc in plurimis gentium.* cui magis credo quam Plutarcho Quaest. rom. 84. et rure mos vetus mansit. Ulpianus l. 12. §. 5. D. de Instruct. vel Instrum. leg. *et mulieres, quae panem coquont.* D. Taylorus ad Lys. t. 5. Oratt. p. 18. docet, ancillulis partes opsonandi datas esse. *E G.*

79. *ὑπὸ Σπάρτωλον*: *ἡ Σπάρτωλος προπαροξύτονον.* S. Xenophonti, Stephano, ceterisque, est *Σπαρτωλὸς ὀξυτόνως.* D. — *προπεμψάντων — οὐ ταῦτα βουλομένων.* pars codicum scriptorum et editorum *προσπεμψάντων — μὴ ταῦτα β.*, in quibus *μὴ* non caret offensione, ferri tamen potest, *προσπεμψάντων* autem, si intelligantur, *qui praeterea miserint*, abhorret a sententia hujus loci; sin idem significari existimetur ac *πεμψάντων*, otiante praepositione, friget, neque usitatum est Thucydidi. contra aptum *προπεμψάντων.* Portus „sed cum — qui haec pati nolebant, Olynthum *ante misissent*," intellige ante quam altera factio urbana conspirare coepisset cum Atheniensibus. etiam Did. „La leçon vulgaire employée souvent par Thuc. nous paraît mieux adaptée à ce passage; car *προπέμπειν* signifie *envoyer d'avance ou à temps.*"

ὁπλῖταί τε — καὶ στρατιά, *et hoplitae*, et reliquus *exercitus.*

ἐκ τῆς Κρουσίδος γῆς. Steph. Byz. *Κρουσίς: μοῖρα τῆς Μυγδονίας* (in Macedonia).

ἥσσηντο. „Bekker, Göller et Poppo ont adopté la variante *ἡσσῶντο.* Comme l'imparfait *ἡσσῶντο* marque une action qui n'est pas encore finie, il est évident que le plus-que-parfait *ἥσσηντο* est très-propre à marquer l'action qui venait de finir, *ἄρτι δὲ τῆς μάχης γεγενημένης.*" *Did.*

τοῖς Ἀθηναίοις. καὶ ἀναχωροῦσι πρὸς τὰς δύο τάξεις, ἃς κατέλιπον παρὰ τοῖς σκευοφόροις. καὶ ὁπότε μὲν ἐπίοιεν οἱ Ἀθηναῖοι, ἐνεδίδοσαν, ἀποχωροῦσι δὲ ἐνέκειντο, καὶ ἐσηκόντιζον· οἵ τε ἱππῆς τῶν Χαλκιδέων προσιππεύοντες, ᾗ δοκοῖ, ἐσέβαλλον, καὶ οὐχ ἥκιστα φοβήσαντες ἔτρεψαν τοὺς Ἀθηναίους, καὶ ἐπεδίωξαν ἐπὶ πολύ. καὶ οἱ μὲν Ἀθηναῖοι ἐς τὴν Ποτίδαιαν καταφεύγουσι, καὶ ὕστερον τοὺς νεκροὺς ὑποσπόνδους κομισάμενοι ἐς τὰς Ἀθήνας ἀναχωροῦσι τῷ περιόντι τοῦ στρατοῦ. ἀπέθανον δὲ αὐτῶν τριάκοντα καὶ τετρακόσιοι, καὶ οἱ στρατηγοὶ πάντες· οἱ δὲ Χαλκιδεῖς καὶ οἱ Βοττιαῖοι τροπαῖόν τε ἔστησαν, καὶ τοὺς νεκροὺς τοὺς αὐτῶν ἀνελόμενοι διελύθησαν κατὰ πόλεις.

Ambraciotae et Chaones, Peloponnesiis Corinthiisque auxiliantibus, bellum cum Acarnanibus, et defectionem, moliuntur.

80. Τοῦ δ' αὐτοῦ θέρους, οὐ πολλῷ ὕστερον τούτων, Ἀμπρακιῶται καὶ Χάονες, βουλόμενοι Ἀκαρνανίαν πᾶσαν καταστρέψασθαι, καὶ Ἀθηναίων ἀποστῆσαι, πείθουσι Λακεδαιμονίους ναυτικὸν παρασκευάσασθαι ἐκ τῆς ξυμμαχίδος, καὶ ὁπλίτας χιλίους πέμψαι ἐς Ἀκαρνανίαν, λέγοντες, ὅτι, ἢν ναυσὶ καὶ πεζῷ ἅμα μετὰ σφῶν ἔλθωσιν, ἀδυνάτων ὄντων ξυμβοηθεῖν τῶν ἀπὸ θαλάσσης Ἀκαρνάνων, ῥᾳδίως ἂν Ἀκαρνανίαν σχόντες καὶ τῆς Ζακύνθου, καὶ Κεφαλληνίας, κρατήσουσι, καὶ ὁ περίπλους οὐκέτι ἔσοιτο Ἀθηναίοις ὅμοιος περὶ Πελοπόννησον· ἐλπίδα δ' εἶναι, καὶ Ναύπακτον λαβεῖν. οἱ δὲ Λακεδαιμόνιοι πεισθέντες Κνῆμον μὲν, ναύαρχον ἔτι ὄντα, καὶ τοὺς ὁπλίτας ἐπὶ ναυσὶν ὀλίγαις εὐθὺς πέμπουσι, τῷ δὲ ναυτικῷ

καὶ ἀναχωροῦσι. S. καὶ ἀν.: οἱ Ἀθηναῖοι. similiter hic noster, transitu facto in eadem oratione ab uno subjecto ad alterum, 1, 43. νῦν παρ' ὑμῶν τὸ αὐτὸ ἀξιοῦμεν κομίζεσθαι, καὶ μὴ, τῇ ἡμετέρᾳ ψήφῳ ὠφεληθέντας, τῇ ὑμετέρᾳ ἡμᾶς βλάψαι: 2, 3. ὅπως μὴ κατὰ φῶς θαρσαλεωτέροις οὖσι προσφέρωνται (οἱ Πλαταιεῖς), καὶ σφίσιν ἐκ τοῦ ἴσου γίγνωνται (οἱ Θηβαῖοι): 5, 59. καὶ οἱ Βοιωτοὶ — τοὺς Ἀργείους οὐκέτι κατέλαβον· καὶ καταβάντες (οἱ Ἀργεῖοι) — εἰς μάχην παρετάσσοντο. *Ex Hk.* 1. ed. ad 1, 39.

ἐσέβαλλον, ut c. 100. ὀλίγοι πρὸς πολλοὺς ἐσέβαλλον ἐς τὸ στράτευμα τῶν Θρακῶν. codices non pauci προσέβαλλον, praepositione πρὸς orta fortasse ex verbo προσιππεύοντες, ut haud inepte suspicatur K.

80. *Chaones*, populus Epiri, cujus terrae imperium quondam tenuerant: v. Strab. 7, 7, 5. habitabant ad oram maris inde a Ceraunils usque ad fines Thesprotorum. *Arn.*

τῶν ἀπὸ θαλάσσης Ἀκαρνάνων. i. e. τῶν παρὰ θαλάσσῃ Ἀκαρνάνων ἀπὸ θαλάσσης ξυμβοηθεῖν ἀδυνάτων ὄντων. similiter cap. 83. ὅπως μὴ ξυμβοηθῶσιν οἱ ἀπὸ θαλάσσης ἄνω Ἀκαρνᾶνες pro ὅπως μὴ οἱ παρὰ θαλάσσῃ Ἀκαρνᾶνες ἀπὸ θαλάσσης ἄνω ξυμβοηθῶσι. cf. 5, 65., Soph. Electr. v. 137. — pro ὅμοιος vel ὁμοῖος Bekk. legendum conjecit ὁμοίως. *Hk.*

ναύαρχον. nauarchi Spartanorum, certe paulo serius, imperium habebant in singulos annos (v. 8, 20., 85., Xenoph. Hellen. 1, 6, 1.); Cnemum tamen et Alcidam apparet id tenuisse per biennium. quod munus magnam potestatem ac dignitatem afferebat, proximam regiae, secundum Aristotelem Polit. 2, 7. ed. Sylburg. *Ex Arn.*

περιήγγειλαν παρασκευασαμένῳ ὡς τάχιστα πλεῖν ἐς Λευκάδα. ἦσαν δὲ Κορίνθιοι ξυμπροθυμούμενοι μάλιστα τοῖς Ἀμπρακιώταις, ἀποίκοις οὖσι. καὶ τὸ μὲν ναυτικὸν ἔκ τε Κορίνθου, καὶ Σικυῶνος, καὶ τῶν ταύτῃ χωρίων, ἐν παρασκευῇ ἦν, τὸ δ' ἐκ Λευκάδος, καὶ Ἀνακτορίου, καὶ Ἀμπρακίας, πρότερον ἀφικόμενον ἐν Λευκάδι περιέμενε. Κνῆμος δὲ καὶ οἱ μετ' αὐτοῦ χίλιοι ὁπλῖται, ἐπειδὴ ἐπεραιώθησαν λαθόντες Φορμίωνα, ὃς ἦρχε τῶν εἴκοσι νεῶν τῶν ἀττικῶν, αἳ περὶ Ναύπακτον ἐφρούρουν, εὐθὺς παρεσκευάζοντο τὴν κατὰ γῆν στρατείαν. καὶ αὐτῷ παρῆσαν Ἑλλήνων μὲν Ἀμπρακιῶται, καὶ Λευκάδιοι, καὶ Ἀνακτόριοι, καὶ οὓς αὐτὸς ἔχων ἦλθε, χίλιοι Πελοποννησίων· βάρβαροι δὲ Χάονες χίλιοι, ἀβασίλευτοι, ὧν ἡγοῦντο ἐπ' ἐτησίῳ προστατείᾳ ἐκ τοῦ ἀρχικοῦ γένους Φώτιος, καὶ Νικάνωρ. ἐστρατεύοντο δὲ μετὰ Χαόνων καὶ Θεσπρωτοὶ ἀβασίλευτοι· Μολοσσοὺς δὲ ἦγε, καὶ Ἀτιντᾶνας, Σαβύλινθος, ἐπίτροπος ὢν Θαρύπου τοῦ βασιλέως, ἔτι παιδὸς ὄντος, καὶ Παραναίους Ὄροιδος, βασιλεὺς ὤν· Ὀρέσται δὲ χίλιοι, ὧν ἐβασίλευεν Ἀντίοχος, μετὰ Παραναίων ξυνεστρατεύοντο Ὀροίδῳ, Ἀντιόχου

Λευκάδα. insulam Acarnaniae adjacentem. cf. c. 30. — *τῶν εἴκοσι νεῶν*, vid. sopra c. 69.

προστατείᾳ margo St.; *στρατείᾳ*, quod idem mutilatum, Ar., C., Dan. „*προστατείᾳ*. sic emendavi pro *προστασίᾳ* e bonis codd., auctore Valck. ad Herod. 7., p. 555. (c. 111.)“ *E G.* Did. „*προστασία* signifie généralement protection (Vertretung), tandis que *προστατεία*, rarement employé au lieu de *προστασία*, (*annot.* *προσδεξάμενος τὴν παρθένον μετὰ τῆς ἁρμοζούσης ἀπαντήσεως κ. προστατείας.* Polyb. liv. 5., rapporté par H. Estienne.) signifie spécialement, comme dans notre passage, la dignité du *προστάτης*. Xenophon (Oecon. 2, 6.) dit *χορηγίας, γυμνασιαρχίας, προστατείας.* (idem M. 8. 3, 6, 10. *ἄρτι ἀρχόμενος τῆς προστατείας.*)“

ἐκ τοῦ ἀρχικοῦ γένους. i. e. ex gente, unde magistratos et tyranni eorum sumebantor, quales gentes Athenis erant Alcmaeonidarum, Corinthi Bacchiadarum, in Thessalia Aleuadarum et Scopadarum. — *Thesprotia* jacebat ab austro Chaoniae, cujus pars fuisse videtur Cestrine, quae memoratur 1, 46. v. C. Fr. Herm. Antt. gr. p. 34, 7. — *Molossi* spectabant orientem a Thesprotis, et austrum versus pertinebant usque ad siuum ambracium. *G—r.* „de *Atintanibus* v. Strab. 7, 7, 8. hi occupaverant montana terrarum inter mare ionium et fontes fluviorum, qui occidentem versos in illud mare influunt: habitabant igitur ad fines Macedoniae. v. Cramer. Beschr. v. Alt-Griechenland vol. 1., sect. 3. (add. Od. Müller. Maced. p. 14. — *Θαρύπου.* vulgo *Θάρυπος*, sed Paus. 1, 11. *Ἀλκέτας ὁ Θαρύπου*, quanquam ibi quoque pars librorum *Θάρυπος*. „*Θάροψ* qoidam memoratur a Diodoro Sic. l. 3. p. 139.“ *Hudson.*) — *Parauaeos* Steph. Byz. populum thesproticum appellat; Plut. Quaest. gr. p. 293. Xyl. conjicit, eos habitasse in ea parte Molossiae, qose jacebat prope ab Arauya fluvio, a qoo nomen traxerint, ante Aenianes appellati. — *Orestae* habitabant in montibus Candaviae, conterminis Macedoniae et Epiro, non longe a via Egnatia, qua Romanorum temporibus iter fiebat Dyrrhachio trans montes Candaviae Pellam et Thessalonicam. v. Strab. 7, 7, 4., 8.; Polyb. 18, 30.; Liv. 31, 40.“ *Arn.* Sitoi hujus terrae respondet Castoria, qoae nonc vocatur, nec dubitare licet, asperam rupibusque coartatam convallem, qua fons Haliacmi includitur, veterem Orestida fuisse. v. Od. Müller. Maced. p. 14. seqq.

ἐπιτρέψαντος· ἔπεμψε δὲ καὶ Περδίκκας κρύφα τῶν Ἀθηναίων χιλίους Μακεδόνων, οἳ ὕστερον ἦλθον. τούτῳ τῷ στρατῷ ἐπορεύετο Κνῆμος, οὐ περιμείνας τὸ ἀπὸ Κορίνθου ναυτικόν. καὶ διὰ τῆς Ἀργείας ἰόντες Λιμναίαν, κώμην ἀτείχιστον, ἐπόρθησαν· ἀφικνοῦνταί τε ἐπὶ Στράτον, πόλιν μεγίστην τῆς Ἀκαρνανίας, νομίζοντες, εἰ ταύτην πρώτην λάβοιεν, ῥᾳδίως ἂν σφίσι τἄλλα προσχωρήσειν.

Acarnanes, frustra implorato Phormionis auxilio, domi se continent; Ambraciotae vero cum sociis obsidione claudunt Stratum.

81. Ἀκαρνᾶνες δὲ αἰσθόμενοι κατά τε γῆν πολλὴν στρατιὰν ἐσβεβληκυῖαν, ἔκ τε θαλάσσης ναυσὶν ἅμα τοὺς πολεμίους παρεσομένους, οὔτε ξυνεβοήθουν, ἐφύλασσόν τε τὰ αὑτῶν ἕκαστοι, παρά τε Φορμίωνα ἔπεμπον κελεύοντες ἀμύνειν· ὁ δὲ ἀδύνατος ἔφη εἶναι, ναυτικοῦ ἐκ Κορίνθου μέλλοντος ἐκπλεῖν Ναύπακτον ἐρήμην ἀπολιπεῖν. οἱ δὲ Πελοποννήσιοι καὶ οἱ ξύμμαχοι, τρία τέλη ποιήσαντες σφῶν αὐτῶν, ἐχώρουν πρὸς τὴν τῶν Στρατίων πόλιν, ὅπως ἐγγὺς στρατοπεδευσάμενοι, εἰ μὴ λόγοις πείθοιεν, ἔργῳ πειρῷντο τοῦ τείχους· καὶ μέσον μὲν ἔχοντες προσῄεσαν Χάονες καὶ οἱ ἄλλοι βάρβαροι, ἐκ δεξιᾶς δ' αὐτῶν Λευκάδιοι, καὶ Ἀνακτόριοι, καὶ οἱ μετὰ τούτων, ἐν ἀριστερᾷ δὲ Κνῆμος καὶ οἱ Πελοποννήσιοι, καὶ Ἀμπρακιῶται. διεῖχον δὲ πολὺ ἀπ' ἀλλήλων, καὶ ἔστιν ὅτε οὐδὲ ἑωρῶντο.

Chaones primo impetu capere tentantes oppidum male excipiuntur a Stratiis, vixque cum ceteris barbaris aufugiunt ad castra Graecorum.

Καὶ οἱ μὲν Ἕλληνες τεταγμένοι τε προσῄεσαν καὶ διὰ φυλακῆς ἔχοντες, ἕως ἐστρατοπεδεύσαντο ἐν ἐπιτηδείῳ· οἱ δὲ

— *κρύφα τῶν Ἀθ.* pacem enim Perdiccas modo cum Atheniensibus composuerat: v. cap. 27. *G—r.*

διὰ τῆς Ἀργείας. Inde a Gottlebero conjectura Palmerii (Graec. ant. l. 3, 6.) *Ἀγραίας* (secundum Thuc. 3, 106.) substituta erat; sed Agraei cum Ambraciotas propter Dolopum sedes interjacentes non possent attingere, Cnemus cum Peloponnesiis, Ambraciotis et reliquo exercitu, Acarnanas aggressurus, Ambracia, ad sinistram habens Agraeos, et littus orientale sinus ambracii legens, primum per Argivorum regionem (*διὰ τῆς Ἀργείας*) profectus est, qui cum jam prius (2, 68.) Ambraciotis resistere non potuissent, non erat metuendum ne majoris exercitus iter impedirent. qui exercitus deinde recta via per Limnaeam Stratum petiit. *E P. Limnaea* sita erat in ipsis confiniis Acarnaniae, versus Argos (cf. 3, 106.) et ad extremum sinus ambracii angulum, qui inter austrum et orientem spectat, in via, quae Stratum ducebat ab Ambracia Argisque amphilochicis. v. Krus. Hellade, vol. 3., p. 334. *E G—ro.*

ἂν προσχωρήσειν. cf. 5, 82.; 6, 66.; 8, 25., 71., quae P. laudavit, K. ad Xenoph. Anab. 2, 3, 18., Matth. gr. §. 598, d.

81. *καὶ μέσον μὲν ἔχοντες.* articulum τὸ codices proscribunt. omittitur etiam 4, 31., 96. (6, 67.; cf. 1, 39. *G—r.*), ubi item adjectivum est loco substantivi. *Ex Hk.*

οἱ μετὰ τούτων Haackeo videntur Oeniadae, quos expeditioni interfuisse colligit ex capite 82. at Arn. et Bloomf. Oeniadas demum post discessum Peloponnesiorum a Strato junctos esse putant Cnemo; itaque Arn. potius *τοὺς μετὰ τούτων* intelligit *ξυμμόρους* (v. 4, 93.), adeoque *περιοίκους* peninsulae Leucadiae et Anactorii, vix ullam in Grae-

Χάονες, σφίσι τε αὐτοῖς πιστεύοντες, καὶ ἀξιούμενοι ὑπὸ τῶν ἐκείνῃ ἠπειρωτῶν μαχιμώτατοι εἶναι, οὔτ' ἐπέσχον τὸ στρατόπεδον καταλαβεῖν, χωρήσαντές τε ῥύμῃ μετὰ τῶν ἄλλων βαρβάρων ἐνόμισαν αὐτοβοεὶ ἂν τὴν πόλιν ἑλεῖν, καὶ αὐτῶν τὸ ἔργον γενέσθαι. γνόντες δ' αὐτοὺς οἱ Στράτιοι ἔτι προσιόντας, καὶ ἡγησάμενοι, μεμονωμένων εἰ κρατήσειαν, οὐκ ἂν ἔτι σφίσι τοὺς Ἕλληνας ὁμοίως προσελθεῖν, προλοχίζουσι τὰ περὶ τὴν πόλιν ἐνέδραις· καὶ ἐπειδὴ ἐγγὺς ἦσαν, ἔκ τε τῆς πόλεως ὁμόσε χωρήσαντες, καὶ ἐκ τῶν ἐνεδρῶν, προσπίπτουσι· καὶ ἐς φόβον καταστάντων διαφθείρονταί τε πολλοὶ τῶν Χαόνων, καὶ οἱ ἄλλοι βάρβαροι, ὡς εἶδον αὐτοὺς ἐνδόντας, οὐκέτι ὑπέμειναν, ἀλλ' ἐς φυγὴν κατέστησαν. τῶν δὲ ἑλληνικῶν στρατοπέδων οὐδέτερον ᾔσθετο τῆς μάχης διὰ τὸ πολὺ προελθεῖν αὐτοὺς, καὶ στρατόπεδον οἰηθῆναι καταληψομένους ἐπείγεσθαι· ἐπεὶ δὲ ἐνέκειντο φεύγοντες οἱ βάρβαροι, ἀνελάμβανόν τε αὐτοὺς, καὶ ξυναγαγόντες τὰ στρατόπεδα ἡσύχαζον αὐτοῦ τὴν ἡμέραν, ἐς χεῖρας μὲν οὐκ ἰόντων σφίσι τῶν Στρατίων διὰ τὸ μήπω τοὺς ἄλλους Ἀκαρνᾶνας ξυμβεβοηθηκέναι, ἄποθεν δὲ σφενδονώντων καὶ ἐς ἀπορίαν καθιστάντων· οὐ γὰρ ἦν ἄνευ ὅπλων κινηθῆναι· δοκοῦσι δ' οἱ Ἀκαρνᾶνες κράτιστοι εἶναι τοῦτο ποιεῖν.

Recipit se Cnemus primum ad Anapum fluvium, deinde ad Oeniadas; mox autem Peloponnesii sociique domum redeunt, Stratiis tropaeum constituentibus de barbaris.

82. *Ἐπειδὴ δὲ νὺξ ἐγένετο, ἀναχωρήσας ὁ Κνῆμος τῇ στρατιᾷ κατὰ τάχος ἐπὶ τὸν Ἄναπον ποταμὸν, ὃς ἀπέχει σταδίους ὀγδοήκοντα Στράτου, τούς τε νεκροὺς κομίζεται τῇ ὑστεραίᾳ ὑποσπόνδους, καὶ Οἰνιαδῶν ξυμπαραγενομένων κατὰ φιλίαν ἀναχωρεῖ παρ' αὐτοὺς, πρὶν τὴν ξυμβοήθειαν ἐλθεῖν. κἀκεῖθεν ἐπ' οἴκου ἀπῆλθον ἕκαστοι· οἱ δὲ Σράτιοι τροπαῖον ἔστησαν τῆς μάχης τῆς πρὸς τοὺς βαρβάρους.*

Corinthii et eorum socii ad pugnam navalem compelluntur a Phormione.

83. *Τὸ δ' ἐκ τῆς Κορίνθου καὶ τῶν ἄλλων ξυμμάχων τῶν ἐκ τοῦ Κρισαίου κόλπου ναυτικὸν, ὃ ἔδει παραγενέσθαι τῷ Κνήμῳ, ὅπως μὴ ξυμβοηθῶσιν οἱ ἀπὸ θαλάσσης ἄνω*

cia fuisse dicens urbem, quin baberet perioecos suos, qui partim erant pristini regionis incolae, ab advenis subacti; partim peregrini, barbarique, qui ex vicinia immigraverant; partim servi, et homines, qui in plebe censebantur. *E-G—ro.*

τὸ στρατόπεδον. temere S. *τὸ στρατ.: τὸ τὸ περιττὸν κεῖται.* imo significanter dictum est *τὸ στρατ.*, quo intelligamus certa quaedam castra, scil. Chaonum, quae metari jussi erant.

ῥύμῃ. mendose codd. plerique omnes *ῥώμῃ.* cf. 76.; 7, 70.

ἔτι προσιόντας, *adhuc progressos*, necdum castra metatos, ut Graeci fecerant.

ἐνέκειντο φεύγοντες. i. e. *κατὰ κράτος ἔφευγον.* *Hk.*

82. *τὸν Ἄναπον.* in Acarnania.

πρὶν τὴν ξυμβοήθειαν ἐλθεῖν. int. *Ἀκαρνάνων.* v. cap. 81. extr. *Hk.*

Ἀκαρνᾶνες, οὐ παραγίγνεται, ἀλλ' ἠναγκάσθησαν περὶ τὰς αὐτὰς ἡμέρας τῆς ἐν Στράτῳ μάχης ναυμαχῆσαι πρὸς Φορμίωνα καὶ τὰς εἴκοσι ναῦς τῶν Ἀθηναίων, αἳ ἐφρούρουν ἐν Ναυπάκτῳ. ὁ γὰρ Φορμίων παραπλέοντας αὐτοὺς ἔξω τοῦ κόλπου ἐτήρει, βουλόμενος ἐν τῇ εὐρυχωρίᾳ ἐπιθέσθαι· οἱ δὲ Κορίνθιοι καὶ οἱ ξύμμαχοι ἔπλεον μὲν, οὐχ ὡς ἐπὶ ναυμαχίαν, ἀλλὰ στρατιωτικώτερον παρεσκευασμένοι, ἐς τὴν Ἀκαρνανίαν, καὶ οὐκ ἂν οἰόμενοι πρὸς ἑπτὰ καὶ τεσσαράκοντα ναῦς τὰς σφετέρας τολμῆσαι τοὺς Ἀθηναίους εἴκοσι ταῖς ἑαυτῶν ναυμαχίαν ποιήσασθαι· ἐπειδὴ μέντοι ἀντιπαραπλέοντάς τε ἑώρων αὐτοὺς, παρὰ γῆν σφῶν κομιζομένων, καὶ, ἐκ Πατρῶν τῆς Ἀχαΐας πρὸς τὴν ἀντιπέρας ἤπειρον διαβαλλόντων ἐπὶ Ἀκαρνανίας, κατεῖδον τοὺς Ἀθηναίους ἀπὸ τῆς Χαλκίδος καὶ τοῦ Εὐήνου ποταμοῦ προσπλέοντας σφίσι, καὶ οὐκ ἔλαθον νυκτὸς ὑφορμισάμενοι, οὕτω δὴ ἀναγκάζονται ναυμαχεῖν κατὰ μέσον τὸν πορθμόν. στρατηγοὶ δὲ ἦσαν μὲν καὶ κατὰ πόλεις ἑκάστων, οἳ παρεσκευάζοντο, Κορινθίων δὲ Μαχάων, καὶ Ἰσοκράτης, καὶ Ἀγαθαρχίδας. καὶ οἱ μὲν Πελοποννήσιοι ἐτάξαντο, κύκλον τῶν νεῶν ποιήσαντες ὡς μέγιστον οἷοί τ' ἦσαν, μὴ διδόντες διέκ-

83. *παραπλέοντας — ἐτήρει.* i. e. παραπλέοντας, καὶ πλέοντας ἔξω τοῦ κόλπου, ἐτήρει, ut 6, 90. μὴ διαφύγοιεν ἔξω τοῦ κέρως pro μὴ διαφ. φυγόντες ἔξω τοῦ κέρως. classis Peloponnesiorum ex vicinis portubus sinus Crisaei navigabat, et oram Peloponnesi legens sinu exire studebat; quod ne fieret cavens Phormio, Naupacto profectus, adversam, i. e. mediae Graeciae, oram legebat, hostes observans (ἀντιπαραπλέων). *E G—ro.*

διαβαλλόντων. repetendum σφῶν ex superioribus.

στρατιωτικώτερον παρεσκ. propter onerarias naves, quibus utebantur, non pugnae, sed transvehendis tantum militibus aptas. infra c. 87. οὐχὶ ἐς ναυμαχίαν μᾶλλον ἢ ἐπὶ στρατείαν ἐπλέομεν. — *σφῶν κομιζομένων — διαβαλλόντων.* usitatior ratio erat αὐτοὶ κομιζόμενοι — διαβάλλοντες, sed ita saepe genitivi absoluti ponuntur participii pro eo casu, quem sequens verbum postulat. 1, 114. καὶ ἐς αὐτὴν διαβεβηκότος ἤδη Περικλέους — ἠγγέλθη αὐτῷ, ubi subjectum repetitur. 3, 13. βοηθησάντων ὑμῶν προθύμως, πόλιν προσλήψεσθε. 8, 76. ἐχόντων γὰρ σφῶν τὸ πᾶν ναυτικὸν — ἀναγκάσειν τὰ χρήματα ὁμοίως διδόναι. 7, 48. θαλασσοκρατούντων, ubi subjectum subaudiendum est; similiterque 6, 7. οἱ Ἀργεῖοι μετὰ τῶν Ἀθηναίων πανστρατιᾷ *ἐξελθόντων* (pro ἐξελθόντες) τοὺς ἐν Ὀρνεαῖς μίαν ἡμέραν ἐπολιόρκουν: 7, 57. Ἰταλιωτῶν δὲ Θούριοι καὶ Μεταπόντιοι ἐν τοιαύταις ἀνάγκαις τότε — *κατειλημμένων* (i. e. κατειλημμένοι, quia pertinet ad solos Thurios et fortasse Metapontios) ξυνεστρατεύοντο. v. P. t. 1, 1., 120. *Ex Hk.*

καὶ — ὑφορμισάμενοι. „Il s'agit de vaisseaux qui de Corinthe et du golfe de Crissa voulaient aller en Acarnanie, en longeant la côte du Péloponnèse, παρὰ γῆν σφῶν κομιζόμενοι, et qui entrèrent de nuit dans le port de Patrae. ὑφορμίζεσθαι signifie entrer dans un port à la dérobée. Les Péloponnésiens entrèrent dans le port de Patrae furtivement à la faveur des ténèbres, et cependant ils n'échappèrent point à la vigilance des Athéniens, qui de la côte opposée ne les perdirent pas de vue jusqu' au moment où les vaisseaux peloponnésiens entrèrent dans le port, à la nuit tombante; et l'on sait que les anciens, peu avancés dans la navigation, n'osaient pas se mettre en haute mer pendant la nuit.“ *E Did.*

κύκλον — ἦσαν. abest ποιή-

πλουν, τὰς πρώρας μὲν ἔξω, εἴσω δὲ τὰς πρύμνας· καὶ τά τε λεπτὰ πλοῖα, ἃ ξυνέπλει, ἐντὸς ποιοῦνται, καὶ πέντε ναῦς τὰς ἄριστα πλεούσας, ὅπως ἐκπλέοιεν διὰ βραχέος παραγιγνόμενοι, εἴ πη προσπίπτοιεν οἱ ἐναντίοι.

Describitur pugna, qua vincunt Athenienses, Corinthiique amissis 12 navibus vix aufugiunt Cyllenen, quo mox etiam Cnemus venit post proelium apud Stratum.

84. *Οἱ δ' Ἀθηναῖοι κατὰ μίαν ναῦν τεταγμένοι περιέπλεον αὐτοὺς κύκλῳ, καὶ ξυνῆγον ἐς ὀλίγον, ἐν χρῷ ἀεὶ παραπλέοντες, καὶ δόκησιν παρέχοντες αὐτίκα ἐμβαλεῖν. προείρητο δ' αὐτοῖς ὑπὸ Φορμίωνος μὴ ἐπιχειρεῖν, πρὶν ἂν αὐτὸς σημήνῃ· ἤλπιζε γὰρ αὐτῶν οὐ μενεῖν τὴν τάξιν, ὥσπερ ἐν γῇ πεζὴν, ἀλλὰ ξυμπεσεῖσθαι πρὸς ἀλλήλας τὰς ναῦς, καὶ τὰ πλοῖα ταραχὴν παρέξειν, εἴ τ' ἐκπνεύσαι ἐκ τοῦ κόλπου τὸ πνεῦμα, ὅπερ ἀναμένων τε περιέπλει, καὶ εἰώθει γίγνεσθαι ἐπὶ τὴν ἕω, οὐδένα χρόνον ἡσυχάσειν αὐτούς· καὶ τὴν ἐπιχείρησιν ἐφ' ἑαυτῷ τε ἐνόμιζεν εἶναι, ὁπόταν βούληται, τῶν νεῶν ἄμεινον πλεουσῶν, καὶ τότε καλλίστην γίγνεσθαι. ὡς δὲ τό τε πνεῦμα κατῄει, καὶ αἱ νῆες ἐν ὀλίγῳ ἤδη οὖσαι ὑπ' ἀμφοτέρων, τοῦ τε ἀνέμου, τῶν τε πλοίων, ἅμα προσκειμένων, ἐταράσσοντο, καὶ ναῦς τε νηῒ προσέπιπτε, καὶ τοῖς κοντοῖς διωθοῦντο, βοῇ τε χρώμενοι καὶ πρὸς ἀλλήλους ἀντιφυλακῇ τε καὶ λοιδορίᾳ οὐδὲν κατήκουον, οὔτε τῶν παραγγελλομένων,*

σαντες a pluribus, nec malis, codicibus; sed hallucinatos interdum scimus etiam optimos librarios, potestque ut hoc sit facinus correctorum, qui sibi sapientiores ipso Thucydide viderentur. certatim tamen recentiores deleverunt verbum, agmen ducente D., allatis, tanquam similibus, ex 3, 78. verbis *καὶ μετὰ ταῦτα κύκλον ταξαμένων αὐτῶν.* recte, opinor, Did. „Si Thuc. emploie les mots *κύκλον ταξαμένων* (l. 3., §. 78.), il ne s'ensuit pas qu'il ne pouvait pas dire *οἱ Πελοποννήσιοι ἐτάξαντο, κύκλον ποιήσαντες.* Les éditeurs n'ont pas remarqué qu'on peut dire *τάττομαι κύκλον*, en sous-entendant *κατὰ*, de même que *τάττεσθαι πλαίσιον* ou *ἐν πλαισίῳ*, mais qu'on ne dira jamais *τάττομαι κύκλον τῶν νεῶν.* Aussi le mot *ποιήσαντες*, loin d'être superflu, nous paraît indispensable; les mots même, qui suivent immédiatement après, *ὡς μέγιστον οἷοί τ' ἦσαν*, exigent, pour ainsi dire, celui de *ποιήσαντες.*"

προσπίπτοιεν, ut *οἱ Ἀθηναῖοι προσπεσόντες* c. 84. iidem tamen codd., quos modo dixi, obtruserunt *προσπλέοιεν*, glossam eo molestiorem, quod simile *ἐκπλέοιεν* habetur in superioribus.

84. *κατὰ μίαν ναῦν τετ.*: *μίαν ἔχοντες ὀπίσω τῆς μιᾶς.* — *ἐν χρῷ ἀεὶ παραπλ.*: *ἐν χρῷ ἀντὶ τοῦ πλησίον.* — *εἴρηται δὲ ἀπὸ μεταφορᾶς τῆς κουρᾶς τῆς ἄχρι τοῦ χρωτὸς γιγνομένης.* — *δόκησιν*: *δόξαν.* — *ἐμβαλεῖν*: *προσπεσεῖν.* — *μὴ ἐπιχειρεῖν*: *τῷ πολέμῳ.* — *αὐτούς*: *τοὺς Κορινθίους.* — *ἐφ' ἑαυτῷ*: *ἐπὶ τῇ ἐξουσίᾳ αὐτοῦ.* S.

τὰ πλοῖα sunt navigia illa minora (*τὰ λεπτὰ*), quae in medium circulum receperant. c. 83. extr.

ὡς δὲ τό τε πνεῦμα κατῄει. Bloomf. ventum significari dicit, qui a terra flat, sub ortum lucis maritimo, nocte plerumque praevalenti, succedens.

διωθοῦντο pro *διεωθοῦντο*, ellipsi rarissima apud Atticos, nec tamen prorsus ab iis abjudicanda, quod facit Thomas M. p. 403., cum apud eos legantur verba *ἐξώσθησαν, ἐξωνοῦντο, ἀντωνεῖτο*, ut P. annotavit.

οὔτε τῶν κελευστῶν, καὶ τὰς κώπας ἀδύνατοι ὄντες ἐν κλυδωνίῳ ἀναφέρειν ἄνθρωποι ἄπειροι τοῖς κυβερνήταις ἀπειθεστέρας τὰς ναῦς παρεῖχον, τότε δὴ κατὰ τὸν καιρὸν τοῦτον σημαίνει, καὶ οἱ Ἀθηναῖοι προσπεσόντες πρῶτον μὲν καταδύουσι τῶν στρατηγίδων νεῶν μίαν, ἔπειτα δὲ καὶ τὰς ἄλλας, ᾗ χωρήσειαν, διέφθειρον, καὶ κατέστησαν ἐς ἀλκὴν μὲν μηδένα τρέπεσθαι αὐτῶν ὑπὸ τῆς ταραχῆς, φεύγειν δ' ἐς Πάτρας καὶ Δύμην τῆς Ἀχαΐας. οἱ δὲ Ἀθηναῖοι καταδιώξαντες καὶ ναῦς δώδεκα λαβόντες, τούς τε ἄνδρας ἐξ αὐτῶν τοὺς πλείστους ἀνελόμενοι, ἐς Μολύκρειον ἀπέπλεον· καὶ τροπαῖον στήσαντες ἐπὶ τῷ Ῥίῳ, καὶ ναῦν ἀναθέντες τῷ Ποσειδῶνι, ἀνεχώρησαν ἐς Ναύπακτον. παρέπλευσαν δὲ καὶ οἱ Πελοποννήσιοι εὐθὺς ταῖς περιλοίποις τῶν νεῶν ἐκ τῆς Δύμης καὶ Πατρῶν ἐς Κυλλήνην, τὸ Ἠλείων ἐπίνειον· καὶ ἀπὸ Λευκάδος Κνῆμος, καὶ αἱ ἐκεῖθεν νῆες, ἃς ἔδει ταύταις ξυμμῖξαι, ἀφικνοῦνται μετὰ τὴν ἐν Στράτῳ μάχην ἐς τὴν Κυλλήνην.

τῶν κελευστῶν, *portisculorum sive hortatorum*, qui secundum gubernatorum praescripta remiges vel facere, vel intermittere, jubebant opus suum. „*κελευστῶν* erat curare, ut remiges tempora servarent, dum cantu modulabantur motiones remorum; adhortari remiges, et iis alloquendo animos addere. v. Thuc. 7, 70., Xenoph. Hellen. 5, 1, 8., Polyb. 1, 21., schol. ad Acharn. 554. (518.), qui docet, hoc quoque eorum fuisse, ut remiges adigerent panis sibi ipsos quod satis esset coquere, et symbolam conferre solitam ad communem victum parandum, ejusque portiones recte distribuere.“ *Ex Arn.*

τὰς ἄλλας. „Haacke, Bekker, Poppo, Göller, Osiander et Bloomfield (item K.), rejettent la leçon *τὰς ἄλλας* (codicum quidem auctoritate), pour adopter celle de *πάσας*. Ils n'ont pas remarqué que toute la flotte péloponnésienne n'a pas été détruite; car nous lisons vers la fin du même paragraphe *παρέπλευσαν δὲ καὶ οἱ Πελοποννήσιοι εὐθὺς ταῖς περιλοίποις τῶν νεῶν.*“ Did. Igitur *αἱ ἄλλαι* intelligendae sunt tantummodo ceterae naves, in quas Athenienses invaserunt, aliis neglectis, vel fuga elapsis.

καὶ κατέστησαν ἐς ἀλκὴν (S. *εἰς μάχην πολέμου*, ubi malim *εἰς μ., πόλεμον.*) *μ. μ. τρέπεσθαι.* i. e. *eosque eo redegerunt, ut eorum nemo, ob animum conturbatum, ad fortiter pugnandum se convertere posset.* *κατέστησαν, φεύγειν.* intell. *αὐτούς.* *E G.*

ἀνελόμενοι, *recipientes.* male Portus *occisa maxima parte hominum*, quasi legeretur *ἀνελόντες*. idem tamen nota „Alii sic *suscepta maxima parte hominum*, qui in illis erant, et *translata in suas naves.*“ Ducae quaerenti, cur non omnes, qui veherentur in illis navibus, susceperint Athenienses, Bloomf. respondet, aut non potuisse tuto omnes in naves atticas transferri, aut ceteros lembis, ratibus, aliisve modis, se servasse.

καὶ ναῦν ἀν. τῷ Ποσειδῶνι. Solebant veteres post victoriam navalem naves deo, qui favisse videbatur, dicare, et plerumque Neptuno. sic c. 92. de Peloponnesiis *καὶ ἥνπερ ἔλαβον ναῦν ἀνέθεσαν ἐπὶ τὸ Ῥίον τὸ ἀχαϊκὸν παρὰ τὸ τροπαῖον.* plura de hac re v. apud Schefferum de Militia nav. l. 4. c. 2. *Ex Hno.* cf. Wessel. ad Herod. 8, 121.

ἀπὸ Λευκάδος. eo Cnemus profectus erat, cum exercitus terrestris Oeniadis relictis in suam quisque patriam revertebatur, ut se jungeret cum navibus Leucadiorum, Ambraciotarum et Anactoriorum, quae naves jam convenerant Leucade, classem peloponnesiacam expectantes. v. c. 80., 82. *Arn.*

Et Peloponnesii, et Athenienses, denuo parant pugnam navalem; Phormio classe ad Cretam appulsa vastat agrum Cydoniatarum.

85. *Πέμπουσι δὲ καὶ οἱ Λακεδαιμόνιοι τῷ Κνήμῳ ξυμβούλους ἐπὶ τὰς ναῦς, Τιμοκράτην, καὶ Βρασίδαν, καὶ Λυκόφρονα, κελεύοντες ἄλλην ναυμαχίαν βελτίω κατασκευάζεσθαι, καὶ μὴ ὑπ᾽ ὀλίγων νεῶν εἴργεσθαι τῆς θαλάσσης· ἐδόκει γὰρ αὐτοῖς ἄλλως τε, καὶ πρῶτον ναυμαχίας πειρασαμένοις, πολὺς ὁ παράλογος εἶναι, καὶ οὐ τοσούτῳ ᾤοντο σφῶν τὸ ναυτικὸν λείπεσθαι, γεγενῆσθαι δέ τινα μαλακίαν, οὐκ ἀντιτιθέντες τὴν Ἀθηναίων ἐκ πολλοῦ ἐμπειρίαν τῆς σφετέρας δι᾽ ὀλίγου μελέτης· ὀργῇ οὖν ἀπέστελλον. οἱ δὲ ἀφικόμενοι μετὰ Κνήμου ναῦς τε περιήγγελλον κατὰ πόλεις, καὶ τὰς προϋπαρχούσας ἐξηρτύοντο ὡς ἐπὶ ναυμαχίαν. πέμπει δὲ καὶ ὁ Φορμίων ἐς τὰς Ἀθήνας τήν τε παρασκευὴν αὐτῶν ἀγγελοῦντας, καὶ περὶ τῆς ναυμαχίας, ἣν ἐνίκησαν, φράσοντας, καὶ κελεύων αὐτῷ ναῦς ὅτι πλείστας διὰ τάχους ἀποστεῖλαι, ὡς καθ᾽ ἡμέραν ἑκάστην ἐλπίδος οὔσης ἀεὶ ναυμαχήσειν· οἱ δὲ ἀποπέμπουσιν εἴκοσι ναῦς αὐτῷ, τῷ δὲ κομίζοντι αὐτὰς προσεπέστειλαν ἐς Κρήτην πρῶτον ἀφικέσθαι. Νικίας γὰρ Κρὴς Γορτύνιος, πρόξενος ὤν, πείθει αὐτοὺς ἐπὶ Κυδωνίαν πλεῦσαι, φάσκων προσποιήσειν αὐτήν, οὖσαν πολεμίαν· ἐπῆγε δὲ Πολιχνίταις χαριζόμενος, ὁμόροις τῶν Κυδωνιατῶν. καὶ ὁ μὲν λαβὼν τὰς ναῦς ᾤχετο ἐς Κρήτην, καὶ μετὰ τῶν Πολιχνιτῶν ἐδῄου τὴν γῆν τῶν*

85. *Πέμπουσι — ξυμβούλους.* postea hunc morem invaluisse dicit Bloomf., citato Schweigh. ad Appian. I, 193. et Polyb. 6, 35, 4. *E G—ro.* „Agis cum bellum contra Argivos male administrasset, lex lata est, ut, quemadmodum ante praefectis classium, ita nunc Agidi decem consiliarii adderentur, sine quibus exercitum ex urbe educere ei non liceret, 5, 63. quam legem non in omne tempus valuisse, ex 8, 5. colligit Manso Spart. 2., p. 378. minoribus quidem ducibus jam prius comites (*ξυνακόλουθοι*) dabantur, qui in locum eorum, si quid iis accidisset, succederent, 3, 100., 4, 38.“ *E P.*

πρῶτον ναυμ. πειρασαμένοις. S. *ἐν τῷ πελοποννησιακῷ πολέμῳ δηλ.*, et ipse Thuc. c. 87. de eodem proelio *πρῶτον ναυμαχοῦντας*, quasi nunc primum mari dimicassent Lacedaemonii, non pridem in bellis persicis; sed eam militiam postea, pro ratione imperii sui terrestris potius quam maritimi, intermiserant, ut nova nunc esse videretur. — *πειρασ.* est dat. consequentiae.

ἀντιτιθέντες — μελέτης. pro dativo genitivum usurpavit etiam 3, 56. *τῆς νῦν ἁμαρτίας — ἀντιθεῖναι τὴν τότε ἁμαρτίαν. Hk.*

Κυδωνίαν. Quia Cretenses et legibus, et religione, persimiles erant Doribus, et his consanguinei esse putabantur, verisimile est Cydoniatas causae Peloponnesiorum favisse; tum, Cydoniatas et Athenienses summo inter se odio fuisse, inde existimes, quod Cydoniatae magnam partem erant Aeginetae, qui in Cretam coloni venerant olymp. 65, 2. (ante Chr. nat. 519.) v. Herod. 3, 59., Od. Müller. Aeginet. p. 112., 113., Dor. 1., p. 30. *Ex Arn.* Adde Hoeck. Creta p. 413., 417., sequ. Cydonia secundum Strab. p. 479. aequali spatio septingentorum circiter stadiorum (S. rotundo numero *σχεδὸν σταδίους χιλίους*) a Gortyne et Cnosso distabat. *E G—ro.*

προσποιήσειν αὐτήν: οἰκείαν ποιήσειν. S. *in ipsorum potestatem se eam redacturum esse.*

Κυδωνιατῶν, καὶ ὑπὸ ἀνέμων [καὶ ὑπὸ ἀπλοίας] ἐνδιέτριψεν οὐκ ὀλίγον χρόνον.

Peloponnesii et Athenienses, hi Panormi, illi sub promontorio Rhio achaïco, navale proelium meditantes, per 6 ad 7 dies se invicem observant, donec pugnae cupidi Cnemus et Brasidas statim pugnare decernunt.

86. *Οἱ δ' ἐν τῇ Κυλλήνῃ Πελοποννήσιοι ἐν τούτῳ, ἐν ᾧ οἱ Ἀθηναῖοι περὶ Κρήτην κατείχοντο, παρεσκευασμένοι ὡς ἐπὶ ναυμαχίαν παρέπλευσαν ἐς Πάνορμον τὸν ἀχαϊκὸν, οὗπερ αὐτοῖς ὁ κατὰ γῆν στρατὸς τῶν Πελοποννησίων προσεβεβοηθήκει. παρέπλευσε δὲ καὶ ὁ Φορμίων ἐπὶ τὸ Ῥίον τὸ μολυκρικὸν, καὶ ὡρμίσατο ἔξω αὐτοῦ ναυσὶν εἴκοσιν, αἷσπερ καὶ ἐναυμάχησεν. ἦν δὲ τοῦτο μὲν τὸ Ῥίον φίλιον τοῖς Ἀθηναίοις, τὸ δ' ἕτερον Ῥίον ἐστὶν ἀντιπέρας, τὸ ἐν τῇ Πελοποννήσῳ· διέχετον δὲ ἀπ' ἀλλήλων σταδίους μάλιστα ἑπτὰ τῆς θαλάσσης, τοῦ δὲ Κρισαίου κόλπου στόμα τοῦτό ἐστιν. ἐπὶ οὖν τῷ Ῥίῳ τῷ ἀχαϊκῷ οἱ Πελοποννήσιοι, ἀπέχοντι οὐ πολὺ τοῦ Πανόρμου, ἐν ᾧ αὐτοῖς ὁ πεζὸς ἦν, ὡρμίσαντο καὶ αὐτοὶ ναυσὶν ἑπτὰ καὶ ἑβδομήκοντα, ἐπειδὴ καὶ τοὺς Ἀθηναίους εἶδον. καὶ ἐπὶ μὲν ἓξ ἢ ἑπτὰ ἡμέρας ἀνθώρμουν ἀλλήλοις, μελετῶντές τε καὶ παρασκευαζόμενοι τὴν ναυμαχίαν, γνώμην ἔχοντες οἱ μὲν μὴ ἐκπλεῖν ἔξω τῶν Ῥίων ἐς τὴν εὐρυχωρίαν, φοβούμενοι τὸ πρότερον πάθος, οἱ δὲ μὴ ἐσπλεῖν ἐς τὰ στενὰ, νομίζοντες πρὸς ἐκείνων εἶναι τὴν ἐν ὀλίγῳ ναυμαχίαν. ἔπειτα ὁ Κνῆμος καὶ ὁ Βρασίδας καὶ οἱ ἄλλοι τῶν Πελοποννησίων στρατηγοὶ, βουλόμενοι ἐν τάχει τὴν ναυμαχίαν ποιῆσαι, πρίν τι καὶ ἀπὸ τῶν Ἀθηναίων ἐπιβοηθῆσαι, ξυνεκάλεσαν τοὺς στρατιώτας πρῶτον, καὶ ὁρῶντες αὐτῶν τοὺς πολλοὺς διὰ τὴν προτέραν ἧσσαν φοβουμένους, καὶ οὐ προθύμους, ὄντας παρεκελεύσαντο, καὶ ἔλεξαν τοιάδε.*

Oratio eorum ad milites timidiores.

87. *„Ἡ ΜΕΝ γενομένη ναυμαχία, ὦ ἄνδρες Πελοποννήσιοι, εἴ τις ἄρα δι' αὐτὴν ὑμῶν φοβεῖται τὴν μέλλουσαν, οὐχὶ δικαίαν ἔχει τέκμαρσιν τὸ ἐκφοβῆσαι. τῇ τε γὰρ παρασκευῇ*

[*καὶ ὑπὸ ἀπλοίας.*] glossa. vocem *ἄπλοιαν* usurparunt Aeschylus et Euripides, non item, quod sciam, oratores.

86. *διέχετον* Benedict., Hk., G—r., P., Df., K. Lugd. liber *διέχετο*, ceteri *διείχετον*, quod videtur mendum, sicut *ἀπεῖχε* pro *ἀπέχει* 1, 63., *ἀπεῖχον* pro *ἀπέχον* 7, 34. — *σταδίους μ. ἑπτά.* quinque secundum Strabonem, etc.

ἐπειδὴ — εἶδον. intell. *ὁρμισαμένους.* K.

γνώμην ἔχοντες: σκοπόν. — *οἱ μὲν μὴ ἐκπλεῖν: οἱ Πελοποννήσιοι.* — *οἱ δὲ μὴ ἐσπλεῖν: οἱ Ἀθηναῖοι.* S.

πρὸς ἐκείνων εἶναι — ναυμαχίαν, *illis* (i. e. Peloponnesiis) *expedire navale proelium in angustiis commissum.*

ἀπέχοντι οὐ πολύ. quindecim stadia: Paus. 7, 22, 7. *G—r.*

καὶ ἔλεξαν τοιάδε. scilicet non omnes simul his verbis allocuti sunt milites, sed alter post alterum, summamque illarum orationum ita hic noster comprehendit. cf. I, 119. etc.

87. *τὸ ἐκφοβῆσαι.* articulus το

ἐνδεὴς ἐγένετο, ὥσπερ ἴστε, καὶ οὐχὶ ἐς ναυμαχίαν μᾶλλον ἢ ἐπὶ στρατείαν ἐπλέομεν· ξυνέβη δὲ καὶ τὰ ἀπὸ τῆς τύχης οὐκ ὀλίγα ἐναντιωθῆναι· καί που τι καὶ ἡ ἀπειρία πρῶτον ναυμαχοῦντας ἔσφηλεν. ὥστε οὐ κατὰ τὴν ἡμετέραν κακίαν τὸ ἡσσῆσθαι προσεγένετο, οὐδὲ δίκαιον τῆς γνώμης τὸ μὴ κατὰ κράτος νικηθὲν, ἔχον δέ τινα ἐν αὐτῷ ἀντιλογίαν, τῆς γε ξυμφορᾶς τῷ ἀποβάντι ἀμβλύνεσθαι, νομίσαι δὲ ταῖς μὲν τύχαις ἐνδέχεσθαι σφάλλεσθαι τοὺς ἀνθρώπους, ταῖς δὲ γνώμαις τοὺς αὐτοὺς δεῖ ὀρθοὺς εἶναι, καὶ μὴ, ἀπειρίαν, τοῦ ἀνδρείου παρόντος, προβαλλομένους εἰκότως ἄρα ἔν τινι κακοὺς γενέσθαι. ὑμῶν δὲ οὐδ' ἡ ἀπειρία τοσοῦτον λείπεται, ὅσον τόλμῃ προέχετε· τῶνδε δὲ ἡ ἐπιστήμη, ἣν μάλιστα φοβεῖσθε, ἀνδρείαν μὲν ἔχουσα, καὶ μνήμην ἕξει ἐν τῷ δεινῷ ἐπιτελεῖν ἃ ἔμαθεν, ἄνευ δὲ εὐψυχίας οὐδεμία τέχνη πρὸς τοὺς κινδύνους ἰσχύει· φόβος γὰρ μνήμην ἐκπλήσσει, τέχνη δὲ ἄνευ ἀλκῆς οὐδὲν ὠφελεῖ. πρὸς μὲν οὖν τὸ ἐμπειρότερον αὐτῶν τὸ τολμηρότερον ἀντιτάξασθε, πρὸς δὲ τὸ διὰ τὴν ἧσσαν δεδιέναι τὸ ἀπαράσκευοι τότε τυχεῖν. περιγίγνεται δὲ ὑμῖν πλῆθός τε νεῶν, καὶ πρὸς τῇ γῇ οἰκείᾳ οὔσῃ, ὁπλιτῶν παρόντων, ναυμαχεῖν· τὰ δὲ πολλὰ τῶν πλειόνων, καὶ ἄμεινον παρεσκευασμένων, τὸ κράτος ἐστίν. ὥστε οὐδὲ καθ' ἓν εὑρίσκομεν εἰκότως ἂν ἡμᾶς σφαλουμένους· καὶ ὅσα ἡμάρτομεν πρότερον, νῦν αὐτὰ ταῦτα προσγενόμενα διδασκαλίαν παρέξει. θαρσοῦντες οὖν καὶ κυβερνῆται, καὶ ναῦται, τὸ καθ' ἑαυτὸν ἕκαστος ἐπε-

cum infinitivo ponitur, ubi etiam genitivus admitti poterat, h. l. pro ὥστε ἐκφοβῆσαι. v. Herm. ad Soph. Ajac. v. 114. Matth. gr. §. 542. (543.), not. 3. cf. 2, 53. *Hk.*

τέκμαροιν: στοχασμόν. — *οὐκ ὀλίγα ἐναντ.*: ὁ ἄνεμος, κ. ἡ ἐν κύκλῳ τάξις τῶν νεῶν, κ. τὸ μὴ ταχέως αὐτοὺς ἐπιχειρῆσαι τῇ ναυμαχίᾳ, ἀλλὰ τὴν τοῦ Φορμίωνος ἀναμένειν διὰ τοῦ ἀνέμου στρατηγίαν. — (*κατὰ τὴν ἡμ. κακίαν*, *propter nostram ignaviam.* Port.) *οὐδὲ δίκαιον τῆς γν.*: τὸ ἑξῆς οὐ δίκ. *τῆς γνώμης* (i. e. οὐ δικαία ἡ γνώμη) *τὸ μὴ νικ.* (i. e. τοὺς μὴ νικηθέντας) *κατὰ κράτος ἀμβλ.* — (*ἀντιλογίαν*, excusationem. Ex Hk.) *τῆς ξ. τῷ ἀποβάντι*: τῇ ἀποβάσῃ συμφορᾷ. — *ἀμβλύνεσθαι*: ἀναπίπτειν. (ἀποδειλιᾶν. „1, 70. καὶ νικώμενοι ἐπ' ἐλάχιστον ἀναπίπτουσιν, i. e. *debilitantur, hebetantur.*“ E G. Cicero pro Domo 15. *mens debilitata metu concidit.*) S.

ταῖς δὲ γνώμαις — γενέσθαι. vulgo τ. δὲ γν. τ. αὐτοὺς ἀεὶ ἀνδρείους ὀρθῶς εἶναι — εἰκότως ἂν ἔν τινι κ. γ., quae vitiosa esse intelligens Did. hoc poni jussit ταῖς δὲ γνώμαις τοὺς αὐτοὺς ἀεὶ *ὀρθοὺς* εἶναι, recte quidem, quod ὀρθοὺς, deleta interpretatione ejus ἀνδρείους, („L'expression même du scholiaste ἔχειν τοὺς ἀνθρώπους ἑστηκυῖαν τὴν γνώμην est une paraphrese du ὀρθοὺς εἶναι. — ἀνδρείους ὀρθῶς εἶναι est une locution évidemment vicieuse.“ *Did.*) sed neque ἀεὶ facit ad sententiam, ortumque haud dubie est e δεῖ simili (ΔΕΙ, ΑΕΙ), quod mendum etiam apud Comicum Av. 157. animadvertere mihi visus sum. denique ἄρα pro ἂν minus apto praebuit Mosqu., quemadmodum haud raro ἄρ' et ἂν confusa deprehendas: v. Schäfer. Melet. crit. p. 50. — *εἰκότως*, *proinde*, ut consentaneum est fieri, si quis imperitiam desidiae praetendit.

ἐν τῷ δεινῷ: τῷ πολέμῳ. — *σφαλουμένους*. ll. σφαλλομένους. *προσγενόμενα*: προσκτηθέντα (*quae accesserunt* ad cetera nostra

σθε, χώραν μὴ προλείποντες, ᾗ ἄν τις προσταχθῇ. τῶν δὲ πρότερον ἡγεμόνων οὐ χεῖρον τὴν ἐπιχείρησιν ἡμεῖς παρασκευάσομεν, καὶ οὐκ ἐνδώσομεν πρόφασιν οὐδενὶ κακῷ γενέσθαι· ἢν δέ τις ἄρα καὶ βουληθῇ, κολασθήσεται τῇ πρεπούσῃ ζημίᾳ· οἱ δὲ ἀγαθοὶ τιμήσονται τοῖς προσήκουσιν ἄθλοις τῆς ἀρετῆς.“

Phormio quoque opus esse censet, ut milites, adspectu numerosae hostium classis perculsi, confirmentur.

88. Τοιαῦτα μὲν τοῖς Πελοποννησίοις οἱ ἄρχοντες παρεκελεύσαντο· ὁ δὲ Φορμίων δεδιὼς καὶ αὐτὸς τὴν τῶν στρατιωτῶν ὀῤῥωδίαν, καὶ αἰσθόμενος, ὅτι τὸ πλῆθος τῶν νεῶν κατὰ σφᾶς αὐτοὺς ξυνιστάμενοι ἐφοβοῦντο, ἐβούλετο ξυγκαλέσας θαρσῦναί τε καὶ παραίνεσιν ἐν τῷ παρόντι ποιήσασθαι. πρότερον μὲν γὰρ ἀεὶ αὐτοῖς ἔλεγε, καὶ προπαρεσκεύαζε τὰς γνώμας, ὡς οὐδὲν αὐτοῖς πλῆθος νεῶν τοσοῦτον, ἢν ἐπιπλέῃ, ὅ τι οὐχ ὑπομενετέον αὐτοῖς ἐστι· καὶ οἱ στρατιῶται ἐκ πολλοῦ ἐν σφίσιν αὐτοῖς τὴν ἀξίωσιν ταύτην εἰλήφεσαν, μηδένα ὄχλον Ἀθηναῖοι ὄντες Πελοποννησίων νεῶν ὑποχωρεῖν. τότε δὲ πρὸς τὴν παροῦσαν ὄψιν ὁρῶν αὐτοὺς ἀθυμοῦντας ἐβούλετο ὑπόμνησιν ποιήσασθαι τοῦ θαρσεῖν, καὶ ξυγκαλέσας τοὺς Ἀθηναίους ἔλεξε τοιάδε.

Phormionis oratio, qua id inprimis ostendere studet, vi potiorem esse rationem.

89. „ὉΡΩΝ ὑμᾶς, ὦ ἄνδρες στρατιῶται, πεφοβημένους τὸ πλῆθος τῶν ἐναντίων ξυνεκάλεσα, οὐκ ἀξιῶν τὰ μὴ δεινὰ ἐν ὀῤῥωδίᾳ ἔχειν. οὗτοι γὰρ πρῶτον μὲν διὰ τὸ προνενικῆσθαι, καὶ μηδὲ αὐτοὶ οἴεσθαι ὅμοιοι ἡμῖν εἶναι, τὸ τῶν νεῶν οὐκ ἀπὸ τοῦ ἴσου παρεσκευάσαντο· ἔπειτα, ᾧ μάλιστα πιστεύοντες προσέρχονται, ὡς προσῆκον σφίσιν ἀνδρείοις εἶναι, οὐ δι᾽

commoda). — *χώραν*: ἀντὶ τοῦ τάξιν. S.

τῶν δὲ πρ. ἡγεμόνων. Machaonis, Isocratis, Agatharchidae, aliorum. v. cap. 83. *G—r.*

88. *κατὰ σφᾶς α. ξυνιστάμενοι*, *concilia seorsum habentes.* Port. S. *ξυνιστ.*: συναθροιζόμενοι. „2, 21. κατὰ ξυστάσεις γιγνόμενοι.“ *Hk.*

μηδένα ὄχλον — ὑποχωρεῖν. verborum φεύγειν et ἀποδιδράσκειν constructionem imitatus scriptor videtur Popponi t. 1., 1, 132., ut 3, 34. in ὑπεξέρχεσθαι. etiam verba cum ἐπὶ composita nonnunquam cum accusativo conjunxit, ex. c. 4, 92. τὸν μὲν ἡσυχάζοντα ἐπιστρατεύειν: 5, 110. ὅσους μὴ Βρασίδας ἐπῆλθε. *Hk.*

89. *τὸ τῶν νεῶν — παρεσκευάσαντο.* vulgo τὸ πλῆθος τῶν νεῶν καὶ οὐκ ἀ. τοῦ ἴ. παρ., inutiliter illata καὶ particula. et ea quidem abest ab Ar., C., Dan.; sed etiam, qui modo dixit τὸ πλῆθος τῶν ἐναντίων, infans fuisset, si inculcasset τὸ πλῆθος. imo eleganter dixit τὸ τῶν νεῶν pro τὰς ναῦς. valeant glossae. — *οὐκ ἀπὸ τοῦ ἴσου*, *non pariter*, i. e. non parem (sed majorem) numerum navium.

ὡς προσῆκον — εἶναι, *quasi eos deceat*, iis velut propria sit, *fortitudo.* Portus „quasi fortitudo ad ipsos *solos* pertineat.“ G—r. „τὸ προσῆκον nihil aliud est, nisi quod 2, 45. dicit τὴν ὑπάρχουσαν φύσιν, et promiscne τῆς ὑπαρχούσης atque προσηκούσης δόξης habet 2, 61. in fine, quibus adde locum maxime per-

ἄλλο τι θαρσοῦσιν ἢ διὰ τὴν ἐν τῷ πεζῷ ἐμπειρίαν τὰ πλείω κατορθοῦντες, καὶ οἴονται σφίσι καὶ ἐν τῷ ναυτικῷ ποιήσειν τὸ αὐτό· τὸ δ' ἐκ τοῦ δικαίου ἡμῖν μᾶλλον νῦν περιέσται, εἴπερ καὶ τούτοις ἐν ἐκείνῳ· ἐπεὶ εὐψυχίᾳ γε οὐδὲν προφέρουσι, τῷ δὲ ἑκατέρου τι ἐμπειρότεροι εἶναι θρασύτεροί ἐσμεν· Λακεδαιμόνιοί τε ἡγούμενοι τῶν ξυμμάχων διὰ τὴν σφετέραν δόξαν ἄκοντας προσάγουσι τοὺς πολλοὺς ἐς τὸν κίνδυνον, ἐπεὶ οὐκ ἄν ποτε ἐπεχείρησαν, ἡσσηθέντες παραπολὺ, αὖθις ναυμαχεῖν. μὴ δὴ αὐτῶν τὴν τόλμαν δείσητε· πολὺ δὲ ὑμεῖς ἐκείνοις πλέω φόβον παρέχετε, καὶ πιστότερον, κατά τε τὸ προνενικηκέναι, καὶ ὅτι οὐκ ἂν ἡγοῦνται, μὴ μέλλοντάς τι ἄξιον τοῦ παράπλου πράξειν ἀνθίστασθαι ἡμᾶς. ἀντίπαλοι μὲν γὰρ οἱ πλείους, ὥσπερ οὗτοι, τῇ δυνάμει τὸ πλέον πίσυνοι ἢ τῇ γνώμῃ ἐπέρχονται· οἱ δ' ἐκ πολλῷ ὑποδεεστέρων, καὶ ἅμα οὐκ ἀναγκαζόμενοι, μέγα τι τῆς διανοίας τὸ βέβαιον ἔχοντες ἀντιτολμῶσιν· ἃ λογιζόμενοι οὗτοι τῷ οὐκ εἰκότι πλέον πεφόβηνται ἡμᾶς ἢ τῇ κατὰ λόγον παρασκευῇ. πολλὰ δὲ καὶ στρατόπεδα ἤδη ἔπεσεν ὑπ' ἐλασσόνων τῇ ἀπειρίᾳ, ἔστι δὲ ἃ καὶ τῇ ἀτολμίᾳ· ὧν οὐδετέρου ἡμεῖς νῦν μετέχομεν. τὸν δὲ ἀγῶνα οὐκ ἐν τῷ κόλπῳ ἑκὼν εἶναι ποιήσομαι, οὐδὲ ἐσπλεύσομαι ἐς

spicuum 3, 64. (ἃ μέν ποτε χρηστοὶ ἐγένεσθε, — οὐ προσήκοντα νῦν ἐπεδείξατε· ἃ δὲ ἡ φύσις ἀεὶ ἐβούλετο, ἐξηλέγχθη ἐς τὸ ἀληθές.)

ποιήσειν, *profuturum* esse, efficax fore, quo sensu etiam Latini usurpant verbum *facere*.

τῷ δὲ ἑκατέρου τι ἐμπειρότεροι εἶναι etc. minus recte codd. ἑκάτεροι: neque enim generaliter peritiores sive periti alicujus rei dicuntur Athenienses et Lacedaemonii, sed alteri alterius rei peritiores, illi nauticae, hi belli terrestris: inde fieri ait Phormio, ut alteri alteri harum rerum magis confidant. — τὶ, *aliquantum*, ut Iliad. α', 114. ἐπεὶ οὔ ἑθέν ἐστι χερείων Οὐ δέμας, οὐδὲ φυὴν, οὔτ' ἂρ φρένας, οὔτε τι ἔργα.

μὴ μέλλοντας — πράξειν. recte Thuc. in superioribus ἡσσηθέντες παραπολὺ, et 1, 29. ἐνίκησαν οἱ Κερκυραῖοι παραπολὺ, sed, τὶ ἄξιον τοῦ παραπολὺ quid sibi velit, scio cum ignarissimis, nec quenquam sciro puto praeterquam istos, qui etiam sciunt, quod nesciunt. fateamur, haec corrupta esse, et, quod bonum faustum felixque sit nobis, reponamus τὶ ἄξιον τοῦ παράπλου, *aliquid dignum trajectu*. nihil aptius his rebus, nihil vicinius codicum scripturae; nec novum est hoc mendorum genus, cum litterarum alteram alterius loco perscripserunt, qua de re exposui in Noctibus naucraticis ad Athen. 203, b.

ἀντίπαλοι, *adversarii*, inimici.

οὐκ ἀναγκαζόμενοι, *non inviti*, (*ἄκοντες*: v. superiora.) ut Lacedaemoniorum socii.

τῷ οὐκ εἰκότι. opponuntur inter se τὸ οὐκ εἰκὸς et ἡ κατὰ λόγον παρασκευή. haec est apparatus bellicus, qui aestimari et censeri potest (die zu berechnende Rüstung); τὸ οὐκ εἰκὸς autem id, quod non cadit in aestimationem, veluti διάνοια, εὐψυχία. sententia igitur haec est „illi reputantes, eos, qui multo infirmioribus copiis sponte contra eant, certam animi fiduciam habere, nos magis extimescunt propter id, quod non potest computari, quam propter apparatum ipsorum aestimationi subjectum“ (quem non aequalem esse sciunt). *Ex Hk.*

ἔπεσεν, ut Herod. 9, 63. καὶ τὸ περὶ ἐκεῖνον τεταγμένον — ἔπεσε. figurate Thuc. 7, 77. τὴν μεγάλην δύναμιν τῆς πόλεως, καίπερ πεπτωκυῖαν, ἐπανορθώσοντες.

αὐτόν· ὁρῶ γὰρ, ὅτι πρὸς πολλὰς ναῦς ἀνεπιστήμονας ὀλίγαις ναυσὶν ἐμπείροις καὶ ἄμεινον πλεούσαις ἡ στενοχωρία οὐ ξυμφέρει. οὔτε γὰρ ἂν ἐπιπλεύσειέ τις ὡς χρὴ ἐς ἐμβολὴν, μὴ ἔχων τὴν πρόσοψιν τῶν πολεμίων ἐκ πολλοῦ, οὔτε ἂν ἀποχωρήσειεν ἐν δέοντι πιεζόμενος· διέκπλοι τε οὐκ εἰσὶν, οὐδὲ ἀναστροφαὶ, ἅπερ νεῶν ἄμεινον πλεουσῶν ἔργα ἐστὶν, ἀλλ' ἀνάγκη ἂν εἴη τὴν ναυμαχίαν πεζομαχίαν καθίστασθαι· καὶ ἐν τούτῳ αἱ πλείους νῆες κρείσσους γίγνονται. τούτων μὲν οὖν ἐγὼ ἕξω τὴν πρόνοιαν κατὰ τὸ δυνατόν· ὑμεῖς δὲ εὔτακτοι παρὰ ταῖς ναυσὶ μένοντες τά τε παραγγελλόμενα ὀξέως δέχεσθε ἄλλως τε, καὶ δι' ὀλίγου τῆς ἐφορμήσεως οὔσης, καὶ ἐν τῷ ἔργῳ κόσμον καὶ σιγὴν περὶ πλείστου ἡγεῖσθε, ὥσπερ τὰ πολλὰ τῶν πολεμικῶν ξυμφέρει, καὶ ναυμαχίᾳ οὐχ ἥκιστα· ἀμύνασθέ τε τούσδε ἀξίως τῶν προειργασμένων. ὁ δὲ ἀγὼν μέγας ὑμῖν, ἢ καταλῦσαι Πελοποννησίων τὴν ἐλπίδα τοῦ ναυτικοῦ, ἢ ἐγγυτέρω καταστῆσαι Ἀθηναίοις τὸν φόβον περὶ τῆς θαλάσσης. ἀναμιμνήσκω δ' αὖ ὑμᾶς, ὅτι νενικήκατε αὐτῶν τοὺς πολλούς· ἡσσημένων δὲ ἀνδρῶν οὐκ ἐθέλουσιν αἱ γνῶμαι πρὸς τοὺς αὐτοὺς κινδύνους ὅμοιαι εἶναι."

Dolo Peloponnesiorum decepti Athenienses cladem accipiunt proelio navali.

90. *Τοιαῦτα μὲν καὶ ὁ Φορμίων παρεκελεύσατο· οἱ δὲ Πελοποννήσιοι, ἐπειδὴ αὐτοῖς οἱ Ἀθηναῖοι οὐκ ἐπέπλεον ἐς τὸν κόλπον καὶ τὰ στενὰ, βουλόμενοι ἄκοντας ἔσω προαγαγεῖν αὐτοὺς, ἀναγόμενοι ἅμα ἕῳ ἔπλεον, ἐπὶ τεσσάρων ταξάμενοι τὰς ναῦς, ἐπὶ τὴν ἑαυτῶν γῆν ἔσω [ἐπὶ] τοῦ κόλπου, δεξιῷ κέρᾳ ἡγουμένῳ, ὥσπερ καὶ ὥρμουν· ἐπὶ δ' αὐτῷ εἴκοσιν ἔταξαν τὰς ἄριστα πλεούσας, ὅπως, εἰ ἄρα νομίσας ἐπὶ τὴν Ναύπακτον αὐτοὺς πλεῖν ὁ Φορμίων καὶ αὐτὸς ἐπιβοηθῶν ταύτῃ παραπλέοι, μὴ διαφύγοιεν πλέοντα τὸν ἐπίπλουν σφῶν οἱ Ἀθηναῖοι ἔξω τοῦ ἑαυτῶν κέρως, ἀλλ' αὗται αἱ νῆες περικλείσειαν. ὁ δὲ, ὅπερ ἐκεῖνοι προσεδέχοντο, φοβηθεὶς περὶ τῷ χωρίῳ ἐρήμῳ ὄντι,*

ἐς ἐμβολήν. differt ἐμβολὴ a προσβολῇ. incursio adversae frontis cum impetu e longinquo facta in latera hostilis navis dicitur proprie ἐμβολὴ, quae fit maxime in διέκπλῳ (v. ad 7, 70.); προσβολὴ latius patet, et maxime concursum adversarum frontium significat. *Hk.*

ὥσπερ Cl. et margo cod. Bas. vulgo ὥστε, de qua menda v. Euripides apud Pollucem 7, 178., Porson. praef. Hecubae p. XXXII.

90. οὐκ ἐπέπλεον ἐς τὸν κόλπον. extra sinum apud Rhium molycricum stationem habebant Athenienses (vid. c. 86.); Lacedaemonii ad Panormum naves appulsas tenebant (c. 92. in.). locorum angustias Athenienses vitabant; Peloponnesii, ut pugna navalis terrestri similis fieret, expetebant. — ἐπὶ τεσσάρων ταξάμενοι. in ordines ita instruxerunt aciem, ut singuli quaternas naves haberent, et ubi a cornu procederent (δεξιῷ κέρᾳ ἡγουμένῳ), frontem agminis quatuor efficerent naves. — ἐπὶ τὴν ἑαυτ. γῆν. S. ἀντὶ τοῦ παρὰ τήν. — (ἐπὶ δ' αὐτῷ: τῷ κέρατι. — ἐπὶ τὴν Ναύπακτον: ἔσω γὰρ ἐν τῷ κόλπῳ ἔκειτο ἡ Ναύπακτος. S.) ἐπιβοηθῶν ταύτῃ. i. e. Ναυπάκτῳ. —

ὡς ἑώρα ἀναγομένους αὐτοὺς, ἄκων καὶ κατὰ σπουδὴν ἐμβιβάσας ἔπλει παρὰ τὴν γῆν· καὶ ὁ πεζὸς ἅμα τῶν Μεσσηνίων παρεβοήθει. ἰδόντες δὲ οἱ Πελοποννήσιοι κατὰ μίαν ἐπὶ κέρως παραπλέοντας, καὶ ἤδη ὄντας ἐντὸς τοῦ κόλπου τε, καὶ πρὸς τῇ γῇ, ὅπερ ἐβούλοντο μάλιστα, ἀπὸ σημείου ἑνὸς ἄφνω ἐπιστρέψαντες τὰς ναῦς, μετωπηδὸν ἔπλεον, ὡς εἶχε τάχους ἕκαστος, ἐπὶ τοὺς Ἀθηναίους· καὶ ἤλπιζον πάσας τὰς ναῦς ἀπολήψεσθαι. τῶν δὲ ἕνδεκα μέν τινες, αἵπερ ἡγοῦντο, ὑπεκφεύγουσι τὸ κέρας τῶν Πελοποννησίων καὶ τὴν ἐπιστροφὴν ἐς τὴν εὐρυχωρίαν· τὰς δὲ ἄλλας ἐπικαταλαβόντες ἐξέωσάν τε πρὸς τὴν γῆν ὑποφευγούσας, καὶ διέφθειραν· ἄνδρας τε τῶν Ἀθηναίων ἀπέκτειναν, ὅσοι μὴ ἐξένευσαν αὐτῶν. καὶ τῶν νεῶν τινας ἀναδούμενοι εἷλκον κενὰς, μίαν δὲ αὐτοῖς ἀνδράσιν εἷλον δή· τὰς δέ τινας οἱ Μεσσήνιοι, παραβοηθήσαντες καὶ ἐπεσβαίνοντες ξὺν τοῖς ὅπλοις ἐς τὴν θάλασσαν, καὶ ἐπιβάντες, ἀπὸ τῶν καταστρωμάτων μαχόμενοι ἀφείλοντο ἑλκομένας ἤδη.

Undecim naves atticae Naupactum aufugiunt praeter unam, cujus mirum facinus narratur.

91. Ταύτῃ μὲν οὖν οἱ Πελοποννήσιοι ἐκράτουν τε, καὶ ἔφθειρον τὰς ἀττικὰς ναῦς· αἱ δὲ εἴκοσι νῆες αὐτῶν αἱ ἀπὸ τοῦ δεξιοῦ κέρως ἐδίωκον τὰς ἕνδεκα ναῦς τῶν Ἀθηναίων, αἵπερ ὑπεξέφυγον τὴν ἐπιστροφὴν ἐς τὴν εὐρυχωρίαν, καὶ φθάνουσιν αὐτοὺς πλὴν μιᾶς νεὼς προκαταφυγοῦσαι ἐς τὴν Ναύπακτον, καὶ ἴσχουσαι ἀντίπρωροι κατὰ τὸ Ἀπολλώνιον παρεσκευάζοντο ἀμυνούμενοι, ἢν ἐς τὴν γῆν ἐπὶ σφᾶς πλέωσιν. οἱ δὲ παραγενόμενοι ὕστερον ἐπαιώνιζόν τε ἅμα πλέοντες, ὡς νενικηκότες, καὶ τὴν μίαν ναῦν τῶν Ἀθηναίων τὴν ὑπόλοιπον ἐδίωκε λευκαδία ναῦς μία πολὺ πρὸ τῶν ἄλλων. ἔτυχε δὲ ὁλκὰς ὁρμοῦσα μετέωρος, περὶ ἣν ἡ ἀττικὴ ναῦς φθάσασα τῇ λευκαδίᾳ διωκούσῃ ἐμβάλλει μέσῃ, καὶ καταδύει. τοῖς μὲν οὖν Πελοποννησίοις γενομένου τούτου ἀπροσδοκήτου τε καὶ

ἐμβιβάσας, τοὺς στρατιώτας. Messenii illi Naupactum incolebant. — verbis *κατὰ μίαν ἐπὶ κέρως* significatur, et unum tantummodo ordinem fuisse navium (*κατὰ μίαν*), et eum a cornu processisse (*ἐπὶ κέρως*), non *μετωπηδὸν*, i. e. *adversis frontibus*, quod ejus contrarium est. v. c. 84. *Ex Hk.*

ἕνδεκα μέν τινες. plurimi codd. et editores *ἕνδεκα μὲν*, omissa voce *τινὲς*, quam, haud raro usurpatam in numeralibus, verisimilius videtur forte excidisse quam additam esse a librariis. annotavit Hk. cf. 3, 68.

εἷλον δή. vulgo *ἤδη*, ut 8, 53. Vaticanus *ἐνταῦθα ἤδη* pro *ἑ. δή*. ironiae servit *δή*: reprehendi enim videntur Peloponnesii in eo, quod operae pretium putaverint unam navem persequi, et unius tantum nautis pepercerint.

91. *κατὰ τὸ Ἀπολλώνιον*: *ἱερὸν Ἀπόλλωνος ἐν τῷ λιμένι*. S.

ὁλκὰς ὁρμοῦσα μετέωρος. *ὁλκὰς* est *ναῦς ἐμπορική*. *μετέωρος ὁρμοῦσα*, quae in alto ad anchoras stabat. *Hk.*

φθάσασα. vulgo *φθ. καὶ περιπλεύσασα*, sed verba *καὶ περ.* absunt ab It. et Vat., aliique codd. ostendunt *διαπλεύσασα*, Lugd. *περιπλέουσα*. agnoscas glossam, quam deleverunt Bk. et Df., alii satis habuerunt cancellare.

παρὰ λόγον φόβος ἐμπίπτει, καὶ ἅμα ἀτάκτως διώκοντες διὰ τὸ κρατεῖν αἱ μέν τινες τῶν νεῶν καθεῖσαι τὰς κώπας ἐπέστησαν τοῦ πλοῦ, ἀξύμφορον ὁρῶντες πρὸς τὴν ἐξ ὀλίγου ἀντεξόρμησιν, βουλόμενοί τε τὰς πλείους περιμεῖναι· αἱ δὲ καὶ ἐς βράχεα ἀπειρίᾳ χωρίων ὤκειλαν.

Quo confirmati Athenienses persequuntur et vincunt Peloponnesios.

92. *Τοὺς δ᾽ Ἀθηναίους ἰδόντας ταῦτα γιγνόμενα θάρσος τε ἔλαβε, καὶ ἀπὸ ἑνὸς κελεύσματος ἐμβοήσαντες ἐπ᾽ αὐτοὺς ὥρμησαν· οἱ δὲ διὰ τὰ ὑπάρχοντα ἁμαρτήματα καὶ τὴν παροῦσαν ἀταξίαν ὀλίγον μὲν χρόνον ὑπέμειναν, ἔπειτα δὲ ἐτράποντο ἐς τὸν Πάνορμον, ὅθεν περ ἀνηγάγοντο. ἐπιδιώκοντες δὲ οἱ Ἀθηναῖοι τάς τε ἐγγὺς οὔσας μάλιστα ναῦς ἔλαβον ἕξ, καὶ τὰς ἑαυτῶν ἀφείλοντο, ἃς ἐκεῖνοι πρὸς τῇ γῇ διαφθείραντες τὸ πρῶτον ἀνεδήσαντο· ἄνδρας τε τοὺς μὲν ἀπέκτειναν, τινὰς δὲ καὶ ἐζώγρησαν. ἐπὶ δὲ τῆς λευκαδίας νεώς, ἣ περὶ τὴν ὁλκάδα κατέδυ, Τιμοκράτης ὁ Λακεδαιμόνιος πλέων, ὡς ἡ ναῦς διεφθείρετο, ἔσφαξεν ἑαυτόν, καὶ ἐξέπεσεν ἐς τὸν Ναυπακτίων λιμένα. ἀναχωρήσαντες δὲ οἱ Ἀθηναῖοι τροπαῖον ἔστησαν, ὅθεν ἀναγόμενοι ἐκράτησαν, καὶ τοὺς νεκροὺς καὶ τὰ ναυάγια, ὅσα πρὸς τῇ ἑαυτῶν ἦν, ἀνείλοντο, καὶ τοῖς ἐναντίοις τὰ ἐκείνων ὑπόσπονδα ἀπέδοσαν. ἔστησαν δὲ καὶ οἱ Πελοποννήσιοι τροπαῖον, ὡς νενικηκότες, τῆς τροπῆς, ἃς πρὸς τῇ γῇ ναῦς διέφθειραν· καὶ ἥνπερ ἔλαβον ναῦν, ἀνέθεσαν ἐπὶ τὸ Ῥίον τὸ ἀχαϊκὸν παρὰ τὸ τροπαῖον. μετὰ δὲ ταῦτα φοβούμενοι τὴν ἀπὸ τῶν Ἀθηναίων βοήθειαν ὑπὸ νύκτα ἐσέπλευσαν ἐς κόλπον τὸν Κρισαῖον καὶ Κόρινθον πάντες πλὴν Λευκαδίων. καὶ οἱ ἐκ τῆς Κρήτης Ἀθηναῖοι ταῖς εἴκοσι ναυσίν, αἷς ἔδει πρὸ τῆς ναυμαχίας τῷ Φορμίωνι παραγενέσθαι, οὐ πολλῷ ὕστερον τῆς ἀναχωρήσεως τῶν νεῶν ἀφικνοῦνται ἐς τὴν Ναύπακτον· καὶ τὸ θέρος ἐτελεύτα.*

Peloponnesii, ante reditum tentare cupientes Piraeum praesidio destitutum, Salaminem insulam invadunt vastantque.

93. *Πρὶν δὲ διαλῦσαι τὸ ἐς Κόρινθόν τε καὶ τὸν Κρισαῖον κόλπον ἀναχωρῆσαν ναυτικόν, ὁ Κνῆμος, καὶ ὁ Βρασίδας, καὶ οἱ ἄλλοι ἄρχοντες τῶν Πελοποννησίων, ἀρχομένου τοῦ χειμῶ-*

ἐπέστησαν τοῦ πλοῦ, cursum *inhibuerunt*. v. Matth. gr. §. 331, c. (353, 3.) *Hk.*

ἀξ. ὁρῶντες — βουλόμενοί τε —. libri *δρῶντες* et *βουλόμενοι τὰς πλ. περ.*, omissa *τὲ* particula, qua non videtur carere posse oratio, quamque haustam putes a *τ* littera vicina. *δρῶντες* ineptum est, nec rarum permisceri verba *δρᾶν* et *ὁρᾶν*. v. ann. ad Comici Nub. 328., Athen. 483, c.

πρὸς τὴν ἐξ ὀλίγου ἀντεξόρμησιν, Atheniensium jam ex propinquo faciendam incursionem. — *βράχεα* sunt *vada*. (Herod. 4, 179. *ἐν τοῖσι βράχεσι γενέσθαι λίμνης τῆς Τριτωνίδος.*) vulgo *βραχέα*. *Hk.*

92. *διαφθείραντες — ἀνεδήσαντο*. v. cap. 90. sub finem. — *τροπαῖον τῆς τροπῆς, ἃς — ναῦς διέφθ.* dictum per attractionem pro *τῆς τρ. τῶν νεῶν, ἃς πρὸς τῇ γῇ διέφθ.* *Ex Hk.*

νος ἐβούλοντο, διδαξάντων Μεγαρέων, ἀποπειρᾶσαι τοῦ λιμένος τῶν Ἀθηναίων· ἦν δὲ ἀφύλακτος καὶ ἄκληστος εἰκότως διὰ τὸ ἐπικρατεῖν πολὺ τῷ ναυτικῷ. ἐδόκει δὲ λαβόντα τῶν ναυτῶν ἕκαστον τὴν κώπην, καὶ τὸ ὑπηρέσιον, καὶ τὸν τροπωτῆρα, πεζῇ ἰέναι ἐκ Κορίνθου ἐπὶ τὴν πρὸς Ἀθήνας θάλασσαν, καὶ ἀφικομένους κατὰ τάχος ἐς Μέγαρα, καθελκύσαντας ἐκ Νισαίας, τοῦ νεωρίου αὐτῶν, τεσσαράκοντα ναῦς, αἳ ἔτυχον αὐτόθι οὖσαι, πλεῦσαι εὐθὺς ἐπὶ τὸν Πειραιᾶ· οὔτε γὰρ ναυτικὸν ἦν προφυλάσσον ἐν αὐτῷ οὐδὲν, οὔτε προσδοκία οὐδεμία μὴ ἄν ποτε οἱ πολέμιοι ἐξαπιναίως οὕτως ἐπιπλεύσειαν, ἐπεὶ οὐδ' ἀπὸ τοῦ προφανοῦς τολμῆσαι ἂν καθ' ἡσυχίαν, οὐδ', εἰ διενοοῦντο, μὴ οὐκ ἂν προαισθέσθαι. ὡς δὲ ἔδοξεν αὐτοῖς, καὶ ἐχώρουν εὐθύς· καὶ ἀφικόμενοι νυκτὸς, καὶ καθελκύσαντες ἐκ τῆς Νισαίας τὰς ναῦς, ἔπλεον ἐπὶ μὲν τὸν Πειραιᾶ οὐκέτι, ὥσπερ διενοοῦντο, καταδείσαντες τὸν κίνδυνον, (καί τις καὶ ἄνεμος αὐτοὺς λέγεται κωλῦσαι,) ἐπὶ δὲ τῆς Σαλαμῖνος τὸ ἀκρωτήριον τὸ πρὸς Μέγαρα ὁρῶν· καὶ φρούριον ἐπ' αὐτοῦ ἦν, καὶ νεῶν τριῶν φυλακὴ, τοῦ μὴ ἐσπλεῖν Μεγαρεῦσι μηδ' ἐκπλεῖν μηδέν· τῷ τε φρουρίῳ προσέβαλον, καὶ τὰς τριήρεις ἀφείλκυσαν κενὰς, τήν τε ἄλλην Σαλαμῖνα ἀπροσδοκήτοις ἐπιπεσόντες ἐπόρθουν.

Qua de re certiores facti Athenienses opem ferunt Salaminiis; praedaque onusti Peloponnesii primum Nisaeam, deinde domum, redeunt; item Athenienses.

94. Ἐς δὲ τὰς Ἀθήνας φρυκτοί τε ἤροντο πολέμιοι, καὶ

93. ἀποπειρᾶσαι τοῦ λιμένος τῶν Ἀθ. libri ἀποπ. τοῦ Πειραιῶς, τοῦ λιμ. τῶν Ἀθ., verbis τοῦ Πειραιῶς procul dubio adscriptis a glossatore, cum Thuc. Piraeum κατ' ἐξοχὴν dixisset τὸν λιμένα τῶν Ἀθηναίων, *portum Atheniensium*, i. e. portum praecipuum, quicum munychium conjunxit Themistocles, (2, 13. τοῦ Πειραιῶς ξὺν Μουνυχίᾳ.) neglecto Phalero. Pausanias 1, 1, 2. Ὁ δὲ Πειραιεὺς δῆμος μὲν ἦν ἐκ παλαιοῦ, πρότερον δὲ, πρὶν ἢ Θεμιστοκλῆς Ἀθηναίοις ἦρξεν, ἐπίνειον οὐκ ἦν, Φάληρον δὲ (ταύτῃ γὰρ ἐλάχιστον ἀπέχει τῆς πόλεως ἡ θάλασσα) τότε σφίσιν ἐπίνειον ἦν —, Θεμιστοκλῆς δὲ ὡς ἦρξε (τοῖς τε γὰρ πλέουσιν ἐπιτηδειότερος ὁ Πειραιεὺς ἐφαίνετό οἱ προκεῖσθαι, καὶ λιμένας τρεῖς ἀνθ' ἑνὸς ἔχειν τοῦ Φαληροῦ), τοῦτό σφισιν ἐπίνειον εἶναι κατεσκευάσατο.

καὶ τὸ ὑπηρέσιον: ὑπηρέσιόν ἐστι τὸ κῶας, ᾧ ἐπικάθηνται οἱ ἐρέσσοντες διὰ τὸ μὴ συντρίβεσθαι αὐτῶν τὰς πυγάς. S. Pollux 1, 88. τὸ ὑποκείμενον τοῖς ἐρέταις ὑπηρέσιον.

τὸν τροπωτῆρα. lorum, quo remus ad scalmum alligatur. Etymologus Τροπωτῆρες: οἱ ἱμάντες ἐν τοῖς πλοίοις, ἐν οἷς αἱ κῶπαι περὶ τοὺς σκαλμοὺς περιδέονται. Heilm. vertit „Ruderring.“ G. Wieland. Aristoph. Ach. 513. „Ruderriemen;“ Did. „la courrole qui sert à l'attacher (scil. la rame).“

ἐπεὶ οὐδ' ἀπὸ — ἡσυχίαν. ordo ἐπεὶ οὐδὲ καθ' ἡσυχίαν τολμ. ἂν ἀπὸ τοῦ προφ., *quoniam ne per quietem quidem* (i. e. in pace, nedum in bello) *id illi ausuri sint aperte.*

καὶ ἐχώρουν εὐθύς. notus καὶ particulae usus in celeriter coeptis: v. Odyss. δ', 256., Aristoph. Av. 472. etc.

τὸ ἀκρωτήριον: τὸ Βούδορον καλούμενον. cf. cap. 94.

94. φρυκτοὶ — πολέμιοι. v. 3, 22., 80. S. φρυκτοί εἰσι λαμπάδες τινὲς ἀπὸ ξύλων γιγνόμεναι, ἅστι-

ἔκπληξις ἐγένετο οὐδεμιᾶς τῶν κατὰ τὸν πόλεμον ἐλάσσων. οἱ μὲν γὰρ ἐν τῷ ἄστει ἐς τὸν Πειραιᾶ ᾤοντο τοὺς πολεμίους ἐσπεπλευκέναι ἤδη, οἱ δ' ἐν τῷ Πειραιεῖ τήν τε τῶν Σαλαμινίων πόλιν ᾑρῆσθαι ἐνόμιζον, καὶ παρὰ σφᾶς ὅσον οὐκ ἐσπλεῖν αὐτούς· ὅπερ ἄν, εἰ ἐβουλήθησαν μὴ κατοκνῆσαι, ῥᾳδίως ἂν ἐγένετο, καὶ οὐκ ἂν ἄνεμος ἐκώλυσε. βοηθήσαντες δὲ ἅμ' ἡμέρᾳ πανδημεὶ οἱ Ἀθηναῖοι ἐς τὸν Πειραιᾶ ναῦς τε καθεῖλκον, καὶ ἐσβάντες κατὰ σπουδὴν καὶ πολλῷ θορύβῳ ταῖς μὲν ναυσὶν ἐπὶ τὴν Σαλαμῖνα ἔπλεον, τῷ πεζῷ δὲ φυλακὰς τοῦ Πειραιῶς καθίσταντο. οἱ δὲ Πελοποννήσιοι ὡς ᾔσθοντο τὴν βοήθειαν, καταδραμόντες τῆς Σαλαμῖνος τὰ πολλὰ, καὶ ἀνθρώπους καὶ λείαν λαβόντες, καὶ τὰς τρεῖς ναῦς ἐκ τοῦ Βουδόρου τοῦ φρουρίου, κατὰ τάχος ἐπὶ τῆς Νισαίας ἔπλεον· ἔστι γὰρ ὅ τι καὶ αἱ νῆες αὐτοὺς διὰ χρόνου καθελκυσθεῖσαι καὶ οὐδὲν στέγουσαι ἐφόβουν. ἀφικόμενοι δὲ ἐς τὰ Μέγαρα πάλιν ἐπὶ τῆς Κορίνθου ἀπεχώρησαν πεζοί· οἱ δ' Ἀθηναῖοι οὐκέτι καταλαβόντες πρὸς τῇ Σαλαμῖνι ἀπέπλευσαν καὶ αὐτοί· καὶ μετὰ τοῦτο φυλακὴν ἄρα τοῦ Πειραιῶς μᾶλλον τὸ λοιπὸν ἐποιοῦντο λιμένων τε κλήσει καὶ τῇ ἄλλῃ ἐπιμελείᾳ.

νας βαστάζοντες ἄνωθεν τῶν τειχῶν ἐσήμαινον τοῖς πλησιοχώροις, ἢ τοῖς συμμάχοις, ὅταν τινὰς ἑώρων πολεμίους ἐπιόντας, ὡς ὅτι δεῖ προφυλάξασθαι. οὐ μόνον δὲ ἐπὶ πολεμίων τοῦτο ἐποίουν, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ φίλων, ὅταν ἑώρων βοήθειαν αὐτοῖς ἐρχομένην, ἐσήμαινον πάλιν διὰ τῶν φρυκτῶν, ὡς οὐ δεῖ θορυβεῖσθαι. καὶ ὅταν μὲν φίλους ἐδήλουν, ἐβάσταζον τοὺς φρυκτοὺς ἠρεμοῦντες· ὅταν δὲ πολεμίους, ἐκίνουν τοὺς φρυκτοὺς, δηλοῦντες τὸν φόβον. de φρυκτωρίᾳ sive πυρσογραφίᾳ (Fackelschrift) veterum v. Bredovii dissertationem de Telegraphia Gr. et Rom., ephemeridibus inscriptis Genius der Zeit, a. 1797., m. Jun., insertam, ejusdemque et Gölleri annotata ad Thuc. 3, 80.

τήν τε τῶν Σαλ. πόλιν. vulgo editores, secundum aliquot codd., τήν τε Σαλαμῖνα, quae videtur esse glossa illis primum adscripta, sed male intellectis. Did. „πόλις τῶν Σαλαμινίων n'est pas la même chose que l'île de Salamis. La fausseté de la variante Σαλαμῖνα devient évidente, si l'on fait attention à ces mots que nous lisons dans le §. précédent, τῆς Σαλαμῖνος τὸ ἀκρωτήριον et τήν τε ἄλλην Σαλαμῖνα, et à ceux-ci de notre §. τῆς Σαλαμῖνος τὰ πολλά."

ᾑρῆσθαι: ἑαλωκέναι. S. haec interpretatio in ipsa verba Thucydidis immissa est a nonnullis scribis.

καὶ μετὰ τ. φυλακὴν ἄρα τοῦ Π. μᾶλλον τὸ λ. ἐπ. vulgo κ. μ. τ. φυλ. ἤδη τοῦ Π. etc.; sed in optimis libris pro ἤδη habetur ἅμα, quod quo magis abhorret, eo certius est, labe non carere, quam eluisse me opinor ponendo ἄρα, verbo et aptissimo sententiae, et verisimillimo propter palaeographiam: saepe enim μ et ρ litterae, ipsaeque interdum voces ἅμα et ἄρα, confusae sunt in codicibus. ἤδη primum videtur adscriptum esse ab eo, qui non concoqueret τὸ ἅμα, cumque centies legisset ἤδη μᾶλλον, vel μᾶλλον ἤδη, vocem aptam ineptae praeferendam duceret. 1, 69. καίτοι ἐλέγεσθε ἀσφαλεῖς εἶναι, ὧν ἄρα ὁ λόγος ἔργῳ ἐκράτει. remotum ἄρα ab initio orationis, ut apud Comicum Eccles. 91. (τί γὰρ ἂν χεῖρον ἀκροῴμην ἄρα ξαίνουσα;) etc.

ἔστι γὰρ ὅ τι. hoc ex Abreschii conjectura recentiores Critici ediderunt pro vulgato ἔστι γὰρ ὅτε, quod est *nonnunquam*, cum aptius multo sit *nonnihil*. — οὐδὲν στέγουσαι, (S. ὕδωρ δηλονότι.) aquam non defendentes, sed per rimas recipientes (leck), quae vis hujus verbi propria est. *Hk.*

Sitalcis bellum cum Perdicca et Chalcidensibus thraciis, adjuvantibus terra marique Atheniensibus.

95. Ὑπὸ δὲ τοὺς αὐτοὺς χρόνους, τοῦ χειμῶνος τούτου ἀρχομένου, Σιτάλκης ὁ Τήρεω Ὀδρύσης, Θρακῶν βασιλεὺς, ἐστράτευσεν ἐπὶ Περδίκκαν τὸν Ἀλεξάνδρου, Μακεδονίας βασιλέα, καὶ ἐπὶ Χαλκιδέας τοὺς ἐπὶ Θράκης, δύο ὑποσχέσεις τὴν μὲν βουλόμενος ἀναπρᾶξαι, τὴν δὲ αὐτὸς ἀποδοῦναι. ὅ τε γὰρ Περδίκκας αὐτῷ ὑποσχόμενος, εἰ Ἀθηναίοις τε διαλλάξειεν ἑαυτὸν κατ' ἀρχὰς τῷ πολέμῳ πιεζόμενον, καὶ Φίλιππον τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ, πολέμιον ὄντα, μὴ καταγάγοι ἐπὶ βασιλείᾳ, ἃ ὑπεδέξατο οὐκ ἐπετέλει· τοῖς τε Ἀθηναίοις αὐτὸς ὡμολογήκει, ὅτε τὴν ξυμμαχίαν ἐποιεῖτο, τὸν ἐπὶ Θράκης χαλκιδικὸν πόλεμον καταλύσειν. ἀμφοτέρων οὖν ἕνεκα την ἔφοδον ἐποιεῖτο, καὶ τόν τε Φιλίππου υἱὸν Ἀμύνταν ὡς ἐπὶ βασιλείᾳ τῶν Μακεδόνων ἦγε, καὶ τῶν Ἀθηναίων πρέσβεις, οἳ ἔτυχον παρόντες τούτων ἕνεκα, καὶ ἡγεμόνα Ἅγνωνα· ἔδει γὰρ καὶ τοὺς Ἀθηναίους ναυσί τε καὶ στρατιᾷ ὡς πλείστῃ ἐπὶ τοὺς Χαλκιδέας παραγενέσθαι.

Recensentur populi, qui Sitalcen in bellum secuti sunt.

96. Ἀνίστησιν οὖν, ἐκ τῶν Ὀδρυσῶν ὁρμώμενος, πρῶτον μὲν τοὺς ἐντὸς τοῦ Αἵμου τε ὄρους καὶ τῆς Ῥοδόπης Θρᾷκας, ὅσων ἦρχε μέχρι θαλάσσης τῆς ἐς τὸν Εὔξεινόν τε πόντον καὶ τὸν Ἑλλήσποντον· ἔπειτα τοὺς ὑπερβάντι Αἷμον Γέτας, καὶ

95. *δύο ὑποσχέσεις.* sic libri praestantiores. alii *διὰ δύο ὑποσχ.* agnovit jam S. schema Homericum (Od. μ', 73.) *Οἱ δὲ δύω σκόπελοι ὁ μὲν οὐρανὸν* etc. cf. Il. γ', 211. *ἄμφω δ' ἑζομένω γεραρώτερος ἦεν Ὀδυσσεύς.* Thuc. 1, 89. *καὶ οἰκίαι αἱ μὲν πολλαὶ ἐπεπτώκεσαν, ὀλίγαι δὲ περιῆσαν. Ex Hk.* Si scholiastae fides, Perdiccas Sitalcae grandem pecuniam promiserat, ni Philippum fratrem in regnum reduceret. *G—r.* S. *ἀναπρᾶξαι: εἰσπρᾶξαι, ἀπαιτῆσαι.* — *αὐτὸς ἀποδοῦναι: τοῖς Ἀθηναίοις δηλ.* — *διαλλάξειεν: φίλον ποιήσειεν.*

Φίλιππον. Perdiccas fratrem Alcetam imperio privavit (Plat. Gorg. c. 59.). alter frater Philippus, expulsus et ipse a Perdicca, cum filio Philippi, Amynta, qui erat pater Philippi Demostheni aequalis, tum Derdas, fratresque Derdae, et Pausanias (sive is filius, sive frater, fuit Derdae), hostes Perdiccae erant, regnum Macedoniae affectantes. Philippus, pater Amyntae, eo tempore (ol. 87, 4., ante Chr. nat. 429.) jam mortuus fuisse videtur. *G—r.*

ὅτε τὴν ξυμμαχ. ἐποιεῖτο. v. cap. 29.

96. *μέχρι θαλάσσης τῆς ἐς τὸν Εὔξεινον.* Les éditeurs précités (Bk., P., G—r., quibus addas Hk. et K.) ont rejeté l'article *τῆς*, sans faire attention qu'ils défigurent le texte, et le gâtent sur un point de géographie. Thuc. par les mots *θαλάσσης τῆς ἐς τὸν Εὔξεινον πόντον κ. τὸν Ἑλλήσποντον* entend la mer Noire vers Constantinople, en deçà de l'Haemus et du Rhodope, *τοὺς ἐντὸς τοῦ Αἵμου τε ὄρους καὶ τῆς Ῥοδόπης·* il la distingue de *θάλασσαν μᾶλλον τὴν τοῦ Εὐξείνου πόντου*, c'est-à-dire de la mer Noire au-delà de l'Haemus et vers les embouchures de l'Ister (le Danube), *ὑπερβάντι Αἷμον, καὶ ἐντὸς τοῦ Ἴστρου ποταμοῦ. Did.*

τοὺς ὑπερβάντι Αἷμον Γέτας. cum hac regionum populorumque descriptione conferendus est Arrianus 1, 2 et 3.; de dativo *ὑπερ-*

*ὅσα ἄλλα μέρη ἐντὸς τοῦ Ἴστρου ποταμοῦ πρὸς θάλασσαν μᾶλλον τὴν τοῦ Εὐξείνου πόντου κατῴκητο. εἰσὶ δ' οἱ Γέται καὶ οἱ ταύτῃ ὅμοροί τε τοῖς Σκύθαις, καὶ ὁμόσκευοι, πάντες ἱπποτοξόται. παρεκάλει δὲ καὶ τῶν ὀρεινῶν Θρᾳκῶν πολλοὺς τῶν αὐτονόμων καὶ μαχαιροφόρων, οἳ Δῖοι καλοῦνται, τὴν Ῥοδόπην οἱ πλεῖστοι οἰκοῦντες· καὶ τοὺς μὲν μισθῷ ἔπειθεν, οἱ δ' ἐθελονταὶ ξυνηκολούθουν. ἀνίστη δὲ καὶ Ἀγριᾶνας, καὶ Λαιαίους, καὶ ἄλλα ὅσα ἔθνη παιονικὰ, ὧν ἦρχε. καὶ ἔσχατοι τῆς ἀρχῆς οὗτοι ἦσαν μέχρι τοῦ Στρυμόνος ποταμοῦ, ὃς ἐκ τοῦ Σκομίου ὄρους διὰ * Γραιαίων καὶ Λαιαίων ῥεῖ, οὗ ὡρίζετο ἡ ἀρχὴ τὰ πρὸς Παίονας αὐτονόμους ἤδη· τὰ δὲ πρὸς Τριβαλλοὺς, καὶ τούτους αὐτονόμους, Τρῆρες ὥριζον καὶ Τιλαταῖοι. οἰκοῦσι δ' οὗτοι πρὸς βορέαν τοῦ Σκομίου ὄρους, καὶ παρήκουσι πρὸς ἡλίου δύσιν μέχρι τοῦ Ὀσκίου ποταμοῦ. ῥεῖ δ' οὗτος ἐκ τοῦ ὄρους ὅθενπερ καὶ ὁ Νέστος, καὶ ὁ Ἕβρος· ἔστι δὲ ἔρημον τὸ ὄρος, καὶ μέγα, ἐχόμενον τῆς Ῥοδόπης.*

βάντι Thuc. 2, 49. *καὶ τὸ μὲν ἔξωθεν ἁπτομένῳ σῶμα οὐκ ἄγαν θερμὸν ἦν*, Arrian. 1, 2, 1. *ἀπέχει δὲ οὗτος ἀπὸ τοῦ Ἴστρου ὡς ἐπὶ τὸν Αἷμον ἰόντι σταθμοὺς τρεῖς.* *Hk.*

ὁμόσκευοι, *cultu similes*, similiter armati. cf. 3, 95.

ἱπποτοξόται. de his Ovidius Trist. 3, 10, 53.

Protinus, aequato siccis aquilonibus Istro,
invehitur celeri barbarus hostis equo;
hostis equo pollens longeque volante sagitta
vicinam late depopulatur humum.

et ibidem 5, 7, 13.

Sarmaticae major geticaeque frequentia gentis
per medias in equis itque reditque vias;
in quibus est nemo, qui non coryton, et arcum,
telaque vipereo lurida felle gerat.

E D.

τῶν ὀρεινῶν Θρᾳκῶν. hos montanos Thraces libertate usos esse, confirmat Herodotus 7, 111., ubi Satrae dicuntur *ἐόντες ἐλεύθεροι μοῦνοι Θρηΐκων.* — *Δῖοι.* Diobessos, i. e. gentem ex Diis et Bessis mixtam, commemorat Plin. H. N. 4, 11. (18.) *E G.*

μαχαιροφόρων. idem de Sarmatis et Getis, vicinis Tomitanae regioni, scribit Ovidius Trist. 5, 7, 19.

Dextera non segnis fixo dare vulnera cultro,
quem vinctum lateri barbarus omnis habet.

D.

μέχρι τοῦ Στρυμόνος ποταμοῦ. vulgo *μέχρι Γρααίων, καὶ Λαιαίων Παιόνων, καὶ τοῦ Στρ. ποτ.*, in quibus verba *Γρααίων καὶ Λαιαίων* nemo dubitaverit forte e proxime sequentibus irrepsisse, *Παιόνων* autem a glossatore adscriptum esse. Ceterum, ne quid dissimulem, nomen insolitum, neque aliis (inprimis Herodoto 5, 15, 16.) memoratum, *Γραιαίων* suspicionem movet, nescioque an ortum sit ex *Ἀγριάνων*. Thuc. in superioribus *ἀνίστη δὲ καὶ Ἀγριᾶνας κ. Λαιαίους:* ad eam faciem scribam h. l. *ὃς ἐκ τοῦ Σκομίου ὄρους δι' Ἀγριάνων* (quod proclivi corruptione abierit in *διὰ Γραιαίων* [*διαγριανων, διαγραιιων*]) *καὶ Λαιαίων ῥεῖ.*

Σκομίου ὄρους. Cass., Chr. et Aug. ex corr. *Σκόμβρου*, ut Aristoteles Meteor. 1, 13.; Ar., Dan. *Σκόβρου.* hinc P. et G—r. *Σκόμβρου ὄρους* hic et infra. v. P. 1., 2., p. 321. — *ἐκ τοῦ ὄρους ὅθενπερ — Ἕβρος.* intelligendus Scomius mons, qui contingit Rhodopen. *Ex Hk.*

Regni Odrysarum ambitus, magnaqne potentia, describitur; Scythae praedicati.

97. *Ἐγένετο δὲ ἡ ἀρχὴ ἡ Ὀδρυσῶν μέγεθος, ἐπὶ μὲν θάλασσαν καθήκουσα, ἀπὸ Ἀβδήρων πόλεως ἐς τὸν Εὔξεινον πόντον μέχρι Ἴστρου ποταμοῦ· αὕτη περίπλους ἐστὶν ἡ γῆ τὰ ξυντομώτατα, ἢν ἀεὶ κατὰ πρύμναν ἱστῆται τὸ πνεῦμα, νηΐ στρογγύλῃ τεσσάρων ἡμερῶν καὶ ἴσων νυκτῶν· ὁδῷ δὲ τὰ ξυντομώτατα ἐξ Ἀβδήρων ἐς Ἴστρον ἀνὴρ εὔζωνος ἑνδεκαταῖος τελεῖ. τὰ μὲν πρὸς θάλασσαν τοσαύτη ἦν· ἐς ἤπειρον δὲ ἀπὸ Βυζαντίου ἐς Λαιαίους καὶ ἐπὶ τὸν Στρυμόνα (ταύτῃ γὰρ διὰ πλείστου ἄπο θαλάσσης ἄνω) ἐγίγνετο ἡμερῶν ἀνδρὶ εὐζώνῳ τριῶν καὶ δέκα ἀνύσαι. φόρος τε ἐκ πάσης τῆς βαρβάρου καὶ τῶν ἑλληνίδων πόλεων, ὅσον προσῆξαν ἐπὶ Σεύθου, ὃς ὕστερον Σιτάλκου βασιλεύσας πλεῖστον δὴ ἐποίησε, τετρακοσίων ταλάντων ἀργυρίου μάλιστα δύναμις· καὶ δῶρα οὐκ ἐλάσσω τούτων χρυσοῦ τε καὶ ἀργύρου προσεφέρετο, χωρὶς δὲ ὅσα ὑφαντά τε, καὶ λεῖα, καὶ ἡ ἄλλη κατασκευὴ, καὶ οὐ μόνον*

97. *ἐς τὸν Ε. πόντον μέχρι Ἴστρου π.* libri *ἐς τὸν Ε. πόντον τὸν μέχρι Ἴ. π.*, quod vereor ut graece dicatur, articulumque natum puto e -*τον* syllaba vicina.

περίπλους: *δυνατὴ περιπλευσθῆναι.* S. sic *πρόπλους* 6, 44.; 46, 1. *E K.*

προσῆξαν, ut mox *προσεφέρετο.* rarus aoristus 1., de quo Lobeck. ad Phryn. p. 287. — *δύναμις*, *valor*, pretium. — post hanc vocem libri *ἃ χρυσὸς καὶ ἄργυρος εἴη*, vel *ἤει*, quae est glossa putida, verbis *χρυσοῦ τε καὶ ἀργύρου* adscripta.

ὑφαντά τε, καὶ λεῖα. Did. p. 500. „Nous observerons que Portus et Osiander ont conservé à *ὑφαντὰ* sa véritable signification (*textilia*, gewobene): car il ast certain que *ὑφαίνειν* signifie tisser, et non broder. Le grec moderne, qui est un dictionnaire vivant de l'ancienne langue, a conservé ce mot dans le même sens. — Les trois vers d'Euripide (Ione, v. 1311. nostrae ed.), que nous allons citer, démontreront que les *ὑφαντὰ* ne se faisaient pas aveo l'aiguille, mais avec la navette, *κερκίς*:

Κρέουσα.

σκέψασθ', ὃ παῖς ποτ' οὖσ'
ὕφασμ' ὕφηνα' ἐγώ.

(versus durissimus, ut qui omni caesura careat, idque in re leni grataque: quare scribam *σκέψασθε· παῖς* etc. *Both.*)

Ἴων.

ποῖόν τι; πολλὰ παρθένων ὑφάσματα.

Κρέουσα.

οὐ τέλεον, οἷον δ' ἐκδίδαγμα κερκίδος.

Quant au mot *λεῖα*, quoique fidèlement traduit par *laevia* (sic Portus), „unis,“ nous croyons qu'il ne se rapporte pas à vêtements: car Thuc. n'avait pas sans doute l'intention de nous détailler les dons en vêtements qu'on faisait à Sitalcès, et si c'étaient des broderies ou des espèces de satin. Les mots *ὑφαντὰ* et *λεῖα* sont deux épithètes rapportées au substantif *δῶρα*. Ainsi nous entendons par *δῶρα ὑφαντὰ* toute espèce de cadeaux en tissus, tels que les Phéaciens en avaient fait à Ulysse, *ὑφαντά τε εἵματα καλὰ*, Od. *ν'*, 218., et par *δῶρα λεῖα* nous entendons des cadeaux en toute sorte de vaisselle, tels que les détaille Homère dans ce vers, *τρίποδας περικαλλέας, ἠδὲ λέβητας*, ibid. 217.; car on sait que ces sortes de meubles précieux sont polis. Cette assertion est prouvée encore par les mots *καὶ ἡ ἄλλη κατασκευὴ*, *aliaque supellex*, qui suivent immédiatement après *λεῖα*, et par ce passage de Joseph p. 100, 35., qui n'est qu'une paraphrase de celui de Thuc., *πολὺς μὲν γὰρ ἄργυρός τε καὶ χρυσός*

αὐτῷ, ἀλλὰ καὶ τοῖς παραδυναστεύουσί τε, καὶ γενναίοις Ὀδρυσῶν. κατεστήσαντο γὰρ τοὐναντίον τῆς Περσῶν βασιλείας τὸν νόμον, ὄντα μὲν καὶ τοῖς ἄλλοις Θρᾳξὶ, λαμβάνειν μᾶλλον ἢ διδόναι, καὶ αἴσχιον ἦν αἰτηθέντα μὴ δοῦναι ἢ αἰτήσαντα μὴ τυχεῖν. ὅλως δὲ κατὰ τὸ δύνασθαι ἐπὶ πλέον αὐτῷ ἐχρήσαντο· οὐ γὰρ ἦν πρᾶξαι οὐδὲν μὴ διδόντα δῶρα· ὥστε ἐπὶ μέγα ἡ βασιλεία ἦλθεν ἰσχύος. τῶν γὰρ ἐν τῇ Εὐρώπῃ, ὅσαι μεταξὺ τοῦ Ἰονίου κόλπου καὶ τοῦ Εὐξείνου πόντου, μεγίστη ἐγένετο χρημάτων προσόδῳ καὶ τῇ ἄλλῃ εὐδαιμονίᾳ· ἰσχύϊ δὲ μάχης καὶ στρατοῦ πλήθει πολὺ δευτέρα μετὰ τὴν Σκυθῶν· ταύτῃ δὲ ἀδύνατα ἐξισοῦσθαι οὐχ ὅτι τὰ ἐν τῇ Εὐρώπῃ, ἀλλ' οὐδ' ἐν τῇ Ἀσίᾳ ἔθνος ἓν πρὸς ἓν οὐκ ἔστιν ὅ τι δυνατὸν Σκύθαις ὁμογνωμονοῦσι πᾶσιν ἀντιστῆναι· οὐ μὴν οὐδ' ἐς τὴν ἄλλην

... *καὶ σκεύη χαλκᾶ* ... *ὅσα τε ὑφαντὰ καὶ κόσμοι παρὰ τὰς ὁπλίσεις*. L'usage de porter de pareils présents comme un trihut existe eneore de nos jours chez les Barbares. Bernier, daus sa déscription de l'Indostan, rapporte que le tribut apporté au grand Mogol eonsiste en or, argent, pierres préeieuses et autres objets de prix. Nous ajouterons que les deys d'Afrique, indépendamment du trihut qu'ila paient au grand-seigneur, lui envoient des harnois en or et en pierreries, des armes précieuses et d'autres articles de beaueoup de valeur.

Nous finirons par remarquer que le scholiaste a pu se tromper, en expliquant *λεῖα* par *λιτά: πρὸς ἀντιδιαστολὴν τῶν ὑφαντῶν καὶ πεποικιλμένων*. Suidas et Phavorinus l'ont copié; eea lexieographes, ainsi qu' Hésychius, etc., ne sont pas toujours des guides sùrs; il faut les lire avee précaution."

λαμβάνειν μᾶλλον ἢ διδόναι. *λαμβάνειν* h. l. non est *accipere*, sed *sumere*, *auferre*, et *μᾶλλον* non *libentius*, sed *magis*, *potius*. aliter non video, quid maguopere intersit inter Thraces et Persas: nam etiam Persarum nobiles permulta accipiebant ab iis, qui opem eorum implorabant; sed hoc intererat: Persae non postulahant, sed potius sponte oblata accipiebant, vel, si quid petebant, repulsam aegre vel moleste ferebant; Thraces contra non expectabant munera oblata, sed ipsi vel sumebant, vel postulabant, quae placerent, nee indignabantur, si forte recusaret alter, quod apud eos major ignominia erat rogatum recusare quam rogantem non impetrare. similia de Germanis tradit Tacitus Germ. e. 21. „Abeunti, si quid poposcerit, concedere moris: et poscendi invieem eadem facilitas. gaudent muneribus; sed nec data imputant, nec aceeptia ebligantur." — *κατὰ τὸ δύνασθαι*. S. *διὰ τὴν δύναμιν*. quandoquidem pollebant, magis quam ceteri Thracea illo more ntebantur. *Hk.*

ὅλως, *generatim*, in universum. codd. *ὅμως*, menda non rara, de qua v. Jacobs. append. ad Porsoni Advers. p. 295. ed. Lips. ef. 3, 49., Athen. 193, b.

τῶν γὰρ ἐν τῇ E. intell. *βασιλειῶν*.

ταύτῃ δὲ ἀδύνατα ἐξισοῦσθαι. Herodot. 5, 3. Thraces maximum terrerum populum vocat post Indos; Thuc. utrisque Scythas anteponere videtur. v. Valek. ad Herod. l. l. *Hk.* — *οὐ μὴν οὐδ'* — *ὁμοιοῦνται*, *nec sane ne reliqua quidem solertia prudentiaque rerum praesentium, quo vitae conducant, aliis sunt similes*. recte S. *οὐ μὴν ἄλλοις ὁμοιοῦνται: ἀλλ' ὑπερβάλλουσι δηλ.* Did. „Il paraît que Lucien, en écrivant son Anacharsis, avait en vue cet éloge que Thuc. fait des Scythes, eomme pour attaquer indireetement les moeurs corrompues des Athéniens; et, si nous ne nous trompons paa, c'est ce mème passage de notre auteur qui a fait germer dans le génie de Tacite son ouvrage *de moribus Germaniae*, qui

εὐβουλίαν καὶ ξύνεσιν περὶ τῶν παρόντων ἐς τὸν βίον ἄλλοις ὁμοιοῦνται.

Sitalces magno exercitu Macedoniam invadit.

98. Σιτάλκης μὲν οὖν χώρας τοσαύτης βασιλεύων παρεσκευάζετο τὸν στρατόν. καὶ ἐπειδὴ αὐτῷ ἕτοιμα ἦν, ἄρας ἐπορεύετο ἐπὶ τὴν Μακεδονίαν, πρῶτον μὲν διὰ τῆς αὐτοῦ ἀρχῆς, ἔπειτα διὰ Κερκίνης, ἐρήμου ὄρους, ὅ ἐστι μεθόριον Σίντων καὶ Παιόνων· ἐπορεύετο δὲ δι' αὐτοῦ τῇ ὁδῷ, ἣν πρότερον αὐτὸς ἐποιήσατο, τεμὼν τὴν ὕλην, ὅτε ἐπὶ Παίονας ἐστράτευσε. τὸ δὲ ὄρος ἐξ Ὀδρυσῶν διϊόντες ἐν δεξιᾷ μὲν εἶχον Παίονας, ἐν ἀριστερᾷ δὲ Σίντους, καὶ Μαίδους· διελθόντες δὲ αὐτὸ ἀφίκοντο ἐς Δόβηρον τὴν παιονικήν. πορευομένῳ δὲ αὐτῷ ἀπεγίγνετο μὲν οὐδὲν τοῦ στρατοῦ, εἰ μή τι νόσῳ, προσεγίγνετο δέ· πολλοὶ γὰρ τῶν αὐτονόμων Θρᾳκῶν ἀπαράκλητοι ἐφ' ἁρπαγὴν ἠκολούθουν, ὥστε τὸ πᾶν πλῆθος λέγεται οὐκ ἔλασσον πεντεκαίδεκα μυριάδων γενέσθαι. καὶ τούτου τὸ μὲν πλέον πεζὸν ἦν, τριτημόριον δὲ μάλιστα ἱππικόν· τοῦ δ' ἱππικοῦ τὸ πλεῖστον αὐτοὶ Ὀδρύσαι παρείχοντο, καὶ μετ' αὐτοὺς Γέται· τοῦ δὲ πεζοῦ οἱ μαχαιροφόροι μαχιμώτατοι μὲν ἦσαν, οἱ ἐκ τῆς Ῥοδόπης αὐτόνομοι καταβάντες, ὁ δὲ ἄλλος ὅμιλος ξύμμικτος πλήθει φοβερώτατος ἠκολούθει.

Regni macedonici ambitus.

99. Ξυνηθροίζοντο οὖν ἐν τῇ Δοβήρῳ, καὶ παρεσκευάζοντο, ὅπως κατὰ κορυφὴν ἐσβαλοῦσιν ἐς τὴν κάτω Μακεδονίαν, ἧς ὁ Περδίκκας ἦρχε. τῶν γὰρ Μακεδόνων εἰσὶ καὶ Λυγκησταὶ, καὶ Ἐλιμειῶται, καὶ ἄλλα ἔθνη ἐπάνωθεν, ἃ ξύμμαχα μέν ἐστι τούτοις καὶ ὑπήκοα, βασιλείας δ' ἔχει καθ' αὑτά· τὴν δὲ παρὰ θάλασσαν νῦν Μακεδονίαν Ἀλέξανδρος ὁ Περδίκκου πατὴρ, καὶ οἱ πρόγονοι αὐτοῦ Τημενίδαι, τὸ ἀρχαῖον ὄντες ἐξ Ἄργους, πρῶτον ἐκτήσαντο, καὶ ἐβασίλευσαν, ἀναστήσαντες μάχῃ ἐκ μὲν Πιερίας Πίερας, οἳ ὕστερον ὑπὸ τὸ Πάγγαιον πέραν Στρυμόνος ᾤκησαν Φάγρητα, καὶ ἄλλα χωρία, (καὶ ἔτι

n'est aussi qu'une attaque indirecte contre les moeurs des Romains.“

98. *ἀπεγίγνετο μέν*: ἀπώλλυτο. — *προσεγίγνετο δέ*: ηὐξάνετο κατὰ πρόσθεσιν. — *ἀπαράκλητοι*: ἑκούσιοι. S.

99. Hoc caput multis explicat Od. Müller. Maced. p. 20. seqq. add. Cramer. Geogr. gr. 1., p. 202. *G—r.*

κατὰ κορυφὴν, desuper, ex superiore parte, inde a jugis montium. *Hk.*

Ἐλιμειῶται. Ἐλίμεια et Ἐλιμειώτης Steph. Byz., *Elimeam* Livius 31, 40. cf. Liv. 42, 53. et ibi Drakenb. — *Ἀλέξανδρος.* v. 1, 57. — *Τημενίδαι.* Temeni Heraclidae posteri, Alexandri majores, qui Macedonia maritima potiti sunt. v. Herod. 8, 137. seqq. — *Φάγρητα.* de hac urbe Thraciae v. Herod. 7, 112., Steph. Byz. vv. Φάγρης et Κύρησι de *Pangaeo*, monte Paeoniae in confiniis Thraciae, auri et argenti fodinis claro, Herod. 5, 16.: de *Axio* fluvio Iliad. β', 849., Herod. 7, 123. — quam ad Axium sitam dicit regionem στενὴν, in ea erant oppida Idomene et Gortynia; *Almopiam* autem dicit convallem patentem inde ab Elimea, Minyarum olim sede antiquissima in confiniis Mace-

νῦν πιερικὸς κόλπος καλεῖται ἡ ὑπὸ τῷ Παγγαίῳ πρὸς θάλασσαν γῆ,) ἐκ δὲ τῆς Βοττίας καλουμένης Βοττιαίους, οἳ νῦν ὅμοροι Χαλκιδέων οἰκοῦσι· τῆς δὲ Παιονίας παρὰ τὸν Ἄξιον ποταμὸν στενήν τινα, καθήκουσαν ἄνωθεν μέχρι Πέλλης καὶ θαλάσσης, ἐκτήσαντο· καὶ πέραν Ἀξίου μέχρι Στρυμόνος τὴν Μυγδονίαν καλουμένην, Ἤδωνας ἐξελάσαντες, νέμονται. ἀνέστησαν δὲ καὶ ἐκ τῆς νῦν Ἐορδίας καλουμένης Ἐορδοὺς, ὧν οἱ μὲν πολλοὶ διεφθάρησαν, βραχὺ δέ τι αὐτῶν περὶ Φύσκαν κατῴκηται· καὶ ἐξ Ἀλμωπίας Ἀλμῶπας· ἐκράτησαν δὲ καὶ τῶν ἄλλων ἐθνῶν οἱ Μακεδόνες οὗτοι, ἃ καὶ νῦν ἔτι ἔχουσι, τόν τε Ἀνθεμοῦντα, καὶ Γρηστωνίαν, καὶ Βισαλτίαν, καὶ Μακεδόνων αὐτῶν πολλήν· τὸ δὲ ξύμπαν Μακεδονία καλεῖται, καὶ Περδίκκας Ἀλεξάνδρου βασιλεὺς αὐτῶν ἦν, ὅτε Σιτάλκης ἐπῄει.

Progressus belli, Macedonibus frustra resistentibus.

100. *Καὶ οἱ μὲν Μακεδόνες οὗτοι, ἐπιόντος πολλοῦ στρατοῦ ἀδύνατοι ὄντες ἀμύνεσθαι, ἔς τε τὰ καρτερὰ καὶ τὰ τείχη, ὅσα ἦν ἐν τῇ χώρᾳ, ἐσεκομίσθησαν. ἦν δὲ οὐ πολλά· ἀλλὰ ὕστερον Ἀρχέλαος ὁ Περδίκκου υἱὸς, βασιλεὺς γενόμενος, τὰ νῦν ὄντα ἐν τῇ χώρᾳ ᾠκοδόμησε, καὶ ὁδοὺς εὐθείας ἔτεμε, καὶ τἄλλα διεκόσμησε, τά τε κατὰ τὸν πόλεμον, ἵπποις, καὶ ὅπλοις, καὶ τῇ ἄλλῃ παρασκευῇ, κρείσσονα ἢ ξύμπαντες οἱ ἄλλοι βασιλῆς ὀκτὼ οἱ πρὸ αὐτοῦ γενόμενοι. ὁ δὲ στρατὸς τῶν Θρᾳκῶν ἐκ τῆς Δοβήρου ἐσέβαλε πρῶτον μὲν ἐς τὴν Φιλίππου πρότερον οὖσαν ἀρχὴν, καὶ εἷλεν Εἰδομένην μὲν κατὰ κράτος, Γορτυνίαν δὲ, καὶ * Ἀταλάντην, καὶ ἄλλα ἄττα χωρία, ὁμολογίᾳ, διὰ τὴν Ἀμύντου φιλίαν προσχωροῦντα, τοῦ Φιλίππου υἱέος,*

doniae et Thessaliae, non procul a Pieria, ut videtur. v. Od. Müller. Maced. p. 15., 18., 19. — Ἐορδούς. v. Herod. 1, 185.; de *Anthemunte* autem oppido, Γρηστωνίᾳ, sive Κρηστωνίᾳ, et *Bisaltia*, eundem ejusque interpretes, 5, 94.; 7, 115., 124.; qui et de omnibus his rebus conferendus est 8, 137. ad 139. *E G—ro.*

καὶ Μακεδόνων αὐτῶν. ab initio tantum maritima sive inferior Macedonia Temenidis subjecta erat; in superiore Macedonia gentes erant aut liberae, aut sub suis quaeque regibus, quorum quosdam deinceps Temenidae, sicut alios vicinos populos, subegerunt. recte igitur Schol. τοὺς ἄνω intelligit, quoniam τὴν κάτω Μακεδονίαν jam proavi Perdiccae primum (πρῶτον) expugnaverant. Temenidas regnasse etiam in superiore Macedonia, patet vel ex cap. 100., ubi Thraces venisse dicuntur *primum* ἐς τὴν Φιλίππου πρότερον ουσαν ἀρχὴν, cujus Philippi filium Amyntam in regnum paternum, quod Perdiccas ei eripuerat, restituturus erat Sitalces; (vid. cap. 95. extr., collatis 1, 57., 59.) *deinde* καὶ ἐς τὴν ἄλλην Μακεδονίαν προὐχώρει. *Ex Hk.*

100. Ἀρχέλαος. quemadmodum regnum adeptus sit caede Alcetae patrui et Alexandri, ejus filii, narrat Plato Gorg. §. 59. p. 471, a. v. quos laudat Heindorf. ad l. l. §. 58. *Hk.*

τἄλλα, *ceteras res* pacis. — κρείσσονα. libri κρείσσονι, quod inconcinnum est, nec dubium quin Thuc. dixerit καὶ τἄλλα διεκόσμησε κρείσσονα, *et reliqua majora effecit,* sive auxit.

Ἀταλάντην. hoc Arnoldus erratum putat, verumque Ἀλλάντην, oppidum a Plinio et Stephano Byz. commemoratum.

παρόντος· Εὐρωπὸν δὲ ἐπολιόρκησαν μὲν, ἑλεῖν δὲ οὐκ ἠδύναντο. ἔπειτα δὲ καὶ ἐς τὴν ἄλλην Μακεδονίαν προὐχώρει τὴν ἐν ἀριστερᾷ Πέλλης καὶ Κύῤῥου. ἔσω δὲ τούτων ἐς τὴν Βοττιαίαν, καὶ Πιερίαν, οὐκ ἀφίκοντο, ἀλλὰ τήν τε Μυγδονίαν, καὶ Γρηστωνίαν, καὶ Ἀνθεμοῦντα, ἐδῄουν. οἱ δὲ Μακεδόνες πεζῷ μὲν οὐδὲ διενοοῦντο ἀμύνεσθαι, ἵππους δὲ προσμεταπεμψάμενοι ἀπὸ τῶν ἄνω ξυμμάχων, ὅπη δοκοῖ, ὀλίγοι πρὸς πολλοὺς ἐσέβαλλον ἐς τὸ στράτευμα τῶν Θρᾳκῶν. καὶ ᾗ μὲν προσπέσοιεν, οὐδεὶς ὑπέμενεν ἄνδρας ἱππέας τε ἀγαθοὺς, καὶ τεθωρακισμένους· ὑπὸ δὲ πλήθους περικλῃόμενοι αὑτοὺς πολλαπλασίῳ τῷ ὁμίλῳ ἐς κίνδυνον καθίστασαν, ὥστε τέλος ἡσυχίαν ἦγον, οὐ νομίζοντες ἱκανοὶ εἶναι πρὸς τὸ πλέον κινδυνεύειν.

Infecta tamen re, cujus causa bellum susceperat, suspectum vicinis gentibus et nonnullis ipsorum Thracum, ubi deficere coepit commeatus hieme ingruente, suasu Seuthae, corrupti a Perdicca, celeriter domum redit Sitalces.

101. Ὁ δὲ Σιτάλκης πρός τε τὸν Περδίκκαν λόγους ἐποιεῖτο ὧν ἕνεκα ἐστράτευσε, καὶ ἐπειδὴ οἱ Ἀθηναῖοι οὐ παρῆσαν ταῖς ναυσὶν, ἀπιστοῦντες αὐτὸν μὴ ἥξειν, δῶρα δὲ καὶ πρέσβεις ἔπεμψαν αὐτῷ, ἔς τε τοὺς Χαλκιδέας, καὶ Βοττιαίους, μέρος τι τοῦ στρατοῦ πέμπει, καὶ τειχήρεις ποιήσας ἐδῄου τὴν γῆν. καθημένου δ᾽ αὐτοῦ περὶ τοὺς χώρους τούτους οἱ πρὸς νότον οἰκοῦντες Θεσσαλοὶ, καὶ Μάγνητες, καὶ οἱ ἄλλοι ὑπήκοοι Θεσσαλῶν, καὶ οἱ μέχρι Θερμοπυλῶν Ἕλληνες, ἐφοβήθησαν μὴ καὶ ἐπὶ σφᾶς ὁ στρατὸς χωρήσῃ, καὶ ἐν παρασκευῇ ἦσαν. ἐφοβήθησαν δὲ καὶ οἱ πέραν Στρυμόνος πρὸς βορέαν Θρᾷκες, ὅσοι πεδία εἶχον, Παναῖοι, καὶ Ὀδόμαντοι, καὶ Δρῶοι, καὶ Δερσαῖοι· αὐτόνομοι δ᾽ εἰσὶ πάντες. παρέσχε δὲ λόγον καὶ ἐπὶ τοὺς τῶν Ἀθηναίων πολεμίους Ἕλληνας, μὴ ὑπ᾽ αὐτῶν ἀγόμενοι κατὰ τὸ ξυμμαχικὸν καὶ ἐπὶ σφᾶς χωρήσωσιν. ὁ δὲ τήν τε Χαλκι-

Βοττιαίαν Βοττίαν dixit c. 99., Βοττικὴν 101.

101. *δῶρα δέ.* ita P. pro δῶρά τε, recte quidem. „Duae enuntiationes contrariae per particulam τὲ conjungi nequeunt. Sitalces, cum Atheniensium classis non advenisset, id efficere aut non potuit, aut noluit, quod iis spoponderat, se chalcidico bello finem impositurum esse; legatis autem eorum dona ferentibus aliquid certe faciendum ratus partem exercitus misit in Chalcidenses et Bottiaeos, eorumque terram, ipsis compulsis intra muros (τειχήρεις ποιήσας), vastavit.“ *E P.*

καὶ οἱ μέχρι Θερμοπυλῶν Ἕλληνες. etiam Thessali inter Hellenas censentur, vel ab ipso Thucydide 4, 78. cf. Diodor. 12, 51. intelligendum igitur καὶ οἱ ἄλλοι — Ἕλληνες. sic 1, 116. ἐπὶ Καύνου καὶ Καρίας, et apud Homerum Ἕκτωρ καὶ Τρῶες. *Ex Hk.*

Δρῶοι. temere Gattererus (v. P. 1, 2. p. 380.) insimulat hoc nomen, tanquam ortum ex male lecto Δερaῖοι: iidem enim sunt Deraei ac Dersaei. Steph. Byz. Δεραῖοι: θρᾴκιον ἔθνος. Ἡρόδοτος Δερσαίους αὐτούς φησι. v. Herodot. 7, 110.

παρέσχε δὲ λόγον etc. Portus *praebuit etiam* Sitalces *occasionem rumoris inter Graecos Atheniensium hostes* —.

μὴ ὑπ᾽ αὐτῶν ἀγόμενοι. i. e. Thraces. a Sitalce ad copias ejus transit. *Hk.*

*δικὴν, καὶ Βοττικὴν, καὶ Μακεδονίαν ἅμα ἐπέχων ἔφθειρε, καὶ ἐπειδὴ αὐτῷ οὐδὲν ἐπράσσετο ὧν ἕνεκα ἐσέβαλε, καὶ ἡ στρατιὰ σῖτόν τε οὐκ εἶχε, καὶ ὑπὸ χειμῶνος ἐταλαιπώρει, ἀναπείθεται ὑπὸ Σεύθου τοῦ Σπαρδόκου, ἀδελφιδοῦ ὄντος καὶ μέγιστον μετ' αὐτὸν δυναμένου, ὥστ' ἐν τάχει ἀπελθεῖν. τὸν δὲ Σεύθην κρύφα Περδίκκας ὑποσχόμενος ἀδελφὴν ἑαυτοῦ δώσειν καὶ χρήματα ἐπ' αὐτῇ * προσποιεῖται. καὶ ὁ μὲν πεισθεὶς, καὶ μείνας τριάκοντα τὰς πάσας ἡμέρας, τούτων δὲ ὀκτὼ ἐν Χαλκιδεῦσιν, ἀνεχώρησε τῷ στρατῷ κατὰ τάχος ἐπ' οἴκου· Περδίκκας δὲ ὕστερον Στρατονίκην τὴν ἑαυτοῦ ἀδελφὴν δίδωσι Σεύθῃ, ὥσπερ ὑπέσχετο.*

Athenienses Naupacto in Acaruaniam trajiciunt, et, expulsis quibusdam viris suspectis, reductoque in urbem Corontem Cyuete, cum hieme propter Acheloum exundantem Oeniades invadere non possent, Athenas redeunt.

102. *Τὰ μὲν κατὰ τὴν Σιτάλκου στρατείαν οὕτως ἐγένετο· οἱ δὲ ἐν Ναυπάκτῳ Ἀθηναῖοι τοῦδε τοῦ χειμῶνος, ἐπειδὴ τὸ τῶν Πελοποννησίων ναυτικὸν διελύθη, Φορμίωνος ἡγουμένου, ἐστράτευσαν παραπλεύσαντες ἐπ' Ἀστακοῦ, καὶ ἀποβάντες ἐς τὴν μεσόγειαν τῆς Ἀκαρνανίας τετρακοσίοις μὲν ὁπλίταις Ἀθηναίων τῶν ἀπὸ τῶν νεῶν, τετρακοσίοις δὲ Μεσσηνίων, ἔκ τε Στράτου, καὶ Κορόντων, καὶ ἄλλων χωρίων, ἄνδρας οὐ δοκοῦντας βεβαίους εἶναι ἐξήλασαν, καὶ Κύνητα τὸν Θεολύτου ἐς Κόροντα καταγαγόντες ἀνεχώρησαν πάλιν ἐπὶ τὰς ναῦς. ἐς*

καὶ ἡ στρατιὰ σῖτόν τε οὐκ εἶχε. libri — *εἶχεν αὐτῷ*, cum *αὐτῷ* positum in superioribus huc pertineat.

προσποιεῖται. vereor ne Thuc. dixerit *προσπεποίηται* sensu medii. certe durum est praesens in re ante acta, propter quam evenit id, quod nunc narratur.

102. *τοῦδε τοῦ χειμῶνος* meliores codices. vulgo *τοῦ αὐτοῦ*, e glossa, nisi fallor.

διελύθη, post expeditionem Salaminiam. v. cap. 93. *Hk.*

ἐστράτευσαν ἐπ' Ἀστακοῦ. male Portus *Astaco bellum intulerunt:* neque enim inimicum erat id oppidum Acarnaniae, quod recepisse Athenienses narratur cap. 30.

παραπλεύσαντες, *maritimam oram legentes.* Port.

ἀποβάντες ἐς τὴν μεσ. τῆς Ἀκ. de hoc loco Did. „Ce passage n'a pas été rendu avec exactitude par les interprètes. Portus, après avoir traduit le mot *ἀποβάντες* par *exscensuque ex navibus in terram facto*, ajoute *mediterranea Acarnaniae loca petierunt;* le mot *petierunt* ne se trouve pas dans le texte. Osiander et Bloomfield ont suivi la version de Portus. Nous avons traduit simplement *ils débarquèrent vers l'intérieur de l'Acarnanie.* D'après le témoignage de Strabon, liv. 10., chap. 2., §. 2., le fleuve Achelous était navigable, et la ville de Stratos (où probablement les Athéniens débarquèrent) était éloignée de son embouchure à plus de deux cents stades: *Στράτος ἀνάπλουν ἔχουσα τῷ Ἀχελῴῳ πλειόνων ἢ διακοσίων σταδίων.* On voit que par les mots *ἀποβάντες ἐς τὴν μεσόγειαν* Thuc. voulait dire „en remontant le fleuve."

ἔκ τε Στράτου, sic plures libri. perperam alii *καὶ ἔκ τε Στ.*

Θεολύτου. Acarnanis cujusdam.

Κόροντα, sic Mss. et Steph. de hoc oppido altum apud veteres silentium. *Wass.*

ἐς γὰρ Οἰνιάδας: Οἰνιὰς (scrib. *Οἰνιάδαι*) *πόλις ἐστὶν ἐν τῷ*

γὰρ Οἰνιάδας, αεί ποτε πολεμίους ὄντας μόνους Ἀκαρνάνων, οὐκ ἐδόκει δυνατὸν εἶναι, χειμῶνος ὄντος, στρατεύειν· ὁ γὰρ Ἀχελῷος ποταμὸς ῥέων ἐκ Πίνδου ὄρους διὰ Δολοπίας, καὶ Ἀγραίων, καὶ Ἀμφιλόχων, καὶ διὰ τοῦ ἀκαρνανικοῦ πεδίου, ἄνωθεν μὲν παρὰ Στράτον πόλιν, ἐς θάλασσαν δ' ἐξιεὶς παρ' Οἰνιάδας, καὶ τὴν πόλιν αὐτοῖς περιλιμνάζων, ἄπορον ποιεῖ ὑπὸ τοῦ ὕδατος ἐν χειμῶνι στρατεύειν.

De Insulis Echinadibus et Alcmaeone.

Κεῖνται δὲ καὶ τῶν νήσων τῶν Ἐχινάδων αἱ πολλαὶ καταντικρὺ Οἰνιαδῶν, τοῦ Ἀχελῴου τῶν ἐκβολῶν οὐδὲν ἀπέχουσαι, ὥστε μέγας ὢν ὁ ποταμὸς προσχοῖ ἀεὶ, καὶ εἰσὶ τῶν νήσων αἳ ἠπείρωνται· ἐλπὶς δὲ καὶ πάσας οὐκ ἐν πολλῷ τινι ἂν χρόνῳ τοῦτο παθεῖν. τό τε γὰρ ῥεῦμά ἐστι πολὺ καὶ θολερὸν, αἵ τε νῆσοι πυκναὶ, καὶ ἀλλήλαις τῆς προσχώσεως τὸ μὴ σκεδάννυσθαι σύνδεσμοι γίγνονται, παραλλὰξ καὶ οὐ κατὰ στοῖχον κεί–

στομίῳ τοῦ Ἀχελῴου, ἣ καὶ νῦν Δραγαμέστη λεγομένη. „Cramer. et Arn. Oeniadas ponunt in ora ab vetere alveo Acheloi orientem spectante; alii ibi, ubi nunc Trigardon est; Geil. ubi Kuria Irene, loco 4 circiter milliaribus a Missolongia ad septentriones versus remotiore, in colle saxoso, ubi etiamnunc rudera antiquae urbis reperiuntur; ipsam Missolongiam Oeniadas fuisse putat Wachsm. Ant. gr. 1., 1. p. 9., 34.“ G—r. cf. 1, 111.

διὰ Δολοπίας: Δολοπία ἡ νῦν καλουμένη Ἀνύβλαχα. ἐξ ἀνατολῶν γὰρ (δὲ) αὐτῆς ὁ Πηνειὸς ποταμὸς, ἐκ δὲ νότου ὁ Ἀχελῷος οὗτος ποταμὸς ῥεῖ. S.

ἐς θάλασσαν δ' ἐξιείς. ita P., et eo auctore Df., G—r., K., δὲ particula respondente τῷ *μὲν*, quod antecedit. codd. διεξιεὶς, frigente διὰ praepositione, cum in superioribus legatur *διὰ* Δολοπίας, *διὰ* ἀκαρνανικοῦ πεδίου. Herodotus 2, 10. (Ἀχελῷος) ῥέων δι' Ἀκαρνανίης, καὶ *ἐξιεὶς* ἐς θάλασσαν τῶν Ἐχινάδων νήσων τὰς ἡμίσεας ἤδη ἤπειρον πεποίηκε.

αὐτοῖς: τοῖς Οἰνιάδαις. — *περιλιμνάζων*: περὶ τὴν πόλιν πλημμύρας ὑδάτων ποιῶν. S.

προσχοῖ ἀεί: ὕλην συμφορεῖ. — *αἳ ἠπείρωνται*: τοιαῦτα πολλὰ οἱ τὰς γεωγραφίας ἡμῖν παραδιδόντες ἀναγράφουσιν· ὅπερ καὶ ἐν τῇ πρὸς Αἴγυπτον Φάρῳ τῇ νήσῳ ξυνέβη. ὁ γὰρ Ὅμηρος πελαγίαν αὐτὴν ἀναγράφει· (Odyss. δ', 354. Νῆσος ἔπειτά τίς ἐστι *πολυκλύστῳ* ἐνὶ πόντῳ, Αἰγύπτου προπάροιθε, Φάρον δέ ἑ κικλήσκουσι.) νῦν δὲ σχεδὸν ἠπείρωται. S. Cum Thucydide consentit Strabo l. 10. et libro 1. dicit μία τῶν Ἐχινάδων ἤπειρος γέγονε. Plinius autem l. 2., c. 85. invectu Acheloi non annexas continenti Echinadas, sed natas scribit. *Hn.* Sed exitu caruit vaticinatio Thucydidis et Strabonis. v. Paus. Arcad. 24. (Τὰς δὲ Ἐχινάδας νήσους ὑπὸ τοῦ Ἀχελῴου μὴ σφᾶς ἤπειρον ἄχρι ἡμῶν ἀπειργάσθαι γέγονεν αἰτία τὸ Αἰτωλῶν ἔθνος· γεγόνασι δὲ αὐτοί τε ἀνάστατοι, καὶ ἡ γῆ σφισι πᾶσα ἠρήμωται· ταῖς Ἐχινάσιν οὖν, ἅτε ἀσπόρου μενούσης τῆς Αἰτωλίας, οὐχ ὁμοίως ὁ Ἀχελῷος ἐπάγει τὴν ἰλύν.) D.

τό τε γ. ῥεῦμά ἐστι πολύ. plerique libri tautologice μέγα καὶ πολύ. non habetur glossa in regio.

καὶ — γίγνονται. ordo καὶ γίγνονται ἀλλήλαις σύνδεσμοι τῆς προσχ. τὸ (ita Gr. pro τῷ, recte.) μὴ σκεδ. (scil. τὴν πρόσχωσιν). Dukas „Συμπροσχοῦνται ἀλλήλαις, μὴ διδοῦσαι δίοδον τοῦ ὕδατος, ὥστε σκεδάννυσθαι ἐς τὸ πέλαγος.

παραλλὰξ — κείμεναι, *situ alternante positae*, non recta serie, schräg gegen einander, nicht in gerader Linie liegend. *Ex Hn. et G.*

μεναι, οὐδ᾽ ἔχουσαι εὐθείας διόδους τοῦ ὕδατος ἐς τὸ πέλαγος· ἔρημοι δ᾽ εἰσὶ καὶ οὐ μεγάλαι. λέγεται δὲ καὶ Ἀλκμαίωνι τῷ Ἀμφιάρεω, ὅτε δὴ ἀλᾶσθαι αὐτὸν μετὰ τὸν φόνον τῆς μητρὸς, τὸν Ἀπόλλω ταύτην τὴν γῆν χρῆσαι οἰκεῖν, ὑπειπόντα οὐκ εἶναι λύσιν τῶν δειμάτων πρὶν ἂν εὑρὼν ἐν ταύτῃ τῇ χώρᾳ κατοικίσηται, ἥτις, ὅτε ἔκτεινε τὴν μητέρα, μήπω ὑπὸ ἡλίου ἑωρᾶτο, μηδὲ γῆ ἦν, ὡς τῆς γε ἄλλης αὐτῷ μεμιασμένης· ὁ δ᾽ ἀπορῶν, ὥς φασι, μόλις κατενόησε τὴν πρόσχωσιν ταύτην τοῦ Ἀχελῴου, καὶ ἐδόκει αὐτῷ ἱκανὴ ἂν κεχῶσθαι δίαιτα τῷ σώματι ἀφ᾽ οὗπερ κτείνας τὴν μητέρα οὐκ ὀλίγον χρόνον ἐπλανᾶτο. καὶ κατοικισθεὶς ἐς τοὺς περὶ Οἰνιάδας τόπους ἐδυνάστευσέ τε, καὶ ἀπὸ Ἀκαρνᾶνος παιδὸς ἑαυτοῦ τῆς χώρας τὴν ἐπωνυμίαν ἐγκατέλιπε.

Athenienses Naupactum, et deinde Athenas, redeunt cum captis hostibus navibusque.

103. Τὰ μὲν οὖν περὶ Ἀλκμαίωνα τοιαῦτα λεγόμενα παρελάβομεν· οἱ δὲ Ἀθηναῖοι καὶ ὁ Φορμίων, ἄραντες ἐκ τῆς Ἀκαρνανίας, καὶ ἀφικόμενοι ἐς τὴν Ναύπακτον, ἅμα ἦρι κατέπλευσαν ἐς τὰς Ἀθήνας, τούς τε ἐλευθέρους τῶν αἰχμαλώτων ἐκ τῶν ναυμαχιῶν ἄγοντες, οἳ ἀνὴρ ἀντ᾽ ἀνδρὸς ἐλύθησαν, καὶ τὰς ναῦς, ἃς εἷλον. καὶ ὁ χειμὼν ἐτελεύτα οὗτος, καὶ τρίτον ἔτος, τῷ πολέμῳ τῷδε, ὃν Θουκυδίδης ξυνέγραψεν.

de *Alcmaeone* v. Apollod. 7, 7., Hygin. fab. 73., et Euripidis tragoedias (Eurip. fragm. p. 25. ad 33. nostrae ed.).

ὅτε δὴ ἀλᾶσθαι αὐτόν. Infinitivus cum accusativo post ὅτε in oratione obliqua; quod fit non raro post εἰ (v. Herm. ad Vig. p. 832.), post particulas temporales et pronomen relativum. cf. Matth. gr. §. 537. (538.) e Thucydide aliquot exempla apponam, 1, 91. ὅσα αὖ μετ᾽ ἐκείνων βουλεύεσθαι, οὐδενὸς ὕστεροι γνώμῃ φανῆναι: 2, 13. οἷς χρήσεσθαι αὐτούς: 4, 98. εἰ μὲν ἐπὶ πλέον δυνηθῆναι: 5, 63. ἄνευ ὧν μὴ κύριον εἶναι: 6, 64. ἀφ᾽ ὧν αὐτὸς ἥκειν: 6, 72. ὅσον εἰκὸς εἶναι: 7, 47. ἅπερ διακινδυνεῦσαι. Liv. 4, 51. „Quum interim de sanguine et supplicio sno latam legem confestim exerceri, et tantam vim *habere*." — *μετὰ τὸν φόνον τῆς μητρός*, Eriphyles. v. cap. 68. *Hk.*

καὶ ἐδόκει α. ἱκανὴ ἄν: τὸ ἑξῆς δίαιτα ἱκ. τῷ σώματι ἐδόκει ἡ πρόσχωσις, δηλ. εἰς χρείαν τοῦ σώματος. S. Δίαιτα non solum τρόπον τοῦ βίου, sed etiam τόπον significat. hinc Plutarchus famulorum cubicula διαίτας appellat, et Aeschylo στρατόπεδα dicuntur ἐνδιαίτημα τοῦ στρατοῦ. v. Plinii Epist. l. 1., ep. 17. *Hn.*

ἀφ᾽ οὗπερ — ἐπλανᾶτο, *ab eo tempore, quo matre caesa non paucos annos erraverat*. Port. Did. „et il lui sembla que l'atterrissement suffirait pour lui servir d'habitation, après qu', ayant tué sa mère, il eût erré long-temps."

τῷ πολέμῳ τῷδε. vulgo τῷ πολ. ἐτελεύτα τῷδε, inutiliter repetito verbo ἐτελεύτα, quod, 5 libros secuti, omisimus, et similem similibus locis 3, 25., 88.; 4, 51., aliisque adhibendam putamus medicinam.

ΘΟΥΚΥΔΙΔΟΥ ΞΥΓΓΡΑΦΗΣ Γ.

Quarto anno belli Peloponnesii denuo Atticam invadunt vastantque, commeatu autem deficiente domum redeunt.

ΤΟΥ δ' ἐπιγιγνομένου θέρους Πελοποννήσιοι καὶ οἱ ξύμμαχοι ἅμα τῷ σίτῳ ἀκμάζοντι ἐστράτευσαν ἐς τὴν Ἀττικήν· ἡγεῖτο δὲ αὐτῶν Ἀρχίδαμος ὁ Ζευξιδάμου, Λακεδαιμονίων βασιλεύς. καὶ ἐγκαθεζόμενοι ἐδῄουν τὴν γῆν· καὶ προσβολαί, ὥσπερ εἰώθεσαν, ἐγίγνοντο τῶν Ἀθηναίων ἱππέων, ὅπῃ παρείκοι, καὶ τὸν πλεῖστον ὅμιλον τῶν ψιλῶν εἶργον τὸ μὴ προεξιόντας τῶν ὅπλων τὰ ἐγγὺς τῆς πόλεως κακουργεῖν. ἐμμείναντες δὲ χρόνον, οὗ εἶχον τὰ σιτία, ἀνεχώρησαν, καὶ διελύθησαν κατὰ πόλεις.

Lesbii praeter Methymnaeos deficiunt ab Atheniensibus.

2. *Μετὰ δὲ τὴν ἐσβολὴν τῶν Πελοποννησίων εὐθὺς Λέσβος, πλὴν Μηθύμνης, ἀπέστη ἀπ' Ἀθηναίων, βουληθέντες μὲν καὶ πρὸ τοῦ πολέμου, (ἀλλ' οἱ Λακεδαιμόνιοι οὐ προσεδέξαντο,) ἀναγκασθέντες δὲ καὶ ταύτην τὴν ἀπόστασιν πρότερον ἢ διενοοῦντο ποιήσασθαι· (τῶν τε γὰρ λιμένων τὴν χῶσιν, καὶ τειχῶν οἰκοδόμησιν, καὶ νεῶν ποίησιν, ἐπέμενον τελεσθῆναι, καὶ ὅσα ἐκ τοῦ Πόντου ἔδει ἀφικέσθαι, τοξότας τε,*

1. *Τοῦ δ' ἐπ. θέρους:* olymp. 88, 1., ante Chr. nat. 428.
ὅπῃ παρείκοι: ὅπου ἐνεδέχετο κ. ἐνεχώρει. S. qua liceret, occasio se offerret. *Hk.* — *τὸ μὴ — κακουργεῖν.* i. e. *ὥστε μὴ κ.* cf. Aristoph. Nub. 1047., Aeschyl. Ag. 15. etc. — „*προεξ. τῶν ὅπλων.* i. e. a ceteris copiis, e *castris*, e *praesidio*, longius progressos.“ *B—r.* *marodeurs.*

2. *βουληθέντες.* int. *οἱ Λέσβιοι* ex *Λέσβος.* sic 1, 136. *φεύγει ἐκ Πελοποννήσου ἐς Κέρκυραν, ὧν αὐτῶν (τῶν Κερκυραίων) εὐεργέτης.* infra 5. *πλὴν Μεθύμνης· οὗτοι δὲ (οἱ Μεθυμναῖοι) τοῖς Ἀθηναίοις ἐβεβοηθήκεσαν.* — *οὐ προσεδέξαντο.* haud dubie propter foedus in triginta annos pactum, de quo vide 1, 115. — *λιμένων τὴν χῶσιν.* obstruebant portus, qui a validioribus se defendere, iisque aditum intercludere, studebant. S. *οἱ προσδεχόμενοι πολεμίους κατὰ θάλατταν ἰσχυροτέρους αὐτῶν χῶμα ἔχουν ἐπὶ τοῖς στόμασι τῶν λιμένων, ὅπως δυσείσπλωτοι τοῖς πολεμίοις*

καὶ σῖτον, καὶ ἃ μεταπεμπόμενοι ἦσαν·) Τενέδιοι γὰρ, ὄντες αὐτοῖς διάφοροι, καὶ Μηθυμναῖοι, καὶ αὐτῶν Μυτιληναίων ἰδίᾳ ἄνδρες κατὰ στάσιν, πρόξενοι Ἀθηναίων, μηνυταὶ γίγνονται τοῖς

εἶεν. — *Τενέδιοι γάρ.* cum superiore sententia explicuerit, cur Mytilenaei, quamvis jam diu defectionem machinati, eam adhuc differri voluerint, nunc docet, quare inviti ad eam maturandam adducti sint. *Hk.*

κατὰ στάσιν, *propter factionem.* Port.

πρόξενοι Ἀθηναίων. „Le mot *πρόξενος* n'étant pas encore défini dans les dictionnaires d'une manière satisfaisante, nous tâcherons, autant que possible, d'en fixer le véritable sens. Nous lisons dans le Trésor de Henri Estienne (mot *πρόξενος*) une définition de ce mot par Aelius Dionysius, cité par Eustathe, *πρόξενοι οἱ ὅλης πόλεως ξένοι, παρ' οἷς καὶ πρέσβεις κατάγονται, κ. αὐτοὶ πρεσβείας προσάγουσι πρὸς τὸ δημόσιον.* Eustathe lui-même définit *πρόξενος* par *ὁ ὑπὸ πόλεως ἠξιωμένος ἐν τῇ σφετέρᾳ προΐστασθαι ξένων.* Ulpien (ad Demosth. Midian. p. 374.) dit *πρόξενος ὑπὸ τῆς πόλεως χειροτονούμενος ἐπὶ τῷ τοὺς πρεσβεύοντας ὑποδέχεσθαι.* Ces différentes définitions nous font voir que le proxène était l'officier (ou dignitaire) chargé par une ville de recevoir les ambassadeurs étrangers et de les introduire dans l'assemblée du peuple, *προσάγειν πρὸς τὸ δημόσιον.* Pollux (3, 59.) définit *πρ.* par les mots suivants *ὁ μὲν πρόξενος, ὅταν πόλεως δημοσίᾳ προξενῇ τις ἐν ἄλλῃ πόλει ὤν, ὡς ὑποδοχῆς τε τῶν ἐκεῖθεν φροντίζειν, κ. προσόδου τῆς πρὸς τὸν δῆμον, κ. ἕδρας ἐν τῷ θεάτρῳ.* D'après cette définition le proxène ne résidait pas dans sa ville, mais il était envoyé dans une autre pour recevoir ses compatriotes, *ὡς — φροντίζειν*, pour les présenter au peuple, etc. Ainsi, c'était un envoyé ou consul qui représentait sa ville dans une ville étrangère. — Malheureusement toutes ces définitions ne sont pas appuyées par des citations. Estienne (au mot *προξενῶ*) cite deux passages; l'un de Démosthènes, *pro Corona: καὶ τοῦ Φιλιστίδου τότε πρέσβεις παρὰ σοὶ κατέλυον, Αἰσχίνη, κ. σὺ προὐξένεις αὐτῶν*; l'autre est un passage de Xénophon (Hellen. liv. 6., chap. 4., §. 24.): *ταῦτα δ', ἔφη, ἐγὼ προθυμοῦμαι, σῶσαι ὑμᾶς βουλόμενος διά τε τὴν τοῦ πατρὸς φιλίαν πρὸς ὑμᾶς, κ. διὰ τὸ προξενεῖν ὑμῶν.* Cependant dans ces deux passages on ne peut appliquer au mot *προξενῶ* le sens que nous ont donné sur le mot *πρ.* les définitions des lexicographes susmentionnés: car dans le passage de Dém. celui-ci reproche à son ennemi Eschine d'avoir donné l'hospitalité aux ambassadeurs de Philistides, ennemi d' Athènes; et nous ne voyons nulle part qu' Eschine fût chargé par les Athéniens de recevoir les envoyés étrangers. Dans le passage de Xén. on ne saurait admettre que Jason, le rédoutable chef (*ταγὸς*) des Thessaliens, faisait les fonctions de consul à Lacédémone ou de la part de Lacédémone. Il semble donc qu'on doive donner un autre sens au mot *προξενῶ* dans les passages cités, et nous serions portés à croire que le mot *πρ.* dans notre passage, et partout ailleurs où on le rencontre dans les ouvrages de Thuc., de Xén., etc. ne signifie pas consul ou envoyé; en le traduisant par *hospes publicus*, ou hôte public, on n'en donne pas une idée nette. *Nous entendons par πρόξενος un étranger qui*, comme *par hospitalité*, *recevait d'une ville les droits de citoyen* (das Ehrenbürgerrecht). Ce droit de cité, accordé aux étrangers, pouvait se transmettre comme un héritage de père en fils; c'est ainsi qu' Alcibiades (voyez Thuc. l. 5., §. 43., et 6., §. 89.) voulait renouveler la proxénie (ou droit de cité) de Lacédémone dont ses ancêtres jouissaient et que plus tard ils abdiquèrent; c'est ainsi que l'Athénien Callias (voyez Xén., Hell. l. 6., chap. 3., §. 4.) se glorifiait de tenir la proxénie de Lacédémone de ses ancêtres. Le sens que nous attachons au mot *πρ.* semble encore

Ἀθηναίοις, ὅτι ξυνοικίζουσί τε τὴν Λέσβον ἐς τὴν Μυτιλήνην βίᾳ, καὶ τὴν παρασκευὴν ἅπασαν μετὰ Λακεδαιμονίων καὶ Βοιωτῶν, ξυγγενῶν ὄντων, ἐπὶ ἀποστάσει ἐπείγονται· καί, εἴ μή τις προκαταλήψεται ἤδη, στερήσεσθαι αὐτοὺς Λέσβου.

Classis Atheuiensium Lesbum missa in expeditionem, Lesbiis Imper territis.

3. Οἱ δ' Ἀθηναῖοι (ἦσαν γὰρ τεταλαιπωρημένοι ὑπό τε τῆς νόσου, καὶ τοῦ πολέμου ἄρτι καθισταμένου καὶ ἀκμάζοντος.) μέγα μὲν ἔργον ἡγοῦντο εἶναι Λέσβον προσπολεμώσασθαι, ναυτικὸν ἔχουσαν καὶ δύναμιν ἀκέραιον, καὶ οὐκ ἀπεδέχοντο πρῶτον τὰς κατηγορίας, μεῖζον μέρος νέμοντες τῷ μὴ βούλεσθαι ἀληθῆ εἶναι· ἐπειδὴ μέντοι καὶ πέμψαντες πρέσβεις οὐκ ἔπειθον τοὺς Μυτιληναίους τήν τε ξυνοίκισιν καὶ τὴν παρασκευὴν διαλύειν, δείσαντες προκαταλαβεῖν ἐβούλοντο. Καὶ πέμπουσιν

confirmé par l'ancienne inscription que nous avons rencontrée dans les notes sur Thuc. de Göller ad l. 3., ch. 70., (qui descripsit e Mustoxidii Illustrazioni Corciresi [Mediol. 1811.], vol. 1.) et que nous copions ici: "Ἔδοξε ταῖ Ἁλιαῖ πρόξενον εἶμεν τᾶς πόλιος τῶν Κερκυραίων Φιλιστίωνα Θευδώρου, Λοκρόν, αὐτόν, κ. ἐκγόνους· εἶμεν δὲ αὐτοῖς γᾶς κ. οἰκίας ἔγκτασιν, κ. τὰ ἄλλα τίμια, ὅσα κ. τοῖς ἄλλοις προξένοις κ. εὐεργέταις γέγραπται· τὰν δὲ προξενίαν γράψαντας εἰς χάλκωμα ἀναθέμεν ὅπει κα δοκῇ προβούλοις προδίκοις καλῶς ἔχειν" etc. cf. tamen ann. ad c. 70.

ἐς τὴν Μυτ. βίᾳ: ἄκοντας τοὺς Λεσβίους ἀναγκάζουσιν εἰς τὴν Μυτιλήνην οἰκῆσαι· ἐβούλοντο γὰρ ἐκ μιᾶς πόλεως ὁρμώμενοι πολεμεῖν. S. „Mytilenaei conabantur idem efficere, quod Theseus in Attica effecerat, i. e. ut ceterae urbes Lesbi liberae civitates (πόλεις) esse desinerent et δῆμοι sive municipia fierent cum administratione suarum quaeque rerum, ita tamen, ut summa rerum jam non penes ipsas, sed penes Mytilenaeos esset. itaque Mytilenae commune prytaneum, ibidemque futurum erat, ut jus diceretur, et reliqui populi insulae jam non Methymnaei, Antissaei etc. essent separati separatis nominibus, sed communi nomine Mytilenaei." *Arn.* sic etiam Wachsmuth. Ant. gr. 1., 1. p. 128.

ξυγγενῶν ὄντων. nam et Boeoti, et Lesbii, aeolicae gentis erant. cf. 7, 57. hortati autem Boeoti erant Lesbios ad defectionem. v. c. 13. *Hk.*

καί, εἴ μή τις —. malim ὡς (pro ὥστε), εἰ μή τις etc., ne inculcetur καὶ particula. τὶς omissum in Gr., haud ineleganter.

στερήσεσθαι, pro στερεθήσεσθαι. *Hk.*

3. ἄρτι καθιστ., (belli) *quod modo gerebatur.*

μέγα μὲν ἔργον: δυσχέρειαν. — προσπολ.: ἀντὶ τοῦ πρὸς τοῖς οὖσι πολεμίοις, τοῖς Πελοποννησίοις δηλ., καὶ αὐτὴν πολεμίαν ποιῆσαι. — ἀκέραιον: ἀζήμιον (integris viribus). S.

οὐκ ἀπεδέχοντο πρῶτον. ita Cass., Aug., Pal., It., Vat., G., H., secutis plerisque editorum recentiorum. vulgo τὸ πρῶτον.

μεῖζον μέρος νέμοντες. i. e. *plus tribuentes desiderio suo, quo has criminationes veras non esse mallent.* similis sententiae locos attulit Krüger. Dionys. Hal. p. 164. ad verba Dionysii ἃ γὰρ ἕκαστος εἶναι βούλεται περὶ τὸ φιλούμενόν τε καὶ θαυμαζόμενον ὑφ' ἑαυτοῦ, ταῦτα οἴεται. — pro ξυνοίκησιν e paucis libris primus P. posuit ξυνοίκισιν, recte quidem: nam ξυνοίκισιν superiore capite memoratam nondum secuta erat ξυνοίκησις, et προκαταλαβεῖν, i. e. *antevertere*, Mytilenaeos volebant Athenienses. *Ex Hk.*

τήν τε ξυνοίκισιν καὶ τὴν παρ. hendiadys pro τὴν τῆς ξυνοικίσεως παρασκευήν.

*ἐξαπιναίως τεσσαράκοντα ναῦς, αἳ ἔτυχον περὶ Πελοπόννησον παρεσκευασμέναι πλεῖν· * Κλεΐππίδης δὲ ὁ Δεινίου τρίτος αὐτὸς ἐστρατήγει. ἐσηγγέλθη γὰρ αὐτοῖς, ὡς εἴη Ἀπόλλωνος Μαλόεντος ἔξω τῆς πόλεως ἑορτὴ, ἐν ᾗ πανδημεὶ Μυτιληναῖοι ἑορτάζουσι, καὶ ἐλπίδα εἶναι ἐπειχθέντας ἐπιπεσεῖν ἄφνω. καὶ ἢν μὲν ξυμβῇ ἡ πεῖρα· εἰ δὲ μὴ, Μυτιληναίοις εἰπεῖν ναῦς τε παραδοῦναι, καὶ τείχη καθελεῖν· μὴ πειθομένων δὲ, πολεμεῖν. καὶ αἱ μὲν νῆες ᾤχοντο· τὰς δὲ τῶν Μυτιληναίων δέκα τριήρεις, αἳ ἔτυχον βοηθοὶ παρὰ σφᾶς κατὰ τὸ ξυμμαχικὸν παροῦσαι, κατέσχον οἱ Ἀθηναῖοι, καὶ τοὺς ἄνδρας ἐξ αὐτῶν ἐς φυλακὴν ἐποιήσαντο. τοῖς δὲ Μυτιληναίοις ἀνὴρ, ἐκ τῶν Ἀθηνῶν διαβὰς ἐς Εὔβοιαν, καὶ πεζῇ ἐπὶ Γεραιστὸν ἐλθὼν, ὁλκάδος ἀναγομένης ἐπιτυχὼν, πλῷ χρησάμενος, καὶ τριταῖος ἐκ τῶν Ἀθηνῶν ἐς Μυτιλήνην ἀφικόμενος, ἀγγέλλει τὸν ἐπίπλουν. οἱ δὲ οὔτε ἐς τὸν Μαλόεντα ἐξῆλθον, τά τε ἄλλα τῶν τειχῶν καὶ λιμένων περὶ τὰ ἡμιτέλεστα φραξάμενοι ἐφύλασσον.*

Κλεΐππίδης. inusitatum nomen Atticis, diaeresi abstinentibus, et fortasse mendosum, cum Th. dedisset *Καλλιππίδης* (*ΚΑΛΙΠΙΔΗΣ, ΚΛΙΙΙΙΔΗΣ, ΚΛΕΙΠΙΔΗΣ*). Callippidem histrionem novimus e Symposio Xenophonteo 3, 11. nec spreverim *Κλεινιππίδης*, quod nomen ejus praetoris legitur apud Diodorum Sic. 12, 55.

Ἀπόλλωνος Μαλόεντος. cognomen incertae originis: nam a *Μαλέᾳ* ducitur *Μαλεαῖος, Μαλεάτης*. adscribam tamen Gölleri annotata ad verba *ἐν τῇ Μαλέᾳ* cap. 4. „Malea hic non intelligitur promontorium ab austro Mytilenae situm, et ab ea urbe 70 stadiis (circ. 1¾ milliar. germ.) distans [v. Strab. 13, 2. *Hk.*], quae est item distantia promontorii Zeitoun ab urbe nunc appellata Metelin; sed Malea haec est locus, ubi templum Apollinis Maloentis erat a parte septentrionali Mytilenae et ad mare portumque urbis septentrionalem, qui et ipse ab hac Malea (?) portus Maloeis appellatus est, ut discimus ex Aristotelis libello, qui inscriptus est *Ἀνέμων θέσεις καὶ προσηγορίαι*, Aurel. Allobr. 1605. fol. vol. 1., p. 946. *Καικίας· οὗτος ἐν μὲν Λέσβῳ καλεῖται θηβαίας·* (? fort. *θηβαιεὺς*, vel *θηβαῖος*. *Both.*) *πνεῖ γὰρ ἀπὸ Θήβης πεδίου τοῦ ὑπὲρ τὸν ἐλαιατικὸν κόλπον τῆς Μυσίας, ἐνοχλεῖ δὲ τὸν Μυτιληναίων λιμένα* (malim *τοὺς Μυτ. λιμένας*. *Both.*), *μάλιστα δὲ τὸν Μαλόεντα.* Malea nomen erat appellativum linguae graecae antiquissimae, significans prominentiam montis vel litoris, et conveniens cum nomine helvetico *die Flue*, neque reperitur nomen esse nisi locorum doricorum aeoliorumque, velut Lesbi, Cretae, Laconicae. (Vellem dixisset vir doctus, qua auctoritate id tradat. *Both.*) praesenti loco Thucydidis significat prominentiam insulae, in qua Mytilene antiquior sita erat, quae ab oriente portum septentrionalem claudebat, qualis ungula (?) portum Phaesti in Creta claudens item Malea dicta est, ut docet Eustath. ad Odyss. 3., p. 1469, 20. *Μάλειον* (nam etiam hac forma nomen reperitur) *ὠνομάζετο τὸ πρὸ τοῦ λιμένος τῶν Φαιστίων ἀκρωτήριον.* add. Hesych. in *Μάλεοι* et *Κύθηρα*, ibique interpp.“ Steph. Byz. *Μαλλόεις* (sic) *Ἀπόλλων ἐν Λέσβῳ· κ. ὁ τόπος τοῦ ἱεροῦ Μαλλόεις.*

καὶ ἢν μὲν ξυμβῇ ἡ πεῖρα. cum apodosi careat haec protasis, subaudiendum *καλῶς ἔχειν ἔφασαν* vel *εἶπον*, unde etiam sequentes infinitivi *εἰπεῖν* et *πολεμεῖν* pendent, quia ex *εἶπον* facile subauditur *ἐκέλευσαν*. *Hk.*

ἐπὶ Γεραιστόν: Γεραιστὸς ἀκρωτήριον Εὐβοίας, ἔχον λιμένα. S.

πλῷ χρησάμενος: ἀντὶ τοῦ εὐπλοίᾳ. S. cf. 1, 137.

Athenienses inducias paciscuntur cum Mytilenaeis, qui clam legatos mittunt Spartam de auxilio ipsis ferendo.

4. *Καὶ οἱ Ἀθηναῖοι οὐ πολὺ ὕστερον καταπλεύσαντες ὡς ἑώρων, ἀπήγγειλαν μὲν οἱ στρατηγοὶ τὰ ἐπεσταλμένα, οὐκ ἐσακουόντων δὲ τῶν Μυτιληναίων ἐς πόλεμον καθίσταντο. ἀπαράσκευοι δὲ οἱ Μυτιληναῖοι, καὶ ἐξαίφνης ἀναγκασθέντες πολεμεῖν, ἔκπλουν μέν τινα ἐποιήσαντο τῶν νεῶν ὡς ἐπὶ ναυμαχίᾳ ὀλίγον πρὸ τοῦ λιμένος, ἔπειτα καταδιωχθέντες ὑπὸ τῶν ἀττικῶν νεῶν λόγους ἤδη προσέφερον τοῖς στρατηγοῖς, βουλόμενοι τὰς ναῦς τὸ παραυτίκα, εἰ δύναιντο, ὁμολογίᾳ τινὶ ἐπιεικεῖ ἀποπέμψασθαι· καὶ οἱ στρατηγοὶ τῶν Ἀθηναίων ἀπεδέξαντο, καὶ αὐτοὶ φοβούμενοι μὴ οὐχ ἱκανοὶ ὦσι Λέσβῳ πάσῃ πολεμεῖν. καὶ ἀνακωχὴν ποιησάμενοι πέμπουσιν ἐς τὰς Ἀθήνας οἱ Μυτιληναῖοι τῶν τε διαβαλόντων ἕνα, ᾧ μετέμελεν ἤδη, καὶ ἄλλους, εἴ πως πείσειαν τὰς ναῦς ἀπελθεῖν, ὡς σφῶν οὐδὲν νεωτεριούντων. ἐν τούτῳ δὲ ἀποστέλλουσι καὶ ἐς τὴν Λακεδαίμονα πρέσβεις τριήρει, λαθόντες τὸ τῶν Ἀθηναίων ναυτικὸν, οἳ ὥρμουν ἐν τῇ Μαλέᾳ, πρὸς βορέαν τῆς πόλεως· οὐ γὰρ ἐπίστευον τοῖς ἀπὸ τῶν Ἀθηναίων προχωρήσειν.*

Proelium anceps: denuo Mytilenaei legatos mittunt Spartam.

5. *Καὶ οἱ μὲν ἐς τὴν Λακεδαίμονα ταλαιπώρως διὰ τοῦ πελάγους κομισθέντες αὐτοῖς ἔπρασσον, ὅπως τις βοήθεια ἥξει· οἱ δ' ἐκ τῶν Ἀθηνῶν πρέσβεις ὡς οὐδὲν ἦλθον πράξαντες, ἐς πόλεμον καθίσταντο οἱ Μυτιληναῖοι καὶ ἡ ἄλλη Λέσβος πλὴν Μηθύμνης· οὗτοι δὲ τοῖς Ἀθηναίοις ἐβεβοηθήκεσαν, καὶ Ἴμβριοι, καὶ Λήμνιοι, καὶ τῶν ἄλλων ὀλίγοι τινὲς ξυμμάχων. καὶ ἔξοδον μέν τινα πανδημεὶ ἐποιήσαντο οἱ Μυτιληναῖοι ἐπὶ τὸ τῶν Ἀθηναίων στρατόπεδον, καὶ μάχη ἐγένετο, ἐν ᾗ οὐκ ἔλασσον ἔχοντες οἱ Μυτιληναῖοι οὔτε ἐπηυλίσαντο, οὔτε ἐπίστευσαν σφίσιν αὐτοῖς, ἀλλ' ἀνεχώρησαν. ἔπειτα οἱ μὲν ἡσύ-*

4. *ὡς ἑώρων.* scil. *ταῦτα*, *ut videbant* ita paratos Mytilenaeos.
τῶν τε διαβαλόντων, *eorum, qui Mytilenaeos accusaverant* Athenis, *τῶν μηνυτῶν*, quos dixit c. 2. ita Reisk. vulgo *διαβαλλόντων*.
ᾧ μετέμελεν, *quem facti poenitebat.* scriptor lexici in Montfanc. Biblioth. Coislin. p. 483. *Μεταμελεῖν: ἀντὶ τοῦ μετανοεῖν. Θουκυδ. γ'.* annotavit D. — *ἐν τούτῳ*, *interea.* — „*ἐν τῇ Μαλέᾳ.* sic etiam Xenophon Hellen. 1, 6, 26. *τῆς Λέσβου ἐπὶ τῇ Μαλέᾳ ἄκρᾳ, ἀντίον τῆς Μυτιλήνης.*“ E D.
οὐ γὰρ — προχωρήσειν. idem sic potuit dici *οὐ γὰρ ἐπίστευον τὰ ἀπὸ τῶν Ἀθ. προχωρήσειν:* sed similiter usurpato dativo Thuc. 4, 92. *πιστεύσαντες τῷ θεῷ πρὸς ἡμῶν ἔσεσθαι*, et eodem usu infinitivi, quem *expletivum* sive *epexegeticum* dicas auctore Haasio Lucubr. Thuc. p. 110., 1, 50. *πρὸς δὲ τοὺς ἀνθρώπους ἐτράποντο φονεύειν*, hujus libri cap. 6. *τῆς μὲν θαλάσσης εἴργον μὴ χρῆσθαι τοὺς Μυτιληναίους*, etc. v. ipsum Haasium l. c. igitur haec ita reddas *neque enim confidebant, ea, quae ab Atheniensibus petebant, effectum iri*, ut fere Portus.

5. *ἐπηυλίσαντο: ἐπαυλίσασθαί ἐστι τὸ πλησίον τῶν πολεμίων νυκτὸς αὐλίσασθαι, καθυπερτερούντων αὐτῶν. (αὐτοὶ* sunt illi, qui sic pernoctare audent, quia superiores fuerunt in pugna.) S.

χαξον, ἐκ Πελοποννήσου καὶ μετ' ἄλλης παρασκευῆς βουλόμενοι, εἰ προσγένοιτό τι, κινδυνεύειν. καὶ γὰρ αὐτοῖς Μελέας Λάκων ἀφικνεῖται, καὶ Ἑρμαιώνδας Θηβαῖος, οἳ προαπεστάλησαν μὲν τῆς ἀποστάσεως, φθάσαι δὲ οὐ δυνάμενοι τὸν τῶν Ἀθηναίων ἐπίπλουν κρύφα μετὰ τὴν μάχην ὕστερον ἐσπλέουσι τριήρει, καὶ παρῄνουν πέμπειν τριήρη ἄλλην καὶ πρέσβεις μεθ' ἑαυτῶν· καὶ ἐκπέμπουσιν.

Athenienses cum sociis suis obsident Mytilenen.

6. *Οἱ δὲ Ἀθηναῖοι πολὺ ἐπιῤῥωσθέντες διὰ τὴν τῶν Μυτιληναίων ἡσυχίαν ξυμμάχους τε προσεκάλουν, οἳ πολὺ θᾶσσον παρῆσαν, ὁρῶντες οὐδὲν ἰσχυρὸν ἀπὸ τῶν Λεσβίων, καὶ περιορμισάμενοι τὸ πρὸς νότον τῆς πόλεως ἐτείχισαν στρατόπεδα δύο ἑκατέρωθεν τῆς πόλεως, καὶ τοὺς ἐφόρμους ἐπ' ἀμφοτέροις τοῖς λιμέσιν ἐποιοῦντο. καὶ τῆς μὲν θαλάσσης εἶργον μὴ χρῆσθαι τοὺς Μυτιληναίους, τῆς δὲ γῆς τῆς μὲν ἄλλης ἐκράτουν οἱ Μυτιληναῖοι, καὶ οἱ ἄλλοι Λέσβιοι, προσβεβοηθηκότες ἤδη· τὸ δὲ περὶ τὰ στρατόπεδα οὐ πολὺ κατεῖχον οἱ Ἀθηναῖοι, ναύσταθμον δὲ μᾶλλον ἦν αὐτοῖς πλοίων καὶ ἀγορᾶς ἡ Μαλέα. καὶ τὰ μὲν περὶ Μυτιλήνην οὕτως ἐπολεμεῖτο.*

Classis attica missa in Peloponnesum, Acarnanibus praetorem petentibus e familia Phormionis.

7. *Κατὰ δὲ τὸν αὐτὸν χρόνον τοῦ θέρους τούτου Ἀθηναῖοι καὶ ἐς Πελοπόννησον ναῦς ἀπέστειλαν τριάκοντα, καὶ Ἀσώπιον τὸν Φορμίωνος στρατηγὸν, κελευσάντων Ἀκαρνάνων τῶν Φορμίωνός τινα σφίσι πέμψαι ἢ υἱὸν, ἢ ξυγγενῆ, ἄρχοντα. καὶ παραπλέουσαι αἱ νῆες τῆς Λακωνικῆς τὰ ἐπιθαλάσσια χωρία ἐπόρθησαν.*

Oeniadae frustra oppugnati. Nerici fusus Asopius Leucadem se recipit.

Ἔπειτα τὰς μὲν πλείους ἀποπέμπει τῶν νεῶν πάλιν ἐπ' οἴκου ὁ Ἀσώπιος, αὐτὸς δ' ἔχων δώδεκα ἀφικνεῖται ἐς Ναύπακτον· καὶ ὕστερον Ἀκαρνᾶνας ἀναστήσας πανδημεὶ στρατεύει ἐπ' Οἰνιάδας· καὶ ταῖς τε ναυσὶ κατὰ τὸν Ἀχελῷον ἔπλευσε, καὶ ὁ κατὰ γῆν στρατὸς ἐδῄου τὴν χώραν. ὡς δ' οὐ προσεχώρουν, τὸν μὲν πεζὸν ἀφίησιν, αὐτὸς δὲ πλεύσας ἐς Λευκάδα, καὶ ἀπόβασιν ἐς Νήρικον ποιησάμενος, ἀναχωρῶν διαφθείρεται αὐτός τε, καὶ τῆς στρατιᾶς τι μέρος, ὑπὸ τῶν αὐτόθεν τε ξυμβοηθησάντων καὶ φρουρῶν τινῶν ὀλίγων· καὶ ὕστερον ὑποσπόνδους τοὺς νεκροὺς ἀποπλεύσαντες οἱ Ἀθηναῖοι παρὰ τῶν Λευκαδίων ἐκομίσαντο.

7. τῶν Φορμίωνός τινα — ξυγγενῆ. Phormio, qui cum captivis Athenas vere illius anni redierat (vid. 2, 103.), videtur aut mortem obiisse paulo post, aut valetudine et imbecillitate, cum esset senex, impeditus esse, quo minus ipse rem administraret. *Hk.*

Lacedaemonii legatos Mytilenaeorum Olympiam ad concilium ceterorum sociorum proficisci jubent.

8. *Οἱ δὲ ἐπὶ τῆς πρώτης νεὼς ἐκπεμφθέντες Μυτιληναίων πρέσβεις, ὡς αὐτοῖς οἱ Λακεδαιμόνιοι εἶπον Ὀλυμπίαζε παρεῖναι, ὅπως καὶ οἱ ἄλλοι ξύμμαχοι ἀκούσαντες βουλεύσωνται, ἀφικνοῦνται ἐς τὴν Ὀλυμπίαν (ἦν δὲ Ὀλυμπιὰς, ᾗ Δωριεὺς Ῥόδιος τὸ δεύτερον ἐνίκα), καὶ, ἐπειδὴ μετὰ τὴν ἑορτὴν κατέστησαν ἐς λόγους, εἶπον τοιάδε.*

Mytilenaeorum oratio, qua primum suam conditionem diversam ab Atheniensium excusant.

9. „*ΤΟ μὲν καθεστὸς τοῖς Ἕλλησι νόμιμον, ὦ ἄνδρες Λακεδαιμόνιοι καὶ ξύμμαχοι, ἴσμεν· τοὺς γὰρ ἀφισταμένους ἐν τοῖς πολέμοις, καὶ ξυμμαχίαν τὴν πρὶν ἀπολείποντας, οἱ δεξάμενοι, καθ᾽ ὅσον μὲν ὠφελοῦνται, ἐν ἡδονῇ ἔχουσι, νομίζοντες δὲ εἶναι προδότας τῶν προτοῦ φίλων χείρους ἡγοῦνται. καὶ οὐκ ἄδικος αὕτη ἡ ἀξίωσίς ἐστιν, εἰ τύχοιεν πρὸς ἀλλήλους οἵ τε ἀφιστάμενοι, καὶ ἀφ᾽ ὧν διακρίνοιντο, ἴσοι μὲν τῇ γνώμῃ ὄντες καὶ εὐνοίᾳ, ἀντίπαλοι δὲ τῇ παρασκευῇ καὶ δυνάμει, πρόφασίς τε ἐπιεικὴς μηδεμία ὑπάρχοι τῆς ἀποστάσεως· ὃ ἡμῖν καὶ Ἀθηναίοις οὐκ ἦν, μηδέ τῳ χείρους δόξωμεν εἶναι, εἰ ἐν τῇ εἰρήνῃ τιμώμενοι ὑπ᾽ αὐτῶν ἐν τοῖς δεινοῖς ἀφιστάμεθα.*

Jus ac virtutem suam, Atheniensiumque perfidiam, declarare student.

10. „*Περὶ γὰρ τοῦ δικαίου καὶ ἀρετῆς πρῶτον ἄλλως τε, καὶ ξυμμαχίας δεόμενοι, τοὺς λόγους ποιησόμεθα, εἰδότες οὔτε φιλίαν ἰδιώταις βέβαιον γιγνομένην, οὔτε κοινωνίαν πόλεσιν ἐς οὐδὲν, εἰ μὴ μετ᾽ ἀρετῆς δοκούσης ἐς ἀλλήλους γίγνοιντο, καὶ τἆλλα ὁμοιότροποι εἶεν· ἐν γὰρ τῷ διαλλάσσοντι τῆς γνώμης καὶ αἱ διαφοραὶ τῶν ἔργων καθίστανται. ἡμῖν δὲ καὶ Ἀθηναίοις ξυμμαχία ἐγένετο πρῶτον ἀπολιπόντων μὲν ὑμῶν ἐκ τοῦ μηδικοῦ πολέμου, παραμεινάντων δὲ ἐκείνων πρὸς τὰ ὑπόλοιπα τῶν ἔργων. ξύμμαχοι μέντοι ἐγενόμεθα οὐκ ἐπὶ καταδουλώσει τῶν Ἑλλήνων Ἀθηναίοις, ἀλλ᾽ ἐπ᾽ ἐλευθερώσει ἀπὸ τοῦ Μήδου τοῖς Ἕλλησι. καὶ μέχρι μὲν ἀπὸ τοῦ ἴσου ἡγοῦντο, προθύμως εἱπόμεθα· ἐπειδὴ δὲ ἑωρῶμεν αὐτοὺς τὴν*

8. *μετὰ τὴν ἑορτήν:* μετὰ τὸ παρελθεῖν τὰ Ὀλύμπια. S.

9. *καθεστὸς*, ut *περιεστὸς* 4, 10. de hac forma participii, quam Gr. et Palat. servarunt, v. Buttm. gr. ampl. 2, 1., p. 158. sequ., Matth. §. 198., 3, f. vulgo codd. *καθεστὼς*, sed *καθεστὸς* plerique recentiorum editorum.

10. *τῷ διαλλάσσοντι*, τῇ διαλλαγῇ, τῇ διαφορᾷ, neutrum participii pro substantivo, ut 1, 142. etc. *Hk.*

ἀπολιπόντων — ἔργων. cf. 1, 75.

ξύμμαχοι — τοῖς Ἕλλησι. ordo ξ. μ. ἐγεν. Ἀθ. οὐκ ἐπὶ καταδ. τῶν Ἑλλ., ἀλλὰ τοῖς Ἕλλησιν ἐπ᾽ ἐλευθ. ἀπὸ τοῦ Μήδου. non tam Atheniensibus, quam Graecis generatim, quorum illi praesides fuerint, se sociari voluisse, neque Atheniensium servos esse, dicunt.

ἀπὸ τοῦ ἴσου. ἴσως, *ex aequo*, moderate.

μὲν τοῦ Μήδου ἔχθραν ἀνιέντας, τὴν δὲ τῶν ξυμμάχων δούλωσιν ἐπαγομένους, οὐκ ἀδεεῖς ἔτι ἦμεν· ἀδύνατοι δὲ ὄντες καθ' ἓν γενόμενοι διὰ πολυψηφίαν ἀμύνασθαι οἱ ξύμμαχοι ἐδουλώθησαν πλὴν ἡμῶν, καὶ Χίων. ἡμεῖς δὲ, αὐτόνομοι δὴ ὄντες καὶ ἐλεύθεροι τῷ ὀνόματι, ξυνεστρατεύσαμεν. καὶ πιστοὺς οὐκέτι εἴχομεν ἡγεμόνας Ἀθηναίους, παραδείγμασι τοῖς προγιγνομένοις χρώμενοι· οὐ γὰρ εἰκὸς ἦν αὐτοὺς, οὓς μὲν μεθ' ἡμῶν ἐνσπόνδους ἐποιήσαντο, καταστρέψασθαι, τοὺς δὲ ὑπολοίπους, εἴ ποτε ἄρα ἐδυνήθησαν, μὴ δρᾶσαι τοῦτο.

Pluribus jam subactis aegrius ferre Athenienses, se adhuc aequari cum ipsis, praesertim infirmiores, cum illorum potentia accreverit.

11. „Καὶ εἰ μὲν αὐτόνομοι ἔτι ἦμεν ἅπαντες, βεβαιότεροι ἂν ἡμῖν ἦσαν μηδὲν νεωτεριεῖν· ὑποχειρίους δὲ ἔχοντες τοὺς πλείους, ἡμῖν δὲ ἀπὸ τοῦ ἴσου ὁμιλοῦντες, χαλεπώτερον εἰκότως ἔμελλον οἴσειν καὶ πρὸς τὸ πλεῖον ἤδη εἶκον τοῦ ἡμετέρου ἔτι μόνου ἀντισουμένου ἄλλως τε, καὶ ὅσῳ δυνατώτεροι αὐτοὶ αὐτῶν ἐγίγνοντο, καὶ ἡμεῖς ἐρημότεροι. τὸ δὲ ἀντίπαλον δέος μόνον πιστὸν ἐς ξυμμαχίαν· ὁ γὰρ παραβαίνειν τι βουλόμενος τῷ μὴ προέχων ἂν ἐπελθεῖν ἀποτρέπεται. αὐτόνομοί τε ἐλείφθημεν οὐ δι' ἄλλο τι ἢ ὅσον αὐτοῖς ἐς τὴν ἀρχὴν εὐπρεπείᾳ τε λόγου καὶ γνώμης μᾶλλον ἐφόδῳ ἢ ἰσχύος τὰ πράγματα ἐφαίνετο καταληπτά. ἅμα μὲν γὰρ μαρτυρίῳ ἐχρῶντο, μὴ ἂν τούς γε ἰσοψήφους ἄκοντας, εἰ μή τι ἠδίκουν οἷς ἐπῄεσαν, ξυστρατεύειν· ἐν τῷ αὐτῷ δὲ καὶ τὰ κράτιστα ἐπί τε τοὺς ὑποδεεστέρους πρώτους ξυνεπῆγον, καὶ τὰ τελευταῖα λιπόντες, τοῦ ἄλλου περιῃρημένου, ἀσθενέστερα ἔμελλον ἕξειν· εἰ δὲ ἀφ' ἡμῶν ἤρξαντο, ἐχόντων ἔτι τῶν πάντων αὐτῶν τε ἰσχὺν, καὶ πρὸς ὅ τι χρὴ στῆναι, οὐκ ἂν ὁμοίως ἐχειρώσαντο· τό τε ναυτικὸν ἡμῶν παρεῖχέ τινα φόβον, μή ποτε καθ' ἓν γενόμενον,

καὶ πιστοὺς — Ἀθ., *quamvis non amplius pro fidis ducibus habebamus Athenienses.*

οὐ γὰρ εἰκὸς ἦν —. *neque enim consentaneum*, aut verisimile, *fuit.*

11. *τοὺς πλείους:* τῶν Ἑλλήνων δηλ.· ἤγουν Βυζαντίους, Ναξίους, Σαμίους, κ. τοὺς λοιπούς. — *ἡμῖν δὲ — ὁμιλ.:* τὴν ἴσην ἡμῖν δίαιταν διδόντες. (*vitam seu conditionem illorum similem*, i. e. liberam, *nobis concedentes.*) — *ὁ γὰρ παραβαίνειν:* τῆς συμμαχίας, φησὶν, ὁ τολμῶν τι παραβῆναι ἀποτρέπεται λογιζόμενος, ὅτι ἰσοδύναμος ὢν οὐκ ἂν νικήσειεν. — *ἀποτρέπεται:* ἀπείργεται (deterretur). S.

ἐς τὴν ἀρχὴν, *ad acquirendum imperium.* *τὰ πράγματα* sunt res ejus causa susceptae.

ἅμα μὲν γὰρ — ξυστρατεύειν. „nobis documento utebantur, eos certe, qui idem jus suffragii ferendi haberent, non esse sibi auxilium laturos invitos, et nisi, quos aggrederentur, ii aliquid deliquissent.“ his verbis λόγου εὐπρέπεια significatur; sequentibus ἐν τῷ — ἕξειν ars et dolus Atheniensium, γνώμης ἔφοδος, in quibus τὰ κράτιστα et τὰ τελευταῖα ad Chios, Samios, et ipsos Lesbios vel Mytilenaeos, referendum est, navalibus copiis validissimos; contra οἱ ὑποδεέστεροι ad imbecilliores Atheniensium socios, ope illorum subigendos. — *καὶ πρὸς ὅ τι χρὴ στῆναι.* i. e. quibus se adjungerent, velut Lesbiis et aliis validioribus. — *καθ' ἓν γενόμε-*

ἢ ὑμῖν ἢ ἄλλῳ τῳ προσθέμενον, κίνδυνον σφίσι παράσχῃ· τὰ δὲ καὶ ἀπὸ θεραπείας τοῦ τε κοινοῦ αὐτῶν καὶ τῶν ἀεὶ προεστώτων περιεγιγνόμεθα. οὐ μέντοι ἐπὶ πολύ γ' ἂν ἐδοκοῦμεν δυνηθῆναι, εἰ μὴ ὁ πόλεμος ὅδε κατέστη, παραδείγμασι χρώμενοι τοῖς ἐς τοὺς ἄλλους.

Veram neque amicitiam, neque libertatem, istam esse; metum effecisse, quod alias benevolentiam; et insidiis utriuque stroctis suum, quippe inferiorum, fuisse praevenire pericula.

12. „Τίς οὖν αὕτη ἡ „φιλία" ἐγίγνετο ἢ „ἐλευθερία πιστή," ἐν ᾗ παρὰ γνώμην ἀλλήλους ὑπεδεχόμεθα, καὶ οἱ μὲν ἡμᾶς ἐν τῷ πολέμῳ δεδιότες ἐθεράπευον, ἡμεῖς δὲ ἐκείνους ἐν τῇ ἡσυχίᾳ τὸ αὐτὸ ἐποιοῦμεν· ὅ τε τοῖς ἄλλοις μάλιστα εὔνοια [πίστιν] βεβαιοῖ, ἡμῖν τοῦτο ὁ φόβος ἐχυρὸν παρεῖχε· δέει τε τὸ πλέον ἢ φιλίᾳ κατεχόμενοι ξύμμαχοι ἦμεν· καὶ ὁποτέροις θᾶσσον παράσχοι ἀσφάλεια θράσος, οὗτοι πρότεροί τι καὶ παραβήσεσθαι ἔμελλον· ὥστε, εἴ τῳ δοκοῦμεν ἀδικεῖν προαποστάντες διὰ τὴν ἐκείνων μέλλησιν τῶν ἐς ἡμᾶς δεινῶν, αὐτοὶ οὐκ ἀνταναμείναντες σαφῶς εἰδέναι, εἴ τι αὐτῶν ἔσται, οὐκ ὀρθῶς σκοπεῖ· εἰ γὰρ δυνατοὶ ἦμεν ἐκ τοῦ ἴσου καὶ ἀντεπιβουλεῦσαι, καὶ ἀντιμελλῆσαι, τί ἔδει ἡμᾶς ἐκ τοῦ ὁμοίου ὑπ'

νον (cf. c. 10.), copiae navales nostrae *conjunctae*. Ex Hk.

περιεγιγνόμεθα. Quatuor argomentis utuntur Mytilenaei, ut Athenienses non propter fidem, sed propter astutiam, sibi pepercisse demonstrent. unum est, quod speciosa oratione; alterum, quod astutia potius quam vi usi fuerint; tertium, quod navales copias metuerint; quartum, qood tum populus Atheniensis, tum magistratus eorum, ab se semper eximie culti sint. *Hk.* — *δυνηθῆναι*, intell. *περιγίγνεσθαι*, *superesse* (4, 10.), servari *αὐτόνομοι*. — *εἰ μὴ — κατέστη.* *εἰ* valet *κεἰ*, *etiamsi*, *quamvis*, ut Odyss. β', 251. cf. Zeun. et Herm. ad Vig. 8, 6, 5.

12. *Τίς οὖν — πιστὴ —.* nihil mutandom: verba *φιλία* et *ἐλευθερία πιστὴ* ironice excerpta sunt ex foedere Mytilenaeorom cum Atheniensibus, qui ista jactabant.

παρὰ γνώμην, *praeter animi sententiam;* Portus *alienis animis.*

[*πίστιν.*] interpretatio verborum *ὅ τε.* — *θράσος.* meliores quidam codd. *θάρσος*, quod receperunt plures editores; sed recte Did. „Nous avons conservé la leçon vulgaire par égard pour le mot *παραβήσεσθαι*, qui signifie *transgresser;* et l'ou sait que *θράσος* est employé en mauvaise part." Ammonius p. 71. ed. Valck. *θράσος καὶ θάρσος διαφέρει· θράσος μὲν γάρ ἐστιν ἡ ἄλογος ὁρμή, θάρσος δὲ ἔλλογος ὁρμή.* (malim *θάρσος δὲ ἡ ἔλλογος.*) et Homeri scholiastes ad Il. ε', 2. *θάρσος οὖν ἐστι τὸ εὔλογον παράστημα τῆς ψυχῆς, θράσος τοὐναντίον.* atqui contrarium illud fiduciae rationali, i. e. audacia sive temeritas, hic dicitur, et notantur voce *θράσος* Athenienses, cojus rei indicio est *τὸ παραβήσεσθαι*, quod in se ipsis non usorparent scilicet Mytilenaei, in quos neque *ἀσφάλεια* convenit, sed in Athenienses sua potentia securos.

τί ἔδει — ὑπ' ἐκείνοις εἶναι; mirum viros doctos, cum *ἀντιμελλῆσαι* restitoerint ex scholiis (nam Thucydidei libri *ἀντεπιμελλῆσαι*), eorundem scholiorum non habuisse rationem in emendandis verbis *τί ἔδει — ἐπ' ἐκείνοις εἶναι;* vidissent enim, scholiasten legisse in suis exemplaribus *ὑπ' ἐκείνοις*, idque, probabiliter ab eo expositum, scriptoris manum esse facile animadvertissent. en verba viri „*εἰ γὰρ ἴσοι, φησὶν, αὐτοῖς ὑπήρχομεν κατὰ δύναμιν, ὥστε καὶ ἐπιβουλεύουσιν αὐτοῖς ἀντεπιβουλεῦσαι, καὶ βραδυνόν-*

ἐκείνοις εἶναι; ἐπ᾽ ἐκείνοις δὲ ὄντος ἀεὶ τοῦ ἐπιχειρεῖν, καὶ ἐφ᾽ ἡμῖν εἶναι δεῖ τὸ προαμύνασθαι.

Prius se repudiatos nunc certe, Boeotis evocantibus, recipiendos esse in societatem Lacedaemoniorum, praesertim imparatos propter celeritatem consilii; et tempus opportunum esse ut quod maxime ad inferendum bellum Atheniensibus, peste et sumtu facto debilitatis.

13. „Τοιαύτας ἔχοντες προφάσεις καὶ αἰτίας, ὦ Λακεδαιμόνιοι καὶ ξύμμαχοι, ἀπέστημεν, σαφεῖς μὲν τοῖς ἀκούουσι γνῶναι ὡς εἰκότως ἐδράσαμεν, ἱκανὰς δὲ ἡμᾶς ἐκφοβῆσαι καὶ πρὸς ἀσφάλειάν τινα τρέψαι, βουλομένους μὲν καὶ πάλαι, ὅτε ἔτι ἐν τῇ εἰρήνῃ ἐπέμψαμεν ὡς ὑμᾶς περὶ ἀποστάσεως, ὑμῶν δὲ οὐ προσδεξαμένων κωλυθέντας· νῦν δὲ, ἐπειδὴ Βοιωτοὶ προυκαλέσαντο, εὐθὺς ὑπηκούσαμεν, καὶ ἐνομίζομεν ἀποστήσεσθαι διπλῆν ἀπόστασιν, ἀπό τε τῶν Ἑλλήνων, μὴ ξυγκακοποιεῖν αὐτοὺς μετ᾽ Ἀθηναίων, ἀλλὰ ξυνελευθεροῦν, ἀπό τε Ἀθηναίων, μὴ αὐτοὶ διαφθαρῆναι ὑπ᾽ ἐκείνων ἐν ὑστέρῳ, ἀλλὰ προπαιῆσαι. ἡ μέντοι ἀπόστασις ἡμῶν θᾶσσον γεγένηται, καὶ ἀπαράσκευος· ᾗ καὶ μᾶλλον χρὴ ξυμμάχους δεξαμένους ἡμᾶς διὰ ταχέων βοήθειαν ἀποστέλλειν, ἵνα φαίνησθε ἀμύνοντές τε οἷς δεῖ, καὶ ἐν τῷ αὐτῷ τοὺς πολεμίους βλάπτοντες. καιρὸς δὲ ὡς οὔπω πρότερον· νόσῳ τε γὰρ ἐφθάραται Ἀθηναῖοι, καὶ χρημάτων δαπάνῃ· νῆές τε αὐτοῖς αἱ μὲν περὶ τὴν ὑμετέραν εἰσὶν, αἱ δ᾽ ἐφ᾽ ἡμῖν τετάχαται, ὥστε οὐκ εἰκὸς αὐτοὺς περιουσίαν νεῶν ἔχειν, ἣν ὑμεῖς ἐν τῷ θέρει τῷδε ναυσί

των αὐτῶν καὶ μελλόντων ἀντιμελλῆσαι κ. ἀντιβραδῦναι, τί ἔδει ἡμᾶς ὑπ᾽ ἐκείνοις ταχθῆναι, ἢ ὑπακούειν αὐτοῖς; ὁπότε δὲ οὐκ ἦμεν ἴσοι, ἀλλ᾽ ἐπ᾽ ἐκείνοις ἦν τὸ ἐπιχειρεῖν καθ᾽ ἡμῶν, ὅτε θέλουσιν, ἔδει καὶ ἐφ᾽ ἡμῖν εἶναι τὸ ἀποστῆναι αὐτῶν, πρίν τι παρ᾽ αὐτῶν παθεῖν."

ἐκ τοῦ ὁμοίου. haec verba non idem significant, quod ἐκ τοῦ ἴσου, i. e. ὁμοίως, *pariter*, ut visum scholiastis Cassel. et August., ita exponentibus ἤγουν κινουμένων ἐκείνων κινηθῆναι καὶ ἡμᾶς, sed τὸ ὅμοιον Thuc. dixit τοὺς ὁμοίους, quemadmodum saepe adjectivis pronominibusque neutrius generis et utriusque numeri personae designantur, velut 5, 80. (ὀλίγον), Aeschyl. Eum. 438., Eurip. 1164. itaque hoc dicunt legati *quid opus fuit, nos ex paribus* (potentia) *subditos illis fieri?*

13. πρὸς ἀσφάλειάν τινα τρέψαι, securitati sive saluti aliquo modo consulere. *Ex Ilk.*

τῶν Ἑλλήνων. a Graecis cum defecturos se esse dicunt legati, Atheniensium socios significant, αὐτοὺς vero intelligunt ceteros Graecos.

ξυγκακοποιεῖν. vulgo ξὺν κακῶς ποιεῖν, sed Ar. et C. ξυγκακῶς. dictum ξυγκακοποιεῖν, ut συγκακοπαθεῖν, συγκακουργεῖν etc.

προπαιῆσαι. quidquid argutantur, ineptum est, quod obtrudunt codices, προποιῆσαι, aptum προπαιῆσαι, *prius ferire*, feriendo praevenire, i. e. occupare bellum; quemadmodum Germani dicunt *zuerst ausschlagen*. Aeschylus Prom. 862.

θολεροὶ δὲ λόγοι παίουσ᾽ εἰκῇ
στυγνῆς πρὸς κύμασιν ἄτης.

Sophocles Oed. Col. 504. δευτέραν ἔπαισας ἐπὶ νόσῳ νόσον. Nubes Aristophaneae 1083. magis quidem proprie, sed item tamen per tropum, τοιαύταις σφενδόναις παιήσομεν. προπαιῆσαι attice: v. Matth. gr. §. 178, 3.

ἐφθάραται et mox τετάχαται apud Thucydidem legi dicit Photius, addens πάντα τὰ τοιαῦτα ἀρχαϊκά. scilicet ex Ionismo. cf.

τε καὶ πεζῷ ἅμα ἐπεσβάλητε τὸ δεύτερον, ἀλλ' ἢ ὑμᾶς οὐκ ἀμυνοῦνται ἐπιπλέοντας, ἢ ἀπ' ἀμφοτέρων ἀποχωρήσονται.

Plurimum juvari Athenienses reditibus ex terris subjectis, quos reditus auctum iri, si Lesbios quoque debellaverint; potiusque Lacedaemoniis mari minus potentibus expetendam esse civitatem nauticam.

„Νομίσῃ τε μηδεὶς ἀλλοτρίας γῆς πέρι οἰκεῖον κίνδυνον ἕξειν· ᾧ γὰρ δοκεῖ μακρὰν ἀπεῖναι ἡ Λέσβος, τὴν ὠφέλειαν αὐτῷ ἐγγύθεν παρέξει. οὐ γὰρ ἐν τῇ Ἀττικῇ ἔσται ὁ πόλεμος, ὥς τις οἴεται, ἀλλὰ δι' ἣν ἡ Ἀττικὴ ὠφελεῖται. ἔστι δὲ τῶν χρημάτων ἀπὸ τῶν ξυμμάχων ἡ πρόσοδος, καὶ ἔτι μείζων ἔσται, εἰ ἡμᾶς καταστρέψονται· οὔτε γὰρ ἀποστήσεται ἄλλος, τά τε ἡμέτερα προσγενήσεται· πάθοιμέν τ' ἂν δεινότερα ἢ οἱ πρὶν δουλεύοντες. βοηθησάντων δὲ ὑμῶν προθύμως, πόλιν τε προσλήψεσθε ναυτικὸν ἔχουσαν μέγα, οὗπερ ὑμῖν μάλιστα προσδεῖ, καὶ Ἀθηναίους ῥᾷον καθαιρήσετε, ὑφαιροῦντες αὐτῶν τοὺς ξυμμάχους· (θρασύτερον γὰρ πᾶς τις προσχωρήσεται·) τήν τε αἰτίαν ἀποφεύξεσθε, ἣν εἴχετε, μὴ βοηθεῖν τοῖς ἀφισταμένοις. ἢν δ' ἐλευθεροῦντες φαίνησθε, τὸ κράτος τοῦ πολέμου βεβαιότερον ἕξετε.

Peroratio de insigni Lacedaemoniorum pro capto nunc consilio vel gloria, vel infamia, futura.

14. „Αἰσχυνθέντες οὖν τάς τε τῶν Ἑλλήνων ἐς ὑμᾶς ἐλπίδας, καὶ Δία τὸν Ὀλύμπιον, ἐν οὗ τῷ ἱερῷ ἴσα καὶ ἱκέται ἐσμὲν, ἐπαμύνατε Μυτιληναίοις ξύμμαχοι γενόμενοι, καὶ μὴ πρόησθε ἡμᾶς, ἴδιον μὲν τὸν κίνδυνον τῶν σωμάτων παραβαλλομένους, κοινὴν δὲ τὴν ἐκ τοῦ κατορθῶσαι ὠφέλειαν ἅπασι δώσοντας, ἔτι δὲ κοινοτέραν τὴν βλάβην, εἰ, μὴ πεισθέντων ὑμῶν, σφαλησόμεθα· γίγνεσθε δὲ ἄνδρες, οἵουσπερ ὑμᾶς οἵ τε Ἕλληνες ἀξιοῦσι, καὶ τὸ ἡμέτερον δέος βούλεται."

Recipiuntur Mytilenaei in societatem laconicam; deinde bellum cum Atheniensibus decernitur et apparatur, sed tardius a nonnullis.

15. Τοιαῦτα μὲν οἱ Μυτιληναῖοι εἶπον· οἱ δὲ Λακεδαιμόνιοι καὶ οἱ ξύμμαχοι, ἐπειδὴ ἤκουσαν, προσδεξάμενοι τοὺς

Buttm. §. 98. 6. — *τὸ δεύτερον.* vid. de prima ejus anni invasione supra c. 1. — *δι' ἣν ἡ Ἀττικὴ ὠφελεῖται.* i. e. δι' ἐκείνην, ᾗ (vel δι' ἧς) ἡ Ἀττ. ὠφ. „non debet spectari in hac deliberatione, ubi bellum geratur, sed quibus copiis hostis bellum gerat, et posthac gesturus sit." — *βοηθησάντων δὲ ὑμῶν.* genitivi absoluti pro casu, quem sequens verbum exigit. sic 1, 114. genitivus absolutus pro dativo usurpatus est, et repetito quidem subjecto, καὶ ἐς αὐτὴν διαβεβηκότος ἤδη Περικλέους στρατιᾷ Ἀθηναίων, ἠγγέλθη αὐτῷ. cf. 2, 8., P. Prol. t. 1., p. 119. sequ. maxime memorabile illius enallages exemplum extat 4, 10. in verbis μενόντων μὲν ἡμῶν ξύμμαχον γίγνεται, ὑποχωρήσασι δὲ, καίπερ χαλεπὸν ὂν, εὔπορον ἔσται, μηδενὸς κωλύοντος, ubi expectes μένουσιν ἡμῖν ξύμμαχον γίγνεται, ὑποχωρησάντων δὲ — *εὔπορον* ἔσται, videlicet τοῖς πολεμίοις, non Atheniensibus. *Ex Hk.*

14. *ἴσα καὶ ἱκέται*, similiter *ac supplices.* v. Hoogev. ad Viger. p. 98. ed. 3. Lips.

λόγους ξυμμάχους τε τοὺς Λεσβίους ἐποιήσαντο κατὰ τὴν ἐς τὴν Ἀττικὴν ἐσβολὴν, τοῖς τε ξυμμάχοις παροῦσι κατὰ τάχος ἔφραζον ἰέναι ἐς τὸν ἰσθμὸν τοῖς δύο μέρεσιν, ὡς ποιησόμενοι, καὶ αὐτοὶ πρῶτοι ἀφίκοντο, καὶ ὁλκοὺς παρεσκεύαζον τῶν νεῶν ἐν τῷ ἰσθμῷ, ὡς ὑπεροίσοντες ἐκ τῆς Κορίνθου ἐς τὴν πρὸς Ἀθήνας θάλασσαν, καὶ ναυσὶ καὶ πεζῷ ἅμα ἐπιόντες. καὶ οἱ μὲν προθύμως ταῦτα ἔπρασσον· οἱ δὲ ἄλλοι ξύμμαχοι βραδέως τε ξυνελέγοντο, καὶ ἐν καρποῦ ξυγκομιδῇ ἦσαν καὶ ἀῤῥωστίᾳ τοῦ στρατεύειν.

Athenienses, ne infirmi videantur, navibus relictis apud Lesbum, centum alias statim instructas in Isthmum et Peloponnesum mittunt; qua re inopinata Lacedaemonii perculsi domum redeunt, itaque haec expeditio finitur.

16. *Αἰσθόμενοι δὲ αὐτοὺς οἱ Ἀθηναῖοι διὰ κατάγνωσιν ἀσθενείας σφῶν παρασκευαζομένους, δηλῶσαι βουλόμενοι, ὅτι οὐκ ὀρθῶς ἐγνώκασιν, ἀλλ' οἷοί τέ εἰσι μὴ κινοῦντες τὸ ἐπὶ Λέσβῳ ναυτικὸν, καὶ τὸ ἀπὸ Πελοποννήσου ἐπιὸν ῥᾳδίως ἀμύνεσθαι, ἐπλήρωσαν ναῦς ἑκατὸν ἐσβάντες αὐτοί τε πλὴν ἱππέων καὶ πεντακοσιομεδίμνων, καὶ οἱ μέτοικοι· καὶ παρὰ τὸν*

15. *κατὰ τὴν — ἐσβολὴν*, ***ad invadendum Atticam*** ope classis Lesbiorum. mendose codd. *καὶ τὴν* etc. *τοῖς δύο μέρεσιν.* vid. 2, 10. — *ὁλκοὶ τῶν νεῶν* sunt machinae ad naves trahendas in terra. verbo *ὑπερφέρειν* de eadem re utitur 3, 81.; 4, 8. — *ἀῤῥωστίᾳ.* Suidas h. v. *ἀῤῥωστία τοῦ στρατεύειν ἀντὶ τοῦ ἀπροθυμία. Θουκυδίδης.* ***Hk.***

16. *κατάγνωσιν*, ***animadversionem.***

πλὴν ἱππ. κ. πεντ.: ἔστιν Ἀθήνησι πολιτικὰ συντάγματα, ὧν τὸ εὐπορώτατον πεντακοσιομέδιμνοι, τὸ δὲ δεύτερον ἱππεῖς, τὸ δὲ τρίτον ζυγῖται (imo *ζευγῖται*), *τὸ δὲ τέταρτον θῆτες. οἱ μὲν οὖν πεντ. οὐκ ἠναγκάσθησαν εἰσελθεῖν εἰς τὰς ναῦς* (quippe hoplitae), *ὡς μεγίστην τιμὴν ἔχοντες ἐν τῇ πόλει διὰ τὸ πολλὰ τελεῖν· οἱ δὲ ἱππεῖς, ὅτι οὐκ ἦν τούτων χρεία.* S. — „De ***equitibus*** et ***pentacosiomedimnis*** v. Boeckh. Staatsh. d. Ath. vol. 2., p. 29. etc. Solon 4 classes populi Attici instituerat, quarum in prima erant pentacosiomedimni, sive ii, qui ex proprio fundo quingenos frumenti (et aridorum) medimnos, totidemque liquidorum metretas, colligerent; in secunda, qui trecenos, et qui equo alendo essent pugnare apto, cui addendus erat alter, quo servus veheretur, quibus etiam jugo ad arandos agros opus erat; hi dicti sunt equites. tertia classis zeugitae erant, quibus a *ζεύγει*, ***jugo***, quod colendo agro alebant, nomen inventum est, quorumque proventus ducenorum medimnorum, parisque liquidorum mensurae, aestimabatur. in infima classe erant thetes, capite censi, proletarii, quorum plerique *χειροτέχναι*, qui in leviter armatis stipendia merebant, sicut perioeci Spartae. cf. Od. Müller. Dor. 2., p. 27." ***Ex Hn. et G—ro.*** Constitit tunc Athenis medimnus farris duabus drachmis, ut census pecuniarius I. classis fuerit mille drachmarum, sive 10 minarum (i. e. 600 thaler. boruss.). v. Arist. Polit. 2, 10., Plut. vit. Solonis 18., Pollux 8, 129., 130., Leak. Athen. 415., ann. 10. ***Ex Arn.*** — ***medimnus*** atticus vulgo par fuisse creditur 96 sextariis Romanorum, sed secundum Münterum ad Aristoph. Plut. 982. tantum 72. cf. Böckh. l. c. vol. 1., p. 99. seqq. — de *μετοίκοις* v. 2, 13. etc. — *παρὰ τὸν ἰσθμόν.* sic plerique libri; nec tamen male Did., servata veteri scriptura *περὶ τ. ἰ.*, „Nous avons conservé la leçon vulgaire *περὶ*, parce qu'elle

ἰσθμὸν ἀναγαγόντες ἐπίδειξίν τε ἐποιοῦντο, καὶ ἀποβάσεις τῆς Πελοποννήσου ᾗ δοκοῖ αὐτοῖς. οἱ δὲ Λακεδαιμόνιοι ὁρῶντες πολὺν τὸν παράλογον, τά τε ὑπὸ τῶν Λεσβίων ῥηθέντα ἡγοῦντο οὐκ ἀληθῆ, καὶ ἄπορα νομίζοντες, ὡς αὐτοῖς καὶ οἱ ξύμμαχοι ἅμα οὐ παρῆσαν, καὶ ἠγγέλλοντο καὶ αἱ περὶ τὴν Πελοπόννησον τριάκοντα νῆες τῶν Ἀθηναίων τὴν περιοικίδα αὐτῶν πορθοῦσαι, ἀνεχώρησαν ἐπ' οἴκου. ὕστερον δὲ ναυτικὸν παρεσκεύαζον, ὅ τι πέμψουσιν ἐς τὴν Λέσβον, καὶ κατὰ πόλεις ἐπήγγελλον τεσσαράκοντα νεῶν πλῆθος, καὶ ναύαρχον προσέταξαν Ἀλκίδαν, ὃς ἔμελλεν ἐπιπλεύσεσθαι. ἀνεχώρησαν δὲ καὶ οἱ Ἀθηναῖοι ταῖς ἑκατὸν ναυσὶν, ἐπειδὴ καὶ ἐκείνους εἶδον.

Numerus navium atticarum illo tempore, stipendiumque hoplitarum.

17. *Καὶ κατὰ τὸν χρόνον τοῦτον, ὃν αἱ νῆες ἔπλεον, ἐντὸς πλεῖσται δὴ νῆες ἅμ' αὐτοῖς ἐνεργοὶ καὶ καλαὶ ἐγένοντο, παραπλήσιαι δὲ, καὶ ἔτι πλείους, ἀρχομένου τοῦ πολέμου. τήν τε γὰρ Ἀττικὴν, καὶ Εὔβοιαν, καὶ Σαλαμῖνα, ἑκατὸν ἐφύλασσον, καὶ περὶ Πελοπόννησον ἕτεραι ἑκατὸν ἦσαν, χωρὶς δὲ αἱ περὶ Ποτίδαιαν καὶ ἐν τοῖς ἄλλοις χωρίοις· ὥστε αἱ πᾶσαι ἅμα ἐγίγνοντο ἐν ἑνὶ θέρει διακόσιαι καὶ πεντήκοντα. καὶ τὰ χρήματα τοῦτο μάλιστα ὑπανάλωσε μετὰ Ποτιδαίας· τήν τε γὰρ Ποτίδαιαν δίδραχμοι ὁπλῖται ἐφρούρουν, (αὐτῷ γὰρ, καὶ ὑπηρέτῃ,*

exprime l'étalage, pour ainsi dire, que faisaient les Athéniens de leurs forces, en déployant leur flotte *περὶ τὸν ἰσθμόν*. Les mots *ἐπίδειξίν τε ἐποιοῦντο* viennent à l'appui de notre observation."

ἀναγαγόντες. usitatius est medium *ἀναγαγόμενοι*, ut 4, 13. *Hk.*

τὴν περιοικίδα αὐτῶν. „Nous avons, ainsi que d'autres interprètes, rendu le mot *περιοικίδα* par „les campagnes du Peloponnèse;" mais nous croyons que, d'après les remarques que nous avons faites sur le mot *περίοικοι*, il faut entendre par *περιοικὶς* la contrée habitée par les Périoeces et dépendante de Lacédémone. Le passage suivant de Strabon (liv. 10., chap. 2., §. 2.) *καὶ ἄλλαι δ' εἰσὶ Πάλαιρός τε, κ. Ἀλυζία, κ. Λευκὰς, κ. Ἄργος τὸ ἀμφιλοχικὸν, κ. Ἀμβρακία, ὧν αἱ πλεῖσται περιοικίδες γεγόνασιν, ἢ καὶ πᾶσαι, τῆς Νικοπόλεως*, semble confirmer pleinement notre observation." *Did.*

17. *ἐντὸς — ἐγένοντο*. vulgo *ἐν τοῖς κλ. δὴ — ἐνεργοὶ κάλλει ἐγένοντο*, quae explicare potius quam emendare studentes docti operam et oleum perdunt. nos facilibus mutationibus sententiam hujus loci restituisse nobis videmur. *ἐντὸς* significat *ἐν Ἀθήναις*, quemadmodum Xenophon Cyr. 7, 5, 24. dixit *ὅταν δὲ ἐντὸς γενώμεθα*, i. e. *ἐν Βαβυλῶνι*. opponitur Athenis relicta classis navibus in expeditionem missis, de qua superiore capite. *καὶ* particulam, haustam a vicina syllaba *καλ-*, requirit *ἅμα*, quod antecedit. — S. *νῆες ἐνεργοί: αἱ τὸ ἔργον ποιοῦσαι τῶν νεῶν, τουτέστι πλώϊμοι καὶ χρησταί.*

τὰ χρήματα. haud dubie intelligit paratam illam pecuniam, quam enumeravit supra 2, 13. jam ibi memoravit, in Potidaeae munitionem multum impensum esse. — *δίδραχμοι ὁπλῖται* qui sint, docet Boeckh. de polit. Athen. oecon. t. 1., p. 131. cf. libellum meum de Antiquitt. p. 60. si binas drachmas accepisse dicuntur, non solum *σιτηρέσιον*, sed etiam ministri (*ὑπηρέτου*) stipendium hac summa comprehensum est. plerumque binos quotidie obolos militi, totidem ministro dabant stipendii loco; tantundem utrique

δραχμὴν ἐλάμβανε τῆς ἡμέρας,) τρισχίλιοι μὲν οἱ πρῶτοι, ὧν οὐκ ἐλάσσους διεπολιόρκησαν, ἑξακόσιοι δὲ καὶ χίλιοι μετὰ Φορμίωνος, οἳ προαπῆλθον· νῆές τε αἱ πᾶσαι τὸν αὐτὸν μισθὸν ἔφερον. τὰ μὲν οὖν χρήματα οὕτως ὑπαναλώθη τὸ πρῶτον, καὶ νῆες τοσαῦται δὴ πλεῖσται ἐπληρώθησαν.

Mytilenaei frustra obsident Methymnam; Methymnaei male accepti ab Antissaeis; Athenienses terra marique oppugnant Mytilenen.

18. *Μυτιληναῖοι δὲ κατὰ τὸν αὐτὸν χρόνον, ὃν οἱ Λακεδαιμόνιοι περὶ τὸν ἰσθμὸν ἦσαν, ἐπὶ Μήθυμναν ὡς προδιδομένην ἐστράτευσαν κατὰ γῆν, αὐτοί τε καὶ οἱ ἐπίκουροι. καὶ προσβαλόντες τῇ πόλει, ἐπειδὴ οὐ προὐχώρει ᾗ προσεδέχοντο, ἀπῆλθον ἐπ' Ἀντίσσης, καὶ Πύῤῥας, καὶ Ἐρέσου· καὶ καταστησάμενοι τὰ ἐν ταῖς πόλεσι ταύταις βεβαιότερα, καὶ τείχη κρατύναντες, διὰ τάχους ἀπῆλθον ἐπ' οἴκου. ἐστράτευσαν δὲ καὶ οἱ Μηθυμναῖοι, ἀναχωρησάντων αὐτῶν, ἐπ' Ἄντισσαν· καὶ, ἐκβοηθείας τινὸς γενομένης, πληγέντες ὑπό τε τῶν Ἀντισσαίων, καὶ τῶν ἐπικούρων, ἀπέθανόν τε πολλοὶ, καὶ ἀνεχώρησαν οἱ λοιποὶ κατὰ τάχος. οἱ δὲ Ἀθηναῖοι πυνθανόμενοι ταῦτα, τούς τε Μυτιληναίους τῆς γῆς κρατοῦντας, καὶ τοὺς σφετέρους στρατιώτας οὐχ ἱκανοὺς ὄντας εἴργειν, πέμπουσι περὶ τὸ φθινόπωρον ἤδη ἀρχόμενον Πάχητα τὸν Ἐπικούρου στρατηγὸν, καὶ χιλίους ὁπλίτας ἑαυτῶν. οἱ δὲ αὐτερέται πλεύσαντες τῶν νεῶν ἀφικνοῦνται, καὶ περιτειχίζουσι Μυτιλήνην ἐν κύκλῳ ἁπλῷ τείχει· φρούρια δὲ ἔστιν οἷ * ἐπὶ τῶν καρτερῶν ἐγκατῳκοδόμηται. καὶ ἡ μὲν Μυτιλήνη κατὰ κράτος ἤδη ἀμ-*

σιτηρεσίου nomine, quod non frumento, sed pecunia solebant repraesentare. — *τὸν αὐτὸν μισθόν.* int. *τοῦτον:* nam etiam in navibus erant *ὁπλῖται.* de his autem solis intelligendum esse puto, non de nautis vel ceteris classiariis. *Hk.*

18. *ὡς προδιδομένην, tanquam eam, quae proderetur* Mytilenaeis; qua in urbe factio quaedam id agebat.

οἱ ἐπίκουροι. v. cap. 5. hujus libri.

Antissa, *Eresus*, *Pyrrha*, Lesbi urbes. „*Ἀντίσσης.* v. Harpocrat., Aristot. Polit. 134, 2. olim insula. Ovidius Met. 15, 287.

Fluctibus ambitae fuerant Antissa Pharosque.

fatum ejus enarrant Livius 45, 31., Plinius 2, 89.; 5, 31.“ *E Wass.* — *Ἐρέσου.* Varie scribitur, *Ἐρεσσὸς* (Strab.), *Ἐρεσὸς*, *Ἔρεσος*, et Latinis *Eressus*, *Eresus.* v. Cellar. Geogr. ant. 2., qui hic quoque, ut infra c. 35. et apud alios, *Πύῤῥας* (non *Πύρας*, quod adhuc habet editio Lips. a. 1790. excusa.) scribendum recte censet. add. Harpocrat. h. v. hinc *Pyrrhiades* puellae Ovid. Epist. Sapph. v. 15. *E D.*

αὐτερέται, ipsi remigantes. cf. 1, 10.

φρούρια — ἐγκατ., nonnullis etiam in locis natura munitis castella aedificarunt. sic quidem Portus, nec prorsus male, etsi illud *natura* de se addidit, credo, ne munita muniisse dicerentur Athenienses. fuit tamen, cum ponendum arbitrarer *ἐπὶ τῷ καρτερεῖν*, *perdurandi causa*, praesertim ingruente hieme, in his castellis, si forte extraheretur obsidio urbis, ut saepe apud veteres. *καρτερεῖν* absolute dictum esset, ut Xenophon. Cyr. 7, 5, 56. *εἰ σὲ μὲν ὁρῶμεν ἔξω καρτεροῦντα.* ceterum Paris. C. *οἷα ἐπὶ τῶν καρτ.*, in quo potest ut lateat *ἃ ἐπὶ* etc., ut librarius vitiose scripto *οἷ* emendatum *ἃ* subjecisse existimetur, illo non expuncto; nescioque an praeferenda

φοτέρωθεν καὶ ἐκ γῆς, καὶ ἐκ θαλάσσης, εἴργετο, καὶ ὁ χειμὼν ἤρχετο γίγνεσθαι.

Tribata exacturus a sociis exercitus Atheniensium magna ex parte perit Carum et Anaeitarum insidiis.

19. *Προσδεόμενοι δὲ οἱ Ἀθηναῖοι χρημάτων ἐς τὴν πολιορκίαν, καὶ αὐτοὶ ἐσενεγκόντες τότε πρῶτον ἐσφορὰν διακόσια τάλαντα, ἐξέπεμψαν καὶ ἐπὶ τοὺς ξυμμάχους ἀργυρολόγους ναῦς δώδεκα, καὶ Λυσικλέα πέμπτον αὐτὸν στρατηγόν. ὁ δὲ ἄλλα τε ἠργυρολόγει, ὡς περιέπλει, καὶ τῆς Καρίας ἐκ Μυοῦντος ἀναβὰς διὰ τοῦ Μαιάνδρου πεδίου μέχρι τοῦ Σανδίου λόφου, ἐπιθεμένων τῶν Καρῶν καὶ Ἀναιϊτῶν, αὐτός τε διαφθείρεται, καὶ τῆς ἄλλης στρατιᾶς πολλοί.*

Plataeensium obsessorum strategema, quo pars eorum et nonnulli Athenienses effugiunt.

20. *Τοῦ δ' αὐτοῦ χειμῶνος οἱ Πλαταιῆς (ἔτι γὰρ ἐπολιορκοῦντο ὑπὸ τῶν Πελοποννησίων καὶ Βοιωτῶν), ἐπειδὴ τῷ τε σίτῳ ἐπιλιπόντι ἐπιέζοντο, καὶ ἀπὸ τῶν Ἀθηνῶν οὐδεμία ἦν ἐλπὶς τιμωρίας, οὐδὲ ἄλλη σωτηρία ἐφαίνετο, ἐπιβουλεύουσιν αὐτοί τε καὶ Ἀθηναίων οἱ ξυμπολιορκούμενοι πρῶτον μὲν πάντες ἐξελθεῖν καὶ ὑπερβῆναι τὰ τείχη τῶν πολεμίων, ἢν δύνωνται βιάσασθαι, ἐσηγησαμένων τὴν πεῖραν αὐτοῖς Θεαινέτου τε τοῦ Τολμίδου, ἀνδρὸς μάντεως, καὶ Εὐμολπίδου τοῦ Δαϊμάχου, ὃς καὶ ἐστρατήγει· ἔπειτα οἱ μὲν ἡμίσεις ἀπώκνησάν πως, τὸν κίνδυνον μέγαν ἡγησάμενοι, ἐς δὲ ἄνδρας διακοσίους καὶ εἴκοσι μάλιστα ἐνέμειναν τῇ ἐξόδῳ ἐθελονταὶ τρόπῳ τοιῷδε. κλίμακας ἐποιήσαντο ἴσας τῷ τείχει τῶν πολεμίων· ξυνεμετρήσαντο δὲ ταῖς ἐπιβολαῖς τῶν πλίνθων, ᾗ ἔτυχε πρὸς σφᾶς οὐκ ἐξαληλιμμένον τὸ τεῖχος αὐτῶν· ἠρίθμουν τε δὴ πολ-*

sit haec scriptura vulgatae propter apertiorem sententiam. etiam ipsa *α* et *οι* saepe permixta sunt a scribis.

19. *ἐσφοράν.* extraordinarium hoc erat tributum, a locupletioribus tantum Atheniensium belli tempore exactum. v. Wolf. prol. Dem. Lept. p. XC. sq., Boeckh. libro de polit. Athen. oecon. t. 2., p. 4. *Hk.*

ὡς περιέπλει, *ut circumnavigabat*, in itinere. vulgo, menda frequente, *καὶ περ.*

Anaeitae sunt exules Samiorum, qui Anaeam in continente adverso trajecti Peloponnesios opibus juvabant. v. 4, 75.; 8, 19. — *E G—ro.* cf. c. 32. hujus libri.

τῆς ἄλλης στρατιᾶς. vocem *ἄλλης* omissam in aliquot codicibus temere insimulaverunt. Xenophon Cyr. 6, 4, 1. *Κῦρος μὲν ἐθύετο, ὁ δ' ἄλλος στρατός* —. Plut. Alex. c. 47. *τὸ μὲν ἄλλο πλῆθος — τοὺς δὲ ἀρίστους* —. Tacit. Hist. 4, 56. *Legatis — interfectis, ceterum vulgus — facile accessurum. Ex Hk.* cf. Odyss. α', 132., Soph. Phil. 38. etc.

20. *ταῖς ἐπιβολαῖς: ταῖς συνθέσεσι.* — *πρὸς σφᾶς: τοὺς Πλαταιεῖς.* — *οὐκ ἐξαληλιμμένον: οὐ κεχρισμένον.* S. sic etiam Moeris, h. l. citato. sed Pollux 7, 124. distinguit *χρίειν* et *ἀλείφειν*: „*τιτάνῳ δὲ χρίειν, εἶτα ἀλείφειν, ἐπαλείφειν, καταλείφειν, ἐξαλείφειν,*" quo gradus dealbandi calce, vel gypso, significantur. *E G—ro.*

ἠρίθμουν τε δὴ πολλοί. vulgo *ἠριθμοῦντο δὲ π.*, rariore usu medii, cujus tamen usus cum exempla duo attulerit Budaeus, unum Bloomf.

λοὶ ἅμα τὰς ἐπιβολάς, καὶ ἔμελλον οἱ μέν τινες ἁμαρτήσεσθαι, οἱ δὲ πλείους τεύξεσθαι τοῦ ἀληθοῦς λογισμοῦ ἄλλως τε, καὶ πολλάκις ἀριθμοῦντες, καὶ ἅμα οὐ πολὺ ἀπέχοντες, ἀλλὰ ῥᾳδίως καθορωμένου ἐς ὃ ἐβούλοντο τοῦ τείχους. τὴν μὲν οὖν ξυμμέτρησιν τῶν κλιμάκων οὕτως ἔλαβον, ἐκ τοῦ πάχους τῆς πλίνθου εἰκάσαντες τὸ μέτρον.

Describitur murus Peloponnesiorum.

21. Τὸ δὲ τεῖχος ἦν τῶν Πελοποννησίων τοιόνδε τῇ οἰκοδομήσει. εἶχε μὲν δύο τοὺς περιβόλους, πρός τε Πλαταιῶν, καὶ εἴ τις ἔξωθεν ἀπ' Ἀθηνῶν ἐπίοι· διεῖχον δὲ οἱ περίβολοι ἑκκαίδεκα πόδας μάλιστα ἀπ' ἀλλήλων. τὸ οὖν μεταξὺ τούτων τοῖς φύλαξιν οἰκήματα διανενεμημένα ᾠκοδόμητο· καὶ ἦν ξυνεχῆ, ὥστε ἓν φαίνεσθαι τεῖχος παχὺ, ἐπάλξεις ἔχον ἀμφοτέρωθεν. διὰ δέκα δὲ ἐπάλξεων πύργοι ἦσαν μεγάλοι καὶ ἰσοπλατεῖς τῷ τείχει, διήκοντες ἔς τε τὸ ἔσω μέτωπον αὐτοῦ, καὶ οἱ αὐτοὶ καὶ τὸ ἔξω, ὥστε πάροδον μὴ εἶναι παρὰ πύργον, ἀλλὰ δι' αὐτῶν μέσων διῄεσαν. τὰς οὖν νύκτας, ὁπότε χειμὼν εἴη νοτερὸς, τὰς μὲν ἐπάλξεις ἀπέλειπον, ἐκ δὲ τῶν πύργων, ὄντων δι' ὀλίγου καὶ ἄνωθεν στεγανῶν, τὴν φυλακὴν ἐποιοῦντο. τὸ μὲν οὖν τεῖχος, ᾧ περιεφρουροῦντο οἱ Πλαταιῆς, τοιοῦτον ἦν.

Fuga Plataeensium nocte pluvia et illuni.

22. Οἱ δ', ἐπειδὴ παρεσκεύαστο αὐτοῖς, τηρήσαντες νύκτα

e Luciano 2, 453., ferendum esset ἠριθμοῦντο, nisi sequeretur activum ἀριθμοῦντες.

καὶ ἔμελλον — ἁμαρτήσεσθαι. i. e. ἐῴκει vel ἐχρῆν τοὺς μὲν ἁμαρτήσεσθαι. sententia: „es war natürlich, dass, wenn auch einige irrten, die meisten doch die wahre Zahl trafen.“ sic supra 3, 11. χαλεπώτερον — ἔμελλον οἴσειν. *Hk.*

ῥᾳδίως καθορωμένου ἐς ὃ ἐβούλοντο. simili modo altitudo muri aestimatur apud Liv. 25, 23. *Ex Hk.*

21. *τοὺς περιβόλους, munimenta.* „Livius 5, 1. *Ita muniebant, ut ancipitia munimenta essent.*“ E Bloomf.

πρός τε Πλαταιῶν. plerumque Thuc. urbem nominat τὴν Πλάταιαν, nonnunquam tamen plurali numero utitur, ut h. l., 2, 10.; 3, 36. *Hk.*

τὸ οὖν μεταξὺ τούτων τοῖς φύλ. — ᾠκοδόμητο. inepte et vix graece codd. τὸ οὖν μ. τοῦτο, οἱ ἑκκαίδεκα πόδες, τοῖς φύλαξιν etc. imo τὸ οὖν μεταξὺ τούτων (τῶν περιβόλων) τοῖς etc. procul dubio dixit Thuc., et τὸ μεταξὺ est μεταξὺ, ad sensum redundante articulo, ut passim in adverbiis. verba οἱ ἑκκ. πόδες a glossatore profecta esse intellexit Hk.

διὰ δέκα ἐπάλξεων, spatio denarum pinnarum interposito (Port. *ad decimam quamque pinnam*). sic infra ὄντων δι' ὀλίγου (intelligas διαστήματος), *brevi spatio distantes.* — *ἰσοπλατεῖς τῷ τείχει.* turres illae praeter utrumque murum etiam intervallum illud sedecim pedum complexae sunt ita, ut uterque murus ibi tanquam ponte jungeretur, ubi turris esset, alterutrum autem per murum incedenti via non nisi intra turrim pateret. cf. c. 23. initio. *Hk.*

ὁπότε χ. ε. νοτερὸς, quoties tempestas humida tempusque pluvium *erat.* Port. S. *νοτερός:* δίυγρος [καὶ ὑετὸν ἔχων]· ἔστι γὰρ καὶ ἕτερος (χειμὼν) μὴ τοιοῦτος, ἀλλὰ κρυώδης κ. καπνώδης.

χειμέριον ὕδατι, καὶ ἀνέμῳ, καὶ ἅμα ἀσέληνον, ἐξῄεσαν· ἡγοῦντο δὲ οἵπερ καὶ τῆς πείρας αἴτιοι ἦσαν. καὶ πρῶτον μὲν τὴν τάφρον διέβησαν, ἣ περιεῖχεν αὐτούς, ἔπειτα προσέμιξαν τῷ τείχει τῶν πολεμίων, λαθόντες τοὺς φύλακας, ἀνὰ τὸ σκοτεινὸν μὲν οὐ προϊδόντων αὐτῶν, ψόφῳ δὲ τῷ ἐκ τοῦ προσιέναι αὐτοὺς ἀντιπαταγοῦντος τοῦ ἀνέμου, οὐ κατακουσάντων· ἅμα δὲ καὶ διέχοντες πολὺ ᾔεσαν, ὅπως τὰ ὅπλα μὴ κρουόμενα πρὸς ἄλληλα αἴσθησιν παρέχοι· ἦσαν δὲ εὐσταλεῖς τε τῇ ὁπλίσει, καὶ τὸν ἀριστερὸν πόδα μόνον ὑποδεδεμένοι ἀσφαλείας ἕνεκα τῆς πρὸς τὸν πηλόν. κατὰ οὖν μεταπύργιον προσέμισγον πρὸς τὰς ἐπάλξεις, εἰδότες, ὅτι ἔρημοί εἰσι, πρῶτον μὲν οἱ τὰς κλίμακας φέροντες, καὶ προσέθεσαν· ἔπειτα ψιλοὶ δώδεκα ξὺν ξιφιδίῳ καὶ θώρακι ἀνέβαινον, ὧν ἡγεῖτο Ἀμμέας ὁ Κοροίβου, καὶ πρῶτος ἀνέβη, μετὰ δὲ αὐτὸν οἱ ἑπόμενοι, ἓξ ἐφ᾽ ἑκάτερον τῶν πύργων, ἀνέβαινον· ἔπειτα ψιλοὶ ἄλλοι μετὰ τούτους ξὺν δορατίοις ἐχώρουν, οἷς ἕτεροι κατόπιν τὰς ἀσπίδας ἔφερον, ὅπως ἐκεῖνοι ῥᾷον προσβαίνοιεν, καὶ ἔμελλον δώσειν, ὁπότε πρὸς τοῖς πολεμίοις εἶησαν. ὡς δὲ ἄνω πλείους ἐγένοντο, ᾔσθοντο οἱ ἐκ τῶν πύργων φύλακες· κατέβαλε γάρ τις τῶν Πλαταιέων ἀντιλαμβανόμενος ἀπὸ τῶν ἐπάλξεων κεραμίδα, ἣ πεσοῦσα ψόφον ἐποίησε, καὶ αὐτίκα βοήν. τὸ δὲ στρατόπεδον ἐπὶ τὸ τεῖχος ὥρμησεν· οὐ γὰρ ᾔδει, ὅ τι ἦν τὸ δεινόν, σκοτεινῆς νυκτὸς καὶ χειμῶνος ὄντος· καὶ ἅμα οἱ ἐν τῇ πόλει τῶν Πλαταιέων ὑπολελειμμένοι ἐξελθόντες προσέβαλλον τῷ τείχει τῶν Πελοποννησίων ἐκ τοὔμπαλιν ἢ οἱ ἄνδρες αὐτῶν ὑπερέβαινον, ὅπως ἥκιστα πρὸς αὐτοὺς τὸν νοῦν ἔχοιεν. ἐθορυβοῦντο μὲν οὖν κατὰ χώραν μένοντες, βοηθεῖν δὲ οὐδεὶς ἐτόλμα ἐκ τῆς ἑαυτῶν φυλακῆς, ἀλλ᾽ ἐν ἀπόρῳ ἦσαν εἰκάσαι τὸ γιγνόμενον. καὶ οἱ τριακόσιοι αὐτῶν, οἷς ἐτέτακτο παραβοηθεῖν, εἴ τι δέοι, ἐχώρουν ἔξω τοῦ τείχους πρὸς τὴν βοήν· φρυκτοί τε ᾔροντο ἐς τὰς Θήβας πολέμιοι. παρανῖσχον δὲ καὶ οἱ ἐκ τῆς πόλεως Πλαταιῆς ἀπὸ τοῦ τείχους

22. *τὸν ἀριστερὸν πόδα μόνον.* sinistrum pedem habebant calceatum, ut tutius insisterent luto (nam in pede sinistro militem fere niti putabant veteres, dextra manu usurum); dextrum nudum, ut expeditiores essent. eum dicebant τὸν ἡγούμενον πόδα, quem oportebat esse levem ac celerem. — *μεταπύργιον* est spatium muri inter duas turres. *Ex Ilk.*

κατέβαλε — κεραμίδα, quidam enim Plataeensis ascendens tegulam manu apprehensam de pinnis dejecit. Port.

καὶ αὐτίκα βοήν, scil. ἐποίησε, quod intelligendum ex superioribus, causam subiti clamoris Peloponnesiorum significans. κακοφώνως vulgo codices καὶ α. βοὴ ἦν, sed Ar., C., Dan., et exemplar quoddam scholiastae, α. βοή, Cl., Gr., Cass., Aug., βοὴν, ex quo natum videtur βοῇ ἦν, vel adscriptum a glossatore in verba Thucydidis irrepsit.

ἐκ τοὔμπαλιν, a parte opposita.

οἱ τριακόσιοι αὐτῶν (Peloponnesiorum): οὐδαμοῦ μὲν εἶπε περὶ τούτων τῶν τριακοσίων· δῆλον δὲ, ὅτι κατὰ τὸ σιωπώμενον ἐτάχθησαν· οὐ γὰρ ἂν νῦν ἐμέμνητο αὐτῶν. — *παρανῖσχον δέ*: παραν-

φρυκτοὺς πολλοὺς, πρότερον παρεσκευασμένους ἐς αὐτὸ τοῦτο, ὅπως ἀσαφῆ τὰ σημεῖα τῆς φρυκτωρίας τοῖς πολεμίοις ᾖ, καὶ μὴ βοηθοῖεν, ἄλλο τι νομίσαντες τὸ γιγνόμενον εἶναι ἢ τὸ ὄν, πρὶν σφῶν οἱ ἄνδρες οἱ ἐξιόντες διαφύγοιεν, καὶ τοῦ ἀσφαλοῦς ἀντιλάβοιντο.

Pergit Thucydides enarrare fugam illorum.

23. *Οἱ δ' ὑπερβαίνοντες τῶν Πλαταιέων ἐν τούτῳ, ὡς οἱ πρῶτοι αὐτῶν ἀναβεβήκεσαν, καὶ τοῦ πύργου ἑκατέρου τοὺς φύλακας διαφθείραντες ἐκεκρατήκεσαν, τάς τε διόδους τῶν πύργων ἐνστάντες αὐτοὶ ἐφύλασσον, μηδένα δι' αὐτῶν ἐπιβοηθεῖν, καὶ κλίμακας προσθέντες ἀπὸ τοῦ τείχους τοῖς πύργοις, καὶ ἐπαναβιβάσαντες ἄνδρας πλείους, οἱ μὲν ἀπὸ τῶν πύργων τοὺς ἐπιβοηθοῦντας καὶ κάτωθεν καὶ ἄνωθεν εἶργον βάλλοντες, οἱ δ' ἐν τούτῳ, οἱ πλείους, πολλὰς προσθέντες κλίμακας ἅμα καὶ τὰς ἐπάλξεις ἀπώσαντες διὰ τοῦ μεταπυργίου ὑπερέβαινον. ὁ δὲ διακομιζόμενος ἀεὶ ἵστατο ἐπὶ τοῦ χείλους τῆς τάφρου, καὶ ἐντεῦθεν ἐτόξευόν τε καὶ ἠκόντιζον, εἴ τις παραβοηθῶν παρὰ τὸ τεῖχος κωλυτὴς γίγνοιτο τῆς διαβάσεως. ἐπεὶ δὲ πάντες διεπεπεραίωντο, οἱ ἀπὸ τῶν πύργων χαλεπῶς οἱ τελευταῖοι καταβαίνοντες ἐχώρουν ἐπὶ τὴν τάφρον· καὶ ἐν τούτῳ οἱ τριακόσιοι αὐτοῖς ἐπεφέροντο, λαμπάδας ἔχοντες. οἱ μὲν οὖν Πλαταιῆς ἐκείνους ἑώρων μᾶλλον ἐκ τοῦ σκότους, ἑστῶτες ἐπὶ τοῦ χείλους τῆς τάφρου, καὶ ἐτόξευόν τε, καὶ ἐσηκόντιζον, ἐς τὰ γυμνὰ, αὐτοὶ δὲ ἐν τῷ ἀφανεῖ ὄντες ἧσσον διὰ τὰς λαμπάδας καθεωρῶντο· ὥστε φθάνουσι τῶν Πλαταιέων καὶ οἱ ὕστατοι διαβάντες τὴν τάφρον, χαλεπῶς δὲ καὶ βιαίως· κρύσταλλός τε γὰρ ἐπεπήγει οὐ βέβαιος ἐν αὐτῇ, ὥστ' ἐπελθεῖν, ἀλλ', οἷος ἀπηλιώτου, ὑδατώδης μᾶλλον, καὶ ἡ νὺξ τοιούτῳ ἀνέμῳ ὑπονιφομένη πολὺ τὸ ὕδωρ ἐν αὐτῇ ἐπεποιήκει, ὃ μόλις ὑπερ-*

ἑτελλον. — **φρυκτοὺς πολλούς:** δηλ. φιλίους. οἱ γὰρ φίλιοι ἀνετείνοντο, καιόμενοι μὲν, ἱστάμενοι δὲ· οἱ δὲ πολέμιοι καιόμενοι μὲν καὶ αὐτοὶ, σειόμενοι δὲ ὑπὸ τῶν ἀνατεινόντων· κίνησις γὰρ ὁ πόλεμος. S.

φρυκτοί. v. 2, 94.

23. **οἱ μὲν ἀπὸ τῶν πύργων.** hi erant partim custodes transitus, qui erat per turres, partim in superiori turrium parte, quo scalis ascenderant, ut turres melius defenderent, stationem habebant. ita καὶ κάτωθεν, καὶ ἄνωθεν, petere poterant hostes, qui ad impetum faciendum appropinquarent. *Hk.*

οἷος — μᾶλλον. libri οἷος ἀπηλ., ἢ βορέου, ὑδατ. μ., quasi etiam glacies flante aquilone genita, vento frigidissimo, aquosa dicenda sit. aguntur enim h. l. ea, quae solent fieri, non rara, velut Aristoteles Meteorol. 2, 6., Probl. 26, 58., refert, aquilonem interdum apud Hellespontum et Cyrenae pluviam adducere. sed κρύσταλλος ἀπηλιώτου, *glacies subsolani*, i. e. subsolano, sive Euro (v. Gell. 2, 22. etc.), flante concreta, recte dicitur ὑδατώδης. Flaccus Epod. 16, 53. *ut neque largis* Aquosus Eurus *arva radat imbribus.* quare ineptam glossam delevimus, aperte falsa ne praefixis quidem cancellis relinquenda esse rati in verbis scriptorum.

ὑπονιφομένη. aliquot libri ὑπονειφομένη, ι et ει confusis, ut passim: neque enim usitatum est verbum νείφω.

ἐχόντες ἐπεραιώθησαν· ἐγένετο δὲ καὶ ἡ διάφευξις αὐτοῖς μᾶλλον διὰ τοῦ χειμῶνος τὸ μέγεθος.

Tandem per varios casus salvi Athenas perveniunt.

24. Ὁρμήσαντες δὲ ἀπὸ τῆς τάφρου οἱ Πλαταιῆς ἐχώρουν ἀθρόοι τὴν ἐς Θήβας φέρουσαν ὁδὸν, ἐν δεξιᾷ ἔχοντες τὸ τοῦ Ἀνδροκράτους ἡρῷον, νομίζοντες ἥκιστα σφᾶς ταύτην αὐτοὺς ὑποτοπῆσαι τραπέσθαι, τὴν ἐς τοὺς πολεμίους· καὶ ἅμα ἑώρων τοὺς Πελοποννησίους τὴν πρὸς Κιθαιρῶνα καὶ Δρυὸς Κεφαλὰς, τὴν ἐπ' Ἀθηνῶν φέρουσαν, μετὰ λαμπάδων διώκοντας. καὶ ἐπὶ μὲν ἓξ ἢ ἑπτὰ σταδίους οἱ Πλαταιῆς τὴν ἐπὶ τῶν Θηβῶν ἐχώρησαν, ἔπειτα ὑποστρέψαντες ᾔεσαν τὴν πρὸς τὸ ὄρος φέρουσαν ὁδὸν, ἐς Ἐρύθρας καὶ Ὑσιὰς, καὶ λαβόμενοι τῶν ὀρῶν διαφεύγουσιν ἐς τὰς Ἀθήνας, ἄνδρες δώδεκα καὶ διακόσιοι ἀπὸ πλειόνων· εἰσὶ γάρ τινες αὐτῶν οἳ ἀπετράποντο ἐς τὴν πόλιν, πρὶν ὑπερβαίνειν· εἷς δ' ἐπὶ τῇ ἔξω τάφρῳ τοξότης ἐλήφθη. οἱ μὲν οὖν Πελοποννήσιοι κατὰ χώραν ἐγένοντο, τῆς βοηθείας παυσάμενοι· οἱ δ' ἐκ τῆς πόλεως Πλαταιῆς, τῶν μὲν γεγενημένων εἰδότες οὐδὲν, τῶν δὲ ἀποτραπομένων σφίσιν ἀπαγγειλάντων ὡς οὐδεὶς περίεστι, κήρυκα ἐκπέμψαντες, ἐπεὶ ἡμέρα ἐγένετο, ἐσπένδοντο ἀναίρεσιν τοῖς νεκροῖς· μαθόντες δὲ τὸ ἀληθὲς ἐπαύσαντο. οἱ μὲν δὴ τῶν Πλαταιέων ἄνδρες οὕτως ὑπερβάντες ἐσώθησαν.

Lacedaemonii Mytilenaeos certiores faciunt, se Atticam invasuros esse, auxiliumque illis promittunt.

25. Ἐκ δὲ τῆς Λακεδαίμονος τοῦ αὐτοῦ χειμῶνος τελευτῶντος ἐκπέμπεται Σάλαιθος ὁ Λακεδαιμόνιος ἐς Μυτιλήνην τριήρει. καὶ πλεύσας ἐς Πύῤῥαν, καὶ ἐξ αὐτῆς πεζῇ κατὰ χαράδραν τινὰ, ᾗ ὑπερβατὸν ἦν τὸ περιτείχισμα, διαλαθὼν ἐσέρχεται ἐς τὴν Μυτιλήνην, καὶ ἔλεγε τοῖς προέδροις, ὅτι ἐσβολή τε ἅμα ἐς τὴν Ἀττικὴν ἔσται, καὶ αἱ τεσσαράκοντα νῆες παρέ-

24. Ἀνδροκράτους. ducis Plataeensium, unius ex heroïbus illis, quos antestatur Archidamus 2, 74. ejus τέμενος prope Plataeas commemorat Herod. 9, 25., ἡρῷον ἐγγὺς ἄλσει πυκνῶν κ. συσκίων δένδρων περιεχόμενον Plut. vit. Aristid. 11., p. 325.

Δρυὸς Κεφαλάς. fauces Cithaeronis, quae etiam Τρεῖς Κεφαλαὶ dicuntur. v. Bähr. ad Herod. 9, 39. — ἐς Ἐρύθρας κ. Ὑσιάς. Paus. 9, 2. Γῆς δὲ τῆς Πλαταΐδος ἐν τῷ Κιθαιρῶνι ὀλίγον τῆς εὐθείας ἐκτραπεῖσιν ἐς δεξιὰ Ὑσιῶν κ. Ἐρυθρῶν ἐρείπιά ἐστι. πόλεις δέ ποτε τῶν Βοιωτῶν ἦσαν, καὶ νῦν ἔτι ἐν τοῖς ἐρειπίοις τῶν Ὑσιῶν ναός ἐστιν Ἀπόλλωνος ἡμίεργος, κ. φρέαρ ἱερόν· πάλαι δὲ ἐκ τοῦ φρέατος κατὰ τὸν Βοιωτῶν λόγον ἐμαντεύοντο πίνοντες. cf. Herod. 5, 74.; 9, 15. etc. Steph. Byz. Ὑσία, πόλις Βοιωτίας, καὶ ἑνικῶς, καὶ πληθυντικῶς, περὶ ἧς Θουκ. τρίτῃ. „Ἐρυθραι, an Ἐρυθραὶ scribendum esset, jam olim non convenisse inter grammaticos, ostendit Eustath. ad Hom. Il. β', 267. (499.)“ D. rectum Ἐρύθρας, accentu mutato in nomine proprio.

κατὰ χώραν ἐγένοντο, *in stationem suam reversi sunt.* G—r. S. ἡσύχασαν.

25. τοῖς προέδροις: τοῖς ἄρχουσι τῶν Μυτιληναίων. S. v. Plehn. Lesbiac. p. 93., Wachsm. Ant. gr. 1, 1., p. 196, 54. *G—r.*

σονται, ἃς ἔδει βοηθῆσαι αὐτοῖς· προαποπεμφθῆναί τε αὐτὸς τούτων ἕνεκα, καὶ ἅμα τῶν ἄλλων ἐπιμελησόμενος. καὶ οἱ μὲν Μυτιληναῖοι ἐθάρσουν τε, καὶ πρὸς τοὺς Ἀθηναίους ἧσσον εἶχον τὴν γνώμην, ὥστε ξυμβαίνειν. ὅ τε χειμὼν ἐτελεύτα οὗτος, καὶ τὸ τέταρτον ἔτος τῷ πολέμῳ [ἐτελεύτα] τῷδε, ὃν Θουκυδίδης ξυνέγραψε.

Denuo in Atticam irrumpunt Peloponnesii.

26. Τοῦ δ' ἐπιγιγνομένου θέρους οἱ Πελοποννήσιοι, ἐπειδὴ τὰς ἐς τὴν Μυτιλήνην [δύο καὶ τεσσαράκοντα] ναῦς ἀπέστειλαν ἔχοντα Ἀλκίδαν, ὃς ἦν αὐτοῖς ναύαρχος, προτάξαντες αὐτοὶ ἐς τὴν Ἀττικὴν καὶ οἱ ξύμμαχοι ἐσέβαλον, ὅπως οἱ Ἀθηναῖοι ἀμφοτέρωθεν θορυβούμενοι ἧσσον ταῖς ναυσὶν ἐς τὴν Μυτιλήνην καταπλεούσαις ἐπιβοηθήσωσιν. ἡγεῖτο δὲ τῆς ἐσβολῆς ταύτης Κλεομένης ὑπὲρ Παυσανίου τοῦ Πλειστοάνακτος υἱέος, βασιλέως ὄντος καὶ νεωτέρου ἔτι, πατρὸς δὲ ἀδελφὸς ὤν. ἐδῄωσαν δὲ τῆς Ἀττικῆς τά τε πρότερον τετμημένα, εἴ τι ἐβεβλαστήκει, καὶ ὅσα ἐν ταῖς πρὶν ἐσβολαῖς παρελέλειπτο· καὶ ἡ ἐσβολὴ αὕτη χαλεπωτάτη ἐγένετο τοῖς Ἀθηναίοις μετὰ τὴν δευτέραν· ἐπιμένοντες γὰρ ἀεὶ ἀπὸ τῆς Λέσβου τι πεύσεσθαι τῶν νεῶν ἔργον, ὡς ἤδη πεπεραιωμένων, ἐπεξῆλθον τὰ πολλὰ τέμνοντες· ὡς δ' οὐδὲν ἀπέβαινεν αὐτοῖς ὧν προσεδέχοντο, καὶ ἐπελελοίπει ὁ σῖτος, ἀνεχώρησαν, καὶ διελύθησαν κατὰ πόλεις.

τὸ τέταρτον ἔτος. deest articulus in libris, haustus, opinor, a τε— vicino. similiter videtur addendus esse 2, 103.; 3, 88., 116.; 4, 51., 116., 135.; 5, 39., 51., 81., 83.; 6, 7., 93.; 8, 6., 60., 109. cf. 2, 70.; 5, 56.; 7, 18. reliquimus tamen illis in locis scripturam codicum, ut qui pariter omissum nonnunquam in numeris articulum observaverimus, velut 4, 101. legitur *Τοῦ δὲ Δηλίου ἑπτακαιδεκάτῃ ἡμέρᾳ ληφθέντος*, et 8, 58. *Τρίτῳ καὶ δεκάτῳ ἔτει Δαρείου βασιλεύοντος*, et ibidem 68. *ἔτει ἑκατοστῷ*.

26. [**δύο καὶ τεσσαράκοντα.**] 40 dixit cap. 16. et 25., neque illis locis rotundum numerum excusaverim, sed glossatorem haec allevisse puto, diversam famam secutum, velut 45 naves illae numerantur apud Diodorum Sic. 12, 55. — **προτάξαντες.** scil. τὸ ἐσβάλλειν ἐς τὴν Ἀττικὴν, quod intelligendum ex verbo ἐσέβαλον, *praestituto tempore* faciendae irruptionis. mendose libri προστάξαντες, quod quidem pariter ad ἐσέβαλον referebat Reiskeus hac sententia μετὰ τὸ προστάξαι καιρὸν, ἐν ᾧ ἔδει τοῦτο ποιεῖν, vel ἐσέβαλον ἐν τῷ καιρῷ τῷ προστεταγμένῳ: sed alienum προστάσσειν. πρὸ et πρὸς non raro permixta: v. ann. ad Iliad. ι', 452., Soph. Oed. Col. 147., Schweigh. ad Athen. 10, a, Bachmann. ad Lycophr. passim, etc.

νεωτέρου. lexic. bibl. Coislin. apud Montfauc. p. 483. *Νεώτερος: ἀντὶ τοῦ νέος. Θουκυδ. γ'.* add. Suidas et Steph. Animadv. ad lib. de Dial. p. 38. D.

εἴ τι ἐβεβλαστήκει. ita Df., merito probantibus viris doctis. libri καὶ εἴ τι ἐβ. „Est delenda καὶ particula, ut sic procedat oratio ἐδῄωσαν τά τε πρότερον τετμημένα, εἴ τι ἐβεβλαστήκει, καὶ ὅσα παρελέλειπτο. *vastarunt*, inquit, *tum eisdem, quibus antea vastarant, in locis quidquid succrevisset interea, tum praetermissa prius et adhuc integra.* E Df.

Mytilenaei non adveniente classe peloponnesiaca de deditione cogitant, frustra renitente Salaetho.

27. *Οἱ δὲ Μυτιληναῖοι ἐν τούτῳ, ὡς αἵ τε νῆες αὐτοῖς οὐχ ἧκον ἀπὸ τῆς Πελοποννήσου, ἀλλὰ ἐνεχρόνιζον, καὶ ὁ σῖτος ἐπελελοίπει, ἀναγκάζονται ξυμβαίνειν πρὸς τοὺς Ἀθηναίους διὰ τάδε. ὁ Σάλαιθος καὶ αὐτὸς οὐ προσδεχόμενος ἔτι τὰς ναῦς ὁπλίζει τὸν δῆμον, πρότερον ψιλὸν ὄντα, ὡς ἐπεξιὼν τοῖς Ἀθηναίοις· οἱ δὲ ἐπειδὴ ἔλαβον ὅπλα, οὔτε ἠκροῶντο ἔτι τῶν ἀρχόντων, κατὰ ξυλλόγους τε γιγνόμενοι ἢ τὸν σῖτον ἐκέλευον τοὺς δυνατοὺς φέρειν ἐς τὸ φανερὸν καὶ διανέμειν ἅπασιν, ἢ αὐτοὶ ξυγχωρήσαντες πρὸς Ἀθηναίους ἔφασαν παραδώσειν τὴν πόλιν.*

Idque ut tandem optimatibus quoque placuit, dedunt se Pacheti satis aequis conditionibus.

28. *Γνόντες δὲ οἱ ἐν τοῖς πράγμασιν οὔτ' ἀποκωλύσειν δυνατοὶ ὄντες, εἴ τ' ἀπομονωθήσονται τῆς ξυμβάσεως, κινδυνεύσοντες, ποιοῦνται κοινῇ ὁμολογίαν πρός τε Πάχητα καὶ τὸ στρατόπεδον, ὥστε Ἀθηναίοις μὲν ἐξεῖναι βουλεῦσαι περὶ Μυτιληναίων ὁποῖον ἄν τι βούλωνται, καὶ τὴν στρατιὰν ἐς τὴν πόλιν δέχεσθαι αὐτούς, πρεσβείαν δὲ ἀποστέλλειν ἐς τὰς Ἀθήνας Μυτιληναίους περὶ ἑαυτῶν· ἐν ὅσῳ δ' ἂν πάλιν ἔλθωσι, Πάχητα μήτε δῆσαι Μυτιληναίων μηδένα, μήτε ἀνδραποδίσαι, μήτε ἀποκτεῖναι.*

Mytilenaeorum illos, qui potissimum egerant cum Lacedaemoniis, incolumitatis causa in Tenedum transvehendos curat Paches, donec Athenis de iis omnique populo statuerint.

Ἡ μὲν ξύμβασις αὕτη ἐγένετο. οἱ δὲ πράξαντες πρὸς τοὺς Λακεδαιμονίους μάλιστα τῶν Μυτιληναίων, περιδεεῖς ὄντες, ὡς ἡ στρατιὰ ἐσῆλθεν, οὐκ ἠνέσχοντο, ἀλλ' ἐπὶ τοὺς βωμοὺς ὅμως καθίζουσι. Πάχης δ' ἀναστήσας αὐτούς, ὥστε μὴ ἀδικῆσαι, κατατίθεται ἐς Τένεδον, μέχρι οὗ τοῖς Ἀθηναίοις τι δόξῃ· πέμψας δὲ καὶ ἐς τὴν Ἄντισσαν τριήρεις προσεκτήσατο, καὶ τἆλλα τὰ περὶ τὸ στρατόπεδον καθίστατο ᾗ αὐτῷ ἐδόκει.

27. **ὡς ἐπεξιὼν τοῖς Ἀθ.:** ὡς κινηθησόμενος κατὰ τῶν Ἀθηναίων. S. *tanquam eruptionem in Athenienses facturus.* Port. v., si tanti est, Matth. gr. §. 504, 3.

28. **οἱ ἐν τοῖς πράγμασιν:** οἱ τὰ τῆς πόλεως πράττοντες (*magistratus.* v. Viger. p. 139. etc.). — **οἱ δὲ πράξαντες:** οἱ πρωταίτιοι τῆς ἀποστάσεως τῶν Λακεδαιμονίων. — **περιδεεῖς ὄντες:** περίφοβοι γεγονότες. — **οὐκ ἠνέσχοντο:** μεῖναι δηλ. S.

„verbis **ὅμως καθίζουσι** dicit *etsi fides data erat ab Atheniensibus incolumitatis, donec legati rediissent.*" G—r.

ἀναστήσας αὐτούς: ἐγείρας ἀπὸ τῶν βωμῶν. (de ἂν intelligendo in δόξῃ v. Lobeck. ad Phryn. p. 14. sequ., Matth. gr. §. 516., etc.) — **προσεκτήσατο:** προσεποιήσατο. — **καθίστατο:** εὐτάκτει. S. (Did. „En même temps il envoya des trirèmes à Antissa (v. cap. 18.), la rangea de son parti, et mit dans l'armée l'ordre qu'il jugea nécessaire.")

Peloponnesiorum exercitus nauticus comperta deditione Mytilenaeorum rem deliberat.

29. *Οἱ δ' ἐν ταῖς τεσσαράκοντα ναυσὶ Πελοποννήσιοι, οὓς ἔδει ἐν τάχει παραγενέσθαι, πλέοντες περί τε αὐτὴν τὴν Πελοπόννησον ἐνδιέτριψαν, καὶ κατὰ τὸν ἄλλον πλοῦν σχολαῖοι κομισθέντες τοὺς μὲν ἐκ τῆς πόλεως Ἀθηναίους λανθάνουσι, πρὶν δὴ τῇ Δήλῳ προσέσχον· προσμίξαντες δ' ἀπ' αὐτῆς τῇ Ἰκάρῳ καὶ Μυκόνῳ πυνθάνονται πρῶτον, ὅτι ἡ Μυτιλήνη ἑάλωκε· βουλόμενοι δὲ τὸ σαφὲς εἰδέναι κατέπλευσαν ἐς Ἔμβατον τῆς Ἐρυθραίας· ἡμέραι δὲ μάλιστα ἦσαν τῇ Μυτιλήνῃ ἑαλωκυίᾳ ἑπτὰ, ὅτ' ἐς τὸ Ἔμβατον κατέπλευσαν. πυθόμενοι δὲ τὸ σαφὲς ἐβουλεύοντο ἐκ τῶν παρόντων, καὶ ἔλεξεν ἐν αὐτοῖς Τευτίαπλος ἀνὴρ Ἠλεῖος τάδε.*

Teutiapli Elei oratio, qua statim Mytilenen navigaro suadot Peloponnesiis.

30. *„ἈΛΚΙΔΑ καὶ Πελοποννησίων ὅσοι πάρεσμεν ἄρχοντες τῆς στρατιᾶς, ἐμοὶ δοκεῖ πλεῖν ἡμᾶς ἐπὶ Μυτιλήνην, πρὶν ἐκπύστους γενέσθαι, ὥσπερ ἔχομεν· κατὰ γὰρ τὸ εἰκὸς ἀνδρῶν νεωστὶ πόλιν ἐχόντων πολὺ τὸ ἀφύλακτον εὑρήσομεν, κατὰ μὲν θάλασσαν καὶ πάνυ, ᾗ ἐκεῖνοί γε ἀνέλπιστοι ἐπιγενέσθαι ἄν τινα σφίσι πολέμιον, καὶ ἡμῶν ἡ ἀλκὴ τυγχάνει μά-*

29. *τοὺς μὲν ἐκ τῆς πόλεως Ἀθηναίους.* v. ann. ad vocem *Κλάρον* c. 33.

προσέσχον: προσωρμίσαντο. S. ita libri praeter Cl., Gr., Reg., in quibus legitur *τῇ Δήλῳ ἔσχον*, ut inferius c. 33. *ὡς γῇ ἑκούσιος οὐ σχήσων ἄλλῃ ἢ Πελοποννήσῳ.* id pluribus arrisit; sed potest ut commentum sit alicujus librarii vel correctoris, rara sectantis: quare persto in scriptura plurimorum et probatissimorum codicum, quam nequo Hk. 1. ed. ot Did. repudiaverunt.

de *Icaro* sive *Icaria*, insula maris aegaei, v. Homeri interpp. ad hymn. 27. in Bacchum 1., Apollodori ad 2, 6, 4.; de *Mycono*, Cycladum una majorum, Delo vicina, Plin. H. N. 4, 12.

„de dativo *τῇ Μυτιλήνῃ* v. Matth. gr. §. 388, c, p. 711." *G—r.* Iliad. ω', 413. *δυωδεκάτη δέ οἱ ἠὼς Κειμένῳ.*

Ἔμβατον: τὸ στενὸν τὸ μεταξὺ Χίου κ. Ἐρύθρας. S. „Steph. Byz. *Ἔμβατον: τῆς Ἐρυθραίας* (Ioniae). Ms. Vatic. Geogr. vocat *ἄκρον τῆς νήσου.* Polyaenus 3, 9, 29. *περὶ Ἔμβατα.*" *E Wass.*

ἔλεξεν ἐν αὐτοῖς, ut Iliad. α', 109. *καὶ νῦν ἐν Δαναοῖσι θεοπροπέων ἀγορεύεις*, etc. inusitate libri de oratione habita *ἔλεξεν αὐτοῖς*, sed forte *ἐν* interciderit post *-εν.*

30. *ὥσπερ ἔχομεν*, ut *sumus*, ot a consequente *statim*, *illico.* „Usitatissima formula apud Graecos. Xenophon Anab. 4, 1, 19. *εὐθὺς, ὥσπερ εἶχεν, ὁ Ξενοφῶν — ᾐτιᾶτο αὐτόν.*" D.

ᾗ ἐκεῖνοί γε — πολέμιον. libri *ἐκεῖνοί τε*, quod fraudi fuit interpretibus, *τὲ* et *καὶ* in verbis *καὶ ἡμῶν — ουσα* sibi respondere arbitratis, cum haec generatim opponantur superioribus *κατὰ γὰρ τὸ εἰκὸς — καὶ πάνυ*, et Teutiaplus fortiores tantum Atheniensibus dicat Peloponnesios. de his quidem Archidamus 1, 81. *Τάχ' ἄν τις θαρσοίη, ὅτι τοῖς ὅπλοις αὐτῶν* (Atheniensium) *καὶ τῷ πλήθει ὑπερφέρομεν.* et 85. *ἔξεστι δ' ἡμῖν* (Lacedaemoniis, scil. *βουλεύειν καθ' ἡσυχίαν*) *μᾶλλον ἑτέρων διὰ ἰσχύν.* et 141. *μάχῃ μὲν γὰρ μιᾷ πρὸς ἅπαντας Ἕλληνας δυνατοὶ Πελοποννήσιοι κ. οἱ ξύμμαχοι ἀντισχεῖν.*

λιστα οὖσα· εἰκὸς δὲ καὶ τὸ πεζὸν αὐτῶν κατ' οἰκίας ἀμελέστερον, ὡς κεκρατηκότων, διεσπάρθαι. εἰ οὖν προσπέσοιμεν ἄφνω τε καὶ νυκτὸς, ἐλπίζω μετὰ τῶν ἔνδον, εἴ τις ἄρα ἡμῖν ἐστιν ὑπόλοιπος εὔνους, καταληφθῆναι ἂν τὰ πράγματα. καὶ μὴ ἀποκνήσωμεν τὸν κίνδυνον, νομίσαντες οὐκ ἄλλο τι εἶναι τὸ κοινὸν τοῦ πολέμου ἢ τὸ τοιοῦτον, ὃ, εἴ τις στρατηγὸς ἔν τε αὑτῷ φυλάσσοιτο, καὶ τοῖς πολεμίοις ἐνορῶν ἐπιχειροίη, πλεῖστ' ἂν ὀρθοῖτο."

Alcidas neque, hoc ut faciat, persuadetur, neque ut aliquam urbem ionicam occupet, quo Ionia impellatur ad defectionem; sed de reditu cogitat.

31. *Ὁ μὲν τοσαῦτα εἰπὼν οὐκ ἔπειθε τὸν Ἀλκίδαν· ἄλλοι δέ τινες τῶν ἀπ' Ἰωνίας φυγάδων καὶ οἱ Λέσβιοι ξυμπλέοντες παρῄνουν, ἐπειδὴ τοῦτον τὸν κίνδυνον φοβεῖται, τῶν ἐν Ἰωνίᾳ πόλεων καταλαβεῖν τινα, ἢ Κύμην τὴν αἰολίδα, ὅπως ἐκ πόλεως ὁρμώμενοι τὴν Ἰωνίαν ἀποστήσωσιν. ἐλπίδα δ' εἶναι (οὐδενὶ γὰρ ἀκουσίῳ ἀφῖχθαι), καὶ, τὴν πρόσοδον ταύτην μεγίστην οὖσαν Ἀθηναίων ἢν ὑφέλωσι, καὶ ἅμα, ἢν ἐφορμῶσιν αὐτοῖς δαπάνη σφίσι γίγνηται· πείσειν τε οἴεσθαι καὶ Πισσούθνην ὥστε ξυμπολεμεῖν. ὁ δὲ οὐδὲ ταῦτα ἐνεδέχετο, ἀλλὰ τὸ πλεῖστον τῆς γνώμης εἶχεν, ἐπειδὴ τῆς Μυτιλήνης ὑστερήκει, ὅτι τάχιστα τῇ Πελοποννήσῳ πάλιν προσμῖξαι.*

Solvit igitur, et Myonnesi captos in itinere socios Atheniensium necat; quam saevitiam exprobrantibus ei, Ephesum appulso, legatis Samiorum reliquos dimittit.

32. *Ἄρας δὲ ἐκ τοῦ Ἐμβάτου παρέπλει· καὶ προσχὼν Μυοννήσῳ τῇ Τηΐων τοὺς αἰχμαλώτους, οὓς κατὰ πλοῦν εἰλή-*

τὸ κοινόν. codices fere *τὸ καινὸν*, quasi novum quiddam sit, ducem sibimet cavere et hostibus insidiari. imo hoc omnium bellorum commune esse verissime dicit Teutiaplus. confusa *αι* et *οι*, ut passim: v. Aeschyl. Ag. 413., Lycophronis Bachm. indicem p. 612., etc. — *ὃ*, *ᾧ*, *δι' ὃ*, *quo*, qua re.

31. *ἐλπίδα δ' εἶναι.* scil. *τῆς Ἰώνων ἀποστάσεως.* duplicem esse ait spem defectionis Ionum, cum, si reditus illi maximi ex Ionia eripiantur Atheniensibus, tum, si hos ipsi aggredientes uti possint iis ad sumtus belli faciendos. verba *οὐδενὶ γὰρ ἀκουσίῳ — ἀφῖχθαι* parenthesi inclusimus, quippe sententiam leviorem continentia: sic enim a favore Ionum ad defectionem, tanquam a minore ad majus, transeunt exules Iones et Lesbii. scripsimus autem *οὐδενὶ ἀκουσίῳ*, i. e. *οὐδενὸς ἀκουσίου* (v. Matth. gr. §. 391.), pro *οὐδενὶ ἀκουσίως* (sic enim codd.), quod vereor ut graece dicatur. nemine invito, i. e. omnibus Ionibus Lacedaemoniorum causae faventibus, se ad Alcidam profectos esse ajunt exules, proptereaque defectionem sperant futuram. — *ἢν ἐφορμῶσιν — γίγνηται.* ordo *ἢν δαπάνη γίγν. σφίσιν* (ipsis, Ionibus) *ἐφ. αὐτοῖς* (Atheniensibus), *si ipsis Athenienses invadentibus sumtus suppeditetur.*

de *Pissuthne* v. 1, 115.

ἀλλὰ τὸ πλεῖστον τῆς γνώμης εἶχεν. i. e. in eam maxima sententiam inclinabat. *Hk.*

32. *Μυοννήσῳ.* Strabo semper *Μυόννησος* (non *Μυόνησος*, ut Steph. Byz., mendo facile explicabili), et 9, 618. scribit, in hujusmodi compositis *ν* litteram consuetudine quadam abundare, ut in *Πελοπόννησος*, *Προ-*

φει, ἀπέσφαξε τοὺς πολλούς. καὶ ἐς τὴν Ἔφεσον καθορμισαμένου αὐτοῦ, Σαμίων τῶν ἐξ Ἀναίων ἀφικόμενοι πρέσβεις ἔλεγον, οὐ καλῶς τὴν Ἑλλάδα ἐλευθεροῦν αὐτὸν, εἰ ἄνδρας διέφθειρεν οὔτε χεῖρας ἀνταιρομένους, Ἀθηναίων δὲ ὑπ' ἀνάγκης ξυμμάχους· εἴ τε μὴ παύσεται, ὀλίγους μὲν αὐτὸν τῶν ἐχθρῶν ἐς φιλίαν προσάξεσθαι, πολὺ δὲ πλείους τῶν φίλων πολεμίους ἕξειν. καὶ ὁ μὲν ἐπείσθη τε, καὶ Χίων ἄνδρας ὅσους εἶχεν ἔτι ἀφῆκε, καὶ τῶν ἄλλων τινάς· ὁρῶντες γὰρ τὰς ναῦς οἱ ἄνθρωποι οὐκ ἔφευγον, ἀλλὰ προσεχώρουν μᾶλλον ὡς ἀττικαῖς, καὶ ἐλπίδα οὐδὲ τὴν ἐλαχίστην εἶχον μή ποτε, Ἀθηναίων τῆς θαλάσσης κρατούντων, ναῦς Πελοποννησίων ἐς Ἰωνίαν παραβαλεῖν.

Epheso fugit Alcidas, a navibus sacris Atheniensium conspectus, Pachete frustra persequente.

33. Ἀπὸ δὲ τῆς Ἐφέσου ὁ Ἀλκίδας ἔπλει κατὰ τάχος, καὶ φυγὴν ἐποιεῖτο· ὤφθη γὰρ ὑπὸ τῆς Σαλαμινίας καὶ Παράλου ἔτι περὶ Κλάρον ὁρμῶν (αἱ δ' ἀπ' Ἀθηνῶν ἔτυχον πλέουσαι),

κόννησος, Ἀλόννησος. nomen Προκόννησος gemino ν scribi affirmat etiam Etymologus in Πελοπόννησος, eamque scripturam plerique tam Graeci, quam Latini, servant. *Myonnesus* etiam Livius 37, 27. et Plinius 5, 31. *E D.*

Τηΐων. qui habitabant Teon, urbem foederis ionici, e regione Sami insulae jacentem, Anacreontis patriam. eorum oppidum fuit Myonnesus, in peninsula Ioniae situm.

Σαμίων τῶν ἐξ Ἀναίων. supra c. 19. Ἀναιῖται una cum Caribus nominantur, et inter Maeandri fluvii accolas referuntur. erant Samii exules, qui eo se contulerant, quod obiter narrat Thuc. 4, 75. *Ex Hk.* annotavit D., Stephanum Byz. et Eustathium dicere τὴν Ἀναίαν, Thucydidem vero τὰ Ἄναια. — *χεῖρας ἀντ.* vulgo χ. ἀντ., οὔτε πολεμίους, glossa manifesta, quales pariter deinceps in notas conjiciam, ne sordibus ejusmodi, vel cancellatis, elegans Thucydidis pagina foedetur.

ἐλπίδα, *suspicionem*. Port. *metum* quoque dicas: v. interpretes Vigeri p. 244. et seqq. Comicus Av. 893.

τουτὶ μὰ Δί' ἐγὼ τὸ κακὸν οὔποτ' ἤλπισα,
οὕτω ταχέως τοῦτον πεπύσθαι τὴν πόλιν.

33. *τῆς Σαλαμινίας καὶ Παράλου.* erant Atheniensibus naves duae ὑπηρετίδες, quibus utebantur ad θεωρίας, i. e. sacras legationes (ἡ Δηλία), et ad publica negotia, ut vel praetoribus aliquid nuntiarent, vel mandata populi perferrent, vel etiam domum reducerent reos, qui Athenas arcessebantur; eae naves appellabantur ἡ Σαλαμινία et ἡ Πάραλος, quarum saepe mentio fit apud Thucydidem: v. 3, 77.; 6, 53., 61.; 8, 74., S. ad Aristoph. Av. v. 147. Boeckh. de Oecon. polit. Ath. t. 1., p. 258. *Hk.*

Κλάρον, vicum Ioniae prope Colophonem. mire P. Ἴκαρον et mox ἐν τῇ Ἰκάρῳ. quem refellens G—rus, secundum Didotum, sic fere, „Tenendum est, τοὺς ἐκ τῆς πόλεως Ἀθηναίους, quos dicit Thuc. cap. 29., non fuisse eos, qui in Paralo et Salaminia navigabant, sed Athenienses ipsos in urbe, qui discernuntur ab illis navibus, quae Alcidae navigationem non in urbe, ut illi Athenienses, sed in cursu maritimo, compererant. sic 3, 91. verbis οἱ ἐκ τῆς πόλεως Ἀθ. Athenienses in urbe distinguuntur ab illis, qui a Melo insula Oropum venerant. verba autem cap. 29. τοὺς ἐκ τῆς πόλεως Ἀθηναίους λανθάνουσι, πρὶν δὴ τῇ Δήλῳ προσέσχον, non ita intelligenda sunt, ut aliqui Ath. et ipsi navigantes Alcidam navigantem vi-

καὶ δεδιὼς τὴν δίωξιν ἔπλει διὰ τοῦ πελάγους, ὡς γῇ ἑκούσιος οὐ σχήσων ἄλλῃ ἢ Πελοποννήσῳ. τῷ δὲ Πάχητι καὶ τοῖς Ἀθηναίοις ἦλθε μὲν καὶ ἀπὸ τῆς Ἐρυθραίας ἀγγελία, ἀφικνεῖτο δὲ καὶ πανταχόθεν· ἀτειχίστου γὰρ οὔσης τῆς Ἰωνίας μέγα τὸ δέος ἐγένετο, μὴ παραπλέοντες οἱ Πελοποννήσιοι, εἰ καὶ ὣς μὴ διενοοῦντο μένειν, πορθῶσιν ἅμα προσπίπτοντες τὰς πόλεις. αὐτάγγελοι δ' αὐτὸν ἰδοῦσαι ἐν τῇ Κλάρῳ ἥ τε Πάραλος καὶ ἡ Σαλαμινία ἔφρασαν· ὁ δὲ ὑπὸ σπουδῆς ἐποιεῖτο τὴν δίωξιν, καὶ μέχρι μὲν Πάτμου τῆς νήσου ἐπεδίωξεν, ὡς δ' οὐκέτι ἐν καταλήψει ἐφαίνετο, ἐπανεχώρει· κέρδος δὲ ἐνόμισεν, ἐπειδὴ οὐ μετεώροις περιέτυχεν, ὅτι οὐδαμοῦ ἐγκαταληφθεῖσαι ἠναγκάσθησαν στρατόπεδόν τε ποιεῖσθαι, καὶ φυλακὴν σφίσι καὶ ἐφόρμησιν παρασχεῖν.

Paches, advocatus ab exulibus Colophoniis, castellum in Notio promontorio a factione contraria exstructum capit, Arcadumque ibi duce perfidiose necato Notion reddit Colophoniis, quo deinde etiam Athenis coloni deducuntur.

34. *Παραπλέων δὲ πάλιν ἔσχε καὶ ἐς Νότιον τὸ Κολοφω-*

derint prope Delum, vel ibi navigare compererint, sed Ath. in urbe putandi sunt non prius quidquam de navigatione ejus comperisse, quam Delo jam appropinquaverat. si Paralus et Salaminia jam apud Delum, et priusquam Embatum intraverat, vidissent Alcidam, is non Clari demum vel Ephesi hostium persecutionem timere coepisset. verbis enim *Ἀπὸ δὲ — ἐποιεῖτο* hoc significatur, ut Hk. et Arn. animadverterunt, Alcidam fugam Epheso accelerasse propterea, quod subiti aliquid acciderat, cum esset prope Ephesum, vel paulo prius, ex quo Claro solverat: nam si jam Icari scivisset, ut P. censet, navigationem suam cognitam esse Atheniensibus, non erat, quod Ephesum devertens periculum subiret, nec potius statim reverteretur, viam relegens propter Icarum et Delum; sic autem, cum prope Clarum demum a sacris triremibus visum se intellexisset, Epheso per altum mare (*διὰ τοῦ πελάγους*), nusquam sponte appulsurus, in Peloponnesum aufugit; Paches vero, eum persequens, non etiam ipse altum petit, sed Ioniae metuens illuc navigat, littus legens, donec Patmum pervenit, ibique cursum inhibuit, cum alio conversus esset Alcidas. denique, Didoto observante, si ulteriore argumento opus est, id extat in capite 30. Peloponnesiorum classis usque Embati versabatur, cum Teutiaplus Alcidae consilium dedit aggrediendi Mytilenen *πρὶν ἐκπύστους γενέσθαι*. haec verba nullam dubitationem relinquunt, quin nec Deli, neque Icari, aut Myconi, classis peloponnesiaca conspecta fuerit a Paralis et Salaminiis: alioqui illi Alcidam probibuissent, quominus Embati consilia ageret, et Myonnesi captivos trucidaret. imo Clari visus ab illis protinus Ephesum reliquit."

Πάτμου. sic Ar. vulgo *Λάτμου*, quod est nomen montis et urbis in Caria (Cic. Tusc. Quaest. l. cap. 38.), vel Ionia. Plinius 5, 29. (Latmus) „Ioniae mons, nobilis ob Endymionis fabulam, quem ajunt a Luna adamatum in eodem obdormivisse." qui mons alienus est ab his rebus.

ὅτι οὐδαμοῦ — παρασχεῖν. negatio ex *οὐδαμοῦ* et ad *ἐγκαταληφθεῖσαι* et ad *ἠναγκάσθησαν* referenda. Paches pro lucro habebat, quod Peloponnesiorum classem nusquam assecutus esset: si enim alicubi esset deprehensa, in littore quodam castra munire coacta esset, quo sibi eam obsidendi et navibus custodiendi necessitatem attulisset. *Hk.*

34. *Νότιον.* oppidum maritimum,-

νίων, οὗ κατῴκηντο Κολοφώνιοι, τῆς ἄνω πόλεως ἑαλωκυίας ὑπὸ Ἰταμάνους καὶ τῶν βαρβάρων, κατὰ στάσιν ἰδίαν ἐπαχθέντων· ἑάλω δὲ μάλιστα αὕτη, ὅτε ἡ δευτέρα Πελοποννησίων ἐσβολὴ ἐς τὴν Ἀττικὴν ἐγίγνετο. ἐν οὖν τῷ Νοτίῳ οἱ καταφυγόντες καὶ κατοικήσαντες αὐτόθι αὖθις στασιάσαντες, οἱ μὲν παρὰ Πισσούθνου ἐπικούρους Ἀρκάδων τε καὶ τῶν βαρβάρων ἐπαγόμενοι ἐν διατειχίσματι εἶχον, καὶ τῶν ἐκ τῆς ἄνω πόλεως Κολοφωνίων οἱ μηδίσαντες ξυνεσελθόντες ἐπολίτευον· οἱ δὲ ὑπεξελθόντες τούτους καὶ ὄντες φυγάδες τὸν Πάχητα ἐπάγονται. ὁ δὲ προκαλεσάμενος ἐς λόγους Ἱππίαν τὸν ἐν τῷ διατειχίσματι Ἀρκάδων ἄρχοντα, ὥστε, ἢν μηδὲν ἀρέσκον λέγῃ, πάλιν αὐτὸν καταστήσειν ἐς τὸ τεῖχος σῶν καὶ ὑγιᾶ, ὁ μὲν ἐξῆλθε παρ' αὐτόν· ὁ δ' ἐκεῖνον μὲν ἐν φυλακῇ ἀδέσμῳ εἶχεν, αὐτὸς δὲ προσβαλὼν τῷ τειχίσματι ἐξαπιναίως, καὶ οὐ προσδεχομένων, αἱρεῖ, τούς τε Ἀρκάδας καὶ τῶν βαρβάρων ὅσοι ἐνῆσαν διαφθείρει· καὶ τὸν Ἱππίαν ὕστερον ἐσαγαγὼν, ὥσπερ ἐσπείσατο, ἐπειδὴ ἔνδον ἦν, ξυλλαμβάνει καὶ κατατοξεύει. Κολοφωνίοις δὲ Νότιον παραδίδωσι πλὴν τῶν μηδισάντων, καὶ ὕστερον Ἀθηναῖοι οἰκιστὰς πέμψαντες κατὰ τοὺς ἑαυτῶν νόμους κατῴκισαν τὸ Νότιον, ξυναγαγόντες πάντας ἐκ τῶν πόλεων, εἴ που τις ἦν Κολοφωνίων.

Paches Pyrrham et Eresum in ditionem redigit; deinde Salaethum et Mytilenaeos Tenedi asservatos, aliosque defectionis participes, Athenas mittit, et, majore parte exercitus dimissa, manens cum reliqua res Mytilenes et Lesbi arbitratu suo constituit.

35. Ὁ δὲ Πάχης ἀφικόμενος ἐς τὴν Μυτιλήνην τήν τε Πύῤῥαν καὶ Ἔρεσον παρεστήσατο, καὶ Σάλαιθον λαβὼν ἐν τῇ πόλει τὸν Λακεδαιμόνιον κεκρυμμένον ἀποπέμπει ἐς τὰς Ἀθήνας, καὶ τοὺς ἐκ τῆς Τενέδου Μυτιληναίων ἄνδρας ἅμα, οὓς κατέθετο, καὶ εἴ τις ἄλλος αὐτῷ αἴτιος ἐδόκει εἶναι τῆς ἀποστάσεως. ἀποπέμπει δὲ καὶ τῆς στρατιᾶς τὸ πλέον· τοῖς δὲ λοιποῖς ὑπομένων καθίστατο τὰ περὶ τὴν Μυτιλήνην καὶ τὴν ἄλλην Λέσβον, ᾗ αὐτῷ ἐδόκει.

Salaetho statim interfecto de salute Mytilenaeorum primum crudeliter decernunt Ath.; deinde iterum hac de re deliberant, et disputatur in utramque partem.

36. Ἀφικομένων δὲ τῶν ἀνδρῶν καὶ τοῦ Σαλαίθου οἱ Ἀθη-

ad Colophonem, aliquanto remotiorem a mari, sic pertinens, ut Nisaea ad Megara, Piraeus ad Athenas: quare paulo post Colophon audit ἡ ἄνω πόλις. *E G—ro.*

κατὰ στάσιν — ἀπαχθέντων. intestinae seditionis causa barbari cum Itamane arcessiti erant ab altera factione. — ἐν διατειχίσματι. castellum erat prope Notium, paulo inferius simpliciter τείχισμα appellatum. *Ex Ilk.*

ὁ δὲ προκαλεσάμενος. nominativus consequentiae pro τοῦ δὲ προκαλεσαμένου.

κατὰ — νόμους. ex more, quo metropoles coloniis jura ac leges dabant. Spanh. dissert. 9. de Usu et praestant. numism. p. 580. D.

ναῖοι τὸν μὲν Σάλαιθον εὐθὺς ἀπέκτειναν, ἔστιν ἃ παρεχόμενον τά τ' ἄλλα, καὶ ἀπὸ Πλαταιῶν (ἔτι γὰρ ἐπολιορκοῦντο) ἀπάξειν Πελοποννησίους· περὶ δὲ τῶν ἀνδρῶν γνώμας ἐποιοῦντο. καὶ ὑπ' ὀργῆς ἔδοξεν αὐτοῖς οὐ τοὺς παρόντας μόνον ἀποκτεῖναι, ἀλλὰ καὶ τοὺς ἅπαντας Μυτιληναίους, ὅσοι ἡβῶσι, παῖδας δὲ καὶ γυναῖκας ἀνδραποδίσαι, ἐπικαλοῦντες τήν τε ἄλλην ἀπόστασιν ὅτι οὐκ ἀρχόμενοι ὥσπερ οἱ ἄλλοι ἐποιήσαντο, καὶ προσξυνεβάλετο οὐκ ἐλάχιστον τῆς ὁρμῆς αἱ Πελοποννησίων νῆες ἐς Ἰωνίαν ἐκείνοις βοηθοὶ τολμήσασαι παρακινδυνεῦσαι· οὐ γὰρ ἀπὸ βραχείας διανοίας ἐδόκουν τὴν ἀπόστασιν ποιήσασθαι. πέμπουσιν οὖν τριήρη ὡς Πάχητα ἄγγελον τῶν δεδογμένων, κατὰ τάχος κελεύοντες διαχρήσασθαι Μυτιληναίους. καίτοι τῇ ὑστεραίᾳ μετάνοιά τις εὐθὺς ἦν αὐτοῖς καὶ ἀναλογισμὸς ὠμὸν τὸ βούλευμα καὶ μέγα ἐγνῶσθαι, πόλιν ὅλην διαφθεῖραι μᾶλλον ἢ * οὐ τοὺς αἰτίους. ὡς δ' ᾔσθοντο τοῦτο τῶν Μυτιληναίων οἱ παρόντες πρέσβεις καὶ οἱ αὐτοῖς τῶν Ἀθηναίων ξυμπράσσοντες, παρεσκεύασαν τοὺς ἐν τέλει ὥστε αὖθις γνώμας προθεῖναι· καὶ ἔπεισαν ῥᾷον, διότι καὶ ἐκείνοις ἔνδηλον ην βουλόμενον τὸ πλέον τῶν πολιτῶν αὖθίς

36. **ἔστιν ἃ παρ.:** ἔστιν ἃ πρᾶξαι ὑπισχνούμενον. S.

ἐπικαλοῦντες. pro ἐπικαλοῦσι, quod conveniret praegresso ἔδοξεν αὐτοῖς· nominativum intulit, quoniam in illis verbis latet ἐψηφίσαντο. cf. 2, 53.; 4, 52. et 108. 7, 70. πολλὴ γὰρ δὴ παρακέλευσις καὶ βοὴ ἀφ' ἑκατέρων τοῖς κελευσταῖς — ἐγίγνετο, τοῖς μὲν Ἀθηναίοις βιάζεσθαί τε τὸν ἔκπλουν **ἐπιβοῶντες** κ. τ. λ. — verba οὐκ ἀρχόμενοι accipe de meliore conditione, qua Mytilenaei et Chii prae ceteris Atheniensium sociis utebantur: cf. c. 10. — **ὁρμή** est studium et cupiditas ulciscendi, quod naves Peloponnesiorum non sine Mytilenaeorum impulsu navigare ausae in illas regiones videbantur. *Ex Ilk.*

προσξυνεβάλετο οὐκ ἐλ. τῆς ὁρμῆς αἱ Π. νῆες. schema Pindaricum, cujus ignari quidam librarii scripserunt προσξυνεβάλοντο. v. de hoc schemate Herm. ad Soph. Trach. 517., Herodoti Interpp. ad 5, 12., Xenophontis ad Anab. 1, 5, 7., Iliad. ρ', 387., Eurip. Hel. 1280., Ion 1046., Aristoph. Vesp. 58.

καίτοι τῇ ὑστ. mendose codd. καὶ τῇ ὑστ., syllaba -τοι hausta a τῇ simili, quod sequitur. **καίτοι**, *at, verum.* v. Viger. 8, 7, 21., p. 530.

μᾶλλον ἢ οὐ τ. α. v. 2, 62., Matth. gr. §. 455., ann. d., Herm. ad Vig. p. 801. sed malim οὖν. v. 1, 120.

τοὺς ἐν τέλει, *magistratus* dictos κατ' ἐξοχὴν, prytanes vel decem στρατηγοὺς reipublicae. „nam illis jus erat convocandi populum in pace, et in bello, rebusque in ordine, vel extra ordinem, deliberandis. v. 2, 59.; 4, 118., Schoemann. de Comit. Ath. p. 61., qui ex oratione Niciae 6, 14. colligit, non licuisse prytanibus vel imperatoribus denuo populum in suffragium mittere de re, quae in priore concione decisa esset. nec tamen mihi liquet de eo, an propterea γραφὴ παρανόμων institui potuerit adversus prytanem; quod si licuisset, multo violentiorem minacioremque futuram fuisse putes Cleonis orationem; nunc ille potius confundere voluisse videtur ψηφίσματα et νόμους, eandemque invidiam conflare abrogantibus suffragium latum, quam incurrebant in Graecia, qui de lege aliqua derogarent. de differentia νόμων, sive legum, quae totam civitatem tenebant, et ψηφισμάτων sive plebiscitorum, in quibusdam causis perscriptorum, v. Aristot. Polit. 4, 4.“ *Ex Arn.* cf. Lindenbrog. ann. ad Terentii Phorm. 2, 3, 57.

τινας σφίσιν ἀποδοῦναι βουλεύσασθαι. καταστάσης δ᾽ εὐθὺς ἐκκλησίας ἄλλαι τε γνῶμαι ἀφ᾽ ἑκάστων ἐλέγοντο, καὶ Κλέων ὁ Κλεαινέτου, ὅσπερ καὶ τὴν προτέραν ἐνενικήκει ὥστε ἀποκτεῖναι, ὢν καὶ ἐς τὰ ἄλλα βιαιότατος τῶν πολιτῶν, τῷ τε δήμῳ παρὰ πολὺ ἐν τῷ τότε πιθανώτατος, παρελθὼν αὖθις ἔλεγε τοιάδε.

Cleonis oratio, qua ostendere conatur, democratia male regi homines, aliterque tractandos esse socios insidiosos quam cives benevolos; suadetque Atheniensibus ut perstent in semel decretis, legibusque obediant.

37. „ΠΟΛΛΑΚΙΣ μὲν ἤδη ἔγωγε καὶ ἄλλοτε ἔγνων δημοκρατίαν, ὅτι ἀδύνατός ἐστιν ἑτέρων ἄρχειν, μάλιστα δ᾽ ἐν τῇ νῦν ὑμετέρᾳ περὶ Μυτιληναίων μεταμελείᾳ. διὰ γὰρ τὸ καθ᾽ ἡμέραν ἀδεὲς καὶ ἀνεπιβούλευτον πρὸς ἀλλήλους καὶ ἐς τοὺς ξυμμάχους τὸ αὐτὸ ἔχετε, καὶ ὅ τι ἂν ἢ λόγῳ πεισθέντες ὑπ᾽ αὐτῶν ἁμάρτητε, ἢ οἴκτῳ ἐνδῶτε, οὐκ ἐπικινδύνως ἡγεῖσθε ἐς ὑμᾶς, καὶ οὐκ ἐς τὴν τῶν ξυμμάχων χάριν, μαλακίζεσθαι, οὐ σκοποῦντες, ὅτι τυραννίδα ἔχετε τὴν ἀρχὴν, καὶ πρὸς ἐπιβουλεύοντας αὐτοὺς καὶ ἄκοντας ἀρχομένους. οὐκ ἐξ ὧν ἂν χαρίζησθε, βλαπτόμενοι αὐτοὶ, ἀκροῶνται ὑμῶν, ἀλλ᾽ ἐξ ὧν ἂν ἰσχύϊ μᾶλλον ἢ τῇ ἐκείνων εὐνοίᾳ περιγένησθε. πάντων δὲ δεινότατον, εἰ βέβαιον ἡμῖν μηδὲν καθεστήξει ὧν ἂν δόξῃ πέρι, μηδὲ γνωσόμεθα, ὅτι χείροσι νόμοις ἀκινήτοις χρωμένη πόλις κρείσσων ἐστὶν ἢ καλῶς ἔχουσιν ἀκύροις, ἀμαθία τε μετὰ σωφροσύνης ὠφελιμώτερον ἢ δεξιότης μετὰ ἀκο-

Cleonem Cicero Brut. c. 7. dicit *turbulentum quidem civem, sed tamen eloquentem fuisse*; Hermippus poëta apud Plut. Pericle, c. 33., *αἴθωνα*, i. e. *fervidum*, *ferocem*, *violentum*, etc. *G—r.* cf. Comici Equites, et de demagogis atticis post Periclem generatim 2, 65. Cleonis eloquentiam, sed pravam malevolamque, etiam Diodotus significat c. 42. seqq.

37. *ἔγνων δημοκρατίαν, ὅτι ἀδύνατός ἐστιν ἑτ. ἄρχειν.* ita Steph. 1. et 2., Port., B—r., Did. plerique codd. ineleganter *ἀδύνατον*, quae haud dubie est glossa. recte Did. „Loin de regarder la leçon vulgaire (*ἀδύνατος*) comme mauvaise, nous la conservons comme très-attique et très-usitée. Nous lisons aussi plus haut, §. 10. *ἀδύνατοι δὲ ὄντες … ἀμύνασθαι οἱ ξύμμαχοι*" etc. (similiter infra c. 40. *ἐλεός τε — δίκαιος ἀντιδίδοσθαι.*)

τὸ αὐτὸ ἔχετε. int. τὸ ἀδεὲς καὶ ἀνεπιβούλευτον. similis ad sententiam locus est 1, 68. initio. *Ex Hk.*

οὐκ ἐπικινδύνως — μαλακίζεσθαι: καὶ οὐχ ἡγεῖσθε τοῦτο, ὅτι, ἄν τε λόγῳ παραχθέντες ὑπ᾽ αὐτῶν, ἄν τε οἰκτείραντες αὐτοὺς, μαλακώτερον καὶ πρᾳότερον προσενεχθῆτε, οὐκ ἐκείνοις τι χαρίζεσθε, ἀλλ᾽ αὐτοὶ κινδυνεύετε καταφρονούμενοι· ἐκεῖνοι δὲ οὐκ ἴσασι χάριν ὑμῖν. *E S.*

οὐκ ἐξ ὧν etc. sic plerique codd., asyndeto efficaci. vulgo *οἷ οὐκ* etc.

ἀμαθία τε μετὰ σωφροσύνης. On retrouve les mêmes idées dans le discours d'Archidamos, liv. 1., §. 84.: *εὔβουλοι δὲ, ἀμαθέστερον τῶν νόμων τῆς ὑπεροψίας παιδευόμενοι, κ. ξὺν χαλεπότητι σωφρονέστερον ἢ ὥστε αὐτῶν ἀνηκουστεῖν.* *Did.*

δεξιότης. cum *δεξιότης* h. l. opponatur *ἀμαθία*, de intelligentia et cognosceudi facultate accipiendum est, quemadmodum etiam S.

λασίας. οἵ τε φαυλότεροι τῶν ἀνθρώπων πρὸς τοὺς ξυνετωτέρους ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖον ἄμεινον οἰκοῦσι τὰς πόλεις· οἱ μὲν γὰρ τῶν τε νόμων σοφώτεροι βούλονται φαίνεσθαι, τῶν τε ἀεὶ λεγομένων ἐς τὸ κοινὸν περιγίγνεσθαι, ὡς ἐν ἄλλοις μείζοσιν οὐκ ἂν δηλώσαντες τὴν γνώμην (καὶ ἐκ τοῦ τοιούτου τὰ πολλὰ σφάλλουσι τὰς πόλεις)· οἱ δ' ἀπιστοῦντες τῇ ἐξ αὐτῶν ξυνέσει ἀμαθέστεροι μὲν τῶν νόμων ἀξιοῦσιν εἶναι, ἀδυνατώτεροι δὲ τοῦ καλῶς εἰπόντος μέμψασθαι λόγον· κριταὶ δὲ ὄντες ἀπὸ τοῦ ἴσου μᾶλλον ἢ ἀγωνισταὶ ὀρθοῦνται τὰ πλείω. ὧς οὖν χρὴ καὶ ἡμᾶς ποιοῦντας μὴ δεινότητι καὶ ξυνέσεως ἀγῶνι ἐπαιρομένους παρὰ δόξαν τῷ ἡμετέρῳ πλήθει παραινεῖν.

Celerrimam vindictam esse optimam, taliaque impedimenta decretorum officere reipublicae Atheniensium inconsultorum, vanorum, et nova semper sectantium.

38. „Ἐγὼ μὲν οὖν ὁ αὐτός εἰμι τῇ γνώμῃ, καὶ θαυμάζω μὲν τῶν προθέντων αὖθις περὶ Μυτιληναίων λέγειν, καὶ χρόνου διατριβὴν ἐμποιησάντων, ὅ ἐστι πρὸς τῶν ἠδικηκότων μᾶλλον (ὁ γὰρ παθὼν τῷ δράσαντι ἀμβλυτέρᾳ τῇ ὀργῇ ἐπεξ-

intellexit: ἐπὶ τῆς ξυνέσεως. Itaque ξυνετωτέρους appellat eos, ad quos illa δεξιότης pertinet, et φαυλότεροι sunt h. l. homines tardiores s. stupidiores. Eurip. Phoen. v. 505. (461.) ταῦτα καὶ σοφοῖς καὶ τοῖσι φαύλοις ἔνδιχ', ὡς ἐμοὶ δοκεῖ. cf. infra cap. 83. *Ex Hk.*

ὡς ἐν ἄλλοις μείζοσιν οὐκ ἂν δηλ. S. ὡς ἐν ἄλλοις μείζοσιν οὐ δυνάμενοι δηλῶσαι καὶ γνώριμον ποιῆσαι πᾶσι τὴν ἰδίαν σύνεσιν, εἰ μὴ ἐν οἷς βούλονται δεῖξαι, ὅτι σοφώτεροί εἰσι τῶν νόμων. verba ἐν ἄλλοις μειζ. opposita sunt illis τῶν ἀεὶ λεγομ. ἐς τὸ κοινόν. *Hk.* — δηλ. τὴν γνώμην: τὴν πολυμαθίαν λέγει γνώμην. Portus *nam isti quidem et legibus sapientiores videri, et in publicis consultationibus sententiam semper obtinere, volunt, quasi in aliis majoribus rebus* (i. e. dignioribus de quibus disputetur) *ingenii sui vim ostentare non possint.* ironice Cleon dicit, quosdam de rebus politicis, ut quae maximi momenti esse videantur, cupidius disputare quam de minus splendidis, artibus, litteris, philosophia; quae studia etiam c. 40. contemnit, tanquam ἐλάσσονα.

τῇ ἐξ αὐτῶν ξυνέσει. e codd. C., F., D., Mosq., et Stob., Bk., P. et Df., receperunt τῇ ἑαυτῶν ξυν.: sed non desunt exempla additae praepositionis. v. P. I, 1., p. 201. („Nous avons conservé [ut G—r. et Hk.] la préposition ἐξ, parce qu'elle nous paraît mise exprès pour donner plus d'expression à ce passage. C'est ainsi que nous retrouvons encore la préposition ἀπὸ dans le passage suivant, liv. 2., §. 39., τῷ ἀφ' ἡμῶν αὐτῶν εὐψύχῳ, expression plus forte que si l'auteur disait τῇ ἡμετέρᾳ εὐψυχίᾳ." *Did.*) — ἡμᾶς intell. publicos oratores. *Ex Hk.*

δεινότητι: τουτέστι τῇ ῥητορικῇ δυνάμει. — παρὰ δόξαν: παρὰ τὸ δοκοῦν κ. φαινόμενον, ἐξ οὗ παρὰ τὴν ἀλήθειαν. S.

ἡμετέρῳ, ut ἡμᾶς. libri ὑμετέρῳ, errore haud raro.

38. καὶ χρόνου διατριβὴν — ἀναλαμβάνει. hoc dicit, res extrahere et moras nectere potius eorum esse, qui fecerint injuriam: tempore enim interjecto iram leniri eorum, qui acceperint; horum vero vindictam maximam esse eam, quae proxime sequatur injuriam, velut par pro pari relatum, ἀντίπαλον ὄν. in verbis ὁ γὰρ — ἐπεξέρχεται intelligendum ex superioribus διὰ χρόνου διατριβήν.

ἔρχεται)· ἀμύνασθαι δὲ τῷ παθεῖν ὅτι ἐγγυτάτω κείμενον, ἀντίπαλον ὂν, μάλιστα τὴν τιμωρίαν ἀναλαμβάνει. θαυμάζω δὲ καὶ ὅστις ἔσται ὁ ἀντερῶν καὶ ἀξιώσων ἀποφαίνειν τὰς μὲν Μυτιληναίων ἀδικίας ἡμῖν ὠφελίμους οὔσας, τὰς δ' ἡμετέρας ξυμφορὰς τοῖς ξυμμάχοις βλάβας καθισταμένας. καὶ δῆλον ὅτι ἢ τῷ λέγειν πιστεύσας τὸ πάνυ δοκοῦν ἀνταποφῆναι ὡς οὐκ ἔγνωσται ἀγωνίσαιτ' ἂν, ἢ κέρδει ἐπαιρόμενος, τὸ εὐπρεπὲς τοῦ λόγου ἐκπονήσας, παράγειν πειράσεται. ἡ δὲ πόλις ἐκ τῶν τοιῶνδε ἀγώνων τὰ μὲν ἆθλα ἑτέροις δίδωσιν, αὐτὴ δὲ τοὺς κινδύνους ἀναφέρει. αἴτιοι δ' ὑμεῖς κακῶς ἀγωνοθετοῦντες, οἵτινες εἰώθατε θεαταὶ μὲν τῶν λόγων γίγνεσθαι, ἀκροαταὶ δὲ τῶν ἔργων, τὰ μὲν μέλλοντα ἔργα ἀπὸ τῶν εὖ εἰπόντων σκοποῦντες ὡς δυνατὰ γίγνεσθαι, τὰ δὲ πεπραγμένα ἤδη οὐ τὸ θεαθὲν πιστότερον ὄψει λαβόντες ἢ τὸ ἀκουσθὲν ἀπὸ τῶν

ξυμφοράς. i. e. ξυμφορὰς ἀγαθὰς, *prosperitates*, utilitates. rarior vocis significatio; quam habet etiam in illis Simonidis apud Comicum Equ. 380. *Πῖνε, πῖν' ἐπὶ συμφοραῖς*, ubi S. τὸ δὲ συμφοραῖς ἐπ' ἐσθλοῖς· τῶν μέσων γὰρ ἡ συμφορά. hoc sumto nihil mutandum est, neque inepte illi, quos refellit Cleon, usurpato proverbio *quae nocumenta, documenta*, utilem esse Atheniensibus dixerint defectionem Mytilenaeorum, quo discant modum tenere tyrannidis, neque intemperantia sua eo redigere socios, ut prosperitate Atheniensium detrimentum accipere sibi videantur.

ἢ τῷ λέγειν πιστεύσας — πειράσεται. ordo ἢ πιστεύσας τῷ λέγειν ἀγωνίσαιτ' ἂν ἀνταποφῆναι, ὡς οὐκ ἔγνωσται τὸ πάνυ δοκοῦν, ἢ κέρδει ἐπαιρόμενος πειράσεται παράγειν, τὸ εὐπρ. τ. λ. ἐκπον. τὸ πάνυ δοκοῦν est, quod maxime placuit populo, vel a populo decretum est, tanquam omnibus optimum visum. S. ἢ τὴν τοῦ λόγου δύναμιν ἐνδείξασθαι βουλόμενος, ἢ κέρδους χάριν λαλήσει. — παράγειν: ἀπατᾶν. — ἀναφέρει: ἀναλαμβάνει, ἀναδέχεται. Ex Hk.

τὰ δὲ πεπραγμένα. „Mosq. τῶν δὲ πεπραγμένων, quae est correctio alicujus grammatici: Thuc. enim totum et partes eodem casu designavit, quo factum, ut τὰ πεπραγμένα absolute dictum sit pro *quod attinet ad facta*. cf. Matth. gr. §. 426. 2.“ *P.* Ad sententiam similes sunt loci 5, 113.; 4, 108. med. εἰωθότες οἱ ἄνθρωποι — λογισμῷ. *Hk.*

τὸ θεαθέν. male plurimi libri, tam scripti, quam editi, τὸ δρασθέν. τὸ θεαθὲν ὄψει, ut ὀφθαλμοῖς ἰδεῖν Iliad. γ', 28. etc. potest tamen, ut aliquid lateat, mendaque sit alienum istud δρασθὲν, cum Thuc. scripsisset ὁραθὲν, inusitate quidem, sed ξενίζειν per contemtum fingens Cleonem, quem Paphlagonem vocans Comicus in Equitibus etiam barbarismi insimulat, id verbum interpretati fuerint τῷ θεαθέν. sunt autem similia in libris ὁ et δ, θ et σθ, ut facile errare potuerint scribae. „Solon p. 97. ed. Bach.

Εἰς γὰρ γλῶσσαν ὁρᾶτε καὶ εἰς
ἔπη αἱμύλου ἀνδρὸς,
εἰς ἔργον δ' οὐδὲν γιγνόμενον
βλέπετε.

— Il y a dans notre passage ce que les grammairiens appellent σχῆμα χιαστόν: car θεαθὲν se rapporte à ὄψει, et λαβόντες à πιστότερον. Cette figure est fréquemment employée par Thuc. (similis quidem figura hyperbato; vereor tamen, ne librarii occupaverint vocem πιστότερον, neglectumque ante minus necessarium sententiae ὄψει post, animadverso errore, subjecerint, cum Thuc. dixisset τὸ θ. ὄψει πιστ. etc. certe affectati speciem habent vulgata.) — λαβόντες est ici au lieu de ὑπολαβόντες.“ *E Did.*

λόγῳ καλῶς ἐπιτιμησάντων· καὶ μετὰ καινότητος μὲν λόγου ἀπατᾶσθαι ἄριστοι, μετὰ δεδοκιμασμένου δὲ μὴ ξυνέπεσθαι ἐθέλειν, δοῦλοι ὄντες τῶν ἀεὶ ἀτόπων, ὑπερόπται δὲ τῶν εἰωθότων· καὶ μάλιστα μὲν αὐτὸς εἰπεῖν ἕκαστος βουλόμενος δύνασθαι, εἰ δὲ μὴ, ἀνταγωνιζόμενοι τοῖς τοιαῦτα λέγουσι μὴ ὕστεροι ἀκολουθῆσαι δοκεῖν τῇ γνώμῃ· ὀξέως δέ τι λέγοντος προεπαινέσαι, καὶ προαισθέσθαι τε πρόθυμοι ἅμα τὰ λεγόμενα, καὶ προνοῆσαι βραδεῖς τὰ ἐξ αὐτῶν ἀποβησόμενα· ζητοῦντές τε ἄλλο τι, ὡς εἰπεῖν, ἢ ἐν οἷς ζῶμεν, φρονοῦντες δὲ οὐδὲ περὶ τῶν παρόντων ἱκανῶς· ἁπλῶς τε, ἀκοῆς ἡδονῇ ἡσσώμενοι, καὶ σοφιστῶν θεαταῖς ἐοικότες καθημένοις μᾶλλον ἢ περὶ πόλεως βουλευομένοις.

Minime omnium Mytilenaeos debuisse deficere, insulam munitam habitantes, nec classe idonea destitutos, propriisque legibus utentes, et immerito prae aliis honoratos ab Atheniensibus.

39. „Ὧν ἐγὼ πειρώμενος ἀποτρέπειν ὑμᾶς ἀποφαίνω Μυτιληναίους μάλιστα δὴ, μίαν πόλιν, ἠδικηκότας ὑμᾶς. ἐγὼ γὰρ, οἵτινες μὲν μὴ δυνατοὶ φέρειν τὴν ὑμετέραν ἀρχὴν, ἢ οἵτινες ὑπὸ τῶν πολεμίων ἀναγκασθέντες ἀπέστησαν, ξυγγνώμην ἔχω· νῆσον δὲ οἵτινες ἔχοντες μετὰ τειχῶν, καὶ κατὰ θάλασσαν μόνον φοβούμενοι τοὺς ἡμετέρους πολεμίους, ἐν ᾧ καὶ αὐτοὶ τριηρῶν παρασκευῇ οὐκ ἄφρακτοι ἦσαν πρὸς αὐτοὺς, αὐτόνομοί τε οἰκοῦντες, καὶ τιμώμενοι ἐς τὰ πρῶτα ὑπὸ ἡμῶν, τοιαῦτα εἰργάσαντο, τί ἄλλο οὗτοι ἢ ἐπεβούλευσάν τε καὶ ἐπαναστῆσαν μᾶλλον ἢ ἀπέστησαν, (ἀπόστασις μέν γε τῶν βίαιόν τι πασχόντων ἐστὶν,) ἐζήτησάν τε μετὰ τῶν πολεμιωτάτων ἡμᾶς στάντες διαφθεῖραι; καίτοι δεινότερόν ἐστιν ἢ εἰ καθ' αὑτοὺς δύναμιν κτώμενοι ἀντεπολέμησαν. παράδειγμα δὲ αὐτοῖς οὔτε αἱ τῶν πέλας ξυμφοραὶ ἐγένοντο, ὅσοι ἀποστάντες

λόγῳ ἐπιτ., *verbis augentium*, sive extollentium.

καὶ μετὰ καιν. (i. e. διὰ καινότητα) μὲν λόγου: ποικιλίας κ. εὐπρεπείας. ταῦτα πρὸς τοὺς Ἀθηναίους αἰνίττεται, οὐδέν τι μελετῶντας πλὴν λέγειν τι κ. ἀκούειν καινόν. τῆς αὐτῆς δὲ διανοίας ἐστὶ καὶ ἡ τοῦ Ἀρχιδάμου δημηγορία (1, 84.), ἐν οἷς φησι καὶ μὴ τὰ ἀχρεῖα ξυνετοὶ ἄγαν ὄντες, κ. τὰ ἑξῆς. — ἀπατ. ἄριστοι: ἀντὶ τοῦ ἐπιτήδειοι, κ. ἕτοιμοι μὴ δοκεῖν ὕστεροι ἀκολουθῆσαι τῇ γνώμῃ. (ne minus intelligentes esse videantur quam callidus orator.) — μετὰ δεδοκ. δέ: ἀληθοῦς. ὁ γὰρ ψευδὴς ἀδόκιμος. — Did. comparavit illa Comici Equ. 1034. (1110.) Ὦ Δῆμε, — ὁ νοῦς δέ σου παρὼν ἀποδημεῖ. „L'accord dans la manière de voir de Thuc. et d'Aristophane, son compatriote et son contemporain, nous a souvent frappé, et très-souvent ses comédies peuvent servir de commentaire à l'histoire et surtout aux discours de Thuc." *Did.*

τὰ τοιαῦτα familiari negligentia dixit; i. e. politica.

καὶ προαισθέσθαι τε πρόθυμοι ἅμα τὰ λεγόμενα, καὶ etc. in codicibus *εἶναι* legitur pro ἅμα, mendo, quod etiam alias animadvertisse mihi videor, velut apud Athenaeum 7., 324, a.

39. τοὺς ἡμετέρους πολεμίους: ἤγουν τοὺς Λακεδαιμονίους. — ἀποστάντες ἤδη ἡμῶν: Αἰγινήτας λέγει, κ. Ποτιδαιάτας, κ. Ναξίους, κ. τοὺς ἄλλους δεδουλωμένους. S.

ἤδη ἡμῶν ἐχειρώθησαν, οὔτε ἡ παροῦσα εὐδαιμονία παρέσχεν ὄκνον μὴ ἐλθεῖν ἐς τὰ δεινά· γενόμενοι δὲ πρὸς τὸ μέλλον θρασεῖς, καὶ ἐλπίσαντες μακρότερα μὲν τῆς δυνάμεως, ἐλάσσω δὲ τῆς δουλώσεως, πόλεμον ἤραντο, ἰσχὺν ἀξιώσαντες τοῦ δικαίου προθεῖναι· ἐν ᾧ γὰρ ᾠήθησαν περιέσεσθαι, ἐπέθεντο ἡμῖν οὐκ ἀδικούμενοι.

Sed saepe usu venire, ut civitates brevissimo tempore proficientes superbiant; minusque firmam esse inopinatam prosperitatem quam eam, quae secundum rationem hominibus contingat. igitur puniendos esse Mytilenaeos, et quidem omnes, quoniam omnes simul deliquerint.

„Εἴωθε δὲ τῶν πόλεων αἷς ἂν μάλιστα καὶ δι᾽ ἐλαχίστου ἀπροσδόκητος εὐπραξία ἔλθῃ, ἐς ὕβριν τρέπειν· τὰ δὲ πολλὰ κατὰ λόγον τοῖς ἀνθρώποις εὐτυχοῦντα ἀσφαλέστερα ἢ παρὰ δόξαν, καὶ κακοπραγίαν, ὡς εἰπεῖν, ῥᾷον ἀπωθοῦνται ἢ εὐδαιμονίαν διασώζονται. χρῆν δὲ Μυτιληναίους καὶ πάλαι μηδὲν διαφερόντως τῶν ἄλλων ὑφ᾽ ἡμῶν τετιμῆσθαι, καὶ οὐκ ἂν ἐς τόδε ἐξύβρισαν· (πέφυκε γὰρ καὶ ἄλλως ἄνθρωπος τὸ μὲν θεραπεῦον ὑπερφρονεῖν, τὸ δὲ μὴ ὑπεῖκον θαυμάζειν·) κολασθήτωσαν δὲ καὶ νῦν ἀξίως τῆς ἀδικίας. καὶ μὴ τοῖς μὲν ὀλίγοις ἡ αἰτία προστεθῇ, τὸν δὲ δῆμον ἀπολύσητε· πάντες γὰρ ἡμῖν γε ὁμοίως ἐπέθεντο, οἷς γ᾽ ἐξῆν ὡς ἡμᾶς τραπομένοις νῦν πάλιν ἐν τῇ πόλει εἶναι· ἀλλὰ τὸν μετὰ τῶν ὀλίγων κίνδυνον ἡγησάμενοι βεβαιότερον ξυναπέστησαν. τῶν τε ξυμμάχων, σκέψασθε, εἰ τοῖς τε ἀναγκασθεῖσιν ὑπό γε τῶν πολεμίων καὶ τοῖς ἑκοῦσιν ἀποστᾶσι τὰς αὐτὰς ζημίας προσθήσετε, τίνα οἴεσθε ὅντινα οὐ βραχείᾳ προφάσει ἀποστήσεσθαι, ὅταν ἢ κατορθώσαντι ἐλευθέρωσις ᾖ, ἢ σφαλέντι μηδὲν παθεῖν ἀνήκεστον; ἡμῖν δὲ πρὸς ἑκάστην πόλιν ἀποκεκινδυνεύσεται τά τε χρήματα, καὶ αἱ ψυχαί. καὶ τυχόντες μέν, πόλιν ἐφθαρμένην παραλαβόντες, τῆς ἔπειτα προσόδου, δι᾽ ἣν ἰσχύομεν,

ἐλπίσαντες — τῆς δουλώσεως. codd. inepte *τῆς βουλήσεως:* inest enim in spe notio voluntatis, neque haec illi potest opponi, sed, qui sperat aliquid, vult ille nimirum atque cupit id sibi contingere. quare confidenter scripsimus *τῆς δουλώσεως*, totam sententiam sic interpretati *imo securi de futuris, et majora sperantes quod attinet ad potentiam* adipiscendam, *minora vero* sperantes, i. e. metuentes, *quod ad servitudinem* subeundam re male gesta, *bellum susceperunt*. victoriam sperasse ait Mytilenaeos, nec servitium timuisse, propter potentiam. de ratione mutatae scripturae si quis quaerit, similiter *βουλεύματα* pro *δουλεύματα* habetur apud Eustathium ad Odyss. ο΄, 319.; *η* autem et *ω* saepius confusa: v. Noctes Naucrat. ad Athen. 107, e, 116, a, etc.

διαφερόντως 6 codd., margo Steph., Dio Cassius. v. Dobraeus. vulgati minus commode *διαφέροντας*.

τοῖς μὲν ὀλίγοις. i. e. nobilibus, optimatibus, quibus opponitur *ὁ δῆμος*. cf. 74. *Ex Hk.*

ὑπό γε. codd. proclivi lapsu *ὑπό τε*. sic Herodotus 6, 124. *ἔκ γε ἂν τούτων*, Xenophon Cyr. 7, 1, 6. *ἀπό γε τῆς ἡμετέρας*, etc.

τίνα — ὅντινα. v. Matth. gr. §. 483., Herm. ad Viger. p. 709.

τὸ λοιπὸν στερήσεσθε, σφαλέντες δὲ πολεμίους πρὸς τοῖς ὑπάρχουσιν ἕξομεν, καὶ ὃν χρόνον τοῖς νῦν καθεστηκόσι δεῖ ἐχθροῖς ἀνθίστασθαι, τοῖς οἰκείοις ξυμμάχοις πολεμήσομεν.

Peroratio, qua inculcat, non esse parcendum sontibus misericordia, facundiaque oratorum, qua in lenitatem pelliciantur.

40. „*Οὔκουν δεῖ προσθεῖναι ἐλπίδα, οὔτε λόγῳ πιστὴν, οὔτε χρήμασιν ὠνητὴν, ὡς ξυγγνώμην ἁμαρτεῖν ἀνθρωπίνως λήψονται. ἄκοντες μὲν γὰρ οὐκ ἔβλαψαν, εἰδότες δὲ ἐπεβούλευσαν· ξύγγνωμον δ' ἐστὶ τὸ ἀκούσιον. ἐγὼ μὲν οὖν καὶ τότε πρῶτον, καὶ νῦν διαμάχομαι μὴ μεταγνῶναι ὑμᾶς τὰ προδεδογμένα, μηδὲ τρισὶ τοῖς ἀξυμφορωτάτοις τῇ ἀρχῇ, οἴκτῳ, καὶ ἡδονῇ λόγων, καὶ ἐπιεικείᾳ, ἁμαρτάνειν. ἔλεός τε γὰρ πρὸς τοὺς ὁμοίους δίκαιος ἀντιδίδοσθαι, καὶ μὴ πρὸς τοὺς οὔτ' ἀντοικτιοῦντας, ἐξ ἀνάγκης τε καθεστῶτας ἀεὶ πολεμίους· οἵ τε τέρποντες λόγῳ ῥήτορες ἕξουσι καὶ ἐν ἄλλοις ἐλάσσοσιν ἀγῶνα, καὶ μὴ ἐν ᾧ ἡ μὲν πόλις βραχέα ἡσθεῖσα μεγάλα ζημιώσεται, αὐτοὶ δὲ ἐκ τοῦ εὖ εἰπεῖν τὸ παθεῖν εὖ ἀντιλήψονται· καὶ ἡ ἐπιείκεια πρὸς τοὺς μέλλοντας ἐπιτηδείους καὶ τὸ λοιπὸν ἔσε-*

40. προθεῖναι Cass. et Pal., Bk., Bloomf., Did., K. Valla *proponere*. Did. „La leçon vulgaire est προσθεῖναι. Nous avons adopté la variante προθεῖναι, parce qu'elle nous paraît indispensable; car προστιθέναι ἐλπίδα n'est nullement propre à ce passage, tandis que la variante est confirmée par ces mots τῶν προθέντων λέγειν αὖθις περὶ Μυτιληναίων §. 38., et οὔτε τοὺς προθέντας τὴν διαγνώμην αὖθις περὶ Μυτιληναίων §. 42. Il s'agissait de proposer dans l'assemblée un espoir de pardon."

λόγῳ πιστὴν, spem *verbis* Atheniensium paciscentium cum Mytilenaeis, *confirmatam*. — ξυγγνώμην ἁμαρτεῖν. i. e. ξ. ὥστε ἁμ., *veniam peccandi*.

ἀνθρωπίνως. sic plurimi et probatissimi codices, quibus accedit S.; nec quidquam obstat, quominus hoc admittamus potius quam vulgatum ἀνθρωπείως: nam quod praecipit Thomas Mag., dicendum esse attice ἀνθρωπείαν φύσιν, non ἀνθρωπίνην, recte D. reponit, ἀνθρώπινος et ἀνθρωπίνως legi in scriptis ἀττικωτάτοις. nec constant sibi in hoc genere scriptores, velut Comicus Ran. 998. dixit ἀνθρωπείως, sed idem Vesp. 1138. ἀνθρωπίνων, quae scripturae metro stabiliuntur, ut non sit cogitandum de permutatione harum formarum, alioqui haud insolita in manuscriptis. igitur Thuc. 2, 50. dixit ἀνθρωπείαν φύσιν, quod respexisse videtur Thomas, nec tamen propterea repudiandum est h. l. ἀνθρωπίνως, quod etiam numeris commendatur alacrioribus verborum ἀνθρωπίνως λήψονται (——⏑———⏑), cum tardi sint vulgatorum ἀνθρωπείως λήψονται (———————⏑), idque in clausula; cui rei magnam curam adhibuisse veteres scriptores constat.

πρὸς τοὺς ὁμοίους. i. e. qui invicem miseratione commoventur, ut statim ipse explicat. *Hk*.

ἐξ ἀνάγκης. i. e. ἐκτὸς ἀν., *praeter necessitatem*, quem significatum ἐκ praepositionis exemplis illustravimus ad 2, 62. superiore capite Cleon Ἐγὼ γὰρ — οἵτινες ὑπὸ τῶν πολεμίων ἀναγκασθέντες ἀπέστησαν, ξυγγνώμην ἔχω. quales esse negat Mytilenaeos, sed his, ἑκοῦσιν ἀποστᾶσιν, opponit τοὺς ἀναγκασθέντας in iis, quae ibidem sequuntur.

τὸ παθεῖν εὖ. acerbe etiam his verbis pungit et corruptelae insimulat adversarios. v. paulo superius. spirat autem tota oratio hominem vehementissimum, importunum, turbulentum. *Hk*.

σθαι μᾶλλον δίδοται ἢ πρὸς τοὺς οὐχ ὁμοίους τε, καὶ οὐδὲν ἧσσον πολεμίους ὑπολειπομένους. ἓν δὲ ξυνελὼν λέγω, πειθόμενοι μὲν ἐμοὶ τά τε δίκαια ἐς Μυτιληναίους καὶ τὰ ξύμφορα ἅμα ποιήσετε, ἄλλως δὲ γνόντες τοῖς μὲν οὖν χαριεῖσθε, ὑμᾶς δὲ αὐτοὺς μᾶλλον δικαιώσεσθε. εἰ γὰρ οὗτοι ὀρθῶς ἀπέστησαν, ὑμεῖς ἂν οὐ χρεὼν ἄρχοιτε· εἰ δὲ δὴ καὶ οὐ προσῆκον ὅμως ἀξιοῦτε τοῦτο δρᾷν, παρὰ τὸ εἰκός τοι καὶ τούσδε ξυμφόρως δεῖ κολάζεσθαι, ἢ παύεσθαι τῆς ἀρχῆς καὶ ἐκ τοῦ ἀκινδύνου ἀνδραγαθίζεσθαι. τῇ τε αὐτῇ ζημίᾳ ἀξιώσατε ἀμύνασθαι, καὶ μὴ ἀναλγητότεροι, οἱ διαφεύγοντες, τῶν ἐπιβουλευσάντων φανῆναι, ἐνθυμηθέντες ἃ εἰκὸς ἦν αὐτοὺς ποιῆσαι κρατήσαντας ὑμῶν ἄλλως τε, καὶ προϋπάρξαντας ἀδικίας. μάλιστα δὲ οἱ μὴ ξὺν προφάσει τινὰ κακῶς ποιοῦντες ἐπεξέρχονται, κεὶ διόλλυνται, τὸν κίνδυνον ὑφορώμενοι τοῦ ὑπολειπομένου ἐχθροῦ· ὁ γὰρ μὴ ξὺν ἀνάγκῃ τι παθὼν χαλεπώτερος διαφυγὼν

τοὺς οὐχ ὁμοίους, *non pariter animatos*. deest in libris *οὐχ*, haustum, ut videtur, a simili -*ους*, quod antecedit. de oblitteratis interdum particulis negandi v. ann. ad 1, 133. sunt haec opposita superioribus *ἐλεός τε γὰρ πρὸς τοὺς ὁμοίους δίκαιος ἀντιδίδοσθαι.*

τοῖς μὲν οὖν χαριεῖσθε. insulse libri *τ. μὲν οὐ χαρ.*, insulse et contra usum, id interpretati, S. Basil. additamento vulgarium scholiorum *οὐχ ἕξουσιν ἡμῖν χάριν*, Portus *illis quidem nihil gratificabimini.* confusa *οὖν* (*οῦ*) et *οὐ*, ut 1, 120. et alias. recte vulgaris S. *τοῖς μέν: τοῖς Μυτιληναίοις ἀχαρίστοις οὖσι χαριζόμενοι*, e quibus colligas, eum legisse in suis libris *τοῖς μὲν οὖν χαρ.*

δικαιώσεσθε: δικαίους καθ' ὑμῶν ἀποδείξετε, ὅτι τυραννικῶς ἄρχετε. S. vitiose codd. *δικαίως.* imo *δικαίους*, *τοὺς Μυτιληναίους*, *justos erga vos esse judicabitis Mytilenaeos.*

οὐ χρεών. synonyma sunt *οὐ προσῆκον* et *παρὰ τὸ εἰκὸς* in iis, quae haec excipiunt, i. e. *οὐ προσηκόντως, οὐκ εἰκότως.*

παρὰ τὸ εἰκός τοι καὶ τούσδε. pro *τοίνυν* ex praestantissimis libris receptum *τοί.* — (*καὶ τούσδε*, *etiam hos*, ut alios socios. *G—r.*) — *ξυμφόρως.* S. *τοῦ συμφέροντος ἕνεκα τῇ ἀρχῇ.* — *ἐκ τοῦ ἀκινδύνου ἀνδραγαθ.* hoc recte exponit S. *ἀσκεῖν ἀνδραγαθίαν ἀκίνδυνον. Ex Hk.*

„*Ἀνδραγαθίζεσθαι* dans ce passage signifie *se montrer généreux, intègre;* („den Ehrlichen spielen.“ *G—r.*) c'est dans le même sens que Thuc. emploie le mot *ἀνδραγαθία* plus bas, §. 57. 1 *παράδειγμα ἀνδραγαθίας*, et *ἀνδρῶν ἀγαθῶν πέρι.*“ *Did.*

μὴ ἀναλγητότεροι — φανῆναι. hortatur Cleon Athenienses, ut Lesbios ulciscantur, ne, cum tantum periculum evaserint, duriores et sensus doloris ex defectione Mytilenaeorum percepti magis expertes videantur quam illi insidiatores, qui si vicissent, gravissimas ab Atheniensibus poenas tolerati imperii sumturi fuissent. *Hk.*

οἱ μὴ ξὺν προφάσει: οἱ ἀδικοῦντές τινα χωρὶς αἰτίας, τουτέστιν ἄνευ τοῦ προηδικῆσθαι. S.

κεὶ διόλλυνται, *etiamsi ipsi pereant.* mendose libri *καὶ δ.* sponte neque injuria provocatos maleficos perdite inimicos invadere ait Cleon propterea, quia veniam nullam sperant, si vincantur. — *μὴ ξὺν ἀνάγκῃ*, *nulla necessitate*, i. e. fere, quod modo dixit, *μὴ ξὺν προφάσει*, *nullo praetextu*, in quo inest significatio necessitatis, rationis, causae. acrius acceptam injuriam ulcisci ait temere lacessitos, si periculum effugerint. plurimi codd. *ξὺν δίκῃ*, quae haud dubie est interpretatio exquisite dicti *ξὺν ἀνάγκῃ.*

τοῦ ἀπὸ τῆς ἴσης ἐχθροῦ. μὴ οὖν προδόται γένησθε ὑμῶν αὐτῶν, γενόμενοι δ᾽ ὅτι ἐγγύτατα τῇ γνώμῃ τοῦ πάσχειν, καὶ ὡς πρὸ παντὸς ἂν ἐτιμήσασθε αὐτοὺς χειρώσασθαι, νῦν ἀνταπόδοτε, μὴ μαλακισθέντες πρὸς τὸ παρὸν αὐτίκα, μηδὲ τοῦ ἐπικρεμασθέντος ποτὲ δεινοῦ ἀμνημονοῦντες· κολάσατε δὲ ἀξίως τούτους τε, καὶ τοῖς ἄλλοις [ξυμμάχοις] παράδειγμα σαφὲς καταστήσατε, ὃς ἂν ἀφιστῆται, θανάτῳ ζημιωσόμενον· τόδε γὰρ ἢν γνῶσιν, ἧσσον, τῶν πολεμίων ἀμελήσαντες, τοῖς ὑμετέροις αὐτῶν μαχεῖσθε ξυμμάχοις.“

Cleoni respondet Diodotus.

41. *Τοιαῦτα μὲν ὁ Κλέων εἶπε· μετὰ δ᾽ αὐτὸν Διόδοτος ὁ Εὐκράτους, ὅσπερ καὶ ἐν τῇ προτέρᾳ ἐκκλησίᾳ ἀντέλεγε μάλιστα μὴ ἀποκτεῖναι Μυτιληναίους, παρελθὼν καὶ τότε ἔλεγε τοιάδε.*

Non esse accelerandam consultationem de rebus maximis, et factorum magistram esse orationem.

42. „*ΟΥΤΕ* τοὺς προθέντας τὴν διαγνώμην αὖθις περὶ Μυτιληναίων αἰτιῶμαι, οὔτε τοὺς μεμφομένους μὴ πολλάκις περὶ τῶν μεγίστων βουλεύεσθαι ἐπαινῶ· νομίζω δὲ δύο τὰ ἐναντιώτατα εὐβουλίᾳ εἶναι, τάχος τε, καὶ ὀργήν. * ὧν τὸ μὲν

„Verba *τοῦ ἀπὸ τῆς ἴσης ἐχθροῦ* contrarie posita sunt illis *οἱ μὴ ξὺν προφάσει τινὰ κακῶς ποιοῦντες.* erit igitur *ὁ ἀπὸ τῆς ἴσης* (*μοίρας* S.) *ἐχθρὸς* is, qui *μὴ προπαθὼν ἄνευ προφάσεως, ἀλλὰ καὶ αὐτὸς ἀδικήσας*, parem in efficienda inimicitia partem habuit (der gleichen Antheil an der Verfeindung hatte). talis inimicus exorabilior est quam is, qui non prius alterum lacessens ipse injuria afficitur“ etc. *G—r.*

γενόμενοι — τοῦ πάσχειν: εἰς ἔννοιαν ἐλθόντες ὧν ἐμέλλετε πάσχειν ὑπὸ Λεσβίων. S. ea *quam proxime, ὅτι ἐγγύτατα*, i. e. tanquam *praesentem* injuriam, animo proponere jubet Athenienses. *E B—ro.*

μὴ — αὐτίκα, non deleniti rebus praesentibus, i. e. calamitate Lesbiorum.

τοῖς ἄλλοις, ut *τῶν ἄλλων*, pro *τῶν ἄλλων ξυμμάχων*, in verbis *χρῆν δὲ — τετιμῆσθαι* c. 39. a glossatore esse videtur *ξυμμάχοις*, eoque magis displicet, quod statim sequitur *τοῖς — ξυμμάχοις.*

42. *οὔτε τοὺς προθέντας —.* Respondet Diodotus ad singula, quae Cleon dixit. haec quidem verba spectant ad c. 38., ubi Cleon *θαυμάζω μὲν τῶν προθέντων αὖθις περὶ Μυτιληναίων λέγειν.* de *μὴ* post *μέμφομαι* vid. Zeun. et Herm. ad Vig. p. 459. et 810. *Hk.*

ὧν τὸ μὲν — γνώμης. nego, haec dedisse Thucydidem, quippe *ταυτολόγα* et ea, quae prodant fraudem permixtis diversarum rerum notionibus. nihil enim propemodum *ἄνοια* differt a *βραχύτητι γνώμης*, nec rite haec illi opponitur ita, ut *ἄνοια* tribuatur *τῷ τάχει, βραχύτης* autem *γνώμης* dicatur esse propria *τῇ ὀργῇ.* scilicet *γνώμη* sive *νοῦς* est id, quo distinguitur homo ab animalibus, *ratio, sensus communis; παιδεύσει* autem homo eruditus praestat rudi et male educato. jam celeritas agendi ratione non adhibita est bruti stupidique; irae autem indulgere solent illi, quos doctrina non mitigavit. hinc puto intelligi, *ἀνοίας* esse explicationem verborum *βραχύτητος γνώμης*, quae aberraverint, succedente in locum eorum glossa; qua deleta manum Thucydideam restituere mihi videor ita scribendo *ὧν τὸ μὲν μετὰ βραχ. γν. φιλεῖ γ., τὸ δὲ μετὰ ἀπαιδ.*

μετὰ ἀνοίας φιλεῖ γίγνεσθαι, τὸ δὲ μετὰ ἀπαιδευσίας καὶ βραχύτητος γνώμης. τούς τε λόγους ὅστις διαμάχεται μὴ διδασκάλους τῶν πραγμάτων γίγνεσθαι, ἢ ἀξύνετός ἐστιν, ἢ ἰδίᾳ τι αὐτῷ διαφέρει· ἀξύνετος μὲν, εἰ ἄλλῳ τινὶ ἡγεῖται περὶ τοῦ μέλλοντος δυνατὸν εἶναι καὶ μὴ ἐμφανοῦς φράσαι· διαφέρει δ' αὐτῷ, εἰ βουλόμενός τι αἰσχρὸν πεῖσαι εὖ μὲν εἰπεῖν οὐκ ἂν ἡγεῖται περὶ τοῦ μὴ καλοῦ δύνασθαι, εὖ δὲ διαβαλὼν ἐκπλῆξαι ἂν τούς τε ἀντεροῦντας, καὶ τοὺς ἀκουσομένους.

Cum generatim vel imperitos, vel suspectos, esse, qui id negent, aliterque sentientes calumniando deterreant; tum molestissimos, qui adversarios corruptionis accusent; civitatis autem interesse, ut bene consulentis, nisi augeatur, certe non imminuatur, honor, minusque peritus pariter gratiam inire studeat apud populum.

„Χαλεπώτεροι δὲ καὶ οἱ ἐπὶ χρήμασι προσκατηγοροῦντες ἐπίδειξίν τινα. εἰ μὲν γὰρ ἀμαθίαν κατῃτιῶντο, ὁ μὴ πείσας ἀξυνετώτερος ἂν δόξας εἶναι [ἢ ἀδικώτερος] ἀπεχώρει· ἀδικίας δ' ἐπιφερομένης πείσας τε ὕποπτος γίγνεται, καὶ μὴ τυχὼν μετὰ ἀξυνεσίας καὶ ἄδικος. ἥ τε πόλις οὐκ ὠφελεῖται ἐν τῷ τοιῷδε· φόβῳ γὰρ ἀποστερεῖται τῶν ξυμβούλων, καὶ πλεῖστ' ἂν ὀρθοῖτο ἀδυνάτους λέγειν ἔχουσα τοὺς τοιούτους τῶν πολιτῶν· ἐλάχιστα γὰρ ἂν πεισθείησαν ἁμαρτάνειν. χρὴ δὲ τὸν μὲν ἀγαθὸν πολίτην μὴ ἐκφοβοῦντα τοὺς ἀντεροῦντας, ἀλλ' ἀπὸ τοῦ ἴσου φαίνεσθαι ἄμεινον λέγοντα, τὴν δὲ σώφρονα

διαμάχεται: *ἐναντιοῦται.* — ***ἢ ἰδίᾳ:*** *τουτέστι διὰ τὸ ἴδιόν τι κέρδος σκοπεῖν κ. συμφέρον.* — ***διαφέρει:*** *ὠφελεῖ.* — ***εἰ ἄλλῳ:*** *καὶ οὐχὶ λόγῳ δηλ.* — ***περὶ τοῦ μέλλοντος:*** *τὸ ἑξῆς π. τοῦ μ. καὶ ἀφ. δυνατόν ἐστι φράσαι.* — ***διαφέρει δ' αὐτῷ:*** *λυσιτελεῖ.* **S.**

εὖ δὲ διαβαλών. **ironice dictum. „i. e. calumniando strenue, perite, perterrefacere et confundere tum sibi repugnantes, tum audientes, sperat.“ G.**

χαλεπώτεροι δὲ καί. **i. e.** *καὶ χαλ. δὲ*, **per hyperbaton,** ***etiam molestiores*** **(sive** ***infestiores)*** ***autem*** **sunt. vulgo** *χαλεπώτατοι*, **permutatione tralatitia harum formarum.**

ἐπὶ χρήμασιν — ἐπίδειξίν τινα. **respondetur his ad illa** *αὐτοὶ δὲ ἐκ τοῦ εὖ εἰπεῖν τὸ παθεῖν εὖ ἀντιλήψονται.* — ***ἐπιδ.*** **h. l. non est, ut alibi,** ***ostentatio*****, vel oratio ostentandae facundiae causa habita, sed oratio non ex sensu oratoris composita, verum ex voluntate ejus, qui sua sibi pecunia in usum suum componendam curavit.** ***Hk.*** — ***ἐπίδειξιν*** **dixit pro** *ἐπιδείξαντα*, **rem pro persona.**

ὁ μὴ πείσας, ***is, qui non persuasit*** **aliquid populo, orator inferior dicendo.**

ἀξυνετώτερος **vim habet positivi** *ἀξύνετος*, **qua re non perspecta inepte aliquis immisit verba** *ἢ ἀδικώτερος*, **intellecto** *μᾶλλον*, **cum in subsequentibus demum fiat mentio** ***ἀδικίας*****, i. e.** ***improbitatis*** **pecunia corrupti oratoris.** — ***ἐπιφερομένης***, ***objectae.*** — ***τοὺς τοιούτους***, ***tales*****, Cleoni similes, qui si imperiti essent dicendi, bene se habituram ait rempublicam.**

ἂν πεισθείησαν. **ex** *ἡ πόλις* **repete** *οἱ πολῖται*, **vel pluralem verbi ad singularem nominis** *πόλις* **refer.** ***Hk.***

ἀπὸ τοῦ ἴσου λέγοντα. **bis cogita** *λέγοντα* **sic,** *ἀπὸ τοῦ ἴσου* **(unparteiisch, sive die Sache, nicht die Person, ansehend)** *λέγοντα φαίνεσθαι ἄμεινον λέγοντα.* ***G—r.*** **aequaliter dicere jubet oratores, i. e. eodem modo aperte, neque malis artibus deprimendo adversarios.**

πόλιν τῷ τε πλεῖστα εὖ βουλεύοντι εἰ μὴ προστιθέναι τιμὴν, ἀλλὰ μηδ' ἐλασσοῦν τῆς ὑπαρχούσης, καὶ τὸν μὴ τυχόντα γνώμης οὐχ ὅπως ζημιοῦν, ἀλλὰ μηδ' ἀτιμάζειν· οὕτω γὰρ ὅ τε κατορθῶν ἥκιστα ἂν ἐπὶ τῷ ἔτι μειζόνων ἀξιοῦσθαι παρὰ γνώμην τι καὶ πρὸς χάριν λέγοι, ὅ τε μὴ ἐπιτυχὼν ὀρέγοιτο τῷ αὐτῷ χαριζόμενός τι καὶ αὐτὸς προσάγεσθαι τὸ πλῆθος.

Ne avaritiae quidem suspecti, sed recte consulentis, orationem despiciendam esse, nec aperte juvari, sed artibus rhetoricis decipi velle multitudinem atticam.

43. „Ὧν ἡμεῖς τἀναντία δρῶμεν, καὶ προσέτι, ἤν τις καὶ ὑποπτεύηται κέρδους μὲν ἕνεκα, τὰ βέλτιστα δ' ὅμως λέγειν, φθονήσαντες τῆς οὐ βεβαίου δοκήσεως [τῶν κερδῶν] τὴν φανερὰν ὠφέλειαν τῆς πόλεως ἀφαιρούμεθα. καθέστηκε δὲ τἀγαθὰ ἀπὸ τοῦ εὐθέος λεγόμενα μηδὲν ἀνυποπτότερα εἶναι τῶν κακῶν· ὥστε δεῖν ὁμοίως τόν τε τὰ δεινότατα βουλόμενον πεῖσαι ἀπάτῃ προσάγεσθαι τὸ πλῆθος, καὶ τὸν τὰ ἀμείνω λέγοντα ψευσάμενον πιστὸν γενέσθαι· μόνην τε τὴν πόλιν διὰ τὰς περινοίας εὖ ποιῆσαι ἐκ τοῦ προφανοῦς, μὴ ἐξαπατήσαντα, ἀδύνατον· ὁ γὰρ διδοὺς φανερῶς τι ἀγαθὸν ἀνθυποπτεύεται ἀφανῶς πῃ πλέον ἕξειν. χρὴ δὲ πρὸς τὰ μέγιστα καὶ ἐν τῷ τοιῷδε ἀξιοῦντι ἡμᾶς περαιτέρω προνοοῦντας λέγειν ὑμῶν τῶν δι' ὀλίγου σκοπούντων ἄλλως τε, καὶ ὑπεύθυνον τὴν παραίνεσιν ἔχοντας πρὸς ἀνεύθυνον τὴν ὑμετέραν ἀκρόασιν. εἰ γὰρ ὅ τε πείσας, καὶ ὁ ἐπισπόμενος, ὁμοίως ἐβλάπτοντο, σωφρονέ-

τῷ τε πλ. εὖ βουλ. εἰ μὴ πρ. τιμήν. male deest in libris εἰ particula, hausta, opinor, a -τι simili, quod antecedit.

τῷ αὐτῷ, *eadem re*, i. e. perite dicendo, bene consulendo, τῷ κατορθοῦν. — χαριζόμενός τι, *gratificans aliqua re* populo.

43. κέρδους μὲν ἕνεκα. respicit ad illa Cleonis cap. 38. ἢ κέρδει ἐπαιρόμενος, τὸ εὐπρεπὲς τοῦ λόγου ἐκπονήσας, παράγειν πειράσεται. *Hk.* — καθέστηκε, *obtinet*, mos est. — ἀπὸ τοῦ εὐθέος, *aperte*, sincere.

ψευσάμενον πιστὸν γενέσθαι, *mentiendo fidem impetrare.* oxymorum. K.

περινοίας: περιεργίας. S. nimias cautiones; Müller. „Ueberklugheit."

ἐν τῷ τοιῷδε ἀξιοῦντι. i. e. *in tali vestra de oratoribus sententia, maligna atque invidiosa.* τὸ ἀξιοῦν substantive *existimatio, suspicio.* ita 1, 142. ἐν τῷ μὴ μελετῶντι: 3, 10. ἐν τῷ διαλλάσσοντι τῆς γνώμης: 5, 9. τοῦ ὑπακιέναι πλέον ἢ τοῦ μένοντος τὴν διάνοιαν ἔχουσιν. *Hk.* — χρὴ δὲ — σκοπούντων. transpositum καὶ pertinet ad περ. προνοοῦντας, *etiam longius prospicientes*, magisque nobis caventes, *quam vos parum consideratos, dicere nos oportet.*

ὑπεύθυνον. Inconstanter populus Atheniensis eos multabat, quorum auctoritate et consilio ipse legem quandam sanxerat, si quis intra annuum spatium, nomine delato, doceret, legem illam reipublicae perniciosam esse, quae actio dicebatur γραφὴ παρανόμων. v. Wolf. Prolegg. in Demosth. Lept. p. 137. sqq., Schömann. de com. Ath. p. 159. et sane verum est, quod hic dicit Diodotus, populum Atheniensem moderatius et cautius decreturum fuisse, nisi consultandi laborem aliis cum ipsorum periculo injunxisset, sibimet autem impunitatem reservasset. *Hk.*

ὁ ἐπισπόμενος, is, *qui secutus est suadentem*, qui ei assentitur.

στερον ἂν ἐκρίνετε· νῦν δὲ πρὸς ὀργὴν ἥντινα τύχητε ἔστιν ὅτε σφαλέντες τὴν τοῦ πείσαντος μίαν γνώμην ζημιοῦτε, καὶ οὐ τὰς ὑμετέρας αὐτῶν, εἰ πολλαὶ οὖσαι ξυνεξήμαρτον.

Non agi nunc de culpa Mytilenaeorum, sed de capiendo Atheniensibus consilio utili.

44. „Ἐγὼ δὲ παρῆλθον οὔτε ἀντερῶν περὶ Μυτιληναίων, οὔτε κατηγορήσων· οὐ γὰρ περὶ τῆς ἐκείνων ἀδικίας ἡμῖν ὁ ἀγὼν, εἰ σωφρονοῦμεν, ἀλλὰ περὶ τῆς ἡμετέρας εὐβουλίας. ἤν τε γὰρ ἀποφήνω πάνυ ἀδικοῦντας αὐτοὺς, οὐ διὰ τοῦτο καὶ ἀποκτεῖναι κελεύσω, εἰ μὴ ξυμφέρον, ἤν τε καὶ ἔχοντές τι ξυγγνώμης εἶεν, εἰ τῇ πόλει μὴ ἀγαθὸν φαίνοιτο· νομίζω δὲ περὶ τοῦ μέλλοντος ἡμᾶς μᾶλλον βουλεύεσθαι ἢ τοῦ παρόντος. καὶ τοῦτο, ὃ μάλιστα Κλέων ἰσχυρίζεται, ἐς τὸ λοιπὸν ξυμφέρον ἔσεσθαι πρὸς τὸ ἧσσον ἀφίστασθαι θάνατον ζημίαν προθεῖσι, καὶ αὐτὸς περὶ τοῦ ἐς τὸ μέλλον καλῶς ἔχοντος ἀντισχυριζόμενος τἀναντία γιγνώσκω, καὶ οὐκ ἀξιῶ ὑμᾶς τῷ εὐπρεπεῖ τοῦ ἐκείνου λόγου τὸ χρήσιμον τοῦ ἐμοῦ ἀπώσασθαι· δικαιότερος γὰρ ὢν αὐτοῦ ὁ λόγος πρὸς τὴν νῦν ὑμετέραν

πρὸς ὀργὴν ἥντινα τύχητε. haec eundem sensum habent ac si scriptum esset *πρὸς ὀργὴν, πρὸς ἥντινα τύχητε*, et, cum *πρὸς ὀργὴν* idem sit, quod *ὀργῇ*, pro *ὀργῇ ᾗτινι τύχητε*. *E G—ro.*

44. *ἤν τε γὰρ — φαίνοιτο.* **Lindavius, et Burges. Diar. class. fascic. 44., p. 376. (Bibl. crit. Scebod. 3, 6., p. 545.),** *ἤν τε καὶ ἔχοντάς τι ξ.*, *ἐᾷν*, **ut Plato Euthyphr. p. 4, B.** *εἴ τε ἐν δίκῃ ἔκτεινεν ὁ κτείνας, εἴτε μὴ, καὶ εἰ μὲν δίκῃ, ἐᾷν, εἰ δὲ μὴ, ἐπεξιέναι*, **et infra ipse Thuc. c. 48., ubi omnem Diodoti sententiam paucis verbis repetit,** *Μυτιληναίων οὓς μὲν Πάχης ἀπέπεμψεν ὡς ἀδικοῦντας, κρῖναι καθ' ἡσυχίαν, τοὺς δ' ἄλλους ἐᾷν οἰκεῖν*, **quae attulerunt Df. et Hk.; sed assentior illis, qui nihil mutandum esse censent, modo sic interpungatur locus, ut interpunctus a nobis est, quo intelligatur, verba** *ἤν τε — αὐτοὺς* **respondere verbis** *ἤν τε — εἶεν*, **mediisque interjectam esse occupatam emphatice apodosin** *οὐ διὰ τοῦτο καὶ ἀποκτεῖναι κελεύσω*, **utrique membro protaseos subjecta conditione rei, quam dicit,** *εἰ μὴ ξυμφέρον, εἰ τῇ πόλει μὴ ἀγαθὸν φαίνοιτο.* **de particula** *ἢν* **optativo juncta v. Schäfer. Melet. crit. p. 87., Matth. gr. §. 525, 7, b.** Did. „Si le second *ἤν τε* se rapporte à l'optatif *εἶεν*, c'est un usage assez fréquent chez les atticistes. Lucien *de ver. Hist.* dit *ἐὰν* (quod idem *τῷ ἢν*) *καταχθείημεν εἰς τὰς νήσους.* Hérodote **aussi emploie indifféremment** *ἢν* **avec deux modes; avec le subjonctif:** *ἢν μὲν φαίνηταί σοι ἄξιος ὁ χρυσὸς* **... et avec l'optatif:** *ἢν δὲ μὴ εἴη ἄξιος*, **liv. 4." clausula sententiae verbis, quae conditionem rei significant, interjecta Thuc. etiam 1, 107.** *νομίσαντες δὲ ἀπορεῖν, ὅπη διέλθωσιν, ἐπεστράτευσαν αὐτοῖς, καί τι καὶ τοῦ δήμου καταλύσεως ὑποψίᾳ*, **ut P. annotavit scripto de Elocutione Thucydidis 1, 2., p. 277.**

τῷ εὐπρεπεῖ: τῇ πιθανολογίᾳ τοῦ Κλέωνος. **S.**

„*δικαιότερος γὰρ ὤν.* **i. e. denn da seine Rede gerechter ist, (v. in sequentibus scholiastae verba** *ἰστέον δὲ — τὸ συμφέρον.*) **so könnte sie gemäss eurem jetzigen Zorne gegen die Mytilenäer euch leicht hinreissen (indem ihr in diesem Zorne mehr geneigt sein werdet, nach Kleons Rechtsgründen Gerechtigkeit und Strenge, als nach meinen politischen Gründen Gnade und Milde auszuüben). nam** *πρὸς τὴν ὑμ. ὀργὴν* **non aliter dictum est quam**

ὀργὴν ἐς Μυτιληναίους τάχα ἂν ἐπισπάσαιτο, ἡμεῖς δὲ οὐ δικαζόμεθα πρὸς αὐτοὺς, ὥστε τῶν δικαίων δεῖν, ἀλλὰ βουλευόμεθα περὶ αὐτῶν, ὅπως χρησίμως ἕξουσιν.

Ne capitis quidem poena homines absterreri a delinquendo, sed cupidine ac spe impelli omnes ad adeunda pericula, maximeque civitates, quae de summis rebus, libertate et imperio, contendant.

45. „Ἐν οὖν ταῖς πόλεσι πολλῶν θανάτου ζημία πρόκειται, καὶ οὐκ ἴσων τῷδε, ἀλλ' ἐλασσόνων ἁμαρτημάτων· ὅμως δὲ τῇ ἐλπίδι ἐπαιρόμενοι κινδυνεύουσι, καὶ οὐδείς πω καταγνοὺς ἑαυτοῦ μὴ περιέσεσθαι τῷ ἐπιβουλεύματι ἦλθεν ἐς τὸ δεινόν· πόλις τε ἀφισταμένη τίς που, ἥσσω τῇ δοκήσει ἔχουσα τὴν παρασκευὴν, ἢ οἰκείαν, ἢ ἄλλων ξυμμαχίαν, τούτῳ ἐπεχείρησε; πεφύκασί γε ἅπαντες καὶ ἰδίᾳ καὶ δημοσίᾳ ἁμαρτάνειν, καὶ οὐκ ἔστι νόμος ὅστις ἀπείρξει τούτου. ἐπεὶ διεξεληλύθασί γε διὰ πασῶν τῶν ζημιῶν οἱ ἄνθρωποι προστιθέντες, εἴ πως ἧσσον ἀδικοῖντο ὑπὸ τῶν κακούργων· καὶ εἰκὸς, τὸ πάλαι τῶν μεγίστων ἀδικημάτων μαλακωτέρας κεῖσθαι αὐτὰς, παραβαινομένων δὲ τῷ χρόνῳ ἐς τὸν θάνατον αἱ πολλαὶ ἀνήκουσι· καὶ τοῦτο ὅμως παραβαίνεται. ἢ τοίνυν δεινότερόν τι τούτου δέος εὑρετέον ἐστὶν, ἢ τόδε γε οὐδὲν ἐπίσχει, ἀλλ' ἡ μὲν πενία ἀνάγκῃ τὴν τόλμαν παρέχουσα, ἡ δ' ἐξουσία ὕβρει τὴν πλεονεξίαν καὶ φρονήματι, αἱ δ' ἄλλαι ξυντυχίαι ὀργῇ

4, 106. τὸ κήρυγμα πρὸς τὸν φόβον (gemäss ihrer Furcht) δίκαιον εἶναι ὑπελάμβανεν." *G—r.*

ἡμεῖς δὲ οὐ δικ. πρὸς αὐτούς: οὐ δικαστήριον συγκροτοῦμεν (paramus, molimur) μετὰ τῶν Μυτιληναίων. — *ὥστε τῶν δικ.*: οὐ περὶ τοῦ δικαίου, φησὶ, συμβουλευόμεθα, ἀλλὰ τοῦ συμφέροντος. S. idem ad verba *Οὔτε τοὺς προθέντας* initio capitis 42. ἰστέον δὲ, ὅτι ὁ μὲν Κλέων τὸ δίκαιον προβάλλεται, οὗτος δὲ ὁ Διόδοτος τὸ συμφέρον. et rursus h. l. *χρησίμως ἕξουσιν*: ἡμῖν δηλ.

45. *πολλῶν θαν. ζημία*: οἷον τυραννίδος, προδοσίας, κ. φόνου, κ. μοιχείας, κ. ἄλλων. S.

πόλις τε ἀφιστ. τίς που. perperam ll. τίς πω. — *ἥσσω τῇ δοκ. ἔχουσα.* i. e. ἥσσω ἔχειν δοκοῦσα. negat, ullam civitatem, quae deficiat, inferiorem se putare apparatu belli opibusque cum propriis, tum sociorum.

τούτῳ ἐπεχείρησε. int. τῷ ἀφίστασθαι. *Hk.*

πεφύκασί — γε. mendose libri πεφ. τε.

καὶ τοῦτο ὅμως παραβαίνεται. τοῦτο, sic, ut Soph. Ajace, v. 622., Aristoph. Ran. 659., Athen. 321, c.; quemadmodum et τόδε, ταῦτα, τάδε, usurpantur: v. Odyss. ρ', 44., 52., Soph. Phil. 1061., Eurip. Iph. A. 968., Athen. 593, c, 599, e.

ἡ δ' ἐξουσία — φρονήματι. hyperbaton pro ἡ δ' ἐξ. ὕβρει καὶ φρον. τὴν πλεον. — S. „τὰς αἰτίας βούλεται δηλῶσαι τῶν ἁμαρτημάτων, ἀφ' ὧν κινούμενοι ἄνθρωποι ἁμαρτάνουσι, καί φησιν, ὅτι οἱ μὲν ὑπὸ πενίας ἀναγκάζονται λῃσταὶ εἶναι, οἱ δὲ ὑπὸ ἐξουσίας κ. μεγαλοφροσύνης πλεονεκτοῦσιν, οἱ δὲ ὁμοίως διά τινα κρείττονα ἀναγκάζονται κινδυνεύειν, οἷον οἱ μέθυσοι κ. πόρνοι δι' ἡδονὴν, καὶ, ὅπερ φησὶν Ἀριστοτέλης ἐν τοῖς Ἠθικοῖς, ὅτι πᾶσα πρᾶξις κ. προαίρεσις ἀγαθοῦ τινος ἐφίεσθαι δοκεῖ."

αἱ δ' ἄλλαι — τῶν ἀνθρώπων, et cetera, *quae accidunt irae hominum*, i. e. quae forte iram eorum commovent.

τῶν ἀνθρώπων, ὡς ἑκάστη τις κατέχεται ὑπ' ἀνηκέστου τινὸς κρείσσονος, ἐξάγουσιν ἐς τοὺς κινδύνους· ἥ τε ἐλπὶς καὶ ὁ ἔρως ἐπὶ παντὶ, ὁ μὲν ἡγούμενος, ἡ δ' ἐφεπομένη, καὶ ὁ μὲν τὴν ἐπιβολὴν ἐκφροντίζων, ἡ δὲ τὴν εὐπορίαν τῆς τύχης ὑποτιθεῖσα, πλεῖστα βλάπτουσι, καὶ ὄντα ἀφανῆ κρείσσω ἐστὶ τῶν ὁρωμένων δεινῶν. καὶ ἡ τύχη ἐπ' αὐτοῖς οὐδὲν ἔλασσον ξυμβάλλεται ἐς τὸ ἐπαίρειν· ἀδοκήτως γὰρ ἔστιν ὅτε παρισταμένη καὶ ἐκ τῶν ὑποδεεστέρων κινδυνεύειν τινὰ προάγει, καὶ οὐχ ἧσσον τὰς πόλεις, ὅσῳ περὶ τῶν μεγίστων, ἐλευθερίας ἢ ἄλλων ἀρχῆς, καὶ μετὰ πάντων ἕκαστος ἀλογίστως ἐπὶ πλέον τι αὐτὸν ἐδόξασεν. ἁπλῶς τε ἀδύνατον καὶ πολλῆς εὐηθείας, ὅστις οἴεται, τῆς ἀνθρωπείας φύσεως ὁρμωμένης προθύμως τι πρᾶξαι ἀποτροπήν τινα ἔχειν ἢ νόμων ἰσχύϊ, ἢ ἄλλῳ τῳ δεινῷ.

Igitur spem veniae non esse praecidendam deficientibus, ne pertinaciora et sumtuosiora fiant bella cum sociis, inutilioresque dirutis urbibus victoriae.

46. „Οὔκουν χρὴ οὔτε τοῦ θανάτου τῇ ζημίᾳ ὡς ἐχεγγύῳ πιστεύσαντας χεῖρον βουλεύσασθαι, οὔτε ἀνέλπιστον καταστῆσαι τοῖς ἀποστᾶσιν, ὡς οὐκ ἔσται μεταγνῶναι καὶ ὅτι ἐν βραχυτάτῳ τὴν ἁμαρτίαν καταλῦσαι. σκέψασθε γὰρ, ὅτι νῦν μὲν, ἤν τις [καὶ] ἀποστᾶσα πόλις γνῷ μὴ περιεσομένη, ἔλθοι ἂν ἐς ξύμβασιν, δυνατὴ οὖσα ἔτι τὴν δαπάνην ἀποδοῦναι, καὶ τὸ λοιπὸν ὑποτελεῖν· ἐκείνως δὲ τίνα οἴεσθε ἥντινα οὐκ ἄμεινον μὲν ἢ νῦν παρασκευάσεσθαι, πολιορκίᾳ τε παρατενεῖσθαι ἐς τοὔσχατον, εἰ τὸ αὐτὸ δύναται σχολῇ καὶ ταχὺ ξυμβῆναι; ἡμῖν τε πῶς οὐ βλάβη δαπανᾶν καθημένοις διὰ τὸ ἀξύμβατον, καὶ ἢν ἕλωμεν πόλιν, ἐφθαρμένην παραλαβεῖν καὶ τῆς προσόδου τὸ λοιπὸν ἀπ' αὐτῆς στέρεσθαι; ἰσχύομεν δὲ πρὸς τοὺς πολεμίους τῷδε. ὥστε οὐ δικαστὰς ὄντας δεῖ ἡμᾶς μᾶλλον τῶν ἐξαμαρτανόντων ἀκριβεῖς βλάπτεσθαι ἢ ὁρᾶν, ὅπως ἐς τὸν ἔπειτα χρόνον μετρίως κολάζοντες ταῖς πόλεσιν ἕξομεν ἐς χρημάτων λόγον ἰσχυούσαις χρῆσθαι, καὶ τὴν φυλακὴν μὴ ἀπὸ

ἑκάστη ξυντυχία, *quisque casus*, quaeque conditio singulorum hominum. — ὁ ἔρως, *desiderium* alicujus rei. — ἐπὶ παντὶ, *in re qualibet*. — ἐπ' αὐτοῖς, *praeterea*.

ὅσῳ περὶ τῶν μεγίστων, scil. κινδυνεύουσι. ad verba καὶ μετὰ πάντων repete ὅσῳ. sententia „civitatibus tanto magis accidit, ut fortuna secunda ad pericula subeunda abripiantur, quanto graviora sunt, de quibus contenditur, et quanto quisque in communi periculo confidentior est.“ *Hk.*

46. ὅτι ἐν βραχυτάτῳ. hyperbaton pro ἐν ὅτι βρ. G. „ἐν βραχ. scil. καιρῷ.“ — περιεσομένη, *superior futura*.

δαπάνην ἀποδοῦναι. S. ταῦτα δὲ πρὸς τὸν Κλέωνα, εἰπόντα (c. 39.) „ἡμῖν δὲ πρὸς ἑκάστην πόλιν ἀποκεκινδυνεύσεται τά τε χρήματα, καὶ αἱ ψυχαί.“ — et c. 47. ad verba νῦν μὲν γάρ: πρὸς τὸ „καὶ μὴ τοῖς μὲν ὀλίγοις ἡ αἰτία προστεθῇ, τὸν δὲ δῆμον ἀπολύσητε (item c. 39.).“

καὶ τὴν φυλακὴν — ποιεῖσθαι, *et custodiam facere sociorum*, eos custodire (φυλάσσειν, quod dicit in sequentibus), i. e. continere in officio ac fide.

τῶν νόμων τῆς δεινότητος ἀξιοῦν ποιεῖσθαι, ἀλλ' ἀπὸ τῶν ἔργων τῆς ἐπιμελείας· οὗ νῦν τἀναντία δρῶντες, ἤν τινα ἐλεύθερον, καὶ βίᾳ ἀρχόμενον, εἰκότως πρὸς αὐτονομίαν ἀποστάντα χειρωσώμεθα, χαλεπῶς οἰόμεθα χρῆναι τιμωρεῖσθαι· χρὴ δὲ τοὺς ἐλευθέρους * οὐκ ἀφισταμένους σφόδρα κολάζειν, ἀλλὰ, πρὶν ἀποστῆναι, σφόδρα φυλάσσειν καὶ προκαταλαμβάνειν, ὅπως μηδ' ἐς ἐπίνοιαν τούτου ἴωσι, κρατήσαντάς τε ὅτι ἐπ' ἐλάχιστον τὴν αἰτίαν ἐπιφέρειν.

Plebejos favere Atheniensibus, nec nisi optimates sociorum deficere solere, quemadmodum et nunc Mytilenaeorum ipse populus defectionis non fuerit particeps, victisque optimatibus ultro urbem tradiderit. eum igitur totum perdere et ingratorum fore, et id, quod maxime cupiant optimates.

47. „Ὑμεῖς δὲ σκέψασθε, ὅσον ἂν καὶ τοῦτο ἁμαρτάνοιτε Κλέωνι πειθόμενοι. νῦν μὲν γὰρ ὑμῖν ὁ δῆμος ἐν πάσαις ταῖς πόλεσιν εὔνους ἐστὶ, καὶ ἢ οὐ ξυναφίσταται τοῖς ὀλίγοις, ἢ, ἐὰν βιασθῇ, ὑπάρχει τοῖς ἀποστήσασι πολέμιος εὐθὺς, καὶ τῆς ἀντικαθισταμένης πόλεως τὸ πλῆθος ξύμμαχον ἔχοντες ἐς πόλεμον ἐπέρχεσθε· εἰ δὲ διαφθερεῖτε τὸν δῆμον τῶν Μυτιληναίων, ὃς οὔτε μετέσχε τῆς ἀποστάσεως, ἐπειδή τε ὅπλων ἐκράτησεν, ἑκὼν παρέδωκε τὴν πόλιν, πρῶτον μὲν ἀδικήσετε τοὺς εὐεργέτας κτείνοντες, ἔπειτα καταστήσετε τοῖς δυνατοῖς τῶν ἀνθρώπων ὃ βούλονται μάλιστα.

Plebejos enim pariter punitos in posterum optimatibus, si defecerint, opem laturos esse. igitur ad retinendum imperium sibi longe utilius videri, ut vel dissimulantes injuriam ultro patiantur Athenienses potius quam juste perdant quos non conducat.

„Ἀφιστάντες γὰρ τὰς πόλεις τὸν δῆμον εὐθὺς ξύμμαχον ἕξουσι, προδειξάντων ὑμῶν τὴν αὐτὴν ζημίαν τοῖς τε ἀδικοῦσιν ὁμοίως κεῖσθαι καὶ τοῖς μή. δεῖ δὲ, καὶ εἰ ἠδίκησαν, μὴ προσποιεῖσθαι, ὅπως, ὃ μόνον ἡμῖν ἔτι ξύμμαχόν ἐστι, μὴ πολέμιον γένηται. καὶ τοῦτο πολλῷ ξυμφορώτερον ἡγοῦμαι ἐς τὴν κάθεξιν τῆς ἀρχῆς, ἑκόντας ἡμᾶς ἀδικηθῆναι ἢ δικαίως οὓς μὴ δεῖ διαφθεῖραι· καὶ τὸ Κλέωνος τὸ αὐτὸ δίκαιον καὶ ξύμφορον τῆς τιμωρίας οὐχ εὑρίσκεται ἂν αὕτως δυνατὸν ὂν ἅμα γίγνεσθαι.

ἀπὸ — ἐπιμελείας, *cura rebus agendis nostris adhibita*, caute agendo.

χρὴ δὲ — κολάζειν. durum hyperbaton, quia in proclivi est, οὐκ referri ad ἀφισταμένους, cum pertineat ad σφόδρα κολάζειν, nisi forte glossa est ἀφιστ., facile illud intelligendum, ut Thuc. dixerit χρὴ δὲ τοὺς ἐλ. οὐ σφόδρα κολ.

ὅτι ἐπ' ἐλάχιστον, pro ἐπὶ ὅτι ἐλάχ., ut supra ὅτι ἐν βραχυτάτῳ pro ἐν ὅτι βραχ. — paulo ante εἰκότως, *ut consentaneum est:* nemo enim liber non paret invitus. *Hk.*

47. παρέδωκε τὴν πόλιν. de conatu accipe: nam optimates, minis plebis territi, una cum plebe de urbis deditione cum Pachete agebant. v. c. 28. — μὴ προσποιεῖσθαι, *dissimulare*, ut οὐ φάναι *negare*, οὐκ ἐᾶν *prohibere*. — οὓς μὴ δεῖ, pro οὓς μὴ ξυμφέρει. *Hk.*

οὐχ εὑρίσκεται ἂν αὕτως

Quiete judicandos esse noxios; ceteris autem, etsi fortasse ne ipsis quidem omnis culpae expertibus, permittendam urbem ad habitandum; quo consilio recto magis territum iri hostes quam vi temere illata.

48. „Ὑμεῖς δὲ γνόντες ἀμείνω τάδε εἶναι, καὶ μήτε οἴκτῳ πλέον νείμαντες, μήτ' ἐπιεικείᾳ, οἷς οὐδὲ ἐγὼ ἐῶ προσάγεσθαι, ἀπ' αὐτῶν δὲ τῶν παραινουμένων πείθεσθέ μοι, Μυτιληναίων οὓς μὲν Πάχης ἀπέπεμψεν ὡς ἀδικοῦντας, κρῖναι καθ' ἡσυχίαν, τοὺς δ' ἄλλους ἐᾷν οἰκεῖν. τάδε γὰρ ἔς τε τὸ μέλλον ἀγαθὰ, καὶ τοῖς πολεμίοις ἤδη φοβερά. ὅστις γὰρ εὖ βουλεύεται, πρὸς τοὺς ἐναντίους κρείσσων ἐστὶν ἢ μετ' ἔργων ἰσχύος ἀνοίᾳ ἐπιών."

Vincit Diodoti sententia, statimque altera nave missa, veniam nuntiatura, Mytilene servatur.

49. Τοιαῦτα δὴ ὁ Διόδοτος εἶπε. ῥηθεισῶν δὲ τῶν γνωμῶν τούτων μάλιστα ἀντιπάλων πρὸς ἀλλήλας οἱ Ἀθηναῖοι ἦλθον μὲν ἐς ἀγῶνα ὅλως τῆς δόξης, καὶ ἐγένοντο ἐν τῇ χειροτονίᾳ ἀγχώμαλοι, ἐκράτησε δὲ ἡ τοῦ Διοδότου, καὶ τριήρη εὐθὺς ἄλλην ἀπέστελλον κατὰ σπουδὴν, ὅπως μὴ, μὴ φθασάσης, εὕρωσι διεφθαρμένην τὴν πόλιν· προεῖχε δὲ ἡμέρᾳ καὶ νυκτὶ μάλιστα.

Festinatio remigum posterioris navis.

Παρασκευασάντων δὲ τῶν Μυτιληναίων πρέσβεων τῇ νηῒ οἶνον καὶ ἄλφιτα, καὶ μεγάλα ὑποσχομένων, εἰ φθάσαιεν, ἐγένετο σπουδὴ τοῦ πλοῦ τοιαύτη, ὥστε ἤσθιόν τε ἅμα ἐλαύνοντες οἴνῳ καὶ ἐλαίῳ ἄλφιτα πεφυραμένα, καὶ οἱ μὲν ὕπνον

δυνατὸν — γίγνεσθαι. libri o. εὐρ. ἐν αὐτῷ δυν. etc., quod frustra explicare studuerunt, cum aptum sit ἂν molliendae orationi, quam significationem particulae exemplis illustrat Matth. gr. §. 598, c, nec sine emphasi additum videatur αὕτως, *sic*, οὕτως, ὡς εἶπε Κλέων. verisimilis quoque emendatio ratione palaeographiae. „Ceterum respicit verba Cleonis c. 40. *πειθόμενοι μὲν ἐμοὶ τά τε δίκαια ἐς Μυτιληναίους καὶ τὰ ξύμφορα ἅμα ποιήσετε*, ut S. annotavit." *Ex Hk.*

49. *ἦλθον μὲν ἐς ἀγῶνα ὅλως τῆς δόξης.* vulgo legitur ὅμως, quod alienum est, sed aptum sententiae ὅλως, *omnino*, germ. überhaupt. de tota causa (velut integra, necdum disceptata) contenderunt. de permixtis adverbiis ὅλως et ὅμως dixit Jacobs. append. ad Porsoni Advers. p. 295. ed. Lips.

ὅπως μὴ, μὴ φθασάσης εὕρωσι δ. τὴν πόλιν. vulgo ὅπως μὴ φθασ. τῆς δευτέρας εὕρ. δ. τ. π., sed pro δευτέρας D., I., Cl. in marg., *προτέρας*, Ar., Chr., Dan., ἑτέρας, quae sunt glossae adscriptae, postquam alterum μὴ interciderat, ut saepe factum in iisdem vocibus bis illatis continue. cf. 2, 65., p. 189.

προεῖχε δέ. scil. ἡ τριήρης, *triremis* prior; quae ellipsis si cui durior videtur, ei auctor sum ut scribat προεῖχε δὲ ἡ μὲν ἡμέρᾳ — μάλιστα, παρασκευασάντων δὲ etc., ἡ μὲν, *altera quidem* navis, prius missa. sic in iis, quae sequuntur, ἡ μὲν ἔφθασε —, oppositis ἡ δ' ὑστέρα etc. facile neglectum fuerit ἡ μὲ ante simile ἡμέ —.

οἴνῳ — πεφυραμένα. i. e. *polentam vino et oleo maceratam*, ut cibo lautiore sumto extra ordinem alacriores essent remiges, etiamque noctu opus facerent, cum alias nonnisi velificantes Graeci noctu

ἠροῦντο κατὰ μέρος, οἱ δὲ ἤλαυνον. κατὰ τύχην δὲ πνεύματος οὐδενὸς ἐναντιωθέντος, καὶ τῆς μὲν προτέρας νεὼς οὐ σπουδῇ πλεούσης ἐπὶ πρᾶγμα ἀλλόκοτον, ταύτης δὲ τοιούτῳ τρόπῳ ἐπειγομένης, ἡ μὲν ἔφθασε τοσοῦτον, ὅσον Πάχητα ἀνεγνωκέναι τὸ ψήφισμα, καὶ μέλλειν δράσειν τὰ δεδογμένα, ἡ δ' ὑστέρα αὐτῆς ἐπικατάγεται, καὶ διεκώλυσε μὴ διαφθεῖραι. παρὰ τοσοῦτον μὲν ἡ Μυτιλήνη ἦλθε κινδύνου.

Mytilenaeorum defectionis auctores praecipui plus mille necantur ab Atheniensibus, muri urbis demoliuntur, naves traduntur; deinde insula praeter Methymnam inter colonos atticos dividitur, etiamque in continente sita Mytilenaeorum oppida occupantur.

50. Τοὺς δ' ἄλλους ἄνδρας, οὓς ὁ Πάχης ἀπέπεμψεν ὡς αἰτιωτάτους ὄντας τῆς ἀποστάσεως, Κλέωνος γνώμῃ διέφθειραν οἱ Ἀθηναῖοι (ἦσαν δὲ ὀλίγῳ πλείους χιλίων), καὶ Μυτιληναίων τείχη καθεῖλον, καὶ ναῦς παρέλαβον· ὕστερον δὲ φόρον μὲν οὐκ ἔταξαν Λεσβίοις, κλήρους δὲ ποιήσαντες τῆς γῆς, πλὴν τῆς Μηθυμναίων, τρισχιλίους τριακοσίους μὲν τοῖς θεοῖς ἱεροὺς ἐξεῖλον, ἐπὶ δὲ τοὺς ἄλλους σφῶν αὐτῶν κληρούχους τοὺς λαχόντας ἀπέπεμψαν, οἷς ἀργύριον Λέσβιοι, ταξάμενοι τοῦ κλήρου ἑκάστου τοῦ ἐνιαυτοῦ δύο μνᾶς φέρειν, αὐτοὶ εἰργάζοντο τὴν γῆν. παρέλαβον δὲ καὶ τὰ ἐν τῇ ἠπείρῳ πολίσματα οἱ Ἀθηναῖοι, ὅσων Μυτιληναῖοι ἐκράτουν, καὶ ὑπήκουον ὕστερον Ἀθηναίων. τὰ μὲν κατὰ Λέσβον οὕτως ἐγένετο.

Insula Minoa, Megaris adjacens, obsidetur ab Atheniensibus, duce Nicia.

51. Ἐν δὲ τῷ αὐτῷ θέρει, μετὰ τὴν Λέσβου ἅλωσιν, Ἀθηναῖοι, Νικίου τοῦ Νικηράτου στρατηγοῦντος, ἐστράτευσαν ἐπὶ Μίνωαν τὴν νῆσον, ἣ κεῖται πρὸ Μεγάρων, ἐχρῶντο δὲ αὐτῇ, πύργον ἐνοικοδομήσαντες, οἱ Μεγαρῆς φρουρίῳ· ἐβούλετο δὲ Νικίας τὴν φυλακὴν αὐτόθεν δι' ἐλάσσονος τοῖς Ἀθηναίοις, καὶ μὴ ἀπὸ τοῦ Βουδόρου καὶ τῆς Σαλαμῖνος, εἶναι, τούς τε Πελοποννησίους, ὅπως μὴ ποιῶνται ἔκπλους αὐτόθεν λανθάνοντες τριήρων τε, οἷον καὶ τὸ πρὶν γενόμενον, καὶ λῃστῶν ἐκπομπαῖς, τοῖς τε Μεγαρεῦσιν ἅμα μηδὲν ἐσπλεῖν. ἑλὼν οὖν

navigarent. annotavit Bloomf., communem nautarum cibum a Suida vocari στρυφνὸν, quo nomine, si placentae e farina hordeacea factae significentur, id aptum esse propter siliquas hordei et siccitatem.

51. δι' ἐλάσσονος, *breviore distantia*, ut διὰ τοσούτου, *tali* (tam brevi) *intervallo*, 2, 29.

τούς τε Πελοπ. subaudi φυλάσσεσθαι ex verbis φυλακὴν εἶναι. v. K. ad Dionys. p. 297. possis tamen etiam per attractionem dictum accipere, ut ab infinitivo ad ὅπως transierit. cf. Matth. gr. §. 538. (539.) — prius αὐτόθεν recte S. interpretatur ἀπὸ τῆς Μινώας: posterius ad totum illum tractum, maxime Nisaeam, videtur pertinere. — mox ἀπὸ τῆς Νισαίας est Nisaeam versus, vel a parte Nisaeae, i. e. qua insula septentriones spectat. sic 1, 64. τὸ ἐκ τῆς Παλλήνης τεῖχος dicitur, quod paulo ante erat τὸ ἐς τὴν Παλλήνην. et rursus τὸ ἐκ τῆς ἠπείρου insulae partem continenti adversam significat. *Ex Hk.*

ἀπὸ τῆς Νισαίας πρῶτον δύο πύργω προέχοντε μηχαναῖς ἐκ θαλάσσης, καὶ τὸν ἔσπλουν ἐς τὸ μεταξὺ τῆς νήσου ἐλευθερώσας, ἀπετείχιζε καὶ τὸ ἐκ τῆς ἠπείρου, ᾗ κατὰ γέφυραν διὰ τενάγους ἐπιβοήθεια ἦν τῇ νήσῳ, οὐ πολὺ διεχούσῃ τῆς ἠπείρου· ὡς δὲ τοῦτο ἐξειργάσαντο ἐν ἡμέραις ὀλίγαις, ὕστερον δὴ καὶ ἐν τῇ νήσῳ τεῖχος ἐγκαταλιπὼν καὶ φρουρὰν ἀνεχώρησε τῷ στρατῷ.

Plataeenses se dedunt Peloponnesiis; quo facto judices Lacedaemone missi interrogant eos, numquid bene meriti sint de Lacedaemoniis eorumque sociis in hoc bello.

52. Ὑπὸ δὲ τοὺς αὐτοὺς χρόνους τοῦ θέρους τούτου καὶ οἱ Πλαταιῆς, οὐκέτι ἔχοντες σῖτον, οὐδὲ δυνάμενοι πολιορκεῖσθαι, ξυνέβησαν τοῖς Πελοποννησίοις τοιῷδε τρόπῳ. προσέβαλον αὐτῶν τῷ τείχει, οἱ δὲ οὐκ ἐδύναντο ἀμύνεσθαι· γνοὺς δὲ ὁ Λακεδαιμόνιος ἄρχων τὴν ἀσθένειαν αὐτῶν, βίᾳ μὲν οὐκ ἐβούλετο ἑλεῖν, (εἰρημένον γ᾽ αὐτῷ ἐκ Λακεδαίμονος, ὅπως, εἰ σπονδαὶ γίγνοιντό ποτε πρὸς Ἀθηναίους, καὶ ξυγχωροῖεν, ὅσα πολέμῳ χωρία ἔχουσιν ἑκάτεροι, ἀποδίδοσθαι, μὴ ἀνάδοτος εἴη ἡ Πλάταια, ὡς αὐτῶν ἑκόντων προσχωρησάντων,) προπέμπει δὲ αὐτοῖς κήρυκα λέγοντα, εἰ βούλονται παραδοῦναι τὴν πόλιν ἑκόντες τοῖς Λακεδαιμονίοις καὶ δικασταῖς ἐκείνοις χρήσασθαι, τούς τε ἀδίκους κολάζειν, παρὰ δίκην δὲ οὐδένα. τοσαῦτα μὲν ὁ κήρυξ εἶπεν· οἱ δὲ (ἦσαν γὰρ ἤδη ἐν τῷ ἀσθενεστάτῳ,) παρέδοσαν τὴν πόλιν. καὶ τοὺς Πλαταιέας ἔτρεφον οἱ Πελοποννήσιοι ἡμέρας τινὰς, ἐν ὅσῳ οἱ ἐκ τῆς Λακεδαίμονος δικασταὶ πέντε ἄνδρες ἀφίκοντο. ἐλθόντων δὲ αὐτῶν,

52. *πολιορκεῖσθαι*, ὑπομένειν τὴν πολιορκίαν. similiter 109. ἀπορῶν, ὅτῳ τρόπῳ πολιορκήσεται. *E P.*

εἰρημ. γ᾽ αὐτῷ. ita Mosqn. a manu 1. vulgo *εἰρ. γὰρ ἦν αὐτῷ.* sed S. *εἰρημένον αὐτῷ* (sic enim lemmate scribendum est, inductis verbis γὰρ ἦν, quae aliquis immisit ex vulgatis codicibus): ἀντίπτωσις, ἤτοι αἰτιατικὴ ἀντὶ γενικῆς. ἀντὶ τοῦ *εἰρημένου γὰρ (γε) αὐτῷ* εἶπεν. hoc non fugit Haackeum, qui notavit, ad εἰρημ. subaudiendum esse ex superioribus μὴ ἑλεῖν βίᾳ.

μὴ ἀνάδοτος εἴη: μὴ ἀποδοθῇ δηλ. ὀπίσω, μὴ ἀποδόσιμος γένοιτο. S. vox rara, et fortasse ἅπαξ λεγομένη. „Id ipsum postea evenit, ut propterea non redderetur Plataea: v. 5, 17.“ *G—r.*

„*προπέμπει.* Nous avons adopté la variante des MSS. L., O., P., (i. e. Graev., Clarendon., et cod. Colleg. Corp. Christi Oxoniae, quibus addas Ar., C., Dan.) parce que nous trouvons plus souvent dans Thuc. προπέμπει ἄγγελον, comme dans le liv. 1., §. 29., liv. 7., §. 3., etc., et que d'ailleurs l'idée de πρὸ, *avant*, est, pour ainsi dire, inhérente à l'action du commandant Lacédémonien. Avant d'attaquer Platée, il avait envoyé un héraut aux assiégés. Les éditeurs Allemands ont conservé la leçon vulgaire προσπέμπει.“ *Did.*

τούς τε — οὐδένα. hoc ille Plataeensibus promittit. τὲ et δὲ sibi respondent, ut passim.

οἱ — πέντε ἄνδρες. non fuerunt illi magistratus, sed similes Quinqueviris Romanorum, i. e. cives, quibus ejusmodi negotium in tempus committebatur. v. Heindorf. ad Horat. Sat. 2, 5, 56., et Od. Müller. Dor. 2., p. 116., ann. 8. Aristomenidam, unum ex illis judicibus, Agesilai regis avum maternum, commemoravit Paus. 3, 9, 1.

κατηγορία μὲν οὐδεμία προετέθη, ἠρώτων δὲ αὐτοὺς ἐπικαλεσάμενοι τοσοῦτον μόνον, εἰ τοὺς Λακεδαιμονίους καὶ τοὺς ξυμμάχους ἐν τῷ πολέμῳ τῷ καθεστῶτι ἀγαθόν τι εἰργασμένοι εἰσίν. οἱ δ' ἤλεγον, αἰτησάμενοι μακρότερα εἰπεῖν, καὶ προτάξαντες σφῶν αὐτῶν Ἀστύμαχόν τε τὸν Ἀσωπολάου, καὶ Λάκωνα τὸν Ἀειμνήστου, πρόξενον ὄντα Λακεδαιμονίων· καὶ ἐπελθόντες ἔλεγον τοιάδε.

Plataeensium oratio, qua primum queruntur de iniquitate judicii, cum non sint rite accusati; tamen sibi dicendum esse ajunt, ne silentes confiteri videantur.

53. „*ΤΗΝ μὲν παράδοσιν τῆς πόλεως, ὦ Λακεδαιμόνιοι, πιστεύσαντες ὑμῖν ἐποιησάμεθα, οὐ τοιάνδε δίκην οἰόμενοι ὑφέξειν, νομιμωτέραν δέ τινα ἔσεσθαι, καὶ ἐν δικασταῖς οὐκ ἂν ἄλλοις δεξάμενοι, ὥσπερ καὶ ἐσμὲν, γενέσθαι ἢ ὑμῖν, ἡγούμενοι τὸ ἴσον μάλιστ' ἂν φέρεσθαι· νῦν δὲ φοβούμεθα μὴ ἀμφοτέρων ἅμα ἡμαρτήκαμεν. τόν τε γὰρ ἀγῶνα περὶ τῶν δεινοτάτων εἶναι εἰκότως ὑποπτεύομεν, καὶ ὑμᾶς, μὴ οὐ κοινοὶ ἀποβῆτε, τεκμαιρόμενοι πρὸς κατηγορίας τε ἡμῶν οὐ προ-*

εἰ τοὺς Λακεδαιμονίους. ita Graev., nec ferenda sunt vulgata εἴ τι Λακ., cum sequatur *ἀγαθόν τι εἰργασμένοι εἰσίν*.

οἱ δ' ἤλεγον, *et illi animos attendebant* ad interrogationem tam gravem. mendoso libri οἱ δ' ἔλεγον, quae diu propagata esse mireris, cum abhorreant a sequentibus, in quibus Thuc. primum veniam pluribus dicendi, quod sibi faciendum esse intellexerint, postulasse, et tum demum dixisse, ait Plataeenses. ἀλέγειν, i. e. φροντίζειν τινὸς, fortasse hoc uno loco legitur apud Thucydidem; sed notum est ex Homero, Pindaro, Apollonio Rhodio. etiam Aeschylus Suppl. 672. βωμῶν ἀλέγοντες οὐδέν. cf. ann. ad Euripideas Supplices, v. 796.

53. καὶ ἐν δικ. οὐκ ἂν ἄλλοις. sic Heilm. vitiose ll. κ. ἐν δ. οὐκ ἐν ἄ.

ὥσπερ καὶ ἐσμέν. S. ὥσπερ καὶ ἔσμεν ἄρτι κρινόμενοι ὑφ' ὑμῶν. imo ὥσπερ καὶ ἔχομεν (ut ὡδ' ἔχουσιν in sequentibus et c. 59.), *utut nos habemus*. quamvis afflicti nunc sint, Lacedaemoniisque obnoxii, tamen alios judices se non accepturos fuisse, et illos aequissimos putasse, dicunt.

ἢ ὑμῖν: κατὰ δύο, φησὶ, τρόπους προὐθυμήθημεν ἐγχειρίσαι ὑμῖν τοῖς Λακεδαιμονίοις τὴν πόλιν, κατά τε τὸ μὴ περὶ θανάτου κριθῆναι, ἀλλὰ περί τινος μαλακωτέρας ζημίας, καὶ καθὸ δικαίους ὑμᾶς κριτὰς (i. e. omnino et generatim aequos judices) ἡγησάμεθα γενέσθαι, etc.

ἀμφοτέρων intellige δίκης νομιμωτέρας et τοῦ ἴσου. verbum τεκμαίρεσθαι tum construitur cum casu participii absoluto (velut hic cum genitivo et nominativo participii); tum ponitur sequente ὅτι (ut 1, 1.) et sequente ἀπὸ, ἐκ; tum dativo jungitur. v. K. ad Dionys. p. 116., coll. Matth. §. 396, 2., p. 724. *E G—ro.*

καὶ ὑμᾶς. scil. ὑποπτεύομεν. μὴ οὐ κοινοὶ ἀποβῆτε, *ne non aequi evadatis*, ne inique nobiscum agatis.

τεκμαιρόμενοι πρὸς κατηγορίας etc. vulgo τεκμ. προκατηγορίας τε ἡμῶν οὐ προγεγενημένης. Thucydidemne sic ταυτολογεῖν? cave credas, nec quisquam, quod sciam, dixit προκατηγορεῖν et προκατηγορίαν, cum notio τοῦ πρὸ insit in ipsis verbis κατηγορεῖν etc., antecedente scilicet accusatione defensionem. τεκμ. πρὸς, *animadvertentes praeterea*. passim confusa πρὸς et πρό. de re G—r. „Si accusatio contra eos instituta fuisset, iis credere licebat, non jam Spartanos decidisse de causa sua, et spe-

γεγενημένης, ἢ χρὴ ἀντειπεῖν, ἀλλ' αὐτοὶ λόγον ἠτησάμεθα, τό τε ἐπερώτημα βραχὺ ὂν, ᾧ τὰ μὲν ἀληθῆ ἀποκρίνασθαι ἐναντία γίγνεται, τὰ δὲ ψευδῆ ἔλεγχον ἔχει. πανταχόθεν δὲ ἄποροι καθεστῶτες ἀναγκαζόμεθα, καὶ ἀσφαλέστερον δοκεῖ εἶναι εἰπόντας τι κινδυνεύειν· καὶ γὰρ ὁ μὴ ῥηθεὶς λόγος τοῖς ὧδ' ἔχουσιν αἰτίαν ἂν παράσχοι, ὡς, εἰ ἐλέχθη, σωτήριος ἂν ἦν. χαλεπῶς δὲ ἔχει ἡμῖν πρὸς τοῖς ἄλλοις καὶ ἡ πειθώ. ἀγνῶτες μὲν γὰρ ὄντες ἀλλήλων, ἐπεισενεγκάμενοι μαρτύρια ὧν ἄπειροι ἦτε, ὠφελούμεθ' ἄν· νῦν δὲ πρὸς εἰδότας πάντα λελέξεται, καὶ δέδιμεν οὐχὶ, μὴ προκαταγνόντες ἡμῶν τὰς ἀρετὰς ἥσσους εἶναι τῶν ὑμετέρων ἔγκλημα αὐτὸ ποιῆτε, ἀλλὰ μὴ ἄλλοις χάριν φέροντες ἐπὶ διεγνωσμένην κρίσιν καθιστώμεθα.

Ad interrogationem judicum respondent, se, sive amici, sive inimici existimentur, vacare culpa; nec pacem violasse, et in persico bello prae ceteris Boeotiis liberasse Graeciam; ipsisque Spartanis opem tulisse in Helotarum defectione.

54. „Παρεχόμενοι δὲ ὅμως ἃ ἔχομεν δίκαια πρός τε τὰ Θηβαίων διάφορα, καὶ ἐς ὑμᾶς, καὶ τοὺς ἄλλους Ἕλληνας, τῶν εὖ δεδρασμένων ὑπόμνησιν ποιησόμεθα, καὶ πείθειν πειρασόμεθα. φαμὲν γὰρ πρὸς τὸ ἐρώτημα τὸ βραχὺ, εἴ τι Λακεδαιμονίους καὶ τοὺς ξυμμάχους ἐν τῷ πολέμῳ τῷδε ἀγαθὸν πεποιήκαμεν, εἰ μὲν ὡς πολεμίους ἐρωτᾶτε, οὐκ ἀδικεῖσθαι ὑμᾶς μὴ εὖ παθόντας, φίλους δὲ νομίζοντας αὐτοὺς ἁμαρτάνειν μᾶλλον τοὺς ἡμῖν ἐπιστρατεύσαντας. τὰ δ' ἐν τῇ εἰρήνῃ καὶ πρὸς τὸν Μῆδον ἀγαθοὶ γεγενήμεθα, τὴν μὲν οὐ λύσαντες νῦν πρότεροι, τῷ δὲ ξυνεπιθέμενοι τότε ἐς ἐλευθερίαν τῆς Ἑλλάδος μόνοι Βοιωτῶν· καὶ γὰρ ἠπειρῶταί τε ὄντες ἐναυμαχήσαμεν ἐπ' Ἀρτεμισίῳ, μάχῃ τε τῇ ἐν τῇ ἡμετέρᾳ γῇ γενο-

rare fore, ut crimina defensione diluerent; sic vero ad brevem illam interrogationem nihil restabat, nisi aut negando aut confitendo respondere, quorum utrumque damnosum erat."

ᾧ τὰ μέν: τῷ ἐρωτήματι. S. Hk. „ἐναντία γίγνεται pro ἐναντίον γ., quasi esset ᾧ ἀποκρίνασθαι (vel potius εἴ τις ἀποκρίναιτο) τὰ μὲν ἀληθῆ, ταῦτα ἐναντία γίγνεται, τὰ δὲ — ἔχει, „ „ad quam interrogationem si vera respondemus, haec nobis officiunt; mendacia autem argui possunt."""

ἀναγκαζόμεθα ἀποκρίνασθαι.

προκαταγνόντες, *praejudicio damnantes.*

ἀλλὰ μὴ — καθιστώμεθα. proprie dicendum erat καθιστῆτε. sic infra c. 59. extr. ἐπισκήπτομέν τε ἅμα μὴ Πλαταιῆς ὄντες — παραδοθῆναι, γενέσθαι δὲ σωτῆρας ἡμῶν, ubi pro παραδοθῆναι expectes παραδιδόναι ἡμᾶς. — ἀρεταὶ sunt *beneficia, merita.* — ἄλλοις χ. φέροντες. intell. Θηβαίοις. *Hk.*

54. τὴν μὲν οὐ λύσαντες νῦν. respicit ad Thebanorum clandestinum impetum 2, 2. — μόνοι Βοιωτῶν. non vere gloriantur: nam etiam Thespienses (Herod. 8, 50.) et Haliartii (Paus. 9, 32.) libertatem Graeciae defenderunt. cf. P. 2., p. 283. (temere accusant, immemores significationis τοῦ μόνος, qua est *praecipuus:* v. ann. ad Soph. Oed. Col. 227. sequ., Athen. 261, b, Anthol. Palat. 3, 23., etc. *Both.*) — ἐπ' Ἀρτεμισίῳ. v. Herod. 8, 1. *Hk.* cf. etiam Demosth. adv. Neaeram p. 1377.

μένῃ παρεγενόμεθα ὑμῖν τε καὶ Παυσανίᾳ· εἴ τέ τι ἄλλο κατ' ἐκεῖνον τὸν χρόνον ἐγένετο ἐπικίνδυνον τοῖς Ἕλλησι, πάντων παρὰ δύναμιν μετέσχομεν. καὶ ὑμῖν, ὦ Λακεδαιμόνιοι, ἰδίᾳ, ὅτεπερ δὴ μέγιστος φόβος περιέστη τὴν Σπάρτην μετὰ τὸν σεισμὸν τῶν ἐς Ἰθώμην Εἱλώτων ἀποστάντων, τὸ τρίτον μέρος ἡμῶν αὐτῶν ἐξεπέμψαμεν ἐς ἐπικουρίαν. ὧν οὐκ εἰκὸς ἀμνημονεῖν.

Postea ipsos Spartanos coepisse inimicitias negato sibi auxilio adversus Thebanos, quod Athenienses attulerint et aliis se beneficiis afficientes; a quibus se merito non defecisse, nec tamen graviore aliqua injuria lacessivisse hoc in bello Spartanos.

55. „Καὶ τὰ μὲν παλαιὰ καὶ μέγιστα τοιοῦτοι ἠξιώσαμεν εἶναι, πολέμιοι δὲ ἐγενόμεθα ὕστερον· ὑμεῖς δὲ αἴτιοι· δεομένων γὰρ ξυμμαχίας, ὅτε Θηβαῖοι ἡμᾶς ἐβιάσαντο, ὑμεῖς ἀπεώσασθε, καὶ πρὸς Ἀθηναίους ἐκελεύετε τραπέσθαι, ὡς ἐγγὺς ὄντας, ὑμῶν δὲ μακρὰν ἀποικούντων· ἐν μέντοι τῷ πολέμῳ οὐδὲν ἐκπρεπέστερον ὑπὸ ἡμῶν οὔτε ἐπάθετε, οὔτε ἐμελλήσατε. εἰ δ' ἀποστῆναι Ἀθηναίων οὐκ ἠθελήσαμεν, ὑμῶν κελευσάντων, οὐκ ἠδικοῦμεν· καὶ γὰρ ἐκεῖνοι ἐβοήθουν ἡμῖν ἐναντία Θηβαίοις, ὅτε ὑμεῖς ἀπωκνεῖτε· καὶ προδοῦναι αὐτοὺς οὐκέτι ἦν καλὸν ἄλλως τε, καὶ οὓς εὖ παθών τις καὶ αὐτὸς δεόμενος προσηγάγετο ξυμμάχους, καὶ πολιτείας μετέλαβεν· ἰέναι δὲ ἐς τὰ παραγγελλόμενα εἰκὸς ἦν προθύμως.

Quodsi quid vel ipsi, vel Athenienses, non recte imperaverint sociis, horum non esse culpam.

„Ἃ δὲ ἑκάτεροι ἐξηγεῖσθε τοῖς ξυμμάχοις, οὐχ οἱ ἑπόμενοι αἴτιοι, εἴ τι μὴ καλῶς ἐδρᾶτε, ἀλλ' οἱ ἄγοντες ἐπὶ τὰ μὴ ὀρθῶς ἔχοντα.

Παυσανίᾳ. testatur Herod. 9, 28., Plataeenses misisse quidem ad Pausaniae exercitum sexcentos milites, sed pugnavisse solos Lacedaemonios, Tegeatas, et Athenienses. — εἴ τέ τι ἄλλο — μετέσχομεν. Si Demostheni fides est in re, quam tacent Herodotus et Plataeenses ipsi apud Thucydidem, eodem tempore cum altera dimidia parte exercitus ad Thermopylas certarunt: itaque iratus iis Xerxes Plataeas pariter atque Thespias incolis vacuas combussit. (Herod. 8, 50., Diodor. 11, 14., Justin. 2, 12.) Plataeenses autem ipsi, cum Graeci ab Artemisio redeuntes Chalcidem venissent, statim ad exportandos suos conversi sunt, neque pugnae ad Salaminem interfuerunt (Herod. 8, 44.), quamvis id tradat Demosthenes l. c. *E P.*

ἐς Ἰθώμην. v. 1, 101.

ἡμῶν αὐτῶν. i. e. *civium nostrorum*, non conductitiorum, sociorum, inquilinorum, servorum, etc. v. Od. Müller. Dor. 1., p. 190., Thuc. 1, 101. *E G—ro.*

55. δεομένων. casus absolutus pro δεομένους (ἡμᾶς) ἀπεώσασθε. cf. 4, 20. *Hk.*

εὖ παθών τις καὶ αὐτὸς δεόμενος. duabus maxime de causis orator censet gratiam Atheniensibus referendam esse, primum quod ab iis beneficio affecti fuerint Plataeenses, deinde quod ipsi hoc beneficium expetiverint. — πολιτείας μετέλαβεν. cap. 63. Ἀθηναίων ξύμμαχοι καὶ πολῖται vocantur a Thebanis Plataeenses. cf. Boeckh. Oec. polit. Ath. 1., p. 282. *Hk.*

Thebanos cum alias multas sibi injurias intulisse, tum Plataeas expugnasse tempore pacis et festi; quorum ab se jure propulsatorum praesentisque utilitatis causa se non esse laedendos.

56. „*Θηβαῖοι δὲ πολλὰ μὲν καὶ ἄλλα ἡμᾶς ἠδίκησαν, τὸ δὲ τελευταῖον αὐτοὶ ξύνιστε, δι' ἅπερ καὶ τάδε πάσχομεν. πόλιν γὰρ αὐτοὺς τὴν ἡμετέραν καταλαμβάνοντας ἐν σπονδαῖς, καὶ προσέτι ἱερομηνίᾳ, ὀρθῶς τε ἐτιμωρησάμεθα κατὰ τὸν πᾶσι νόμον καθεστῶτα τὸν ἐπιόντα πολέμιον ὅσιον εἶναι ἀμύνεσθαι, καὶ νῦν οὐκ ἂν εἰκότως δι' αὐτοὺς βλαπτοίμεθα. εἰ γὰρ τῷ αὐτίκα χρησίμῳ ὑμῶν τε καὶ ἐκείνων πολεμίων τὸ δίκαιον λήψεσθε, τοῦ μὲν ὀρθοῦ φανεῖσθε οὐκ ἀληθεῖς κριταὶ ὄντες, τὸ δὲ ξυμφέρον μᾶλλον θεραπεύοντες.*

Thebani enim quamvis nunc videantur utiles Lacedaemoniis, tamen se et ceteros Graecos multo utiliores illis fuisse olim in bello cum barbaris servitutem parantibus, quibuscum stetisse tunc Thebanos. se, ut olim, sic etiam nunc, Atheniensium societatem praeferentes, honestum magis spectasse quam utile.

„*Καίτοι, εἰ νῦν ὑμῖν ὠφέλιμοι δοκοῦσιν εἶναι, πολὺ καὶ ἡμεῖς, καὶ οἱ ἄλλοι Ἕλληνες, μᾶλλον τότε, ὅτε ἐν μείζονι κινδύνῳ ἦτε. νῦν μὲν γὰρ ἑτέροις ὑμεῖς ἐπέρχεσθε δεινοί· ἐν ἐκείνῳ δὲ τῷ καιρῷ, ὅτε πᾶσι δουλείαν ἐπέφερεν ὁ βάρβαρος, οἵδε μετ' αὐτοῦ ἦσαν. καὶ δίκαιον ἡμῶν τῆς νῦν ἁμαρτίας, εἰ ἄρα ἡμάρτηταί τι, ἀντιθεῖναι τὴν τότε προθυμίαν· καὶ μείζω τε πρὸς ἐλάσσω εὑρήσετε, καὶ ἐν καιροῖς, οἷς σπάνιον ἦν τῶν Ἑλλήνων τινὰ ἀρετὴν τῇ Ξέρξου δυνάμει ἀντιτάξασθαι, ἐπῃνοῦντό τε μᾶλλον οἱ μὴ τὰ ξύμφορα πρὸς τὴν ἔφοδον αὐτοῖς ἀσφαλείᾳ πράσσοντες, ἐθέλοντες δὲ τολμᾶν μετὰ κινδύνων τὰ βέλτιστα. ὧν ἡμεῖς γενόμενοι, καὶ τιμηθέντες ἐς τὰ πρῶτα,*

56. *ἱερομηνίᾳ.* S. Pindari ad Nem. 3, 2. *ἱερομηνίαι λέγονται αἱ ἐν τῷ μηνὶ ἱεραὶ ἡμέραι οἷαι δήποτε θεοῖς ἀνειμέναι.* ergo etiam *νουμηνία* est *ἱερομηνία*, sed h. l. non potest *νουμηνία* intelligi, quia Thuc. 2, 4. Plataea a Thebanis occupata traditur *τελευτῶντος τοῦ μηνός.* latius igitur patet nomen *ἱερομηνία* quam *νουμηνία*, et simpliciter *diem festum* designat. *Idem.*

ὀρθῶς τε ἐτιμωρησάμεθα. vulgata olim scriptura; sed in plurimis libris desideratur *τὲ* particula, qua de re Did. p. 417. „Nous avons ôté les deux crochets qui enfermaient la particule *τέ*; (velut in 1. ed. Haackei: nam in 2. omisit *τὸ τὲ*, sicut G—r., Df., K., et alii.) nous avens conservé cette particule et mis une virgulo après *ἀμύνεσθαι*, parce que la particule *τὲ* semble mise à dessein par Thuc., pour insister davantage sur ce point, et exprimer en quelque sorte l'emphase avec laquelle les Platéens se justifient d' avoir attaqué les Thebains d'après la loi: d'ailleurs, il y a un grand rapport de force entre les verbes *ἐτιμωρησάμεθά τε κατὰ τὸν νόμον, καὶ νῦν οὐκ ἂν εἰκότως βλαπτοίμεθα.*" cf. ann. ad praefationem. — *ἐκείνων πολεμίων.* scil. *ἡμῖν*, *illorum* (Thebanorum) nobis *inimicorum.* vitiese ll. *πολεμίῳ.*

τὸ δίκαιον λαμβάνειν est *cognoscere*, *judicare*, *decernere de jure*, ut nostrum das Recht schöpfen. — *τὰ ξύμφορα — τὰ βέλτιστα.* in his singula sibi respondent, *τὰ ξύμφορα αὐτοῖς πρὸς τὴν ἔφοδον πράσσοντες* et *ἐθέλοντες τολμᾶν τὰ βέλτιστα*, denique *μετὰ κινδύνου* et *ἀσφαλείᾳ*, i. e. *μετ' ἀσφαλείας.* (Didoto auctore dedi *αὑτοῖς*, *sibimet*, pro *αὐτοῖς:* verberantur enim his

νῦν ἐπὶ τοῖς αὐτοῖς δέδιμεν μὴ διαφθαρῶμεν, Ἀθηναίους ἑλόμενοι δικαίως μᾶλλον ἢ ὑμᾶς κερδαλέως.

Opus esse, ut quisque sibi constet eodem de iisdem judicio; neque aliud conducere quam lenitatem, qua probis sociis ob perpetuam virtutis laudem etiam praesens malum in bonum convertatur.

„*Καίτοι χρὴ ταὐτὰ περὶ τῶν αὐτῶν ὁμοίως φαίνεσθαι γιγνώσκοντας, καὶ τὸ ξυμφέρον μὴ ἄλλο τι νομίσαι ἢ τῶν ξυμμάχων τοῖς ἀγαθοῖς, ὅταν ἀεὶ βέβαιον τὴν χάριν τῆς ἀρετῆς ἔχωσι, καὶ τὸ παραυτίκα πημαῖνον ὠφέλιμον καθίστασθαι.*

Famae suae, tanquam honorum virorum, consulere jubent Spartanos aequa de se lata sententia: turpe enim esse, eos, ante amicissimos, Thebanorum causa perdere Plataeenses, Graeciae olim propugnatores acerrimos honoratissimosque.

57. „*Προσσκέψασθέ τε, ὅτι νῦν μὲν παράδειγμα τοῖς πολλοῖς τῶν Ἑλλήνων ἀνδραγαθίας νομίζεσθε· εἰ δὲ περὶ ἡμῶν γνώσεσθε μὴ τὰ εἰκότα, (οὐ γὰρ ἀφανῆ κρινεῖτε τὴν δίκην τήνδε, ἐπαινούμενοι δὲ περὶ οὐδ' ἡμῶν μεμπτῶν,) ὁρᾶτε ὅπως μὴ οὐκ ἀποδέξωνται ἀνδρῶν ἀγαθῶν πέρι αὐτοὺς ἀμώμους ὄντας ἀπρεπές τι ἐπιγνῶναι, οὐδὲ πρὸς ἱεροῖς τοῖς κοινοῖς σκῦλα ἀπὸ ἡμῶν τῶν εὐεργετῶν τῆς Ἑλλάδος ἀνατεθῆναι. δεινὸν δὲ δόξει εἶναι Πλάταιαν Λακεδαιμονίους πορθῆσαι, καὶ τοὺς μὲν πατέρας ἀναγράψαι ἐς τὸν τρίποδα τὸν ἐν Δελφοῖς δι' ἀρετὴν τὴν πόλιν, ὑμᾶς δὲ καὶ ἐκ παντὸς τοῦ Ἑλληνικοῦ πανοικησίᾳ διὰ Θηβαίους ἐξαλεῖψαι. ἐς τοῦτο γὰρ δὴ ξυμφο-*

verbis Thebani, privata commoda captantes ex irruptione Persarum, ipsi incolumes. *Both.*) in communi periculo non suum se commodum secutos esse ajunt, sed id, quod esset honestissimum. — *ἐπὶ τοῖς αὐτοῖς*, *ob eandem animi fortitudinem, qua honestum utili praeferebamus.* Ex Hk.

καὶ τὸ παραυτ. — καθίστασθαι. vulgo *καὶ τὸ παραυτίκα που ἡμῖν* (vel *ὑμῖν*) *ὠφέλιμον καθιστῆται* (Dan. et Mosqu. *καθίσταται*), quae non erant explicanda, sed emendanda. apparuit autem, in *που ἡμῖν* (vel *ὑμῖν*) latere vocem oppositam *τῷ ὠφέλιμον*, eaque esse visa est *πημαῖνον*, *damnosum*, vel *delictum*, quemadmodum *τὴν νῦν ἁμαρτίαν* Plataeenses confitentur in superioribus. utile esse ajunt, virtute claris sociis, si quando peccaverint, prospicere culpam remittendo. quod attinet ad palaeographicam rationem hujus emendationis, *που* falso ab se scriptum non delevisse puto librarium, qui primus sic erravit, cum litura foedare nollet codicem, sed correxisse *η* apposito, ut esset *πη*, dein *μαι-* forte abiisse in *μι-*, et *-ον* (ō) haustum esse ab *ω-*, quod sequitur. de restituto verbo *καθίστασθαι* non opus dicere.

Si quid novisti rectius istis,
candidus imperti; sin, istis utere mecum.

57. *ἀποδέξωνται.* subaudi *οἱ Ἕλληνες*, et verbum hoc repete post *οὐδέ*. „videte ne non probent Graeci de bonis viris indecorum vos (ipsos irreprehensos) judicium facere et communibus sacris spolia de nobis addi.“ *Ex Hk.*

ἀμώμους. ll. *ἀμείνους.* Portus *quamvis vos ipsi meliores sitis.* et S. *ὅρα δὲ, πῶς κολακεύει λανθανόντως τοὺς Λάκωνας*, quod inculcat initio capitis 59. apage adulationem a Plataeensibus, viris fortibus ingenuisque! *ἀμώμους* dicunt Spartanos plane ut *οὐ μεμπτοὺς* se ipsos in superioribus. similitudo horum vocabulorum fefellit scribas.

ρᾶς προκεχωρήκαμεν, οἵτινες Μήδων τε κρατησάντων ἀπωλλύμεθα, καὶ νῦν ἐν ὑμῖν τοῖς πρὶν φιλτάτοις Θηβαίων ἡσσώμεθα, καὶ δύο ἀγῶνας τοὺς μεγίστους ὑπέστημεν, τότε μὲν, τὴν πόλιν εἰ μὴ παρέδομεν, λιμῷ διαφθαρῆναι, νῦν δὲ θανάτου δίκῃ κρίνεσθαι· καὶ παρεώσμεθα ἐκ πάντων Πλαταιῆς, οἱ παρὰ δύναμιν πρόθυμοι ἐς τοὺς Ἕλληνας, ἔρημοι καὶ ἀτιμώρητοι· καὶ οὔτε τῶν τότε ξυμμάχων ὠφελεῖ οὐδεὶς, ὑμεῖς τε, ὦ Λακεδαιμόνιοι, ἡ μόνη ἐλπὶς, δέδιμεν μὴ οὐ βέβαιοι ἦτε.

Precibus omnibus obtestantur Lacedaemonios, ut sibi parcant, neque aliis gratificando ipsi male audiant.

58. „Καίτοι ἀξιοῦμέν γε καὶ θεῶν ἕνεκα τῶν ξυμμαχικῶν ποτὲ γενομένων, καὶ τῆς ἀρετῆς τῆς ἐς τοὺς Ἕλληνας, καμφθῆναι ὑμᾶς, καὶ μεταγνῶναι, εἴ τι ὑπὸ Θηβαίων ἐπείσθητε, τήν τε δωρεὰν ἀνταπαιτῆσαι αὐτοὺς μὴ κτείνειν, οὓς μὴ ὑμῖν πρέπει, σώφρονά τε ἀντὶ αἰσχρᾶς κομίσασθαι χάριν, καὶ μὴ ἡδονὴν δόντας ἄλλοις κακίαν αὐτοὺς ἀντιλαβεῖν. βραχὺ γὰρ τὸ τὰ ἡμέτερα σώματα διαφθεῖραι, ἐπίπονον δὲ τὴν δύσκλειαν αὐτοῦ ἀφανίσαι. οὐκ ἐχθροὺς γὰρ ἡμᾶς εἰκότως τιμωρήσεσθε, ἀλλ' εὔνους, κατ' ἀνάγκην πολεμήσαντας· ὥστε καὶ τῶν σωμάτων ἄδειαν ποιοῦντες ὅσια ἂν δικάζοιτε, καὶ προ-

verbis *τότε μὲν — διαφθ.* hoc significare Plataeenses ait P., cui assentior, olim, Xerxe appropinquante, urbem suam deserendam fuisse, ne, obsidione clausi a Persis, cum spes nulla esset auxilii, deficiente commeatu expugnarentur. — *τὴν πόλιν εἰ μὴ παρέδομεν*, *nisi urbem permisissemus hostibus*, relictam a nobis: neque enim ad vivum resecandum est *παρέδομεν*, quasi dedita Plataea Persis.

δίκῃ. hoc male omiserunt, cum in uno regio non legatur a prima manu, adscriptum tamen et ibi recentiore inter versus. „Thuc. emploie très-souvent le mot *δίκῃ* avec *κρίνεσθαι: καί φασι δὴ δίκῃ πρότερον ἐθελῆσαι κρίνεσθαι* liv. 1., §. 39.; *δίκῃ τε ἕτοιμοι ἦσαν περὶ αὐτῆς κρίνεσθαι* l. 4., §. 122.; et *δίκῃ κρίναντες* liv. 3., §. 68." *E Did.*

παρεώσμεθα. ll. *περιώσμεθα*, tralatitia harum praepositionum permutatione, de qua cf. inferius c. 78., Schaefer. Melet. crit. p. 25., Bachm. ad Lycophr. 790., nos ad Iliad. ψ', 683., Aeschyl. Cho. 787., Eurip. Bacch. 1086., Aristoph. Ran. 968., etc. neque enim ex alio in alium locum trusos, *περιεωσμένους*, sed *extrusos*, expulsos patria, *παρεωσμένους* (germ. *verstossen*), se dicunt Plataeenses. Hk. „Rejecti sumus ex universis (Graecis) soli Plataeenses, deserti et omni auxilio destituti." — sic etiam c. 67. erratum est.

58. *τήν τε δωρεὰν ἀνταπαιτῆσαι.* *δωρεὰ* est employé souvent dans le sens de récompense: *δωρεὰς ἔλαβον Ἁρμόδιος κ. Ἀριστογείτων, ὅτι τοὺς ὑβρίζοντας ἔπαυσαν* Démosth. contra Midiam. et Aeschyl. Prom. v. 346. ed. Bloomf. (336.)

— *αὐχῶ τήνδε δωρεὰν ἐμοὶ*
δώσειν Δί', ὥστε τῶνδέ σ' ἐκλῦσαι πόνων. *E Did.*

— *ἀνταπαιτῆσαι.* intell. *ἡμᾶς.* orant pro beneficiis, quibus affecerint Graecos, ne occidantur. — *αὐτούς.* i. e. *ἐκείνους.* se ipsos dicunt. v. 2, 37. (*οὐ παρανομοῦμεν — κεῖνται*), quem locum, aliosque Platonis et Euripidis, quibus locis addas Soph. Antig. 454., laudavit Matth. gr. §. 472, 11.

σώφρονα χάριν ἀφ' ἡμῶν. ἀντὶ αἰσχρᾶς ἀπὸ Θηβαίων. *E K.* — *ἄλλοις: τοῖς Θηβαίοις.* S. — *κακίαν*, *infamiam.* Port.

νοοῦντες, ὅτι ἑκόντας τε ἐλάβετε, καὶ χεῖρας προϊσχομένους, (ὁ δὲ νόμος τοῖς Ἕλλησι μὴ κτείνειν τούτους,) ἔτι δὲ καὶ εὐεργέτας γεγενημένους διὰ παντός. ἀποβλέψατε γὰρ ἐς πατέρων τῶν ὑμετέρων θήκας, οὓς ἀποθανόντας ὑπὸ Μήδων, καὶ ταφέντας ἐν τῇ ἡμετέρᾳ, ἐτιμῶμεν κατὰ ἔτος ἕκαστον δημοσίᾳ ἐσθήμασί τε, καὶ τοῖς ἄλλοις νομίμοις, ὅσα τε ἡ γῆ ἡμῶν ἀνεδίδου ὡραῖα, πάντων ἀπαρχὰς ἐπιφέροντες, εὖνοι μὲν ἐκ φιλίας χώρας, ξύμμαχοι δὲ ὁμαίχμοις ποτὲ γενομένοις. ὧν ὑμεῖς τοὐναντίον ἂν δράσαιτε μὴ ὀρθῶς γνόντες. σκέψασθε δέ· Παυσανίας μὲν γὰρ ἔθαπτεν αὐτοὺς, νομίζων ἐν γῇ τε φιλίᾳ τιθέναι, καὶ παρ' ἀνδράσι τοιούτοις· ὑμεῖς δὲ εἰ κτενεῖτε ἡμᾶς, καὶ χώραν τὴν Πλαταιΐδα Θηβαΐδα ποιήσετε, τί ἄλλο ἢ ἐν πολεμίᾳ τε, καὶ παρὰ τοῖς αὐθένταις, πατέρας τοὺς ὑμετέρους καὶ ξυγγενεῖς, ἀτίμους γερῶν ὧν νῦν ἴσχουσι, καταλείψετε; πρὸς δὲ καὶ γῆν, ἐν ᾗ ἠλευθερώθησαν οἱ Ἕλληνες, δουλώσετε, ἱερά τε θεῶν, οἷς εὐξάμενοι Μήδων ἐκράτησαν, ἐρημοῦντες καὶ θυσίας τὰς πατρίους τῶν ἑσαμένων [καὶ κτισάντων] ἀφαιρήσεσθε;

Peroratio, qua vetant se amicissimos inimicissimis Thebanis prodi, praesertim sponte deditos et supplices, quos nefas esse everti a ceterorum Graecorum liberatoribus.

59. „Οὐ πρὸς τῆς ὑμετέρας δόξης, ὦ Λακεδαιμόνιοι, τάδε, οὔτε ἐς τὰ κοινὰ τῶν Ἑλλήνων νόμιμα καὶ ἐς τοὺς προγόνους

καὶ χεῖρας προϊσχομένους: ἱκετεύσαντας. S. cf. Iliad. α', 407., Eurip. Suppl. 346., et de *lege* vetante, ne supplices trucidentur, infra c.66., 67., Feith. 3. Antiqu. homer. 14., Köpk. Über Gesetzgeb. der Gr. p. 25.

οὓς — ἐτιμῶμεν κατὰ ἔτος ἕκαστον etc. sacri hujus annui Plataeensium rationem multis describit Plut. Aristide c. 21. D.

ἐσθήμασι. vestium usum in inferiis praeter hunc locum ostendit locus Euripidis Hec. 573. sq. τῇ νεάνιδι οὐ πέπλον οὐδὲ κόσμον ἐν χεροῖν ἔχων. v. ibi S. Plut. vit. Alex. c. 21. θάψαι γὰρ ὅσους ἐβούλοντο Περσῶν ἔδωκεν, ἐσθῆτι καὶ κόσμῳ χρησαμέναις ἐκ τῶν λαφύρων. quanquam utroque loco de sepultura sermo est, non de annuis inferiis, quas uberius descriptas reperies apud eundem Plutarchum vit. Aristidis, c. 21. *Hk.* Soph. El. 424.

— σὺ δὲ
τεμοῦσα κρατὸς βοστρύχων ἄκρας φόβας,
κἀμοῦ ταλαίνης σμικρὰ μὲν τάδ', ἀλλ' ὅμως
ἄχω, δὸς αὐτῷ, τήνδε λιπαρῆ τρίχα,
καὶ ζῶμα τοὐμὸν, οὐ χλιδαῖς ἠσκημένον·
αἰτοῦ δὲ προσπιτνοῦσα γῆθεν εὐμενῆ
ἡμῖν ἀρωγὸν αὐτὸν εἰς ἐχθροὺς μολεῖν.

E K.

ἐρημοῦντες. hanc esse manum Thucydidis arbitror, idque imprudenti Göllero excidit annotatione: nam in ordine habet vulgatum ἐρημοῦτε, et in nota, „ἐρημοῦντες," inquit, „praesens pro futuro est. at Matth. §. 181, 2, c. (1. ed. §. 178, 2, d, p. 213.) et Buttm. gr. max. vol. 1., p. 403. pro futuro ἐρημώσετε acceperunt." atticam scil. illi hanc futuri formam existimant, recte dubitantibus Poppone Proleg. 1., p. 153., Sommero Bibl. crit. 1828. p. 492., et Haackeo. — (de forma ἑσαμένων [vulgo ἑσσαμένων] v. Buttm. gr. maj. p. 545. *Hk.*)

[καὶ κτισάντων.] glossa, ut ἱδρυσαμένων in Ar., C., Dan., (S. ἑσσαμένων: ἱδρυσαμένων.) et ol-

ἁμαρτάνειν, οὔτε ἡμᾶς τοὺς εὐεργέτας ἀλλοτρίας ἕνεκα ἔχθρας, μὴ αὐτοὺς ἀδικηθέντας, διαφθεῖραι, φείσασθαι δὲ καὶ ἐπικλασθῆναι τῇ γνώμῃ οἶκτον σώφρονα λαβόντας, μὴ ὧν πεισόμεθα μόνον δεινότητα κατανοοῦντας, ἀλλ', οἷοί τε ἂν ὄντες πάθοιμεν, καὶ ὡς ἀστάθμητον τὸ τῆς ξυμφορᾶς, ὅ τινί ποτ' ἂν καὶ ἀναξίῳ ξυμπέσοι. ἡμεῖς τε, ὡς πρέπον ἡμῖν, καὶ ὡς ἡ χρεία προάγει, αἰτούμεθα ὑμᾶς, θεοὺς τοὺς ὁμοβωμίους καὶ κοινοὺς τῶν Ἑλλήνων ἐπιβοώμενοι, πεῖσαι τάδε, προφερόμενοι ὅρκους, οὓς οἱ πατέρες ὑμῶν ὤμοσαν, μὴ ἀμνημονεῖν. ἱκέται γιγνόμεθα ὑμῶν τῶν πατρῴων τάφων, καὶ ἐπικαλούμεθα τοὺς κεκμηκότας, μὴ γενέσθαι ὑπὸ Θηβαίοις, μηδὲ τοῖς ἐχθίστοις φίλτατοι ὄντες παραδοθῆναι· ἡμέρας τε ἀναμιμνήσκομεν ἐκείνης, ᾗ τὰ λαμπρότατα μετ' αὐτῶν πράξαντες νῦν ἐν τῇδε τὰ δεινότατα κινδυνεύομεν παθεῖν. ὅπερ δὲ ἀναγκαῖόν τε καὶ χαλεπώτατον τοῖς ὧδε ἔχουσι, λόγου τελευτᾶν, διότι καὶ τοῦ βίου ὁ κίνδυνος ἐγγὺς μετ' αὐτοῦ, παυόμενοι λέγομεν ἤδη, ὅτι οὐ Θηβαίοις παρέδομεν τὴν πόλιν, (εἱλόμεθα γὰρ ἂν πρό γε τούτου τῷ αἰσχίστῳ ὀλέθρῳ [, λιμῷ,] τελευτῆσαι,) ὑμῖν δὲ

κοδομησαμένων in margine Mosquensis libri. subsensit K.

59. *ἐπικλασθῆναι — λαβόντας.* vulgata olim scriptura, quae non erat posthabenda duriori et mendosae, ut opinor, aliquot librorum *ἐπ. τῇ γν. οἴκτῳ σώφρονι λαβόντας*, quam explicare sibi visi recentiores editores in *λαβ.* intelligunt *αὐτὸν, τὸν οἶκτον.* nos in vulgata perstamus cum Haackeo 1. ed., Bloomfieldio, Didoto, *τῇ γνώμῃ* non solum ad *ἐπικλ.* referentes, sed etiam ad *λαβόντας*, ut *οἶκτον λαβ. τῇ γν.* sit *misericordiam animo concipientes.* margo libri Cass. *γρ. οἶκτον σώφρονα.*

ἀλλ' οἷοί τε ἂν: τουτέστιν εὐεργέται τῆς Ἑλλάδος, κ. ὑμῶν αὐτῶν διὰ τὰ ἐν Ἰθώμῃ. S.

ὅ τινί ποτ' ἂν — ξυμπέσοι. ita Cl. apud Hudsonum ab emendatione, quod aptius vulgatis *ᾧ τινι* etc.

ἡ χρεία: ἡ ἀνάγκη. — *θεοὺς τοὺς ὁμοβωμίους:* τοὺς τιμωμένους ἐν τοῖς αὐτοῖς καὶ ὁμοίοις βωμοῖς. S. „*ὁμοβ.* quibus communiter in eadem ara sacra fiunt: nam etiam pluribus diis una ara sacrabatur. v. Kuhn. ad Pollucem 6, 155., ubi quod adnotat de sex aris duodecim diis Olympiae consecratis, est e scholiaste Pindari Olymp. 5, 10., qui binos deos in eadem ara cultos vocat *συμβώμους*, quemadmodum et Strabo 11, 512. persicos quosdam *δαίμονας*, quibus eadem aedes et ara sacra erat. add. Spanhem. Epist. 3. ad Morell. p. 183. quod eosdem *ὁμοχέτας* vocatos dicit Kuhn., id est e Thuc. 4, 97., ubi v. S., Hesychium, et Suidam.“ E D. G—r. „*ὁμοβώμιοι θεοὶ* hic videntur esse dei culti in aris, quae universis Graecis communes erant, velut Olympiae, Delphis.“

μὴ ἀμνημονεῖν. i. e. ὥστε ὑμᾶς μὴ ἀμν. τούτων. hic interpunximus, ut verba *ἱκέται* etc. sequantur per asyndeton efficax in tali affectu. frustra Reisk. — *ἀμνημονεῖν, ἱκέται τε*, ut K. 1, 81. malit *Τάχ' ἂν δέ τις θαρσοίη*, ubi item bene habent vulgata *Τάχ' ἄν τις θαρσοίη.*

κεκμηκότας 1., Palat., Lugd., Bas. ex emendatione, et margo Steph. S. quoque *τοὺς κεκμηκότας:* τοὺς νεκρούς. et Pollux 3, 107. *κεκμηκότας* τοὺς ἀποθανόντας Θουκυδίδης εἴρηκε. quibus obtemperavit Hk. ed. 2. vulgo *κεκμηῶτας*, quod videtur esse commentum librarii recentis a lectione Homeri et Epicorum.

λόγου τελευτᾶν, ut *ἐτελεύτα τοῦ ἐπαίνου* 3, 104. *βίου τελευτᾶν* Xenoph. Cyr. 8, 7, 17. etc.: v. P. et G—r.

[λιμῷ.] S. corrupte *τῷ αἰσχίστῳ:* τῷ αἰσχίστῳ, καὶ ὀλέθρῳ,

πιστεύσαντες προσήλθομεν· καὶ δίκαιον, εἰ μὴ πείθομεν, ἐς τὰ αὐτὰ καταστήσαντας τὸν ξυντυχόντα κίνδυνον ἐᾶσαι ἡμᾶς αὐτοὺς ἑλέσθαι. ἐπισκήπτομέν τε ἅμα μὴ Πλαταιῆς ὄντες, οἱ προθυμότατοι περὶ τοὺς Ἕλληνας γενόμενοι, Θηβαίοις τοῖς ἡμῖν ἐχθίστοις ἐκ τῶν ὑμετέρων χειρῶν καὶ τῆς ὑμετέρας πίστεως, ἱκέται ὄντες, ὦ Λακεδαιμόνιοι, παραδοθῆναι, γενέσθαι δὲ σωτῆρας ἡμῶν, καὶ μὴ τοὺς ἄλλους Ἕλληνας ἐλευθεροῦντας ἡμᾶς διολέσαι.“

Thebani vicissim postulant atque impetrant veniam dicendi apud Lacedaemonios.

60. Τοιαῦτα μὲν οἱ Πλαταιῆς εἶπον· οἱ δὲ Θηβαῖοι δείσαντες πρὸς τὸν λόγον αὐτῶν μὴ οἱ Λακεδαιμόνιοί τι ἐνδῶσι, παρελθόντες ἔφασαν καὶ αὐτοὶ βούλεσθαι εἰπεῖν, ἐπειδὴ καὶ ἐκείνοις παρὰ γνώμην τὴν αὐτῶν μακρότερος λόγος ἐδόθη τῆς πρὸς τὸ ἐρώτημα ἀποκρίσεως. ὡς δ' ἐκέλευσαν, ἔλεγον τοιάδε.

Respondent Thebani, inimicitias cum Plataeensibus primum sibi intercessisse propterea, quod illi sibi, conditoribus, parere noluerint et a cogentibus defecerint ad Athenienses, multis invicem damnis apportatis.

61. „ΤΟΥΣ μὲν λόγους οὐκ ἂν ἠτησάμεθα εἰπεῖν, εἰ καὶ αὐτοὶ βραχέως τὸ ἐρωτηθὲν ἀπεκρίναντο, καὶ μὴ ἐπὶ ἡμᾶς τραπόμενοι κατηγορίαν ἐποιήσαντο, καὶ περὶ αὐτῶν ἔξω τῶν προκειμένων, καὶ ἅμα οὐδὲ ᾐτιασμένων, πολλὴν τὴν ἀπολογίαν, καὶ ἔπαινον ὧν οὐδεὶς ἐμέμψατο. νῦν δὲ πρὸς μὲν τὰ ἀντειπεῖν δεῖ, τῶν δὲ ἔλεγχον ποιήσασθαι, ἵνα μήτε ἡ ἡμετέρα

τῷ λιμῷ. Ὅμηρος (Odyss. μ', 342.) *Λιμῷ δ' οἴκτιστον θανέειν κ. πότμον ἐπισπεῖν.* ocius scribamus *αἰσχίστῳ ὀλέθρῳ*: τῷ λιμῷ. Ὅμηρος etc. glossa manifesta est τῷ λιμῷ, quod sensit P.

60. *παρὰ γνώμην τὴν αὐτῶν*, (ita K.; libri vitiose *αὐτῶν*.) *praeter ipsorum sententiam*, ipsis invitis.

ὡς δ' ἐκέλευσαν: οἱ Λακεδαιμόνιοι. S.

61. *ἐπὶ ἡμᾶς*: καθ' ἡμῶν. — *κ. περὶ αὐτῶν*: ἑαυτῶν, τῶν Πλαταιέων. — *ὧν οὐδείς*: τῶν Μηδικῶν. S. — *ᾐτιασμένων* ab αἰτιάζεσθαι. Dan. et Gr., quos libros secuti sunt editores novissimi praeter Didotum, ᾐτιαμένων ab αἰτιᾶσθαι. et hoc, et illud, neutrum est participii, pertinetque huc περὶ, ut integra oratio sit haec καὶ ἅμα περὶ οὐδὲ ᾐτιασμένων, ut Plataeenses dicantur defendisse crimina, quae ne exprobrata quidem iis fuerint.

„De *πρὸς μὲν τὰ — τῶν δὲ* — v. Reiz. de Accent. inclin. p. 13. Wolf. ed., coll. p. 69., ubi docet, utramque particulam, et μὲν, et δὲ, semper in partitione atque oppositione articulum pronominalem sequi debere, non praecedere. quam ob causam jam H. Steph. de Att. lingu. idiomatis p. 184. notavit, καινοπρεπῶς Thucydidem loqui h. l.: nam aliam hanc esse quam usitatam sedem particulae μέν. „„Et sane,“ “ addit, „„haec sedes ejus ante articulum pronominalem adeo inusitata est, ut Schol. acceperit articulum τὰ, quasi esset nomen indefinitum τινά.“ “ — *E G*—ro. Idem jam ante adnotaverat Budaeus in Commentar. lingu. gr. p. 956., et ob eam causam hoc inter exempla implicitae structurae posuerat; quod repetit ex eo Stephanus l. c. *E D.* At non transposuisse τὸ *μὲν*, sed omisisse suo loco, puto Thucydidem, ellipsi minime insolita: v. Bornemann. indice Cyropaediae

αὐτοὺς κακία ὠφελῇ, μήτε ἡ τούτων δόξα, τὸ δ' ἀληθὲς περὶ ἀμφοτέρων ἀκούσαντες κρίνητε. ἡμεῖς δὲ αὐτοῖς διάφοροι ἐγενόμεθα πρῶτον, ὅτι, ἡμῶν κτισάντων Πλάταιαν ὕστερον τῆς ἄλλης Βοιωτίας, καὶ ἄλλα χωρία μετ' αὐτῆς, ἃ ξυμμίκτους ἀνθρώπους ἐξελάσαντες ἔσχομεν, οὐκ ἠξίουν οὗτοι, ὥσπερ ἐτάχθη τὸ πρῶτον, ἡγεμονεύεσθαι ὑφ' ἡμῶν, ἔξω δὲ τῶν ἄλλων Βοιωτῶν, παραβαίνοντες τὰ πάτρια, ἐπειδὴ προσηναγκάζοντο, προσεχώρησαν πρὸς Ἀθηναίους, καὶ μετ' αὐτῶν πολλὰ ἡμᾶς ἔβλαπτον, ἀνθ' ὧν καὶ ἀντέπασχον.

Vere qoidem jactare Plataeenses, se olim solos Boeotiorom non sensisse cum Persis; sed postea item solos sensisse cum Atheniensibus, eodem animo ceteros Graecos invadentibus.

62. „Ἐπειδὴ δὲ καὶ ὁ βάρβαρος ἦλθεν ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα, φασὶ μόνοι Βοιωτῶν οὐ μηδίσαι, καὶ τούτῳ μάλιστα αὐτοί τε ἀγάλλονται, καὶ ἡμᾶς λοιδοροῦσιν. ἡμεῖς δὲ μηδίσαι μὲν αὐτοὺς οὐ φαμὲν, διότι οὐδ' Ἀθηναίους, τῇ μέντοι αὐτῇ ἰδέᾳ ὕστερον, ἰόντων Ἀθηναίων ἐπὶ τοὺς Ἕλληνας, μόνους αὖ Βοιωτῶν ἀττικίσαι.

Olim paucos dynastas, populo Thebano imperantes, Persis favisse commodi sui causa; post autem, restituto jure publico, Thebanos victis Atheniensibos apud Coroneam liberasse Boeotiam, et nunc omnibus opibos adjuvare ceterorum Graecorom liberatores.

„Καίτοι σκέψασθε ἐν οἵῳ εἴδει ἑκάτεροι ἡμῶν τοῦτο ἐπράξαμεν. ἡμῖν μὲν γὰρ ἡ πόλις τότε ἐτύγχανεν οὔτε κατ' ὀλιγαρχίαν ἰσόνομον πολιτεύουσα, οὔτε κατὰ δημοκρατίαν· ὅπερ δέ ἐστι νόμοις μὲν καὶ τῷ σωφρονεστάτῳ ἐναντιώτατον, ἐγγυ-

p. 897., v. *μὲν*, nos ad Iliad. λ', 171., Soph. Oed. Col. 1185., Philoct. 246. etc. ita *πρὸς μὲν* intelfigas *πρός γε*, qoa de re v. Matth. gr. p. 892. 1. ed., Eorip. Heracl. 797. (*ὁ μὲν γέρων —*), Xenoph. Anab. 3, 2, 13. (*τοιούτων μέν ἐστε προγόνων*), Athen. 14, p. 614, c. (*Φιλίππου μὲν*), etc. hoc autem semel posito vel euphoniae gratia omittendum fuit *μὲν* post *τά*, ne *ἀκρισίαν* deberet scriptor elegans, dicens *νῦν δὲ πρὸς μὲν τὰ μὲν ἀντειπεῖν δεῖ.*

ἵνα μ. ἡ ἡμετέρα (κακία): *ταῦτα εἰρωνικῶς λέγει ὁ Θηβαῖος· οὐ γὰρ ἔχει τοιοῦτον φρόνημα, ὡς ἐκ τῶν ἑπομένων ἐστὶ δῆλον. ὡς καὶ Ὅμηρος ποιεῖ τὸν Ἕκτορα λέγειν τὰ πρὸς τὸν Ἀχιλλέα* (Iliad. υ', 434.) *Οἶδα δ', ὅτι σὺ μὲν ἐσθλὸς, ἐγὼ δὲ σέθεν πολὺ χείρων. — ὠφελῇ: πρὸς τὰ ἡμῶν κατηγορηθέντα. — ἔξω δέ: ἀντὶ τοῦ ἄνευ.* 8.

ὕστερον τῆς ἄλλης Βοιωτίας. Boeoti expolsi e Thessalia per Thessalos occupaverunt Cadmeam, quae deinde Boeotia appellata est, circiter annis 60 post bellum trojanum. v. Thuc. 1, 12. paolo post potiti sunt Plataeis, Orchomeno, et nonnollis aliis oppidis, prius non subjectis, expulsa inde collovie populorum, Hyantibns, Thracibus, Pelasgis et aliis, qui inter antiqnissimos Boeotiae incolas numerantur. *Arn.*

62. *τῇ — αὐτῇ ἰδέᾳ*, *eadem ratione.* Port. — *ἐν οἵῳ εἴδει*, *quali conditione utentes*, i. e. Porti verbis *in quo reipublicae genere utrique versantes.* — *ἐπράξαμεν.* ll. soloece *ἔπραξαν.*

τῷ σωφρονεστάτῳ. malim *τῷ σωφρονεστέρῳ*, i. e. fere *τῷ σώφρονι*, *τῇ σωφροσύνῃ.* v. ann. ad 3, 26.

τάτω δὲ τυράννου, δυναστεία ὀλίγων ἀνδρῶν εἶχε τὰ πράγματα. καὶ οὗτοι ἰδίας δυνάμεις ἐλπίσαντες ἔτι μᾶλλον σχήσειν, εἰ τὰ τοῦ Μήδου κρατήσειε, κατέχοντες ἰσχύϊ τὸ πλῆθος ἐπηγάγοντο αὐτὸν, καὶ οὐ ξύμπασα πόλις, οὐκ αὐτοκράτωρ οὖσα ἑαυτῆς, τοῦτ' ἔπραξεν, οὐδ' ἄξιον αὐτῇ ὀνειδίσαι ὧν μὴ μετὰ νόμων ἥμαρτεν. ἐπειδὴ γοῦν ὅ τε Μῆδος ἀπῆλθε, καὶ τοὺς νόμους ἔλαβε, σκέψασθαι χρὴ, Ἀθηναίων ὕστερον ἐπιόντων, τήν τε ἄλλην Ἑλλάδα, καὶ τὴν ἡμετέραν χώραν, πειρωμένων ὑφ' αὑτοῖς ποιεῖσθαι, καὶ κατὰ στάσιν ἤδη ἐχόντων αὐτῆς τὰ πολλὰ, εἰ μαχόμενοι ἐν Κορωνείᾳ, καὶ νικήσαντες αὐτοὺς, ἠλευθερώσαμεν τὴν Βοιωτίαν, καὶ τοὺς ἄλλους νῦν προθύμως ξυνελευθεροῦμεν, ἵππους τε παρέχοντες, καὶ παρασκευὴν ὅσην οὐκ ἄλλοι τῶν ξυμμάχων. καὶ τὰ μὲν ἐς τὸν μηδισμὸν τοσαῦτα ἀπολογούμεθα.

Magis quam se Plataeenses nocuisse Graecis Athenienses adjuvando, qui eos in servitutem redegerint, nec potius ad Lacedaemoniorum societatem contra Persas se applicando.

63. „Ὡς δὲ ὑμεῖς μᾶλλόν τε ἠδικήκατε τοὺς Ἕλληνας, καὶ ἀξιώτεροί ἐστε πάσης ζημίας, πειρασόμεθα ἀποφαίνειν. ἐγένεσθε ἐπὶ τῇ ἡμετέρᾳ τιμωρίᾳ, ὥς φατε, Ἀθηναίων ξύμμαχοι καὶ πολῖται. οὐκοῦν χρῆν τὰ πρὸς ἡμᾶς μόνον ὑμᾶς ἐπάγεσθαι αὐτοὺς, καὶ μὴ ξυνεπιέναι μετ' αὐτῶν ἄλλοις, ὑπάρχον γε ὑμῖν, εἴ τι καὶ ἄκοντες προσήγεσθε ὑπ' Ἀθηναίων, τῆς τῶν Λακεδαιμονίων τῶνδε ἤδη ἐπὶ τῷ Μήδῳ ξυμμαχίας γεγενημένης, ἣν αὐτοὶ μάλιστα προβάλλεσθε· ἱκανὴ γὰρ ἦν ἡμᾶς

ὀλίγων ἀνδρῶν: Ἀτταγίνου, κ. τῶν ἄλλων τῶν μηδισάντων. S. Herodotus 9, 86. Ὡς δ' ἄρα ἔθαψαν τοὺς νεκροὺς ἐν Πλαταιῇσι οἱ Ἕλληνες (post pugnam adversus Mardonium olymp. 75, I., ante Chr. nat. 480.), αὐτίκα βουλευομένοισί σφι ἐδόκεε στρατεύεσθαι ἐπὶ τὰς Θήβας, κ. ἐξαιτέειν αὐτῶν τοὺς μηδίσαντας, ἐν [πρώτοισι] δὲ [αὐτῶν] Τιμηγενίδην κ. Ἀτταγῖνον, οἳ ἀρχηγέται ἀνὰ πρώτους (i. e. ἐν πρώτοις, quod glossator adscripsisse videtur superioribus.) ἦσαν· ἢν δὲ μὴ ἐκδιδῶσι, μὴ ἀπανίστασθαι ἀπὸ τῆς πόλιος πρότερον ἢ ἐξέλωσι. in iis, quae sequuntur, narrat, Attaginum quidem aufugisse, Timagenidam autem et ceteros, quos ad poenam Pausaniae tradiderant Thebani, supplicio ab eo affectos esse.

καὶ οὐ ξύμπασα πόλις. codd. sensu perverso καὶ ἡ ξ. π. permixta η et ου, ut Lycophr. 1165., Polyb. 9, 20, 7., Athen. 140, e, 627, c.

καὶ τοὺς νόμους ἔλαβεν: ἡ πόλις ἡμῶν. S.

ἐχόντων αὐτῆς τὰ πολλά. post pugnam apud Oenophyta (1, 108.). de pugna apud Coroneam v. 1, 113. *G—r.*

63. *εἴ τι καὶ ἄκοντες*: ὁ νοῦς τοιοῦτος, εἰ ἀκουσίως τοῖς Ἀθηναίοις συνεμαχεῖτε κ. κατεδουλοῦτε τοὺς Ἕλληνας, ἔδει ὑμᾶς προσδραμεῖν τοῖς Λακεδαιμονίοις· καὶ ἐκεῖνοι διὰ τὴν ἐπὶ τῷ Μήδῳ συμμαχίαν ὑμῶν κ. προθυμίαν, ἣν ἀεὶ *προβάλλεσθε* κ. καυχᾶσθε, οὐκ ἂν ὑμᾶς παρεχώρησαν ὑπὸ ἡμῶν τι παθεῖν. (vulgo ἡμῶν παθεῖν, hausto τι a π littera, quae sequitur.) S.

ἱκανὴ γὰρ ἦν. Nous avons adopté la variante γὰρ des MSS. Gr. et Cass.; car la leçon vulgaire γε ἦν nous paraît insolite pour cet endroit et peu agréable. *Did.* de γὰρ et γὲ saepius confusis v. ann. ad Iliad. γ, 197. etiam apud Comicum Eccl. 60. non dubito quin ponendum

τε ὑμῶν ἀποτρέπειν, καὶ, τὸ μέγιστον, ἀδεῶς παρέχειν βουλεύεσθαι. ἀλλ' ἑκόντες, καὶ οὐ βιαζόμενοι ἔτι, εἵλεσθε μᾶλλον τὰ Ἀθηναίων, καὶ λέγετε, ὡς αἰσχρὸν ἦν προδοῦναι τοὺς εὐεργέτας. πολὺ δέ γε αἴσχιον καὶ ἀδικώτερον τοὺς πάντας Ἕλληνας καταπροδοῦναι, οἷς ξυνωμόσατε, ἢ Ἀθηναίους μόνους, τοὺς μὲν καταδουλουμένους τὴν Ἑλλάδα, τοὺς δὲ ἐλευθεροῦντας· καὶ οὐκ ἴσην αὐτοῖς τὴν χάριν ἀνταπέδοτε, οὐδὲ αἰσχύνης ἀπηλλαγμένην· ὑμεῖς μὲν γὰρ ἀδικούμενοι αὐτοὺς, ὥς φατε, ἐπηγάγεσθε, τοῖς δὲ ἀδικοῦσιν ἄλλους ξυνεργοὶ κατέστητε. καίτοι τὰς ὁμοίας χάριτας μὴ ἀντιδιδόναι αἰσχρὸν μᾶλλον ἢ τὰς μετὰ δικαιοσύνης μὲν ὀφειληθείσας, ἐς ἀδικίαν δὲ ἀποδιδομένας.

Nec sponte solos Graecorum Plataeenses non sensisse cum Persis, sed imitatione Atheniensium et odio ceterorum Graecorum; neque recte nunc eo gloriari, cum deinde ad ingenium redeuntes una cum Atheniensibus Aeginetas aliosque in servitutem redegerint.

64. „Δῆλόν τε ἐποιήσατε οὐδὲ τότε τῶν Ἑλλήνων ἕνεκα μόνοι οὐ μηδίσαντες, ἀλλ' ὅτι οὐδ' Ἀθηναῖοι. ὑμεῖς δὲ τοῖς μὲν ταὐτὰ βουλόμενοι ποιεῖν, τοῖς δὲ τἀναντία, καὶ νῦν ἀξιοῦτε, ἀφ' ὧν δι' ἑτέρους ἐγένεσθε ἀγαθοὶ, ἀπὸ τούτων ὠφελεῖσθαι. ἀλλ' οὐκ εἰκός· ὥσπερ δὲ Ἀθηναίους εἵλεσθε, τούτοις ξυναγωνίζεσθε, καὶ μὴ προφέρετε τὴν τότε γενομένην ξυνωμοσίαν, ὡς χρὴ ἀπ' αὐτῆς νῦν σώζεσθαι· ἀπελίπετε γὰρ αὐτὴν, καὶ παραβάντες ξυγκατεδουλοῦσθε μᾶλλον Αἰγινήτας καὶ ἄλλους τινὰς τῶν ξυνομοσάντων ἢ διεκωλύετε, καὶ ταῦτα οὔτε ἄκοντες, ἔχοντές τε τοὺς νόμους, οὕσπερ μέχρι τοῦ δεῦρο, καὶ οὐδενὸς ὑμᾶς βιασαμένου, ὥσπερ ἡμᾶς· τὴν τελευταίαν

sit γὰρ pro γὲ, quo erigantur numeri jacentes

ἔγωγε· πρῶτον μέν γ' ἔχω τὰς μασχάλας.

καὶ — βουλεύεσθαι. verberantur his verbis Ath., tanquam violenti, neque inferioribus facultatem praebentes sine metu deliberandi, quod facere Thebani significant Lacedaemonios minus imperiosos.

καὶ οὐ βιαζόμενοι ἔτι, *neque coacti amplius*, i. e. neque compulsi necessitate, sicut antea, cum Plataeenses affligebantur a Thebanis.

καταπροδοῦναι, *male*, sive *indigne*, *prodere*: auget enim κατὰ significationem verbi, ut passim.

οὐκ ἴσην — χάριν ἀνταπέδοτε. Plataeenses enim Atheniensibus opem tulerant in aliis opprimendis, cum Athenienses illos oppressos tantum adjuvissent. quare eam gratiam non parem carere negat dedecore, atque adeo gratiam non referre licere ait, ubi justa quidem gratia sine injustitia solvi nequeat. *Ex Hk.*

64. *ὅτι οὐδ' Ἀθηναῖοι.* supple *ἐμήδισαν*, ὑμεῖς δὲ οὐκ ἐμηδίσατε, τοῖς μὲν ταὐτὰ etc. *G—r.*

τοῖς δέ: τοῖς Ἕλλησιν. S. odiose Thebani Graecos opponunt Atheniensibus, quasi non Graecis.

ἀφ' ὧν δι' ἑτέρους ἐγέν. ἀγ. Ἀφ' ὧν dicit pro ἐν οἷς (int. τοῖς Μηδικοῖς), quia bellum persicum ansam Plataeensibus praebebat virtutis ostentandae. *Hk.* *ἑτέρους*, Athenienses.

ξυγκατ. μᾶλλον — ἢ διεκωλύετε τὸ καταδουλοῦσθαι αὐτούς. hoc intelligendum est.

ἔχοντές τε τοὺς νόμους. idem dixisset καὶ αὐτόνομοι ὄντες, *legibusque vestris usi*, neque dynastis obedientes, ut olim Thebani: v. cap. 62.

τε, πρὶν περιτειχίζεσθαι, πρόκλησιν ἐς ἡσυχίαν ὑμῶν, ὥστε μηδετέροις ἀμύνειν, οὐκ ἐδέχεσθε. τίνες ἂν οὖν ὑμῶν δικαιότερον πᾶσι τοῖς Ἕλλησι μισοῖντο, οἵτινες ἐπὶ τῷ ἐκείνων κακῷ ἀνδραγαθίαν προὔθεσθε; καὶ ἃ μέν ποτε χρηστοὶ ἐγένεσθε, ὥς φατε, οὐ προσήκοντα νῦν ἐπεδείξατε· ἃ δὲ ἡ φύσις ἀεὶ ἐβούλετο, ἐξηλέγχθη ἐς τὸ ἀληθές· μετὰ γὰρ Ἀθηναίων ἄδικον ὁδὸν ἰόντων ἐχωρήσατε.

De impugnatis Plataeis in foedere et festo die excusant auctores ipsorum Plataeensium principes, pejorem partem civium castigantes.

65. „Τὰ μὲν οὖν ἐς τὸν ἡμέτερόν τε ἀκούσιον μηδισμὸν, καὶ τὸν ὑμέτερον ἑκούσιον ἀττικισμὸν, τοιαῦτα ἀποφαίνομεν· ἃ δὲ τελευταῖά φατε ἀδικηθῆναι, (παρανόμως γὰρ ἐλθεῖν ἡμᾶς ἐν σπονδαῖς καὶ ἱερομηνίᾳ ἐπὶ τὴν ὑμετέραν πόλιν,) οὐ νομίζομεν οὐδ' ἐν τούτοις μᾶλλον ὑμῶν ἁμαρτεῖν. εἰ μὲν γὰρ ἡμεῖς αὐτοὶ πρός τε τὴν πόλιν ἐλθόντες ἐμαχόμεθα, καὶ τὴν γῆν ἐδῃοῦμεν ὡς πολέμιοι, ἀδικοῦμεν· εἰ δὲ ἄνδρες ὑμῶν οἱ πρῶτοι καὶ χρήμασι, καὶ γένει, βουλόμενοι τῆς μὲν ἔξω ξυμμαχίας ὑμᾶς παῦσαι, ἐς δὲ τὰ κοινὰ τῶν πάντων Βοιωτῶν πάτρια καταστῆσαι, ἐπεκαλέσαντο ἑκόντες, τί ἀδικοῦμεν; οἱ γὰρ ἄγοντες παρανομοῦσι μᾶλλον τῶν ἑπομένων. ἀλλ' οὔτ' ἐκεῖνοι, ὡς ἡμεῖς κρίνομεν, οὔθ' ἡμεῖς· πολῖται δὲ ὄντες, ὥσπερ ὑμεῖς, καὶ πλείω παραβαλλόμενοι, τὸ ἑαυτῶν τεῖχος ἀνοίξαντες, καὶ ἐς τὴν αὑτῶν πόλιν φιλίως, οὐ πολεμίως, κομίσαντες, ἐβούλοντο τούς τε ὑμῶν χείρους μηκέτι μᾶλλον γενέσθαι, τούς τε ἀμείνους τὰ ἄξια ἔχειν, σωφρονισταὶ ὄντες τῆς γνώμης, καὶ τῶν σωμάτων τὴν πόλιν οὐκ ἀλλοτριοῦντες, ἀλλ'

οὐ προσήκοντα, int. τῇ φύσει ὑμῶν vel ὑμῖν: Atheniensium enim auctoritate et jussu ita eos se gessisse dicit. *Hk.* secundum S.

ἐς τὸ ἀληθές. i. e. ἀληθῶς, ut Eurip. Orest. 696. εἰς τὸ μαλθακὸν pro μαλθακῶς, Athen. p. 473, f. εἰς τὸ βαθὺ pro βαθέως, Homeri S. Am. Q. ad Odyss. τ', 163. εἰς πιθανὸν pro πιθανῶς, quod fefellit Barnesium et Buttmannum; similiterque Aristoph. Av. 758. εἰς εὐτέλειαν, ubi S. εὐτελῶς, Athen. 624, e, εἰς ποικιλίαν pro ποικίλως. cf. Soph. Oed. Col. 681., Trachin. 324., Musgrav. ad Orest. l. c., nos ad Comici Eq. 697., Viger. p. 596.

65. ἱερομηνίᾳ margo Steph., ut c. 56. vulgati ll. ἱερομηνίαις, permutatis, opinor, inter se, ut saepe alias, α et αι, ι et ς.

μᾶλλον ὑμῶν ἁμαρτεῖν. ita Cass. et Mosqu. vulgo ὑμῶν μᾶλλον ἁμ., clausula sententiae minus gravi, versusque simili, quales clausulas vitare solent oratores.

ἐς δὲ — καταστῆσαι, *et ad patria omnium Boeotorum jura reducere.* Port.

παραβαλλόμενοι: ῥιψοκινδυνοῦντες. S. „*plura periclitati*, germ. mehr aufs Spiel setzend." *E G—ro* et *K.*

μηκέτι μᾶλλον γενέσθαι. S. vulgaris ἀδίκους μᾶλλον γενέσθαι. S. cod. Cass. χείρους δηλονότι, ut Eurip. Hec. v. 360. μᾶλλον εὐτυχέστερος. *Hk.* cf. Matth. gr. §. 458.

σωφρονισταὶ ὄντες τῆς γνώμης. i. e. τὴν γνώμην σωφρονίζοντες. 8, 1. τῶν τε κατὰ τὴν πόλιν τι ἐς εὐτέλειαν σωφρονίσαι. 8, 48. τὸν δῆμον σφῶν τε καταφυγὴν εἶναι, καὶ ἐκείνων σωφρονιστήν. *Hk.*

τῶν σωμάτων, *corporum*, i. e. *hominum*, personarum. v. ann. ad 1, 134. noluisse dicunt principes il-

ἐς τὴν ξυγγένειαν οἰκειοῦντες, ἐχθροὺς οὐδενὶ καθιστάντες, ἅπασι δ᾽ ὁμοίως ἐνσπόνδους.

Thebanos occupatis Plataeis non egisse hostiliter ac perfide, sed Plataeenses, merito puniendos.

66. „Τεκμήριον δὲ, ὡς οὐ πολεμίως ἐπράσσομεν· οὔτε γὰρ ἠδικήσαμεν οὐδένα, προείπομέν τε τὸν βουλόμενον κατὰ τὰ τῶν πάντων Βοιωτῶν πάτρια πολιτεύειν ἰέναι πρὸς ἡμᾶς. καὶ ὑμεῖς ἄσμενοι χωρήσαντες, καὶ ξύμβασιν ποιησάμενοι, τὸ μὲν πρῶτον ἡσυχάζετε, ὕστερον δὲ κατανοήσαντες ἡμᾶς ὀλίγους ὄντας, εἰ ἄρα καὶ ἐδοκοῦμέν τι ἀνεπιεικέστερον πρᾶξαι οὐ μετὰ τοῦ πλήθους ὑμῶν ἐσελθόντες, τὰ μὲν ὅμοια οὐκ ἀνταπέδοτε ἡμῖν, μήτε νεωτερίσειν ἔργῳ, λόγοις τε πείσειν [ὥστε ἐξελθεῖν]· ἐπιθέμενοι δὲ παρὰ τὴν ξύμβασιν οὓς μὲν ἐν χερσὶν ἀπεκτείνατε, οὐχ ὁμοίως ἀλγοῦμεν (κατὰ νόμον γάρ δή τινα ἔπασχον)· οὓς δὲ χεῖρας προϊσχομένους καὶ ζωγρήσαντες, ὑποσχόμενοί τε ἡμῖν ὕστερον μὴ κτενεῖν, παρανόμως διεφθείρατε, πῶς οὐ δεινὰ εἴργασθε; καὶ ταῦτα τρεῖς ἀδικίας ἐν ὀλίγῳ πράξαντες, τήν τε λυθεῖσαν ὁμολογίαν, καὶ τῶν ἀνδρῶν τὸν ὕστερον θάνατον, καὶ τὴν περὶ αὐτῶν ἡμῖν μὴ κτείνειν ψευσθεῖσαν ὑπόσχεσιν, ἢν τὰ ἐν τοῖς ἀγροῖς ὑμῖν μὴ ἀδικῶμεν, ὅμως φατὲ ἡμᾶς παρανομῆσαι, καὶ αὐτοὶ ἀξιοῦτε μὴ ἀντιδοῦναι δίκην. οὐκ, ἤν γε οὗτοι τὰ ὀρθὰ γιγνώσκωσι· πάντων δὲ αὐτῶν ἕνεκα κολασθήσεσθε.

Peroratio, qua Lacedaemonii legi Graecorum, a Plataeensibus violatae, succnrrere, et Thebanis gratiam referre debitam, jubentur.

67. „Καὶ ταῦτα, ὦ Λακεδαιμόνιοι, τούτου ἕνεκα ἐπεξήλθομεν, καὶ ὑπὲρ ὑμῶν καὶ ἡμῶν, ἵνα ὑμεῖς μὲν εἰδῆτε δικαίως αὐτῶν καταγνωσόμενοι, ἡμεῖς δὲ ἔτι ὁσιώτερον τετιμωρημένοι. καὶ μὴ παλαιὰς ἀρετὰς, εἴ τινες ἄρα καὶ ἐγένοντο, ἀκούοντες ἐπικλασθῆτε, ἃς χρὴ τοῖς μὲν ἀδικουμένοις ἐπικούρους εἶναι, τοῖς δὲ αἰσχρόν τι δρῶσι διπλασίας ζημίας, ὅτι οὐκ ἐκ προσηκόντων ἁμαρτάνουσι· μηδὲ ὀλοφυρμῷ [καὶ οἴκτῳ] ὠφελείσθω-

los Plataeensium ceteros cives allenari a Boeotiis.

66. *οὐ μετὰ τοῦ πλήθους ὑμῶν*, *praeter vestrae plebis voluntatem.* Port. „Contrario sensu ἄνευ ἐκείνων dictum est 1, 91. cf. 5, 82. (μετὰ τῶν Ἀθηναίων); 6, 28. (μετ᾽ ἐκείνου); 8, 73. (μετὰ Χαρμίνου, etc.“ *E D. et K.*

μήτε — πείσειν. verba pactionis Thebanorum cum Plataeensibus, a quibus verbis abhorret glossa ὥστε ἐξελθεῖν, scil. ἡμᾶς, τοὺς Θηβαίους. — *ἐν ὀλίγῳ*, *brevi*, tantum non simul omnia eodem tempore; quo inhumaniores fuisse dicuntur Plataeenses.

67. *εἴ τινες — ἐγένοντο.* pars codicum εἴ τις — ἐγένετο, quod probaverunt recentiores praeter Didotum. etiam nobis concinuior visa est vulgata scriptura, quia Thuc. dixit ἀρετὰς, non ἀρετήν.

ἐπικλασθῆτε. eodem verbo Plataeenses utuntur c. 59., quod verbum repetere videantur Thebani per irrisionem.

ὅτι — ἁμαρτάνουσιν: ὅτι ἀντ᾽ ἀγαθῶν κακοὶ γεγένηνται, οὐ προσήκοντος αὐτοῖς τοῦ ἁμαρτάνειν διὰ τὴν ἐξ ἀρχῆς ἀνδραγαθίαν. S.

σαν, πατέρων τε τάφους τῶν ὑμετέρων ἐπιβοώμενοι, καὶ τὴν σφετέραν ἐρημίαν· καὶ γὰρ ἡμεῖς ἀνταποφαίνομεν πολλῷ δεινότερα παθοῦσαν τὴν ὑπὸ τούτων ἡλικίαν ἡμῶν διεφθαρμένην, ὧν πατέρες οἱ μὲν πρὸς ὑμᾶς τὴν Βοιωτίαν ἄγοντες ἀπέθανον ἐν Κορωνείᾳ, οἱ δὲ πρεσβῦται λελειμμένοι καὶ οἰκίαι ἔρημοι πολλῷ δικαιοτέραν ὑμῶν ἱκετείαν ποιοῦνται τούσδε τιμωρήσασθαι. οἴκτου τε ἀξιώτεροι τυγχάνειν οἱ ἀπρεπές τι πάσχοντες τῶν ἀνθρώπων· οἱ δὲ δικαίως, ὥσπερ οἵδε, τὰ ἐναντία, ἐπίχαρτοι εἶναι. καὶ τὴν νῦν ἐρημίαν δι' ἑαυτοὺς ἔχουσι. τοὺς γὰρ ἀμείνους ξυμμάχους ἑκόντες ἀπεώσαντο· παρηνόμησάν τε οὐ προπαθόντες ὑφ' ἡμῶν, μίσει δὲ πλέον ἢ δίκῃ κρίναντες, καὶ οὐκ ἀνταποδίδοντες νῦν τὴν ἴσην τιμωρίαν· ἔννομα γὰρ πείσονται, καὶ οὐχὶ ἐκ μάχης χεῖρας προϊσχόμενοι, ὥσπερ φασὶν, ἀλλ' ἀπὸ ξυμβάσεως ἐς δίκην σφᾶς αὐτοὺς παραδόντες. ἀμύνατε οὖν, ὦ Λακεδαιμόνιοι, καὶ τῷ τῶν Ἑλλήνων νόμῳ ὑπὸ τῶνδε παραβαθέντι, καὶ ἡμῖν ἄνομα παθοῦσιν ἀνταπόδοτε χάριν δικαίαν ὧν πρόθυμοι γεγενήμεθα, καὶ μὴ τοῖς τῶνδε λόγοις παρωσθῶμεν ἐν ὑμῖν, ποιήσατε δὲ τοῖς Ἕλλησι παράδειγμα οὐ λόγων τοὺς ἀγῶνας προθήσοντες, ἀλλ' ἔργων, ὧν ἀγαθῶν μὲν ὄντων βραχεῖα ἡ ἀπαγγελία ἀρκεῖ, ἁμαρτανομένων δὲ λόγοι ἔπεσι κοσμηθέντες προκαλύμματα γίγνονται. ἀλλ' ἢν, οἱ ἡγεμόνες, ὥσπερ νῦν, ὑμεῖς κεφαλαιώσαντες πρὸς τοὺς ξύμπαντας τὰς διαγνώμας ποιήσησθε, ἧσσόν τις ἐπ' ἀδίκοις ἔργοις λόγους καλοὺς ζητήσει."

Lacedaemonii repetita interrogatione, an Plataeenses aliqua re se juverint hoc in bello, ut id negant Plataeenses, omnes necant, numero ducentos, et Athenienses simul obsessos 25, mulieres autem vendunt in servitutem; et ipsam urbem Thebani brevi post solo aequant, ibique deversorium et templum lapideum Junonis aedificant.

68. *Τοιαῦτα μὲν οἱ Θηβαῖοι εἶπον· οἱ δὲ Λακεδαιμόνιοι*

τὴν — ἡλικίαν ἡμῶν, *nostram juventutem*, juvenes nostros militantes. — *ἐπίχαρτοι εἶναι.* i. e. ὥστε ἐ. εἶναί τινες. S. ὧν τῷ ὀλέθρῳ ὀφείλει πάντας ἀνθρώπους ἐπιχαρῆναι.

παρωσθῶμεν. Il. περιωσθῶμεν, de quo v. ann. ad c. 57. tropice dictum. Portus „neque propter istorum orationem apud vos *repulsam feramus.*" simile ἀπεώσαντο in superioribus.

ἀλλ' ἀπὸ — παραδόντες, sed *ex compositione se ipsos ad causam dicendam dedentes.* Port.

λόγοι ἔπεσι κοσμηθέντες. significanter dicunt, opinor, ἔπεσι, quasi subaudiendum relinquentes οὐκ ἔργοις: *orationes verbis tantum exornatae*, non factis merito laudandis confirmatae atque illustratae. Sophocles Ajace, 1021.

ὅθ' οἱ δοκοῦντες εὐγενεῖς πεφυκέναι
τοιαῦθ' ἁμαρτάνουσιν ἐν λόγοις ἔπη,

ubi Erfurdt. „λόγοι totum sunt, ἔπη partes."

ἀλλ' ἢν — ποιήσησθε. ordo ἀλλ' ἢν ὑμεῖς, οἱ ἡγεμόνες, ὥσπερ νῦν, (intell. ἐστέ.) ποιήσ. τὰς διαγνώμας κεφαλ. πρὸς τοὺς ξύμπαντας, sed *si vos, principes, ut nunc estis, sententias in summam contractas tuleritis adversus cunctos*, etc. desideratur in libris τὰς, absorptum a syllaba -τας, quae antecedit: opus est enim articulo. (τοὺς προθέντας τὴν διαγνώμην 3, 42. etc.) utrumque, et κεφαλ., et ποιήσ., pertinet

δικασταὶ νομίζοντες τὸ ἐπερώτημα σφίσιν ὀρθῶς ἕξειν, εἴ τι ἐν τῷ πολέμῳ ὑπ' αὐτῶν ἀγαθὸν πεπόνθασι, διότι τόν τε ἄλλον χρόνον ἠξίουν δῆθεν αὐτοὺς κατὰ τὰς παλαιὰς Παυσανίου μετὰ τὸν Μῆδον σπονδὰς ἡσυχάζειν, καὶ, ὅτε ὕστερον, ἃ πρὸ τοῦ περιτειχίζεσθαι προΐσχοντο αὐτοῖς, κοινοὺς εἶναι κατ' ἐκεῖνα, ὡς οὐκ ἐδέξαντο, ἡγούμενοι, τῇ ἑαυτῶν δικαίᾳ βουλήσει, ἔκσπονδοι ἤδη ὑπ' αὐτῶν κακῶς πεπονθέναι, αὖθις τὸ αὐτὸ ἕνα ἕκαστον παραγαγόντες καὶ ἐρωτῶντες, εἴ τι Λακεδαιμονίους καὶ τοὺς ξυμμάχους ἀγαθὸν ἐν τῷ πολέμῳ δεδρακότες εἰσὶν, ὁπότε μὴ φαῖεν, ἀπάγοντες ἀπέκτεινον, καὶ ἐξαίρετον ἐποιήσαντο οὐδένα. διέφθειραν δὲ Πλαταιῶν μὲν αὐτῶν οὐκ ἐλάσσους διακοσίων, Ἀθηναίων δὲ πέντε καὶ εἴκοσιν, οἳ ξυνεπολιορκοῦντο· γυναῖκας δὲ ἠνδραπόδισαν. τὴν δὲ πόλιν ἐνιαυτὸν μέν τινα Θηβαῖοι Μεγαρέων ἀνδράσι κατὰ στάσιν ἐκπεπτωκόσι, καὶ ὅσοι τὰ σφέτερα φρονοῦντες Πλαταιῶν περιῆσαν, ἔδοσαν ἐνοικεῖν· ὕστερον δὲ καθελόντες αὐτὴν ἐς ἔδαφος πᾶσαν ἐκ τῶν θεμελίων ᾠκοδόμησαν πρὸς τῷ Ἡραίῳ καταγώγιον διακοσίων ποδῶν, πανταχῇ κύκλῳ οἰκήματα ἔχον κάτωθεν καὶ ἄνωθεν, καὶ ὀροφαῖς καὶ θυρώμασι τοῖς τῶν Πλαταιῶν ἐχρήσαντο, καὶ τοῖς ἄλλοις, ἃ ἦν ἐν τῷ τείχει ἔπιπλα, χαλκὸς καὶ

ad *τὰς διαγνώμας*. *cunctos*, Plataeenses et Athenienses una deditos.

68. *ἕξειν*. ll. *ἕξειν*: sed primo statim judicio id quaesiverant Spartani: igitur futuro non est locus. permiscentur nonnunquam ξ et χ litterae, quemadmodum contraria menda *ἔχεις* pro *ἕξεις* legitur apud Aeschylum Ag. 932., et *ἀποδεχόμενον* pro *ἀποδεξόμενον* apud Athenaeum l. 13., p. 555, a. cf. 1, 90., Eurip. Hecub. 437., schol. brev. ad Iliad. σ', 209.

τόν τε ἄλλον χρόνον: *πρὸ τοῦ πολέμου τούτου*. S. „Wohl bis zur Belagerung." K.

Παυσανίου. v. 2, 71., 72.

μετὰ τὸν Μῆδον: *μετὰ τὸν πόλεμον τοῦ Μήδου* (2. bellum persicum). — *κατ' ἐκεῖνα* (*secundum illa*): *τὰ τοῦ Παυσανίου δηλ.* — *προΐσχοντο*: *προεβάλλοντο*. (*offerebant*. Did. ex MSS. D. et E. Paris. *παρείχοντο*.) — *κοινοὺς εἶναι*: *τουτέστιν Ἀθηναίων κ. Λακεδαιμονίων* (neutral), *κατὰ τὸν Ἀρχιδάμου πρὸς αὐτοὺς ἐν τῇ δευτέρᾳ* (cap. 72.) *λόγον*. S.

ὡς οὐκ ἐδέξαντο, sic (i. e. eo statu rerum: v. Viger. p. 570.) *non accipiebant*, sive *acceperant*. vitiose libri *ὡς οὐκ ἐδ.*

τῇ — βουλήσει. dat. absolutus: *ipsorum* (Lacedaemoniorum) *justa voluntate*, i. e. cum aequa postularent Lacedaemonii. — „*ἔκσπονδοι ἤδη*. subaudi *ὄντες* vel *γενόμενοι* cum S. codicis Basil.; pertinet autem vocabulum ad Lacedaemonios." *Hk.* — Did. p. 429. ann. „Par *κακῶς πεπονθέναι* il faut entendre le siège de Platée, après qu'elle eut rejeté les propositions d'Archidamos, et les suites du siège, au sujet duquel voy. liv. 2., §. 71." — *τὸ αὐτὸ*, *eodem modo*, ut antea. minus recte S. *τὸ αὐτό*: *ἐρώτημα δηλ.*, quem tamen audientes Hk. et alii trajectionem verborum durissimam sumunt hanc *αὖθις ἕνα ἕκαστον παραγ. καὶ τὸ αὐτὸ ἐρωτῶντες*. cf. Viger. p. 167.

ἐνιαυτὸν — τινά. *τὶς* in numeralibus respondet britannico *some*, ut in some *two*. *ἐνιαυτόν τινα*, *circiter annum*. additur interdum *εἷς*: 6, 61. *καί τινα μίαν νύκτα* etc. *E Bloomf.* c. 111. *διακοσίους τινάς*. cf. 2, 90.

τὰ σφέτερα: *τὰ τῶν Θηβαίων*. — „*καθελόντες — ἐκ τῶν θεμελίων*. a pleonasmis non prorsus abstinet Thuc. exempla congessit P. 1, 1., p. 197. sequ." *Hk.* — *πρὸς τῷ Ἡραίῳ*: *πλησίον τοῦ ναοῦ τῆς Ἥρας*. (de conditu hujus templi v. Plutarchi Aristidem. *Hn.*)

σίδηρος, κλίνας κατασκευάσαντες ἀνέθεσαν τῇ Ἥρᾳ, καὶ νεὼν ἑκατόμποδον λίθινον ᾠκοδόμησαν αὐτῇ. τὴν δὲ γῆν δημοσιώσαντες ἀπεμίσθωσαν ἐπὶ δέκα ἔτη, καὶ ἐνέμοντο Θηβαῖοι. σχεδὸν δέ τι καὶ τὸ ξύμπαν περὶ Πλαταιῶν οἱ Λακεδαιμόνιοι οὕτως ἀποτετραμμένοι ἐγένοντο Θηβαίων ἕνεκα, νομίζοντες ἐς τὸν πόλεμον αὐτοὺς ἄρτι τότε καθιστάμενον ὠφελίμους εἶναι.

Lacedaemonii, a Lesbo insula repulsi, de occupanda Corcyra cogitant.

69. Καὶ τὰ μὲν κατὰ Πλάταιαν ἔτει τρίτῳ καὶ ἐνενηκοστῷ, ἐπειδὴ Ἀθηναίων ξύμμαχοι ἐγένοντο, οὕτως ἐτελεύτησεν· αἱ δὲ τεσσαράκοντα νῆες τῶν Πελοποννησίων, αἱ Λεσβίοις βοηθοὶ ἐλθοῦσαι, ὡς τότε φεύγουσαι διὰ τοῦ πελάγους, ἔκ τε τῶν Ἀθηναίων ἐπιδιωχθεῖσαι, καὶ πρὸς τῇ Κρήτῃ χειμασθεῖσαι, καὶ ἀπ' αὐτῆς σποράδες, πρὸς τὴν Πελοπόννησον κατηνέχθησαν, καταλαμβάνουσιν ἐν τῇ Κυλλήνῃ τρισκαίδεκα τριήρεις Λευκαδίων καὶ Ἀμπρακιωτῶν, καὶ Βρασίδαν τὸν Τέλλιδος ξύμβουλον Ἀλκίδᾳ ἐπεληλυθότα. ἐβούλοντο γὰρ οἱ Λακεδαιμόνιοι, ὡς τῆς Λέσβου ἡμαρτήκεσαν, πλέον τὸ ναυτικὸν ποιήσαντες ἐς τὴν Κέρκυραν πλεῦσαι στασιάζουσαν, δώδεκα μὲν ναυσὶ μόναις παρόντων Ἀθηναίων περὶ Ναύπακτον, πρὶν δὲ πλέον τι ἐπιβοηθῆσαι ἐκ τῶν Ἀθηνῶν ναυτικὸν, ὅπως προφθάσωσι· καὶ παρεσκευάζοντο ὅ τε Βρασίδας καὶ ὁ Ἀλκίδας πρὸς ταῦτα.

De Corcyraeorum factionibus, quarum altera insulam in Corinthiorum potestatem redigere studet, tandemque Atheniensibus faventem Pithiam praefectum, aliosque senatores et privatos, interficit, paucis illius factionis aufugientibus Athenas.

70. Οἱ γὰρ Κερκυραῖοι ἐστασίαζον, ἐπειδὴ οἱ αἰχμάλωτοι

— ἀπεμίσθωσαν: ἐπὶ μισθῷ δεδώκασιν. — ἀποτετρ. ἐγένοντο: ἀπὸ τῆς φιλίας ἐκείνων ἀπέστησαν. S. Excidium Plataearum, de quo Paus. 9, 1., posterius fuit eo, quod hic memorat Thuc., atque ipse Paus.: nam cum urbs per annos circiter 40 in ruinis jacuisset, deinde per pacem Antalcidae restituta olymp. 98. (a. 2., ante Chr. nat. 387.), rursus anno 3. ante pugnam Leuctricam, quae in annum 2. olymp. 102. (ante Chr. nat. 371.) incidit, a Thebanis eversa, sed a Philippo post proelium ad Chaeroneam, i. e. post annum 3. olymp. 110. (ante Chr. nat. 338.) instaurata est. Ita Paus. Plut. Aristide p. 597. ab Alexandro, postquam Asia potitus erat, restitutam tradit. etiam ante a Xerxe incendio deleta fuerat (Diod. Sic. 11, p. 250.). D. Urbem condidit Polybus post Deucalionis tempora, inquit Etymologus voc. βουκέρως. Posidippus, qui ad Menandri tempora refertur (apud Dicaearchum p. 14. ed. Oxon.), Πόλις, inquit,

ναοὶ δύ' εἰσὶ, καὶ στοὰ, καὶ τοὔνομα,
καὶ τὸ βαλανεῖον, καὶ τὸ Σηράμβου κλέος.

(Serambum Aeginetam, statuarium, qui operibus suis ornavit ista aedificia, commemorat Paus. 6, 10.) *E Wass.*

69. ἐπειδή: ἀφ' οὗ. S. Hoc foedus factum esse olymp. 65, 1. (520.) dicit Od. Müller. Dor. 1., p. 172., 184.; anno post Clintonus, qui append. 3. p. 225. vers. Krüger. etiam ex Herodoti capite 148. 3. libri colligit, Cleomenem jam regnasse a. 519., quamvis non diserte rex vocetur apud Herodotum, 6, 108. *E P.*

ὡς τότε. i. e. *cum eo, quo supra memoravi, tempore* etc. verba ἐκ τῶν Ἀθ. ἐπιδ. etc. significant, Alcidam jam non solum a Salaminia

ἦλθον αὐτοῖς οἱ ἐκ τῶν περὶ Ἐπίδαμνον ναυμαχιῶν ὑπὸ Κορινθίων ἀφεθέντες, τῷ μὲν λόγῳ ὀκτακοσίων ταλάντων τοῖς προξένοις διηγγυημένοι, ἔργῳ δὲ πεπεισμένοι Κορινθίοις Κέρκυραν προσποιῆσαι. καὶ ἔπρασσον οὗτοι, ἕκαστον τῶν πολιτῶν μετιόντες, ὅπως ἀποστήσωσιν Ἀθηναίων τὴν πόλιν. καὶ ἀφικομένης ἀττικῆς τε νεὼς καὶ κορινθίας, πρέσβεις ἀγουσῶν, καὶ ἐς λόγους καταστάντων, ἐψηφίσαντο Κερκυραῖοι Ἀθηναίοις μὲν ξύμμαχοι εἶναι κατὰ τὰ ξυγκείμενα, Πελοποννησίοις δὲ φίλοι, ὥσπερ καὶ πρότερον. καὶ (ἦν γὰρ Πειθίας ἐθελοπρόξενός τε τῶν Ἀθηναίων, καὶ τοῦ δήμου προειστήκει) ὑπάγουσιν

et Paralo, sed etiam a navibus, post acceptum nuntium, naves Peloponnesiorum circa Delum versari, ex urbe missis in fuga pressum esse. cf. 3, 33. mox ad *σποράδες* supple *γενόμεναι*. *E G—ro.*

70. *ἐκ τῶν — ναυμαχιῶν.* v. 1, 55.

ὀκτακοσίων ταλ. τοῖς προξένοις διηγγυημένοι. S. *διεγγύα τῶν προξένων.* hi proxeni erant cives Corinthii, civitati Corcyraeorum amici. v. Diodor. 12, 57. de numero *ὀκτακοσίων* disceptant interpretes. Valla (probante Bloomf.) vertit *octoginta*, P. *ὀγδοήκοντα* reponendum censet. contra Göller. nihil mutandum arbitratur. *Hk.* „Fuerunt ducenti quinquaginta Corcyraei, plerique principes civitatis: v. 1, 55. apud Herodotum 5, 77. Chalcidenses, ab Atheniensibus bello capti, binis minis redimuntur. procedente tempore pretium crevisse consentaneum est: itaque Aeschines de fals. leg. p. 274. ed. Reisk. scribit, mediocris viri libertatis pretium talentum esse: *τάλαντον φέρων, ἑνὸς ἀνδρὸς, οὐδὲ τούτου λίαν εὐπόρου, ἱκανὰ λύτρα.* v. Böckh. Staatsh. d. Ath. tom. 1., p. 77., 500.“ *E G—ro.* Did. „Les interprètes ont cru le nombre de *ὀκτακοσίων* exorbitant, et ils veulent lire *ὀγδοήκοντα*. Nous ne partageons pas leur avis; car si la somme de huit cents talents paraît trop grande, les mots *τῷ μὲν λόγῳ* suffiraient pour nous montrer qu'elle était promise seulement. La leçon *ὀκτακοσίων* se confirme en quelque sorte par un passage de Diodore de Sicile, liv. 12, §. 57. Il y faut remarquer ces mots *πολλοὶ Κερκυραίων αἰχμάλωτοι γενόμενοι*, et ceux-ci *οἱ Κερκυραῖοι, προσποιηθέντες λύτρα διδόναι, διηγγυήθησαν ὑπὸ τῶν προξένων, ἱκανῶν τινων ταλάντων ἀφεθέντες*, etc. Les mots *πολλοὶ αἰχμάλωτοι* et *ἱκανῶν* font voir qu'il s'agissait d'une somme considérable.“

ἐς λόγους καταστάντων. int. *τῶν πρέσβεων.*

κατὰ τὰ ξυγκείμενα, ex pacto. Port.

ἐθελοπρόξενος: ἀφ' ἑαυτοῦ γενόμενος, καὶ μὴ κελευσθεὶς ἐκ τῆς πόλεως· οἱ γὰρ πρόξενοι κελευόμενοι ἐκ τῆς ἑαυτῶν πόλεως ἐγίνοντο. S. „*ἐθελ.* explicat Pollux 3, 59., 60. breviter Hesychius *ἑκὼν πρόξενος.* sic *ἐθελόκακος* Dionys. Hal., *ἐθελόπονος* Xenophon.“ *Woss.* Pollux l. c. — *Καὶ παρὰ Θουκυδίδῃ ἐθελοπρόξενος. ὁ μὲν πρόξενος, ὅταν πόλεως δημοσίᾳ προξενῇ τις ἐν ἄλλῃ πόλει ὢν, ὡς ὑποδοχῆς τε τῶν ἐκεῖθεν φροντίζειν, καὶ προσόδου τῆς πρὸς τὸν δῆμον, κ. ἕδρας ἐν τῷ θεάτρῳ. ποιεῖ δὲ ταῦτα καὶ ὁ ἐθελοπρόξενος, ὁ ἄγραπτον τὴν προξενίαν ἔχων.* (perperam ll. *ὁ ἀνάγραπτον τ. πρ. ἔ.*, qualis est *πρόξενος, ὁ ἀπὸ* [imo *ὑπὸ*] *τῆς πόλεως χειροτονούμενος ἐπὶ τῷ τοὺς πρεσβεύοντας ὑποδέχεσθαι*, ut ait Ulpianus ad Demosth. Mid. p. 374. *ἄγραπτος* autem *προξενία* dicitur ejus, cujus id munus non est perscriptum in albo civitatis, et gratis ab eo exercetur, secus atque a *προξένῳ*, quod intelligitur ex inscriptione apud Mustoxidium, quam attulimus ad c. 2. hujus libri.) „Praecipue digna est, quae hic memoretur, inscriptio 1840. apud Boeckh. Corp. inscr. vol. 1., p. 732, b, in qua enumerantur fundi, a civitate Corcyraeorum parati in usum proxenorum. donatio ita fit, ut pro-

αὐτὸν οὗτοι οἱ ἄνδρες ἐς δίκην, λέγοντες Ἀθηναίοις τὴν Κέρκυραν καταδουλοῦν. ὁ δὲ ἀποφυγὼν ἀνθυπάγει αὐτῶν τοὺς πλουσιωτάτους πέντε ἄνδρας, φάσκων τέμνειν χάρακας ἐκ τοῦ τε Διὸς τεμένους καὶ Ἀλκίνου· ζημία δὲ καθ' ἑκάστην χάρακα ἐπέκειτο στατήρ. ὀφλόντων δὲ αὐτῶν, καὶ πρὸς τὰ ἱερὰ ἱκετῶν καθεζομένων διὰ πλῆθος τῆς ζημίας, ὅπως ταξάμενοι ἀποδῶσιν, ὁ Πειθίας (ἐτύγχανε γὰρ καὶ βουλῆς ὤν) πείθει ὥστε τῷ νόμῳ χρήσασθαι. οἱ δ' ἐπειδὴ τῷ τε νόμῳ ἐξείργοντο, καὶ ἅμα ἐπυνθάνοντο, τὸν Πειθίαν, ἕως ἔτι βουλῆς ἐστι, μέλλειν τὸ πλῆθος ἀναπείσειν τοὺς αὐτοὺς Ἀθηναίοις φίλους τε καὶ ἐχθροὺς νομίζειν, ξυνίσταντό τε, καὶ, λαβόντες ἐγχειρίδια, ἐξαπιναίως ἐς τὴν βουλὴν ἐσελθόντες τόν τε Πειθίαν κτείνουσι, καὶ ἄλλους τῶν τε βουλευτῶν καὶ ἰδιωτῶν ἐς ἑξήκοντα· οἱ δέ τινες τῆς αὐτῆς γνώμης τῷ Πειθίᾳ ὀλίγοι ἐς τὴν ἀττικὴν τριήρη κατέφυγον ἔτι παροῦσαν.

xeni usumfructum, non item dominium, eorum agrorum habeant. cf. inscriptiones 1334., 1335., 1841. ad 1844. l. c. vol. 1., p. 652. sequ. et vol. 2.; ex quibus simul apparet, proxeniam aliquando a patre in filium posterosque jure hereditario transiisse, ut pridem docuerat Koen. ad Gregor. Cor. p. 552." *E G—ro.* qui vero subinde commemorantur viri principes proxenia civitatis alicujus functi, velut Nicias Syracusanorum (Diod. 13, 56.), Nymphodorus Atheniensium (Thuc. 2, 29.), etc., fuerunt nimirum *ἐθελοπρόξενοι*, qualis h. l. dicitur Pithias Corcyraeus.

οὗτοι οἱ ἄνδρες: [οὗτοι] *οἱ ἀπὸ Κορίνθου ἐπανελθόντες, οἱ προδόται.* S.

ἀποφυγών, intell. *τὴν δίκην*, *judicio absolutus*, ut Aristophanes Nub. 1106.

ὥστ' ἀποφύγοις ἂν ἥντιν' ἂν βούλῃ δίκην:

et eadem ellipsi Vesp. 557.

κἂν Οἴαγρος εἰσέλθῃ φεύγων, οὐκ ἀποφεύγει, πρὶν ἂν ἡμῖν
ἐκ τῆς Νιόβης εἴπῃ ῥῆσιν τὴν καλλίστην ἀπολέξας.

χάρακας. partem pro toto dixit, *statumina vitium* pro arboribus caesis in eum usum. „Nota est haec apud veteres religio lucorum, quam violatam dicebat Pithias. v. Ovid. 8. Metam. 741. seqq. et 4. Fast. 753. ibique Neapolis. hinc saepe apud Ovidium *incaeduus lucus* et *incaedua silva*. Athenienses poenam capitis statuerant in eos, qui vel minimam ilicem e luco heroum excidissent (Aelian. 5. Var. Hist. 17.)." D. Paus. 2, 28, 3. apud Did. *Καὶ οἱ (τῇ Ὑρνηθοῖ) ποιησάμενοι ἡρῷον τιμὰς καὶ ἄλλας δεδώκασι, κ. ἐπὶ τοῖς πεφυκόσιν ἐλαίοις, καὶ εἰ δή τι δένδρον ἔσω, καθέστηκε νόμος τὰ θραυόμενα μηδένα ἐς οἶκον φέρεσθαι, μηδὲ χρῆσθαί σφισιν ἐς μηδὲν, κατὰ χώραν δ' αὐτοῦ λείπουσιν ἱερὰ εἶναι τῆς Ὑρνηθοῦς.*

ὅπως ταξ. ἀποδῶσιν. Portus n'a pas rendu avec exactitude le mot *ταξάμενοι certis pensionibus*, ce que Gail a traduit „plusieurs paiements déterminés." Tous les traducteurs ont suivi Portus; mais *ταξ.* signifie simplement fixer une *certaine* somme. C'est dans le même sens que nous retrouvons ce mot plus haut §. 50. et liv. 1. §. 99. Thuc., lorsqu'il veut exprimer le sens que les interprètes ont donné au mot *ταξ.* dans ce passage, ajoute expressément *κατὰ χρόνους*, comme dans le §. 117. du 1. livre *καὶ τὰ χρήματα τὰ ἀναλωθέντα κατὰ χρόνους ταξάμενοι ἀποδοῦναι.* *Did.*, qui verba *ζημία — ἀποδῶσιν* ita reddidit „L'amende pour chaque échalas était d'un statère. Condamnés à la payer, comme l'amende était forte, ils se refugièrent dans les temples en qualité de suppliants, afin qu'on fixât une somme qu'ils pussent payer."

ἐξείργοντο: ἐξέπιπτον τῆς βουλήσεως αὐτῶν. S. ita explicat verbum a consequente: nam proprie *ἐξ.*

Optimates populum id facinus ratum habere cognnt; Athenis autem nenessitetem rei excusant, exulesque ibi suos admonent, ne turbent.

71. *Δράσαντες δὲ τοῦτο, καὶ ξυγκαλέσαντες Κερκυραίους, εἶπον, ὅτι ταῦτα καὶ βέλτιστα εἴη, καὶ ἥκιστ' ἂν δουλωθεῖεν ὑπ' Ἀθηναίων· τό τε λοιπὸν μηδετέρους δέχεσθαι ἀλλ' ἢ μιᾷ νηΐ, ἡσυχάζοντας, τὸ δὲ πλέον πολέμιον ἡγεῖσθαι· ὡς δὲ εἶπον, καὶ ἐπικυρῶσαι ἠνάγκασαν τὴν γνώμην. πέμπουσι δὲ καὶ ἐς τὰς Ἀθήνας εὐθὺς πρέσβεις, περί τε τῶν πεπραγμένων διδάξοντας, ὡς ξυνέφερε, καὶ τοὺς ἐκεῖ καταπεφευγότας πείσοντας μηδὲν ἀνεπιτήδειον πράσσειν, ὅπως μή τις ἐπιστροφὴ γένηται.*

Athenienses Coreyreeorum legatos correptos, eliosque persuasos a legatis, in Aegine insule deponunt; Corcyrae autem optimetes, instigati a Corinthiis et Spartanis, vincunt plebejos, qui in arcem confugiunt, illis forum et inferiora urbis occupantibus.

72. *Ἐλθόντων δὲ οἱ Ἀθηναῖοι τούς τε πρέσβεις ὡς νεωτερίζοντας ξυλλαβόντες, καὶ ὅσους ἔπεισαν, κατέθεντο ἐς Αἴγιναν. ἐν δὲ τούτῳ τῶν Κερκυραίων οἱ ἔχοντες τὰ πράγματα, ἐλθούσης τριήρους κορινθίας καὶ Λακεδαιμονίων πρέσβεων, ἐπιτίθενται τῷ δήμῳ, καὶ μαχόμενοι ἐνίκησαν. ἀφικομένης δὲ νυκτὸς ὁ μὲν δῆμος ἐς τὴν ἀκρόπολιν καὶ τὰ μετέωρα τῆς πόλεως καταφεύγει, καὶ αὐτοῦ ξυλλεγεὶς ἱδρύθη, καὶ τὸν Ὑλλικὸν λιμένα εἶχον· οἱ δὲ τήν τε ἀγορὰν κατέλαβον, οὗπερ οἱ*

est *arcebantur* templis, vi inde abstrahebantur.

71. *τό τε λοιπὸν — ἡγεῖσθαι.* ceterum optimates quiescere jubent Corcyraeos, neutrosque (i. e. neque Athenienses, neque Peloponnesios) recipere, nisi una tantum nave venientes (scil. legatos seu praecones), pluribus eutem advectos hostium in loco ducere.

ὡς ξυνέφερε: αὐτοῖς δηλ. (*ita facto opus fuisse.* Port.) — *μηδὲν ἀνεπιτήδειον: τῇ Κερκύρᾳ.* (*nihil inutile* civitati Coreyraeorum, i. e. noxium, hostile.) S. — *ἐπιστροφὴ*, *animadversio*, castigatio exulnm, si novis rebus studerent.

72. *τὸν Ὑλλικὸν λιμένα.* vulgus librorum et h. l., et c. 81., inusitate *τ. Ὑλλαϊκὸν λ.*, Mosqu. et Dionysius Hal. p. 150. *Ὑλαϊκόν* (*ΥΛΑΙΚΟΝ*, in quo facile agnosas *ΥΛΛΙΚΟΝ*). Apollonius Rhod. 4, 1125. *Ὑλλικῷ ἐν λιμένι, σχεδὸν ἄστεος.* fluvii *Ὑλλικοῦ* prope Hermionem Paus. mentionem fecit 2, 32, 7. nomen portus probabiliter Boeckh. Corp. inscript. vol. 2., p. 23. ducit a tribu dorica *Ὑλλέων*, in qua per omnes civitates doricas Heraclidae, et proinde etiam Bacchiadae, conditores Corcyrae, censebantur, ut G—rus annotavit. (Welcker., Kleine Schriften zur griech. Littereturgesch. 2. Th., S. 40., „Dem zur dorischen Verfassung gehörigen heraklidischen Stamm der Hylleer wurde ein einheimischer Ursprung [in insula Corcyra] gegeben, indem Herakles im Hause des Nausithoos mit Melite, wie in Attika, den Hyllos erzeugt haben sollte, welcher dann dureh eine neue Gaukelei zum Stammvater der illyrischen Hylleer ward.“) certe ab ipso nomine *Ὕλλος* non derivatur *Ὑλλικὸς*, sed *Ὕλλικος*. ceterum G—rus hunc portum putat esse illum, qui hodie vocatur Porto Spilea, in septentriones obversum ab isthmo et peninsula, in qua urbs sita est; alterum portum ad orientem et continentem versus jaeere, ut Thuc. describit. conspirare Homerum Odyss. ζ', 262. et Xenophontem Hell. 6, 2.; quodque c. 81. naves ex portu fori in Hyllicum navigantes dicantur, id revera fieri navigando circum promontorium S. Nicolai (Santo Nicolò). „Denique Scylax tres Corcyrae urbis portus fuisse tradit, quorum quem *κάλ-*

πολλοὶ ᾤκουν αὐτῶν, καὶ τὸν λιμένα τὸν πρὸς αὐτῇ καὶ πρὸς τὴν ἤπειρον.

Utraque pars servos advocat promissa libertate.

73. Τῇ δ' ὑστεραίᾳ ἠκροβολίσαντό τε ὀλίγα, καὶ ἐς τοὺς ἀγροὺς περιέπεμπον ἀμφότεροι, τοὺς δούλους παρακαλοῦντές τε, καὶ ἐλευθερίαν ὑπισχνούμενοι· καὶ τῷ μὲν δήμῳ τῶν οἰκετῶν τὸ πλῆθος παρεγένετο ξύμμαχον, τοῖς δ' ἑτέροις ἐκ τῆς ἠπείρου ἐπίκουροι ὀκτακόσιοι.

Nova pugna, qua vincit plebs; quam metuentes oligarchae aedes et habitationes circa forum incendunt, magno totius urbis periculo.

74. Διαλιπούσης δ' ἡμέρας μάχη αὖθις γίγνεται, καὶ νικᾷ ὁ δῆμος, χωρίων τε ἰσχύϊ καὶ πλήθει προέχων· αἵ τε γυναῖκες αὐτοῖς τολμηρῶς ξυνεπελάβοντο, βάλλουσαι ἀπὸ τῶν οἰκιῶν τῷ κεράμῳ, καὶ παρὰ φύσιν ὑπομένουσαι τὸν θόρυβον. γενομένης δὲ τῆς τροπῆς περὶ δείλην ὀψίαν δείσαντες οἱ ὀλίγοι μὴ αὐτοβοεὶ ὁ δῆμος τοῦ τε νεωρίου κρατήσειεν ἐπελθὼν, καὶ σφᾶς διαφθείρειεν, ἐμπιπρᾶσι τὰς οἰκίας τὰς ἐν κύκλῳ τῆς ἀγορᾶς καὶ τὰς ξυνοικίας, ὅπως μὴ ᾖ ἔφοδος, φειδόμενοι οὔτε

λιστον dicit, eum credibile est portum fori, alterum Hyllaicum (Hyllicum), tertium eum fuisse, qui ab austro et oriente urbis se inserit. *Τὴν πρὸ τοῦ Ἡραίου νῆσον* c. 75. puto eam insulam esse, quae nunc dicitur Condilonisi: Heraeum enim situm erat in dextro latere portus Hyll., et qui ex portu fori (circum promont. S. Nicolai) in portum Hyll. navigant, proxime post superatum promont. ad Heraeum deveniunt, c. 81. quae vero 4, 46. appellatur Ptychia insula, eam credibile est eandem esse, quam nunc dicunt St. Vido.“ *E G—ro.*

74. *διαλιπούσης δ' ἡμέρας:* *παρελθούσης ἡμέρας μιᾶς.* — *ξυνελάβοντο:* *ἐβοήθησαν, συνεψήφαντο.* — *τῷ κεράμῳ:* *ἤγουν ταῖς κεραμίσι.* — *περὶ δ. ὀψίαν:* *ἤγ. τοῦ ἡλίου περὶ δυσμὰς ὄντος.* (Moeris *Δείλης πρωΐας:* *τὸ μετὰ ἕκτην ὥραν.* *δείλης ὀψίας:* *πρὸς ἑσπέραν.* cf. Buttm. Lexil. 2., 185. seqq., ubi ostendit, *δείλην* generatim significare pomeridianum tempus.) S.

τοῦ τε — ἐπελθών. Dans ce passage *νεώριον* doit être entendu pour *λιμὴν*, dont il est question §. 72., *καὶ τὸν λιμένα τὸν πρὸς αὐτήν.* C'est ainsi qu'on emploie *τέμενος* au lieu de *ναὸς*, la partie pour le tout. *Did.*

τὰς ξυνοικίας. Aeschines c. Timarch. p. 137. ed. Reisk. *Ὅπου μὲν γὰρ πολλοὶ μισθωσάμενοι μίαν οἴκησιν διελόμενοι ἔχουσι, συνοικίαν καλοῦμεν· ὅπου δ' εἷς ἐνοικεῖ, οἰκίαν.* (Ammonius p. 102. sequ. ed. Valck. *Οἰκία ἡ ὑπὸ ἑνὸς, ἢ ὑπὸ ἑτέρου, κατοικουμένη· συνοικία δὲ ἡ πολλῶν* [perperam ll. *πολλοῖς*. *Both.*], *κ. μισθουμένη.* itaque *συνοικίαι* pluribus per partes locabantur, ut Romae insulae. unde Gloss. *συνοικία, insula*, etc. *E D.*) itaque *τὰς οἰκίας* Thuc. h. l. dicit domos opulentorum civium, et *τὰς ξυνοικίας* habitationes in aedibus, quarum aliae partes ab aliis tenuioribus tenebantur. *Ex Arn.* „Plutarque in vita Syllae §. 1. *Ἀπελευθερικὸς ἄνθρωπος ... ὠνείδιζε τὸν Σύλλαν, ὅτι πολὺν χρόνον ἐν μιᾷ συνοικίᾳ συνδιῃτῶντο, φέροντες ἐννίκιον, αὐτὸς μὲν τῶν ἄνω δισχιλίους νούμμους, ἐκεῖνος δὲ τῶν ὑποκάτω τρισχιλίους.* Nous avons rendu *ξυνοικία* par *hôtel public.*“ Did. *Miethswohnungen*, vel *Familienhäuser*, ut K. interpretatur.

ἔφοδος: *ἐπέλευσις τῶν δημοτῶν κατὰ τῶν ὀλίγων.* S. *impressio.* Port. Did. „pour se mettre à l'abri d'une

οἰκείας, οὔτε ἀλλοτρίας, ὥστε καὶ χρήματα πολλὰ ἐμπόρων κατεκαύθη, καὶ ἡ πόλις ἐκινδύνευσε πᾶσα διαφθαρῆναι, εἰ ἄνεμος ἐπεγένετο τῇ φλογὶ ἐπίφορος ἐς αὐτήν. καὶ οἱ μὲν παυσάμενοι τῆς μάχης, ὡς ἑκάτεροι ἡσυχάσοντες, τὴν νύκτα ἐν φυλακῇ ἦσαν· καὶ ἡ κορινθία ναῦς, τοῦ δήμου κεκρατηκότος, ὑπεξανήγετο, καὶ τῶν ἐπικούρων οἱ πολλοὶ ἐς τὴν ἤπειρον λαθόντες διεκομίσθησαν.

Auxilio venit Corcyraeorum plebi Atheniensium dux Nicostratus, quo intercedente supplices optimates in vicinem insulam trensvehuntur.

75. *Τῇ δ' ἐπιγιγνομένῃ ἡμέρᾳ Νικόστρατος ὁ Διοτρεφοῦς, Ἀθηναίων στρατηγὸς, παραγίγνεται βοηθῶν ἐκ Ναυπάκτου δώδεκα ναυσὶ, καὶ Μεσσηνίων πεντακοσίοις ὁπλίταις, ξύμβασίν τε ἔπρασσε, καὶ πείθει ὥστε ξυγχωρῆσαι ἀλλήλοις δέκα μὲν ἄνδρας τοὺς αἰτιωτάτους κρῖναι, οἳ οἰκέται ἔμειναν, τοὺς δ' ἄλλους οἰκεῖν, σπονδὰς πρὸς ἀλλήλους ποιησαμένους καὶ πρὸς Ἀθηναίους, ὥστε τοὺς αὐτοὺς ἐχθροὺς καὶ φίλους νομίζειν. καὶ ὁ μὲν ταῦτα πράξας ἔμελλεν ἀποπλεύσεσθαι· οἱ δὲ τοῦ δήμου προστάται πείθουσιν αὐτὸν πέντε μὲν ναῦς τῶν αὐτοῦ σφίσι καταλιπεῖν, ὅπως ἧσσόν τι ἐν κινήσει ὦσιν οἱ ἐναντίοι, ἴσας δὲ αὐτοὶ πληρώσαντες ἐκ σφῶν αὐτῶν ξυμπέμψειν. καὶ ὁ μὲν ξυνεχώρησεν· οἱ δὲ τοὺς ἐχθροὺς κατέλεγον ἐς τὰς ναῦς. δείσαντες δὲ ἐκεῖνοι μὴ ἐς τὰς Ἀθήνας ἀποπεμφθῶσι καθίζουσιν ἐς τὸ τῶν Διοσκούρων ἱερόν· Νικόστρατος*

attaque." Abresch. Diluc. Thuc. p. 348. et G. *aditus*, *accessus*, quod parum est.

χρήματα, merces. (*Waaren*, ut 7, 24., Xenoph. Hell. 1, 6, 37., Lycurg. in Leocr. 18. K.)

ὡς ἑκ. ἡσυχάσοντες. Nous avons adopté, sens hésiter, la variante du MS. C. *ἡσυχάσοντες*; cer la vulgaire *ἡσυχάσαντες* est évidemment vicieuse. Le participe futur rend à ce passage son sens naturel, *ἐπαύσαντο τῆς μάχης, ὡς ἡσυχάσοντες ἑκ.* *Did.*

75. *Νικόστρατος.* qui ed Mentineem occubuit. v. 5, 74., coll. 61., Androt. apud schol. Aristoph. Av. 13. K. ad Dionys. Hal. p. 317. sequ.

οἳ οἰκέται ἔμειναν. codd. insigni menda *οἳ οὐκέτι ἔμ.*, quod secure reddidit atque interpolavit Portus („*qui* diutius ibi *non manserunt*, sed stetim se subduxerunt"), aliis assentientibus, quesi nunc aufugere potuissent auctores defectionis, et victi a plebe Corcyraeorum, et observati ab amicis ejus Atheniensibus. praeterea ex verbis *οἱ δὲ τοὺς ἐχθροὺς* (i. e. *inimicos* generatim, ut *οἱ ἄλλοι* in iis, quae sequuntur) *κατέλεγον ἐς τὰς ναῦς*, capitibusque 80. et 81., intelligitur, adfulsse in urbe optimates: nam si aliquis eorum fuga salutem quaesivisset, id significatum oportuit. imo domi manebant, acriter se ibi defensuri, si impugnarentur, idque Thuc. exquisite dixit *οἰκέται ἔμειναν*, *domestici manserunt*, pro *οἴκοι*, *domi;* quemedmodum letiore sensu vox *οἰκέτης* legitur apud Herodotum, Xenophontem, aliosque scriptores. Comicus Nub. 5. *οἱ δ' οἰκέται ῥέγκουσιν.* ibi S. *οἰκέτας δὲ νῦν οὐ τοὺς θεράποντας μόνον λέγει, ἀλλὰ πάντας τοὺς κατὰ τὴν οἰκίαν.*

ὅπως—οἱ ἐναντίοι, *ut adversarii minus se commoverent.* Port. „pour que le parti contraire fût moins en état de remner." *Did.*

καθίζουσιν. scil. *ἱκέται*, ut in sequentibus.

τῶν Διοσκούρων. K. e duobus codd. *τ. Διοσκόρων.* sene id atticum dicitur (v. Phryn. Lobeck. p. 235.), legiturque apud Comicum, ut vulgo

δὲ αὐτοὺς ἀνίστη τε, καὶ παρεμυθεῖτο. ὡς δ' οὐκ ἔπειθεν, ὁ δῆμος ὁπλισθεὶς ἐπὶ τῇ προφάσει ταύτῃ, ὡς οὐδὲν αὐτῶν ὑγιὲς διανοουμένων τῇ τοῦ μὴ ξυμπλεῖν ἀπιστίᾳ, τά τε ὅπλα αὐτῶν ἐκ τῶν οἰκιῶν ἔλαβε, καὶ αὐτῶν τινὰς, οἷς ἐπέτυχον, εἰ μὴ Νικόστρατος ἐκώλυσε, διέφθειραν ἄν. ὁρῶντες δ' οἱ ἄλλοι τὰ γιγνόμενα καθίζουσιν ἐς τὸ Ἡραῖον ἱκέται, καὶ γίγνονται οὐκ ἐλάσσους τετρακοσίων. ὁ δὲ δῆμος δείσας μή τι νεωτερίσωσιν ἀνίστησί τε αὐτοὺς πείσας, καὶ διακομίζει ἐς τὴν πρὸ τοῦ Ἡραίου νῆσον, καὶ τὰ ἐπιτήδεια ἐκεῖσε αὐτοῖς διεπέμπετο.

Contra Peloponnesiorum classis opem fert optimatibus.

76. Τῆς δὲ στάσεως ἐν τούτῳ οὔσης, τετάρτῃ ἢ πέμπτῃ ἡμέρᾳ μετὰ τὴν τῶν ἀνδρῶν ἐς τὴν νῆσον διακομιδὴν, αἱ ἐκ τῆς Κυλλήνης Πελοποννησίων νῆες, μετὰ τὸν ἐκ τῆς Ἰωνίας πλοῦν ἔφορμοι οὖσαι, παραγίγνονται τρεῖς καὶ πεντήκοντα· ἦρχε δὲ αὐτῶν Ἀλκίδας, ὥσπερ καὶ πρότερον, καὶ Βρασίδας αὐτῷ ξύμβουλος ἐπέπλει. ὁρμισάμενοι δὲ ἐς Σύβοτα, λιμένα τῆς ἠπείρου, ἅμα ἕῳ ἐπέπλεον τῇ Κερκύρᾳ.

Proelium navale, tumultuarie agentibus Corcyraeis.

77. Οἱ δὲ πολλῷ θορύβῳ, καὶ πεφοβημένοι τά τ' ἐν τῇ πόλει, καὶ τὸν ἐπίπλουν, παρεσκευάζοντό τε ἅμα ἑξήκοντα ναῦς, καὶ τὰς ἀεὶ πληρουμένας ἐξέπεμπον πρὸς τοὺς ἐναντίους, παραινούντων Ἀθηναίων σφᾶς τε ἐᾶσαι πρῶτον ἐκπλεῦσαι, καὶ ὕστερον πάσαις ἅμα ἐκείνους ἐπιγενέσθαι. ὡς δὲ αὐτοῖς πρὸς τοῖς πολεμίοις ἦσαν σποράδες αἱ νῆες, δύο μὲν εὐθὺς ηὐτομόλησαν, ἐν ἑτέραις δὲ ἀλλήλοις οἱ ἐμπλέοντες ἐμάχοντο· ἦν δὲ οὐδεὶς κόσμος τῶν ποιουμένων. ἰδόντες δὲ οἱ Πελοποννήσιοι τὴν ταραχὴν εἴκοσι μὲν ναυσὶ πρὸς τοὺς Κερκυραίους ἐτάξαντο, ταῖς δὲ λοιπαῖς πρὸς τὰς δώδεκα ναῦς τῶν Ἀθηναίων, ὧν ἦσαν αἱ δύο Σαλαμινία καὶ Πάραλος.

Attici ea forma usi esse videantur; sed tamen Atheniensis Apollodorus 3, 11. habet Διοσκούρους, ut Homerida hymno 34. (Διὸς κούρους), Herodotus 2, 43., et ipse Euripides, si veri sunt libri, Iph. Aul. 685., in carmine quidem ille, metri fortasse gratia; verum eadem causa in senariis Tragicos formam Διόσκοροι usurpasse dicas; potestque, ut huic nostro, viro sui judicii, neque vulgarium studioso, antiqui illi Ionum Διόσκουροι placuerint, ut recentiore aevo Pausaniae et aliis, qui communi dialecto utuntur. circumspecte de hoc genere disputat Matthiae, gramm. gr. p. 7. 1. ed.

ἀνίστη, *surgere jussit*, ut Xenoph. Anab. 4, 5, 19., et supra 1, 126. ἀναστήσαντες. E K.

ὡς δ' οὐκ ἔπειθεν: ἀνίστασθαι. S.

οὐδὲν — ὑγιές, *nihil sani*, utilis, *boni*. Aristoph. Thesm. 365.

τὰς οὐδὲν ὑγιὲς, τὰς μέγ' ἀνδράσιν κακόν.

et ibidem 601.

ἀπόδυσον αὐτόν· οὐδὲν ὑγιὲς γὰρ λέγει.

et Plut. 37.

εἶναι πανοῦργον, ἄδικον, ὑγιὲς μηδὲ ἕν.

76. *Σύβοτα*. v. 1, 50.

Vincunt Peloponnesii.

78. *Καὶ οἱ μὲν Κερκυραῖοι κακῶς τε καὶ κατ' ὀλίγας προσπίπτοντες ἐταλαιπωροῦντο καθ' αὑτούς· οἱ δ' Ἀθηναῖοι, φοβούμενοι τὸ πλῆθος καὶ τὴν περικύκλωσιν, ἀθρόαις μὲν οὐ προσέπιπτον, οὐδὲ κατὰ μέσον, ταῖς ἐφ' ἑαυτοὺς τεταγμέναις, προσβαλόντες δὲ κατὰ κέρας καταδύουσι μίαν ναῦν, καὶ μετὰ ταῦτα, κύκλον ταξαμένων αὐτῶν, παρέπλεον, καὶ ἐπειρῶντο θορυβεῖν. γνόντες δὲ οἱ πρὸς τοῖς Κερκυραίοις, καὶ δείσαντες μὴ, ὅπερ ἐν Ναυπάκτῳ, γένοιτο, ἐπιβοηθοῦσι, καὶ γενόμεναι ἀθρόαι αἱ νῆες ἅμα τὸν ἐπίπλουν τοῖς Ἀθηναίοις ἐποιοῦντο. οἱ δ' ὑπεχώρουν ἤδη πρύμναν κρουόμενοι, καὶ ἅμα τὰς τῶν Κερκυραίων ἐβούλοντο προκαταφυγεῖν ὅτι μάλιστα, ἑαυτῶν σχολῇ τε ὑποχωρούντων, καὶ πρὸς σφᾶς τεταγμένων τῶν ἐναντίων. ἡ μὲν οὖν ναυμαχία τοιαύτη γενομένη ἐτελεύτα ἐς ἡλίου δύσιν.*

Metu majoris cladis Corcyraei, receptis ex insula optimatibus, urbem suam custodiunt; Peloponnesii vero agros vastant.

79. *Καὶ οἱ Κερκυραῖοι δείσαντες μὴ σφίσιν ἐπιπλεύσαντες ἐπὶ τὴν πόλιν [ὡς κρατοῦντες] οἱ πολέμιοι ἢ τοὺς ἐκ τῆς νήσου ἀναλάβωσιν, ἢ καὶ ἄλλο τι νεωτερίσωσι, τούς τε ἐκ τῆς νήσου πάλιν ἐς τὸ Ἡραῖον διεκόμισαν, καὶ τὴν πόλιν ἐφύλασσον. οἱ δ' ἐπὶ μὲν τὴν πόλιν οὐκ ἐτόλμησαν πλεῦσαι, κρατοῦντες τῇ ναυμαχίᾳ, τρισκαίδεκα δὲ ναῦς ἔχοντες τῶν Κερκυραίων ἀπέπλευσαν ἐς τὴν ἤπειρον, ὅθενπερ ἀνηγάγοντο. τῇ δ' ὑστεραίᾳ ἐπὶ μὲν τὴν πόλιν οὐδὲν μᾶλλον ἐπέπλεον, καίπερ ἐν πολλῇ ταραχῇ καὶ φόβῳ ὄντας, καὶ Βρασίδου παραινοῦντος, ὡς λέγεται, Ἀλκίδᾳ, ἰσοψήφου δὲ οὐκ ὄντος· ἐπὶ δὲ τὴν Λευκίμμην τὸ ἀκρωτήριον ἀποβάντες ἐπόρθουν τοὺς ἀγρούς.*

Corcyraeorum plebs cum optimatibus deliberat de salute urbis; Peloponnesii autem sub noctem solvunt, appropinquante classe 60 navium atticarum.

80. *Ὁ δὲ δῆμος τῶν Κερκυραίων ἐν τούτῳ, περιδεὴς γενόμενος μὴ ἐπιπλεύσωσιν αἱ νῆες, τοῖς τε ἱκέταις ᾖεσαν ἐς λόγους, καὶ τοῖς ἄλλοις, ὅπως σωθήσεται ἡ πόλις. καί τινας*

78. *κύκλον ταξ.* (v. 2, 83.) *αὐτῶν.* τῶν *Πελοποννησίων.*

παρέπλεον. codd. *περιέπλεον*, de qua menda v. ann. ad c. 57. hujus libri. nolebant nimirum Ath. circumnavigare et includere classem Peloponnesiorum longe majorem, sed praeternavigabant, impetum a latere meditantes.

ἑαυτῶν. pro *σφῶν.* v. Buttm. gr. §. 127, 3., ed. 13. *G—r.*

79. [*ὡς κρατοῦντες.*] glossa, petita ex sequentibus, minus probabiliter K. cancellavit verba *κρατοῦντες τῇ ναυμαχίᾳ.*

ἰσοψήφου, *par suffragii ferendi jus habentis*, tropice h. l. dictum est pro *ἰσοδυνάμου*, *parem auctoritatem habentis:* fuit enim Alcidas nauarchus, Brasidas autem consiliarius tantum ejus, *ξύμβουλος.* cf. cap. 69.

Λευκίμμην. v. I, 30.

αὐτῶν ἔπεισαν ἐς τὰς ναῦς ἐσβῆναι· ἐπλήρωσαν γὰρ ὅμως τριάκοντα, προσδεχόμενοι τὸν ἐπίπλουν. οἱ δὲ Πελοποννήσιοι μέχρι μέσου ἡμέρας δῃώσαντες τὴν γῆν ἀπέπλευσαν, καὶ ὑπὸ νύκτα αὐτοῖς ἐφρυκτωρήθησαν ἑξήκοντα νῆες Ἀθηναίων προσπλέουσαι ἀπὸ Λευκάδος, ἃς οἱ Ἀθηναῖοι, πυνθανόμενοι τὴν στάσιν, καὶ τὰς μετ' Ἀλκίδου ναῦς ἐπὶ Κέρκυραν μελλούσας πλεῖν, ἀπέστειλαν, καὶ Εὐρυμέδοντα τὸν Θουκλέους στρατηγόν.

Qua re cognita Corcyraei, introductis in urbem Messeniis, insulamque circumnavigantes, quos offendunt in via optimates vel sic occidunt, vel in judicio capite damnatos morte mulctant, ab ipsis templis abstractos, et per septem dies saeviunt in eos, qui et ipsi desperatione passim vel manus sibi afferunt, vel alter alterum jugulant, ne patre quidem filiis parcente.

81. *Οἱ μὲν οὖν Πελοποννήσιοι τῆς νυκτὸς εὐθὺς κατὰ τάχος ἐκομίζοντο ἐπ' οἴκου παρὰ τὴν γῆν, καὶ ὑπερενεγκόντες τὸν Λευκαδίων ἰσθμὸν τὰς ναῦς, ὅπως μὴ περιπλέοντες ὀφθῶσιν, ἀποκομίζονται· Κερκυραῖοι δὲ, αἰσθόμενοι τάς τε ἀττικὰς ναῦς προσπλεούσας, τάς τε τῶν πολεμίων οἰχομένας, λαβόντες τούς τε Μεσσηνίους ἐς τὴν πόλιν ἤγαγον, πρότερον ἔξω ὄντας, καὶ τὰς ναῦς περιπλεῦσαι κελεύσαντες, ἃς ἐπλήρωσαν, ἐς τὸν Ὑλλικὸν λιμένα, ἐν ὅσῳ περιεκομίζοντο, τῶν*

80. ὅμως τριάκοντα. subaudi „etsi victi et in hoc rerum statu erant.“ verba *προσδεχόμενοι τὸν ἐπίπλουν* absunt a Cass., Aug., It., Vat., H., Reg., quae propterea P. delevit, alii uncos iis impegerunt. *Ex Hk.* quam violentiam Did. improbat his verbis „Poppo, d'après quelques MSS., a retranché de son texte ces 3 mots *προσδ. τὸν ἐπίπλουν*. Bekker et Goeller (itemque Df., K., et Hk. 2. ed.) les ont mis entre deux crochets. Ils les regardent comme superflus, parce que, quelques lignes plus haut, on lit *περιδεὴς γενόμενος μὴ ἐπιπλεύσωσιν αἱ νῆες*. C'est rencbérir sur la brièveté de Thuc., et nous regardons cette omission comme une altération du texte. C'est ainsi qu'en élaguant dans Salluste de prétendues superfluités Corte en a gâté le texte. D'ailleurs, si l'on voulait élaguer aussi minutieusement toutes ces prétendues superfluités, il resterait encore bien d'autres passages à retrancher, qui, plus que celui-ci, portent le caractère de gloses et d'interpolations.“

ἐφρυκτωρήθησαν. hoc Did. recte refert ad verba *ἀπὸ Λευκάδος*. „On doit présumer que les Leucadiens avaient vu s'approcher vers le soir la flotte Athénienne, et qu'ils en avaient donné le signal aux Lacédémoniens pendant la nuit, à l'aide des signaux de feu; de là nous concluons que les Lacédémoniens, pour prévenir l'arrivée des Athéniens à Leucade, avaient pris la mesure de faire passer leur flotte sur l'isthme. D'où faut-il supposer que le signal de l'arrivée de l'ennemi avait été donné aux Péloponnésiens? Il était naturel que ce fût de Leucade, qui était du parti de Lacédémone.“ *Did.*

81. ὑπερενεγκόντες — ἰσθμόν. Leucadia eo tempore erat peninsula. cf. 4, 8. de usu machinarum in navibus per terram vehendis vid. supra 3, 15. *Hk.* — ὑπερεν. — τὰς ναῦς. hoc idem est ac si dixisset *ἐνεγκόντες τὰς ναῦς ὑπὲρ τὸν Λευκ. ἰσθμὸν*, qua de re G—rus laudavit Matth. gr. §. 426., p. 786.

Messenios (v. cap. 75.) ex agris in urbem introduxerunt Corcyraei eo consilio, ut optimates adhuc ibi degentes observarent, dum ipsi circumnavigantes, si qui illorum aufugere conarentur in continentem, eos interciperent. — ἐν ὅσῳ πε-

ἐχθρῶν εἴ τινα λάβοιεν, ἀπέκτεινον· καὶ ἐκ τῶν νεῶν, ὅσους ἔπεισαν ἐσβῆναι, ἐκβιβάζοντες ἀπεχώρισαν, ἐς τὸ Ἡραῖόν τε ἐλθόντες τῶν ἱκετῶν ὡς πεντήκοντα ἄνδρας δίκην ὑποσχεῖν ἔπεισαν, καὶ κατέγνωσαν πάντων θάνατον. οἱ δὲ πολλοὶ τῶν ἱκετῶν, ὅσοι οὐκ ἐπείσθησαν, ὡς ἑώρων τὰ γιγνόμενα, διέφθειραν αὐτοῦ ἐν τῷ ἱερῷ ἀλλήλους, καὶ ἐκ τῶν δένδρων τινὲς ἀπήγχοντο, οἱ δ', ὡς ἕκαστοι ἐδύναντο, ἀναλοῦντο. ἡμέρας τε ἑπτά, ἃς ἀφικόμενος ὁ Εὐρυμέδων ταῖς ἑξήκοντα ναυσὶ παρέμεινε, Κερκυραῖοι σφῶν αὐτῶν τοὺς ἐχθροὺς δοκοῦντας εἶναι ἐφόνευον, τὴν μὲν αἰτίαν ἐπιφέροντες τοῖς τὸν δῆμον καταλύουσιν· ἀπέθανον δέ τινες καὶ ἰδίας ἔχθρας ἕνεκα, καὶ ἄλλοι χρημάτων σφίσιν ὀφειλομένων ὑπὸ τῶν λαβόντων. πᾶσά τε ἰδέα κατέστη θανάτου, καί, οἷον φιλεῖ ἐν τῷ τοιούτῳ γίγνεσθαι, οὐδὲν ὅ τι οὐ ξυνέβη, καὶ ἔτι περαιτέρω· καὶ γὰρ πατὴρ παῖδα ἀπέκτεινε, καὶ ἀπὸ τῶν ἱερῶν ἀπεσπῶντο, καὶ πρὸς αὐτοῖς ἐκτείνοντο· οἱ δέ τινες καὶ περιοικοδομηθέντες ἐν τοῦ Διονύσου τῷ ἱερῷ ἀπέθανον.

Mala Graecorum ex seditionibus: nimium novos modos bellorum inveniendi studium, crudeliora supplicia, temeritas praedicata, deliberatio prudens et clementia contemtae.

82. *Οὕτως ὠμὴ ἡ στάσις προὐχώρησε, καὶ ἔδοξε μᾶλλον, διότι ἐν τοῖς πρώτη ἐγένετο· ἐπεὶ ὕστερόν γε καὶ πᾶν, ὡς εἰπεῖν, τὸ Ἑλληνικὸν ἐκινήθη, διαφορῶν οὐσῶν ἑκασταχοῦ τοῖς τε τῶν δήμων προστάταις τοὺς Ἀθηναίους ἐπάγεσθαι, καὶ τοῖς ὀλίγοις τοὺς Λακεδαιμονίους. καὶ ἐν μὲν εἰρήνῃ οὐκ*

ρ ι ε κ ο μ., *in circumnavigando.* — ὅ σ ο υ ς ἔ π. ἐ σ β ῆ ν α ι. v. cap. 80.

ἀ π ε χ ώ ρ ι σ α ν, *secluserunt*, abduxerunt in secretum locum custodiendos: v. c. 75., 79. libri ἀπεχώρησαν, quod emendavit Herm. nonnulli codd. ἀπεχρῶντο, quae est glossa ejus, qui satis haberet in locum inepti ἀπεχώρησαν tolerabile aliquid sufficere; quod nollem admisissent viri docti.

δ ι έ φ θ ε ι ρ α ν — ἀ λ λ ή λ ο υ ς, *mutuo se interfecerunt.* sic 2, 70. *καί τινες καὶ ἀλλήλων ἐγέγευντο.* — (ἀ ν α λ ο ῦ ν τ ο, *se ipsos confecerunt.*) — τ ο ῖ ς τ ὸ ν δ ῆ μ ο ν κ α τ α λ ύ ο υ σ ι ν, *democratiam evertere conantibus.* nimirum sub praetextu, se hostes tantum quos dicebant reipublicae ulturos, suos inimicos atque adeo creditores trucidabant. *Hk.*

κ α ὶ ἔ τ ι π ε ρ α ι τ έ ρ ω. hyperbole, ut Sophocles Stob. 73, 51. ὦ πᾶν σὺ τολμήσασα καὶ πέρα γυνή. Aristoph. Thesm. 665. ταῦτα δῆτ' οὐ δεινὰ πράγματ' ἐστὶ κ. περαιτέρω; Demosth. 45, 73. δεινὸν κ. πέρα δεινοῦ. *E K.*

82. Ο ὕ τ ω ς ὠ μ ὴ ἡ σ τ ά σ ι ς. ita K. ad Dionys. p. 151., et Dobraeus. vulgo Ο ὕ τ ω ς ὠ μ ὴ σ τ ά σ ι ς π ρ., facile neglecto articulo post ὠ μ ή. S. ἀντὶ τοῦ ε ἰ ς ὠ μ ό τ η τ α π ο λ λ ὴ ν ἡ σ τ ά σ ι ς π ρ. κ α ὶ μ ᾶ λ λ ο ν, φησίν, ὠ μ ὴ ἔ δ ο ξ ε ν ἤπερ ἐγένετο, ἐ π ε ι δ ὴ π ρ ώ τ ω ς ἐ ν τ ῷ π ο λ έ μ ῳ γ ε ν ο μ έ ν η ἐξένισεν αὐτούς, παρὰ τὸ εἰωθὸς γενομένη. — ἐ ν τ ο ῖ ς, ἐν τούτοις, *in his rebus;* nec male S. ἐν τῷ πολέμῳ. v. 1, 6., Herm. ad Viger. p. 787., Matth. gr. §. 289. 1. ed.

ἐ π ε ὶ ὕ σ τ ε ρ ό ν γ ε. quae hinc de communibus graecarum civitatum malis addit Thuc., ea tanquam tragica, dura, et a communi usu sermonis abhorrentia, reprehendit Dionys. Hal. de Thucyd. jud. c. 29., p. 886. *Ex Hk.* Inepte quidem Dion., ut solet.

ἂν ἐχόντων πρόφασιν, οὐδ᾽ ἑτοίμων παρακαλεῖν αὐτοὺς, πολεμουμένων δὲ, καὶ ξυμμαχίας ἅμα ἑκατέροις τῇ τῶν ἐναντίων κακώσει καὶ σφίσιν αὐτοῖς ἐκ τοῦ αὐτοῦ προσποιήσει, ῥᾳδίως αἱ ἐπαγωγαὶ τοῖς νεωτερίζειν τι βουλομένοις ἐπορίζοντο. καὶ ἐπέπεσε πολλὰ καὶ χαλεπὰ κατὰ στάσιν ταῖς πόλεσι, γιγνόμενα μὲν καὶ ἀεὶ ἐσόμενα, ἕως ἂν ἡ αὐτὴ φύσις ἀνθρώπων ᾖ, μᾶλλον δὲ καὶ ἡσυχαίτερα, καὶ τοῖς εἴδεσι διηλλαγμένα, ὡς ἂν ἕκασται αἱ μεταβολαὶ τῶν ξυντυχιῶν ἐφιστῶνται. ἐν μὲν γὰρ εἰρήνῃ καὶ ἀγαθοῖς πράγμασιν αἵ τε πόλεις καὶ οἱ ἰδιῶται ἀμείνους τὰς γνώμας ἔχουσι διὰ τὸ μὴ ἐς ἀκουσίους ἀνάγκας πίπτειν· ὁ δὲ πόλεμος, ὑφελὼν τὴν εὐπορίαν τοῦ καθ᾽ ἡμέραν, βίαιος διδάσκαλος, καὶ πρὸς τὰ παρόντα τὰς ὀργὰς τῶν πολλῶν ὁμοιοῖ. ἐστασίαζέ τε οὖν τὰ τῶν πόλεων, καὶ τὰ ἐφυστερίζοντά που πύστει τῶν προγενομένων πολὺ ἐπέφερε τὴν ὑπερβολὴν τοῦ καινοῦσθαι τὰς διανοίας τῶν τ᾽ ἐπιχειρήσεων περιτεχνήσει, καὶ τῶν τιμωριῶν ἀτοπίᾳ. καὶ τὴν εἰωθυῖαν ἀξίωσιν τῶν ὀνομάτων ἐς τὰ ἔργα ἀντήλλαξαν τῇ δικαιώσει· τόλμα μὲν γὰρ ἀλόγιστος ἀνδρεία φιλέταιρος ἐνομίσθη, μέλλησις δὲ προμηθὴς δειλία εὐπρεπής· τὸ δὲ σῶφρον τοῦ ἀνάνδρου πρόσχημα, καὶ τὸ πρὸς ἅπαν ξυνετὸν ἐπίπαν ἀργόν· τὸ δ᾽ ἐμπλήκτως ὀξὺ ἀνδρὸς μοίρᾳ προσετέθη· ἀσφάλεια δὲ τοῦ

οὐδ᾽ ἑτοίμων π. αὐτοὺς, *nec statu rerum idoneo ad advocandum illos*, scil. Ath. et Lacedaemonios, qui item intelligendi sunt in verbis *πολεμουμένων* et *ἑκατέροις*. — *ξυμμαχίας οὔσης*, *ξυμμάχων ὄντων ἑκ.*, *cum utrique haberent socios.* — *τῇ — προσποιήσει*, *damno hostium, et sibimet ex eodem* (*ἐκ τοῦ αὐτοῦ*, i. e. *ἐκ τῆς τῶν ἐναντίων κακώσεως*) *parando incremento.*

καὶ χαλεπὰ — μᾶλλον δὲ καὶ ἡσυχαίτερα. in quibus *μᾶλλον* pertinet ad *ἡσυχ.* haec sibi respondent, et *graves calamitates*, et *leviores.* — *ὡς ἂν — ἐφιστῶνται*, *prout singulae eventuum, seu fortunarum, mutationes acciderint.*

ἐστασίαζε. corrupte, qui haec damnat, Dionys. Hal. p. 150. *ἐστασίαζον* citat. infra tamen idem haud semel *τὴν εἰωθυῖαν τῶν ὀνομάτων ἀξίωσιν*, ordine paulo venustiore. ceterum haec gravissimo scriptori Sallustio minime displicuerunt: vide nos ad Catil. 52. adde Aristotelem Rhet. 1, 9., p. 724., Philonem de Fortitudine p. 571., Plutarchum Solone p. 86., Lucretium 4, 1154., Tacitum Agric. 21. *E Wass.* Praeterea G—rus de hac re laudat Isocratem *περὶ Ἀντιδόσ.* 15, 283., Areopag. 49., Plat. Polit. 8. p. 560, D, Dionys. Hal. A. R. 9, 53., etc. Sallustius l. c. *Jam pridem quidem nos vera rerum vocabula amisimus, quia bona aliena largiri liberalitas, malarum rerum audacia fortitudo, vocatur.*

τὰ ἐφυστερίζοντα. i. e. *αἱ ὕστερον τῶν ἄλλων στασιάζουσαι πόλεις.* Dionys. l. l. p. 886. haec verba sic interpretatur *οἱ δὲ ὑστερίζοντες, ἐπιπυνθανόμενοι τὰ γεγενημένα παρ᾽ ἑτέρων, ἐλάμβανον ὑπερβολὴν ἐπὶ τὸ διανοεῖσθαί τι καινότερον.* — *καὶ τὴν εἰωθυῖαν ἀξίωσιν — δικαιώσει.* *ἀξίωσις* est vis ac significatio verborum (Geltung), (S. *ἀξίωσιν μὲν τὴν σημασίαν εἶπε.*) *δικαίωσις* arbitratus, *κρίσις* (Gutdünken). S. — *οὐ γὰρ, ὡς νενόμιστο πρόσθεν, ἐχρῶντο* (*τοῖς ὀνόμασι*) *κατὰ τῶν πραγμάτων, ἀλλὰ μεθήρμοσαν κατὰ τὴν ἑαυτῶν κρίσιν.* cum sequentibus compara similem *ὑποκορισμὸν* apud Horat. Serm. 1, 3, 45. sqq. alia exempla laudat K. l. l. in Add. p. LIII. *Ex Hk.*

ἐμπλήκτως: *μανικῶς.* S. *τὸ δ᾽ ἐ. ὀξὺ*, *vesana celeritas.* Port.

ἀσφάλεια τοῦ ἐπ., *incolumitas*

ἐπιβουλεύσασθαι ἀποτροπῆς πρόφασις εὔλογος. καὶ ὁ μὲν χαλεπαίνων πιστὸς ἀεὶ, ὁ δ' ἀντιλέγων αὐτῷ ὕποπτος· ἐπιβουλεύσας δέ τις τυχὼν ξυνετὸς, καὶ ὑπονοήσας ἔτι δεινότερος· προβουλεύσας δὲ ὅπως μηδὲν αὐτῶν δεήσει τῆς τε ἑταιρίας διαλυτὴς, καὶ τοὺς ἐναντίους ἐκπεπληγμένος.

Alter alterum male faciendo praeveniens; sodalitium promtum ad quaevis facinora potius cognatione; fides non confirmata religione, sed conjunctis sceleribus; cupido vindictae insatiabilis, nec jurejurando tutae reconciliationes; ubique regnans avaritia et ambitio.

Ἁπλῶς δὲ ὁ φθάσας τὸν μέλλοντα κακόν τι δρᾷν ἐπῃνεῖτο, καὶ ὁ ἐπικελεύσας τὸν μὴ διανοούμενον. καὶ μὴν καὶ τὸ ξυγγενὲς τοῦ ἑταιρικοῦ ἀλλοτριώτερον ἐγένετο διὰ τὸ ἑτοιμότερον εἶναι ἀπροφασίστως τολμᾷν. οὐ γὰρ μετὰ τῶν κειμένων νόμων ὠφελείας αἱ τοιαῦται ξύνοδοι, ἀλλὰ παρὰ τοὺς καθεστῶτας πλεονεξίᾳ. καὶ τὰς ἐς σφᾶς αὐτοὺς πίστεις οὐ τῷ θείῳ νόμῳ μᾶλλον ἐκρατύνοντο ἢ τῷ κοινῇ τι παρανομῆσαι. τά τε ἀπὸ τῶν ἐναντίων καλῶς λεγόμενα ἐνεδέχοντο ἔργων φυλακῇ, εἰ προὔχοιεν, καὶ οὐ γενναιότητι. ἀντιτιμωρήσασθαί τέ τινα περὶ πλείονος ἦν ἢ αὐτὸν μὴ προπαθεῖν. καὶ ὅρκοι εἴ που ἄρα γένοιντο ξυναλλαγῆς, ἐν τῷ αὐτίκα πρὸς τὸ ἄπορον ἑκα-

deliberandi, τὸ ἀσφαλὲς ἐπιβουλεύσασθαι, *tuta deliberatio*, priusquam adeas periculum. Portus *cautionem* dixit a causa. sic aliquot libri scripti, quod non displicuit Dukero. olim editi ἀσφάλεια δὲ τὸ ἐπ., quae est arena sine calce. id quidam sentientes, opinor, scripserunt ἀσφαλείᾳ, quod repertum in uno codice et apud Dionysium p. 888. interpretari videtur S. his verbis τὸ ἐπιπολὺ βουλεύσασθαι δι' ἀσφάλειαν πρόφασις ἀποτροπῆς ἐνομίζετο. quibus indiciis parum certis recentiores freti ediderunt dura oratione ἀσφαλείᾳ δὲ τὸ ἐπ.

ἀποτροπῆς, *detrectationis* (Ausweichung). *Hk.*

καὶ ὁ μὲν — ὕποπτος. haec ita exponit Arn. „Is, qui suadet saevitiam contra hostes, putatur se quasi oppignerare factioni suae per offensas nunquam obliviscendas, quas incurrit apud adversarios; is, qui dissuadet, putatur in posterum quaerere refugium, si forte hostes victores evaserint."

ἐπιβουλεύσας — ἐκπεπληγμένος. i. e. paraphraste Dionysio p. 888. οἵ τ' ἐπιβουλεύοντες ἑτέροις, εἰ κατορθώσειαν, δεινοὶ, καὶ οἱ τὰς ἐπιβουλὰς προεπινοοῦντες, εἰ φυλάξαιντο, ἔτι δεινότεροι· ὁ δὲ προειδόμενος, ὅπως μηδὲν αὐτῷ (αὐτῶν) δεήσει, μήτ' ἐπιβουλῆς, μήτε φυλακῆς, (i. e. vir simplex et probus, qui omnino admisceri non vult istiusmodi rebus.) τάς τε ἑταιρίας διαλύειν ἐδόκει, κ. τοὺς ἐναντίους ἐκπεπλῆχθαι. — ἑταιρία est *sodalitium*, Klub, politischer Verein. v. 8, 49., 54. *E G—rö.*

καὶ ὁ ἐπικελεύσας — διανοούμενον: ὁ παρακελευσάμενος τοῖς μὴ διανοουμένοις κακόν τι δρᾶσαι ἐπῃνεῖτο. — (μετὰ τῶν κειμένων νόμων ὠφελείας, ope *constitutarum legum*. — αἱ τ. ξύνοδοι. supple εἰσὶ, vel γίγνονται.) ἀλλὰ — πλεονεξίᾳ: ἀλλὰ παρὰ (i. e. *contra*) τοὺς ὑπάρχοντας νόμους διὰ πλεονεξίαν. — καὶ τὰς — πίστεις: πιστοὶ, φησὶν, ἦσαν ἀλλήλοις οὐχ ὅρκους διδόντες (τῷ θείῳ νόμῳ), ἀλλὰ κοινῶς τι παράνομον πράξαντες. S.

ἔργων φυλακῇ, εἰ πρ., *cautione factorum, si superiores essent illi.* non ingenue (γενναιότητι) laudabant probe dicta ab adversariis potentioribus, sed metu, ne contemta illi verba sua factis ulciscerentur.

τέρῳ διδόμενοι ἴσχυον, οὐκ ἐχόντων ἄλλοθεν δύναμιν ἐν δὲ τῷ παρατυχόντι ὁ φθάσας θαρσῆσαι, εἰ ἴδοι ἄφρακτον, ἥδιον διὰ τὴν πίστιν ἐτιμωρεῖτο ἢ ἀπὸ τοῦ προφανοῦς, καὶ τό τε ἀσφαλὲς ἐλογίζετο, καὶ, ὅτι ἀπάτῃ περιγενόμενος ξυνέσεως ἀγώνισμα προσελάμβανε. ῥᾷον δ' οἱ πολλοὶ κακοῦργοι ὄντες δεξιοὶ κέκληνται ἢ ἀμαθεῖς ἀγαθοί· καὶ τῷ μὲν αἰσχύνονται, ἐπὶ δὲ τῷ ἀγάλλονται. πάντων δ' αὐτῶν αἴτιον ἀρχὴ ἡ διὰ πλεονεξίαν καὶ φιλοτιμίαν.

Inde etiam urbium contentiones, civibus praetextu *ἰσονομίας* politicae, vel moderatae aristocratiae, nunc vi, nunc dolosa facundia, potentiam et principatum quaerentibus, propensosque in neutram partem perdentibus.

Ἐκ δ' αὐτῶν καὶ ἐς τὸ φιλονεικεῖν καθισταμένων τὸ πρόθυμον. οἱ γὰρ ἐν ταῖς πόλεσι προστάντες, μετὰ ὀνόματος ἑκάτεροι εὐπρεποῦς, πλήθους τε ἰσονομίας πολιτικῆς ἢ ἀριστοκρατίας σώφρονος προτιμήσει, τὰ μὲν κοινὰ λόγῳ θεραπεύοντες ἆθλα ἐποιοῦντο, παντὶ δὲ τρόπῳ ἀγωνιζόμενοι ἀλλήλων περιγίγνεσθαι ἐτόλμησάν τε τὰ δεινότατα, ἐπεξῇεσάν τε τὰς τιμωρίας ἐπὶ μείζους ἢ μέχρι τοῦ δικαίου καὶ τῇ πόλει ξυμφόρου, προστιθέντες, ἐς δὲ τὸ ἑκατέροις που ἀεὶ ἡδονὴν ἔχον

ἐν δὲ τῷ παρατυχόντι, *opportunitate autem oblata.* — ἄφρακτον, *immunitum* contra insidias, securum ob confirmatam jurejurando adversarii reconciliationem. cf. c. 83. extr. — ἀπὸ τοῦ προφανοῦς, *aperte.* — καὶ — προσελάμβανε, et, *quia dolo inimicum superans insuper prudentiae praemium,* i. e. laudem, *consequebatur.*

ῥᾷον — ἀμαθεῖς (εὐήθεις: v. c. 83.) ἀγαθοί: ἡδέως ἔχουσιν οἱ ἄνθρωποι κακοῦργοι εἶναι, κ. δεξιοὶ καλεῖσθαι, ἢ ἀμαθεῖς, κ. ἀγαθοί. — καὶ τῷ μὲν αἰσχ.: ἐπὶ τῷ ἀμαθεῖς καλεῖσθαι. — ἐπὶ δὲ τῷ ἀγ.: ἐπὶ τῷ πανοῦργοι καλεῖσθαι. S. Ita ὁ μὲν ad posterius, ὁ δὲ ad prius membrum refertur 3, 59., 62. *Hk.*

Ἐκ δ' αὐτῶν, int. ἦν, *natum est.* subjectum est τὸ πρόθυμον, unde pendet genit. καθισταμένων. „Causa," inquit, „malorum omnium erat principatus, avaritia ille quidem et honoris studio appetitus: inde orta contentionis cupiditas." *Hk.*

πλήθους τε — προτιμήσει. vitiose ll. ἰσονομίας πολ. καὶ ἀριστοκρατίας: pugnantia enim haec sunt, nec dubium quin librarii ἢ et καὶ particularum compendia permiscuerint, quem errorem haud insolitum attigi ann. ad 2, 17. significantur respublicae diversae, quales fuerunt Atheniensium et Lacedaemoniorum, earumque ab utraque parte violenti atque impii propugnatores. — S. πλήθους τε ἰσονομίας: ἤγουν δημοκρατίας.

τὰ μὲν κοινὰ — ἐποιοῦντο, *rempublicam verbo quidem curabant, sed re ipsa tanquam suorum certaminum praemium eam sibi proponebant.* Port. S. ἆθλα ἐπ.: ἐπάθλα, ἀντὶ τοῦ κέρδη. — ἐπεξ. τε τὰς τιμωρίας ἐπὶ μείζους ἢ μέχρι τοῦ δικαίου — προστιθέντες. ll. — τὰς τιμ. ἔτι μείζους οὐ μέχρι τοῦ δικ. — προστιθέντες. (sic Gr., schol. Aug., Dionys. p. 894., K.; vulgo προτιθέντες.) in quibus cum ἔτι frigeat, statim quidem cogites de ponenda ἐπὶ praepositione, siquidem constat, ἐπὶ et ἔτι saepe permixta esse a librariis, ulterius autem progredi fide Schneideri in lexico v. ἐπιμείζων, et Stobaei, quem auctorem citavit, intutum ratus non dedi ἐπιμείζους, sed ἢ suffecto in locum inepti οὐ haec ita interpretor *et, quod ad poenas attinet, progressi sunt ad majores quam quo pertinet justum commo-*

ὁρίζοντες, καὶ ἢ μετὰ ψήφου ἀδίκου καταγνώσεως, ἢ χειρὶ κτώμενοι τὸ κρατεῖν, ἕτοιμοι ἦσαν τὴν αὐτίκα φιλονεικίαν ἐκπιμπλάναι· ὥστε εὐσεβείᾳ μὲν οὐδέτεροι ἐνόμιζον, εὐπρεπείᾳ δὲ λόγου, οἷς ξυμβαίη, ἐπιφθόνως τι διαπράξασθαι, ἄμεινον ἤκουον. τὰ δὲ μέσα τῶν πολιτῶν ὑπ' ἀμφοτέρων, ἢ ὅτι οὐ ξυνηγωνίζοντο, ἢ φθόνῳ τοῦ περιεῖναι, διεφθείροντο.

Conclusio hujus disputationis de malis seditionum.

83. *Οὕτω πᾶσα ἰδέα κατέστη κακοτροπίας διὰ τὰς στάσεις τῷ Ἑλληνικῷ, καὶ τὸ εὔηθες, οὗ τὸ γενναῖον πλεῖστον μετέχει, καταγελασθὲν ἠφανίσθη, τὸ δὲ ἀντιτετάχθαι ἀλλήλοις τῇ γνώμῃ ἀπίστως ἐπὶ πολὺ διήνεγκεν. οὐ γὰρ ἦν ὁ διαλύσων οὔτε λόγος ἐχυρὸς, οὔτε ὅρκος φοβερός· κρείσσους δὲ ὄντες ἅπαντες λογισμῷ ἐς τὸ ἀνέλπιστον τοῦ βεβαίου, μὴ παθεῖν μᾶλλον προεσκόπουν ἢ πιστεῦσαι ἐδύναντο. καὶ οἱ φαυλότεροι γνώμην ὡς τὰ πλείω περιεγίγνοντο· τῷ γὰρ δεδιέναι τό τε αὐτῶν ἐνδεὲς, καὶ τὸ τῶν ἐναντίων ξυνετὸν, μὴ λόγοις τε ἥσσους ὦσι, καὶ ἐκ τοῦ πολυτρόπου αὐτῶν τῆς γνώμης φθάσωσι προεπιβουλευόμενοι, τολμηρῶς πρὸς τὰ ἔργα ἐχώρουν·

dumque reipublicac, addendo (poenis). (Haec latina fecit Sallustius Cat. 38. *Per illa tempora quicunque rempublicam agitavere, honestis nominibus, alii sic, uti jura populi defenderent, pars, quo senatus auctoritas maxima foret, bonum publicum simulantes pro sua quisque potentia certabant, neque illis modestia neque modus contentionis erat: utrique victoriam crudeliter exercebant.* et Jug. 42. *Alteri alteros vincere quovis modo et victos acerbius ulcisci volunt.* G—r.) ceterum haud raro etiam ἢ et οὐ permutata inter se scimus, velut Polyb. 9, 20, 7., Athen. 140, e, 627, c. Aeschylus Ag. 344. nostrae ed. ἄρη πνεόντων μεῖζον ἢ δικαίως. — προστιθέντες, — ὁρίζοντες, τὰς τιμωρίας.

ἕτοιμοι — ἐκπιμπλάναι, *ad praesentis contentionis libidinem explendam erant parati.* Port. Did. „ils étaient toujours prêts à assouvir leur ambition du moment."

ὥστε εὐσεβείᾳ — ἐνόμιζον. verbum νομίζειν dativo junctum etiam 2, 38. legimus, ubi vit. annot. — ἐπιφθόνως, *cum invidia*, i. e. nefasti quid. (ἐπιφθ. τι διαπρ.: ἀντὶ τοῦ ἐπίφθονον κ. μέγα· τὰ γὰρ μεγάλα καὶ φθονεῖται. — ἄμεινον ἤκουον: ἤγουν ἐπηνοῦντο. S.) — τὰ μέσα τῶν πολιτῶν S. explicat οἱ μηδετέρῳ μέρει προστιθέμενοι, μήτε τῷ τῶν δημοκρατικῶν, μήτε τῷ τῶν ὀλιγαρχικῶν, ἀλλ' ἡσυχάζοντες καὶ μὴ θέλοντες στασιάζειν. — verba ἢ φθόνῳ τοῦ περιεῖναι idem sic exponit ἢ φθονούμενοι ὑπὸ τῶν στασιαζόντων, ὅτι μόνοι ἀπαθεῖς ἦσαν. *Hk.*

83. καὶ τὸ εὔηθες. in bonam partem h. l. dicitur τὸ εὔηθες, ut ἀμαθεῖς c. 82. S. καὶ τὸ εὔηθες: — καὶ οἱ ἁπλοῖ τῶν ἀνθρώπων κ. ἀπόνηροι (οὗτοι δέ εἰσιν οἱ μεγαλοψυχίας μάλιστα κ. εὐγενείας μετέχοντες), καταγελώμενοι ὑπὸ τῶν στασιαζόντων, ἀπώλλυντο· οἱ δὲ ἀπιστοῦντες ἀλλήλοις, κ. παρατεταγμένοι δεινῶς κατ' ἀλλήλων, ὡς ἐπιτοπλεῖστον οὗτοι διεσώζοντο διὰ τῆς ἀπιστίας κ. τῆς παρασκευῆς. (ὁ διαλύσων λόγος) [S. ὁ φιλιώσων.], *inimicitias diremtura oratio.*) — κρείσσους δὲ ὄντες — ἐδύναντο: ῥέποντες δὲ οἱ ἄνθρωποι τοῖς λογισμοῖς πρὸς τὸ μὴ ἐλπίζειν τινὰ πίστιν καὶ βεβαιότητα, προενοοῦντο μᾶλλον, ἵνα μὴ πάθωσι αὐτοὶ κακῶς· πιστεῦσαι δὲ οὐκ ἐδύναντο· καὶ οἱ ἀσυνετώτεροι ὡς ἐπιτοπλεῖστον ἤτοι ἐσώζοντο, ἢ ἐνίκων. — οἱ φαυλότεροι. vid. 3, 37.

οἱ δὲ καταφρονοῦντες κἂν προαισθέσθαι, ὡς ἔργῳ οὐδὲν σφᾶς δεῖν λαμβάνειν, ἃ γνώμῃ ἔξεστιν, ἄφρακτοι μᾶλλον διεφθείροντο.

Caput suspectum.

84. [*Ἐν δ' οὖν τῇ Κερκύρᾳ τὰ πολλὰ αὐτῶν προετολμήθη, καὶ ὁπόσα ὕβρει μὲν ἀρχόμενοι τὸ πλέον ἢ σωφροσύνῃ*

οἱ δὲ καταφρονοῦντες κἂν προαισθέσθαι. προαισθ. est τὸ προαισθέσθαι, τὴν προαίσθησιν, *praesensionem* consiliorum alterius factionis. ea vel praesensa contemsisse ait astutiores, factisque abstinuisse, quasi prudentia quidvis adipisci possent, vi non adhibita.

ὡς — δεῖν (i. e. *δέον*) *λαμβάνειν.* ll. *καὶ — δ. λ.*

ἄφρακτοι. cf. ann. ad c. 82.

84. *Ἐν δ' οὖν τῇ Κερκύρᾳ* —. Totum hoc caput in cod. Aug. obelis notatum, et in margine adscriptum est hoc scholion, cujus primam partem etiam Cass. habet *Τὰ ὠβελισμένα οὐδενὶ τῶν ἐξηγητῶν ἔδοξε Θουκυδίδου εἶναι· ἀσαφῆ γὰρ καὶ τῷ τύπῳ τῆς ἑρμηνείας, καὶ τοῖς διανοήμασι πολὺν ἐμφαίνοντα τὸν νεωτερισμόν.* Bekk. primus uncis inclusit, Poppo t. 3., p. 12. genuina esse censuit, uncis tamen circumscripta exhibuit, Göllerus autem gravibus argumentis impugnavit, quorum haec potiora sunt. (1) „Prima enunciatio per tres optativos pendentes ex *ὁπόσα* continuatur, qui, cum nulla sententia principali inclusi sint, neque in rotunditatem periodi conformati, orationem languidam reddunt. (imo soloecam, et vix intelligibilem, velut soloece dictum est *τῶν τὴν τιμωρίαν παρασχόντων* pro *τῶν τετιμωρημένων.* praeterea simile initium est capitis 85., qua re augetur suspicio, hoc suppositum esse ab aliquo male feriato. *Both.*) (2) Verbis *ὕβρει τὸ πλέον ἢ σωφροσύνῃ* comparatio instituitur inepta: ubi enim perpetrata sunt, qualia tunc Corcyrae, quid opus dicere, ea non temperanter patrata esse? (3) Non minus absurda sunt illa *πενίας τῆς εἰωθυίας:* nam, quod consuetum est, facilius toleratur, neque causa fit novarum rerum quaerendarum. tum, quid verba *διὰ πάθους* sibi velint, velim mihi aliquis explicet. [*διὰ πάθους* accipi fortasse possit pro *δι' ὀργῆς*, *perturbatione animi incitati*, quanquam hoc voc. nunquam sic utitur Thuc. *Hk.*] (Sane putidum est *διὰ πάθους ἐπιθυμοῦντες*, quia *ἐπιθυμία* species quaedam est *τοῦ πάθους*. corruptam arbitror hanc vocem, cum scriptor, quisquis fuit, dixisset *διὰ πειθοῦς*, *persuasione* demagogorum. *Both.*) (4) Auctores seditionum ponit primo loco nescio quos *ὕβρει ἀρχομένους ἀνταμυνομένους*, secundo paupertatis exuendae cupidos, sed *ἀπὸ ἴσου μάλιστα ἐπιόντας*, et hos postremos dicit *ἀπαιδευσίᾳ ὀργῆς πλεῖστον ἐκφερομένους*. at qualis contrariorum positio: *μὴ ἐπὶ πλεονεξίᾳ, ἀπὸ ἴσου δέ!* nam *ἀπὸ ἴσου* quidem nihil aliud in hoc nexu esse potest nisi vel *paribus viribus*, vel *ex aequo*, quibuscum quomodo tandem convenit *ἡ ἀπαιδευσία ὀργῆς?* (5) Profecto haec si cognita fuissent Dionysio, aut pro spuriis habuisset, aut Thucydideae *σκολιότητος* exemplum ea ponere non neglexisset. [Ex iis, quae Dionys. p. 896. dicit, hoc parum certe colligas, *Ἐκ πολλῶν ἔτι δυνάμενος παραδειγμάτων ποιῆσαι φανερὸν, ὅτι — ἀρκεσθήσομαι τούτοις, ἵνα μὴ περαιτέρω τοῦ δέοντος ἡ γραφή μοι προβῇ. Hk.*] (6) Sequitur politici scilicet hominis *γνωμολογία*. Animadverte primum genitivum absolutum *ξυνταραχθέντος τοῦ βίου*, quem excipit nominativus absolutus *ἡ ἀνθρωπεία φύσις*, quae verba sumsit e Thuc. 1, 22., nisi sic malis, verbis *καὶ τῶν νόμων* apodosin incipere. (7) Sed illud *εἰωθυῖα καὶ παρὰ τοὺς νόμους ἀδικεῖν*, et illa *ἀσμένως ἐδήλωσεν ἀκρατὴς ὀργῆς οὖσα*, i. e. *vel adversus leges peccare solita et libenter se impotentem irae esse manifestavit*, qui a sano homine proferri potuisse judices? [*καὶ* illud, quod est ante *τῶν νόμων*, abesse velis cum Popp. sed molesta sane loquacitas relinquitur

ὑπὸ τῶν τὴν τιμωρίαν παρασχόντων οἱ ἀνταμυνόμενοι δράσειαν, πενίας δὲ τῆς εἰωθυίας ἀπαλλαξείοντές τινες, μάλιστα δ᾽ ἂν διὰ πάθους ἐπιθυμοῦντες τὰ τῶν πέλας ἔχειν, παρὰ δίκην γιγνώσκοιεν, οἵ τε μὴ ἐπὶ πλεονεξίᾳ, ἀπὸ ἴσου δὲ μάλιστα ἐπιόντες, ἀπαιδευσίᾳ ὀργῆς πλεῖστον ἐκφερόμενοι, ὠμῶς καὶ ἀπαραιτήτως ἐπέλθοιεν. ξυνταραχθέντος τε τοῦ βίου ἐς τὸν καιρὸν τοῦτον τῇ πόλει, καὶ τῶν νόμων κρατήσασα ἡ ἀνθρωπεία φύσις, εἰωθυῖα καὶ παρὰ τοὺς νόμους ἀδικεῖν, ἀσμένη ἐδήλωσεν ἀκρατὴς μὲν ὀργῆς οὖσα, κρείσσων δὲ τοῦ δικαίου, πολεμία δὲ τοῦ προὔχοντος. οὐ γὰρ ἂν τοῦ τε ὁσίου τὸ τιμωρεῖσθαι προὐτίθεσαν, τοῦ τε μὴ ἀδικεῖν τὸ κερδαίνειν,

in proximis, quam nemo defenderit. etiam hoc quaeras, num Thucydides dicat *ἐς τὸν καιρὸν τοῦτον* pro *κατά*. Ceterum *τὸν προὔχοντα* intellexeris *τὸν πλεονεκτοῦντα*, qui superior in libera civitate est. significantur eo vocabulo *optimates*. Hk.] (8) In verbis *οὐ γὰρ ἂν — τὸ φθονεῖν* interpolator male intellectam formulam *ἐν ᾧ*, quae nihil aliud significare potest nisi *dum*, posuit pro *εἰ μή*. [Poppo 1, 1., 246. alium locum affert, 6, 55. extr., ubi *ἐν ᾧ* simili modo usurpatur. vix tuearis hanc formulae vim, ut sit pro *nisi*, per commixtionem duarum loquendi rationum, qua potuerit *ἐν ᾧ μὴ* dicere pro *εἰ μὴ ἔν τινι*, ut 2, 44. *τὸ δ᾽ εὐτυχὲς, οἳ ἂν — λάχωσιν*. *Hk.*] (Imo *ἐν ᾧ* est *ἐν ἐκείνῳ, ᾧ*, in eo, quo, i. e. *ubi*, sive rem, sive personam cogites; hic quidem ex superioribus hominis natura intelligenda est. abhorret autem *βλάπτουσαν*, ponendumque arbitror *βλαστοῦσαν*. sic enim ratiocinari mihi videtur scriptor, fortasse Christianus, homines natura sua esse impotentes, contemtores justitiae, inimicos praestantiae cujusvis; quales se non fuisse praebituros ab omni aevo, ita ut pietatem posthaberent vindictae et aequum lucro, nisi germinans atque insita in illis vigeret invidia. leguntur autem non raro verba *βλαστεῖν* et *βλαστάνειν* sensu tropico usurpata, praesertim apud poëtas, ad quos inclinat hic noster historicus: velut Aeschylus dixit Ag. 670. *ἐκ δ᾽ ἀγαθᾶς τύχας γένει βλαστάνειν ἀκόρεστον οἰζύν*, Sophocles Ajace, 707., *ἀνθρώπου φύσιν βλαστών*, etc. tum *π* et *σ* permixtarum in codicibus haud desunt exempla: *ἱπτάμεναι* mendose legitur pro *ἱστάμεναι* apud Pindarum Athen. 574, a; *ἕπονται* pro *ἔσονται* in codice homerico Odyss. *γ´*, 325. apud Alterum, etc. sed haec hactenus: nolo enim, ut ajunt, Aethiopem dealbare. *Both.*) (9) In postremis dicere velle videtur, violare talibus temporibus homines illas leges, quas si non violarent, sperare possent fore, ut salvi abirent, si quando ipsi hostibus succumberent; ubi plane non habent verba *περὶ τῶν τοιούτων*, quo referantur. [Junge *ἀξιοῦσιν οἱ ἄνθρ. προκαταλύειν τοὺς κοινοὺς νόμους τοὺς περὶ τῶν τοιούτων, ἀφ᾽ ὧν ἅπασιν — διασώζεσθαι.* videtur enim paulo latius dictum *περὶ τῶν τοιούτων* pro *τοιούτους*, quod prope *κοινοὺς* h. l. minus accommodatum videri poterat. *Hk.*] (10) Recens haec adjecta esse, probat etiam scholiorum paucitas et grammaticorum silentium.“ — Equidem interna argumenta per se non satis valida esse arbitror ad hoc caput damnandum, sed cum externis scholiorum testimoniis conjuncta sufficere ea puto, ut Thucydidi hunc pannum abjudicemus. fuerunt olim haud dubie plures, qui Thucydidem imitarentur, et per obscura et implicita verba ejus indolem maxime referre sibi viderentur; quod Cicero in Orat. c. 9. extr. declarat his verbis „Hujus (Thucydidis) nemo neque verborum neque sententiarum gravitatem imitatur; sed cum mutila quaedam at hiantia locuti sunt, quae vel sine magistro facere potuerunt, germanos se putant esse Thucydides.“ similia reprehendit Lucianus libro, cui titulus Quomodo hist. conscr. sit, §. 29. sqq. et 49. *Hk.*

ἐν ᾧ μὴ βλάπτουσαν ἰσχὺν εἶχε τὸ φθονεῖν. ἀξιοῦσί τε τοὺς κοινοὺς περὶ τῶν τοιούτων οἱ ἄνθρωποι νόμους, ἀφ' ὧν ἅπασιν ἐλπὶς ὑπόκειται σφαλεῖσι κἂν αὐτοὺς διασῴζεσθαι, ἐν ἄλλων τιμωρίαις προκαταλύειν, καὶ μὴ ὑπολείπεσθαι, εἴ ποτε ἄρα τις κινδυνεύσας τινὸς δεήσεται αὐτῶν.]

Exulum Corcyraeorum successus primum in continento, deindo in ipsa insula; fames Corcyrae.

85. *Οἱ μὲν οὖν κατὰ τὴν πόλιν Κερκυραῖοι τοιαύταις ὀργαῖς ταῖς πρώταις ἐς ἀλλήλους ἐχρήσαντο, καὶ ὁ Εὐρυμέδων καὶ οἱ Ἀθηναῖοι ἀπέπλευσαν ταῖς ναυσίν. ὕστερον δὲ οἱ φεύγοντες τῶν Κερκυραίων, (διεσώθησαν γὰρ αὐτῶν ἐς πεντακοσίους,) τείχη τε λαβόντες, ἃ ἦν ἐν τῇ ἠπείρῳ, ἐκράτουν τῆς πέραν οἰκείας γῆς, καὶ ἐξ αὐτῆς ὁρμώμενοι ἐλῄζοντο τοὺς ἐν τῇ νήσῳ, καὶ πολλὰ ἔβλαπτον· καὶ λιμὸς ἰσχυρὸς ἐγένετο ἐν τῇ πόλει. ἐπρεσβεύοντο δὲ καὶ ἐς τὴν Λακεδαίμονα καὶ Κόρινθον περὶ καθόδου· καὶ ὡς οὐδὲν αὐτοῖς ἐπράσσετο, ὕστερον χρόνῳ πλοῖα καὶ ἐπικούρους παρασκευασάμενοι διέβησαν ἐς τὴν νῆσον ἑξακόσιοι μάλιστα οἱ πάντες· καὶ τὰ πλοῖα ἐμπρήσαντες, ὅπως ἀπόγνοια ᾖ τοῦ ἄλλο τι ἢ κρατεῖν τῆς γῆς, ἀναβάντες ἐς τὸ ὄρος τὴν Ἰστώνην, τεῖχος ἐνοικοδομησάμενοι ἔφθειρον τοὺς ἐν τῇ πόλει, καὶ τῆς γῆς ἐκράτουν.*

Athenienses auxilium ferunt Loontinis contra Syracusanos cum propinquitatis causa, tum eo consilio, ut commeatum e Sicilia intercludant Peloponnesiis, periculumque faciant, an oo praetextu in potestatem suam redigere possint insulam.

86. *Τοῦ δ' αὐτοῦ θέρους τελευτῶντος Ἀθηναῖοι εἴκοσι ναῦς ἔστειλαν ἐς Σικελίαν, καὶ Λάχητα τὸν Μελανώπου στρα-*

85. *τῆς πέραν οἰκείας γῆς*, i. e. *τῆς ἐν ἠπείρῳ*: non enim insulam solam, sed otiam in continente adversa agros hahebant Corcyraei. *Hk.*

ὅπως ἀπόγνοια ᾖ: ὅπως ἀπόγνωσις ᾖ τοῦ ὑποστρέψαι κ. ἀποπλεῦσαι, κ. ἄλλο τι πρᾶξαι πλὴν τοῦ κρατῆσαι τῆς Κερκύρας. S. „Ellipsis (τοῦ πρᾶξαι) in hoc genero loquendi crehra est in intorrogatione. Thuc. 3, 39. τί ἄλλο οὗτοι ἢ ἐπεβούλευσαν; et 58. τί ἄλλο — ἢ ἀτίμους γερῶν, ὧν νῦν ἴσχουσι, καταλείψετε; sic in τί δ' εἰ μὴ, et in illo extra interrogationem apud Aristophanom Equ. 1103. (1022.) μηδὲν ἄλλ' εἰ μὴ ἔσθιε (μὴ 'σθιε). eodem modo Latini *quid aliud quam?* ot *nihil aliud quam.* adi Bud. Comment. p. 1047." *E D.* cf. Matth. gr. §. 488, 11.; 635, 4.

τὴν Ἰστώνην. cf. 4, 46., Steph. Byz. h. v., Polyaen. 6, 20. gentile *Ἰστωναῖοι* hahes in lapide apud Pyrrhum Ligorium, circa Severi tempora inscripto. v. Holsten. ad Steph. Palmerius Exerc. gr. p.363. Istonen habet pro illo monte, qui nunc vocatur monte Falario. „Supersunt hodiequo ruinae quaedam castelli ab imperatore Michael Comnono in monte St. Agnolo exstructi, qui a voteri portu conspici potest, et videtur osso mons Istono." *Dodwell* Classic. Tour, Lond. 1819., p. 33. *E Wass. et G—ro.*

86. *Ἀθηναῖοι εἴκοσι ναῦς* etc. Mirum est, Thucydidem, qui tam curioso omnia rocenset, tacuisso de oxpeditiono, quao hanc praecessit, quando Ath. misere classem Lamponio duce in Siciliam, Catanaeis auxiliantes, quod narrat Justinus l. 4, 3. *Ex Hno.* Hujus quidom belli causam et Gorgiae Leontini legationem

τηγὸν αὐτῶν, καὶ Χαροιάδην τὸν Εὐφιλήτου· οἱ γὰρ Συρακούσιοι καὶ Λεοντῖνοι ἐς πόλεμον ἀλλήλοις καθέστασαν. ξύμμαχοι δὲ τοῖς μὲν Συρακουσίοις ἦσαν πλὴν Καμαριναίων αἱ ἄλλαι δωρίδες πόλεις, αἵπερ καὶ πρὸς τὴν τῶν Λακεδαιμονίων τὸ πρῶτον ἀρχομένου τοῦ πολέμου ξυμμαχίαν ἐτάχθησαν, οὐ μέντοι ξυνεπολέμησάν γε· τοῖς δὲ Λεοντίνοις αἱ χαλκιδικαὶ πόλεις, καὶ Καμάρινα. τῆς δὲ Ἰταλίας Λοκροὶ μὲν Συρακουσίων ἦσαν, Ῥηγῖνοι δὲ κατὰ τὸ ξυγγενὲς Λεοντίνων. ἐς οὖν τὰς Ἀθήνας πέμψαντες οἱ τῶν Λεοντίνων ξύμμαχοι κατά τε παλαιὰν ξυμμαχίαν, καὶ ὅτι Ἴωνες ἦσαν, πείθουσι τοὺς Ἀθηναίους πέμψαι σφίσι ναῦς· ὑπὸ γὰρ τῶν Συρακουσίων τῆς τε γῆς εἴργοντο, καὶ τῆς θαλάσσης. καὶ ἔπεμψαν οἱ Ἀθηναῖοι, τῆς μὲν οἰκειότητος προφάσει, βουλόμενοι δὲ μήτε σῖτον ἐς τὴν Πελοπόννησον ἄγεσθαι αὐτόθεν, πρόπειράν τε ποιούμενοι, εἰ σφίσι δυνατὰ εἴη τὰ ἐν τῇ Σικελίᾳ πράγματα ὑποχείρια γενέσθαι. καταστάντες οὖν ἐς Ῥήγιον τῆς Ἰταλίας τὸν πόλεμον ἐποιοῦντο μετὰ τῶν ξυμμάχων· καὶ τὸ θέρος ἐτελεύτα.

Pestis denuo ingruens; terrae motus in Attica, Euboea, Boeotia.

87. Τοῦ δ' ἐπιγιγνομένου χειμῶνος ἡ νόσος τὸ δεύτερον ἐπέπεσε τοῖς Ἀθηναίοις, ἐκλιποῦσα μὲν οὐδένα χρόνον τὸ παντάπασιν, ἐγένετο δέ τις ὅμως διακωχή. παρέμεινε δὲ τὸ μὲν ὕστερον οὐκ ἔλασσον ἐνιαυτοῦ, τὸ δὲ πρότερον καὶ δύο ἔτη· ὥστε Ἀθηναίων γε μὴ εἶναι ὅ τι μᾶλλον ἐπίεσε [καὶ ἐκάκωσε]

fuse narrat Diodorus Sic. 12, 53., ubi haec Ἦν δὲ τῶν ἀπεσταλμένων ἀρχιπρεσβευτὴς Γοργίας ὁ ῥήτωρ, δεινότητι λόγου πολὺ προέχων πάντων τῶν καθ' ἑαυτόν. οὗτος οὖν καταντήσας εἰς τὰς Ἀθήνας, κ. παραχθεὶς εἰς τὸν δῆμον, διελέχθη τοῖς Ἀθηναίοις περὶ τῆς συμμαχίας, — τέλος τε πείσας τοὺς Ἀθηναίους — τὴν εἰς Λεοντίνους ἐπάνοδον ἐποιήσατο. cf. Plat. Hippia maj. p. 282, B, quo loco Gorgias audit ἱκανώτατος τὰ κοινὰ πράττειν: et de Lachete schol. Aristoph. ad Vesp. 240.

Συρακούσιοι, Συρακουσίων, Συρακουσίοις. sic ll. scripti, quod sciam, neque aliter editiones, in quibus Haackel prima et Didoti. „Les éditeurs Allemands écrivent Συρακόσιοι, qui est la forme dorique (voyez les Idylles de Théocrite, etc.); mais dans la langue de Thuc., qui est celle appelée κοινή, on disait Συρακούσιοι, Ἁλιμούσιοι, Ἀχερουσία, etc. v. P. 2, 1., p. 155., et Göller, t. 2., p. 109.“ *Did.* Ita hic noster etiam 6. libro; item Xenophon Anab. 1, 10, 14. τὸν Συρακούσιον, Herodotus 7, 154. Συρηκουσίους, etc.; poëtae vero epici et dramatici alteram formam metri gratia usurpasse putandi sunt, cum Συρακούσιος (⏑–––⏑⏑) prorsus abhorreret a versu heroïco, nec facile intraret iambicum senarium: quare Συρακοσίῳ pro Συρακουσίῳ reposuerunt docti apud Comicum Av. 1198.

87. [καὶ ἐκάκωσε.] glossa. caret enim suspicione πιέζειν, verbum Thucydidi (v. cap. 20.; 4, 6. et 96.; 7, 40. [νόσῳ τε γὰρ ἐπιέζοντο]; 8, 61.) et optimo cuique scriptori (velut Herodoto 1, 142., Xenophonti Anab. 1, 1, 10.) usitatum et propria notione, et figurata, qua etiam Latini simile suum *comprimere* usurpant. (Livius 9, 38. *ut appareret, insignem dolorem ingenti comprimi animo.*) quod ἐπίεσε non habetur in parte codicum, pravo librariorum judicio imputandum est, quo id adscriptum putaverint interpretandi gratia τῷ ἐκάκωσε, cum contra sit, siquidem vulgare et apertae significationis est ἐκάκωσε, elegantioris

τὴν δύναμιν· τετρακοσίων γὰρ ὁπλιτῶν καὶ τετρακισχιλίων οὐκ ἐλάσσους ἀπέθανον ἐκ τῶν τάξεων, καὶ τριακοσίων ἱππέων, τοῦ δὲ ἄλλου ὄχλου ἀνεξεύρετος ἀριθμός. ἐγένοντο δὲ καὶ οἱ πολλοὶ τότε σεισμοὶ τῆς γῆς ἔν τε Ἀθήναις, καὶ ἐν Εὐβοίᾳ, καὶ ἐν Βοιωτοῖς, καὶ μάλιστα ἐν Ὀρχομενῷ τῷ βοιωτίῳ.

Athenienses et Rhegini bellum inferunt Liparaeis, Syracusanorum sociis, sed frustra.

88. *Καὶ οἱ μὲν ἐν Σικελίᾳ Ἀθηναῖοι καὶ Ῥηγῖνοι τοῦ αὐτοῦ χειμῶνος τριάκοντα ναυσὶ στρατεύουσιν ἐπὶ τὰς Αἰόλου νήσους καλουμένας· θέρους γὰρ δι' ἀνυδρίαν ἀδύνατα ἦν ἐπιστρατεύειν. νέμονται δὲ Λιπαραῖοι αὐτὰς, Κνιδίων ἄποικοι ὄντες. οἰκοῦσι δ' ἐν μιᾷ τῶν νήσων οὐ μεγάλῃ, καλεῖται δὲ Λιπάρα· τὰς δὲ ἄλλας ἐκ ταύτης ὁρμώμενοι γεωργοῦσι, Διδυμὴν, καὶ Στρογγυλὴν, καὶ Ἱέραν. νομίζουσι δὲ οἱ ἐκείνῃ ἄνθρωποι ἐν τῇ Ἱέρᾳ, ὡς ὁ Ἥφαιστος χαλκεύει, ὅτι τὴν νύκτα φαίνεται πῦρ ἀναδιδοῦσα πολὺ, καὶ τὴν ἡμέραν καπνόν. κεῖνται δὲ αἱ νῆσοι αὗται κατὰ τὴν Σικελῶν καὶ Μεσσηνίων γῆν· ξύμμαχοι δ' ἦσαν Συρακουσίων. τεμόντες δ' οἱ Ἀθηναῖοι τὴν γῆν, ὡς οὐ προσεχώρουν, ἀπέπλευσαν ἐς τὸ Ῥήγιον· καὶ ὁ χειμὼν ἐτελεύτα, καὶ πέμπτον ἔτος τῷ πολέμῳ [ἐτελεύτα] τῷδε, ὃν Θουκυδίδης ξυνέγραψε.*

autem usus et explicatione dignum *ἐπίεσε*, cui subjectum *ἐκάκωσε* cum copula facile arguitur esse interpretatio. nec verisimile videtur, scholiasten legisse in libris suis *ἐκάκωσε τὴν δύναμιν*, qui haec exponens iisdem utatur verbis, quod ineptum. sic enim vir bonus ille *ὅ τι μᾶλλον ἐκάκωσε τὴν δύναμιν: ἀντὶ τοῦ (ὥστε) μηδὲν εἶναι, ὅπερ τούτου μᾶλλον ἐκάκωσε τὴν δύναμιν.* sed lemma immutatum fuerit ab eo, cujus in codicibus legebatur *ἐκάκωσε*, ipsaque verba scholii pertinent, opinor, ad *ἐπίεσε τὴν δύναμιν.*

ἐκ τῶν τάξεων: ἐκ τῶν συντάξεων τῶν πολεμικῶν δηλ. (Port. *ex legionariis militibus.* Did. „dans les rangs de l'armée." germanice id dicas „aus Reih' und Glied.") — *καὶ — τῷ βοιωτίῳ: δύο γὰρ Ὀρχομενοὶ, ὁ μὲν τῆς Ἀρκαδίας, ὃν Ὅμηρος* (Il. β', 605.) *καλεῖ πολύμηλον, ὁ δὲ Βοιωτίας, ὃν [Ὅμηρος]* (Il. ibid. 511.) *καλεῖ Μινύειον.*

88. Etsi fonticuli aliquot sunt in his insulis, tamen aquae penuria laborant omnes, quia solum, e scoriis, tophis, pumicibus, pulvere puteolano et cineribus, constans, lapideo strato intermixto nullo, sed struibus tantum hic illic materiae cujusdam obduratae, vitro similis, liquorem celerrime absorbet: quare incolae magnas cisternas exstruere coguntur, in quibus aquam pluviam servent. *E Smithii Comment. de Sic. p. 249. apud Arn.*

καλεῖται δὲ Λιπάρα: αὕτη τοπαλαιὸν ἡ Λιπάρα Μελιγουνὶς ἐκαλεῖτο, ὥς φησιν ὁ Καλλίμαχος (h. in Dianam 48.) S. Plinius H. N. 3, 9. *Citra Siciliam 7 Aeoliae* (insulae) *appellatae; eaedem Liparaeorum et Hephaestiades a Graecis, a nostris Vulcaniae* etc. cf. Strab. 6, 2., Diod. Sic. 5, 7., schol. ad Odyss. κ', 1. Virg. Aen. 8, 416.

Insula Sicanium juxta latus Aeoliamque
erigitur Liparen, fumantibus ardua saxis,
Vulcani domus et Vulcania nomine tellus.

Novam irruptionem in Atticam facturi Peloponnesii deterrentur terrae motibus, quibus et inundationibus maris affliguntur etiam insulae Euboea, Atalante, et Peparethus.

89. *Τοῦ δ' ἐπιγιγνομένου θέρους Πελοποννήσιοι καὶ οἱ ξύμμαχοι μέχρι μὲν τοῦ ἰσθμοῦ ἦλθον ὡς ἐς τὴν Ἀττικὴν ἐσβαλοῦντες, Ἄγιδος τοῦ Ἀρχιδάμου ἡγουμένου, Λακεδαιμονίων βασιλέως· σεισμῶν δὲ γενομένων πολλῶν ἀπετράποντο πάλιν, καὶ οὐκ ἐγένετο ἐσβολή. καὶ περὶ τούτους τοὺς χρόνους τῶν σεισμῶν κατεχόντων τῆς Εὐβοίας ἐν Ὀροβίαις ἡ θάλασσα [ἐπελθοῦσα] ἀπὸ τῆς τότε οὔσης γῆς κατακυματωθεῖσα ἐπῆλθε τῆς πόλεως μέρος τι, καὶ τὸ μὲν κατέκλυσε, τὸ δ' ὑπενόστησε, καὶ θάλασσα νῦν ἐστι πρότερον οὖσα γῆ· καὶ ἀνθρώπους διέφθειρεν, ὅσοι μὴ ἐδύναντο φθῆναι πρὸς τὰ μετέωρα ἀναδραμόντες. καὶ περὶ Ἀταλάντην τὴν ἐπὶ Λοκροῖς τοῖς Ὀπουντίοις νῆσον παραπλησία γίγνεται ἐπίκλυσις, καὶ τοῦ τε φρουρίου τῶν Ἀθηναίων παρεῖλε, καὶ δύο νεῶν ἀνειλκυσμένων τὴν ἑτέραν κατέαξεν. ἐγένετο δὲ καὶ ἐν Πεπαρήθῳ κύματος ἐπαναχώρησίς τις, οὐ μέντοι ἐπέκλυσέ γε· καὶ σεισμὸς τοῦ τείχους τι κατέβαλε, καὶ τὸ πρυτανεῖον, καὶ ἄλλας οἰκίας ὀλίγας. αἴτιον δ' ἔγωγε νομίζω τοῦ τοιούτου, ᾗ ἰσχυρότατος ὁ σεισμὸς ἐγένετο, κατὰ τοῦτο ἀποστέλλειν τε τὴν θάλασσαν, καὶ ἐξαπίνης πάλιν ἐπισπωμένην βιαιότερον τὴν ἐπίκλυσιν ποιεῖν· ἄνευ δὲ σεισμοῦ οὐκ ἄν μοι δοκεῖ τὸ τοιοῦτο ξυμβῆναι γενέσθαι.*

Bella in Sicilia cum aliorum, tum ipsorum Siciliensium atque Atheniensium; Mylae Messaniorum occupatae; Messanii in deditionem accepti.

90. *Τοῦ δ' αὐτοῦ θέρους ἐπολέμουν μὲν καὶ ἄλλοι, ὡς ἑκάστοις ξυνέβαινεν, ἐν τῇ Σικελίᾳ, καὶ αὐτοὶ οἱ Σικελιῶται ἐπ' ἀλλήλους στρατεύοντες, καὶ οἱ Ἀθηναῖοι ξὺν τοῖς σφετέροις ξυμμάχοις· ἃ δὲ λόγου μάλιστα ἄξια ἢ μετὰ τῶν Ἀθηναίων οἱ ξύμμαχοι ἔπραξαν, ἢ πρὸς τοὺς Ἀθηναίους οἱ ἀντιπολέμιοι, τούτων μνησθήσομαι. Χαροιάδου γὰρ ἤδη τοῦ Ἀθηναίων στρατηγοῦ τεθνηκότος ὑπὸ Συρακουσίων πολέμῳ Λάχης ἅπασαν ἔχων τῶν νεῶν τὴν ἀρχὴν ἐστράτευσε μετὰ*

89. *κατακυματωθεῖσα.* II. *καὶ κυματωθεῖσα*, inutiliter immissa *καὶ* particula, quam saepe in *κατὰ* mutatam esse a librariis, et contra, nemo ignorat. dedimus igitur *κατακυματωθεῖσα*, non indignum rati Thucydide verbum *κατακυματοῦν*, quamvis fortasse *ἅπαξ λεγόμενον*, cujus interpretatio videtur *ἐπελθοῦσα*, intolerabile illud, cum sequatur *ἐπῆλθε*. influxisse dicit commotum mare *ἀπὸ τῆς τότε οὔσης γῆς*, *a terra, quae tum fuit*, i. e. a pristino littore, quod deinde a refluente mari abreptum est, ut jam mare esset, ubi prius terra fuerat (*καὶ θάλασσα — γῆ*).

καὶ τὸ μὲν — ὑπενόστησε. aliam partem maris inundasse ait quaedam loca urbis, aliam vero redisse, i. e. refusam esse. *κατέκλυσε τὸ μέρος τῆς πόλεως.*

Ἀταλάντην. v. 2, 32.

ἀποτέλλειν dixit pro *ἀποστέλλεσθαι*, satis noto usu activi pro passivo. — *ἐπισπωμένην*, *attractam* in locum, i. e. retroactum, refusum, mare.

τῶν ξυμμάχων ἐπὶ Μυλὰς τὰς τῶν Μεσσηνίων. ἔτυχον δὲ δύο φυλαὶ ἐν ταῖς Μυλαῖς τῶν Μεσσηνίων φρουροῦσαι, καί τινα [καὶ] ἐνέδραν πεποιημέναι τοῖς ἀπὸ τῶν νεῶν. οἱ δὲ Ἀθηναῖοι καὶ οἱ ξύμμαχοι τούς τε ἐκ τῆς ἐνέδρας τρέπουσι, καὶ διαφθείρουσι πολλούς, καὶ τῷ ἐρύματι προσβαλόντες ἠνάγκασαν ὁμολογίᾳ τήν τε ἀκρόπολιν παραδοῦναι, καὶ ἐπὶ Μεσσήνην ξυστρατεῦσαι. καὶ μετὰ τοῦτο ἐπελθόντων [οἱ Μεσσήνιοι] τῶν τε Ἀθηναίων καὶ τῶν ξυμμάχων προσεχώρησαν καὶ αὐτοί, ὁμήρους τε δόντες, καὶ τὰ ἄλλα πιστὰ παρασχόμενοι.

Classes Atheniensium missae in Peloponnesum et Melum insulam rebellantem; Tanagraei et Thebani fusi; Locridis orae vastatae a Nicia.

91. Τοῦ δ' αὐτοῦ θέρους οἱ Ἀθηναῖοι τριάκοντα μὲν ναῦς ἔστειλαν περὶ Πελοπόννησον, ὧν ἐστρατήγει Δημοσθένης τε ὁ Ἀλκισθένους, καὶ Προκλῆς ὁ Θεοδώρου, ἑξήκοντα δὲ ἐς Μῆλον, καὶ δισχιλίους ὁπλίτας· ἐστρατήγει δὲ αὐτῶν Νικίας ὁ Νικηράτου. τοὺς γὰρ Μηλίους ὄντας νησιώτας, καὶ οὐκ ἐθέλοντας ὑπακούειν, οὐδὲ ἐς τὸ αὐτῶν ξυμμαχικὸν ἰέναι, ἐβούλοντο προσαγαγέσθαι. ὡς δὲ αὐτοῖς, δῃουμένης τῆς γῆς, οὐ προσεχώρουν, ἄραντες ἐκ τῆς Μήλου αὐτοὶ μὲν ἔπλευσαν ἐς Ὠρωπὸν τῆς πέραν γῆς, ὑπὸ νύκτα δὲ σχόντες εὐθὺς ἐπορεύοντο οἱ ὁπλῖται ἀπὸ τῶν νεῶν πεζῇ ἐς Τάναγραν τῆς Βοιωτίας· οἱ δὲ ἐκ τῆς πόλεως πανδημεὶ Ἀθηναῖοι, Ἱππονίκου τε τοῦ Καλλίου στρατηγοῦντος, καὶ Εὐρυμέδοντος τοῦ Θουκλέους, ἀπὸ σημείου ἐς τὸ αὐτὸ κατὰ γῆν ἀπήντων. καὶ στρατοπεδευσάμενοι ταύτην τὴν ἡμέραν ἐν τῇ Τανάγρᾳ ἐδῄουν καὶ ἐνηυλίσαντο· καὶ τῇ ὑστεραίᾳ μάχῃ κρατήσαντες τοὺς ἐπεξελθόντας τῶν Ταναγραίων, καὶ Θηβαίων τινὰς προσβεβοηθηκό-

90. *Μυλάς*. Ita Hecataeus, Theophrastus Hist. plant. 8, 3., et latini scriptores. *Myle* Silii exemplaria. (14, 202. sed fortassis e more recentiorum temporum, quibus pro diphthongo se vocalis e scribebatur. D.) ejus tempore merum littus. mendose apud Plut. Timol. 254. *ἐν Μυλλαῖς*. gentilia *Μυλαΐτης* apud Steph. et Polybium, *Μυλαῖος* apud Diodorum. historiam urbis tradunt Polybius 1., p. 12., et Dio Cassius 48., p. 367., 49., p. 395. *E Wass.*

πεποιημέναι. Ar., Chr., Dan., *πεποιηκέναι*, unde Coraës. ad Plut. vol. 1., p. 375. *πεποικνῖαι*. sed non ita rarus est, praesertim apud Thucydidem, passivi vel medii usus pro activo. 1, 6. *ξυνήθη τὴν δίαιταν μεθ' ὅπλων ἐποιήσαντο* etc. cf. Matth. §. 496, 6.

[*οἱ Μεσσήνιοι*.] facile agnoscas glossam, quae aberravit a voce *αὐτοί*: quis enim ferat tam importunum hyperbaton? intelligitur οἱ *Μεσσήνιοι* in voce *αὐτοὶ* e nomine *Μεσσήνην*, posito in superioribus, sicut 5, 11. *Ἀγνωνος* in *αὐτοῦ* ex *Ἀγνώνεια*, *Εὔρυτον* in *τόνδε* ex *Εὐρυτείαν* Soph. Trach. 237., οἱ *Καπνανοὶ* in *ἐκεῖνοι* post *Καπύῃ* Athen. 11., p. 489, b, etc.

91. *Προκλῆς*. cf. c. 98.

Μήλον. Est et urbs ejusdem nominis, a conditoribus phoeniciis Byblus appellata, postea Zephyria, *Μεμβλὶς*, *Μίμαλις*. v. Bochart. et Tournefort. 1., p. 114. — (*Ὠρωπόν*. v. 2, 23. — *σχόντες*: *ἐλλιμενίσαντες*. S. — *Ἱππονίκου*. Hipponicus, Calliae filius, socer Alcibiadis, unus ditissimorum Graecorum fuit; de quo v. Herod. 6, 121., Aristoph. Ran. 402. —) *Ταναγραίων*. v. Steph., Liban. Orat. p. 253., Demosth. contra Aristog. p. 496. civitas antea Graea et

τας, καὶ ὅπλα λαβόντες, καὶ τροπαῖον στήσαντες, ἀνεχώρησαν, οἱ μὲν ἐς τὴν πολιν, οἱ δὲ ἐπὶ τὰς ναῦς. καὶ παραπλεύσας ὁ Νικίας ταῖς ἑξήκοντα ναυσὶ τῆς Λοκρίδος τὰ ἐπιθαλάσσια ἔτεμε, καὶ ἀνεχώρησεν ἐπ' οἶκον.

Lacedaemonii colooiam Heracleam constituunt Trachine.

92. Ὑπὸ δὲ τὸν χρόνον τοῦτον Λακεδαιμόνιοι Ἡράκλειαν τὴν ἐν Τραχῖνι ἀποικίαν καθίσταντο ἀπὸ τοιᾶσδε γνώμης. Μηλιῆς οἱ ξύμπαντες εἰσὶ μὲν τρία μέρη, Παράλιοι, Ἱερῆς, Τραχίνιοι· τούτων δὲ οἱ Τραχίνιοι πολέμῳ ἐφθαρμένοι ὑπὸ Οἰταίων ὁμόρων ὄντων, τὸ πρῶτον μελλήσαντες Ἀθηναίοις προσθεῖναι σφᾶς αὐτοὺς, δείσαντες δὲ, μὴ οὐ σφίσι πιστοὶ ὦσι, πέμπουσιν ἐς Λακεδαίμονα, ἑλόμενοι πρεσβευτὴν Τισαμενόν. ξυνεπρεσβεύοντο δὲ αὐτοῖς καὶ Δωριῆς, ἡ μητρόπολις τῶν Λακεδαιμονίων, τῶν αὐτῶν δεόμενοι· ὑπὸ γὰρ τῶν Οἰταίων καὶ αὐτοὶ πολέμῳ ἐφθείροντο. ἀκούσαντες δὲ οἱ Λακεδαιμόνιοι γνώμην εἶχον τὴν ἀποικίαν ἐκπέμπειν, τοῖς τε Τραχινίοις βουλόμενοι καὶ τοῖς Δωριεῦσι τιμωρεῖν, καὶ ἅμα τοῦ πρὸς Ἀθηναίους πολέμου καλῶς αὐτοῖς ἐδόκει ἡ πόλις καθίστασθαι· ἐπί τε γὰρ τῇ Εὐβοίᾳ ναυτικὸν παρασκευασθῆναι

Poemandria. (dicta a conditore Poemandro, nopote Iasii, et ojus uxore: v. Paus. 9, 20.) cf. Etymol. in *Γέφυρα*, etc. *Wass.* cf. Bähr. ad Herod. 9, 15.

ὅπλα, arma, *castra* a parte praecipua. 1, 111. *μὴ προϊόντες πολὺ ἐκ τῶν ὅπλων.* cf. 103.

92. *ἐν Τραχῖνι.* ita Mosqu. alii codd. *ἐν Τραχινίᾳ*, omisso articulo, quod nequit fieri. Herodotus 7, 199. *τὴν γῆν τὴν Τρηχινίην, ἐν τῇ Τρηχινίῃ*, etc. Trachin, antiquissima Lacedaemoniorum colonia in Phthiotido, tunc instaurata, vel *Ἡράκλεια* dicitur *κατ' ἐξοχὴν*, vel *Ἡρ. ἡ τραχινία* (Xenoph. Hell. 1, 2, 18.), sivo *ἡ ἐν Τραχῖνι*, ut hoc loco, et 100., et 4, 78., vol denique *Ἡρ. ἡ ὑπὸ τῇ Οἴτῃ*, ut apud Paus. 2, 23, 5. igitur τὸ -ᾳ nomini adhaesisso putem ex vocabulo sequento *ἀποικίαν.* Didotos quidem, qui et ipse cum aliis edidit *ἐν Τραχινίᾳ*, in annotatione ad h. l. vulgatam olim scripturam *ἐν Τραχινίαις* malit accipi pro *ἐν Τραχινίοις.* „Noos proposons presque avec certitudo de lire *Τραχινίοις*. Noos puisons nos preuves dans lo récit quo fait Thuc. do la fondatlon de cotte villo et dans lo mot *Τραχίνιοι* répété trois fois. Reisko était du même avis.“ Ita vir elegantissimus. non displicebat hoc etiam Haackeo.

ἀπὸ τ. γνώμης, *hoc consilio.*

Ἱερῆς. Difficilo dictu est, quinam fuerint *Ἱερῆς*: nemo enim praetor Thucydidem de iis (quod legerim) locotus est. scintillam tamen lucis facit Callimachus h. in Delum (287.), ubi ait

Δεύτερον ἱερὸν ἄστυ καὶ οὔρεα Μηλίδος αἴης
ἔρχονται.

hic enim cum Thucydido videtur quandam urbem vol regionem Meliensium sacram vocaro eo, qood primitias Apollini quotanois missas a Dodonais, qui otiam sacri orant, recipiebant. v. Palmer. ad Gr. auct. p. 277. *Hn.* (Sanctae tamen vocari solent urbes communi opitheto: v. Iliad. α', 38., Odyss. α', 2. *Both.*) „Hierenses, quos hic scriptor nominat, Arn. suspicatur fuisse nobiles sacerdotes, qui Athenis Eupatridae dicebantur, civitatis quondam conditoros.“ *E G—ro.*

Δωριῆς. v. Strabo, et Steph. v. *Δώριον*, Plin. 4, 5.; 5, 29. *Wass.* Do Dorio, motropoli Lacedaemoniorum, supra 1, 107. *E D.* cf. Herod. 1, 56.

ἐπὶ — τῇ Εὐβοίᾳ ναυτικόν. Materiam navalem raram in Pelo-

ἂν, ὥστ' ἐκ βραχέος τὴν διάβασιν γίγνεσθαι, τῆς τε ἐπὶ Θρᾴκης παρόδου χρησίμως ἕξειν· τό τε ξύμπαν ὥρμηντο τὸ χωρίον κτίζειν. πρῶτον μὲν οὖν ἐν Δελφοῖς τὸν θεὸν ἐπήροντο· κελεύοντος δὲ ἐξέπεμψαν τοὺς οἰκήτορας αὑτῶν τε, καὶ τῶν περιοίκων· καὶ τῶν ἄλλων Ἑλλήνων τὸν βουλόμενον ἐκέλευον ἕπεσθαι, πλὴν Ἰώνων, καὶ Ἀχαιῶν, καὶ ἔστιν ὧν ἄλλων ἐθνῶν. οἰκισταὶ δὲ τρεῖς Λακεδαιμονίων ἡγήσαντο, Λέων, καὶ Ἀλκίδας, καὶ Δαμάγων. καταστάντες δὲ ἐτείχισαν τὴν πόλιν ἐκ καινῆς, ἣ νῦν Ἡράκλεια καλεῖται, ἀπέχουσα Θερμοπυλῶν σταδίους μάλιστα τεσσαράκοντα, τῆς δὲ θαλάσσης εἴκοσι· νεώριά τε παρεσκευάζοντο, καὶ ἤρξαντο κατὰ Θερμοπύλας, κατ' αὐτὸ τὸ στενὸν, ὅπως εὐφύλακτα αὐτοῖς εἴη.

Nova urbs, Atheniensibus primum visa formidabilis, a Thessalis vicinis ob eandem causam continuis bellis affligitur; quam etiam ipsi Lacedaemone missi magistratus metu numerosae plebis deprimunt.

93. Οἱ δὲ Ἀθηναῖοι, τῆς πόλεως ταύτης ξυνοικιζομένης τὸ πρῶτον ἔδεισάν τε, καὶ ἐνόμισαν ἐπὶ τῇ Εὐβοίᾳ μάλιστα καθίστασθαι, ὅτι βραχύς ἐστιν ὁ διάπλους πρὸς τὸ Κήναιον τῆς Εὐβοίας· ἔπειτα μέντοι παρὰ δόξαν αὐτοῖς ἀπέβη· οὐ γὰρ ἐγένετο ἀπ' αὐτῆς δεινὸν οὐδέν. αἴτιον δὲ ἦν, οἵ τε Θεσσαλοὶ ἐν δυνάμει ὄντες τῶν ταύτῃ χωρίων, καὶ ὧν ἐπὶ τῇ γῇ ἐκτίζετο, φοβούμενοι, μὴ σφίσι μεγάλῃ ἰσχύϊ παροικῶσιν, ἔφθειρον, καὶ διὰ παντὸς ἐπολέμουν ἀνθρώποις νεοκαταστάτοις, ἕως ἐξετρύχωσαν γενομένους τὸ πρῶτον καὶ πάνυ πολλούς· [πᾶς γάρ τις Λακεδαιμονίων οἰκιζόντων θαρσαλέως ᾔει, βέβαιον νομίζων τὴν πόλιν]· οὐ μέντοι ἥκιστα οἱ ἄρχοντες αὐτῶν τῶν Λακεδαιμονίων οἱ ἀφικνούμενοι τὰ πράγματά τε ἔφθειράν, καὶ ἐς ὀλιγανθρωπίαν κατέστησαν, ἐκφοβήσαντες τοὺς πολλοὺς, χαλεπῶς τε καὶ ἔστιν ἃ οὐ καλῶς ἐξηγούμενοι· ὥστε ῥᾷον ἤδη αὐτῶν οἱ πρόσοικοι ἐπεκράτουν.

Atheniensium classis in Peloponnesum missa irruptionem facit in Leucadiam, ipsamque Leucadem oppugnat, Acarnanibus, Zacynthiis, Cephallenibus et Corcyraeis opitulantibus.

94. Τοῦ δ' αὐτοῦ θέρους, καὶ περὶ τὸν αὐτὸν χρόνον, ὃν ἐν τῇ Μήλῳ οἱ Ἀθηναῖοι κατείχοντο, καὶ οἱ ἀπὸ τῶν τριάκοντα νεῶν Ἀθηναῖοι περὶ Πελοπόννησον ὄντες πρῶτον ἐν

ponneso, sed Trachiniae montes adhuc quercubus et pinis refertes esse, testatur Clark. Itin. 3., p. 231.
καταστάντες, „nachdem sie sich festgesetzt." K. cf. 86.; 1, 49. — *ἐκ καινῆς*, *denuo*.
93. *τὸ Κήναιον τῆς Εὐβοίας*. v. Strab. 9., p. 651., Plin. 4, 512. ibi *Κηναίου* Jovis fanum, inquit Scylax. cf. de hoc promontorio Soph. Trach. 713. etc. *E Wass.*

νεοκαταστάτοις: *νεωστὶ οἰκήσασιν*. („Pro *νεωστὶ κατῳκισμένοις* Suidas hac voce. Pollux 9, 18. *νεοκατάστατος πόλις*. *Wass.*) — *ἐξετρύχωσαν*: *ἐδάμασαν*. (*attriverunt*, debilitarunt. „Cf. 7, 48., ubi synonyma *τρίβειν* et *φθείρειν*. simplex habetur 4, 60.; 7, 28." *E P.*) — *ἐξηγούμενοι*: *διοικοῦντες*. (cf. 1, 19.) — *οἱ πρόσοικοι*: *οἱ Θεσσαλοὶ*, *κ. Οἰταῖοι*. S.

Ἐλλομένῳ τῆς Λευκαδίας φρουρούς τινας λοχήσαντες διέφθειραν, ἔπειτα ὕστερον ἐπὶ Λευκάδα μείζονι στόλῳ ἦλθον, Ἀκαρνᾶσί τε πᾶσιν, οἳ πανδημεὶ πλὴν Οἰνιαδῶν ξυνέσποντο, καὶ Ζακυνθίοις, καὶ Κεφαλλῆσι, καὶ Κερκυραίων πεντεκαίδεκα ναυσί. καὶ οἱ μὲν Λευκάδιοι, τῆς τε ἔξω γῆς δῃουμένης, καὶ τῆς ἐντὸς τοῦ ἰσθμοῦ, ἐν ᾗ καὶ ἡ Λευκάς ἐστι καὶ τὸ ἱερὸν τοῦ Ἀπόλλωνος, πλήθει βιαζόμενοι ἡσύχαζον· οἱ δὲ Ἀκαρνᾶνες ἠξίουν Δημοσθένην, τὸν στρατηγὸν τῶν Ἀθηναίων, ἀποτειχίζειν αὐτούς, νομίζοντες ῥᾳδίως τ' ἂν ἐκπολιορκῆσαι, πόλεώς τε ἀεὶ σφίσι πολεμίας ἀπαλλαγῆναι.

Obsidione tamen Leucsdis abstinet Demosthenes, Aetolos potius subigere cogitans suasu Messeniorum.

Δημοσθένης δ' ἀναπείθεται κατὰ τὸν χρόνον τοῦτον ὑπὸ Μεσσηνίων, ὡς καλὸν αὐτῷ, στρατιᾶς τοσαύτης ξυνειλεγμένης, Αἰτωλοῖς ἐπιθέσθαι, Ναυπάκτῳ γε πολεμίοις οὖσι, καί, ἢν κρατήσῃ αὐτῶν, ῥᾳδίως καὶ τὸ ἄλλο ἠπειρωτικὸν τὸ ταύτῃ Ἀθηναίοις προσποιήσειν· τὸ γὰρ ἔθνος μέγα μὲν εἶναι τὸ τῶν Αἰτωλῶν, καὶ μάχιμον, οἰκοῦν δὲ κατὰ κώμας ἀτειχίστους, καὶ ταύτας διὰ πολλοῦ, καὶ σκευῇ ψιλῇ χρώμενον, οὐ χαλεπὸν ἀπέφαινον, πρὶν ξυμβοηθῆσαι, καταστραφῆναι. ἐπιχειρεῖν δ' ἐκέλευον πρῶτον μὲν Ἀποδώτοις, ἔπειτα δὲ Ὀφιονεῦσι, καὶ μετὰ τούτους Εὐρυτᾶσιν (ὅπερ μέγιστον μέρος ἐστὶ τῶν Αἰτωλῶν· ἀγνωστότατοι δὲ γλῶσσαν καὶ ὠμοφάγοι εἰσίν, ὡς

94. ***Ellomenum*** **a nemine praeter Thucydidem commemorari scribit Palmerius Graec. Antiqu. 3, 10. sed Dodwell. Itin. gr. p. 49. „Thuc. Ellomenum, ut videtur, castrum in peninsula collocat. qui locus, hodieque vetus nomen retinens, vicus est cum ruinis nonnullis in vicinia et portu, cui nomen Ulica, a capite insulae meridiem versus. *E P.***

Leucadia **cum antiquitus esset peninsula, isthmum Corinthii a Cypselo et Gargaso missi perfoderunt (Strab. 10, 2. §. 8.); sed Thucydidis aetate restitutus fuit, siquidem naves machinarum ope eum superabant (Thuc. 3, 81.; 4, 8.); itaque mansit peninsula usque ad bellum Philippi Macedonis contra Romanos, Livii autem aetate rursus fuit insula. *Ex eodem.***

Ναυπάκτῳ γε. **mendose ll. *N. τε.*** ***τὸ ἄλλο ἠπειρωτικὸν τὸ ταύτῃ, ceteros ibi incolas continentis.*** **male Portus „reliquas civitates, *quas in illis Epiri partibus* erant.“ nondum enim isto tempore *τὸ ἠπειρωτικὸν* nomine proprio dictum est, „et Athenienses non Epirum, bello peloponnesiaco minime implicatam, sed Ambraciotas, Leucadios, Oeniadas, Lacedaemoniorum in his oris socios, sibi adjungere cupiebant, Aetolisque, qui soli potentiores erant, domitis se facile id effecturos sperare poterant, secus atque in Epirotis remotioribus et per se satis validis.“ sic fere P. cf. c. 102.**

διὰ πολλοῦ: διαστήματος δηλ. **S. Portus *in vicis longo intervallo inter se distantibus.* — *σκευῇ ψιλῇ χρ.*, *leviter armatam* gentem.**

Ἀποδώτοις. **sic etiam Steph.; sed Polybius 17, 5. *Ἀποδοτοί.* MSS. hic et c. 100. utrumque habent. (Livius l. 32. Agraeos, Apodotos et Amphilochos conjungit. *E Wass.*) — Qui a Thuc. *Ὀφιονεῖς*, a Strabone 10., p. 451. *Ὀφιεῖς* dicuntur. — de *Eurytantibus* v. Stephani interpretes et Palmer. Gr. Antiqu. 5, 6. *E D.* item Strabonem.**

ἀγνωστότατοι δὲ γλ.: οὐκ ἔχοντες τὴν διάλεκτον εὔκολον γνω-

λέγονται·) τούτων γὰρ ληφθέντων ῥᾳδίως καὶ τἆλλα προσχωρήσειν.

Igitur Aetolos invadit, quamvis relictus ab Acarnanibus et Corcyraeis, fretus inprimis ope Locrorum Ozolarum.

95. Ὁ δὲ τῶν Μεσσηνίων χάριτι πεισθεὶς, καὶ μάλιστα νομίσας, ἄνευ τῆς τῶν Ἀθηναίων δυνάμεως, τοῖς ἠπειρώταις ξυμμάχοις, μετὰ τῶν Αἰτωλῶν, δύνασθαι ἂν κατὰ γῆν ἐλθεῖν ἐπὶ Βοιωτοὺς, διὰ Λοκρῶν τῶν Ὀζολῶν, ἐς Κυτίνιον τὸ δωρικὸν, ἐν δεξιᾷ ἔχων τὸν Παρνασσὸν, ἕως καταβαίη ἐς Φωκέας, οἳ προθύμως ἐδόκουν κατὰ τὴν Ἀθηναίων ἀεί ποτε φιλίαν ξυστρατεύειν, ἢ κἂν βίᾳ προσαχθῆναι, ὡς Φωκεῦσιν ἤδη ὅμορος ἡ Βοιωτία ἐστὶν, ἄρας οὖν ξύμπαντι τῷ στρατεύματι ἀπὸ τῆς Λευκάδος, ἀκόντων Ἀκαρνάνων, παρέπλευσεν ἐς Σόλλιον. κοινώσας δὲ τὴν ἐπίνοιαν τοῖς Ἀκαρνᾶσιν ὡς οὐ προσεδέξαντο διὰ τῆς Λευκάδος τὴν οὐ περιτείχισιν, αὐτὸς τῇ λοιπῇ στρατιᾷ, Κεφαλλῆσι, καὶ Μεσσηνίοις, καὶ Ζακυνθίοις, καὶ Ἀθηναίων τριακοσίοις, τοῖς ἐπιβάταις τῶν σφετέρων νεῶν, (αἱ γὰρ πεντεκαίδεκα τῶν Κερκυραίων ἀπῆλθον νῆες,) ἐστράτευσεν ἐπ' Αἰτωλούς· ὡρμᾶτο δὲ ἐξ Οἰνεῶνος τῆς Λοκρίδος. οἱ δὲ Ὀζόλαι οὗτοι Λοκροὶ ξύμμαχοι ἦσαν, καὶ ἔδει αὐτοὺς πανστρατιᾷ ἀπαντῆσαι τοῖς Ἀθηναίοις ἐς τὴν μεσόγειαν· ὄντες γὰρ ὅμοροι τοῖς Αἰτωλοῖς, καὶ ὁμόσκευοι, μεγάλη ὠφέλεια ἐδόκουν εἶναι ξυστρατεύοντες, μάχης τε ἐμπειρίᾳ τῆς ἐκείνων, καὶ χωρίων.

Captis a Demosthene Potidania, Crocyleio, et Teichio, Aetoliae oppidis, cuncti Aetoli magno exercita resistunt.

96. Αὐλισάμενος δὲ τῷ στρατῷ ἐν τοῦ Διὸς τοῦ νεμείου

σθῆναι. — προσχωρήσειν: τοῖς Ἀθηναίοις δηλ. S.

95. τοῖς ἠπειρώταις: σὺν μόνοις (?) δηλ. τοῖς ἠπειρώταις etc. S. Acarnanibus amphilochis, Locris Ozolis, etc. — μετὰ τῶν Αἰτωλῶν est *si Aetoli* (ante vincendi scilicet) *accesserint*. E G—ro.

Κυτίνιον. Conon Narrat. 27., Mythograph. Westermann. p. 135., Δῶρος δ' ὁ δεύτερος (intell. filiorum Hellenis) μοῖραν τοῦ λαοῦ λαβὼν παρὰ τοῦ πατρὸς ἀποικίζεται, καὶ ὑπὸ τὸν Παρνασσὸν τὸ ὄρος κτίζει πόλεις Βοιὸν, Κυτίνιον, Ἐρινέον, ἐξ οὗ Δωριεῖς.

ξυστρατεύειν pro ξυστρατεύσειν, ut προχωρεῖν pro infinitivo futuri 1, 127.

ὡς Φωκεῦσιν — ἐστίν. ll. mendo satis frequente καὶ Φωκ.: opus est enim particula causali, qua intelligatur, Demosthenem per Phocidem proficisci voluisse propterea, quia Phocis contermina est Boeotiae. — „ἤδη ὅμορος. i. e. *statim* a Phocide incipiunt Boeotorum fines“ etc. *B—r.*

ὁμόσκευοι. i. e. jaculatores, ut Aetoli. cf. c. 97., 98. Eurip. Phoeniss. 135. de Tydeo.

ὡς ἀλλόχρως ὅπλοισι, μιξοβάρβαρος!
Παιδαγωγός. σακεσφόροι γὰρ πάντες Αἰτωλοί, τέκνον,
λόγχαις τ' ἀκοντιστῆρες εὐστοχώτατοι.

ibi schol. Flor. 33. — καλῶς δὲ εἶπεν αὐτὸν μιξοβάρβαρον, ὅτι οἱ Αἰτωλοὶ πάντες ὁπλίζονται, ἀκοντίζουσι δὲ, ὡς βάρβαροι. — ὕστερον δὲ καὶ τὸ ἀκοντίζειν Ἕλληνες μεμαθήκασιν.

96. νεμείου. rarior adjectivi forma pro νέμεος vel νεμεαῖος, quae Steph. Byz. agnoscit. *E P.*

τῷ ἱερῷ, ἐν ᾧ Ἡσίοδος ὁ ποιητὴς λέγεται ὑπὸ τῶν ταύτῃ ἀποθανεῖν, χρησθὲν αὐτῷ ἐν Νεμέᾳ τοῦτο παθεῖν, ἅμα τῇ ἕω ἄρας ἐπορεύετο ἐς τὴν Αἰτωλίαν. καὶ αἱρεῖ τῇ πρώτῃ ἡμέρᾳ Ποτιδανίαν, καὶ τῇ δευτέρᾳ Κροκύλειον, καὶ τῇ τρίτῃ Τείχιον· ἔμενέ τε αὐτοῦ, καὶ τὴν λείαν ἐς Εὐπάλιον τῆς Λοκρίδος ἀπέπεμψε. τὴν γὰρ γνώμην εἶχε, τὰ ἄλλα καταστρεψάμενος οὕτως ἐπὶ Ὀφιονέας, εἰ μὴ βούλοιντο ξυγχωρεῖν, ἐς Ναύπακτον ἐπαναχωρήσας, στρατεῦσαι ὕστερον. τοὺς δὲ Αἰτωλοὺς οὐκ ἐλάνθανεν αὕτη ἡ παρασκευὴ, οὔτε ὅτε τὸ πρῶτον ἐπεβουλεύετο, ἐπειδή τε ὁ στρατὸς ἐσεβεβλήκει, πολλῇ χειρὶ ἐπεβοήθουν πάντες, ὥστε καὶ οἱ ἔσχατοι Ὀφιονέων, οἱ πρὸς τὸν Μηλιακὸν κόλπον καθήκοντες Βωμιῆς καὶ Καλλιῆς, ἐβοήθησαν.

Quibus contemtis Demosthenes expugnat Aegition, sed eo concurrentibus et modo insequentibus, modo se recipientibus, Aetolis, semper inferior discedit.

97. Τῷ δὲ Δημοσθένει τοιόνδε τι οἱ Μεσσήνιοι παρῄνουν, ὅπερ καὶ τὸ πρῶτον, ἀναδιδάσκοντες αὐτὸν, τῶν Αἰτωλῶν ὡς εἴη ῥᾳδία ἡ αἵρεσις ἰέναι [ἐκέλευον] ὅτι τάχιστα ἐπὶ τὰς κώ-

de *morte Hesiodi* Proclus vita ejus, *Βιογρ.* Westermann. p. 48. *Τελευτᾷ δ᾽ ὁ Ἡσίοδος ἐν Λοκρίδι τοιουτοτρόπως. μετὰ τὴν νίκην, ἣν αὐτὸν νενικηκέναι φασὶν ἐπὶ τῇ τελευτῇ Ἀμφιδάμαντος* (regis Chalcidensium Euboeae: v. Hesiod. O. et D. 654. seqq.), *εἰς Δελφοὺς ἐπορεύθη, κ. ἐδόθη αὐτῷ οὑτοσὶ ὁ χρησμὸς*

Ὄλβιος οὗτος ἀνὴρ, ὃς ἐμὸν δόμον ἀμφιπολεύει,
Ἡσίοδος, Μούσῃσι τετιμένος ἀθανάτῃσι.
τοῦ δ᾽ ἤτοι κλέος ἔσται ὅσον τ᾽ ἐπικίδναται ἠώς·
ἀλλὰ Διὸς πεφύλαξο νεμείου κάλλιμον ἄλσος·
καὶ γάρ τοι θανάτοιο τέλος πεπρωμένον ἐστίν.

(ipsum *ἄλσος* dicitur *τέλος θαν.*) *ὁ δὲ τὴν ἐν Πελοποννήσῳ Νεμέαν φυγὼν ἐν Οἰνόῃ τῆς Λοκρίδος ὑπ᾽ Ἀμφιφάνους κ. Γανύκτορος, τῶν Φηγέως παίδων, ἀναιρεῖται, καὶ ῥίπτεται εἰς τὴν θάλασσαν, ὡς φθείρας τὴν ἀδελφὴν ἐκείνων Κτιμένην, ἐξ ἧς ἐγεννήθη ὁ Στησίχορος. ἐκαλεῖτο δ᾽ ἡ Οἰνόη Διὸς νεμείου ἱερόν.* (*Οἰνόην* dicit, quam Thuc. *Οἰνεῶνα.*) „Ceterum v. Holsten. ad Steph. Byz. in *Νεμέα.* fusius caussam mortis Hesiodi exponit Plut. Dioclis convivio versus finem et Conv. 7 Sap. c. 19.“ *G—r.*

Crocyleum Eustathius ad Iliad. 2., p. 307. insulam dicit, cum esset oppidum. *G—r.*

Τείχιον. Livius l. 36., cap. 16., 19., *Tichiunta* montis cacumen esse ait, ut Callidromum et Rhoduntiam; cui assentitur Appianus *Τειχιοῦντα* scribens. *Ex Hno.* (castella haec in montibus.)

Εὐπάλιον, ut Strabo, Aug., Cl., Reg.; *Εὐπόλειον* Gr.; olim editi, Beck., Did. *Εὐπόλιον*; Steph. Byz. *Εὐπαλίαν.*

Βωμιῆς. Steph. *Βωμοὶ λόφοι Αἰτωλίας.* Strabo 10., p. 451. *Εὔηνος ποταμὸς ἄρχεται ἐκ Βωμιέων,* (mendose il. *Βωμιαίων.* illud habet Gemistus Pletho.) *τῶν ἐν Ὀφιεῦσιν αἰτωλικοῦ ἔθνους, καθάπερ καὶ Εὐρυτᾶνες, κ. Ἀγραῖοι.* — *Καλλιῆς.* incolae urbis Aetolorum Callii, quam Brennus incendit: v. Paus. 10, 22.

97. [*ἐκέλευον.*] glossa. 8. *Τῷ δὲ Δημ.: τῷ δὲ Δημ. τοιόνδε τι παρῄνουν οἱ Μεσσ., ἰέναι αὐτὸν ἐπὶ κώμην ἑκάστην, διδάσκοντες αὐτὸν, ὅτι ῥᾳδία ἐστὶν ἡ αἵρεσις αὐτῶν, πρὶν συστραφῆναι πάντας κ. ἅμα γενέσθαι.* inde intelligas, eum non invenisse in libris suis *ἐκέλευον.* neque opus eo est, sed *ἰέναι* intelligendum *τὸ ἰέναι ἐπὶ τὰς κώμας,* quod ipsum Thuc. dicit *ῥᾳδίαν αἵρεσιν τῶν Αἰτωλῶν.*

μας, καὶ μὴ μένειν ἕως ἂν ξύμπαντες ἀθροισθέντες ἀντιτάξωνται, τὴν δ' ἐν ποσὶν ἀεὶ πειρᾶσθαι αἱρεῖν. ὁ δὲ τούτοις τε πεισθεὶς, καὶ τῇ τύχῃ ἐλπίσας, ὅτι οὐδὲν αὐτῷ ἠναντιοῦτο, τοὺς Λοκροὺς οὐκ ἀναμείνας, οὓς αὐτῷ ἔδει προσβοηθῆσαι, (ψιλῶν γὰρ ἀκοντιστῶν ἐνδεὴς ἦν μάλιστα,) ἐχώρει ἐπὶ Αἰγιτίου, καὶ κατὰ κράτος αἱρεῖ ἐπιών· ὑπέφευγον γὰρ οἱ ἄνθρωποι, καὶ ἐκάθηντο ἐπὶ τῶν λόφων τῶν ὑπὲρ τῆς πόλεως· ἦν γὰρ ἐφ' ὑψηλῶν χωρίων, ἀπέχουσα τῆς θαλάσσης ὀγδοήκοντα σταδίους μάλιστα. οἱ δὲ Αἰτωλοὶ (βεβοηθηκότες γὰρ ἤδη ἦσαν ἐπὶ τὸ Αἰγίτιον,) προσέβαλλον τοῖς Ἀθηναίοις καὶ τοῖς ξυμμάχοις, καταθέοντες ἀπὸ τῶν λόφων ἄλλοι ἄλλοθεν, καὶ ἐσηκόντιζον· καὶ ὅτε μὲν ἐπίοι τὸ τῶν Ἀθηναίων στρατόπεδον, ὑπεχώρουν, ἀναχωροῦσι δὲ ἐπέκειντο· καὶ ἦν ἐπὶ πολὺ τοιαύτη ἡ μάχη διώξεις τε, καὶ ὑπαγωγαὶ, ἐν οἷς ἀμφοτέροις ἥσσους ἦσαν οἱ Ἀθηναῖοι.

Tandem, maxima clade accepta, ipsoque Procle, altero duce, occiso, Athenienses fugiunt, Demosthene quidem Naupacti remanente metu punitionis.

98. *Μέχρι μὲν οὖν οἱ τοξόται εἶχόν τε τὰ βέλη αὐτοῖς,* καὶ οἷοί τε ἦσαν χρῆσθαι, οἱ δὲ ἀντεῖχον· τοξευόμενοι γὰρ οἱ Αἰτωλοὶ, ἄνθρωποι ψιλοὶ, ἀνεστέλλοντο· ἐπειδὴ δὲ τοῦ τε τοξάρχου ἀποθανόντος, οὗτοι διεσκεδάσθησαν, καὶ αὐτοὶ ἐκεκμήκεσαν, * καὶ ἐπὶ πολὺ τῷ αὐτῷ πόνῳ ξυνεχόμενοι, οἵ τε Αἰτωλοὶ ἐνέκειντο, καὶ ἐσηκόντιζον, οὕτω δὴ τραπόμενοι ἔφευγον, καὶ ἐσπίπτοντες ἔς τε χαράδρας ἀνεκβάτους καὶ χωρία, ὧν οὐκ ἦσαν ἔμπειροι, διεφθείροντο· καὶ γὰρ ὁ ἡγεμὼν αὐτοῖς τῶν ὁδῶν, Χρόμων ὁ Μεσσήνιος, ἐτύγχανε τεθνηκώς. οἱ δὲ Αἰτωλοὶ ἐσακοντίζοντες πολλοὺς μὲν αὐτοῦ ἐν τῇ τροπῇ κατὰ πόδας αἱροῦντες, ἄνθρωποι ποδώκεις καὶ ψιλοὶ, διέφθειρον· τοὺς δὲ πλείους, τῶν ὁδῶν ἁμαρτάνοντας, καὶ ἐς τὴν ὕλην ἐσφερομένους, ὅθεν διέξοδοι οὐκ ἦσαν, πῦρ κομισάμενοι

τὴν δ' ἐν ποσὶν, *vicum quemque proximum.*

καὶ — ἐναντιοῦτο, *et fortuna fretus, quod nulla in re ei adversaretur.* Port. — de dativo causae τῇ τύχῃ Matth. gr. §. 403, c, 1. ed.

Αἰγιτίου. hujus oppidi nulla alias memoria.

ἐπὶ πολύ: διάστημα καιροῦ δηλ. S. *diu.* Port.

98. *οἱ τοξόται εἶχόν τε τὰ βέλη αὐτοῖς.* pronomen cum οἱ τοξόται ita nectatur, ut sit pro αὐτῶν, ipsorum sagittarii. (ita S.) — *τὰ βέλη*, i. e. *ea tela, quibus uti solebant*, ne articulum abesse malis. — *οἱ δὲ* cum Bekk. ex Cass., Aug., Pal., It., Reg., dedimus pro οἵδε. cf. 1, 11.; 2, 46., 65. (*ἀνεστέλλοντο:* ἀνεκρούοντο, ἀνεχώρουν. S.) mox οὗτοι sunt τοξόται, qui erant in Atheniensium exercitu; αὐτοὶ autem ipsi Athenienses. — *καὶ ἐπὶ πολύ.* καὶ, a Poppone olim impugnatum, a Bekk. uncis inclusum, defendit Krüger. gr. 69, 32., ann. 18., docens, ubi adverbia quantitatis comitetur, veluti in καὶ μάλα, καὶ πάνυ, intendendi vim habere istam particulam. sic c. 93. καὶ πάνυ πολλούς. *Hk.* malim tamen ὡς ἐπὶ πολύ. v. Viger. p. 563.

κατὰ πόδας: ἀντὶ τοῦ συντόμως. S. *illico, e vestigio.* v. Viger. p. 634.

περιεπίμπρασαν· πᾶσά τε ἰδέα κατέστη τῆς φυγῆς καὶ τοῦ ὀλέθρου τῷ στρατοπέδῳ τῶν Ἀθηναίων, μόλις τε ἐπὶ τὴν θάλασσαν καὶ τὸν Οἰνεῶνα τῆς Λοκρίδος, ὅθεν περ καὶ ὡρμήθησαν, οἱ περιγενόμενοι κατέφυγον. ἀπέθανον δὲ τῶν τε ξυμμάχων πολλοί, καὶ αὐτῶν Ἀθηναίων ὁπλῖται περὶ εἴκοσι μάλιστα καὶ ἑκατόν, τοσοῦτοι μὲν τὸ πλῆθος, καὶ ἡλικία ἡ αὐτή. οὗτοι βέλτιστοι δὴ ἄνδρες ἐν τῷ πολέμῳ τῷδε ἐκ τῆς Ἀθηναίων πόλεως διεφθάρησαν· ἀπέθανε δὲ καὶ ὁ ἕτερος στρατηγὸς Προκλῆς. τοὺς δὲ νεκροὺς ὑποσπόνδους ἀνελόμενοι παρὰ τῶν Αἰτωλῶν, καὶ ἀναχωρήσαντες ἐς Ναύπακτον, ὕστερον ἐς τὰς Ἀθήνας ταῖς ναυσὶν ἐκομίσθησαν· Δημοσθένης δὲ περὶ Ναύπακτον καὶ τὰ χωρία ταῦτα ὑπελείφθη, τοῖς πεπραγμένοις φοβούμενος τοὺς Ἀθηναίους.

Athenienses Siciliam missi in expeditionem oppidum quoddam Locrorum capiunt.

99. *Κατὰ δὲ τοὺς αὐτοὺς χρόνους καὶ οἱ περὶ Σικελίαν Ἀθηναῖοι, πλεύσαντες ἐς τὴν Λοκρίδα, ἐν ἀποβάσει τέ τινι τοὺς προσβοηθήσαντας Λοκρῶν ἐκράτησαν, καὶ περιπόλιον αἱροῦσιν, ὃ ἦν ἐπὶ τῷ Ἄληκι ποταμῷ.*

Aetolorum rogatu Lacedaemonii exercitum in expeditionem mittunt contra Naupactum.

100. *Τοῦ δ' αὐτοῦ θέρους Αἰτωλοί, προπέμψαντες πρότερον ἔς τε Κόρινθον καὶ ἐς Λακεδαίμονα πρέσβεις, Τόλοφόν*

τῷ στρατοπέδῳ. sic Valla videtur legisse, estque haec Reiskei et Benedicti conjectura, merito probata doctis, siquidem nonnisi unus hic dicitur Atheniensium exercitus. codices τῶν στρατοπέδων.

Προκλῆς. diversus ab hoc est vir cognominis, cujus mentio fit 5, 19., 24.

99. περιπόλιον. Vulgo per litteram majusculam efferebant, (Port. *Peripolium ceperunt.*) quasi nomen proprium esset; at est appellativum, et infra c. 115. idem dicitur φρούριον. v. Pollux 9, 16., (Ἐν τοῖς προαστείοις καὶ τὰ περιπόλια εἴη ἄν.) Suidas in περιπόλους. S. Οὐ χωρίου ὄνομα τὸ περιπόλιον, ἀλλὰ φρουρίου τινός, ἐν ᾧ περίπολοι φρουροῦσι. cf. 4, 67.; 6, 45.; 7, 48. *G—r.* 7, 48. ἐν περιπολίοις, i. e. interprete D. *in suburbanis castellis.* in Aug. adscriptum a manu recenti ἐν τοῖς περὶ τὴν πόλιν τειχίσμασι κ. οἰκοδομαῖς. „— Wohl richtig versteht Sylburg zu Dionys. Arch. 9, 56. in den Umgebungen einer Stadt gelegene Castelle. Dass an Standorte der περίπολοι (4, 67.) zu denken sei, scheint nicht erweislich.“ *E K.* cf. Schneideri lex. h. v.

ἐπὶ τῷ Ἄληκι. sic etiam Antigonus Caryst. Mirabil. cap. 1. (Ἄληξ.) sed Ἄληκι Gr., Ald., Flor., Bas., Steph. 1. item Strabo 6., p. 260. τοῦ δὲ Ἄληκος ποταμοῦ, τοῦ διορίζοντος τὴν Ῥηγίνην ἀπὸ τῆς Λοκρίδος. et Dionysius Perieg. 367. ἐπὶ προχοῇσιν Ἄληκος. et Conon Narrat. 5. Ἄληξ ὄνομα τῷ ποταμῷ.

100. προπέμψαντες πρότερον. scil. ante expeditionem Atheniensium adversus Aetoliam: nam c. 96. Aetoli dicuntur hostilia illorum consilia, priusquam effecta essent, comperisse. inimicitia inter Aetoliam et Naupactum item jam antea c. 94. memorata est, et una ex causis, cur Demosthenes expeditionem faceret, haec fuit, ut fidelissimos socios Atheniensium, Naupactios, ab aggressionibus hostium liberaret, qui eo ipso tempore Peloponnesios adibant, ut

τε τὸν Ὀφιονέα, καὶ Βοριάδην τὸν Εὐρυτᾶνα, καὶ Τίσανδρον τὸν Ἀπόδωτον, πείθουσιν ὥστε σφίσι πέμψαι στρατιὰν ἐπὶ Ναύπακτον διὰ τὴν τῶν Ἀθηναίων ἐπαγωγήν. καὶ ἐξέπεμψαν Λακεδαιμόνιοι περὶ τὸ φθινόπωρον τρισχιλίους ὁπλίτας τῶν ξυμμάχων. τούτων ἦσαν πεντακόσιοι ἐξ Ἡρακλείας τῆς ἐν Τραχῖνι πόλεως, τότε νεοκτίστου οὔσης· Σπαρτιάτης δ' ἦρχεν Εὐρύλοχος τῆς στρατιᾶς, καὶ ξυνηκολούθουν αὐτῷ Μακάριος καὶ Μενεδαῖος, οἱ * Σπαρτιᾶται.

Locri Ozolae, paucis exceptis, in fidem recipiuntur ab Eurylocho, plerique etiam obsidibus datis.

101. Ξυλλεγέντος δὲ τοῦ στρατεύματος ἐς Δελφοὺς, ἐπεκηρυκεύετο Εὐρύλοχος Λοκροῖς τοῖς Ὀζόλαις· διὰ τούτων γὰρ ἡ ὁδὸς ἦν ἐς Ναύπακτον, καὶ ἅμα τῶν Ἀθηναίων ἐβούλετο ἀποστῆσαι αὐτούς. ξυνέπρασσον δὲ μάλιστα αὐτῷ τῶν Λοκρῶν Ἀμφισσῆς, διὰ τὸ τῶν Φωκέων ἔχθος δεδιότες· καὶ αὐτοὶ πρῶτον δόντες ὁμήρους καὶ τοὺς ἄλλους ἔπεισαν δοῦναι, φοβουμένους τὸν ἐπιόντα στρατόν· πρῶτον μὲν οὖν τοὺς ὁμόρους αὐτοῖς Μυονέας, (ταύτῃ γὰρ δυσεσβολώτατος ἡ Λοκρὶς,) ἔπειτα Ἰπνέας, καὶ Μεσσαπίους, καὶ Τριταιέας, καὶ Χαλαίους, καὶ Τολοφωνίους, καὶ Ἡσσίους, καὶ Οἰανθέας. οὗτοι καὶ ξυνεστρά-

se in illis evertendis adjuvarent. *Arn.*

τὸν Ἀπόδωτον. v. cap. 94.

διὰ — ἐπαγωγήν: διὰ τὸ ἐπικεῖσθαι αὐτοῖς πρώην τοὺς Ἀθηναίους. S.

ξυνηκολ. αὐτῷ. ita tres nominantur missi, ut praeessent novae coloniae Heracleae 3, 92.; idemque numerus bis redit 4, 132.; 5, 12., ubi duces Spartani memorantur missi in Chalcidicam. 4, 38. αὐτὸς τρίτος ἐφῃρημένος ἄρχειν κατὰ νόμον. eorum alter alteri, si obiisset, succedebat in imperio (v. cap. 109.). *Ex Arn.*

οἱ Σπαρτιᾶται. menda! nam hoc si dicere voluisset Thuc., dixisset ἦρχε δ' Εὐρύλοχος, καὶ ξυνηκ. α. Μ. καὶ Μ., Σπαρτιᾶται πάντες. sed ἀκρισίαν debuisset, rem significans, quae sic intelligeretur: neque enim alios duces, vel legatos, mittebant Lacedaemonii quam cives suos. scribamus οἱ παραστάται, *adjutores*, more Spartanorum, quem commemoravi in superioribus. notum, qui proprie sint παραστάται, quo sensu Xenophon Hell. 4, 3, 23. dixit ἐνταῦθα ἀποθνήσκουσι Γῦλίς τε ὁ πολέμαρχος, κ. τῶν παραστατῶν πολλοί (cf. Aeschyl. Pers. 884., Soph. Antig. 622.): hic tropice usurpata vox est, ut παραστάτις apud Sophoclem Oed. Col. 519., Trach. 841. quod attinet ad palaeographicam rationem hujus emendationis, haud raro π et σπ (v. ann. ad Odyss. ο', 234.), ς, sive στ, et τ (v. Bachmann. Ind. Lycophr. p. 614.), permixta inter se sunt in codicibus.

101. Ἀμφισσῆς. Paus. 10, 38, 2. Δελφῶν δὲ ἀπωτέρω σταδίοις εἴκοσί τε κ. ἑκατόν ἐστιν Ἄμφισσα, μεγίστη κ. ὀνομαστοτάτη πόλις τῶν Λοκρῶν. — Μυονέας. Paus. ibid. 4. Τούτων δὲ τῶν Λοκρῶν τοσαίδε ἄλλαι πόλεις εἰσίν· ἄνω μὲν ὑπὲρ Ἀμφίσσης πρὸς ἤπειρον Μυωνία (Steph. Byz. Μυονία, Μύων), σταδίοις ἀπωτέρω τριάκοντα Ἀμφίσσης. — οὗτοι μὲν δὴ ὑπεροικοῦσιν Ἀμφίσσης· ἐπὶ θαλάσσης δὲ Οἰάνθεια, κ. ταύτῃ ὁμοροῦσά ἐστι Ναύπακτος. mendose apud Polybium 5, 17. legebatur Ἑανθέων pro Οἰανθέων, etc. — Ἰπνέας. vid. Steph. v. Ἴπνος. — de *Messapiis* cf. 7, 33., Herod. 7, 170. etc. — „Τριταιέας. v. Strab. 8, 525. apud Plinium *Tritaea*“ etc. *Wass.* — Τολοφωνίους. vid. Steph. v. Τολοφών.

τευον πάντες· Ὀλπαῖοι δὲ ὁμήρους μὲν ἔδοσαν, ἠκολούθουν δὲ οὔ· καὶ Ὑαῖοι οὐκ ἔδοσαν ὁμήρους, πρὶν αὐτῶν εἷλον κώμην, Πόλιν ὄνομα ἔχουσαν.

Eurylochus, Naupactum profectus, in itinere capit Oeneonem, Eupalium, jamque Aetolis auxiliantibus ipsa suburbia Naupacti, et Molycrium.

102. Ἐπειδὴ δὲ παρεσκεύαστο πάντα, καὶ τοὺς ὁμήρους κατέθετο ἐς Κυτίνιον τὸ δωρικὸν, ἐχώρει τῷ στρατῷ ἐπὶ τὴν Ναύπακτον διὰ τῶν Λοκρῶν, καὶ πορευόμενος Οἰνεῶνα αἱρεῖ αὐτῶν, καὶ Εὐπάλιον· οὐ γὰρ προσεχώρησαν. γενόμενοι δ' ἐν τῇ Ναυπακτίᾳ, καὶ οἱ Αἰτωλοὶ ἅμα ἤδη προσβεβοηθηκότες, ἐδῄουν τὴν γῆν, καὶ τὸ προάστειον, ἀτείχιστον ὂν, εἷλον· ἐπί τε Μολύκρειον ἐλθόντες, τὴν Κορινθίων μὲν ἀποικίαν, Ἀθηναίων δὲ ὑπήκοον, αἱροῦσι.

Demosthenes, Naupacto timens, arcessit Acarnanes; quorum praesidio munita urbe, praetereaque Spartanorum opem adversus Argos amphilochicum rogantibus Ambraciotis, Eurylochus redit in Aetoliam.

Δημοσθένης δὲ ὁ Ἀθηναῖος, (ἔτι γὰρ ἐτύγχανεν ὢν μετὰ τὰ ἐκ τῆς Αἰτωλίας περὶ Ναύπακτον,) προαισθόμενος τοῦ στρατοῦ, καὶ δείσας περὶ αὐτῆς, ἐλθὼν πείθει Ἀκαρνᾶνας χαλεπῶς διὰ τὴν ἐκ τῆς Λευκάδος ἀναχώρησιν βοηθῆσαι Ναυπάκτῳ. καὶ πέμπουσι μετ' αὐτοῦ ἐπὶ τῶν νεῶν χιλίους ὁπλίτας, οἳ ἐσελθόντες περιεποίησαν τὸ χωρίον· δεινὸν γὰρ ἦν, μὴ, μεγάλου ὄντος τοῦ τείχους, ὀλίγων δὲ τῶν ἀμυνομένων, οὐκ ἀντίσχωσιν. Εὐρύλοχος δὲ καὶ οἱ μετ' αὐτοῦ ὡς ᾔσθοντο τὴν στρατιὰν ἐσεληλυθυῖαν, καὶ ἀδύνατον ὂν τὴν πόλιν βίᾳ ἑλεῖν, ἀνεχώρησαν, οὐκ ἐπὶ Πελοποννήσου, ἀλλ' ἐς τὴν Αἰολίδα, τὴν νῦν καλουμένην Καλυδῶνα, καὶ Πλευρῶνα, καὶ ἐς τὰ ταύτῃ χωρία, καὶ ἐς Πρόσχιον τῆς Αἰτωλίας· οἱ γὰρ Ἀμπρακιῶται ἐλθόντες πρὸς αὐτοὺς πείθουσιν ὥστε μετὰ σφῶν Ἄργει τε τῷ ἀμφιλοχικῷ καὶ Ἀμφιλοχίᾳ τῇ ἄλλῃ ἐπιχειρῆσαι, καὶ Ἀκαρνανίᾳ ἅμα, λέγοντες, ὅτι, ἢν τούτων κρατήσωσι, πᾶν τὸ ἠπειρωτικὸν Λακεδαιμονίοις ξύμμαχον καθεστήξει. καὶ ὁ

102. *μετὰ τὰ ἐκ τῆς Αἰτωλίας.* pro *μετὰ τὰ ἐν τῇ Αἰτωλίᾳ*, quia scriptor in mente habuit *μετὰ τὴν ἐξ Αἰτωλίας ἀναχώρησιν*. *G—r.* P. contulit *τὸν μετὰ τὰ ἐκ Σικελίας πόλεμον* 4, 81., *τὴν ἐκ Πύλου ξυμφορὰν* 6, 89., *τὴν ἐκ τῆς Σικελίας κακοπραγίαν*. sed dura nobis videtur haec ratio, potestque, ut *ἐκ* sit causale (*propter Siciliam*, *propter Pylum*), vel genitivo exprimendo inserviat, ut Apollonius Rhod. Argon. 4, 609. *πνοιῇ πολυηχέος ἐκ πολέμοιο*. quemadmodum etiam *ἀπὸ* usurpatur: Meleager 1, 11. *σάμψυχον ἀφ' ἡδύπνοιο Ῥιάνου*, ubi v. Graef. Lucretius 2, 50. *fulgor ab auro* pro *auri*. cf. Matth. gr. §. 573. et 74.

προαισθόμενος τοῦ στρατοῦ, ut *ὧν οἱ Ἀθηναῖοι αἰσθόμενοι* 1, 57. K.

διὰ — ἀναχώρησιν. v. cap. 95. — *περιεποίησαν τὸ χωρίον*, *tutati sunt urbem*, obsidione *eam liberarunt*, ut *αὐτὸν περιποιήσειν σφᾶς* 4, 105.

ἐς τὴν Αἰολίδα. alii regionem, alii urbem intelligunt. cf. Theocrit. 1, 56., ibiqua schol., et Poppo 1, 2., p. 162., cui Calydonis urbis antiquius id nomen videtur. *Hk.*

Πλευρῶνα. v. Iliad. β', 639. — *τὸ ἠπειρωτικόν.* v. cap. 94.

μὲν Εὐρύλοχος πεισθεὶς, καὶ τοὺς Αἰτωλοὺς ἀφεὶς, ἡσύχαζε τῷ στρατῷ περὶ τοὺς χώρους τούτους, ἕως τοῖς Ἀμπρακιώταις ἐκστρατευσαμένοις περὶ τὸ Ἄργος δέοι βοηθεῖν. καὶ τὸ θέρος ἐτελεύτα.

Atheniensium clades apud Inessam Siciliae; victoria in Locride.

103. Οἱ δ' ἐν τῇ Σικελίᾳ Ἀθηναῖοι τοῦ ἐπιγιγνομένου χειμῶνος ἐπελθόντες μετὰ τῶν Ἑλλήνων ξυμμάχων, καὶ ὅσοι Σικελῶν κατὰ κράτος ἀρχόμενοι ὑπὸ Συρακουσίων, καὶ ξύμμαχοι ὄντες, ἀποστάντες αὐτοῖς [ἀπὸ Συρακουσίων] ξυνεπολέμουν, ἐπ' Ἴνησσαν, τὸ σικελικὸν πόλισμα, οὗ τὴν ἀκρόπολιν Συρακούσιοι εἶχον, προσέβαλον, καὶ, ὡς οὐκ ἐδύναντο ἑλεῖν, ἀπῄεσαν· ἐν δὲ τῇ ἀναχωρήσει ὑστέροις Ἀθηναίων τοῖς ξυμμάχοις ἀναχωροῦσιν ἐπιτίθενται οἱ ἐκ τοῦ τειχίσματος Συρακούσιοι, καὶ προσπεσόντες τρέπουσί τε μέρος τι τοῦ στρατοῦ, καὶ ἀπέκτειναν οὐκ ὀλίγους. καὶ μετὰ τοῦτο ἀπὸ τῶν νεῶν ὁ Λάχης καὶ οἱ Ἀθηναῖοι ἐς τὴν Λοκρίδα ἀποβάσεις τινὰς ποιησάμενοι κατὰ τὸν Καικῖνον ποταμὸν τοὺς προσβοηθοῦντας Λοκρῶν μετὰ Προξένου τοῦ Καπάτωνος, ὡς τριακοσίους, μάχῃ ἐκράτησαν, καὶ ὅπλα λαβόντες ἀπεχώρησαν.

Delus omnis lustrata; Polycratis commentum capta insula Rheneia; Delia, ludi; Deli jam olim celebritas.

104. Τοῦ δ' αὐτοῦ χειμῶνος καὶ Δῆλον ἐκάθηραν Ἀθηναῖοι κατὰ χρησμὸν δή τινα. ἐκάθηρε μὲν γὰρ καὶ Πεισίστρατος ὁ τύραννος πρότερον αὐτὴν, οὐχ ἅπασαν, ἀλλ' ὅσον ἀπὸ τοῦ ἱεροῦ ἐφεωρᾶτο τῆς νήσου· τότε δὲ πᾶσα ἐκαθάρθη τοιῷδε τρόπῳ. θῆκαι ὅσαι ἦσαν τῶν τεθνεώτων ἐν Δήλῳ, πάσας ἀνεῖλον, καὶ τὸ λοιπὸν προεῖπον μήτε ἐναποθνήσκειν ἐν τῇ νήσῳ, μήτε ἐντίκτειν, ἀλλ' ἐς τὴν Ῥήνειαν διακομίζεσθαι. ἀπέχει δὲ ἡ Ῥήνεια τῆς Δήλου οὕτως ὀλίγον, ὥστε Πολυκράτης ὁ Σαμίων τύραννος, ἰσχύσας τινὰ χρόνον ναυτικῷ, καὶ τῶν τε ἄλλων νήσων ἄρξας, καὶ τὴν Ῥήνειαν ἑλὼν ἀνέθηκε τῷ Ἀπόλλωνι τῷ δηλίῳ, ἁλύσει δήσας πρὸς τὴν Δῆλον. καὶ τὴν πεντετηρίδα τότε πρῶτον μετὰ τὴν κάθαρσιν ἐποίησαν οἱ Ἀθηναῖοι τὰ Δήλια. ἦν δέ ποτε καὶ τὸ πάλαι μεγάλη ξύνοδος ἐς τὴν Δῆλον τῶν Ἰώνων τε καὶ περικτιόνων νησιωτῶν· ξύν

103. *κατὰ κράτος*, violenter, vi armorum. cf. 97.; 1, 118.; 2, 87. — *Ἴνησσαν.* urbs postea Aetna appellata est: v. Diodor. 11, 76. *E G—ro.* cf. Pindar. Pyth. 1. — *ὅπλα.* v. cap. 91.

104. De lustrationibus Deli insulae v. ann. ad 1, 8., O. Müller. Dor. 1., p. 335. sequ., Böckh. Staatsh. d. Ath. 1., p. 440. sequ.

ἐναποθνήσκειν. vetitum erat, ne quis ad mortem aegrotans, neve mulier instante partu, esset in insula Apollini sacra, ejusque jussu ab Atheniensibus lustrata. (de partu vetito generatim in locis sacris cf. Aristoph. Lys. 691. sequ. et Ran. 1020. nostrae ed. 2. — *Rhenea* insula a Delo distabat 4 stadiis teste Strabone 10., p. 744. — de *Deliis* actis primum post instaurationem diebus 6. et 7. Thargelionis [mensis vernalis], olymp. 88, 3. [426. ante Chr. nat.], v. Ruhnken. Epist. crit., Böckh. Staatsh. d. Ath. 2., p. 217. etc. repetita sunt olymp. 89, 3. [422.],

τε γὰρ γυναιξὶ, καὶ παισὶν, ἐθεώρουν, ὥσπερ νῦν ἐς τὰ Ἐφέσια Ἴωνες, καὶ ἀγὼν ἐποιεῖτο αὐτόθι καὶ γυμνικὸς, καὶ μουσικὸς, χορούς τε ἀνῆγον αἱ πόλεις. δηλοῖ δὲ μάλιστα Ὅμηρος, ὅτι τοιαῦτα ἦν, ἐν τοῖς ἔπεσι τοῖσδε, ἅ ἐστιν ἐκ προοιμίου Ἀπόλλωνος,

Ἀλλότε Δήλῳ, Φοῖβε, μάλιστά γε θυμὸν ἐτέρφθης,
ἔνθα τοι ἑλκεχίτωνες Ἰάονες ἠγερέθονται,
σὺν σφοῖσιν τεκέεσσι, γυναιξί τε, σὴν ἐς ἀγυιάν·
ἔνθα σε πυγμαχίῃ τε, καὶ ὀρχηστυῖ, καὶ ἀοιδῇ,
μνησάμενοι τέρπουσιν, ὅταν καθέσωσιν ἀγῶνα.

ὅτι δὲ καὶ μουσικῆς ἀγὼν ἦν, καὶ ἀγωνιούμενοι ἐφοίτων, ἐν τοῖσδε αὖ δηλοῖ, ἅ ἐστιν ἐκ τοῦ αὐτοῦ προοιμίου. τὸν γὰρ δηλιακὸν χορὸν τῶν γυναικῶν ὑμνήσας ἐτελεύτα τοῦ ἐπαίνου ἐς τάδε τὰ ἔπη, ἐν οἷς καὶ ἑαυτοῦ ἐπεμνήσθη,

Ἀλλ' ἄγεθ', ἱλήκοι μὲν Ἀπόλλων Ἀρτέμιδι ξὺν,
χαίρετε δ' ὑμεῖς πᾶσαι. ἐμεῖο δὲ καὶ μετόπισθε
μνήσασθ', ὁππότε κέν τις ἐπιχθονίων ἀνθρώπων
ἐνθάδ' ἀνείρηται ταλαπείριος ἄλλος ἐπελθών·
„Ὦ κοῦραι, τίς δ' ὔμμιν ἀνὴρ ἥδιστος ἀοιδῶν
„ἐνθάδε πωλεῖται, καὶ τέῳ τέρπεσθε μάλιστα;“
ὑμεῖς δ' εὖ μάλα πᾶσαι ὑποκρίνασθ' εὐφήμως·
„Τυφλὸς ἀνὴρ, οἰκεῖ δὲ Χίῳ ἐνὶ παιπαλοέσσῃ.“

τοσαῦτα μὲν Ὅμηρος ἐτεκμηρίωσεν [ὅτι ἦν καὶ τὸ πάλαι μεγάλη ξύνοδος καὶ ἑορτὴ ἐν τῇ Δήλῳ]· ὕστερον δὲ τοὺς μὲν χοροὺς οἱ νησιῶται καὶ οἱ Ἀθηναῖοι μεθ' ἱερῶν ἔπεμπον, τὰ δὲ περὶ τοὺς ἀγῶνας καὶ τὰ πλεῖστα κατελύθη ὑπὸ ξυμφορῶν, ὡς εἰκὸς, πρὶν δὴ οἱ Ἀθηναῖοι τότε τὸν ἀγῶνα ἐποίησαν, καὶ ἱπποδρομίας, ὃ πρότερον οὐκ ἦν.

Ambraciotarum bellum cum Argivis amphilochicis; Olpas, castellum maritimum, occupant, Acarnanibus urbi Argorum opem ferentibus, Demosthenemque et classem atticam in Peloponneso advocantibus; quare Ambraciotae apud Olpas nuntium mittunt Ambraciam, succurrere jubentes sibi universos cives.

105. *Τοῦ δ' αὐτοῦ χειμῶνος Ἀμπρακιῶται, ὥσπερ ὑποσχόμενοι Εὐρυλόχῳ τὴν στρατιὰν κατέσχον, ἐκστρατεύονται*

veteribus incolis insulae expulsis. v. Thuc. 5, 1.; 8, 108. — de *Ephesiis* v. Locell. ad Xenoph. Ephes. p. 132., Dionys. A. R. 4, 25., Strab. p. 948. *E G—ro.*) *ἐκ προοιμίου.* hymno in Apollinem, v. 146. sqq. et 165—172. discrepant autem codices Thucydidis in his versibus mirum quantum a vulgatis et Thucydidis ipsius et Homericorum hymnorum editionibus. *Ex Hk. S.* *ἐκ προοιμίου: ἐξ ὕμνου· τοὺς γὰρ ὕμνους προοίμια ἐκάλουν.* v. Hemsterhus. Anecd. vol. 2., p. 111. *G—r.* imo non ipsi hymni sic vocabantur, sed hymnorum et majorum carminum praeludia, seu praecentiones; qua de re P. laudat Wolfii Proleg. homer. p. CV. et Matth. Animadv. ad Hymn. homer. p. 11. seqq.

[*ὅτι — ἐν τῇ Δήλῳ.*] repetita ex superioribus, adjecta interpretatione *καὶ ἑορτή*. Comicus Thesm. post 293. *ἐκκλησίαν τήνδε καὶ ξύνοδον*, i. e. *ἑορτήν*. — *ἱερὰ* sunt *res sacrae*.

105. *ὥσπερ — κατέσχον.* i. e. *quemadmodum polliciti Eurylocho exercitum ejus detinuerant.* Hn. v.

ἐπὶ Ἄργος τὸ ἀμφιλοχικὸν τρισχιλίοις ὁπλίταις· καὶ ἐσβαλόντες ἐς τὴν Ἀργείαν καταλαμβάνουσιν Ὄλπας, τεῖχος ἐπὶ λόφου ἰσχυρὸν πρὸς τῇ θαλάσσῃ, ὅ ποτε Ἀκαρνᾶνες τειχισάμενοι κοινῷ δικαστηρίῳ ἐχρῶντο· ἀπέχει δὲ ἀπὸ τῆς Ἀργείων πόλεως, ἐπιθαλασσίας οὔσης, πέντε καὶ εἴκοσι σταδίους μάλιστα. οἱ δὲ Ἀκαρνᾶνες οἱ μὲν ἐς Ἄργος ξυνεβοήθουν, οἱ δὲ τῆς Ἀμφιλοχίας ἐν τούτῳ τῷ χωρίῳ, ὃ Κρῆναι καλεῖται, φυλάσσοντες τοὺς μετὰ Εὐρυλόχου Πελοποννησίους, μὴ λάθωσι πρὸς τοὺς Ἀμπρακιώτας διελθόντες, ἐστρατοπεδεύσαντο. πέμπουσι δὲ καὶ ἐπὶ Δημοσθένην τὸν ἐς τὴν Αἰτωλίαν Ἀθηναίων στρατηγήσαντα, ὅπως σφίσιν ἡγεμὼν γίγνηται, καὶ ἐπὶ τὰς εἴκοσι ναῦς Ἀθηναίων, αἳ ἔτυχον περὶ Πελοπόννησον οὖσαι, ὧν ἦρχεν Ἀριστοτέλης τε ὁ Τιμοκράτους, καὶ Ἱεροφῶν ὁ Ἀντιμνήστου. ἀπέστειλαν δὲ καὶ ἄγγελον οἱ περὶ τὰς Ὄλπας Ἀμπρακιῶται ἐς τὴν πόλιν, κελεύοντες σφίσι βοηθεῖν πανδημεὶ, δεδιότες, μὴ οἱ μετ' Εὐρυλόχου οὐ δύνωνται διελθεῖν τοὺς Ἀκαρνᾶνας, καὶ σφίσιν ἢ μονωθεῖσιν ἡ μάχη γένηται, ἢ ἀναχωρεῖν βουλομένοις οὐκ ᾖ ἀσφαλές.

Peloponnesii duce Eurylocho, per Acarnaniam, Agraeorum et ipsorum Argivorum terras, profecti clam conjunguntur cum Ambraciotis.

106. *Οἱ μὲν οὖν μετ' Εὐρυλόχου Πελοποννήσιοι ὡς ᾔσθοντο τοὺς ἐν Ὄλπαις Ἀμπρακιώτας ἥκοντας, ἄραντες ἐκ τοῦ Προσχίου ἐβοήθουν κατὰ τάχος, καὶ διαβάντες τὸν Ἀχελῷον ἐχώρουν δι' Ἀκαρνανίας, οὔσης ἐρήμου διὰ τὴν ἐς Ἄργος βοήθειαν, ἐν δεξιᾷ μὲν ἔχοντες τὴν Στρατίων πόλιν καὶ τὴν φρουρὰν αὐτῶν, ἐν ἀριστερᾷ δὲ τὴν ἄλλην Ἀκαρνανίαν· καὶ διελθόντες τὴν Στρατίων γῆν ἐχώρουν διὰ τῆς Φυτίας, καὶ αὖθις Μεδεῶνος παρ' ἔσχατα, ἔπειτα διὰ Λιμναίας, καὶ ἐπέβησαν τῆς Ἀγραίων, οὐκέτι Ἀκαρνανίας, φιλίας δὲ σφίσι· λαβόμενοι δὲ τοῦ Θυάμου ὄρους, ὅ ἐστιν ἀγροῖκον, ἐχώρουν*

cap. 92., 102. — *κοινῷ δικ.* Wachsm. Antiqu. gr. 1, 1., p. 116, 29. id putat judicium fuisse dirimendis litibus, quae Acarnanibus intercedebant cum accolis septentrionalibus. (— *ἐς τὴν πόλιν: τὴν ἑαυτῶν δηλ.* S. i. e. Ambraciam, quae non admodum remota erat ab Olpis. *Hk.*) — *δεδιότες.* S. *μήποτε ἄρα οἱ ἐν τῇ πόλει τῇ Ἀμπρακίᾳ Ἀμπρακιῶται οὐ δυνηθῶσι διελθεῖν τοὺς ἐν ταῖς Κρήναις Ἀκαρνᾶνας φυλάττοντας, καὶ τοὺς μετ' Εὐρυλόχου Πελοποννησίους.* imo *μὴ οἱ μετ' Εὐρυλόχου οὐ δυνηθῶσι διελθεῖν τοὺς ἐν Κρήναις Ἀκαρνᾶνας:* nam *Crenas* necesse est sitas fuisse ab oriente et austro Argorum, unde Eurylochus advenire debebat; at Ambracia sita erat a septentrionibus Argorum, ubi nihil ab Acarnanibus impedimenti erat Eurylocho. *EG—ro.*

106. *τοὺς — ἥκοντας, Ambraciotas, qui aderant Olpis.* — *Ἀγραίων*, Aetolorum gentis ad Acheloum. v. Mannert. Geogr. d. Gr. u. R. vol. 8., p. 39.

Thyamus Acarnaniae mons, ad Pindum pertinens, bodie dictus Spartanoros. v. Pouquevill. 3, 148., Krus. Hellad. 2, 2., p. 302.

ἀγροῖκον meliores ll. pro *ἄγροικον.* Ammonius *Ἀγροῖκος καὶ ἄγροικος διαφέρει· προπερισπωμένως μὲν γὰρ ὁ ἐν ἀγρῷ κατοικῶν, προπαροξυτόνως δὲ ὁ σκαιὸς τοὺς τρόπους.* Portus *montem, qui est incultus.* at boc est *ἄγριος*, non *ἀγροῖκος*, quo significari putes lo-

δι' αὐτοῦ, καὶ κατέβησαν ἐς τὴν Ἀργείαν νυκτὸς ἤδη· καὶ διεξελθόντες μεταξὺ τῆς τε Ἀργείων πόλεως καὶ τῆς ἐπὶ Κρήναις Ἀκαρνάνων φυλακῆς ἔλαθον, καὶ προσέμιξαν τοῖς ἐν Ὄλπαις Ἀμπρακιώταις.

Peloponnesiorum et Atheniensium pugna ad Olpas.

107. *Γενόμενοι δὲ ἀθρόοι ἅμα τῇ ἡμέρᾳ καθίζουσιν ἐπὶ τὴν Μητρόπολιν καλουμένην, καὶ στρατόπεδον ἐποιήσαντο· Ἀθηναῖοι δὲ ταῖς εἴκοσι ναυσὶν οὐ πολλῷ ὕστερον παραγίγνονται ἐς τὸν ἀμπρακικὸν κόλπον, βοηθοῦντες τοῖς Ἀργείοις, καὶ Δημοσθένης Μεσσηνίων μὲν ἔχων διακοσίους ὁπλίτας, ἑξήκοντα δὲ τοξότας Ἀθηναίων. καὶ αἱ μὲν νῆες περὶ τὰς Ὄλπας τὸν λόφον ἐκ θαλάσσης ἐφώρμουν· οἱ δὲ Ἀκαρνᾶνες καὶ Ἀμφιλόχων ὀλίγοι, (οἱ γὰρ πλείους ὑπὸ Ἀμπρακιωτῶν βίᾳ κατείχοντο,) ἐς τὸ Ἄργος ἤδη ξυνεληλυθότες παρεσκευάζοντο ὡς μαχούμενοι τοῖς ἐναντίοις, καὶ ἡγεμόνα τοῦ παντὸς ξυμμαχικοῦ αἱροῦνται Δημοσθένην μετὰ τῶν σφετέρων στρατηγῶν. ὁ δὲ προσαγαγὼν ἐγγὺς τῆς Ὄλπης ἐστρατοπεδεύσατο· χαράδρα δ' αὐτοὺς μεγάλη διεῖργε. καὶ ἡμέρας μὲν πέντε ἡσύχαζον, τῇ δὲ ἕκτῃ ἐτάσσοντο ἀμφότεροι ὡς ἐς μάχην. καί, (μεῖζον γὰρ ἐγένετο, καὶ περιέσχε τὸ τῶν Πελοποννησίων στρατόπεδον,) ὁ Δημοσθένης δείσας, μὴ κυκλωθῇ, λοχίζει ἐς ὁδόν τινα κοίλην καὶ λοχμώδη ὁπλίτας καὶ ψιλούς, ξυναμφοτέρους ἐς τετρακοσίους, ὅπως κατὰ τὸ ὑπερέχον τῶν ἐναντίων ἐν τῇ ξυνόδῳ αὐτῇ ἐξαναστάντες οὗτοι κατὰ νώτου γίγνωνται. ἐπεὶ δὲ παρεσκεύαστο ἀμφοτέροις, ᾔεσαν ἐς χεῖρας, Δημοσθένης μὲν τὸ δεξιὸν κέρας ἔχων μετὰ Μεσσηνίων καὶ Ἀθηναίων ὀλίγων· τὸ δὲ ἄλλο Ἀκαρνᾶνες ὡς ἕκαστοι τεταγμένοι ἐπεῖχον, καὶ Ἀμφιλόχων οἱ παρόντες ἀκοντισταί· Πελοποννήσιοι δὲ καὶ Ἀμπρακιῶται ἀναμὶξ τεταγμένοι πλὴν Μαντινέων· οὗτοι δὲ ἐν τῷ εὐωνύμῳ μᾶλλον, καὶ οὐ τὸ κέρας ἄκρον ἔχοντες, ἀθρόοι ἦσαν· ἀλλ' Εὐρύλοχος ἔσχατον εἶχε τὸ εὐώνυμον καὶ οἱ μετ' αὐτοῦ, κατὰ Μεσσηνίους καὶ Δημοσθένην.*

Atheniensium, et inprimis Messeniorum, insidiis excepti Peloponnesii numerosiores majore ex parte fugiunt, Ambraciotis quidem primum vincentibus, deinde vero ipsis aegre se recipientibus cum Mantineis.

108. *Ὡς δ' ἐν χερσὶν ἤδη ὄντες περιέσχον τῷ κέρᾳ οἱ*

cum habitatum ab agricolis, neque castello munitum, ut alios montes.

107. *Μητρόπολιν.* oppidum prope Olpas.

ὑπὸ Ἀμπρακ. βίᾳ κατείχοντο, aut domi, quia hostes fines eorum transgressi erant, aut Ambraciae tanquam obsides. hoc praestat propter voc. *βίᾳ*. cf. infra c. 114. ***Hk.***

Δημοσθένην. sic libri Thucydidei ceteris in locis, in quibus hoc nomen legitur. hoc solo Aug. et Cass. *Δημοσθένη*. „Utrum accusativi talium nominum rectius in *ην* an in *η* flectantur apud Atticos, acriter disceptant viri docti. *η* cum Brunckio praetulit Elmslejus ad Eurip. Suppl. 928. et al. at v. Moeris p. 134., Brem. ad Demosth. 1. adv. Aphob. p. 818, 15. Reisk., etc.“ ***E P.***

ὡς ἕκαστοι τεταγμένοι, ***pro se quisque collocati***, ex ordine singulorum populorum; cujus contrarium est sequens *ἀναμίξ*. ***Hk.***

Πελοποννήσιοι, καὶ ἐκυκλοῦντο τὸ δεξιὸν τῶν ἐναντίων, οἱ ἐκ τῆς ἐνέδρας Ἀκαρνᾶνες ἐπιγενόμενοι αὐτοῖς κατὰ νώτου προσπίπτουσί τε, καὶ τρέπουσιν, ὥστε μήτε ἐς ἀλκὴν ὑπομεῖναι, φοβηθέντας τε ἐς φυγὴν καὶ τὸ πλέον τοῦ στρατεύματος καταστῆσαι· ἐπειδὴ γὰρ εἶδον τὸ κατ' Εὐρύλοχον, καὶ ὃ κράτιστον ἦν, διαφθειρόμενον, πολλῷ μᾶλλον ἐφοβοῦντο, καὶ οἱ Μεσσήνιοι ὄντες ταύτῃ μετὰ τοῦ Δημοσθένους τὸ πολὺ τοῦ ἔργου ἐπεξῆλθον. οἱ δὲ Ἀμπρακιῶται καὶ οἱ κατὰ τὸ δεξιὸν κέρας ἐνίκων τὸ καθ' ἑαυτοὺς, καὶ πρὸς τὸ Ἄργος ἀπεδίωξαν· καὶ γὰρ μαχιμώτατοι τῶν περὶ ἐκεῖνα τὰ χωρία τυγχάνουσιν ὄντες. ἐπαναχωροῦντες δὲ ὡς ἑώρων τὸ πλέον νενικημένον, καὶ οἱ ἄλλοι Ἀκαρνᾶνες σφίσι προσέκειντο, χαλεπῶς διεσώζοντο ἐς τὰς Ὄλπας, καὶ πολλοὶ ἀπέθανον αὐτῶν, ἀτάκτως καὶ οὐδενὶ κόσμῳ προσπίπτοντες πλὴν Μαντινέων· οὗτοι δὲ μάλιστα ξυντεταγμένοι παντὸς τοῦ στρατοῦ ἀνεχώρησαν. καὶ ἡ μὲν μάχη ἐτελεύτα ἐς ὀψέ.

Menedaeus, terra marique interclusus, de recipiendis mortuis et discessu agit cum Demosthene et Acarnanum ducibus, qui neutrum quidem ei negant, sed neque omnibus inimicis concedunt discessum, et Mantineis ipsisque ducibus ac primariis Peloponnesiorum viris nonnisi clam abeundi potestatem faciunt subdole, ut proditionis sociorum suorum insimulentur.

109. *Μενεδαῖος δὲ τῇ ὑστεραίᾳ, Εὐρυλόχου τεθνεῶτος καὶ Μακαρίου, αὐτὸς παρειληφὼς τὴν ἀρχὴν, καὶ ἀπορῶν, με-*

108. *ἐπεξῆλθον.* Cl., Reg., Cass., Aug., *ἐξῆλθον*, quod nonnullis placuit; sed illud merito tuentur Did. et K., nec sane quisquam τῷ *ἐξῆλθον* adscripsisset explicandi gratia *ἐπεξῆλθον*, sed contra factum esse existimes. — *ἀπεδίωξαν.* probabiliter Bloomf. et Did. ann. *ἐπεδίωξαν*, ut 111. („they chased after them.") v. tamen 6, 102.

προσπίπτοντες. perperam *τοῖς ἐναντίοις* intelligit S.1 de *ἀναχωρήσει* enim sermo est. recte Portus *dum in Olpas, perturbatis ordinibus et nulla rei militaris disciplina servata, irruerent.* Hk.

ἐς ὀψέ. ita marg. Ar., Gr., C., schol. Reg., Cass., Dan. *ἕως ἐς* Aug. et Mosqu., librariis, ni fallor, τῷ *ἕως* improbato adscribentibus *ἐς*, genuinum iis visum. vulgati tamen ll. *ἕως ὀψέ.* „Etiam Thomas Mag. (et Favorinus) in *ὀψὲ* legit *ἕως ὀψὲ*, et *ὀψὲ* pro *ἑσπέρας* positum dicit, quod potius supplendum putat S. (*ἐτελ. ἐς ὀψέ: ἤγουν ἑσπέρας.*) nec improbare videtur in Thesauro Stephanus. *ἐς ὀψὲ* rursus dicit Thuc. 8, 23. *ἀναγαγόμενος δὲ καὶ ὁ Ἀστύοχος τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ ἐς ὀψὲ*, idque hic non rejiciendum puto propter verbum *ἐτελεύτα*, quod saepissime cum praepositione *εἰς* jungitur. Thuc. 1, 51. *καὶ ἡ ναυμαχία ἐτελεύτα ἐς νύκτα.* et 3, 78. *ἡ μὲν οὖν ναυμαχία — ἐτελεύτα ἐς ἡλίου δύσιν.*" *E D.* eum audierunt Benedict., P., Hk., et Döderl. Philolog. Beitr. aus d. Schweiz vol. 1., p. 308. negavit graece dici *τελευτᾶν ἕως ὀψὲ*, vel latine *finitum* (pro *continuatum*) *esse aliquid usque ad aliquod tempus.* contra Lobeck. ad Phryn. p. 47. ann. „*Ἕως ὀψὲ*," inquit, „hoc modo intelligendum est *παρέτεινεν ἕως ὀψὲ καὶ ὀψὲ ἐτελεύτα*, eaque constructio mihi exquisitior videtur quam ut librariis tribui possit." quicum sentiens G—rus aptissime conferri putat *μέχρι τοῦδε ὡρίσθω ὑμῶν ἡ βραδύτης*, quod mihi non videtur.

109. *Εὐρυλόχου — Μακαρίου.* igitur letalia illi vulnera acceperant in pugna, quod brevitati studens Thuc. omisit narrare in superioribus;

γάλης ἥσσης γεγενημένης, ὅτῳ τρόπῳ ἢ μένων πολιορκήσεται, ἔκ τε γῆς, καὶ ἐκ θαλάσσης ταῖς ἀττικαῖς ναυσὶν, ἀποκεκλημένος, ἢ καὶ ἀναχωρῶν διασωθήσεται, προσφέρει λόγον περὶ σπονδῶν καὶ ἀναχωρήσεως Δημοσθένει καὶ τοῖς Ἀκαρνάνων στρατηγοῖς, καὶ περὶ νεκρῶν ἅμα ἀναιρέσεως. οἱ δὲ νεκροὺς μὲν ἀπέδοσαν, καὶ τροπαῖον αὐτοὶ ἔστησαν, καὶ τοὺς ἑαυτῶν τριακοσίους μάλιστα ἀποθανόντας ἀνείλοντο· ἀναχώρησιν δὲ ἐκ μὲν τοῦ προφανοῦς οὐκ ἐσπείσαντο ἅπασι, κρύφα δὲ Δημοσθένης μετὰ τῶν ξυστρατήγων Ἀκαρνάνων σπένδονται Μαντινεῦσι, καὶ Μενεδαΐῳ, καὶ τοῖς ἄλλοις ἄρχουσι τῶν Πελοποννησίων, καὶ ὅσοι αὐτῶν ἦσαν ἀξιολογώτατοι, ἀποχωρεῖν κατὰ τάχος, βουλόμενος ψιλῶσαι τοὺς Ἀμπρακιώτας τε καὶ τὸν μισθοφόρον ὄχλον τὸν ξενικὸν, μάλιστα δὲ Λακεδαιμονίους καὶ Πελοποννησίους διαβαλεῖν ἐς τοὺς ἐκείνῃ χρῄζων Ἕλληνας, ὡς καταπροδόντες τὸ ἑαυτῶν προὐργιαίτερον ἐποιήσαντο. καὶ οἱ μὲν τούς τε νεκροὺς ἀνείλοντο καὶ διὰ τάχους ἔθαπτον, ὥσπερ ὑπῆρχε, καὶ τὴν ἀποχώρησιν κρύφα, οἷς ἐδέδοτο, ἐπεβούλευον.

Ambraciotis in urbe, horum ignaris, qui suis apud Olpas auxilium ferre parant, Demosthenes et Acarnanes insidiantur.

110. Τῷ δὲ Δημοσθένει καὶ τοῖς Ἀκαρνᾶσιν ἀγγέλλεται, τοὺς Ἀμπρακιώτας τοὺς ἐκ τῆς πόλεως πανδημεὶ κατὰ τὴν πρώτην ἐκ τῶν Ὀλπῶν ἀγγελίαν ἐπιβοηθεῖν διὰ τῶν Ἀμφιλόχων, βουλομένους τοῖς ἐν Ὄλπαις ξυμμῖξαι, εἰδότας οὐδὲν τῶν γενενημένων· καὶ πέμπει εὐθὺς τοῦ στρατοῦ μέρος τι τὰς ὁδοὺς προλοχιοῦντας, καὶ τὰ καρτερὰ προκαταληψομένους, καὶ τῇ ἄλλῃ στρατιᾷ ἅμα παρεσκευάζετο βοηθεῖν ἐπ' αὐτούς.

Mantinenses, et qui a itum pacti erant, clam se subducunt; qua re animadversa Ambraciotae quoque et ceteri aufugiunt, quorum fere ducenti occiduntur ab Acarnanibus persecutis; reliqui ab Agraeorum rege amico recipiuntur.

111. Ἐν τούτῳ δ' οἱ Μαντινῆς καὶ οἷς ἔσπειστο, πρόφασιν ἐπὶ λαχανισμὸν καὶ φρυγάνων ξυλλογὴν ἐξελθόντες, ὑπαπῄεσαν κατ' ὀλίγους, ἅμα ξυλλέγοντες ἐφ' ἃ ἐξῆλθον δῆθεν· προκεχωρηκότες δὲ ἤδη ἄπωθεν τῆς Ὄλπης θᾶσσον ἀπε-

nisi forte haec aberraverunt a suo loco cap. 108. post ὀψέ.

βουλόμενος — χρῄζων. scil. Δημοσθένης, quem nunc solum significat Thuc., tanquam principem, quicum ceteri duces consentiebant. contraria ratione c. 112. τρέπουσι dixit, ubi expectes τρέπει. liber harum rerum Thuc.

ψιλῶσαι: μονῶσαι, ψιλοὺς τῶν συμμάχων ποιῆσαι. — *καὶ Πελοποννησίους:* ἐβούλετο διαβαλεῖν τοὺς Λακεδαιμονίους κ. Πελοποννησίους τοῖς Ἀμπρακιώταις, ὡς προδόντας κ. τὸ ἑαυτῶν συμφέρον προτιμήσαντας. — *ἐς τοὺς — Ἕλληνας:* ἤγουν τοὺς ἐν ἐκείνῃ τῇ γῇ. — *ὡς καταπροδόντες:* τοὺς Ἕλληνας δηλ. — *προὐργιαίτερον:* προτιμότερον. — *ὥσπερ ὑπῆρχεν:* ὡς ἦν αὐτοῖς δυνατόν. (ἄλλως.) ὡς ἐκ τῶν παρόντων δυνατὸν ἦν. (gloss. cod. Lugd. *ὑπῆρχεν:* ἐξῆν.)

111. *ἐξῆλθον δῆθεν:* ἰστέον, ὅτι τὸ *δῆθεν* ἐνταῦθα ὡς ἐν προσποιήσει κεῖται, ἀντὶ τοῦ ἐφ' ἃ προσεποιοῦντο ἐξελθεῖν [καὶ ἅμα

χώρουν. οἱ δ' Ἀμπρακιῶται καὶ οἱ ἄλλοι, ὅσοι μὲν ἐτύγχανον οὕτως ἀθρόοι ξυνεξελθόντες, ὡς ἔγνωσαν ἀπιόντας, ὥρμησαν καὶ αὐτοὶ, καὶ ἔθεον δρόμῳ, ἐπικαταλαβεῖν βουλόμενοι. οἱ δὲ Ἀκαρνᾶνες τὸ μὲν πρῶτον καὶ πάντας ἐνόμισαν ἀπιέναι ἀσπόνδους ὁμοίως, καὶ τοὺς Πελοποννησίους ἐπεδίωκον· καί τινας αὐτῶν τῶν στρατηγῶν κωλύοντας, καὶ φάσκοντας ἐσπεῖσθαι αὐτοῖς, ἠκόντισέ τις, νομίσας καταπροδίδοσθαι σφᾶς· ἔπειτα μέντοι τοὺς μὲν Μαντινέας καὶ τοὺς Πελοποννησίους ἀφίεσαν, τοὺς δ' Ἀμπρακιώτας ἔκτεινον, καὶ ἦν πολλὴ ἔρις καὶ ἄγνοια, εἴτε Ἀμπρακιώτης τίς ἐστιν, εἴτε Πελοποννήσιος. καὶ ἐς διακοσίους μέν τινας αὐτῶν ἀπέκτειναν· οἱ δ' ἄλλοι διέφυγον ἐς τὴν Ἀγραΐδα, ὅμορον οὖσαν, καὶ Σαλύνθιος αὐτοὺς, ὁ βασιλεὺς τῶν Ἀγραίων, φίλος ὢν, ὑπεδέξατο.

Etiam urbani Ambraciotae, Atheniensium et Amphilochorum insidiis excepti, magnam partem caeduntur, paucique fugientes domum perveniunt.

112. Οἱ δ' ἐκ τῆς πόλεως Ἀμπρακιῶται ἀφικνοῦνται ἐπ' Ἰδομένην. ἐστὸν δὲ δύο λόφω ἡ Ἰδομένη ὑψηλώ· τούτοιν τὸν μὲν μείζω, νυκτὸς ἐπιγενομένης, οἱ προαποσταλέντες ὑπὸ τοῦ Δημοσθένους ἀπὸ τοῦ στρατοπέδου ἔλαθόν τε, καὶ ἔφθασαν προκαταλαβόντες· τὸν δ' ἐλάσσω ἔτυχον οἱ Ἀμπρακιῶται προαναβάντες, καὶ ηὐλίσαντο. ὁ δὲ Δημοσθένης δειπνήσας ἐχώρει καὶ τὸ ἄλλο στράτευμα ἀπὸ ἑσπέρας εὐθὺς, αὐτὸς μὲν τὸ ἥμισυ ἔχων ἐπὶ τῆς ἐσβολῆς, τὸ δ' ἄλλο διὰ τῶν ἀμφιλοχικῶν ὀρῶν, καὶ ἅμα ὄρθρῳ ἐπιπίπτει τοῖς Ἀμπρακιώταις ἔτι ἐν ταῖς εὐναῖς, καὶ οὐ προῃσθημένοις τὰ γεγενημένα, ἀλλὰ πολὺ μᾶλλον νομίσασι τοὺς ἑαυτῶν εἶναι· καὶ γὰρ τοὺς Μεσσηνίους πρώτους ἐπίτηδες ὁ Δημοσθένης προὔταξε, καὶ προσαγορεύειν ἐκέλευε, δωρίδα τε γλῶσσαν ἱέντας, καὶ τοῖς προφύλαξι πίστιν παρεχομένους, ἅμα δὲ καὶ οὐ καθορωμένους τῇ ὄψει, νυκτὸς ἔτι οὔσης. ὡς οὖν ἐπέπεσε τῷ στρατεύματι αὐτῶν, τρέπουσι· καὶ τοὺς μὲν πολλοὺς αὐτοῦ διέφθειραν, οἱ δὲ λοιποὶ κατὰ τὰ ὄρη ἐς φυγὴν ὥρμησαν. προκατειλημμένων δὲ τῶν ὁδῶν,

ἀπιέναι]. haec ultima manifesto falsa snnt.

οἱ ἄλλοι. mercenarii milites: v. cap. 109.

οὕτως, qnod etiam αὔτως dicere potuit, sic, i. e. temere, ut qui nec pacti essent cum Demosthene, nec quidquam rescivissent de pactione, qua discedere licuit Mantineis et Peloponnesiis. vel potius sic, ut illi, i. e. ὁμοίως. Xenophon Anab. 7, 3, 26. Ἐπειδὴ δὲ προὐχώρει ὁ πότος, εἰσῆλθεν ἀνὴρ Θρᾷξ ἵππον ἔχων λευκὸν, κ. λαβὼν κέρας μεστὸν εἶπε „Προπίνω σοι, ὦ Σεύθη, καὶ τὸν ἵππον τοῦτον δωροῦμαι." — ἄλλος, παῖδα εἰσαγαγὼν, οὕτως (sic, ut alter ille) ἐδωρήσατο προπίνων.

ξυνεξελθόντες C., Laur., Mosqu., quod praestat vulgato, minus proprio, ξυνελθόντες, et firmatur verbis ὅτε ξυνεξῄεσαν ἄσπονδοι cap. 113.

ἠκόντισέ τις. recte S. post varios explicandi conatus τὶς interpretatur ἄλλος καὶ ἄλλος, quo sensu saepissime apud Homerum legitur, velnti Il. η', 201. *Hk.*

112. ἐπὶ τῆς ἐσβολῆς: ἐπὶ τῆς ἐφόδου τῆς κατὰ τῶν ἐναντίων. S.

τρέπουσι. intell. οἱ Ἀθηναῖοι καὶ Ἀμφίλοχοι.

καὶ ἅμα τῶν μὲν Ἀμφιλόχων ἐμπείρων ὄντων τῆς ἑαυτῶν γῆς, καὶ ψιλῶν πρὸς ὁπλίτας, τῶν δὲ [ἀπείρων καὶ] ἀνεπιστημόνων, ὅποι τράπωνται, ἐσπίπτοντες ἔς τε χαράδρας καὶ τὰς προλελοχισμένας ἐνέδρας διεφθείροντο. καὶ ἐς πᾶσαν ἰδέαν χωρήσαντες τῆς φυγῆς ἐτράποντό τινες καὶ ἐς τὴν θάλασσαν, οὐ πολὺ ἀπέχουσαν, καὶ, ὡς εἶδον τὰς ἀττικὰς ναῦς παραπλεούσας, ἅμα τοῦ ἔργου τῇ ξυντυχίᾳ, προσένευσαν, ἡγησάμενοι ἐν τῷ αὐτίκα φόβῳ κρεῖσσον εἶναι σφίσιν ὑπὸ τῶν ἐν ταῖς ναυσὶν, εἰ δεῖ, διαφθαρῆναι ἢ ὑπὸ τῶν βαρβάρων καὶ ἐχθίστων Ἀμφιλόχων. οἱ μὲν οὖν Ἀμπρακιῶται, τοιούτῳ τρόπῳ κακωθέντες, ὀλίγοι ἀπὸ πολλῶν ἐσώθησαν ἐς τὴν πόλιν· Ἀκαρνᾶνες δὲ σκυλεύσαντες τοὺς νεκροὺς, καὶ τροπαῖα στήσαντες, ἀπεχώρησαν ἐς Ἄργος.*

Maximam fuisse illam cladem omnium, quas graeca urbs acceperit in hoc bello.

113. *Καὶ αὐτοῖς τῇ ὑστεραίᾳ ἦλθε κήρυξ ἀπὸ τῶν ἐς Ἀγραίους καταφυγόντων ἐκ τῆς Ὄλπης Ἀμπρακιωτῶν, ἀναίρεσιν αἰτήσων τῶν νεκρῶν, οὓς ἀπέκτειναν ὕστερον τῆς πρώτης μάχης, ὅτε μετὰ τῶν Μαντινέων καὶ τῶν ὑποσπόνδων ξυνεξῄεσαν ἄσπονδοι. ἰδὼν δ' ὁ κήρυξ τὰ ὅπλα τῶν ἀπὸ τῆς πόλεως Ἀμπρακιωτῶν ἐθαύμαζε τὸ πλῆθος· οὐ γὰρ ᾔδει τὸ πάθος, ἀλλ' ᾤετο τῶν μετὰ σφῶν εἶναι. καί τις αὐτὸν ἤρετο, ὅ τι θαυμάζοι, καὶ ὁπόσοι αὐτῶν τεθνᾶσιν, οἰόμενος αὖ ὁ ἐρωτῶν εἶναι τὸν κήρυκα ἀπὸ τῶν ἐν Ἰδομέναις· ὁ δ' ἔφη διακοσίους μάλιστα. ὑπολαβὼν δ' ὁ ἐρωτῶν εἶπεν „Οὔκουν τὰ ὅπλα ταυτὶ φαίνεται, ἀλλὰ πλέον ἢ χιλίων.“ αὖθις δὲ εἶπεν ἐκεῖνος „„Οὐκ ἄρα τῶν μεθ' ἡμῶν μαχομένων ἐστίν.“ “ ὁ δ' ἀπεκρίνατο „Εἴπερ γε ὑμεῖς ἐν Ἰδομένῃ χθὲς ἐμάχεσθε.“ „„Ἀλλ' ἡμεῖς γε οὐδενὶ ἐμαχόμεθα χθὲς, ἀλλὰ πρῴην ἐν τῇ ἀποχωρήσει.“ “ „Καὶ μὲν δὴ τούτοις γε ἡμεῖς χθὲς ἀπὸ τῆς πόλεως βοηθήσασι τῆς Ἀμπρακιωτῶν ἐμαχόμεθα.“ ὁ δὲ κήρυξ ὡς ἤκουσε, καὶ ἔγνω, ὅτι ἡ ἀπὸ τῆς πόλεως βοήθεια διέφθαρται, ἀνοιμώξας καὶ ἐκπλαγεὶς τῷ μεγέθει τῶν παρόντων κακῶν ἀπῆλθεν εὐθὺς ἄπρακτος, καὶ οὐκέτι ἀπῄτει τοὺς νεκρούς. πάθος γὰρ τοῦτο μιᾷ πόλει ἑλληνίδι ἐν ἴσαις ἡμέραις μέγιστον δὴ τῶν κατὰ τὸν πόλεμον τόνδε ἐγένετο· καὶ ἀριθμὸν οὐκ* ***ἔγραψα τῶν ἀποθανόντων, διότι ἄπιστον τὸ πλῆθος λέγεται ἀπολέσθαι ὡς πρὸς τὸ μέγεθος τῆς πόλεως. Ἀμπρακίαν μέντοι οἶδα, ὅτι, εἰ ἐβουλήθησαν Ἀκαρνᾶνες καὶ Ἀμφίλοχοι Ἀθηναίοις καὶ Δημοσθένει πειθόμενοι ἐξελεῖν, αὐτοβοεὶ ἂν εἷλον·***

ἅμα — ξυντυχίᾳ: τῷ ξυμβεβηκότι τῆς δυσχερείας κατὰ τύχην τηνικαῦτα, ἡνίκα ἡττῶντο. sic quidem S., ut appareat, eum haec invenisse in suis libris; sed vereor ne glossator alleverit τῇ ξυντ., cum Thuc. exquisite dixisset ἅμα τοῦ ἔργου προσένευσαν, *simul quod attinet ad opus*, i. e. pugnam, inter pugnandum, *adnatarunt*.

113. *ἀλλ' ᾤετο τῶν μετὰ σφῶν εἶναι:* ἀλλ' ᾤετο τῶν μετὰ σφῶν ἐν τῇ δευτέρᾳ μάχῃ (cap. 111.) πεπτωκότων εἶναι τὰ ὅπλα. S.

νῦν δ' ἔδεισαν, μὴ οἱ Ἀθηναῖοι ἔχοντες αὐτὴν χαλεπώτεροι σφίσι πάροικοι ὦσι.

Spolia dividuntur civitatibus; quo facto Athenas redit Demosthenes, et classis attica Naupactum; Acarnanes autem et Amphilochi foedus faciunt cum Ambraciotis, quibus praesidium mittunt Corinthii.

114. *Μετα δὲ ταῦτα τρίτον μέρος νείμαντες τῶν σκύλων τοῖς Ἀθηναίοις τὰ ἄλλα κατὰ τὰς πόλεις διείλοντο. καὶ τὰ μὲν τῶν Ἀθηναίων πλέοντα ἑάλω· τὰ δὲ νῦν ἀνακείμενα ἐν τοῖς ἀττικοῖς ἱεροῖς Δημοσθένει ἐξῃρέθησαν τριακόσιαι πανοπλίαι, καὶ ἄγων αὐτὰς κατέπλευσε. καὶ ἐγένετο ἅμα αὐτῷ μετὰ τὴν τῆς Αἰτωλίας ξυμφορὰν ἀπὸ ταύτης τῆς πράξεως ἀδεεστέρα ἡ κάθοδος. ἀπῆλθον δὲ καὶ οἱ ἐν ταῖς εἴκοσι ναυσὶν Ἀθηναῖοι ἐς Ναύπακτον. Ἀκαρνᾶνες δὲ καὶ Ἀμφίλοχοι, ἀπελθόντων Ἀθηναίων καὶ Δημοσθένους, τοῖς ὡς Σαλύνθιον καὶ Ἀγραίους καταφυγοῦσιν Ἀμπρακιώταις καὶ Πελοποννησίοις ἀναχώρησιν ἐσπείσαντο ἐπ' Οἰνιαδῶν, οἵπερ καὶ μετανέστησαν παρὰ Σαλυνθίου· καὶ ἐς τὸν ἔπειτα χρόνον σπονδὰς καὶ ξυμμαχίαν ἐποιήσαντο ἑκατὸν ἔτη Ἀκαρνᾶνες καὶ Ἀμφίλοχοι πρὸς Ἀμπρακιώτας ἐπὶ τοῖσδε, ὥστε μήτε Ἀμπρακιώτας μετὰ Ἀκαρνάνων στρατεύειν ἐπὶ Πελοποννησίους, μήτε Ἀκαρνᾶνας μετὰ Ἀμπρακιωτῶν ἐπ' Ἀθηναίους, βοηθεῖν δὲ τῇ ἀλλήλων, καὶ ἀποδοῦναι Ἀμπρακιώτας ὁπόσα ἢ χωρία ἢ ὁμήρους Ἀμφιλόχων ἔχουσι, καὶ ἐπὶ Ἀνακτόριον μὴ βοηθεῖν, πολέμιον ὂν Ἀκαρνᾶσι. ταῦτα ξυνθέμενοι διέλυσαν τὸν πόλεμον. μετὰ δὲ ταῦτα Κορίνθιοι φυλακὴν ἑαυτῶν ἐς τὴν Ἀμπρακίαν ἀπέστειλαν ἐς τριακοσίους ὁπλίτας, καὶ Ξενοκλείδαν τὸν Εὐθυκλέους ἄρχοντα, οἳ κομιζόμενοι χαλεπῶς διὰ τῆς ἠπείρου ἀφίκοντο. τὰ μὲν κατ' Ἀμπρακίαν οὕτως ἐγένετο.*

Athenienses in Sicilia Siculis auxiliantes Himeraeam et Aeoli insulas invadunt; Pythodorus, praefectus classis atticae, a Locris victus domum redit.

115. *Οἱ δ' ἐν τῇ Σικελίᾳ Ἀθηναῖοι τοῦ αὐτοῦ χειμῶνος ἔς τε τὴν Ἱμεραίαν ἀπόβασιν ἐποιήσαντο ἐκ τῶν νεῶν μετὰ*

114. καὶ — ἑάλω: ἀποσταλέντα εἰς Ἀθήνας διὰ θαλάσσης ἑάλωσαν ὑπὸ τῶν πολεμίων. *Dukas.* **τὰ — πλέοντα** (*navibus vecta*) dictum, ut ἐσπλεῖν et ἐκπλεῖν χρήματα (merces).

ἀναχώρησιν — Σαλυνθίου. vulgo il. — ἐξ Οἰν., οἵπερ — παρὰ Σαλύνθιον καὶ Ἀγραίους. a plerisque codicibus absunt verba καὶ Ἀγρ. P. ἐπ' Οἰν., Herm. οἵπερ — Σαλυνθίου. ordo postremorum οἵπερ μετ. καὶ παρὰ Σαλ., *quo quidem etiam a Salynthio (sicut prius Olpis) abierant.* Oeniadae socii erant Peloponnesiorum (v. c. 94. et 2, 102.), ut tuto ad eos remotiores, majoris securitatis causa, transire potuerint Ambraciotae et Peloponnesii conjuncti. — ἐπ' Οἰν. mendo contrario ἐπιόντα pro ἐξιόντα legitur in scholio ad Odyss. λ', 320.

ὁμήρους pro vulgato ὁμόρους codex Taurin. apud Arn. vol. 2., p. XII., P., etc.

Ἀνακτόριον. v. 1, 55. etc.

Κορίνθιοι. Diodorus 12, 60. Lacedaemone praesidium ab ipsis Ambraciotis (tantum non deserta urbe: v. cap. 113. extr. *Both.*) arcessitum esse tradit. *Hk.*

τῶν Σικελῶν ἄνωθεν ἐσβεβληκότων ἐς τὰ ἔσχατα τῆς Ἱμεραίας, καὶ ἐπὶ τὰς Αἰόλου νήσους ἔπλευσαν. ἀναχωρήσαντες δὲ ἐς Ῥήγιον Πυθόδωρον τὸν Ἰσολόχου Ἀθηναίων στρατηγὸν καταλαμβάνουσιν ἐπὶ τὰς ναῦς, διάδοχον ὧν ὁ Λάχης ἦρχεν. οἱ γὰρ ἐν Σικελίᾳ ξύμμαχοι πλεύσαντες ἔπεισαν τοὺς Ἀθηναίους βοηθεῖν σφίσι πλείοσι ναυσί. τῆς μὲν γὰρ γῆς αὐτῶν οἱ Συρακούσιοι ἐκράτουν, τῆς δὲ θαλάσσης ὀλίγαις ναυσὶν εἰργόμενοι παρεσκευάζοντο ναυτικὸν ξυναγείροντες, ὡς οὐ περιοψόμενοι. καὶ ἐπλήρουν ναῦς τεσσαράκοντα οἱ Ἀθηναῖοι, ὡς ἀποστελοῦντες αὐτοῖς, ἅμα μὲν ἡγούμενοι θᾶσσον τὸν ἐκεῖ πόλεμον καταλυθήσεσθαι, ἅμα δὲ βουλόμενοι μελέτην τοῦ ναυτικοῦ ποιεῖσθαι. τὸν μὲν οὖν ἕνα τῶν στρατηγῶν ἀπέστειλαν Πυθόδωρον ὀλίγαις ναυσί· Σοφοκλέα δὲ τὸν Σωστρατίδου, καὶ Εὐρυμέδοντα τὸν Θουκλέους, ἐπὶ τῶν πλειόνων νεῶν ἀποπέμψειν ἔμελλον. ὁ δὲ Πυθόδωρος, ἤδη ἔχων τὴν τοῦ Λάχητος τῶν νεῶν ἀρχὴν, ἔπλευσε τελευτῶντος τοῦ χειμῶνος ἐπὶ τὸ Λοκρῶν φρούριον, ὃ πρότερον Λάχης εἷλε, καὶ νικηθεὶς μάχῃ ὑπὸ τῶν Λοκρῶν ἀνεχώρησεν.

Aetna denuo flagrans infestat Catanaeos.

116. Ἐῤῥύη δὲ περὶ αὐτὸ τὸ ἔαρ τοῦτο ὁ ῥύαξ τοῦ πυρὸς ἐκ τῆς Αἴτνης, ὥσπερ καὶ τὸ πρότερον· καὶ γῆν τινα

115. *Σικελῶν.* Ita Bloomf. pro *Σικελιωτῶν.* (annotavit Bloomf., ansam corruptionis praebuisse videri compendium *Σικ*^{ῶν}, i. e. *Σικελιωτῶν.*) Etsi enim Ath. socios inter Sicilienses non solum Leontinos habebant, sed etiam chalcidicas civitates, et Camarinaeos (v. cap. 86.), tamen neque hi simpliciter appellari poterant οἱ *Σικελιῶται*, quasi soli id nomen habentes, et oras Siciliae incolebant, cum Siculi, *Σικελοί*, medias ejus partes inhabitarent (v. 6, 88.): quare *ἄνωθεν ἐσβεβληκέναι*, i. e. a superiore parte irruptionem in Himeraeorum agrum fecisse, dicuntur. hi quidem plerumque faciebant cum Atheniensibus. S. ad 5, 5. *Ἰστέον, ὅτι οἱ μὲν Ἕλληνες οἱ ἐν Σικελίᾳ Σικελιῶται λέγονται, οἱ δὲ βάρβαροι οἱ ἐν αὐτῇ Σικελοί. οὕτω δὲ καὶ ἐπὶ Ἰταλιωτῶν.* illi Latinis sunt Sicilienses, hi Siculi. idem docent Steph. Byz., Eustath., Ammon., alii. igitur Siculi incursionem fecerunt *ἐς τὰ ἔσχατα*, i. e. in partem maxime mediterraneam, agri Himeraeorum. *E G—ro.* Tempore belli pelop., qui Siculi loca campestria habitabant, Syracusanorum imperio parebant; sed in interiore parte insulae vivebant liberi, qui statim post adventum Atheniensium cum iis se conjunxerunt; atque etiam vectigalium plerique post primas Syracusanorum clades ab his defecerunt. ita Ath. et frumento et pecuniis adjuti sunt 6, 88.; milites autem adversariorum Syracusas auxilio proficiscentes insidiis petiti 7, 32. fidem tamen Syracusanis servarunt Incssaei, Hyblaei 6, 94., et fortassis alii plures post mortem Archonidae, Atheniensium amici. *E P.*

Lachetem peculiatus crimine accusatum a Cleone Ath. domum revocarunt: v. Aristoph. Vesp. 240. et ibi annotata. *E Bloomf.*

ὀλίγαις ναυσίν. Syracusanorum.

ἅμα — ποιεῖσθαι: ἐν τῷ μελετᾶν κ. ἀσκεῖσθαι τὸ ναυτικὸν διατρίβειν. S.

De *Sophocle* Sostratidae filio v. Lessing. vit. Sophoclis poëtae p. 24., 133., 165. in exilium actum esse constat ex Thuc. 4, 65. et Philochoro apud schol. Comici ad Vesp. 240. — *φρούριον. τὸ περιπόλιον*, ut videtur, quod dixit c. 99. *E G—ro.*

116. Tertium hoc est Aetnae in-

ἔφθειρε τῶν Καταναίων, οἳ ὑπὸ τῇ Αἴτνῃ τῷ ὄρει οἰκοῦσιν, ὅπερ μέγιστόν ἐστιν ὄρος ἐν τῇ Σικελίᾳ. λέγεται δὲ πεντηκοστῷ ἔτει ῥυῆναι τοῦτο μετὰ τὸ πρότερον ῥεῦμα, τὸ δὲ ξύμπαν τρὶς γεγενῆσθαι τὸ ῥεῦμα, ἀφ' οὗ Σικελία ὑπὸ Ἑλλήνων οἰκεῖται. ταῦτα μὲν κατὰ τὸν χειμῶνα τοῦτον· ἐγένετο· καὶ ἕκτον ἔτος τῷ πολέμῳ ἐτελεύτα τῷδε, ὃν Θουκυδίδης ξυνέγραψεν.

cendium, quod accidit 6. anno belli pelop., olymp. 88, 3. (425.) secundum in marmore pario epoch. 53., p. 169. refertur ad olymp. 75, 2. (475.), cum Xanthippus esset archon, idque commemorat Pindarus Pyth. 1, 29., de quo loco v. Gell. N. A. 17, 10. cf. Aeschyli, qui Marathone pugnavit olymp. 72, 3. (490.), Prom. 351. cum scholio. quando primum memoria hominum flagraverit mons, incertum est. aliud quoddam incendium commemoratur a Diodoro Sic. 14, 59. et Orosio 2, 18., quod ab illo refertur ad olymp. 96, 1. (396.), ab hoc ad olymp. 95, 1. (400.) — ἀφ' οὗ — οἰκεῖται. i. e. inde ab olymp. 10, 1. (740.) *E G—ro.*

ΘΟΥΚΥΔΙΔΟΥ ΞΥΓΓΡΑΦΗΣ Δ.

Messanam Siciliae, ab Atheniensibus deficientem, occupant Syracusani et Locri, qui quidem simul Rheginos toto exercitu adoriuntur, ne Messeniis opem ferant, adjuvantibus Rheginorum seditiosorum exulibus. igitur vastato eorum agro Locri domum redeunt, naves autem praesidio relinquuntur Messanae.

ΤΟΥ δ' ἐπιγιγνομένου θέρους, περὶ σίτου ἐκβολὴν, Συρακουσίων δέκα νῆες πλεύσασαι καὶ λοκρίδες ἴσαι Μεσσήνην τὴν ἐν Σικελίᾳ κατέλαβον, αὐτῶν ἐπαγαγομένων, καὶ ἀπέστη Μεσσήνη Ἀθηναίων. ἔπραξαν δὲ τοῦτο μάλιστα οἱ μὲν Συρακούσιοι, ὁρῶντες προσβολὴν ἔχον τὸ χωρίον τῆς Σικελίας, καὶ φοβούμενοι τοὺς Ἀθηναίους, μὴ ἐξ αὐτοῦ ὁρμώμενοί ποτε σφίσι μείζονι παρασκευῇ ἐπέλθωσιν· οἱ δὲ Λοκροὶ, κατὰ ἔχθος τὸ Ῥηγίνων, βουλόμενοι ἀμφοτέρωθεν αὐτοὺς καταπολεμεῖν. καὶ ἐσεβεβλήκεσαν ἅμα ἐς τὴν Ῥηγίνων οἱ Λοκροὶ πανστρατιᾷ, ἵνα μὴ ἐπιβοηθῶσι τοῖς Μεσσηνίοις, ἅμα δὲ καὶ ξυνεπαγόντων Ῥηγίνων φυγάδων, οἳ ἦσαν παρ' αὐτοῖς. τὸ γὰρ Ῥήγιον ἐπὶ πολὺν χρόνον ἐστασίαζε, καὶ ἀδύνατα ἦν ἐν τῷ παρόντι τοὺς Λοκροὺς ἀμύνεσθαι· ᾗ καὶ μᾶλλον ἐπετίθεντο. δῃώσαντες δὲ οἱ μὲν Λοκροὶ τῷ πεζῷ ἀπεχώρησαν, αἱ δὲ νῆες

1. *Περὶ σίτου ἐκβολήν:* σίτου ἐκβολὴν τὴν τῶν ἀσταχύων (malim σταχύων, ut στάχυες et στάχυς in iis, quae sequuntur.) ἐκ τῶν καλύκων γένεσίν φησιν· ἐπιφέρει γὰρ (cap. 2.) Ὑπὸ δὲ τοὺς αὐτοὺς χρόνους τοῦ ἦρος, ἦρος δὲ στάχυες (οἱ στάχυες) ἐκφύονται. (ἄλλως.) ἤγουν, ὅτε ὁ στάχυς δημιουργεῖται, κ. ἤδη προβάλλεται, ἢ γοῦν ἐκβάλλεται, ἔχων τὸν κόκκον τοῦ σίτου διατετυπωμένον, οὔπω δὲ εἰς ἀκμὴν προαχθέντα. S. cf. 2. initio, et 2, 19.

αὐτῶν ἐπαγ. intell. τῶν Μεσσηνίων ex praegresso Μεσσήνην, ut 1, 136. initio et centies alibi. *Hk.*

προσβολήν: — ἀντὶ τοῦ προσόρμισιν κ. ἔφοδον τῆς Σικελίας, ἡ πρὸς τὴν Σικελίαν. — *τὸ χωρίον:* ἤγουν τὴν Μεσσήνην. — *ὁρμώμενοι:* ἤγ. (i. e. ἤγουν. hoc siglo deinceps utar.) ὁρμητηρίῳ χρώμενοι. *ἀμφοτέρωθεν:* ἤτοι ἔκ τε τῆς γῆς ἑαυτῶν, τῆς Λοκρίδος, κ. ἐκ θαλάσσης. E S.

Μεσσήνην ἐφρούρουν· καὶ ἄλλαι πληρούμεναι ἔμελλον, αὐτόσε ἐγκαθορμισάμεναι, τὸν πόλεμον ἐντεῦθεν ποιήσεσθαι.

Peloponnesii et eorum socii denuo in Atticam irrumpunt. Athenienses classem mittunt in Siciliam, simul jussis praefectis subvenire in transitu Corcyraeis urbanis, qui latrociniis exulum in monte considentium, et obsidione classis peloponnesiacae, vexabantur; posteaque Demostheni, ipsius rogatu, naves committunt, ut iis utatur, si velit, circa Peloponnesum.

2. *Ὑπὸ δὲ τοὺς αὐτοὺς χρόνους τοῦ ἦρος, πρὶν τὸν σῖτον ἐν ἀκμῇ εἶναι, Πελοποννήσιοι καὶ οἱ ξύμμαχοι ἐσέβαλον ἐς τὴν Ἀττικήν· ἡγεῖτο δὲ Ἄγις ὁ Ἀρχιδάμου, Λακεδαιμονίων βασιλεύς· καὶ ἐγκαθεζόμενοι ἐδῄουν τὴν γῆν. Ἀθηναῖοι δὲ τάς τε τεσσαράκοντα ναῦς ἐς Σικελίαν ἀπέστειλαν, ὥσπερ παρεσκευάζοντο, καὶ στρατηγοὺς τοὺς ὑπολοίπους, Εὐρυμέδοντα καὶ Σοφοκλέα· Πυθόδωρος γὰρ ὁ τρίτος αὐτῶν ἤδη προαφῖκτο [ἐς Σικελίαν]. εἶπον δὲ τούτοις καὶ Κερκυραίων ἅμα παραπλέοντας τῶν ἐν τῇ πόλει ἐπιμεληθῆναι, οἳ ἐλῃστεύοντο ὑπὸ τῶν ἐν τῷ ὄρει φυγάδων· καὶ Πελοποννησίων αὐτόσε νῆες ἑξήκοντα παρεπεπλεύκεσαν τοῖς ἐν τῷ ὄρει τιμωροὶ, καὶ, λιμοῦ ὄντος μεγάλου ἐν τῇ πόλει, νομίζοντες κατασχήσειν ῥᾳδίως τὰ πράγματα. Δημοσθένει δὲ, ὄντι ἰδιώτῃ μετὰ τὴν ἀναχώρησιν τὴν ἐξ Ἀκαρνανίας, αὐτῷ δεηθέντι εἶπον χρῆσθαι ταῖς ναυσὶ ταύταις, ἢν βούληται, περὶ τὴν Πελοπόννησον.*

Atheniensium classis tempestate defertur ad Pylum, quam muniendam censet Demosthenes, tanquam commodiorem aliis locis Peloponnesi; verum id neque ducibus, neque militibus persuadet.

3. *Καὶ ὡς ἐγένοντο πλέοντες κατὰ τὴν Λακωνικὴν, καὶ ἐπυνθάνοντο, ὅτι αἱ νῆες ἐν Κερκύρᾳ ἤδη εἰσὶ τῶν Πελοποννησίων, ὁ μὲν Εὐρυμέδων καὶ Σοφοκλῆς ἠπείγοντο ἐς τὴν Κέρκυραν, ὁ δὲ Δημοσθένης ἐς τὴν Πύλον πρῶτον ἐκέλευε σχόντας αὐτοὺς, καὶ πράξαντας, ἃ δεῖ, τὸν πλοῦν ποιεῖσθαι. ἀντιλεγόντων δὲ, κατὰ τύχην χειμὼν ἐπιγενόμενος κατήνεγκε τὰς ναῦς ἐς τὴν Πύλον. καὶ ὁ Δημοσθένης εὐθὺς ἠξίου τειχίζεσθαι τὸ χωρίον, (ἐπὶ τούτῳ γὰρ ξυνεκπλεῦσαι,) καὶ ἀπέφαινε πολλὴν εὐπορίαν ξύλων τε, καὶ λίθων, καὶ φύσει καρτερὸν ὂν, καὶ ἔρημον αὐτό τε, καὶ ἐπὶ πολὺ τῆς χώρας· ἀπέχει*

καὶ ἄλλαι πληρ. mendose ll. *καὶ ἄλλαι αἱ πληρ.*, vel *καὶ αἱ ἄλλαι πληρ.*, ut Gr.

ἐντεῦθεν: ἀπὸ τῆς Μεσσήνης. S.

2. *τάς τε τεσσαράκοντα.* v. 3, 115.

verba *τιμωροὶ* et *νομίζοντες* grammatice neque ad *νῆες*, neque ad *Πελοποννησίων*, referri possunt, sed per synesin intelligendi sunt Peloponnesii, quasi Thuc. scripsisset *καὶ Πελοποννήσιοι σὺν ναυσὶν ἑξήκοντα παρεπεπλεύκεσαν — τιμωροὶ καὶ — νομίζοντες. Ex Hk.*

αὐτῷ δεηθέντι. voluntarius igitur Demosthenes, neque cum imperio, huic expeditioni interfuit, consiliarius publicus praefectorum classis.

3. *τὸν πλοῦν*, *eam navigationem* in Corcyram. — *ἐπὶ τούτῳ*, *propterea.* S. *ἤγ. ἕνεκα τοῦ τειχισθῆναι.*

γὰρ σταδίους μάλιστα ἡ Πύλος τῆς Σπάρτης τετρακοσίους, καὶ ἔστιν ἐν τῇ Μεσσηνίᾳ ποτὲ οὔσῃ γῇ, καλοῦσι δὲ αὐτὴν οἱ Λακεδαιμόνιοι Κορυφάσιον. οἱ δὲ πολλὰς ἔφασαν εἶναι ἄκρας ἐρήμους τῆς Πελοποννήσου, ἣν βούληται καταλαμβάνων τὴν πόλιν δαπανᾷν. τῷ δὲ διάφορόν τι ἐδόκει εἶναι τοῦτο τὸ χωρίον ἑτέρου μᾶλλον, λιμένος τε προσόντος, καὶ τοὺς Μεσσηνίους, οἰκείους ὄντας αὐτῷ τὸ ἀρχαῖον, καὶ ὁμοφώνους τοῖς Λακεδαιμονίοις, πλεῖστ' ἂν βλάπτειν ἐξ αὐτοῦ ὁρμωμένους, καὶ βεβαίους ἅμα τοῦ χωρίου φύλακας ἔσεσθαι.

Per otium tamen milites opus acriter aggrediuntur.

4. Ὡς δὲ οὐκ ἔπειθεν οὔτε τοὺς στρατηγοὺς, οὔτε τοὺς στρατιώτας, ὕστερον καὶ τοῖς ταξιάρχοις κοινώσας, ἡσύχαζεν

καλοῦσι — Κορυφάσιον. his verbis in errorem inductus Stephanus Byz. Πύλος, inquit, πόλις ἐν Μεσσήνῃ· ἐκαλεῖτο δὲ Κορυφάσιον. recte Pausanias Messen. 36. Ἔστι δὲ ἐκ Μοθώνης ὁδὸς σταδίων μάλιστα ἑκατὸν ἐπὶ τὴν ἄκραν τὸ Κορυφάσιον· ἐπ' αὐτῇ δὲ ἡ Πύλος κεῖται. ταύτην ᾤκισε Πύλος ὁ Κλήσωνος, ἀγαγὼν ἐκ τῆς Μεγαρίδος τοὺς ἔχοντας τότε αὐτὴν Λέλεγας. καὶ τῆς μὲν οὐκ ὤνατο, ὑπὸ Νηλέως κ. τῶν ἐξ Ἰωλκοῦ Πελασγῶν ἐκβληθείς· ἀποχωρήσας δὲ ἐς τὴν ὅμορον ἔσχεν ἐνταῦθα Πύλον τὴν ἐν τῇ Ἠλείᾳ. etiam Ptolemaeus p. 89. Pylum a promontorio Coryphasio distinguit, nec nisi per synecdochen Lacedaemonii Pylum Coryphasium appellasse putandi sunt. — „Valde dubium est, utrum Pylus Thucydidis respondeat Novo an Veteri Navarino (*Palaeo-Navarino*). illud si ponitur, Coryphasium cogitandum est fuisse promontorium, quod jacet ad dextram australis introïtus in sinum Navarini; si hoc, quaerendum est in septentrionali brachio ejusdem sinus. Sphacteriam nuper quidam coeperunt intelligere peninsulam *Palaeocastro*; sic vero portum Pyli statuunt non esse sinum Navarini, sed lacum, quem hodie dicunt *Osmini Aga*. in utramque partem disputat Arn. vol. 2., p. 400. seqq., et disputata duabus tabulis explicat, sed rem sibi liquere negat. Od. Müller tabula Peloponnesi Pylum posuit ad radicem montis Aegalei, ubi nunc Dschalova est, secutus Strabonem 8., p. 550. sequ., qui Pylum antiquiorem ibi sitam, postea vero in Coryphasio aedificatam esse scribit. Sphacteria num eadem sit insula, quae apud Strabonem et hodieque appellatur Sphagia, valde dubitatur. *E. G—ri ann. ad cap. 8. hujus libri.*

ἣν βούληται κ. τὴν πόλιν δαπανᾷν, *si velit* ea promontoria *occupando urbem sumtus facere.* Ex Hk.

διάφορον: ἐπιτήδειον, κρεῖττον. — καὶ τοὺς Μεσσ. οἰκ. ὄντας: ἔνιοι ἤκουσαν καὶ Μεσσ. οἰκ. ὄντας αὐτῷ τῷ Δημοσθένει (familiares Demostheni ex prioribus ejus expeditionibus)· ἄμεινον δὲ τῷ χωρίῳ (Pylo)· οἱ γὰρ μετὰ τοῦ Δημοσθένους ἐληλυθότες ἐκ Ναυπάκτου Μεσσήνιοι, συγγενεῖς ὄντες τοῖς περὶ τὴν Πύλον οἰκοῦσι Μεσσηνίοις (v. cap. 32.), κ. ὁμόφωνοι τοῖς Λακεδαιμονίοις τυγχάνοντες, ἔμελλον, ὁρμώμενοι ἐκ τῆς Πύλου, πλεῖστα βλάπτειν τὴν Λακωνικὴν, οὐ διαγιγνωσκόμενοι διὰ τὴν ὁμοφωνίαν, εἴτε πολέμιοί εἰσιν, εἴτε οἰκεῖοι. S. quod D. negat, Demosthenem secum adduxisse a Naupacto Messenios, eosque postea demum Pylum venisse arbitratur, id neque ex 9., neque ex 32. capite hujus libri bene colligas. — Paus. 4, 27. Μεσσήνιοι δὲ ἐκτὸς Πελοποννήσου τριακόσια ἔτη μάλιστα ἠλῶντο, ἐν οἷς οὔτε ἐθῶν εἰσι δῆλοι παραλύσαντές τι τῶν οἴκοθεν, οὔτε τὴν διάλεκτον τὴν δωρίδα μετεδιδάχθησαν, ἀλλὰ καὶ ἐς ἡμᾶς ἔτι τὸ ἀκριβὲς αὐτῆς Πελοποννησίων μάλιστα ἐφύλασσον. — „ex ἐδόκει ἐνόμισε, vel tale quid, subaudiendum est.“ *Ex Hk.*

4. ἡσύχαζεν ὑπὸ ἀπλοίας

ὑπὸ ἀπλοίας, μέχρι αὐτοῖς τοῖς στρατιώταις σχολάζουσιν ὁρμὴ ἐσέπεσε περιστᾶσιν ἐκτειχίσαι τὸ χωρίον. καὶ ἐγχειρήσαντες εἰργάζοντο, σιδήρια μὲν λιθουργὰ οὐκ ἔχοντες, λογάδην δὲ φέροντες λίθους καὶ ξυνετίθεσαν, ὡς ἕκαστόν τι ξυμβαίνοι·

verba *ὑπὸ ἀπλοίας* P., virgula transposita ante haec verba, jungit cum sequentibus. (durissime trajecto *μέχρι*, etiam Didoto et Krügero judicibus. *Both.*) quem secutus Göllerus „Mare quietum," inquit, „non effecit, ut quiesceret, sed potius, ut, quod vellet, consequeretur." praeter alia argumenta, quae contra attuli in majore editione, etiam hoc considerandum est. Nondum erant ad Coryphasium, sed littora Laconicae legebant, cum ceteri praetores Corcyram properarent, Demosthenes Pylum dirigere cursum juberet. refragantibus illis, sed tempestate Pylum delatis, acrius instit Demosthenes, nec tamen potuit persuadere, ut locum munirent; cum tamen non possent discèdere propter malaciam, eam oocasionem quiescendi nactus non amplius institit, ut re ipsa potius quam verbis suis incitarentur milites otiosi ad opus aggrediendum. et quemadmodum fore praevidit, ita factum est: haud dubie enim taxiarchi, quibuscum consilium communicaverat, milites otii impatientes accenderant. *Hk.* „Poppo a rejeté la ponctuation vulgaire, parce qu'il croyait que les mots *ὑπὸ ἀπλοίας* ne s'accordaient pas avec *ἡσύχαζεν*: *nam*, dit dans ses notes Göller, qui a suivi (comme Bloomfield) la ponctuation de P., *mare quietum non effecit, ut quiesceret*. C'est une erreur; car sans cette *ἄπλοια* Démosthènes, n'ayant pu engager les Athéniens dans son projet de fortifier Pylos, aurait continué son voyage." *Did.*

ἐσέπεσε plures et optimae notae codices. vulgo *ἐπέπεσε*, quod etiam ipsum ferri per se posset pariter atque *ἐνέπεσε*, sicubi legeretur, propter usum promiscuum harum praepositionum, quae et saepe permixtae sunt a scribis: v. Herod. 8, 38. etc.

περιστᾶσιν Cass. et Steph. 2. „Au lieu de la leçon vulgaire *περὶ στάσιν* nous avons adopté, avec les éditeurs Allemands, la variante *περιστᾶσιν*; mais nous y attachons un autre sens. Ils entendent par *περιστᾶσιν mutata sententia*, et, pour donner ce sens au mot *περιστ.*, ils s'appuient sur la phrase *περιέστη ἡ τύχη* liv. 4., §. 12. Mais, si cette expression est très-usitée chez les auteurs grecs, il n'en est pas de même de celle-ci, *ὁ δεῖνα περιέστη* au lieu de *μετεμελήθη*. Nous entendons *περιστ.* dans son acception ordinaire (voyez le Trésor d'Estienne, *περιΐστημι*), qui est celle de *se mettre tout autour d'une chose.* D'ailleurs les mots *ὁρμὴ ἐπέπεσε* (ita Did.) viennent à l'appui de cette assertion: „les soldats, fatigués de rester dans l'inaction, entourèrent avec empressement Pylos pour la fortifier." Bloomfield veut rétablir la leçon vulgaire *περὶ στάσιν*, et il traduit à peu près comme Gail *a sort of tumultuous impulse seized them.* Mais l'idée de sédition, que renferme la locution *περὶ στάσιν* ainsi expliquée, ne peut s'accorder avec l'ardeur et l'unanimité qui presidaient à la fortification de Pylos." *Did.* igitur *περιστᾶσι* significat *περισταοίμους, περισταδὸν*, et *περιστ.* *ἐκτειχίσαι circumstando*, i. e. per synecdochen confertim et acriter, *permunire*. *αὐξητικὴ* enim videtur *ἐκ* praepositio, quemadmodum et *ἐξεργασάμενοι* dicit Thuc. in iis, quae sequuntur, et *τὸ γὰρ πλέον τοῦ χωρίου αὐτὸ* (i. e. *φύσει*, ut cap. 3.) *καρτερὸν ὑπῆρχε*, „*καὶ οὐδὲν ἔδει τείχους.*"

λογάδην: *ἐπιλέκτως. ἤγ. ἐκλελεγμένους λίθους.* — *ξυμβαίνοι*: *ἔνιοι ἀντὶ τοῦ παραπίπτοι κ. παρατυγχάνοι· ἄμεινον δὲ ὡς ἑκάστῳ ἔμελλε συναρμόσεσθαι κ. συμφωνήσειν πρὸς ἀλλήλους.* (S. MS. apud Beck. vol. 2., p. 562., ex emendatione G—ri, — *οἱ μὲν τοὺς ἐπιτυχόντας [λίθους] ἤκουσαν· ἄμεινον δὲ τοὺς ἐπιλέκτους, ὡς καὶ ἄνδρας λογάδας* [v. 31., 129.]. *τειχοποιοῦντες γὰρ ἄνευ σιδηρίων οὐκ ἔμελ-*

καὶ τὸν πηλὸν, εἴ που δέοι χρῆσθαι, ἀγγείων ἀπορίᾳ ἐπὶ τοῦ νώτου ἔφερον, ἐγκεκυφότες τε, ὡς μάλιστα μέλλοι ἐπιμένειν, καὶ τὼ χεῖρε ἐς τοὐπίσω ξυμπλέκοντες, ὅπως μὴ ἀποπίπτοι· παντί τε τρόπῳ ἠπείγοντο φθῆναι τοὺς Λακεδαιμονίους τὰ ἐπιμαχώτατα ἐξεργασάμενοι πρὶν ἐπιβοηθῆσαι· τὸ γὰρ πλέον τοῦ χωρίου αὐτὸ καρτερὸν ὑπῆρχε, καὶ οὐδὲν ἔδει τείχους.

Lacedaemoniis rem negligentibus munitio Pyli brevi perficitur, praesidioque navium ibi relicto ceterae pergunt in Corcyram et Siciliam.

5. *Οἱ δὲ ἑορτήν τινα ἔτυχον ἄγοντες, καὶ ἅμα πυνθανόμενοι ἐν ὀλιγωρίᾳ ἐποιοῦντο, ὡς, ὅταν ἐξέλθωσιν, ἢ οὐχ ὑπομενοῦντας σφᾶς, ἢ ῥᾳδίως ληψόμενοι βίᾳ· καί τι καὶ αὐτοὺς ὁ στρατὸς ἔτι ἐν ταῖς Ἀθήναις ὢν ἐπέσχε. τειχίσαντες δὲ οἱ Ἀθηναῖοι τοῦ χωρίου τὰ πρὸς ἤπειρον, καὶ ἃ μάλιστα ἔδει, ἐν ἡμέραις ἓξ τὸν μὲν Δημοσθένην μετὰ νεῶν πέντε αὐτοῦ φύλακα καταλείπουσι, ταῖς δὲ πλείοσι ναυσὶ τὸν ἐς τὴν Κέρκυραν πλοῦν καὶ Σικελίαν ἠπείγοντο.*

Peloponnesii nuntio allato de Pylo capta cito domum redeunt ex Attica.

6. *Οἱ δ' ἐν τῇ Ἀττικῇ ὄντες Πελοποννήσιοι ὡς ἐπύθοντο τῆς Πύλου κατειλημμένης, ἀνεχώρουν κατὰ τάχος ἐπ' οἴκου, νομίζοντες μὲν οἱ Λακεδαιμόνιοι καὶ Ἆγις ὁ βασιλεὺς οἰκεῖον σφίσι τὸ περὶ τὴν Πύλον· ἅμα δὲ, πρῷ ἐσβαλόντες, καὶ τοῦ σίτου ἔτι χλωροῦ ὄντος, ἐσπάνιζον τροφῆς τοῖς πολλοῖς· χειμών τε ἐπιγενόμενος μείζων παρὰ τὴν καθεστηκυῖαν ὥραν ἐπίεσε τὸ στράτευμα· ὥστε πολλαχόθεν ξυνέβη ἀναχωρῆσαί τε θᾶσσον αὐτοὺς, καὶ βραχυτάτην γενέσθαι τὴν ἐσβολὴν ταύτην· ἡμέρας γὰρ πεντεκαίδεκα ἔμειναν ἐν τῇ Ἀττικῇ.*

Simonides, dux Atheniensium, Eïone Thraciae per proditionem capta rursus expellitur, magna parte exercitus occisa.

7. *Κατὰ δὲ τὸν αὐτὸν χρόνον Σιμωνίδης, Ἀθηναίων*

λον τοὺς τυχόντας συνθήσειν λίθους, ὥστε ἀσθενὲς ἐργάσασθαι τὸ τεῖχος, ἀλλ' ἐπελέγοντο ὁμοίους τοῖς εἰργασμένοις, τουτέστι τετραπέδους.) — „τὸν πηλὸν, *mortarium* (Mörtel), ut 1, 93." *G—r.* — εἴ που — χρῆσθαι, *sicubi opus illo esset.* Port. „scilicet, ubi lapides justa magnitudine non erant." *E Bloomf.*

5. ἐν Ἀθήναις, *apud Athenas*, ἐν τῇ Ἀττικῇ. v. Matth. gr. §. 577.

6. νομίζοντες — τὴν Πύλον. domesticas, l. e. ad se pertinentes, existimabant res Pyli. — πρῷ, *mature.* S. πρὸ τοῦ δέοντος καιροῦ. — idem ἐσπάνιζον τρ. τοῖς πολλοῖς: τουτέστιν οἱ πολλοὶ αὐτῶν οὐχ ἱκανὴν εἶχον τροφήν. — τὴν καθ. ὥραν: τὴν ἐνεστῶσαν. acriorem quam pro tempore tunc anni dicit hiemem.

ἐσπάνιζον τροφῆς τοῖς πολλοῖς. Heilmann. sic intellexit *plerisque rebus, quae ad vitam pertinent, egebant.* cui assentiebar olim, quod Schneiderus in lexico σπανίζειν apud Strabonem cum dativo jungi docet. sed saepius haud dubie cum genitivo jungitur illud verbum, veluti Dionys. Hal. de Thuc. jud. 16, 4. itaque nescio an recte S. οἱ πολλοὶ αὐτῶν οὐχ ἱκανὴν εἶχον τροφήν. sic 8, 57. ἦν ἀπορῶσι πολλαῖς ναυσὶ τῆς τροφῆς. videntur alii aliis frumento et cibariis instructiores in bellum profecti esse. *Hk.*

ἐπίεσε, *afflixit.*

στρατηγὸς, Ἠιόνα τὴν ἐπὶ Θρᾴκης, Μενδαίων ἀποικίαν, πολεμίαν δὲ οὖσαν, ξυλλέξας Ἀθηναίους τε ὀλίγους ἐκ τῶν φρουρίων, καὶ τῶν ἐκείνῃ ξυμμάχων πλῆθος, προδιδομένην κατέλαβε· καὶ παραχρῆμα ἐπιβοηθησάντων Χαλκιδέων καὶ Βοττιαίων ἐξεκρούσθη τε, καὶ ἀπέβαλε πολλοὺς τῶν στρατιωτῶν.

Spartani et proximi finitimorum opitulantur statim Pylo, advocatis etiam ceteris Peloponnesiis, navibusque a Corcyra.

8. Ἀναχωρησάντων δὲ τῶν ἐκ τῆς Ἀττικῆς Πελοποννησίων οἱ Σπαρτιᾶται αὐτοὶ μὲν καὶ οἱ ἐγγύτατα τῶν περιοίκων εὐθὺς ἐβοήθουν ἐπὶ τὴν Πύλον, τῶν δὲ ἄλλων Λακεδαιμονίων βραδυτέρα ἐγίγνετο ἡ ἔφοδος, ἄρτι ἀφιγμένων ἀφ' ἑτέρας στρατείας. περιήγγελλον δὲ καὶ κατὰ τὴν Πελοπόννησον βοηθεῖν ὅτι τάχιστα ἐπὶ Πύλον, καὶ ἐπὶ τὰς ἐν τῇ Κερκύρᾳ ναῦς σφῶν τὰς ἑξήκοντα ἔπεμψαν, αἳ ὑπερενεχθεῖσαι τὸν Λευκαδίων ἰσθμὸν, καὶ λαθοῦσαι τὰς ἐν Ζακύνθῳ ἀττικὰς ναῦς, ἀφικνοῦνται ἐπὶ Πύλον· παρῆν δὲ ἤδη καὶ ὁ πεζὸς στρατός.

Contra Demosthenes classem atticam Zacyntho adesse jubet, et utraque pars bellum apparat; Spartani quidem insulam Sphacteriam et adversum continentem praesidiis firmant.

Δημοσθένης δὲ, προσπλεόντων ἔτι τῶν Πελοποννησίων, ὑπεκπέμπει φθάσας δύο ναῦς ἀγγεῖλαι Εὐρυμέδοντι καὶ τοῖς ἐν ταῖς ναυσὶν [ἐν Ζακύνθῳ] Ἀθηναίοις παρεῖναι, ὡς τοῦ χωρίου κινδυνεύοντος. καὶ αἱ μὲν νῆες κατὰ τάχος ἔπλεον κατὰ τὰ ἐπεσταλμένα ὑπὸ Δημοσθένους. οἱ δὲ Λακεδαιμόνιοι παρεσκευάζοντο ὡς τῷ τειχίσματι προσβαλοῦντες κατά τε γῆν, καὶ κατὰ θάλασσαν, ἐλπίζοντες ῥᾳδίως αἱρήσειν οἰκοδόμημα διὰ ταχέων εἰργασμένον, καὶ ἀνθρώπων ὀλίγων ἐνόντων. προσδεχόμενοι δὲ καὶ τὴν ἀπὸ τῆς Ζακύνθου τῶν ἀττικῶν νεῶν βοήθειαν ἐν νῷ εἶχον, ἢν ἄρα μὴ πρότερον ἕλωσι, καὶ τοὺς ἔσπλους τοῦ λιμένος ἐμφράξαι, ὅπως μὴ ᾖ τοῖς Ἀθηναίοις ἐφορμίσασθαι ἐς αὐτόν. ἡ γὰρ νῆσος ἡ Σφακτηρία καλουμένη τόν τε λιμένα, παρατείνουσα καὶ ἐγγὺς ἐπικειμένη, ἐχυρὸν ποιεῖ, καὶ τοὺς ἔσπλους στενοὺς, τῇ μὲν δυοῖν νεοῖν διάπλουν κατὰ τὸ τείχισμα τῶν Ἀθηναίων καὶ τὴν Πύλον, τῇ δὲ πρὸς τὴν ἄλλην ἤπειρον ὀκτὼ ἢ ἐννέα· ὑλώδης τε καὶ ἀτριβὴς

7. *Ἠιόνα τὴν ἐπὶ Θρᾴκης.* hoc oppidum diversum est a cognomini urbe Eione ad Strymonem sita, τῇ ἐπὶ Στρυμόνι (Thuc. 1, 98.), prope Amphipolin. ea semper fuit Atheniensium; haec autem *Mendaeorum* colonia, in Pieria sita (v. Steph. Byz. v. Ἠιών.), nunc demum ab iis capitur. *Ex Hk.*

8. *ὁ πεζὸς στρατός.* Terrestris Peloponnesiorum exercitus ad Pylum a Diodoro 12, 61. traditur fuisse 12 millium hominum. *G—r.*

τοῖς ἐν ταῖς ναυσὶν ἐν Ζακύνθῳ Ἀθηναίοις. modo dixit τὰς ἐν Ζακύνθῳ ἀττικὰς ναῦς, ut non esset quod inculcaretur *τὸ ἐν Ζακύνθῳ*, quam glossam puto, eamque inelegantem, bis illata praeter necessitatem *ἐν* praepositione, cum bene habuisset hoc vel quiddam ejusmodi *τοῖς ναύταις ἐν Ζακ. Ἀθηναίων.*

de insula *Sphacteria* v. ann. ad cap. 3.

πᾶσα ὑπ' ἐρημίας ἦν, καὶ μέγεθος περὶ πεντεκαίδεκα σταδίους μάλιστα. τοὺς μὲν οὖν ἔσπλους ταῖς ναυσὶν ἀντιπρώροις βύζην κλῄσειν ἔμελλον· τὴν δὲ νῆσον ταύτην φοβούμενοι, μὴ ἐξ αὐτῆς τὸν πόλεμον σφίσι ποιῶνται, ὁπλίτας διεβίβασαν ἐς αὐτὴν, καὶ περὶ τὴν ἤπειρον ἄλλους ἔταξαν· οὕτω γὰρ τοῖς Ἀθηναίοις τήν τε νῆσον πολεμίαν ἔσεσθαι, τήν τε ἤπειρον, ἀπόβασιν οὐκ ἔχουσαν· τὰ γὰρ αὐτῆς τῆς Πύλου ἔξω τοῦ ἔσπλου πρὸς τὸ πέλαγος ἀλίμενα ὄντα οὐχ ἕξειν ὅθεν ὁρμώμενοι ὠφελήσουσι τοὺς αὐτῶν, σφεῖς δὲ ἄνευ τε ναυμαχίας καὶ κινδύνου ἐκπολιορκήσειν τὸ χωρίον κατὰ τὸ εἰκὸς, σίτου τε οὐκ ἐνόντος, καὶ δι' ὀλίγης παρασκευῆς κατειλημμένον. ὡς δ' ἐδόκει αὐτοῖς ταῦτα, καὶ διεβίβαζον ἐς τὴν νῆσον τοὺς ὁπλίτας ἀποκληρώσαντες ἀπὸ πάντων τῶν λόχων· καὶ διέβησαν μὲν καὶ ἄλλοι πρότερον κατὰ διαδοχὴν, οἱ δὲ τελευταῖοι καὶ ἐγκαταληφθέντες εἴκοσι καὶ τετρακόσιοι ἦσαν, καὶ Εἵλωτες οἱ περὶ αὐτούς· ἦρχε δὲ αὐτῶν Ἐπιτάδας ὁ Μολόβρου.

Coutra Demosthenes munit Pylum, eopiasque suas apte instruit et disponit.

9. *Δημοσθένης* δὲ ὁρῶν τοὺς *Λακεδαιμονίους* μέλλοντας προσβάλλειν ναυσί τε ἅμα, καὶ πεζῷ, παρεσκευάζετο καὶ αὐτὸς, καὶ τὰς τριήρεις, αἵπερ ἦσαν αὐτῷ ἀπὸ τῶν καταλειφθεισῶν, ἀνασπάσας ὑπὸ τὸ τείχισμα προσεσταύρωσε, καὶ τοὺς ναύτας ἐξ αὐτῶν ὥπλισεν ἀσπίσι τε φαύλαις καὶ οἰσυΐναις ταῖς πολλαῖς· οὐ γὰρ ἦν ὅπλα ἐν χωρίῳ ἐρήμῳ πορίσασθαι, ἀλλὰ καὶ ταῦτα ἐκ λῃστρικῆς Μεσσηνίων τριακοντόρου καὶ κέλητος ἐλα-

βύζην: ἀθρόως. οἷον βύσαντες ταῖς ναυσὶ τὸν ἔσπλουν. S.

περὶ τὴν ἤπειρον, ut περὶ τὸν ἰσθμὸν 3, 16. plerique eodd. et edd. minus apte παρὰ etc. v. Did.

ἀπόβασιν οὐκ ἔχουσαν. verbum ἔχειν saepe signifieat *eausam alieujus rei continere*, ut idem valeat quod παρέχειν, *praebere*, *permittere*. supra 4, 1. ὁρῶντες προσβολὴν ἔχον τὸ χωρίον τῆς Σικελίας. et sic accipio hoe cap. paulo inferius οὐχ ἕξειν, ut ἀλίμενα ὄντα sit accusat. subjecti, non objeeti. *Hk.*

κατειλημμένον, τὸ χωρίον. ll., ambiguo intolerabili, quod seusit Bk. in ed. stereot., κατειλημμένου (χωρίου). — „Ceterum oratio inde a verbis οὕτω γὰρ τοῖς Ἀθηναίοις — pendet ex verbo subaudiendo ex φοβούμενοι, quod praeeessit, veluti ἐνόμιζον, προσεδόκουν. *Hk.*

ὡς δ' ἐδόκει α. τ., καὶ διεβίβαζον etc. de eonjunetione καί, statim cousecutam actionem significante, ut latinum *atque*, v. Odyss. δ', 256., ε', 391., ι', 59., 251., κ', 471., λ', 98., hymn. in Merc. 3. ef. et Aristoph. Av. 470., et Thue. 5, 27.

9. ἀνασπάσας ὑπὸ τὸ τείχισμα προσεσταύρωσε. quinque naves Demostheni relietae erant a eollegis (e. 5.); quarum duabus Zacynthum missis (c. 8.) tres tantum seeum habebat. eas machinis in continentem trahi jussit (ἀνασπάσας: ἀπὸ τῶν ἀγκυρῶν δηλ. S.), et pro vallo statui ante munimentum. melior S. — τουτέστι νεωλκήσας ὀρθὰς πρὸ τοῦ τείχους ἔφραξεν. qui haud dubie legit προεσταύρωσε, ut Bloomf., perperam ille interpretatus, auctore Dobraeo, „he planted palisades before them.“

ἐκ λῃστρικῆς. Messenii illi, qui forte Pylum appulerant, haud dubie erant Naupaetii: „nam ceteri Messenii, qui in Peloponneso relicti erant et Helotes eo tempore vocabantur, non videntur prius ad Athenienses transiisse quam post Lacedaemoni-

βον, οἳ ἔτυχον παραγενόμενοι. ὁπλῖταί τε τῶν Μεσσηνίων τούτων ὡς τεσσαράκοντα ἐγένοντο, οἷς ἐχρῆτο μετὰ τῶν ἄλλων. τοὺς μὲν οὖν πολλοὺς τῶν τε ἀόπλων καὶ ὡπλισμένων ἐπὶ τὰ τετειχισμένα μάλιστα καὶ ἐχυρὰ τοῦ χωρίου πρὸς τὴν ἤπειρον ἔταξε, προειπὼν ἀμύνασθαι τὸν πεζὸν, ἢν προσβάλῃ· αὐτὸς δὲ ἀπολεξάμενος ἐκ πάντων ἑξήκοντα ὁπλίτας καὶ τοξότας ὀλίγους ἐχώρει ἔξω τοῦ τείχους ἐπὶ τὴν θάλασσαν, ᾗ μάλιστα ἐκείνους προσεδέχετο πειράσειν ἀποβαίνειν, ἐς χωρία μὲν χαλεπὰ καὶ πετρώδη πρὸς τὸ πέλαγος τετραμμένα, σφίσι δὲ τοῦ τείχους ταύτῃ ἀσθενεστάτου ὄντος ἐπισπάσασθαι αὐτοὺς ἡγεῖτο προθυμήσεσθαι· οὔτε γὰρ αὐτοὶ ἐλπίζοντές ποτε ναυσὶ κρατηθήσεσθαι οὐκ ἰσχυρὸν ἐτείχιζον, ἐκείνοις τε βιαζομένοις τὴν ἀπόβασιν ἁλώσιμον τὸ χωρίον γίγνεσθαι. κατὰ τοῦτο οὖν πρὸς αὐτὴν τὴν θάλασσαν χωρήσας ἔταξε τοὺς ὁπλίτας, ὡς εἴρξων, ἢν δύνηται, καὶ παρεκελεύσατο τοιάδε.

Demosthenis oratio ad exercitum, qua non expendere instans periculum, sed agere strenue jubet Athenienses, praesertim pluribus majoribusque ipsorum quam inimicorum commodis.

10. „*ΑΝΔΡΕΣ* οἱ ξυναράμενοι τοῦδε τοῦ κινδύνου, μηδεὶς ὑμῶν ἐν τῇ τοιᾷδε ἀνάγκῃ ξυνετὸς βουλέσθω δοκεῖν εἶναι, ἐκλογιζόμενος ἅπαν τὸ περιεστὸς ἡμᾶς δεινὸν μᾶλλον ἢ ἀπερισκέπτως εὔελπις ὁμόσε χωρῆσαι τοῖς ἐναντίοις, καὶ ἐκ τούτων ἂν περιγενόμενος. ὅσα γὰρ ἐς ἀνάγκην ἀφῖκται, ὥσπερ τάδε, λογισμὸν ἥκιστα ἐνδεχόμενα κινδύνου τοῦ ταχίστου

orum discessum. infra c. 41. τῶν Εἱλώτων αὐτομολούντων. *Hk.*

ὁπλῖταί τε — ἐγένοντο. Les interprètes n'ont pas bien compris ce passage. Ils traduisent „parmi ces Messéniens il y avait quarante hoplites," tandis que le véritable sens est que, manquant d'armes, on ne put armer que 40 de ces Messéniens. *Did.*

ἐς χωρία — τετραμμένα. haec verba refer ad ᾗ — ἀποβαίνειν, tanquam appositionem. *Hk.*

σφίσι δὲ — προθυμήσεσθαι. ordo verborum ἡγεῖτο δὲ, (ἐκείνους, Lacedaemonios,) προθυμήσεσθαι ἐπισπάσασθαι (scil. ἐς χωρία — τετραμμένα) αὐτοὺς (Athenienses), τοῦ τείχους σφίσιν (ipsis, Atheniensibus) ἀσθεν. ὄντος ταύτῃ. suspicabatur Demosthenes, invadere se velle et illuc allicere (ἐπισπ.) Lacedaemonios, ubi in arduo et saxoso littore infirmior relicta erat munitio Pyli propterea, quia non metuebant Ath., se mari victum iri, ut aditus ibi pateret inimicis.

οὔτε γὰρ αὐτοὶ ἐλπίζοντες — γίγνεσθαι. ordo verborum hic est οὐ γὰρ ἰσχυρὸν ἐτείχιζον, ἐλπίζοντες οὔτε αὐτοί ποτε ναυσὶ κρατηθήσεσθαι, ἐκείνοις τε βιαζομένοις κ. τ. λ. verba οὐκ ἰσχυρὸν ἐτείχιζον, quae totam periodum continent de more Thucydidis (v. ann. ad verba ἤν τε γὰρ — φαίνοιτο 3, 44. *Both.*) interjecta sunt duobus membris, quibus infirmioris illius munitionis rationes exponuntur. participium ἐλπίζοντες, quod h. l. aptius est priori quam secundae enuntiationi, ad utramque tamen pertinet: est enim ἐλπίζειν universe *mente praecipere*, ut. 1, 1.; 4, 13.; 7, 61.), ipsae autem enuntiationes inter se junguntur particulis οὔτε — τέ. „non enim firmius illam muri partem muniverant, quod existimabant, neque se unquam navibus devictum iri, et ab illis, si per vim in terram escenderent, hoc castellum facili negotio capi posse." *Hk.*

10. μᾶλλον ἢ vulgo codd. cum scripti, tum editi, et recentiorum Bk., Df., Did. minus recte alii μᾶλλον δέ. — ἐκ τούτων, *propterea.*

προσδεῖται· ἐγὼ δὲ καὶ τὰ πλείω ὁρῶ πρὸς ἡμῶν ὄντα, ἢν ἐθέλωμέν τε μεῖναι, καὶ μὴ τῷ πλήθει αὐτῶν καταπλαγέντες τὰ ὑπάρχοντα ἡμῖν κρείσσω καταπροδοῦναι. τοῦ τε γὰρ χωρίου τὸ δυσέμβατον ἡμέτερον νομίζω, ὃ μενόντων ἡμῶν ξύμμαχον γίγνεται, ἐπιχωρήσασι δὲ, καίπερ χαλεπὸν ὂν, εὔπορον ἔσται μηδενὸς κωλύοντος. καὶ τὸν πολέμιον δεινότερον ἕξομεν μὴ ῥᾳδίως αὐτῶν πάλιν οὔσης τῆς ἀναχωρήσεως, ἢν καὶ ὑφ᾽ ἡμῶν βιάζηται· ἐπὶ γὰρ ταῖς ναυσὶ ῥᾷστοί εἰσιν ἀμύνεσθαι, ἀποβάντες δὲ ἐν τῷ ἴσῳ ἤδη. τό τε πλῆθος αὐτῶν οὐκ ἄγαν δεῖ φοβεῖσθαι· κατ᾽ ὀλίγον γὰρ μαχεῖται, καίπερ πολὺ ὄν, ἀπορίᾳ τῆς προσορμίσεως, ὡς οὐκ ἐν γῇ στρατός ἐστιν ἐκ τοῦ ὁμοίου μείζων, ἀλλ᾽ ἀπὸ νεῶν, αἷς πολλὰ τὰ καίρια δεῖ ἐν τῇ θαλάσσῃ ξυμβῆναι· ὥστε τὰς τούτων ἀπορίας ἀντιπάλους ἡγοῦμαι τῷ ἡμετέρῳ πλήθει· καὶ ἅμα ἀξιῶ ὑμᾶς, Ἀθηναίους ὄντας, καὶ ἐπισταμένους ἐμπειρίᾳ τὴν ναυτικὴν ἐπ᾽ ἄλλους ἀπόβασιν, ὅτι, εἴ τις ὑπομένοι, καὶ μὴ φόβῳ ῥοθίου καὶ νεῶν δεινότητος κατάπλου ὑποχωροίη, οὐκ ἄν ποτε βιά-

ἐπιχωρήσασι, ***invadentibus*** **hostibus, ut Xenophon Anab. I, 2, 17. *ἐκέλευσε προβαλέσθαι τὰ ὅπλα, κ. ἐπιχωρῆσαι ὅλην τὴν φάλαγγα*, etc. II. *ὑποχωρήσασι*, quod intelligunt *ὑποχωρησάντων* (*Ἀθηναίων*), non animadvertentes, tantologiam tunc inesse in verbis *μηδενὸς κωλύοντος*, *si nemo prohibeat;* passim confusa *ἀπὸ*, *ἐπὶ*, *ὑπὸ*, qua de re v. ann. ad Odyss. *χ′*, 427., Aeschyl. Ag. 1023., etc.**

δεινότερον, ***infestiorem, acrius pugnantem*** **propter locorum, per quae se recipiat, difficultatem, etiamsi postea ab Atheniensibus (jam obviam euntibus hosti, postquam Pylum desertam occupavit. *Both.*) vi extorqueatur ejus discessus (*ἡ ἀναχώρησις. Both.*). cum Poppone *ῥᾳδίως* dedimus e bonis libris pro *ῥᾳδίας*: exquisitius est enim adverbium quam adjectivum cum verbo substantivo. ita 2, 47. *οὐδὲ φθορὰ οὕτως ἀνθρώπων ἐμνημονεύετο γίγνεσθαι*. Tacit. Ann. 1, 72. *facta arguebantur, dicta impune erant.* Ex Hk. — *αὐτῶν*. mendose II. *αὐτῷ*.**

τό τε πλῆθος αὐτῶν etc. numerosiorem classem Lacedaemoniorum dicit. — *κατ᾽ ὀλίγον*, *pauxillum*, paucis semper navibus, quibus, dispositis in littore Atheniensibus, facultatem fore negat appellendi, illosque, expositis militibus, a tergo adoriendi (*ἀπορίᾳ τῆς προσορμίσεως*).

ὡς οὐκ ἐν γῇ etc. male codd. καὶ οὐκ etc.: hoc enim dicit Dem., non pariter (*ἐκ τοῦ ὁμοίου*) ac navales etiam terrestres Lacedaemoniorum copias esse numerosiores; et illae ut proficiant, opus esse multis opportunitatibus (*καιρίοις*), quibus cum inferiores sint Lacedaemonii, earum defectu pauciorem Atheniensium numerum compensari.

πλήθει, ***multitudine***, **copiis, et quidem paucioribus, quemadmodum vox media est *πλῆθος*. „Suidas *πλῆθος παρὰ Θουκυδίδῃ καὶ ἐπ᾽ ὀλίγων λέγεται*, et similiter S., additis Homeri verbis Il. 17, 330. praeterea Bloomf. laudavit haec Herodoti 1, 77. *Κροῖσος δὲ, μεμφθεὶς κατὰ τὸ πλῆθος τὸ ἑωυτοῦ στράτευμα, ἦν γάρ οἱ ὁ συμβαλὼν στρατὸς πολλὸν ἐλάσσων ἢ ὁ Κύρου*, etc.“ *E G*—ro.**

ἀξιῶ, existimo.

ῥόθιον S. interprete est *ὁ ἦχος τῆς εἰρεσίας*. significat etiam aestum, sive „marinum impetum et commotionem,“ ut ait Nonius. Euripides Phaëthonte (Eurip. Fragm. p. 266. nostrae ed.) *ἀνέμων δ᾽ εὐαέσσιν ῥοθίοις*. tropice Aristophanes de plausu theatri Equ. 508. *αἴρεσθ᾽ αὐτῷ πολὺ τὸ ῥόθιον*.

ζοιτο, καὶ αὐτοὺς νῦν μεῖναί τε, καὶ ἀμυνομένους παρ' αὐτὴν τὴν ῥαχίαν σώζειν ἡμᾶς τε αὐτοὺς, καὶ τὸ χωρίον.“

Lacedaemonii terra marique invadunt Athenienses, Brasida inprimis incitante milites ad omnia tentandum.

11. *Τοσαῦτα τοῦ Δημοσθένους παρακελευσαμένου οἱ Ἀθηναῖοι ἐθάρσησάν τε μᾶλλον, καὶ ἐπικαταβάντες ἐτάξαντο παρ' αὐτὴν τὴν θάλασσαν. οἱ δὲ Λακεδαιμόνιοι ἄραντες τῷ τε κατὰ γῆν στρατῷ προσέβαλον τῷ τειχίσματι, καὶ ταῖς ναυσὶν ἅμα, οὔσαις τεσσαράκοντα καὶ τρισί· ναύαρχος δὲ αὐτῶν ἐπέπλει Θρασυμηλίδας ὁ Κρατησικλέους, Σπαρτιάτης· προσέβαλε δὲ, ᾗπερ ὁ Δημοσθένης προσεδέχετο. καὶ οἱ μὲν Ἀθηναῖοι ἀμφοτέρωθεν, ἔκ τε γῆς, καὶ ἐκ θαλάσσης, ἠμύνοντο· οἱ δὲ κατ' ὀλίγας ναῦς διελόμενοι, διότι οὐκ ἦν πλείοσι προσσχεῖν, καὶ ἀναπαύοντες ἐν τῷ μέρει, τοὺς ἐπίπλους ἐποιοῦντο, προθυμίᾳ τε πάσῃ χρώμενοι καὶ παρακελευσμῷ, εἴ πως ὠσάμενοι ἕλοιεν τὸ τείχισμα. πάντων δὲ φανερώτατος Βρασίδας ἐγένετο· τριηραρχῶν γὰρ, καὶ ὁρῶν, τοῦ χωρίου χαλεποῦ ὄντος, τοὺς τριηράρχους καὶ κυβερνήτας, εἴ πῃ καὶ δοκοίη δυνατὸν εἶναι σχεῖν, ἀποκνοῦντας, καὶ φυλασσομένους τῶν νεῶν, μὴ ξυντρίψωσιν, ἐβόα λέγων, ὡς οὐκ εἰκὸς εἴη ξύλων φειδομένους τοὺς πολεμίους ἐν τῇ χώρᾳ περιϊδεῖν τεῖχος πεποιημένους, ἀλλὰ τάς τε σφετέρας ναῦς, βιαζομένους τὴν ἀπόβασιν, καταγνύναι ἐκέλευε, καὶ τοὺς ξυμμάχους μὴ ἀποκνῆσαι ἀντὶ μεγάλων εὐεργεσιῶν τὰς ναῦς τοῖς Λακεδαιμονίοις ἐν τῷ παρόντι ἐπιδοῦναι, ὀκείλαντας δὲ, καὶ παντὶ τρόπῳ ἀποβάντας, τῶν τε ἀνδρῶν καὶ τοῦ χωρίου κρατῆσαι.*

Brasidas grave vulnus accipit; insuetum utrisque genus pugnae.

12. *Καὶ ὁ μὲν τούς τε ἄλλους τοιαῦτα ἐπέσπερχε, καὶ τὸν ἑαυτοῦ κυβερνήτην ἀναγκάσας ὀκεῖλαι τὴν ναῦν ἐχώρει*

ῥαχία ἐστὶ πετρώδης τόπος, περὶ ὃν περιῤῥηγνυται ἡ θάλασσα. — S.

καὶ αὐτοὺς, etiam vos ipsos, me non monente.

11. προσσχεῖν, σχεῖν, *appellere*, francogall. aborder.

καὶ ἀναπαύοντες. S. ὀλίγαις ὥρμησαν ναυσὶ καὶ κατὰ διαδοχὴν, („ἐν τῷ μέρει, wie die Reihe jede Abtheilung traf.“ K. ad Xenoph. Anab. 3, 4, 23.) ἢ τὰς ναῦς ἀναπαύοντες, ἢ αὐτοὶ ἀναπαυόμενοι. — ὠσάμενοι (repellentes): τοὺς ἐναντίους δηλ. — φυλασσομένους τῶν νεῶν, *caventes navium causa.*

ὀκείλαντας. intell. τὰς ναῦς, *naves in littus seu brevia impingentes*, germanice die Schiffe auf den Strand laufen, oder scheitern, lassend, quod Herodotus dicit ἐποκέλλειν vel ἐξοκέλλειν νέας: nam ὤκελλον τὰς νῆας Herod. 8, 84. est, verbis doctissimi Bährii, „*propius terrae admovebant naves*, in puppim scil. remigando magis magisque terrae appropinquabant.“ sensu neutrius usurpato verbo Xenophon Anab. 7, 5, 12. ἔνθα τῶν εἰς τὸν Πόντον πλεουσῶν νηῶν πολλαὶ ὀκέλλουσι κ. ἐκπίπτουσι. grammatici τὸ ὀκέλλειν ναῦς interpretari solent προσορμίζειν.

12. S. ἐπέσπερχεν: ἐπεσπούδαζεν. (Iliad. ψ', 430. κέντρῳ ἐπισπέρχων, ubi S. ἐπισπουδάζων, ἀναγκάζων [τοὺς ἵππους]. et Odyss. χ', 450. σήμαινε δ' Ὀδυσσεὺς, Αὐτὸς ἐπισπέρχων· ταὶ δ' ἐκφόρεον [corpora procorum] καὶ ἀνάγκῃ. Aeschylus Sept. ad Theb. 656. Ἐπεὶ τὸ πρᾶγμα κάρτ' ἐπισπέρχει θεός. Ap-

ἐπὶ τὴν ἀποβάθραν, καὶ πειρώμενος ἀποβαίνειν ἀνεκόπη ὑπὸ τῶν Ἀθηναίων, καὶ τραυματισθεὶς πολλὰ ἐλειποψύχησέ τε, καὶ πεσόντος αὐτοῦ ἐς τὴν παρεξειρεσίαν ἡ ἀσπὶς περιεῤῥύη ἐς τὴν θάλασσαν, καὶ ἐξενεχθείσης αὐτῆς ἐς τὴν γῆν οἱ Ἀθηναῖοι ἀνελόμενοι ὕστερον πρὸς τὸ τροπαῖον ἐχρήσαντο, ὃ ἔστησαν, τῆς προσβολῆς ταύτης. οἱ δ' ἄλλοι προυθυμοῦντο μὲν, ἀδύνατοι δ' ἦσαν ἀποβῆναι τῶν τε χωρίων χαλεπότητι, καὶ τῶν Ἀθηναίων μενόντων καὶ οὐδὲν ὑποχωρούντων. ἐς τοῦτό τε περιέστη ἡ τύχη, ὥστε Ἀθηναίους μὲν ἐκ γῆς τε, καὶ ταύτης λακωνικῆς, ἀμύνεσθαι ἐκείνους ἐπιπλέοντας, Λακεδαιμονίους δὲ ἐκ νεῶν τε καὶ ἐς τὴν ἑαυτῶν, πολεμίαν οὖσαν, ἐπ' Ἀθηναίους ἀποβαίνειν· ἐπὶ πολὺ γὰρ ἐπήει τῆς δόξης ἐν τῷ τότε τοῖς μὲν ἠπειρώταις μάλιστα εἶναι καὶ τὰ πεζὰ κρατίστοις, τοῖς δὲ θαλασσίοις τε καὶ ταῖς ναυσὶ πλεῖστον προέχειν.

Novus conatus Lacedaemoniorum tertio die pugnae, cum Zacyntho et Naupacto adveniuut naves atticae, aliaeque Chio.

13. *Ταύτην μὲν οὖν τὴν ἡμέραν καὶ τῆς ὑστεραίας μέρος τι προσβολὰς ποιησάμενοι ἐπέπαυντο· καὶ τῇ τρίτῃ ἐπὶ ξύλα ἐς μηχανὰς παρέπεμψαν τῶν νεῶν τινας ἐς Ἀσίνην, ἐλπίζοντες τὸ κατὰ τὸν λιμένα τεῖχος ὕψος μὲν ἔχον, ἀποβάσεως*

pianus Mithrid. 49. *ἐπῄνει τὸν στρατὸν περιιὼν, καὶ ἐπέσπερχεν.* Xenophon Cyrop. 4, 1, 3. *αὐτός τε γὰρ ἐπανῄγε, κ. τοῖς ἄλλοις μάλα ἐπισπερχῶς* [i. e. secundum Hesychium *μετὰ σπουδῆς.*] *παρηγγύα.*)

ἐπὶ τὴν ἀποβάθραν. 8. *ἡ ἀπὸ τῆς νεὼς ἐπὶ τὴν γῆν ἔξοδος ἀποβάθρα καλεῖται* (scala, qua ex nave descenditur). (*ἀνεκόπη, retusus est.*)— *παρεξειρεσία ἐστὶν ὁ ἔξω τῆς εἰρεσίας τῆς νεὼς τόπος, καθ' ὃ μέρος οὐκέτι κώπαις κέχρηνται. ἔστι δὲ τοῦτο τὸ ἀκρότατον τῆς πρύμνης καὶ τῆς πρώρας. Idem.* similia affert ad 7, 34. *τὸ κατὰ τὴν πρώραν πρὸ τῶν κωπῶν. Hk.*

ἐπ' Ἀθηναίους ἀποβαίνειν, navibus egredi ad invadendum Ath. — *ἐπὶ πολὺ γὰρ ἐπῄει τῆς δόξης.* sic aliquot libri. „D' après le Ms. L. (Gr.) et l' avi de Wasse, qui voulait écrire *ἐπῄει*, nous avons adopté cette variante au lieu de la leçon vulgaire *ἐποίει.* voyez 2, 8. — *ποιεῖν τινι ἐπὶ δόξης* n' est pas une phrase grecque, et ne peut présenter aucun sens." *E Did.* gloria belli terrestris tum floruisse dicit Lacedaemonios, marini Athenienses.

13. *ἐπὶ ξύλα, ad ligna advehenda.* — 8. *ἐς μηχανάς: ἐπιτήδεια (ξύλα) πρὸς μηχανὰς ποιηθησομένας πρὸς καθαίρεσιν τειχῶν.*

„*Asinen* Dryopes Parnasso ejecti (ab Hercule) primum tenuerunt prope Hermionem; unde pulsi ab Argivis in parte Messeniae a Laconibus accepta alteram *Asinen* condiderunt ad sinum messeniacum, qui inde etiam asinaeus appellatus est, inter Acritam promontorium (hodie *Capo Gallo*) et Colonides (*Coron*), 40 fere stadiis ab utroque loco distantem. *πολίχνην* vocat Strabo 8., p. 359. cf. Paus. 4, 34, 6., 7." etc. *E Bähr. ad Herod.* 8, 73.

τὸ — τεῖχος ὕψος μὲν ἔχον. absurde ll. *ἔχειν*, quasi Lacedaemonii nescivissent altitudinem illius muri. altus quidem is erat, sed facili accessu. („où l'on pouvait facilement aborder." *Did.*) confusa *ο* et *ει*, quemadmodum et 7, 49. *μέλλειν* perperam scriptum est pro *μέλλον.*

πεντήκοντα P. et G—r. dederunt ex Ven., Cl., pro vulgata *τεσσαράκοντα.* illud Portus proposuit, Valla etiam *sexaginta* nominat naves. „Cap. 23. naves istae, postquam 20 accesserunt, 70 dicuntur fuisse, neque ulla ibi est scripturae varietas. 40 Athenis profectae erant c.

δὲ μάλιστα οὔσης, ἑλεῖν μηχαναῖς. ἐν τούτῳ δὲ αἱ ἐκ τῆς Ζακύνθου νῆες τῶν Ἀθηναίων παραγίγνονται πεντήκοντα· προσεβοήθησαν γὰρ τῶν τε φρουρίδων τινὲς αὐτοῖς τῶν ἐκ Ναυπάκτου, καὶ χῖαι τέσσαρες. ὡς δὲ εἶδον τήν τε ἤπειρον ὁπλιτῶν περίπλεων, τήν τε νῆσον, ἔν τε τῷ λιμένι οὔσας τὰς ναῦς, καὶ οὐκ ἐκπλεούσας, ἀπορήσαντες, ὅπη καθορμίσωνται, τότε μὲν ἐς Πρωτὴν τὴν νῆσον, ἣ οὐ πολὺ ἀπέχει, ἔρημος οὖσα, ἔπλευσαν, καὶ ηὐλίσαντο· τῇ δ' ὑστεραίᾳ παρασκευασάμενοι ὡς ἐπὶ ναυμαχίαν ἀνήγοντο, ἢν μὲν ἀντεκπλεῖν ἐθέλωσι σφίσιν ἐς τὴν εὐρυχωρίαν· εἰ δὲ μὴ, ὡς αὐτοὶ ἐπεσπλευσούμενοι. καὶ οἱ μὲν οὔτε ἀντανήγοντο, οὔτε, ἃ διενοήθησαν, φράξαι τοὺς ἔσπλους, ἔτυχον ποιήσαντες, ἡσυχάζοντές δ' ἐν τῇ γῇ τάς τε ναῦς ἐπλήρουν, καὶ παρεσκευάζοντο, ἢν ἐσπλέῃ τις, ὡς ἐν τῷ λιμένι, ὄντι οὐ σμικρῷ, ναυμαχήσοντες.

Athenienses utrinque invadunt Spartanos in portu, et; commissa pugna acerrima, superiores discedunt, intercepta manu inimicorum in insula Sphacteria.

14. Οἱ δ' Ἀθηναῖοι γνόντες καθ' ἑκάτερον τὸν ἔσπλουν ὥρμησαν ἐπ' αὐτοὺς, καὶ τὰς μὲν πλείους καὶ μετεώρους ἤδη τῶν νεῶν καὶ ἀντιπρῴρους προσπεσόντες ἐς φυγὴν κατέστησαν, καὶ ἐπιδιώκοντες ὡς διὰ βραχέος ἔτρωσαν μὲν πολλὰς, πέντε δὲ ἔλαβον, καὶ μίαν τούτων αὐτοῖς ἀνδράσι· ταῖς δὲ λοιπαῖς ἐν τῇ γῇ καταπεφευγυίαις ἐνέβαλλον· αἱ δὲ καὶ πλη-

2., quarum quidem 5 Demosthenes retinuit Pyli c. 5., at harum duas remiserat c. 8, ut apud Zacynthum jam essent naves 37. atque cum accessissent 4 Chiae et nonnullae Naupacto, necesse, universarum numerum majorem fnisse quadragenario.“ *E G—ro.* cf. Bredov. K. conferri jussit c. 23, 3. „Es befanden sich zu Zakynthos 37 nach 2., vgl. mit 5. und 8.: also mussten es mit den demnächst erwähnten mehr als 40 sein (Bredov.); und eben die grössere Anzahl zu erklären, folgt der Satz mit γάρ.“ K.

φρουρίδες sunt *naves custodes*, Wachtschiffe, „bâtiments en observation à Naupacte,“ secundum Did.

Πρωτήν. Mannert. Geogr. Gr. et Rom. vol. 8., p. 541. „In geringer nordwestlicher Entfernung (ab insula Sphacteria) liegt eine andere kleine Insel Namens *Prote*, welche sichern Ankergrund hat, weil die athenieusische Flotte vor dem Angriff auf die Spartaner im Hafen von Pylos hier sich lagern und bilden konnte (Thucyd. 4, 13.). Ptolemäus setzt sie mit Pylos unter gleiche Breite; auf unsern Charten steht sie aber wohl richtiger weiter nördlich. Sie hat jetzt den Namen *Prodano*.“

14. *γνόντες*: τὴν βουλὴν ἐκείνων δηλ. S.

ἔτρωσαν, *perforarunt* rostris navium. tropice dictum. „cf. Herod. 8, 18.; idem 6, 16. (τρῶμα); κατατιτρώσκειν Diodor. 13, 40.; κατατραυματίζειν Thuc. 7, 41.; 8, 10.; 42, 3.“ *E K.* — idem significat *ἐκόπτοντο*.

ἐν τῇ γῇ καταπεφευγυίαις ἐνέβαλλον. licet h. l. jungas ἐν τῇ γῇ cum ἐνέβαλλον, tamen loci bene multi reperiuntur, ubi ἐν cum verbis motum significantibus jungitur, plerumque tamen in *perfecto*. v. Heindorf. ad Plat. Sophist. p. 427. praeter hunc nostrum P. Prol. t. 1., p. 178. attulit 1, 47. *παραβεβοηθηκότες*: 7, 87. *ἐμπεπτωκότας*: 8, 11. τὰ περὶ τὴν ἐν τῷ Πειραιῷ τῶν νεῶν *καταφυγὴν* ἠγγέλθη. simile est exemplum a Göllero allatum 3, 71. τοὺς ἐκεῖ καταπεφευγότας. unde apparet, haec om-

ρούμεναι ἔτι, πρὶν ἀνάγεσθαι, ἐκόπτοντο· καί τινας καὶ ἀναδούμενοι κενὰς εἷλκον, τῶν ἀνδρῶν ἐς φυγὴν ὡρμημένων. ἃ ὁρῶντες οἱ Λακεδαιμόνιοι, καὶ περιαλγοῦντες τῷ πάθει, ὅτιπερ αὐτῶν οἱ ἄνδρες ἀπελαμβάνοντο ἐν τῇ νήσῳ, παρεβοήθουν, καὶ ἐπεσβαίνοντες ἐς τὴν θάλασσαν ξὺν τοῖς ὅπλοις ἀνθεῖλκον, ἐπιλαμβανόμενοι τῶν νεῶν· καὶ ἐν τούτῳ κεκωλῦσθαι ἐδόκει ἕκαστος, ᾧ μή τινι καὶ αὐτὸς ἔργῳ παρῆν. ἐγένετό τε ὁ θόρυβος μέγας, καὶ ἀντηλλαγμένος τοῦ ἑκατέρων τρόπου περὶ τὰς ναῦς· οἵ τε γὰρ Λακεδαιμόνιοι ὑπὸ προθυμίας καὶ ἐκπλήξεως, ὡς εἰπεῖν, ἄλλο οὐδὲν ἢ ἐκ γῆς ἐναυμάχουν, οἵ τε Ἀθηναῖοι κρατοῦντες, καὶ βουλόμενοι τῇ παρούσῃ τύχῃ ὡς ἐπὶ πλεῖστον ἐπεξελθεῖν, ἀπὸ νεῶν ἐπεζομάχουν. πολύν τε πόνον παρασχόντες ἀλλήλοις, καὶ τραυματίσαντες, διεκρίθησαν· καὶ οἱ Λακεδαιμόνιοι τὰς κενὰς ναῦς, πλὴν τῶν τὸ πρῶτον ληφθεισῶν, διέσωσαν. καταστάντες δὲ ἑκάτεροι ἐς τὸ στρατόπεδον, οἱ μὲν τροπαῖόν τε ἔστησαν, καὶ νεκροὺς ἀπέδοσαν, καὶ ναυαγίων ἐκράτησαν, καὶ τὴν νῆσον εὐθὺς περιέπλεον, καὶ ἐν φυλακῇ εἶχον, ὡς τῶν ἀνδρῶν ἀπειλημμένων· οἱ δ' ἐν τῇ ἠπείρῳ Πελοποννήσιοι καὶ ἀπὸ πάντων ἤδη βεβοηθηκότες ἔμενον κατὰ χώραν ἐπὶ τῇ Πύλῳ.

Spartani, interceptis suis prospicientes, pacisci cum ducibus atticis, et legatos de foedere Athenas mittere, decernunt.

15. Ἐς δὲ τὴν Σπάρτην ὡς ἠγγέλθη τὰ γεγενημένα περὶ Πύλον, ἔδοξεν αὐτοῖς, ὡς ἐπὶ ξυμφορᾷ μεγάλῃ, τὰ τέλη καταβάντας ἐς τὸ στρατόπεδον βουλεύειν πρὸς τὸ χρῆμα, ὁρῶντας, ὅ τι ἂν δοκῇ. καὶ ὡς εἶδον ἀδύνατον ὂν τιμωρεῖν τοῖς ἀνδράσι, καὶ κινδυνεύειν οὐκ ἐβούλοντο ἢ ὑπὸ λιμοῦ τι παθεῖν αὐτοὺς, ἢ ὑπὸ πλήθους βιασθέντας [κρατηθῆναι], ἔδοξεν

nia ad attractionem satis notam esse referenda. cf. 2, 80.; 3, 106. τοὺς ἐν Ὄλπαις Ἀμπρακιώτας ἥκοντας. 4, 42. ἐν Ἀμπρακίᾳ καὶ ἐν Λευκαδίᾳ ἀπήεσαν αὐτῶν πεντακόσιοι φρουροί. *Ex Hk.*

ἐν τούτῳ κεκωλῦσθαι ἐδόκει ἕκαστος —. alacritatem summam ita describit. quisque cupiens ubique adesse et subvenire, ubicunque non aderat, impeditam rem putabat. similiter 2, 8. ἐν τούτῳ τε κεκωλῦσθαι ἐδόκει ἑκάστῳ τὰ πράγματα, ᾧ μή τις αὐτὸς παρέσται. sed h. l. δοκεῖν non est *videri*, ut plerumque apud hunc nostrum, sed *putare*, ut 5, 88. et subaudiendum τὸ πρᾶγμα vel τὰ πράγματα. (imo τὸ ἔργον, quod intelligas ex verbis sequentibus ᾧ — παρῆν. *Both.*) — ᾧ μή τινι, pro ᾧτινι μή. *Ex Hk.*

ἀντηλλαγμένος. S. μετηλλαγμένος. (scil. τρόπος. Valla *commutata amborum ad naves forma dimicandi.* Both.) alias enim in navibus tanquam in continente dimicabant Spartani; Athenienses autem non facile navalem pugnam in pedestrem mutabant, sed potius id cum maxime vitabant. v. 2, 89., ubi Phormio angustias freti incommodum suis putat, διέκπλοι τε οὐκ εἰσὶν οὐδὲ ἀναστροφαὶ, ἅπερ νεῶν ἄμεινον πλεουσῶν ἔργα ἐστὶν, ἀλλ' ἀνάγκη ἂν εἴη τὴν ναυμαχίαν πεζομαχίαν καθίστασθαι. — καὶ — βεβοηθηκότες. recte S. οἱ ἀπὸ τῶν ἄλλων ξυμμάχων αὐτοῖς προσελθόντες νῦν. *Ex eodem.*

15. τὰ τέλη: τοὺς ἄρχοντας (magistratus) τῶν Σπαρτιατῶν. S. καταβάντας dixit ad sensum, quasi praecessisset τοὺς ἄρχοντας.

κρατηθῆναι. vulgo ἢ κρατηθέντας, quod initio haud dubie fuit

αὐτοῖς πρὸς τοὺς στρατηγοὺς τῶν Ἀθηναίων, ἢν ἐθέλωσι, σπονδὰς ποιησαμένους τὰ περὶ Πύλον, ἀποστεῖλαι ἐς τὰς Ἀθήνας πρέσβεις περὶ ξυμβάσεως, καὶ τοὺς ἄνδρας ὡς τάχιστα πειρᾶσθαι κομίσασθαι.

Pactio dura, qua Spartani obligantur a ducibus Atheniensium.

16. *Δεξαμένων δὲ τῶν στρατηγῶν τὸν λόγον ἐγίγνοντο σπονδαὶ τοιαίδε, Λακεδαιμονίους μὲν τὰς ναῦς, ἐν αἷς ἐναυμάχησαν, καὶ τὰς ἐν τῇ Λακωνικῇ πάσας, ὅσαι ἦσαν μακραί, παραδοῦναι κομίσαντας ἐς Πύλον Ἀθηναίοις, καὶ ὅπλα μὴ ἐπιφέρειν τῷ τειχίσματι, μήτε κατὰ γῆν, μήτε κατὰ θάλασσαν· Ἀθηναίους δὲ τοῖς ἐν τῇ νήσῳ ἀνδράσι σῖτον ἐᾶν τοὺς ἐν τῇ ἠπείρῳ Λακεδαιμονίους ἐκπέμπειν τακτὸν, καὶ μεμαγμένον, δύο χοίνικας ἑκάστῳ ἀττικὰς ἀλφίτων, καὶ δύο κοτύλας οἴνου, καὶ κρέας, θεράποντι δὲ τούτων ἡμίσεα· ταῦτα δὲ ὁρώντων τῶν Ἀθηναίων ἐσπέμπειν, καὶ πλοῖον μηδὲν ἐσπλεῖν λάθρα· φυλάσσειν δὲ καὶ τὴν νῆσον Ἀθηναίους μηδὲν ἧσσον, ὅσα μὴ ἀποβαίνοντας, καὶ ὅπλα μὴ ἐπιφέρειν τῷ Πελοποννησίων στρατῷ, μήτε κατὰ γῆν, μήτε κατὰ θάλασσαν· ὅ τι δ' ἂν τούτων παραβαίνωσιν ἑκάτεροι καθ' ὁτιοῦν, τότε λελύσθαι τὰς σπονδάς. ἐσπεῖσθαι δὲ αὐτὰς, μέχρι οὗ ἐπανέλθωσιν οἱ ἐκ τῶν Ἀθηνῶν Λακεδαιμονίων πρέσβεις· ἀποστεῖλαι δὲ αὐτοὺς τριήρει Ἀθηναίους, καὶ πάλιν κομίσαι· ἐλθόντων δὲ τάς τε σπονδὰς λελύσθαι ταύτας, καὶ τὰς ναῦς ἀποδοῦναι Ἀθηναίους ὁμοίας, οἵασπερ ἂν παραλάβωσιν. αἱ μὲν σπονδαὶ ἐπὶ τούτοις ἐγένοντο, καὶ αἱ νῆες παρεδόθησαν, οὖσαι περὶ ἑξήκοντα, καὶ οἱ πρέσβεις ἀπεστάλησαν. ἀφικόμενοι δὲ ἐς τὰς Ἀθήνας ἔλεξαν τοιάδε.*

Oratio Lacedaemoniorum, qua praesenti successu contentos esse jubent Ath., utriusque fortunae gnaros pariter ac se ipsos.

17. *„ΕΠΕΜΨΑΝ ἡμᾶς Λακεδαιμόνιοι, ὦ Ἀθηναῖοι, περὶ*

κρατηθέντας, quo aliquis interpretatus est exquisite dictum *βιασθέντας*. illud alii, cum visum esset, ut revera est, *ταυτολόγον*, nec tamen spurium, mutaverunt in *κρατηθῆναι*, vel *ἢ κρατηθῆναι*, etiam ipsi *ταυτολογοῦντες*.

πρὸς τὸ χρῆμα ὁρῶντας. codicum plerorumque scriptura est *παραχρῆμα*, quam receperunt Bk., P., K. Df. defendit vulgatam laudatis Aristoph. Av. 1334. (1230.) *πρὸς ἄνδρ' ὁρῶν*, et Dionysii Hal. de struct. verb. p. 190. Schaef. *πρὸς χρῆμα ὁρῶντες*. *πρὸς τὸ χρῆμα βουλεύειν*, ut 1, 71. *πρὸς ταῦτα βουλεύεσθε εὖ*, etc. *Ex Hk.*

16. *μεμαγμένον*. i. e. *μάζαν*, panis quoddam genus. — una *χοῖνιξ* in diurnum alimentum hominis sufficere credebatur. *Ex Hk.*

ὅσα μὴ ἀποβαίνοντας. i. e. *hactenus, ut non descendant in insulam*. simile 1, 111. *καὶ τῆς μὲν γῆς ἐκράτουν ὅσα μὴ προϊόντες πολὺ ἐκ τῶν ὅπλων*. „Soph. Oed. T. 346.

— ἴσθι γὰρ δοκῶν ἐμοὶ
καὶ ξυμφυτεῦσαι τοὔργον εἰργάσθαι θ', ὅσον
μὴ χερσὶ καίνων." E K.

ὅ τι δ' ἂν — καθ' ὁτιοῦν. tautologice ll. *καὶ ὁτιοῦν*. imo *καθ' ὅτ.*, *quacunque de causa*, quocunque praetextu.

οἱ πρέσβεις ἀπεστάλησαν. hujus legationis princeps fuit Archeptolemus. v. Aristoph. Equ. v. 794. annotavit K. ad Dionys. p. 96. *Hk.*

τῶν ἐν τῇ νήσῳ ἀνδρῶν πράξοντας ὅ τι ἂν ὑμῖν τε ὠφέλιμον ὂν τὸ αὐτὸ πείθωμεν, καὶ ἡμῖν ἐς τὴν ξυμφορὰν, ὡς ἐκ τῶν παρόντων, κόσμον μάλιστα μέλλον οἴσειν. τοὺς δὲ λόγους μακροτέρους οὐ παρὰ τὸ εἰωθὸς μηκυνοῦμεν, ἀλλ᾽ ἐπιχώριον ὂν ἡμῖν, οὗ μὲν βραχεῖς ἀρκῶσι, μὴ πολλοῖς χρῆσθαι, πλείοσι δὲ, ἐν ᾧ ἂν καιρὸς ᾖ διδάσκοντάς τι τῶν προὔργου λόγοις τὸ δέον πράσσειν· λάβετε δὲ αὐτοὺς μὴ πολεμίως, μηδ᾽ ὡς ἀξύνετοι διδασκόμενοι, ὑπόμνησιν δὲ τοῦ καλῶς βουλεύσασθαι πρὸς εἰδότας ἡγησάμενοι. ὑμῖν γὰρ εὐτυχίαν τὴν παροῦσαν ἔξεστι καλῶς θέσθαι, ἔχουσι μὲν ὧν κρατεῖτε, προσλαβοῦσι δὲ τιμὴν καὶ δόξαν, καὶ μὴ παθεῖν ὅπερ οἱ ἀήθως τι ἀγαθὸν λαμβάνοντες τῶν ἀνθρώπων· ἀεὶ γὰρ τοῦ πλέονος ἐλπίδι ὀρέγονται διὰ τὸ καὶ τὰ παρόντα ἀδοκήτως εὐτυχῆσαι· οἷς δὲ πλεῖσται μεταβολαὶ ἐπ᾽ ἀμφότερα ξυμβεβήκασι, δίκαιοί εἰσι καὶ ἀπιστότατοι εἶναι ταῖς εὐπραγίαις· ὃ τῇ τε ὑμετέρᾳ πόλει δι᾽ ἐμπειρίαν καὶ ἡμῖν μάλιστ᾽ ἂν ἐκ τοῦ εἰκότος προσείη.

Principes se esse Graecorum, nec nisi male judicando vires suas, quod cuivis usu veniat, afflictos.

18. „Γνῶτε δὲ καὶ ἐς τὰς ἡμετέρας νῦν ξυμφορὰς ἀπιδόντες, οἵτινες ἀξίωμα μέγιστον τῶν Ἑλλήνων ἔχοντες ἥκομεν παρ᾽ ὑμᾶς, πρότερον αὐτοὶ κυριώτεροι νομίζοντες εἶναι δοῦναι ἐφ᾽ ἃ νῦν ἀφιγμένοι ὑμᾶς αἰτούμεθα. καίτοι οὔτε δυνάμεως ἐνδείᾳ ἐπάθομεν αὐτὸ, οὔτε μείζονος προσγενομένης ὑβρίσαντες, ἀπὸ δὲ τῶν ἀεὶ ὑπαρχόντων γνώμῃ σφαλέντες, ἐν ᾧ πᾶσι τὸ αὐτὸ ὁμοίως ὑπάρχει.

17. soloece ll. *ὅ τι ἂν ὑμῖν τε — μέλλῃ οἴσειν*, pronomine *ὅ τι* primum quarto, deinde primo casu usurpato. permixta ο (ō) et η, quemadmodum *αὐτὴν* pro *αὐτὸν* male scriptum est apud Athen. 12., p. 539, e. de ο in η perperam mutato v. Lycophr. Bachm. p. 141. et 213.

μακροτέρους — μηκυνοῦμεν. S. *περιττὸν τὸ μακροτέρους*, quasi id pertineat ad subjectum hoc ordine *οὐ δὲ μηκυνοῦμεν τοὺς μακροτέρους λόγους*, cum *μακρ.* significet effectum *τοῦ μηκύνειν*, quasi Thuc. dixisset *τοὺς δὲ λόγους οὐ μηκ., ὥστε εἶναι μακροτέρους.* „ita Soph. Trach. 679. *μείζον᾽ ἐκτενῶ λόγον*: Eurip. Bacch. 831. *κόμην ταναὸν ἐκτενῶ.* cf. Lobeck. Parall. gr. gr. p. 532.“ K.

ἐπιχώριον ὂν intelligendum est *ἐπιχωρίως*, *more nostri populi.* v. Matth. gr. §. 423.

οὐ — ἀρκῶσι pro *οὐ ἂν ἀρκ.* v. Matth. gr. §. 516. — *ὑπόμνησιν τοῦ καλῶς βουλ.*, *admonitionem ad recte deliberandum.* comparavit K. *προάγγελσιν τῆς ἀναχωρήσεως* 1, 137. — *εἰδότας*, *scientes*, *prudentes*, non *ἀξυνέτους διδασκομένους*, *insipientes*, *quos aliquis doceat*, quid faciendum sit.

καλῶς θέσθαι: ἐπαινετῶς διοικῆσαι (*bene uti* prospera nunc fortuna). — *καὶ μὴ παθεῖν ὅπερ: ἀεὶ γὰρ ὀρέγονται τοῦ πλέονος, ἐλπίζοντες αὐτοῦ τεύξεσθαι. προσυπακοῦσαι δὲ δεῖ ἔξωθεν τὸ „καὶ διὰ τοῦτο ἐκπίπτουσι τῆς εὐτυχίας.“ — τὶ ἀγαθὸν λαμβάνειν ἐπὶ τοῦ εὐπραγοῦντος κεῖται.* S.

18. *Γνῶτε*, *reputate*, vel *cognoscite.* cf. cap. 20.

ἐφ᾽ ἃ νῦν ἀφ. ὑμ. αἰτ. S. *τὰς σπονδὰς λέγει.* secundo belli anno Athenienses, Lacedaemoniis Atticam iterum devastantibus, et pestilentia urgente moti, legatos de pace Lacedaemonem miserant, sed frustra. v. 2, 59. *Ex Hk.*

ἀπὸ δὲ τῶν ἀεὶ ὑπαρχόν-

Nou esse confidendum fortunae, nec coutinuandum prudeutibus viris bellum, quousque cupiaut, sed quousque succedat.

„Ὥστε οὐκ εἰκὸς ὑμᾶς διὰ τὴν παροῦσαν νῦν ῥώμην πόλεώς τε, καὶ τῶν προσγεγενημένων, καὶ τὸ τῆς τύχης οἴεσθαι ἀεὶ μεθ᾽ ὑμῶν ἔσεσθαι, σωφρόνων δὲ ἀνδρῶν, οἵτινες τἀγαθὰ ἐς ἀμφίβολον ἀσφαλῶς ἔθεντο· καὶ ταῖς ξυμφοραῖς οἱ αὐτοὶ εὐξυνετώτερον ἂν προσφέροιντο· τόν τε πόλεμον οἳ νομίσωσι μὴ, καθ᾽ ὅσον ἄν τις αὐτοῦ μέρος βούληται μεταχειρίζειν, τούτῳ ξυνεῖναι, ἀλλ᾽ ὡς ἂν αἱ τύχαι αὐτῶν ἡγήσωνται, καὶ ἐλάχιστ᾽ ἂν οἱ τοιοῦτοι πταίοντες διὰ τὸ μὴ τῷ ὀρθουμένῳ αὐτοῦ πιστεύοντες ἐπαίρεσθαι ἐν τῷ εὐτυχεῖν ἂν μάλιστα καταλύοιντο. ὃ νῦν ὑμῖν, ὦ Ἀθηναῖοι, καλῶς ἔχει πρὸς ἡμᾶς πρᾶξαι, καὶ μήποτε ὕστερον, ἢν ἄρα μὴ πειθόμενοι σφαλῆτε, ἃ πολλὰ ἐνδέχεται, νομισθῆναι τύχῃ καὶ τὰ νῦν προχωρήσαντα κρατῆσαι, ἐξὸν ἀκίνδυνον δόκησιν ἰσχύος καὶ ξυνέσεως ἐς τὸ ἔπειτα καταλιπεῖν.

Igitur pacem, societatem, amicitiam, suadent, redditis suis obsessis in insula Sphacteria.

19. „Λακεδαιμόνιοι δὲ ὑμᾶς προκαλοῦνται ἐς σπονδὰς καὶ

των. i. e. iis usi, *quae nobis semper sunt*, neque minoribus, neque majoribus copiis, quas male judicavimus. — ἐν ᾧ. ἐν τῷ δύνασθαι γνώμῃ σφαλῆναι. S.

τῶν προσγεγ. *propter recens acquisita.*

τόν τε πόλεμον οἳ νομ. — καταλύοιντο. libri τόν τε πόλεμον νομίσωσι — ἡγήσωνται. καὶ etc. recte Haasius Lucubr. Thuc. p. 76. ad 88. οἳ νομίσωσι — ἡγήσωνται, καὶ etc. sed in eo erravit, quod indistincte putat dictum σωφρόνων δὲ ἀνδρῶν οἵτινες τἀγ. ἐς ἀμφ. ἀσφ. ἔθεντο, quasi non in omnes σώφρονας ἄνδρας, sed in aliquos tantum eorum, conveniret τὸ τίθεσθαι τἀγαθὰ ἐς ἀμφ. ἀσφαλῶς. fefellit virum doctissimum, quod haeo credidit protasin seutentiae σωφρ.—προσφέροιντο, cum per se intelligenda sint, novusque ordo et a verbis καὶ ταῖς ξυμφ., et a τόν τε πόλεμον, incipiat. igitur forma orationis nota, et huic uostro satis familiari, dictum est σωφρόνων δὲ, οἵτινες — ἔθεντο pro σωφρ. δέ ἐστι τὸ εἰωθέναι τίθεσθαι τἀγαθὰ etc.: morem enim sic faciendi indicat ἔθεντο, ut aoristi passim. ceterum ἐς ἀμφίβολον est ἀμφιβόλως, et proinde τἀγ. ἐς ἀμφ. τἀγαθὰ ἀμφίβολα, *successus ambigui* et incerti. — καθ᾽ ὅσον ἂν — μεταχειρίζειν, *usque ad quam partem belli* (i. e. quousque, quamdiu,) *aliquis id tractare velit.* — τούτῳ, *huic*, i. e. ei, qui sic existimat, quales et τὸ αὐτῶν significat. — ξυνεῖναι, *adesse*, adjuvare, i. e. per tropum *succedere.* — S. σώφρονές εἰσιν οἵτινες, ἀδήλου ὄντος τοῦ ἀποβησομένου, ἐκ τῆς παρούσης εὐπραγίας ἐπὶ ἀσφαλέστερον ῥέπουσι, καὶ οὐκ ἐξυβρίζουσιν, ὡς παραμενούσης αὐτοῖς ἀεὶ τῆς εὐπραγίας, ἀλλὰ συμβαίνουσι τοῖς ἐναντίοις. καὶ γὰρ τὰς συμφορὰς οὗτοι δεξιώτερον ἂν καὶ ὡς συνετοὶ προσδέχοιντό τε, καὶ φέροιεν, οἵτινες οἴονται τὰ ἐκ τῶν πολέμων μὴ κατὰ προαίρεσιν ἡμετέραν ἀποβαίνειν, ἀλλὰ κατὰ τύχην.

τῷ ὀρθουμένῳ αὐτοῦ, int. πολέμου, πιστ., *belli successu prospero confisi.* — καταλύεσθαι est ἀναπαύεσθαι, pacem facere. — καὶ μήποτε — νομισθῆναι, „neque committere, ut credamini casu, non consilio, quae nunc feliciter cesserunt, obtinuisse.“ — ἀκίνδυνον δόκησιν — S. ἐξουσίας ὑμῖν οὔσης, εἰρήνης γενομένης ἄνευ κινδύνων εὐβουλίας τε καὶ ἀνδρίας δόξαν τοῖς μετὰ ταῦτα ἀνθρώποις καταλιπεῖν, ἰσχύος μὲν διὰ τὸ μεῖ-

διάλυσιν πολέμου, διδόντες μὲν εἰρήνην, καὶ ξυμμαχίαν, καὶ ἄλλην φιλίαν πολλὴν, καὶ οἰκειότητα ἐς ἀλλήλους, ὑπάρχειν, ἀνταιτοῦντες δὲ τοὺς ἐκ τῆς νήσου ἄνδρας, καὶ ἄμεινον ἡγούμενοι ἀμφοτέροις μὴ διακινδυνεύεσθαι, εἴ τε βίᾳ διαφύγοιεν, παρατυχούσης τινὸς σωτηρίας, εἴ τε καὶ ἐκπολιορκηθέντες μᾶλλον ἂν χειρωθεῖεν.

Graves inimicitias tum maxime deponi, si quis non omni vi gerat bellum, sed moderate agat, clementiamque adhibeat, qua hominum animi deleniantur, ut pudore stent pactis, praesertim ab acerrimis ante hostibus accepto beneficio.

„Νομίζομέν τε τὰς μεγάλας ἔχθρας μάλιστ' ἂν διαλύεσθαι βεβαίως, οὐκ ἢν ἀνταμυνόμενός τις, καὶ ἐπικρατήσας τὰ πλέω τοῦ πολέμου, κατ' ἀνάγκην ὅρκοις ἐγκαταλαμβάνων μὴ ἀπὸ τοῦ ἴσου ξυμβῇ, ἀλλ' ἢν, παρὸν τὸ αὐτὸ δρᾶσαι, πρὸς τὸ ἐπιεικὲς καὶ ἀρετῇ αὐτὸ νικήσας, παρὰ ἃ προσεδέχετο, μετρίως ξυναλλαγῇ. ὀφείλων γὰρ ἤδη ὁ ἐναντίος μὴ ἀνταμύνεσθαι, ὡς βιασθεὶς, ἀλλ' ἀνταποδοῦναι ἀρετὴν, ἑτοιμότερός ἐστιν αἰσχύνῃ ἐμμένειν οἷς ξυνέθετο. καὶ μᾶλλον πρὸς τοὺς μειζόνως ἐχθροὺς τοῦτο δρῶσιν οἱ ἄνθρωποι ἢ πρὸς τοὺς τὰ μέτρια διενεχθέντας· πεφύκασί τε τοῖς μὲν ἑκουσίως ἐνδοῦσιν ἀνθησ-

ναι ὑμῖν τὴν εὐτυχίαν καὶ μὴ μεταβληθῆναι, εὐβουλίας δὲ, ὅτι ἐσπείσασθε ἐν τῷ εὐτυχεῖν, εἰδότες τὸ τῆς τύχης ἄστατον. *Hk.*

19. *ἀμφοτέροις μὴ διακινδυνεύεσθαι.* Antyllus, ut ex scholiis discimus, *ἀμφοτέροις* ad Athenienses et Lacedaemonios referebat, *ἵνα δοκῶσι Λακεδαιμόνιοι καὶ τοῦ τῶν Ἀθηναίων προνοεῖσθαι συμφέροντος*: sed praestat altera interpretatio *ἐν ἀμφοτέροις, ἢ διαφυγεῖν τοὺς ἄνδρας, ἢ ἐκπολιορκηθῆναι*: utroque enim modo et se et Ath. periclitaturos dicit bellum continuando. *Ex Hk.*

κατ' ἀνάγκην ὅρκοις ἐγκαταλαμβάνων: *ἀναγκάσας δι' ὅρκων τοὺς ἐναντίους ἄκοντας ξυμβῆναι, κ. μὴ δικαίως.* S.

παρὸν τὸ αὐτὸ δρᾶσαι, *cum liceat rem ipsam*, oppositam *τῷ ἐπιεικεῖ*, quasi veram meramque sine moderatione, *facere*, i. e. plenam vindictam exercere. exquisitus hic usus *τοῦ αὐτὸς*, quo *αὐτὸν Καύκασον* dixit Aeschylus Prom. 697., *αὐτὰν κορυφὰν ἄθλων* Pindarus Nem. 9, 19. cf. Odyss. ι', 393., κ', 158. — *πρὸς τὸ ἐπιεικές.* i. e. *ἐπιεικῶς.* v. Matth. gr. §. 591. — *αὐτὸ*, *id*, plenam vindictam, vel potius cupidinem ejus. — *νικήσας*, *vincens*, reprimens. — *ἀρετῇ*, virtute, temperantia.

παρὰ ἃ προσεδέχετό τις: hoc enim supplendum est. *secus atque expectabat quisquam.* hoc sensu *προσδέχεσθαι* legitur etiam 6, 46., Xenoph. Hell. 5, 4, 4., Odyss. β', 186., etc. S. — *ἐὰν τῇ φιλανθρωπίᾳ αὐτὸ, τὸ πλεονεκτικὸν, κατακρατήσῃ παρὰ τὴν ἐλπίδα τοῦ κεκρατημένου.* — *ἀρετὴν*, *beneficium*, a causa. cf. S. ann. ad verba *καὶ τὰ ἐς ἀρετὴν* 2, 40. quodvis bonum, sive utile, aut jucundum, dicitur *ἀρετὴ*, velut vinum apud Oppianum Cyneg. 4, 286.

τοῦτο δρῶσιν: *προθύμως ἐμμένουσι ταῖς συνθήκαις· ὡς γὰρ ἐκ μεγάλων ἐχθρῶν ἐκφυγόντες ἀσμένως φέρουσι τὸ ἡσυχάζειν, κέρδος νομίζοντες τὸ μὴ πάλιν κινδυνεύειν πρὸς μείζω μαχόμενοι.* — *τὰ μέτρια*: *περὶ τῶν εὐτελῶν κ. μετρίων.* — *ἀνθησσᾶσθαι*, quod alias genitivo jungitur, h. l. cum dativo, structura verborum *εἴκειν*, *ἐνδιδόναι*, quorum habet vim, ut Hk. annotavit. — *παρὰ γνώμην*: *παρὰ προαίρεσιν* (*inviti*, et velut coacti hostium superbia). S.

σᾶσθαι μεθ' ἡδονῆς, πρὸς δὲ τὰ ὑπεραυχοῦντα καὶ παρὰ γνώμην διακινδυνεύειν.

Quaro opportuno tempore et aequis utrinque conditionibus faciendam esse reconciliationem, et pacandam Graeciam; cujus roi majorem gloriam foro penes Athenienses.

20. „Ἡμῖν δὲ καλῶς, εἴπερ ποτὲ, ἔχει ἀμφοτέροις ἡ ξυναλλαγὴ, πρίν τι ἀνήκεστον διὰ μέσου γενόμενον ἡμᾶς καταλαβεῖν, ἐν ᾧ ἀνάγκη ἀΐδιον ἡμῖν ἔχθραν πρὸς τῇ κοινῇ καὶ ἰδίαν ἔχειν, ὑμᾶς δὲ στερηθῆναι, ὧν νῦν προκαλούμεθα. ἔτι δ' ὄντων ἀκρίτων, καὶ ὑμῖν μὲν δόξης καὶ ἡμετέρας φιλίας προσγιγνομένης, ἡμῖν δὲ πρὸ αἰσχροῦ τινος ξυμφορᾶς μετρίως κατατιθεμένης, διαλλαγῶμεν, καὶ αὐτοί τε ἀντὶ πολέμου εἰρήνην ἑλώμεθα, καὶ τοῖς ἄλλοις Ἕλλησιν ἀνάπαυσιν κακῶν ποιήσωμεν, οἳ καὶ ἐν τούτῳ ὑμᾶς αἰτιωτέρους ἡγήσονται· πολεμοῦνται μὲν γὰρ ἀσαφῶς ὁποτέρων ἂν ἀρξάντων, καταλύσεως

20. *ἀΐδιον ἡμῖν ἔχθραν.* *ἡμῖν* pro vulgato *ὑμῖν* Haas. Lucubr. Thuc. p. 76., idque procul dubie in suis libris legit S., qui haec ita interpretetur *Ἡμῖν δὲ καλῶς ἔχει, φησί, τὸ διαλλαγῆναι πρὸ τοῦ ἀνήκεστόν τι, παρ' ὁποτέρων οὖν γινόμενον, εἰς ἀνάγκας (ἀνάγκην) ἡμᾶς καταστῆσαι ἀϊδίου ἔχθρας. τὸ δὲ πρὸς τῇ κοινῇ καὶ ἰδίαν ἔχειν* τοιοῦτον „*νῦν μὲν κοινὴν ἔχομεν Πελοποννήσιοι πάντες πρὸς ὑμᾶς ἔχθραν· εἰ δὲ μὴ εἴξετε τοῖς λόγοις ἡμῶν, καὶ ἰδίᾳ Λακεδαιμόνιοι ἐχθροὶ ὑμῶν ἐσόμεθα.*“ Haas. l. c. „Initio quidem hujus sententiae quod dicitur *ἡμῖν* et deinde *ἡμᾶς*, ad utrosque pertinet, et Lacedaemonios, qui orationom habent, ot Ath., ad quos habent; deinceps vero ad utrosque sententiae spectant, sed bis binis sententiis alteri alteris opponuntur, donec rursus utrique conjuncti opponuntur reliquis Graecis. nam quod nunc legitur *ὑμῖν* post *ἀΐδιον*, verum esse non credo, sed suspicor scriptum fuisse *ἡμῖν*, quae confusio quoties acciderit vel apud ipsum Thucydidem, dicere non opus est.“

οἳ καὶ ἐν τούτῳ: ἐν τῷ αὐτὸ (male codd. *αὐτῷ*) *γενέσθαι, δηλ. τὴν εἰρήνην. (ἐν τῷ ποιεῖν τοῖς ἄλλοις Ἕλλησιν ἀνάπαυσιν κακῶν*, i. e. pace facienda, cujus auctores potissimum Ath. existimatum iri dicit, quippe qui nunc bello sint superiores; quod significat S. iis, quae sequuntur.) *ὁ δὲ καὶ σύνδεσμος οὐ περιττῶς κεῖται, ἀλλ' ἀναγκαίως· λέγει γὰρ, ὅτι τοῦ γε* (non *τοῦ τε*, ut vulgo.) *νομίσαι ὑμᾶς νενικηκέναι* (*quia putant quidem, vos vicisse,*) *καὶ* (etiam) *τὴν χάριν τῆς εἰρήνης εἰς ὑμᾶς μέλλουσιν ἀνενεγκεῖν.*

πολεμοῦνται — ἂν ἀρξάντων. inserui *ἂν* particulam, quo minus dubitari posset de sensu *τοῦ ἀρξάντων*, nec multum refragabor, si quis malit *ἀρξόντων*, quoniam non ita raro *α* et *ο* permutata inter se sunt a librariis; sed saepius tamen *ν* pro *ρ*, et contra, scripserunt (v. Bachmann. Indice Lycophronis): itaque *τῷ ἂν* offecisse putes *ἀρ* — syllabam similem, quae sequitur. neque enim hic agitur de initio ot auctoribus belli, qui est error scholiastae, (*πολεμοῦνται γὰρ ἀδήλου ὄντος τοῦ πράγματος, τίς ἐστιν ὁ προκαταρξάμενος τοῦ πολέμου, εἴτε ὁ Λακεδαιμόνιος, εἴτε ὁ Ἀθηναῖος.*) Porti (*bello enim vexantur nescientes, utri nostrum belli fuerint auctores.*), et vulgo interpretum, sed significantur futuri aliquando victores. rectissime Did. Thuc. vol. 2., p. 455. „Il ne s'agissait pas chez les Hellènes de savoir, qui des Athéniens ou des Lacédémoniens avaient commencé la guerre; la Grèce n'ignorait pas que c'etait l'ambition de ces deux peuples qui fut la véritable cause de la guerro, mais ollo était curieuse de savoir lequel des deux aurait le dessus; et

δὲ γενομένης, ἧς νῦν ὑμεῖς τὸ πλέον κύριοί ἐστε, τὴν χάριν ὑμῖν προσθήσουσιν.

Sic firmam fore utriusque gentis amicitiam, ab ipsis Lacedaemoniis expetitam, volentibus magis quam coactis; unanimis autem utrisque principibus Graeciae ceteros minores obtemperaturos esse.

„Ἤν τε γνῶτε, Λακεδαιμονίοις ἔξεστιν ὑμῖν φίλους γενέσθαι βεβαίως, αὐτῶν τε προκαλεσαμένων, χαρισαμένοις τε μᾶλλον ἢ βιασαμένοις· καὶ ἐν τούτῳ τὰ ἐνόντα ἀγαθὰ σκοπεῖτε ὅσα εἰκὸς εἶναι· ἡμῶν γὰρ καὶ ὑμῶν ταυτὰ λεγόντων τό γε ἄλλο Ἑλληνικὸν ἴστε ὅτι, ὑποδεέστερον ὄν, τὰ μέγιστα τιμήσει.“

Dure respondent Athenienses, instigante prae ceteris Cleone.

21. *Οἱ μὲν οὖν Λακεδαιμόνιοι τοσαῦτα εἶπον, νομίζοντες τοὺς Ἀθηναίους ἐν τῷ πρὶν χρόνῳ σπονδῶν μὲν ἐπιθυμεῖν, σφῶν δὲ ἐναντιουμένων κωλύεσθαι, διδομένης δὲ εἰρήνης ἀσμένους δέξασθαί τε, καὶ τοὺς ἄνδρας ἀποδώσειν. οἱ δὲ τὰς μὲν σπονδὰς, ἔχοντες τοὺς ἄνδρας ἐν τῇ νήσῳ, ἤδη σφίσιν ἐνόμιζον ἑτοίμους εἶναι, ὁπόταν βούλωνται, ποιεῖσθαι πρὸς αὐτοὺς, τοῦ δὲ πλέονος ὠρέγοντο. μάλιστα δὲ αὐτοὺς ἐνῆγε Κλέων ὁ Κλεαινέτου, ἀνὴρ δημαγωγὸς κατ' ἐκεῖνον τὸν χρόνον ὢν, καὶ τῷ πλήθει πιθανώτατος. καὶ ἔπεισεν ἀποκρίνασθαι, ὡς χρὴ τὰ μὲν ὅπλα, καὶ σφᾶς αὐτοὺς [τοὺς ἐν τῇ νήσῳ], παραδόντας πρῶτον κομισθῆναι Ἀθήναζε· ἐλθόντων δὲ ἀποδόντας Λακεδαιμονίους Νίσαιαν, καὶ Πηγὰς, καὶ Τροιζῆνα,* *καὶ Ἀχαΐαν, ἃ οὐ πολέμῳ ἔλαβον, ἀλλ' ἀπὸ τῆς προτέρας*

c'est dans ce sens que nous entendons *ἀρξάντων*. La fin du paragraphe vient à l'appui de cette assertion, où l'orateur dit „attendu son infériorité, le reste de la Grèce respectera notre union,“ *ἡμῶν — τιμήσει*. Aristophanes a produit la même idée par ces vers, Pac. 1081. (1003.)

ἀλλὰ τί χρῆν ἡμᾶς; οὐ παύσασθαι πολεμοῦντας,
ἢ διακαννιάσαι, πότεροι κλαυσούμεθα μεῖζω,
ἐξὸν σπεισαμένους κοινῇ τῆς Ἑλλάδος ἄρχειν;“ — cf. 3, 82., p. 301.

ἤν τε γνῶτε, *idque si reputatis*. Did. „Si vous y songez bien.“ S. *ἄν τε πεισθῆτε*.

χαρισαμένοις Λακεδαιμονίοις. — S. *ὅσα εἰκὸς εἶναι: ἀντὶ τοῦ συμβήσεσθαι.* — *ἡμῶν γὰρ — λεγόντων: ἡμῶν γὰρ κ. ὑμῶν ταῦτα* (sic, non *ταὐτὰ*) *σπενδομένων κ. ὁμονοούντων τὸ ἄλλο Ἑλληνικὸν, ὑπήκοον ὂν, μεγάλως* (*τὰ μέγιστα*, *maxime*,) *ἡμᾶς τιμήσει*. „genitivum absolutum pro accusativo, quem sequens verbum postulet, positum esse, ut 5, 3. *προσβαλόντων τῶν Ἀθηναίων, ἠμύνοντο*, notavit G—r. cf. 2, 8.; 3, 13. *Hk.*

21. *ἐν τῷ πρὶν χρόνῳ.* v. 2, 59. — „*ἐπιθυμεῖν, κωλύεσθαι*, sensu imperfectorum.“ K.

σπονδὰς — ἑτοίμους. ne *ἑτοίμας* ponendum putes, v. Matth. gr. §. 118., ann. 3., p. 143. 1. ed.

καὶ — πιθανώτατος, *et in dicendo multitudini acceptissimus.* Port. „alias, ut docet Suidas, *πιθανοὺς* Graeci dicunt *τοὺς εὐπειθεῖς*, hic autem *πιθανώτατος* secundum Photium est *ὁ πείθων* (*μάλιστα*) *τοὺς ἄλλους*.“ *E G—ro.* cf. 2, 3., Aristoph. Thesm. 433., Equ. 578., Aeschyl. Ag. 426., Xenoph. Cyrop. 6, 4, 5.

* *καὶ Ἀχαΐαν.* v. ann. ad 1, 115.

ἀπὸ τῆς προτέρας ξυμβάσεως. v. 1, 115.

ξυμβάσεως, Ἀθηναίων ξυγχωρησάντων κατὰ ξυμφορὰς, καὶ ἐν τῷ τότε δεομένων τι μᾶλλον σπονδῶν, κομίσασθαι τοὺς ἄνδρας, καὶ σπονδὰς ποιήσασθαι, ὁπόσον ἂν δοκῇ χρόνον ἀμφοτέροις.

Legati Spartanorum Athenienses deligere jubent viros, quibuscum de pace facienda consultent; fraudis autem eos insimulante Cleone, quod nolint apud populum dicere, id periculosum judicantes infecta re domum redeunt.

22. *Οἱ δὲ πρὸς μὲν τὴν ἀπόκρισιν οὐδὲν ἀντεῖπον, ξυνέδρους δὲ σφίσιν ἐκέλευον ἑλέσθαι, οἵτινες λέγοντες καὶ ἀκούοντες περὶ ἑκάστου, ξυμβήσονται κατὰ ἡσυχίαν, ὅ τι ἂν πείθωσιν ἀλλήλους. Κλέων δὲ ἐνταῦθα δὴ πολὺς ἐνέκειτο, λέγων γιγνώσκειν μὲν καὶ πρότερον οὐδὲν ἐν νῷ ἔχοντας δίκαιον αὐτοὺς, σαφὲς δ' εἶναι καὶ νῦν, οἵτινες τῷ μὲν πλήθει οὐδὲν ἐθέλουσιν εἰπεῖν, ὀλίγοις δὲ ἀνδράσι ξύνεδροι βούλονται γίγνεσθαι· ἀλλὰ, εἴ τι ὑγιὲς διανοοῦνται, λέγειν ἐκέλευσεν ἅπασιν. ὁρῶντες δὲ οἱ Λακεδαιμόνιοι οὔτε σφίσιν οἷόν τε ὂν ἐν πλήθει εἰπεῖν, εἴ τε καὶ ὑπὸ τῆς ξυμφορᾶς ἐδόκει αὐτοῖς ξυγχωρεῖν, μὴ ἐς τοὺς ξυμμάχους διαβληθῶσιν εἰπόντες καὶ οὐ τυχόντες, οὔτε τοὺς Ἀθηναίους ἐπὶ μετρίοις ποιήσοντας ἃ προὐκαλοῦντο, ἀνεχώρησαν ἐκ τῶν Ἀθηνῶν ἄπρακτοι.*

Induciae solutae, bellumque etiam acrius quam antea gestum.

23. *Ἀφικομένων δὲ αὐτῶν διελύοντο εὐθὺς αἱ σπονδαὶ αἱ περὶ Πύλον, ὡς τὰς ναῦς οἱ Λακεδαιμόνιοι ἀπῄτουν, καθάπερ ξυνέκειτο, οἱ δ' Ἀθηναῖοι, ἐγκλήματα ἔχοντες ἐπιδρομήν τε τῷ τειχίσματι παράσπονδον, καὶ ἄλλα οὐκ ἀξιόλογα δοκοῦντα εἶναι, οὐκ ἀπεδίδοσαν, ἰσχυριζόμενοι, ὅτι δὴ εἴρητο, ἐὰν καὶ ὁτιοῦν παραβαθῇ, λελύσθαι τὰς σπονδάς· οἱ δὲ Λακεδαιμόνιοι ἀντέλεγόν τε, καὶ, ἀδίκημα ἐπικαλέσαντες τὸ τῶν νεῶν, ἀπελθόντες ἐς πόλεμον καθίσταντο. καὶ τὰ περὶ Πύλον ὑπ' ἀμφοτέρων κατὰ κράτος ἐπολεμεῖτο, Ἀθηναῖοι μὲν δυοῖν νεοῖν*

22. **συνέδρους**, proprie consessores, i. e. consiliarios, praesertim ex senatn delectos. Livius 45, 32. *Pronuntiatum, quod ad statum Macedoniae pertinebat: senatores, quos* synedros *vocant, legendos esse, quorum consilio resp. administraretur.* — **πολὺς ἐνέκειτο**, *vehementer instabat.* „Herod. 7, 158. *Γέλων πολλὸς ἐνέκειτο.* Aristoph. Equ. 706.

πρὸς ταῦθ' ὅπως ἕξει πολὺς κ. λαμπρὸς ἐς τὸν ἄνδρα."

E Bloomf. et K. — **ὑγιὲς**, ut 3, 75. — **εἴ τε καὶ ὑπὸ** etc. frustra P. et alii *εἴ τι* etc. *et, si vel ipsis* (legatis) *propter cladem acceptam concedere placeret*, veriti *ne* etc.

ἃ προὐκαλοῦντο (*provocabant*), int. *οἱ Λακεδαιμόνιοι Ἀθηναίους.* cf. Duker. ad 5, 37. *Hk.*

23. **ὡς τὰς ναῦς** etc. ll. *καὶ τ. ν.*, sed opus est particula causali, ut intelligatur, quare nunc solutae fuerint induciae. confusa *καὶ* et *ὡς*, ut passim. — **ἀξιόλογα**, *laudanda*, justa, recta. inepte S. *εὐτελῆ τινα κ. ψυχρὰ*, Portus „aliaque, quae non magni momenti esse videbantur." rarior hic usus vocabuli; similiter tamen Xenophon Rep. Laced. 1, 8. *ἀξιόλογα τέκνα*, et Mem. Socr. 1, 5, 5. *ἀξιολόγως*, *recte.*

Ἀθηναῖοι μὲν — περιπλέοντες. nominativus absolutus pro genitivo.

ἐναντίαιν ἀεὶ τὴν νῆσον περιπλέοντες τῆς ἡμέρας, (τῆς δὲ νυκτὸς καὶ ἅπασαι περιώρμουν, πλὴν τὰ πρὸς τὸ πέλαγος, ὁπότε ἄνεμος εἴη· καὶ ἐκ τῶν Ἀθηνῶν αὐτοῖς εἴκοσι νῆες ἀφίκοντο ἐς τὴν φυλακὴν, ὥστε αἱ πᾶσαι ἑβδομήκοντα ἐγένοντο·) Πελοποννήσιοι δὲ ἔν τε τῇ ἠπείρῳ στρατοπεδευόμενοι, καὶ προσβολὰς ποιούμενοι τῷ τείχει, σκοποῦντες καιρὸν, εἴ τις παραπέσοι, ὥστε τοὺς ἄνδρας σῶσαι.

Syracusani et eorum socii, aucta classe sua, e Messana bellum gerunt, maxime infestis Locris Rhegio, idque expugnare studentibus priusquam Athenienses pluribus navibus adveniant.

24. Ἐν τούτῳ δὲ οἱ ἐν τῇ Σικελίᾳ Συρακούσιοι καὶ οἱ ξύμμαχοι πρὸς ταῖς ἐν Μεσσήνῃ φρουρούσαις ναυσὶ τὸ ἄλλο ναυτικὸν, ὃ παρεσκευάζοντο, προσκομίσαντες τὸν πόλεμον ἐποιοῦντο ἐκ τῆς Μεσσήνης· καὶ μάλιστα ἐνῆγον οἱ Λοκροὶ τῶν Ῥηγίνων κατὰ ἔχθραν. καὶ αὐτοὶ δὲ ἐσεβεβλήκεσαν πανδημεὶ ἐς τὴν γῆν αὐτῶν, καὶ ναυμαχίας ἀποπειρᾶσθαι ἐβούλοντο, ὁρῶντες τοῖς Ἀθηναίοις τὰς μὲν παρούσας ὀλίγας ναῦς, ταῖς δὲ πλείοσι καταμελλούσαις ἥξειν πυνθανόμενοι τὴν νῆσον πολιορκεῖσθαι. εἰ γὰρ κρατήσειαν τῷ ναυτικῷ, τὸ Ῥήγιον ἤλπιζον πεζῇ τε καὶ ναυσὶν ἐφορμοῦντες ῥᾳδίως χειρώσασθαι, καὶ ἤδη σφῶν ἰσχυρὰ τὰ πράγματα γίγνεσθαι· ξύνεγγυς γὰρ κειμένου τοῦ τε Ῥηγίου ἀκρωτηρίου τῆς Ἰταλίας, τῆς τε Μεσσήνης τῆς Σικελίας, τοῖς Ἀθηναίοις γε οὐκ ἂν εἶναι ἐφορμεῖν καὶ τοῦ πορθμοῦ κρατεῖν. ἔστι δὲ ὁ πορθμὸς ἡ μεταξὺ Ῥηγίου θάλασσα καὶ Μεσσήνης, ᾗπερ βραχύτατον Σικελία τῆς ἠπείρου ἀπέχει, καὶ ἔστιν ἡ Χάρυβδις κληθεῖσα τοῦτο, ᾗ Ὀδυσσεὺς λέγεται διαπλεῦσαι· διὰ στενότητα δὲ καὶ ἐκ μεγάλων πελαγῶν, τοῦ τε τυρσηνικοῦ, καὶ τοῦ σικελικοῦ, ἐσπίπτουσα ἡ θάλασσα ἐς αὐτὸ, καὶ ῥοώδης οὖσα, εἰκότως χαλεπὴ ἐνομίσθη.

Syracusani cum suis, mari pugnare coacti, primum quidem vincuntur; sed mox, denuo aggressis eos Atheniensibus et Rheginis, non inferiores discedunt et Messanam in portum se recipiunt.

25. Ἐν τούτῳ οὖν τῷ μεταξὺ οἱ Συρακούσιοι καὶ οἱ ξύμμαχοι ναυσὶν ὀλίγῳ πλείοσιν ἢ τριάκοντα ἠναγκάσθησαν ὀψὲ τῆς ἡμέρας ναυμαχῆσαι περὶ πλοίου διαπλέοντος, ἀντεπαγόμενοι πρός τε Ἀθηναίων ναῦς ἑκκαίδεκα καὶ ῥηγίνας ὀκτώ· καὶ νικηθέντες ὑπὸ τῶν Ἀθηναίων διὰ τάχους ἀπέπλευσαν, ὡς ἕκαστοι ἔτυχον, ἐς τὰ οἰκεῖα στρατόπεδα, τό τε ἐν τῇ Μεσ-

περιώρμουν. Pollux 1, 122. περιορμεῖν: τὸ ἐν κύκλῳ περιπλεῖν νῆσον, κ. προσκαθῆσθαι πολιορκητικῶς [νήσῳ] ἀπὸ νεῶν. — *ὁπότε ἄνεμος εἴη*, *vento spirante*. scil. adverso.

24. *καταμελλούσαις*, *tardantibus* adhuc. ll. perperam καὶ μελλούσαις.— *εἰ γὰρ κρατ. τῷ ναυτ.*: οἱ Λοκροὶ δηλ. S. — *τοῖς Ἀθηναίοις γε*. ll. item male τ. Ἀθ. τε. τὸ γὲ minus necessarium ad sensum omiserunt quidam librarii.

τὴν νῆσον πολιορκεῖσθαι. int. Sphacteriam.

βραχύτατον. subaudias διάστημα, ne emendandum sit βραχύτατα.

ᾗ Ὀδυσσεὺς λ. δ. Odysseae libro 12.

σήνῃ, καὶ ἐν τῷ Ῥηγίῳ, μίαν ναῦν ἀπολέσαντες, καὶ νὺξ ἐπεγένετο τῷ ἔργῳ. μετὰ δὲ τοῦτο οἱ μὲν Λοκροὶ ἀπῆλθον ἐκ τῆς Ῥηγίνων· ἐπὶ δὲ τὴν Πελωρίδα τῆς Μεσσήνης συλλεγεῖσαι αἱ τῶν Συρακουσίων καὶ ξυμμάχων νῆες ὥρμουν, καὶ ὁ πεζὸς αὐτοῖς παρῆν. προσπλεύσαντες δὲ οἱ Ἀθηναῖοι καὶ Ῥηγῖνοι, ὁρῶντες τὰς ναῦς κενὰς, ἐνέβαλον, καὶ χειρὶ σιδηρᾷ ἐπιβληθείσῃ μίαν ναῦν αὐτοὶ ἀπώλεσαν, τῶν ἀνδρῶν ἀποκολυμβησάντων. καὶ μετὰ τοῦτο, τῶν Συρακουσίων ἐσβάντων ἐς τὰς ναῦς καὶ παραπλεόντων ἀπὸ κάλω ἐς τὴν Μεσσήνην, αὖθις προσβαλόντες οἱ Ἀθηναῖοι, ἀποσιμωσάντων ἐκείνων καὶ προεμβαλόντων, ἑτέραν ναῦν ἀπολλύουσι. καὶ ἐν τῷ παράπλῳ καὶ τῇ ναυμαχίᾳ τοιουτοτρόπῳ γενομένῃ οὐκ ἔλασσον ἔχοντες οἱ Συρακούσιοι παρεκομίσθησαν ἐς τὸν ἐν τῇ Μεσσήνῃ λιμένα.

Athenienses Camarinam, Syracusanis proditam, navigant; Messanii vero Naxum chalcidicam invadentes, Siculis opem urbi ferentibus, magna clade accepta rejiciuntur.

Καὶ οἱ μὲν Ἀθηναῖοι, Καμαρίνης ἀγγελθείσης προδίδοσθαι Συρακουσίοις ὑπ' Ἀρχίου καὶ τῶν μετ' αὐτοῦ, ἔπλευσαν ἐκεῖσε· Μεσσήνιοι δ' ἐν τούτῳ πανδημεὶ κατὰ γῆν καὶ ταῖς ναυσὶν ἅμα ἐστράτευσαν. ἐπὶ Νάξον τὴν χαλκιδικὴν, ὅμορον οὖσαν.

25. *τὴν Πελωρίδα.* promontorium Siciliae. S. *Πελωρὶς ἀκρωτήριον Σικελίας τὸ βορειότατον.* Dionysius Perieg. 467.

Τρινακίη δ' ἐπὶ τῇσιν ὑπὲρ πέδον Αὐσονιήων
ἐκτέταται, πλευρῇσιν ἐπὶ τρισὶν ἑστηκυῖα·
ἄκρα δέ οἱ Πάχυνός τε, Πελωρίς τε, Λιλύβη τε,
ἀλλ' ἤτοι Λιλύβη μὲν ἐπὶ ῥιπὴν ζεφύροιο
εἰσανέχει, Παχυνὸς δὲ πρὸς αὐγὰς, αὐτὰρ ἐπ' ἄρκτους
ἠνεμόεσσα Πελωρὶς, ἐς Αὐσονίην ὁρόωσα.

καὶ χειρὶ σιδηρᾷ: δηλ. ὑπὸ τῶν Συρακουσίων ἐμβληθείσῃ ἀττικῇ νηΐ. μίαν οὖν ἀπώλεσαν οἱ Ἀθηναῖοι. S. „Manus ferrea erat, non qua hostes perimebant, sed navem navi ita alligabant, ut cominus congredi et, si occasio ferret, in alterius navem transmeare possent. v. Schefferi Milit. naval. l. 2., c. 7." *Hn.* Manus illa ferrea injecta est ab littore, in quo Syracusani eorumque socii erant, cuique Ath. et Rhegini nimis appropinquaverant, ut Bloomf. adnotavit. recte igitur S. hunc ait sensum esse *ferrea manu injecta ipsi* (*αὐτοὶ*, i. e. Ath. *αὐτοῖς* plerique ll. male. *Both.*) *unam navem amiserunt*, non cum hominibus, qui in nave fuerant: hi enim enataverunt ex hostium manibus. et mox Ath. *ἑτέραν ναῦν* amisisse dicuntur, propterea que Syracusani in hac quidem pugna non deterius abiisse, quia Ath. duas, ipsi autem unam tantum navem amiserant. *E G-ro.*

ἀπὸ κάλω, *remulco trahentes.* S. *τῷ λεγομένῳ παρόλκῳ· οἱ γὰρ παρ' αὐτὴν τὴν γῆν πλέοντες οὐ δύνανται ἐρέττειν.* (Pollux 1, 113. — *ἐν χρῷ τῆς γῆς παραπλέοντες, ἐκ κάλων ἕλκοντες τὴν ναῦν.* Polybius, Strabo, et Diodorus Sic. id dicunt *ῥυμουλκεῖν*, *ῥυμουλκεῖσθαι*. v. Suidas in *ῥυμουλκῷ*, etc. *E D.*) idem *ἀποσιμ.*: *ὑπαναχωρησάντων, κ. μετεωρισάντων τὰς ναῦς, ἵνα ἐκ πολλοῦ διαστήματος δυνηθῶσι μετὰ μείζονος ὁρμῆς ἐμβάλλειν τοῖς Ἀθηναίοις.* (v. Schneider. lex. v. *ἀποσιμόω.*) — *προεμβαλόντων:* *τῶν Συρακουσίων πρὸ τῶν Ἀθηναίων δηλ. ἐμβαλόντων.*

Καμαρίνης. v. 3, 86. — *Νάξον τὴν χαλκιδ.* Bähr. ad Herod. 7, 154. „Naxus teste Thuc. 6, 3.

καὶ τῇ πρώτῃ ἡμέρᾳ τειχήρεις ποιήσαντες τοὺς Ναξίους ἐδῄουν τὴν γῆν· τῇ δ' ὑστεραίᾳ ταῖς μὲν ναυσὶ περιπλεύσαντες κατὰ τὸν Ἀκεσίνην ποταμὸν τὴν γῆν ἐδῄουν, τῷ δὲ πεζῷ πρὸς τὴν πόλιν ἐσέβαλον. ἐν τούτῳ δὲ οἱ Σικελοὶ ὑπὲρ τῶν ἄκρων πολλοὶ κατέβαινον βοηθοῦντες ἐπὶ τοὺς Μεσσηνίους· καὶ οἱ Νάξιοι, ὡς εἶδον, θαρσήσαντες καὶ παρακελευόμενοι ἐν ἑαυτοῖς, ὡς οἱ Λεοντῖνοι σφίσι καὶ οἱ ἄλλοι Ἕλληνες ξύμμαχοι ἐς τιμωρίαν ἐπέρχονται, ἐκδραμόντες ἄφνω ἐκ τῆς πόλεως προσπίπτουσι τοῖς Μεσσηνίοις, καὶ τρέψαντες ἀπέκτεινάν τε ὑπὲρ χιλίους, καὶ οἱ λοιποὶ χαλεπῶς ἀπεχώρησαν ἐπ' οἴκου· καὶ γὰρ οἱ βάρβαροι ἐν ταῖς ὁδοῖς ἐπιπεσόντες τοὺς πλείστους διέφθειραν. καὶ αἱ νῆες σχοῦσαι ἐς τὴν Μεσσήνην ὕστερον ἐπ' οἴκου ἕκασται διεκρίθησαν.

Leontini cum sociis suis et Atheniensibus Messanam terra marique oppugnatum eunt, fusis qnidem Leontinis, sed Atheniensium nautico exercitu victoriam reportante.

Λεοντῖνοι δὲ εὐθὺς καὶ οἱ ξύμμαχοι μετὰ Ἀθηναίων ἐς τὴν Μεσσήνην, ὡς κεκακωμένην, ἐστράτευον, καὶ προσβάλλοντες οἱ μὲν Ἀθηναῖοι κατὰ τὸν λιμένα ταῖς ναυσὶν ἐπειρῶντο, ὁ δὲ

uno ante Syracusas anno a Chalcidensibus (Enboeae) coudita (736. a. Chr. n.), antiqnissima Graecorum per Siciliam urbs, quae ipsa Leontii et Catanae mater fuit, a septentrione Catanae jacebat, vicina Messeniis, ad flnvium Acesinem, cni teste Ciuverio nunc nomen fluvii frigidi (*fiume freddo*), prope Taurum montem, ad quem postea in ipsius Naxi locum exstructum fuit Tauromenium (*Taormina*) ea iu parte montis, qua ad Catanam et Syracusas spectat. v. Mannert. 9, 2.“ etc. Paus. 6, 13, 8. *Νάξου δὲ οἰκισθείσης ποτὲ ἐν Σικελίᾳ ὑπὸ Χαλκιδέων τῶν ἐπὶ τῷ Εὐρίπῳ τῆς πόλεως μὲν οὐδὲ ἐρείπια ἐλείπετο ἐς ἡμᾶς ἔτι*, etc.

τειχήρεις ποιήσαντες: ἐντὸς δηλ. τῶν τειχῶν ἀποκλείσαντες. S.

τὸν Ἀκεσίνην. Plinius H. N. 3, 8. *Colonia Tauromenium, quae antea Naxos, flumen Asines.* hinc Cinverius Sicil. ant. 1, 10. „In Thncydidis exemplaribns vereor ne corrnptum sit iliud *Ἀκεσίνης*, quo nomine flnmen vocatur Persameniorum iu Enphraten defluens apud Procop. Pers. 1., et aliud Tauroscytbarum apud Plin. 4, 12., item Indorum apud eundem 6, 20. (etiam 37, 13. Plinius *Gemmiferi amnes sunt Acesines et Ganges.*)“ Vibius in Catalogo amninm Acesinem dicit Asinium, quo suspicio augetur. „Inde P. Prol. t. 2., p. 530. putat rescribendum h. l. *Ἀσίνης*.“ *Hk.*

πρὸς τὴν πόλιν ἐσέβαλον, *versus urbem* (Naxnm) *irruperunt* in terram.

παρακελευόμενοι ἐν ἑαυτοῖς pro *ἐν ἀλλήλοις*. reprehendit hunc usum apud Menandrum Eustath. ad Hom. Od. ε', 481. „*Τὸ μὲν γὰρ ἑαυτοὺς, ὥς φασιν οἱ παλαιοὶ, ἐπὶ τῶν καθ' αὐτὸ (?) λεγομένων τέθειται, οἷον Αἴας καὶ Μενοικεὺς, φασὶν, ὁ Κρέοντος ἑαυτοὺς ἀνεῖλον, ἤγουν ἑκάτερος ἑαυτόν· τὸ δὲ ἀλλήλους ἐπί τινων συμπεπλεγμένων κεῖται, οἷον οἱ τοῦ Οἰδίποδος παῖδες ἀλλήλους ἀπέκτειναν, ἤτοι ἕτερος τὸν ἕτερον.* sed nonnunquam negligentius scriptores pronomen reflexivum pro reciproco posuisse docent quos laudat Göller. h. l. *Ex Hk.*

ἐπειρῶντο. hoc olim vulgatum nuper repndiaverunt, postquam *ἐπείρων* inventum esset in bene multis neque contemnendis codicibus. etiam S. *ἐπειρῶντο: γράφεται ἐπείρων.* Did. „Nous croyons qu'on peut également employer l'un et

πεζὸς πρὸς τὴν πόλιν. ἐπεκδρομὴν δὲ ποιησάμενοι οἱ Μεσσήνιοι καὶ Λοκρῶν τινες μετὰ τοῦ Δημοτέλους, οἳ μετὰ τὸ πάθος ἐγκατελείφθησαν φρουροί, ἐξαπιναίως προσπεσόντες τρέπουσι τοῦ στρατεύματος τῶν Λεοντίνων τὸ πολύ, καὶ ἀπέκτειναν πολλούς· ἰδόντες δὲ οἱ Ἀθηναῖοι, καὶ ἀποβάντες ἀπὸ τῶν νεῶν, ἐβοήθουν, καὶ κατεδίωξαν τοὺς Μεσσηνίους πάλιν ἐς τὴν πόλιν, τεταραγμένοις ἐπιγενόμενοι, καὶ τροπαῖον στήσαντες ἀνεχώρησαν ἐς τὸ Ῥήγιον. μετὰ δὲ τοῦτο οἱ μὲν ἐν τῇ Σικελίᾳ Ἕλληνες ἄνευ τῶν Ἀθηναίων κατὰ γῆν ἐστράτευον ἐπ' ἀλλήλους.

Obsidio Pyli variis de causis molesta ipsis Atheniensibus, maxime propter diuturnitatem, cum Lacedaemonii omni modo commeatui obsessorum prospicerent, magnisque propositis praemiis, in quibus libertatis cum alii, tum helotae et urinatores, omnia auderent.

26. Ἐν δὲ τῇ Πύλῳ ἔτι ἐπολιόρκουν τοὺς ἐν τῇ νήσῳ Λακεδαιμονίους οἱ Ἀθηναῖοι, καὶ τὸ ἐν τῇ ἠπείρῳ στρατόπεδον τῶν Πελοποννησίων κατὰ χώραν ἔμενεν. ἐπίπονος δ' ἦν τοῖς Ἀθηναίοις ἡ φυλακὴ σίτου τε ἀπορίᾳ, καὶ ὕδατος· οὐ γὰρ ἦν κρήνη ὅτι μὴ μία ἐν αὐτῇ τῇ ἀκροπόλει τῆς Πύλου, καὶ αὕτη οὐ μεγάλη, ἀλλὰ διαμώμενοι τὸν κάχληκα οἱ πλεῖστοι ἐπὶ τῇ θαλάσσῃ ἔπινον οἷον εἰκὸς ὕδωρ. στενοχωρία τε ἐν ὀλίγῳ στρατοπεδευομένοις ἐγίγνετο· καὶ τῶν νεῶν οὐκ ἐχουσῶν ὅρμον αἱ μὲν σῖτον ἐν τῇ γῇ ᾑροῦντο κατὰ μέρος, αἱ δὲ μετέωροι ὥρμουν. ἀθυμίαν τε πλείστην ὁ χρόνος παρεῖχε παρὰ λόγον ἐπιγιγνόμενος, οὓς ᾤοντο ἡμερῶν ὀλίγων ἐκπολιορκήσειν ἐν νήσῳ τε ἐρήμῃ, καὶ ὕδατι ἁλμυρῷ χρωμένους. αἴτιον δὲ ἦν οἱ Λακεδαιμόνιοι προειπόντες ἐς τὴν νῆσον ἐσάγειν

l'autre. D'allleurs nous retrouvons πειρῷντο liv. 2. §. 81., ἔργῳ πειρῷντο τοῦ τείχους, et §. 85., ναυμαχίας πειρασαμένοις.“ sic sane res se habet, nisi quod longe frequentius et latiore sensu positum iuvenias πειρᾶσθαι. Igitur utrumque, et ἐπείρων, et ἐπειρῶντο, usurpare potuit Thuc., sed usurpavit, opinor, ἐπειρῶντο, numeris epicis ταῖς ναυσὶν ἐπείρων (— — ⏑ ⏑ — —) praelata clausula gravissima et orationi aptissima ταῖς ναυσὶν ἐπειρῶντο (— — ⏑ ⏑ — — ⏑); quem locum jam in superioribus induxi, neque negligendum arbitror apud scriptorem elegantem, qualis est Thuc.

26. *διαμώμενοι.* S. ἀντὶ τοῦ διασκάπτοντες. εἴρηται δὲ ἀπὸ τοῦ ἄμη, ὅ ἐστι σκαφεῖον πλατύ. βούλεται δὲ εἰπεῖν, ὅτι διαστέλλοντες τὸν κάχληκα (glaream. Port.), κ. βόθρους ἐπὶ τὸν αἰγιαλὸν ποιοῦντες, ηὕρισκον ὕδωρ, οἷον ἄν τις εἰς ἀνάγκην πίοι δι' ἄκραν δίψαν. Zonaras διαμησάμενος: διορύξας. Suidas διαμώμενος: θερίζων. καὶ διαμώμενοι: διασκάπτοντες, ζητοῦντες, hoc Thucydidis loco adscripto. nostrum imitati sunt Arrianus exped. Alex. 6, 23. χαλεπῶς διαμωμένους τὸν κάχληκα, et Appianus p. 21, D, Steph. διαμώμενος τὴν ψάμμον. *Ex Hk.*

οὓς ᾤοντο — ἐκπολιορκήσειν. accusativus causae, quem sic resolvas ἀθυμίαν — ἐπιγιγνόμενος κατὰ τούτους, οὓς etc. v. Matth. gr. §. 423.

αἴτιον δὲ ἦν οἱ Λακεδ. saepius verbum non subjecto, sed praedicato accommodatur. infra c. 102. ἔκτισαν τὸ χωρίον τοῦτο, ὅπερ πρότερον Ἐννέα ὁδοὶ ἐκαλοῦντο: 8, 9. αἴτιον δ' ἐγένετο οἱ πολλοὶ οὐκ εἰδότες. cf. 3, 114. initio, Matth. gr. §. 304. (305.) *Hk.*

σῖτόν τε τὸν βουλόμενον ἀληλεσμένον, καὶ οἶνον, καὶ τυρὸν, καὶ εἴ τι ἄλλο βρῶμα, οἷον ἂν ἐς πολιορκίαν ξυμφέροι, τάξαντες ἀργυρίου πολλοῦ, καὶ τῶν Εἱλώτων τῷ ἐσαγαγόντι ἐλευθερίαν ὑπισχνούμενοι. καὶ ἐσῆγον ἄλλοι τε παρακινδυνεύοντες, καὶ μάλιστα οἱ Εἵλωτες, ἀπαίροντες ἀπὸ τῆς Πελοποννήσου ὁπόθεν τύχοιεν, καὶ καταπλέοντες ἔτι νυκτὸς ἐς τὰ πρὸς τὸ πέλαγος τῆς νήσου. μάλιστα δὲ ἐτήρουν ἀνέμῳ καταφέρεσθαι· ῥᾷον γὰρ τὴν φυλακὴν τῶν τριήρων ἐλάνθανον, ὁπότε πνεῦμα ἐκ πόντου εἴη· ἄπορον γὰρ ἐγίγνετο περιορμεῖν. τοῖς δὲ ἀφειδὴς ὁ κατάπλους καθεστήκει· ἐπώκελλον γὰρ τὰ πλοῖα τετιμημένα χρημάτων· καὶ οἱ ὁπλῖται περὶ τὰς κατάρσεις τῆς νήσου ἐφύλασσον. ὅσοι δὲ γαλήνῃ κινδυνεύσειαν, ἡλίσκοντο. ἐσένεον δὲ καὶ κατὰ τὸν λιμένα κολυμβηταὶ ὕφυδροι, καλωδίῳ ἐν ἀσκοῖς ἐφέλκοντες μήκωνα μεμελιτωμένην, καὶ λίνου σπέρμα κεκομμένον· ὧν τὸ πρῶτον λανθανόντων φυλακαὶ ὕστερον ἐγένοντο. παντί τε τρόπῳ ἑκάτεροι ἐτεχνῶντο, οἱ μὲν ἐσπέμπειν τὰ σιτία, οἱ δὲ μὴ λανθάνειν σφᾶς.

Poenitet Athenienses obsidionis et duriorum conditionum foederis faciendi; quarum auctor Cleon, sibi metuens, falsos esse ait nuntios de rebus Pyli; eas autem ipse jussus explorare cum Theagene tergiversatur, et potius Niciam ducem, quem oderat, mittendum censet ad expugnandam Sphacteriam; quod si dubitet facere, se ipsum id executurum esse pollicetur.

27. Ἐν δὲ ταῖς Ἀθήναις πυνθανόμενοι περὶ τῆς στρατιᾶς ὅτι ταλαιπωρεῖται, καὶ σῖτος τοῖς ἐν τῇ νήσῳ ὅτι ἐσπλεῖ, ἠπόρουν, καὶ ἐδεδοίκεσαν μὴ σφῶν χειμὼν τὴν φυλακὴν ἐπιλάβοι, ὁρῶντες τῶν τε ἐπιτηδείων τὴν περὶ τὴν Πελοπόννησον κομι-

ξυμφέροι. Bekker, Göller et Poppo ξυμφέρῃ (ut Cass., Aug. a recenti manu, It., H.). Nous croyons que l'indéfini οἷον autorise dans notre passage la leçon vulgaire. *Did.*

ἀφειδὴς — καθεστήκει: ἤγουν ἀφειδοῦντες ἑαυτῶν (vel potius πλοίων) κατέπλεον. S. quatenus navigia a Lacedaemoniis erant aestimata, ut detrimenta, si qua capta essent, restituerentur. *Ex Hk.*

ἐξώκελλον γὰρ τὰ πλοῖα: ἐξεδίδοσαν, φησὶ, τῇ πέτρᾳ τὰ πλοῖα, ὠνηθέντα χρημάτων ὑπὸ τῶν Λακεδαιμονίων· (imo τετιμημένα χρημάτων, *aestimata* a Lacedaemoniis, si quid detrimenti cepissent, ut Hk. explicuit in superioribus.) ὑπέσχοντο γὰρ τοῖς ναυκλήροις δώσειν τὰς τιμὰς, εἰ ἀπόληται τὰ αὐτῶν πλοῖα. — περὶ τὰς κατ.: κατάρσεις λέγει τοὺς ἐπιτηδείους εἰς καταγωγὴν τόπους, κ. εἰς τὸ προσορμίζεσθαι. — τὸ δὲ ἐφύλασσον ἀντὶ τοῦ φρουροὶ ἦσάν τινες τῶν πολιορκουμένων, ἵνα εὐθὺς ἀπολάβωσι τὰς τροφάς. (ὅσοι δὲ — ἡλίσκοντο, *quotquot vero mari tranquillo periculum subiissent, intercipiebantur.* Port.) — ἐσένεον δέ: εἰσεκολύμβων, εἰσήρχοντο (imo εἰσενήχοντο). — ἐφέλκοντες μήκωνα μεμελ.: εἶδος βοτάνης ἡ μήκων, ἧς ὁ μὲν ὀπὸς θανάσιμος, ὡς λέγεται, τὸ δὲ σῶμα (scrib. σπέρμα) γλυκύτατον. δύναται δὲ πείνης ἀπαλλάττειν, μιγνυμένη μέλιτι. — καὶ λίνου σπέρμα κεκ. τοῦτο δίψης ἀπαλλάττει. θεραπεύει γὰρ αὐτὴν πρὸς ὀλίγον τινὰ καιρόν· ὅθεν καὶ τοῖς πυρέττουσι προσάγεται παρὰ τῶν ἰατρῶν. τὸ δὲ κεκομμένον: ἀληλεσμένον.

27. ὁρῶντες — ἐκπλεύσεσθαι. in his ὄντες pendet ex ὁρῶντες, nota structura verborum sentiendi: v. Matth. gr. §. 548. seqq. post ὁρ.

δὴν ἀδύνατον ἐσομένην ἅμα ἐν χωρίῳ ἐρήμῳ, καὶ οὐδ' ἐν θέρει οἷοί τε ὄντες ἱκανὰ περιπέμπειν, τόν τε ἔφορμον χωρίων ἀλιμένων ὄντων οὐκ ἐσόμενον, ἀλλ' ἢ σφῶν ἀνέντων τὴν φυλακὴν περιγενήσεσθαι τοὺς ἄνδρας, ἢ τοῖς πλοίοις, ἃ τὸν σῖτον αὐτοῖς ἦγε, χειμῶνα τηρήσαντας ἐκπλεύσεσθαι. πάντων δὲ ἐφοβοῦντο μάλιστα τοὺς Λακεδαιμονίους, ὅτι ἔχοντάς τι ἰσχυρὸν αὐτοὺς ἐνόμιζον οὐκέτι σφίσιν ἐπικηρυκεύεσθαι· καὶ μετεμέλοντο τὰς σπονδὰς οὐ δεξάμενοι. Κλέων δὲ, γνοὺς αὐτῶν τὴν ἐς αὐτὸν ὑποψίαν περὶ τῆς κωλύμης τῆς ξυμβάσεως, οὐ τἀληθῆ ἔφη λέγειν τοὺς ἐξαγγέλλοντας· παραινούντων δὲ τῶν ἀφιγμένων, εἰ μὴ σφίσι πιστεύουσι, κατασκόπους τινὰς πέμψαι, ᾑρέθη κατάσκοπος αὐτὸς μετὰ Θεαγένους ὑπὸ Ἀθηναίων· καὶ γνοὺς, ὅτι ἀναγκασθήσεται ἢ ταὐτὰ λέγειν οἷς διέβαλλεν, ἢ τἀναντία εἰπὼν ψευδὴς φανήσεσθαι, παρῄνει τοῖς Ἀθηναίοις, ὁρῶν αὐτοὺς καὶ ὡρμημένους τι τὸ πλέον τῇ γνώμῃ στρατεύειν, ὡς χρὴ κατασκόπους μὲν μὴ πέμπειν, μηδὲ διαμέλλειν καιρὸν παριέντας, εἰ δὲ δοκεῖ αὐτοῖς ἀληθῆ εἶναι τὰ ἀγγελλόμενα, πλεῖν ἐπὶ τοὺς ἄνδρας. καὶ ἐς Νικίαν τὸν Νικηράτου, στρατηγὸν ὄντα, ἀπεσήμαινεν, ἐχθρὸς ὢν καὶ ἐπιτιμῶν, ῥᾴδιον εἶναι παρασκευῇ, εἰ ἄνδρες εἶεν οἱ στρατηγοί, πλεύσαντας λαβεῖν τοὺς ἐν τῇ νήσῳ· καὶ αὐτός γ' ἂν, εἰ ἦρχε, ποιῆσαι τοῦτο.

His irritatus Nicias cum promisso stare jubet, et ductu se abdicat; quo facto Cleon, celato motu, majora etiam jactans, rem suscipit.

28. *Ὁ δὲ Νικίας, τῶν τε Ἀθηναίων τι ὑποθορυβησάντων ἐς τὸν Κλέωνα, ὅτι οὐ καὶ νῦν πλέει, εἰ ῥᾴδιόν γε αὐτῷ φαίνεται, καὶ ἅμα ὁρῶν αὐτὸν ἐπιτιμῶντα, ἐκέλευεν ἥντινα*

primum participia *ἐσομένην — ὄντες — ἐσόμενον*, deinde infinitivi *περιγενήσεσθαι — ἐκπλεύσεσθαι* sequuntur. respondent sibi *τῶν τε ἐπιτ. — ἐσομένην* et *καὶ οὐδ' ἐν θέρει — περιπέμπειν*. *E G—ro.*

ἔχοντάς τι ἰσχυρόν — ἐπικηρυκεύεσθαι. Hk. „Sententia loci haec est: Ath. metuebant Lacedaemonios, rati, ideo eos non amplius missis caduceatoribus de pace agere, quod haberent, quo certo confiderent.“ S. *ἤγουν ἔχοντας πολλὴν δύναμιν.* „similiter 3, 6. *ὁρῶντες οὐδὲν ἰσχυρὸν ἀπὸ τῶν Λεσβίων*, et 8, 9. *πρίν τι καὶ ἰσχυρὸν λάβωσι.*“ *E Did.* „*τὶ ἰσχυρὸν*, *irgend eine Sicherheit*, *Gewähr*, die Männer zu retten.“ K. secundum Heilm.

Θεαγένους. ita C., Reg., margo Ar., editorum Hk., Did. vulgo *Θεογένους*, sed alteram formam saepius inveniri docent D. h. l. et Lobeck. ad Phryn. p. 653.

ὁρῶν — στρατεύειν. quod eos *ad bellum gerendum animis magis propensis esse videret.* Port.

ἀπεσήμαινεν: ἀποσκώπτων ἐδήλου. S. puto, scribendum esse *ἀποσκοπῶν*, siquidem *τοῦ σκώπτειν* nulla inest significatio in verbo *ἀποσημαίνειν*, neque irrisum modo fuisse Niciam a Cleone, sed aperte reprehensum, ostendunt verba *ἐχθρὸς ὢν κ. ἐπιτιμῶν* etc. igitur *ἐς Νικίαν ἀπεσήμαινεν* est *Niciam significans dixit*, nihil amplius. — *παρασκευῇ*, *propter apparatum* belli, Atheniensibus suppetentem.

28. *ὑποθορ.: μετὰ θορύβου εἰπόντων.* S.

καὶ νῦν, *etiam nunc*, non explorator, sed dux.

πλέει. sic codd. praeter Chr., Dan., qui habent *πλεῖ*, quod P. recepit. (item G—r. et Df.) v. Lobeck. ad Phryn. p. 220. sed cf. Buttmannus gr. maj. 2., p. 219., qui p. 107.

βούλεται δύναμιν λαβόντα τὸ ἐπὶ σφᾶς εἶναι ἐπιχειρεῖν. ὁ δὲ τὸ μὲν πρῶτον οἰόμενος αὐτὸν λόγῳ μόνον ἀφιέναι, ἕτοιμος ἦν· γνοὺς δὲ τῷ ὄντι παραδωσείοντα ἀνεχώρει, καὶ οὐκ ἔφη αὐτὸς, ἀλλ' ἐκεῖνον στρατηγεῖν, δεδιὼς ἤδη, καὶ οὐκ ἂν οἰόμενός οἱ αὐτὸν τολμῆσαι ὑποχωρῆσαι. αὖθις δὲ ὁ Νικίας ἐκέλευε, καὶ ἐξίστατο τῆς ἐπὶ Πύλῳ ἀρχῆς, καὶ μάρτυρας τοὺς Ἀθηναίους ἐποιεῖτο. οἱ δὲ, οἷον ὄχλος φιλεῖ ποιεῖν, ὅσῳ μᾶλλον ὁ Κλέων ὑπέφευγε τὸν πλοῦν, καὶ ἐξανεχώρει τὰ εἰρημένα, τόσῳ ἐπεκελεύοντο τῷ Νικίᾳ παραδιδόναι τὴν ἀρχὴν, καὶ ἐκείνῳ ἐπεβόων πλεῖν· ὥστε οὐκ ἔχων, ὅπως τῶν εἰρημένων ἔτι ἐξαπαλλαγῇ, ὑφίσταται τὸν πλοῦν, καὶ παρελθὼν οὔτε φοβεῖσθαι ἔφη Λακεδαιμονίους, πλεύσεσθαί τε λαβὼν ἐκ μὲν τῆς πόλεως οὐδένα, Λημνίους δὲ καὶ Ἰμβρίους τοὺς παρόντας, καὶ πελταστὰς, οἳ ἦσαν ἔκ γε Αἴνου βεβοηθηκότες, καὶ ἄλλοθεν τοξότας τετρακοσίους. ταῦτα δὲ ἔχων ἔφη πρὸς τοῖς ἐν Πύλῳ στρατιώταις ἐντὸς ἡμερῶν εἴκοσιν ἢ ἄξειν Λακεδαιμονίους ζῶντας, ἢ αὐτοῦ ἀποκτενεῖν. τοῖς δὲ Ἀθηναίοις ἐνέπεσε μέν τι καὶ γέλωτος τῇ κουφολογίᾳ αὐτοῦ, ἀσμένοις δ' ὅμως ἐγίγνετο τοῖς σώφροσι τῶν ἀνθρώπων, λογιζομένοις δυοῖν ἀγαθοῖν τοῦ ἑτέρου τεύξεσθαι, ἢ Κλέωνος ἀπαλλαγήσεσθαι, ὃ μᾶλλον ἤλπιζον, ἢ σφαλεῖσι γνώμης Λακεδαιμονίους σφίσι χειρώσασθαι.

Cleon Pylum profecturus collegam sibi adjungit Demostheuem, qui, molestae obsidionis pertaeso exercitu, de exscensu in insulam cogitat, praesertim post magnum ibi incendium.

29. *Καὶ πάντα διαπραξάμενος ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ, καὶ ψηφισαμένων Ἀθηναίων αὐτῷ τὸν πλοῦν, τῶν τε ἐν Πύλῳ στρατηγῶν ἕνα προσελόμενος Δημοσθένην, τὴν ἀναγωγὴν διὰ τάχους*

exemplis atticorum scriptorum docet, hunc Ionismum non omnino evanuisse. — *τὸ ἐπὶ σφᾶς εἶναι*, *quod ad ipsos attineret* (*ipsorum causa*, per ipsos, germ. ihretwegen. *Both.*). Eurip. Hec. v. 510. *τοὐπὶ σέ*. Thuc. 8, 48. *τὸ ἐπ' ἐκείνοις* (vel *ἐκείνους* ex It., Pal., Cass., Aug.) *εἶναι*, ubi *εἶναι* ita adjectum est, ut in *ἑκὼν εἶναι*. Nicias suo et collegarum nomine permittebat Cleoni, ut copiis iis, quibus ipsi eo tempore praeessent, ad rem contra Sphacteriam gerendam pro arbitrio uteretur. quae res postea Niciam ignominia affecit, teste Plutarcho in Nic. c. 8. et Compar. Nic. 3. *Ex Hk.* secundum S.

παραδωσείοντα: *ἐφιέμενον παραδώσειν*, *τὸν Νικίαν* (vitiose ll. *τῷ Νικίᾳ*). — *ἀνεχώρει*: *ἀντὶ τοῦ ἀνεδύετο*. (*effugiebat*, tergiversabatur. idem est *ὑπέφευγε*, et aucta significatione *ἐξανεχώρει*, in sequentibus.)

ἔκ γε Αἴνου, ut *ἔκ γε ἂν τούτων* Herod. 6, 124., etc. — „*Αἶνος* urbs Thraciae, ad Hebri ostia sita.“ *Hk.* cf. 7, 57. Herod. 4, 90. — *ὁ δὲ Ἀγριάνης* (*ἐκδιδοῖ*) *ἐς τὸν Ἕβρον· ὁ δὲ ἐς θάλασσαν* (mare aegeum) *τὴν παρ' Αἴνῳ πόλι.*

29. *τὴν ἀναγωγήν*. ita 6, 30. *ἡ ἀναγωγὴ ἐγίγνετο ἐς τὴν Σικελίαν*, ubi pars librorum *ἀγωγὴ*, sicut h. l. *ἀγωγὴν*, quod non erat recipiendum, cum notus sit usus verbi *ἀνάγεσθαι* et inde ducti *ἀναγωγή*. Xenophon Hellen. 1, 6, 28. *ἀνήγετο περὶ μέσας νύκτας*, — *ὕδωρ δ' ἐπιγενόμενον πολὺ κ. βρονταὶ διεκώλυσαν τὴν ἀναγωγήν*. et Oecon. 8, 12. *Διὰ πολλῶν — ξυλίνων σκευῶν κ. πλεκτῶν ὁρμίζεται ναῦς κ. ἀνάγεται* (quod oppositum *τῷ ὁρμίζεται*). Suidas *ἀναγω-*

ἐποιεῖτο. τὸν δὲ Δημοσθένην προσέλαβε πυνθανόμενος, τὴν ἀπόβασιν αὐτὸν ἐς τὴν νῆσον διανοεῖσθαι. οἱ γὰρ στρατιῶται κακοπαθοῦντες τοῦ χωρίου τῇ ἀπορίᾳ, καὶ μᾶλλον πολιορκούμενοι ἢ πολιορκοῦντες, ὥρμηντο διακινδυνεῦσαι. καὶ αὐτῷ ἔτι ῥύμην καὶ ἡ νῆσος ἐμπρησθεῖσα παρέσχε· πρότερον μὲν γὰρ οὔσης αὐτῆς ὑλώδους ἐπὶ τὸ πολὺ, καὶ ἀτριβοῦς διὰ τὴν ἀεὶ ἐρημίαν, ἐφοβεῖτο, καὶ πρὸς τῶν πολεμίων τοῦτο ἐνόμιζε μᾶλλον εἶναι· πολλῷ γὰρ ἂν στρατοπέδῳ ἀποβάντι ἐξ ἀφανοῦς χωρίου προσβάλλοντας αὐτοὺς βλάπτειν. σφίσι μὲν γὰρ τὰς ἐκείνων ἁμαρτίας καὶ παρασκευὴν ὑπὸ τῆς ὕλης οὐκ ἂν ὁμοίως δῆλα εἶναι· τοῦ δὲ αὐτῶν στρατοπέδου καταφανῆ ἂν εἶναι πάντα τὰ ἁμαρτήματα, ὥστε προσπίπτειν ἂν αὐτοὺς ἀπροσδοκήτως, ᾗ βούλοιντο· ἐπ' ἐκείνοις γὰρ ἂν εἶναι τὴν ἐπιχείρησιν. εἰ δ' αὖ ἐς δασὺ χωρίον βιάζοιτο ὁμόσε ἰέναι, τοὺς ἐλάσσους, ἐμπείρους δὲ τῆς χώρας, κρείσσους ἐνόμιζε τῶν πλεόνων ἀπείρων, λανθάνειν τε ἂν τὸ ἑαυτῶν στρατόπεδον, πολὺ ὄν, διαφθειρόμενον, οὐκ οὔσης τῆς προσόψεως ᾗ χρῆν ἀλλήλοις ἐπιβοηθεῖν.

Occasio illius incendii. Demosthenes et Cleon per caduceatorem ad deditionem aequis legibus faciendam adhortantur Lacedaemonios.

30. Ἀπὸ δὲ τοῦ αἰτωλικοῦ πάθους, ὃ διὰ τὴν ὕλην μέρος τι ἐγένετο, οὐχ ἥκιστα αὐτὸν ταῦτα ἐσῄει. τῶν δὲ στρατιωτῶν ἀναγκασθέντων διὰ τὴν στενοχωρίαν τῆς νήσου τοῖς ἐσχάτοις προσίσχοντας ἀριστοποιεῖσθαι διὰ προφυλακῆς, καὶ ἐμπρήσαντός τινος κατὰ μικρὸν τῆς ὕλης ἄκοντος, καὶ ἀπὸ

γῇ: ὁ τῶν νεῶν ἔκπλους. latius nimirum patet notio τοῦ ἄγειν, et ab eo ductum ἀγωγὴ praeter alia significat vecturam (Xenoph. Cyr. 6, 1, 24., 55.), adductionem (Aeschyl. Ag. 1149.), abductionem (Soph. Oed. Col. 622.), nusquam vero idem, quod ἀναγωγὴ in re nautica. cf. Did.

διακινδυνεῦσαι: παράβολόν τι διαπράξασθαι. S.

καὶ α. ἔτι ῥύμην — παρέσχε, et praeterea impetum ei dedit (incitavit eum) incendium insulae. mendose ll. ῥώμην, ut ῥώμη pro ῥύμη 2, 81. S. suo periculo ῥώμην παρ.: ἐπέῤῥωσεν.

τοῦ δὲ αὐτῶν στρατ. ita Bk., Did., K. vulgo αὐτῶν. Did. „Nous avons mis l'esprit rude sur αὑτῶν, parce que les considérations contenues dans ce passage venaient de Démosthènes ou des Athéniens, et que plus bas nous retrouvons τὸ ἑαυτῶν στρατόπεδον."

βιάζοιτο. intell. τὶς pronomen.

30. τοῦ αἰτωλικοῦ πάθους. v. 3, 97., 98. — αὐτὸν τ. ἐσῄει, haec in mentem ei veniebant. — τῆς νήσου. hoc pertinet ad utrumque, et τὴν στεν., et τοῖς ἐσχ. — διὰ προφυλακῆς, primis excubiis constitutis ad cavendum repentinos hostium impetus. „Peloponnesii totum littus portus occupatum tenebant, praeter spatium sub ipsis muris Pyli: nam extra portum et longius distabat littus, et rupibus importunum erat. itaque fere nihil restabat, quo escenderent, nisi ora ipsius Sphacteriae. quare c. 26. dixit στενοχωρία — ὥρμουν. sic facile intelligentur verba διὰ προφ., unter Aufstellung einer Vorhut. Arn. contulit Xenoph. Hellen. 6, 2, 29. φυλακάς γε μὴν, εἰ τύχοι ἐν τῇ πολεμίᾳ ἀριστοποιούμενος (Iphicratem dicit), τὰς μὲν ἐν τῇ γῇ, ὥσπερ προσήκει (προσῆκε), καθίστη etc. E G—ro.

κατὰ μικρὸν, sensim, paulatim, ut fieri solent incendia primum non animadversa. — τῆς ὕλης τι. genitivus partitivus.

τούτου πνεύματος ἐπιγενομένου, τὸ πολὺ αὐτῆς ἔλαθε κατακαυθέν. οὕτω δή, τούς τε Λακεδαιμονίους μᾶλλον κατιδὼν πλείους ὄντας, ὑπονοῶν πρότερον ἐλάσσοσι τὸν σῖτον αὐτοῦ ἐσπέμπειν, τό τε, ὡς ἐπ' ἀξιόχρεων, τοὺς Ἀθηναίους μᾶλλον σπουδὴν ποιεῖσθαι, τήν τε νῆσον εὐαποβατωτέραν οὖσαν, τὴν ἐπιχείρησιν παρεσκευάζετο, στρατιάν τε μεταπέμπων ἐκ τῶν ἐγγὺς ξυμμάχων, καὶ τὰ ἄλλα ἑτοιμάζων. Κλέων δὲ ἐκείνῳ τε προπέμψας ἄγγελον, ὡς ἥξων, καὶ ἔχων στρατιὰν, ἣν ᾐτήσατο, ἀφικνεῖται ἐς Πύλον, καὶ ἅμα γενόμενοι πέμπουσι πρῶτον ἐς τὸ ἐν τῇ ἠπείρῳ στρατόπεδον κήρυκα, προκαλούμενοι, εἰ βούλοιντο ἄνευ κινδύνου τοὺς ἐν τῇ νήσῳ ἄνδρας σφίσι, τά τε ὅπλα καὶ σφᾶς αὐτοὺς, κελεύειν παραδοῦναι, ἐφ' ᾧ φυλακῇ τῇ μετρίᾳ τηρήσονται, ἕως ἄν τι περὶ τοῦ πλέονος ξυμβαθῇ.

Id recusantibus Lacedaemoniis uno die interjecto Ath. noctu insulam invadunt.

31. Οὐ προσδεξαμένων δὲ αὐτῶν μίαν μὲν ἡμέραν ἐπέσχον, τῇ δ' ὑστεραίᾳ ἀνηγάγοντο μὲν νυκτὸς, ἐπ' ὀλίγας ναῦς τοὺς ὁπλίτας πάντας ἐπιβιβάσαντες· πρὸ δὲ τῆς ἕω ὀλίγον ἀπέβαινον τῆς νήσου ἑκατέρωθεν, ἔκ τε τοῦ πελάγους, καὶ πρὸς τοῦ λιμένος, ὀκτακόσιοι μάλιστα ὄντες ὁπλῖται, καὶ ἐχώρουν δρόμῳ ἐπὶ τὸ πρῶτον φυλακτήριον τῆς νήσου.

Dispositio militum Spartanorum.

Ὧδε γὰρ διετετάχατο. ἐν ταύτῃ μὲν τῇ πρώτῃ φυλακῇ ὡς τριάκοντα ἦσαν ὁπλῖται· μέσον δὲ, καὶ ὁμαλώτατόν τε, καὶ περὶ τὸ ὕδωρ, οἱ πλεῖστοι αὐτῶν καὶ Ἐπιτάδας ὁ ἄρχων εἶχε· μέρος δέ τι οὐ πολὺ αὐτῶν τὸ ἔσχατον ἐφύλασσε τῆς νήσου τὸ πρὸς τὴν Πύλον, ὃ ἦν ἔκ τε θαλάσσης ἀπόκρημνον, καὶ ἐκ τῆς γῆς ἥκιστα ἐπίμαχον· καὶ γάρ τι καὶ ἔρυμα αὐτόθι ἦν παλαιὸν, λίθων λογάδην πεποιημένον, ὃ ἐνόμιζον σφίσιν ὠφέλιμον ἂν εἶναι, εἰ καταλαμβάνοι ἀναχώρησις βιαιοτέρα. οὕτω μὲν τεταγμένοι ἦσαν.

Primis excubitoribus necatis oriente sole etiam reliquus Atheniensium exercitus escendit, et superiora omnia insulae loca occupat.

32. Οἱ δὲ Ἀθηναῖοι τοὺς μὲν πρώτους φύλακας, οἷς ἐπ-

οὕτω δή, *ita scilicet*, hac igitur de causa.

αὐτοῦ ἐσπέμπειν. i. e. *αὐτόσε*, *ἐκεῖσε*, *in illum locum* (cf. Aristoph. Av. 628.), sicut etiam *ἐκεῖ* saepe ponitur pro *ἐκεῖσε*. c. 74. *ἔναπερ — ὥρμητο*, *quo — abire voluisset.* E B—ro.

τό τε, ὡς ἐπ' ἀξιόχρεων etc. sic Arn. et G—r. ll. *τότε*, inconcinne quidem. *τό τε*, *τοῦτο τε*, et *propterea*, propter majorem jam inventum numerum Lacedaemoniorum, qua re incitati Ath. acrius in obsidionem incumbebant.

31. *μέσον δὲ καὶ ὁμαλώτατον.* articulum ante *μέσον* ne desideres, vide similes locos 2, 81. et 4, 96., ex codd. emendatos. *Hk.*

οὐ πολὺ αὐτῶν. F. codex *αὐτῷ*. vulgo *αὐτοῦ*, in quo dure Epitadam intelligas. Bk., Df., G—r., e Baueri conjectura, *αὐτό*, quod friget.

ἔδραμον, εὐθὺς διαφθείρουσιν, ἔν τε ταῖς εὐναῖς ἔτι ἀναλαμβάνοντας τὰ ὅπλα, καὶ λαθόντες τὴν ἀπόβασιν, οἰομένων αὐτῶν τὰς ναῦς κατὰ τὸ ἔθος ἐς ἔφορμον τῆς νυκτὸς πλεῖν· ἅμα δὲ ἕῳ γιγνομένῃ καὶ ὁ ἄλλος στρατὸς ἀπέβαινον, ἐκ μὲν νεῶν ἑβδομήκοντα καὶ ὀλίγῳ πλειόνων πάντες πλὴν θαλαμίων, ὡς ἕκαστοι ἐσκευασμένοι, τοξόται τε ὀκτακόσιοι, καὶ πελτασταὶ οὐκ ἐλάσσους τούτων, Μεσσηνίων τε οἱ βεβοηθηκότες, καὶ ἄλλοι, ὅσοι περὶ Πύλον κατεῖχον, πάντες πλὴν τῶν ἐπὶ τοῦ τείχους φυλάκων. Δημοσθένους δὲ τάξαντος διέστησαν κατὰ διακοσίους τε καὶ πλείους, ἔστι δ᾽ ᾗ ἐλάσσους, τῶν χωρίων τὰ μετεωρότατα λαβόντες, ὅπως ὅτι πλείστη ἀπορία ᾖ τοῖς πολεμίοις, πανταχόθεν κεκωλυμένοις, καὶ μὴ ἔχωσι, πρὸς ὅ τι ἀντιτάξονται, ἀλλ᾽ ἀμφίβολοι γίγνωνται τῷ πλήθει, εἰ μὲν τοῖς πρόσθεν ἐπίοιεν, ὑπὸ τῶν κατόπιν βαλλόμενοι, εἰ δὲ τοῖς πλαγίοις, ὑπὸ τῶν ἑκατέρωθεν παρατεταγμένων· κατὰ νώτου τε ἀεὶ ἔμελλον αὐτοῖς, ᾗ χωρήσειαν [οἱ πολέμιοι], ἔσεσθαι [ψιλοὶ] καὶ οἱ ἀπορώτατοι, τοξεύμασι, καὶ ἀκοντίοις, καὶ λίθοις, καὶ σφενδόναις, ἐκ πολλοῦ ἔχοντες ἀλκήν· οἷς μηδὲ ἐπελθεῖν οἷόν τε ἦν· φεύγοντές τε γὰρ ἐκράτουν, καὶ ἀναχωροῦσιν ἐπέκειντο. τοιαύτῃ μὲν γνώμῃ ὁ Δημοσθένης τό τε πρῶτον τὴν ἀπόβασιν ἐπενόει, καὶ ἐν τῷ ἔργῳ ἔταξεν.

32. ἀπέβαινον. plerique codices exhibent ἐπέβαινον. sed confer quae in fine capitis leguntur, unde patet, h. l. non esse sermonem de congressu cum hoste, sed de copiarum collocatione statim in escensu a Demosthene facta. *Hk.*

πλὴν θαλαμίων. thalamii sunt infimus remigum ordo, medius zygitae, superior thranitae. S. ad 6, 31. οἱ θρανῖται μετὰ μακροτέρων κωπῶν ἐρέττοντες πλείονα κόπον ἔχουσι τῶν ἄλλων. sedebant thranitae in puppi, zygitae in media nave, thalamii s. thalamitae in prora. v. Scheffer. de milit. nav. 2, 2. — κεκωλυμένοις. vulgo κεκυκλωμένοις, quod a codicibus minus firmatum est. — (ἀντιτάξονται. minus bene ll. ἀ—ωνται. *Goth.*) ἀμφίβολοι S. recte explicat ἑκατέρωθεν βαλλόμενοι. sic infra c. 36. extr. — τῷ πλήθει, hostium, Atheniensium. *Ex Hk.*

[οἱ πολέμιοι.] glossa: modo enim legimus τοῖς πολεμίοις, eodemque tenore orationis non potest dubium esse, utri dicantur. non melioris notae est ψιλοὶ, quod aliquis alleverit verbis καὶ οἱ ἀπορώτατοι — ἀλκὴν, quae est descriptio velitum, τῶν ψιλῶν. καὶ οἱ ἀπορ., *etiam maxime intractabiles*, vel *incommodi.* — non ferendus Portus, Lacedaemoniorum ψιλοὺς dici putans. sic enim haec reddidit *denique levis hostium armatura — ipsis, quocunque se vertissent, a tergo semper haesuri erant* etc.

οἱ ἀπορώτατοι sunt quidem h. l. ex genere τῶν ψιλῶν, sed tamen ejusmodi, quibus quid facias, vel quomodo eos devincas, nescias (gegen welche nichts auszurichten ist). huc spectant scholiastae verba οἱ εἰς ἀπορίαν καθιστάντες τοὺς ἀντιτεταγμένους τοῖς τοξεύμασι. est enim levis armaturae celeriter et e longinquo adoriri hostem, eminus eum petendo lapidibus, sagittis, telis; ubi instat, velociter cedere, recedenti instare. ejusmodi certamen vel fortissimum adversarium fatigat. *Ex Hk.*

ἐκ πολλοῦ ἔχοντες ἀλκήν: ὡς ἂν εἰ ἔλεγεν „ἐκ πολλοῦ διαστήματος τὴν δύναμιν ἔχοντες·“ πόῤῥωθεν γὰρ τὸ τόξον ἰσχύει. S.

Lacedaemonii resistunt, et hoplitas Atheniensium aggrediuntur; pugnam quaerentes, quam impediunt velites attici utrinque factis incursibus, facileque aufugientes et redeuntes.

33. *Οἱ δὲ περὶ τὸν Ἐπιτάδαν, καὶ ὅπερ ἦν πλεῖστον τῶν ἐν τῇ νήσῳ, ὡς εἶδον τό τε πρῶτον φυλακτήριον διεφθαρμένον καὶ στρατὸν σφίσιν ἐπιόντα, ξυνετάξαντο, καὶ τοῖς ὁπλίταις τῶν Ἀθηναίων ἐπῄεσαν, βουλόμενοι ἐς χεῖρας ἐλθεῖν· ἐξ ἐναντίας γὰρ οὗτοι καθεστήκεσαν, ἐκ πλαγίου δὲ οἱ ψιλοὶ καὶ κατὰ νώτου. τοῖς μὲν οὖν ὁπλίταις οὐκ ἠδυνήθησαν προσμῖξαι, οὐδὲ τῇ σφετέρᾳ ἐμπειρίᾳ χρήσασθαι· οἱ γὰρ ψιλοὶ ἑκατέρωθεν βάλλοντες εἶργον, καὶ ἅμα ἐκεῖνοι οὐκ ἀντεπῄεσαν, ἀλλ' ἡσύχαζον· τοὺς δὲ ψιλούς, ᾗ μάλιστα αὐτοῖς [προσθέοντες] προσκέοιντο, ἔτρεπον, καὶ οἳ ὑποστρέφοντες ἠμύνοντο, ἄνθρωποι κούφως τε ἐσκευασμένοι, καὶ προλαμβάνοντες ῥᾳδίως τῆς φυγῆς χωρίων τε χαλεπότητι, καὶ ὑπὸ τῆς πρὶν ἐρημίας τραχέων ὄντων, ἐν οἷς οἱ Λακεδαιμόνιοι οὐκ ἐδύναντο διώκειν ὅπλα ἔχοντες.*

Eo genere pugnae, domi apud ipsos insueto, fatigati Lacedaemonii audacius semper invadentibus velitibus, quos sublato pulvere ex silva nuper incensa parum videbant, cum suis armis nihil proficerent, desperare de rebus suis.

34. *Χρόνον μὲν οὖν τινὰ ὀλίγον οὕτω πρὸς ἀλλήλους ἠκροβολίσαντο· τῶν δὲ Λακεδαιμονίων οὐκέτι ὀξέως ἐπεκθεῖν, ᾗ προσπίπτοιεν, δυναμένων, γνόντες αὐτοὺς οἱ ψιλοὶ βραδυτέρους ἤδη ὄντας τῷ ἀμύνασθαι, καὶ αὐτοὶ τῇ τε ὄψει τοῦ θαρσεῖν τὸ πλεῖστον εἰληφότες, πολλαπλάσιοι φαινόμενοι, καὶ ξυνειθισμένοι μᾶλλον, μηκέτι δεινοὺς αὐτοὺς ὁμοίως σφίσι φαίνεσθαι, ὅτι οὐκ εὐθὺς ἄξια τῆς προσδοκίας ἐπεπόνθεσαν, ὥσπερ ὅτε πρῶτον ἀπέβαινον, τῇ γνώμῃ δεδουλωμένοι, ὡς ἐπὶ Λακεδαιμονίους, καταφρονήσαντες, καὶ ἐμβοήσαντες, ἀθρόοι ὥρμησαν ἐπ' αὐτούς, καὶ ἔβαλλον λίθοις τε, καὶ τοξεύμασι, καὶ ἀκοντίοις, ὡς ἕκαστός τι πρόχειρον εἶχε. γενομένης δὲ τῆς βοῆς ἅμα τῇ ἐπιδρομῇ ἔκπληξίς τε ἐνέπεσεν ἀνθρώποις ἀήθεσι τοιαύτης μάχης, καὶ ὁ κονιορτὸς τῆς ὕλης νεωστὶ κεκαυμένης ἐχώρει πολὺς ἄνω, ἄπορόν τε ἦν ἰδεῖν τὸ πρὸ αὐτοῦ ὑπὸ τῶν τοξευμάτων καὶ λίθων, ἀπὸ πολλῶν ἀνθρώπων μετὰ τοῦ κονιορτοῦ ἅμα φερομένων. τό τε ἔργον ἐνταῦθα χαλεπὸν τοῖς*

33. *ἐκεῖνοι.* hoplitae attici.
[προσθέοντες.] ita pars codicum; alii *ἐπιθέοντες*: agnoscas glossas.
καὶ — ἠμύνοντο: οἱ ψιλοὶ τοὺς Λακεδαιμονίους τῆς διώξεως ὑποστρέφοντες ἠμύνοντο. S.
προλαμβάνοντες: φθάνοντες, ὥστε μὴ καταλαμβάνεσθαι. S. *προλ. τῆς φυγῆς*, ut Herod. 3, 105. *προλαμβάνειν τῆς ὁδοῦ*, et 9, 66. *προτερέων τῆς ὁδοῦ.* inferius c. 47. *ἐπετάχυνον τῆς ὁδοῦ τοὺς σχολαίτερον προσιόντας.* *E K.* — *χαλεπότητι*, *asperitate* naturali locorum.

34. *ὀξέως*, *acriter*, celeriter.
καὶ — ὄψει: ἐθάῤῥησαν ὄψει, ἰδόντες ἑαυτοὺς πολλαπλασίους τῶν ἐναντίων ὄντας. *E S.* — *μηκέτι — φαίνεσθαι.* intell. *ὥστε.*
ὡς ἐπὶ Λακεδαιμονίους, quorum in acie pedestri summa fama. subaudias *ἀποβαίνοντες* ex *ἀπέβαινον.* *Hk. e S.*

Λακεδαιμονίοις καθίστατο· οὔτε γὰρ οἱ πῖλοι ἔστεγον τὰ τοξεύματα, δοράτιά τε ἐναποκέκλαστο βαλλομένων, εἶχόν τε οὐδὲν σφίσιν αὐτοῖς χρήσασθαι, ἀποκεκλῃμένοι μὲν τῇ ὄψει τοῦ προορᾷν, ὑπὸ δὲ τῆς μείζονος βοῆς τῶν πολεμίων τὰ ἐν αὐτοῖς παραγγελλόμενα οὐκ ἐσακούοντες, κινδύνου τε πανταχόθεν περιεστῶτος, καὶ οὐκ ἔχοντες [ἐλπίδα], καθότι χρὴ ἀμυνομένους σωθῆναι.

Tandem Lacedaemonii, magna ex parte vulnerati, in ultimum castellum insulae se recipiunt, velitibusque insequentibus fugiunt; quorum interceptos nonnullos illi occidunt, plurimi vero in castellum perveniunt ad milites suos praesidiarios, unaque cum illis diu id defendunt.

35. Τέλος δὲ, τραυματιζομένων ἤδη πολλῶν διὰ τὸ ἀεὶ ἐν τῷ αὐτῷ ἀναστρέφεσθαι, ξυγκλῄσαντες ἐχώρησαν ἐς τὸ ἔσχατον ἔρυμα τῆς νήσου, ὃ οὐ πολὺ ἀπεῖχε, καὶ τοὺς ἑαυτῶν φύλακας. ὡς δὲ ἐνέδοσαν, ἐνταῦθα ἤδη πολλῷ ἔτι πλέονι βοῇ τεθαρσηκότες οἱ ψιλοὶ ἐπέκειντο· καὶ τῶν Λακεδαιμονίων ὅσοι μὲν ὑποχωροῦντες ἐγκατελαμβάνοντο, ἀπέθνησκον· οἱ δὲ πολλοὶ διαφυγόντες ἐς τὸ ἔρυμα μετὰ τῶν ταύτῃ φυλάκων ἐτάξαντο παρὰ πᾶν, ὡς ἀμυνούμενοι, ᾗπερ ἦν ἐπίμαχον· καὶ οἱ Ἀθηναῖοι ἐπισπόμενοι περίοδον μὲν αὐτῶν * καὶ κύκλωσιν [χωρίου ἰσχύϊ] οὐκ εἶχον, προσιόντες δὲ ἐξ ἐναντίας ὤσασθαι ἐπειρῶντο. καὶ χρόνον μὲν πολὺν, καὶ τῆς ἡμέρας τὸ πλεῖστον, ταλαιπωρούμενοι ἀμφότεροι ὑπό τε τῆς μάχης, καὶ δίψους, καὶ ἡλίου, ἀντεῖχον, πειρώμενοι οἱ μὲν ἐξελάσασθαι ἐκ τοῦ μετ-

οἱ πῖλοι. S. πῖλοί εἰσι τὰ ἐξ ἐρίου πηκτὰ ἐνδύματα, ὥσπερ θωράκιά τινα ὑπὸ τὰ στήθη, ἃ ἐνδυόμεθα (Brustharnische). οἱ δὲ τὰ ἐπικείμενα (imo ὑποκείμενα secundum G—rum.) ταῖς περικεφαλαίαις (Unterlage des Helmes). mihi galeae intelligi viderentur, si non undique, nec solum a fronte, sed etiam a tergo et a lateribus, petiti essent Lacedaemonii: nam *οὐκ ἔστεγον*, *non defendebant*, de iis partibus corporis, quae scuto non tegebantur, recte interpretari mihi videor. (*πῖλοι*, tunicae ex lanis coactis, german. Filzwämser. e coriis bubulis factas induebant aevo medio. *E P.*) — ***δοράτια*** Lacedaemoniorum hastas, missu lapidum praefractas, intellige, et ad *βαλλομένων* subaudi *αὐτῶν*. — ***τῇ ὄψει*** oppositionis causa additum est, quia sequitur *ἐσακούοντες*. *Hk.*

[***ἐλπίδα.***] vox merito suspecta Krügero.

35. ***διὰ τὸ — ἀναστρέφεσθαι***, *quia semper in eodem loco versabantur*, quasi scopo dato hostium missilibus.

ξυγκλῄσαντες: *συνασπίσαντες, πυκνώσαντες, συναχθέντες.* („Unser *schliessen* gebraucht die militärische Sprache ebenso intransitiv.“ K.) — ***ἐνέδοσαν*** (*cesserunt*): *ἔκλιναν, ἐχαυνώθησαν* (?). S.

ἐγκατελαμβάνοντο, *intercipiebantur.* Port.

ἐτάξαντο παρὰ πᾶν: *παρὰ πᾶν μέρος τοῦ ἐρύματος, ὅσον ἦν μέρος ἐπίμαχον, τουτέστι, καθ' ὃ ἐδύναντο οἱ Ἀθ. προσελθόντες μάχεσθαι.* S.

καὶ κύκλωσιν. fortasse interpretatio *τοῦ περιόδου*, invecta ex fine hujus capitis. similiter c. 35. *περιϊέναι κατὰ νώτου αὐτοῖς, περιελθών, περιελθόντων τῶν Περσῶν.*

[***χωρίου ἰσχύϊ.***] verba sublecta c. 36., hic inutilia, ubi non agitur, ut illic, expugnatio loci, quae impeditur robore ac firmitate ejus, sed circuitus, quem ne munitissima quidem intercludunt.

εώρου, οἱ δὲ μὴ ἐνδοῦναι· ῥᾷον δ' οἱ Λακεδαιμόνιοι ἠμύνοντο ἢ ἐν τῷ πρὶν, οὐκ οὔσης σφῶν τῆς κυκλώσεως ἐς τὰ πλάγια.

Messeniorum dux cum manu sagittariorum et velitum a tergo circumvenit obsessos, qui jam utrinque telis petiti, et inedia languentes, pauci multis cedunt, aditusque omnes Atheniensibus permittunt.

36. *Ἐπειδὴ δὲ ἀπέραντον ἦν, προσελθὼν ὁ τῶν Μεσσηνίων στρατηγὸς Κλέωνι καὶ Δημοσθένει ἄλλως ἔφη πονεῖν σφᾶς· εἰ δὲ βούλονται ἑαυτῷ δοῦναι τῶν τοξοτῶν μέρος τι καὶ τῶν ψιλῶν, περιϊέναι κατὰ νώτου αὐτοῖς ὁδῷ, ᾗ ἂν αὐτὸς εὕρῃ, δοκεῖν βιάσασθαι τὴν ἔφοδον. λαβὼν δὲ ἃ ᾐτήσατο, ἐκ τοῦ ἀφανοῦς ὁρμήσας, ὥστε μὴ ἰδεῖν ἐκείνους, κατὰ τὸ ἀεὶ παρεῖκον τοῦ κρημνώδους τῆς νήσου προσβαίνων, καὶ, ᾗ οἱ Λακεδαιμόνιοι χωρίου ἰσχύϊ πιστεύσαντες οὐκ ἐφύλασσον, χαλεπῶς τε καὶ μόλις περιελθὼν ἔλαθε, καὶ ἐπὶ τοῦ μετεώρου ἐξαπίνης ἀναφανεὶς κατὰ νώτου αὐτῶν τοὺς μὲν τῷ ἀδοκήτῳ ἐξέπληξε, τοὺς δὲ, ἃ προσεδέχοντο ἰδόντας, πολλῷ μᾶλλον ἐπέῤῥωσε. καὶ οἱ Λακεδαιμόνιοι βαλλόμενοί τε ἀμφοτέρωθεν ἤδη, καὶ γιγνόμενοι ἐν τῷ αὐτῷ ξυμπτώματι, ὡς μικρὸν μεγάλῳ εἰκάσαι, τῷ ἐν Θερμοπύλαις (ἐκεῖνοί τε γὰρ τῇ ἀτραπῷ περιελθόντων τῶν Περσῶν διεφθάρησαν, οὗτοί τε ἀμφίβολοι ἤδη ὄντες), οὐκέτι ἀντεῖχον, ἀλλὰ πολλοῖς τε ὀλίγοι μαχόμενοι, καὶ ἀσθενείᾳ σωμάτων διὰ τὴν σιτοδείαν, ὑπεχώρουν, καὶ οἱ Ἀθηναῖοι ἐκράτουν ἤδη τῶν ἐφόδων.*

Cleon et Demosthenes, veriti, ne Lacedaemonii trucidentur, quos vivos Athenas ducere volunt, pugnam sistunt, eosque per praeconem ad deditionem faciendam adhortantur.

37. *Γνοὺς δὲ ὁ Κλέων καὶ ὁ Δημοσθένης, ὅτι, εἰ καὶ ὁποσονοῦν μᾶλλον ἐνδώσουσι, διαφθαρησομένους αὐτοὺς ὑπὸ*

36. *ἀπέραντον:* τὸ ἔργον τοῦ πολέμου. — *ἄλλως:* ματαίως. (*frustra.* Port.) — *ἐκ τοῦ ἀφανοῦς:* ἀντὶ τοῦ ἐκ τοῦ μὴ βλεπομένου τῷ Λακεδαιμονίῳ. (i. e. τοῖς Λακεδαιμονίοις: v. Matth. gr. §. 292. 1. ed. ll. soloece τῶν Λ—ων. passim ι adscriptum et ν finale permixta in codicibus. Stephanus apud Beck. vol. 2., p. 564., nescio, unde, τοῖς Λακεδαιμονίοις, K. τοῖς πολεμίοις, quae sunt, opinor, emendationes corrupti τῶν Λ—ων.) — *ἐκείνους:* ἤγουν τοὺς Λακεδαιμονίους. — *τοὺς δέ:* ἤγουν Ἀθηναίους.

κατὰ τὸ ἀεὶ παρεῖκον. S. κατὰ τὸ ἐνδιδοῦν καὶ ἀνάβασιν παρέχον: non enim ubique per rupes incedere licebat, sed eligenda subinde ea erant loca, ubi praeruptum insulae littus aliquem transitum dabat. — *τῷ ἐν Θερμοπύλαις.* dativum refer ad notam vim pronominis ὁ αὐτὸς, quam Latini imitati sunt, veluti Horat. Art. poët. 467. dixit *idem facis occidenti.* Ex Hk. de pugna ad Thermopylas Herod. 7, 213. seqq.

37. *ὅτι — διαφθαρησομένους.* anacoluthon. v. Matth. gr. §. 548. not. (549. 6. not. 1.) *Ex Hk.*

εἰ καὶ — ἐνδώσουσι, si vel tantillum magis indulgeant suis, si exercitum suum ulterius persequi sinant Lacedaemonios. minus probabiliter Portus „Cum autem Cleon et Dem. animadverterent, illos (i. e. Laced.), quo magis cederent, eo *magis* a suis copiis interfectum iri" —.

τῆς σφετέρας στρατιᾶς, ἔπαυσαν τὴν μάχην, καὶ τοὺς ἑαυτῶν ἀπεῖρξαν, βουλόμενοι ἀγαγεῖν αὐτοὺς Ἀθηναίοις ζῶντας, εἴ πως τοῦ κηρύγματος ἀκούσαντες ἐπικλασθεῖεν τῇ γνώμῃ [τὰ ὅπλα παραδοῦναι], καὶ ἡσσηθεῖεν τοῦ παρόντος δεινοῦ· ἐκήρυξάν τε, εἰ βούλοιντο τὰ ὅπλα παραδοῦναι καὶ σφᾶς αὐτοὺς Ἀθηναίοις, ὥστε βουλεῦσαι ὅ τι ἂν ἐκείνοις δοκῇ.

Dedunt se plerique omnes milites, et eorum duce per praeconem rogante Lacedaemonios in continente, quid faciendum sit, illi ipsos consulere iubent de rebus suis, modo ne quid turpe admittant.

38. *Οἱ δὲ ἀκούσαντες παρῆκαν τὰς ἀσπίδας οἱ πλεῖστοι, καὶ τὰς χεῖρας ἀνέσεισαν, δηλοῦντες προσίεσθαι τὰ κεκηρυγμένα. μετὰ δὲ ταῦτα γενομένης τῆς ἀνακωχῆς ξυνῆλθον ἐς λόγους ὅ τε Κλέων καὶ ὁ Δημοσθένης, καὶ ἐκείνων Στύφων ὁ Φάρακος, τῶν πρότερον ἀρχόντων τοῦ μὲν πρώτου τεθνηκότος Ἐπιτάδου, τοῦ δὲ μετ' αὐτὸν Ἱππαγρέτου ἐφῃρημένου ἐν τοῖς νεκροῖς ἔτι ζῶντος κειμένου, ὡς τεθνεῶτος, αὐτὸς τρίτος ἐφῃρημένος ἄρχειν κατὰ νόμον, εἴ τι ἐκεῖνοι πάσχοιεν. ἔλεγε δὲ ὁ Στύφων καὶ οἱ μετ' αὐτοῦ, ὅτι βούλονται διακηρυκεύσασθαι πρὸς τοὺς ἐν τῇ ἠπείρῳ Λακεδαιμονίους, ὅ τι χρὴ σφᾶς ποιεῖν. καὶ ἐκείνων μὲν οὐδένα ἀφέντων, αὐτῶν δὲ [τῶν Ἀθηναίων] καλούντων ἐκ τῆς ἠπείρου κήρυκας, καὶ γενομένων ἐπερωτήσεων δὶς ἢ τρίς, ὁ τελευταῖος διαπλεύσας αὐτοῖς ἀπὸ*

ἀπεῖρξαν: τῆς μάχης δηλ.

[*τὰ ὅπλα παραδοῦναι.*] Inconcinna, nec dubie sublecta in sequentibus. bene cohaerent sententiae *ἐπικλασθεῖεν τῇ γνώμῃ* (cf. 3, 59.) et *ἡσσηθεῖεν τοῦ παρόντος δεινοῦ*, quae importuno isto additamento divelluntur.

εἰ βούλοιντο — δοκῇ. subaudi *καλῶς ἔχειν*. anantapodoton, de quo ann. ad Comici Plut. 466.

38. *παρῆκαν*: *ἀφῆκαν*. S. Heilm. „senkten." — *τὰς — χεῖρας ἀνέσεισαν*, *manus concusserunt*. „Hoc signum deditionis erat. v. Taciti interpp. ad Hist. 1, 54., Pollux 1, 168. — de *hippagretis* Spartanorum agit Manso Spart. 1, 1., p. 153. Od. Müllerus Dor. 2., p. 241. ephoros tres hippagretas, et eorum singulos rursus 100 iuvenes, legisse dicit, ratione delectus reddita; hos trecentos, equites, lectissimam Spartae manum, decus et principes iuventutis fuisse, ut *γέροντας* seniorum lectissimos." *E G—ro.* D. „Videtur Thucydides secundum hunc ducem non proprio, ut alios, sed muneris nomine appellare. paulo post coniungo *ἐφῃρημένος κατὰ νόμον*: nam indicat Thuc., quod etiam illa *εἴ τι ἐκεῖνοι πάσχοιεν* ostendunt, horum ducum alios aliis non suffragiis militum, qui in praesidio erant, sed antequam hi in insulam traicerentur, publice ex lege subrogatos fuisse, ut in locum priorum, si quid his accidisset, succederent: quemadmodum in militia navali navarcho legatus addi solebat, quem *ἐπιστολέα* vocat Xenoph. Hist. gr. (1, 1, 15.; 2, 1, 5.; 6, 2, 25., al.)." cf. 3, 100., Xenoph. Hellen. 3, 3, 9. et de Rep. Laced. 4, 3. proprium viri nomen non videtur succurrisse Thucydidi, cum haec scriberet.

εἴ τι ἐκ. πάσχοιεν, *si quid humanitus illis accidisset.* Port.

ἐκείνων, *τῶν Ἀθηναίων.* — S. *οὐδένα*: *τῶν Λακεδαιμονίων τῶν ἐν τῇ Σφακτηρίᾳ. ἀφέντων δὲ λέγει, ὥστε ἐξελθεῖν διακηρυκεύσασθαι πρὸς τοὺς ἐν τῇ Πύλῳ.*

[*τῶν Ἀθηναίων.*] glossa: nam si nomen ipsum ponere voluisset scriptor, non posteriore loco sententiae id intulisset, sed dixisset *καὶ τῶν μὲν Ἀθηναίων οὐδένα ἀφέντων.*

τῶν ἐκ τῆς ἠπείρου Λακεδαιμονίων ἀνὴρ ἀπήγγειλεν, „ὅτι οἱ Λακεδαιμόνιοι κελεύουσιν ὑμᾶς αὐτοὺς περὶ αὐτῶν βουλεύεσθαι, μηδὲν αἰσχρὸν ποιοῦντας.“

Igitur consilio habito illi deditionem faciunt; Athenienses autem tropaeo posito, postquam Lacedaemonii cadavera suorum receperunt, apparant discessum.

Οἱ δὲ καθ' ἑαυτοὺς βουλευσάμενοι τὰ ὅπλα παρέδοσαν, καὶ σφᾶς αὐτούς. καὶ ταύτην μὲν τὴν ἡμέραν, καὶ τὴν ἐπιοῦσαν νύκτα, ἐν φυλακῇ εἶχον αὐτοὺς οἱ Ἀθηναῖοι· τῇ δ' ὑστεραίᾳ οἱ μὲν Ἀθηναῖοι τροπαῖον στήσαντες ἐν τῇ νήσῳ τὰ ἄλλα διεσκευάζοντο ὡς ἐς πλοῦν, καὶ τοὺς ἄνδρας τοῖς τριηράρχοις διεδίδοσαν ἐς φυλακήν· οἱ δὲ Λακεδαιμόνιοι κήρυκα πέμψαντες τοὺς νεκροὺς διεκομίσαντο. ἀπέθανον δ' ἐν τῇ νήσῳ καὶ ζῶντες ἐλήφθησαν τοσοίδε. εἴκοσι μὲν ὁπλῖται διέβησαν καὶ τετρακόσιοι οἱ πάντες· τούτων ζῶντες ἐκομίσθησαν ὀκτὼ ἀποδέοντες τριακόσιοι, οἱ δὲ ἄλλοι ἀπέθανον· καὶ Σπαρτιᾶται τούτων ἦσαν τῶν ζώντων περὶ εἴκοσι καὶ ἑκατὸν, Ἀθηναίων δὲ οὐ πολλοὶ διεφθάρησαν· ἡ γὰρ μάχη οὐ σταδία ἦν.

Indicatur tempus obsidionis, ratioque alendi praesidii. Epitadae nimia parsimonia. utrique, et Athenienses, et Lacedaemonii, domum revertuntur.

39. *Χρόνος δὲ ὁ ξύμπας ἐγένετο, ὅσον οἱ ἄνδρες οἱ ἐν τῇ νήσῳ ἐπολιορκήθησαν ἀπὸ τῆς ναυμαχίας μέχρι τῆς ἐν τῇ νήσῳ μάχης, ἑβδομήκοντα ἡμέραι καὶ δύο. τούτων περὶ εἴκοσιν ἡμέρας, ἐν αἷς οἱ πρέσβεις περὶ τῶν σπονδῶν ἀπῄεσαν, ἐσιτοδοτοῦντο· τὰς δὲ ἄλλας τοῖς ἐσπλέουσι λάθρα διετρέφοντο. καὶ ἦν σῖτος ἐν τῇ νήσῳ, καὶ ἄλλα βρώματα ἐγκατελήφθη· ὁ γὰρ ἄρχων Ἐπιτάδας ἐνδεεστέρως ἑκάστῳ παρεῖχεν ἢ πρὸς τὴν ἐξουσίαν. οἱ μὲν δὴ Ἀθηναῖοι καὶ οἱ Πελοποννήσιοι ἀνεχώρησαν τῷ στρατῷ ἐκ τῆς Πύλου ἑκάτεροι ἐπ' οἴκου, καὶ τοῦ Κλέωνος καίπερ μανιώδης οὖσα ἡ ὑπόσχεσις ἀπέβη· ἐντὸς γὰρ εἴκοσιν ἡμερῶν ἤγαγε τοὺς ἄνδρας, ὥσπερ ὑπέστη.*

ὑμᾶς αὐτοὺς περὶ αὐτῶν. inelegantер codd., immissa glossa *ὑμ. α. περὶ ὑμῶν αὐτῶν.* Aeschylus Pers. 388. *αὐτοὶ δ' ὑφ' αὐτοῖς ἐμβολαῖς χαλκοστόμοις Παίοντο.* Xenophon. Anab. 7, 1, 11. *ὅτι αὐτὸς αὐτὸν αἰτιάσεται.* Demosthenes Olynth. p. 9, 13., notante Matth. gr. §. 489., *τῶν πραγμάτων ὑμῖν ἐκείνων αὐτοῖς ἀντιληπτέον ἐστὶν, εἴπερ, ὑπὲρ σωτηρίας αὐτῶν* (pro *ὑμῶν αὐτῶν*) *φροντίζετε.*

μηδὲν α. ποιοῦντας: αἰνίττεται, ὡς ὅτι μᾶλλον βέλτιόν ἐστι πεσεῖν ἢ αἰχμαλώτους ληφθῆναι, ὡς νόμος Λακεδαιμονίοις. S.

μάχη σταδία, ἣ καὶ συστάδην λέγεται, καὶ ἐκ χειρός. Strabo 10. *Bloomf. ἔγχη σταδαῖα* Aeschylus Pers. 236. (217.) cf. 7, 81. (*ξυσταδὸν μάχαις.*)

39. *ἐσιτοδοτοῦντο, frumentum acceperunt.* Port. — *τοῖς ἐσπλέουσι.* intell. *σιτίοις.* „3, 114. *καὶ τὰ μὲν τῶν Ἀθηναίων πλέοντα ἑάλω.*“ *E K.* male Portus *ab illis, qui clam navigabant, nutriti fuerunt.*

ἢ πρὸς τὴν ἐξουσίαν: τὴν ἰδίαν δηλ.· ἐξῆν γὰρ αὐτῷ καὶ πλείω παρέχειν, ὡς ἐγένετο δῆλον ἐκ τῶν εὑρεθέντων σιτίων. — *ὑπέστη: ὑπεσχέθη.* S.

Mirantur Graeci non sine irrisu, Laecedaemonios dedere se voluisse potius quam mori.

40. *Παρὰ γνώμην τε δὴ μάλιστα τῶν κατὰ τὸν πόλεμον τοῦτο τοῖς Ἕλλησιν ἐγένετο· τοὺς γὰρ Λακεδαιμονίους οὔτε λιμῷ, οὔτ' ἀνάγκῃ οὐδεμιᾷ, ἠξίουν τὰ ὅπλα παραδοῦναι, ἀλλὰ ἔχοντας, καὶ μαχομένους, ἕως ἐδύναντο, ἀποθνήσκειν· ἀπιστοῦντές τε μὴ εἶναι τοὺς παραδόντας τοῖς τεθνεῶσιν ὁμοίους, καί τινος ἐρομένου ποτὲ ὕστερον τῶν Ἀθηναίων ξυμμάχων δι' ἀχθηδόνα ἕνα τῶν ἐκ τῆς νήσου αἰχμαλώτων, εἰ οἱ τεθνεῶτες αὐτῶν καλοὶ κἀγαθοί, ἀπεκρίνατο αὐτῷ πολλοῦ ἂν ἄξιον εἶναι τὸν ἄτρακτον (λέγων τὸν οἰστὸν), εἰ τοὺς ἀγαθοὺς διεγίγνωσκε, δήλωσιν ποιούμενος, ὅτι ὁ ἐντυγχάνων τοῖς τε λίθοις καὶ τοξεύμασι διεφθείρετο.*

Atheniensium consilium de captivis; praesidium Pyli Messeniorum ex Naupacto, qui latrociniis infestant agrum laconicum, frustra legatos mittentibus Lacedaemoniis de captivis et Pylo, quia majora exprimere volunt Athenienses.

41. *Κομισθέντων δὲ τῶν ἀνδρῶν οἱ Ἀθηναῖοι ἐβούλευσαν δεσμοῖς μὲν αὐτοὺς φυλάσσειν, μέχρι οὗ τι ξυμβῶσιν· ἢν*

40. *ἕως ἐδύναντο.* vulgo ὡς ἐδ. sed S. ὡς ἐδ. (accommodatum lemma, ut saepe, vulgatis libris.): ἤγουν ἕως δύναμις περιῆν αὐτοῖς. *quausque possent*, i. e. usque ad mortem. etiam Portus, *quoad possent*, ἕως ἐδύναντο, minusque aptum est ὡς ἐδ., *ut passent*, quasi re difficili, cum dicantur armati, *ἔχοντες τὰ ὅπλα*, quibus facile esset se defendere.

ἀπιστοῦντές τε. nominativus pro genitivo absoluto. — *τινὸς — τῶν Ἀθηναίων ξυμμάχων.* i.e. τινὸς τῶν ξυμμάχων τῶν Ἀθ., *cujusdam ex Atheniensium sociis.*

δι' ἀχθηδάνα, *doloris causa*, i. e. ut dolorem inureret Spartano, ut eum pungeret scommate. ne quis requirat κατὰ vel πρὸς ἀχθηδόνα, vel etiam ἐπ' ἀχθηδόνι, similiter dictum est διὰ τὸ περιέχειν αὐτὴν c. 102., et διὰ τὴν ἔσπραξιν 5, 53., ut G—rus annotavit.

εἰ — κἀγαθοί. ita rogavit irridens, quasi captivi illi non essent καλοὶ κἀγαθοί, i. e. viri fortes. Did. „Portus rend καλοὶ κἀγαθοὶ par *honesti fortesque viri*, Osiander par *rechtschaffene Männer*, et Bloomfield par *noble fellows*. Nous croyons dans ce passage que l'expression κ. κἀγ., quoique composée de deux mots, signifie simplement de braves gens. (voyez sur ces deux mots les excellentes observations de Henri Estienne, mot καλός.) La phrase précédente τοὺς γὰρ — ἀποθνήσκειν fait voir qu'il ne s'agit dans notre passage que de bravoure, et vient à l'appui de notre assertion; ajoutez encore la phrase suivante εἰ τοὺς ἀγαθοὺς διεγίγνωσκε, où le mot ἀγ. signifie brave; et c'est dans le même sens que nous lisons le mot ἀγαθοὶ dans le passage suivant οἱ δὲ ἀγαθοὶ τιμήσονται τοῖς προσήκουσιν ἄθλοις τῆς ἀρετῆς Thuc. liv. 2. §. 87., et αὐτός τε ἀνὴρ ἀγαθὸς γίγνου liv. 5. §. 9.“

ἄτρακτον memorant ex h. l. Pollux 1, 137., Etym. M., et Suidas in v. Galenus in glossis Hippocrateis ἄτρακτον οὐ μόνον τὸν εἰς τὸ ἐριουργεῖν (ita D. pro ἱερουργόν.) χρήσιμον, ἀλλὰ καὶ τὸ ξύλον τοῦ βέλους. (dicta pars pro ipsa sagitta, ut Soph. Philoct. 270., Trach. 675.) Bredov. Spartanum illum consulto hac voce usum esse ait, quae respondeat nostro „Wocken“ et „Pfeilholz,“ contemtim locutum de armis, quibus petiti sint in insula Sphacteria: non enim viritim, neque cominus, ibi pugnatum esse, sed ligna eminus sibi ingessisse hostes, quae fortuito hunc, vel illum, feriant. cf. Herm. ad Soph. 1009. *E G—ro.*

δ' οἱ Πελοποννήσιοι πρὸ τούτου ἐς τὴν γῆν ἐσβάλωσιν, ἐξαγαγόντες ἀποκτεῖναι. τῆς δὲ Πύλου φυλακὴν κατεστήσαντο· καὶ οἱ ἐκ τῆς Ναυπάκτου Μεσσήνιοι, ὡς ἐς πατρίδα ταύτην (ἔστι γὰρ ἡ Πύλος τῆς Μεσσηνίδος ποτὲ οὔσης γῆς) πέμψαντες σφῶν αὐτῶν τοὺς ἐπιτηδειοτάτους, ἐλῄζόν τε τὴν Λακωνικὴν, καὶ πλεῖστα ἔβλαπτον, ὁμόφωνοι ὄντες. οἱ δὲ Λακεδαιμόνιοι ἀμαθεῖς ὄντες ἐν τῷ πρὶν χρόνῳ λῃστείας καὶ τοῦ τοιούτου πολέμου, τῶν τε Εἱλώτων αὐτομολούντων, καὶ φοβούμενοι μὴ καὶ ἐπὶ μακρότερον σφίσι τι νεωτερισθῇ τῶν κατὰ τὴν χώραν, οὐ ῥᾳδίως ἔφερον, ἀλλὰ, καίπερ οὐ βουλόμενοι ἔνδηλοι εἶναι τοῖς Ἀθηναίοις, ἐπρεσβεύοντο παρ' αὐτοὺς, καὶ ἐπειρῶντο τήν τε Πύλον καὶ τοὺς ἄνδρας κομίζεσθαι· οἱ δὲ μειζόνων τε ὠρέγοντο, καὶ, πολλάκις φοιτώντων, αὐτοὺς ἀπράκτους ἀπέπεμπον. ταῦτα μὲν τὰ περὶ Πύλον γενόμενα.

Classis attica Corinthum missa in expeditionem, duce Nicia; qua de re prius accepto nuntio Corinthii pariter copias suas instruunt, et Athenienses observant.

42. Τοῦ δ' αὐτοῦ θέρους μετὰ ταῦτα εὐθὺς Ἀθηναῖοι ἐς τὴν Κορινθίαν ἐστράτευσαν ναυσὶν ὀγδοήκοντα, καὶ δισχιλίοις ὁπλίταις ἑαυτῶν, καὶ ἐν ἱππαγωγοῖς ναυσὶ διακοσίοις ἱππεῦσιν· ἠκολούθουν δὲ καὶ τῶν ξυμμάχων Μιλήσιοι, καὶ Ἄνδριοι, καὶ Καρύστιοι· ἐστρατήγει δὲ Νικίας ὁ Νικηράτου τρίτος αὐτός. πλέοντες δὲ ἅμα ἕῳ ἔσχον μεταξὺ Χερσονήσου τε καὶ Ῥείτου ἐς τὸν αἰγιαλὸν τοῦ χωρίου, ὑπὲρ οὗ ὁ Σολύγειος λόφος ἐστὶν, ἐφ' ὃν Δωριῆς τὸ πάλαι ἱδρυθέντες τοῖς ἐν τῇ πόλει Κορινθίοις ἐπολέμουν, οὖσιν Αἰολεῦσι, καὶ κώμη νῦν ἐπ' αὐτοῦ Σολύγεια καλουμένη ἐστίν. ἀπὸ δὲ τοῦ αἰγιαλοῦ τούτου, ἔνθα αἱ νῆες κατέσχον, ἡ μὲν κώμη αὕτη δώδεκα σταδίους ἀπέχει, ἡ δὲ Κορινθίων πόλις ἑξήκοντα, ὁ δὲ ἰσθμὸς εἴκοσι. Κορίνθιοι δὲ προπυθόμενοι ἐξ Ἄργους, ὅτι ἡ στρατιὰ ἥξει τῶν Ἀθηναίων, ἐκ πλείονος ἐβοήθησαν ἐς ἰσθμὸν πάντες πλὴν τῶν ἔξω ἰσθμοῦ· καὶ ἐν Ἀμπρακίᾳ, καὶ ἐν Λευκαδίᾳ, ἀπῆσαν αὐτῶν πεντακόσιοι φρουροί· οἱ δ' ἄλλοι πανδημεὶ ἐπετήρουν τοὺς Ἀθηναίους, οἷ κατασχήσουσιν. ὡς δὲ

41. **τοὺς ἐπιτηδειοτάτους**, *maxime idoneos*, juniores, belloque aptissimos.

ὁμόφωνοι ὄντες. memoravit hoc jam in superioribus, 4, 3., nec tamen temere inculcatum, aut a glossatore allitum, videtur: nam similes iis, quibus insidiantur, lingua, moribus, habitu, latrones ac fures magis sunt metuendi.

ἀμαθεῖς, *imperiti*, inexercitati ad id genus belli.

αὐτομολούντων: εἰς τὴν Πύλον. S.

φοβούμενοι — χώραν, *veriti, ne gravior aliqua rerum molitio contra se in suo agro fieret*. Port.

ἔνδηλοι εἶναι, οὐ ῥᾳδίως φέροντες. K.

42. **ἅμα ἕῳ.** haec pertinent ad ἔσχον. noctu (v. hoc caput circa finem) solverat classis, et oriente sole ad isthmum appulit. „Polyaenus quoque 1, 39. *Νικίας ἐπιπλεύσας νύκτωρ.*“ *Did.* et *G—r.* — **Χερσονήσου** corinthiae. — **Ῥείτου** nomen pagi sive oppidi, alias ignoti. Ῥεῖτοι attici commemorantur 2, 19. — **ἐκ πλείονος**, *magis*, acrius. — **κατασχήσουσιν**: ἐλλι-

αὐτοὺς ἔλαθον νυκτὸς καταπλεύσαντες, καὶ τὰ σημεῖα αὐτοῖς ἤρθη, καταλιπόντες τοὺς ἡμίσεις αὐτῶν ἐν Κεγχρειᾷ, ἢν ἄρα οἱ Ἀθηναῖοι ἐπὶ τὸν Κρομμυῶνα ἴωσιν, ἐβοήθουν κατὰ τάχος.

Pugnatur acriter, et cominus, et eminus, modoque his, modo illis, superioribus.

43. Καὶ Βάττος μὲν, ὁ ἕτερος τῶν στρατηγῶν, (δύο γὰρ ἦσαν ἐν τῇ μάχῃ οἱ παρόντες,) λαβὼν λόχον ἦλθεν ἐπὶ τὴν Σολύγειαν κώμην, φυλάξων ἀτείχιστον οὖσαν· Λυκόφρων δὲ τοῖς ἄλλοις ξυνέβαλε. καὶ πρῶτον μὲν τῷ δεξιῷ κέρα τῶν Ἀθηναίων εὐθὺς ἀποβεβηκότι πρὸ τῆς Χερσονήσου οἱ Κορίνθιοι ἐπέκειντο, ἔπειτα δὲ καὶ τῷ ἄλλῳ στρατεύματι. καὶ ἦν ἡ μάχη καρτερὰ, καὶ ἐν χερσὶ πᾶσα. καὶ τὸ μὲν δεξιὸν κέρας τῶν Ἀθηναίων καὶ Καρυστίων (οὗτοι γὰρ παρατεταγμένοι ἦσαν ἔσχατοι) ἐδέξαντό τε τοὺς Κορινθίους, καὶ ἐώσαντο μόλις· οἱ δὲ ὑποχωρήσαντες πρὸς αἱμασιὰν, (ἦν γὰρ τὸ χωρίον πρόσαντες πᾶν,) βάλλοντες τοῖς λίθοις καθύπερθεν ὄντες, καὶ παιωνίσαντες, ἐπῄεσαν αὖθις· δεξαμένων δὲ τῶν Ἀθηναίων ἐν χερσὶν ἦν πάλιν ἡ μάχη. λόχος δέ τις τῶν Κορινθίων ἐπιβοηθήσας τῷ εὐωνύμῳ κέρα ἑαυτῶν ἔτρεψε τῶν Ἀθηναίων τὸ δεξιὸν κέρας, καὶ ἐπεδίωξεν ἐς τὴν θάλασσαν· πάλιν δὲ ἀπὸ τῶν νεῶν ἀνέστρεψαν οἵ τε Ἀθηναῖοι, καὶ οἱ Καρύστιοι. τὸ δὲ ἄλλο στρατόπεδον ἀμφοτέρωθεν ἐμάχετο ξυνεχῶς, μάλιστα δὲ τὸ δεξιὸν κέρας τῶν Κορινθίων, ἐφ' ᾧ ὁ Λυκόφρων ὢν κατὰ τὸ εὐώνυμον τῶν Ἀθηναίων ἠμύνετο· ἤλπιζον γὰρ αὐτοὺς ἐπὶ τὴν Σολύγειαν κώμην πειράσειν.

Tandem equitatu sociorum vincunt Athenienses, ipso altero Corinthiorum duce occiso, et tropaeum statuunt, Corinthiis in edita loca se recipientibus.

44. Χρόνον μὲν οὖν πολὺν ἀντεῖχον οὐκ ἐνδιδόντες ἀλλήλοις· ἔπειτα (ἦσαν γὰρ τοῖς Ἀθηναίοις οἱ ἱππῆς ὠφέλιμοι ξυμμαχόμενοι, τῶν ἑτέρων οὐκ ἐχόντων ἵππους,) ἐτράποντο οἱ Κορίνθιοι, καὶ ὑπεχώρησαν πρὸς τὸν λόφον, καὶ ἔθεντο τὰ ὅπλα, καὶ οὐκέτι κατέβαινον, ἀλλ' ἡσύχαζον. ἐν δὲ τῇ τροπῇ ταύτῃ κατὰ τὸ δεξιὸν κέρας οἱ πλεῖστοί τε αὐτῶν ἀπέθανον, καὶ Λυκόφρων ὁ στρατηγός. ἡ δὲ ἄλλη στρατιὰ τούτῳ τῷ τρόπῳ, οὐ κατὰ δίωξιν πολλὴν, οὐδὲ ταχείας φυγῆς γενομένης, ἐπεὶ

μενίσουσιν. S. — καταπλεύσαντες Ἀθ.

τὰ σημεῖα αὐτοῖς ἤρθη. int. signa illa, de quibus convenerat inter Corinthios, φρυκτοὶ, Ignes, quibus hostium adventus Corinthiis indicabatur a suis ex illa regione, ubi Ath. noctu appulerant. Ex Hk.

ἐν Κεγχρειᾷ, portu Corinthi. — Κρομμυῶνα, castellum in finibus Corinthiorum et Megarensium. Scylax Τεῖχος Κρομμυὼν ἔξω τοῦ ἰσθμοῦ. Plinius H. N. 4, 11. Crommyon in ora maritima oppidum.

43. ἐώσαντο, repulerunt. — τοῖς λίθοις, lapidibus maceriae.

πειράσειν. i. e. πεῖραν ποιήσασθαι, ut φυλάσσειν περὶ χώραν pro φυλακὴν ποιεῖσθαι. Ex Hk. c. 25., notante K., κατὰ τὸν λιμένα ταῖς ναυσὶν ἐπείρων.

44. τούτῳ τῷ τρόπῳ, eo mo-

ἐβιάσθη, ἐπαναχωρήσασα πρὸς τὰ μετέωρα ἱδρύθη. οἱ δὲ Ἀθηναῖοι, ὡς οὐκέτι αὐτοῖς ἐπῄεσαν ἐς μάχην, τούς τε ἀλλοτρίους νεκροὺς ἐσκύλευον, καὶ τοὺς ἑαυτῶν ἀνῃροῦντο, τροπαῖόν τε εὐθέως ἔστησαν.

Qua re cognita pars Corinthiorum dimidia Cenchreis, et veterani Corintho, opem ferunt profligatis; rursusque Athenienses cum spoliis et suorum cadaveribus praeter duo, post etiam ipsa recepta, confestim repetunt naves, et in insulas adjacentes trajiciunt.

Τοῖς δ' ἡμίσεσι τῶν Κορινθίων, οἳ ἐν τῇ Κεγχρειᾷ ἐκάθηντο φύλακες, μὴ ἐπὶ τὸν Κρομμυῶνα πλεύσωσι, τούτοις οὐ κατάδηλος ἡ μάχη ἦν ὑπὸ τοῦ ὄρους τοῦ Ὀνείου· κονιορτὸν δὲ ὡς εἶδον, καὶ ὣς ἔγνωσαν, ἐβοήθουν εὐθύς. ἐβοήθησαν δὲ καὶ οἱ ἐκ τῆς πόλεως πρεσβύτεροι τῶν Κορινθίων, αἰσθόμενοι τὸ γεγενημένον. ἰδόντες δὲ οἱ Ἀθηναῖοι ξύμπαντας αὐτοὺς ἐπιόντας, καὶ νομίσαντες τῶν ἐγγὺς ἀστυγειτόνων Πελοποννησίων βοήθειαν ἐπιέναι, ἀνεχώρουν κατὰ τάχος ἐπὶ τὰς ναῦς, ἔχοντες τὰ σκυλεύματα καὶ τοὺς ἑαυτῶν νεκροὺς πλὴν δυοῖν, οὓς ἐγκατέλιπον, οὐ δυνάμενοι εὑρεῖν. καὶ ἀναβάντες ἐπὶ τὰς ναῦς ἐπεραιώθησαν ἐς τὰς ἐπικειμένας νήσους· ἐκ δ' αὐτῶν ἐπικηρυκευσάμενοι τοὺς νεκρούς, οὓς ἐγκατέλιπον, ὑποσπόνδους ἀνείλοντο. ἀπέθανον δὲ Κορινθίων μὲν ἐν τῇ μάχῃ δώδεκα καὶ διακόσιοι, Ἀθηναίων δὲ ὀλίγῳ ἐλάσσους πεντήκοντα.

Athenienses Crommyonem, et inde in Epidauriam navigant, terram vastantes, isthmoque Chersonesi et Methone munitis domum redeunt.

45. Ἄραντες δὲ ἐκ τῶν νήσων οἱ Ἀθηναῖοι ἔπλευσαν αὐθημερὸν ἐς Κρομμυῶνα τῆς Κορινθίας (ἀπέχει δὲ τῆς πόλεως εἴκοσι καὶ ἑκατὸν σταδίους), καὶ καθορμισάμενοι τήν τε γῆν ἐδῄωσαν, καὶ τὴν νύκτα ηὐλίσαντο. τῇ δ' ὑστεραίᾳ παραπλεύσαντες ἐς τὴν Ἐπιδαυρίαν πρῶτον, καὶ ἀπόβασίν τινα ποιησάμενοι, ἀφίκοντο ἐς Μεθώνην τὴν μεταξὺ Ἐπιδαύρου καὶ Τροιζῆνος. καὶ ἀπολαβόντες τὸν τῆς Χερσονήσου ἰσθμὸν ἐτείχισαν, ἐν ᾧ ἡ Μεθώνη ἐστὶ, καὶ φρούριον καταστησάμενοι ἐλῄστευον τὸν ἔπειτα χρόνον τήν τε Τροιζηνίαν γῆν καὶ Ἁλιά-

do, quem dixit verbis καὶ ὑπεχώρησαν — ἡσύχαζον.

τοῦ Ὀνείου. sic etiam Xenoph. Hellen. 6, 5, 51., et Polyaenus 2, 2, 3.; sed Polybius 2, 52., Strabo 8, p. 582., 9, p. 602., Plut. Cleom. c. 20. ab emendatione, τὰ Ὄνεια ὄρη, quae cur ab Ὀνείῳ distingnat Mannert. Geogr. d. Gr. u. R. 8., p. 339., nescio. cf. ann. ad 2, 23.

καὶ ὣς (sic, pulvere excitato) ἔγνωσαν. perperam ll. κ. ὡς ἔ.

45. Μεθώνην. Strabo 8, p. 575, B, Almel. Μεταξὺ δὲ Τροιζῆνος κ. Ἐπιδαύρου χωρίον ἦν ἐρυμνὸν Μεθάνα, — παρὰ Θουκυδίδῃ δὲ ἔν τισιν ἀπογράφοις Μεθώνη φέρεται, ὁμώνυμος τῇ μακεδονικῇ. (v. 4, 129. fuit etiam in Magnesia cognominis locus, commemoratus 6, 7.) Paus. 2, 34, 1. Τῆς δὲ Τροιζηνίας γῆς ἐστιν ἰσθμὸς, ἐπὶ πολὺ διέχων ἐς θάλασσαν, ἐν δὲ αὐτῷ πόλισμα οὐ μέγα ἐπὶ θαλάσσῃ Μέθανα (sic ed. Schubart. et Walz., vol. 1., p. 403.) ᾤκισται. locus ruina collapsus hodieque nomen habet Methana.

ἀπολαβόντες, int. τειχίσματι.

δα καὶ Ἐπιδαυρίαν· ταῖς δὲ ναυσὶν, ἐπειδὴ ἐξετείχισαν τὸ χωρίον, ἀπέπλευσαν ἐπ᾽ οἴκου.

Corcyraeorum optimates Istone expugnata se dedunt Atheniensium ducibus ea conditione, ut milites auxiliares tradantur, ipsi vero in insula Ptychia custodiantur, post Athenas mittendi ad judicium, quodsi ante aufugerint, irritam fore compositionem.

46. Κατὰ δὲ τὸν αὐτὸν χρόνον, ὃν ταῦτα ἐγίγνετο, καὶ Εὐρυμέδων καὶ Σοφοκλῆς, ἐπειδὴ ἐκ τῆς Πύλου ἀπῆραν ἐς τὴν Σικελίαν ναυσὶν Ἀθηναίων, ἀφικόμενοι ἐς Κέρκυραν ἐστράτευσαν μετὰ τῶν ἐκ τῆς πόλεως ἐπὶ τοὺς ἐν τῷ ὄρει τῆς Ἰστώνης Κερκυραίων καθιδρυμένους, οἳ τότε μετὰ τὴν στάσιν διαβάντες ἐκράτουν τε τῆς γῆς, καὶ πολλὰ ἔβλαπτον. προσβαλόντες δὲ τὸ μὲν τείχισμα εἷλον· οἱ δὲ ἄνδρες καταπεφευγότες ἀθρόοι πρὸς μετέωρόν τι ξυνέβησαν, ὥστε τοὺς μὲν ἐπικούρους παραδοῦναι, περὶ δὲ σφῶν τὰ ὅπλα παραδόντων τὸν Ἀθηναίων δῆμον διαγνῶναι. καὶ αὐτοὺς ἐς τὴν νῆσον οἱ στρατηγοὶ τὴν Πτυχίαν ἐς φυλακὴν διεκόμισαν ὑποσπόνδους, μέχρι οὗ Ἀθήναζε πεμφθῶσιν, ὥστε, ἐάν τις ἁλῷ ἀποδιδράσκων, ἅπασι λελύσθαι τὰς σπονδάς.

Quibus tamen primores populi Corcyraeorum perfide suadent adjuvantque fugam, doli haud ignaris Atheniensibus.

Οἱ δὲ τοῦ δήμου προστάται τῶν Κερκυραίων, δεδιότες μὴ οἱ Ἀθηναῖοι τοὺς ἐλθόντας οὐκ ἀποκτείνωσι, μηχανῶνται τοιόνδε τι. τῶν ἐν τῇ νήσῳ πείθουσί τινας ὀλίγους, ὑποπέμψαντες φίλους καὶ διδάξαντες, ὡς κατ᾽ εὔνοιαν δὴ, λέγειν, ὅτι κράτιστον αὐτοῖς εἴη ὡς τάχιστα ἀποδρᾶναι, πλοῖον δέ τι αὐτοὶ ἑτοιμάσειν· μέλλειν γὰρ δὴ τοὺς στρατηγοὺς τῶν Ἀθηναίων παραδώσειν αὐτοὺς τῷ δήμῳ τῶν Κερκυραίων.

Hos temere audientes illi capiuntur in fuga et traduntur Corcyraeis, qui, primum omnibus in carcerem inclusis, deinde atrociter tractatos eorum sexaginta tandem interficiunt.

47. Ὡς δὲ ἔπεισαν, καὶ, μηχανησαμένων τὸ πλοῖον, ἐκπλέοντες ἐλήφθησαν, ἐλέλυντό τε αἱ σπονδαὶ, καὶ τοῖς Κερκυραίοις παρεδέδοντο οἱ πάντες. ξυνελάβοντο δὲ τοῦ τοιούτου

— ἐξετείχισαν S. recte explicat εἰς τέλος ἤγαγον τὸ τεῖχος τοῦ χωρίου. *Hk.*

46. ὃν ταῦτα ἐγίγνετο. ita P., G—r., Hk., K., ut 3, 17., 18., 94. vulgo καθ᾽ ὃν τ. ἐ. codd. Cass., Ang., Cl., Pal., It., Vat., H. inusitate omittunt verba καθ᾽ ὃν, quos tamen Bk. et Df. secuti sunt.

τότε saepius est πρότερον, πάλαι, et tam de tempore, quod diu, quam quod proxime effluxit, usitatum. *E G.* cf. c. 59., et de re ipsa 3, 85.

τὸ μὲν τείχισμα: τὸ ἐπὶ τῆς Ἰστώνης. — (μετέωρόν τι, locum quendam editum. — *Ptychia* insula nunc vocatur *Scoglio di Vido*. Crus. Griechisch-deutsches Wörterb. der Eigennamen p. 543.) οἱ Ἀθηναῖοι: οἱ ἐν ταῖς Ἀθήναις. — καὶ διδάξαντες: τοὺς ὑποπέμπτους. τὸ ἑξῆς „καὶ διδ. (praecipientes) τοὺς ὑποπέμπτους λέγειν, ὡς δῆθεν ἀπὸ εὐνοίας.“ S.

47. μηχανησαμένων: ἀντὶ τοῦ εὐτρεπισάντων εἶπε. S. intell. τῶν φίλων ὑποπεμφθέντων. *Hk.*

οὐχ ἥκιστα, ὥστε ἀκριβῆ τὴν πρόφασιν γενέσθαι, καὶ τοὺς τεχνησαμένους ἀδεέστερον ἐγχειρῆσαι, οἱ στρατηγοὶ τῶν Ἀθηναίων, κατάδηλοι ὄντες τοὺς ἄνδρας μὴ ἂν βούλεσθαι ὑπ' ἄλλων κομισθέντας, διότι αὐτοὶ ἐς Σικελίαν ἔπλεον, τὴν τιμὴν τοῖς ἄγουσι προσποιῆσαι. παραλαβόντες δὲ αὐτοὺς οἱ Κερκυραῖοι ἐς οἴκημα μέγα καθεῖρξαν· καὶ ὕστερον ἐξάγοντες κατὰ εἴκοσιν ἄνδρας διῆγον διὰ δυοῖν στοίχοιν ὁπλιτῶν ἑκατέρωθεν παρατεταγμένων, δεδεμένους τε πρὸς ἀλλήλους καὶ παιομένους καὶ κεντουμένους ὑπὸ τῶν παρατεταγμένων, εἴ πού τίς τινα ἴδοι ἐχθρὸν ἑαυτοῦ· μαστιγοφόροι τε παριόντες ἐπετάχυνον τῆς ὁδοῦ τοὺς σχολαίτερον προσιόντας.

Ceteros quoqne exlrē nolentes carcere et ipsos Athenienses se occidere jubentes, tecto carceris revulso sagittis ot tegulis conjectis necant Corcyraei praeter eos, qni sibi manus afferunt; quorum cadavera postridio illi plaustris ex urbe avehunt, mulieres autem ibi repertas vondunt in servitutem.

48. *Καὶ ἐς μὲν ἄνδρας ἑξήκοντα ἔλαθον τοὺς ἐν τῷ οἰκήματι τούτῳ τῷ τρόπῳ ἐξαγαγόντες καὶ διαφθείραντες· ᾤοντο γὰρ αὐτοὺς μεταστήσοντάς ποι ἄλλοσε ἄγειν. ὡς δὲ ᾔσθοντο, καί τις αὐτοῖς ἐδήλωσε, τούς τε Ἀθηναίους ἐπεκαλοῦντο, καὶ ἐκέλευον σφᾶς, εἰ βούλονται, αὐτοὺς διαφθείρειν, ἔκ τε τοῦ οἰκήματος οὐκέτι ἤθελον ἐξιέναι, οὐδ' ἐσιέναι ἔφασαν κατὰ δύναμιν περιόψεσθαι οὐδένα. οἱ δὲ Κερκυραῖοι κατὰ μὲν τὰς θύρας οὐδ' αὐτοὶ διενοοῦντο βιάζεσθαι, ἀναβάντες δὲ ἐπὶ τὸ τέγος τοῦ οἰκήματος, καὶ διελόντες τὴν ὀροφὴν, ἔβαλλον τῷ κεράμῳ καὶ ἐτόξευον κάτω. οἱ δὲ ἐφυλάσσοντό τε, ὡς ἠδύναντο, καὶ ἅμα οἱ πολλοὶ [σφᾶς αὐτοὺς διέφθειρον,] οἰστούς τε, οὓς ἀφίεσαν ἐκεῖνοι, ἐς τὰς σφαγὰς καθιέντες, καὶ ἐκ κλινῶν τινων, αἳ ἔτυχον αὐτοῖς ἐνοῦσαι, τοῖς σπάρτοις, καὶ ἐκ τῶν ἱματίων, παραιρήματα ποιοῦντες, ἀπαγχόμενοι, παντὶ τρόπῳ τὸ πολὺ τῆς νυκτὸς (ἐπεγένετο γὰρ νὺξ τῷ παθήματι) ἀναλοῦντες σφᾶς αὐτοὺς, καὶ βαλλόμενοι ὑπὸ τῶν ἄνω, διεφθά-*

ὥστε — γενέσθαι, *ut certa esset causa*, qua ita simularent Corcyraei, scil. auctoritate ipsorum Atheniensium. — *τοὺς ἄνδρας — κομισθέντας*. accus. absolutus pro *ἀνδρῶν κομισθέντων*. — *τῆς ὁδοῦ*. v. ann. ad c. 33.

προσιόντας, *accedentes* ad hoplitas illos. K.

48. [*σφᾶς αὐτοὺς διέφθειρον.*] glossa manifesta: nam quis credat, Thucydidem tam putide *ταυτολογεῖν*, ut uno tenore dicat *καὶ ἅμα οἱ πολλοὶ σφᾶς αὐτοὺς διέφθειρον*, — *ἀναλοῦντες σφᾶς αὐτοὺς* — *διεφθάρησαν*? — *ἐς τὰς σφαγάς*. S. *σφαγὴν καλοῦσι τὸ κατὰ τὴν κλεῖδα τοῦ ἀνθρώπου μέρος, δι' οὗ καθιᾶσι τὰ σιδήρια οἱ θέλοντες ἑαυτοὺς ἀνελεῖν*. est igitur *jugulum*. — *παραιρήματα* sunt *fimbriae*, *Streifen*, ex qnibus de vestibus recisis restes conficiebant. S. *παραιρήματα ποιοῦντες*: *ὡς ἂν εἰ ἔλεγε τελαμῶνάς τινας ἀποσχίζοντες τῶν ἱματίων ὥσπερ ζώνας ἐποίουν, καὶ πλέκοντες αὐτὰ, καὶ ποιοῦντες ὥσπερ σχοινία, οὕτως [αὐτοῖς] ἐχρῶντο πρὸς τὸ ἀπάγχεσθαι*. — *ἀναλοῦντες* ex Heilmanni probabili conjectura receptum est pro *ἀναδοῦντες*, qnod verbnm non *strangulare*, sed vel *redimire*, vel *religare* significat. grammatici veteres *ἀναλοῦντες* pro *ἀναιροῦντες* a Thncydide dictum testantur. 3, 81. *οἱ δ', ὡς ἕκαστοι*

ρησαν. καὶ αὐτοὺς οἱ Κερκυραῖοι, ἐπειδὴ ἡμέρα ἐγένετο, φορμηδὸν ἐπὶ ἁμάξας ἐπιβαλόντες ἀπήγαγον ἔξω τῆς πόλεως· τὰς δὲ γυναῖκας, ὅσαι ἐν τῷ τειχίσματι ἑάλωσαν, ἠνδραποδίσαντο. τοιούτῳ μὲν τρόπῳ οἱ ἐκ τοῦ ὄρους Κερκυραῖοι ὑπὸ τοῦ δήμου διεφθάρησαν, καὶ ἡ στάσις πολλὴ γενομένη ἐτελεύτησεν ἐς τοῦτο, ὅσα γε κατὰ τὸν πόλεμον τόνδε· οὐ γὰρ ἔτι ἦν ὑπόλοιπον τῶν ἑτέρων ὅ τι καὶ ἀξιόλογον. οἱ δὲ Ἀθηναῖοι ἐς τὴν Σικελίαν, ἵνα περ τὸ πρῶτον ὥρμηντο, ἀποπλεύσαντες μετὰ τῶν ἐκεῖ ξυμμάχων ἐπολέμουν.

Athenienses, qui Naupacti erant, et Acarnanes Anactorium per proditionem capiunt, et Corinthiis expulsis colonos ex omni Acarnania eo deducunt.

49. Καὶ οἱ ἐν τῇ Ναυπάκτῳ Ἀθηναῖοι, καὶ Ἀκαρνᾶνες, ἅμα τελευτῶντος τοῦ θέρους στρατευσάμενοι, Ἀνακτόριον, Κορινθίων πόλιν, ἣ κεῖται ἐπὶ τῷ στόματι τοῦ ἀμπρακικοῦ κόλπου, ἔλαβον προδοσίᾳ, καὶ ἐκπέμψαντες Κορινθίους αὐτοὶ Ἀκαρνᾶνες οἰκήτορες ἀπὸ πάντων ἔσχον τὸ χωρίον. καὶ τὸ θέρος ἐτελεύτα.

Artaphernes Persa, Lacedaemonem missus ab Artaxerxe, comprehenditur in Thracia, sed mox Ephesum remittitur cum legatis atticis, qui accepto nuntio de morte regis revertuntur.

50. Τοῦ δ' ἐπιγιγνομένου χειμῶνος Ἀριστείδης ὁ Ἀρχίππου, εἷς τῶν ἀργυρολόγων νεῶν Ἀθηναίων στρατηγὸς, αἳ ἐξεπέμφθησαν πρὸς τοὺς ξυμμάχους, Ἀρταφέρνην, ἄνδρα Πέρσην, παρὰ βασιλέως πορευόμενον ἐς Λακεδαίμονα, ξυλλαμβάνει ἐν Ἠιόνι τῇ ἐπὶ Στρυμόνι· καὶ αὐτοῦ κομισθέντος οἱ Ἀθηναῖοι τὰς μὲν ἐπιστολὰς μεταγραψάμενοι ἐκ τῶν ἀσσυρίων γραμμάτων ἀνέγνωσαν, ἐν αἷς, πολλῶν ἄλλων γεγραμμένων,

ἐδύναντο, ἀνηλοῦντο. ἀναλοῦν habetur 2, 24.; 6, 12.; 8, 65. *Ex Hk.*

φορμηδόν. S. ὡς ἐάν τις πλέξῃ φορμοὺς, τοὺς καλουμένους ψιάθους, τοὺς μὲν κατὰ μῆκος αὐτῶν τιθέντες, ἄλλους δὲ πλαγίως ἐπιβάλλοντες κατ' αὐτῶν. ἐμφαίνει δὲ τοῦτο τῶν Κερκυραίων τὴν ὠμότητα εἰς τοὺς ἀποθανόντας, ὅτι οὐδὲ μετὰ τὸν ἐκείνων θάνατον τοῦ [πρὸς ἐκείνους] μίσους ἐπαύσαντο.

49. ἀπὸ πάντων: ἀφ' ἑκάστης πόλεως Ἀκαρνανίας. E S.

50. μεταγραψάμενοι: μεθερμηνεύσαντες. S.

ἐκ τῶν ἀσσυρίων γραμμάτων. dubium est, quid sint h. l. γράμματα. quem Göllerus sequitur, Dukerus intelligit *litteras*, *characteres*. „Fortassis," inquit, „Thucydides significat, Persas non habuisse suas ac proprias litterarum formas, sed ad scribendum adhibuisse litteras assyrias, quas pro antiquissimis habet Plinius H. N. 7, 56., et ab Assyriis ad Phoenices aliosque Orientis populos venisse viri docti existimant. assyriae litterae quidem exponi possent persicae, latissime accepta significatione nominis Assyrius, quo multae gentes comprehendebantur: nam et quidam, auctore Suida in Ἀσσύριοι, dicebant, Assyrios esse Persas [Abresch. affert scholion ad Aesch. Pers. v. 84. οἱ Πέρσαι τὸ πρότερον Ἀσσύριοι ἐκαλοῦντο]; sed neque Thucydides, neque, ut puto, alii probati historici Assyrios pro Persis dicunt." Schweighäuserus ad Herodot. 4, 87. γράμματα ἀσσύρια litteras easdem dicit fuisse, quas babylonicas et chaldaicas. — *Ex Hk.* Recte D.: nam litteris assyriis, fortasse illis, quae vocantur cuneatae (Keilschrift), uti solebant reges Persarum. Herod. 4, 87. de Dario θη-

κεφάλαιον ἦν πρὸς Λακεδαιμονίους, οὐ γιγνώσκειν, ὅ τι βούλονται· πολλῶν γὰρ ἐλθόντων πρέσβεων οὐδένα ταὐτὰ λέγειν· οἱ οὖν τι βούλονται σαφὲς λέγειν, πέμψαι μετὰ τοῦ Πέρσου ἄνδρας ὡς αὐτόν. τὸν δὲ Ἀρταφέρνην ὕστερον οἱ Ἀθηναῖοι ἀποστέλλουσι τριήρει ἐς Ἔφεσον, καὶ πρέσβεις ἅμα, οἳ πυθόμενοι αὐτόθι, βασιλέα Ἀρταξέρξην τὸν Ξέρξου νεωστὶ τεθνηκότα, (κατὰ γὰρ τοῦτον τὸν χρόνον ἐτελεύτησεν,) ἐπ' οἴκου ἀνεχώρησαν.

Chii suspecti jussu Atheniensium novum urbis suae murum demoliuntur.

51. Τοῦ δ' αὐτοῦ χειμῶνος καὶ Χῖοι τὸ τεῖχος περιεῖλον τὸ καινὸν, κελευσάντων Ἀθηναίων καθυποπτευσάντων ἐς αὐτούς τι νεωτεριεῖν, ποιησάμενοι μέντοι πρὸς Ἀθηναίους πίστεις καὶ βεβαιότητα ἐκ τῶν δυνατῶν, μηδὲν περὶ σφᾶς νεώτερον βουλεύσειν. καὶ ὁ χειμὼν ἐτελεύτα, καὶ ἕβδομον ἔτος τῷ πολέμῳ ἐτελεύτα τῷδε, ὃν Θουκυδίδης ξυνέγραψε.

Defectio solis et terrae motus in Graecia. Mytilenaeorum aliorumque Lesbiorum exules primum Rhoeteon occupant, sed accepta pecunia reddunt incolis; deinde Antandrum proditione capiunt, eamque et ceteras urbes actaeas, pridem suas, tunc autem Atheniensium, liberare constituunt.

52. Τοῦ δ' ἐπιγιγνομένου θέρους εὐθὺς τοῦ τε ἡλίου ἐκλιπές τι ἐγένετο περὶ νουμηνίαν, καὶ τοῦ αὐτοῦ μηνὸς ἱσταμένου ἔσεισε. καὶ οἱ Μυτιληναίων φυγάδες καὶ τῶν ἄλλων Λεσβίων, ὁρμώμενοι οἱ πολλοὶ ἐκ τῆς ἠπείρου, καὶ μισθωσάμενοι ἔκ τε Πελοποννήσου ἐπικουρικὸν καὶ αὐτόθεν ξυναγείραντες, αἱροῦσι Ῥοίτειον· καὶ λαβόντες δισχιλίους στατῆρας φωκαΐτας ἀπέδοσαν πάλιν, οὐδὲν ἀδικήσαντες. καὶ μετὰ τοῦτο ἐπὶ Ἄντανδρον στρατεύσαντες, προδοσίας γενομένης, λαμβάνουσι τὴν πόλιν· καὶ ἦν αὐτῶν ἡ διάνοια τάς τε ἄλλας πόλεις τὰς ἀκταίας καλουμένας, ἃς, πρότερον Μυτιληναίων νε-

ησάμενος δὲ καὶ τὸν Βόσπορον, στήλας ἔστησε δύο ἐπ' αὐτῷ λίθου λευκοῦ, ἐνταμὼν γράμματα ἐς μὲν τὴν ἀσσύρια, ἐς δὲ τὴν ἑλληνικά. igitur epistola illa persice scripta fuit litteris assyriis.

51. **καθυποπτευσάντων ἐς αὐτούς.** vulgo *καὶ ὑποπτευσάντων ἐς αὐτούς.* plures ll. *ἑαυτοὺς* pro *αὐτοὺς*, quod merito probaverunt P. et K. sed ne *καὶ* quidem ferendum erat: neque enim Ath. primum dirui jusserunt Chios murum suum, deinde defectionem eorum suspicati sunt, sed nimirum contra. igitur probabiliter ponas *ὡς ὑπ.*, *quippe suspicantibus*, sed malui, usurpata voce aristotelica, *καθυπ.*, in qua *κατὰ* est *αὐξητικόν*. v. Viger. p. 638.

ποιησάμενοι μέντοι — βουλεύσειν. Locus a plerisque perperam intellectus. verba *ἐκ τῶν δυνατῶν* refer ad *ποιησάμενοι — βεβαιότητα*, „*ita tamen, ut, quoad ejus fieri posset, certam cum Atheniensibus sponsionem inirent, illos* (Athenienses) *nihil de se* (de Chiis) *novaturos.*“ nam primum Athenienses Chios suspectos habebant, ne quid in se molirentur novi (*ὑποπτευσάντων ἐς αὐτούς* [*Ἀθηναίους*] *τι νεωτεριεῖν.*). quare murum novum destrui jusserunt. paruerant quidem Chii, sed pacti antea, quantum poterant, suam securitatem et incolumitatem. *Ex Hk.*

52. **αὐτόθεν:** *ἀπὸ τῆς ἠπείρου.*

μομένων, Ἀθηναῖοι εἶχον, ἐλευθεροῦν, καὶ πάντων μάλιστα τὴν Ἄντανδρον· καὶ, κρατυνάμενοι αὐτὴν, (ναῦς τε γὰρ εὐπορία ἦν ποιεῖσθαι αὐτόθεν, ξύλων ὑπαρχόντων, καὶ τῆς Ἴδης ἐπικειμένης, καὶ τῇ ἄλλῃ παρασκευῇ,) ῥᾳδίως ἀπ' αὐτῆς ὁρμώμενοι τήν τε Λέσβον, ἐγγὺς οὖσαν, κακώσειν, καὶ τὰ ἐν τῇ ἠπείρῳ αἰολικὰ πολίσματα χειρώσασθαι. καὶ οἱ μὲν ταῦτα παρασκευάζεσθαι ἔμελλον.

Athenienses bellum inferunt Cytheriis, quorum insulae, Lacedaemoniis subjectae, commoda describuntur.

53. *Ἀθηναῖοι δὲ ἐν τῷ αὐτῷ θέρει ἑξήκοντα ναυσὶ καὶ δισχιλίοις ὁπλίταις ἱππεῦσί τε ὀλίγοις, καὶ τῶν ξυμμάχων Μιλησίους καὶ ἄλλους τινὰς ἀγαγόντες, ἐστράτευσαν ἐπὶ Κύθηρα· ἐστρατήγει δὲ αὐτῶν Νικίας ὁ Νικηράτου, καὶ Νικόστρατος ὁ Διοτρεφοῦς, καὶ Αὐτοκλῆς ὁ Τολμαίου. τὰ δὲ Κύθηρα νῆσός ἐστιν, ἐπίκειται δὲ τῇ Λακωνικῇ κατὰ Μαλέαν· Λακεδαιμόνιοι δ' εἰσὶ τῶν περιοίκων, καὶ Κυθηροδίκης ἀρχὴ ἐκ τῆς Σπάρτης διέβαινεν αὐτόσε κατὰ ἔτος, ὁπλιτῶν τε φρουρὰν διέπεμπον ἀεὶ, καὶ πολλὴν ἐπιμέλειαν ἐποιοῦντο· ἦν γὰρ αὐτοῖς τῶν τε ἀπ' Αἰγύπτου καὶ Λιβύης ὁλκάδων προσβολὴ, καὶ λῃσταὶ ἅμα τὴν Λακωνικὴν ἧσσον ἐλύπουν ἐκ θαλάσσης, ᾗπερ μόνον οἷόν τ' ἦν κακουργεῖσθαι· πᾶσα γὰρ ἀνέχει πρὸς τὸ σικελικὸν καὶ κρητικὸν πέλαγος.*

Athenienses capta Scandea ipsam Cytheriorum urbem aggrediuntur; fitque pugna, qua mox victi Cytherii postridie se dedunt illis; quo facto, et occupata Scandea, Cytheris autem imposito praesidio, Ath. Asinen et Helos navigant, maritima loca plurima vastantes.

54. *Κατασχόντες οὖν οἱ Ἀθηναῖοι τῷ στρατῷ, δέκα μὲν ναυσὶ, καὶ δισχιλίοις Μιλησίων ὁπλίταις, τὴν ἐπὶ θαλάσσῃ πόλιν Σκάνδειαν καλουμένην αἱροῦσι· τῷ δὲ ἄλλῳ στρατεύματι ἀποβάντες τῆς νήσου ἐς τὰ πρὸς Μαλέαν τετραμμένα ἐχώ-*

— *πάντων μάλιστα: σημείωσαι, ὅτι πάντων λέγει, κ. οὐ πασῶν.* S. neutrum *πάντων*, licet *πόλεις* praecesserit. v. Viger. p. 416. *Ilk.* (sed etiam ad verbum *ἐλευθεροῦν* retuleris: *omnium* (rerum, operum,) *maxime cupiebant liberare Antandrum.* E B—ro.) — *καὶ κρατυνάμενοι*, quasi supra pro *ἦν αὐτῶν ἡ διάνοια* dixisset *διενοοῦντο, ἤλπιζον*. cf. 2, 53. — ad verba *καὶ τῇ ἄλλῃ παρασκευῇ* repete *εὐπορία ἦν*. *Ilk.*

53. *προσβολή: ἀντὶ τοῦ προσόρμισις κ. καταγωγή. (ἄλλως.) ἐπίθεσις* (incursio, quod alienum ab h. l.). — *κακουργεῖσθαι: ἤγουν λῃστεύεσθαι.* — *ἀνέχει: ἀνατείνει κ. ἀναπέπταται.* S. *ἀνέχει*, *imminet mari*, longe lateque conspicua. hinc et apud Virg. Aen. 10, 86. vocantur *alta Cythera*. B—r.

54. *Σκάνδειαν.* Tria in insula Cytheris oppida a Thucydide distingui, primus docuit Schneiderus Add. ad Xenoph. Hist. gr. p. 106. bis fere verbis „Patet, in ipso littore ad mare versus sitam fuisse urbem Scandeam, (Paus. 3, 23, 1. *ἐν Κυθήροις δὲ ἐπὶ θαλάσσῃ Σκάνδειά ἐστιν ἐπίνειον.*) ab altero autem latere, contra Maleam verso, urbem Cytheriorum, sed parvam illam et conjunctam, certe civitate, cum altera, in mediterranea regione magis sita, quam *τὴν ἄνω πόλιν* vocat Thucydides.“ cf. P. Proleg. vol. 2., p. 201. sequ. *Ex Ilk.*

ρουν ἐπὶ τὴν ἐπὶ θαλάσσῃ πόλιν τῶν Κυθηρίων, καὶ εὗρον εὐθὺς αὐτοὺς ἐστρατοπεδευμένους ἅπαντας. καὶ μάχης γενομένης ὀλίγον μέν τινα χρόνον ὑπέστησαν οἱ Κυθήριοι, ἔπειτα τραπόμενοι κατέφυγον ἐς τὴν ἄνω πόλιν. καὶ ὕστερον ξυνέβησαν πρὸς Νικίαν καὶ τοὺς ξυνάρχοντας Ἀθηναίοις ἐπιτρέψαι περὶ σφῶν αὐτῶν, πλὴν θανάτου. ἦσαν δέ τινες καὶ γενόμενοι τῷ Νικίᾳ λόγοι πρότερον πρός τινας τῶν Κυθηρίων· διὸ καὶ θᾶσσον καὶ ἐπιτηδειότερον τό τε παραυτίκα, καὶ τὸ ἔπειτα, τὰ τῆς ὁμολογίας ἐπράχθη αὐτοῖς. ἀνέστησαν γὰρ ἂν οἱ Ἀθηναῖοι Κυθηρίους, Λακεδαιμονίους τε ὄντας, καὶ ἐπὶ τῇ Λακωνικῇ τῆς νήσου οὕτως ἐπικειμένης. μετὰ δὲ τὴν ξύμβασιν οἱ Ἀθηναῖοι τήν τε Σκάνδειαν, τὸ ἐπὶ τῷ λιμένι πόλισμα, παραλαβόντες, καὶ τῶν Κυθήρων φυλακὴν ποιησάμενοι, ἔπλευσαν ἔς τε Ἀσίνην, καὶ Ἕλος, καὶ τὰ πλεῖστα τῶν περὶ θάλασσαν, καὶ ἀποβάσεις ποιούμενοι, καὶ ἐναυλιζόμενοι τῶν χωρίων οὗ καιρὸς εἴη, ἐδῄουν τὴν γῆν ἡμέρας μάλιστα ἑπτά.

Lacedaemonii, perculsi cladibus Pyli et Cytheris acceptis, praesidia quidem non solum hoplitarum, verum etiam praeter morem suum et equitum, et sagittariorum, ubique coostituunt, sed bello abstinent, caveutes sibi cum domi a studiosis novarom rerum, tum foris ab Athenieosibus mari poteotibos et actuosis.

55. Οἱ δὲ Λακεδαιμόνιοι, ἰδόντες μὲν τοὺς Ἀθηναίους τὰ Κύθηρα ἔχοντας, προσδεχόμενοι δὲ καὶ ἐς τὴν γῆν σφῶν ἀποβάσεις τοιαύτας ποιήσεσθαι, ἀθρόᾳ μὲν οὐδαμοῦ τῇ δυνάμει ἀντετάξαντο, κατὰ δὲ τὴν χώραν φρουρὰς διέπεμψαν ὁπλιτῶν πλῆθος, ὡς ἑκασταχόσε ἔδει, καὶ τὰ ἄλλα ἐν φυλακῇ πολλῇ ἦσαν, φοβούμενοι, μὴ σφίσι νεώτερόν τι γένηται τῶν περὶ τὴν κατάστασιν, γεγενημένου μὲν τοῦ ἐπὶ τῇ νήσῳ πάθους ἀνελπίστου καὶ μεγάλου, Πύλου δὲ ἐχομένης, καὶ Κυθήρων, καὶ πανταχόθεν σφᾶς περιεστῶτος πολέμου ταχέος καὶ ἀπροφυλάκτου· ὥστε παρὰ τὸ εἰωθὸς ἱππέας τετρακοσίους κατεστή-

καὶ τὸ ἔπειτα τὰ τῆς ὁμολ. articulum τὰ omittunt libri; sed necessarius est, quippe ex quo peudet genitivus τῆς ὁμολογίας. nimirum *una* erat compositio jam ante deditionem urbis facta per praetores (τὸ παραυτίκα): τὸ ἔπειτα pertinet ad exsequendam eam per Athenienses. — ἀνέστησαν γὰρ ἄν. cum infra cap. 57. scribst Thucydides, nounullos tantum Cytheriorum ab Atheniensibus esse expulsos, (ἦγον δέ τινας καὶ ἐκ Κυθήρων ἄνδρας ὀλίγους, οὓς ἐδόκει ἀσφαλείας ἕνεκα μεταστῆσαι,) vana est interpretatio eorum, qui ἀνέστησαν iotelligunt *emigrare jusscrunt.* sententia est *alioquin enim Athenienses Cytherios ex suis sedibus migrare jussissent.* itaque, quod Heilm. subaudiendum, P. (itemque Df., G—r., K.) addendum censuit, ἂν recepi. (cui offecissse videtur -ὰρ simile, quod antecedit. *Both.*) *Ex Hk.*

παραλαβόντες. int. a Milesiis, qui oppidum illud ceperant, jam vero id Atheniensibus tradiderunt.

Ἀσίνην. v. c. 13. hujus libri. — Ἕλος. v. ann. ad 1, 101.

55. τῶν περὶ τὴν κατάστασιν. S. apte explicat τῶν περὶ τὴν πολιτείαν αὐτῶν καὶ τὴν χώραν. sine dobio Helotes metuebant. c. 41. οἱ Λακεδαιμόνιοι ἀμαθεῖς ὄντες ἐν τῷ πρὶν χρόνῳ λῃστείας καὶ τοῦ τοιούτου πολέμου, τῶν τε Εἱλώτων αὐτομολούντων καὶ φοβούμενοι μὴ καὶ ἐπὶ μακρότερον σφίσι τι νεωτερισθῇ τῶν κατὰ τὴν χώραν κ. τ. λ.

σαντο, καὶ τοξότας, ἔς τε τὰ πολεμικὰ, εἴπερ ποτὲ, μάλιστα δὴ ὀκνηρότεροι ἐγένοντο, ξυνεστῶτες παρὰ τὴν ὑπάρχουσαν σφῶν ἰδέαν τῆς παρασκευῆς ναυτικῷ ἀγῶνι, καὶ τούτῳ πρὸς Ἀθηναίους, οἷς τὸ μὴ ἐπιχειρούμενον ἀεὶ ἐλλιπὲς ἦν τῆς δοκήσεώς τι πράξειν. καὶ ἅμα τὰ τῆς τύχης πολλὰ καὶ ἐν ὀλίγῳ ξυμβάντα παρὰ λόγον αὐτοῖς ἔκπληξιν μεγίστην παρεῖχε, καὶ ἐδέδισαν, μή ποτε αὖθις ξυμφορά τις αὐτοῖς περιτύχῃ, οἷα καὶ ἐν τῇ νήσῳ. ἀτολμότεροι δὲ δι' αὐτὸ ἐς τὰς μάχας ἦσαν, καὶ πᾶν, ὅ τι κινήσειαν, ᾤοντο ἁμαρτήσεσθαι διὰ τὸ τὴν γνώμην ἀνεχέγγυον γεγενῆσθαι ἐκ τῆς πρὶν ἀηθείας τοῦ κακοπραγεῖν.

Semel resistentes Lacedaemonii velites quidem Atheniensium fugant, sed eorum hoplitis opem ferentibus se recipiunt, paucis interfectis, et castris amissis.

56. *Τοῖς δὲ Ἀθηναίοις τότε τὴν παραθαλάσσιον δῃοῦσι τὰ μὲν πολλὰ ἡσύχασαν, ὡς καθ' ἑκάστην φρουρὰν γίγνοιτό τις ἀπόβασις, πλήθει τε ἐλάσσους ἕκαστοι ἡγούμενοι εἶναι, καὶ ἐν τῷ τοιούτῳ· μία δὲ φρουρὰ, ἥπερ καὶ ἠμύνατο περὶ Κοτύρταν καὶ Ἀφροδισίαν, τὸν μὲν ὄχλον τῶν ψιλῶν ἐσκεδασμένον ἐφόβησεν ἐπιδρομῇ, τῶν δὲ ὁπλιτῶν δεξαμένων ὑπεχώρησε πάλιν, καὶ ἄνδρες τέ τινες ἀπέθανον αὐτῶν ὀλίγοι, καὶ ὅπλα ἐλήφθη. τροπαῖόν τε στήσαντες οἱ Ἀθηναῖοι ἀπέπλευσαν ἐς Κύθηρα.*

Athenienses circumvecti ad Epidaurum Limeram appellunt; deinde ad Thyream, quam Aeginetis exulibus incolendam dederant Lacedaemonii propter beneficia ab illis accepta tempore terrae motus seditionisque Helotarum, et quia semper ab se senserant, quamvis Atheniensibus subjecti.

Ἐκ δὲ αὐτῶν περιέπλευσαν ἐς Ἐπίδαυρον τὴν Λιμηρὰν, καὶ δῃώσαντες μέρος τι τῆς γῆς ἀφικνοῦνται ἐπὶ Θυρέαν, ἥ ἐστι μὲν τῆς Κυνουρίας γῆς καλουμένης, μεθορία δὲ τῆς Ἀρ-

— *οἷς τὸ μὴ ἐπιχειρούμενον — πράξειν.* S. οἷστισιν Ἀθηναίοις τὸ μὴ ἐπιχειρεῖν ἀεί τι πράττειν καινὸν ὑστέρησις ἐδόκει τῶν προσδοκηθέντων. Heilm. „welche alles, was sie nicht wirklich versuchten, als einen Abgang an dem, was sie nach ihrer Meinung ausrichten zu können glaubten, ansahen.“ — (de re cf. 1, 70. — *ἐδέδισαν.* v. Matth. §. 229. *Both.*) *ἀνεχέγγυον.* non amplius sponsor erat animus, feliciter eventura, quae suscepissent. olim fiduciam dabat; tunc autem propter mala insueta sibi diffidebant. *Ex Hk.*

56. *καὶ ἐν τῷ τοιούτῳ.* i. e. in hoc statu rerum, cum ita, ut supra demonstratum est, animo affecti essent. *Hk.*

Κοτύρταν. locus etiam a Stephano commemoratus. — *Ἀφροδισίαν.* Paus. 8, 12, 5. *Λείπεται δὲ ἔτι τῶν ὁδῶν ἡ ἐς Ὀρχομενὸν, καθ' ἥντινα Ἀγχισία τε τὸ ὄρος κ. Ἀγχίσου μνῆμά ἐστιν ὑπὸ τοῦ ὄρους τοῖς ποσίν. ὡς γὰρ δὴ ἐκομίζετο ἐς Σικελίαν ὁ Αἰνείας, ἔσχε ταῖς ναυσὶν ἐς τὴν Λακωνικὴν, κ. πόλεών τε Ἀφροδισιάδος κ. Ἠτιδος ἐγένετο οἰκιστὴς* etc. — *Cynurii* parvam regionem habitabant in confinio Argolidis, Laconiae, et Arcadiae, ad Parnonem et Parthenium montes, circa Tanum fluvium. v. Od. Müller. Aeginet. p. 46., Dor. 1., p. 154. sequ., Bähr. ad Herod. 1, 82.; 8, 73.

γείας καὶ Λακωνικῆς· νεμόμενοι δὲ αὐτὴν ἔδοσαν Λακεδαιμόνιοι Αἰγινήταις ἐκπεσοῦσιν ἐνοικεῖν διά τε τὰς ὑπὸ τὸν σεισμὸν σφίσι γενομένας καὶ τῶν Εἱλώτων τὴν ἐπανάστασιν εὐεργεσίας, καὶ ὅτι, Ἀθηναίων ὑπακούοντες, ὅμως πρὸς τὴν ἐκείνων γνώμην ἀεὶ ἕστασαν.

Athenienses Thyream expugnant, et incensam diripiunt, Aeginetas autem superstites captos una cum duce Spartano Tantalo, et Cytheriorum obsides quosdam, Atheuas ducunt.

57. *Προσπλεόντων οὖν ἔτι τῶν Ἀθηναίων οἱ Αἰγινῆται τὸ μὲν ἐπὶ τῇ θαλάσσῃ, ὃ ἔτυχον οἰκοδομοῦντες, τεῖχος ἐκλείπουσιν, ἐς δὲ τὴν ἄνω πόλιν, ἐν ᾗ ᾤκουν, ἀπεχώρησαν, ἀπέχουσαν σταδίους μάλιστα δέκα τῆς θαλάσσης. καὶ αὐτοῖς τῶν Λακεδαιμονίων φρουρὰ μία τῶν περὶ τὴν χώραν, ἥπερ καὶ ξυνετείχιζε, ξυνεσελθεῖν μὲν ἐς τὸ τεῖχος οὐκ ἠθέλησαν, δεομένων τῶν Αἰγινητῶν, ἀλλ' αὐτοῖς κίνδυνος ἐφαίνετο ἐς τὸ τεῖχος κατακλῄεσθαι· ἀναχωρήσαντες δὲ ἐπὶ τὰ μετέωρα, ὡς οὐκ ἐνόμιζον ἀξιόμαχοι εἶναι, ἡσύχαζον. ἐν τούτῳ δὲ οἱ Ἀθηναῖοι κατασχόντες, καὶ χωρήσαντες εὐθὺς πάσῃ τῇ στρατιᾷ, αἱροῦσι τὴν Θυρέαν, καὶ τήν τε πόλιν κατέκαυσαν, καὶ τὰ ἐνόντα ἐξεπόρθησαν· τούς τε Αἰγινήτας, ὅσοι μὴ ἐν χερσὶ διεφθάρησαν, ἄγοντες ἀφίκοντο ἐς τὰς Ἀθήνας, καὶ τὸν ἄρχοντα, ὃς παρ' αὐτοῖς ἦν, τῶν Λακεδαιμονίων, Τάνταλον τὸν Πατροκλέους· ἐζωγρήθη γὰρ τετρωμένος. ἦγον δέ τινας καὶ ἐκ τῶν Κυθήρων ἄνδρας ὀλίγους, οὓς ἐδόκει ἀσφαλείας ἕνεκα μεταστῆσαι.*

His quidem Atheuienses sedes assignant in insulis, ceterisque Cytheriis tributum imponunt; Aeginetas autem captos interficere omnes, et Tantalum ac reliquos Cytheris Lacedaemonios in viuculis retinere, decernuut.

Καὶ τούτους μὲν οἱ Ἀθηναῖοι ἐβουλεύσαντο καταθέσθαι ἐς τὰς νήσους, καὶ τοὺς ἄλλους Κυθηρίους, οἰκοῦντας τὴν ἑαυτῶν, φόρον τέσσαρα τάλαντα φέρειν, Αἰγινήτας δὲ ἀποκτεῖναι πάντας, ὅσοι ἑάλωσαν, διὰ τὴν προτέραν ἀεί ποτε ἔχθραν, Τάνταλον δὲ παρὰ τοὺς ἄλλους τοὺς ἐν τῇ νήσῳ Λακεδαιμονίους καταδῆσαι.

Induciae inter Camarinaeos et Geloos; deinde ceteri Sicilienses Gelam legatos mittunt de tolleudis ipsorum discordiis.

58. *Τοῦ δ' αὐτοῦ θέρους ἐν Σικελίᾳ Καμαριναίοις καὶ*

Ἀθηναίων ὑπακούοντες — ἕστασαν. cf. 2, 27. *Ex Hk.*

57. *καταθέσθαι ἐς τὰς νήσους.* Athenieuses insulis, ipsorum imperio subjectis, maxime Cycladibus, utebautur ad custodiendos captivos. sic 5, 84. Argivi quidam collocantor in insulis propinquis, quibus Athenienses imperabant. et 3, 72. Thuc. tradit, Athenienses Corcyraeos quosdam sibi invisos comprehendisse et in Aegina deposuisse. cf. Wolf. ad Demosth. Leptiu. p. 295. ceterum Diodorus 12, 65. extr. etiam Aeginetas in vincula conjectos, nou necatos, esse ab Atheuiensibus uarrat. *Hk.*

Γελῴοις ἐκεχειρία γίγνεται πρῶτον πρὸς ἀλλήλους· εἶτα καὶ οἱ ἄλλοι Σικελιῶται ξυνελθόντες ἐς Γέλαν, ἀπὸ πασῶν τῶν πόλεων πρέσβεις, ἐς λόγους κατέστησαν ἀλλήλοις, εἴ πως ξυναλλαγεῖεν· καὶ ἄλλαι τε πολλαὶ γνῶμαι ἐλέγοντο ἐπ' ἀμφότερα, διαφερομένων καὶ ἀξιούντων, ὡς ἕκαστοί τι ἐλασσοῦσθαι ἐνόμιζον· καὶ Ἑρμοκράτης ὁ Ἕρμωνος Συρακούσιος, ὅσπερ καὶ ἔπεισε μάλιστα αὐτοὺς, ἐς τὸ κοινὸν τοιούτους δὴ λόγους εἶπεν.

Hermocratis Syracusani oratio de causis bellorum et commodo publico privatis utilitatibus anteponendo.

59. „ΟΥΤΕ πόλεως ὢν ἐλαχίστης, ὦ Σικελιῶται, τοὺς λόγους ποιήσομαι, οὔτε πονουμένης μάλιστα τῷ πολέμῳ, ἐς κοινὸν δὲ τὴν δοκοῦσάν μοι βελτίστην γνώμην εἶναι ἀποφαινόμενος τῇ Σικελίᾳ πάσῃ. καὶ περὶ μὲν τοῦ πολεμεῖν, ὡς χαλεπὸν, τί ἄν τις πᾶν τὸ ἐνὸν ἐκλέγων ἐν εἰδόσι μακρηγοροίη; οὐδεὶς γὰρ οὔτε ἀμαθίᾳ ἀναγκάζεται αὐτὸ δρᾶν, οὔτε φόβῳ, ἢν οἴηταί τι πλέον σχήσειν, ἀποτρέπεται· ξυμβαίνει δὲ τοῖς μὲν τὰ κέρδη μείζω φαίνεσθαι τῶν δεινῶν, οἱ δὲ τοὺς κινδύνους ἐθέλουσιν ὑφίστασθαι πρὸ τοῦ αὐτίκα τι ἐλασσοῦσθαι. αὐτὰ δὲ ταῦτα εἰ μὴ ἐν καιρῷ τύχοιεν ἑκάτεροι πράσσοντες, αἱ παραινέσεις τῶν ξυναλλαγῶν ὠφέλιμοι· ὃ καὶ ἡμῖν ἐν τῷ παρόντι πειθομένοις πλείστου ἂν ἄξιον γένοιτο. τὰ γὰρ ἴδια ἕκαστοι εὖ βουλευόμενοι δὴ θέσθαι τότε πρῶτον ἐπολεμήσα-

58. *ἐκεχειρία γ.*: διάλειψις τοῦ πολέμου. — *κ. ἀξιούντων*: ἀντὶ τοῦ δηλούντων κ. προσαγγελλόντων, οἷα ἕκαστος παρὰ τοῦ ἑτέρου ἐπλεονεκτήθη. S.

59. Haec oratio, quamvis haud inepta, tamen habet nescio quid duri, garruli, affectati et, verbo ut dicam, Siculi, quod arte imitatum esse putes Thucydidem. Cicero or. in Q. Caecilium 12. *Si optimis a pueritia disciplinis atque artibus studuisses et in his elaborasses; si litteras graecas Athenis, non Lilybaei, latinas Romae, non in Sicilia, didicisses: tamen esset magnum, tantam causam, tam expectatam, et diligentia consequi, et memoria complecti, et oratione exponere* etc.; ubi Asconius *Dicit illum graecas litteras, simul latinas,* (fort. *litt. simul latinis.*) *in Sicilia didicisse, in ea insula, quae neutra lingua bene utatur.* ita enim *Plautus in Persa* (3, 1, 66.)

Dabuntur dotis tibi inde sexcenti logi,
atque attici omnes; nullum siculum acceperis.

cf. ann. ad. 7, 56.

Οὔτε πόλεως ὢν ἐλαχίστης —. S. Τέμνεται ἡ δημηγορία αὕτη τῷ δικαίῳ, καὶ τῷ συμφέροντι, καὶ τῷ δυνατῷ, οὕτω· δίκαιον μὲν γάρ, φησὶ, πρὸς τοὺς ὁμοφύλους συμβῆναι, καὶ πρὸς τοὺς Ἀθηναίους αἱρεῖσθαι πόλεμον· εἶτα δὲ καὶ συμφέρον μὴ ἐᾶν καταδουλωθῆναι Σικελίαν· τὸ δὲ δυνατὸν, ὅτι, ἐὰν ὁμονοήσωμεν, ῥᾳδίως τῶν ἐναντίων περιεσόμεθα.

αὐτὸ δρᾶν. i. e. *πολεμεῖν*, et quidem *bellum inferre*. *ἀμαθίᾳ*: δι' ἄγνοιαν. γλυκὺς ἀπείρῳ πόλεμος. *E S.* — *τοῖς μὲν* refer ad eos, οἵτινες μὴ ἀποτρέπονται, ἢν οἴωνταί τι πλέον σχήσειν. Ita *οἱ δὲ* ad priores redit, qui norunt quidem belli labores et pericula, malunt tamen periclitari quam injuriam vel servitutem sine controversia pati. cf. 2, 82. sub finem; 4, 62. — *ἐν καιρῷ*. a multis quidem codicibus (quos quidam secuti sunt) omittitur praepositio, quae tamen vix videtur abesse posse. *Ex Hk.*

τότε πρῶτον. Hk. et alii *τό τε*, haud male; sed praeter necessitatem: v. G. ann. ad c. 46.

μεν, καὶ νῦν πρὸς ἀλλήλους δι' ἀντιλογιῶν πειρώμεθα καταλλαγῆναι· καὶ ἢν ἄρα μὴ προχωρήσῃ ἴσον ἑκάστῳ ἔχοντι ἀπελθεῖν, πάλιν πολεμήσομεν.

Athenienses insidiari omni Siciliae; quos, potentissimos Graecorum, si bellis domesticis exhausti Sicilienses advocaverint, vel sponte solitos bellare, expectandum esse, ut aliquando majore classe venientes totam insulam subigant.

60. „*Καίτοι γνῶναι χρὴ, ὅτι οὐ περὶ τῶν ἰδίων μόνον, εἰ σωφρονοῦμεν, ἡ ξύνοδός ἐστιν, ἀλλ', εἰ ἐπιβουλευομένην τὴν πᾶσαν Σικελίαν, ὡς ἐγὼ κρίνω, ὑπ' Ἀθηναίων δυνησόμεθα ἔτι διασῶσαι· καὶ διαλλακτὰς πολὺ τῶν ἐμῶν λόγων ἀναγκαιοτέρους περὶ τῶνδε Ἀθηναίους νομίσαι, οἳ δύναμιν ἔχοντες μεγίστην τῶν Ἑλλήνων τάς τε ἁμαρτίας ἡμῶν τηροῦσιν, ὀλίγαις ναυσὶ παρόντες, καὶ ὀνόματι ἐννόμῳ ξυμμαχίας τὸ φύσει πολέμιον εὐπρεπῶς ἐς τὸ ξυμφέρον καθίστανται. πόλεμον γὰρ αἰρομένων ἡμῶν, καὶ ἐπαγομένων αὐτοὺς, ἄνδρας, οἳ καὶ τοὺς μὴ ἐπικαλουμένους αὐτοὶ ἐπιστρατεύουσι, κακῶς τε ἡμᾶς αὐτοὺς ποιούντων τέλεσι τοῖς οἰκείοις, καὶ τῆς ἀρχῆς ἅμα προκοπτόντων ἐκείνοις, εἰκὸς, ὅταν γνῶσιν ἡμᾶς τετρυχωμένους, καὶ πλεονί ποτε στόλῳ ἐλθόντας αὐτοὺς τάδε πάντα πειρᾶσθαι ὑπὸ σφᾶς ποιεῖσθαι.*

Aliena esse acquirenda potius quam laedenda propria, neque habendam rationem cognationis gentium, quam ne Athenienses quidem nunc habuisse.

61. „*Καίτοι τῇ ἑαυτῶν ἑκάστους, εἰ σωφρονοῦμεν, χρὴ τὰ μὴ προσήκοντα ἐπικτωμένους μᾶλλον ἢ τὰ ἕτοιμα βλάπτοντας ξυμμάχους τε ἐπάγεσθαι, καὶ τοὺς κινδύνους προσλαμβάνειν, νομίσαι τε στάσιν μάλιστα φθείρειν τὰς πόλεις, καὶ τὴν Σικελίαν, ἧς γε οἱ ἔνοικοι ξύμπαντες μὲν ἐπιβουλευόμεθα, κατὰ πόλεις δὲ διέσταμεν. ἃ χρὴ γνόντας καὶ ἰδιώτην ἰδιώτῃ καταλλαγῆναι, καὶ πόλιν πόλει, καὶ πειρᾶσθαι κοινῇ σώζειν τὴν*

πάλιν πολεμήσομεν. νῦν, φησὶν, ἐὰν μὴ προχωρήσῃ ἐκ τῆς ἐκκλησίας ταύτης τὸ νομίζειν, ἕκαστον ἔχοντα τὸ ἴδιον ἀπελθεῖν, ἀλλὰ τοὐναντίον ἀδικεῖσθαι, ὕστερον πάλιν πολεμήσομεν, ἂν δόξῃ, μετὰ τὸ ἀπελθεῖν τοὺς Ἀθηναίους. τέως δὲ νῦν βελτίον ἐστὶ τὸ διαλλαγῆναι, ἐν ὅσῳ ἐπίκεινται ἡμῖν οἱ Ἀθηναῖοι. S.

60. *Καίτοι*, *proinde, itaque.* cf. Aristoph. Nub. 1045. etc. *ξύνοδός ἐστι.* ita K. ann. ll. ξύνοδος ἔσται, quasi de re futura, cum jam ageretur conventus ille Siciliensium. *τέλεσι:* ταῖς δαπάναις· ὅθεν καὶ *εὐτελὴς* κ. *πολυτήλες.* — *ἐκείνοις:* τοῖς Ἀθηναίοις. τὸ δὲ *προκοπτόντων* προοδοποιούντων κ. εὐτρεπιζόντων. ἤγουν προκοπὴν κ. ἐπίδοσιν ποιούντων ἡμῶν τῆς ἀρχῆς ἐκείνων. (si nos ipsi viam munimus ac praeparamus illis ad imperium.)

61. *τὰ μὴ προσήκοντα* sunt ἀλλότρια, *aliena*, ergo e contrario *τὰ ἕτοιμα* *propria*, τὰ οἰκεῖα. 1, 70. τὰ ἕτοιμα ἂν βλάψαι. pront participia ἐπικτωμένους et βλάπτοντας aut ad ἑκάστους, aut ad ξυμμάχους refers, sententia est aut *socii nobis arcessendi sunt aliena subigentibus potius quam nostra perdentibus;* aut *socii nobis ii potius arcessendi sunt, qui aliena subigant, quam qui nostra perdant.* prior ratio scholiastae placuit, et praestat sane. *Hk.*

πᾶσαν Σικελίαν· παρεστάναι δὲ μηδενὶ ὡς οἱ μὲν Δωριῆς ἡμῶν πολέμιοι τοῖς Ἀθηναίοις, τὸ δὲ Χαλκιδικὸν τῇ Ἰάδι ξυγγενείᾳ ἀσφαλές· οὐ γὰρ τοῖς ἔθνεσιν, ὅτι δίχα πέφυκε, τοῦ ἑτέρου ἔχθει ἐπίασιν, ἀλλὰ τῶν ἐν τῇ Σικελίᾳ ἀγαθῶν ἐφιέμενοι, ἃ κοινῇ κεκτήμεθα. ἐδήλωσαν δὲ νῦν ἐν τῇ τοῦ χαλκιδικοῦ γένους παρακλήσει· τοῖς γὰρ οὐδεπώποτε σφίσι κατὰ τὸ ξυμμαχικὸν προσβοηθήσασιν αὐτοὶ τὸ δίκαιον μᾶλλον τῆς ξυνθήκης προθύμως παρέσχοντο.

Minime reprehendendos esse Athenienses, vel quicunque imperare studeant, sed eos qui patienter obediant. innatum hominibus esse illud studium, verum etiam cautionem invadentium. quae omnes metuant, unanimi consilio esse amolienda, idque optime fieri reconciliatione disceptantium, qua facta injusti, quos temere advocaverint, re infecta esse discessuros.

„Καὶ τοὺς μὲν Ἀθηναίους ταῦτα πλεονεκτεῖν τε, καὶ προνοεῖσθαι, πολλὴ ξυγγνώμη, καὶ οὐ τοῖς ἄρχειν βουλομένοις μέμφομαι, ἀλλὰ τοῖς ὑπακούειν ἑτοιμοτέροις οὖσι· πέφυκε γὰρ τὸ ἀνθρώπειον διὰ παντὸς ἄρχειν μὲν τοῦ εἴκοντος, φυλάσσεσθαι δὲ τὸ ἐπιόν. ὅσοι δὲ γιγνώσκοντες αὐτὰ μὴ ὀρθῶς προσκοποῦμεν, μηδὲ τοῦτό τις πρεσβύτατον ἥκει κρίνας τὸ κοινῶς φοβερὸν ἅπαντας εὖ θέσθαι, ἁμαρτάνομεν. τάχιστα δ᾽ ἂν ἀπαλλαγὴ αὐτοῦ γένοιτο, εἰ πρὸς ἀλλήλους ξυμβαίημεν· οὐ γὰρ ἀπὸ τῆς αὐτῶν ὁρμῶνται Ἀθηναῖοι, ἀλλ᾽ ἐκ τῆς τῶν ἐπικαλεσαμένων· καὶ οὕτως οὐ πόλεμος πολέμῳ, εἰρήνῃ δὲ διαφοραὶ ἀπραγμόνως παύονται, οἵ τ᾽ ἐπίκλητοι, εὐπρεπῶς ἄδικοι ἐλθόντες, εὐλόγως ἄπρακτοι ἀπίασι.

παρεστάναι δέ: δόξαν ἐπέρχεσθαι. (Port, *nec in mentem venire cuipiam oportet.*) — *τῇ Ἰάδι ξυγγενείᾳ:* ὡς ἀναφέρον δηλ. τὸ γένος εἰς τοὺς Ἴωνας. — *ἀσφαλές:* εἰρηναῖον, ἐπιτήδειον, ἀκίνδυνον. S. „Dores et Iones sunt duae gentes, unde reliqui Graeciae populi originem suam duxerunt, Chalcidenses et Ath. ex Ionibus, Lac. et reliqui Peloponnesii ex Doribus. v. Meursii Miscellan. lacon. p. 216. et Cragium de Rep. Laced. p. 9.“ *Hn.* *ὅτι δίχα πέφυκε.* int. ἡ Σικελία, ut recte S. — *τὸ δίκαιον τῆς ξυνθήκης* est *socii officium.* *μᾶλλον* refer ad *αὐτοί.* sententia *ultro potius* societatis jura cupide iis praebuerunt, qui nunquam antea ipsis auxilium tulerant. *Hk.* — *ἑτοιμοτέροις:* ἀντὶ τοῦ ἑτοίμοις. — *πέφυκε:* φύσιν ἔχει. S. — *τὸ ἐπιόν*, *invasores.* S. ἤγουν τὸ κρεῖττον. a conjuncto.

ὅσοι δὲ — ἁμαρτάνομεν. declinavit ab inchoata structura, secundum quam subjungere debebat *καὶ ὅσοι μὴ τοῦτο πρεσβύτατον ἥκομεν κρίναντες.* commiscuit igitur duas loquendi rationes, ut saepe, cum utraque legitime uti posset. est autem duplex h. l. diversitas structurae, altera in relatione, altera in verbi numero et persona posita: nam *μηδὲ τοῦτό τις πρεσβύτατον ἥκει κρίνας* sic enuntiatur, quasi antea fuisset vel *εἰ δὲ γιγνώσκοντες — προσκοποῦμεν*, vel potius *εἰ δέ τις γιγνώσκων αὐτὰ μὴ ὀρθῶς προσκοπεῖ.* — *αὐτά*, quod modo de humana natura dixit. *Hk.* — *ἥκει κρίνας* periphrastice dictum est pro *κρίνει:* v. Matth. gr. §. 559, c, Viger. p. 257.

διαφοραὶ — παύονται. distinguit Hermocrates inter *πόλεμον* et *διαφοράς.* bellum geritur cum exteris; et vi plerumque dirimitur; discordia autem popularium pace interposita finitur. *οὕτως.* i. e. *εἰ πρὸς ἀλλήλους ξυμβαίημεν.* — *οἵ*

Laudes pacis.

62. „*Καὶ τὸ μὲν πρὸς τοὺς Ἀθηναίους τοσοῦτον ἀγαθὸν εὖ βουλευομένοις εὑρίσκεται· τὴν δὲ ὑπὸ πάντων ὁμολογουμένην ἄριστον εἶναι εἰρήνην πῶς οὐ χρὴ καὶ ἐν ἡμῖν αὐτοῖς ποιήσασθαι; ἢ δοκεῖτε, εἴ τῳ τι ἔστιν ἀγαθὸν, ἢ εἴ τῳ τὰ ἐναντία, οὐχ ἡσυχία μᾶλλον ἢ πόλεμος τὸ μὲν παύσαι ἂν ἑκατέρῳ, τὸ δὲ ξυνδιασώσαι, καὶ τὰς τιμὰς καὶ λαμπρότητας ἀκινδυνοτέρας ἔχειν τὴν εἰρήνην, ἄλλα τε ὅσα ἐν μήκει λόγων ἂν τις διέλθοι, ὥσπερ περὶ τοῦ πολεμεῖν; ἃ χρὴ σκεψαμένους μὴ τοὺς ἐμοὺς λόγους ὑπεριδεῖν, τὴν δὲ αὑτοῦ τινὰ σωτηρίαν μᾶλλον ἀπ᾽ αὐτῶν προϊδεῖν. καὶ εἴ τις βεβαίως τι ἢ τῷ δικαίῳ, ἢ βίᾳ, πράξειν οἴεται, τῷ παρ᾽ ἐλπίδα μὴ χαλεπῶς σφαλλέσθω, γνοὺς, ὅτι πλείους ἤδη καὶ τιμωρίαις μετιόντες τοὺς ἀδικοῦντας, καὶ ἐλπίσαντες ἕτεροι δυνάμει τινὶ πλεονεκτήσειν, οἱ μὲν οὐχ ὅσον οὐκ ἠμύναντο, ἀλλ᾽ οὐδ᾽ ἐσώθησαν, τοῖς δ᾽ ἀντὶ τοῦ πλέον ἔχειν προσκαταλιπεῖν τὰ αὑτῶν ξυνέβη. τιμωρία γὰρ οὐκ εὐτυχεῖ δικαίως, ὅτι καὶ ἀδικεῖται· οὐδὲ ἰσχὺς βέβαιον, διότι καὶ εὔελπι. τὸ δὲ ἀστάθμητον τοῦ μέλλοντος ὡς ἐπὶ πλεῖστον κρατεῖ, πάντων τε σφαλερώτατον ὂν ὅμως καὶ χρησιμώτατον φαίνεται· ἐξ ἴσου γὰρ δεδιότες προμηθείᾳ μᾶλλον ἐπ᾽ ἀλλήλους ἐρχόμεθα.*

τ᾽ ἐπίκλητοι — ἀπίασι. Athenienses dicit, qui specioso praetextu venissent, honesta de causa (εὐλόγως, διὰ τὸ ξυμβῆναι. S.) infecta re abituros. *Hk.*

62. ἢ δοκεῖτε — τὴν εἰρήνην. vulgo cum codd. scribitur παῦσαι — ξυνδιασῶσαι. ex Heilmanni emendatioue a recentioribus criticis receptns optativus παύσαι, ξυνδιασώσαι, qui quasi pendet ex omissa conjunctione ὅτι: v. Matth. gr. §. 529. 3. transit autem a verbo finito ad iufinitivum c. accus. (ἔχειν τὴν εἰρήνην), ubi desideres negationem μή: nam hoc dicit *num putatis, pacem non magis quam bellum a malis liberare, bona servare?* sed observavit P., μὴ a Thucydide omissum esse, quasi priore membro negationem οὐ non cum μᾶλλον, sed cum primario verbo δοκεῖτε conjunxisset. cf. καὶ οἴεσθε κ. τ. λ. 1, 71., quae verba hisce sunt simillima. ceterum etiam h. l., sicut cap. 59., μὲν pertinet ad propius (τὰ ἐναντία), δὲ autem ad remotius subjectum (τὸ ἀγαθόν.). *Ex Hk.* Quod attinet ad asyndeton in verbis ἢ δοκεῖτε, — οὐχ ἡσυχία etc., similiter Thuc. 3, 93. αἴτιον δὲ ἦν, οἵ τε Θεσσαλοὶ — ἔφθειρον.

ὥσπερ περὶ τοῦ πολεμεῖν. respicit verba cap. 59. περὶ τοῦ πολεμεῖν τί ἂν τις μακρηγοροίη; — τῷ παρ᾽ ἐλπίδα. i. e. τῇ τύχῃ vel ξυμφορᾷ, quae saepe praeter spem accidit. idem paulo post dicit τὸ ἀστάθμητον τοῦ μέλλοντος. — δικαίως, *quemadmodum justitiae consentaneum est.* S. οὐχ, ὅτι ἀδικεῖται, (i. e. ἀδικεῖταί τις. *Both.*) εὐτυχεῖ δικαίως· οὐ γὰρ, ἐπειδὴ ὁ τιμωρούμενος προηδίκηται, διὰ τοῦτο ἐπεξιὼν εὐτυχήσει. δίκαιον μὲν γὰρ τὸν ἀδικηθέντα εὐτυχῆσαι κατὰ τὴν εἴσπραξιν τῆς τιμωρίας, οὐ μὴν καὶ ἀποβαῖνον οὕτως. οὐδὲ ὁ ἰσχυρὸς, φησί, διὰ τὸ ἐλπίζειν ἐκ τῆς δυνάμεως κρατήσειν διὰ τοῦτο καὶ τὸ βέβαιον ἔχει. — ὅμως καὶ χρησιμώτατον φαίνεται, quia cautiores uos facit, certe debet facere, futuri inscitia, ut statim subjungit. *Hk.*

ἐξ ἴσου — ἐρχόμεθα. cum *enim utrique pariter timemus, circumspectius alii alios invadimus.* Port.

Et futuris incertis, et Atheniensium formidabili praesentia, satis admoneri Sicilienses, ut, hostibus dimissis, in gratiam reconciiientur.

63. „Καὶ νῦν τοῦ ἀφανοῦς τε τούτου διὰ τὸ ἀτέκμαρτον δέος, καὶ διὰ τὸ ἤδη φοβεροὺς παρόντας Ἀθηναίους, κατ' ἀμφότερα ἐκπλαγέντες, καὶ τὸ ἐλλιπὲς τῆς γνώμης, ὧν ἕκαστός τις ᾠήθημεν πράξειν, ταῖς κωλύμαις ταύταις ἱκανῶς νομίσαντες εἰρχθῆναι, τοὺς ἐφεστῶτας πολεμίους ἐκ τῆς χώρας ἀποπέμπωμεν, καὶ αὐτοὶ μάλιστα μὲν ἐς ἀΐδιον ξυμβῶμεν, εἰ δὲ μή, χρόνον ὡς πλεῖστον σπεισάμενοι τὰς ἰδίας διαφορὰς ἐς αὖθις ἀναβαλώμεθα. τὸ ξύμπαν τε δὴ γνῶμεν, πειθόμενοι μὲν ἐμοί, πόλιν ἕξοντες ἕκαστος ἐλευθέραν, ἀφ' ἧς αὐτοκράτορες ὄντες τὸν εὖ καὶ κακῶς δρῶντα ἐξ ἴσου ἀρετῇ ἀμυνούμεθα· ἢν δὲ ἀπιστήσαντες ἄλλοις ὑπακούσωμεν, οὐ περὶ τοῦ τιμωρήσασθαί τινα, ἀλλά, καὶ ἄγαν εἰ τύχοιμεν, φίλοι μὲν ἂν τοῖς ἐχθίστοις, διάφοροι δὲ οἷς οὐ χρή, κατ' ἀνάγκην γιγνοίμεθα.

Peroratio, qua docet, potius concedendum esse popularibus quam bellandum, accedentibus autem peregrinis, praesertim Atheniensibus, resistendum.

64. „Καὶ ἐγὼ μέν, ἅπερ καὶ ἀρχόμενος εἶπον, πόλιν τε μεγίστην παρεχόμενος, καὶ ἐπιὼν τῳ μᾶλλον ἢ ἀμυνούμενος,

63. *καὶ διὰ τὸ ἤδη φοβεροὺς παρόντας Ἀθηναίους.* ne putes τοὺς pro τὸ reponendum esse, etiam hic est confusio duarum structurarum, alterius *διὰ τὸ παρεῖναι Ἀθηναίους*, alterius *διὰ Ἀθηναίους παρόντας*. sic infra c. 180. *διὰ τὸ ἡδονὴν ἔχον ἐν τῷ αὐτίκα* pro *ἔχειν*, aut omisso *διὰ τὸ* simpiiciter dicendum *ἡδονὴν ἔχον ἐν τ. α.* v. P. 1, 1., p. 150., ubi praeter hunc locum afferuntur similes 1, 2.; 5, 7.; 6, 1. *Hk.*

καὶ τὸ ἐλλιπὲς — εἰρχθῆναι. ordo *καὶ νομίσαντες εἰρχθ. ἱκανῶς ταῖς κωλ. ταύταις τὸ ἐλλιπὲς* (i. e. *τῷ ἐλλιπεῖ*: v. Matth. gr. §. 423.) *τῆς γν., ὧν — πράξειν* (intell. *δεῖν*, ut 1, 120.) etc., *et existimantes, satis diu nos impeditos fuisse his obstaculis propter mancum nostrum judicium de iis, quae quisque sibi facienda arbitrabamur*, etc. — Hk. „*ταῖς κωλύμαις ταύταις* intelligo tum futurarum rerum eventum incertum, tum Atheniensium praesentiam."

τὰς ἰδίας — ἀναβαλώμεθα, *discordias privatas in aliud tempus differamus.* Port.

ἀμύνεσθαι h. l. est *ἀμείβεσθαι*, ut 1, 42. *καὶ νεώτερός τις παρὰ πρεσβυτέρου αὐτὰ μαθὼν ἀξιούτω τοῖς ὁμοίοις ἡμᾶς ἀμύνεσθαι.* — *ἀπιστήσαντες.* int. *ἐμοί. Hk.*

οὐ περὶ τοῦ τιμωρήσασθαι: λείπει τὸ *ὁ ἀγὼν ἡμῖν ἔσται, ἀλλὰ περὶ τοῦ δουλωθῆναι.* — S. Hk. „Alii," inquit, „*ὁ λόγος ἔσται.*" idque magis probat, comparans *οὐχ ὅτι, οὐχ οἷον, οὐχ ὅσον, οὐχ ὅπως*, de quibus laudat Buttmannum gr. §. 137. cum etiam p. 527. haec verba *οὐ περὶ* etc. sic interpretari *von Rache gar nicht zu reden.*

64. *παρεχόμενος*, *ostendens*, ejus civitatis personam sustinens. *E B—ro.*

ἀμυνούμενος. sic plerique ll., tam scripti, quam editi, nec malo, etsi etiam olim vulgatum *ἀμυνόμενος* ferri potest, siquidem haec descriptio est potentis, qui ipse alios invadat potius quam se ab aliis defendat, qualem se dicit Hermocrates, Syracusarum, maximae civitatis, personam gerens. notum est autem, praesens *εἶμι* usurpari solere sensu futuri: igitur etiam *ἐπιὼν* valet *ἐπελευσόμενος*, cui congruit *ἀμυνούμενος*, quemadmodum

ἀξιῶ προειδομένους αὐτῶν ξυγχωρεῖν, καὶ μὴ τοὺς ἐναντίους οὕτω κακῶς δρᾶν, ὥστε αὐτοὺς τὰ πλείω βλάπτεσθαι· μηδὲ μωρίᾳ φιλονίκῳ ἡγεῖσθαι τῆς τε οἰκείας γνώμης ὁμοίως αὐτοκράτορα εἶναι, καὶ ἧς οὐκ ἄρχοι τύχης, ἀλλ' ὅσον εἰκὸς ἡσσᾶσθαι. καὶ τοὺς ἄλλους δικαιῶ ταυτό μοι ποιῆσαι, ὑφ' ὑμῶν αὐτῶν, καὶ μὴ ὑπὸ τῶν πολεμίων, τοῦτο παθεῖν· οὐδὲν γὰρ αἰσχρὸν οἰκείους οἰκείων ἡσσᾶσθαι, ἢ Δωριέα τινὰ Δωριέως, ἢ Χαλκιδέα τῶν ξυγγενῶν, τὸ δὲ ξύμπαν γείτονας ὄντας καὶ ξυνοίκους μιᾶς χώρας, καὶ περιῤῥύτου, καὶ ὄνομα ἓν κεκλημένους Σικελιώτας, οἳ πολεμήσομέν τε, οἶμαι, ὅταν ξυμβῇ, καὶ ξυγχωρησόμεθά γε πάλιν καθ' ἡμᾶς αὐτοὺς, λόγοις κοινοῖς χρώμενοι· τοὺς δὲ ἀλλοφύλους ἐπελθόντας ἀθρόοι ἀεὶ, ἢν σωφρονῶμεν, ἀμυνούμεθα, εἴπερ καὶ, καθ' ἑκάστους βλαπτόμενοι, ξύμπαντες κινδυνεύομεν· ξυμμάχους δὲ οὐδέποτε τὸ λοιπὸν ἐπαξόμεθα, οὐδὲ διαλλακτάς. τάδε γὰρ ποιοῦντες ἔν τε τῷ παρόντι δυοῖν ἀγαθοῖν οὐ στερήσομεν τὴν Σικελίαν, Ἀθηναίων τε ἀπαλλαγῆναι, καὶ οἰκείου πολέμου, καὶ ἐς τὸ ἔπειτα

apud Xenophontem Anab. 7, 1, 15. in verbis οἱ στρατιῶται ἀναρπάσαντες τὰ ὅπλα θέουσι δρόμῳ πρὸς τὰς πύλας, ὡς πάλιν εἰς τὸ τεῖχος εἰσιόντες hoc participium intelligendum est εἰσελευσόμενοι. hic quidem verbis ἐπιὼν et ἀμυνούμενος non tam voluntas invadendi significatur quam facultas propter potentiam. S. *καὶ ἐπιὼν τῳ μᾶλλον*: καὶ δυνάμενος δηλ. ἄλλῳ ἐπιέναι. δῆλον δὲ, ὡς οὐχ ἁπλῶς περὶ ἑαυτοῦ μόνον λέγει τοῦτο, ἀλλὰ κοινῶς περὶ τῆς πόλεως τῶν Συρακουσίων. eodem sensu latiore etiam in sequentibus verba καὶ τοὺς ἄλλους δικαιῶ ταυτά μοι ποιῆσαι capienda sunt. Did. p. 476. „Portus traduit *et qui bellum aliis inferre quam illatum propulsare malo*, ce qui nous semble un contre-sens manifeste: car il nous paraît inconséquent de faire dire à Hermocrates, qui prêchait l'union aux Siciliens, *malo inferre bellum* aliis. — Gail a mieux saisi le sens de ce passage: il traduit „„et plus maitre d'attaquer que réduit à me défendre."" Les mots ἐπιών τῳ μᾶλλον ἢ ἀμυνόμενος (sic) sont un commentaire, pour ainsi dire, de ceux-ci μεγίστην πόλιν παρεχόμενος. „„Quoique représentant,"" dit Herm., „„d'une ville puissante et en état d'attaquer d'autres, je suis d'avis, ἀξιῶ, que, pourvoyant à nos intérêts, προειδομένους αὐτῶν nous nous reconcilions."" frustra Reisk. et alii προειδόμενος — ὥστε αὐτὸς —.

προειδομένους αὐτῶν: — ἤτοι προνοοῦντας ἑαυτῶν, ἵνα ὁ νοῦς ᾖ τοιοῦτος *συμβῶμεν προνοήσαντες ἡμῶν αὐτῶν*. S. apparet, hunc in libris suis legisse αὐτῶν, et, quod habetur in lemmate, αὐτῶν pertinere ad alterius cujusdam explicationem ἤτοι προγνόντας τὰ πράγματα. etiam Reg. αὐτῶν.

μηδὲ μωρίᾳ — τύχης. mendose ll. — βλάπτεσθαι, μηδὲ μ. φιλονεικῶν — αὐτοκράτωρ εἶναι, — ἄρχω τ. novus ordo incipit τῷ μηδὲ, neque dicuntur homines litigiosi, sed vincere studentes, et quidem populares suos peregrinis adjuvantibus, pessimo exemplo. de vocabulis φιλόνικος et φιλόνεικος saepe confusis dixit Schneiderus in lexico v. φιλόνεικος. ἡγεῖσθαι et ἡσσᾶσθαι notione imperativorum accipienda sunt, et in verbis αὐτοκράτορα atque ἄρχοι τινὰ et τὶς pronomina intelligenda. — „*ἡσσᾶσθαι*, *vinci*, i. e. de suo jure decedere. — *ὡς εἰκὸς*, *ut par est*." E Porto.

ὑφ' ὑμῶν αὐτῶν — τοῦτο παθεῖν. i. e. ἡσσᾶσθαι. *Ex Hk.*

καὶ περιῤῥύτου, *et quidem circumfluae*. poëtice dictum pro καὶ νήσου, estque haec ianus terrae a

καθ' ἡμᾶς αὐτοὺς ἐλευθέραν νεμούμεθα καὶ ὑπὸ ἄλλων ἧσσον ἐπιβουλευομένην."

Hermocrati auscultantes Siciliences compositionem inter se faciunt, et Ath. domum revertuntur.

65. Τοιαῦτα τοῦ Ἑρμοκράτους εἰπόντος πειθόμενοι οἱ Σικελιῶται αὐτοὶ μὲν κατὰ σφᾶς αὐτοὺς ξυνηνέχθησαν γνώμῃ, ὥστε ἀπαλλάσσεσθαι τοῦ πολέμου ἔχοντες ἃ ἕκαστοι ἔχουσι, τοῖς δὲ Καμαριναίοις Μοργαντίνην εἶναι, ἀργύριον τακτὸν τοῖς Συρακουσίοις ἀποδοῦσιν· οἱ δὲ τῶν Ἀθηναίων ξύμμαχοι, παρακαλέσαντες αὐτῶν τοὺς ἐν τέλει ὄντας, εἶπον, ὅτι ξυμβήσονται, καὶ αἱ σπονδαὶ ἔσονται κἀκείνοις κοιναί. ἐπαινεσάντων δὲ αὐτῶν ἐποιοῦντο τὴν ὁμολογίαν· καὶ αἱ νῆες τῶν Ἀθηναίων ἀπέπλευσαν μετὰ ταῦτα ἐκ Σικελίας.

Duces e Sicilia reversos Ath. puniunt, tanquam a Siciliensibus corruptos, ne subigerent insulam: adeo pristinis successibus elati omnia utcunque se consecuturos esse sperabant.

Ἐλθόντας δὲ τοὺς στρατηγοὺς οἱ ἐν τῇ πόλει Ἀθηναῖοι τοὺς μὲν φυγῇ ἐζημίωσαν, Πυθόδωρον καὶ Σοφοκλέα, τὸν δὲ τρίτον Εὐρυμέδοντα χρήματα ἐπράξαντο, ὡς, ἐξὸν αὐτοῖς τὰ ἐν Σικελίᾳ καταστρέψασθαι, δώροις πεισθέντες ἀποχωρήσειαν· οὕτω, τῇ τε παρούσῃ εὐτυχίᾳ χρώμενοι, ἠξίουν σφίσι μηδὲν ἐναντιοῦσθαι, ἀλλὰ καὶ τὰ δυνατὰ ἐν ἴσῳ καὶ τὰ ἀπορώτερα, μεγάλῃ τε ὁμοίως καὶ ἐνδεεστέρᾳ παρασκευῇ, κατεργάζεσθαι· αἰτία δ' ἦν ἡ παρὰ λόγον τῶν πλειόνων εὐπραγία, αὐτοῖς ὑποτιθεῖσα ἰσχὺν τῆς ἐλπίδος.

Megarensium antistites, veriti, ne plebs optimatibus exulibus reconcilietur, potius Atheniensium ducibus urbem prodere decernunt.

66. Τοῦ δ' αὐτοῦ θέρους Μεγαρῆς οἱ ἐν τῇ πόλει, πιεζόμενοι ὑπό τε Ἀθηναίων τῷ πολέμῳ, ἀεὶ κατὰ ἔτος ἕκαστον δὶς ἐσβαλλόντων πανστρατιᾷ ἐς τὴν χώραν, καὶ ὑπὸ τῶν σφετέρων φυγάδων τῶν ἐκ Πηγῶν, οἳ, στασιασάντων, ἐκπεσόντες ὑπὸ τοῦ πλήθους, χαλεποὶ ἦσαν λῃστεύοντες, ἐποιοῦντο λόγους ἐν ἀλλήλοις, ὡς χρὴ δεξαμένους τοὺς φεύγοντας μὴ ἀμφοτέρωθεν τὴν πόλιν φθείρειν. οἱ δὲ φίλοι τῶν ἔξω, τὸν θροῦν

securitate, quoniam insulae hostium incursioni minus patent.

65. αὐτοὶ κ. σφ. αὐτούς: ὡμονόησαν ἀλλήλοις καθ' ἑαυτοὺς, μὴ κοινολογησάμενοι τοὺς λόγους τοῖς Ἀθηναίοις. S.

Μοργαντίνην: σικελικὸν πόλισμα. S. Μοργαντίνην. intell. γῆν, agrum murgantinum. nota urbs Μοργάντιον, *Murgantia*, e Strabone, Livio, Silio (cf. Cluverii Sicilia lib. 2., p. 335.); quae cum sita esset inter Catanen et Syracusas, mirum, quid rei fuerit cum ea Camarinaeis: neque enim verisimile est, quod Bloomf. suspicatur, cognonime oppidum aliquod situm fuisse in confiniis agri Syracusarum et Camarinae.

66. δὶς ἐσβαλλόντων. v. 2, 31. — ἀεὶ — χώραν. v. 2, 31. — ὑπὸ — φυγάδων. fortasse illorum exulum, quos commemoravit 3, 68. — στασιασάντων τῶν Μεγαρέων. „ita c. 67. initio παρεσκεύαστο, scil. τὰ πράγματα, et 1, 8. πλωϊμώτερα ἐγένετο." *E B—ro.*

τῶν ἔξω: τῶν φυγάδων. — τὸν θροῦν: τὸν λόγον τὸν γιγνόμενον

αἰσθόμενοι, φανερῶς μᾶλλον ἢ πρότερον καὶ αὐτοὶ ἠξίουν τούτου τοῦ λόγου ἔχεσθαι. γνόντες δὲ οἱ τοῦ δήμου προστάται οὐ δυνατὸν τὸν δῆμον ἐσόμενον ὑπὸ τῶν κακῶν μετὰ σφῶν καρτερεῖν, ποιοῦνται λόγους δείσαντες πρὸς τοὺς τῶν Ἀθηναίων στρατηγοὺς, Ἱπποκράτην τε τὸν Ἀρίφρονος, καὶ Δημοσθένην τὸν Ἀλκισθένους, βουλόμενοι ἐνδοῦναι τὴν πόλιν, καὶ νομίζοντες ἐλάσσω σφίσι τὸν κίνδυνον ἢ τοὺς ἐκπεσόντας ὑπὸ σφῶν κατελθεῖν. ξυνέβησάν τε πρῶτα μὲν τὰ μακρὰ τείχη ἑλεῖν Ἀθηναίους, (ἦν δὲ σταδίων μάλιστα ὀκτὼ ἀπὸ τῆς πόλεως ἐπὶ τὴν Νίσαιαν, τὸν λιμένα αὐτῶν,) ὅπως μὴ ἐπιβοηθήσωσιν ἐκ τῆς Νισαίας οἱ Πελοποννήσιοι, ἐν ᾗ αὐτοὶ μόνοι ἐφρούρουν βεβαιότητος ἕνεκα τῶν Μεγάρων· ἔπειτα δὲ καὶ τὴν ἄνω πόλιν πειρᾶσθαι ἐνδοῦναι· ῥᾷον δ' ἤδη ἔμελλον προσχωρήσειν τούτου γεγενημένου.

Dolo proditorum Megarensium Ath. longos muros Megarorum capiunt.

67. *Οἱ οὖν Ἀθηναῖοι, ἐπειδὴ ἀπό τε τῶν ἔργων καὶ τῶν λόγων παρεσκεύαστο ἀμφοτέροις, ὑπὸ νύκτα πλεύσαντες ἐς Μινώαν τὴν Μεγαρέων νῆσον ὁπλίταις ἑξακοσίοις, ὧν Ἱπποκράτης ἦρχεν, ἐν ὀρύγματι ἐκαθέζοντο, ὅθεν ἐπλίνθευον τὰ τείχη, καὶ ἀπεῖχεν οὐ πολύ. οἱ δὲ μετὰ τοῦ Δημοσθένους, τοῦ ἑτέρου στρατηγοῦ, Πλαταιῆς τε ψιλοὶ, καὶ ἕτεροι περίπολοι, ἐνήδρευσαν ἐς τὸ Ἐνυάλιον, ὅ ἐστιν ἔλασσον ἄπωθεν.*

περὶ τῶν φυγάδων τοῦ δεῖν δέξασθαι αὐτούς. S.

τούτου τ. λ. ἔχεσθαι, *hanc rem urgere.* de hac significatione τοῦ λόγος v. Schneider. lex. h. v. 10), Thuc. 1, 37., Soph. El. 391. etc.

μετὰ σφῶν, τῶν προστατῶν. Port. *sed cum populi principes* (praefecti) *animadvertissent, populum malis afflictum secum* (τοῖς προστάταις) *nullo modo posse tolerare* (S. καρτερεῖν: ὅ ἐστι συμπολιτεύεσθαι). etc. — μόνοι: —ἀντὶ τοῦ ἐκτὸς τῶν Μεγαρέων. — τὴν ἄνω πόλιν αὐτὰ τὰ Μέγαρα καλεῖ. cf. c. 54.; 1, 93.

ἔμελλον προσχωρήσειν. „expectari poterat, fore ut facilius concederent, quando hoc factum esset.“ transit ab urbe ad incolas, ut saepe. — τούτου γεγενημένου, captis per Athenienses muris longis. *Ex Hk.*

67. ἀμφοτέροις, Atheniensibus et Megarensium proditoribus. — *ἐς Μινώαν.* v. 3, 51. erat ea insula tum in Atheniensium potestate, qui munimenta ibi fecerant. inde Megarenses et Athenienses lateres ad muros exstruendos sumere solebant (ὅθεν ἐπλίνθευον τὰ τείχη). *Hk.*

περίπολοι. ita Athenis vocabantur juvenes intra duodevicesimum et vicesimum aetatis annum, qui in urbe, castellis (περιπολίοις), portubus et finibus Atticae, custodiendis tirocinium ponebant armisque assuescebant. v. Pollux 8, 105., Harpocrat. s. v., Böckh. indice lectionum univers. Berol. 1819. per semestre aest. et hib. hi raro educebantur ad bella, quae extra fines Atticae gerebantur; sed ad irruptiones in Megaridem quotannis bis repetitas una cum senioribus faciendas videntur esse adhibiti, et tunc quidem in praesidio erant Minoae insulae. ceterum verba ἕτεροι περίπολοι non sunt arcte jungenda, quasi περίπολοι item fuerint ψιλοὶ, sed accipiendum pro ἕτεροι, περίπολοι ὄντες. sic infra cap. 129. ἐξέπλευσαν οἱ Ἀθηναῖοι—ὁπλίταις χιλίοις ἑαυτῶν καὶ τοξόταις ἑξακοσίοις, καὶ Θρᾳξὶ μισθωτοῖς χιλίοις, καὶ ἄλλοις τῶν αὐτόθεν ξυμμάχων πελτασταῖς, i. e. πελτασταῖς οὖσι. *Hk.*

καὶ ᾔσθετο οὐδεὶς, εἰ μὴ οἱ ἄνδρες, οἷς ἐπιμελὲς ἦν εἰδέναι, τὴν νύκτα ταύτην· καὶ ἐπειδὴ ἕως ἔμελλε γίγνεσθαι, οἱ προδιδόντες τῶν Μεγαρέων οὗτοι τοιόνδε ἐποίησαν. ἀκάτιον ἀμφηρικὸν, ὡς λῃσταὶ, ἐκ πολλοῦ τεθεραπευκότες τὴν ἄνοιξιν τῶν πυλῶν, εἰώθεσαν ἐπὶ ἁμάξῃ, πείθοντες τὸν ἄρχοντα, διὰ τῆς τάφρου κατακομίζειν τῆς νυκτὸς ἐπὶ τὴν θάλασσαν, καὶ ἐκπλεῖν, καὶ, πρὶν ἡμέραν εἶναι, πάλιν αὐτὸ τῇ ἁμάξῃ κομίσαντες ἐς τὸ τεῖχος κατὰ τὰς πύλας ἐσῆγον, ὅπως τοῖς ἐκ τῆς Μινώας Ἀθηναίοις ἐμφανὴς δὴ εἴη ἡ φυλακὴ μὴ ὄντος ἐν τῷ λιμένι πλοίου φανεροῦ μηδενός· καὶ τότε πρὸς ταῖς πύλαις ἤδη ἦν ἡ ἅμαξα, καὶ ἀνοιχθεισῶν κατὰ τὸ εἰωθὸς, ὡς τῷ ἀκατίῳ, οἱ Ἀθηναῖοι (ἐγίγνετο γὰρ ἀπὸ ξυνθήματος τὸ τοιοῦτον) ἰδόντες ἔθεον δρόμῳ ἐκ τῆς ἐνέδρας, βουλόμενοι φθάσαι πρὶν ξυγκλῃσθῆναι πάλιν τὰς πύλας, καὶ ἕως ἔτι ἡ ἅμαξα ἐν αὐταῖς ἦν, κώλυμα οὖσα προσθεῖναι· καὶ αὐτοῖς ἅμα καὶ οἱ ξυμπράσσοντες Μεγαρῆς τοὺς κατὰ τὰς πύλας φύλακας κτείνουσι. καὶ πρῶτον μὲν οἱ περὶ τὸν Δημοσθένην Πλαταιῆς τε, καὶ περίπολοι, ἐσέδραμον, οὗ νῦν τὸ τροπαῖόν ἐστι, καὶ εὐθὺς ἐντὸς τῶν πυλῶν (ᾔσθοντο γὰρ οἱ ἐγγύτατα Πελοποννήσιοι) μαχόμενοι τοὺς προσβοηθοῦντας οἱ Πλαταιῆς ἐκράτησαν, καὶ τοῖς τῶν Ἀθηναίων ὁπλίταις ἐπιφερομένοις βεβαίους τὰς πύλας παρέσχον.

Peloponnesiorum pauci resistunt, plurimi fugiunt, praesertim male intellecto edicto praeconis attici.

68. *Ἔπειτα δὲ καὶ τῶν Ἀθηναίων ἤδη ὁ ἀεὶ ἐντὸς γιγνόμενος χωρεῖ ἐπὶ τὸ τεῖχος. καὶ οἱ Πελοποννήσιοι φρουροὶ τὸ μὲν πρῶτον ἀντισχόντες ἠμύνοντο ὀλίγοι, καὶ ἀπέθανόν τινες αὐτῶν· οἱ δὲ πλείους ἐς φυγὴν κατέστησαν φοβηθέντες, ἐν*

ἐς τὸ Ἐνυάλιον. ita Reisk. probante P., idque etiam K. praetulit vulgatae scripturae, dure explicandae, *ἐς τὸν Ἐν.*, quae si vera esset, Thuc. nimirum dixisset *ὅς ἐστιν —*. „Necesse est, *τὸ Ἐνυάλιον* in continente prope Megara, non in insula Minoa, situm fuisse: non enim Ath. ex Minoa transiisse narrat scriptor ad portas et muros capiendos, sed eos *statim ex insidiis cursu* ad eos *tetendisse.*" *Ex Hk.*

ἀκάτιον ἀμφηρικόν. S. *πλοιάριον ἑκατέρωθεν ἐρεσσόμενον, ἐν ᾧ ἕκαστος τῶν ἐλαυνόντων δικωπίᾳ ἐρέττει.* — *διὰ τῆς τάφρου.* videtur ea fossa significari, quae juxta alterum muri brachium, in quo porta erat, ad mare vel Nisaeam erat perducta. *Hk.*

ὅπως — ἐμφανὴς δὴ εἴη ἡ φυλακὴ etc. *ut Atheniensibus clare* indicaretur scilicet *cautio* (Megarensium), *navigio nullo comparente in portu:* qua re intellecta securiores, minusque infensi ipsis, essent. ll. vitiose *ὅπως — ἀφανὴς —*. inepte autem S. *ὅπως ἀφανὲς δῆθεν ᾖ τοῖς Ἀθηναίοις, τί χρὴ φυλάττεσθαι.*

τὰς πύλας. int. portas murorum longorum, non urbis Megarorum, ad quas cum postea accessissent Athenienses, clausas repererunt. vid. c. 68. — (*κώλυμα οὖσα πρ.: ἀντὶ τοῦ κωλύουσα συγκλεισθῆναι.* S. cf. Herod. 3, 78., ubi Suidas *προσθεῖναι* interpretatur *ἀποκλεῖσαι.* Pollux 10, 25. *προσθεῖναι τὴν θύραν. ED.*) *οἱ ἐγγύτατα Πελοποννήσιοι*, custodes Nisaeae et haud dubie etiam murorum. v. c. 66. extr., c. 68. initio. *Hk.*

68. *ἀντισχόντες: ἤγουν ἀντιστάντες. — σφᾶς: ἤγ. τοὺς Πελο-*

νυκτί τε πολεμίων προσπεπτωκότων, καὶ τῶν προδιδόντων Μεγαρέων ἀντιμαχομένων, νομίσαντες τοὺς ἅπαντας σφᾶς Μεγαρέας προδεδωκέναι· ξυνέπεσε γὰρ καὶ τὸν τῶν Ἀθηναίων κήρυκα ἀφ᾽ ἑαυτοῦ γνώμης κηρῦξαι τὸν βουλόμενον ἰέναι Μεγαρέων μετὰ Ἀθηναίων θησόμενον τὰ ὅπλα· οἱ δ᾽ ὡς ἤκουσαν, οὐκέτι ἀνέμενον, ἀλλὰ τῷ ὄντι νομίσαντες κοινῇ πολεμεῖσθαι κατέφυγον ἐς τὴν Νίσαιαν.

Prima luce proditores et alii portas aperiri et ad pugnam exire Megarenses jubent; re autem alteri parti ab aliquo ipsorum consciorum indicata fit neutrum, et custoditis portis Ath. cum Eleusiniis opitulantibus irrumpere ex compacto nequeunt.

Ἅμα δὲ ἕῳ, ἑαλωκότων ἤδη τῶν τειχῶν, καὶ τῶν ἐν τῇ πόλει Μεγαρέων θορυβουμένων, οἱ πρὸς τοὺς Ἀθηναίους πράξαντες, καὶ ἄλλοι μετ᾽ αὐτῶν, [πλῆθος ὃ ξυνῄδει,] ἔφασαν χρῆναι ἀνοίγειν τὰς πύλας, καὶ ἐπεξιέναι ἐς μάχην· ξυνέκειτο δὲ αὐτοῖς, τῶν πυλῶν ἀνοιχθεισῶν ἐσπίπτειν τοὺς Ἀθηναίους. αὐτοὶ δὲ διάδηλοι ἔμελλον ἔσεσθαι· λίπα γὰρ ἀλείψεσθαι, ὅπως μὴ ἀδικῶνται. ἀσφάλεια δὲ αὐτοῖς μᾶλλον ἐγίγνετο τῆς ἀνοίξεως· καὶ γὰρ οἱ ἀπὸ τῆς Ἐλευσῖνος κατὰ τὸ ξυγκείμενον τετρακισχίλιοι ὁπλῖται τῶν Ἀθηναίων καὶ ἱππῆς ἑξακόσιοι, τὴν νύκτα πορευόμενοι, παρῆσαν. ἀληλιμμένων δὲ αὐτῶν, καὶ ὄντων ἤδη περὶ τὰς πύλας, καταγορεύει τις ξυνειδὼς τοῖς ἑτέροις τὸ ἐπιβούλευμα· καὶ οἳ, ξυστραφέντες, ἀθρόοι ἦλθον, καὶ οὐκ ἔφασαν χρῆναι οὔτε ἐπεξιέναι, (οὐδὲ γὰρ πρότερόν πω τοῦτο, ἰσχύοντες μᾶλλον, τολμῆσαι) οὔτε ἐς κίνδυνον φανερὸν τὴν πόλιν καταγαγεῖν· εἴ τε μὴ πείσεταί τις, αὐτοῦ τὴν μάχην ἔσεσθαι. ἐδήλουν δὲ οὐδὲν, ὅτι ἴσασι τὰ πρασσόμενα, ἀλλ᾽ ὡς τὰ βέλτιστα βουλεύοντες ἰσχυρίζοντο, καὶ ἅμα περὶ τὰς πύλας παρέμενον φυλάσσοντες, ὥστε οὐκ ἐγένετο τοῖς ἐπιβουλεύουσι πρᾶξαι, ὃ ἔμελλον.

Duces Atheniensium Nisaeam circumvallant; quo facto Nisaei ob inopiam commeatus, Megarensibusque diffidentes, deditionem ad eos faciunt.

69. Γνόντες δὲ οἱ τῶν Ἀθηναίων στρατηγοὶ, ὅτι ἐναντίωμά τι ἐγένετο, καὶ τὴν πόλιν βίᾳ οὐχ οἷοί τε ἔσονται λαβεῖν, τὴν Νίσαιαν εὐθὺς περιετείχιζον, νομίζοντες, εἰ, πρὶν ἐπιβοηθῆσαί τινας, ἐξέλοιεν, θᾶσσον ἂν καὶ τὰ Μέγαρα προσχωρῆσαι. παρεγένετο δὲ σίδηρός τε ἐκ τῶν Ἀθηνῶν ταχὺ, καὶ λιθουργοὶ, καὶ τἆλλα ἐπιτήδεια. ἀρξάμενοι δ᾽ ἀπὸ τοῦ τείχους,

ποννησίους. — ξυνέπεσε: συνέβη. (accidit. „Isocr. 5, 89. ἅπασι συνέπεσεν ἐξ ἀδόξων γενέσθαι λαμπροῖς. rarior verbi usus.“ — θησόμενον τὰ ὅπλα, ut 2, 2.“ K.) — οἱ δ᾽ ὡς ἤκουσαν: ἤγ. οἱ Πελοπ. — οἱ — πράξαντες: ἤγ. οἱ συνθέμενοι τοῖς Ἀθηναίοις. — (ξυνέκειτο δὲ αὐτοῖς, et convenerat inter eos.) ὅπως μὴ ἀδ.: ἤγ. μὴ βλάπτωνται. — ἀληλ. δὲ αὐτῶν: ἤγ. τῶν προδοτῶν. — εἴ τε — ἔσεσθαι: εἴ τε μὴ πείσονται οἱ ἀντιστασιῶται, τὴν μάχην ἔσεσθαι οὐ πρὸς τοὺς Ἀθηναίους, ἀλλὰ πρὸς ἀλλήλους, τοῖς Μεγαρεῦσιν. S.

ὃ εἶχον, καὶ διοικοδομήσαντες τὸ πρὸς Μεγαρέας, ἀπ' ἐκείνου ἑκατέρωθεν ἐς θάλασσαν [τῆς Νισαίας] τάφρον τε καὶ τείχη διελομένη ἡ στρατιὰ, ἔκ τε τοῦ προαστείου λίθοις καὶ πλίνθοις χρώμενοι, καὶ κόπτοντες τὰ δένδρα καὶ ὕλην, ἀπεσταύρουν, εἴ πη δέοιτό τι· καὶ αἱ οἰκίαι τοῦ προαστείου ἐπάλξεις λαμβάνουσαι αὐταὶ ὑπῆρχον ἔρυμα. καὶ ταύτην μὲν τὴν ἡμέραν ὅλην εἰργάζοντο, τῇ δὲ ὑστεραίᾳ περὶ δείλην τὸ τεῖχος ὅσον οὐκ ἀπετετέλεστο· καὶ οἱ ἐν τῇ Νισαίᾳ, δείσαντες, σίτου τε ἀπορίᾳ, (ἐφ' ἡμέραν γὰρ ἐκ τῆς ἄνω πόλεως ἐχρῶντο,) καὶ τοὺς Πελοποννησίους οὐ νομίζοντες ταχὺ ἐπιβοηθήσειν, τούς τε Μεγαρέας πολεμίους ἡγούμενοι, ξυνέβησαν τοῖς Ἀθηναίοις ῥητοῦ μὲν ἕκαστον ἀργυρίου ἀπολυθῆναι, ὅπλα παραδόντας, τοῖς δὲ Λακεδαιμονίοις, τῷ τε ἄρχοντι, καὶ εἴ τις ἄλλος ἐνῆν, χρῆσθαι Ἀθηναίους ὅ τι ἂν βούλωνται. ἐπὶ τούτοις ὁμολογήσαντες ἐξῆλθον· καὶ οἱ Ἀθηναῖοι τὰ μακρὰ τείχη ἀποῤῥήξαντες ἀπὸ τῆς τῶν Μεγαρέων πόλεως, καὶ τὴν Νίσαιαν παραλαβόντες, τἄλλα παρεσκευάζοντο.

Brasidas, Peloponnesiis, quos adhuc Nisaeae esse putabat, Megarisque, timens, Boeotis advocatis, eo proficiscitur cum exercitu, certiorque factus de capta Nisaea, eam recuperare et Megarenses confirmare cupiens, clam cum manu delecta venit Megara, et se recipi postulat.

70. Βρασίδας δὲ ὁ Τέλλιδος Λακεδαιμόνιος κατὰ τοῦτον τὸν χρόνον ἐτύγχανε περὶ Σικυῶνα καὶ Κόρινθον ὢν, ἐπὶ Θρᾴκης στρατείαν παρασκευαζόμενος, καὶ, ὡς ᾔσθετο τῶν τειχῶν τὴν ἅλωσιν, δείσας περί τε τοῖς ἐν τῇ Νισαίᾳ Πελοποννησίοις, καὶ μὴ τὰ Μέγαρα ληφθῇ, πέμπει ἔς τε τοὺς Βοιωτοὺς κελεύων κατὰ τάχος στρατιᾷ ἀπαντῆσαι ἐπὶ Τριποδίσκον, (ἔστι δὲ κώμη τῆς Μεγαρίδος, ὄνομα τοῦτο ἔχουσα, ὑπὸ τῷ ὄρει τῇ Γερανείᾳ,) καὶ αὐτὸς ἔχων ἦλθεν ἑπτακοσίους μὲν καὶ δισχιλίους Κορινθίων ὁπλίτας, Φλιασίων δὲ τετρακοσίους, Σικυωνίων δὲ ἑξακοσίους, καὶ τοὺς μεθ' αὐτοῦ, ὅσοι ἤδη ξυνειλεγμένοι ἦσαν, οἰόμενος τὴν Νίσαιαν ἔτι καταλήψεσθαι ἀνά-

69. *διοικοδομήσαντες τὸ πρὸς Μεγ.*, *muroque transverso Megara versus exstructo.* Port. — *διελομένη ἡ στρατιὰ*, *copiae opus inter se partitae.* Idem. — *τάφρον τε καὶ τείχη.* haec cohaerere puto cum *ἀπεσταύρουν*, quod sane magis verbis *κόπτοντες τὰ δένδρα καὶ ὕλην* convenit, et cujus loco verbum latioris ambitus, veluti *ἐποιοῦντο καὶ ᾠκοδόμουν*, expectes; sed respexit, ut saepe, Thuc. tantum posteriora verba. *Ex Hk.*

τοῖς δέ. ll. *τοῖς τε*, et sic alibi *τὲ* post *μὲν* infertur, e. c. 2, 70.; 3, 46.; 4, 32.; etiam 1, 144. optimi libri *τάς τε πόλεις* pro *τὰς δὲ πόλεις*: sed quia sequitur *τὲ — καὶ*, P. perspicuitatis causa scribendum censuit *τοῖς δὲ Λακεδ.*, quod recepit Bekk. (item Df., Did., G—r., K.) *Hk.*

70. *ἐπὶ Θρᾴκης στρατείαν παρ.* vulgo *στρατιάν.* illud ego ex Clem. Porti conjectura recepi, quod *ἐπὶ Θρᾴκης*, cum sit *Thraciam versus*, non bene congruit cum *στρατιὰν*, et quod infra c. 74. Thuc. aperte huc respiciens dicit *τὴν ἐπὶ Θρᾴκης στρατείαν παρεσκεύαζεν, ἵναπερ καὶ τὸ πρῶτον ὥρμητο.* sic etiam P., asteriscis tamen appositis. *Hk.*

λωτον. ὡς δὲ ἐπύθετο, (ἔτυχε γὰρ νυκτὸς ἐπὶ τὸν Τριποδίσκον ἐξελθὼν,) ἀπολέξας τριακοσίους τοῦ στρατοῦ, πρὶν ἔκπυστος γενέσθαι, προσῆλθε τῇ τῶν Μεγαρέων πόλει, λαθὼν τοὺς Ἀθηναίους, ὄντας περὶ τὴν θάλασσαν, βουλόμενος μὲν τῷ λόγῳ καὶ ἅμα, εἰ δύναιτο, ἔργῳ τῆς Νισαίας πειρᾶσαι, τὸ δὲ μέγιστον, τὴν τῶν Μεγαρέων πόλιν ἐσελθὼν βεβαιώσασθαι· καὶ ἠξίου δέξασθαι σφᾶς, λέγων ἐν ἐλπίδι εἶναι ἀναλαβεῖν Νίσαιαν.

Sed neutra Megarensium factio eum recipit, altera metu, ne exules reducat; altera optimatium, ne plebs irritata se invadat: itaque ille redit ad exercitum.

71. *Αἱ δὲ τῶν Μεγαρέων στάσεις φοβούμεναι, οἱ μὲν, μὴ τοὺς φεύγοντας σφίσιν ἐσαγαγὼν αὐτοὺς ἐκβάλῃ, οἱ δὲ, μὴ αὐτὸ τοῦτο ὁ δῆμος δείσας ἐπίθηται σφίσι, καὶ ἡ πόλις ἐν μάχῃ καθ' αὑτὴν οὖσα, ἐγγὺς ἐφεδρευόντων Ἀθηναίων, ἀπόληται, οὐκ ἐδέξαντο, ἀλλ' ἀμφοτέροις ἐδόκει ἡσυχάσασι τὸ μέλλον περιϊδεῖν· ἤλπιζον γὰρ καὶ μάχην ἑκάτεροι ἔσεσθαι τῶν τε Ἀθηναίων καὶ τῶν προσβοηθησάντων, καὶ οὕτω σφίσιν ἀσφαλεστέρως ἔχειν, οἷς τις εἴη εὔνους, κρατήσασι προσχωρῆσαι. ὁ δὲ Βρασίδας, ὡς οὐκ ἔπειθεν, ἀνεχώρησε πάλιν ἐς τὸ ἄλλο στράτευμα.*

Boeoti adveniunt, quorum equitatus velites Atheniensium fugat; opitulantibus autem Atheniensium equitibus Boeotorum dux equitatus occiditur et spoliatur, statuuntque Ath. tropaeum; nec tamen certo eventu proelii mox utrique in castra sua se recipiunt.

72. *Ἅμα δὲ τῇ ἕῳ οἱ Βοιωτοὶ παρῆσαν, διανενοημένοι μὲν καὶ, πρὶν Βρασίδαν πέμψαι, βοηθεῖν ἐπὶ τὰ Μέγαρα, ὡς οὐκ ἀλλοτρίου ὄντος τοῦ κινδύνου, καὶ ἤδη ὄντες πανστρατιᾷ Πλαταιᾶσιν, ἐπειδὴ δὲ καὶ ἦλθεν ὁ ἄγγελος, πολλῷ μᾶλλον ἐῤῥώσθησαν· καὶ ἀποστείλαντες διακοσίους καὶ δισχιλίους ὁπλίτας καὶ ἱππέας ἑξακοσίους τοῖς πλείοσιν ἀπῆλθον πάλιν. παρόντος δὲ ἤδη ξύμπαντος τοῦ στρατεύματος ὁπλιτῶν οὐκ ἔλασσον ἑξακισχιλίων, καὶ τῶν Ἀθηναίων τῶν μὲν ὁπλιτῶν περί τε τὴν Νίσαιαν ὄντων καὶ τὴν θάλασσαν ἐν τάξει, τῶν δὲ ψιλῶν ἀνὰ τὸ πεδίον ἐσκεδασμένων, οἱ ἱππῆς οἱ τῶν Βοιωτῶν ἀπροσδοκήτοις ἐπιπεσόντες * τοῖς ψιλοῖς ἔτρεψαν ἐπὶ τὴν θάλασσαν· ἐν γὰρ τῷ προτοῦ οὐδεμία βοήθειά πω τοῖς Με-*

71. *οἱ μὲν* intelligendi sunt principes popularis factionis, *οἱ τοῦ δήμου προστάται* (cap. 66.), *οἱ δὲ* autem exulum amici ex optimatium factione. — *περιϊδεῖν*, *circumspicere*, observare, utrius partis victoria sit futura. sic c. 73. *περιορωμένους ὁποτέρων ἡ νίκη ἔσται.* — *οἷς τις εἴη εὔνους*. in plerisque libris et edd. invenitur *ὅστις εἴη εὔνους κρ. προσχ.*, commate ab aliis post *κρατήσασι*, ab aliis post *εὔνους*, ab aliis ante hoc vocabulum posito. sed Bekkerus e vestigiis librorum D., I., in quibus est *οἷς τι*, et E., in quo legitur *οἷστισιν* cum correctione *ὅς* sive *οἷς* et *τις* s. v., edidit *οἷς τις*, quod sequiores editores probarunt omnes. *Hk.*

72. *τοῖς ψιλοῖς*. longe concinnius foret *τοὺς ψιλούς*. passim *ι* et *υ* confusa.

ἐν γὰρ — ἐπῆλθεν. his rationem reddit ejus, quod dixerat, *ἀπροσ-*

γαρεῦσιν οὐδαμόθεν ἐπῆλθεν. ἀντεπεξελάσαντες δὲ καὶ οἱ τῶν Ἀθηναίων ἐς χεῖρας ᾔεσαν, καὶ ἐγένετο ἱππομαχία ἐπὶ πολὺ, ἐν ᾗ ἀξιοῦσιν ἑκάτεροι οὐχ ἥσσους γενέσθαι· τὸν μὲν γὰρ ἵππαρχον τῶν Βοιωτῶν καὶ ἄλλους τινὰς οὐ πολλοὺς πρὸς αὐτὴν τὴν Νίσαιαν προσελάσαντας οἱ Ἀθηναῖοι καὶ ἀποκτείναντες ἐσκύλευσαν, καὶ τῶν τε νεκρῶν τούτων κρατήσαντες ὑποσπόνδους ἀπέδοσαν, καὶ τροπαῖον ἔστησαν· οὐ μέντοι ἔν γε τῷ παντὶ ἔργῳ βεβαίως οὐδέτεροι τελευτήσαντες ἀπεκρίθησαν, ἀλλ' οἱ μὲν Βοιωτοὶ πρὸς τοὺς ἑαυτῶν, οἱ δὲ ἐπὶ τὴν Νίσαιαν.

Brasidas acie instructa expectat Ath., qui minus numerosi recedunt; quo facto ille Megaris recipitur.

73. *Μετὰ δὲ τοῦτο Βρασίδας καὶ τὸ στράτευμα ἐχώρουν ἐγγυτέρω τῆς θαλάσσης καὶ τῆς τῶν Μεγαρέων πόλεως, καὶ καταλαβόντες χωρίον ἐπιτήδειον παραταξάμενοι ἡσύχαζον, οἰόμενοι σφίσιν ἐπιέναι τοὺς Ἀθηναίους, καὶ τοὺς Μεγαρέας ἐπιστάμενοι περιορωμένους, ὁποτέρων ἡ νίκη ἔσται. καλῶς δὲ ἐνόμιζον σφίσιν ἀμφότερα ἔχειν, ἅμα μὲν τὸ μὴ ἐπιχειρεῖν προτέρους, μηδὲ μάχης καὶ κινδύνου ἑκόντας ἄρξαι, ἐπειδή γε ἐν φανερῷ ἔδειξαν ἕτοιμοι ὄντες ἀμύνεσθαι, καὶ αὐτοῖς ὥσπερ ἀκονιτὶ τὴν νίκην δικαίως ἂν τίθεσθαι, ἐν τῷ αὐτῷ δὲ καὶ πρὸς τοὺς Μεγαρέας ὀρθῶς ξυμβαίνειν. εἰ μὲν γὰρ μὴ ὤφθησαν ἐλθόντες, οὐκ ἂν ἐν τύχῃ γίγνεσθαι σφίσιν, ἀλλὰ σαφῶς ἂν, ὥσπερ ἡσσηθέντων, στερηθῆναι εὐθὺς τῆς πόλεως· νῦν δὲ κἂν τυχεῖν αὐτοὺς Ἀθηναίους μὴ βουληθέντας ἀγωνίζεσθαι, ὥστε ἀμαχεὶ ἂν περιγενέσθαι αὐτοῖς ὧν ἕνεκα ἦλθον. ὅπερ καὶ ἐγέ-*

δοκήτοις: ideo enim praeter expectationem id accidit, quod antea nullum Megarensibus auxilium advenisset, et ne tunc quidem adventurum putarent. *Steph.*

προσελάσαντας recte Portus (*ad ipsam Nisaeam provectos*) pro vulgato προσελάσαντες: siquidem Nisaeam occupaverant Ath., ad quam audacius adequitantes Boeoti ab illis propulsati sunt.

προσελάσαντες πρὸς αὐτὴν τὴν Νίσαιαν. consulto hoc fecisse putandi sunt, ut hostes eodem pellicerent. *Hk.*

73. ἐν τῷ αὐτῷ δέ. respondent haec praecedentibus ἅμα μέν. ad infinitivum τίθεσθαι repete ἔδειξαν. sententia „utrumque bene sibi successurum putarunt, tum cunctationem, donec illi aggrederentur, cum ipsi ad pugnam se paratos esse ostendissent, et sua sine pulvere judicaretur esse victoria, si Athenienses proelium detrectarent; tum eadem de causa etiam pacem cum Megarensibus faciendam.“ *Ex Hk.*

οὐκ ἂν ἐν τύχῃ γίγνεσθαι σφίσιν. S. ἡ διάνοια, εἰ μὴ ὤφθησαν οἱ Πελοποννήσιοι ὑπὸ τῶν Μεγαρέων ἐλθόντες, οὐκ ἂν οἱ Μεγαρεῖς ἐν ἐλπίδι τινὸς ἐγένοντο, ἀλλὰ, καθάπερ ἡττηθέντων Λακεδαιμονίων καὶ διὰ τοῦτο μὴ παραγενομένων, ὡς οὐκ οὔσης αὐτοῖς βοηθείας, εὐθὺς ἂν τοῖς Ἀθηναίοις ὡς νενικηκόσι παρέδοσαν τὴν πόλιν· ὥστε σαφῶς στερηθῆναι τοὺς Λακεδαιμονίους τῶν Μεγαρέων· νῦν δὲ ἐλθόντες οἱ Λακεδαιμόνιοι ἐν ἐλπίδι ἐγένοντο κρατήσειν τῶν Μεγάρων, εἰ οἱ Ἀθηναῖοι μὴ βούλοιντο διαγωνίζεσθαι. ad ἡσσηθέντων subaudi αὐτῶν, i. e. Λακεδαιμονίων, quod idem etiam infinitivi subjectum est h. l. cum ἐν τύχῃ γίγνεσθαι opponatur verbis σαφῶς ἂν στερηθῆναι, per illa intellige *incertum rei eventum*, a fortuna pendentem, utrum urbe potituri sint, an eam amissuri.—

νετο· οἱ γὰρ Μεγαρῆς, ὡς οἱ Ἀθηναῖοι ἐτάξαντο μὲν παρὰ τὰ μακρὰ τείχη ἐξελθόντες, ἡσύχαζον δὲ καὶ αὐτοὶ μὴ ἐπιόντων, λογιζόμενοι καὶ οἱ ἐκείνων στρατηγοὶ μὴ ἀντίπαλον εἶναι σφίσι τὸν κίνδυνον, ἐπειδὴ καὶ τὰ πλείω αὐτοῖς προεκεχωρήκει, ἄρξασι μάχης πρὸς πλείονας αὐτῶν ἢ λαβεῖν νικήσαντας Μέγαρα, ἢ σφαλέντας τῷ βελτίστῳ τοῦ ὁπλιτικοῦ βλαφθῆναι, τοῖς δὲ ξυμπάσης τῆς δυνάμεως καὶ τῶν παρόντων μέρος ἕκαστον κινδυνεύειν εἰκότως ἐθέλειν τολμᾷν, (χρόνον δὲ ἐπισχόντες, καὶ ὡς οὐδὲν ἀφ᾽ ἑκατέρων ἐπεχειρεῖτο, ἀπῆλθον πρότερον οἱ Ἀθηναῖοι ἐς τὴν Νίσαιαν, καὶ αὖθις οἱ Πελοποννήσιοι ὅθεν περ ὡρμήθησαν) οὕτω δὴ τῷ μὲν Βρασίδᾳ αὐτῷ καὶ τοῖς ἀπὸ τῶν πόλεων ἄρχουσιν οἱ τῶν φευγόντων φίλοι Μεγαρῆς, ὡς ἐπικρατήσαντι, καὶ τῶν Ἀθηναίων οὐκέτι ἐθελησάντων μάχεσθαι, θαρσοῦντες μᾶλλον ἀνοίγουσί τε τὰς πύλας, καὶ δεξάμενοι, καταπεπληγμένων ἤδη τῶν πρὸς Ἀθηναίους πραξάντων, ἐς λόγους ἔρχονται.

Brasidas Corinthum proficiscitur, et Ath. domum revertuntur; quorum amici palam cogniti inter Megarenses aufugiunt; ceteri autem reductis exulibus reconciliantur, quibus tamen auctoribus mox ad centum eorum principes occiduntur, constituiturqne oligarchia.

74. *Καὶ ὕστερον ὁ μὲν, διαλυθέντων τῶν ξυμμάχων κατὰ πόλεις, ἐπανελθὼν καὶ αὐτὸς ἐς τὴν Κόρινθον τὴν ἐπὶ Θρᾴκης στρατείαν παρεσκεύαζεν, ἵναπερ καὶ τὸ πρῶτον ὥρμητο, οἱ δὲ ἐν τῇ πόλει Μεγαρῆς, ἀποχωρησάντων καὶ τῶν Ἀθηναίων ἐπ᾽ οἴκου, ὅσοι μὲν τῶν πραγμάτων πρὸς τοὺς Ἀθηναίους μάλιστα μετέσχον, εἰδότες, ὅτι ὤφθησαν, εὐθὺς ὑπεξῆλθον· οἱ δὲ ἄλλοι κοινολογησάμενοι τοῖς τῶν φευγόντων φίλοις κατάγουσι τοὺς ἐκ Πηγῶν, ὁρκώσαντες πίστεσι μεγάλαις μη-*

οἱ γὰρ Μεγαρῆς —. pertinent haec verba ad ea, quae post multas in medio positas sententias sequuntur, *οὕτω δὴ τῷ μὲν Βρασίδᾳ κ. τ. λ.*, a quibus vulgo novi capitis fit initium, rem primns demonstravit Heilmannus. — *ἐπιόντων.* intell. *Λακεδαιμονίων.* — *ἐπειδή — αὐτοῖς προεκεχωρήκει.* *αὐτοῖς*, Atheniensibus, qui non solum muros, sed etiam Nisaeam, et tantum non Megara ipsa, ceperant, nunc vero, quoniam victori non temere periclitandum est, ne parta perdat, otium persequi malebant quam ultro hostem aggredi, et numerosiorem, et minus incommodi ex clade, si quam experiretur, laturum, cum ipsi ex victoria nihil nisi urbem Megarensium ablaturi essent, e calamitate autem interitum floris suae juventutis. — *ἄρξασι* respondet praecedenti *σφίσι*, sed sequuntur accusativi *νικήσαντας, σφαλέντας*, qualem casuum permutationem maxime in participiis saepe sibi permisit Thucydides. v. 2, 53.; 4, 23. — *τοῖς δὲ ξυμπάσης — τολμᾷν.* pertinent haec ad Peloponnesios, quos dicit magnas copias et alibi, et apud Megara, habere, quarum *vel* singulae partes (*καὶ τῶν παρ. μέρος*, nedum totus exercitus. *Both.*) quod proelium non detrectent, sed periclitari velint, non esse mirandum, cum ne clade quidem accepta perdita sint omnia, sed aliae copiae restent. *Ex Ilk.*

ξυμπ. τῆς δυνάμεως — τῶν παρόντων, *eorum totius exercitus militum*, qui *jam adsint*, pluribus etiam fortasse post accessuris.

καὶ τοῖς — ἄρχουσιν: ἡγ. τοῖς συμμάχοις τοῦ Βρασίδου. — *δεξάμενοι: τὸν Βρασίδαν δηλ.* S.

74. *ὤφθησαν: ἐφωράθησαν.* —

δὲν μνησικακήσειν, βουλεύσειν δὲ τῇ πόλει τὰ ἄριστα. οἱ δὲ ἐπειδὴ ἐν ταῖς ἀρχαῖς ἐγένοντο, καὶ ἐξέτασιν ὅπλων ἐποιήσαντο, διαστήσαντες τοὺς λόχους ἐξελέξαντο τῶν τε ἐχθρῶν καὶ οἳ ἐδόκουν μάλιστα ξυμπρᾶξαι τὰ πρὸς τοὺς Ἀθηναίους ἄνδρας ὡς ἑκατὸν, καὶ τούτων πέρι ἀναγκάσαντες τὸν δῆμον ψῆφον φανερὰν διενεγκεῖν, ὡς κατεγνώσθησαν, ἔκτειναν, καὶ ἐς ὀλιγαρχίαν τὰ μάλιστα κατέστησαν τὴν πόλιν· καὶ πλεῖστον δὴ χρόνον αὕτη ὑπ' ἐλαχίστων γενομένη ἐκ στάσεως μετάστασις ξυνέμεινεν.

Antandrus recuperatur; Lamachi clades in agro heracleensi.

75. *Τοῦ δ' αὐτοῦ θέρους, τῆς Ἀντάνδρου ὑπὸ τῶν Μυτιληναίων, ὥσπερ διενοοῦντο, μελλούσης κατασκευάζεσθαι, οἱ τῶν ἀργυρολόγων Ἀθηναίων στρατηγοὶ Δημόδοκος καὶ Ἀριστείδης, ὄντες περὶ Ἑλλήσποντον, (ὁ γὰρ τρίτος αὐτῶν Λάμαχος δέκα ναυσὶν ἐς τὸν Πόντον ἐσεπεπλεύκει,) ὡς ᾐσθάνοντο τὴν παρασκευὴν τοῦ χωρίου, καὶ ἐδόκει αὐτοῖς δεινὸν εἶναι μὴ ὥσπερ τὰ Ἄναια ἐπὶ τῇ Σάμῳ γένηται, ἔνθα οἱ φεύγοντες τῶν Σαμίων καταστάντες τούς τε Πελοποννησίους ὠφέλουν ἐς τὰ ναυτικὰ, κυβερνήτας πέμποντες, καὶ τοὺς ἐν τῇ πόλει Σαμίους ἐς ταραχὴν καθίστασαν, ὡς τοὺς ἐξιόντας ἐδέχοντο, οὕτω*

ἐπειδὴ — ἐγένοντο: ἀντὶ τοῦ ἐπειδὴ ἄρχειν ᾑρέθησαν. S.

ἐξέτασιν ὅπλων ἐπ., *exercitum lustrabant*, seu *recensebant*, ut 6, 96. Xenophon Cyr. 2, 4. ἐξέτασιν δέ ποτε τοῦ Κύρου ποιουμένου ἐν τοῖς ὅπλοις, κ. σύνταξιν (Musterung des Heeres); et Anab. 5, 3. καὶ ἐξέτασις ἐν τοῖς ὅπλοις γίνεται, κ. ἀριθμός. *E D.* Similis res simili consilio facta narratur a Xenophoute H. gr. 2, 4, 8., cum Triginta tyranni Atheniensium homines qnosdam snspectos Elensine in custodiam dari cupiebant. praetextu exercitum recensendi totam multitudiuem incolarum, unde victimae legendae arant, congregabant uno loco; tum, nt mos erat graecorum militum arma componere priusqnam praetores eos alloquebantur, opportunitas aderat armis potiendi et inermes, qnicunqne suspecti essent, comprehendendi. hic quidem cives etiam in diversis partibus urbis recensebantur, qno facilius singuli opprimerentur; qnod significatur verbis διαστήσαντες τοὺς λόχους. *Ex Arn.* Et ψῆφον φανερὰν ferre jubebantur cives, ne rei absolverentur, illis verentibus palam ferre suffragia contra voluntatem principum dominantis factiouis. Lysias c. Agor. p. 467. ed. Reisk., citante Arn., Οἱ μὲν γὰρ Τριάκοντα ἐκάθηντο ἐπὶ τῶν βάθρων, δύο δὲ τράπεζαι ἐν τῷ πρόσθεν [τῶν Τριάκοντα] ἐκείσθην· τὴν δὲ ψῆφον οὐκ εἰς καδίσκους, ἀλλὰ φανερὰν ἐπὶ τὰς τραπέζας ταύτας ἔδει τίθεσθαι, τὴν μὲν καθαιροῦσαν ἐπὶ τὴν ὑστέραν, τὴν δὲ σώζουσαν ἐπὶ τὴν προτέραν. *E G—ro.* — (*ὑπ' ἐλαχ. τῶν ὀλίγων. Both.*)

μετάστασις, *status commutatio.* Port. „cf. 6, 20.; 8, 74. Isocr. 6, 40. τὰ νῦν καθεστῶτα λήψεταί τινα μετάστασιν. Lys. 30, 10. ἀπολομένων τῶν νεῶν ἡ μετάστασις ἐπράττετο." K.

75. *ὥσπερ διενοοῦντο.* v. supra c. 52., et de tota hac expeditione Diodor. 12, 72., qni pro Demodoco habet Symmachum, nec praetoribus, sed populo Atheniensi, tribnit Antandri recuperandae consilium, flumen autem in Heracleotide nominat *Κάχητα. Hk.*

ὥσπερ τὰ Ἄναια etc. v. 3, 32. Did. „Ils craignirent qu'il n'eu fût comme de la ville d'Anaea à l'égard de Samos" etc.

ὡς — ἐδέχοντο, *quia exules recipiebant.* male codd. καὶ — ἐδ.

δὴ ξυναγείραντες ἀπὸ τῶν ξυμμάχων στρατιὰν, καὶ πλεύσαντες, μάχῃ τε νικήσαντες τοὺς ἐκ τῆς Ἀντάνδρου ἐπεξελθόντας, ἀναλαμβάνουσι τὸ χωρίον πάλιν. καὶ οὐ πολὺ ὕστερον ἐς τὸν Πόντον ἐσπλεύσας Λάμαχος, ἐν τῇ Ἡρακλεώτιδι ὁρμίσας ἐς τὸν Κάληκα ποταμὸν, ἀπόλλυσι τὰς ναῦς ὕδατος ἄνωθεν γενομένου, καὶ κατελθόντος αἰφνιδίου τοῦ ῥεύματος, αὐτός τε καὶ ἡ στρατιὰ πεζῇ διὰ Βιθυνῶν Θρακῶν, οἵ εἰσι πέραν ἐν τῇ Ἀσίᾳ, ἀφικνεῖται ἐς Χαλκηδόνα, τὴν ἐπὶ τῷ στόματι τοῦ Πόντου, Μεγαρέων ἀποικίαν.

Boeotii quidam novis rebus student, ducibus Atheniensium adjuvantibus.

76. Ἐν δὲ τῷ αὐτῷ θέρει καὶ Δημοσθένης Ἀθηναίων στρατηγὸς τεσσαράκοντα ναυσὶν ἀφικνεῖται ἐς Ναύπακτον, εὐθὺς μετὰ τὴν ἐκ τῆς Μεγαρίδος ἀναχώρησιν. τῷ γὰρ Ἱπποκράτει, καὶ ἐκείνῳ, τὰ βοιώτια πράγματα ἀπό τινων ἀνδρῶν ἐν ταῖς πόλεσιν ἐπράσσετο, βουλομένων μεταστῆσαι τὸν κόσμον καὶ ἐς δημοκρατίαν, ὥσπερ οἱ Ἀθηναῖοι; τρέψαι· καὶ Πτοιοδώρου μάλιστα ἀνδρὸς φυγάδος ἐκ Θηβῶν ἐσηγουμένου τάδε αὐτοῖς παρεσκευάσθη. Σίφας μὲν ἔμελλόν τινες προδώσειν· αἱ δὲ Σίφαι εἰσὶ τῆς Θεσπικῆς γῆς ἐν τῷ Κρισαίῳ κόλπῳ ἐπιθαλασσίδιοι. Χαιρώνειαν δὲ, ἣ ἐς Ὀρχομενὸν, τὸν Μινύειον πρότερον καλούμενον, νῦν δὲ βοιώτιον, ξυντελεῖ, ἄλλοι ἐξ Ὀρχομενοῦ ἐνεδίδοσαν, καὶ οἱ Ὀρχομενίων φυγάδες ξυνέπρασσον τὰ μάλιστα, καὶ ἄνδρας ἐμισθοῦντο ἐκ Πελοποννήσου· ἔστι δὲ ἡ Χαιρώνεια ἔσχατον τῆς Βοιωτίας πρὸς τῇ Φανότιδι τῆς Φωκίδος, καὶ Φωκέων μετεῖχόν τινες. τοὺς δὲ Ἀθηναίους ἔδει Δήλιον καταλαβεῖν, τὸ ἐν τῇ Ταναγραίᾳ πρὸς Εὔβοιαν τετραμμένον Ἀπόλλωνος ἱερόν· ἅμα δὲ ταῦτα ἐν ἡμέρᾳ ῥητῇ γίγνεσθαι, ὅπως μὴ ξυμβοηθήσωσιν ἐπὶ τὸ Δήλιον οἱ Βοιωτοὶ ἀθρόοι, ἀλλ' ἐπὶ τὰ σφέτερα αὐτῶν ἕκαστοι κινούμενα. καὶ εἰ κατορθοῖτο ἡ πεῖρα, καὶ τὸ Δήλιον τειχισθείη, ῥᾳδίως ἤλπιζον, εἰ καὶ μὴ παραυτίκα νεωτερίζοι τι τῶν κατὰ

ὕδατος ἄν. γενομένου. Portus *aquis coelitus delapsis*, quasi *ἄνωθεν* sit *οὐρανόθεν*, cum significet generatim superiora loca, et hic quidem montes, de quibus subito descendens, vel nive liquefacta, ut aestate, vel imbribus auctus, torrens depressisse dicitur naves Lamachi.

Χαλκηδόνα. sic libri Thucydidei, neque aliter Atticos et Romanos hanc urbem appellase putat Arn. Strabo tamen eam vocat *Καλχηδόνα*, neque aliter nummi; Herodoti quoque codices 4, 144. *Καλχηδονίους*, et similiter aliis in locis. v. interpp. utriusque historici, Mannert. Geogr. d. Gr. u. R. 3., p. 587., etc.

76. *τὸν κόσμον:* *ἤτοι τὴν πολιτείαν.* S. „Cf. 8, 48., 67., Aristot. Polit. 5., 6., 7. Isocr. 12, 116. *ὁ κόσμος ὁ τῆς πολιτείας.* Demosth. 25, 19. *ὁ τῆς πόλεως κ. τῶν νόμων κόσμος.*" K. — *Πτοιοδώρου — ἐσηγουμένου*, *Ptoeodoro — auctore.* — *ξυντελεῖ.* cf. 2, 15. — *ἐνεδίδοσαν.* Portus *dedituri erant.* malim *addebant* urbibus prodendis.

νεωτερίζοι. intelligendum, ut saepe, *τὶς* pronomen. quod habet Mosqu., *νεωτερίζοιτο* glossam sapit. Cass. et Aug. *νεωτερίζοιτö.* minus placent, qui *νεωτερίζει* sensu passivi accipiunt, etsi Dionysius Hal. p. 796. sequ. notavit, Thucydidem *κωλύει* pro *κωλύεται*, et *ἐπιμιγνύν-*

τὰς πολιτείας τοῖς Βοιωτοῖς, ἐχομένων τούτων τῶν χωρίων, καὶ λῃστευομένης τῆς γῆς, καὶ οὔσης ἑκάστοις διὰ βραχέος ἀποστροφῆς, οὐ μενεῖν κατὰ χώραν τὰ πράγματα, ἀλλὰ χρόνῳ, τῶν Ἀθηναίων μὲν προσιόντων τοῖς ἀφεστηκόσι, τοῖς δὲ οὐκ οὔσης ἀθρόας τῆς δυνάμεως, καταστήσειν αὐτὰ ἐς τὸ ἐπιτήδειον. ἡ μὲν οὖν ἐπιβουλὴ τοιαύτη παρεσκευάζετο.

Hippocrates et Demosthenes parant se ad bellum terra marique gerendum in Boeotia; et primum quidem Hipp. subigit Agraeos, deinde Siphas oppugnaturus.

77. Ὁ δὲ Ἱπποκράτης αὐτὸς μὲν ἐκ τῆς πόλεως δύναμιν ἔχων, ὁπότε καιρὸς εἴη, ἔμελλε στρατεύειν ἐς τοὺς Βοιωτοὺς, τὸν δὲ Δημοσθένην προαπέστειλε ταῖς τεσσαράκοντα ναυσὶν ἐς τὴν Ναύπακτον, ὅπως ἐξ ἐκείνων τῶν χωρίων στρατὸν ξυλλέξας Ἀκαρνάνων τε, καὶ τῶν ἄλλων ξυμμάχων, πλέοι ἐπὶ τὰς Σίφας, ὡς προδοθησομένας. ἡμέρα δ' αὐτοῖς εἴρητο, ᾗ ἔδει ἅμα ταῦτα πράσσειν. καὶ ὁ μὲν Δημοσθένης ἀφικόμενος, Οἰνιάδας δὲ ὑπό τε Ἀκαρνάνων πάντων κατηναγκασμένους καταλαβὼν ἐς τὴν Ἀθηναίων ξυμμαχίαν, καὶ αὐτὸς ἀναστήσας τὸ ξυμμαχικὸν τὸ ἐκείνῃ πᾶν, ἐπὶ Σαλύνθιον καὶ Ἀγραίους στρατεύσας πρῶτον, καὶ προσποιησάμενος, τἄλλα ἡτοιμάζετο ὡς ἐπὶ τὰς Σίφας, ὅταν δέῃ, ἀπαντησόμενος.

Brasidas, in Thraciam profectus, Thessaliam transit, a necessariis suis deductus.

78. Βρασίδας δὲ κατὰ τὸν αὐτὸν χρόνον τοῦ θέρους πορευόμενος ἑπτακοσίοις καὶ χιλίοις ὁπλίταις ἐς τὰ ἐπὶ Θράκης, ἐπειδὴ ἐγένετο ἐν Ἡρακλείᾳ τῇ ἐν Τραχῖνι, καὶ, προπέμψαντος αὐτοῦ ἄγγελον ἐς Φάρσαλον παρὰ τοὺς ἐπιτηδείους, ἀξιοῦντος διάγειν ἑαυτὸν καὶ τὴν στρατιὰν, ἦλθον ἐς Μελιτίαν τῆς Ἀχαΐας Πάναιρός τε, καὶ Δῶρος, καὶ Ἱππολοχίδας, καὶ To-

τες pro ἐπιμιγνύμενοι, aliaque ejusmodi, dixisse.

διὰ βραχέος ἀποστροφῆς. cum a sua cuique civitate procul abire non necesse esset. *Hk.*, cui assentior intelligenti *ἑκάστοις* Βοιώτοις. mire S. τοῖς τῶν Ἀθηναίων λῃσταῖς διὰ τὸ πλησίον εἶναι τὰ στρατεύματα τῶν Ἀθηναίων, κ. δύνασθαι αὐτοῖς βοηθεῖν, ἄν τι πάθωσιν ὑπὸ τῶν Βοιωτῶν. dicuntur autem Boeotii novatores rarumpublicarum.

κατὰ χώραν: ἤτοι κατὰ τὴν οἰκείαν τάξιν. S. Portus *in eodem statu.* Hk. *suo loco.*

77. *Οἰνιάδας δὲ ὑπό τε Ἀκαρ.* Ne quem offendat τὲ, considerandum est, distingui Ἀκαρνᾶνες et αὐτὸς, Οἰνιάδαι et τὸ ξυμμαχικὸν τὸ ἐκ. πᾶν, idque mutata structura et trajectione admissa pro καταλαβὼν δὲ ὑπό τε Ἀκαρνάνων π. Οἰνιάδας κατηναγκασμένους ἐς τὴν Ἀθ. ξυμμαχίαν, καὶ αὐτὸς τὸ ξυμμαχικὸν τὸ ἐκ. πᾶν ἀναστήσας. — Salynthius fuit rex Agraeorum, qui Acarnanum vicini erant. (3, 111.) de Oeniadarum situ v. 2, 102. — *καὶ προσποιησάμενος.* post haec verba virgula distinguendum est, quia praeter Oeniadas et Agraeos in his regionibus nemo supererat, qui Atheniensibus esset infestus, praeter Aetolos, qui non poterant tam obiter significari, et Leucadios, quos postea quoque Atheniensium hostes videmus. post Heilmannum docuit P. ad h. l. *Hk.*

78. *ἐς Μελιτίαν τῆς Ἀχαΐας.*

ρύλαος, καὶ Στρόφακος, πρόξενος ὢν Χαλκιδέων, τότε δὴ ἐπεπορεύετο· ἦγον δὲ καὶ ἄλλοι Θεσσαλῶν αὐτὸν, καὶ ἐκ Λαρίσσης Νικονίδας, Περδίκκᾳ ἐπιτήδειος ὤν.

Difficultas transeundi, praesertim cum armis, Thessaliam, et omnino Graeciam, sine venia finitimorum.

Τὴν γὰρ Θεσσαλίαν ἄλλως τε οὐκ εὔπορον ἦν διϊέναι ἄνευ ἀγωγοῦ, καὶ μετὰ ὅπλων γε δὴ, καὶ τοῖς πᾶσί γε ὁμοίως Ἕλλησιν ὕποπτον καθεστήκει τὴν τῶν πέλας μὴ πείσαντας διϊέναι, (τοῖς δὲ Ἀθηναίοις ἀεί ποτε τὸ πλῆθος τῶν Θεσσαλῶν εὔνουν ὑπῆρχεν·) ὥστε, εἰ μὴ δυναστείᾳ μᾶλλον ἢ ἰσονομίᾳ ἐχρῶντο τὸ ἐγχώριον οἱ Θεσσαλοὶ, οὐκ ἄν ποτε προῆλθεν· ἐπεὶ καὶ τότε πορευομένῳ αὐτῷ ἀπαντήσαντες ἄλλοι τῶν τἀναντία τούτοις βουλομένων ἐπὶ τῷ Ἐνιπεῖ ποταμῷ ἐκώλυον, καὶ ἀδικεῖν ἔφασαν ἄνευ τοῦ πάντων κοινοῦ πορευόμενον· οἱ δὲ ἄγοντες οὔτε ἀκόντων ἔφασαν διάξειν, αἰφνίδιόν τε παραγενόμενον ξένοι ὄντες κομίζειν· ἔλεγε δὲ καὶ αὐτὸς ὁ Βρασίδας τῇ Θεσσαλῶν γῇ καὶ αὐτοῖς φίλος ὢν ἰέναι, καὶ Ἀθηναίοις, πολεμίοις οὖσι, καὶ οὐκ ἐκείνοις, ὅπλα ἐπιφέρειν, Θεσσαλοῖς τε οὐκ εἰδέναι καὶ Λακεδαιμονίοις ἔχθραν οὖσαν, ὥστε τῇ ἀλλήλων γῇ μὴ χρῆσθαι, νῦν τε ἀκόντων ἐκείνων οὐκ ἂν προελθεῖν (οὐδὲ γὰρ ἂν δύνασθαι), οὐ μέντοι ἀξιοῦν γε εἴργεσθαι. καὶ οἱ μὲν ἀκούσαντες ταῦτα ἀπῆλθον· ὁ δὲ, κελευόντων τῶν ἀγωγῶν, πρίν τι πλέον ξυστῆναι τὸ κωλῦσον, ἐχώρει οὐδὲν ἐπισχὼν δρόμῳ.

Celerrime profectus Brasidas Pharsalum et Phacium, deinde ad Perrhaebos pervenit, a quibus Dium, in Perdiccae ditione situm oppidum, deductus est.

Καὶ ταύτῃ μὲν τῇ ἡμέρᾳ, ᾗ ἐκ τῆς Μελιτίας ἀφώρμησεν, ἐς Φάρσαλόν τε ἐτέλεσε, καὶ ἐστρατοπεδεύσατο ἐπὶ τῷ Ἀπιδανῷ ποταμῷ· ἐκεῖθεν δὲ ἐς Φάκιον, καὶ ἐξ αὐτοῦ ἐς Περαιβίαν. ἀπὸ δὲ τούτου ἤδη οἱ μὲν τῶν Θεσσαλῶν ἀγωγοὶ πάλιν ἀπῆλ-

etiam in Thessalia Achaei habitabant. v. Herodot. 7, 132. — *καὶ τοῖς πᾶσί γε ὁμοίως Ἕλλησιν.* nam etiam ipsi Thessali inter Hellenes censebantur. *Hk.*

ἐπεπορεύετο. hoc invenisse videtur Portus, vertens *ire perrexit.* vulgo *ἐπορεύετο*, cum alterum ἐπ— alteri, quod sequitur, offecisset, ut opinor: nam quis ferat ita loquentem — *πορευόμενος* — *ἐπορεύετο?* — synonymum *προῆλθεν* in sequentibus.

τοῖς δὲ Ἀθην. ll. mendo frequente *τοῖς τε Ἀθ.*

εἰ μὴ δυναστείᾳ μᾶλλον etc. erat Larissae, erat Pheris, erat Pharsali gens *δυναστεύουσα.* v. Breviar. historiae a nobis editae I., p. 76.; sed omnes Thessaliae urbes inter se communi quodam vinculo continebantur, quod mox vocatur *τὸ πάντων κοινόν. Hk.* S. *ὅτι μᾶλλον δυναστείᾳ ἤπερ ἰσονομίᾳ ἐγχωρίως ἐχρῶντο οἱ Θεσσαλοί.* Portus *Quare nisi Thessali patrio instituto paucorum dominatu potius quam juris aequabilitate usi fuissent*, Brasidas profacto *nunquam ulterius progressus fuisset.*

ἐς Φάρσαλόν τε ἐτέλεσε. sic 2, 97. *ἐξ Ἀβδήρων ἐς Ἴστρον ἀνὴρ εὔζωνος ἑνδεκαταῖος τελεῖ.* Photius *ἐτέλεσε: κατήνυσε*, adscripto hoc loco. *Hk.*

θον· οἱ δὲ Περαιβοὶ αὐτὸν, ὑπήκοοι ὄντες Θεσσαλῶν, κατέστησαν ἐς Δῖον τῆς Περδίκκου ἀρχῆς, ὃ ὑπὸ τῷ Ὀλύμπῳ Μακεδονίας πρὸς Θεσσαλοὺς πόλισμα κεῖται.

Belli in Thracia et Macedonia apparati, celerisque Lacedaemoniorum auxilii, causae.

79. Τούτῳ τῷ τρόπῳ Βρασίδας Θεσσαλίαν φθάσας διέδραμε, πρίν τινα κωλύειν παρασκευάσασθαι, καὶ ἀφίκετο ὡς Περδίκκαν καὶ ἐς τὴν Χαλκιδικήν. ἐκ γὰρ τῆς Πελοποννήσου, ὡς τὰ τῶν Ἀθηναίων εὐτύχει, δείσαντες οἵ τε ἐπὶ Θρᾴκης ἀφεστῶτες Ἀθηναίων, καὶ Περδίκκας, ἐξήγαγον τὸν στρατὸν, οἱ μὲν Χαλκιδεῖς νομίζοντες ἐπὶ σφᾶς πρῶτον ὁρμήσειν τοὺς Ἀθηναίους, (καὶ ἅμα αἱ πλησιόχωροι πόλεις αὐτῶν, αἱ οὐκ ἀφεστηκυῖαι, ξυνεπῆγον κρύφα,) Περδίκκας δὲ πολέμιος μὲν οὐκ ὢν ἐκ τοῦ φανεροῦ, φοβούμενος δὲ καὶ αὐτὸς τὰ παλαιὰ διάφορα τῶν Ἀθηναίων, καὶ μάλιστα βουλόμενος Ἀῤῥιβαῖον, τὸν Λυγκηστῶν βασιλέα, παραστήσασθαι. ξυνέβη δὲ αὐτοῖς, ὥστε ῥᾷον ἐκ τῆς Πελοποννήσου στρατὸν ἐξαγαγεῖν, ἡ τῶν Λακεδαιμονίων ἐν τῷ παρόντι κακοπραγία.

Lacedaemonii quidem sperabant, sic et sponte abituros esse Ath. e Peloponneso, et Helotas stipendia merituros in bello innoxios; quorum septingentos hoplitas, aliosque mercede conductos Peloponnesios, dimittunt cum Brasida. invidia Helotarum Spartae.

80. Τῶν γὰρ Ἀθηναίων ἐγκειμένων τῇ Πελοποννήσῳ, καὶ οὐχ ἥκιστα τῇ ἐκείνων γῇ, ἤλπιζον ἀποστρέψαι αὐτοὺς μάλιστα, εἰ ἀντιπαραλυποῖεν πέμψαντες ἐπὶ τοὺς ξυμμάχους αὐτῶν στρατιὰν ἄλλως τε, καὶ ἑτοίμων ὄντων τρέφειν τε, καὶ ἐπὶ ἀποστάσει σφᾶς ἐπικαλουμένων· καὶ ἅμα τῶν Εἱλώτων βουλομένοις ἦν ἐπὶ προφάσει ἐκπέμψαι, μή τι πρὸς τὰ παρόντα, τῆς Πύλου ἐχομένης, νεωτερίσωσιν. ἐπεὶ καὶ τόδε ἔπραξαν, φοβούμενοι αὐτῶν τὴν νεότητα καὶ τὸ πλῆθος (ἀεὶ γὰρ τοι πολ-

Περαιβοί. sic Homerus Il. β', 749.

(τῷ δ' Ἐνιῆνες ἕποντο, μενεπτόλεμοί τε Περαιβοί.)

Herodotus, Polybius, Strabo, alii, *Πεῤῥαιβοί.* Ovidius quoque Met. 12, 172.

Corpore non laeso Perrhaebum Caenea vidi.

„Duplex erat Perrhaebia, antiqua quidem ad Peneum et Larissam sita fuit; at postquam inde pulsi Perrhaebi ad Pindum montem recessere, ibi fuit Perrhaebia, prope Athamanas et Dolopas.“ *E Palmerio.* Propertius 3, 5, 33.

Aut cur perrhaebi tremuere cacumina Pindi?

— *Δῖον.* v. Il. β', 538.

79. (*καὶ ἅμα — κρύφα.*) *simul [autem] et finitimae ipsorum civitates, quae non defecerant,* Athenienses adversus ipsos *clam concitabant.* Port. — *παραστ.*, *subigere.*

80. *τῶν Εἱλώτων βουλομένοις ἦν.* ad βουλομένοις ἦν subaudi αὐτοῖς, i. e. ἐβούλοντο, ut 2, 3. τῷ πλήθει τῶν Πλαταιέων οὐ βουλομένῳ ἦν τῶν Ἀθηναίων ἀφίστασθαι: 3, 92. ὅσοις μὴ βουλομένοις ἦν. — genitivus τῶν Εἱλώτων referendus ad infinitivum ἐκπέμψαι: est enim partitivus, et subaudiendum τινὰς, vel μέρος τι. (— *ἐπεὶ — ἔπραξαν*, *siquidem etiam hoc fecerunt.* *Both.* — *ἀεὶ — καθεστήκει*, *semper enim apud Lac. multa erant instituta, ut sibi ab Helotum in-*

λὰ Λακεδαιμονίοις πρὸς τοὺς Εἵλωτας, τῆς φυλακῆς πέρι μάλιστα, καθεστήκει)· προεῖπον, αὐτῶν ὅσοι ἀξιοῦσιν ἐν τοῖς πολέμοις γεγενῆσθαι σφίσιν ἄριστοι, κρίνεσθαι, ὡς ἐλευθερώσοντες, πεῖραν ποιούμενοι, καὶ ἡγούμενοι, τούτους σφίσιν ὑπὸ φρονήματος, οἵπερ καὶ ἠξίωσαν πρῶτος ἕκαστος ἐλευθεροῦσθαι, μάλιστα ἂν καὶ ἐπιθέσθαι. καὶ, προκρίναντες ἐς δισχιλίους, οἱ μὲν ἐστεφανώσαντό τε, καὶ τὰ ἱερὰ περιῆλθον ὡς ἠλευθερωμένοι· οἱ δὲ οὐ πολλῷ ὕστερον ἠφάνισάν τε αὐτοὺς, καὶ οὐδεὶς ᾔσθετο, ὅτῳ τρόπῳ ἕκαστος διεφθάρη. καὶ τότε προθύμως τῷ Βρασίδᾳ αὐτῶν ξυνέπεμψαν ἑπτακοσίους ὁπλίτας, τοὺς δ᾽ ἄλλους ἐκ τῆς Πελοποννήσου μισθῷ πείσας ἐξήγαγεν.

Brasidae acceptl civitatibus ob aequitatem ac moderationem successus in hoc bello, et fama etiam postea.

81. *Αὐτῶν τε Βρασίδαν βουλομένων μάλιστα Λακεδαιμόνιοι ἀπέστειλαν, προὐθυμήθησαν δὲ καὶ οἱ Χαλκιδῆς ἄνδρα ἔν τε τῇ Σπάρτῃ δοκοῦντα δραστήριον εἶναι ἐς τὰ πάντα, καὶ, ἐπειδὴ ἐξῆλθε, πλείστου ἄξιον Λακεδαιμονίοις γενόμενον. τό τε γὰρ παραυτίκα ἑαυτὸν παρασχὼν δίκαιον καὶ μέτριον ἐς τὰς πόλεις ἀπέστησε τὰ πολλὰ, τὰ δὲ προδοσίᾳ εἷλε τῶν χωρίων, ὥστε τοῖς Λακεδαιμονίοις γίγνεσθαι ξυμβαίνειν τε βουλομένοις, ὅπερ ἐποίησαν, ἀνταπόδοσιν καὶ ἀποδοχὴν χωρίων, καὶ τοῦ πολέμου ἀπὸ τῆς Πελοποννήσου λώφησιν· ἔς τε τὸν χρόνῳ ὕστερον μετὰ τὰ ἐκ Σικελίας πόλεμον ἡ τότε Βρασίδου ἀρετὴ καὶ ξύνεσις, τῶν μὲν πείρᾳ αἰσθομένων, τῶν δὲ ἀκοῇ νομισάντων, μάλιστα ἐπιθυμίαν ἐνεποίει τοῖς Ἀθηναίων ξυμμάχοις ἐς τοὺς Λακεδαιμονίους· πρῶτος γὰρ ἐξελθὼν, καὶ δόξας εἶναι κατὰ πάντα ἀγαθὸς, ἐλπίδα ἐγκατέλιπε βέβαιον ὡς καὶ οἱ ἄλλοι τοιοῦτοί εἰσι.*

sidiis ***caverent.*** **Port. vulgo ll.** *γὰρ τὰ πολλά.)* — *προεῖπον.* ita continuat orationem, ut explicet praegressum *τόδε ἔπραξαν.* ***Hk.***

ἐν τοῖς πολέμοις. mendose ll. *ἐν τ. πολεμίοις.*

καὶ προκρίναντες —. a nominativo incipiens postea scribere debebat *στεφανωθέντας, καὶ τὰ ἱερὰ περιελθόντας, αὐτοὺς ἠφάνισαν.* cf. 3, 34., P. 1, 1., p. 108. est anacoluthiae genus, cum, structura mutata, aliud dictionis genus inferatur, atque ab initio scriptor in mente habebat. de re comparandus Diodor. 12, 67. (*οἱ δέ: ἠγ. οἱ Λακ.* 8.) — *αὐτῶν*, Helotarum. ***Hk.***

81. *Αὐτῶν — βουλομένων.* male ll. *Αὐτὸν — βουλόμενον*, quasi Brasidae potius quam ipsorum voluntatem curassent, ejusque rationem habuissent, Lacedaemonii. imo hoc dicit Thuc., et ipsos Lacedaemonios, et Chalcidenses, Brasidam ducem maxime expetivisse.

ἀνταπόδοσιν καὶ ἀποδοχὴν χωρίων. nam recepta Amphipoli per indacias in quinqasginta annos factas 422. a. Chr. Athenienses Lacedaemoniis Pylum, et Cythera, et alia oppida insulasque, reddiderunt. — *τοῦ πολέμου ἀπὸ τῆς Πελοποννήσου λώφησιν*, *belli a Peloponneso amolitionem.* cohaeret hoc membrum ita cum praegresso, ut et pacis et belli commoda explicentur a Brasida parata, quam partitionem significant particulae *τὲ — καί.* — *μετὰ τὰ ἐκ Σικελίας* per attractionem dictum est pro *μετὰ τὰ ἐν Σικελίᾳ γενόμενα καὶ τὴν ἐκεῖθεν ἀναχώρησιν τῶν Πελοποννησίων.* ***Hk.***

Ath. post Brasidae adventum in Thraciam Perdiccam hostem esse judicant, et socios ibi praesidiis pluribus confirmant.

82. Τότε δ' οὖν ἀφικομένου αὐτοῦ ἐς τὰ ἐπὶ Θρᾴκης οἱ Ἀθηναῖοι πυθόμενοι τόν τε Περδίκκαν πολέμιον ποιοῦνται, νομίσαντες αἴτιον εἶναι τῆς παρόδου, καὶ τῶν ταύτῃ ξυμμάχων φυλακὴν πλέονα κατεστήσαντο.

Perdiccas una cum Brasida statim invadit Arrhibaeum; sed Lyncum ingressus Brasidas subsistit, ut prius conveniat Arrhibaeum, paratum ad rem ejus arbitrio committendam, suadent etiam Chalcidensium legati, ne Perdiccae potius quam sibimet opem ferat; sed Perdiccas arbitrum eum se accepturum esse negat.

83. Περδίκκας δὲ Βρασίδαν καὶ τὴν στρατιὰν εὐθὺς λαβὼν μετὰ τῆς ἑαυτοῦ δυνάμεως στρατεύει ἐπὶ Ἀῤῥιβαῖον τὸν Βρομεροῦ, Λυγκηστῶν Μακεδόνων βασιλέα, ὅμορον ὄντα, διαφορᾶς τε αὐτῷ οὔσης, καὶ βουλόμενος καταστρέψασθαι. ἐπεὶ δὲ ἐγένετο τῷ στρατῷ μετὰ τοῦ Βρασίδου ἐπὶ τῇ ἐσβολῇ τῆς Λύγκου, Βρασίδας λόγοις ἔφη βούλεσθαι πρῶτον ἐλθὼν πρὸ πολέμου Ἀῤῥιβαῖον ξύμμαχον Λακεδαιμονίων, ἢν δύνηται, ποιῆσαι. καὶ γάρ τι καὶ Ἀῤῥιβαῖος ἐπεκηρυκεύετο, ἕτοιμος ὢν Βρασίδᾳ μέσῳ δικαστῇ ἐπιτρέπειν· καὶ οἱ Χαλκιδέων πρέσβεις ξυμπαρόντες ἐδίδασκον αὐτὸν μὴ ὑπεξελεῖν τῷ Περδίκκᾳ τὰ δεινά, ἵνα προθυμοτέρῳ ἔχοιεν καὶ ἐς τὰ ἑαυτῶν χρῆσθαι· ἅμα δέ τι καὶ εἰρήκεσαν τοιοῦτον οἱ παρὰ τοῦ Περδίκκου ἐν τῇ Λακεδαίμονι, ὡς πολλὰ αὐτοῖς τῶν περὶ αὐτὸν χωρίων ξύμμαχα ποιήσοι· ὥστε ἐκ τοῦ τοιούτου κοινῇ μᾶλλον ὁ Βρασίδας τὰ τοῦ Ἀῤῥιβαίου ἠξίου πράσσειν. Περδίκκας δὲ οὔτε δικαστὴν ἔφη Βρασίδαν τῶν σφετέρων διαφορῶν ἀγαγεῖν, μᾶλλον δὲ καθαιρέτην ὧν ἂν αὐτὸς ἀποφαίνῃ πολεμίων, ἀδικήσειν τε, εἰ, αὐτοῦ τρέφοντος τὸ ἥμισυ τοῦ στρατοῦ, ξυνέσται Ἀῤῥιβαίῳ.

Itaque Brasidas, postquam convenit Arrhibaeum, ejus verbis persuasus exercitum suum a Perdiccae abducit, imminuto quidem ab rege propterea militum ejus, quos alebat, stipendio.

Ὁ δὲ ἄκοντος καὶ ἐκ διαφορᾶς ξυγγίγνεται, καὶ πεισθεὶς τοῖς λόγοις ἀπήγαγε τὴν στρατιάν, πρὶν ἐσβαλεῖν ἐς τὴν χώραν· Περδίκκας δὲ μετὰ τοῦτο τρίτον μέρος ἀνθ' ἡμίσεος τῆς τροφῆς ἐδίδου, νομίζων ἀδικεῖσθαι.

Brasidas Acanthiis bellum inferens persuadet, ut prius se solum recipiant ad colloquium.

84. Ἐν δὲ τῷ αὐτῷ θέρει εὐθὺς ὁ Βρασίδας, ἔχων καὶ

83. *τῆς Λύγκου*. dubites, utrum sit regionis, an montis nomen; equidem montis esse crediderim. v. c. 124., 129., 132. — *μέσῳ δικαστῇ*. i. e. *διαιτητῇ*. sic *medius* apud Latinos quoque pro arbitro, *μεσίτῃ*, dicitur: Horat. Od. 2, 19, 28. *Pacis eras mediusque belli*. cf. 8, 75. — *κοινῇ*, ex communi sociorum utilitate. — *ἄκοντος*. int. *τοῦ Περδίκκου*. *Ex Hk.*

Χαλκιδέας, ἐπὶ Ἄκανθον τὴν Ἀνδρίων ἀποικίαν ὀλίγον πρὸ τρυγήτου ἐστράτευσεν. οἱ δὲ περὶ τοῦ δέχεσθαι αὐτὸν κατ' ἀλλήλους ἐστασίαζον, οἵ τε μετὰ τῶν Χαλκιδέων ξυνεπάγοντες, καὶ ὁ δῆμος· ὅμως δὲ διὰ τοῦ καρποῦ τὸ δέος ἔτι ἔξω ὄντος πεισθὲν τὸ πλῆθος ὑπὸ τοῦ Βρασίδου δέξασθαί τε αὐτὸν μόνον, καὶ ἀκούσαντας βουλεύσασθαι, δέχεται· καὶ καταστὰς ἐπὶ τὸ πλῆθος, (ἦν δὲ οὐδὲ ἀδύνατος, ὡς Λακεδαιμόνιος, εἰπεῖν,) ἔλεγε τοιάδε.

Brasidae oratio, qua primum significat spem, fore, ut, adhuc domi retentus bello acriore, nunc tandem una cum Acanthiis vincat Ath., Graeciamque liberet; deinde miratur, se, neque injustum, neque imbecillem, non esse intromissum cum exercitu, longo itinere fatigatum.

85. *„Η ΜΕΝ ἔκπεμψίς μου καὶ τῆς στρατιᾶς ὑπὸ Λακεδαιμονίων, ὦ Ἀκάνθιοι, γεγένηται τὴν αἰτίαν ἐπαληθεύουσα, ἣν ἀρχόμενοι τοῦ πολέμου προείπομεν, Ἀθηναίοις ἐλευθεροῦντες τὴν Ἑλλάδα πολεμήσειν· εἰ δὲ χρόνῳ ἐπήλθομεν, σφαλέντες τῆς ἀπὸ τοῦ ἐκεῖ πολέμου δόξης, ᾗ διὰ τάχους αὐτοὶ ἄνευ τοῦ ὑμετέρου κινδύνου ἠλπίσαμεν Ἀθηναίους καθαιρήσειν, μηδεὶς μεμφθῇ· νῦν γὰρ, ὅτε παρέσχεν, ἀφιγμένοι καὶ μετὰ ὑμῶν πειρασόμεθα κατεργάζεσθαι αὐτούς. θαυμάζω δὲ τῇ τε ἀποκλήσει μου τῶν πυλῶν, καὶ, εἰ μὴ ἀσμένοις ὑμῖν ἀφῖγμαι. ἡμεῖς μὲν γὰρ οἱ Λακεδαιμόνιοι οἰόμενοί τε παρὰ ξυμμάχους, καὶ πρὶν ἔργῳ ἀφικέσθαι, τῇ γοῦν γνώμῃ ἥξειν, καὶ βουλομένοις ἔσεσθαι, κίνδυνόν τε τοσόνδε ἀνεῤῥίψαμεν διὰ τῆς ἀλλοτρίας πολλῶν ἡμερῶν ὁδὸν ἰόντες, καὶ πᾶν τὸ πρόθυμον παρεχόμενοι· ὑμεῖς δὲ εἴ τι ἄλλο ἐν νῷ ἔχετε, ἢ εἰ ἐναντιώσεσθε τῇ τε ὑμετέρᾳ αὐτῶν ἐλευθερίᾳ, καὶ τῶν ἄλλων Ἑλλήνων, δεινὸν ἂν εἴη. καὶ γὰρ οὐ μόνον ὅτι αὐτοὶ ἀνθίστασθε, ἀλλὰ καὶ οἷς ἂν ἐπίω, ἧσσόν τις ἐμοὶ πρόσεισι, δυσχερὲς ποιούμενοι, εἰ ἐπὶ οὓς πρῶτον ἦλθον ὑμᾶς, καὶ πόλιν ἀξιόχρεων παρεχομένους καὶ ξύνεσιν δοκοῦντας ἔχειν, μὴ ἐδέξασθε· καὶ τὴν αἰτίαν οὐχ ἕξω πιστὴν ἀποδεικνύναι, ἀλλ' ἢ*

84. *ὡς Λακεδαιμόνιος.* Schol. *οἱ γὰρ Λάκωνες βραχυλόγοι.* Restringit igitur et minuit particula *ὡς* h. l., sicut latinum *ut*. Nepos Epam. c. 5. „Satis exercitatum in dicendo, *ut Thebanum* scilicet.“ cf. 1, 10. extr., Liv. 32, 33., ibique Gronov. — *οὐδὲ ἀδύνατος — εἰπεῖν*, *ne dicendi quidem facultate expers* praeter alias virtutes jam memoratas. *Hk.*

85. *μέμφθῃ*, pro *μέμφηται*, ut notavit grammaticus in Bekk. Anecd. p. 109. — in verbis *καὶ μετὰ ὑμῶν καὶ* non est *et*, sed *etiam*: antea enim sine Acanthiorum et ceterorum ejus tractus Graecorum opera Athenienses a se victum iri speraverant. — *τῇ τε ἀποκλήσει μου τῶν πυλῶν.* dativus caussae. duplex autem genitivus pendet ex *ἀποκλήσει*, de qua structura vid. Matth. gr. §. 314. (380.). 3, 12. *διὰ τὴν ἐκείνων μέλλησιν τῶν ἐς ἡμᾶς δεινῶν.* *Ex Hk.*

Ad verba *τῇ γοῦν γνώμῃ* Göll. recte subaudit *ὄντας*, ut 3, 70. *οἱ δέ τινες τῆς αὐτῆς γνώμης τῷ Πειθίᾳ*, et 1, 122. *μιᾷ γνώμῃ ἀμυνούμεθα αὐτούς.* sententia haec est „arbitrabamur, nos ad eos esse venturos, qui priusquam revera veniremus, voluntate certe socii essent. — *οὐ μόνον ὅτι* —. cf. c. 63. extr. *Hk.*

ἄδικον τὴν ἐλευθερίαν ἐπιφέρειν, ἢ ἀσθενὴς καὶ ἀδύνατος τιμωρῆσαι τὰ πρὸς Ἀθηναίους, ἢν ἐπίωσιν, ἀφῖχθαι. καίτοι στρατιᾷ γε τῇδε, ἣν νῦν ἐγὼ ἔχω, ἐπὶ Νίσαιαν ἐμοῦ βοηθήσαντος, οὐκ ἠθέλησαν Ἀθηναῖοι πλέονας ὄντας προσμῖξαι, ὥστε οὐκ εἰκὸς νηΐτῃ γε αὐτοὺς τῷ [ἐν Νισαίᾳ] στρατῷ ἴσον πλῆθος ἐφ' ἡμᾶς ἀποστεῖλαι· αὐτός τε οὐκ ἐπὶ κακῷ, ἐπ' ἐλευθερώσει δὲ τῶν Ἑλλήνων παρελήλυθα, ὅρκοις τε Λακεδαιμονίων καταλαβὼν τὰ τέλη τοῖς μεγίστοις, ἦ μὴν, οὓς ἂν ἔγωγε προσαγάγωμαι ξυμμάχους, ἔσεσθαι αὐτονόμους, καὶ ἅμα οὐχ, ἵνα ξυμμάχους ὑμᾶς ἔχωμεν, ἢ βίαν ἢ ἀπάτην προσλαβόντες, ἀλλὰ τοὐναντίον ὑμῖν δεδουλωμένοις ὑπὸ Ἀθηναίων ξυμμαχήσοντες.

Igitur, maxima fide data magistratuum, Lacedaemonios liberaturos esse Graeciam, inique se in suspicionem venire, cum illi neque status civitatum mutare, neque in odiosiora quam illiberalium crimina incurrere, cogitent.

86. „Οὔκουν ἀξιῶ οὔτ' αὐτὸς ὑποπτεύεσθαι, πίστεις γε διδοὺς τὰς μεγίστας, οὔτε τιμωρὸς ἀδύνατος νομισθῆναι, προσχωρεῖν τε ὑμᾶς θαρσήσαντας. καὶ εἴ τις ἰδίᾳ τινὰ δεδιὼς ἄρα, μὴ ἐγώ τισι προσθῶ τὴν πόλιν, ἀπρόθυμός ἐστι, πάντων μάλιστα πιστευσάτω· οὐ γὰρ ξυστασιάσων ἥκω, οὐδ' ἂν σαφῆ τὴν ἐλευθερίαν νομίζω ἐπιφέρειν, εἰ, τὸ πάτριον παρεὶς, τὸ πλέον τοῖς ὀλίγοις ἢ τὸ ἔλασσον τοῖς πᾶσι δουλώσαιμι· χαλεπωτέρα γὰρ ἂν τῆς ἀλλοφύλου ἀρχῆς εἴη, καὶ ἡμῖν τοῖς Λακεδαιμονίοις οὐκ ἂν ἀντὶ πόνων χάρις καθίσταιτο, ἀντὶ δὲ

πλέονας ὄντας προσμῖξαι. ll. manifesto mendo *πλέονες ὄντες*, cum non Atheniensium, sed Lacedaemoniorum, major fuerit numerus apud Nisaeam: v. cap. 73. imo hoc dicit Brasidas, neque ibi Ath. majorem suum exercitum aggredi ausos esse, neque verisimile videri, eos nunc navibus quidem (*νηΐτῃ γε στρατῷ*, i. e. sola classe, non simul terrestribus copiis, ut apud Nisaeam) parem suae, ne nunc quidem minori, multitudinem contra se (*ἐφ' ἡμᾶς*, ut Cass.; perperam vulgati ll. *ἐφ' ὑμᾶς*.) missuros. *πλέονας ὄντας προσμῖξαι* idem est ac *πλέοσιν οὖσι πρ.*, accusativo relato ad praepositionem verbi, sicut passim. glossam, eamque falsam, esse verba *ἐν Νισαίᾳ*, facile intelligitur.

ἀποστεῖλαι. hac voce caput 85. finitur in libris, cum verba *αὐτός τε — ξυμμαχήσοντες* eadem sententia cum superioribus cohaereant; quod non fugit Popponem et Haackeum.

ὅρκοις τε Λακ.: τὸ ἑξῆς *ὅρκοις μεγ. τὰ τῶν Λακ. τέλη* (i. e. Ephoros) *καταλ.*, ἀντὶ τοῦ „ποιήσας ὀμόσαι τοὺς ἄρχοντας τῶν Λακ.“ S.

ἢ βίαν ἢ ἀπάτην προσλαβόντες, *vel vi, vel fraude assumta.* ll. soloece *ἢ βίᾳ ἢ ἀπάτῃ πρ.* mendo fucato et tautologice Portus *non ut vos socios habeamus, aut per vim, aut per fraudem adjunctos.*

86. *οὐδ' ἂν σαφῆ — ἐπιφέρειν.* ita Bauerus nota. „Placet,“ inquit, „hic *σαφὴς ἐλευθερία*, certa, manifesta, *liquida*, libertas.“ male, quidquid argutantur, ll. *οὐδ' ἀσαφῆ*, vitio, opinor, continuae scripturae *οὐδᾱσαφῆ*.

ἀλλοφύλου ἀρχῆς: τῶν Ἀθηναίων. S.

καὶ ἡμῖν — μᾶλλον, *nobisque Lacedaemoniis pro laboribus susceptis nulla gratia haberetur, sed potius pro honore et gloria culpa tribueretur.* Port.

τιμῆς καὶ δόξης αἰτία μᾶλλον, οἷς τε τοὺς Ἀθηναίους ἐγκλήμασι καταπολεμοῦμεν, αὐτοὶ ἂν φαινοίμεθα ἐχθίονα ἢ ὁ μὴ ὑποδείξας ἀρετὴν κατακτώμενοι. ἀπάτη γὰρ εὐπρεπεῖ αἴσχιον τοῖς γε ἐν ἀξιώματι πλεονεκτῆσαι ἢ βίᾳ ἐμφανεῖ· τὸ μὲν γὰρ ἰσχύος δικαιώσει, ἣν ἡ τύχη ἔδωκεν, ἐπέρχεται, τὸ δὲ γνώμης ἀδίκου ἐπιβουλῇ.

Quodsi Acanthii repudient Lacedaemonios, periculosam, neque omnibus aptam, libertatem excusantes, se vim adhibiturum ait, ne illorum tributis augeantur opes Atheniensium, liberatioque Graecorum impediatur; qua quidem coepta ab ipsis et bene cum iis actum iri, et aeternam eos gloriam esse consecuturos.

87. „Οὕτω πολλὴν περιωπὴν τῶν ἡμῖν ἐς τὰ μέγιστα διαφόρων ποιούμεθα· καὶ οὐκ ἂν μεῖζω πρὸς τοῖς ὅρκοις βεβαίωσιν λάβοιτε ἢ ἧς τὰ ἔργα ἐκ τῶν λόγων ἀναθρούμενα δόκησιν ἀναγκαίαν παρέξεται, ὡς καὶ ξυμφέρει ὁμοίως, ὡς εἶπον. εἰ δ', ἐμοῦ ταῦτα προϊσχομένου, ἀδύνατοι μὲν φήσετε εἶναι, εὔνοι δ' ὄντες ἀξιώσετε μὴ κακούμενοι διωθεῖσθαι, καὶ τὴν ἐλευθε-

οἷς τε — αὐτοὶ ἂν φαινοίμεθα ἐχθίονα — κατακτώμενοι, pro εἰ τοὺς Ἀθηναίους ἐγκλήμασί τισι καταπολεμοῦμεν, αὐτοὶ ἂν φαιν. ἐχθίονα κατακτώμενοι ἢ ὁ μὴ ὑποδείξας ἀρετήν (i. e. ὁ μὴ προεπαγγειλάμενος, ut S. explicat, addito τὸν Ἀθηναῖον αἰνίττεται). ἀρετὴν intellige liberalitatem animi ad alios a servitute liberandos promti. *περιωπήν*. Suidas cum Phot. et Phav. Καλεῖ δὲ (Θουκ.) *περιωπὴν* τὴν φροντίδα, καὶ τὴν περίσκεψιν, οὐ τὸν τόπον, ὡς Ὅμηρος (Il. έ, 205.). S. περίσκεψιν, ἢ περιάθρησιν (quemadmodum Pollux explicat 2, 54. quem laudat Duk.), ἢ πρόνοιαν. *Hk.*

87. *Οὕτω πολλὴν* etc. non a verbis Καὶ οὐκ ἄν, ut vulgo, sed hic incipere novum caput, recte judicaverunt Heilm. et Kistemakerus.

διαφόρων: (vitiose edd. διαφορῶν, neque aliter pleraque scripta Thucydidis exemplaria, sed Reg. διαφόρων, quod conjectura assecutus erat Portus.) διαφερόντων. Portus *adeo magnam circumspectionem adhibemus in iis, quae nostra maxime intersunt.*

ll. *ἢ οἷς — παρέχεται* etc. haec ita explicat G—rus secundum Portum „ἢ ἐκείνοις, οἷς τὰ ἔργα etc., quod est idem ac si dixisset οὐκ ἂν μεῖζω βεβαίωσιν λάβοιτε ἢ τὰ ἔργα, ἃ ἐκ τῶν λ. ἀναθρ. δόκησιν ἀναγκ παρ.; et totam sententiam sic vertit *neque praeter jusjurandum majorem fidem accipere possitis quam ea, quibus res ipsa cum verbis meis comparata persuasionem evincit, ita conducere, ut dixi.*“ sed abhorret οἷς, in quo si quis intelligat (neque aliud quidquam est, quod intelligatur) τὰ ἔργα, ut placet viro docto, habebimus absurdam orationem ἢ τοῖς ἔργοις, οἷς τὰ ἔργα — δόκησιν ἄν. παρέχεται. quare dedimus μεῖζω — βεβαίωσιν — ἢ ἧς — παρέξεται, in quibus ἢ post μεῖζω abundat, ut alias post comparativos (v. Matth. §. 450., ann. 2.), ἧς autem est ἐκείνης (βεβαιώσεως), ἧς, et hoc quidem dictum pro ἣν per attractionem; παρέξεται autem ponendum fuit in re futura, siquidem hoc dicit Brasidas, Acanthios, si deditionem fecerint, ex ipsa re utilitatem consilii sui cognituros esse. igitur η et οι, ξ et χ, permutata inter se sunt h. l. a scribis, ut alias plus semel.

ἀναθρούμενα. „Suidas ἀναθρούμενα: ἀνασκοπούμενα.“ *Duk.* *τὰ ἔργα ἐκ τῶν λόγων ἀναθρούμενα*, *facta ex verbis spectata, sive judicata.*

διωθεῖσθαι (*rejicere, repudiare*) ἡμᾶς τοὺς Λακεδαιμονίους. sequentes infinitivi pendent ex simplici φήσετε, non ex ἀξιώσετε, in

ρίαν μὴ ἀκίνδυνον ὑμῖν φαίνεσθαι, δίκαιόν τε εἶναι, οἷς καὶ δυνατὸν δέχεσθαι αὐτὴν, τούτοις ἐπιφέρειν, ἄκοντα δὲ μηδένα προσαναγκάζειν, μάρτυρας μὲν θεοὺς καὶ ἥρωας τοὺς ἐγχωρίους ποιήσομαι, ὡς ἐπ' ἀγαθῷ ἥκων οὐ πείθω, γῆν δὲ τὴν ὑμετέραν δῃῶν πειράσομαι βιάζεσθαι, καὶ οὐκ ἀδικεῖν ἔτι νομιῶ, προσεῖναι δέ τί μοι καὶ κατὰ δύο ἀνάγκας τὸ εὔλογον, τῶν μὲν Λακεδαιμονίων, ὅπως μὴ τῷ ὑμετέρῳ εὔνῳ, εἰ μὴ προσαχθήσεσθε, τοῖς ἀπὸ ὑμῶν χρήμασι φερομένοις παρ' Ἀθηναίους βλάπτωνται, οἱ δὲ Ἕλληνες ἵνα μὴ κωλύωνται ὑφ' ὑμῶν δουλείας ἀπαλλαγῆναι. οὐ γὰρ δὴ εἰκότως γ' ἂν τάδε πράσσοιμεν, οὐδὲ ὀφείλομεν οἱ Λακεδαιμόνιοι, μὴ κοινοῦ τινος ἀγαθοῦ αἰτίᾳ τοὺς μὴ βουλομένους ἐλευθεροῦν· οὐδ' αὖ ἀρχῆς ἐφιέμεθα, παῦσαι δὲ μᾶλλον ἑτέρους σπεύδοντες τοὺς πλείους ἂν ἀδικοῖμεν, εἰ ξύμπασιν αὐτονομίαν ἐπιφέροντες ὑμᾶς τοὺς ἐναντιουμένους περιΐδοιμεν. πρὸς ταῦτα βουλεύεσθε εὖ, καὶ ἀγωνίσασθε τοῖς τε Ἕλλησιν ἄρξαι πρῶτοι ἐλευθερίας, καὶ ἀΐδιον δόξαν καταθέσθαι, καὶ αὐτοὶ τά τε ἴδια μὴ βλαφθῆναι, καὶ ξυμπάσῃ τῇ πόλει τὸ κάλλιστον ὄνομα περιθεῖναι.“

Acanthii, Brasidae oratione persuasi, metuque amittendorum fructuum, exercitu ejus recepto, ab Atheniensibus deficiunt, ut paulo post etiam Stagiritae.

88. Ὁ μὲν Βρασίδας τοσαῦτα εἶπεν· οἱ δὲ Ἀκάνθιοι, πολλῶν λεχθέντων πρότερον ἐπ' ἀμφότερα, κρύφα ψηφισάμενοι, διά τε τὸ ἐπαγωγὰ εἰπεῖν τὸν Βρασίδαν, καὶ περὶ τοῦ καρποῦ φόβῳ, ἔγνωσαν οἱ πλείους ἀφίστασθαι Ἀθηναίων· καὶ πιστώσαν-

quo illud continetur.—*τῶν μὲν Λακεδαιμονίων.* hic genitivus pendet ex verbis *κατὰ δύο ἀνάγκας*. in sequentibus variatur structura *οἱ δὲ Ἕλληνες* pro *τῶν δὲ Ἑλλήνων*. — *τῷ ὑμετέρῳ εὔνῳ* int. *τῇ εὐνοίᾳ τῇ πρὸς ἡμᾶς*. (ironia. v. c. 87. *Both.*) — *οὐ γὰρ δὴ εἰκότως γ' ἂν τάδε πράσσοιμεν.* cum dixerit, vi se coacturum esse Acanthios, nunc ejus rei aequitatem demonstrat: verbis enim *οὐ γὰρ δὴ—ἐλευθεροῦν* argumentum continetur ad comprobanda ea, quae proxime praegressa sunt *οἱ Ἕλληνες ἵνα μὴ κωλύωνται ὑφ' ὑμῶν δουλείας ἀπαλλαγῆναι.* sententia est „duabus de causis recte vos vi adigemus ad societatem nostram, primum propter Lacedaemonios, deinde propter ceteros Graecos: nam recte quidem illud non faciamus, neque debemus facere, ut vos invitos in libertatem asseramus, *nisi alicujus boni publici causa.*“ de particula *μὴ*, quae h. l. est *nisi*, vid. Herm. ad Vig. p. 802. *Hk.*

τὸ κάλλιστον ὄνομα: τὴν ἐλευθερίαν. S.

88. *ψηφισάμενοι, suffragiis latis.* Did. „D' après plusieurs MSS. les éditeurs Allemands ont adopté la variante *διαψηφισάμενοι*, par la raison, disent-ils, que *διαψηφίζεσθαι* signifie *omnes deinceps suffragia ferre.* Ils n'ont pas remarqué que les mots *κρύφα* (?) et *ἔγνωσαν οἱ πλείους* (non *omnes*) réfutent complétement la variante *διαψ.* Il nous paraît très-probable que la préposition *διὰ*, qui suit immédiatement *ψηφ.*, a donné lieu aux copistes de l'ajouter machinalement à ce mot.“

ἐπαγωγὰ, ad persuadendum apposita. Port.

πιστώσαντες α. τοῖς ὅρκοις: ἀντὶ τοῦ ὅρκον ἐξ αὐτοῦ λαβόντες. S.

τες αὐτὸν τοῖς ὅρκοις, οὓς τὰ τέλη τῶν Λακεδαιμονίων ὀμόσαντα αὐτὸν ἐξέπεμψαν, ἦ μὴν ἔσεσθαι ξυμμάχους αὐτονόμους οὓς ἂν προσαγάγηται, οὕτω δέχονται τὸν στρατόν· καὶ οὐ πολλῷ ὕστερον καὶ Στάγειρος, Ἀνδρίων ἀποικία, ξυναπέστη. ταῦτα μὲν οὖν ἐν τῷ θέρει τούτῳ ἐγένετο.

Demosthenes, prius quam constitutum fuit, Siphas profectus, insidiis proditis, Boeotiisque et Siphas, et Chaeroneam, praeoccupantibus, re infecta domum redit.

89. *Τοῦ δ' ἐπιγιγνομένου χειμῶνος εὐθὺς ἀρχομένου, ὡς τῷ Ἱπποκράτει καὶ Δημοσθένει, στρατηγοῖς οὖσιν Ἀθηναίων, τὰ ἐν τοῖς Βοιωτοῖς ἐνεδίδοτο, καὶ ἔδει τὸν μὲν Δημοσθένην ταῖς ναυσὶν ἐς τὰς Σίφας ἀπαντῆσαι, τὸν δ' ἐπὶ τὸ Δήλιον, γενομένης διαμαρτίας τῶν ἡμερῶν, ἐς ἃς ἔδει ἀμφοτέρους στρατεύειν, ὁ μὲν Δημοσθένης πρότερον πλεύσας πρὸς τὰς Σίφας, καὶ ἔχων ἐν ταῖς ναυσὶν Ἀκαρνᾶνας, καὶ τῶν ἐκεῖ πολλοὺς ξυμμάχων, ἄπρακτος γίγνεται μηνυθέντος τοῦ ἐπιβουλεύματος ὑπὸ Νικομάχου, ἀνδρὸς Φωκέως ἐκ Φανοτέως, ὃς Λακεδαιμονίοις εἶπεν, ἐκεῖνοι δὲ Βοιωτοῖς· καὶ βοηθείας γενομένης πάντων Βοιωτῶν, (οὐ γάρ πω Ἱπποκράτης παρελύπει ἐν τῇ γῇ ὤν,) προκαταλαμβάνονται αἵ τε Σῖφαι καὶ ἡ Χαιρώνεια· ὡς δὲ ᾔσθοντο οἱ πράσσοντες τὸ ἁμάρτημα, οὐδὲν ἐκίνησαν τῶν ἐν ταῖς πόλεσιν.*

Hippocrates quoque, Delio munito, redit.

90. *Ὁ δὲ Ἱπποκράτης ἀναστήσας Ἀθηναίους πανδημεὶ αὐτούς, καὶ τοὺς μετοίκους, καὶ ξένων ὅσοι παρῆσαν, ὕστερος ἀφικνεῖται ἐπὶ τὸ Δήλιον, ἤδη τῶν Βοιωτῶν ἀνακεχωρηκότων ἀπὸ τῶν Σιφῶν· καί, καθίσας τὸν στρατόν, Δήλιον ἐτείχιζε τοιῷδε τρόπῳ [τὸ ἱερὸν τοῦ Ἀπόλλωνος]. τάφρον μὲν κύκλῳ περὶ τὸ ἱερὸν καὶ τὸν νεὼν ἔσκαπτον, ἐκ δὲ τοῦ ὀρύγματος*

ὀμόσαντα refer ad *τὰ τέλη*. c. 86. *ὅρκοις τε Λακεδαιμονίων καταλαβὼν τὰ τέλη τοῖς μεγίστοις. Hk.*

Στάγειρος, Macedoniae urbs, inter Atho montem et Strymonem fluvium sita, Aristotelis patria. „Urbs condita est temporibus Archilochi et Thaletis a. mundi 3403. (olymp. 24. ad 35., ante Chr. nat. 684. ad 640.) *τὰ Στάγειρα* Steph. *ἐν Σταγείροις* et (?) *ἐν Σταγείρῃ* Aristoteles in testamento apud Laërtium 5, 14. et 16. item *ἐν Σταγείροις* Theophrast. Hist. plant. 102. *Στάγειρα κώμη τῆς Ὀλυνθίας* Dio Chrys. orat. 47. *ἡ νῦν Μάκρη*, inquit auctor ad finem Codini." *E Wass.* nunc *Libanova.*

89. *ἐνεδίδοτο*, de conatu accipe: nam tradenda erant, non revera tradita sunt. *Hk.*

τὸ Δήλιον. v. cap. 76. — *παρελύπει*, *ex propinquo infestabat terram.*

90. [*τὸ ἱερὸν τοῦ Ἀπ.*] glossa, e capite 76. transscripta; quod intellexit Hk.

τὸ ἱερόν: ἱερὸν ναοῦ (νεὼ) διαφέρει. ἱερὸν μὲν [αὐτὸς] ὁ προσιερωμένος τόπος τῷ θεῷ· νεὼς δέ, ἔνθα ἵδρυται αὐτὸ τὸ ἄγαλμα τοῦ θεοῦ. S. Ammonius p. 73. ed. Valck. *Ἱερά: τούς τε περιβόλους τῶν ναῶν* etc. haec loca etiam *τεμένη* vocabantur *κατ' ἐξοχήν*. Polybius 5, 10, 7. *τὰ ἱερὰ κ. καθόλου τὰ τεμένη.*

ἀνέβαλλον ἀντὶ τείχους τὸν χοῦν, καὶ σταυροὺς παρακαταπηγνύντες, ἄμπελον κόπτοντες τὴν περὶ τὸ ἱερὸν ἐσέβαλλον, καὶ λίθους ἅμα καὶ πλίνθον ἐκ τῶν οἰκοπέδων τῶν ἐγγὺς καθαιροῦντες, καὶ παντὶ τρόπῳ ἐμετεώριζον τὸ ἔρυμα. πύργους τε ξυλίνους κατέστησαν, ᾗ καιρὸς ἦν καὶ τοῦ ἱεροῦ οἰκοδόμημα οὐδὲν ὑπῆρχεν· ᾗπερ γὰρ ἦν στοὰ, καταπεπτώκει. ἡμέρᾳ δὲ ἀρξάμενοι τρίτῃ, ὡς οἴκοθεν ὥρμησαν, ταύτην τε εἰργάζοντο, καὶ τὴν τετάρτην, καὶ τῆς πέμπτης μέχρι ἀρίστου. ἔπειτα, ὡς τὰ πλεῖστα ἀπετετέλεστο, τὸ μὲν στρατόπεδον προαπεχώρησεν ἀπὸ τοῦ Δηλίου οἷον δέκα σταδίους, ὡς ἐπ' οἴκου πορευόμενον, καὶ οἱ μὲν ψιλοὶ οἱ πλεῖστοι εὐθὺς ἐχώρουν, οἱ δ' ὁπλῖται θέμενοι τὰ ὅπλα ἡσύχαζον· Ἱπποκράτης δὲ ὑπομένων ἔτι καθίστατο φύλακάς τε, καὶ τὰ περὶ τὸ προτείχισμα, ὅσα ἦν ὑπόλοιπα, ὡς χρῆν ἐπιτελέσαι.

Boeotii Tanagram conveniunt; quos Pagondas, unus Boeotarchorum, ceteris dissentientibus, Athenienses impugnare jubet.

91. *Οἱ δὲ Βοιωτοὶ ἐν ταῖς ἡμέραις ταύταις ξυνελέγοντο ἐς τὴν Τάναγραν, καὶ ἐπειδὴ ἀπὸ πασῶν τῶν πόλεων παρῆσαν, καὶ ᾔσθάνοντο τοὺς Ἀθηναίους προσχωροῦντας ἐπ' οἴκου, τῶν ἄλλων Βοιωταρχῶν, οἵ εἰσιν ἕνδεκα, οὐ ξυνεπαινούντων μάχεσθαι, ἐπειδὴ οὐκ ἐν τῇ Βοιωτίᾳ ἔτι εἰσί, (μάλιστα γὰρ ἐν μεθορίοις τῆς Ὠρωπίας οἱ Ἀθηναῖοι ἦσαν, ὅτε ἔθεντο τὰ ὅπλα,) Παγώνδας ὁ Αἰολάδου Βοιωταρχῶν ἐκ Θηβῶν μετ' Ἀριανθίδου τοῦ Λυσιμαχίδου, καὶ ἡγεμονίας οὔσης αὐτοῦ, βουλόμενος τὴν μάχην ποιῆσαι, καὶ νομίζων ἄμεινον εἶναι κινδυνεῦσαι, προσκαλῶν ἑκάστους κατὰ λόχους, ὅπως μὴ ἀθρόοι ἐκλίποιεν τὰ ὅπλα, ἔπειθε τοὺς Βοιωτοὺς ἰέναι ἐπὶ τοὺς Ἀθηναίους, καὶ τὸν ἀγῶνα ποιεῖσθαι, λέγων τοιάδε.*

Pagondae oratio, qua docet, Ath., quocunque in loco deprehensos, et undecunque aggressos, semper hostes habendos esse, ut qui non solum finitimos, verum etiam longinquos, in servitutem redigere conentur.

92. *„ΧΡΗΝ μὲν, ὦ ἄνδρες Βοιωτοὶ, μηδ' ἐς ἐπίνοιάν τινα ἡμῶν ἐλθεῖν τῶν ἀρχόντων, ὡς οὐκ εἰκὸς Ἀθηναίοις, ἢν ἄρα μὴ ἐν τῇ Βοιωτίᾳ ἔτι καταλάβωμεν αὐτοὺς, διὰ μάχης ἐλθεῖν· τὴν γὰρ Βοιωτίαν, ἐκ τῆς ὁμόρου ἐλθόντες, τεῖχος ἐνοικοδομησάμενοι μέλλουσι φθείρειν, καὶ εἰσὶ δήπου πολέμιοι,*

ἀντὶ τείχους. brevius dictum pro ἵν' ἀντὶ τείχους ᾖ, ut loquitur 2, 3. similiter autem 2, 75. φορμηδὸν ἀντὶ τοίχων τιθέντες. *Ex Hk.*

ᾗ καιρὸς ἦν: ἤγ. ἐν ᾧ ἦν ἐπικαιρότατον κ. ἁρμοδιώτατον. S. i. e. ubi opportunus erat locus, et nullum fani aedificium, quae aedificia milites non tangebant. — ἐχώρουν. scil. ἐπ' οἴκου. perrexerant statim velites, non castrametati.

ὡς χρῆν ἐπιτελέσαι, *quomodo perficienda essent* (intell. καθίστατο, *constituit*).

91. οἵ εἰσιν ἕνδεκα. undecim omnino erant Boeotarchae, quorum duo ex Thebanis, penes quos videtur principatus fuisse. apud alterum eorum tunc summum exercitus imperium fuit. *Hk.* cf. S. ad 2, 2.

ἐν ᾧ τε ἂν χωρίῳ καταληφθῶσι, καὶ ὅθεν ἐπελθόντες πολέμια ἔδρασαν· νυνὶ δ᾽, εἴ τῳ καὶ ἀσφαλέστερον ἔδοξεν εἶναι, μεταγνώτω. οὐ γὰρ τὸ προμηθὲς, οἷς ἂν ἄλλος ἐπίῃ, περὶ τῆς σφετέρας ὁμοίως ἐνδέχεται λογισμὸν, καὶ ὅστις τὰ μὲν ἑαυτοῦ ἔχει, τοῦ πλείονος δὲ ὀρεγόμενος ἑκὼν τινι ἐπέρχεται· πάτριόν τε ἡμῖν στρατὸν ἀλλόφυλον ἐπελθόντα καὶ ἐν τῇ οἰκείᾳ, καὶ ἐν τῇ τῶν πέλας, ὁμοίως ἀμύνεσθαι. Ἀθηναίους δὲ, καὶ προσέτι ὁμόρους ὄντας, πολλῷ μάλιστα δεῖ· πρός τε γὰρ τοὺς ἀστυγείτονας πᾶσι τὸ ἀντίπαλον καὶ ἐλεύθερον καθίσταται, καὶ πρὸς τούτους γε δὴ, οἳ καὶ μὴ τοὺς ἐγγὺς, ἀλλὰ [καὶ] τοὺς ἄπωθεν, πειρῶνται δουλοῦσθαι, πῶς οὐ χρὴ καὶ ἐπὶ τὸ ἔσχατον ἀγῶνος ἐλθεῖν; παράδειγμα δὲ ἔχομεν τούς τε ἀντιπέρας Εὐβοέας, καὶ τῆς ἄλλης Ἑλλάδος τὸ πολὺ, ὡς αὐτοῖς διάκειται· καὶ γνῶναι, ὅτι τοῖς μὲν ἄλλοις οἱ πλησιόχωροι περὶ γῆς ὅρων τὰς μάχας ποιοῦνται, ἡμῖν δὲ ἐς πᾶσαν, ἢν νικηθῶμεν, εἷς ὅρος οὐκ ἀντίλεκτος παγήσεται· ἐσελθόντες γὰρ βίᾳ τὰ ἡμέτερα ἕξουσι· τοσούτῳ ἐπικινδυνοτέραν ἑτέρων τὴν παροίκησιν τῶνδε ἔχομεν. εἰώθασί τε οἱ ἰσχύος που θράσει τοῖς πέλας, ὥσπερ Ἀθηναῖοι νῦν, ἐπιόντες τὸν μὲν ἡσυχάζοντα

92. *οὐ γὰρ τὸ προμηθές* —. ordo οὐ γὰρ τὸ προμηθὲς (ἡ προμήθεια τούτων), οἷς ἂν ἄλλος ἐπίῃ, ἐνδέχεται λογισμὸν περὶ τῆς σφετέρας ὁμοίως καὶ (ἐκείνου), ὅστις τὰ μὲν αὑτοῦ ἔχει, ἑκὼν δὲ ἐπέρχεταί τινι, ὀρεγόμενος τοῦ πλείονος. — *πολλῷ μάλιστα* pro πολλῷ μᾶλλον etiam Pausaniam in Atticis c. 42. dixisse, e Budaeo notavit D. *Hk.*

πάτριόν τε ἡμῖν. Au lieu de la leçon ordinaire ὑμῖν nous lisons, d'après les MSS. C., G., ἡμῖν, parce que dans tout ce discours Pagondas se sert de la première personne, par exemple ἐς ἐπίνοιάν τινα *ἡμῶν* ἐλθεῖν ... *ἡμῖν* δὲ ἐς πᾶσαν ... βίᾳ τὰ *ἡμέτερα* ἕξουσι ... πεῖραν δὲ ἔχομεν *ἡμεῖς* ... *ἡμῶν* στασιαζόντων, etc. *Did.* — *δεῖ ἀμύνεσθαι.*

πρός τε γὰρ — καθίσταται: ἤγουν, οἱ γὰρ πρὸς τοὺς ἀστυγείτονας ἀντιπαλαίοντες [κ. ἀντιμαχόμενοι] καὶ (etiam) ἐλεύθεροί εἰσι. *S.*

καὶ πρὸς τούτους γε δή. sic D. (et plerique omnes editores.) ll. *τούτοις.* — quod statim sequitur, μὴ est *ne dicam*, alias μὴ ὅτι. — infinitivus *γνῶναι* pendet ex verbo χρή. *Ex Hk.*

ὡς αὐτοῖς διάκειται. — Le véritable sens de ce passage nous semble fixé par cette phrase si commune chez les auteurs grecs πῶς ἔχει ὑμῖν τὰ πράγματα; D'après cette acception si naturelle et si connue nous avons traduit „nous avons pour exemple l'état où se trouvent les Eubéens, etc." Thucydide, dans le §. suivant, se sert encore de la même locution dans le même sens καὶ ἐπειδὴ καλῶς αὐτοῖς εἶχε. *E Did.* Xenophon Anab. 7, 3, 17. ἄμεινον ὑμῖν διακείσεται, ubi K. „i. e. ἕξει τὰ πράγματα." eodemque annotante Xenoph. Hell. 4, 1, 33. οὕτω νῦν διάκειμαι ὑφ᾽ ὑμῶν, ὥστ᾽ οὐδὲ δεῖπνον ἔχω ἐν τῇ ἐμαυτοῦ χώρᾳ. similiter Germani „in welcher Lage sie sind."

γνῶναι notione imperativi accipiendum est, ut passim apud poëtas et oratores. v. Matth. gr. §. 544.

ἐς πᾶσαν, quasi ἐς πᾶσαν ὁδὸν, i. e. εἰς ἅπαν, πάντως, *omnino*, quemadmodum ἐς μακρὴν, εἰς μακρὰν, pro μακρὰν, apud Herodotum et Xenophontem, ἀπὸ πρώτης pro πρώτως, ἐξ εὐθείας pro εὐθέως, et similia, dicuntur.

εἷς ὅρος — παγήσεται per metaphoram dicta intellige de Atheniensium imperio in Boeotos citra controversiam venturo. illustrant ea, quae statim sequuntur. — paulo post ad *ἑτέρων* subaudi τῆς παρ-

καὶ ἐν τῇ ἑαυτοῦ μόνον ἀμυνόμενον ἀδεέστερον ἐπιστρατεύειν, τὸν δὲ ἔξω ὅρων προαπαντῶντα καὶ, ἢν καιρὸς ᾖ, πολέμου ἄρχοντα ἧσσον ἑτοίμως κατέχειν. πεῖραν δὲ ἔχομεν ἡμεῖς αὐτοῦ ἐς τούσδε· νικήσαντες γὰρ ἐν Κορωνείᾳ αὐτοὺς, ὅτε τὴν γῆν ἡμῶν στασιαζόντων κατέσχον, πολλὴν ἄδειαν τῇ Βοιωτίᾳ μέχρι τοῦδε κατεστήσαμεν. ὧν χρὴ μνησθέντας ἡμᾶς τούς τε πρεσβυτέρους ὁμοιωθῆναι τοῖς πρὶν ἔργοις, τούς τε νεωτέρους, πατέρων τῶν τότε ἀγαθῶν γενομένων παῖδας, πειρᾶσθαι μὴ αἰσχῦναι τὰς προσηκούσας ἀρετὰς, πιστεύσαντας δὲ τῷ θεῷ, πρὸς ἡμῶν ἔσεσθαι, οὗ τὸ ἱερὸν ἀνόμως τειχίσαντες νέμονται, καὶ τοῖς ἱεροῖς, ἃ ἡμῖν θυσαμένοις καλὰ φαίνεται, ὁμόσε χωρῆσαι τοῖσδε, καὶ δεῖξαι, ὅτι, ὧν μὲν ἐφίενται, πρὸς τοὺς μὴ ἀμυνομένους ἐπιόντες κτάσθωσαν, οἷς δὲ γενναῖον τήν τε αὑτῶν ἀεὶ ἐλευθεροῦν μάχῃ, καὶ τὴν ἄλλων μὴ δουλοῦσθαι ἀδίκως, ἀνανταγώνιστοι ἀπ' αὐτῶν οὐκ ἀπίασι.“

Pagondas postquam Boeotiis persuasit, ita faciendum esse, educit exercitum; itemque Hippocrates parat se ad pugnam; Boeotiorum acies descripta.

93. *Τοιαῦτα ὁ Παγώνδας τοῖς Βοιωτοῖς παραινέσας ἔπεισεν ἰέναι ἐπὶ τοὺς Ἀθηναίους. καὶ κατὰ τάχος ἀναστήσας ἦγε τὸν στρατόν· (ἤδη γὰρ καὶ τῆς ἡμέρας ὀψὲ ἦν·) καὶ ἐπειδὴ προσέμιξεν ἐγγὺς τοῦ στρατεύματος αὐτῶν, ἐς χωρίον καθίσας, ὅθεν, λόφου ὄντος μεταξὺ, οὐκ ἐθεώρουν ἀλλήλους, ἔτασσέ τε καὶ παρεσκευάζετο ὡς ἐς μάχην. τῷ δὲ Ἱπποκράτει, ὄντι περὶ τὸ Δήλιον, ὡς αὐτῷ ἠγγέλθη, ὅτι Βοιωτοὶ ἐπέρχονται, πέμπει ἐς τὸ στράτευμα, κελεύων ἐς τάξιν καθίστασθαι· καὶ αὐτὸς οὐ πολλῷ ὕστερον ἐπῆλθε, καταλιπὼν ὡς τριακοσίους ἱππέας περὶ τὸ Δήλιον, ὅπως φύλακές τε ἅμα εἶεν, εἴ τις ἐπίοι αὐτῷ, καὶ τοῖς Βοιωτοῖς καιρὸν φυλάξαντες ἐπιγένοιντο ἐν τῇ μάχῃ. Βοιωτοὶ δὲ πρὸς τούτους ἀντικατέστησαν τοὺς ἀμυνομένους, καὶ ἐπειδὴ καλῶς αὐτοῖς εἶχεν, ὑπερεφάνησαν τοῦ λόφου, καὶ ἔθεντο τὰ ὅπλα, τεταγμένοι ὥσπερ ἔμελλον, ὁπλῖται ἑπτακισχίλιοι μάλιστα, καὶ ψιλοὶ ὑπὲρ μυρίους, ἱππῆς τε χίλιοι, καὶ πελτασταὶ πεντακόσιοι. εἶχον δὲ δεξιὸν μὲν κέρας Θηβαῖοι, καὶ*

οικήσεως. *Ex Hk.* — κατέχειν, sustinere, ut Polybius κατέχειν τὴν ἐπιφορὰν τῶν πολεμίων. *E D.*

ἐν Κορωνείᾳ. v. 1, 113.

τὰς προσηκούσας: ἤγ. τὰς συγγενικάς. Ὅμηρος (Il. ζ, 209.) Μηδὲ γένος πατέρων αἰσχυνέμεν. S.

κτάσθωσαν. debebat dicere κτήσονται, sed oblitus inchoatae per δεῖξαι ὅτι structurae aliam induxit per se aeque bonam, illis autem verbis non congruentem. *Hk.* cf. cap. 93.

γενναῖον: ἤγ. πάτριον κ. ἀπὸ γένους. S. „Iliad. ε', 253.

Οὐ γάρ μοι γενναῖον ἀλυσκάζοντι μάχεσθαι.“ *E Did.*

93. τῷ δὲ Ἱπποκράτει. etiam hic ἀνακόλουθος est oratio, et duae structurae in unam commixtae, altera ὁ δὲ Ἱπποκράτης, ὡς αὐτῷ ἠγγέλθη, altera τῷ δὲ Ἱπποκράτει ὡς ἠγγέλθη, πέμπει etc. *Hk.* — καιρὸν φυλ., *occasione observata.* Port.

ὥσπερ ἔμελλον. S. subaudiri jubet μαχέσασθαι. rectius K. ad

οἱ ξύμμοροι αὐτοῖς· μέσοι δὲ Ἁλιάρτιοι, καὶ Κορωναῖοι, καὶ Κωπαιῆς, καὶ οἱ ἄλλοι οἱ περὶ τὴν λίμνην· τὸ δὲ εὐώνυμον εἶχον Θεσπιῆς, καὶ Ταναγραῖοι, καὶ Ὀρχομένιοι. ἐπὶ δὲ τῷ κέρᾳ ἑκατέρῳ οἱ ἱππῆς καὶ ψιλοὶ ἦσαν. ἐπ' ἀσπίδας δὲ πέντε μὲν καὶ εἴκοσι Θηβαῖοι ἐτάξαντο, οἱ δὲ ἄλλοι, ὡς ἕκαστοι ἔτυχον. αὕτη μὲν Βοιωτῶν παρασκευὴ καὶ διάκοσμος ἦν.

Item Atheniensium acies describitur; quos jam concursuros alloquitur Hippocrates.

94. Ἀθηναῖοι δὲ οἱ μὲν ὁπλῖται ἐπὶ ὀκτὼ πᾶν τὸ στρατόπεδον ἐτάξαντο, ὄντες πλήθει ἰσοπαλεῖς τοῖς ἐναντίοις, ἱππῆς δὲ ἐφ' ἑκατέρῳ τῷ κέρᾳ. ψιλοὶ δὲ ἐκ παρασκευῆς μὲν ὡπλισμένοι οὔτε τότε παρῆσαν, οὔτε ἐγένοντο ἐν τῇ πόλει· οἵπερ δὲ ξυνεσέβαλον, ὄντες πολλαπλάσιοι τῶν ἐναντίων, ἄοπλοί τε πολλοὶ ἠκολούθησαν, ἅτε πανστρατιᾶς ξένων τῶν παρόντων καὶ ἀστῶν γενομένης, καὶ ὡς τὸ πρῶτον ὥρμησαν ἐπ' οἴκου, οὐ παρεγένοντο, ὅτι μὴ ὀλίγοι. καθεστώτων δὲ ἐς τὴν τάξιν, καὶ ἤδη μελλόντων ξυνιέναι, Ἱπποκράτης ὁ στρατηγὸς ἐπιπαριὼν τὸ στρατόπεδον τῶν Ἀθηναίων παρεκελεύετό τε, καὶ ἔλεγε τοιάδε.

Hippocratis oratio ad milites, qua tribus verbis ostendit, illorum interesse, ut streuue pugnent, et celeberrimam patriam a formidabili hoste liberent.

95. „Ὦ Ἀθηναῖοι, δι' ὀλίγου μὲν ἡ παραίνεσις γίγνεται,

Dionys. Histor. p. 118. repetit τάσσεσθαι. — οἱ ξύμμοροι αὐτοῖς. i. e. οἱ ξυντελοῦντες ἐς αὐτούς. cf. c. 76. non enim omnes pagi Boeotiae, etsi Thebanis principatum concedentes, una cum iis civitate continebantur, ut illi, qui h. l. ξύμμοροι vocantur. *Hk.*

ἐπ' ἀσπίδας δὲ πέντε μὲν καὶ εἴκοσι, *vicceni quini deinceps unus post alterum*, germ. 25 Mann hoch. v. Schweigh. ad Polyb. 1, 26, 13., P. Prolegg. 2., p. 75. sic c. 94. ἐπὶ ὀκτὼ sunt *octoni in altitudinem*. cf. 7, 79. *E G—ro et Hk.*

94. ψιλοὶ ἐκ παρασκευῆς ὡπλισμένοι, *velites rite* (i. e. justo apparatu jaculorum ac fundarum) *armati.*

ἐπιπαριὼν τὸ στρατόπεδον. Le mot ἐπιπ. n'a pas été bien rendu par les interprètes. Portus traduit *Hipp. dux ad Atheniensium exercitum advenit*; Bloomfield *advancing towards the Athenian line.* Les mots *advenit* et *advancing towards* n'expliquent pas ἐπιπαριών: il n'est pas même besoin de dire, qu' Hippocrates s'était avancé vers l'armée ponr la haranguer; certes il ne se serait pas caché pour adresser la parole à ses soldats. Le véritable sens de ἐπιπάρειμι est *parcourir.* L'armée était déjà rangée, lorsqu' Hipp., tout en parcourant les rangs, ἐπιπ. τὸ στρατ. (*exercitum obambulans.* Both.), adressa la parole etc. — Nous en avons encore nn exemple dans le 7. livre, §. 76.: ὁρῶν δὲ ὁ Νικίας τὸ στράτευμα ἀθυμοῦν .... ἐπιπαριὼν ὡς ἐκ τῶν ὑπαρχόντων ἐθάρσυνέ τε καὶ παρεμυθεῖτο, βοῇ τε χρώμενος ἔτι μᾶλλον ἑκάστοις, καθ' οὓς γίγνοιτο etc. Les mots ἑκάστοις — γίγνοιτο prnuvent l' évidence du sens que nous avons donné à ἐπιπαριών. *E Did.* eodem sensu Thuc. capite 96. dixit μέχρι μὲν μέσου τοῦ στρατοπέδου ἐπελθόντος (Ἱπποκράτους).

τὸ ἴσον δὲ πρός τε τοὺς ἀγαθοὺς ἄνδρας δύναται, καὶ ὑπόμνησιν μᾶλλον ἔχει ἢ ἐπικέλευσιν. παραστῇ δὲ μηδενὶ ὑμῶν, ὡς ἐν τῇ ἀλλοτρίᾳ, οὐ προσῆκον, τοσόνδε κίνδυνον ἀναῤῥιπτοῦμεν· ἐν γὰρ τῇ τούτων ὑπὲρ τῆς ἡμετέρας ὁ ἀγὼν ἔσται· καὶ ἢν νικήσωμεν, οὐ μή ποτε ὑμῖν Πελοποννήσιοι ἐς τὴν χώραν ἄνευ τῆς τῶνδε ἵππου ἐσβάλωσιν, ἐν δὲ μιᾷ μάχῃ τήνδε τε προσκτᾶσθε, καὶ ἐκείνην μᾶλλον ἐλευθεροῦτε. χωρήσατε οὖν ἀξίως ἐς αὐτοὺς τῆς τε πόλεως, ἣν ἕκαστος πατρίδα ἔχων πρώτην ἐν τοῖς Ἕλλησιν ἀγάλλεται, καὶ τῶν πατέρων, οἳ τούσδε μάχῃ κρατοῦντες μετὰ Μυρωνίδου ἐν Οἰνοφύτοις τὴν Βοιωτίαν ποτὲ ἔσχον."

Pugnatur acerrime, sinistro quidem cornu Boeotiorum superato ab Atheniensibus, sed dextro vincente, inprimis ope equitum Thebanorum et Locrorum, quibus inopinato ingruentibus totus Atheniensium exercitus fugit, alii Delium, alii Oropum, vel in Parnethem montem, vel alio, partim quidem caesi ab hostibus, plerique tamen, noete proelium impediente, servati, qui postridie, Delii relicto praesidio, domum navigant.

96. *Τοιαῦτα τοῦ Ἱπποκράτους παρακελευομένου, καὶ μέχρι μὲν μέσου τοῦ στρατοπέδου ἐπελθόντος, τὸ δὲ πλέον οὐκ ἔτι φθάσαντος, οἱ Βοιωτοί, παρακελευσαμένου καὶ σφίσιν ὡς διὰ ταχέων καὶ ἐνταῦθα Παγώνδου, παιωνίσαντες ἐπῄεσαν ἀπὸ τοῦ λόφου· ἀντεπῄεσαν δὲ καὶ οἱ Ἀθηναῖοι, καὶ προσέμιξαν δρόμῳ. καὶ ἑκατέρων τῶν στρατοπέδων τὰ ἔσχατα οὐκ ἦλθεν ἐς χεῖρας, ἀλλὰ τὸ αὐτὸ ἔπαθε· ῥύακες γὰρ ἐκώλυσαν· τὸ δὲ ἄλλο καρτερᾷ μάχῃ καὶ ὠθισμῷ ἀσπίδων ξυνεστήκει. καὶ τὸ μὲν εὐώνυμον τῶν Βοιωτῶν καὶ μέχρι μέσου ἡσσᾶτο ὑπὸ τῶν Ἀθηναίων, καὶ ἐπίεσαν τούς τε ἄλλους ταύτῃ, καὶ οὐχ ἥκιστα τοὺς Θεσπιέας· ὑποχωρησάντων δὲ αὐτοῖς τῶν παρατεταγμένων, καὶ κυκλωθέντων ἐν ὀλίγῳ, οἵπερ διεφθάρησαν Θεσπιέων, ἐν χερσὶν ἀμυνόμενοι κατεκόπησαν, καί τινες καὶ τῶν Ἀθηναίων, διὰ τὴν κύκλωσιν ταραχθέντες, ἠγνόησάν τε καὶ ἀπέκτειναν ἀλλήλους. τὸ μὲν οὖν ταύτῃ ἡσσᾶτο τῶν Βοιω-*

95. *πρός τε τοὺς ἀγαθοὺς ἄνδρας.* Reiskeus, probante Poppone, conjecit *πρός γε.* mihi quidem h. l. ferri posse videtur transpositio particulae *τὲ*, cum nollet dicere *πρὸς δὲ τοὺς ἀγ. ἄνδ. τό τε ἴσον δύναται, καὶ ὑπομν. μ. ἔχει.* „Brevis quidem, Athenienses, haec adhortatio est, tamen apud vos, qui fortes viri estis, et tantundem valet (quantum longior), et admonitionem potius quam imperium continet." — *οὐ προσῆκον.* i. e. *οὐ προσήκοντος τούτου. Ex Hk.*

ἐν Οἰνοφύτοις. v. 1, 108.

96. *οὐκ ἔτι φθάσαντος*, int. *ἐπελθεῖν.* — *καὶ ἐνταῦθα*, etiam *tunc*, ut ante: v. cap. 91. nunc igitur iterum ante aciem, sicut Hippocrates, suos cohortatus est. *Hk.*

ῥύακες: ῥεύματα ὑδρηγά. S. *torrentes.* — „*ὠθισμῷ ἀσπίδων*, *umbonum impulsu* (Valer. Max. 3, 2, 3.)" *E D.*

ὑποχωρησάντων δὲ etc. mendose ll. *ὑπ. γὰρ* —: neque enim hic locus est particulae causali, ubi simpliciter narratur, qui tum perierunt, Thespienses, Atheniensibus oppositos in sinistro cornu Boeotiorum (v. cap. 93.), non ignava morte occidisse, sed cominus se defendentes caesos esse. passim confusa *δὲ* et *γάρ*: v. Porson. ann. ad Eurip. Med.

τῶν, καὶ πρὸς τὸ μαχόμενον κατέφυγε· τὸ δὲ δεξιὸν, ᾗ οἱ Θηβαῖοι ἦσαν, ἐκράτει τῶν Ἀθηναίων, καὶ ὠσάμενοι κατὰ βραχὺ τὸ πρῶτον ἐπηκολούθουν. καὶ ξυνέβη, Παγώνδου περιπέμψαντος δύο τέλη τῶν ἱππέων ἐκ τοῦ ἀφανοῦς περὶ τὸν λόφον, ὡς ἐπόνει τὸ εὐώνυμον αὐτῶν, καὶ ὑπερφανέντων αἰφνιδίως, τὸ νικῶν τῶν Ἀθηναίων κέρας, νομίσαν ἄλλο στράτευμα ἐπιέναι, ἐς φόβον καταστῆναι· καὶ ἀμφοτέρωθεν ἤδη, ὑπό τε τοῦ τοιούτου, καὶ ὑπὸ τῶν Θηβαίων ἐφεπομένων καὶ παραῤῥηγνύντων, φυγὴ καθειστήκει παντὸς τοῦ στρατοῦ τῶν Ἀθηναίων. καὶ οἱ μὲν πρὸς τὸ Δήλιόν τε καὶ τὴν θάλασσαν ὥρμησαν, οἱ δὲ ἐπὶ τοῦ Ὠρωποῦ, ἄλλοι δὲ πρὸς Πάρνηθα τὸ ὄρος, οἱ δὲ, ὡς ἕκαστοί τινα εἶχον ἐλπίδα σωτηρίας. Βοιωτοὶ δὲ ἐφεπόμενοι ἔκτεινον, καὶ μάλιστα οἱ ἱππῆς οἵ τε αὐτῶν, καὶ οἱ Λοκροὶ, βεβοηθηκότες ἄρτι τῆς τροπῆς γιγνομένης· νυκτὸς δὲ ἐπιλαβούσης τὸ ἔργον ῥᾷον τὸ πλῆθος τῶν φευγόντων διεσώθη. καὶ τῇ ὑστεραίᾳ οἵ τε ἐκ τοῦ Ὠρωποῦ καὶ οἱ ἐκ τοῦ Δηλίου, φυλακὴν ἐγκαταλιπόντες, (εἶχον γὰρ αὐτὸ ὅμως ἔτι,) ἀπεκομίσθησαν κατὰ θάλασσαν ἐπ᾽ οἴκου.

Boeotii tropaeum ponunt, et subiatis suorum cadaveribus, hostium vero spoliatis, Tanagram redeunt, parantque se ad oppugnandum Delium; ante tamen praeconem Athenas mittunt, querentes de violato templo Apollinis, sacrisque locis excedere jubentes Athenienses, sua secum asportantes.

97. Καὶ οἱ Βοιωτοὶ τροπαῖον στήσαντες, καὶ τοὺς ἑαυτῶν ἀνελόμενοι νεκροὺς, τούς τε τῶν πολεμίων σκυλεύσαντες, καὶ φυλακὴν καταλιπόντες, ἀνεχώρησαν ἐς τὴν Τάναγραν, καὶ τῷ Δηλίῳ ἐπεβούλευον, ὡς προσβαλοῦντες· ἐκ δὲ τῶν Ἀθηναίων κήρυξ πορευόμενος ἐπὶ τοὺς νεκροὺς ἀπαντᾷ κήρυκι Βοιωτῷ, ὃς, αὐτὸν ἀποστρέψας, καὶ εἰπὼν, ὅτι οὐδὲν πράξει πρὶν ἂν αὐτὸς ἀναχωρήσῃ πάλιν, καταστὰς ἐπὶ Ἀθηναίους

1083., nos ad Odyss. μ', 342. etc. — κατὰ βραχὺ, *paulatim*. v. Viger. p. 633., ann. 3.

καὶ παραῤῥηγνύντων. hoc vocabulum explicat P. Prolegg. 2., p. 76., cujus verba adscribam. „Umbonum impulsu (ἀσπίδων ὠθισμῷ 4, 96.) se invicem propellebant (quod ὤσασθαι dicitur), et paulatim disjiciebant (παραῤῥηγνύναι 4, 96.; 5, 73.; 6, 70.). hoc modo pugnatum est apud Delium, Mantineam, Syracusas.“ *Hk*. Herodicus Cratetius apud Athen. 5, 55., p. 215, F, rem ita narrat Παγώνδου δύο τέλη περιπέμψαντος τῶν ἱππέων ἐκ τοῦ ἀφανοῦς περὶ τὸν λόφον, τότε γὰρ οἱ μὲν πρὸς τὸ Δήλιον τῶν Ἀθηναίων ἔφυγον, οἱ δ' ἐπὶ θάλατταν, ἄλλοι δὲ ἐπὶ Ὠρωπὸν, οἱ δὲ εἰς Πάρνηθα τὸ ὄρος, Βοιωτοὶ δ' ἐφεπόμενοι ἔκτεινον, καὶ μάλιστα οἱ ἱππεῖς οἵ τε ἑαυτῶν, κ. Λοκρῶν, τοιούτου οὖν κυδοιμοῦ κ. φόβου καταλαβόντος τοὺς Ἀθηναίους μόνος Σωκράτης βρενθυόμενος κ. τὼ ὀφθαλμὼ παραβάλλων εἱστήκει, ἀναστέλλων τὸ Βοιωτῶν κ. Λοκρῶν ἱππικόν. haec postrema desumta sunt e Platonis Conv. c. 36. *E G—ro.* „Athenaeum negantem, vera esse, quae de Socratis militia a multis prodita sunt, refellunt ibi Casaubonus, et Allatius ad Epistol. 1. Socratis, p. 144. add. interpretes Diogenis Laërtii 2, 2, 22.“ D. (Cf. et Luzac. de Socr. cive, p. 49. *G—r.*)

97. ἐκ δὲ τῶν Ἀθηναίων κήρυξ. ita rursus c. 104. pro ἐκ τῶν Ἀθηνῶν, vel κήρυξ Ἀθηναίων, vel

ἔλεγε τὰ παρὰ τῶν Βοιωτῶν, ὅτι οὐ δικαίως δράσειαν παραβαίνοντες τὰ νόμιμα τῶν Ἑλλήνων. πᾶσι γὰρ εἶναι καθεστηκὸς ἰόντας ἐπὶ τὴν ἀλλήλων ἱερῶν τῶν ἐνόντων ἀπέχεσθαι, Ἀθηναίους δὲ Δήλιον τειχίσαντας ἐνοικεῖν, καὶ ὅσα ἄνθρωποι ἐν βεβήλῳ δρῶσι, πάντα γίγνεσθαι αὐτόθι, ὕδωρ τε, ὃ ἦν ἄψαυστον σφίσι πλὴν πρὸς τὰ ἱερὰ χέρνιβι χρῆσθαι, ἀνασπάσαντας ὑδρεύεσθαι· ὥστε ὑπέρ τε τοῦ θεοῦ, καὶ ἑαυτῶν, Βοιωτοὺς ἐπικαλουμένους τοὺς ὁμωχέτας δαίμονας καὶ τὸν Ἀπόλλω, προαγορεύειν αὐτοὺς ἐκ τοῦ ἱεροῦ ἀπιόντας ἀποφέρεσθαι τὰ σφέτερα αὐτῶν.

Respondentes ad baec Athenienses negant, se impie fecisse, aut facturos esse, sed injurias sibimet illatas propulsasse; ceterum jus Graecerum excusant, quo is, penes quem sit imperium alicujus terrae, etiam templa pessideat, ritibus colenda, quibus pessit, praeter consuetos; quo jure ipsos Beeoties aliesque vulgo alienis olim templis uunc uti pro suis.

98. Τοσαῦτα τοῦ κήρυκος εἰπόντος οἱ Ἀθηναῖοι, πέμψαντες παρὰ τοὺς Βοιωτοὺς ἑαυτῶν κήρυκα, τοῦ μὲν ἱεροῦ οὔτε ἀδικῆσαι ἔφασαν οὐδὲν, οὔτε τοῦ λοιποῦ ἑκόντες βλάψειν· οὐδὲ γὰρ τὴν ἀρχὴν ἐσελθεῖν ἐπὶ τούτῳ, ἀλλ' ἵνα ἐξ αὐτοῦ τοὺς ἀδικοῦντας μᾶλλον σφᾶς ἀμύνωνται. τὸν δὲ νόμον τοῖς Ἕλλησιν εἶναι, ὧν ἂν ᾖ τὸ κράτος τῆς γῆς ἑκάστης, ἤν τε πλέονος, ἤν τε βραχυτέρας, τούτων καὶ τὰ ἱερὰ ἀεὶ γίγνεσθαι, τρόποις θεραπευόμενα οἷς ἂν πρὸς τοῖς εἰωθόσι καὶ δύνωνται. καὶ γὰρ Βοιωτοὺς καὶ τοὺς πολλοὺς τῶν ἄλλων, ὅσοι ἐξαναστήσαντές τινα βίᾳ νέμονται γῆν, ἀλλοτρίοις ἱεροῖς τὸ πρῶτον ἐπελθόντας οἰκεῖα νῦν κεκτῆσθαι.

Se ipses quoque, si majerem Boeetiae partem acquirere pessint, eam sibi vindicaturos esse, neque ex illa, in qua sint, quamque suam habeant, sponte abitures. aquam vere sibi attingendam fuisse necessarie, illos se aggressos ulciscentibus; consentaneumque esse, etiam deum in periculum aliqnod illatis veniam dare, cum delictis nen veluntariis arae sint refugium; ipse ipses, qui pro templis reddere velint cadavera, multo magis se impiare quam ees, qui nen convenientia templis auferri nelint; planeque se restitui jubere sibi, induciis patrie mere factis, cadavera suorum, quamvis terra bello capta neu excedentibus.

Καὶ αὐτοὶ εἰ μὲν ἐπὶ πλέον δυνηθῆναι τῆς ἐκείνων κρατῆσαι, τοῦτ' ἂν ἔχειν· νῦν δὲ, ἐν ᾧ μέρει εἰσὶν, ἑκόντες εἶ-

Ἀθηναῖες. (cf. 1, 110.) — καὶ ὅσα ἄνθρωπει ἐν βεβήλῳ δρῶσι. cum h. l. ad sententiam comparanda sunt, quae dicuntur 7, 87. de Atheniensibus in lantumiis conjectis, πάντα ποιούντων αὐτῶν διὰ στενοχωρίαν ἐν τῷ αὐτῷ, ubi recte S. διὰ τὸ δύσφημον, inquit, ἀπεσιώπησεν αὐτὰ ὀνομαστὶ εἰπεῖν. — ἀνασπάσαντας: ἀνιμησαμένους. S. — χέρνιψ h. l. est adspersie in sacris usitata; extra usum sacrorum autem de manuum letione intelligi notum est. — τοὺς ὁμωχέτας δαίμονας. i. e. συννάους. S. οἱ μετέχοντες τῶν αὐτῶν ναῶν καὶ αὐτῶν ἱερῶν. Suidas s. v., tom. 2. p. 693. Kust., βοιωτικὴν λέξιν vocat. *Hk.*

98. εἰ μὲν — δυνηθῆναι. v. ad 2, 102. — ἑκόντες εἶναι, ut 2, 89.; 4, 28.

ναι, ὡς ἐκ σφετέρου, οὐκ ἀπιέναι. ὕδωρ τε ἐν τῇ ἀνάγκῃ κινῆσαι, ἣν οὐκ αὐτοὶ ὕβρει προσθέσθαι, ἀλλ᾽ ἐκείνους προτέρους ἐπὶ τὴν σφετέραν ἐλθόντας ἀμυνόμενοι βιάζεσθαι χρῆσθαι. πᾶν δ᾽ εἰκὸς εἶναι [τῷ πολέμῳ καὶ] δεινῷ τινι κατειργόμενον ξύγγνωμόν τι γίγνεσθαι καὶ πρὸς τοῦ θεοῦ· καὶ γὰρ τῶν ἀκουσίων ἁμαρτημάτων καταφυγὴν εἶναι τοὺς βωμοὺς, παρανομίαν τε ἐπὶ τοῖς μὴ ἀνάγκῃ κακοῖς ὀνομασθῆναι, καὶ οὐκ ἐπὶ τοῖς ἀπὸ τῶν ξυμφορῶν τι τολμήσασι. τούς τε νεκροὺς πολὺ μειζόνως ἐκείνους ἀντὶ ἱερῶν ἀξιοῦντας ἀποδιδόναι ἀσεβεῖν ἢ τοὺς μὴ ἐθέλοντας ἱεροῖς τὰ μὴ πρέποντα κομίζεσθαι. σαφῶς τε ἐκέλευον σφίσιν εἰπεῖν, μὴ ἀπιοῦσιν ἐκ τῆς Βοιωτῶν γῆς, (οὐ γὰρ ἐν τῇ ἐκείνων ἔτι εἶναι, ἐν ᾗ δὲ δορὶ ἐκτήσαντο,) ἀλλὰ κατὰ τὰ πάτρια τοὺς νεκροὺς σπένδουσιν ἀναιρεῖσθαι.

Boeotii, Oropiam, si opus sit, occupaturi pro Delio, perstant in postulato.

99. *Οἱ δὲ Βοιωτοὶ ἀπεκρίναντο, εἰ μὲν ἐν τῇ Βοιωτίᾳ εἰσὶν, ἀπιόντας ἐκ τῆς ἑαυτῶν ἀποφέρεσθαι τὰ σφέτερα, εἰ δὲ ἐν τῇ ἐκείνων, αὐτοὺς γιγνώσκειν τὸ ποιητέον, νομίζοντες τὴν μὲν Ὠρωπίαν, ἐν ᾗ τοὺς νεκροὺς, ἐν μεθορίοις τῆς μάχης γενομένης, κεῖσθαι ξυνέβη, Ἀθηναίων κατὰ τὸ ὑπήκοον εἶναι„ καὶ οὐκ ἂν αὐτοὺς βίᾳ σφῶν κρατῆσαι αὐτῶν· οὐδ᾽ αὖ ἐσπένδοντο δῆθεν ὑπὲρ τῆς ἐκείνων, τὸ δὲ „ἐκ τῆς ἑαυτῶν“ εὐπρεπὲς εἶναι ἀποκρίνασθαι „ἀπιόντας καὶ ἀπολαβεῖν, ἃ ἀπαιτοῦσιν.“ ὁ δὲ κῆρυξ τῶν Ἀθηναίων ἀκούσας ἀπῆλθεν ἄπρακτος.*

Boeotii machina quadam, ab ipsis excogitata, capiunt Delium.

100. *Καὶ οἱ Βοιωτοὶ, εὐθὺς μεταπεμψάμενοι ἔκ τε τοῦ Μηλιέως κόλπου ἀκοντιστὰς, καὶ σφενδονήτας, καὶ βεβοηθηκότων αὐτοῖς μετὰ τὴν μάχην Κορινθίων τε δισχιλίων ὁπλιτῶν, καὶ τῶν ἐκ Νισαίας ἐξεληλυθότων Πελοποννησίων φρουρῶν, καὶ Μεγαρέων ἅμα, ἐστράτευσαν ἐπὶ τὸ Δήλιον, καὶ προσέβαλον τῷ τειχίσματι· ἄλλῳ τε τρόπῳ πειράσαντες καὶ μηχα-*

χρῆσθαι. int. αὐτῇ, τῇ ἀνάγκῃ. *Hk.*

[τῷ πολέμῳ.] glossa, qua generalis sententia infuscatur.

τούς τε νεκροὺς etc. hoc non commemoravit praeco boeotius, ut aliquid excidisse e superiore capite videatur. S. τοὺς Θηβαίους ἀξιοῦντας κομίζεσθαι μὲν τὸ ἱερὸν τὸ ἐπὶ Δήλιον, ἀνταποδιδόναι δὲ τοὺς νεκροὺς τοῖς Ἀθηναίοις, ἀσεβεῖν μᾶλλον ἤπερ τοὺς Ἀθηναίους, μὴ θέλοντας κομίσασθαι τὰ μὴ πρέποντα τοῖς ἱεροῖς, μηδὲ νεκροὺς θεῶν ἀντικαταλλάττεσθαι. Athenienses magis impie quam se facere dicunt Thebanos, quasi par pretium statuentes templis et mortuis, cum ipsi nolint auferri pro templis cadavera, illis *non convenientia*, i. e. non comparanda templis, neque eodem pretio aestimanda.

μὴ ἀπιοῦσιν — ἀναιρεῖσθαι. i. e. ἀν. ὑπὸ μὴ ἀπιόντων, et ἀν. dictum emphatice pro ἀναιρήσεσθαι, *sustolli* pro *sublatum iri*.

99. αὐτοὺς βίᾳ σφῶν. i. e. Athenienses invitis Boeotis. *Hk.* — αὐτῶν, cadaverum suorum.

νὴν προσήγαγον, ἥπερ εἷλεν αὐτὸ, τοιάνδε. κεραίαν μεγάλην δίχα πρίσαντες ἐκοίλαναν ἅπασαν, καὶ ξυνήρμοσαν πάλιν ἀκριβῶς ὥσπερ αὐλὸν, καὶ ἐπ' ἄκραν λέβητά τε ἤρτησαν ἁλύσεσι, καὶ ἀκροφύσιον ἀπὸ τῆς κεραίας σιδηροῦν ἐς αὐτὸν νεῦον καθεῖτο, καὶ ἐσεσιδήρωτο ἐπὶ μέγα καὶ τοῦ ἄλλου ξύλου. προσῆγον δὲ ἐκ πολλοῦ ἁμάξαις τῷ τείχει, ᾗ μάλιστα τῇ ἀμπέλῳ καὶ τοῖς ξύλοις ᾠκοδόμητο, καὶ ὁπότε εἴη ἐγγὺς, φύσας μεγάλας ἐσθέντες ἐς τὸ πρὸς ἑαυτῶν ἄκρον τῆς κεραίας ἐφύσων· ἡ δὲ πνοὴ ἰοῦσα στεγανῶς ἐς τὸν λέβητα, ἔχοντα ἄνθρακάς τε ἡμμένους, καὶ θεῖον, καὶ πίσσαν, φλόγα ἐποίει μεγάλην, καὶ ἧψε τοῦ τείχους, ὥστε μηδένα ἔτι ἐπ' αὐτοῦ μεῖναι, ἀλλὰ ἀπολιπόντας ἐς φυγὴν καταστῆναι, καὶ τὸ τείχισμα τούτῳ τῷ τρόπῳ ἁλῶναι. τῶν δὲ φρουρῶν οἱ μὲν ἀπέθανον, διακόσιοι δὲ ἐλήφθησαν· τῶν δὲ ἄλλων τὸ πλῆθος ἐς τὰς ναῦς ἐσβὰν ἀπεκομίσθησαν ἐπ' οἶκον.

Jam Boeotii mortuos reddunt Atheniensibus. numerus occisorum in pugna. Demosthenis clades in Sicyonia. mors Sitalcae, Thraciae regis, cui succedit Seuthes.

101. *Τοῦ δὲ Δηλίου ἑπτακαιδεκάτῃ ἡμέρᾳ ληφθέντος μετὰ τὴν μάχην, καὶ τοῦ ἀπὸ τῶν Ἀθηναίων κήρυκος, οὐδὲν ἐπισταμένου τῶν γεγενημένων, ἐλθόντος οὐ πολὺ ὕστερον αὖθις περὶ τῶν νεκρῶν, ἀπέδοσαν οἱ Βοιωτοὶ, καὶ οὐκέτι ταυτὰ ἀπεκρίναντο. ἀπέθανον δὲ Βοιωτῶν μὲν ἐν τῇ μάχῃ ὀλίγῳ ἐλάσσους πεντακοσίων, Ἀθηναίων δὲ ὀλίγῳ ἐλάσσους χιλίων, καὶ Ἱπποκράτης ὁ στρατηγὸς, ψιλῶν δὲ καὶ σκευοφόρων πολὺς ἀριθμός. μετὰ δὲ τὴν μάχην ταύτην καὶ ὁ Δημοσθένης ὀλίγῳ ὕστερον, ὡς αὐτῷ τοτε πλεύσαντι τὰ περὶ τὰς Σίφας τῆς προδοσίας πέρι οὐ προὐχώρησεν, ἔχων τὸν στρατὸν ἐπὶ τῶν νεῶν, τῶν τε Ἀκαρνάνων, καὶ Ἀγραίων, καὶ Ἀθηναίων τετρακοσίους ὁπλίτας, ἀπόβασιν ἐποιήσατο ἐς τὴν Σικυωνίαν. καὶ πρὶν πάσας τὰς ναῦς καταπλεῦσαι, βοηθήσαντες οἱ Σικυ-*

100. *ἥπερ ε. αὐτό.* haud male Gr. liber ἥπερ εἷλον α. „Talem fere machinam describit Apollodorus Poliorcet. p. 21. *Γίνονται χύτραι, ἢ ὀστράκινοι σιδηραῖς λεπίσι δεδεμένοι ἀπὸ τοῦ πυθμένος, δακτυλιαίῳ τρυπήματι. ἀνεφγότες οὗτοι πίμπλανται ἄνθρακος λεπτοῦ, κ. ἔχουσι σύριγγα σιδηρᾶν, εἰς ἣν ἄλλη ἐντίθεται σύριγξ, ἀσκώματα ἔχουσα. πῦρ δὲ λαβὼν ὁ ἄνθραξ ἅπτεται ἐμφυσώμενος, κ. πληγὴν ὁμοίαν ἐργάζεται φλογὶ, κ. ἐπεμβαίνει τῷ λίθῳ, κ. ὀρύσσεται (?) ὄξους ἢ ἄλλου τῶν δριμέων ἐγχεομένου.* confer Aeneae Comm. tacticum 33., 34., et Jul. Africanum cap. 44.“ *Wass.* Inter alia exempla ἐκφράσεως etiam hunc locum proponit Theon Progymnasm. cap. 11. D. „Nobilis est hic locus apud veteres grammaticos. v. Harpocrat., Hesych., Phavorin. in Ἐπὶ Δηλίῳ, Theon l. l., Pollux 2, 77.“ *G—r.*

ἐπ' ἄκραν. int. κεραίαν. — *ἀκροφύσιον* ferrea fistula est, quae in fornacis os immittitur ad ignem flatu excitandum. hic ad ipsum lebetem, in antenua extrema catenis suspensum, demissa erat. *Hk.*

στεγανῶς, *tecte.*

ἀπεκομίσθησαν. libri plurimi, quos secuti sunt recentiores praeter Didotum, *ἀπεκομίσθη*, quae est glossa, exquisite dicto illi adscripta. v. 1, 106.

ώνιοι τοὺς ἀποβεβηκότας ἔτρεψαν, καὶ κατεδίωξαν ἐς τὰς ναῦς, καὶ τοὺς μὲν ἀπέκτειναν, τοὺς δὲ ζῶντας ἔλαβον· τροπαῖον δὲ στήσαντες τοὺς νεκροὺς ὑποσπόνδους ἀπέδοσαν. ἀπέθανε δὲ καὶ Σιτάλκης, Ὀδρυσῶν βασιλεὺς, ὑπὸ τὰς αὐτὰς ἡμέρας τοῖς ἐπὶ Δηλίῳ, στρατεύσας ἐπὶ Τριβαλλοὺς, καὶ νικηθεὶς μάχῃ· Σεύθης δὲ ὁ Σπαρδόκου, ἀδελφιδοῦς ὢν αὐτοῦ, ἐβασίλευσεν Ὀδρυσῶν τε, καὶ τῆς ἄλλης Θρᾴκης, ᾗπερ καὶ ἐκεῖνος.

Brasidas cum sociis Thracibus Amphipoli bellum infert. origines ejus urbis.

102. *Τοῦ δ' αὐτοῦ χειμῶνος Βρασίδας, ἔχων τοὺς ἐπὶ Θρᾴκης ξυμμάχους, ἐστράτευσεν ἐς Ἀμφίπολιν τὴν ἐπὶ Στρυμόνι ποταμῷ, Ἀθηναίων ἀποικίαν. τὸ δὲ χωρίον τοῦτο, ἐφ' οὗ νῦν ἡ πόλις ἐστὶν, ἐπείρασε μὲν πρότερον καὶ Ἀρισταγόρας ὁ Μιλήσιος, φεύγων βασιλέα Δαρεῖον, κατοικίσαι, ἀλλὰ ὑπὸ Ἠδώνων ἐξεκρούσθη, ἔπειτα δὲ καὶ οἱ Ἀθηναῖοι ἔτεσι δύο καὶ τριάκοντα ὕστερον, ἐποίκους μυρίους σφῶν τε αὐτῶν, καὶ τῶν ἄλλων τὸν βουλόμενον, πέμψαντες, οἳ διεφθάρησαν ἐν Δραβήσκῳ ὑπὸ Θρᾳκῶν· καὶ αὖθις ἑνὸς δέοντι τριακοστῷ ἔτει ἐλθόντες οἱ Ἀθηναῖοι, Ἅγνωνος τοῦ Νικίου οἰκιστοῦ ἐκπεμφθέντος, Ἠδῶνας ἐξελάσαντες ἔκτισαν τὸ χωρίον τοῦτο, ὅπερ πρότερον Ἐννέα ὁδοὶ ἐκαλοῦντο. ὡρμῶντο δὲ ἐκ τῆς Ἠιόνος, ἣν αὐτοὶ εἶχον ἐμπόριον ἐπὶ τῷ στόματι τοῦ ποταμοῦ ἐπιθαλάσσιον, πέντε καὶ εἴκοσι σταδίους ἀπέχον ἀπὸ τῆς νῦν πόλεως, ἣν Ἀμφίπολιν Ἅγνων ὠνόμασεν, ὅτι, ἐπ' ἀμφότερα παραῤῥέοντος τοῦ Στρυμόνος, διὰ τὸ περιέχειν αὐτὴν τείχει μακρῷ ἀπολαβὼν ἐκ ποταμοῦ ἐς ποταμὸν περιφανῆ ἐς θάλασσάν τε καὶ τὴν ἤπειρον ᾤκισεν.*

Brasidas citato itinere, clam Amphipolitis, adjuvantibusque Argiliis aliisque finitimis, pervenit Amphipolin, et urbe recipitur per proditionem, sed solus. mox tamen etiam exercitus ejus transit pontem.

103. *Ἐπὶ ταύτην οὖν ὁ Βρασίδας, ἄρας ἐξ Ἀρνῶν τῆς*

101. ᾗπερ καὶ ἐκεῖνος. vulgo ἧσπερ, quasi Sitalces nonnisi reliquae Thraciae (τῇ ἄλλῃ Θρᾴκῃ), non etiam Odrysis, imperasset. aptum ᾗπερ, *ut*, quod vocabulum forte neglectum est a lexicographo nostro. v. Viger. p. 441. confusa ι et σ (ηιπερ, ησπερ), ut passim.

102. Ἀρισταγόρας ὁ Μιλήσιος. de eo Herodotus 5, 30. seqq. et cap. 124—126. — ἔπειτα δὲ καὶ οἱ Ἀθηναῖοι. int. ἐπείρασαν κατοικίσαι. rem narravit jam supra 1, 100., ubi sunt οἰκήτορες, quos hic ἐποίκους vocat. cf. Diodor. 12, 68., qui conditorem Atheniensem, a Thucydide Hagnonem dictum, Apionem vocat, et tertiam κτίσιν *duobus* annis post alteram factam esse tradit, si certa ibi est scriptura. *Hk.*

ὅπερ πρότερον — ἐκαλοῦντο. vulgo ἐκαλεῖτο. pluralis verbi non ad subjectum, sed, ut non raro fit, ad praedicatum proxime positum referendus est. cf. c. 26. *Hk.*

παραῤῥέοντος. vulgo περιῤῥέοντος, cui obstant verba ἐπ' ἀμφότερα. non circumfluebat, sed utrinque alluebat, Strymon Amphipolin. similiter 3, 6. παρορμισάμενοι legendum puto pro περιορμ., quemadmodum hae praepositiones permisceri solent a librariis: v. Schäfer. Melet. p. 25.

103. Ἀρνῶν. oppidum incertae positionis; non longe ab Onthyrio

Χαλκιδικῆς, ἐπορεύετο τῷ στρατῷ, καὶ ἀφικόμενος περὶ δείλην ἐπὶ τὸν Αὐλῶνα, καὶ Βρωμίσκον, ᾗ ἡ Βόλβη λίμνη ἐξίησιν ἐς θάλασσαν, καὶ δειπνοποιησάμενος, ἐχώρει τὴν νύκτα. χειμὼν δὲ ἦν, καὶ ὑπένιφεν· ᾗ καὶ μᾶλλον ὥρμησε, βουλόμενος λαθεῖν τοὺς ἐν τῇ Ἀμφιπόλει πλὴν τῶν προδιδόντων. ἦσαν γὰρ Ἀργιλίων τε ἐν αὐτῇ οἰκήτορες, (εἰσὶ δὲ οἱ Ἀργίλιοι Ἀνδρίων ἄποικοι,) καὶ ἄλλοι, οἳ ξυνέπρασσον ταῦτα, οἱ μὲν Περδίκκᾳ πειθόμενοι, οἱ δὲ Χαλκιδεῦσι. μάλιστα δὲ οἱ Ἀργίλιοι, ἐγγύς τε προσοικοῦντες, καὶ ἀεί ποτε τοῖς Ἀθηναίοις ὄντες ὕποπτοι, καὶ ἐπιβουλεύοντες τῷ χωρίῳ, ἐπειδὴ παρέτυχεν ὁ καιρὸς, καὶ Βρασίδας ἦλθεν, ἔπραξάν τε ἐκ πλείονος πρὸς τοὺς ἐμπολιτεύοντας σφῶν ἐκεῖ, ὅπως ἐνδοθήσεται ἡ πόλις· καὶ τότε δεξάμενοι αὐτὸν τῇ πόλει, καὶ ἀποστάντες τῶν Ἀθηναίων, ἐν ἐκείνῃ τῇ νυκτὶ κατέστησαν τὸν στρατὸν πρόσω ἐπὶ τὴν γέφυραν τοῦ ποταμοῦ. ἀπέχει δὲ τὸ πόλισμα πλέον τῆς διαβάσεως, καὶ οὐ καθεῖτο τείχη, ὥσπερ νῦν, φυλακὴ δέ τις βραχεῖα καθειστήκει, ἣν βιασάμενος ῥᾳδίως ὁ Βρασίδας, ἅμα μὲν τῆς προδοσίας οὔσης, ἅμα δὲ καὶ χειμῶνος ὄντος, καὶ ἀπροσδόκητος προσπεσὼν, διέβη τὴν γέφυραν, καὶ τὰ ἔξω τῶν Ἀμφιπολιτῶν, οἰκούντων κατὰ πᾶν τὸ χωρίον, εὐθὺς εἶχε.

abfuisse Rhianus auctor est. Plinius 4, 7. *Oppida celebria Hellas, Halos, Phthia, Arne.* cf. Strab., Steph. in Ἄρνη (nomen pariter usitatum) et Ὀνθύριον, Hesych. *E Wass. et D.*

Αὐλῶνα hic esse nomen proprium, nemo, opinor, dubitabit, et ita accepit Cellarius Geogr. ant. 2, 13. Galenus quoque libro 3. de Sanitate tuenda Aulonem, Macedoniae urbem supra Strymonem, commemorat. *E D.* novimus etiam alias urbes cognomines iu confiniis Messeniae et Elidis, Illyria, Syria, appellatas omnes a convallibus, in quibus sitae erant, aut hodieque sunt, velut illyrica, quae nunc vocatur Valona. quae hic significatur, convallis illa est, per qnam Bolbe lacus in mare effluit.

Βρωμίσκον. aliquot ll. *Βρόμισκον.* Steph. *Βορμίσκος.* „Bromiscl fama erat Euripidem obiisse. v. Ammian. Marcell. 27, 4, 8.“ *Ex Arn.*

ὑπένιφεν. plerique ll. *ὑπένειφεν.* v. ann. ad 3, 23.

ἐν — νυκτί. quidam ex parte codicum, *τῷ ἐν* omisso, *ἐκείνῃ τῇ νυκτί.* sed recte Did. „On sait que la préposition *ἐν*, entre autres significations, a aussi celle du temps; les phrases ci-dessous sont consacrées par un usage constant, *ἐν εἰρήνῃ, ἐν πολέμῳ, ἐν νυκτὶ, ἐν ἡμέρᾳ, ἐν τούτῳ, ἐν ᾧ*, etc.“

πρόσω ἐπὶ τὴν γέφυραν. in margine Cass. manu rec. scriptum est *γρ. καὶ πρὸ ἔω*, quod probatum Dukero receperunt Bk., Bloomf., et K. vulgatam defendit P. Did. p. 494. „La leçon *πρόσω* nons semble incontestablement la véritable. Après avoir dit *πρόσω*, qui signifie „loin,“ Thuc. précise l'endroit où s' arrêta l'armée de Brasidas, en ajontant immédiatement après les mots *ἐπὶ τὴν γέφυραν*, et en nous détaillant la position de ce pont par le passage suivant *ἀπέχει δὲ τὸ πόλισμα πλέον τῆς διαβάσεως, καὶ οὐ καθεῖτο τείχη*, etc. On voit que les mots *ἀπέχει τὸ πόλ.* sont une paraphrase de *πρόσω*.“

ἀπέχει δὲ — διαβάσεως. i. e. abest oppidum a ponte longius quam latus est transitus, i. e. pons. — *οὐ καθεῖτο τείχη*, ubi pons s. transitus fluminis erat, nullus dum murus ab urbe, in colle sita, ad flumen demissus erat. *Hk.*

Transitu inopinato Lacedaemoniorum, captisque multis suburbanorum, vel in urbem fugientibus, Amphipolitae consternati trepidant, quasi jam expugnata urbe.

104. *Τῆς δὲ διαβάσεως αὐτοῦ ἄφνω τοῖς ἐν τῇ πόλει γεγενημένης, καὶ τῶν ἔξω πολλῶν μὲν ἁλισκομένων, τῶν δὲ καὶ καταφευγόντων ἐς τὸ τεῖχος, οἱ Ἀμφιπολῖται ἐς θόρυβον μέγαν κατέστησαν ἄλλως τε, καὶ ἀλλήλοις ὕποπτοι ὄντες, καὶ λέγεται Βρασίδαν, εἰ ἠθέλησε μὴ ἐφ' ἁρπαγὴν τῷ στρατῷ τραπέσθαι, ἀλλ' εὐθὺς χωρῆσαι πρὸς τὴν πόλιν, δοκεῖν ἂν ἑλεῖν· νῦν δὲ ὁ μὲν ἱδρύσας τὸν στρατὸν ἐπὶ τὰ ἔξω ἐπέδραμε, καὶ ὡς οὐδὲν αὐτῷ ἀπὸ τῶν ἔνδον, ὡς προσεδέχετο, ἀπέβαινεν, ἡσύχαζεν.*

Sed in suburbiis consistente Brasida factio inimica Spartanis probibet, quominus portae aperiantur, Thasoque arcessit alterum Atheniensium in Thracia ducem, Thucydidem, qui statim 7 navibus proficiscitur ad cavendam deditionem urbis.

Οἱ δὲ ἐναντίοι τοῖς προδιδοῦσι, κρατοῦντες τῷ πλήθει, ὥστε μὴ αὐτίκα τὰς πύλας ἀνοίγεσθαι, πέμπουσι μετὰ Εὐκλέους τοῦ στρατηγοῦ, ὃς ἐκ τῶν Ἀθηναίων παρῆν αὐτοῖς φύλαξ τοῦ χωρίου, ἐπὶ τὸν ἕτερον στρατηγὸν τῶν ἐπὶ Θρᾴκης, Θουκυδίδην τὸν Ὀλόρου, ὃς τάδε ξυνέγραψεν, ὄντα περὶ Θάσον, (ἔστι δὲ ἡ νῆσος Παρίων ἀποικία, ἀπέχουσα τῆς Ἀμφιπόλεως ἡμίσεος ἡμέρας μάλιστα πλοῦν,) κελεύοντες σφίσι βοηθεῖν. καὶ ὁ μὲν ἀκούσας κατὰ τάχος ἑπτὰ ναυσὶν, αἳ ἔτυχον παροῦσαι, ἔπλει, καὶ ἐβούλετο φθάσαι μάλιστα μὲν οὖν τὴν Ἀμφίπολιν, πρίν τι ἐνδοῦναι· εἰ δὲ μὴ, τὴν Ἠιόνα προκαταλαβεῖν.

Qua re comperta Brasidas metuens deditionem accelerare studet aequis oblatis conditionibus.

105. *Ἐν τούτῳ δὲ ὁ Βρασίδας, δεδιὼς καὶ τὴν ἀπὸ τῆς Θάσου τῶν νεῶν βοήθειαν, καὶ πυνθανόμενος, τὸν Θουκυδίδην κτῆσίν τε ἔχειν τῶν χρυσείων μετάλλων ἐργασίας ἐν τῇ περὶ ταῦτα Θρᾴκῃ, καὶ ἀπ' αὐτοῦ δύνασθαι ἐν τοῖς πρώτοις τῶν ἠπειρωτῶν, ἠπείγετο προκατασχεῖν, εἰ δύναιτο, τὴν πόλιν, μὴ, ἀφικνουμένου αὐτοῦ, τὸ πλῆθος τῶν Ἀμφιπολιτῶν, ἐλπίσαν ἐκ θαλάσσης ξυμμαχικὸν, καὶ ἀπὸ τῆς Θρᾴκης, ἀγείραντα αὐτὸν περιποιήσειν σφᾶς, οὐκέτι προσχωροῖ, καὶ τὴν ξύμβασιν μετρίαν ἐποιεῖτο, κήρυγμα τόδε ἀνειπὼν, Ἀμφιπολιτῶν καὶ Ἀθηναίων τῶν ἐνόντων τὸν μὲν βουλόμενον ἐπὶ τοῖς*

104. *ἡμίσεος ἡμέρας.* ut alibi *μέσον ἡμέρας* vel *νυκτῶν* dicitur, sic h. l. *ἥμισυ ἡμέρας.* — de verbis *ἐκ τῶν Ἀθηναίων* cf. c. 97. *Ex Hk.*

προκαταλαβεῖν. inepte pars librorum *προκαταλαβὼν*, quod referendum esset eadem sententia ad *φθάσαι*, cum hoc dicat Thuc., se praevenire voluisse deditionem urbis, vel, id si non posset, prius Eonem capere, unde postea Amphipolis oppugnaretur.

105. *τῶν χρυσείων μετάλλων.* v. Prolegomena nostra p. 3.

περιποιήσειν: σώσειν. (cf. 3, 102.) — *ἐπὶ τοῖς ἑαυτοῦ: κτήμασι δηλ.*

ἑαυτοῦ, τῆς ἴσης καὶ ὁμοίας μετέχοντα, μένειν, τὸν δὲ μὴ ἐθέλοντα ἀπιέναι τὰ ἑαυτοῦ ἐκφερόμενον πέντε ἡμερῶν.

Quibus conditionibus acceptis Amphipolitarum alii aliis de causis dedunt se Brasidae, eodem die sero Thucydide appellente ad Eonem.

106. *Οἱ δὲ πολλοὶ ἀκούσαντες ἀλλοιότεροι ἐγένοντο τὰς γνώμας ἄλλως τε, καὶ βραχὺ μὲν Ἀθηναίων ἐμπολιτεῦον, τὸ δὲ πλεῖον ξύμμικτον. καὶ τῶν ἔξω ληφθέντων συχνοὶ οἰκεῖοι ἔνδον ἦσαν, καὶ τὸ κήρυγμα πρὸς τὸν φόβον δίκαιον εἶναι ἐλάμβανον, οἱ μὲν Ἀθηναῖοι διὰ τὸ ἄσμενοι ἂν ἐξελθεῖν, ἡγούμενοι οὐκ ἐν ὁμοίῳ σφίσιν εἶναι τὰ δεινά, καὶ ἅμα οὐ προσδεχόμενοι βοήθειαν ἐν τάχει, ὁ δὲ ἄλλος ὅμιλος, πόλεώς τε ἐν τῷ ἴσῳ οὐ στερισκόμενοι, καὶ κινδύνου παρὰ δόξαν ἀφιέμενοι· ὥστε τῶν πρασσόντων τῷ Βρασίδᾳ ἤδη καὶ ἐκ τοῦ φανεροῦ διαδικαιούντων αὐτά, ἐπειδὴ καὶ τὸ πλῆθος ἑώρων τετραμμένον, καὶ τοῦ παρόντος Ἀθηναίων στρατηγοῦ οὐκέτι ἀκροώμενον, ἐγένετο ἡ ὁμολογία, καὶ προσεδέξαντο ἐφ' οἷς ἐκήρυξε. καὶ οἱ μὲν τὴν πόλιν τοιούτῳ τρόπῳ παρέδοσαν· ὁ δὲ Θουκυδίδης καὶ αἱ νῆες ταύτῃ τῇ ἡμέρᾳ ὀψὲ κατέπλεον ἐς τὴν Ἠιόνα. καὶ τὴν μὲν Ἀμφίπολιν Βρασίδας ἄρτι εἶχε, τὴν δὲ Ἠιόνα παρὰ νύκτα ἐνεγένετο λαβεῖν· εἰ γὰρ μὴ ἐβοήθησαν αἱ νῆες διὰ τάχους, ἅμα ἕῳ ἂν εἴχετο.*

Brasidas Eonem frustra tentat, Amphipolin autem instruit; deficiuntque ab Atheniensibus Myrcinus, urbs edonica, Galepsus, et Oesyme, adjuvante Perdicca.

107. *Μετὰ δὲ τοῦτο ὁ μὲν τὰ ἐν τῇ Ἠιόνι καθίστατο, ὅπως καὶ τὸ αὐτίκα, ἢν ἐπίῃ ὁ Βρασίδας, καὶ τὸ ἔπειτα ἀσφαλῶς ἕξει, δεξάμενος τοὺς ἐθελήσαντας ἐπιχωρῆσαι ἄνωθεν κατὰ*

106. *ἀλλοιότεροι ἐγ. τὰς γνώμας*: ἤγουν μετεβλήθησαν τὴν προαίρεσιν. S.

βραχὺ — ἐμπολιτεῦον **refer ad *οἱ πολλοί*, quemadmodum totum et partes graece eodem casu enuntiantur. v. Matth. gr. §. 562. not. sic 4, 73. *οἱ γὰρ Μεγαρῆς, ὡς οἱ Ἀθηναῖοι ἐτάξαντο μὲν παρὰ τὰ μακρὰ τείχη ἐξελθόντες, ἡσύχαζον δὲ καὶ αὐτοί, μὴ ἐπιόντων, λογιζόμενοι καὶ οἱ ἐκείνων στρατηγοί, μὴ ἀντίπαλον εἶναι σφίσι τὸν κίνδυνον κ. τ. λ.*: tanquam pars enim *οἱ στρατηγοὶ* continentur in *οἱ Ἀθηναῖοι*, et hoc loco *τὸ βραχὺ Ἀθηναίων* in *οἱ πολλοί*. *Ex Hk.***

***τὸ δὲ — ξύμμικτον*: *οἱ πλείους οἰκήτορες σύμμικτοι ἦσαν, ἤγ. ἐκ διαφόρων γενῶν.* S.**

τὸ κήρυγμα — ἐλάμβανον. **aequum putabant Brasidae praeconium, comparatum cum metu suo, longe pejora expectantium. — *ἐλάμβανον*, *existimabant.* glossa est *ὑπελάμβανον*, quod in plerisque codicibus habetur. v. 2, 42. — *ἐξελθεῖν*, *abire* in agros suos.**

οὐκ ἐν ὁμοίῳ. **i. e. *non perinde atque antea* quam Brasidas pactum illud aequum iis obtulisset. *Hk.***

πόλεως — στερισκόμενοι, ***tum quod aequabili civitatis jure non privarentur.*** **Port.**

τὴν δὲ Ἠιόνα παρὰ νύκτα ἐνεγένετο λαβεῖν, ***et Eon sub noctem fieri poterat ut caperetur.*** **ll. mendose *ἐγένετο*, *ἐν-* syllaba hausta a simili *-εγ-*, quae illam excipit.**

107. *ἐπιχωρῆσαι* libri quam plurimi et optimi. vulgo *ἀποχωρῆσαι*, quod qui librarii dederunt, ii in mente habuisse videntur verba *ἀπιέναι τὰ ἑαυτοῦ ἐκφερόμενον*

τὰς σπονδάς· ὁ δὲ πρὸς μὲν τὴν Ἠιόνα κατά τε τὸν ποταμὸν πολλοῖς πλοίοις ἄφνω καταπλεύσας, εἴ πως τὴν προὔχουσαν ἄκραν ἀπὸ τοῦ τείχους λαβὼν κρατοίη τοῦ ἔσπλου, καὶ κατὰ γῆν ἀποπειράσας ἅμα, ἀμφοτέρωθεν ἀπεκρούσθη· τὰ δὲ περὶ τὴν Ἀμφίπολιν ἐξηρτύετο. καὶ Μύρκινός τε αὐτῷ προσεχώρησεν, ἠδωνικὴ πόλις, Πιττακοῦ, τοῦ Ἠδώνων βασιλέως, ἀποθανόντος ὑπὸ τῶν Γοάξιος παίδων καὶ Βραυροῦς τῆς γυναικὸς αὐτοῦ, καὶ Γαληψὸς οὐ πολλῷ ὕστερον, καὶ Οἰσύμη· εἰσὶ δὲ αὗται Θασίων ἀποικίαι. παρὼν δὲ καὶ Περδίκκας εὐθὺς μετὰ τὴν ἅλωσιν ξυγκαθίστη ταῦτα.

Amphipoli amissa, urbe opportunissima, trepidant Athenienses, quorum ibi civitates deficiunt.

108. Ἐχομένης δὲ τῆς Ἀμφιπόλεως οἱ Ἀθηναῖοι ἐς μέγα δέος κατέστησαν ἄλλως τε, καὶ ὅτι ἡ πόλις ἦν αὐτοῖς ὠφέλιμος ξύλων τε ναυπηγησίμων πομπῇ, καὶ χρημάτων προσόδῳ, καὶ ὅτι μέχρι μὲν τοῦ Στρυμόνος ἦν πάροδος, Θεσσαλῶν διαγόντων, ἐπὶ τοὺς ξυμμάχους σφῶν τοῖς Λακεδαιμονίοις· τῆς δὲ γεφύρας μὴ κρατούντων, ἄνωθεν μὲν μεγάλης οὔσης ἐπὶ πολὺ λίμνης τοῦ ποταμοῦ, τὰ δὲ πρὸς Ἠιόνα τριήρεσι τηρουμένων, οὐκ ἂν δύνασθαι προελθεῖν· τότε δὲ ῥᾳδία ἤδη ἐνομίζετο γεγενῆσθαι. καὶ τοὺς ξυμμάχους ἐφοβοῦντο, μὴ ἀ-

cap. 105. sed h. l. agitur de receptione eorum, qui accedere volebant ad Thucydidem. *Ex Hk.* „*ἄνωθεν* intellige *Amphipoli*, quae urbs a mari remotior erat quam Eon. *Myrcinum* in partes Brasidae transiisse narrat Pittaco mortuo, quem inde colligas rebus Atheniensium studuisse.“ *E G—ro.*

Γαληψός: πόλις Θρᾴκης —. Θουκυδίδης τετάρτῃ ἑτέραν λέγει, „καὶ Γαληψὸς — καὶ Οἰσύμη.“ Steph. Byz. „Gatterer. recte discernit Galepsum hujus loci ab urbe cognomini, quae in littore Sithoniae jacebat. hanc Xerxis classis praetervecta est, legens littus inde a Torone Olynthum versus (Herod. 7, 122.); at Galepsus, de qua hic agitur, clare refertur a Strabone Excerpt. libri 7. sita fuisse a Strymone orientem versus, idemque apparet ex narratione Thucydidis 5, 6., ubi Cleon narratur, capta rursus Torone, Amphipolin versus navigasse, et, dum Eone versatur, tum Stagirum, tum Galepsum, missis exercitus sui partibus recuperasse, quae oppida utrinque sita erant prope ostia Strymonis, prius paululum austrum, alterum orientem versus remotum ab iis ostiis.“ *Arn.* — *Οἰσύμη.* oppidum inter Strymonem et Nessum, secundum Plinium, Stephanum, etc. *E Wass.*

108. *κρατούντων — προελθεῖν.* participiorum *κρατούντων* et *τηρουμένων* subjectum est *Λακεδαιμονίων*. *τηρεῖσθαι* est *observari*. cum a superiore parte (*ἄνωθεν: ἐκ τῆς ἄνω πόλεως.* S.) fluvius paludosus esset lateque stagnaret, ab altera vero ad mare versus naves Atheniensium stationem haberent, utrinque, dum pons esset in Atheniensium potestate, Lacedaemonii ultra fluvium progredi non poterant. huic loci sententiae convenit vulgatum *προελθεῖν*, cujus loco boni libri habent *προσελθεῖν*, quod de accessu ad urbem ego olim accipiebam; sed vulgata aptior est, quia praecedit *μέχρι μὲν τοῦ Στρυμόνος ἦν πάροδος.* infinitivus *οὐκ ἂν δύνασθαι* pendet ex verbo *ἤλπισαν*, vel simili, quod ex primario *ἐς μέγα δέος κατέστησαν* facile subaudiri potest. *Ex Hk.* — *ῥᾳδία, ἡ πάροδος.*

προσιῶσιν· ὁ γὰρ Βρασίδας ἔν τε τοῖς ἄλλοις μέτριον ἑαυτὸν παρεῖχε, καὶ ἐν τοῖς λόγοις πανταχοῦ ἐδήλου, ὡς ἐλευθερώσων τὴν Ἑλλάδα ἐκπεμφθείη. καὶ αἱ πόλεις πυνθανόμεναι αἱ τῶν Ἀθηναίων ὑπήκοοι τῆς τε Ἀμφιπόλεως τὴν ἅλωσιν, καὶ ἃ παρέχεται, τήν τε ἐκείνου πρᾳότητα, μάλιστα δὴ ἐπήρθησαν ἐς τὸ νεωτερίζειν· καὶ ἐπεκηρυκεύοντο πρὸς αὐτὸν κρύφα, ἐπιπαριέναι τε κελεύοντες, καὶ βουλόμενοι αὐτοὶ ἕκαστοι πρῶτοι ἀποστῆναι, (καὶ γὰρ καὶ ἄδεια ἐφαίνετο αὐτοῖς, ἐψευσμένοις μὲν τῆς Ἀθηναίων δυνάμεως ἐπὶ τοσοῦτον, ὅση ὕστερον διεφάνη,) τὸ δὲ πλέον βουλήσει κρίνοντες ἀσαφεῖ ἢ προνοίᾳ ἀσφαλεῖ, εἰωθότες οἱ ἄνθρωποι, οὗ μὲν ἐπιθυμοῦσιν, ἐλπίδι ἀπερισκέπτῳ διδόναι, ὃ δὲ μὴ προσίενται, λογισμῷ αὐτοκράτορι διωθεῖσθαι· ἅμα δὲ τῶν Ἀθηναίων ἐν τοῖς Βοιωτοῖς νεωστὶ πεπληγμένων, καὶ τοῦ Βρασίδου ἐφολκὰ, καὶ οὐ τὰ ὄντα, λέγοντος, ὡς αὐτῷ ἐπὶ Νίσαιαν τῇ ἑαυτοῦ μόνῃ στρατιᾷ οὐκ ἠθέλησαν οἱ Ἀθηναῖοι ξυμβαλεῖν, ἐθάρσουν, καὶ ἐπίστευον μηδένα ἂν ἐπὶ σφᾶς βοηθῆσαι· τὸ δὲ μέγιστον, διὰ τὸ ἡδονὴν ἔχον ἐν τῷ αὐτίκα, καὶ ὅτι τὸ πρῶτον Λακεδαιμονίων ὀργώντων ἔμελλον πειράσεσθαι, κινδυνεύειν παντὶ τρόπῳ ἑτοῖμοι ἦσαν.

Brasidae tamen Laced. non mittunt plures copias, partim invidia principum civitatis, partim desiderio captivos Sphacteriae recuperandi, pacemque faciendi.

Ὧν αἰσθανόμενοι οἱ μὲν Ἀθηναῖοι φυλακὰς, ὡς ἐξ ὀλίγου

καὶ ἃ παρέχεται. i. e. ὑπισχνεῖται. sic 3, 36. ἔστιν ἃ παρεχόμενον. — ὅση ὕστερον διεφάνη. l. e. in aestimandis Atheniensium opibus tanto magis falsi sunt, quanto illae majores postea apparuerunt. *Ex Hk.*

εἰωθότες οἱ ἄνθρωποι. nominativi pro genitivis absolutis: neque enim pertinent ad κελεύοντες et κρίνοντες. — ἐλπίδι — διδόναι, *inconsideratae spei permittere.* Port. „ὁ δ' ἡδονῇ δούς. Eurip. Phoen. 21.“ *Coraës.*

εἰωθότες — διωθεῖσθαι. Il n'est, ce nous semble, donné qu'au génie de Thucydide d' embellir les réflexions du philosophe par les expressions pittoresques du poète, comme dans le passage que nous citons et une infinité d' autres. — Le mot διδόναι est opposé à διωθεῖσθαι, ceux de ἐλπίδι ἀπερισκέπτῳ à λογισμῷ αὐτοκράτορι. Les mots ἐλπ. ἀπερ. offrent une image vivante de l'homme qui ne voit plus d'obstacle dès qu'il s'agit d'obtenir ce qu'il désire ardemment, et la gravité d'un jugement soleunel, pour repousser ce qui lui déplaît, est énergiquement exprimée par λογισμῷ αὐτοκράτορι. *E Did.*

λογ. αὐτ., *ratiocinatione arbitraria.* Did. haec ita reddidit „Car ordinairement les hommes se livrent à leurs désirs avec un espoir inconsidéré, tandis que leurs pensées sont despotiques pour repousser ce qui leur déplaît.“

διωθεῖσθαι. S. παραιτεῖσθαι, von sich abweisen. cf. c. 87. — ἐφολκά: ἐπαγωγά. S. quae vim habent persuadendi. c. 88. διὰ τὸ ἐπαγωγὰ εἰπεῖν τὸν Βρασίδαν. *Hk.*

ὡς αὐτῷ — ξυμβαλεῖν. intell. βοηθήσαντι, ut c. 81. — διὰ τὸ ἡδονὴν ἔχον ἐν τῷ αὐτίκα, *propter rerum novarum studium.* Port. — ὀργώντων: ὡρμημένων, προθυμουμένων. S. Suidas in ὀργᾷν: ὀργῶντες παρὰ Θουκυδίδῃ ἀντὶ τοῦ ἐπιθυμοῦντες.

ὧν αἰσθανόμενοι. non solum ad Athenienses, sed etiam ad Brasidam pertinet hoc participium. — ἐξ ὀλίγου, *in illis temporum an-*

καὶ ἐν χειμῶνι, διέπεμπον ἐς τὰς πόλεις, ὁ δὲ ἐς τὴν Λακεδαίμονα ἐφιέμενος στρατιάν τε προσαποστέλλειν ἐκέλευε, καὶ αὐτὸς ἐν τῷ Στρυμόνι ναυπηγίαν τριήρων παρεσκευάζετο. οἱ δὲ Λακεδαιμόνιοι τὰ μὲν καὶ φθόνῳ ἀπὸ τῶν πρώτων ἀνδρῶν οὐχ ὑπηρέτησαν αὐτῷ, τὰ δὲ καὶ βουλόμενοι μᾶλλον τούς τε ἄνδρας τοὺς ἐκ τῆς νήσου κομίσασθαι, καὶ τὸν πόλεμον καταλῦσαι.

Megarenses longos muros Megarorum, ab Atheniensibus occupatos, demoliuntur; Brasidas Acten, in qua mons Athos, cum sociis invadit. civitates, variaeque gentes, ejus regionis. urbium nonnisi duae resistunt Brasidae.

109. *Τοῦ δ' αὐτοῦ χειμῶνος Μεγαρῆς τά γε μακρὰ τείχη, ἃ σφῶν οἱ Ἀθηναῖοι εἶχον, κατέσκαψαν ἑλόντες ἐς ἔδαφος, καὶ Βρασίδας μετὰ τὴν Ἀμφιπόλεως ἅλωσιν ἔχων τοὺς ξυμμάχους στρατεύει ἐπὶ τὴν Ἀκτὴν καλουμένην. ἔστι δὲ ἀπὸ τοῦ βασιλέως διορύγματος ἔσω προὔχουσα, καὶ ὁ Ἄθως αὐτῆς ὄρος ὑψηλὸν τελευτᾷ ἐς τὸ αἰγαῖον πέλαγος. πόλεις δὲ ἔχει Σάνην μὲν, Ἀνδρίων ἀποικίαν, παρ' αὐτὴν τὴν διώρυχα, ἐς τὸ πρὸς Εὔβοιαν πέλαγος τετραμμένην, τὰς δὲ ἄλλας, Θύσσον, καὶ Κλεωνὰς, καὶ Ἀκροθῴους, καὶ Ὀλόφυξον, καὶ Δῖον,*

gustiis. Port. „en si peu de temps." *Did.* „soviel es sich in der Geschwindigkeit thun liess." *Heilm.*

ἐφιέμενος, *mandans* legatis missis. ita Hk. et alii. Hesych. *ἐφιέμενος: ἐντελλόμενος*. Aeschylus Prom. 4. *ἐπιστολὰς, ἅς σοι πατὴρ ἐφεῖτο.* Pers. 226. (205.) *ταῦτα, δ' ὡς ἐφίεσαι, Πάντα θήσομεν θεοῖσι.* E G—ro.

109. *τά γε μακρὰ τείχη*, *longos quidem muros*, quibus urbs cum portu conjungebatur, non muros ipsius urbis. haec est vis *γὲ* particulae, quam posui, cum inutile sit *τὲ* vulgatum. *ΓΕ* et *ΤΕ* passim confusa.

τὴν Ἀκτήν. notao plures hoc nomine regiones littorales, Atticae, Peloponnesi, etc. v. Steph. Byz. h. v., Diodor., Scymnus, etc.

διορύγματος. Pal., Vat., *διωρύγματος.* v. Lobeck. ad Phryn. p. 231., et de fossa, quam Xerxes fecit, Herodot. 7, 21—24. (Sur ce canal de Xerxès on trouve un passage intéressant dans les mémoires de Walpole, 1818, p. 224.: „We soon came to the spot on the Isthmus, now called Problakas, where Xerxes is said to have cut a canal for his fleet of galleys. This is about a mile and a quarter long, and twenty-five yards across; a measurement not very different from that given by Herodotus of twelve stadia. We found, that it had been much filled up with mud and rushes, but it is traceable in its whole extent," etc. *Did.*) — *ἔσω.* i. e. intra Chersonnesum, quae per fossam illam a continente secludebatur. *Hk.*

Θύσσον. sic item Plinius 4, 10.; neque aliter nunc Herodotus 7, 22., sed in olim vulgatis libris *Θύσος.* — idem isto loco *Ἐν δὲ τῷ ἰσθμῷ τούτῳ, ἐς τὸν τελευτᾷ ὁ Ἄθως, Σάνη πόλις ἑλλὰς οἴκηται. αἱ δὲ ἐντὸς Σάνης, ἔσω δὲ τοῦ Ἄθω οἰκημέναι, τὰς τότε ὁ Πέρσης νησιώτιδας ἀντὶ ἠπειρωτίδων ὥρμητο ποιέειν, εἰσὶ αἵδε, Δῖον, Ὀλόφυξος, Ἀκρόθωον, Θύσσος* (ita Bähr.), *Κλεωναί.*

Ὀλόφυξον. Suidas, Phavorin., Strabo, et Scylax, *Ὀλόφυξις.* Eustath. et Steph. vulgatam scripturam servant. Aristophanes Av. 1041. (post 962. ed. Both.) *Ὀλοφύξιοι*, et ad hanc formam ibi *ὀτοτύξιοι* confinxit.

αἳ οἰκοῦνται ξυμμίκτοις ἔθνεσι βαρβάρων διγλώσσων· καί τι καὶ Χαλκιδικὸν ἔνι βραχὺ, τὸ δὲ πλεῖστον Πελασγικὸν, τῶν καὶ Λῆμνόν ποτε καὶ Ἀθήνας Τυρσηνῶν οἰκησάντων, καὶ Βισαλτικὸν, καὶ Κρηστωνικὸν, καὶ Ἤδωνες· κατὰ δὲ μικρὰ πολίσματα οἰκοῦσι. καὶ οἱ μὲν πλείους προσεχώρησαν τῷ Βρασίδᾳ, Σάνη δὲ καὶ Δῖον ἀντέστη· καὶ αὐτῶν τὴν χώραν ἐμμείνας τῷ στρατῷ ἐδῄου.

Deinde optimatum proditione Toronen chalcidicam capere conatur. Atheniensium milites praesidiarii trucidantur.

110. Ὡς δ' οὐκ ἐσήκουον, εὐθὺς στρατεύει ἐπὶ Τορώνην τὴν χαλκιδικὴν, κατεχομένην ὑπὸ Ἀθηναίων. καὶ αὐτὸν ἄνδρες ὀλίγοι ἐπήγοντο, ἕτοιμοι ὄντες τὴν πόλιν παραδοῦναι· καὶ ἀφικόμενος νυκτὸς ἔτι, καὶ περὶ ὄρθρον, τῷ στρατῷ ἐκαθέζετο πρὸς τὸ Διοσκούρειον, ὃ ἀπέχει τῆς πόλεως τρεῖς μάλιστα σταδίους. τὴν μὲν οὖν ἄλλην πόλιν τῶν Τορωναίων καὶ τοὺς Ἀθηναίους τοὺς ἐμφρουροῦντας ἔλαθεν· οἱ δὲ πράσσοντες αὐτῷ, εἰδότες, ὅτι ἥξοι, καὶ προσελθόντες τινὲς αὐτῶν λάθρα [ὀλίγοι], ἐτήρουν τὴν πρόσοδον, καί, ὡς ᾔσθοντο παρόντα, ἐσκομίζουσι παρ' αὐτοὺς ἐγχειρίδια ἔχοντας ἄνδρας ψιλοὺς ἑπτὰ, (τοσοῦτοι γὰρ μόνοι, ἀνδρῶν εἴκοσι τὸ πρῶτον ταχθέντων, οὐ κατέδεισαν ἐσελθεῖν· ἦρχε δὲ αὐτῶν Λυσίστρατος Ὀλύνθιος·) οἳ διαδύντες διὰ τοῦ πρὸς τὸ πέλαγος τείχους, καὶ λαθόντες τούς τε ἐπὶ τοῦ ἀνώτατα φυλακτηρίου φρουροὺς, οὔσης τῆς πόλεως πρὸς λόφον, ἀναβάντες διέφθειραν, καὶ τὴν κατὰ Καναστραῖον πυλίδα διῄρουν.

Intromittuntur primum a proditoribus 100 peltastae Lacedaemoniorum.

111. Ὁ δὲ Βρασίδας τῷ μὲν ἄλλῳ στρατῷ ἡσύχαζεν ὀλίγον προελθὼν, ἑκατὸν δὲ πελταστὰς προπέμπει, ὅπως, ὁπότε πύλαι τινὲς ἀνοιχθεῖεν, καὶ τὸ σημεῖον ἀρθείη, ὃ ξυνέκειτο, πρῶτοι ἐσδράμοιεν. καὶ οἱ μὲν, χρόνου ἐγγιγνομένου, καὶ θαυμάζοντες, κατὰ μικρὸν ἔτυχον ἐγγὺς τῆς πόλεως προσελθόντες· οἱ δὲ τῶν Τορωναίων ἔνδοθεν παρασκευάζοντες μετὰ τῶν ἐσεληλυθότων, ὡς αὐτοῖς ἥ τε πυλὶς διῄρητο, καὶ αἱ κατὰ τὴν ἀγορὰν πύλαι, τοῦ μοχλοῦ διακοπέντος, ἀνεῴγοντο, πρῶτον μὲν κατὰ τὴν πυλίδα τινὰς περιαγαγόντες ἐσεκόμισαν, ὅπως κατὰ νώτου καὶ ἀμφοτέρωθεν τοὺς ἐν τῇ πόλει, οὐδὲν εἰδό-

διγλώσσων. *bilingues* vocat barbaros, qui et patria et graeca lingua uterentur propter commercia cum Graecis. „8, 85. *Κᾶρα δίγλωσσον.*" *E Wass.*

Βισαλτικόν. v. 2, 99.

110. *Τορώνην*, urbem Macedoniae australis. v. 5, 3., Herod. 7, 122., et ann. ad *Καναστραῖον*.

[*ὀλίγοι.*] glossa, quam Portus non videtur legisse in suis exemplaribus; certe non reddidit (*cum aliquot ex ipsis ad eum clam accessissent*).

Καναστραῖον. Pallenes peninsulae promontorium, obversum Toronae, quae jacebat in adverso littore Sithoniae, mediae peninsulae ex tribus, quae ab hac continente in mare aegaeum excurrunt. v. Liv. 44, 11., initio. *G—r.*

111. *κατὰ μικρὸν*, *paulatim.*

τας, ἐξαπίνης φοβήσειαν· ἔπειτα τὸ σημεῖόν τε τοῦ πυρὸς, ὡς εἴρητο, ἀνέσχον, καὶ διὰ τῶν κατὰ τὴν ἀγορὰν πυλῶν τοὺς λοιποὺς ἤδη τῶν πελταστῶν ἐσεδέχοντο.

Deinde, dato signo, de quo convenerat, ipse cum reliquo exercitu magno tumultu irruit in urbem, et superiora loca ejus occupat.

112. *Καὶ ὁ Βρασίδας, ἰδὼν τὸ ξύνθημα, ἔθει δρόμῳ, ἀναστήσας τὸν στρατὸν, ἐμβοήσαντάς τε ἀθρόον, καὶ ἔκπληξιν πολλὴν τοῖς ἐν τῇ πόλει παρασχόντας. καὶ οἱ μὲν κατὰ τὰς πύλας εὐθὺς ἐσέπιπτον, οἱ δὲ κατὰ δοκοὺς τετραγώνους, αἳ ἔτυχον τῷ τείχει, πεπτωκότι καὶ οἰκοδομουμένῳ, πρὸς λίθων ἀνολκὴν προσκείμεναι. Βρασίδας μὲν οὖν καὶ τὸ πλῆθος εὐθὺς ἄνω καὶ ἐπὶ τὰ μετέωρα τῆς πόλεως ἐτράπετο, βουλόμενος κατ' ἄκρας καὶ βεβαίως ἑλεῖν αὐτήν· ὁ δὲ ἄλλος ὅμιλος κατὰ πάντα ὁμοίως ἐσκεδάννυντο.*

Hoplitae Atheniensium partim dormientes caedunntur, partim ad naves suas, vel Lecythum, aufugiunt una cum Toronaeis, qui ab illis sentiebant.

113. *Τῶν δὲ Τορωναίων, γιγνομένης τῆς ἁλώσεως, τὸ μὲν πολὺ οὐδὲν εἰδὸς ἐθορυβεῖτο, οἱ δὲ πράσσοντες, καὶ οἷς ταῦτα ἤρεσκε, μετὰ τῶν ἐσελθόντων εὐθὺς ἦσαν. οἱ δὲ Ἀθηναῖοι, (ἔτυχον γὰρ ἐν τῇ ἀγορᾷ ὁπλῖται καθεύδοντες ὡς πεντήκοντα) ἐπειδὴ ᾔσθοντο, οἱ μέν τινες ὀλίγοι διαφθείρονται ἐν χερσὶν αὐτῶν, τῶν δὲ λοιπῶν οἱ μὲν πεζῇ, οἱ δὲ ἐς τὰς ναῦς, αἳ ἐφρούρουν δύο, καταφυγόντες διασώζονται ἐς τὴν Ληκυθὸν τὸ φρούριον, ὃ εἶχον αὐτοὶ, καταλαβόντες ἄκρον τῆς πόλεως ἐς τὴν θάλασσαν ἀπειλημμένον ἐν στενῷ ἰσθμῷ· κατέφυγον δὲ καὶ τῶν Τορωναίων ἐς αὐτοὺς ὅσοι ἦσαν σφίσιν ἐπιτήδειοι.*

Brasidas Toronaeos, qui aufugernnt, tuto redire jubet, Athenienses autem Lecytho excedere; quibus, fide publica interposita, duo dies concedit ad sustollendum cadavera suorum.

114. *Γεγενημένης δὲ ἡμέρας ἤδη, καὶ βεβαίως τῆς πόλεως ἐχομένης, ὁ Βρασίδας τοῖς μὲν μετὰ τῶν Ἀθηναίων Τορωναίοις καταπεφευγόσι κήρυγμα ἐποιήσατο, τὸν βουλόμενον ἐπὶ τὰ ἑαυτοῦ ἐξελθόντα ἀδεῶς πολιτεύειν· τοῖς δὲ Ἀθηναίοις κήρυκα προσπέμψας ἐξιέναι ἐκέλευσεν ἐκ τῆς Ληκυθοῦ ὑποσπόνδους καὶ τὰ ἑαυτῶν ἔχοντας, ὡς οὔσης Χαλκιδέων. οἱ δὲ ἐκλείψειν μὲν οὐκ ἔφασαν, σπείσασθαι δὲ σφίσιν ἐκέλευον ἡμέραν τοὺς νεκροὺς ἀνελέσθαι· ὁ δὲ ἐσπείσατο δύο.*

112. *ἐμβοήσαντας — παρασχόντας.* ll. aliquot ab interpretatione *ἐμβοήσαντα — παρασχόντα.* — *ἀθρόον, ἀθρόως, multum,* valde.

113. *αὐτῶν* pendet ex *οἱ μέν τινες.* — *Ληκυθὸν* scripsi mutato accentu nominis proprii. — *ἀπειλημμένον.* c. 102. *τείχει μακρῷ ἀπολαβὼν ἐκ ποταμοῦ ἐς ποταμόν.* c. 120. *τῆς Παλλήνης ἐν τῷ ἰσθμῷ ἀπειλημμένης.* — *ἄκρον τῆς πόλεως* extremam urbis Torones partem explicat Poppo 1, 2., p. 395., quae erat Lecythus castellum. *Hk.*

Interim et Brasidas Toronen, et Ath. Lecythum muniunt; ille vero Toronaeos utriusque factionis reconciliare, et Atheniensibus faventes ad Lacedaemoniorum societatem adducere, venia promissa, studet.

Ἐν ταύταις δὲ αὐτός τε τὰς ἐγγὺς οἰκίας ἐκρατύνατο, καὶ Ἀθηναῖοι τὰ σφέτερα. καὶ ξύλλογον τῶν Τορωναίων ποιήσας ἔλεξε τοῖς ἐν τῇ Ἀκάνθῳ παραπλήσια, ὅτι οὐ δίκαιον εἴη, οὔτε τοὺς πράξαντας πρὸς αὐτὸν τὴν λῆψιν τῆς πόλεως χείρους οὐδὲ προδότας ἡγεῖσθαι, (οὐδὲ γὰρ ἐπὶ δουλείᾳ, οὐδὲ χρήμασι πεισθέντας, δρᾶσαι τοῦτο, ἀλλ' ἐπὶ ἀγαθῷ καὶ ἐλευθερίᾳ τῆς πόλεως·) οὔτε τοὺς μὴ μετασχόντας οἴεσθαι μὴ τῶν αὐτῶν τεύξεσθαι· ἀφῖχθαι γὰρ οὐ διαφθερῶν οὔτε πόλιν, οὔτε ἰδιώτην οὐδένα. τὸ δὲ κήρυγμα ποιήσασθαι τούτου ἕνεκα τοῖς παρ' Ἀθηναίους καταπεφευγόσιν, ὡς ἡγούμενος οὐδὲν χείρους τῇ ἐκείνων φιλίᾳ· οὐδ' ἂν σφῶν πειρασαμένους αὐτοὺς τῶν Λακεδαιμονίων δοκεῖν ἧσσον, ἀλλὰ πολλῷ μᾶλλον, ὅσῳ δικαιότερα πράσσουσιν, εὔνους ἂν σφίσι γενέσθαι· ἀπειρίᾳ δὲ νῦν πεφοβῆσθαι. τούς τε πάντας παρασκευάζεσθαι ἐκέλευσεν ὡς βεβαίους τε ἐσομένους ξυμμάχους, καὶ τὸ ἀπὸ τοῦδε ἤδη, ὅ τι ἂν ἁμαρτάνωσιν, αἰτίαν ἕξοντας· τὰ δὲ πρότερα οὐ σφεῖς ἀδικεῖσθαι, ἀλλ' ἐκείνους μᾶλλον ὑπ' ἄλλων κρεισσόνων, καὶ ξυγγνώμην εἶναι, εἴ τι ἠναντιοῦντο.

Tempore fidei datae praeterito Brasidas Lecythum oppugnat, et Athenienses e debili castello et pinnis aedificiorum se defendunt, postridie autem Spartani machinam ad injiciendam ignem illis admovent; qua territi Ath. in aedibus quibusdam turrim ligneam exstruunt, et eo comportatis multis amphoris aquae, doliisque ac magnis lapidibus, ipsi plurimi conscendunt; quae, onere depressa, subito ingenti fragore corruit, Atheniensibus consternatis et partim ad mare navesque fugientibus.

115. Καὶ ὁ μὲν τοιαῦτα εἰπὼν καὶ παραθαρσύνας, διελθουσῶν τῶν σπονδῶν, τὰς προσβολὰς ἐποιεῖτο τῇ Ληκύθῳ· οἱ δὲ Ἀθηναῖοι ἠμύναντό τε ἐκ φαύλου τειχίσματος καὶ ἀπ' οἰκιῶν ἐπάλξεις ἐχουσῶν. καὶ μίαν μὲν ἡμέραν ἀπεκρούσαντο, τῇ δ' ὑστεραίᾳ, μηχανῆς μελλούσης προσάξεσθαι αὐτοῖς ἀπὸ τῶν ἐναντίων, ἀφ' ἧς πῦρ ἐνήσειν διενοοῦντο ἐς τὰ ξύλινα παραφράγματα, καὶ προσιόντος ἤδη τοῦ στρατεύματος, ᾗ ᾤοντο μάλιστα αὐτοὺς προσκομιεῖν τὴν μηχανὴν, καὶ ἦν ἐπιμαχώτατον, πύργον ξύλινον ἐπ' οἴκημα ἀντέστησαν, καὶ ὕδατος ἀμφορέας πολλοὺς καὶ πίθους ἀνεφόρησαν, καὶ λίθους μεγάλους, ἄνθρωποί τε πολλοὶ ἀνέβησαν. τὸ δὲ οἴκημα λαβὸν μεῖζον ἄχθος ἐξαπίνης κατεῤῥάγη, καὶ, ψόφου πολλοῦ γενομένου, τοὺς μὲν ἐγγὺς καὶ ὁρῶντας τῶν Ἀθηναίων ἐλύπησε μᾶλλον ἢ ἐφόβησεν, οἱ δὲ ἄπωθεν, καὶ μάλιστα οἱ διὰ πλείστου, νομί-

114. *τῇ ἐκείνων φιλίᾳ*, propter eorum amicitiam cum Atheniensibus. *Hk.*
οὐδ' ἂν σφῶν — πεφοβῆσθαι, nec propterea, quia belle tentaverint Lacedaemonios, illos sibi minus videri tales (i. e. οὐδὲν χείρους); quin eo acceptiores sibi fore, quo aequius agant: nunc enim imperitia timuisse, quasi noxiis Lacedaemoniis, qui commodis et libertati urbis studeant.

σαντες ταύτῃ ἑαλωκέναι ἤδη τὸ χωρίον, φυγῇ ἐς τὴν θάλασσαν καὶ τὰς ναῦς ὥρμησαν.

Brasidas jam ingruens cum exercitu capit castellum, et ibi adhuc repertos Ath. caedit; reliqui Pallenen se recipiunt. Brasidae superstitio.

116. *Καὶ ὁ Βρασίδας ὡς ᾔσθετο αὐτοὺς ἀπολείποντάς τε τὰς ἐπάλξεις, καὶ τὸ γιγνόμενον ὁρῶν, ἐπιφερόμενος τῷ στρατῷ εὐθὺς τὸ τείχισμα λαμβάνει, καὶ ὅσους ἐγκατέλαβε, διέφθειρε. καὶ οἱ μὲν Ἀθηναῖοι τοῖς τε πλοίοις, καὶ ταῖς ναυσὶ, τούτῳ τῷ τρόπῳ ἐκλιπόντες τὸ χωρίον, ἐς Παλλήνην διεκομίσθησαν· ὁ δὲ Βρασίδας, (ἔστι γὰρ ἐν τῇ Ληκυθῷ Ἀθηνᾶς ἱερὸν, καὶ ἔτυχε κηρύξας, ὅτε ἔμελλε προσβάλλειν, τῷ ἐπιβάντι πρώτῳ τοῦ τείχους τριάκοντα μνᾶς ἀργυρίου δώσειν,) νομίσας ἄλλῳ τινὶ τρόπῳ ἢ ἀνθρωπείῳ τὴν ἅλωσιν γενέσθαι, τάς τε τριάκοντα μνᾶς τῇ θεῷ ἀπέδωκεν ἐς τὸ ἱερὸν, καὶ τὴν Ληκυθὸν καθελὼν καὶ ἀνασκευάσας τέμενος ἀνῆκεν ἅπαν. καὶ ὁ μὲν τὸ λοιπὸν τοῦ χειμῶνος, ἅ τε εἶχε τῶν χωρίων καθίστατο, καὶ τοῖς ἄλλοις ἐπεβούλευε. καὶ τοῦ χειμῶνος διελθόντος ὄγδοον ἔτος ἐτελεύτα τῷ πολέμῳ.*

Vere sequentis anni Lac. et Ath. faciunt inducias annuas, utrique ipsius pacis cupidi, Lacedaemoniique captivos suos recuperare studentes.

117. *Λακεδαιμόνιοι δὲ καὶ Ἀθηναῖοι ἅμα ἦρι τοῦ ἐπιγιγνομένου θέρους εὐθὺς ἐκεχειρίαν ἐποιήσαντο ἐνιαύσιον, νομίσαντες Ἀθηναῖοι μὲν οὐκ ἂν ἔτι τὸν Βρασίδαν σφῶν προσαποστῆσαι οὐδὲν, πρὶν παρασκευάσαιντο καθ' ἡσυχίαν, καὶ ἅμα, εἰ καλῶς σφίσιν ἔχοι, καὶ ξυμβῆναι τὰ πλείω, Λακεδαιμόνιοι δὲ ταῦτα τοὺς Ἀθηναίους ἡγούμενοι, ἅπερ* ἔδεισαν, φοβεῖσθαι,*

116. *ἄλλῳ — ἢ ἀνθρωπείῳ.* ope Minervae se cepisse castellum putat.

καὶ τὴν Ληκυθὸν — ἅπαν. Le mot *ἀνασκευάσας* a donné beaucoup d'embarras aux interprètes. Le scholiaste traduit *ἀνοικοδομήσας:* Valla et Portus ont suivi le scholiaste (ita haec reddentes *evertit refecitque;* et similiter B—r. *eversa Lecytho, eaque refecta);* Acacius, Hudson et Duker l'expliquent par *destruere;* Heilmann, Kistemaker, Goeller et Osiander par *sublata aedificiorum supellectile;* enfin Bloomfield, réunissant *ἀνασκευάσας* à *τέμενος*, traduit *and forming it into a τέμενος, or sacred close.* Nous entendons par *καθελὼν Ληκυθὸν* „ayant démoli les murs de Lecythos," et par *ἀνασκευάσας* „en renversa les édifices." Les mots, que nous lisons plus haut, *ὅσους ἐγκατέλαβε διέφθειρε*, viennent à l'appui de notre assertion, (?) et ceux de *ἀνῆκε τέμενος ἅπαν (τὸ χωρίον)* finisseut par la confirmer. *ἀνῆκε* signifie *ἀφῆκε*, „abaudonna." C'est dans le même sens que nous trouvons *ἀνεῖναι* dans le passage suivant *μόνοι τῶν συμμάχων ἔθεντο τὴν ψῆφον, ὡς χρὴ τήν τε πόλιν ἐξανδραποδισθῆναι, κ. τὴν χώραν ἀνεῖναι μηλόβοτον*, Isocrat. in Plataïco. Son synonyme est *καταλείπειν* dans le passage ci-après *καὶ, κατασκάψας τὴν πόλιν*, (*Note.* C'est dana ce sens que nous avons expliqué le mot de Thuc. *ἀνασκευάσας.*) *μηλόβοτον κ. ἔρημον τὴν χώραν καταλείπῃ*, Herodian. lib. 8. *E Did.* Latiore tamen sensu *ἀνεῖναι* significat *consecrare, dedicare.* Herod. 2, 65. *τῶν δὲ εἵνεκεν ἀνεῖται τὰ ἱρά.*

117. *Λακεδαιμόνιοι δὲ — ἅπερ ἔδεισαν, φοβεῖσθαι.* Portus *Lac. vero, quod putarent Ath. ea metuere, quae reapse me-*

καί, γενομένης ἀνακωχῆς κακῶν καὶ ταλαιπωρίας, μᾶλλον ἐπιθυμήσειν αὐτοὺς πειρασαμένους ξυναλλαγῆναί τε, καὶ τοὺς ἄνδρας σφίσιν ἀποδόντας σπονδὰς ποιήσασθαι καὶ ἐς τὸν πλείω χρόνον. τοὺς γὰρ δὴ ἄνδρας περὶ πλείονος ἐποιοῦντο κομίσασθαι, ὡς ἔτι Βρασίδας εὐτύχει· καὶ ἔμελλον, ἐπὶ μεῖζον χωρήσαντος αὐτοῦ καὶ ἀντίπαλα καταστήσαντος, τῶν μὲν στέρεσθαι, τοῖς δ' ἐκ τοῦ ἴσου ἀμυνόμενοι κινδυνεύειν καὶ κρατήσειν. γίγνεται οὖν ἐκεχειρία αὐτοῖς τε καὶ τοῖς ξυμμάχοις ἥδε.

Verba induciarum.

118. „ΠΕΡΙ μὲν τοῦ ἱεροῦ καὶ τοῦ μαντείου τοῦ Ἀπόλλωνος τοῦ πυθίου δοκεῖ ἡμῖν χρῆσθαι τὸν βουλόμενον ἀδόλως καὶ ἀδεῶς κατὰ τοὺς πατρίους νόμους. τοῖς μὲν Λακεδαιμονίοις ταῦτα δοκεῖ, καὶ τοῖς ξυμμάχοις τοῖς παροῦσι· Βοιωτοὺς δὲ καὶ Φωκέας πείσειν φασὶν ἐς δύναμιν προσκηρυκευόμενοι. περὶ δὲ τῶν χρημάτων τῶν τοῦ θεοῦ ἐπιμελεῖσθαι, ὅπως τοὺς ἀδικοῦντας ἐξευρήσομεν, ὀρθῶς καὶ δικαίως τοῖς πατρίοις νόμοις χρώμενοι καὶ ὑμεῖς, καὶ ἡμεῖς, καὶ τῶν ἄλλων οἱ βουλόμενοι, τοῖς πατρίοις νόμοις χρώμενοι πάντες. περὶ μὲν οὖν τούτων ἔδοξε Λακεδαιμονίοις καὶ τοῖς ἄλλοις ξυμμάχοις, ἐὰν σπονδὰς ποιῶνται οἱ Ἀθηναῖοι, ἐπὶ τῆς αὐτῶν μένειν ἑκατέρους, ἔχοντας ἅπερ νῦν ἔχομεν, τοὺς μὲν ἐν τῷ Κορυφασίῳ

tuebant." At nihil nunc metuebant Ath.: mendosum igitur ἔδεισαν. scribamus — ταῦτα τοὺς Ἀθ. ἡγούμενοι, ἅπερ ἔδει γ' ἂν, φοβεῖσθαι, *id putantes timere Ath., quod sane timere eos oportuit* (germanice „in der Meinung, dass die Athener Das fürchteten, was allerdings zu besorgen war"): scilicet id ipsum, plures etiam urbes ad defectionem pellectum iri, ut revera evenit: v. cap. 120., 123.; 1, 74. — οὐδὲν ἂν ἔτι ἔδει ὑμᾶς ναυμαχεῖν, etc. de γ et σ (Γ C) litteris confusis v. Anthol. Palat. indice, Lycophr. Bachmann. p. 238, 26., ann. ad Iliad. τ', 261., Eurip. Suppl. 810., Athen. 453, c.

περὶ πλείονος ἐποιοῦντο. sententia est: pluris faciebant viros illos recuperare quam, Brasida progrediente, ita majora consequi, ut simul in illos Atheniensium ira commoveretur. *Hk.*

ὡς ἔτι Βρ. εὐτύχει, *ut Brasidae adhuc succedebat*, nec minus, ne obnoxii Atheniensibus essent Lacedaemonii; nec magis, ne parem belli fortunam aegre ferentes Ath. Sphacteriae captos occiderent, et ipsi Lac., aequis viribus dimicantes, vel victoria reportanda periclitarentur.

ἀντίπαλα καταστήσαντος, *cum res Lacedaemoniorum in Thracia Atheniensium rebus aequasset.* τῶν μὲν pertinet ad captivos Lacedaemonios. *Hk.*

118. περὶ μὲν τοῦ ἱεροῦ. Hoc in foedere, quod Athenis ictum est, primo loco leges perscriptae sunt, quibus Lacedaemonii inducias facere voluerunt; deinde a verbis ἔδοξε τῷ δήμῳ sequuntur verba Atheniensium, quibus conditiones illas ratas habent, et se teneri foedere declarant. *Hk.* Primo hoc capite Atheniensibus et ceteris Graecis Ionicae stirpis usus templi delphici conceditur, cum Delphi omni tempore Lacedaemoniorum rebus vehementer studerent, verendumque esset, ne illi, inprimis Ath., a templo celeberrimo excluderentur. alterum caput eo spectare censet Bloomf., ut Lac. prohibeantur, quominus pecunias delphicas in suos usus convertant, quod eos initio belli in animo habuisse scimus ex 1, 121. *Ex Arn.*

ἄλλοις. male hoc, inutile visum, omiserunt quidam scribae, cum non careat elegantia. v. ann. ad Odyss. α', 132., Soph. Phil. 38. etc.

ἐντὸς τῆς Βουφράδος καὶ τοῦ Τομέως μένοντας, τοὺς δὲ ἐν Κυθήροις μὴ ἐπιμισγομένους ἐς τὴν ξυμμαχίαν, μήτε ἡμᾶς πρὸς αὐτοὺς, μήτε αὐτοὺς πρὸς ἡμᾶς· τοὺς δὲ ἐν Νισαίᾳ καὶ Μινώᾳ μὴ ὑπερβαίνοντας τὴν ὁδὸν τὴν ἀπὸ τῶν πυλῶν τῶν [παρὰ] τοῦ Νίσου ἐπὶ τὸ Ποσειδώνιον, ἀπὸ δὲ τοῦ Ποσειδωνίου εὐθὺς ἐπὶ τὴν γέφυραν τὴν ἐς Μίνωαν, (μηδὲ Μεγαρέας καὶ τοὺς ξυμμάχους ὑπερβαίνειν τὴν ὁδὸν ταύτην,) καὶ τὴν νῆσον, ἥνπερ ἔλαβον [οἱ Ἀθηναῖοι], ἔχοντας· μηδὲ ἐπιμισγομένους μηδετέρους μηδετέρωσε καὶ τὰ ἐν Τροιζῆνι, ὅσαπερ νῦν ἔχουσι, καὶ οἷα ξυνέθεντο πρὸς Ἀθηναίους. καὶ τῇ θαλάσσῃ χρωμένους, ὅσα ἂν κατὰ τὴν ἑαυτῶν καὶ κατὰ τὴν ξυμμαχίαν, Λακεδαιμονίους καὶ τοὺς ξυμμάχους πλεῖν μὴ μακρᾷ νηΐ, ἄλλῳ δὲ κωπήρει πλοίῳ, ἐς πεντακόσια τάλαντα ἄγοντι μέτρα. κήρυκι δὲ καὶ πρεσβείᾳ καὶ ἀκολούθοις, ὁπόσοις ἂν δοκῇ, περὶ καταλύσεως τοῦ πολέμου, καὶ δικῶν, ἐς Πελοπόννησον, καὶ Ἀθήναζε, σπονδὰς εἶναι ἰοῦσι, καὶ ἀπιοῦσι, καὶ κατὰ γῆν καὶ κατὰ θάλασσαν· τοὺς δὲ αὐτομόλους μὴ δέχεσθαι ἐν τούτῳ τῷ χρόνῳ, μήτε ἐλεύθερον, μήτε δοῦλον, μήτε ὑμᾶς, μήτε ἡμᾶς. δίκας τε διδόναι ὑμᾶς τε ἡμῖν, καὶ ἡμᾶς ὑμῖν, κατὰ τὰ πάτρια, τὰ ἀμφίλογα δίκῃ διαλύοντας ἄνευ πολέμου. τοῖς μὲν Λακεδαιμονίοις καὶ τοῖς ξυμμάχοις ταῦτα δοκεῖ· εἰ δέ τι ὑμῖν εἴτε

Buphras et *Tomeus* nomina sunt montium, ut videtur, in continente prope Pylum (Coryphasium: v. cap. 3.). Steph. Byz. *Τομαῖον* (imo *Τομεῖον*, ut *Πηλεῖος* etc.): *ὄρος παρὰ τὸ Κορυφάσιον τῆς Πύλου, ἐοικὸς σμίλῃ* (scalpro). Buphradis P. negat praeterea mentionem fieri apud veteres; montem esse in Boccagii tabula Messeniae, item apud Reichardum, et in Od. Mülleri tabula Peloponnesi, cum eidem Dor. 2., p. 455. aliisque Buphras et Tomeus fluvii esse videantur. *E G—ro.*

μὴ ἐπιμισγ. ἐς τὴν ξυμμαχίαν. i. e. *μὴ φοιτῶντες ἐς τὴν ξυμμαχικὴν*, s. *πρὸς τοὺς ξυμμάχους.* sic infra *κατὰ τὴν ξυμμαχίαν*, abstractum pro concreto. *Hk.*

Recensentur h. l. Atheniensium tantum in Lacedaemoniorum finibus praesidia et castella, *Pylus*, unde Messenii Laconicam vastabant (cf. cap. 41.), *Cythera*, et *Nisaea* cum *Minoa* insula. quae Lacedaemonii in Macedonia expugnaverant castella, partim minus nota tum paciscentibus erant omnia, partim ea cautio in his regionibus Lacedaemoniis minus necessaria videbatur. *Ex Hk.*

[παρὰ] τοῦ Νίσου. Cass., et a correctione Aug., *ἀπὸ τοῦ Νισαίου*: sed ante in Aug. fuisse videtur *παρὰ τοῦ Νίσου.* inde conjicias, utramque praepositionem esse a glossatore.

πυλῶν olim *Πυλῶν* majuscula littera scribebatur; sed intelligenda est una ex portis Megarae. — collem Nisi Pindarus Pyth. 9, 160., Nem. 5, 84., ejusque Scholiastae memorant. *Ex Hk.*

μηδὲ Μεγαρέας — ταύτην. haec parentheseos signis circumscripsi, Popponem secutus, qui praeterea paulo post *μηδὲ ἐπιμισγομένους* reposuit pro vulgato *μήτε*. *Hk.*

τὴν νῆσον. Sphacteriam.

καὶ τὰ ἐν Τροιζῆνι, *et quod attinet res Troezenias.* — *καὶ οἷα ξ. πρὸς Ἀθ.*, *et quae* alia *pacti sunt cum Atheniensibus.*

καὶ οἷα ξυνέθεντο πρὸς Ἀθηναίους. int. *οἱ Λακ.* v. cap. 21. seqq.

μέτρα. nobis *Last*, ut *τάλαντα* nostrum *Tonnen.* — *τέλος ἔχοντες: κύριοι συμβῆναι ἄνευ τῶν πόλεων.* S. est igitur h. l. *τέλος* summa et libera potestas rei transigendae, ac diversum *τὰ τέλη*, potestas civilis, magistratus in universum.

καλλιώτερον, εἴτε δικαιότερον, τούτων δοκεῖ εἶναι, ἰόντες ἐς Λακεδαίμονα διδάσκετε· οὐδενὸς γὰρ ἀποστήσονται, ὅσα ἂν δίκαια λέγητε, οὔτε οἱ Λακεδαιμόνιοι, οὔτε οἱ ξύμμαχοι. οἱ δὲ ἰόντες τέλος ἔχοντες ἰόντων, ᾗπερ καὶ ὑμεῖς ἡμᾶς κελεύετε. αἱ δὲ σπονδαὶ ἐνιαυτὸν ἔσονται. Ἔδοξε τῷ δήμῳ. Ἀκάμαντις ἐπρυτάνευε, Φαίνιππος ἐγραμμάτευε, Νικιάδης ἐπεστάτει. Λάχης εἶπε τύχῃ ἀγαθῇ τῇ Ἀθηναίων ποιεῖσθαι τὴν ἐκεχειρίαν, καθὰ ξυγχωροῦσι Λακεδαιμόνιοι καὶ οἱ ξύμμαχοι αὐτῶν· καὶ ὡμολόγησαν ἐν τῷ δήμῳ τὴν ἐκεχειρίαν εἶναι ἐνιαυτὸν, ἄρχειν δὲ τήνδε τὴν ἡμέραν, τετράδα ἐπὶ δέκα τοῦ Ἐλαφηβολιῶνος μηνός. ἐν τούτῳ τῷ χρόνῳ ἰόντας ὡς ἀλλήλους πρέσβεις καὶ κήρυκας ποιεῖσθαι τοὺς λόγους, καθότι ἔσται ἡ κατάλυσις τοῦ πολέμου· ἐκκλησίαν δὲ ποιήσαντας τοὺς στρατηγοὺς καὶ τοὺς πρυτάνεις, πρῶτον περὶ τῆς εἰρήνης βουλεύσασθαι Ἀθηναίους, καθότι ἂν ἐσίῃ ἡ πρεσβεία περὶ τῆς καταλύσεως τοῦ πολέμου. σπείσασθαι δὲ αὐτίκα μάλα τὰς πρεσβείας ἐν τῷ δήμῳ τὰς παρούσας, ἦ μὴν ἐμμενεῖν ἐν ταῖς σπονδαῖς τὸν ἐνιαυτόν."

Legatorum paciscentium nomina.

119. Ταῦτα ξυνέθεντο καὶ ὤμοσαν Λακεδαιμόνιοι, καὶ οἱ ξύμμαχοι, Ἀθηναίοις, καὶ τοῖς ξυμμάχοις, μηνὸς ἐν Λακεδαίμονι Γεραστίου δωδεκάτῃ. ξυνετίθεντο δὲ καὶ ἐσπένδοντο Λακεδαιμονίων μὲν οἵδε, Ταῦρος Ἐχετιμίδα, Ἀθήναιος Περικλείδα, Φιλοχαρίδας Ἐρυξιδαΐδα· Κορινθίων δὲ Αἰνέας Ὠκύτου, Εὐφαμίδας Ἀριστωνύμου· Σικυωνίων δὲ Δαμότιμος Ναυκράτους, Ὀνάσιμος Μεγακλέους· Μεγαρέων δὲ Νίκασος Κεκάλου,

καλλιώτερον. quo rarior est haec forma comparativi, eo minus accipi debuit glossa *κάλλιον*, quae legitur in aliquot libris. v. Matth. gr. §. 136. „Les Grecs modernes disent encore *καλλιώτερος* et *καλλίτερος*." *Did.*

Ἀκάμαντις una est ex decem tribubus Atticae, quarum cuique in 35 vel 36 dies *πρυτανεία* erat. vid. Schoemann. de Comitiis Atheniensium p. 15. et libellum meum (Abriss der griech. u. röm. Alterthümer p. 31. sequ.). — *ἐγραμμάτευε*, scriba erat populi, cujus nomen ante archontem Euclidem psephismatibus praescribebatur. v. Schoemann. l. l. p. 318. *Hk.* Scribae erant cum senatus, tum populi, et alii, qui vocabantur *ἀντιγραφεῖς τῆς βουλῆς* aut *τῆς διοικήσεως*, quos latine dixeris *conscriptores*. eorum unus erat *γραμματεὺς κατὰ πρυτανείαν*, quaque prytania sorte ductus a senatoribus; cujus munus Pollux fuisse dicit, ut psephismata aliasque litteras publicas custodiret etc. v. Schoemann. l. c. p. 318.

ἐπεστάτει. praesidebant Athenis prytanes, sorte ducti, senatui et comitiis; illis autem rursus *epistatae*, item sorte ducti, penes quos arcis atque aerarii claves erant. itaque prytanes cum epistata et in senatu, et in comitiis proponebant res consultandas, et, ubi satis erat disceptatum, senatum, vel populum, in suffragium mittebant etc. v. Schoemann. l. c., Boeckh. Staatsh. d. Ath. vol. 2., p. 411., etc.

Λάχης εἶπε. is igitur erat, qui rogationem ferebat de induciis, quas cum Peloponnesiis faciendas populus jussit. *εἶπε*, *suasit.* — *τετράδα ἐπὶ δέκα τοῦ Ἐλαφηβολιῶνος.* cap. 119. is dies vocatur *μηνὸς ἐν Λακεδαίμονι Γεραστίου δωδεκάτῃ*, quem Martii nostri vicesimum secundum computavit Dodwell. in Annall. Thucyd.; sed disceptant viri docti de congruentia non solum diei, sed etiam mensis. *Hk.*

Μενεκράτης Ἀμφιδώρου· Ἐπιδαυρίων δὲ Ἀμφίας Εὐπαΐδα· Ἀθηναίων δὲ οἱ στρατηγοί, Νικόστρατος Διοτρέφους, Νικίας Νικηράτου, Αὐτοκλῆς Τολμαίου. ἡ μὲν δὴ ἐκεχειρία αὕτη ἐγένετο, καὶ ξυνῄεσαν ἐν αὐτῇ περὶ τῶν μειζόνων σπονδῶν διὰ παντὸς ἐς λόγους.

Scionaei deficiunt ab Atheniensibus praetextu originis suae e Peloponneso; quos noctu Scionen appulsus Brasidas confirmat.

120. *Περὶ δὲ τὰς ἡμέρας ταύτας, αἷς ἐπήρχοντο, Σκιώνη ἐν τῇ Παλλήνῃ πόλις ἀπέστη ἀπ' Ἀθηναίων πρὸς Βρασίδαν. φασὶ δὲ οἱ Σκιωναῖοι Πελληνῆς μὲν εἶναι ἐκ Πελοποννήσου, πλέοντας δ' ἀπὸ Τροίας σφῶν τοὺς πρώτους κατενεχθῆναι ἐς τὸ χωρίον τοῦτο τῷ χειμῶνι, ᾧ ἐχρήσαντο Ἀχαιοί, καὶ αὐτοῦ οἰκῆσαι. ἀποστᾶσι δ' αὐτοῖς ὁ Βρασίδας διέπλευσε νυκτὸς ἐς τὴν Σκιώνην, τριήρει μὲν φιλίᾳ προπλεούσῃ, αὐτὸς δὲ ἐν κελητίῳ ἄποθεν ἐφεπόμενος, ὅπως, εἰ μέν τινι τοῦ κέλητος μείζονι πλοίῳ περιτυγχάνοι, ἡ τριήρης ἀμύνοι αὐτῷ, ἀντιπάλου δὲ ἄλλης τριήρους ἐπιγενομένης οὐ πρὸς τὸ ἔλασσον νομίζων τρέψεσθαι, ἀλλ' ἐπὶ τὴν ναῦν, καὶ ἐν τούτῳ αὐτὸν διασώσειν. περαιωθεὶς δέ, καὶ ξύλλογον ποιήσας τῶν Σκιωναίων, ἔλεγεν ἅ τε ἐν τῇ Ἀκάνθῳ καὶ Τορώνῃ, καὶ προσέτι φάσκων ἀξιωτάτους αὐτοὺς εἶναι ἐπαίνου, οἵτινες, τῆς Παλλήνης ἐν τῷ ἰσθμῷ ἀπειλημμένης ὑπὸ Ἀθηναίων Ποτίδαιαν ἐχόντων, καὶ ὄντες οὐδὲν ἄλλο ἢ νησιῶται, αὐτεπάγγελτοι ἐχώρησαν πρὸς τὴν ἐλευθερίαν, καὶ οὐκ ἀνέμειναν ἀτολμίᾳ ἀνάγκην σφίσι προσγενέσθαι περὶ τοῦ φανερῶς οἰκείου ἀγαθοῦ· σημεῖόν τ' εἶναι τοῦ καὶ ἄλλο τι ἂν αὐτοὺς τῶν μεγίστων ἀνδρείως ὑπομεῖναι, εἰ τεθήσεται κατὰ νοῦν τὰ πράγματα· πιστοτάτους τε τῇ ἀληθείᾳ ἡγήσεσθαι αὐτοὺς Λακεδαιμονίων φίλους, καὶ τἆλλα τιμήσειν.*

Scionaei Brasidam publice donant aurea corona, tanquam liberatorem Graeciae, et pro se quisque taeniis eum redimiunt, et honorifice prosequuntur. igitur exercitum adducit, et illorum ope Mendeu ac Potidaeam tentare statuit, etiam proditoribus nonnullis ibi adjuvantibus.

121. *Καὶ οἱ μὲν Σκιωναῖοι ἐπήρθησάν τε τοῖς λόγοις, καὶ θαρσήσαντες πάντες ὁμοίως, καὶ οἷς πρότερον μὴ ἤρεσκε τὰ πρασσόμενα, τόν τε πόλεμον διενοοῦντο προθύμως οἴσειν, καὶ τὸν Βρασίδαν τά τ' ἄλλα καλῶς ἐδέξαντο, καὶ δημοσίᾳ μὲν χρυσῷ στεφάνῳ ἀνέδησαν, ὡς ἐλευθεροῦντα τὴν Ἑλλάδα, ἰδίᾳ δὲ ἐταινίουν τε καὶ προσήρχοντο, ὥσπερ ἀθλητῇ. ὁ δὲ τό τε*

120. *αἷς ἐπήρχοντο:* εἰς ἀλλήλους ἑκάτεροι. *S.*
τῷ χειμῶνι, ᾧ ἐχρήσαντο Ἀχαιοί, tempestate, qua usi sunt Graeci, i. e. quam experti sunt; quemadmodum verba χρῆσθαι et *uti* locum habent in omnibus, quae usu veniunt. v. Viger. p. 325. Plautus Stich. 10. *improbi officio viri uti.* Cicero or. pro Roscio Amer. 71. *ne bestiis quoque — immanioribus uteremur* etc. „Nempo et de *adversis* rebus, ventis, tempestatibus, adhibetur vocab. *utendi*" etc. *B—r.*

121. *ὥσπερ ἀθλητῇ.* officii causa, vel ut eum salutarent, adibant, tanquam victorem athletam, vel ἱερονίκην. *Hk.*

παραυτίκα φυλακήν τινα αὐτοῖς ἐγκαταλιπὼν διέβη πάλιν, καὶ ὕστερον οὐ πολλῷ στρατιὰν πλείω ἐπεραίωσε, βουλόμενος μετ' αὐτῶν τῆς τε Μένδης καὶ τῆς Ποτιδαίας ἀποπειρᾶσαι, ἡγούμενος καὶ τοὺς Ἀθηναίους βοηθῆσαι ἄν, ὡς ἐς νῆσον, καὶ βουλόμενος φθάσαι· καί τι αὐτῷ καὶ ἐπράσσετο ἐς τὰς πόλεις ταύτας προδοσίας πέρι.

Interea nuntius affertur de induciis factis: quare Brasidas Toronen reducit exercitum. Atheniensium legatus Scionaeos ob recentem defectionem foedere excludit, defendente illos Brasida; sed re comperta statim Ath. bellum parant adversus urbem, Lacedaemoniis quidem illos ipsos violati foederis accusantibus, si eam invadant, remque judicio permittentibus; sed frustra, Cleone Ath. ad ultionem atrocissimam incitante.

122. *Καὶ ὁ μὲν ἔμελλεν ἐγχειρήσειν ταῖς πόλεσι ταύταις· ἐν τούτῳ δὲ τριήρει οἱ τὴν ἐκεχειρίαν περιαγγέλλοντες ἀφικνοῦνται παρ' αὐτὸν, Ἀθηναίων μὲν Ἀριστώνυμος, Λακεδαιμονίων δὲ Ἀθήναιος. καὶ ἡ μὲν στρατιὰ πάλιν διέβη ἐς Τορώνην, οἱ δὲ τῷ Βρασίδᾳ ἀνήγγελλον τὴν ξυνθήκην, καὶ ἐδέξαντο πάντες οἱ ἐπὶ Θρᾴκης ξύμμαχοι Λακεδαιμονίων τὰ πεπραγμένα. Ἀριστώνυμος δὲ τοῖς μὲν ἄλλοις κατῄνει, Σκιωναίους δὲ αἰσθόμενος ἐκ λογισμοῦ τῶν ἡμερῶν ὅτι ὕστερον ἀφεστήκοιεν, οὐκ ἔφη ἐνσπόνδους ἔσεσθαι. Βρασίδας δὲ ἀντέλεγε πολλὰ, ὡς πρότερον, καὶ οὐκ ἀφίει τὴν πόλιν. ὡς δ' ἀπήγγειλεν ἐς τὰς Ἀθήνας ὁ Ἀριστώνυμος περὶ αὐτῶν, οἱ Ἀθηναῖοι εὐθὺς ἕτοιμοι ἦσαν στρατεύειν ἐπὶ τὴν Σκιώνην. οἱ δὲ Λακεδαιμόνιοι πρέσβεις πέμψαντες παραβήσεσθαι ἔφασαν αὐτοὺς τὰς σπονδὰς, καὶ τῆς πόλεως ἀντεποιοῦντο Βρασίδᾳ πιστεύοντες, δίκῃ τε ἕτοιμοι ἦσαν περὶ αὐτῆς κρίνεσθαι. οἱ δὲ δίκῃ μὲν οὐκ ἤθελον κινδυνεύειν, στρατεύειν δὲ ὡς τάχιστα, ὀργὴν ποιούμενοι, εἰ καὶ οἱ ἐν ταῖς νήσοις ἤδη ὄντες ἀξιοῦσι σφῶν ἀφίστασθαι, τῇ κατὰ γῆν Λακεδαιμονίων ἰσχύϊ ἀνωφελεῖ πιστεύοντες, (εἶχε δὲ καὶ ἡ ἀλήθεια περὶ τῆς ἀποστάσεως μᾶλλον, ᾗ οἱ Ἀθηναῖοι ἐδικαίουν· δύο γὰρ ἡμέραις ὕστερον ἀπέστησαν οἱ Σκιωναῖοι·) ψήφισμά τ' εὐθὺς ἐποιήσαντο, Κλέωνος γνώμῃ πεισθέντες, Σκιωναίους ἐξελεῖν τε, καὶ ἀποκτεῖναι, καὶ τἄλλα ἡσυχάζοντες ἐς τοῦτο παρεσκευάζοντο.*

Mendaei quoque, Scionaeorum exemplo incitati, deficiunt, Atheniensibus multo etiam magis irritatis: quare Brasidas utrorumque mulieribus liberisque prospicit.

123. *Ἐν τούτῳ δὲ Μένδη ἀφίσταται αὐτῶν, πόλις ἐν τῇ Παλλήνῃ, Ἐρετριέων ἀποικία, καὶ αὐτοὺς ἐδέξατο ὁ Βρασίδας, οὐ νομίζων ἀδικεῖν, ὅτι ἐν τῇ ἐκεχειρίᾳ φανερῶς προσεχώρη-*

ἡγούμενος καὶ τοὺς Ἀθ.: ἤγουν, ὡς ναυτικοὺς ταχέως ἂν ἐλθεῖν εἰς βοήθειαν. S.

ὡς ἐς νῆσον. c. 20. de Pallene peninsula ejusque incolis dixit *οὐδὲν ἄλλο ἢ νησιῶται*, quod Potidaea eos a continente arceret. gravius autem Athenienses irascebantur, si qui insulanorum a se defecissent, Lacedaemoniorum auxilio, quod in re navali inutile esset, confisi. illustrant quae sequuntur cap. 122. *Hk.*

122. *εἶχε*, retinuit Ath.

σαν· ἔστι γὰρ ἃ καὶ αὐτὸς ἐνεκάλει τοῖς Ἀθηναίοις παραβαίνειν τὰς σπονδάς. διὸ καὶ οἱ Μενδαῖοι μᾶλλον ἐτόλμησαν, τήν τε τοῦ Βρασίδου γνώμην ὁρῶντες ἑτοίμην, τεκμαιρόμενοι καὶ ἀπὸ τῆς Σκιώνης, ὅτι οὐ προὐδίδου, καὶ ἅμα τῶν πρασσόντων σφίσιν ὀλίγων τε ὄντων, καί, ὡς τότε ἐμέλλησαν, οὐκέτι ἀνέντων, ἀλλὰ περὶ σφίσιν αὐτοῖς φοβουμένων τὸ κατάδηλον, καὶ καταβιασαμένων παρὰ γνώμην τοὺς πολλούς. οἱ δὲ Ἀθηναῖοι εὐθὺς πυθόμενοι, πολλῷ ἔτι μᾶλλον ὀργισθέντες, παρεσκευάζοντο ἐπ' ἀμφοτέρας τὰς πόλεις. καὶ Βρασίδας προσδεχόμενος τὸν ἐπίπλουν αὐτῶν ὑπεκκομίζει ἐς Ὄλυνθον τὴν χαλκιδικὴν παῖδας καὶ γυναῖκας τῶν Σκιωναίων καὶ Μενδαίων, καὶ τῶν Πελοποννησίων αὐτοῖς πεντακοσίους ὁπλίτας διέπεμψε καὶ πελταστὰς τριακοσίους Χαλκιδέων, ἄρχοντά τε τῶν ἁπάντων Πολυδαμίδαν. καὶ οἱ μὲν τὰ περὶ σφᾶς αὐτούς, ὡς ἐν τάχει παρεσομένων τῶν Ἀθηναίων, κοινῇ εὐτρεπίζοντο.

Iterum Brasidas et Perdiccas Arrhibaeo bellum inferunt; Lyncestae fusi. Perdiccas, Illyrios mercenarios expectans, progredi capit in pagos hostiles, cunctante Brasida.

124. Βρασίδας δὲ καὶ Περδίκκας ἐν τούτῳ στρατεύουσιν ἅμα ἐπὶ Ἀῤῥιβαῖον τὸ δεύτερον ἐς Λύγκον· καὶ ἦγον ὁ μὲν ὧν ἐκράτει Μακεδόνων τὴν δύναμιν, καὶ τῶν ἐνοικούντων Ἑλλήνων ὁπλίτας, ὁ δὲ πρὸς τοῖς αὑτοῦ περιλοίποις τῶν Πελοποννησίων Χαλκιδέας, καὶ Ἀκανθίους, καὶ τῶν ἄλλων κατὰ δύναμιν ἑκάστων· ξύμπαν δὲ τὸ ὁπλιτικὸν τῶν Ἑλλήνων τρισχίλιοι μάλιστα, ἱππῆς δ' οἱ πάντες ἠκολούθουν Μακεδόνων ξὺν Χαλκιδεῦσιν ὀλίγου ἐς χιλίους, καὶ ἄλλος ὅμιλος τῶν βαρβάρων πολύς. ἐσβαλόντες δὲ ἐς τὴν Ἀῤῥιβαίου, καὶ εὑρόντες ἀντεστρατοπεδευμένους αὐτοῖς τοὺς Λυγκηστάς, ἀντεκαθέζοντο καὶ αὐτοί. καὶ ἐχόντων τῶν μὲν πεζῶν λόφον ἑκατέρωθεν, πεδίου δὲ τοῦ μέσου ὄντος, οἱ ἱππῆς ἐς αὐτὸ καταδραμόντες ἱππομάχησαν πρῶτα ἀμφοτέρων· ἔπειτα δὲ καὶ ὁ Βρασίδας καὶ ὁ Περδίκκας, προελθόντων πρότερον ἀπὸ τοῦ λόφου μετὰ τῶν ἱππέων τῶν Λυγκηστῶν ὁπλιτῶν, καὶ ἑτοίμων ὄντων μάχεσθαι, ἀντεπαγαγόντες καὶ αὐτοὶ ξυνέβαλον, καὶ ἔτρεψαν τοὺς Λυγκηστάς· καὶ πολλοὺς μὲν διέφθειραν, οἱ δὲ λοιποὶ διαφεύγοντες πρὸς τὰ μετέωρα ἡσύχαζον. μετὰ δὲ τοῦτο τροπαῖον στήσαντες δύο μὲν ἢ τρεῖς ἡμέρας ἐπέσχον, τοὺς Ἰλλυριοὺς μένοντες, οἳ ἔτυχον τῷ Περδίκκᾳ μισθοῦ μέλλοντες ἥξειν· ἔπειτα ὁ Περδίκκας ἐβούλετο προϊέναι ἐπὶ τὰς τοῦ Ἀῤῥιβαίου κώμας, καὶ μὴ καθῆσθαι, Βρασίδας δὲ τῆς τε Μένδης περιορώμενος, μή, τῶν Ἀθηναίων πρότερον ἐπιπλευσάντων, τι πάθῃ, καὶ ἅμα

123. *ὡς τότε ἐμέλλησαν, οὐκέτι ἀνέντων.* i. e., quod tunc facturi erant, non amplius remittentibus. *Hk.*

124. *καὶ τῶν ἄλλων.* int. τινάς. — in *ὀλίγου ἐς χιλίους* veram scripturam unus servavit Priscianus l. 18., p. 1192. ed. Putsch.: nam in codd. omnibus est ὀλίγῳ. *Hk.* v. Matth. gr. §. 332.

τῆς τε Μένδης περιορώμενος: εὐλαβούμενος περὶ αὐτῆς. S. „φροντίζων exponit Thom. Mag. h. v." *D.*

τῶν Ἰλλυριῶν οὐ παρόντων, οὐ πρόθυμος ἦν, ἀλλὰ ἀναχωρεῖν μᾶλλον.

Illyriorum proditio; panicus noctu terror Macedonum et barbarorum sociorum. igitur Perdiccas recedit; quod item facturus Brasidas, ubi se invasuros videt Illyrios et Arrhibaeum, milites suos, in agmine quadrato consistentes, dispositis excursoribus, alloquitur.

125. *Καὶ ἐν τούτῳ, διαφερομένων αὐτῶν, ἠγγέλθη, ὅτι καὶ οἱ Ἰλλυριοὶ μετ' Ἀῤῥιβαίου, προδόντες Περδίκκαν, γεγένηνται, ὥστε ἤδη ἀμφοτέροις μὲν δοκοῦν ἀναχωρεῖν διὰ τὸ δέος αὐτῶν, ὄντων ἀνθρώπων μαχίμων, κυρωθὲν δὲ οὐδὲν ἐκ τῆς διαφορᾶς, ὁπηνίκα χρὴ ὁρμᾶσθαι, νυκτός τε ἐπιγενομένης, οἱ μὲν Μακεδόνες καὶ τὸ πλῆθος τῶν βαρβάρων, εὐθὺς φοβηθέντες, (ὅπερ φιλεῖ μεγάλα στρατόπεδα ἀσαφῶς ἐκπλήγνυσθαι,) καὶ νομίσαντες πολλαπλασίους μὲν ἢ ἦλθον ἐπιέναι, ὅσον δὲ οὔπω παρεῖναι, καταστάντες ἐς αἰφνίδιον φυγὴν ἐχώρουν ἐπ' οἴκου, καὶ τὸν Περδίκκαν, τὸ πρῶτον οὐκ αἰσθανόμενον, ὡς ἔγνω, ἠνάγκασαν, πρὶν τὸν Βρασίδαν ἰδεῖν, (ἄποθεν γὰρ πολὺ ἀλλήλων ἐστρατοπεδεύοντο,) προαπελθεῖν· Βρασίδας δὲ ἅμα τῇ ἕῳ, ὡς εἶδε τοὺς Μακεδόνας προκεχωρηκότας, τούς τε Ἰλλυριοὺς καὶ τὸν Ἀῤῥιβαῖον μέλλοντας ἐπιέναι, ξυναγαγὼν καὶ αὐτὸς ἐς τετράγωνον τάξιν τοὺς ὁπλίτας, καὶ τὸν ψιλὸν ὅμιλον ἐς μέσον λαβὼν, διενοεῖτο ἀναχωρεῖν· ἐκδρόμους δὲ, εἴ πη προσβάλλοιεν αὐτοῖς, ἔταξε τοὺς νεωτάτους, καὶ αὐτὸς, λογάδας ἔχων τριακοσίους τελευταῖος, γνώμην εἶχεν ὑποχωρῶν τοῖς τῶν ἐναντίων πρώτοις προσκεισομένοις ἀνθιστάμενος ἀμύνεσθαι· καὶ, πρὶν τοὺς πολεμίους ἐγγὺς εἶναι, ὡς διὰ ταχέων παρεκελεύσατο τοῖς στρατιώταις τοιάδε.*

Brasidae oratio ad exercitum, qua negat, barbaros, quamvis multos, Peloponnesiis, fortibus viris, metuendos esse, praesertim ex hoc ipso bello jam cognitos.

126. *„ΕΙ μὲν μὴ ὑπώπτευον, ἄνδρες Πελοποννήσιοι, ὑμᾶς*

125. *δοκοῦν — κυρωθέν.* de his nominativis absolutis loco genitivorum vid. Matth. gr. §. 564. — *ὅπερ φιλεῖ μεγάλα στρ. ἀσαφ. ἐκπλήγνυσθαι.* verbis *ἀσαφῶς ἐκπλήγνυσθαι* tanquam per appositionem vel epexegesin explicatur pronomen relativum *ὅπερ*, quod ad praegressum *εὐθὺς φοβηθέντες* referendum ast. annotavit K. ad Dionys. p. 291. sequ. post Matth. gr. §. 476., p. 657. (892.), qui ad eam rem demonstrandam loco 5, 6. utitur *ὥστε οὐκ ἂν ἔλαθεν αὐτόθεν ὁρμώμενος ὁ Κλέων τῷ στρατῷ· ὅπερ προσεδέχετο ποιήσειν αὐτὸν ἐπὶ τὴν Ἀμφίπολιν, ὑπεριδόντα σφῶν τὸ πλῆθος, — ἀναβήσεσθαι.* cf. 5, 105. *τῆς δὲ ἐς Λακεδαιμονίους δόξης, ἣν διὰ τὸ αἰσχρὸν δὴ βοηθήσειν ὑμῖν πιστεύετε αὐτοὺς — οὐ ζηλοῦμεν τὸ ἄφρον.* loco, quem tractamus, simillimus est 7, 80. *οἷον φιλεῖ καὶ πᾶσι στρατοπέδοις, μάλιστα δὲ τοῖς μεγίστοις, φόβος καὶ δείματα ἐγγίγνεσθαι.* Hk. — *ἐκπλήγνυσθαι.* vox Thucydidea, *ἅπαξ λεγομένη.* v. Moeris et Thomas Mag. depravati quidam codd. *ἐκπλήττεσθαι*, quod vel propter ττ a Thucydide abhorret.

ἐκδρόμους. hoc vocabulum etiam apud Xenophontem Hell. 4, 5, 16. legitur, ubi equites conjuncti agunt cum *ἐκδρόμοις.* ibi Schneider. „*ξὺν τοῖς ἐκδρόμοις.* scil. *τῶν ὁπλιτῶν.*" verum cursores non sunt hoplitae: intelligendi potius velites,

τῷ τε μεμονῶσθαι, καὶ ὅτι βάρβαροι οἱ ἐπιόντες, καὶ πολλοὶ, ἔκπληξιν ἔχειν, οὐκ ἂν ὁμοίως διδαχὴν ἅμα τῇ παρακελεύσει ἐποιούμην· νῦν δὲ πρὸς μὲν τὴν ἀπόλειψιν τῶν ἡμετέρων, καὶ τὸ πλῆθος τῶν ἐναντίων, βραχεῖ ὑπομνήματι καὶ παραινέσει τὰ μέγιστα πειράσομαι πείθειν. ἀγαθοῖς γὰρ εἶναι ὑμῖν προσήκει τὰ πολέμια οὐ διὰ ξυμμάχων παρουσίαν ἑκάστοτε, ἀλλὰ δι' οἰκείαν ἀρετὴν, καὶ μηδὲν πλῆθος πεφοβῆσθαι ἑτέρων, οἵ γε μηδὲ ἀπὸ πολιτειῶν τοιούτων ἥκετε, ἐν αἷς οἱ πολλοὶ ὀλίγων ἄρχουσιν, ἀλλὰ πλειόνων μᾶλλον ἐλάσσους, οὐκ ἄλλῳ τινὶ κτησάμενοι τὴν δυναστείαν ἢ τῷ μαχόμενοι κρατεῖν. βαρβάρους δὲ, οὓς νῦν ἀπειρίᾳ δέδιτε, μαθεῖν χρὴ ἐξ ὧν τε προηγωνίσθε τοῖς Μακεδόσιν αὐτῶν, καὶ ἀφ' ὧν ἐγὼ εἰκάζων τε, καὶ ἄλλων ἀκοῇ, ἐπίσταμαι, οὐ δεινοὺς ἐσομένους. καὶ γὰρ ὅσα μὲν τῷ ὄντι ἀσθενῆ ὄντα τῶν πολεμίων δόκησιν ἔχει ἰσχύος διδαχὴ ἀληθὴς προσγενομένη περὶ αὐτῶν ἐθάρσυνε μᾶλλον τοὺς ἀμυνομένους· οἷς δὲ βεβαίως τι πρόσεστιν ἀγαθὸν, μὴ προειδώς τις ἂν αὐτοῖς τολμηρότερον προσφέροιτο. οὗτοι δὲ τὴν μέλλησιν μὲν ἔχουσι τοῖς ἀπείροις φοβεράν· καὶ γὰρ πλήθει ὄψεως δεινοὶ καὶ βοῆς μεγέθει ἀφόρητοι, ἥ τε διὰ κενῆς ἐπανάσεισις τῶν ὅπλων ἔχει τινὰ δήλωσιν ἀπειλῆς· προσμῖξαι δὲ τοῖς ὑπομένουσιν αὐτὰ οὐχ ὅμοιοι. οὔτε γὰρ τάξιν ἔχοντες αἰσχυνθεῖεν ἂν λιπεῖν τινὰ χώραν βιαζόμενοι, ἥ τε

aut peltastae. annotavit Bloomf. ex Dione Cassio p. 516, 56., recentiore tempore ipsos eos fuisse equites levis armaturae. cf. P.

126. *τὴν ἀπόλειψιν τῶν ἡμ.*, *reliquias nostrorum* post Perdiccae discessum.

ἐν αἷς οἱ πολλοί. ita Did. auctoribus H. Stephano et K. ad Dionysium Hal. p. 383. vitiose ll. *οὐ πολλοὶ*, siquidem hoc dicit Brasidas secundum Acacium „Quia venitis e rebuspublicis, in quibus non multi paucis, sed pauci multis, imperare consueverunt, ideo pauciores quoque certamen cum multis detrectare non debetis."

τὴν δυναστείαν. Doriensium in Peloponneso imperium inde a reditu Heraclidarum intelligendum esse puto. — *τοῖς Μακεδόσιν αὐτῶν.* etiam Lyncestae erant Macedones: v. c. 83., et cf. 2, 99. omnes autem Macedones inter barbaros censebantur non minus quam Illyrii. (*αὐτῶν* refertur ad *βαρβάρων*, quasi dixisset *αὐτῶν οὖσι*, *qui ex barbarorum numero sunt. G–r.*) — *προηγώνισθε* (S. *προσεπολεμήσατε*) refero ad hanc ipsam expeditionem adversus Lyncestas, in qua c. 124. narrat, eos a Lacedaemoniis fugatos multosque caesos esse. *Hk.*

ὅσα μὲν — προσφέροιτο: ὅσοι πολέμιοι ἀσθενεῖς ὄντες δόκησιν ἰσχύος παρέχουσι τοῖς ἐναντίοις, περὶ τούτων τἀληθῆ μαθόντες οἱ δι' ἐναντίας θαρσύνονται μᾶλλον· ὅσοι δὲ τῷ ὄντι εἰσὶν ἰσχυροὶ, τούτους εἰ μή τις ἔμπροσθεν μάθοι, τολμηρότερον καὶ οὐκ ὀρθῶς αὐτοῖς προσενεχθήσεται. S.

τὴν μέλλησιν intelligo de impendente hostium impetu, ut hoc cap. extr. *ἄποθεν ἀπειλαῖς τὸ ἀνδρεῖον μελλήσει ἐπικομποῦσιν.* S. supplet *τοῦ ἐπιέναι.* — *πλήθει ὄψεως*, multitudine, quae conspectui offertur. sunt, qui pro *ὄψει πλήθους* dictum credant; rectius alii pro una notione accipiunt, ut *ἄστρων εὐφρόνη*. cf. P. 1, 1., p. 162. (*ἥ τε — ἀπειλῆς.* Il paraît que Tacite Ann. 2, 14. a voulu reproduire ce beau passage de Thuc. dans une exhortation de Germanicus à ses soldats, semblable à celle de Brasidas. *Did.*) — *αὐτὰ*, *τὴν ὄψιν, τὴν βοὴν καὶ τὴν ἐπανάσεισιν τ. ὅπλ.* — *οὔτε γὰρ τάξιν ἔχοντες αἰσχυνθεῖεν.* negatio *οὐ* pariter ad participium atque ad ver-

φυγὴ καὶ ἡ ἔφοδος αὐτῶν, ἴσην ἔχουσα δόξαν τοῦ καλοῦ, ἀνεξέλεγκτον καὶ τὸ ἀνδρεῖον ἔχει· αὐτοκράτωρ δὲ μάχη μάλιστ' ἂν καὶ πρόφασιν τοῦ σώζεσθαί τινι πρεπόντως πορίσειε. τοῦ τε ἐς χεῖρας ἐλθεῖν πιστότερον τὸ ἐκφοβήσειν ἡμᾶς ἀκινδύνως ἡγοῦνται· ἐκείνῳ γὰρ ἂν πρὸ τούτου ἐχρῶντο. σαφῶς τε πᾶν τὸ προϋπάρχον δεινὸν ἀπ' αὐτῶν ὁρᾶτε ἔργῳ μὲν βραχὺ ὄν, ὄψει δὲ καὶ ἀκοῇ κατασπέρχον, ὃ ὑπομείναντες ἐπιφερόμενον, καί, ὅταν καιρὸς ᾖ, κόσμῳ καὶ τάξει αὖθις ὑπαγαγόντες, ἔς τε τὸ ἀσφαλὲς θᾶσσον ἀφίξεσθε, καὶ γνώσεσθε τὸ λοιπόν, ὅτι οἱ τοιοῦτοι ὄχλοι τοῖς μὲν τὴν πρώτην ἔφοδον δεξαμένοις ἄποθεν ἀπειλαῖς τὸ ἀνδρεῖον μελλήσει ἐπικομποῦσιν, οἳ δ' ἂν εἴξωσιν αὐτοῖς, κατὰ πόδας τὸ εὔψυχον ἐν τῷ ἀσφαλεῖ ὀξεῖς ἐνδείκνυνται."

Pugna, qua repelluntur Lyncestae et Illyrii; tandem barbari angustias quasdam in finibus Arrhibaei occupant, Brasidam intercepturi.

127. Τοιαῦτα ὁ Βρασίδας παραινέσας ὑπῆγε τὸ στράτευμα· οἱ δὲ βάρβαροι ἰδόντες πολλῇ βοῇ καὶ θορύβῳ προσέκειντο, νομίσαντες φεύγειν τε αὐτόν, καὶ καταλαβόντες διαφθείρειν. καὶ ὡς αὐτοῖς αἵ τε ἐκδρομαί, ὅπῃ προσπίπτοιεν, ἀπήντων, καὶ αὐτὸς ἔχων τοὺς λογάδας ἐπικειμένους ὑφίστατο, τῇ τε πρώτῃ ὁρμῇ παρὰ γνώμην ἀντέστησαν, καὶ τὸ λοιπὸν ἐπιφερομένους μὲν δεχόμενοι ἠμύνοντο, ἡσυχαζόντων δὲ αὐτοὶ ὑπεχώρουν, τότε δὴ τῶν μετὰ τοῦ Βρασίδου Ἑλλήνων ἐν τῇ εὐρυχωρίᾳ οἱ πολλοὶ τῶν βαρβάρων ἀπέσχοντο, μέρος δέ τι

bum finitum pertinet. v. ad 1, 141. — *ἴσην — δόξαν*, quia etiam in fuga hostem telis petebant barbari. *Hk.* — „*ἀνεξ.*, *non probatum*, incertum." P.

αὐτοκράτωρ: μάχη δὲ αὐτεξούσιος, ἐν ᾗ ἔξεστιν ὃ βούλεταί τις πράττειν, παρέχει πρόφασιν [*τοῦ*] *φεύγειν τοῖς ὁπωσοῦν βουλομένοις σώζεσθαι.*

ἐκείνῳ — ἐχρῶντο: τῷ ἐς χεῖρας ἐλθεῖν. S. intell. hoc vel quiddam simile *ἄνευ τούτου*, *alioqui.*

πᾶν — ἀπ' αὐτῶν, *omnis anterior terror*, i. e. terror, quem ante pugnam incatiunt visu et tumultu. — *κατασπέρχον: κινοῦν εἰς δειλίαν, ἐκπλῆττον.* S. (*incitans* alios ad metum, terrens.) — *μελλήσει*, *ob* cunctationem hostium, non temere irruentium, sed quiete barbaros expectantium.

οἳ δ' ἂν εἴξωσιν αὐτοῖς etc. *τοῖς δὲ μὴ δεξαμένοις, ἀλλὰ φεύγουσι, τὸ διῶκον* (*persecutio*, persequentes barbari.) *εὐψύχως, ὀξέως, ἐπιφέρεται, ἅτε δὴ ἐν ἀσφαλεῖ καθεστός*, (ll. soloece *καθεστώς*.) *ὡς ἂν τῶν φευγόντων οὐ μαχομένων. E S.*

127. *ὑπῆγε.* i. e. *ὑπεχώρησε*, *reduxit*. hinc *νομίσαντες φεύγειν αὐτόν*, ita cap. 126. *κόσμῳ καὶ τάξει αὖθις ὑπαγαγόντες*, quod c. 125. erat *ὑποχωρῶν τοῖς τῶν ἐναντίων πρώτοις προσκεισομένοις ἀνθιστάμενος ἀμύνεσθαι.* 3, 97. *διώξεις τε καὶ ὑπαγωγαί.* — *αἵ τε ἐκδρομαί.* cf. c. 125. extr. (abstractum pro concreto, quod dicunt. „Sic proximo capite *τὴν κύκλωσιν* idem valet quod *τοὺς τεταγμένους πρὸς τὸ κυκλοῦσθαι*, 5, 23. *ἡ δουλεία* est corpus servorum, 8, 64. *φυγὴ* corpus exulum, 8, 102. *τῷ φιλίῳ ἐπίπλῳ* classis amicorum, qui erant *ἐπιπλέοντες.*" *Arn.* adde *φυλακὴν* (germ. *Wache*) pro *φύλαξιν* c. 131., etc.) — in verbis *χωρήσαντες δρόμῳ ἐπί τε τοὺς φεύγ.* particula *τὲ* trajecta est, ut saepe. *Ex Hk.*

καὶ — ὑφίστατο, *et cum ipse cum delecta trecentorum manu invadentes sustineret.* Port. — *αὐτοί*, *ipsi*, sponte.

καταλιπόντες, αὐτοῖς ἐπακολουθοῦν προσβάλλειν, οἱ λοιποὶ χωρήσαντες δρόμῳ ἐπί τε τοὺς φεύγοντας τῶν Μακεδόνων, οἷς ἐντύχοιεν, ἔκτεινον, καὶ τὴν ἐσβολὴν, ἥ ἐστι μεταξὺ δυοῖν λόφοιν στενὴ ἐς τὴν Ἀῤῥιβαίου, φθάσαντες προκατέλαβον, εἰδότες οὐκ οὖσαν ἄλλην τῷ Βρασίδᾳ ἀναχώρησιν. καὶ προσιόντος αὐτοῦ ἐς αὐτὸ ἤδη τὸ ἄπορον τῆς ὁδοῦ κυκλοῦνται, ὡς ἀποληψόμενοι.

Deturbantur Illyrii ab altero colle, quem occupaverant, locosque superiores nactus Brasidas eodem die Arnissam, Perdiccae oppidum, pervenit, Peloponnesiis odio regis inter vias Macedonum jumenta caedentibus, et res delapsas diripientibus.

128. *Ὁ δὲ γνοὺς προεῖπε τοῖς μεθ' αὐτοῦ τριακοσίοις, ὃν ᾤετο μᾶλλον ἂν ἑλεῖν τῶν λόφων, χωρήσαντας πρὸς αὐτὸν δρόμῳ, ὡς τάχιστα ἕκαστος δύναται ἄνευ τάξεως, πειρᾶσαι ἀπ' αὐτοῦ ἐκκροῦσαι τοὺς ἤδη ἐπόντας βαρβάρους, πρὶν καὶ τὴν πλείονα κύκλωσιν σφῶν αὐτόσε προσμῖξαι. καὶ οἱ μὲν προσπεσόντες ἐκράτησάν τε τῶν ἐπὶ τοῦ λόφου, καὶ ἡ πλείων ἤδη στρατιὰ τῶν Ἑλλήνων ῥᾷον πρὸς αὐτὸν ἐπορεύοντο· οἱ γὰρ βάρβαροι καὶ ἐφοβήθησαν, τῆς τροπῆς αὐτοῖς ἐνταῦθα γενομένης σφῶν ἀπὸ τοῦ μετεώρου, καὶ ἐς τὸ πλεῖον οὐκέτ' ἐπηκολούθουν, νομίζοντες καὶ ἐν μεθορίοις εἶναι αὐτοὺς ἤδη καὶ διαπεφευγέναι. Βρασίδας δὲ, ὡς ἀντελάβετο τῶν μετεώρων, κατὰ ἀσφάλειαν μᾶλλον ἰὼν αὐθημερὸν ἀφικνεῖται ἐς Ἄρνισσαν πρῶτον, τῆς Περδίκκου ἀρχῆς. καὶ αὐτοὶ ὀργιζόμενοι οἱ στρατιῶται τῇ προαναχωρήσει τῶν Μακεδόνων, ὅσοις ἐνέτυχον κατὰ τὴν ὁδὸν ζεύγεσιν αὐτῶν βοεικοῖς, ἢ εἴ τινι σκεύει ἐκπεπτωκότι, (οἷα ἐν νυκτερινῇ καὶ φοβερᾷ ἀναχωρήσει εἰκὸς ἦν ξυμβῆναι,) τὰ μὲν ὑπολύοντες κατέκοπτον, τῶν δὲ οἰκείωσιν ἐποιοῦντο. ἀπὸ τούτου τε πρῶτον Περδίκκας Βρασίδαν τε πολέμιον ἐνόμισε, καὶ ἐς τὸ λοιπὸν Πελοποννησίων τῇ μὲν γνώμῃ δι' Ἀθηναίους οὐ ξύνηθες μῖσος εἶχε, τῶν δὲ ἀναγκαίων ξυμφόρων διαναστὰς ἔπρασσεν, ὅτῳ τρόπῳ τάχιστα τοῖς μὲν ξυμβήσεται, τῶν δὲ ἀπαλλάξεται.*

128. *τοὺς ἤδη ἐπόντας βαρβάρους.* recepimus et hic, et infra c. 131., Popponis conjecturam *ἐπόντας* pro *ἐπιόντας*.

***ἐν μεθορίοις*, int. *τῆς τοῦ Περδίκκου ἀρχῆς*. — Paulo ante *σφῶν* Göll. refert ad *ἀπὸ τοῦ μετεώρου*, et interpretatur *cum depulsi essent jugo, quod insederant.* at enimvero et *αὐτοῖς* et *σφῶν* recte ad *τῆς τροπῆς γενομένης* retuleris, cum genitivus indicet, qui fugerint, dativus autem, quorum interfuerit eos non fugere, quem dativum commodi vel ethicum vocant. v. Krüger. ad Dionys. p. 98. — mox *καὶ αὐτοὶ* est *sponte*, non jussi a Brasida, et pertinet ad *κατέκοπτον*. — *τῇ μὲν γνώμῃ — εἶχε*. Athenienses, qui in Thracia et illo tractu terrarum multas urbes tenebant, et in gratiam cognatorum Perdiccae cum hoc ipso bella gesserant (vid. 1, 57., 59.), multo magis metuebat Perdiccas quam Lacedaemonios. nihilominus tunc, politicis rationibus neglectis, (*ἀναγκαίων ξυμφόρων διαναστὰς*) [S. *διαν.*: *ἀποστάς*.] cum Atheniensibus pacisci, a Lacedaemoniis autem, in quos odium conceperat minus animo consuetum (*οὐ ξύνηθες τῇ γνώμῃ*) propter Athenienses olim invisos, dissociari maluit. *Hk*.**

Toronen redit Brasidas, Mende jam capta ab Atheniensibus. Fuse describitur id bellum. primum quidem Ath. frustra oppugnant urbem.

129. *Βρασίδας δὲ ἀναχωρήσας ἐκ Μακεδονίας ἐς Τορώνην καταλαμβάνει Ἀθηναίους Μένδην ἤδη ἔχοντας, καὶ αὐτοῦ ἡσυχάζων ἐς μὲν τὴν Παλλήνην ἀδύνατος ἤδη ἐνόμιζεν εἶναι διαβὰς τιμωρεῖν, τὴν δὲ Τορώνην ἐν φυλακῇ εἶχεν. ὑπὸ γὰρ τὸν αὐτὸν χρόνον τοῖς ἐν τῇ Λύγκῳ ἐξέπλευσαν ἐπί τε τὴν Μένδην καὶ τὴν Σκιώνην οἱ Ἀθηναῖοι, ὥσπερ παρεσκευάζοντο, ναυσὶ μὲν πεντήκοντα, ὧν ἦσαν δέκα Χῖαι, ὁπλίταις δὲ χιλίοις ἑαυτῶν, καὶ τοξόταις ἑξακοσίοις, καὶ Θρᾳξὶ μισθωτοῖς χιλίοις, καὶ ἄλλοις τῶν αὐτόθεν ξυμμάχων πελτασταῖς· ἐστρατήγει δὲ Νικίας ὁ Νικηράτου, καὶ Νικόστρατος ὁ Διοτρέφους. ἄραντες δὲ ἐκ Ποτιδαίας ταῖς ναυσὶ, καὶ σχόντες κατὰ τὸ Ποσειδώνιον, ἐχώρουν ἐς τοὺς Μενδαίους. οἱ δὲ αὐτοί τε, καὶ Σκιωναίων τριακόσιοι, βεβοηθηκότες, Πελοποννησίων τε οἱ ἐπίκουροι, ξύμπαντες δὲ ἑπτακόσιοι ὁπλῖται, καὶ Πολυδαμίδας, ὁ ἄρχων αὐτῶν, ἔτυχον ἐξεστρατοπεδευμένοι ἔξω τῆς πόλεως ἐπὶ λόφου καρτεροῦ. καὶ αὐτοῖς Νικίας μὲν, Μεθωναίους τε ἔχων εἴκοσι, καὶ ἑκατὸν ψιλοὺς, καὶ λογάδας τῶν Ἀθηναίων ὁπλιτῶν ἑξήκοντα, καὶ τοὺς τοξότας ἅπαντας, κατὰ ἀτραπόν τινα τοῦ λόφου πειρώμενος προσβῆναι, καὶ τραυματιζόμενος ὑπ᾽ αὐτῶν, οὐκ ἠδυνήθη βιάσασθαι· Νικόστρατος δὲ ἄλλῃ ἐφόδῳ ἐκ πλείονος παντὶ τῷ ἄλλῳ στρατοπέδῳ ἐπιὼν τῷ λόφῳ, ὄντι δυσπροσβάτῳ, καὶ πάνυ ἐθορυβήθη, καὶ ἐς ὀλίγον ἀφίκετο πᾶν τὸ στράτευμα τῶν Ἀθηναίων νικηθῆναι. καὶ ταύτῃ μὲν τῇ ἡμέρᾳ, ὡς οὐκ ἐνέδοσαν οἱ Μενδαῖοι καὶ οἱ ξύμμαχοι, οἱ Ἀθηναῖοι ἀναχωρήσαντες ἐστρατοπεδεύσαντο, καὶ οἱ Μενδαῖοι, νυκτὸς ἐπελθούσης, ἐς τὴν πόλιν ἀπῆλθον.*

Postridie Ath. suburbium capiunt, totumque agrum vastant, Mendaeis non prodeuntibus ad pugnam propter seditionem civium. vastatur regio usque ad confinia Scionaeorum, superiorque urbis porta obsidetur a Nicostrato, altero duce Atheniensium.

130. *Τῇ δ᾽ ὑστεραίᾳ οἱ μὲν Ἀθηναῖοι περιπλεύσαντες ἐς τὸ πρὸς Σκιώνης τό τε προάστειον εἷλον, καὶ τὴν ἡμέραν ἅπασαν ἐδῄουν τὴν γῆν, οὐδενὸς ἐπεξιόντος· ἦν γάρ τι καὶ στασιασμοῦ ἐν τῇ πόλει· οἱ δὲ τριακόσιοι τῶν Σκιωναίων τῆς ἐπιούσης νυκτὸς ἀπεχώρησαν ἐπ᾽ οἴκου. καὶ τῇ ἐπιγιγνομένῃ ἡμέρᾳ Νικίας μὲν τῷ ἡμίσει τοῦ στρατοῦ προϊὼν ἅμα ἐς τὰ μεθόρια τῶν Σκιωναίων τὴν γῆν ἐδῄου· Νικόστρατος δὲ τοῖς λοιποῖς κατὰ τὰς ἄνω πύλας, ᾗ ἐπὶ Ποτιδαίας ἔρχονται, προσεκάθητο τῇ πόλει.*

Polydamidas, dux Peloponnesiorum, eruptionem suadet Mendaeis; cui quodam seditiose obloquente et castigato plebs irritata sumtis armis in fugam vertit Peloponnesios.

Ὁ δὲ Πολυδαμίδας (ἔτυχε γὰρ ταύτῃ τοῖς Μενδαίοις, καὶ

129. καὶ ἄλλοις — πελτασταῖς. vid. ad cap. 67. — ἐκ πλείονος: διαστήματος δηλ. S.

130. τὸ πρὸς Σκιώνης, qua Mende ad Scionem spectat, cui parti contraria est ea, ᾗ ἐπὶ Ποτιδαίας

ἐπικούροις, ἐντὸς τοῦ τείχους τὰ ὅπλα κείμενα) διατάσσει τε ὡς ἐς μάχην, καὶ παρῄνει τοῖς Μενδαίοις ἐπεξιέναι. καί τινος αὐτῷ τῶν ἀπὸ τοῦ δήμου ἀντειπόντος κατὰ τὸ στασιωτικὸν, ὅτι οὐκ ἐπέξεισιν, οὐδὲ δέοιτο πολεμεῖν, καὶ, ὡς ἀντεῖπεν, ἐπισπασθέντος τῇ χειρὶ ὑπ' αὐτοῦ, καὶ θορυβηθέντος, ὁ δῆμος, εὐθὺς ἀναλαβὼν τὰ ὅπλα, περιοργὴς ἐχώρει ἐπί τε Πελοποννησίους καὶ τοὺς τὰ ἐναντία σφίσι μετ' αὐτῶν πράξαντας· καὶ προσπεσόντες τρέπουσιν, ἅμα μὲν μάχῃ αἰφνιδίῳ, ἅμα δὲ, τοῖς Ἀθηναίοις τῶν πυλῶν ἀνοιγομένων, φοβηθέντων· ᾠήθησαν γὰρ ἀπὸ προειρημένου τινὸς αὐτοῖς τὴν ἐπιχείρησιν γενέσθαι.

Jamque portis apertis, neque ex convento, irrumpens totus Atheniensium exercitus urbem diripit, et Mendaeis ad pristinum statum reip. redire jussis, circumvallatisque Peloponnesiis in arce, relicto praesidio, Ath. Scionen proficiscuntur.

Καὶ οἱ μὲν ἐς τὴν ἀκρόπολιν, ὅσοι μὴ αὐτίκα διεφθάρησαν, κατέφυγον, ἥνπερ καὶ τὸ πρότερον αὐτοὶ εἶχον· οἱ δὲ Ἀθηναῖοι (ἤδη γὰρ καὶ ὁ Νικίας ἐπαναστρέψας πρὸς τῇ πόλει ἦν) ἐσπεσόντες ἐς τὴν Μένδην πόλιν, ἅτε οὐκ ἀπὸ ξυμβάσεως ἀνοιχθεῖσαν, ἁπάσῃ τῇ στρατιᾷ, ὡς κατὰ κράτος ἑλόντες διήρπασαν, καὶ μόλις οἱ στρατηγοὶ κατέσχον ὥστε μὴ καὶ τοὺς ἀνθρώπους διαφθείρεσθαι. καὶ τοὺς μὲν Μενδαίους μετὰ ταῦτα πολιτεύειν ἐκέλευον, ὥσπερ εἰώθεσαν, αὐτοὺς κρίναντας ἐν σφίσιν αὐτοῖς, εἴ τινας ἡγοῦνται αἰτίους εἶναι τῆς ἀποστάσεως· τοὺς δ' ἐν τῇ ἀκροπόλει ἀπετείχισαν ἑκατέρωθεν τείχει ἐς θάλασσαν, καὶ φυλακὴν ἐπικαθίσταντο. ἐπειδὴ δὲ τὰ περὶ τὴν Μένδην κατέσχον, ἐπὶ τὴν Σκιώνην ἐχώρουν.

Circumvallatur Scione, quo socii Mendae obsessi clam confugiunt.

131. *Οἱ δὲ ἀντεπεξελθόντες αὐτοὶ, καὶ Πελοποννήσιοι, ἱδρύθησαν ἐπὶ λόφου καρτεροῦ πρὸ τῆς πόλεως, ὃν εἰ μὴ ἕλοιεν οἱ ἐναντίοι, οὐκ ἐγίγνετο σφῶν περιτείχισις. προσβαλόντες δ' αὐτῷ κατὰ κράτος οἱ Ἀθηναῖοι, καὶ μάχῃ ἐκκρούσαντες τοὺς ἐπόντας, ἐστρατοπεδεύσαντό τε, καὶ ἐς τὸν περιτειχισμὸν τροπαῖον στήσαντες παρεσκευάζοντο. καὶ αὐτῶν οὐ πολὺ ὕστερον ἤδη ἐν ἔργῳ ὄντων οἱ ἐκ τῆς ἀκροπόλεως ἐν τῇ*

ἔρχονται, quibus verbis mox utitur. — *κατὰ τὸ στασιωτικόν:* κατὰ τὸ ἀντιστασιάζειν. 8. — *δέοιτο* pro δέοι, quod ipsum P. h. l. legendum censet. — *θορυβηθέντος*, absolute dictum accipe, *cum tumultus exortus esset* super hac violentia. — *ἐπικαθίσταντο.* vulgo ἐπεκαθίσαντο. correxit P., quia καθίζεσθαι semper habet vim reflexivam, ejusque aoristus ἐκαθεζόμην sit, non ἐκαθισάμην. ipse tamen in censura grammaticae Buttmannianae (Ephemm. Jen. 1829., no. 149., p. 231.) coocedit, etiam formam ἐκαθισάμην per se probam et Demostheni usitatam esse. codd. Ar., Chr., ἐπεκαθίσταντο, perperam addito augmento syllabico. cf. Buttmann. gramm. maj. vol. 2., p. 152. *Hk.*

131. *οἱ ἐκ τῆς ἀκροπόλεως — ἐπίκουροι.* Peloponnesios intellige, qui una cum Mendaeis, qui urbem iis tradiderant, eo confugisse putandi sunt. cf. c. 130. de attractione in οἱ ἐκ τῆς ἀκρ. saepius dictum. *Hk.*

Μένδη πολιορκούμενοι ἐπίκουροι, βιασάμενοι παρὰ θάλασσαν τὴν φυλακὴν, νυκτὸς ἀφικνοῦνται, καὶ διαφυγόντες οἱ πλεῖστοι τὸ ἐπὶ τῇ Σκιώνῃ στρατόπεδον ἐσῆλθον ἐς αὐτήν.

Perdiccas, Brasidae iratus, compositionem facit cum Athoniensibus, ot Ischagoram copias Brasidao adducentom transitu Thessaliao prohibet. juvenes praefecti contra logom missi a Spartanis in urbes socias.

132. *Περιτειχιζομένης δὲ τῆς Σκιώνης Περδίκκας, τοῖς τῶν Ἀθηναίων στρατηγοῖς ἐπικηρυκευσάμενος, ὁμολογίαν ποιεῖται πρὸς τοὺς Ἀθηναίους διὰ τὴν τοῦ Βρασίδου ἔχθραν περὶ τῆς ἐκ τῆς Λύγκου ἀναχωρήσεως, εὐθὺς τότε ἀρξάμενος πράσσειν. καὶ, ἐτύγχανε γὰρ τότε Ἰσχαγόρας ὁ Λακεδαιμόνιος στρατιὰν μέλλων πεζῇ πορεύσειν ὡς Βρασίδαν, ὁ δὲ Περδίκκας, ἅμα μὲν κελεύοντος τοῦ Νικίου, ἐπειδὴ ξυνεβεβήκει, ἔνδηλόν τι ποιεῖν τοῖς Ἀθηναίοις βεβαιότητος πέρι, ἅμα δ' αὐτὸς οὐκέτι βουλόμενος Πελοποννησίους ἐς τὴν αὐτοῦ ἀφικνεῖσθαι, παρασκευάσας τοὺς ἐν Θεσσαλίᾳ ξένους, χρώμενος ἀεὶ τοῖς πρώτοις, διεκώλυσε τὸ στράτευμα καὶ τὴν παρασκευὴν, ὥστε μηδὲ πειρᾶσθαι Θεσσαλῶν. Ἰσχαγόρας μέντοι, καὶ Ἀμεινίας, καὶ Ἀριστεὺς, αὐτοί τε ὡς Βρασίδαν ἀφίκοντο, ἐπιδεῖν πεμψάντων Λακεδαιμονίων τὰ πράγματα, καὶ τῶν ἡβώντων αὐτῶν παρανόμως ἄνδρας ἐξῆγον ἐκ Σπάρτης, ὥστε τῶν πόλεων ἄρχοντας καθιστάναι, καὶ μὴ τοῖς ἐντυχοῦσιν ἐπιτρέπειν. καὶ Κλεαρίδαν μὲν τὸν Κλεωνύμου καθίστησιν ἐν Ἀμφιπόλει, Ἐπιτελίδαν δὲ τὸν Ἡγησάνδρου ἐν Τορώνῃ.*

Thebani praotextu Atticismi Thespiarum muros diruunt. Junonis templum Argis negligentia sacerdotis feminae conflagrat. Scione tota circumvallatur.

133. *Ἐν δὲ τῷ αὐτῷ θέρει Θηβαῖοι Θεσπιέων τεῖχος περιεῖλον, ἐπικαλέσαντες Ἀττικισμὸν, βουλόμενοι μὲν καὶ ἀεὶ, παρεστηκὸς δὲ ῥᾷον, ἐπειδὴ καὶ ἐν τῇ πρὸς Ἀθηναίους μάχῃ ὅ τι ἦν αὐτῶν ἄνθος ἀπολώλει. καὶ ὁ νεὼς τῆς Ἥρας τοῦ αὐτοῦ θέρους ἐν Ἄργει κατεκαύθη, Χρυσίδος τῆς ἱερείας λύχνον τινὰ θείσης ἡμμένον πρὸς τὰ στέμματα, καὶ ἐπικαταδαρθούσης, ὥστε ἔλαθεν ἁφθέντα πάντα καὶ καταφλεχθέντα. καὶ ἡ Χρυσὶς μὲν εὐθὺς τῆς νυκτὸς, δείσασα τοὺς Ἀργείους, ἐς*

132. *καὶ, ἐτύγχανε γὰρ — ὁ δὲ Περδίκκας.* do interpunctiono hujus et similium iocorum (3, 107.; 8, 29.; 8, 79.; 1, 72.) egit Poppo 1, 1., p. 306. sequ., ubi docet, minus apte parontheseos signa poni, quia, si abesset, quod his locis sequitur, vel *δὲ*, vel *καὶ*, tum demum justa esset parenthesis. nam quod praocedit *καὶ* ante *ἐτύγχανε*, id hoc verbo diromtum a *γὰρ*, non sic potest cum eo jungi, ut sit *etenim*, sed ad primarium subjectum pertinet. itaque lineolis usus est, ut perspicuitatem adjuvaret; nobis commata ponere satis visum. — *παρανόμως.* contra leges et instituta Spartanorum hoc dicit factum propterea, quod juniores erant quam quibus magistratus committi liceret: nam ex Plutarchi Lycurgo, c. 25., docot Manso (Sparta p. 2., p. 140.), ante trigosimum vitae annum non licuisse Spartanis in foro versari. *Hk.*

133. *παρεστηκός.* v. cap. 125. — *ἐν τῇ πρὸς Ἀθηναίους μάχῃ.* v. c. 96.

Φλιοῦντα φεύγει· οἱ δὲ ἄλλην ἱέρειαν ἐκ τοῦ νόμου τοῦ προκειμένου κατεστήσαντο, Φαεινίδα ὄνομα. ἔτη δὲ Χρυσὶς τοῦ πολέμου τοῦδε ἐπέλαβεν ὀκτὼ, καὶ ἔνατον ἐκ μέσου, ὅτε ἐπεφεύγει. καὶ ἡ Σκιώνη τοῦ θέρους ἤδη τελευτῶντος περιετετείχιστό τε παντελῶς, καὶ οἱ Ἀθηναῖοι ἐπ' αὐτῇ φυλακὴν καταλιπόντες ἀνεχώρησαν τῷ ἄλλῳ στρατῷ.

Mantinensium et Tegeatarum pugna anceps et cruenta.

134. *Ἐν δὲ τῷ ἐπιόντι χειμῶνι τὰ μὲν Ἀθηναίων καὶ Λακεδαιμονίων ἡσύχαζε διὰ τὴν ἐκεχειρίαν, Μαντινῆς δὲ καὶ Τεγεᾶται καὶ οἱ ξύμμαχοι ἑκατέρων ξυνέβαλον ἐν Λαοδικίῳ τῆς Ὀρεσθίδος, καὶ νίκη ἀμφιδήριτος ἐγένετο· κέρας γὰρ ἑκάτεροι τρέψαντες τὸ καθ' αὑτοὺς τροπαῖά τε ἀμφότεροι ἔστησαν, καὶ σκῦλα ἐς Δελφοὺς ἀπέπεμψαν. διαφθαρέντων μέντοι πολλῶν ἑκατέροις, καὶ ἀγχωμάλου τῆς μάχης γενομένης, καὶ ἀφελομένης νυκτὸς τὸ ἔργον, οἱ Τεγεᾶται μὲν ἐπηυλίσαντό τε, καὶ εὐθὺς ἔστησαν τροπαῖον, Μαντινῆς δὲ ἀπεχώρησάν τε ἐς Βουκολίωνα, καὶ ὕστερον ἀντέστησαν.*

Brasidas frustra tentat Potidaeam.

135. *Ἀπεπείρασε δὲ τοῦ αὐτοῦ χειμῶνος καὶ ὁ Βρασίδας τελευτῶντος, καὶ πρὸς ἔαρ ἤδη, Ποτιδαίας. προσελθὼν γὰρ νυκτὸς, καὶ κλίμακα προσθεὶς, μέχρι μὲν τούτου ἔλαθε· (τοῦ γὰρ κώδωνος παρενεχθέντος, οὕτως ἐς τὸ διάκενον, πρὶν ἐπανελθεῖν τὸν παραδιδόντα αὐτὸν, ἡ πρόσθεσις ἐγένετο·) ἔπειτα μέντοι, εὐθὺς αἰσθομένων, πρὶν προσβῆναι, ἀπήγαγε πάλιν κατὰ τάχος τὴν στρατιὰν, καὶ οὐκ ἀνέμεινεν ἡμέραν γενέσθαι. καὶ ὁ χειμὼν ἐτελεύτα, καὶ ἔνατον ἔτος τῷ πολέμῳ [ἐτελεύτα] τῷδε, ὃν Θουκυδίδης ξυνέγραψεν.*

135. *κώδωνος παρενεχθέντος. κώδων, tintinnabulum*, circumferebatur noctu, ut custodes ad vigilantiam excitarentur. custos autem custodi tradebat ita, ut, altero ad suam stationem revertente, alteroque ad proximam progrediente ad tintinnabulum reddendum, longius eo tempore muri intervallum custode vacuum esset, donec miles in suam stationem revertisset. eodem modo Aratus Sicyonem cepisse traditur a Plutarcho in vita Arati. c. 7. *Hk*.

LIPSIAE, TYPIS B. G. TEUBNERI.

LIPSIAE EX OFFICINA B. G. TEUBNERI.